

Frater Bñdict⁹ Bixianus:
 Fri Danieli vincētino. S. D.

PReclaram mihi ac
 potius diuinā Pla
 tonis stoicorūq; om
 nium sententiam eē

Pater honorande semper vi
 sum est: qua illi ipsi precipiebāt
 homines hominū causa ac vsu
 generari: nec solum nobis nasci
 sed ortus quoq; nostros partiz
 patria: partim amici vendicare
 debere. Nō eos utiq; fugiebat
 naturam humanā ita ab Deo
 optimo maximo etiam cōpara
 tā constitutāq;: vt nemo hoiūz
 sit q̄q̄ nature donis floreat.
 quo minus alterius ope egeat
 q̄ sepissime. Quo fit vt is sin
 gulari preconio summis titulis
 prosequēdus est: qui ita sese na
 ture prescripto componit: vt nō
 sibi modo: verū etiaz alijs post
 futuris prodesse possit. Qd̄ etsi
 alijs atq; alijs studijs hō asseq
 possit: quo alijs adfit: id tamen
 studium: quo homines ad bene
 beateq; viuendū informantur:
 precipuū atq; hominū prestan
 tissimuz a sapientissimo quoq;
 iudicatū est. Vnde et latine lin
 gue vnicus parens Cicero no
 ster. malle se libellū per quē ho
 mines ad virtutes accenderent
 excendere aiebat: q̄ orationē ser
 mone politam pro homine fla

gitioso. Quod quidem: etsi ple
 riq; eruditissimi nostre tempe
 statis viri: cum seculares tuz re
 ligiosi pro virili sua nitantur: vt
 publicitus consultuz sit: hic ta
 mē ordo noster et a sui originis
 initio: et nūc oīum maxime facti
 tare nō sinit. Meminem hoc lo
 co veliz mihi succenseat ac mo
 leste ferat: q; eousq; ordinez no
 strū promouea: vt omnibus ali
 orum studijs et profectibus an
 teferam. Nā et res ipsa adeo in
 aperto sita est: vt non longi⁹ te
 stimonia conquirere sit necesse.
 Quis enim oro Pater expli
 cet: q̄ta cura: q̄ta diligentia ac
 studio: maiores nostri omnem
 operam et nauauerint hucusq;
 et in presentia nauent: vt nō pu
 blicis in gymnasijs solum: sed
 omni in loco quippiā phye ha
 beat? Neq; vero ignoras nul
 lum locum esse adeo humilē: in
 quo non sit aliud vel rationalis
 phye: que vulgo logica: vel natu
 ralis: que physica dicit: vel ipsa
 oīum disciplinaz dñā: theolo
 gia: imo vero vt recti⁹ loquar:
 multis locis oēs simul lectitan
 tur. Quod pfeto institutū: qua
 laude: quanc gloria ac maiesta
 te dignū sit: alioz iudicio cēsen
 dū relinquo. Illud tñ Arist. qd̄
 ipse frequenter dicere erat soli
 tus attulero. Tantū docti ab in

doctis differre: quantum viuen-
tes a mortuis eruditionemq;
inter prospera ornamentū esse: in-
ter aduersa refugiū. Quare be-
ne res nobiscū agit: vt talibus
freti studijs: hic ordo ne in mi-
nimū quidē errorem vnq; dila-
tus sit. Age vero: quot ac q̄les:
hac nostra ex officina viri illu-
strissimi euasere. Quid odij im-
mortales de Alberto illo: q ob
insignē eius doctrinā magnus
cognomēto vocitatus est dice-
mus? An nō tibi eū toti terrarū
orbi stuporē iniecit vides: qui
animantium ac rerū oīum na-
ture secreta ita rimatus est: pin-
de atq; naturā ipsam in mani-
b⁹ habuerit? Quid de angelico
Tho. quē diuinū rectius appel-
lare phas est: q̄ppe qui vires hu-
manas supasse censeat? Cuius
nēpe doctrina tāti a quouis fa-
cienda est: q̄ q ei refragari vo-
luerit: semp sit: vt ait Innocēti⁹
de veritate suspectus. Nec ime-
rito quidē. Eiusmodi nāq; erti-
tit illi dictādi modus: rōnes su-
as i Aris. faciat iacerē fundamē-
ta: easdēq; subinde ostendat vel
sacrarū litterarū monumentis:
vel sanctorū doctorum testimo-
nijs confirmare. Quibus omni-
bus efficit: q̄ qui aliter atq; ip̄e
tradiderit senserint: precipites in
vastissimuz errorū pelagus de-
noluantur. Quo circa non pos-
sum nō ridere nōnullos: q se-
quippia preciosi nactos arbitrā-
tur quum ei aduersari possunt:
quos credo idcirco id prestare:
qm̄ tanto viro obrectasse famā
suā diffusum iri putāt. illius: vt
reor: imitati exemplū quē gre-
corū fabule ferūt. Qui cū vulgo
esset ignotus et nihil boni possz
facinoris excogitare quo nobi-
lis fieret. Diane incēdisse tem-
plū: et nullo prodēte sacrilegiuz
fertur ipse i mediū p̄cessisse cla-
mitās: sese incēdium subiecisse.
Sciscitātibus ephesi p̄ncipib⁹
quā ob causam hoc facere volu-
isset: respondisse: vt qz bene non
poterā oibus male innotescerē
Sed ista missa faciamus: ne et
ego virū oī humana laude pla-
ne superiōrē ieiune laudaueriz:
et in his cōmemorandis tēpus
p̄teram: qui nō secus eum: q̄
ignauī fuci mellifluus apes in-
sectant. Quid quoq; de Ber-
uo illo: quo nihil est inter theo-
logos subtili⁹? Quid de Joāne
caprioli oīuz nostrorū aduersari-
tiuz triūphatore? Quē dudū il-
le terrestre sapiētie diuine pari-
ter et humane domiciliū Tho-
mas Bayetan⁹ breuius dispu-
tare docuit. Quid eūdē de vgo
ne: q ita sibi familiarissimas sa-
cras litteras fecit: vt duo et vi-

ginti volumina in eisdē omnis sapientie plenissima edidit: que nō minoris facimus: quanti si Cresi ac Crassi diuitias habere mus? Preteribo Petrum de Tarantasio. Petrū itez a Palude: vincentium Beluacēsem. Antoninū florentinū. Raymū dū decretaliū effectorē. Raynerium. Durandū Theutonicum Joannē Pisanuz. Dominicū Tolosanū. Guilielmuz. Droginem: innumerofq; alios macte virtute viros: quos ob id silentio inuoluerim: ne te tā aperta videar docuisse. Et mihi nāq; coder bene longus terendus esset: et difficile nostre eritū inueniret oratio. Nō inde fictis labris Joannes horū sermonum archiauctor transeūdus est: qui suo tēpore adeo verbi diuini disseminatione claruit: vt omnem Italiā maxima vbiq; gentium cū admiratione pagrando illustrauit. Nam erant ei ingēs eruditionis suppellex in primis id genus hominib; pernecessaria: firma latera: plurima leporis in dicendo: tum patrij tuz artificio acquisiti copia: vox clara. Scina: sonora. adeo cum exclamaret. si euz minus cernēs: tonitruū putauisses. Qui in vite sue ferme calce: te tñ eum iuuante: vt alijs post se futuris frugi eēt: hos ser

mones tota bonitate relectissimos elaborauit. Quos ego quidem cuz viderem Angelū Britannicum viruz ea arte diligentia primariū: litteris eneis mandaturū: essentq; vitio scriptoruz corrupti ac laceri: non potui facere quin eos a principio et ad finem vsq; percurrerim: eos vt potui primo nitore ac dignitati restituens. Vbi offendi vos tātam innectere doctrinam: quā tam in ea mā quisq; hactenus fecerit. Vnde non ab re eaz in opinionē facile adducor: vt certe sciam qui horum sermonum doctrina oblectatus fuerit. honorem imortalem. vtilitatē maximam relatur. Vnum modo reliquū est: ita nos geramus: vt nō min⁹ nostra dicendi acrimonia ac lenocinio vos quātū notali ac tāto ope hōestastis. Tue vero interim p̄ venerande partes erunt: meminisse fratrem Benedictum. tui tuorumq; semper fuisse foreq; studiosissimum.

Vale et me ama.

Tabula omnium sermonuz hoc volumine contentorum.	
Dominica i septuagesima. De facilitate boni operandi.	Feria. ij. De purgatorio.
Dñica in. lx. De verbo dei.	Feria. iij. De inferno.
Dominica in quinagesima, de diuina z eterna lege.	Feria. iij. De honore parentū.
Feria. ij. De ludo alearum.	Feria. v. De accidia.
Feria. iij. De choreis.	Feria. vi. De sodomia.
Feria. iij. De penitentia. Itē z de ieiunio.	Sabbato. De cōtritione.
Feria. v. De cōuersiōe petōris.	Dñica. iij. q̄dragesime. De ne- cessitate cōfessionis. Item de eius impedimentis.
Feria. vi. De q̄ditate z maligni tate peccati.	Feria. ij. De auaritia.
Sabbato. De maiozitate z de prauatione peccati.	Feria. iij. De mercantijs.
Dominica prima q̄dragesime.	Feria. iij. De usura.
De superbia.	Feria. v. De symonia.
Feria. ij. De iudicio vniuersali.	Feria. vi. De restitutione.
Feria. iij. De odio.	Sabbato. De furto.
Feria. iij. De malo consensu.	Dominica. v. De passione. De contemptu mundi.
Feria. v. De iudicio temerario.	Feria. ij. De morte.
Feria. vi. De peccato in spiritū sanctum.	Feria. iij. De timore dei.
Sabbato. De vanagloria.	Feria. iij. De religione.
Dominica. ij. q̄dragesime. De detractione.	Feria. v. De sortilegijs.
Feria. ij. De mendatio.	Feria. vi. De ambitione.
Feria. iij. De blaffemia.	Sabbato. De hypocrisi.
Feria. iij. De adulterio.	Dñica. vi. De ramis palmarū. De diuina misericordia.
Feria. v. De gula.	Feria. ij. De inuidia.
Feria. vi. De periurio.	Feria. iij. De ira.
Sabbato. De luxuria.	Feria. iij. De sacrilegio.
Dominica. iij. q̄dragesime. De ira Dei.	Feria. v. De eucharistia.
	Feria. vi. De passione domini.
	In dies. pasce. De triumphātī resurrectione.
	Feria. ij. De elemosyna.
	Feria. iij. De patientia.
	Finis.

Dñica in septuagesima de bono ope: Ser. i. 1

Incipiunt sermones aurei quadragesimales Cōpilati per venerabiles patres: fratrem Joannē aquilanū: et fratrem Danielez Vincētīnū: diuini verbi de clamatores fructuosos: sacri ordinis p̄dicatoꝝ de obseruātia.

Dñica in septuagesima de bono opere sermo primus.

Voca operarios. Ad alth. xx. capi. recitatur autē in euangelio hodierno. nō

pōt rationalis creatura dei similitudine decorata consequi suū; vltimū finem ad quē principaliter ab excelso p̄ditore rex creata est: nisi sancte: pure: optimeq; viuēdo. Et l3 qñq; fragilibus caducisq; rebus mentē et animū occuper: tanta tñ est dei bonitas et pietas vt nūq; cesset ipsam rōnalem creaturā q̄uis multipliciter errantē vti verus ac zelantissimus pater ad iuste virtuosēq; viuēdū reuocare: ad similitudine; patrisfamilias in euāgelio hodierno recitati. In quo quidē euāgelio tria singularia documenta hēmus. **E**t primū q; sicut iste paterfamili-

as mittit operarios in vineam: sicut p3 in p̄ma pte euāgelij: ita et deus oipotēs verus oīum p̄ per creationez: mittit nos oēs ī vineā suā: v3 ecclesiaz militātē.

Scđm documentū est q; deus eternus nō vult aliquē esse ociosum. i. a bonis opibus vacantē: s3 solicitū: atq; feruentē: hoc oñditur cum d̄r. Quid hic statis tota die ociosi. **T**ertiu documentū est: q; oibus bene operātibus in hac vinea datur denarius. i. merces eterne retributionis. Et hoc tangit vbi d̄r. **V**oca operarios et redde illis mercedē. Acceperunt at singulos denarios. Et q; denarius iste datur bñ operātibus: ideo de ipso bono opere: hoc mane tria considerare debemus.

Primo diffinitionem.

Secundo inductionem:

Tertio remunerationem.

Primo bñi opis p̄siderare debemus diffinitionē. Diffinitio. n. s̄m Ari. ij. poste. vi. ethic. Et. vij. meth. Est s̄mo indicās quid est essentia rei. Et d3 dari per causas: vt inqt idez p̄s p̄mo. Et scđo poste. vñ vnus rei tot p̄nt esse diffinitiones. q̄t sunt cause: vt ait idez p̄s p̄mo. Et scđo poste. scđo p̄hy. scđo de anima. Et. v. meth. Et iō semp

Dñica in septuagesima

diffinitio diligēter et in principio est attendēda: vt p3. xij. q. i. c. Lericus. Et. xvi. q. i. c. Si cupis. et c. placuit. Et Marcus cicero. i. de officijs. **D**is que a rōe. suscipit de aliq re institutio: d3 a diffinitioe pficisci: vt intelligat qd fit id de quo disputet. **N**ō igit facere siue bonū op^o est act^o libere volūtatis: regulatus rōe circa debitū obiectū: pp beatitudinē psequēdā. **N**ec diffinitio pstat ex oib⁹ causis: p^o ex cā efficiēti cui d^r. **N**ō facē est act^o libere volūtatis: p^o cui⁹ declaratione q^rit a theologjs. **U**trū corpora celestia possint cogē volūtate humanā ad bñfaciēdū v^l male. **R**ñ. s. Tho. i. scde. q. ix. ar. v. d. **I**mpossibile ē q^o corpora celestia possint cogere volūtate humanā. **E**t pro declaratione hui⁹ conclusionis p^osuppono duo valde necessaria. **P**rimū q^o ce^lū est corpus et mālē: vt firmissime t3 omnis theologoz atq3 **P**hoy scola. **E**t marie pnceps phoy **A**risto. i. de celo et mūdo. **E**t p^omo de gene. et cor. et in plerisq3 alijs locis et libris. **S**cđ3 q^o volūtate humanā est in corpea et in mālīs: nō alligata organo corporali: vt declarat p^hs in. iij. de aia. **E**t. s. Doc. p^oma scde. q. ix. ar. v. **H**is suppositis dicim⁹

fic. **N**ullū corpus pōt agere vel imprimere seu mouere directe: rē icorpozeā et imaterialē: s3 pot^o ecōuerso. **P**robat. **M**ā res imāles et icorpoze h3 formaliorē et vberiorē virtutē q3 habeāt quecūq3 corpa corruptibilia: s3 volūtate humanā ē potētia in mālīs et incorpea: vt p3 p scđ3 p^osuppositū ergo corp^o qd cūq3 sit: siue celeste: siue elemētale: nullo mō directe pōt mouē nec cogere volūtate humanā ad operāndū: s3 semp libera remāet ab oī influētia: ab oī opatione: ab oī virtute celi cui non subijcit: pp imaterialitatē et spūalitatē suā. **U**ñ **D**amascen⁹ scdo. sen. dicit **C**orpora celestia nō sunt cause n^oz actū. **E**ssent at si volūtate que est humanā actū pncipiū a corpib⁹ celestib⁹ moueret: hec ille. **L**ā vero formalis tāgit cū d^r. **R**ōne regulatus: forma nāq3 et p^oria regula actū humanā: est intellect^o siue rō: vt declarat. s. Doc. p^oma scde. q. i. ar. i. **E**t iō hec diffinitio dat p^o p^oriam regulā et adq^o nō se extēdentē: q3 h^o diffinitio bñfacē in cōi vt se extēdit ad oēz actū humanū bonū fm rōnē pductū: et si talis actus nō pducatur ex caritate et grā. **C**ausa mālīs tāgitur cū dicit. **C**irca debitū obic-

De bono opere fermo primus.

cum eo quod actus boni sunt circa de-
 bitam et duentem manum: ut habet
 a pho i. iij. ethicorum. Sicut amar-
 deum: hec est bona operatio: cuius causa
 malis siue obiectum est ipse deus
 Amare primum: hoc est bona operatio
 cuius obiectum siue causa malis est
 ipse primus. Dare etiam: hec est bo-
 na operatio: cuius obiectum siue causa
 materialis est ipse pauper et sic de
 singulis. Restitue aliena. Accede
 ad predicaciones: et huiusmodi.
 Cum finalis tamen cum dicitur. Propter
 virtutem consequenda. Constat quod
 virtuosus: quilibet bonus: quilibet deum
 timens benefacere: vitam incoeter
 agere: virtutes amplecti: ut vitam
 beatam: gloriam sempiternam: et pa-
 radisum desiderat acgrat. Propterea
 Lactantius lib. vii. diuinam insti-
 tutionum in fine dicebat. Nihil no-
 biscum ferre possumus: nisi vitam bene
 atque incoeter actam. Ille ad deum
 copiosus: ille opulenter adueniet cui
 stabunt continentia: charitas: fides
 misericordia: patientia. Hec est hereditas
 nostra que nec eripi cuiquam potest: nec
 transferri ad alterum. Et item La-
 ctantius in lib. de ira dei: in fine dicit.
 Non faciunt bruti vitiose ac morti-
 fere voluptates: non opulencia libi-
 dinum icitatrix: non inanis ambitio:
 non caduci honores: quibus allaquea-
 tus animus humanus: et corpori manci-
 pat: sine morte dantur: sed sola

iusticia: cuius legitima et digna mer-
 ces est immortalitas: quam statuit a
 principio deus sanctis et incorruptis
 mentibus: que se a vitijs et ab omni
 labe terrena: integras inuolatas
 quod seruat. Huius primus celestis
 ac sempiterni participes esse non pos-
 sunt: quod fraudibus rapinis circum-
 scriptioibus conscientiarum suarum polluerunt
 quod iniurijs hominum nequam
 commissis: ineluibiles sibi macu-
 las iduxerunt: sicut vniuersos omnes
 qui sapientes: qui homines merito
 dici volunt: fragilia continent terre-
 na calcare: humilia despice: ut pos-
 sint cum deo beatissima necessitu-
 dine copulari: hoc ille. Appet igitur
 clarum est quod benefacere est actus liber
 voluntatis: reglarum ratione circa obiectum
 obiectum propter virtutem consequenda: et
 hoc sunt quattuor genera causarum.

Secundo principali boni operis
 siue benefacere considerat debe-
 re inducere. Triplici namque lege
 inducimur ad bene virtuososque ope-
 rari. Primo lege naturali. (radus
 Secundo lege diuinali.
 Tertio lege exemplari.
 Primo dico quod ad benefaciendum et
 virtuose viuendum inducimur lege
 naturali. Quilibet enim homo naturaliter ita a
 deo dispositus et ordiatus est: ut sepe faci-
 lime possit bene operari. Unde Apo-
 Ro. xiiij. Que a deo sunt ordiata sunt
 Et Lomen. sup. viij. Propter. r. ij.

Dñica in septuagesima de bono

meth. dicit Ars et nā ordinate i
suis opationib⁹ pcedūt et opan
tur. Faciēs igit deus hoiez hoc
naturali ordine cōposuit: vt sibi
duas ptes dederit: inferiorē: et su
periorē materiā: et formā corp⁹
et aiam. Ex quib⁹ vt ait *Phs.*
ij. de aia homo componit. In
qua cōpositiōe: vult vt talis ser
uet ordo. s. vt materia subijciat
forme: corp⁹ aie: et appetit⁹ sen
sitiu⁹ subijciat appetitui intelle
ctiuo: et sensualitas subijciat rō
ni. Hoc est q̄ dixit de⁹ gen. *iiij.*
c. Sub te erit appetit⁹ tu⁹: et tu
dñaberis illi⁹. Et *phs.* *i.* *Politi*
corū dic. Aia d̄ esse regens re
gulās: ordinās: atq; dirigēs: cor
pus vero debet regi et governa
ri. Mā ipsa pars superior. s. aia
est corpe nobilioz et dignioz: qz
forma vt ait *Phs.* *i.* *Phy.* est
quid diuinū: appetibile a mate
ria. Et h̄ exp̄ssit *Moyse* gen.
ij. c. dicēs. Formauit de⁹ hoiem
de limo terre: ecce mā. Et inspi
rauit in faciē eius spiraculū vi
te. Ecce forma. s. aia rōnalis. Et
fact⁹ est hō in aiam viuentem.
Bene aut̄ facere seu virtuose vi
uere nihil aliud est q̄ seruare hūc
ordinē. s. q̄ ratio p̄sit sensualita
ti. vt dicit *Tulius.* *i.* de officijs.
Et *Phs.* *ij.* *ethi.* ait: virt⁹ in hoc
p̄sistit: vt hō s̄m rōnē operetur

et viuat. Qui enim viuunt s̄m
sensualitatē corrupūt: destruūt
vitā spūalē et superiorē. s̄m illō.
Phs. *i.* de genera. Et. *iiij.* *Phy.*
gnatio vni⁹ corruptio ē alterius
viuat ergo qlibet et operet s̄m
partē intellectiuā. qz vt dicitur.
x. ethi. Quilibz homo est maxie
intellectiu⁹. Et p̄ de aia. Intelle
ctu nihil ē diuin⁹: viuat dico et
bñfaciat s̄m partem formales.
Quia vt d̄r in libro sex p̄ncipio
rū. Forma ē q̄ dat eē rei viuat
s̄m sp̄m: qz vt d̄r. *Jo.* *vj. c.* Sp̄s
est q̄ viuificat. caro aut̄ nō p̄dest
quicq; *Phs.* igit q̄ hō naturalr
cōposit⁹ et tali ordine fact⁹ est. vt
sp̄ bñfaciat. vñ *Apl̄s* ad *Gala.*
v. Sp̄ū ābulate et desideria car
nis nō p̄ficiet. Caro. n. cōcupi
scit aduersus sp̄m. sp̄s aut̄ ad
uersus carnē. hec. n. sibi iuicē ad
uersant: vt nō q̄cūq; vultis illa
faciat. Qd̄ si sp̄ū ducimini nō
estis sub lege. *Māifesta* aut̄ sūt
opa carnis que sūt fornicatio: i
mūdicia: ipudicitia: luxuria: ydo
loz seruit⁹: veneficia: inimicitie:
contētiōes: emulatiōes: ire: rixe:
dissensiōes: secte: iuidic: homici
dia: ebrietates: omessatiōes: et his
silia: que p̄dico vobis: sicut p̄di
xi: qm̄ q̄ talia agunt: regnū dei
nō p̄sequēt. h̄ ille. *Mora.* ibi sp̄ū
i rōne viuite et s̄m rōnē et intel

opere sermo primus

lectū ambulate. s. bene operādo. **I**tem ad Ro. viij. Debitor es sumus nō carni vt s; carnē viua m^o. si. n. s; carnē vixerit morie mini. si at spū scā carnis mortificauerit: viuet. Secūdo dico q; ad bñficiendū z virtuose viuentū iducimur lege diuiali. Tāta ē dilectio z amor dei. atq; bonitat; sue cōicatio erga gen^o hūanū: vt velit oēs hoies bñ z virtuose viuē. Ait. n. apłs. ij. Thes. iij. Nec est volūtas dei sacrificatio v̄ra. Et p̄me. Thi. ij. Deus vult oēs hoies saluos fieri: z ad agnitionē veritat; puenire. Qua pp̄ Theo. querunt. vtrū de^o nāliter diligit oēs hoies. **R**espondet. Doc. s. p̄a. p. q. xx. d. Qd̄ de^o oēs nāliter z itimo amore z dilectione amat atq; diligit. Et p̄bat isto mō. Quelibz cā nāliter diligit suū effectū vt di. p̄hs. ij. rhet. Et. viij. etbi. z. ix. etbi. dī. **D**is artifex diligit op^o suū. s; deus gl̄iosus ē cā oim entiu. oiu; effectū oiu; creaturaz vt p̄z. ij. **M**etba. Et. viij. **P**hy. ḡ nāliter oēs diligit z amat. S; dices. Quid iportat p̄ ly diligē seu amar. **R**espondet **P**hs. ij. rheto. Et. s. doc. prima. par. q. xx. per totaz qōnez q; amare ē velle alicui bonū. vñ sicut in qlibet hñte sensum ē appetit^o aialis. ita in quolibet hñte

intellectū est volūtas. qz volūtas seq̄ intellectū siue cognitiōez: vt dic̄ **P**hs. iij. d̄ aia. Amare. n. vt diligē: adeo est nāle cui libet intellectui z volūtatē hñti: vt prim^o actus volūtat; sit amor seu dilectio. volūtas. n. nāliter fer̄ i suū obiectū q; est bonū vt p̄z. iij. de aia. Cū ḡ in deo sit sūme intellectus. opz etiā in eo esse volūtatē. Et sicut itelligē dei est suū esse. ita eē dei ē suū velle. Amor igitur est nāliter sūme in deo: cū i ip̄o sit p̄fecta volūtas. ḡ de^o nāliter oēs creaturas sūme diligit. **D**icam^o igit q; deus clemētissimus ē tā dulcis tā suavis tāq; benign^o q; oēs creaturas mirabiliter diligit z amat: fouet: nutrit: gubnat: z illis puidet. vñ **P**hs. vij. etbi. dicit. De^o vna z simplici opariōe gaudet: z eadē rōe sine passiōe amat. vis cognoscer̄ dilectōez dei erga te. **C**ōsidera qd̄ bñ tibi dedit. **N**ā d̄dit tibi corp^o tā egregie organizatus z mēbris oib^o p̄fectū. **D**edit tibi aiam ex nihilo creatā ad suam imaginē z similitudinē. vñ **B**ern. i s̄mōc. **L**ogita o hō qlē te fecit de^o. **M**ēpe s̄m corpus egregiā creaturā. s; aiaz magis imāgie creatoris isignē: rōnis p̄cipē: eterne b̄titudinis capacē. **P**orro ābo coherere sibi fecit artifi-

Dñica in septuagesima

cio incōprehēfibili. ſapia inueſti-
gabili. Nec hoc añ pmeruit: q
añ nō fuit. nec ſpes retributiōis
fuit. qm̄ bonoz nroz nō eget. h
ille. Dedit tibi mūdū cū nētē i
tui ſbuetōez. faciēs te dñz alioz
aialiū: vt experientia oñdit. De-
dit tibi āgelū ſubā nobiliſſimū
z incorporeū. ſz phz. i. de celo z
mūdo. Et. xij. metha. Dedit cor-
pus ſuū i cibū. Jo. vj. Caro mea
vere ē cib⁹. Dedit ſuū p̄cioſiſſi-
mū ſanguinē in lotionē. Apoē.
ſ. Dilexit nos z lauit nos a pec-
cat⁹ nris in ſanguine ſuo. Po-
ſuit aiaz ſuā in redēptionē Jo.
x. Aiaz meā pono p ouib⁹ meis
Regnū p̄parauit in poſſeſſionē
Mat. xxv. Poſſidete patū vob
regnū a ſtitutōe mūdi. Celuz
in habitatōez. Iſa. lxxvi. Celū ſe-
des mea. Dedit ſeu p̄parauit ti-
bi diuinitatē in eterna fruitiōe.
Mat. xxv. Intra i gaudiū dñi
tui. Et vt nil r̄manēt qn tibi da-
ret: a ſūmo celoz ip̄e de⁹ egreſ-
ſus z i hūc mūdū d̄ſcēdēs trigi-
ta trib⁹ ānis. aiaz p̄ pctm̄ pditā
z dyabolice pt̄ati traditā cū do-
lorib⁹ penis: z anxietatib⁹ mari-
mis: diligēter q̄ſiuit: flagellis ce-
lus: ſpinis coronat⁹: crucē aſcē-
dit. Sāguinē de manib⁹: de pe-
dib⁹. de latē: z d̄ toto corpe abū-
denter effudit. Et tādē aiaz p̄ri-

cōmēdās vitaz doloroſe finiuit
z in limbū d̄ſcēdēs aias ibi de-
trufas idē eduxit. De qb⁹ oibus
audi Auguſtinū i p̄ſona xp̄i di-
cētē ſmone. I. o hō ego de limo
tre his meis manib⁹ te formaui
z in paradīz meū: qd̄ nō mere-
bar: te collocaui. ſz tu me mea
qz iuſſa n̄tēns deceptorē ſeq
maluiſti. vñ z iuſta p̄ca ad iſer-
ni ſupplicīū d̄putat⁹ eſ. Poſtea
tui miſert⁹: carnē aſſūpſi ſz z in-
tris vitā degi. Cū pctōrib⁹ hita-
ui. Cōtumeliae z vbera p̄ te ſu-
ſtiui vt te ſuſciperē. Collaphos z
ſputa ſuſcepi vt tibi dulcedinez
paradiſi darē: ſel z acetū bibi p̄
tuo honor: veprib⁹ corōat⁹: aſſi-
x⁹ cruci: lācea p̄forat⁹ ſū: p̄te mō-
tu⁹ z i ſepulchro poſit⁹: ad infer-
nū d̄ſcēdi: vt te i paradīz reduce-
rē: tartara adij: vt tu i celo r̄gna-
reſ. ſ̄ o impietas hūana: vide qd̄ p̄
te ptuli: Ecce liuores q̄s p̄ te ſu-
ſcepi. Ecce clauoz forāina qb⁹
aſſix⁹ i cruce pepēdi. Suſcepi do-
lōes tuos p̄ te: vt te ſanarē ſuſce-
pi penā vt tibi darē gl̄iā: ſuſcepi
mōtē: vt hēreſ vitā imōtalē. h il-
le. O dilectō ſūma dine bonita-
tē. O charitas imēſa ſūmi crea-
tor. O amō itim⁹ dul. p̄riſ. q̄ ita
diffuſe ita largit⁹: ita ſupabūdāt.
q̄ n̄ ſolū creata. ſz et̄ teip̄z hūa-
no ḡni tribuis z largiris. Exp.

De bono opere sermo primus.

gissimi igr. **O** pctores. **O** negli
getes. **O** pigri. opami bonū: bñ
facite. vtuose viuite. Ad h. n. lex
dinal trahit atqz inducit: q̄ nos
tātōpe oēs diligit. **P**ropterea
clamat magn⁹ ppha. isa. xl. c. d.
Dirigite vias dñi. rectas facite
semitas dei nr̄i: qz oīs vallis. i.
hūilis z bñ opans i plebit. i. vir
tutib⁹ z ḡtijs. z oīs mōs z collis
s. supb⁹ nō bñ opans hūiliabit.
Ecc̄. vij. Non oderis laboriosa
opa. et itez **Ecc̄. x.** nō d̄frauder
a die bono. z p̄tula dici bōi n̄
te p̄treat. **Et. ij. thi. iiii.** In oib⁹
labora: op⁹ fac euāge. **Et gal. vi.**
Bonū faciētes n̄ d̄ficiam⁹: tpe
n. suo metem⁹ nō d̄ficiētes. **Et**
Mat. xx. Ite z vos i vineā meā
Quid ē ire i vineā dñi nisi bñ
z vtuose opari? **T**ertio iduci
mur ad bñ opādū lege exēplari
Quicqd̄ reglat z dirigit hoīez
ad bñ z vtuose viuēdū p̄t ap
pellari lex. nā vt p̄hs ait. v. **Eth.**
Lex ē regula agēdoꝝ. **E**t qz exē
pla dirigūt ad bñ viuēdū. iō rec
te dici p̄t lex exēplar̄. **F**irmissi
me igr̄ tene carissime z nullate
n⁹ dubites. qz q nō vult bñ z vir
tuose opari ex iductōe legis nā
lis: nec ex iductōe legi dinal: s̄
bestialr̄ vivit: sectādo vitiosas. ac
mortiferas voluptates. tādē dya
bolus portat eū ad ifernū i cor

por z i aia eternaŕ tormentādū
Audi exēplū qd̄ accidit diebus
elapsis i qdā ciuitate noie **A**st.
Quidā criosus diues laborās i
extrēis. cū vidēt se d̄spatū a me
dicis: nec posse pecūia vel diui
tijs adiuuari: d̄spans ait. **P**ost
q̄z medici. nec d̄itte. nec iocalia
nec possessiōes. nec alia bōa p̄nt
me adiuuari. iō o d̄yabole me ti
bi comēdo. **Q**ui v̄o erāt i cāe
ra audiētes h̄ v̄bū p̄timor̄ exie
rūt ex. et stativltōe dina i ip̄z fu
rēte. absor̄t̄ ē cū lecto i baratrū
iferni. z nūq̄z fuit visus. **P**ropt
rea sal. **Ecc̄. ix.** clamat. d. **Q** d̄cū
qz p̄t facē. man⁹ tua istani opaŕ
qz nec op⁹ nec rō. nec scia. nec sa
pia erūt apd̄ iferos. q̄ tu p̄pas.

Tertio principaliter
boni opis siue bñfa
cere d̄siderare debe
mus remuneratōez

dicit **P̄hs. i. Eth. qz** cognitio
finis vtilis est in arte. **S**ivis er
go facillime bñ z vtuose ope
rari. cōsidera mirabilē remunc
rationē quā ex talibus opibus
finaliter d̄sequeris. vbi notādū
s̄m sacroꝝ **T**heologoꝝ doctri
naz. **Q**d̄ benefaciens aut est in
grā z charitate: aut ē sine grā: z
in peccato mōtali. **S**i p̄mo mo
do. **D**ico firmiter scdm̄ sanctū
Docto. prima parte. q. xij. ar. v.

De officina in septuagesima de bono

Et. iij. sen. di. xviii. Et pria scde q. cxiii. ar. iij. z. viij. Qd quicqd boni ad laudē dei fecerit hō valet ad vitā eternā: hoc est ex q̄libet bono ope meret̄ gloriā paradisi. Si vero bñ opans cōmittit aliqd pctm mortale: de quo nullā contritionē hz: s; intēdit in illo pseuerāter stare: fm theologos pprie dī i pctō mortali eē. Et quis faciat multa bōa opatm nō meret̄ vitā eternā: q; deficit principiū efficac. s. gratū faciens. Et si in pctō mortali moreret̄: utiq; eternaliter dānaret̄. ¶ S; dices. Ex quo ego suz in pctō mortali cū nō valeāt bōa opa ad vitā eternā: defistā a bono ope. Rñdeo z dico q; cū aliquis cōmittit vnū pctm mortale z post hz contritionē z deliberat confiteri saltē tpe ab ecclā statuto. s. in q̄dragesima talis non est in pctō mortali: s; in grā z i charitate: z oīa bōa que fecerit semp sunt meritoria vite eterne. Nec est snia firma: snia vera: snia catholica z per oēs theologos approbata. Qñ igit̄ aliquis cadit in pctm mortale statim doleat: pterat̄: z disponat cōfiteri. Et si itez cadit itez doleat z cōtritionē hēat: q; sic semp erit in charitate z grā: z opa eius erūt meritoria vite eterne. Si vero

post pctm mortale nollet confiteri neq; confiteri s; in malo pposito pseuerare non pp hoc retrahat se a bñfaciēdo dū pōt: z si oportunitas occurrit q; ex talib; bonis s; fit in pctō mortali maximā vtilitatez reportabit. Ut. n. colligit̄ a theologis sc̄tis z maxime a sc̄to Tho. ij. sen. di. xvij. ar. iij. Et. iij. sen. di. xv. Et a domino Ugone cardinali in scripto sup snias. Et ab Alexādro de ales in summa. Et a canonistis dño Ray. Post. Sof. z a dño Joanne teuto. Et a mgro Bartho. pisano in sua pisanel-la Duodecim sunt fructus z vtilitates boni opis facti ēt in pctō mortali. ¶ Primo bona opera facta in pctō mortali valent ad bonoz tpaliū multiplicationē. Deus nāq; est ita iustus z bonus q; sicut nullū maluz dimittit ipunitū: ita nullū bonuz irremuneratū. vñ Jero. z in decretis de pen. di. iij. c. si qñ videris ait. Si qñ videris inter multa opa pctōz facere quēq; aliqua que iusta sunt: nō ē tā iniustus deus vt pp multa mala obliuiscat paucoz bonoz. h ille. Dat igit̄ deus bona tpalia multiplicādo diuitias: possessiōes: pecunias: mercātiās: anialia: blada: vinū: domos: z cōseruat cāpos

opere sermo primus.

et fruges: dat filios: filias: sanita
 te corporale dignitates: officia:
 gram et amicitia dñorū tpaliuz
 et hmōi. **P**z hec veritas. **E**xo.
 i.c. de obstetricib⁹ egyptioꝝ de
 quib⁹ legit q̄ timuerūt obstetri
 ces deū. s. nolētes occidere pue
 ros iudeoꝝ: edificauit illis de⁹
 domos. **E**t in decretis. xxij. q. ij
Si quēlibet. **E**t **I**sa. i.c. **S**i vo
 lueritis et audierit me bōa ter
 re comedet. q̄ fac bñ: qz ex his
 bōis lz sint in pctō mortali scā
 tñ de⁹ sic opanti saltē bona tpa
 lia multiplicat. **S**cdo bōa fa
 cta i pctō mortali valēt ad picu
 loꝝ euasione. **S**i vis a piculis
 libari: ab odio dñorū: a tēpestare
 et fluctib⁹ maris: ab icēdio a ful
 gure: ab occisiōe: a latronib⁹ fac
 bñ: qz sufficiens ē illd modicū bo
 nū qd̄ fac liberat te a magnis
 piculis. p̄ hoc **J**osue. vi. c. et **J**a.
 ij. q. **R**aab meretrix: qz recepat
 nūcios ppli dei nō p̄ijt cū cete
 ris de ierico qñ **J**osue d̄struxit
 et depopulat⁹ ē ierico: s; fuit cōf
 uata cū oib⁹ de domo sua. q̄ bñ
 fac. **T**ertio valēt ad diaboli
 ce ptātis refrenationē: qz diabo
 lus non hz tantā ptātē sup tali
 pctōre quātā hēret si cōtinue ma
 le facēt. **E**xēpluz p̄ de iudeo: q
 cū nō possz de die attingē ad ci
 uitate fundorū in cāpania dubi

tans ne a feris de nocte lederet
 itrauit tēplū **A**pollinis: distās
 a citate fundorū p̄ tria miliaria
 iter **S** aictā et ciuitatē fundorū:
 vbi p̄ modicū spatiū vidēs ma
 gnā mltitudinē demonioꝝ mu
 niuit se signo crucis: et statū tota
 illa mltitudo dispuit et iude⁹ ille
 sus remāsit p̄t refert **B**reg. i
 iij. dialo. **E**t dñs iacob⁹ de vo
 ragine pōit i legēda scti adree.
Quarto valēt ad pene tpalis
 remissionē: iusto dei iudicio pec
 catores p̄ eoꝝ delicta merent
 in h̄ mūdo crudelr puniri: s; re
 mittit de⁹ tpalē illā penā p̄ bo
 na scā ēt in pctō mortali: sicut
 hēf. iij. regū. xxi. de **A**chab rege
 isrl. de quo dixit de⁹ ad **M**eliā.
Nōne vidisti humiliatū achab
 corā me? **Q**uia igit̄ hūiliat⁹ est
 mei cā nō iducā malū in dieb⁹
 eius. **Q**uinto valēt ad grē dis
 positionē qua de⁹ vocat et illu
 strat pctōres ad pniaz. **E**xēpla
 ad h̄ sunt plurima: s; p̄cipue il
 lud i ecclesiastica historia. li. vi. c.
 vij. vbi hēf. **Q**d̄ cū q̄daz sc̄tissi
 ma xp̄iana ad martyriū duce
 ret post mltā supplicia qdā ipu
 dici et ipij hoies ipsaz iurijs co
 nabāt illudē. spiculator vero pa
 gan⁹ q̄ ipsaz ducebat noie **B**a
 silides cepit repellē illos ipudē
 tes irruētes in cā. hūanitatis et

Dñica in septuagesima

miferatōis grā. At illavidēs reli-
 giosus viri illi⁹ vetū: dixit. Cert⁹
 esto basilides q̄ cum abiero ad
 deū meū sine mora remunerati-
 onē tibi ipetrabo. Et sic stiguit.
 Nā ille p⁹ multos dies ad fidē
 p̄uersus martiriū suscepit. Et
 interrogatib⁹ eū de tā subita mu-
 tatiōe. rñdit q̄ p⁹ tres dies sc̄tā
 illa mulier ei appuit ⁊ coronaz
 suo capiti iposuit dicēs se dñm
 p̄ eo fuisse deprecataz ⁊ ipetrasse
 s̄z q̄ scriptū ē. Qui recipit mar-
 tyrē: mercedē martiris p̄seque-
 tur. h̄ ibi. Exēplū aliud. Quidā
 sc̄tus p̄r volēs saluare quandā
 meretricē accessit ad eā dicēs.
 Rogo te filia carissima p̄ge ad
 ecclesiā. ⁊ añ ymaginē virginis
 marie dic p̄ me vñ aue maria
 Que cū h̄ facēt gēib⁹ flexis: x̄ps
 quē virgo tenebat in sinu dixit
 matri turbata facie. Ecce mere-
 trix ista fetida ⁊ p̄suptuosa: quō
 audet p̄ illo sc̄o viro orare: q̄ ē
 amicissim⁹ me⁹. Ad quē m̄r. Si
 li mi p̄sidera op⁹ bonuz qd̄ hec
 mētrix fac̄ bono figdē aio orat.
 Audiēs meretrix talia verba: to-
 ta cōmota ē in lachrymis: adeo
 vt pp̄ illd̄ bonū d̄s ifuderit sibi
 grāz maximā ⁊ salua sc̄a ē. ḡ bñ
 fac. C̄ Serto valēt ad mētalē le-
 rificationē. Ex bōis in pctō mō-
 tali fact⁹ mēs faciēris mirabilr

delectat ⁊ gaudet. Hoc ē de nā
 boni opis: vt p̄hs ait in. iij. eth.
 ⁊. ix. eth. Et. ij. retho. vñ Tullius
 lib. de senectute. L̄ ōscia bñ acte-
 vite: multozūqz bñfactorū recoz-
 datio iocūdissima ē. C̄ Septio
 valent ad p̄ceptoz impletionē
 Qui bñ opat l̄ sit in pctō mor-
 tali adimplet p̄cepta dei ⁊ p̄cepta
 ecclie: ⁊ sic n̄ multiplicat pcā mō-
 talia: vt dicēdo offm̄: ieiunādo:
 in festis missaz audiēdo. C̄ Oc-
 tauo valēt ad eterne pene dimi-
 nutionē. S̄ae intellige. nō q̄ dā-
 nati sentiāt aliqd̄ refrigeriū de
 bōis q̄ fecerint in mūdo: qz di-
 ues epulo petijt vnā guttā aq̄ iā
 sūt mille. cccclxxviij. añi ⁊ nūqz
 obtinuit. s̄z itelligēdū q̄ dānati
 min⁹ tormtū patiēt q̄z si n̄ fecif-
 sent illd̄ bonū op⁹. p̄sertiz qñ ē
 necessariū ad salutē. naz de illo
 tpe quo bonū agūt ⁊ de illo bo-
 no qd̄ faciūt nō puniēt in infer-
 no. vñ Aug. sup̄ illo verbo. Qui
 sine caritate passus ē martiriū
 ⁊ alia mala p̄ fide x̄pi nō negā-
 da diē. Et ponit. di. iij. c. Sigs
 aut. Existimādū ē fortasse tolle-
 rabil⁹ ei futurz iudiciū q̄z si x̄ps
 negādo nihil eoz pateret. h̄ ille.
 C̄ Mono valēt ad bōe fame ac-
 q̄sitionē. fama bōa ipinguat of-
 fa. Prouer. xv. Q̄ bōe fame
 est q̄ aliqd̄ bōi opis fac̄ oēs euz

De bono opere sermo primus.

laudat: oēs cōmēdāt oēs bñdi
cūr: oēs eū libēter vidēt. dicūt. n.
illō ps. Bñdicat tibi dñs ex sy
on ⁊ videas bōa hierlꝫ oibꝫ die
bꝫ vite tue. Et videas filios filio
rū tuorꝫ pacē sup isrlꝫ. g̃ bñ fac-
te. ¶ Decio. Valēt bōa scā in
pctō mortali ad dei ⁊ scōrꝫ re-
cordationē. Faciūt. n. talia opa
cogitat de dō saltē dū fiūt. Qñ
eni quis orat recordat de deo.
Qñ dat etiaꝫ recordat de deo:
qñ ieiūat: qñ audit p̃dicationē:
qñ cōmēdat se alicui scōrꝫ: recō-
dat de illo scō. Qñ ps. Adēor
sui dei ⁊ dlectatꝫ sū ⁊ exercitatꝫ
sū: supple bonū faciēdo ē i pctō
mōtali: ⁊ d̃fecit spūs meꝫ. s. aial
seu sensualitatꝫ i suis opibꝫ ⁊ spi-
ritꝫ rōnalꝫ erigit ⁊ r̃fortat ad bo-
na pagenda. ¶ Undecio. Va-
lēt bōa i pctō mōtali scā ad bo-
norꝫ opēꝫ affuefactiōē. Mā ex
multiplicatiōe bonorꝫ opēꝫ gñā-
tur hitꝫ bonꝫ vt dic̃ phs. ij. ctby.
p̃ quē hō fit. pñꝫ ⁊ facil ad cōsi-
miles actꝫ. Mā vt ait phs i lib.
p̃dicamētorꝫ. Habituꝫ ē q̃litas di-
spositiua sui subī ad opationē.
Et sic maiori facilitate pōt ad
grāꝫ p̃uēire. Qñ hiero. ad De-
metriadē ait. Cōsuetudo ē q̃ aut
vitia aut virtutes alit. q̃qꝫ i his
plurimū valet cū qbꝫ ab incūte
etate simlꝫ creuerit. Et Jere. iij.

Bonū est viro cū portauerit iu-
gū ab adolescentia sua. Jugū. s.
boni opis. ¶ Duodecimo. Va-
lēt bōa opa ad vite eterne p̃uē-
tionē. Sperādū vtiqꝫ ē q̃ bona
faciētes lz i pctō mōtali tādē di-
sponēt ⁊ saluabūt. Audi mira-
bile exēplū. Legit. n. in vita bñ
p̃daphnutij q̃ p̃nceps qdā la-
tronū fuauit quādā vginē a so-
cijs raptā ne ab eisdē violaret:
⁊ eā ad p̃riāꝫ honorifice remisit
Itē quādā aliā mulierē erratē
i heremo: q̃ interrogata ab eo di-
xit q̃ maritꝫ suꝫ ⁊ tres filij deti-
nebant i carcere: p̃p̃ debitū qd
nō poterāt soluē: ⁊ ipsa eadē cā-
q̃rebat: tūc p̃nceps ille latronū
corde cōpunctꝫ ⁊ mīa motꝫ de-
dit ei trecētos solidos pro qbꝫ
vir ⁊ filij detinebant i carcere
d. Vade ⁊ redime maritū cum
filijs: ¶ Propter qd bonū reuela-
tū fuit sancto p̃daphnutio ab-
bati: q̃ talis p̃nceps latronum
idē p̃miū habiturꝫ esset cuz ipso
in glia paradisi. Ad quē accedēs
p̃daphnutiꝫ duxit eū secū i here-
mū: vbi p̃ tres ānos arctā p̃riāꝫ
faciēs i dño felicit obijt: ⁊ gliaꝫ
paradisi idubitanē adeptꝫ ē. Jō cō-
cludit p̃daphnutiꝫ vt refert Hiero.
d. Mellꝫ i hꝫ secto despici dꝫ
ēt si latro sit: aut i sēna positꝫ ⁊ si
cultū ruris exēccat ⁊ i iugio. vi

Dñica in sexagesima de lege

deaf astrict⁹: ⁊ si negociator di-
 cat ⁊ mercimōijs ifuiat: nō i oī
 ordie hūane vite sūt aie deo pla-
 cētes ⁊ habētes actus aliquos
 occultos qb⁹ delectaf de⁹. h̄ ille.
 Quare maledicūt aliq q dicūt
 postq̄ sumus in pctō mortali: ⁊
 bona nra nō sūt meritoria vite
 eterne: nil bōi faciam⁹. Decipiū-
 tur tales: imo tūc ē magis istā-
 dū bonis opib⁹: vt p̄uocet diui-
 na pietas: ad miserēdū ⁊ illumi-
 nandū. ne diabol⁹ suffocet eos
 in pctō mortali: ⁊ secū in eter-
 nā dānationē transferat: vñ B̄. c.
 in decret. de pe. d. v. c. f̄las. dic-
 sic. Nō despet pctōz iterim: sed
 qcqd boni facē poterit: exhorta-
 mur vt faciat vt oīpotēs deus
 cor illi⁹ illustret ad p̄nias: hec il-
 le. uiuite q̄ virtuose charissimi.
 Exercete bōa opa: date elemo-
 synas subuenite opp̄ssis: multi-
 plicate oratiōes frequēte ec-
 clesias audite p̄dicatiōes: cogita-
 te bonū: loq̄mini bonum opera-
 mini bonum: vt deus remunc-
 rator omnium bonorūz digne-
 tur vobis supradictas vtilitates
 in hoc mūdo conferre p̄ grāz: ⁊
 in futuro per gloriaz. Ad quam
 nos p̄ducatur ipse qui viuit ⁊ re-
 gnat in secula seculorū. Amen.
 ¶ Dñica in sexagesima de le-
 ge naturali sermo secundus.

¶ Obis datū ē no-
 sce. Scribunt hec
 verba originaliter
 Luc. viij. c. Recita-
 tione autē i euāge-
 lio hodierno. Creās deus excel-
 sus aiaz rōnalē ad suam glorio-
 sam imaginē voluit sibi ip̄ime-
 re qdā excellētissimūz donum
 qd a sacris doctorib⁹ lex nālis
 appellat. Cui⁹ glorioso ⁊ radiā-
 ti splēdore lustrata: errorū tene-
 bras fugare posset: ⁊ a vitijs ad
 virtutes sese sūma cum felicitate
 transferret intelligens ⁊ luce-
 clari⁹ agnosces: hoc sine dubio
 diuinū ⁊ imortale misteriū esse
 v3 lumen nālis legis. Et hoc ē
 qd ingt thema nostz in hodie-
 no euāgelio recitatu⁹. In q̄ tria
 nobis celeberrima documēta p̄-
 stanf. ¶ Et primū q̄ quilibz dz
 esse feruens ad audiendū diui-
 nū verbū: sicut faciebat illa de-
 uota turba q̄ p̄ueniebat ⁊ de ci-
 uitatib⁹ p̄perabat ad dñz xp̄m
 vt p3 in prima parte euangelij.
 ¶ Secundū documētū est q̄
 vitare debem⁹ tria genera pec-
 catorū: luxuriā. s. duritiā ⁊ auari-
 tiā: que sunt figurata p̄ tres dif-
 ferentias terre: in q̄ semē diuini
 verbi iactatū fructificare nō va-
 let. Et hoc tangit in sc̄da parte
 euāgelij in qua dī. Aliud ceci-

naturali sermo secundus

ait secus viā: p quā lufurie peccatū denotatur. aliud fupra petra: per quā duritia ⁊ obftinatio fignificat. Alio aut inter fpiritus p quas auaritia ⁊ diuitie figurant fuis punctionib⁹ aiam lacerantes. Tertiu⁹ documētū eſt qd ſi fuerim⁹ terra bōa virtuoſe viuēdo: fructū optimū re portabim⁹ eterne retributionis. Et hoc tangit i vltima pte euāgelij vbi dicit. Quis aut cecidit i terrā bonā ⁊c. Faciūt fructū viuētes marie ſm lumē legis naturalis de qua lege nāli hoc mane tria contemplantur.

¶ Prō legiſ nālis diffinitōe.

¶ Scōdo legiſ nālis opationē.

¶ Tertio legiſ nālis pceptōe.

¶ Prō legiſ naturalis cōfiderare debem⁹ diffinitōe.

¶ Queli bet pfecta diffinitio d̄bet cōprehendē oēs cauſas rei diffinite:

que qdē cauſe ſunt quattuor vt

p3 p ¶ Phm. ij. ⁊ v. ¶ Ph. Et. v.

meth. Et de ſom. ⁊ vigi. ſ. tā formalis efficiēs material ⁊ finalis.

Scdm ḡ has cauſas prout colligit ex dictis. ſ. Doc. prima ſcōde. q. xcj. ar. ij. Et. q. xcvi. art. j.

Et Alexā. de ales. Talis datur diffinitio. lex naturalis ē qdā lumē itellec⁹ in ſitum nobis a deo i creatōe: ad directōe actum hūanoꝝ ordiatū: pp qd ad

bonū iclinamur. In hac diffinitōe ſunt oēs cāe pncipales. Cā formalis tangit ibi cuꝝ dicit. Lex nālis eſt qdā lumē itellectus.

Sicut enim lux viſibilis ⁊ corporal: vt magn⁹ Baſilius dicit eſt pulchritudo ⁊ ornat⁹ ois viſibilis creature: qua oia vidētur ⁊ cognoscūt capiēdo lucē p corpore lucido. ſ. ſole q ē ſons tot⁹ lucis. ſm Augu. ⁊ Damascenū

¶ Nā lux vel lumē nō ē corp⁹ ſz ſ. Doc. ij. ſnia. d. xiiij. arti. ij. ⁊. iij.

Et pma pt. q. lxxvij. ar. i. ij. iij. Et ¶ Ph. ij. ſ. aia. Sicut Auicēa ⁊ Comētator ⁊ ois phoꝝ ſcola idē aſſerit. ſic lex naturalis ē lux inuiſibilis ⁊ ſpūalis ipſi⁹ itellec⁹: qua oia agēda ⁊ fugiēda intelligunt: discernūt: ⁊ cognoscūt vñ. ſ. Doc. pma par. q. cvj. ar. primo dicit. Lumē ſm q ad itellec⁹ p̄tinet nihil aliud eſt q̄ qdā manifeſtatio veritat. ¶ Scōdo in hac diffinitōe ponit cā efficiēs. cū dicit. In ſitū nobis a deo i creatōe. De⁹ glorioſus ē cā efficiēs legiſ naturalis qui creās aiam rōnalē: impunit i eā radiū ⁊ fulgorē ſue claritat. ¶ Hoc oñdit Lactanti⁹ de ira dei c. j. d. Lumen aut mētis hūane deus ē: quē qui cognouerit ⁊ ipect⁹ admiferit: illuminato corde miſteriū veritat agnoſcet. ¶ Re

bonū iclinamur. In hac diffinitōe ſunt oēs cāe pncipales. Cā formalis tangit ibi cuꝝ dicit. Lex nālis eſt qdā lumē itellectus. Sicut enim lux viſibilis ⁊ corporal: vt magn⁹ Baſilius dicit eſt pulchritudo ⁊ ornat⁹ ois viſibilis creature: qua oia vidētur ⁊ cognoscūt capiēdo lucē p corpore lucido. ſ. ſole q ē ſons tot⁹ lucis. ſm Augu. ⁊ Damascenū

¶ Nā lux vel lumē nō ē corp⁹ ſz ſ. Doc. ij. ſnia. d. xiiij. arti. ij. ⁊. iij.

Et pma pt. q. lxxvij. ar. i. ij. iij. Et ¶ Ph. ij. ſ. aia. Sicut Auicēa ⁊ Comētator ⁊ ois phoꝝ ſcola idē aſſerit. ſic lex naturalis ē lux inuiſibilis ⁊ ſpūalis ipſi⁹ itellec⁹: qua oia agēda ⁊ fugiēda intelligunt: discernūt: ⁊ cognoscūt vñ. ſ. Doc. pma par. q. cvj. ar. primo dicit. Lumē ſm q ad itellec⁹ p̄tinet nihil aliud eſt q̄ qdā manifeſtatio veritat. ¶ Scōdo in hac diffinitōe ponit cā efficiēs. cū dicit. In ſitū nobis a deo i creatōe. De⁹ glorioſus ē cā efficiēs legiſ naturalis qui creās aiam rōnalē: impunit i eā radiū ⁊ fulgorē ſue claritat. ¶ Hoc oñdit Lactanti⁹ de ira dei c. j. d. Lumen aut mētis hūane deus ē: quē qui cognouerit ⁊ ipect⁹ admiferit: illuminato corde miſteriū veritat agnoſcet. ¶ Re

Dñica in sexagesima

moto at deo celestiqz doctrina
oia erroribz plena sūt. h ille. Et
s. doc. ff illd. In lumie tuo vide
bim⁹ lumē. ps. xxxv. dic. Nō nā
lis hois nihil aliū ē nisi refulgē
tia dīne claritatē. In aīa: pp quā
claritatē ē ad imaginē dei. h ille.
Et itez. s. doc. iiii. sen. d. xxxij.
ar. j. dic. Lex natural' nihil aliū
ē q̄ impressio diuini lumis i nob
Et prima scde. q. xcj. ar. ij. dicit
Lex nālis nihil aliud ē q̄ p̄ci
patio legis eterne in rōali crea
tura. Tertio in hac diffinitōe
ponit cā material' cū dī. Ad di
rectionē actuū humanoz ordia
tū. Adā circa quā versat lumē
natural' legis sunt act⁹ z opatio
nes hūane. Dēs. n. morales phi
oēs poete: oēs sacri theologi scri
pserūt libros: cōposuerūt tracta
tus: multiplicauerunt p̄clones
ad dirigēdū regulādū z gubnā
dū act⁹ z opatiōes hoium. vñ. s.
doc. iiii. sen. di. xxxij. s. 3 cāz mā
lē loquēs dicit sic. Lex natural'
nihil aliū ē q̄ p̄ceptio hoī natu
ralit' indita: qua dirigīt ad p̄ue
niēter agēdū in actōibz pp̄ijs.
Quarto i hac diffinitōe pōit
cā finalis ibi: p̄ qd̄ inclinamur
ad bonū. Clamat lex nālis me
liori mō q̄ pōt inclinando z tra
hēdo: vt q̄libz recte cogitet: loq̄t
recte operet. Clamat vt vitia z

pectā relinquāt. Hāc naturales
legē q̄libz hz vt magr̄z: vt p̄dica
torē: vt doctorē stimulatē z do
cētez. Vñ Chriſo. sup Adattb.
Dis hō z malū cogſcit z bonū
intelligit: z qd̄ iustū ē z qd̄ iniu
stū. Posuit. n. de⁹ quēdā spūm
scie boni z mali in hoibz: vt q̄ti
enscūqz peccam⁹ ille in filētio q̄
si factū n̄m accusat z i p̄scia ta
cite ad aīaz loq̄t di. Adalū ē h⁹
z h ē bonū. h ille. Nec figdē lex
nālis ē eadē ap̄d oēs p̄t. s. doc.
p̄ma scde. q. xciiij. diē. Ip̄am. n.
nālē legē hnt fideles z ifideles:
magni z pui: z nemo ē q̄ sin ea
repiat. Cōfirmat h p̄hs. i. v. lib.
ethy. d. Lex nālis est q̄ ap̄d oēs
eadē p̄tēz hz. Audi Ifido. lib.
ethymolo. v. Et Granum i de
cret. di. ij. c. Jus nāle. Jus nā
le igt est cōe oīuz natiōnū co
vbiqz istictu nē nō cōstitutione
aliq̄ hētur vt viri z semie diūctō
liboz successio: z p̄ueroz educa
tio: cois oīum possessio: z oīum
vna libtas: acq̄sio eoz q̄ celo
tra: mariqz capiunt. Itē depōsi
te reivl cōmodate pecūie resti
tutio: violētice p̄viz repulsio. Nō
h aut si qd̄ huic file ē nūq̄ iniu
stū s; nāle equūqz hētur. h ille.
Adlra de hac lege loquūt legi
ste vt p̄. ff. d̄ iusti. z iur. l. vt vim.
p̄z igt qd̄ sit lex nālis s; q̄tuoz

De lege naturali sermo secundus

genera causarum. Et hoc de prima parte principali.

Secundo principia liter considerare debem⁹ legis naturalis operatione. operatur. n. i nobis lex naturalis tres mirabiles effectus.

Prim⁹ effect⁹ e divina cognitio
Sec⁹ effect⁹ e humana operatio
Terti⁹ effect⁹ e firma spatio.

Prim⁹ effect⁹ legis naturalis est divina cognitio. Nam hac lege et naturali lumine instruimur ad dei cognitione. de qua tria cognoscim⁹ scilicet potetia: et sapia: et ei⁹ bonitate: que sunt appropriata trib⁹ personis trinitatis: et n⁹ n⁹ n⁹ cognoscim⁹ deum esse. nisi homo sit insipiens iuxta illud. ps. Dixit insipiens in corde suo non e de⁹. ait. n. Damasc. in. i. lib. sen. **S**ib⁹. n. cognitio existendi deum. ab ipso naturali instat e. **S**z videam⁹ quo. accipe exemplum. Si tu videres magnam et pulchram palatium non cognoscens ex hoc potetia illi⁹ q⁹ fecit illud edificari et sapientia edificatoris et bonitate illi⁹ q⁹ illud palatium fecit ad finem bonum. scilicet ad finem habitandi. **L**erte sic. Ita h⁹ mundus e quodam palatium dei. **D**ecarat hoc propheta Baruch. c. iii. d. **O** israel quoniam magna e domus dei. et iges loc⁹ possessiois ei⁹. magn⁹ et non habens finem

excelsus et immensus. h⁹ ille. **C**onsideras q⁹ homo mundum cognoscit aliquem esse ei⁹ aditoris: q⁹ cum magna potetia adidit. magna sapia ordiauit: et magna bonitate gubernat illum. **E**t hic e de⁹ in q⁹ sola e potetia: sapia et bonitas infinita ut patet per **I**oh⁹. viij. ph⁹. **E**t. xij. metha. **E**t hoc expressit **A**doyses **B**en. i. c. d. **I**n principio creavit de⁹ celum et terram. ipse movet gubernat. et regnat totum mundum ut ph⁹ dic. i. metha. **E**t. i. et. ij. meth. **C**onfirmat h⁹ aucte sacre scripture. **M**et. n. **S**ap. xij. **A** magnitudine. n. spei et creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. **E**t ro. i. **I**nvivibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt. sempiterna quoniam virt⁹ ei⁹ et divinitas: hoc modo cognoverunt phi⁹ n⁹ n⁹ deum. **C**ognoverunt et appropriata trib⁹ personis. scilicet potetia. sapientia. et bonitate dei: per que relucet nobis vestigiū trinitatis. **N**on autem cognoverunt propria. que sunt generatio: personarum et processio iuxta illud ap⁹. i. cor. ij. **C**ognovimus dei sapientiam: quam non principium hui⁹ mundi cognovit. principium. i. ph⁹. fm glo. **E**t eam ponit. i. **T**ho. prima pte. q. xxij. ar. primo. **P**ropterea **L**actantius libro primo adversus gentes. c. ij. **N**emo est enim. tam rudis

Dñica in sexagesima de lege

tam feris moribus qui nō oculos suos in celū tollēs tāetsi ne sciat cuius dei prudentia regat h̄ oē qđ cernitur: aliquā tñ esse itelligat ex ip̄a rez magnitudine: motu: dispositione: cōstātia: utilitate: pulchritudine: moderatione: nec posse fieri quin id qđ mirabili rōne cōstat nō nisi cō filio maiore aliquo fit instructū h̄ ille. Qđ effectus legis nālis ē humana opatio. Mā r si a deo nulla data esset lex scripta sufficienter: nihilominus istruimur ab hoc lumine rōnis nālis circa ea que facere debemus. Ex hac. n. lege nāli eliciūtur due cōclusiones que sunt fundamēta oīum preceptoz moraliū: quaz prima est affirmatiua. s. qđ bonum est faciendū. Scđa est negatiua. s. qđ malū est fugiendū. vii ps. xxxij. dī. Declina a malo r fac bonū. Sup his duob⁹ fundamētis fundantur oīa precepta legis diuine. Lumē nāqz intellectus nālis instruit nos qđ bonū est diligere illū a quo beneficia psequimur. Et quanto maius bonū psequimur tanto magis est diligēdus. Et quia a deo recepimus bñficiū creatio nis qđ est bñficiū infinitum: ideo istruimur r puocamur ad ipsum deū totis viribus diligē

dum. Et hoc est primum preceptū legis diuine. Diliges. s. dñm deū tuū ex toto corde tuo r ex tota aia tua r ex omni mēte tua. Matt. xxij. r Luc. x. Secundo instrumur hac lege nāli qđ quilibet suus d̄z loq de dño suo reuerēter: qđ hoc est bonū. ergo faciendū. Et ex hoc habemus scđm preceptū. s. Non assumes nomē dei tui in vanū. Tertio ratio nālis dicitur homini qđ suus cui puidetur a dño: debet eidē dño aliqđ seruitiū exhibere. Et ex hoc hētur tertium pceptū. s. Memēto vt sabbata sanctifices. Vñ tpe legis nature: hoies ex nāli instinctu reddebant obsega r fuitia deo sacrificādo vel aliqd offerendo: vt patet de Abel: Noe: Abrahā Isaac: Jacob r multis alijs in protestationē dominij r in reuerentiā diuine maiestatis. Vñ religio est de iure nāli. Quarto ratio nālis dicitur homini qđ bonum est: qđ bi a quibus bñficia accipim⁹ debeāt honorari. Luz ergo a parentibus accipiamus esse: nutrimentū: r disciplinam. debemus eos honorare. Et sic habetur quartū preceptū. Honora patrem tuū r matrem tuam. Et sic patet primū fundamentū legis naturalis. Scđa

De lege naturali. Sermo secundus.

conclusio vel fundamentum legis naturalis est negativum: super quo fundantur precepta negativa legis diuine. scilicet quod malum est fugiendum. **R**atio naturalis dicitur homini quod malum est nocere alteri: et quod tibi non vis fieri: alijs ne feceris. unde dicit iuriscōsultus. ff. de iusticia et iure. l. ut vim. Et inter homines cognationem quandam naturam constituit. **R**essequens est hominem homini insidiari nequam esse. **E**cōtra dicit dñs **M**at. vij. **Q**uemcūq; vultis ut faciāt vobis homines: et vos facite illis. **E**t ex hoc instruit homo ad omnia precepta: scilicet de tabule negativa: quibus prohibetur proximis inferre nocementum: potest autem nocementum inferri primo circa quattuor: primo in persona propria occidendo eum et auferendo sibi vitam. **E**t per hoc prohibetur homicidium quod est quintum preceptum. **N**on occides scilicet in persona coniuncta proximo quantum ad propagationem proles. **E**t per hoc prohibetur adulterium quod est sextum preceptum. **N**on mechaberis. **M**olles enim quod aliquis haberet uxorem tuam: ergo nec tu alteri hoc facias: tertio in rebus furando auferendo per vim detinendo per voluntatem patroni. **E**t per hoc prohibetur furtum: et quilibet iniusta usurpatio rei alienae: quod est septimum preceptum. **N**on furtum facies. unde. ff. de conditione inde

biti. l. **M**ā et hoc naturam equum est neminem cum alteri detrimento locupletari. **Q**uarto potest fieri nocementum in fama. **E**t per hoc prohibetur quelibet detractio et infamatio proximi: quod est octauum preceptum. **N**on dices per primus tuum falsum testimonium. **T**u nolis quod quis auferret tibi famam: ergo et tu noli alteri detrabere. **P**otest etiam circa sextum et septimum preceptum offendi primus non solum ope: sed etiam corde. **T**ertio prohibetur concupiscentia alienae uxoris. **E**t sic habetur nonum preceptum. **N**on concupisces uxorem proximi tui. **T**u nolis quod aliquis concupiscere uxorem tuam: ergo noli et tu uxorem alteri concupiscere: potest etiam circa septimum preceptum offendi primus etiam corde: desiderando rem suam: quod est decimum preceptum. **N**on concupisces rem proximi tui. **S**ed hoc potest queri cum possit offendi corde et ope per quantum preceptum. **N**on occides. **E**t per octauum. **N**on falsum testimonium. **C**ur non prohibetur in decalogo ita homicidium cordis: sicut fornicatio et furtum. **R**atio. **S**ic. **D**oc. prima scilicet. q. 100. ar. v. delectatio adulterij et utilitas diuitiarum sunt per seipsa appetibilia in quantum habent rationem boni delectabilis vel utilis. **E**t propter hoc oportuit in eis prohiberi non solum opus sed etiam concupiscentiam. **S**ed

Dñica in sexagesima.

homicidiū ⁊ falsitas sunt fm se horribilia: qz p̄xim⁹ ⁊ vitas s̄z se amant nāliter: ⁊ non nisi pp aliud. Et ideo nō oportuit circa pctm̄ homicidij ⁊ falsi testimonij phibere pctm̄ cordis: sed solū operis: hec. s. Doc. ¶ Ergo q̄ hac lege nāli. i. lumine rōnis nālis sufficiēter instruimur circa agēda. ¶ Probat hoc aposto. Ro. ij. c. d. Lū. n. gētes q̄ legem non hnt nāliter ea q̄ legis sunt faciūt: ip̄i sibi sunt lex: q̄ oñdūt op⁹ legis scriptū in cordib⁹ suis ibi glo. Qd̄ gētes etsi nō habēt legē scriptā. s. Moysi: hnt tñ legē nālē quā q̄sqz itelligit ⁊ sibi p̄scius est: qd̄ bonū ⁊ qd̄ malū. Nota textuz: in cordib⁹ suis: qz lex ista nō est scripta in tabulis lapideis: sicut lex scripture: s̄z in tabulis cordis hūani: que sūt excellentiores: qz i intellectu. Quā legē: q̄ dereliquit trāsgressor ē ⁊ re⁹ pcti mortalis. ¶ Terti⁹ effect⁹ legis nālis est firma spatio. Nāli figdē lege firmi spamus b̄ficari. Nā lumē rōnis nālis instruit hoies: qz qlibet bon⁹ ⁊ iustus dñs det retributionez suis fuitozib⁹. Lū ḡ de⁹ sit sūme bonus sapiēs ⁊ iustus: seq̄ q̄ det p̄miū suis fuitōib⁹: aliogn n̄ eēt iust⁹ nec bon⁹: qd̄ ē ita ipossibile: sic ipossibile ē deū nō eē. Lū ḡ in hac vita nō fiat b̄mōi retri-

butio sequitur q̄ rō nālis cogit nos ad credendū ⁊ spandū aliā esse vitā: in qua b̄mōi retributio bonoz ⁊ maloz fiat. ps. iij. Sacrificate inq̄ sacrificiū iusticie ⁊ spate in dño: multi dicunt q̄s ostēdit nobis bōa? Signatū est sup nos lumē vult⁹ tui dñe: dedisti leticiā i corde meo. Nota m̄tri. s. dubitātes dicūt. Quis oñdit nobis bona. s. futura eterna. Quis ideveniēs renūciavit nobis q̄ eēt illa bōa? Isti figdē dubitāt: sed nos b̄m⁹ inde certitudinē: qz signatū ē sup nos in superiori pte nra. i. in aia: qz inferior ē sensualitas nra: lumē vultus tui dñe. i. lumē rōnis nālis q̄ d̄r vult⁹ dei: qz p̄ eā cognoscim⁹ deus: sic p̄ vultū coḡscit hō. Et ex h̄ ē effect⁹ spei p̄ quā letamur spantes futura illa bōa. Jo subdit. Dedisti leticiā in corde meo. ¶ Ergo ḡ terti⁹ effect⁹ legis nālis qui est necessari⁹ hōi ad salutē iuxta illd̄. Apo. Heb. xi. Credere ōz accedēre ad deū qz est: ⁊ q̄ ingrētib⁹ se remunerator fit. Et. Ro. viij. Spe salui facti sum⁹: ⁊ nō i terrenis: s̄z i deo fiducia hēamus. Dñ Lactātius li. vi. de vera ⁊ falsa religiōe circa finē. Memo diuitijs: nemo fastidib⁹: nēo regia p̄tate p̄fidat. Imortalē ista n̄ faciūt. Quisqz. n. corruptelas ire virtute calcaue

De lege naturali. Sermo secundus

rit hunc arbiter ille summus et
 verax ad vitam lucemque perpetuam su-
 scitabit. Nam quicumque rationem hominis
 absecerit ac penitentia secutus in hu-
 mum seipsum prostraverit tanquam de-
 fertor domini et imperatoris et pa-
 tris sui punietur: hoc ille. Et quod ait
 Ari. i. vi. ethy. Oppositorum eadem
 est disciplina. Hoc eodem lumi-
 ne naturali instruimur infernum
 esse. Nam cum peccatores secundum suam
 exigentiam culpam: hoc non puniantur:
 sequitur quod perueniuntur in inferno
 unde Talius in inuectivis contra Latili-
 nam ait: ut aliquam formido improbis
 esset posita apud inferos antiqua
 supplicia impiis constituta esse vo-
 luerunt: hec ille.

tertio legis naturalis
 considerare debemus
 preceptionem: precepta na-
 turalis legis sunt tria: ut patet per philosophum. d.
 iustitia et iure. l. Iustitia ubi sic
 dicitur. Juris precepta sunt hec: hone-
 ste vivere. Alterum non ledere. Jus
 suum unicuique tribuere. hec ille.
 Primum itaque preceptum est ho-
 neste vivere. Precipit namque lex
 naturalis: ut quilibet vivat recte. quo
 ad seipsum et potius sustineat mor-
 tem corporalem: quam facere contra bonum vir-
 tutis: ut patet per philosophum. iii. ethy. cor.
 Peccatores autem miseri rebelles:
 contrarios huic precepto: non vivunt
 virtuose sed bestialiter et vitiose
 suam offendentes. Scias. Nam aliqui

dyabolicam imitantes contra ipsam
 legem naturalem: peccant per peccatum superbie:
 quod est peccatum maximum: ut dominus al-
 bertus magnus dicit. i. ij. sen. d. xxxv.
 ar. i. Quod quidem ipsi deo directe op-
 ponit. unde philosophus i. viij. phis. Ma-
 ius malum maiori bono opponit.
 Secundo peccant peccatores contra preceptum
 legis naturalis peccatum avaritie: plus
 diligentes pecuniam quam seipsum. Ex
 pecunia. n. oriuntur seditioes. ma-
 lignitates. et innumera mala unde
 philosophus. ij. phis. ait. Pecunia sedi-
 tionem efficit et malignitatem. Ter-
 tio aliqui peccant contra eandem legem naturalem
 per luxuriam: carnaliter et immunditas
 corporales: ex quibus actibus effici-
 untur bestie: prope philosophus i. li. de regi-
 mie principum. ait. Quod est quidam prope-
 tas porcorum. Quarto peccant per
 iram que ut dicit philosophus in. ij. poetrie.
 Est tristitia et perturbatio quedam
 in vehementi appetitu vindicte.
 Quinto peccant per gulam: voraciter
 comedentes et bibentes sine aliquo
 temperantie freno. Nam intemperantia
 ut dicit philosophus. iij. lxxvij. Libicorum
 est vitium ignominiosum et multum
 detestabile. Sexto aliqui peccant per
 invidiam dolentes et tristates de alie-
 nis bonis. Nam sicut dicit philosophus
 ij. topicorum. Invidia est que tri-
 stat de prosperitate bonorum. Se-
 ptimo peccant nonnulli contra pre-
 ceptum legis naturalis per accidiam et
 ociositatem: contra quos clamat

Dñica in sexagesima.

phs in libro de regimine pñci-
pū. d. De⁹ gloriosus nihil ocio
sum siue vanū fecit in nā. Ecce
igit pētōres mortaliter peccan-
tes nō viuūt honeste et virtuose
fm q lex nālis iperat suo pmo
pcepto. ¶ Scō³ pceptū legis
nālis est alterū nō ledere. Ego
sic psequor hoc pceptū. Alter
idest deū gloriosum. qui alter oī
no est distās a nobis in infinitū
quē deū: lex nālis vult vt digni-
ficemus et honoremus: vt dicit
phs libro d bona fortuna: lz im-
possibile sit nobis eū venerari: si-
cut sue maiestati conuenit: vt p³
ix. ethi. ¶ Peccatores miseri hūc
nō honorāt sed ledūt et offendūt
Et hoc triplr fm q sunt tres p-
sone diuine. Mā alig peccant p
fragilitatē et passionē: qñ pp ipe-
tus passionis vel inate: vel illate
iudiciū rōnis obruit vt p³ p ph³
v. ethycoz. Et tali mō peccatur
p patres cui attribuit potentia.
Alij peccāt ex ignorātia: qñ per
eos ignorat aliquid eoz: quozū
scientia retraxisset a peccato: vt
p³ itez. v. ethy. Et sic peccat p fi-
liū: cui attribuit sapiētia. Alij ve-
ro peccāt ex certa malitia et de-
liberatione: vt p³ ex. v. ethy. Et
tales peccāt tra spūm sanctū:
cui attribuit bonitas. Et sic p³
quō ledit et offendit de⁹ p³ p-
ceptū legis nālis: qz vel offendit

pater: vel filius: vel spūs sanct⁹.
¶ Tertiu pceptū legis nālis ē
ius suum unicuiqz tribuere. Et
hoc duobus modis. Quia aut
tēporaliter aut spūaliter: t pali-
ter vt si sunt pecunie: cāpi posses-
siones et cetera hūmōi iniuste pos-
sessa. Ex pcepto tria ipsius legis
nālis tenet quis reddere illi cu-
ius sunt. Spūaliter aut: vt ē bo-
na fama q inter res penitētia-
les cōputat: vnde qui aliquē in-
famauit: restituat sibi famaz: qz
sic pcepit lex nālis p suū tertium
pceptū. Et sic fm phm pmo po-
liti. Nō lege fruēs est optimuz
aialiū. Et sepatus a lege ē pessī-
mū animalium. ¶ Scō³ igit q pce-
pta legis nālis sunt tria: quibus
phibet oē genus et modus pec-
cādi tā p se: qd fit septez modis
put septē sunt pctā mortalia qz
p deū: qd fit trib⁹ modis: prout
tres sunt psone diuine: qz etiaz
p primū: qd fit duob⁹ modis.
Ecce quō lex nālis docet et in-
struit cognoscere pctā: q duode-
cim modis cōmitti pñt. ¶ Dec. s.
lex nālis est magra oīuz: est pre-
ceptra virtutū: est phibitrix vi-
cioz. est regula actūū humano-
rū. Audi Jero. i epla ad Deme-
triadē. Est inquā in animis no-
stris nālis qdam: vt ita dixerim
sanctitas q velut in arce animi
psidēs: exercet mali boniqz iudi-

Dñica eadem de diuino verbo. Sermo tertius

ciuz. Et ut honestis rectisq; actibus fauct. ita sinistra opa cōdēnat: atq; ad ꝓsciētie testimoniū diuersas ptes domestica quadam lege diiudicat. h̄ ille. H̄ac sanctissimā legis n̄alis regulā: q̄ obseruat ⁊ retinet: ad vitā tādē pueniet beatā. Audi Tuliuz iij. l. ruscularū qōnū in prin. Nā puulos nobis dedit igniculos: quos celeriter malis morib; opinionibusq; deprauatis: sic extingui m̄: vt nuscq; n̄ae lumen appeat. Sunt. n. igenijs n̄ris semina inata virtutum: q̄ si adolere liceret: ipsa nos ad beatā vitā nā pduceret. Mūc autē simul atq; editi in lucē ⁊ suscepti sumus in oī ꝓtinuo prauitate ⁊ in summa opinionū pueritate versamur: vt pene cū lacte nutricis errozē surisse videamur. Cū vero parētibus redditi: deinde magistris traditi sumus tuz ita varijs imbuimur erroribus: vt vanitati veritas: ⁊ opinioni cōfirmitate nā ipsa cedat. hec ille. Propterea deus huius legis cōditor a nobis humiliter supplicāduz est: vt tantū lumen: tātāq; legē dignetur nobis cōseruare hic per gratiā: ⁊ tandem ad sue beatissime visionis gloriā perducere. Amen.

¶ Dominica eadem de diuino verbo. Sermo tertius.

¶ Semen est verbū dei. Luc. viij. Memo fidelis dubiū habere dz q̄ hō existens in peccato mortali in infirmitate: ⁊ q̄ dē periculosa satis nō incōgrue dicit esse constitutus. Hoc non ignorauit David rex gloriosus: qui ad clemētissimū deum clamabat. Misere mei domine quoniā infirmus sum. Et quāuis diuerse sint medicine: varia q; remedia ad h̄mōi spūales peccatorū morbos ꝓpellendos: ꝓcipuū tñ ac singularius: vt ex sacris codicibus accipit: diuinū verbū esse diiudico. Hoc est q̄ ꝓpheta gloriosus psalmoz; li bro decātare solebat. Misit verbū suū ⁊ sanauit eos. Verbum siquidē dei Apostolo testāte validius est omni gladio ancipiti: pertingens vsq; ad diuisiones corporis ⁊ anime. Hoc est illd̄ semen de quo dominus in euāgelio hoc mane vocibus intonat dicēdo. Semen. ⁊c. de quo tria contēplabimur.

¶ Primo verbi dei Necessitatem.

¶ Secūdo verbi dei Dignitatez.

¶ Tertio verbi dei ꝓreparabilitatem.

¶ Quarto verbi dei ꝓsiderari debem; nccitatē. Triplici nāq; lege d̄clarat necessitas vbi d̄. h̄

Dñica eadem.

Lege naturali.

Lege canonicali.

Lege diuinali.

¶ Pro dico Vbū dei eē neces-
sariū lege nāli sic: q̄ nāle d̄fideri-
um hoīs efficit p̄fectū ē necariū
S3 verbū ē illō q̄ nāle d̄fideri-
um hoīs efficit p̄fectū. q̄ verbuz
dei est necessariū. Ad maior ē no-
ta: q̄ aliter nāle d̄fideriū esset
frustra. q̄d est p̄ phz in p̄mo de
ce. 7 mun. iij. de aia. ij. iij. 7. ix. me-
tha. qui ait: Deus 7 nā nihil fru-
stra faciūt. Pro cuius declara-
tione est notādum q̄ sicut dicit
phs. i. v. meth. Duplex est neces-
sariū. s. simplr: vt deū esse: ē sim-
pliciter necessariū. Alio mō ne-
cessariū d̄r ex suppositione: vt ci-
bus vel respiratio est necessaria
aiali. s. si d̄z viuere. verbū autez
dei est necessariū nō simplr sed
ex suppositione. Quia. s. est ne-
cessarium hoī volēti bene atqz
beate viuere. Et sic itelligendo
maior est verissima. Ad minor at
declarat. Quia nāle d̄fideriū
hoīs est ad sciam adipiscēdā: si-
cut p̄z p̄ phm in p̄ncipio meth.
dicētē. Quē hoīs nā scire d̄fi-
derāt. Sup quo passu dicit san.
Doc. Vnūquodqz nāliter ap-
petit suaz p̄fectionē vt declarat
phs in. ij. phy. 7. ij. de aia. vnde 7
mā appetit formā sicut imp̄fe-
ctū suā p̄fectionē vt dicit phs i

primo phy. Perfectio aut̄ intel-
lectus hoīs ē scia: q̄z añ sciam ē
ipotētia ad ipsam vt dicit phs in
iij. de aia sic inquit. Vocatur
itaqz aie intellectus. Dico at̄ itelle-
ctū q̄ opat̄ 7 itelligit aia. nihil ē
actu corū que sunt ante itellige-
re. Et iterū paulo inferi⁹ intellectus
est sicut tabula in qua nihil est
actu scriptū: h3 tñ nāle inclina-
tionē ad sciaz sic ad suā p̄fectio-
nē. q̄ nāliter hō appetit scir. Sci-
entia. n. ē tñ bonū 7 tāta ei⁹ p̄fe-
ctio: vt dicat phs in. x. ethy. q̄ in
speculatiōe veritat̄ ē ip̄a felici-
tas: 7 p̄ eā hō maxie substātijs
sepat̄ assilat̄: vt ait ibidē. Hoc
idē dicit Plato i Timeo. q̄ ait.
Ad hā aia iūtra ē corpi vt ve-
net̄ scias 7 virtutes. Et seneca
ad Lucillū. Dociles nos nā edī-
dit 7 rōnē dedit ip̄fectā: q̄ tñ p̄fi-
ci p̄t. Tuli⁹ i. i. li. de offi. Quē. n.
trahimur 7 ducimur ad cogni-
tiōis 7 scie cupiditatē: i q̄ excellē
pulchz putam⁹. labi at̄ errat̄: ne
scir decipi: 7 malū 7 turpe dici-
m⁹. Et Lactā. li. ij. diu. i. i. i. Sa-
pe. i. Vitatē q̄rere oib⁹ ē inatuz.
Et itez ibidē. Mām etenī hoīs
hāc de⁹ eē voluit: vt duaz rez
cupid⁹ 7 appetēs eēt: sapie 7 reli-
gionis. Et Jero. ad Demetria
dē. Utteraz ardor nulla pro-
sus etate extinguitur: imo vt au-
ctoris secularis vtar snia: ipsa

phs

De diuino verbo. Sermo tertius.

magis etate inflāma. et hac cupiditate excitat. Themist. ita sciaz reruz appetijt: vt Jero. ad Nepocianū dicat. Sapiens ille vir grecis Themistocles cū explet cētū et septē ānis se mori cerne ret dixisse fert: se dolere q̄ tunc egredere de vita q̄n sapē cepisset. Et itez. Jero. Hāc antiq̄rū auiditatē sciēdi optie describit i p̄ncipio eple ad Paulinū. Regimus in veterib⁹ historijs etc. Vbi iter cetera narrat d̄ Apollonio qui adiscendi nāli stimulo agitat⁹ decē et nouē puincias siue regna discurret. Hoc vide i eadē epla i p̄n. p̄logi biblic: q̄ cā pliritatis omisim⁹. Sistr et regina sabba a remoti mūdi ptib⁹: vt Salomonis sapiam audiret cū magis laborib⁹ atq; expēsis p̄perauit: put p̄. iij. Re. x. i p̄n. P̄z igr̄ ex his q̄ nāle hoīuz desideriu ē ad ipsuz scir. S; Vbū dei marie sup oēs scias cōplet istud desideriu: ḡ Vbu; est illud quo nāle desideriu hoīs efficit p̄fectū: et h̄ erat minor p̄banda. S; q̄ Vbū dei p̄ficiat d̄sideriu hoīs nāle acgrēdi sciam p̄bat. Quia si alie scie nāles h̄ desideriu p̄ficiūt: mltō magi scia Vbi di cū sit p̄fectior: et dignior oib⁹ alijs sciētis: vt i. ij. p̄ncipali d̄clarabit. In p̄dicatiōe aut tradit et docet scia celestis: doctria spūal:

diuinoꝝ noticia: q̄ oia sūt nobi lissime et altissime noticie. Si igr̄ hō ad cognitiōez nāliū et inferiorū inclinā vt p̄batū ē. ergo magis: ergo vehemētius: ergo ardent⁹ iclinā ad hāc dignissimā et celestē disciplinā: q̄ tradit in p̄dicatiōe dicēte etiaz Ari. ij. de ce. r. x. ethi. Disputate p̄ Simonidē. S; clari⁹ i. xi. d̄ aialib⁹ Adagis p̄cupiscim⁹ scire modū cū de reb⁹ honorabilib⁹ et altissimis: etiam si topice sciamus: q̄ multuz et per certitudinē de rebus min⁹ honorabilib⁹ et melioribus. Idē Cōmētator. ij. de celo. Et h̄ est illa honorabilis scia de qua. Deu. iij. d̄r. Nec est. n. v̄ra sapia et intellect⁹ corā populis. Nec est de qua talia et tāta predicant. vt p̄. Sap. vij. vbi d̄r In ipsa est spūs itelligentie: sanctus: vnicus: multiplex. subtilis. disertus mobilis. icoinquinat⁹. certus suauis. amans bonum acut⁹: q̄ nihil vetat benefacere. humanus. benignus. stabilis. securus. omnē habens virtutem: oia p̄spiciens: et qui capiat oēs spiritus intelligibiles mundus. subtilis. Et ifra: vapor ē eni virtutis dei: et emanatio q̄dā ē claritatē oipotētē: dei sincera: h̄ ille. P̄z igr̄ lege nāli verbū dei oīno esse necessariū. Et ad illd̄ audiēdū hoies inclinari atq; inci-

Dñica eadem

tari: ergo quilibet ad p̄dicatiōez
 p̄gar: vt tanto doctrine lumine
 irradiet. **S**ec̄do probat̄ verbi
 dei necessitas lege canonicali si
 ne humanali. **M**ā p̄clare scribi
 tur. extra de officio iudicis ordi
 narij. c. **I**nter cetera: z sūt verba
Innocētij pape. iij. li. sic. **I**nter
 cetera q̄ ad salutē spectāt popu
 li xp̄iani: pabulū verbi dei p̄ma
 xime sibi noscitur necessarium:
 qz sicut corp̄ māli: sic aīa sp̄uali
 cibo nutrit̄: eo q̄ nō in solo pa
 ne viuit hō. sed in oī verbo q̄ p̄
 ce. de ore dei. vñ cuz sepe cōtin
 gat q̄ ep̄i p̄pter occupationes
 multiplices vel iualitudines cor
 porales: aut hostiles incurfus:
 seu occasiōes alias: ne dicam̄
 defectū scic qd̄ in eis reproban
 dū est oīno: nec de cetero tolle
 randū per seip̄os nō sufficiunt
 ministrare verbū dei populo: ma
 xime p̄ amplas dyoceses z dis
 fusas: generali p̄stitutiōe sanc
 ni: vt ep̄i viros p̄doneos ad sā
 cte p̄dicatiōis offm̄ salubrit̄ exe
 quēdū assumāt: potētes i ope z
 fm̄ oē: q̄ plebes sibi p̄missas vi
 ces ip̄oz: cū p̄ se idē nequiuerit
 sollicit̄ visitātes eas v̄bo edifi
 cēt z exēplo. **Q**uib̄ ipsi cū indi
 guerit: p̄grue necessaria submi
 strēt: ne p̄ necessarioz d̄fectu cō
 pellant̄ desistē ab incepto. h̄ ibi.
In decretis q̄qz hec necessitas

exp̄mit̄ marie. d. xxxvi. §. **E**cce.
Et. xxij. q. viij. c. **S**epe. **E**t d̄ cō
 se. d. iij. c. p̄pe. **E**t. ca. **S**ctm̄ est.
Et. c. **S**i nō iustificabitur. **E**t. c.
 p̄ria. **E**t. c. si p̄sbyi. **Q**ue qdē ne
 cessitas ex h̄ appet: qz per ip̄m
 pctā dimittunt̄. dictēte **A**mbro
 sio **D**e pe. d. i. c. **M**ultiplex ver
 bū dei dimittit pctā. glo. v̄bū. i.
 p̄dicatio. **E**t. xxij. q. v. **R**emittū
 tur pctā p̄ dei v̄bū. glo. i. p̄ p̄di
 cationē. **T**ertio idē p̄bat̄ lege
 diuinali. **M**ā **E**ro. xvij. d̄r **A**u
 di v̄ba mea atqz consilia z erit
 deus tecuz. **D**eui. xxij. **A**udite
 celi q̄ loquor: audiat terra verba
 oris mei. **D**d. p̄s. lxxvij. **A**ttēdi
 te pp̄te me⁹ legē meā: inclinate
 aurē v̄raz in v̄ba oris mei. **S**a
 lomō. p̄uer. xxij. **S**ili mi inclina
 aurē tuā z audi v̄ba sapientuz.
Appone cor tuū ad doctrinam
 meā que pulchra erit tibi. cum
 suaueris eā in corde tuo z redū
 dabit i labijs tuis: vt sit in dño
 fiducia tua. **T**hob. iij. **A**udi fili
 mi v̄ba oris mei: z ea in corde
 tuo q̄si fundamētū p̄strue. **J**ob
 xxij. **A**udi cloga mea: z oēs ser
 mones meos ascolta. **I**say. xlij.
Surdi audite z ceci intueami
 ni ad vidēdū. **J**ere. v. **A**udi po
 pule stulte q̄ nō habes cor: q̄ hñ
 tes oculos nō videt: z aures z n̄
 audit. **E**t **J**ere. xxxvij. **A**udi q̄
 soyocē dñi quā ego loqr̄ ad te:

De diuino verbo. Sermo tertius.

z bñ tibi erit z uiuet ais tua. Et idē. c. xxxi. Audite verbū dei gētes. Audi itez. Jere. xxij. ira ira ira audi verbū dei. tāta deniqz est verbi dei necessitas: vt ascēdēs xp̄s in celuz pro vltio testō siue vltia volūtate: suis aplis z discipulis p̄cipiendo iposuerit. Adat. vlti. Docete oēs gentes baptizātes eos i noie pa. z fi. z. s. fcti. Et exp̄ssi. Adat. vlti. Euntes in mundū vniuersuz p̄dicāte euāgelīū oi creature. Ex hac incumbente necessitate aiebat Paulus p̄ie cor. ix. ve mibi: si nō euāgelizauero. Ecce quanta fit vbi dei necessitas. Quis igr̄ v̄m erit ita negligēs o charissimi: ita piger: ita somnolēt: ita ocio dedit: vt nō moueaf: non excitef: nō animef ad audiēduz verbū dei: p̄dicatiōē sanctam: doctrinā salutiferā: Ad quā audiendā: discendā: z in corde tenendā: q̄libet inducīf: necessitatē: compellit: lege naturali: lege humanali: lege diuinali. Expḡisci mini ḡ charissimi z thesaur: tā nobilē: tam dignū: tā p̄ciosum: i quo tota salus z oē bonū p̄tinet: oino acgrite: ne supradictis legibus inobediētes z rebelles efficiamini.

Secundo principāl̄. verbi dei p̄siderare debem⁹ dignitatez: tāta est dignitas

isti⁹ doctrine verbi dei: vt ceteras scias taz speculatiuas q̄ p̄ticas supemineat. P̄dicatio. n. verbi dei p̄cipāl̄ fundat z innitit sacre scripture: que ceteras sciētias antecellit: vt d̄clarat. s. doc. p̄ia par. q. i. ar. v. Nā ait Ari. i. de aia. Bonoz honorabiliū noticiā oppinātes. Adagis aut alterā altera que est fm certitudinē: aut ex eo q̄ melioz qdē z honorabilioz est. h̄ ille. Ex qb⁹ p̄z q̄ vna scia speculatiua ē dignior altera rōne subiecti: aut m̄ae circa quā versat. Aut rōne certitudinis siue modi sciēdi. P̄dicatio aut sacre scripture: cum tractet de deo: de āgelis: de aia de b̄itudine: de alijs que ad deum reducunt versat circa nobilissimā z excellentissimā materiam vnde eius subiectū est deus vel ens diuinū: ergo trāscendit ceteras sciētias philosophicas: z speculatiuas. Adodus aut siue certitudo sciēdi siue p̄cedendi in reliquis scientijs est lunē nāle creatū: qd̄ pōt errare: z per varias opiniones sepissime aberrat. Adodus aut huius discipline sacre: est lumen increatū: reuellatū a deo: qd̄ nō pōt subijci falso. Cū dens reuelās sit veritas per essentiā. Inter sciētias etiā p̄ticas hec principatū obtinet. Nā vt ait P̄hs. i. metba.

Dñica eadem

illa scia est dignior que ad ulte-
riore siue nobilioze fine ordinat
sicut civilis militari est dignior
pp digniore fine. Cū igit oēs p
tice scie ad fine tpalē vel creatū
ordinent. p̄dicatio vero ad finez
celestē supnālē ⁊ diuinū. cum i
ipsa doceat virtū: vitiū repellat:
rōne vltime felicitatis. ergo hec
sacra verbi doctrina est ceteris
dignior. De hac dī. Sap. vij.
Est eni hec speciosior sole: ⁊ sup
oēs stellaz dispositionē: luci cō
parata inuenit prior. Est certe
tate dignitatē: vt doctores sacri
i hoc loco disputates merito pe
tāt: qd sit maius an corp⁹ xp̄i in
p̄ciosissimo sacro. an verbū dei
Cui questionī: respōdet Augu.
vt registrat a dño Gratiano. i.
q. i. Interrogo: vbi sic dī. Inter
rogo vos fratres ⁊ sorores: dicit
te mihi. Quid vobis plus eē vi
det corpus xp̄i: an verbum dei.
Si vultis vey respondere: hoc
dicere debetis: q nō sit minus
verbu⁹ dei q̄ corpus xp̄i. h̄ ille.
Vbi glo. notabiliter distinguit
d. q̄ quantū ad essentiā est ma
ius corpus christi in sacramen
to: q̄ verus de⁹ ⁊ verus homo:
sed quantū ad efficacitā: maius
est verbu⁹ dei q̄ corpus xp̄i in
sacramēto. Mā maior fructus
sequit̄ ex verbo dei p̄dicato: q̄
ex corpe xp̄i in altari sumpto.

Per sacm. n. nullus iustificat
si accedit indigne ⁊ in cōtritus:
sed auget eius iniquitas. Obsti
nati vero hoies audiendo ver
bū dei ⁊ p̄dicatores: conuertun
tur. Vnde eniz tot scelerati dei
inimici quertunt ad deum: nisi
ex p̄dicatiōe. Et ideo p̄pter ma
gnū fructū sequens opus p̄di
catiōis sup oia sacra est privile
giatū. Mā ab alijs diuinis: ⁊ sa
cris excludunt̄ plures p̄sone: vt
excoicari ⁊ bndi. sed p̄dicatio
ni oēs possunt interesse: hereti
ci: scismatici: indei: pagani: exco
municati: interdicti: ⁊ oēs male
factores. Hoc p̄. de p̄. di. i. c.
Ep̄s nulluz prohibeat ingredi
ecclesiā ⁊ audire verbū dei: nec
gentilē: nec hereticū: vel iudeuz
vsqz admissaz cathecuminor.
h̄ ibi. Tāta nepe eius est digni
tas vt oia in se mirabiliter t̄ri
neat: que ad salutē hois spectāt
Est. n. semen p̄ducens fructum
centuplū: eterno horreo dignū.
De quo fructu saluberrimo ver
bi dei. s. Doct. super Isay. c. xlix.
Egregie declarat. Idē domin⁹
Hugo cardinal̄ in postilla euā
gelica. Idem dñs Antoninus
in. ij. p. sūme tractatu de accidia
A quib⁹ doctoribus. xij. fructus
verbi dei elicio. ceteris omissis.
¶ Quid⁹ igit fruct⁹ verbi dei
dicit̄ fidei generatio. Deus eni

De diuino verbo Sermo. iiii.

nō potētie tremore: nō armorū strepitu: nō diuitiarū munē: nō carnis voluptate: sed p̄dicatiōe sancta: fidei impio totū mūdūz subiecit. Sic beat⁹ Ber. ait. vñ tāta lux fidei in toto orbe z tā subita: nisi de predicato iesu Xbo dei ē lux in tenebris lucēs z sol irradians emispiū itellect⁹ hūa ni. ps. cxliii. Lucerna pe. me. Xbū tuuz z lumē scmit⁹ meis. Et ibidē Declaratio s̄monū tuozū illuminat z itellectū dat puulis. Per hāc lucē ydolatre z gentiles ac iudei ad claritatis agnitōez pueneret. Petr⁹ apostolus p̄ma p̄dicatiōe tria milia hoīuz ī fidē adduxit. Sic Paulus doctor gētiū tot cecos z tenebris ī uolutos illuminauit. Sic apli sācti ad varia hoīuz genera puenientes: eos ī ueritate fidei illustrabant. Quāobzē hmōi fructū cōprebēdēs apostol⁹. Ro. x. Dicit fides ex auditu: audit⁹ at p̄ Xbū dei. Et h ē lux peccatoz hoīum q̄ ambulāt in tenebris: qz domino peccauerūt ut iquit Sophonias p̄pha. c. i. Mi enīz obtenebrati: ubi errores pprios z scelerā z picula cernūt: nisi ī p̄dicatiōne. Et nisi eēt Xbū dei iā nulla eēt virt⁹: nulluz uere fidei fundamentum: nullus: q̄ bonū faceret imo oēs essent pleni errorib⁹: uitijs atqz peccat⁹. P̄dicatiō itaqz sancta illuminat: irradiat atqz z dirigit. Et h̄ secutū est: ut beatissim⁹ pater Dñic⁹ circiter cētū milia hoīum īfidelīū z obstiatorū uerterit. Petr⁹ martir manicheoz errozē depulerit. Sanct⁹ vicēti⁹ octo milia saracenoꝝ. Viginti qz milia iudeoz. Centū milia obstinatoꝝ māifeste sine ceteris quos occulte uertit in uia ueritat⁹ reduxerit. Et sanct⁹ Bernardin⁹ totā fere italiā illuminauit. Et n̄ra etate: cur si dei ueritas z uirtutis qualiscūqz itegritas pseuerat: nisi ob p̄dicatiōis officiū. Diuersi qdem uerbi dei p̄cones. s. ordīs p̄dicatoꝝ: minoꝝ: cāonicoꝝ: heremitarum: z carmelitaz: seruozuz: uerbo z exēplo orbem terrarum: z christianū populū illuminant z fidem cōseruāt. Nec est colūna filijs israel ī deserto exhabita: p̄ noctē uitorū fulgens. Nec est de qua apostolus ait. ij. Tbi. iij. omnis scriptura diuinit⁹ inspirata uilis est ad docendum: ad corripiedū: ad erudiendum. hec ille. T̄ Secūdus fructus dicitur spei augmētatio. Quid enīz peccatorem: z uitosum hominē ī specie subleuat: ut ueniaz consequatur. Respondeo: uerbū dei. Quis p̄tētē aiat z corroboret uerbū dei. Quis iustū de ardue uirtutis premio secuz facit uer

Dñica eadem.

bū dei. Quid de penarū inferni
 euasione. Vbū dei. Propterea i
 q̄t apost. Ro. xv. Quęcūq; scri
 pta sunt: ad nr̄az doctrinā scri
 pta sunt: vt p̄ patiētiā ⁊ consola
 tionē scripturaz sp̄e habeam⁹.
 Et ps. cxviii. Ademor esto ver
 bi tui seruo tuo i quo mihi spes
 dedisti. Tertius fruct⁹ Vbi dei
 dicit affectus inflamatio. Ad
 scri mortales: pp̄ terrenoz inor
 dinatā affectionē in dei amore
 sunt tepidi: frigidi: congelati: oī
 charitate dei ⁊ pximi puati: s;̄
 verbū dei ignis ē peccatorū: vo
 luntatē i dei ⁊ pximi: amorē ca
 lesaciēs. Sic est ignis de quo
 xp̄s. Luc. xij. ait. Ignem veni
 mittē in terrā: ⁊ qd volo nisi vt
 ardeat. Jere. xxiii. Mōne verba
 mea q̄si ignis: ⁊ q̄si malleus cō
 terēs petrā. ps. cxviii. Ignitum
 eloquiū tuū vehemēter: ⁊ seru⁹
 tuus dilexit illud. Iterū pars.
 Eloquiū dñi inflamauit eos.
 Mō dicit Aristotelis: nō Vir
 giliij: non Tulij: s;̄ dñi. Qz lz do
 ctrina taliū illuminet itellectuz:
 non tñ inflammat affectū. Sic est
 ignis de quo Tre. i. dī. De ex
 celso misit ignē i ossib⁹ meis ⁊
 erudiuit me. Et vñ taz modica
 charitas iter xp̄ianos. Certe qz
 verba dei non audiūt. Ad ignē
 nō veniūt. Propterea frigidi ⁊
 cōgelati sine gustu: sine affectu
 dei ⁊ proximi pmanēt. Ignis
 igit affectū inflamans: cor igni
 ens: volūtatez succēdens: ē ver
 buz dei. Quartus fruct⁹ Vbi
 dei dicit aie cibatio. Sicut cib⁹
 materialis: corporali vite neces
 sarius est: vt ait. Arist. ij. de aia.
 Ex quo sequit vita ipsius cor
 poris: sic aia nobilioris cōditio
 nis famelica: cibo nobilissimo ⁊
 spirituali. s. verbi dei indiget. vñ
 xp̄s Mat. iiii. Mō i solo pane
 viuūt homo: s;̄ in oī verbo q̄ p̄
 cedit de ore dei: verbū igit dei ē
 aie suauissimus cib⁹: vt ait La
 ctātius. i. libz. diuinaz institu. c.
 i. Nullus ē anime suauior cib⁹:
 q̄ cognitio veritatis. Ait nāqz
 Gre. in omel. Libus mentis ē
 sermo dei. Sicut enim ex car
 nalibus escis alitur caro: ita ex
 dei verbis interior homo nutri
 tur ⁊ pascit: hec ille. Et Augu.
 ad dulcium amicuz. Ego plus
 amo discere q̄ docere: vt disca
 mus: inuitare nos debet sua
 uitas veritatis: vt doceamus
 docet necessitas charitatis: hec
 ille. Et idem libro confessio
 num. Sunt caste delicie scri
 pturę tue: nec falloz in eis. Pro
 pterea. ps. Quam dulcia fauci
 bus meis eloquia tua super
 mel ori meo. Ezechi. iij. Come
 di volumē: ⁊ factū ē dulce in ore
 meo: sicut mel. Et hoc ē mānā

De diuino verbo. Sermo tertius.

Datum in deserto: ne filij israel deficeret. Quintus fructus dicitur electorum cognitio signum clarum esse videtur electorum. ut dicitur. Doc. in. iij. i verbo dei delectatio. Ait enim saluator. Jo. viij. Qui ex deo est: verba dei audit. Contra signum reprobationis est non audire verbum dei. Unde subditur. Propterea vos non auditis quia ex deo non estis. Et Tullius in libro de amicitia ait. Cuius aures veritati clausae sunt. Huiusmodi salus desperanda est. Sextus fructus dicitur christi mediatio: amabilis certe fructus. Christus per nouum modum dum predicat: in medio vestrum est. Hoc ipse confirmat. Mat. xviii. Vbi fuerunt duo: vel tres congregati in nomine meo. scilicet in verbo: quod est nomen meum: ibi sum in medio eorum. Non inuentus est in medio doctorum in sacra scriptura disputantium. Iste affuit cum duobus discipulis euntibus in emaus: de ipso iesu loquentibus et audientibus. Et plura habet in vitis patrum: de illis nouitijs de deo audientibus ac loquentibus: in quorum medio venit puulus iesus eis alludens. Et cum cepissent loqui de mundanis discessit iesus: et porcus fetens affuit in medio eis blandiens: et erat dyabolus: qui delectabatur turpibus verbis. sed christus inter eos appa-

ret per gratiam qui verba sua audiunt. Septimus fructus dicitur spiritus sancti receptio. Non dubito multos esse cupientes spiritus sancti gratiam recipere. Sed quis est locus ad hanc receptionem aptus. Non certe platea: non apotheca: non taberna: non lupanar: ubi est dyabolus et dyabolica capellana: sed locus huius receptionis est ecclesia ubi resonat verbum dei: et predicatio sancta. Propter hanc veritatem. Act. x. Adhuc loquente petro verba haec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Non dicit: audiebant de orlando: nec de libro centum nouellarum de amatorijs siue fabulis: sed verbum dei audientes spiritum sanctum acceperunt. Veniat igitur unusquisque ad predicationem ut tantum munus suscipiat: et spiritus sancti habitaculum fiat. Quid melius: quod vtilius quam spiritus sancti receptio. Octauus fructus verbi dei dicitur reprobationis defensio. Quid. n. inter tot aduersa: tantasque exagitationes tutius animam defendit quam verbum dei. Audi salomonem. puer. xxx. Omnis sermo dei quasi clipeus ignitus. Et ps. xxxij. Verbo domini caeli firmati sunt: et spiritus oris eius omnis virtus eorum. Verbum dei pauperem defendit: ne in paupertate et in patientia deficiat. Defendit tri-

Dñica eadem.

bulatos: et eos quos mali persequuntur. Defendit denique contra diabolicos incursus. Unde paulus ephe. vi. Assumite gladium spiritus quod est verbum dei. ¶ Monus fructus dicitur spiritualis vite et servatio. Nihil est efficacius pro vita anime servanda quam verbum dei: quo ipsa quotidiana spiritualium cognitio crescit: et ex consequenti in optio perseverantia proposito nec ab instituto recedit. Ait. n. Ari. ad Alexandrum. Conservatiuum anime est eruditio. Et nos dicamus cum zepherino papa: de decretis. di. xxxviii. Sicut stellas celi non extinguit nec ita mentes fidelium inherentes sacre scripture firmamento non obscurat mundana. hec ille. ¶ Decimus fructus dicitur cordis liquefactio. Extant hominum plurima corda dura lapidea: ferrea: adamantina: que nullo timore: nullo dei iudicio emoliri possunt. Attamen verbum dei omnes aufert duritiam: obstinatissima frangit corda. Ait. n. Aplos hebre. iiii. Divus et efficax est sermo dei: et penetrabilior omni gladio ancipiti pertingens usque ad divisionem anime et spiritus. Et Iero. ad Paulinum ait. Sed nescio quid latentis energie vine vocis actus et de ore magistri ad aures discipuli transfusa fortius sonat. ¶ Verbum dei benedictum. ¶ Predicatio dulcissima. ¶ Lectio suavissima. ¶ Zacharatum eloquium liquefaciens et dulcorans cor peccatoris. Illud certe est cuius virtute stringuntur paniculi cerebri: infrenantur spiritus: lachryme pro ora ruunt singultus emittuntur: qui ex vehementia doloris et amoris comprimi non possunt. Ideo ad ipsum loquitur anima. Canticoz. v. Anima mea liquefacta est. ut dilectus meus locutus est mihi. ps. cxlvij. Emitte verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aque. Exemplum habes de illa meretrice que in predicatore mota: ipsius cor tanta mutacione convertitur tamen ex dolore eliquefactum fuit: ut finito sermone in ecclesia crepuerit: et mortua in celum ascendit. ¶ Undecimus fructus dicitur omnium vitiorum purgatio. Legitur enim in vitis patrum quod quidam senior sanctus: discipulo suo volens persuadere fructum verbi dei: peccatorum purgatiuum: sibi imposuit: ut quedam canistrellum imundum susciperet: et ad fontem allatum plenum aqua reportaret: quem accipiens et in fonte sepe emergens aquam nunquam potuit deferre: tamen canistrellum mundum portavit. quem sumens senior ait. Filius ita est de verbo dei: quod fons est sapientie in excelsis: ut ait Eccles. i. c. Per ipsum enim anima purgatur a vitiis et mundissima efficitur. Propterea

De diuino verbo. Sermo. iiii.

christus. Jo. xv. Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Et Adat. viii. dicitur. Dic verbo et sanabitur puer meus. Et ps. Adisit verbum suum et sanauit eos. Et sap. xvi. Sermo tuus domine sanat vniuersa. Et vere sic est docente experientia. Verbum dei et predicatio sancta oia purgat vitia: scelera nefanda: omnem anime sanat languorem. Audi Lactantium in. iij. diuinam instituta. c. xxvi. hec oia confirmantes. Da mihi inquit virum: qui sit iracundus: maledicus: effrenatus: paucissimis dei verbis tam placidum quam ouem reddas. Da cupidum: avarum: tenacem: tam tibi eius liberales dabo: et pecuniam suam plenis manibus largientem. Da timidum doloris ac mortis: iam cruce et ignes et pericula et taurum continet. Da libidinosum: adulem: ganconem: iam sobrium: castum: continentem videbis. Da crudelem et sanguinis appetentem: iam in veram clementiam furor ille mutabitur. Da iniustum: insipientem peccatorem: continuo et equus et prudens: et innocens erit. Vno enim lauacro malitia omnis abolebitur: tanta diuine sapientie vis est. ut in hominis peccatis infusa: matrem delictorum stultitiam: vno semel ipse ex

pellat. Et ille. C Duodecim fructus verbi dei dicitur paradisi acquisitio. Qualis denique fructus reportatur ex predicatione. vita eterna. Jaco. primo. In mansuetudine suscipite infitum verbum: quod potest saluare animas vestras. Luc. xi. christus doctor veridicus loquitur. Beati qui audiunt verbum dei. Et quid de dignitate predicationis ulterius loquar. Ademinisse debemus tantam esse verbi dei dignitatem: ut christus verus deus et homo sit princeps et caput predicationis. Ipse hoc exercuit officium. ipse predicationes docuit: ipse eos ante se binos et bios misit. Quapropter doctor noster et proco noster constitutus. successores Petrum et Paulum: Augustinum Dominicum: Franciscum et ceteros tam gloriosos viros reliquit: tantis miraculis confirmavit: predicationibus ipsis celestem aureolam in paradiso preparauit. Et sic verbi dei dignitas tuam ex sacra scriptura: tum ex mirabili fructu: tum etiam ex capite christo clarissime patet. Et hoc quantum ad secundam partem principalem.

Et tunc principaliter verbi dei considerare debemus preparabilitatem. Triplicem enim preparationem habere debet verbum dei audituri.

Dñica eadem.

Prima dicitur. Acceleratio.

Secunda dicitur. Attentio.

Tertia dicitur. Executio.

Debet in primis auditor verbi dei: totis viribus ceteris pretermiſſis cōari vt sit in principio predicatōis. Perfectio enī rei etiā apud phos. marie ex principiis eius depēdet. Ait nāq; Cōmētator auerrois. x. metha. Remotis pncipiis: remouet pfectō et esse ab omnibus posterioribus. Et idē. iij. phicoz. Ignorato principio alicuius: ignoratur et que sequuntur. Et Aristote. ij. elen. Inuento principio: facile ē addere: et reliqua oia habere. Et i. ethi. ac. ij. Elencoz. Principiū plus q̄ dimidiū toti. Et iteruz Ari. i. de celo. Principia sunt minima q̄titate. sed maxima sunt virtute. Et. iij. Thopi. Illud ex quo bonū sequitur: statim fieri debet illud ex quo malū: nunq̄. Et. i. posteriorz. Necesse est maxime habere et p̄cognoscere prima pncipia. Seneca ait. Initia in qualibet re laudabilia sunt et opportūa. Et. ff. de origine iuris l. Factor. dī. Certe cuiuscunq; rei potissima ps. pncipiū ē igit̄ dz auditor intereē pncipio: vt ordinē fundamētū et itentōez p̄dicatōis itelligat. **S**ecunda p̄paratio dicit̄ attentio. Cū enī verbuz dei ex ip̄o deo pncipalit̄ deriue

tur: et istrumētalit̄ p̄dicatoz p̄pulo subministret: diligēter et attēte audiēdū ē. Ait nāq; christ⁹ predicatorib⁹ euāgelicis. **M**at. x. Non vos estis qui loquimini s; spūs patris vestri qui loquit̄ i vobis. Et **L**uc. xxi. Dabo vobis os et sapiētiā: cui n̄ poterūt resistere oēs aduersarij v̄ri. Et **L**u. x. Qui vos audit me audit. et q̄ vos spernit: me spernit. Et **d**auid. ps. lxxvij. Dñs dabit verbuz euāgelizātib⁹. **V**tute m̄tra **A**mb. quocq; ait. ois veritas a quocūq; dicat̄: a spiritu sancto est. **D**z igit̄ auditor p̄siderare q̄ predicator gerit p̄sonā xp̄i: et cū reuerentia atq; cordis attētionē audire etiā si predicator vilis et inuenis videatur. vnde **A**ug. Ego qd̄ suz: nisi cophin⁹ seminatoris i. christi. Ipse dignatus ē in me ponere semē. quod spargo vobis. Nolite respicē ad vilitatem cophani s; ad nobilitatez seminatoris. h̄ ille. Et **B**re. i. omel. sup euāgelio. **H**ō qdā fec̄ cenā magnā et c. **M**emo me pp̄ me in h̄ loco despiciat. Et si ad inuitandum nequaq; dignus apparco. sed tamen magne sunt delicie quas promitto. hec ille. **C**ontra illos qui corde vagi sunt: et in diuersa cogitatus transferunt. **C**ontra etiam illos qui ex predicatione discedunt male edi-

De diuino verbo. Sermo tertius.

ficantes proximū. Ad quos romana ecclesia fulgur trāsmittit
 De cōse. d. p̄ma. capi. sacerdote
 vbi dicit. Sacerdote verbū i ec-
 clesia faciēte. i. p̄dicāte. qui egres-
 sus fuerit de auditorio excoicet:
 hec ibi. Qd̄ itelligit fm̄ glo. qn̄
 quis recedit cōtēnēs predicato-
 rem vt min⁹ litteratū: qd̄ ad su-
 perbiā p̄tēnentis p̄inet: vel ver-
 bū dei vilipendēs recedit. Attē-
 te igitur audienda est p̄dicatio.
 Exemplū in esdra. viij. c. Aure-
 ois populi erant erecte ad libꝝ
 s. legis dei. Prop̄erea Augu.
 i. q. i. c. Interrogo. sic ait. Quan-
 ta sollicitudine obseruam⁹ quā-
 do nobis corpus xp̄i misratur
 vt nihil ex ipso de manib⁹ nr̄is
 in terrā cadat tanta sollicitudine
 obseruemus ne verbum dei qd̄
 nobis erogat: dū aliud aut co-
 gitam⁹ aut loq̄mur de corde pu-
 ro depereat: qz nō minus reus
 erit q̄ verbū dei negligēter au-
 dierit: q̄ ille qui corpus xp̄i sua
 negligentia in terrā cadē p̄mise-
 rit: h̄ ibi. Tertia p̄paratio di-
 cit̄ executio. Nō enī sufficit iter
 esse verbo dei: z illud attēte au-
 dire: sed opus est illud adimplere:
 qz finis p̄dicationis est opatio.
 vnde Jacobi. i. Estote factores
 verbi z nō auditores tm̄: fallen-
 tes vosmetipsos. Et ideo salua-
 tor ait. Jo. viij. Amen dico vob

si quis sermonē meū seruaue-
 rit: mortē nō gustabit in eternū
 Et Luc. xj. Beati qui audiunt
 verbū dei z custodiūt illd̄. P̄de
 parādus igit̄ est aias disponen-
 di pedes: aperiēde aures: cogitā-
 da est p̄dicatiōis vtilitas: z oino
 ope cōplēda: ne nobis accidat
 terribile dei iudiciū qd̄ verissi-
 mo recitat̄ exēplo. Audite o vos
 qui nō vultis ad p̄dicationē p̄-
 parare. Erat quidā qui ad p̄di-
 cationēz nunq̄z accedē volebat.
 Et mortuo illo: clericis cantāti-
 bus officiū circa fun⁹: dicēte p̄n-
 cipali sacerdote. Nō itres in iu-
 diciū cum seruo tuo z c. oib⁹ cer-
 nentibus ymago crucifiri cr̄is
 ante choꝝ: cuz ambab⁹ manib⁹
 sibi aures obturauit. Tūc sacer-
 dos ait: vere hoc ē iudiciūz dei.
 Iste nūq̄z voluit audire p̄dica-
 tiōes z monitiones p̄dicatoꝝ z
 sacerdotū. Et xp̄s nō vult ora-
 tiōes p̄ eo audire. Et extractus
 cadauer de ecclia: p̄iectum fuit
 ad asinoꝝ sepulturā. Nō sic vos
 charissimi: sed pate aures i hac
 q̄dragesima ad verbuz dei. De
 quo Chrysostomus egregie dicit̄
 Verbum dei docet ignorātes
 terret cōtumaces: aiat laboran-
 tes: p̄fortat pusillanimes: reficit
 magnates: sanat pctō vulnera-
 tos. Qui aut̄ longe ab hoc con-
 iunio verbi fact⁹ est: euacuatu

Dñica in quinquagesima

Spiritu: angustia: sensib: deficit a veritate: distillat a fide: et sic egrediens ab omni voluntate dei nouissime cadit in mortem. vnde Salomon. Qui auertit aurem suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis ante deum. h. ille. Nullus igitur sit tam negligens: tam piger: tam somnolentus: tam immemor sue salutis ut non veniat ad diuinum verbum audiendum. Vos oro amantissimi: venite et audite doctrinam celestem: doctrinam saluberrimam: doctrinam euangelicam. Ad hanc vos iuro: ad hanc voco: ad hanc allicio: ut ceteris negociis pretermittis saltem per horam omnino predicationi insistatis. De qua iam audistis. Necessitatem. Dignitatem et duodecim mirandos fructus ex ea procedentes. Et de mum intellexistis. Preparabilitatem: ut cum eo viuere valeatis: qui est eterni patris verbum in presenti per gratiam: et in futuro per gloriam: in secula seculorum. Amen.

Dominica in quinquagesima
De diuina et eterna lege. Sermo quartus.

Onfestum vidit. Luc. xviii. Narrat hodie diuus euangelista Lucas actum unum sue pietatis quem fecit saluator

noster erga cecum illum iuxta viam sedentem: et eius misericordiam suppliciter implorantem per quem genus humanum figuratur: quod summus ille opifex rerum in principio: quodam lumine superno: illustrauerat legis naturalis. Sed excrescentibus errorum tenebris et offuscato ipso lumine naturalis legis: cecum genus humanum iugiter ad dominum proclamare cogebatur. Deus autem tanquam pater indulgentissimus: aliud contulit lumen: quod lex eterna appellatur. Qua lege recepta cœlestis vidit. ut inquit thema nostrum in principio assumptum: et in euangelio hodierno recitatum. In quo euangelio sacro. tria saluberrima documenta nobis traduntur. Primum documentum est: quod si volumus diuina mysteria intelligere: conemur esse de apostolorum numero: eorum vitam imitantes: et dolorosam christi passionem lachrymis et singultibus iugiter memorantes. Hoc patet in principio euangelii usque ibi. Resurget. Secundum documentum est: quod qui est spiritua liter cecus ut lumen gratie recipiat firmiter credens pergat ad dominum Iesum christum: a quo sine dubio illuminabitur. Hoc patet in secunda parte

De diuina et eterna lege. Sermo. iiii.

euangelij. vsq; ibi. Fides tua te saluum fecit. Tertium documētū est: q; corde: ore: et ope grās summas deo referamus. Hoc p; in tertia parte euangelij. ibi. Et ois plebs vt vidit dedit lau dē deo. Qd vtiq; fiet: si legem eius iuiolabiliter obseruabim⁹. de qua lege tria p;replabimur. Primo dine legis q;dditate. Secūdo. dine legis necessitatē. Tertio. dine legis velleitatē. Primo. diuine legis contēplari debemus quidditatē. i. qd fit ipsa lex diuina. Ex dictis nā q; s. Doc. pma scde. q. xci. et q. xciii. Cōtra gen. li. iij. c. cxv. Et Aug. ij. lib. de libero arbitrio: ceteroq; theologoꝝ talē elicio definitionē. Lex diuina est etern⁹ diuine sapiētie pceptus ad summū bonū; oium rerū directus ab optimo opifice format⁹. In hac sacra diffinitione ponūtur tm̄ tria genera causarū. s. formalis: finalis: et efficiēs. Adālis autē nō ponit⁹: q; nulla mā repitur in deo. Eternus igitur diuine sapiētie pceptus dicit causam formalem. Mā vt dicit Doc. s. vbi supra. Ratio quare etern⁹ pceptus dī lex eterna est q; de⁹ nihil pcepit ex tpe: s; hēt eternū pceptū omniū rerū pteritarū presentū et futurarū. Et sicut p suā oipotentā est conditor vni

uersarum naturarū; ita per suam sapiētiaz est gubernator et pseruator earū. vnde Sap. viij. Sapiētia attingit a fine vsq; ad finem fortiter. et disponit oia suauiter. Causa finalis tangitur dum dī. Directius omniū rerū ad summū bonū. Ipsa enim lex diuina dirigit oēs res: oēs actus: oēs motiones fm̄ eozū; puenientiā ad hunc finē: vt oia participent diuinum esse: vt p; per p̄philosophū primo ethico rum. Causa vero efficiēs tangitur ibi. Ab optimo opifice format⁹. Sumus et optim⁹ opifex deus est: q; per suum intellectu formās istū pceptū ab eterno. ipsa sua potentia cūcta creauit atq; pstituit: et inesse pseruat sua sapiētia: vniuersa gubernat sua bonitate: oia in scipsum dirigit et puertit: vt diuus ait. Dionysius. Et Aug. xix. de ci. d. Nullo modo aliqd legibus summi creatoris ordinatorisq; subtrahitur: a quo par vniuersitatis administrat: hec ille. Hoc idē. s. Adardoche⁹ in sua orōne insinuat d. Hester. xij. Dñe deus oipotens in ditidē tua cūcta sunt posita: et nō ē qui possit resistere volūtati tue: domin⁹ vniuersoꝝ tu es. Hec cā efficiēs optimi dei ē illa de qua Lactātius. ij. diuinarū institu. c. v. ait.

Dñica in quinquagesima

Quāto igitur rectius est omī-
fis i sensibilib⁹ ⁊ vanis oculos
eo tēdere vbi sedes. vbi habita-
tio est dei veri. qui terrā stabili
firmitate suspēdit q̄ celū distin-
xit astris fulgentibus. qui soles
reb⁹ humanis clarissimū ac sin-
gulare lumē in argumentū sue
ac vnice maiestatī accendit.
Terris autē maria circumfudit
flumina sempiterno lapsu fluere
p̄cepit: iussit ⁊ extēdi cāpos sub
sider valles: frōde regi siluas la-
pidosos surgere montes. Que
vniq; oīa nō iupiter fecit. qui an-
te ānos mille septingētos nat⁹
ē. s; ille opifex rex mūdi melio-
ris origo: q̄ vocat⁹ de⁹. hec ille.

Secundo principaliter
legis diuine cōtē-
plari dōbemus neces-
sitatez. s. Tho. prima
sc̄de. q. lxxxi. ar. iij. dicit. q̄ p̄ter
legem naturalē ⁊ legem huma-
nā necessariū fuit ad directionē
humane vite habere legē diui-
nā. Qd̄ triplici rōne declaro.
CPrimo. rōne illuminatiōis.
CSecdo. ratione deriuationis.
CTertio. ratione saluationis.
CPrimo dico q̄ fuit ⁊ est ne-
cessaria lex eterna ⁊ diuina: ra-
tione illuminationis. Licet hō
lumine rationis nālis: siue legis
nature manuducat⁹ ad cognitio-
nē dei atq; virtuose viuendum

tamen in tantum excrefcit con-
cupiscentia humana vt obtene-
ret lumē illud a deo vt hoies
miseri relicto deo ⁊ via virtutū
sequant⁹ errores ⁊ per viā p̄di-
tionis incedāt. Et vt clare pate-
at: viā paganorū discurremus.
Nā quidā ex ipsis in tantā mē-
tis cecitatē deuenērunt q̄ dire-
rūt deū nō esse. In p̄sona: qua-
rū p̄s. ait. Dixit insipiēs in cor-
de suo non est de⁹. Cōtra quos
Plato inuehit dicens. Deus
est principiū oīum naturaz: lu-
men oīuz rōnū. Similit̄ p̄hs.
ij. meth. viij. phy. Et. xij. meth.
Quidā posuerunt plures deos
pp̄ qd̄ fere totus mundus hoc
errore seductus declinauerat ad
p̄dolatriā: p̄sertim tēpore abrae.
Cōtra quos istat. p̄hs. xij. meth.
d. Nō est bona pluralitas p̄nci-
patū: vnus ergo p̄nceps. Qui-
dā adorabāt solē lunā ⁊ stellas.
Cōtra eos est p̄hs. viij. phy.
Et. xij. meth. Primus motor ē
oīno immobilis. Quidam adora-
bāt ignē. Cōtra quos est p̄hs
i. politi. Regens nāliter est di-
gnius recto. Quidā adorabant
aquā. Cōtra quos Apuleus in
libro de deo socratis. Nihil est
deo p̄fectius ⁊ potentius. Qui-
dā adorabāt terrā. Cōtra quos
Plato in Timēo dicit. De⁹
ē summū bonū sup̄ oēm substā

De diuina et eterna lege. Sermo. iiii.

tiam omnemque naturam. Quidam adorabant boies. Contra quos Iohannes in phemio metha. Humana natura multipliciter ancilla est. Et Iohannes in phemio metha. Optimus est mundi actor. Quidam imagines et fustabant eas ne raperentur a furibus. Contra quos est Iohannes. iij. de aia et. iij. metha. Quod est agens nobiliter est patiente. Quidam ligna. cepe. allia. acum. filium. scopam. ut fuerunt egyptij. quos reprobat Iohannes. viij. phy. Et. xij. metha. Primus motor est incorporeus et imaterialis et actus purus. Quidam anseres ut Iohannes. put refert Augu. xx. de ci. c. xij. Contra quos est Iohannes i. politi. d. Boiem esse rectorem aialium. Quidam dixerunt incorruptibilia et superiora regi diuina prouidentia. sed non inferiora et corruptibilia. et maxime homines. Contra tales Iohannes est. xij. metha. iij. metha. Et. ij. de celo. Quidam dixerunt mundum ab eterno fuisse sicut persequitur Iohannes. viij. phy. Loquens tamen in persona aliorum philosophorum. Quidam dixerunt aiam mortalem contra omnem veritatem et maxime contra philosophum. ij. Et. iij. de anima. Vide ergo quantum fuit obscuratum lumen rationis naturalis et depressus per tenebras occupiscentie. Sed quod contra antiquos adirascor. sermonem in longum

protrahens. Nunquid non sunt multi hodiernis temporibus christiani tantum nomine non factis: paganis infideliores. et iudeis petiores: negantes deum: paradisum. anime immortalitatem. dei prouidentiam. ut liberi possint vacare vitijs atque peccatis. Certe ita. quod sunt ceci. sunt orbati. sunt sine rationis lumine. diuinam subterfugientes legem. et vinculis carnalis affectionis ac peccatorum pressi. et grauer ligati. Ex hoc loquens philosophia cum Boetio dicebat primo de solo. Deum quod precipitimersa profundo. Mens habet. et propria luce relicta. Tedit in externas ire terebras. Terrenis quotiens flatibus acta. Crescit in imensum noxia cura. Nunc quodammodo celo liber apto. Suetus in ethereos ire metatus. Ternebat rosei lumina folis. Et infra. Nunc iacet effeto lumine mentis. Et pressus grauius colla cathenis. Declinans gerens perdere vultum. Cogit heu stolidam cernere terram: hec ille.oportuit ergo quod homo illuminaretur alio lumine diuino ad tollendos errores predictos. Non diuina prouidentia ex misericordia sua: ne homo de uio errore laberet legem quam eternaliter incepit in tempore promulgauit: in sacris libris antiqui testamenti per suum dilectum moysen: ut sa-

Dñica in quinquagesima

ere littere testatur. Et extra de
 summa trini. et fide catholica. c.
 firmiter per quam manifeste
 declarauit esse unum deum et tri.
 creatorē et prouisorē totius uni.
 uersi: atque redēptorem: eumque
 esse immortalē: gloriam paradisi
 penas inferni incutiendo timo.
 rem male uiuentibus prouidēdo
 gloriam bonis et uirtuose uiuē.
 tibus. Ecce igitur necessitas le.
 gis diuine rōne illuminatiōis.
 ¶ Secūdo lex diuina et eterna
 est necessaria ratione deriua.
 tionis. Vbi notandum est sicut
 philosophuni. viij. p̄hy. viij. Et
 xij. metha. q̄ a p̄mo motore de.
 pendet celum et tota natura.
 Et scdm̄ Commentatorem. x.
 meth. Sciētia dei causat res. et
 natura causat a reb⁹. Et p̄phs
 v. meth. Est unū principiū ne.
 cessariū a quo alia dependent.
 His p̄habitis dicamus sic. Il.
 lud q̄ est primū et p̄ncipale sicut
 p̄liciter. et nō s̄z quid. est cā oīuz
 alioz. et oīa alia originant̄ et de.
 pēdēt ab eo. Declarat hoc p̄phs
 x. meth. d. In vno quoque gene.
 re est dare aliq̄d primū. q̄d est
 metrū et mensura omniuz que
 sunt in illo genere vel ordine.
 Sed lex eterna et diuina est pri.
 ma et p̄ncipalis: a qua oēs le.
 ges deriuantur et originant̄. qz
 est idē q̄d deus. ut Augu. lib. i.
 de libero arbitrio dic̄. Lex eter.
 na est ratio summa: cui summe
 obtēperādū est. Et. s. d. prima
 scdm̄. q. xciiij. ar. i. Lex eterna est
 ratio diuine sapiētie. Deus. n.
 est actus purus et eternus ut di.
 cit p̄phs. xij. metha. Et Lōmē.
 tator. ij. metha. Prima cā est
 magis digna inesse et in verita.
 te: q̄ oīs a'ia essentia. qz oīa ac.
 quirunt esse et ueritatē a prima
 causa. s. a deo. Hoc dicit uer.
 itas increata: put scribit. Salo.
 mon. p̄rouer. viij. c. p̄ me.
 reges regnant. et legum p̄dito.
 res iusta decernunt. p̄ me.
 principes ipeant. et potētes de.
 cernunt iusticiaz. Job. xxij. Su.
 scipe ex ore illius legem et pone
 sermones eius in ore tuo. Et
 iterum. Job. xxxvi. Ecce deus
 excelsus i fortitudine sua. et nul.
 lus ei similis in legis latozibus
 Jacobi quarto. Unus est enīz
 legis latoz et iudex qui pōt per.
 dere et liberare. Audi Augusti.
 in primo. de libero arbitrio. In
 temporalī lege nihil est iustum.
 aut legitimū: quod non ex eter.
 na lege homines sibi deriuauē.
 rint. Et. C. de p̄scriptionē
 longi temporis lege finali. In
 fine dicitur sic. Ideo enim no.
 stri maiores subtilissimo ani.
 mo. et diuino quodam motu
 ad actiones et earum iura per.

De diuina et eterna lege. Sermo. iiii.

uenerunt. ut incorporeales constitute possint ubique suum ius: et effectum corporalem ostendere. hec ibi. **P**atet igitur quod lex eterna est prima: et quod ab ea omnes alie dependent: ergo lex diuina est necessaria. **T**ertio lex diuina et eterna est necessaria ratione saluationis. **E**t sanctus Doctor prima secunde. q. lxxxij. articulo. iiii. **Q**uod si homo ordinaretur tantum ad finem: qui non excederet proportionem naturalis facultatis hominis: non oporteret hominem habere aliquod directiuum ex parte rationis super legem naturalem: et legem humanam positam: que ab ea scilicet lege diuina deriuatur: sed quia homo ordinatur ad finem beatitudinis eterne: que excedit proportionem naturalis facultatis humane. **I**deo necessarium fuit: ut supra legem naturalem et humanam dirigeretur etiam ad suum finem: lege diuinitus data: hec ille. **E**t de hac lege scribit Lactantius libro. vii. de ira dei c. viii. d. **C**urat hominum vitam deus et singulorum actus animaduertit eosque sapientes ac bonos esse desiderat. **H**ec est voluntas dei ac diuina lex: quam qui sequitur: qui obseruat deo carus est: hec ille. **E**t cum contrariorum sit eadem ratio: quia ut dicitur. primo de anima.

Rectum est iudex sui et obligatus: ideo sequitur: quod necessaria sit etiam lex diuina ad omnia delicta prohibenda: et punienda. **L**ex enim humana ut inquit Augustinus primo libro. de libero arbitrio. **N**on potest omnia que malefiunt punire vel prohibere quia dum auferre vellet omnia mala: sequeretur quod multa bona tollerentur: et impediret utilitas boni communis quod est necessarium ad conseruationem humanam: ut ergo nullum malum interius aut exterius improbitum et impunitum remaneat necessarium fuit superuenire legem diuinam: per quam omnia peccata interiora et exteriora prohibeantur. **H**ec ex sancto Doctor. prima secunde. q. nonagesima prima. articulo quarto. **D**e huius quoque legis diuine necessitate loquitur. **P**salms octauus. **L**ex domini immaculata: id est nullam peccati turpitudinem permittens. **C**onuertens animas: quia non solum exteriores actus: sed etiam interiores dirigit. **T**estimonium domini fidele: propter certitudinem veritatis et rectitudinis. **S**apientiam prestans paruulis i quantum ordinat homines ad supernaturalem finem et diuinum. **H**ec sancti Doctoris expositio.

Dñica in quinquagesima

Tertio principaliter legis diuine. **U**teplari debemus velocitatē: **D**iuina et eterna lex tria ab homine maxime deposcit.

Primū est fidei. **I**ntegritas.

Scōm est spei. **F**irmitas.

Tertius est caritatis perfectibilitas.

Primū igit qđ lex eterna et diuina vult a nobis: est fidei integritas. **Jo. xiiij.** Creditis in deū et in me credite. **H**ec aut credulitas et integra fides duodecim continet misteria s̄m q̄ duodecim sunt **C**onclusiones et articuli sacratissime fidei xp̄iane: quorū duodecim fuerūt p̄cones sc̄tissimi. **s.** **a**p̄li. **P**rimus nāq; articulus ē quē posuit **P**etrus apostolorū p̄nceps. **d.** Credo in deū patrem omnipotentem creatorem celi et terre. **S**cōs articulus est: quē posuit **Jo**ānes euāgelista. **d.** Et in iesum xp̄m filium eius unicum dñm nrm. **T**ertius articulus est: quē posuit **J**acobus zebedei. **d.** Qui conceptus ē de spiritu sancto: natus ex maria virgine. **Q**uartus articulus est: quē posuit **A**ndreas. **d.** Passus sub pōtio pilato: crucifixus: mortuus: et sepultus. **Q**uintus articulus est: quē posuit **T**homas. **d.** Descēdit ad inferos. **S**extus articulus est: quē posuit **B**artholomeus. **d.** **T**ertia

die resurrexit a mortuis. **S**eptimus articulus est: quē posuit **P**hilippus. **d.** Ascēdit ad celos: sedet ad dexterā dei p̄ris omnipotentis. **O**ctauus articulus est: quē posuit **M**attheus. **d.** Inde venturus ē iudicare vivos et mortuos. **M**onus articulus est quē posuit **J**acobus alphei. **d.** Credo in sp̄m sc̄m. **D**ecimus articulus ē: quē posuit **S**imō. **d.** Et sanctā eccl̄iam catholicā. **U**ndecimus articulus ē: quē posuit **T**hadeus. **d.** Sanctorū cōiōnē: remissionem peccatorū. **D**uodecimus articulus ē quē posuit **M**atthias. **d.** Carnis resurrectionē: vitam eternā. **A**mē. **D**ñs **J**anocētius. **iiij.** hanc fidei integritatē: et articuloꝝ necessitatē expr̄inēs extra de sum. tri. et fi. catholica. **c. i.** ait. **F**irmiter credimus et simplr confitemur. q̄ vnus est solus verus deus: eternus imensus: et incommutabilis omnipotēs: et ineffabilis: p̄r filiū et sp̄s sc̄tus. **T**res quē p̄sone s̄z vna essentia: substātia: seu nā: simplex omnino. **P**ater a nullo: filiū a p̄re solo: ac sp̄s sanctus pariter ab utroq; absq; initio semp ac fine. **P**ater generās: filius nascēs: et sp̄s sanctus p̄cedens: **C**onsubstāntiales et coequales: et coomnipotētes: et coeterni. **U**niuersorū p̄ncipiū: creator omnium visibilium: et inuisibilium: sp̄ualium: et

De diuina et eterna lege. Sermo. iiii.

corpaliū. Qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utraq; de nihilo creauit: spiritualem et corpalem: angelicamque et mundanā. ac deinde humanā: quasi communē ex spiritu et corpore constitutā. Et infra. Tandē unigenit⁹ dei filius xp̄s. cōiter incarnat⁹ ex maria semp̄ virgic: spūs sancti cooperatōe conceptus. ver⁹ hō fact⁹ ex aīa rōnali: et humana carne cōposit⁹. vna in duab⁹ naturis p̄sona. viā vite manifestius demonstrauit. Qui s̄m diuinitatez immortalis et impassibilis. idēz ipse s̄m humanitatē: fact⁹ est passibilis: et mortalis. Qui etiā pro salute humani generis: et in ligno crucis passus et mortu⁹ descendit ad inferos. resurrexit a mortuis et ascendit in celū: sed descendit in aīa et resurrexit ī carne. Ascēdit pariter in utroq; ventur⁹ in fine seculi: iudicaturus vivos et mortuos: et redditurus singulis s̄m opera sua: siue bona fuerint siue mala. illis cū diabolo penā p̄petuā. et istis cū xp̄o gloriā sempiternā hec ibi. ¶ Sedz q̄ lex eterna et diuina vult a nobis est spei firmitas. Requirit enī ipse deus vt totā spem nr̄am in eo ponamus. et nō in creatura. Ait enī David ps̄. lxi. Sperate in eo oīs congregatio populi: confūdite corā illo corda vestra. de

us adiutor noster in eternū. et n̄ Justinian⁹ impator i. l. j. c. d. ve teri iure enucleando. inq̄. Deo auctore: nr̄m gubernāte iperū: quod nobis a celesti maiestate traditum est: et bella feliciter: pagim⁹: et pacē decoram⁹: et statū rei publice sustentamus. Et ita nostros aīos ad dei omnipotentis erigim⁹ adiutoriū: vt neq; armis cōfidam⁹ neq; nostris militib⁹: neq; belloꝝ ducibus: vel nostro ingenio: sed omnē spem ad solā referam⁹ sūme prouidentia trinitatis. vnde et mundi totius elemēta p̄cesserunt: et eoz dispositio in orbe terrarū producta est: hec ille. ¶ Tertiz ad lex eterna et diuina vult a nobis est charitatis p̄fectibilitas. Requirit nempe deus vt ipsuz perfecte p̄ omnibus creaturis diligamus. Deut. x. Quid dñs deus petit a te: nisi vt diligas eū: ac seruias domino deo tuo in toto corde tuo et in tota aīa tua. Et Deut. xj. Ama itaq; dominum deum tuū et obserua p̄cepta ei⁹. hec ille. Vt hui⁹ igit̄ diē dilectionis. et charitatis perfectiōnem sūmam: nobis insinuat. Prosper in libro de vita cōtēplatiua. Et gratian⁹ in decretis de pe. d. ij. c. Charitas. vbi sic inquit. Charitas ē vt mihi videat̄: recta volūtas ab omnib⁹ terre

Seria. ii. in quinquagesima

nis ac presentibus auersa: iuncta vero deo inseparabiliter: et unita igni quodam spiritus sancti a quo est et ad quem refertur incensa: inquinamenti omnis extranea: corruptionis nescia: nulli vicio mutabilitatis obnoxia super omnia que carnaliter diliguntur excelsa: afflictionum omnium potentissima: diuine contemplationis avida: in omnibus semper iuncta: summa actionum bonarum: salus morum: finis celestium preceptorum: mors criminum: vita virtutum: virtus pugnantium: palma victorum: anima sanctarum mentium: causa meritorum bonorum premium perfectorum: sine qua nullus placuit deo. cum qua nec potuit aliquis peccare nec poterit: fructuosa in penitentibus: lata in proficientibus: gloriosa in perseverantibus victoriosa in martyribus operosa in omnibus fidelibus. Ex qua quicquid est boni operis vivit. hec ille. Conetur igitur quisque huic diuine legi corde: ore: et opere consensu hic per gratiam: et in futuro per gloriam. Amen.

¶ Seria secunda. in quinquagesima: De ludo alearum: sermo quintus.

¶ **D**icitur flagellauerunt occident eum. Luc. xviii. Errauerunt nonnulli vehementer existimantes et secus falso reputantes: temporis amissionem nullum esse peccatum. Contra quos Bernardus ait. Omne tempus nobis impensum requiretur a nobis: qualiter sit expensum. Iohannes Hieronimus suam deflexis infelicitatibus: lachrimabili voce dicebat. Vocauit aduersum me: tempus vero luso:ibus non incongrue accomodari potest: contra quos in nouissimo die aduocabitur tempus. Hoc namque contempto spretoque sacrorum dierum cultu: cum iactura spiritualis temporalisque substantie circa detestabile ludi peccatum: tempus preciosum in vanum expendant. Et christum flagellantes: iterum cum perfidis iudeis occidunt. Et quod ludus est quodammodo fons: principium: et origo vniuersorum. Idcirco de eodiem die locuturus tria principaliter declarabo.

¶ Primo. Grauationem.

¶ Secundo. Participationem.

¶ Tertio. Restitutionem.

¶ Primo ludi aleae seu fortune considerare debemus grauationem. tam graue et horrendum vitium est: ut ista deo ponat. extracta a. s. Doct. in scda scde. q. clxviii. ar.

De ludo aleaz. Sermo. v.

tertio. Ludus aleæ seu fortune intentus propter cupiditatem et auaritiam in notabile damnum proximi est peccatum mortale. quod triplici ratione probatur.

Primo ratione prohibitionis.

Secundo ratione transgressionis.

Tertio ratione punitionis.

Primo probatur ratione prohibitionis sic. Illud quod prohibetur preceptorie per legem civilem et canonicam: est peccatum mortale. sed talis ludus prohibetur preceptorie per legem civilem et canonicam. Nam lex civilis precipit ut nullus alterum ledat: ut patet ff. De iusticia et iure. l. iusticia. Lusoꝝ autem totis viribus conatur primum ledere. adeo ut si posset usque ad camisam eum spoliaret. Quapropter ius civile specialiter inuehit contra huiusmodi effrenatos lusoꝝ: prohibens ne quis aleæ et fortune ludat: ut habetur ff. de aleatoribus per totum. In autentica de sanctissimis episcopis. §. Interdicimus. Per legem canonicam. extra. De vita et honestate clericorum: ubi dicitur. Ad aleas vel tarillos non ludant: nec huiusmodi ludis interfint. Et quis capitulum loquatur de clericis: tamen et laicis prohibetur unde ibi vacat argumentum a contrario sensu. quia alibi non so-

lum clericis sed etiam laicis prohibetur. ut patet d. xxxv. c. i. Leges enim humane: si iuste sunt: obligant in foro conscientie. ut declarat. s. Doc. prima sede. q. xcvi. ar. iij. Ita quod non obseruantes eas sunt in statu damnationis patet per Augustinum ad Bonifacium. Et in decretis. d. lx. Imperatores: ubi dicit. Quicumque legibus imperatorum que pro dei veritate feruntur obtinere non vult acquirat grande supplicium. hec ille. Et extra. De maiestate et obedientia. capitulo secundo. Et capitulo. Solite. dicitur. Qui non obedierit principi: morte moriatur. ergo ludus tarillorum qui ex cupiditate principaliter et in notabile damnum proximi fit est peccatum mortale. **S**ecundo probatur ludum predictum esse peccatum mortale: ratione transgressionis: sic. Quicumque transgreditur aliquod preceptum diuine legis. peccant utique mortaliter. Sed talis lusoꝝ transgreditur nedum unum preceptum diuinum. s. Non concupisces rem proximi tui: sed quod grauius est omnia precepta legalia transgreditur et contemnat: ergo ludus aleæ et cartarum est peccatum mortale. Quod autem lusoꝝ transgrediat omnia precepta dei: patet discurrendo singula. **P**rimo transgreditur

Feria.ii. in quinquagesima

primum preceptum. De adora-
 tione et veneratione ac dilecti-
 one unius dei. Colit enim lusor
 duos vel tres tabillos. Colit y-
 mages et figuras creaturarum.
 Nam ista deo preponit: vñ gl.
 super illud apostoli. Quorum de-
 us venter est. dicit. Hoc enim
 ab homine colitur: quod pre ceteris
 diligitur. Subicit. n. se lusor in-
 risdictioni tabilloz. illis obedit:
 illos veneratur. adeo ut tabil-
 los involuat serico. et odore pfu-
 so: apud eorum in bursa retineat il-
 los osculatur: illis se comedat.
 Et sic maledictus lusor efficitur
 ydolatra pessimus: quod est peccatum
 maximum. Peccant scdo contra
 scdm preceptum: quod est. Non as-
 sumes nomen dei tui in vanum.
 Proprium est utique lusorum men-
 dacijs uti. et se periurijs arma-
 re: dum unus affirmat: sua pun-
 cta apparuisse. alius negat: vnus
 dicit v. n. alius aliud. In vanum
 certe nomen dei assumunt. et quod
 scelestius est: non desinunt ma-
 ledicta contra ipsum deum: contra bea-
 tam virginum: contra sanctos pro-
 ferre: blasphemant et abnegant
 fidem. baptismum. euangelium. cru-
 cifixum. Et quod aliud est barataria
 nisi fons omnium blasphemiarum:
 maledictionum et abnegationum?
 Et quod est barataria nisi
 becharia in qua lusores agnus
 dei christus aggrediuntur: etiam
 cum armis ac pugnis ymaginem
 eius ac virginis marie feriunt?
 Quid peius referam. Deo oim-
 potenti fidas faciunt: spuunt: stri-
 dent contra ipsum: quem proditorem
 appellat. et matrem eius meretricem.
 Contra tertium preceptum
 peccant nephandi lusores. Quia
 quanto sunt maiora festa: tanto
 libentius suis baratarijs ea pol-
 luunt. et maxime sacratissima fe-
 sta natalis domini nostri iesu christi.
 In quibus pro eternus pro no-
 stra salute nasci voluit filium suum
 in hunc mundum. Maledicti ve-
 ro lusores in vituperium tante fe-
 stivitatis et contemptum tantorum
 mysteriorum: dies et noctes du-
 cunt insomnes. diabolicis va-
 cantes ludis. in memores effecti
 tantorum beneficiorum. O grande
 peccatum. O celum quod non abscondis
 faciem tuam a nobis? O sol
 quod non trahis lumen tuum?
 O terra quod non contremiscis?
 O homines pii et iusti quod non
 fletis in tanta execranda iniuria
 creatoris? Nascitur christus par-
 uulus. pauper. lugens in presepio
 pro salute hominum. et ecce
 blasphematur in ludo. Hoc est
 quod faciunt lusores in agen-
 do gratias deo pro beneficio.
 Contra quartum preceptum
 peccant lusores. quia non habent

De ludo alearum. Sermo. v.

norant patrē neq; matrem. im-
mo eos spernūt & vituperāt. Ef-
ficiuntur erga eos duri & obsti-
natissimi. Nō acquiescūt eorū
admonitionibus. Nō verētur
eorū; p̄fessores: neq; religiosos
ceteros. Et quod lōge horribili-
us est cū aliquando perdiderit.
clamāt p̄tra parentes: iponunt
sup̄ eos manus sacrilegas: ma-
ledicunt hore p̄ceptionis: & par-
tus maledicūt vberib; matris:
maledicunt animabus: corpozi-
bus parentum: auoz & proauo-
rū. *O pessimi filij. O dānatissi-
mi filij: q̄s liberabit. vos a gla-
dio iustissimi dei;* Contra quin-
tū p̄ceptū peccant lusoꝛes. qz
īter eos oboziūtur iurgia: cōta-
melie: lites: arma capiunt: se fe-
riūt: mutilāt: occidunt. sicut ac-
cidit Verone superiori anno.
Unus. n. lusoꝛ pro d̄ria vni; so-
lidi fuit occisus ab altero luso-
re. *Adinānt filijs q̄ttidie & vro-
ri. Ne miser vxor quoties re-
uertit̄ maritus lusoꝛ & spurcissi-
mis verbis eaz; aggredit̄: ruit &
īpetit vt leo rugiēs: occidit pro-
pterea parētes. vicinos. amicos.
p̄rimos. lingua sua venenatis-
ma murmurādo. detrahēdo. su-
furrādo. & alioꝝ famā extingue-
do.* Cōtra sextū p̄ceptū peccant
lusoꝛes. Mā qui sunt dediti lu-
do cū nō habent ad ludēdū fu-

rant̄ rapiunt. & depredantur. v̄t
a parentibus occulte accipiēdo
vel a vicinis. vel a magistris. si
in exercitijs sunt artiu; mecha-
nicaz; auferūt ab vrozib; ioca-
lia. manichas. corigias: & vestes
& ponūt pro pignore. subtrahūt
necessaria familie sue. p̄mittunt
suos mori fame: & sepe in tantā
dementiam veniunt lusoꝛes vt
p̄prias vrozes vendāt. & aliqui
seip̄sos spoliāt. alienant omnia
vsq; ad brachas. Contra septi-
mū p̄ceptū peccant lusoꝛes.
Tales. n. vt plurimū sunt lasci-
ui: carnales molles. luxuriosi. so-
domite: meretricatoꝛes. Nec
mirū. Mā tales sunt gule dediti.
papatoꝛes. igurgitatoꝛes. ebri-
osi. Nūquā ieiunāt etiā in die
veneris sancti. Exinde oriūtur
cogitationes lasciuę. verba ipu-
dica: & innumerabiles actus be-
stiales. Contra octauū p̄ceptū
peccāt lusoꝛes testificando false
Unus. n. lusoꝛ iniuste defendit
aliū. & ex hoc nullus ei; credit.
nullus fidē adhibet. omnes eos
fugiunt nullus de eis confidit.
nullus eos vult pro testibus. qz
sunt infames & testificari non
possunt. *Ostenduntur digito: &
merito: quia ab omni veritate
sunt alieni.* Contra decimū p̄-
ceptum peccant lusoꝛes: quia
ex quo ociosi sunt: non labo-

Feria. ii. in quinquagesima

antes non acquirentes sua in
dustria res alienas desiderant
et per phas et nephas eas vellent
habere. Et quis posset o de⁹ enar
rare diluniū peccatorū: abhomi
nationū et offensionū lusoꝝ. Et
quis posset explicare inconueni
entia que inde sequuntur: Audi
Basiliū in examerō. Jocus re
missam efficit animā et inutilez
dei p̄cepta impedit. nec delicta
sua potest ad memoriā reuoca
re: sed obliuiscens eozū nec se
instigat ad penitentiā et ita pau
latim omnibus bonis priuatur
h̄ ille. Talem enim ludū etiam
pagani abhominantur. Vnde
Tulius in primo de officijs.
Vnū gen⁹ iocandi est illibera
le: perulās: flagitiosum: obscenū
h̄ ille. Quid turpius dicem⁹ cō
tra pessimos lusoꝝ? Sunt. n.
corruptores ciuitatū et rerū pu
blicarum: sunt deuiatores iuue
nū: sunt confusores parentelle
sunt totius vite humane scāda
lum: sunt dyabolici incarnati:
sunt sentina et cloacha omniū
fetoꝝ et criminū. In eis regnat
peccatū superbie. in eis regnat
peccatū iuidie. in eis regnat pec
catum luxurie. in eis regnat pec
catū ire in eis regnat peccatū
gule. in eis regnat peccatū acci
dic. in eis regnat dyabolus hu
ius sceleris inuentor et fautor.

Et ideo Chriſo. Non deus s̄
dyabolus dat ludere. Et Cy
prianus in epistola contra alea
toꝝ: que icipit. Magna nobis
dedit. Aleæ tabula ē dyaboli la
queus manifestius. venenus le
talis: serpentis dyaboli maluz et
delectatio: vulnus insanabile:
vbi dyabolus presto est: et ad ca
piendum submissus: et cum ce
perit: de captiuo triūphat: vbi
dementie furia: venale periuꝝ
um et colloquium serpentiū: ra
biosa amicitia: atrocissimi sce
leris immanitas et fraternitas dis
cordans. Illic conuitia et auda
cia sceua: mēs insana: ac ferina
impatiencia: ibi possessionum
amissio: et pecuniarū ingentiū
p̄ditio. demonstratio litigioꝝ
et furens demētia. h̄ ille. Et ibi
des. Christianus qui alea ludit
dyabolo inmolans: auctoris ma
nus polluit. Christianus quicū
qz es et alea ludis. hoc p̄mo in
loco scire debes qz non es chri
stianus sed ethnicus: et dñicū
p̄ceptū in vanū sumis. h̄ ille.
Et quis dubitat iā qz ludus fit
peccatum mortale. Tertio p̄
batur ludū esse peccatum mor
tale ratioe punitionis sic. Nul
lus punitur in hoc mundo et in
alio penis maximis ab ecclesia
et a deo eius sp̄so nisi pro pec
cato mortali: sed proditores lo

De ludo alearum. Sermo. v.

sores maximis puniunt penis. ab ecclia ⁊ a deo hic ⁊ in futuro ergo talis ludus est pctm mortalissimum. Nam ecclia sancta lufos deponit ⁊ eos excomunicari ꝑcipit. vt ꝑꝑ in decretis. disti. xxxv. c. episcopus: vbi sic dicitur. Episcopus aut presbyter: aut dyaconus: alee aut ebrietati deseruiens: aut desinat aut certe damnetur. i. deponatur. Subdiaconus autem: aut lector: aut cantor similia faciens: aut desinat aut comunionem priuatur: similiter ⁊ laicus. hec ille. Ergo tales peccant mortaliter. Debent tamen primo moneri: ⁊ si non se correxerint: tunc sunt excomunicandi. Excomunicatio autem non infertur nisi ꝑo peccato mortali: vt. s. Doc. iij. sent. disti. xvij. q. ij. ar. primo. ergo talis ludus est peccatum mortale. Aduertendum tamen qd ludere ad fortunam quid modicum: vt pueri faciunt: vel ob recreationem moderate. non videtur mortale. vnde ff. de aleatoribus. l. fina. dicitur. Quod in conuiuio. vescendi causa. ponitur: in causa rem ludere familiam permittitur. Et hoc etiam videtur innuere textus capituli illius ex modo loquendi. dicit enim deseruiens: quod denotat frequentiam id est valde ⁊ frequenter deditus ludo: qd

fit comuniter ex cupiditate. vix ulterius audire qm graue: qm ꝑo derosum: qm horribile: qm odibile fit coram iustissimo deo: Deus ꝑfecto iustissimus in hoc mundo seuerissime punit lufos. Nam aliquando oculi luforum ceciderunt super mensam luforiam: aliquando verati sunt terribiliter a demone: aliquando os eorum inuersum est ad partem posteriorem: aliquando fulgure percussi. Recitat enim vt cetera taceam: beatus Guilelmus paraldus ordinis ꝑredicatorum in summa sua. Quod dum quidam lufos ludendo iraret per oculos dei: continuo eius oculus ex capite exiens coram omnibus super mensam luforiam cecidit. Refert etiam de quodam sagittario: qui ludens perdiderat: vnde repletus ira: contra deum: versus celum: sagittam emisit. Sequenti autem die. eadem hora. dum predictus luderet. omnibus videntibus. in medio ludentium cecidit e celo eadem sagitta sanguinolenta. Punit insuper iustissimus deus maledictos lufos in alio mundo: quia eternaliter eos cum centum milibus dyabolis in ignem eternum transmittit. Legitur enim qd in Susa cra ciuitate: dyocesis colonien-

Feria.ii.in quinquagesima

sis:miles quida; Themo noie:
 sic deditus fuit ludo taxilloꝝ vt
 die ac nocte semp parat⁹ eēt lu-
 dere. Nam in ludo fortunatissi-
 m⁹ erat ⁊ multoꝝ marsupia va-
 cuabat. Noctevero qdā: demō
 in specie hūana vt cuz eo ludēt
 domū illi⁹ irruit. Habēs sac-
 culū nūmis plenū: ⁊ diu ambo
 luscrunt. Cū aut demon vincēt
 ⁊ militi pecunia deficeret: irat⁹
 dixit. Nunquā dyabolus es tu?
 Et ille nūc satis est. Appropin-
 quat enī tempus matututiale:
 oportet nos ire: tollensq; illū p-
 tectū trahit. Eius vero viscera:
 regulis retrahētib⁹ miserabilr
 excussit. Et qd de corpe lusoris
 actus; sit. vsq; hodie ignoratur.
 Adane reliqe visceꝝ regulis in-
 herentes repte sunt. **O** maledi-
 cte lusor. **O** dyabolica creatura
O perditē in corpe ⁊ in aīa: ex-
 pecta vindictā dei. Expecta ful-
 gar de celo. Est impossibile q; de-
 us nō puniat te. Immo teipsuz
 punies deo pmittēte. Quot lu-
 sores seipsos necauerūt. Quot
 seipsos suspenderūt. Quot se p-
 icerunt in fluvio. Quot sunt a
 dyabolo suffocati. Quot in cor-
 pore ⁊ anima perierūt ⁊ in iser-
 no sepulti sunt. Ecce ergo gra-
 uitas ta; mortalissimi ⁊ nephā-
 dissimi sceleris: tribus clarissi-
 mis rationibus declarata.

Secundo pncipaliter lu-
 di alec siue fortune con-
 siderare debemus par-
 ticipationez. Duodecim sunt ge-
 nera participantiu; in ludo. Et
 hi oēs grauit peccāt: ⁊ aliq hoz
 aliquādo moriūtur sicut intelli-
 ges. **C** Primi ac pncipales pri-
 cipantes in ludo sunt ipsi luso-
 res. Nā omnis ludus vbi pe-
 cunia perdit: prohibitus est. vt
 p. ff. de aleatorib⁹. l. solent. §. i.
 vbi cūq; talis ludus fiat: siue pu-
 blice siue priuarim. Et aleato-
 res dicunt: qui ludos alearum
 apud se retinent. causa lucrandi
 sicut ⁊ caupones dicantur: qui
 cauponam ⁊ stabuluz. exercent.
 ff. naute: caupones: stabulari. l.
 i. cauponis. Et hi lusoꝝes mor-
 taliter peccant. **C** Secūdi par-
 ticipantes in ludo sunt faciētes
 vendētes aleas: taxillos: ⁊ car-
 tas: siue alia instrumenta: qui-
 bus ludus fortune exercet. Et
 qz vt in pluribus hoies vtūtur
 huiusmodi ad peccatum morta-
 le propter auaritiā. Ideo ta-
 les non vidētur posse excusari a
 peccato mortali. Vnde nec ab-
 soluēdi sunt nisi talia dimittāt.
 Augusti. de pe. di. v. c. falsas. c.
 negocium. Et. c. fratres. Dul-
 etiam dicit q; non est securum
 de talibus viuere: quozū vsus
 est vt frequentius ad peccatuz.

De ludo alearum. Sermo. v.

Idem de vendentibus ossa vel alia ex quibus fiunt taxilli et car- te et huiusmodi. Hi enim effica- ce cum prebent auaricie: blasphe- mie: et innumerabilibus malis. Si- miles enim sunt ei qui studiose dat gladium ad aliquem occiden- dum. Tertij participant in lu- do sunt qui ludentibus scienter concedunt baratarias: camaras: vel domos ad ludendum. ff. de adulteriis. l. Qui domum. verum si non constat de ludo: quia ignorat non tenent. ut habetur in autenti- ca. De ecclesiasticis titulis. §. Sigs in sua domum. Et ff. de pu- blicis. l. cotē ferro. §. dñs. Et ff. de actio. et obligatōib⁹. l. Ex ma- leficijs. §. vniuersi. Et tales con- cedentes domos: sunt privati ac- tione iniuriarum: ita quod si sibi fit fur- tum vel aliud: non habent actionem ut patet ff. de aleatorib⁹. l. i. Et fin- ditione: intelligit de illis qui con- sucti sunt retinere huiusmodi lu- sores: sui emolumentum causa. Et hi mortaliter peccant. Quartij participant in ludo: sunt qui stant super ludo inspicientes. Nam prohibitum est ludentes inspicere propter multa peccata que inde eueniunt. C. de epis et cleri. au- tētica. interdicimus. Et extra de vita et honestate clericorum. c. clerici. Hi. n. si propter eorum inspectioes: sunt causa talis ludi: vel habent ibi ali-

quam inordinatam affectioem que sit contra dei preceptum: et in primi- danus notabile: mortaliter peccant. Quintij participant in ludo sunt rectores: iudices: p̄sidentes: vel officiales: qui ex officio vel iuramento tenent: non prouiden- tes. Eorum officium est prouidere ne illicita fiant in territorijs suis. ff. de officio presidis. l. Con- gruet. Et. l. Illicitas exactiones hi grauius peccant. Sexti in lu- do participant: sunt non corrigē- tes aut puniētes maledictos lu- sores. Nam maleficiū non debet esse impunitū. ff. ad legem aquiliam. Ita vulneratus. hoc iacet super- scias: rectorum et officialium. Septimi participant in ludo sunt mu- tuantes pecuniam ludentibus vel con- sentiētes. Tales. n. participes sunt in delicto: quia agētes et consentiētes par pena strigit. ij. q. i. c. Notū hi grauius peccant. Quartij participant in ludo sunt accomodā- tes vel dātes taxillos aleas vel tabuleriū: vel cartas. Non enim debent huiusmodi illicita accomo- dari. Instituta de obligatōib⁹ que ex delicto nascunt. §. opē. hi gra- uiter peccant. Noni partici- pantes sunt instigantes rogan- tes et alii fauentes ad ludum. ff. de aleatorib⁹. l. is cui⁹. Decimi participant in ludo sunt dā- tes pecunias lusoribus ut noie

Feria. ii. in quinquagesima

suo ludat. Participat quidē: qz qui per aliū facit: p seipsoz facē videf. ff. de administratiōe tutelae. Si ita tamē. §. Sessisse. Et. l. tres tutores. §. Non solū. Et hi mortaliter peccant. ¶ Undecimi participātes sunt parētes: q nō phibent filios vel nepotes: aut eos de quib⁹ curam habēt Sciūt frequētare tabnas z malas societates z nō curāt: vtiqz picipant: quia ad Ro. i. Digni sunt morte nō solū qui faciūt: s; qui faciētib⁹ p̄sentiunt. Nec excusant parētes si ppter minas vel p̄turbatiōes filioz dant eis vnde ludāt. Et hi filiter peccāt ¶ Duodecimi participantes in ludo sunt p̄sumptozes dānabiler acq̄isitor ex ludo: vt cōpagnoni: q de diuinijs lusoꝝ comedunt: vt vroz z filij z reliq̄ familia sustentans se de huiusmodi illicitis: oēs isti de dāno alieno participāt: z ideo peccāt. ¶ Quot scelera. ¶ Quot peccā. ¶ Quot ribaldarie. ¶ Quot turpissimi actus oriunt⁹ z procedūt a maledictis baratarijs a bestialissimis ludis a turpissimis iocis. Ideo tales merito sunt fugiendi: deserendi: imo extirpandi: imo a patria expellēdi tanq̄ destructores omnium morū oium virtutū. Ipsi enī sunt fetulētissimi z sulphurei putei: oium

peccatoꝝ: omnium vitioꝝ: omniumq; dei z proximi offensionū: Castigate igit filios o patres: nec finatis eos iter lusoꝝ p̄uersari: vt gloriari possint cum timorata z sc̄ta anima. Tobie. iij. sic dicente. Nunq̄ cū ludentibus miscui me: neq; cū his q in circuitu ambulant participē me prebui. Ad alia nāq; studia: ad alia exercitia: ad alia laudabilia opera nati sumus. Vnde Tullius quāuis paganus in primo de officijs ait. Neq; enim ita a natura generati sumus vt ad ludum z iocum facti esse videamur: sed ad seueritatem potius z ad quedā studia grauiora atq; maiora. h ille. ¶ Pessimilusoꝝ. ¶ Iniquissimi lusoꝝ participatoꝝ: vos certe estis illi fidei aduersarij de qb⁹ dicit Sap. xv. Estimauerūt ludum esse vitam nostraz. Vos estis illi dei inimici de qbus dicitur. Ero. xxxiij. Sedit popul⁹ manducare z bibere z surrexerunt ludere.

¶ Tertio p̄ncipaliter ludi fortune considerare debemus restitutionem. Tenetur enī miser lusoꝝ post tantas dei offensiones in aliquibus casibus etiam lucra restituere. z primo restituere tenent⁹ qui vicerūt ab

De ludo alearum. Sermo. v.

his qui nō possunt alienare: qz illicitū est: et cōtra ius diuinum lucrari: quod est alienū vt dicit s. Doc. scda scde. q. xxxij. ar. vij. Et in. iij. sen. vi. xv. ar. iij. Ideo qui talibus vicit: tenet ad restitutionē. Et h addit Raymundus qz tales sunt furiosi: pdigi. minores. xxv. annoz: et maxime pupilli. Itēz mente capti: surdi: muti: ceci: et qui morbo ppetuo laborāt: qz tales reb⁹ superesse nō possunt. Idē de seruis: de religiosis: de filiis familias: q non habēt peculiū castrense: vel qsi castrēse. Idem de vtroque que nō hz parafernalia. Idē de administratore rerū ecclesiasticarū que pauperum sunt. Qui ergo talibus vicerit: restituere tenet: nō dico illi qui perdidit: sed tutori: curatori: patri: marito: dño monasterio: siue ecclesie. ¶ Secūdo tenetur restituere quicumqz traxerit aliquem ad ludū s. Doc. Et nota qz illa attractio large itelligēda est. s. quocunqz modo verbis vel factis induxit eum: cum ille alias nō esset lusus. Idē si illū induxit siue in pncipio siue i medio ludi: cū ille vellet: desistere s. m. Azo. ¶ Tertio tenent restituere qui fraudulēter ludū s. m. Tho. Intellige siue luso: qmisit fraudem ante: puta qz fingebat se quasi insciū

de ludo. sicut barri faciunt. vel fingebat se sicut boicm qui decipi posset. cū tñ decipere intenderet siue qmisit fraudē in ipso ludo: vel submittendo tarillos falsos: vel ēt veros: male et fraudolose iactādo tarillos: vel cartas qmiscendo: seu mendaciter dicēdo qz hz tot puncta: vel q obtinuit: seu male pecuniā numerando fraudauit. ¶ Quarto tenent ad restitutionē qui vincūt qtra phibitionē legis ciuili. Jus quidē ciuile nō obligat oēs sed solū subiectos hmōi legibus. tenent dico: nisi per disuetudinē sit abrogatū. In reliqs aut casibus nō tenent restituere: nisi qz ex cōsilio qd vincit dandū esset pauperib⁹. qz ē turpe lucrū non tñ de necessitate: nec tales vt dicit beatus Antoninus cogēdi sunt ad restitutionē: q nō dnt in casib⁹ restituere Sed qd de illis qui vincūt ludēdo ad pilā: hastā: iaculū: balistā schachos: iaciendo: currēdo: luctādo: vel pugnando: ¶ Rñdet. s. Tho. Tales nō tenent ad restitutionē: qz hmōi ludi sunt cā virtutis corporalis exercēde. ff. de aleatorib⁹. l. ij. dūmō fraus. ibi nō qmittat. Me igit cām in futurū habeatis reuertendi ad tā prohibitos et sceleratos actus: ne participes sitis tantoꝝ maloz

Feria. ii. in quinquagesima

ne amplius fitis exēplar male vite: ne gloriosus deus offendaſ ne dyabolus teneat vos ſuffocatos: cōburite tabillos: cōburite tabuleria: cōburite cartas: comburite cetera instrumenta. quibus ludus fortune exercetur: vt ſicut deus ⁊ ſancti fuerūt p vos luſores offenſi ⁊ vituperati: ita nūc veſtra emēdatione ⁊ correptione ipſe deus gaudeat ⁊ leſetur dyabolus ꝓfundat ⁊ ꝓrim⁹ edificet: ac vera ⁊ integra penitētia per vos agat. Quā emendationē vobis ꝓcedat benigniſſimus deus qui eſt benedictus: in ſecula ſeculorum. Amen.

Feria ſcda. quinquageſime.
De choreis. Sermo. vi.

Postq̄ flagellauerit occident eū. Luc. xv. iij. Si miſeri mortales cogitarent ⁊ mēte reuoluerēt penas ⁊ ſupplicia a iuſtiſſimo deo male uiuentib⁹ preparata: ꝓfecto ſccleribus cūctis derelictis: ad delectabilem virtutis tramitem: ſeſe traducerēt: attēta ꝓcipue tꝓis: ⁊ vite ꝓnitē breuitate: que nimirū velut ſumus ꝓterit ⁊ vmbra. Sꝫ heu miſeri ſunt peccatores: qꝫ ꝓ modica voluptate terrena: ſelici ſꝓbeatoqꝫ regno ſe ꝓriuant occupādo ſemetipſos diuerſis vanitatibus: ⁊ ſingulariter ſacrilego

chorearꝫ vitio: cuz riſus: vt ſapies inquit: dolore miſcebit. ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Si nimirū dīno lumine ꝓuati iuſto iudicio dei. ceci efficiunt: ⁊ i tenebris ꝓctōꝫ ābulātes. cuz nephādīſſimis luſorib⁹. de qꝫ ſheri diximus: xꝓm ꝓtēnūt: irri dēt flagellāt ac demū vt inquirunt ꝓpoſita verba: poſtq̄ flagellauerit: vanas ⁊ ſacrilegas choreas deducēdo crucifigunt. De qꝫ hoc māe. tria ꝓtēplabimur.

¶ Primo. Sꝫ auationem.

¶ Scdo. Sꝫ alignationem.

¶ Tertio. Sꝫ dūitionem.

¶ Primo circa choreas ꝓſidere debemus grauationē: ſm d. Albertū magnū. iij. ſeñ. diſt. xvi. Choree poſſunt licite ⁊ illicite fieri. de illicitis ait ipſe. d. Albertus. ꝓuto qꝫ quinqꝫ ꝓcurētibus chorea nō ſit reprehēſibilis. **¶ Primo** ſi fiat tꝓe debito. ſ. tꝓe gaudij: vel tꝓe victorie aut liberationis hois: vel in aduentu amici: ex terra lōginqua. **¶ Scdo** ſi fiat cū honeſtis perſonis. de quib⁹ nō ſit mali ꝓſumptio: vt cū lechatorib⁹ vel lechatricibus. **¶ Tertio** ſi fiat a ꝓſonis ſecularib⁹. **¶ Mā monialib⁹:** monachis. ⁊ clericis: ꝓuto oēz: choream eſſe illicitā: qꝫ in alijs dñt occupari. **¶ Quarto** ſi hōeſto modo fiat nō geſtulationibus ni

De choreis. Sermo. vi.

mis inhonestis vel inordinatis. Quinto si cantus vel musica exercitatus in his non fit de illicitis. sed de moribus vel de deo: de melodia non est curandus. quia in talibus necessarius est fieri melodia lenis: que aliquoties exprimat modus corrigendi: h. albertus. Sed his cessantibus chorea est peccatum mortale quod triplici ratione declaro.

¶ Primo. ratione luxurie.

¶ Secundo. ratione offense.

¶ Tertio. ratione circumstantie.

¶ Dico. primo et principaliter: quod chorea est peccatum mortale ratione luxurie. quando. scilicet. ad illius fines aliquis ballat et choreizat ut se vel alios incitet ad luxurias.

Et probatur sic. Illud cuius finis malus est: ipsum quoque malum est: ut patet per philosophum. iiii. Topi. ij. physicorum. Et secundo de anima. Et per. s. Doc. prima secunde. q. i. ar. iij. Vbi dicit. quod actus humani semper sortuntur a fine. Et Aristoteles in ethicis Quicumque mechatur propter avaritiam avarus dicitur: non mechus. Sed finis corrigendi qui est luxuria est malus: et peccatum mortale. Quod videns mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. Et ad Att. xv. De corde creunt cogitationes male. ergo corrigere ad incitandum se vel alios ad luxuriam est peccatum mortale. ¶ Secundo choream esse peccatum

mortale probatur ratione offense sic. Illud per quod homo facit et operatur contra omnia sacra ecclesie est peccatum mortale. Hoc patet de se sed choreizare ratione luxurie incitandum in se vel in alios: est contra omnia sacra ecclesie. ad minus contra. Probatur discurrendo per singula. Nam choreizans contra baptismum militat. Quia cum per patrinum cum tenentem ad baptismum promiserit renunciare dyabolo et populo eius. per choream promissionem frangit sequens dyabolum et populum ac opera eius. Contra sacrum confirmationis militat. Quia in ipso suscipit signum crucis: in signum quod est redemptus sanguine christi effuso in cruce: et ipse ponit sibi in capite ornamentum variis dyabolo instigante. Contra sacrum ordinis militat choreizans: quia cum ordinem clericum ad cantandum officium et verba dei et precipue in festis ad consolationem spiritus sancti populi ipse choreizans cum sociis: officiat in ecclesia dyaboli que est locus vanitatis: ut in theatris: plateis: et salis: cantando cantilenas: ubi sunt verba dyaboli. i. amoris carnalis: et proferendo verba vana et turpia per que auertunt populos a vesperis et predicationibus. Contra sacrum matrimonij militat. Quia ibi marie incipiunt promissiones et mirabilia clau-

Feria. iiii. in quinquagesima

destina: et ab uxoris multava
na desideria percipiunt ibi: contra
fidem datam in matrimonio: non
otentis propria: sed aspirantibus
ad alienas. Contra sacrum pne
militat. Quia totam copunctio
nem et stritionem et bonam volun
tatem satisfaciendi ibi perdit: alijs
cogitationibus repletis. Contra
sacrum eucharistie: quia cum suscep
erit christum in comione pascale ipse
eiecit extra civitatem aie. ad cruci
figendum eum in sua conversatione
mundana. Contra extremam un
ctionem militat. Quia pedes conse
crandi vel qui iam consecrati sunt
oleo sancto eos movet in offensam
dei. ergo ratione offense chorizans
mortaliter peccat. Nam militat
contra omnia sacra. Propterea
chorizantes meritissime priuan
tur societate sanctorum atque sanctarum. quod
nihil peius nilque danosius. unde
Augustinus in quodam sermone: qui inci
pit. Non debemus mirari. sic ait.
Non enim est esse verissimum christia
num nisi toto animo odisse vel da
nasse: que diligit seculum. amat
sermones impudicos: diligit sal
tationes vel motus incompósitos.
Ista si fugit christianus magnam
gloriam sibi acquirat: et inter sanctos
domini annumerabit. hec ille. Ex
emplum refert beatus Gregorius. iiii.
lib. dialogorum. de quadam puella
dicta musa. que et alias erat de

uota beate virgini. tamen homini iocis
et chorreis puellaribus erat
dedita. huic quadam nocte appa
ruit ipsa virgo cum magno comi
tatu virginum puellarum: que albis
erat indute. Cum quibus dum mu
sa affectaret esse et eis associari.
dixit ei virgo maria. quod si vellet
cum eis esse abstineret deinceps
ab omni levitate: risibus: et iocis:
ut tripudiatu et cantu ac saltu
et homini: et sic die. xxx. veniret per
ca. Quod cum puella ageret: et pariter
miraretur de tanta compositi
one et mutatione: et interrogaret
eam: exposuit eis visionem et pro
missionem sibi factam a beata vir
gine. quod et impletum est. Nam. xxv.
die febre correpta i. xxx. die vir
go appuit comitata puellis: tunc
musa cepit exclamare. Ecce domina
venio. Et sic beatus fine genuit. ubi
dominus Antoninus concludit. d. Sic
ergo non potuit ista musa associari
sanctis nisi abstinere ab homini
iocis et vanitatibus: quia tales sunt
inimici dei. et sanctorum: ita nec chor
izantes nisi homini dimittant.
qui autem non associatur sanctis. cum
demonibus operum associari habet ille
ergo pro quod chorea sit peccatum mor
tale ratione offense. Tertio cho
rea est peccatum mortale ratione circu
stantie. Et hoc multipliciter. Nam
ait. Quod chorea ducta in eccle
sijs videtur peccatum mortale:

De choreis. Sermo. vi.

quia vergit n̄ notabilē irreuerētia dei. Et dñs Albert⁹ dicit in iij. scñ. q̄ mala ⁊ rephēnsibilis ē chorea respectu tēporis. s. duz fit tēpore tristicie: vtputa quadragesima ⁊ huiusmodi: qz est p̄ria statui penitentie. vñ Ecclē. xxiij. Adusica in luctu ip̄ortuna narratio. ⁊ ideo penitētib⁹ interdicitur vt iquit Augustin⁹: Similit̄ cū fit a clericis vel religiosis cū monialib⁹ vel secularib⁹ videtur mortale ratione scandali ⁊ periculi ⁊ ruine ipsorū. Si tamē religiosi vel clerici inter se ex solatio facerent nō in p̄ntia laycorū ⁊ si leuitatis sit: nō tamē mortale. Item fm̄ dñs Antoninū cēt p̄ctm̄ mortale chorea dū fit cuz tali ⁊ tanta superbia vel vanagloria: que fit peccatum mortale. Idem cum fit tali affectu: vt choreizans propter sequendaz illam talē delectationē chorizandi: nihilominus esset parat⁹ transgredi dei preceptum vt ecclesie. fm̄ dñm Antoninum: est mortale. Iterū fm̄ eundem. qñ choreizās tam inordinato amore choreizat: vt etiā si sciret aliquem vel aliquā propter hoc cadere in peccatū mortale tamen adhuc vellet choreizat⁹ mortāl⁹ peccat. Itē fm̄ dñs Antoninus quando chorea fit talibus gestibus aut verbis que i se occasio

sufficiens sunt: ad prouocanduz vel se vel alios ad luxuriā ē peccatum mortale. Et ita ptz q̄te grauitatis atqz deformitatis sit ipsa chorea. Quā detestās beatus Ambrosius in epistola ad Sabinum: dicit. Quid utiqz tā deforme: visibili spectaculo: q̄ histrionicos insinuare gestus: ⁊ femineo vsu membra mollire Deliciarum comes ⁊ luxurie fomentuz: est lasciuia saltatio. Mēpe si corporalia consideremus: nihil turpius q̄ cuz muliebrib⁹ misceri choreis. sp̄gere crines: rotantium circuire more: cōcrepere manibus: percutere pede: turpiqz plaudere sono. hec ille. Nunc ad secundaz partem accedamus.

Secundo p̄ncipaliter circa choreas considerare debemus malignitatē: siue malignationem. Triplex est malignitas pessima choriarum.

Prima ē dyabolica inuentio.

Secda ē dyabolica egratio.

Tertia ē dyabolica excecatio

Prima igit malignitas choriarū est dyabolica inuentio. Dyabolus. n. omnium inuētor malorū choreā inuenit. In ea enim proprie est iter circulare ⁊ mot⁹ dyaboli. De quo dī. Job. c. i. q̄ interrogat⁹ a deo. vñ vēiret. rñdit.

Feria. iiii. in quinquagesima

Circuivi terras et perambulavi
 eam. Et. i. pe. v. c. Aduersarius ve
 ster dyabolus circuit querens
 quem deuoret. Et Abachuch. iij.
 Egredietur dyabolus ante pe
 des eius: stetit et mensus est ter
 ram. asperit et dissoluit gentes. Et
 ad hanc veritatem declarandam: ha
 bentur duo exempla notabilia.
 Primus ponitur a Magistro
 historie scolastice in principio
 super exodum dicens: quod in egypto
 erat quidam taurus quem et Oli
 nius attestatur se vidisse. Hic
 ex improviso egrediebatur de flumi
 ne habens in humero dextro si
 gnum candidum instar lune cor
 niculate. Ad quem cum conflu
 erent egyptii cum omni genere
 musicorum psallebant et ipse ele
 uabatur in aere: et super eos tamquam
 saltans ferebatur: et illi egyptii ad
 motum vel stationem ipsius in
 terra mouebantur et stabant: et
 eadem die euanescebat qua ap
 parebat. Et sic didicerunt a dy
 abolo in tauro transfigurato bal
 lare. Et exinde ad alias natio
 nes deuenit ars balladi. Aliud
 exemplum recitatur in libro de apibus
 ubi dicitur: quod in quodam castro vna
 die apparuerunt multi demones
 in formis diuersis masculorum
 et feminarum: ballantes: tripudiantes
 Ad quorum spectaculum exierunt
 omnes de castro. Et cum ipsi de

mones compleuissent multos et
 varios ballos euauerunt. Et sic
 viri et mulieres ballare didice
 runt. Dyabolica igitur est iuen
 tio: Quia dicitur. xvi. q. ij. c. visis.
 Contra omnibus modis huma
 num genus peruertere atque per
 turbare. Est enim magister et bal
 lantes sunt discipuli ac discipu
 le eius. Secunda malignitas
 chorearum est dyabolica exce
 catio. Hanc excecationem de
 scribit agla volitans. Io. euan
 gelista apoc. ix. c. d. vidisse locu
 stas ascendisse de puteo sumi.
 Hic puteus est fornax inferna
 lis. Ex qua dyabolus emittit fu
 mum concupiscentie: lasciuie: et
 carnalitatis atque vanaglorie: ut
 tripudiantes omnino fiant ceci
 Hic fumus obscurat solem et
 aerem et intellectum et rationem.
 quia vehementi carnalitate accē
 si non recordantur de deo: non de
 gloria paradisi: non de inferno:
 non de morte. Locuste ascenden
 tes sunt choreizantes: qui bene
 per locustas describuntur. Nam
 locuste rectos gressus non habent
 nec volant ut aues: sic choreizantes
 fidem rectam non habent ad
 volandum in celum: nec rectos
 gressus ad bene operandum. De
 locuste ascendunt super terram
 discurrendo et saltando. Et sicut
 locuste non habent regez: ut di

De choreis. Sermo. vi.

eis Prover. penultimo: sic choreizantes sunt effrenati et inordinati sine ratione: ad modum animalium irrationabilium: leuitate et impetu passionis viventium. Et vere locuste sunt que venerunt in egyptum nihil viride relinquentes: sed totam amenitatem consumentes: ut habetur Ero. x. Sic choreizantes totam pulchritudinem spiritualem consumunt: et ibi omnia bona desideria evanescent: et omne quod spirituale est ipsa sua lascivia corrodit et comedunt. Tertia malignitas est dyabolica equatio. Hanc malignitatem subinfert Joannes in eodem capitulo dicens. Similes equis paratis ad prelium. Nam sicut homines utuntur equis falleratis ad impugnandum inimicos: sic dyabolus utitur mulieribus et iuuenibus ornatis ad impugnandum fideles et timoratos: qui sunt inimici demonum. Et sicut equus odorato bello appetit currere ad campum: ita vane mulieres et iuvenes lascivi currunt ad talia loca ubi in choreis possint ostentari: et currunt ad talia loca: ubi et ipsi astates prosternuntur. Nam omnia in hoc prelio habent arma dyaboli ad bellandum et vincendum et ad faciendum cadere in peccatum maxime luxurie. Tribus eni

modis facit dyabolus cadere in luxuriam. Modo per visum. modo per colloquium. modo per tactum. Et in ballo omnia ista concurrunt. Nam ibi sunt verba lubrica: et modulationes cantuum. Ibi est fixa visio facierum. Ibi est tactus manuum ignitarum. Et ideo ex tali vicinitate et appropinquatione modo per colloquium. modo per visum. modo per tactum. sepe ignis concupiscentie inflamatur. Et ideo nullus fere est talis fortis: tam prouidus: tam sanctus qui non vincatur. vnde Augustinus in sermone incipiente. Non debemus mirari ait. In saltationibus dyabolus spargit dulcedines luxuriarum: ut seruitutem innocentium sibi compararet animarum. Et hic bene verificatur dictum Hieronymi. Ferreas mentes libido domat. Et Augustinus bene subiungit in sermone allegato. Redit ad domum matrona malis vocibus stimulata. Redit virgo inquinatis auribus nec virgo integra: nec mulier maritata. Redit turba adolescentium: nec dum mulieribus coniuncta: et conscientia lacerata. hec ille. vnde Hieronymus. Non credo dicenti se illesum abisse ab inspectione spectaculorum. Et subdit. iterum Joannes eodem capitulo.

Feria. iiii. in quinquagesima

Facies earum tanquam facies
 hominum. Non dicit facies hominum
 Quod dicitur per fucos. Cho-
 rezantes namque exterminant fa-
 cies suas: ut dicitur ad Mattheum. vi. id
 est extra terminos naturales tra-
 hunt: dum scilicet sunt nigre: vel cro-
 cei coloris: per cerusam et pur-
 pureum colorem picte: apparent
 albe et rubicunde. Iuvenes vero
 carnalibus atque lascivis concu-
 piscencijs succensit: ut bestiales
 appetitus consequi valeant: diuer-
 simode sese transformant. Nam
 aliqui facies mulierum. Aliqui ea-
 rumdem vestimenta. Aliqui faci-
 es virorum. Aliqui facies senum:
 nonnulli faciem figuramque dyabo-
 li ferre non desinunt. Et sic dya-
 bolus in diuersarum rerum species
 atque imagines se transfiguratur:
 quo animas christi sanguine redē-
 ptas decipiat. ita dyabolici: et la-
 sciui iuvenes atque effrenati age-
 re conantur. Nam larvati et masca-
 rati ne ab alijs cognoscantur:
 omnia perquirunt loca: domos
 intrant: monasteria monialium
 visitant: ubi quot sacrilegia: quot
 horrenda: quot nephanda ppe-
 trentur peccata: quae enumerare
 potest. Ma miseri: ha ceci: ha dya-
 bolici homines: pro momenta-
 nea: pro modica: pro temporali
 delectatione: magna et eterna
 gaudia paradisi perditis: dya-

bolo vos subijcientes: quia ne-
 dum eius equi estis: imo ima-
 go sua quodammodo fucos: larvas: et
 mascararum deportatis: ut patet per
 Augustinum. de sermone. di. v. c. Fucare.
 vide in. c. nullus presbyterorum
 xliii. di. Et extra de vita et ho-
 nestate. c. c. Eum decorem. Et quod
 plus est in huiusmodi vanitati-
 bus: quam plures videntur habitu
 monacali et religioso. Qui gra-
 viter profecto puniendi sunt. ut
 patet in aut. de sanctissimis epis-
 copis. §. ultimo. Et ar. c. de epi-
 scopali audientia. l. minime. Et
 quod peius est et abominabilius.
 hi agunt contra prohibitionem
 diuinam: ut patet Deum. xxi. c.
 ubi ait dominus. Non induetur
 mulier veste virili: nec vir ute-
 tur veste feminea. Abhominabi-
 lis enim apud deum est qui fa-
 cit hoc. h. ibi. Propterea scilicet
 Severinus episcopus in quo-
 dam sermone post multa dicit. Fu-
 gite choreas et larvas. Claudi-
 te vos: vestrasque domos: cum de-
 us qui videt in occulto non pos-
 sit circumveniri in aperto. Exite
 exite sicut dicit propheta de me-
 dio eorum et separamini ab eis: et
 ne imundum quod tetigeritis: ut ve-
 stro respiciant studio: qui hac-
 tenus vestro sunt colludio de-
 cepti. Fugite ista demoniaca: si
 diuina desideratis. hec ille.

De choreis. Sermo. vi.

Ertio principaliter cō
 fidere debemus pu
 nitionem. Nō est cre
 dibile q̄ deus iustissimus velit
 tam choreizantes: qui sunt cau
 sa tot peccatorum ⁊ malorū im
 punitos permittere quin puniā
 tur ⁊ in hac vita ⁊ in futura. vñ
 de deus per Ezech. xv. c. Pro
 eo q̄ plauristi manu ⁊ percussisti
 pede ⁊ gausa es ex toto affectu
 super terrā isrl. idcirco. ecce ego
 extendam manus meas super
 te: ⁊ tradam te in direptionem
 gentium: ⁊ interficiam te de po
 pulis. hec ille. Erodusq; narrat.
 xxxij. c. Quod deus per moysen
 puniuit saltantes ⁊ festantes p̄
 vitulo fabricato. xxij. milia occi
 dendo. Recitatur etiam in li
 bro alphabeti narrationum: q̄
 āno dñi millesimo decimo. Ac
 cidit dum Tullius presbyter ec
 clesie sancti Magni in vigilia
 natiuitatis domini celebraret:
 quasdam mulieres cum viris i
 cimiterio choreizare: eo probi
 bente: ac contra ballantes ipre
 cante ⁊ dicente. Placet deo ⁊
 beato magno vt sic permane
 tis vsq; ad annum. Quod ⁊ fa
 ctum est. toto. n. anno pluuia nō
 cecidit super eos: nec fames: nec
 fitis: nec vestimenta eorū sunt
 attrita: sed semper vt vecordes
 saltabant. Quidam cum cona-

retur sororem suam inde educa
 re: brachium a corpore sororis
 abstraxit. inde sanguine nō ere
 unte: ⁊ ipsa sic ballante cū alijs.
 completo autem anno Obert^{us}
 coloniēsis archiepiscopus: hoc
 audiens eos ab hoc vinculo ab
 soluit: quorum aliqui statim ab
 soluti: mortui sunt. Quidā sem
 per tremantes permanserunt.
 Quidam vero p̄tinuis tribus
 noctibus dormierunt. O mise
 ri ballarini: creditis vos abire
 ipunitos etia; in hac vita? Ter
 te deus iustus: ⁊ sancti: quoz fe
 sta polluitis ⁊ vituperatis. Stra
 vos iudicia parāt. S; ⁊ q̄ cho
 reizantes in alia vita puniātur:
 patet Job. xxi. d. tenent tympanū
 ⁊ cytharam ⁊ gaudent ad so
 nitū organi. Ducunt in bonis
 dies suos ⁊ in pūcto ad inferna
 descendunt. Et in signum hu
 ius est: quia choree ad sinistras
 ducuntur. Prover. iij. Dias q̄
 a dextris sunt nouit dominus.
 puerse autē sunt que a sinistris
 sunt. Et Augustinus. Omnis
 motus petulanti: saltus est in
 profundū cloace. In inferno. n.
 sunt choree ad q̄s choree istius
 mundi pducūt. sunt. n. ibi mul
 te p̄cessionis. pctōz. s. supbeorū:
 auaroz: luxuriosoz: qui ip̄ cāta
 bāt cātū lugubrē. Cātāt. n. can
 tionem cōtinētē. vij. versus lu-

Feria. ii. in quinquagesima

gubres. Dicunt. n. ve: qz deū of-
fendimus: ve: qz dyabolo ꝑsen-
simus ve: qz nati sumus: ve: qz
male torquemur: ve: qz mori n̄
possumus: ve: qz nunq̄ liberabi-
mur: ve: qz cū dyabolo semper
erimus. Ad istas choreas infer-
nales iste choree mūdane pdu-
cunt. Sed audi terribile exēplū
diuine vltionis ꝑtra ballatores
Legit in lib. exēplorum. Quod
erat quedā iuuenis bñ chorci-
zās vaga ꝛ lasciuia: que erat cā
multoz peccatoz. Dic igit̄ qua-
dā apparuit dyabolus i forma
vnius viri oñdentis se esse balla-
tozē. Qd ꝑpendētes aliqui fece-
rūt. venire ꝑdictaz puellam. Et
choree virozū ꝛ feminaz icepte
sunt. Dū ergo dyabolus trāsfi-
guratus cuz supradicta iuuenē
chorcizaret eaz de medio balli
ꝑ acra asportauit ad ifernuz in-
aia ꝛ in corpe. Ex quo oēs ꝑte-
riti remāserūt. Idcirco. s. Effrē
in smone de pnia bene admo-
nebat dicēs. Vbi cythara cho-
riqz ꝑstrepūt: vbi viroz: ac mu-
lierū saltatio ibi dyaboli celebri-
tas est. Et qd ꝑdest admomen-
tū tꝑis hic choreas agere: festa-
qz celebrare: illic vero i eternuz
cruciarī: Neqz. n. possibile ē ꝛ i
ꝑnti seculo gaudere tꝑaliter: ꝛ i
futuro regnare cū dño: angelo-
rūqz iteresse leticie. Letex his q

se hic iocis plausibusqz addicūe
illa dñi sentētia cōgruit qua di-
cit. Vbe vobis qui ridetis nūc
qz lugebitis illic ꝛ flebitis. hēc
ille. Et dñs ꝑ os Amos. viij.
Cōuertā festiuitatē vestrā in la-
mentū ꝛ gaudiū vestrū i luctū.
Et Isa. iij. ꝑro eo qꝛ leuate
sunt filie syon: ꝛ ambulauerunt
extēto collo: ꝛ nutibus oculoꝝ
ibāt: ꝛ plaudebāt: ꝛ ambulabāt:
ꝛ pedibꝫ suis ꝑposito gradu ice-
debāt: decaluabit dñs verticeꝝ
filiay syon: ꝛ dñs crinē eaz nu-
dabit. In die illa auferet dñs
ornamētū calciamētoz ꝛ lunu-
las ꝛ torques: ꝛ mōilia: ꝛ armil-
las. ꝛ mitras ꝛ discriminalia. ꝛ
pichelides. ꝛ murenulas. ꝛ olfa-
ctoriola. ꝛ inaures. ꝛ annulos. ꝛ
gēmas i frōte ꝑdētes. ꝛ lintea-
mina. ꝛ acus. ꝛ specula. ꝛ muta-
toria. ꝛ palliola. ꝛ syndōes. ꝛ vit-
tas ꝛ theristea. Et crit ꝑ suauī
odore fetoz ꝛ ꝑ zona funiculus
ꝛ ꝑ crispāti crine caluiciū ꝛ ꝑ
fascia pectorali ciliciū pulcherri-
mi quoqz viri tui gladio cadēt:
ꝛ fortes tui in ꝑlio. Et mercbūt
atqz lugebūt porte eius ꝛ deso-
lata i terra sedebit. Relinquire
igit̄ has saltatiōes vt possitis in-
females penas euadere ꝛ feli-
cia regna possidere. Amen.
¶ Feria quarta cineruz. De pe-
nitentia. Sermo. vij.

De penitentia. Sermo. vii.

Thesaurizate vob̄ the.
 in te **Mat. vi. hodie sa-**
 cro sancta mater eccle-
 sia a sp̄sancto illuminata cun-
 ctis fidelibus representat tem-
 pus illud sanctū: et optimo ma-
 ximoq; deo acceptū: qđ penitē-
 tie tēpus et lacrimarū merito
 noiat. Ad hoc doctor gentium
Paulus dulciter nos iurat. ij.
Cor. vi. d. Ecce nūc tēps accepta-
 bile ecce nūc dies salutis. Dies
 q̄ppe salutis sunt: in q̄b⁹ p̄ peni-
 tētiā vera salus deus inuenit: et
 indeficiētes thesauri in empy-
 reo celo reponūtur. Et hoc est
 qđ dicit thema nostrū i euāge-
 lio hodierno recitatus. In quo
 tria nobis singularia documen-
 ta p̄benit. **Et primū est qđ hy-**
 pocrisis: vitium fugere debemus.
Inquit. n. in p̄ma pte euāgelij.
Molite fieri sicut hypocrite tri-
stes. **Scđm documētū qđ de-**
 bem⁹ ungerē cap. i. placare xp̄s
 oleo sancto bonorū opor die ac
 nocte nos in ip̄is exercēdo. Et
 hoc tāgit scđa pte euāgelij vbi
 d̄r. unge caput tuū. **Tertiū do-**
 cumētū ē qđ nō obem⁹ itēdere
 cumulatōi reꝝ tpaliū q̄ fragileſ
 sunt: s; magis conari vt veras
 virtutum diuitias et in eternū
 p̄māsuras mediāte sacra p̄nia
 assequamur de qua hoc mane-
 ritā videbimus.

Primo. Quidditatem.
Secdo. Potestatem.
Tertio. Inducibilitatem.
Primo cōsiderare debemus
 p̄nic quidditatem. **P̄nia. n. va-**
 ric diffinita ē a diuersis docto-
 ribus: vt habet. de pe. di. iij. sere.
 per totū. Et in. iij. sentē. distin.
 xiiii. Inter ceteros autē docto-
 res eā diffiniētes fuit **Bregio:**
 cū quo uenit **Ambro. d. Peni-**
 tētia est p̄terita mala plāger:
 et plāgēda itēꝝ non cōmittere: h̄
 ille. **Magistraliter autē et com-**
 plete diffinit sic. Penitētia est
 virtus a deo nobis infusa qua
 cōmissa mala plāgitus: cū cōmē-
 datiōis p̄posito: ip̄i deo nos re-
 cōciliās. **Ista diffinitio est ma-**
 gistralis: et p̄fecta et tota; mām-
 p̄nic satis patēter euacuat. **Cōti-**
 net. n. q̄ttuor gnā cāꝝ quas p̄his
 ij. p̄hy. Et in. i. ac. v. metha. enu-
 merat. d. Cause sūt q̄ttuor. s. ma-
 terialis formalis efficiēs: et fina-
 lis. Tūc autē est cōpleta diffinitō
 vt ait idē **Phil. i. Poste. Et. ij.**
Phy. quando per oēs causas
 datur. Et in. viij. metha. dicit.
Diffinitiones qđā sunt p̄ māꝝ
 quedā p̄ formā quedā p̄ vtrūq;
 Et he quideꝝ cause in predicta
 diffinitione includuntur. **Primo**
 igit in ipsa diffinitione ponit cā
 efficiēs cū d̄r. virtus a deo. **Mā**
 a nobis virtutē p̄nic habere nō

Feria. iiii. cinerum

possumus: sed ipsam a deo infundente benignitate sua obtinemus. Et hoc cōe est virtuti infuse. vnde Aug. virtutē theologice i cōi diffiniēs ait: virtus ē bona q̄litas mētis: qua recte vivit qua nullus male vit: quā deus i nobis sine nobis operat: hec ille. **P**nia ḡ cū fit q̄daꝫ virtus a deo: nō nra industria ipsaꝫ acquirimus: sed de⁹ ex sua benignitate cuiusq; voluerit infundit ad **R**o. ix. **N**ō volētis: neq; currētis s; miserētis est dei. Et ad **P**hi. ij. De⁹ est. n. q̄ opat in nobis et velle et p̄ficere p̄ bōa volūrate. Et. ij. **L**ō. ij. **N**ō q̄ sufficientes simus cogitare aliqd a nobis q̄si ex nobis: sed sufficientia nra ex deo est. **H**oc cognoscēs **M**iere. xxxi. dicebat i p̄sona peccatoris. **C**ōuerte me et uertar qz tu dñs de⁹ me⁹: postq̄. n. cōuertisti me: egi p̄niam. **S**c̄da cā dī formalis p̄fectiua. **F**orma. n. vt ait **P**hs. viij. meth. Est q̄ dicit esse rei. Et in. ij. **P**horum. **F**orma est finis m̄ae. **I**n diffinitione igit p̄nie notat cā formalis cū dī. **M**obis ifusa. s. p̄ gratiam gratū faciētē. sine qua nulla p̄nia. ē vera nec deo grata: sine qua nullus dolor de peccatis ē valis. **P**er nos. n. i peccata dilabi possum⁹ et demereri: s; nō possum⁹ a peccatis d̄sistere et re

surgere: v̄l opus meritorū agere sine diuina grā que ē forma animā viuificans et p̄ficiēs. **D**e qua inquit apostolus. i. **C**or. xv. **G**ra aut dei sum id qd sum. **E**t Aug. i **E**nchiridion. ait. **A**d bñ agēdū: nō bene erit hoī abdito et v̄dito p̄ peccatū: nisi eū p̄ suā gratiā redimat ille q̄ dicit. **S**i fili⁹ vos liberauerit: vere liberi eritis: hec ille. **T**ertia dī causa m̄alis et obiectiua cū subinfert. **Q**ua p̄missa: mala plāgimus: cū emēdationis p̄posito. **C**ū. n. dī: cōmissa mala. **D**e malis p̄missis et actualib⁹ intelligēdū est: qz de peccato originali p̄prie loquēdo: nō pōt esse penitētia. **N**ā ipsa p̄tricio et penitētia vt dicit. s. **D**oc. in. iiii. dī. xvij. q. ij. respicit ea. que a nobis voluntarie p̄missa sūt. **O**riginale autē peccatū nō est ex p̄pria volūrate nra introductū: sed ex vitia ta nūc originale cōtractū. **B**e ne de eo pōt esse dolor et displicētia: sicut de oi alio defectu: s; nō est p̄prie p̄nia. **V**nde p̄nia in duob⁹ m̄aliter p̄sistit. s. in dolore p̄teritorū peccatorū: et in p̄posito cauēdi a futuris. **N**ihil eniz prodesset de transactis dolere: nisi futura euitarent. **Q**ua propter **A**ugu. in solilo. **E**t de pe. dī. iij. c. **I**nanis est penitētia: quan; sequēs culpa coinqui

De penitentia. Sermo. vii.

nat. *Vulnus iteratū sanat tardius. Frequēter peccās z lugēs veniā vix merebitur. Nihil p̄ sunt lamēta si replicant̄ peccata. Nihil valet veniāz de malis poscē z mala denuo iterare: hec ille. Et Smaragd⁹ de peniten. di. iij. c. Ille p̄niaz digne agit: q̄ sic p̄terita mala deplorat: vt futura itēz non omittat. Nam qui plāgit peccatū: z iterum admittit peccatū: quasi quis lauet laterē crudū: quem quanto magis abluit tanto magis lutū facit: hec ille. Et Isidor⁹ de sūmo bono de penitē. disti. iij. c. Irri-
 fo. Est nō penitens qui adhuc agit quod penitet. Nec videtur deum poscere subditus: sed subsannare superbus. Et Gregorius de penitētia disti. iij. Penitentiam quippe agere digne non possumus: nisi modū quoqz penitētie cognoscām⁹. Penitentiam quippe agere est: z p̄terita mala plāgere: z plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat: vt iterum alia cōmittat: adhuc penitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. Quid enī prodest si peccata luxurie quis defleat: z tamen adhuc auaritie estib⁹ anhelat: hec ille. Quarta causa dicitur finalis z tāgitur ibi. Deo recōcilians. Finis enī penitētie est de*

um offensum recōciliare z vitā eternam adipisci: vnde dicitur. *Mat. iij. z. iij. Penitentia agite appropinquabit enim regnū celorum. Nec est vera oblatio celestem patres reconcilians z placans. De qua Lactantius libro. vi. c. xxiiij. ait. Nam si liberos nostros cū delictorum suorum cernimus penitere correctos esse arbitramur: z abdicatos abiectosqz rursus tamē sustentamus: suscipimus: fouem⁹: āplectimur. Cur desperam⁹ clementiā dei patris penitēdo posse placari? Ergo idē deus ac pater indulgentissim⁹ remissuz se penitentib⁹ peccata p̄mittit: z obliturū omnes iniquitates ei⁹ qui iusticiāz denuo ceperit operari: hec ille.*

Secundo p̄ncipaliter cōsiderare debemus penitentie potestatem. Adic venit pulchre disputandum.

Utrum penitentia sit tante potestatis z virtutis: vt omnia peccata mortalia auferat z dimittat. Et videtur q̄ non. Dicit enim Aristoteles primo de celo. z. viij. *Physicorum. Similitudine ad infinitum nulla est proportio. Tunc sic. Peccatum mortale commissum: vt voluit sacri theologi est infinitum: quia est offensa dei: infinitatez*

Feria.iiii. cinerum

grabens et parte obiecti: quod est
 deus infinitus. Pnia aut nra
 est finita. qz pcedit a principio
 finito. s. a nobis qui creature fi
 nite sumus. Ergo pnia non est
 tante potestatis et virtutis vt p
 eam culpa et pctm infinitum de
 leatur: ad hec Rñdet. s. Tho. an
 iiii. di. xiiii. q. i. ar. i. Et. iij. par. q.
 lxxxvi. ar. i. d. Peccatū mortale
 cōmissum seu offensa cōmissa:
 pōt cōsiderari duobus modis.
 Vno modo ex pte auersionis
 et sic pctm mortale est infinituz
 qz per ipm vertit dorsum deo:
 qui est bonū infinituz. Alio mō
 peccatū mortale pōt cōsiderari
 ex parte cōuersionis. et sic pctm
 mortale est finituz. qz cōuertit se
 ad creaturā que est finita: verbi
 grā. Cōmittēs homicidiū auer
 tit se a deo qui est bonū ifinitū
 qui precipit nō occides et cōuertit
 se ad creaturā occidendo ho
 minē. Et ex hac parte pctm est
 finitū. Et sic est i furto et reliqs
 peccatis. Et sicut dicendū est: q
 pnia pōt cōsiderari duobus mo
 dis. Vno mō ex parte nostra
 inquantū pcedit a nobis et sic
 est finita. Alio mō consideratur
 pnia inquantū pcedit ex parte
 grē que est dei similitudo. et in vir
 tute diuine misericordie opans
 in nobis que est ifinita. et sic ip
 sa pnia est infinita et meriti infi

niti. Habet insuper ipsa penitē
 tia efficaciam ex virtute passionis
 christi: q infiniti valoris quodā
 mō est inquantuz fuit passio dei
 et hois. Et sic itez pnia est me
 riti infiniti: oia pctā: omnes cul
 pas: oēs offensiones tollens at
 que delens. Quod si aliter eēt
 fm. s. Tho. iij. parte. vbi supra.
 quattuor magna incōueniētia
 sequeretur. Primum inconueni
 ens est: quia deus esset mēdar
 et falsarius: qui nos oēs ad pe
 nitentiā vocat. et tñ ipsa non es
 set sufficiens ad delenduz pctm.
 Qd aut vocet nos ad pniā:
 pz in pluribus locis sacre scri
 pture. Scdm incōueniens qd
 sequeretur: est qz hoc derogaret
 virtuti grē per quaz monet cor
 cuiuscunqz pctōris ad pniā:
 iuxta illud puer. xxi. Cor regis
 in manu dñi: et quocūqz volue
 rit vertet illud. Tertius incōue
 niēs esset: qz hoc repugnaret di
 uine misericordie. De qua dici
 tur Joel. ii. Benignus et miseri
 cors est: et patiens et multe mie
 et prestabilis super malitiā. vñ
 Jerō. ad Rusticū. Nihil sic of
 fendit deū: sicut cor impenitēs.
 Solū desperationis crimē est:
 qd veniā non cōsequitur. h ille.
 Quartum inconueniens esset:
 qz derogaretur passioni christi
 per quam penitentia et cetera

De penitentia. Sermo. vii.

sacramēta operant. et non esset
 aliud dicere: nisi quod passio christi
 non fuit sufficiens ad delenduz
 peccata hominū: cum tamē mini-
 ma gutta sanguis eius in passio-
 ne fusa fuerit sufficientissimū re-
 mediū ad delendū peccata toti-
 us mūdi. vt patet. i. Jo. ij. Ipse
 est ppitiatio p peccatis nostris.
 Non tm̄ pro nr̄is sed etiam to-
 tius mūdi. Concludendū igitur
 est et idubitāter tenendū quod ipsa
 penitentia est tante potestatis:
 vt per ipsam omnia peccata ho-
 minum in hac vita remittātur:
 vnde posito casu quod aliquis tot
 scelera et nebanda commiserit
 quot sunt arene: in litore quot
 sunt gutte in mari: in fluuijs: in
 fontib⁹: in paludibus: quot sunt
 herbe super faciē terre: quot sūt
 psilli in animalib⁹ quot sunt stel-
 le in firmamento: dico et affir-
 mo quod si talis peccator cōtritus
 fuerit et confessus ex virtute pe-
 nitentie: omnia sibi remittētur:
 oia delcuntur: atq; relaxabun-
 tur. Nec veritas pz ex ore dei.
 scripta ab Ezechiel. xviii. c. Et
 i decretis. l. d. c. pōderet. xxiii. q.
 p̄ma. si petrus. Et. xxvi. q. vi. Ec-
 ce. Et. c. si p̄byter. Et. c. cogno-
 uim⁹. Et. xxvii. q. i. §. ultimo. Et
 de pe. d. i. §. h̄ idēz. Et. §. q̄obzē
 Et. c. eius diffinitionē. Et iterū
 de pe. distin. iiii. §. Porro. et. §.

Finis. Et de pe. dist. vij. c. Mul-
 lus. vbi sic dicit. Si autē impi-
 us egerit penitentia; ab omni-
 bus peccatis suis que operat⁹
 est et custodierit vniuersa prece-
 pta mea: et fecerit iudicium et iu-
 stitiam: vita viuet et non moriet⁹
 omniū iniquitatum eius quas
 operat⁹ est non recordabor. In
 iustitia sua quā operatus est vi-
 uet. Nunquid voluntatis mee
 est mors impij dicit dominus
 deus et non vt conuertat a vijs
 suis et viuat. Et infra. Et cum
 auerterit se impius ab impieta-
 te sua quam operatus est et fece-
 rit iudicium et iustitiam: ipse ani-
 mam suam viuificabit. Cōside-
 rans enī et auertens se ab om-
 nibus iniquitatibus suis quas
 operatus est: vita viuet et non
 morietur. h̄ ille. **D** penitentia sa-
 lutifera. **D** medicamentū salu-
 berrimū. **D** firma spes omniū
 peccatorū. **P**er te relaxantur
 omnia peccata. per te euaditur
 infernus. per te vincitur dyabo-
 lus. per te deus nat⁹ mitis effici-
 tur. per te acquiritur regnū ce-
 loꝝ. per te pene eterne in tēpo-
 rales mutant. p te remouentur
 oēs defect⁹. per te restituntur
 oēs virtutes. p te bona p̄ pctm̄
 mortificata reducunt ad vitā. p
 te letificant oēs angeloz chori.
 p te paradysus implet. **H**oc ē qd

Feria. iiii. cinerum.

ait Criso. in sermone de pnia q̄ incipit. Prouida mente: ubi sic ait. O pnia q̄ miserate deo peccatū remittis paradysum reseras: Oritū sanas: tristem exhilaras: vitā de interitu reuocas: status restauras: honorē inouas: fiduciā reformas: viresq; z grāz habūdātiōrē refundis. O pnia qd de te non referā: omnia ligata tu soluis: oia aduersa tu mitigas: oia Otrita tu sanas: oia cōfusa tu lucidas: oia desperata tu aias. O pnia rutilantiōr auro: splēdidior argēto: quā nō vincit peccatū: nec defectio supat: nec desperatio delet. Penitētia respuit auariciā: horret lururiā: fugit furozē: firmat amorē: calcat superbiā: linguam cōtinet: componit mores: odit maliciam. O pnia mīe mater. O magistra virtutum. Adagna vbera tua: qbus reos soluis: reficis delinquētes: lapsos releuas: z recreas desperatos: hec ille. Et Augu. lib. de ecclesiasticis dogmatibus. Pnia aboleri peccata idubitāter credim⁹: ita q̄ in vltimo vite veniā iueniat si cōmissorū penitet: hec ille. Et ita p̄ ps se-cunda principalis.

tertio principaliter cōsiderare debemus pnie inducibilitatem. Ad penitentiam quippe triplici p̄ser-

tim lege inducimur.

¶ Primo lege naturali.

¶ Secdo lege diuinali.

¶ Tertio lege exemplari.

¶ Primo ad pniā pagendā iducimur lege naturali. Nam hō quantūcūq; maxim⁹ pctōz fit: z quocūq; genere peccati detentus: h̄z tñ in hac vita naturalem semp aptitudinē z potētiāz qua vertibilis ē de malo in bonum. vñ P̄hs. vij. ethi. Incōtīnēs est penitiū⁹ z sanabilis. Et idē libro p̄dicamentoz. P̄rau⁹ ad meliores exercitatiōes deductus pficiet vt melior sit. Rō ē: quia hō i hac vita nō est determinat⁹ aut necessitat⁹ ad vnū tātu. sed se h̄z ad opposita. Ideo Ari. ij. P̄hy. Hirūdo nidū: aranea telā: z plāte folia: semp eodem mō faciunt: nō aut hō: qz deliberate agit. Et ibidez. Alia aialia magis agūtur q̄s agant. hō vero agit: qz est i potētia sua. Et idēz. ij. P̄criar. Et. ix. Adetha. potētie naturales sunt determinate ad vnū: potentie vero rōnales se habent ad opposita. Mā cū hō sit corporeus: nāz variabilē z mutabilez sequitur. Ait enim. Gilbertus porretaneus in libro. sex p̄ncipioz. Aia p̄iuncta corpori p̄plexiones corporis imitatur. Qd cōfirmat p̄ P̄hm. vlij. P̄hy. vnde ecclesia

De penitencia. Sermo. vii.

Acti. xv. Dicitur deus ab initio constituit boiem et reliquit illum in manu filij sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata servare: servabunt te: et in perpetuum fide placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante boiem vita et mors: bonum et malum. Quod placuerit ei dabit illi. h. ille. Hac naturam sic mutabilem: sic vertibilem: non habent miserum danari: non est infernales demones: quia profecto asperimam penam agerent. Nam cum demon mulierem quadam obsidisset in ciuitate colonie: publice dixit. Vere si esset columna ferrea rasoria et clavis acutissimis repleta: et a terra usque ad celum erecta. si ego carnem haberem qua pati possem: pro illa me trahere vellem usque ad diem iudicij: modo ascendendo: non descendendo: dum tamen possem redire ad illam excellentiam in qua semel fui. Clamat natura. O peccator age penitentiam. Nolite in naturam demonum et danatorum conuertere: qui penam non sunt suscepturi: cum via eorum sit transacta: et ad terminum prescriptum et immobilem iam peruenerunt. Secundo ad penitentiam pagendam inducimur lege diuinali. gloriosus deus: homo factus: passibilis et mortalis crucem ascendit cum clamore valido et la-

chrymis peccatores ut de suis peccatis penam agant: dulciter inuitans put scribit Ezech. xviii. d. Conuertimini et agite penam ab omnibus iniquitatibus vestris: et non erit vobis in ruinas iniquitas. Projicite a vobis omnes prauitatem vestram. in quibus prauicati estis et facite vobis cor nouum et spiritum nouum. Et quare moriemini domus israel: Quia nolo mortem peccatoris: sed ut magis conuertatur et viuat dicit dominus israel. Reuertimini et uiuite h. ille. Nam ut patet Mat. ix. et Luc. v. Non venit vocare iustos ad penam sed peccatores. Legit. n. quod quidam monachus. s. Ber. apostatauit. Huic christus apparuit exhortans eum ut ad monasterium rediret illo autem renuente: christus ostendit se illi totum flagellatum: totum vulneratum sic fuerat in die veneris sancti: dicens Ecce vulnera a iudeis mihi facta: ecce manus: ecce pedes clavis affixi: ecce sanguis undique fluxus Ecce caput spinis coronatum: ecce latere aptum. reuertere fili mi. Reuertere ad monasterium: quia nisi reuersus fueris omnia vulnera: omnes plagas mihi renouas. Et statim disparuit. monachus No. prope. lacrimas et eiulas: ad monasterium rediit: et sancte vixit. Non Ber. Exiit christus a patre. deposito. diademate nudis icedens pedibus: capite asposito crie: fletus et eiulas: quare oue

Feria. iiii. cinerum

perdiderat. hec ille. Hoc sancti deuotissime cōtēplantes: lz sine peccato essent durissimā tñ faciebant penitētiā: de quib⁹ Je. tñ in mediuz adducam: qui ad Eusto. scribens inquit. Quotiens ego ipse in heremo ʒstitu tus: z in illa vasta solitudine: q̄ exusta solis ardozibus: horridū monachis p̄stat habitaculū: pu tabā me romanis itereffe deli cij. Sedebā solus: qz amaritudi ne repletus erā. Horrebāt sac co mēbra d̄formi. z s̄lida cutis situm ethiopisse carnis obdure rat. Quotidie lachzime: quotti die gemit⁹: z si qñ repugnātem somnus iminens opp̄sisset: nu da humo vix ossa herētia colli debāt. De cibis vero z potu ta ceo: cū ēt lāguētes monachi aq̄ frigida vtant: z coctū aliqd ac cepisse luxuria sit. Ille igit̄ ego q̄ ob gebēne metū tali me car cere ipse dānaucrā: scorpionum tātuz socius z ferax: sepe choris itererā puellarū. ʒallebāt ora ieiunijs: z mēs estuabat deside rio: i frigido: corpore: z ante ho minē sua iam carne p̄mortuo: sola libidinū incēdia bulliebāt. Itaqz oī auxilio destitutus: ad iesu tacebā pedes: rigabā: lachry mis: crine tergebā: z repugnan tē carnē hebdomadarū inedia subiugabam. hec ille. ʒropte

rea magister gentium Paulus ait. Ro. ij. Ignoras qm̄ benigni tas dei ad p̄niaz te adducit. Et ʒo. i apo. c. ij. Ademor esto ita qz vnde excideris z age p̄niam z prima opera fac. Tertio ad p̄niam pagendā inducimur le ge siue iductiōe exēplari. Quid aliud clamat scōz vita nisi vt p̄niaz agamus? Sz ceteris pre termittis: ʒeregrini in mediū proferamus exēplū. Sic si qui dē. ʒeregrinus ita vocatus. fi lius dñi Jacobi magnatis de castilia mūdo relicto: vt fructuo sani ageret p̄niam. heremū pe tijt. Vbi eo morāte accidit: vt filia regis castilie illuc venatus p̄geret que aberrās z vaga se ro ad p̄egrini cellā diuertit. ʒs nocte tēptatus cū puella rē car nalē egit. quā defloratā: occidit: z secreto loco sepeliuit. Querit̄ puella diligēter: z querentibus cū iuramēto ʒeregrinus affir mat se eā nō vidisse. Reuersus miser in se mirabili penitencia corpus macerauit d̄creuitqz: fir miter nūqz amplius loq: nec ad celuz caput leuare: sed vt bestia p̄eluis ābulare: donec de ip̄is scelerib⁹ veniā a christo ipetrā set. Sic incedens: die quadaz a venatoribus captus: regi casti lie p̄ntatus est. nō loquēs: quez tamē rex libēter vidit. Interim

De ieiunio. Sermo. viii.

v̄ro: regis filius peperit: qui ad baptismū portatus miraculose locutus ait. Peregrine leua iā caput: q̄ dimissa sunt tibi peccata tua. Quo audito oēs stupuerūt. At peregrinus caput leuās ⁊ loquens rē seriose oībus astantibus narravit. Rex autē cū ipso magno comitāte populo: ad heremū accessit: ⁊ adinuenerūt puella corpus. Quat peregrinus: ⁊ puella suscitatur: quo maximū exortū est gaudiū. Tūc peregrinus in orōne suspēsus: deo sp̄m reddidit: in celo p̄nie fructū assecuturus. Minus autē perfectissima fuit penitētia. d̄ qua ait Christo. de pe. di. i. Perfecta penitētia cogit peccatorē oīa libenter sufferre. In corde eius cōtritio. In ore cōfessio. In opere tota humilitas. Et h̄ est fructifera. hec ille. Facite igitur p̄niam o peccatores: facite penitentiaz. O prelati. O clerici. O mūdani: facite penitentiam. qm̄ h̄ habebitis gratiam ⁊ in futuro gloriam. Amen.

¶ Feria eadem. De ieiunio. Sermo octauus.

¶ Om̄ ieiunatis. nolite fieri sicut hypocrite. Mat. vi. preclarā ieiuniorum abstinentiaz quisquis recto mentis oculo intueri velit hand aliter p̄se-

cto eā amplexari vtile iudicabit. q̄ pro curādis egritudinib⁹ carnis: amare ēt medicīne auidissime suscipi p̄sueuerūt. Siquidē hāc curādis ais salubriter institutā esse nō ambigimus: vt eo valētius anim⁹ ipse carnis iugū e cervicib⁹ excutiat quo ex ciboz iedia minus valida ad resistēdū spiritui ipsa: reddet. S; hoc hypocrite ifelices facere recusant. q̄ ieiunia q̄ suscipiunt nō ad aie salutē: sed ad falsam sanctitatis ymaginē p̄torquere nō definūt. Quoz quidē hypocritim de⁹ sacra hodierni euāgelij lectione i ieiunio suscipiēdo euitare nos admonet dicēs. Cū ieiunatis nolite fieri sic hypocrite De quo ieiunio ad nostrā instructionez tria vtilr p̄teplabimur. ¶ Primo. Ieiunij diffinitionez. ¶ Secdo. Ieiunij fructificationē. ¶ Tertio. Ieiunij p̄parationē. ¶ Primo cōtēplari debemus ieiunij diffinitionē. vt igitur p̄fecte innotescat quid sit ieiunij diffiniemus illud fm̄ quattuoz genera causarum. Primo fm̄ causam efficientem. Secdo fm̄ causam materialez. Tertio fm̄ causam formalez. Quarto fm̄ causam finalē. Ex dictis. s. Doc. i sc̄da sc̄de. q. cxi. vii. Et i. iiii. sc̄ndi. xv. Et dñs Petrus de palude in. iiii. di. xv. Ieiunij sic ma-

Feria eadem.

gitaliter diffinitur. Ieiunium est abstinētia a cibo et potu ab ecclesia institutū: intuitu satisfactiōis vel vitandi peccatū ad vitā eternā acquirēdā. Prima cā efficiens tangitur ibi. Ab ecclesia institutū. Circa quā queritur utrū ieiuniū sit sub p̄cepto. Rñdeo fm. s. Docto. vbi supra. Qd̄ ieiuniū inquantū pertinet ad correctionē peccati vel satisfactionē in p̄nia vel ad eleuationē mentis ad sp̄alia. sic in cōi cadit sub p̄cepto legis nr̄e. Sed determinatio tēporis et modi ieiunādi fm̄ cōuenientiā et utilitatē populi christiani cadit sub p̄cepto iuris positiui. Et fm̄ talē cōsiderationē dicimus: q̄ ecclesia est causa efficiens et cā p̄cipiens ieiunij. Lex. n. naturalis licet in gn̄ali p̄cipiat ieiuniū: tñ nō determinat tēpus: neq̄ modū: neq̄ cibū neq̄ horā: s̄ hec determinat et p̄cipit lex positiua: sancte m̄ris ecclesie p̄ suos sacros canones. vt p̄ i decretis de p̄se. di. iij. c. Nō l̄. c. Nō ō. Et. c. Placuit. Et de p̄se. di. v. c. Quadragesima et sunt Gregorij verba i Hom̄l. Quadragesima summa obseruatōe obseruāda est vt ieiuniū in ea p̄ter dñicos dies qui de abstinētia sunt subtracti nisi quē infirmitas impedierit nullaten⁹ soluat: q̄ ipsi dies decime sunt anni. h̄ ille. Nñ tenentur oēs et singuli xp̄iani ex p̄cepto ieiunare: nisi legitime excusentur: put in tertie p̄tis sine patebit. Eusebius quoq̄ papa de p̄se. dist. v. c. Ieiunia. ait. Ieiunia i ecclesia a sacerdotib⁹ instituta: sine necessitate rōabili nō soluat. h̄ ille. Qd̄ vt scribitur. xiiij. q. i. Quisquis p̄ceptis nō obtēperat reus est et debitor pene: et isra. Qd̄ p̄cipitur impatur. Et qd̄ impat: necesse est fieri. Et di. xij. c. P̄ceptis dñi. P̄ceptis apostolicis nō dura supbia resistatur: s̄ p̄ obedientiā: que a sancta romana ecclesia et apostolica auctoritate iussa sunt salutifere impleātur. Et. c. Nō decet. eadē di. Calist⁹ papa ait. Sicut fili⁹ dei venit facerē volūtātē patris sic et vos replete volūtātē m̄ris vestre: que est ecclesia. Et di. xix. c. Sic oēs dñi. Sic oēs apostolice sedis sanctiones accipiēde sunt: tāq̄ ipsi us diuina voce petri formate. Idē habet in. c. In memoriaz. Et cap. Eniuero. Et cap. Nulli fas. ea. dist. Et colligitur hoc ex verbo xp̄i. Mat. xviii. Si ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnycus et publicanus. Sancta ergo mater ecclesia constituit ieiunia quadragesime sub p̄cepto: cui obtēperandū est. Et q̄

De ieiunio. Sermo. viii.

ipsum ieiunium sub precepto suam
 dum sit ut dictum est. Non solum sa-
 cri canones affirmant. sed et Theo-
 logos scola. i. iiii. sen. d. xv. Irre-
 fragabiliter tenet. Est igitur duplex
 causa efficiens ieiunij. scilicet naturalis et
 ecclesiastica. **S**ecundo in predi-
 cta diffinitione tangitur causa materia-
 lis: ibi. Abstinentia a cibo et potu
 id est quod cibis utamur quadragesima
 libus: et quod semel comedamus in
 die. Sed dices. licet ne in quadra-
 gesima comedere ova et lacticia
 scilicet lac vel caseum vel butirus: re-
 spondet. s. **D**oc. in secunda secunde. q. cxi
 vij. ar. ultimo. Et in. iiii. sen. Et
 d. **P**etrus de palude ut supra.
 Et in decretis quoque di. xij. c. Illa
 die. Et. lxxvi. c. **O**tinam. Et **G**re-
 go. scribens ad Augustinum episcopum
 anglorum. di. iiii. c. Denique quod non
 licet. dices sic. **P**ar autem est ut quod
 his diebus a carne animalium
 abstinemus: ab omnibus quoque que
 feminam trahunt originem iei-
 unem a lacte et caseo et ovis
 hec ibi. **E**sus autem carni ut di-
 cit. s. **D**oc. vniuersaliter in om-
 ni ieiunio prohibetur: quod gene-
 raliter magis est delectabilis: et
 ad humorem luxurie magis co-
 operatur. In alijs autem ieiunijs
 extra quadragesimam. diuersae con-
 suetudines comedendi sunt. quas
 quisque observare potest secundum mores
 eorum inter quos conversatur. **E**t

Jeronymus ad Lucianum et ha-
 bet in decretis. di. lxxvi. c. **O**tinam
 Et secundum hanc materialis causam
 diffinit ieiunium ab **I**sidoro sic
 Ieiunium est parsimonia victus ab-
 stinentiaque ciborum. **H**ec enim ab-
 stinentia multum commendat et per-
 suadet. di. xxxv. c. Sexto die. Et
 de se. di. v. c. Sint tibi quotidi-
 ana. Et. c. Sint tibi ieiunia. vs-
 que ad. c. **L**egimus: quod sunt nume-
 ro. xiiij. **T**ertio causa formalis
 in predicta diffinitione tangitur ibi
 Intuitu satisfaciendi vel vitandi
 peccatum. **R**eformat enim anima per
 abstinentiam corporis. **M**an per iglu-
 uiam atque crapulam anima perdit su-
 um esse formale scilicet gratiam: et or-
 namentum spirituale. sed per ieiu-
 nium et per abstinentiam anima
 reformatur et reponitur in suo
 esse spirituali. Et secundum hanc causam
 formalem **J**ero. diffinit ieiunium
 sic. Ieiunium est perfecta virtus et
 ceterarum fundamentum virtutum.
Quarto causa finalis in pre-
 dicta diffinitione tangitur ibi. **A**d
 vitam eternam acquirendam. **J**o. n.
 ieiunamus ut possimus cum christo
 ieiunante celum ingredi. vñ ait.
Sic. **A** paradisi gaudijs per gulam
 cecidimus: sed ad hoc per abstenen-
 tiam resurgamus. **E**t **A**mbrosius
 disti. xxxv. c. Sexto die. **S**ulla
 a paradiso regnantem expulit. ab-
 stinentia ad paradisum reuocauit

Feria eadem

errantē. vnde Melias vt habet
iij. R. xix. Post ieiunū raptus
est i celū: sic nro ieiunio in celuz
tanq̄ in finē nostrū tendimus.
Et hec de primo principali.

Secundo p̄ncipaliter de
bemus ieiunij confide-
rare fructificationē. Ex
sacrosanctissimo ieiunio. Duo-
decim fructus suauissimi oriun-
tur: quos ex diuersorū doctorū
dictis collegi. ¶ Primus ergo
ieiunij fructus est carnis subiu-
gatio: iste fruct⁹ habet a. s. Doc.
in scda scde. vbi. s. Et in. iij. di.
xv. q. iij. ar. j. Ex duplici cni sub-
stātia cōposit⁹ est homo corpora-
li. s. z spiritali: vt pz per P̄hm
ij. de anima. Natura autē cor-
poris fm ordinē rationis: est q̄
sp̄i subijciat. Et natura sp̄s
est vt carni dñetur: eam dirigē-
do z ad virtutis exercitium ea
vtendo. Hanc autē duplicē vir-
tutē seu naturā ponit Aristo. iij.
de aia. Cōparādo eas duabus
speris celestib⁹: quarū vna. s. i. fe-
rior a supiori mouet z regulat.
licet inferior aliquē propriū mo-
tū habeat: ppter qd̄ tñ ab ordi-
ne supiori nō deuiat. Sic etiā i
hoīe duplex est virtus seu natu-
ra. s. inferior. i. appetitus sensitiv⁹:
z superior. i. mens seu rō que ap-
petitū gubnat. Nec autē fac̄ ipa-
rādo: maxie per virtutem absti-

nentie: que phibet ne qd nimis
corpori detur. vñ Macrobius
de somno scipionis ait. Temper-
rantia est in nullo moderami-
ne rationis legem excedere sub-
iugo rōnis cupiditatē domare:
hec ille. Et quo pz q̄ remediuz
efficax ad reprimēdā carnis re-
bellionē: z eam spiritui subiugā-
dam: aut subijciendā: est ieiunū
Ideo Aposto. Pa. i. Cor. ix. La-
stigo corp⁹ meū z in fuitutē re-
digo. vnde Jero. in epla ad Eu-
sto. z hētur. xxij. q. v. c. Si pau-
lus. Si Paulus inquit vas ele-
ctionis z preparatus in euāge-
lio xp̄i: ob carnis aculeos z in-
centiua vitioꝝ: reprimat corpus
suū z in fuitutē subicit: ne alijs
predicās ipse reprobat efficiat: z
tamē videt aliam legē i mēbris
suis: repugnātē legi mētis sue.
z captiuantē in lege pcti. si post
nuditatē ieiunia famē carceres
flagella supplicia i semet reuer-
sus exclamat. Infelix ego hō qd̄
me libabit de corpe mortis hu-
ius: tu te putas securā esse debe-
re: h̄ ille. ¶ Scd̄s ieiunij fruct⁹:
est xp̄i p̄formatio. Christus enī
etiā fm q̄ homo: est caput ec-
clesie. Aposto. ad Ephesi. p̄mo.
Ipsūm dedit caput sup oēm ec-
clesiā. Et quia nos christiani su-
mus eius membratio ipsi capi-
ti nro xp̄o p̄formari debemus.

De ieiunio. Sermo. viii.

Ieiunauit ipse xps quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Adat. iiii. igitur et nos abstinere et ieiunare oportet. vñ dicit. s. doc. in scda scde. q. clviij. ar. viij. Seminantes enim dum carnes suas affligunt: conformantur passioni xpi. q. maxime completa fuit hora nona qñ inclinato capite emisit spm̄. Et hec est competens hora comedendi: ut dicit. s. doc. quia expectatio usque ad nonam affligit: ante vero notabiliter comedere est frangere ieiunium: post vero potest differri quantum placet. vñ Apосто. ad Gal. v. Qui xpi sunt carnem suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscentijs. Cum igitur xps amore tui ieiunauerit se afflixerit vendi et crucifigi voluerit: attende ad ieiunantem: ad afflictum ad venditum et crucifixum. Eum hac sacra. quadragesima imitare: et capiti spinoso spinis pnie teipsam conforma. Videat enim ut ait Bernardus sub capite spinoso membrum fieri delicatum. Tertius ieiunij fructus est intellectus clarificatio hic fructus ponitur a. s. doc. in scda scde. vbi. s. Et i. iiii. sen. di. xv. q. iij. arti. i. Nam sic est in maiori mundo. Videmus enim quod ex multis vaporibus resolutis ab aere et ira aer obnubilatur: et claritas solis nobis impeditur et huiusmodi in minori mundo fit. si no-

bis. Et multo enim cibo et potu multi vapores resoluuntur et ad cerebra ascendunt: ex quibus virtutes animales intellectui deserviunt et offuscantur et per hunc intellectus in sua operatione impeditur: propter quod dicit Isidorus. Qui nimio cibo utuntur quanto magis ventres pascentur: tanto magis sensus offuscantur: hec ille. Et Jeronymus venter pinguis gignit tenuem sensum. i. intellectum. Sed subtracto cibo per ieiunium diminuuntur vapores: et subtiliantur spiritus animales: et sic acuit intellectus atque clarificat: siue in prudenter agendis et disponendis: his que extrinsecus sunt: siue in interioribus. s. lectionibus orationibus prophetijs reuelationibus et contemplationibus diuinis. Unde ieiunans Daniel eleuatus fuit ad intelligendam visionem. Cui dictum est ab angelo. Animaduerte visiones sermonis et intellige. Dan. ix. Ieiunans Johannes euangelista in insula Patmos reuelationes secretorum celestium habuit: ut patet in apocalypsi. Ieiunantes apostoli superno lumine sunt illustrati. Actuum. ij. Ieiunanti Moysi data est lex: et didicit populum docere et dirigere. Exo. xxxiij. Quartus ieiunij fructus est corporum sanificatio. Hic fructus elicitur a sancto

Seria eadem

Thomas sup epistolas ad Thi. prime. ad thy. iij. Et clarius in iij. di. xv. q. iij. ar. ij. Mā fm naturales 2 quotidianā experientia Infirmetas puenit ex multa corruptione. Corruptio autē ex infirmitate humorū. Infirmetas humorū ex multa comestione: s; per ieiuniū diminuit comestio: 2 per sequens dimiuit humorū multiplicatio: 2 sic cessat infirmitatis corruptio. vñ Salienus ait. Abstinētia summa est medicina. Pinc 2 Joānes os aureus: 2 habet de psc. di. v. c. Nihil enim sic iocundū est sicut cibus bñ digestus aut decoctus. Nihil salutē: nihil sic sensuuz acumē operat: nihil sic egritudinem fugat: sicut moderata refectio: sufficiētia quippe cum nutrimento 2 sospitatem simul pcreat 2 voluptatē: abūdātia vero morbū facit: 2 molestias igerit 2 egritudines generat hec ille. Et. c. Nec tales. Et. c. Legimus. vñ 2 Eccl. xxxvij. In multis. n. cscis erit infirmitas: pp crapulā multi perierūt: qui autē abstinens est adiiciet vitā. Quintus ieiunij fructus est pctōz satisfactio: s; eni. s. Tho. in. iij. sentē. d. xv. q. i. ar. iij. Ieiuniū est vna de tribus opationibus satisfactorijs 2 vnum de singularib; remedijs pnie. Jo

primo die quo penitentiā quadragesimalē icipimus. In epistola dicit. Joel. ij. Vocate cētuz: sacrificate ieiuniū. Et in euāgelio pponitur ieiuniū. Mat. vi. Cūz ieiunatis 2c. Satisfacit enim ieiuniū pro cōmissis peccatis 2 omissis. Peccādo eniz caro delectat: 2 ieiunādo affligitur: qd quidē est satisfaciendi queniens modus. Vñ Greg. in omel. Ductus est. Caro nos leta trahit ad culpā: afflictā reducat ad veniā. Vide di. lxxvi. c. Igit 2 fm p dñm. ij. Ethicōz Bene medicine quedam sunt. Et pena satisfactoria indicitur pp emēdā culpe pterite. Tertus fructus ieiunij est culparuz preseruatō. Sic fructus ponit a. s. Tho. in. iij. di. vt. s. Preseruat siquidē a peccatis: qz debilitat pcupiscentiā: 2 ex sequenti hō non sic facile labitur in peccato. vñ Prouer. xxvi. Cū defecerint ligna: extinguet ignis. Et Jeronymus ad dmetriadē. A rege babilonie tribus pueris ignis pparat. S; quō ibi quartus spēm habens filij dei incēsos mitigat ardores: sic in aio virginali roze celesti 2 ieiunorū frigore: puellaris calor extinguitur 2 humano corpori angeloz puerlatio pparatur: hec ille. Et Ambrosius in epistola ecclesie

De ieiunio. Sermo. viii.

vercellen. Vapor corporis in-
struens libidinē: cibo alitur aut
diminuit cibo excitat: cibo sol-
uitur: h ille. Qui. n. auxz et gem-
mas p̄ciosas p̄suare cupit: ho-
stium claudit: sic cupiēs se a vi-
tijs p̄seruare buccā claudit ab-
stinēdo et ieiunando. ¶ Septi-
mus ieiunij fruct⁹ est demonio-
rum expugnatio hic habes a. s.
Tho. in. iij. par. q. xl. ar. ij. Expu-
gnant. n. demones et superantur
per ieiuniū. Exēplum xp̄i clare
denotat. Adatt. iij. Qui ieiun⁹
superavit temptatorē et expulit
vñ Jero. ad celantiaz. Ardētes
dyaboli sagitte ieiunioꝝ et vigi-
liarum frigore restringēde sunt
Adco xp̄s dixit apostolis nō va-
lentib⁹ d̄monē expellere. Adat.
xvij. Hoc genus demonioꝝ
nō eijcitur nisi in ieiunio: et oꝝ-
ne. Stat. n. dyabolus libēter cū
gulosis. Job. xxx. Sub umbra
dormit: in secreto talami: in lo-
cis humētibus. Exēpluz habet
in vitis patrū de quodā fratre:
qui ēt hora p̄me intolerabiliter
tēptatus a demōe famebat. Et
ipse sibimet dicebat. Qualiter
eunqz sit: opz te expectare vsqz
ad tertiā. Et hora illa dicebat
opz expectare vsqz ad sextā: et
hora sexta dicebat oꝝ expectare
vsqz ad nonā. Qua veniēte di-
cebat orationes fm regulā: et

tunc ponebat panes vt comede-
ret: et sic pluribus diebus fecit.
Quodam aut die egressus est
fumus magnus ex sportella: et
ex cella per fenestraz exiuit. Et
ex tūc temptatio demonis ces-
savit: qui victus per abstinētiā
fuit: hec ille. ¶ Octauus fruct⁹
ieiunij est d̄ne ire placatio. Ira
enim d̄ni et furor quo turbatur
contra peccatores vel cōtra ciui-
tates: placatur maxime per ieu-
niū. Exempluz habetur de ho-
micida Achab. iij. R. xxi. Qui
sacco et ieiunio irā dei et vltio-
nem placavit. Patet idēz etiā
in niniuitis: quibus Jonas di-
xit: vt habet capitulo. iij. Jone.
Adhuc quadragesima dies et
Minie subuertet: s; stricto iei-
unio deum placauerūt. vñ ibi
dicitur. Et misertus est deus
super maliciā quā locutus est:
vt faceret eis et nō fecit. Hinc
Ambrosius cōcludens. hoc. d.
Nullum est tam graue delictū
quod per abstinētiā non pur-
getur hec ille. Si igit vis cura-
re sententiam dei. Ieiuna. Si
vis placare furorem dei. Ieiuna.
Ieiunium enim est optimū
remediū. ¶ Monus ieiunij fru-
ctus est donoz celestiu impet-
ratio. Que enim est tā magna
virtus: tam magna gratia: tam
magna perfectio: qd̄ tam excel-

Feria eadem

lens donum in spūalibus et cor-
 poralib⁹: qđ per ieiunū nō im-
 petret. Audi Ambrosiū in li. de
 ieiunio. Magna est virtus ieiu-
 nij. taz. n. speciosa militia est vt
 ieiunare delectaret et xp̄m. Tā
 valida vt ad celū hoies eleua-
 ret: et vt humanis magisq; di-
 uinis vtar exēplis. Helias ieiu-
 nus ore clausit celum. Ieiunus
 filius vidue suscitauit. Ieiunus
 pluias ore deposuit. Ieiunus
 ignē eduxit de celo. Ieiunus ra-
 ptus est ad celum. et q̄draginta
 dieꝝ ieiunio diuinā acquisiuit
 p̄niaꝝ. Deniq; plus meruit qm̄
 amplius ieiunauit. Quis. n. hu-
 mana virtute igneos equos et
 currus potuisset ascēdere: nisi q
 naturā corporis corruptibilis
 hūani ieiunij virtute mutasset:
 hec ille. Sic sc̄tus Dñic⁹ et Vi-
 centius et sc̄ti multi vt gr̄as im-
 petrarēt ieiunauerūt. Similitudo
 n. datur in nālibus. Si vas im-
 pleri debet aqua: opz ip̄m esse
 vacuū. ¶ Decimus fruct⁹ ieiu-
 nij est angeloz visitatio. Ip̄s p̄
 exēplum de Cornelio ieiunāte
 cui apparuit angelus. Act. x. et
 Mat. iiii. Post ieiunū xp̄o ap-
 paruerūt angeli ei q; ministrave-
 rūt. ¶ Undecim⁹ ieiunij fruct⁹
 est toti⁹ hois sacrificatio. s; eni
 s. Tho. sc̄da sc̄de. q. lxxxv. ar. ij. ē
 duplex sacrificiū. s. interi⁹ et exte-
 rius. Et h duplex sacrificiū i iei-
 unio inuenit. Qui. n. ieiunat of-
 fert deo corp⁹ exteri⁹ et spūz hūi-
 lē iterius. Et si duo sacrificia. s.
 vesptinū quo ad ip̄m corpus: et
 matutinū quo ad ip̄z spūz. De
 gbus d̄r in ps. Sacrificiū deo
 spūs tribulat⁹: cor stritū et hu-
 miliatū: q̄ ad sacrificiū spūs et
 q̄ ad sacrificiū corpis dei. tūc
 acceptabis sacrificiū iustitie: o-
 blatiōes et holocausta. Nā in h
 sacrificio mactam⁹ et affligimus
 mēbra nr̄a: et q̄ in holocaustū
 carnē ip̄az offerim⁹ incendio fa-
 mis et inēdie. Qđ qđē gratissi-
 mū est deo. ¶ Duodecim⁹ ieiu-
 nij fruct⁹ ē eternoꝝ p̄miatio. pre-
 miabit ieiunū nr̄z a p̄re eterno
 dicēte xp̄o. Matt. vi. Et p̄ tu⁹
 q̄ videt in abscondito. s. te ieiunā-
 tē reddet tibi: v; eternā merce-
 dē et celeste p̄miū. Ibi. n. q̄ esu-
 rierūt et sitierūt pp̄ xp̄z sup illa
 d̄licatissima mēsa comedētēs i
 aula celoz saturabūt. ps. xxxv.
 Inebriabūt ab vbertate dom⁹
 tue: et torrēte voluptatis tue po-
 tabis eos. Et sic patēt duodeci-
 vberes et suauissimi fruct⁹. pos-
 semus plixiori smone illos fru-
 ct⁹ enumerare: s; ne tedio vos
 afficiā illos ad p̄ns omittem⁹.
 Audiāt tādeꝝ Augu. in quodaz
 smone de orōne et ieiunio quē
 introducit. s. Doc. in sc̄da sc̄de.

De ieiunio. Sermo. viii. ;

q. cxlvij. ar. i. Ait. n. Ieiuniū mē
tē purgat: sensum subleuat: car
nē spiritui subijcit. cor stritū z
humiliatū facit qđ de⁹ nō sper
nit: cōcupiscētie nebulas disper
git: libidinis ardorē extinguit ca
stitati lumē accēdit. Ieiunium
verbofitatē non amat: diuitias
sapfluitatē reputat: supbiā sper
nit: humilitatē p̄mēdat: p̄stat
hoī seipsum itelligere esse infir
mū z fragilē. h̄ ille. Quis igitur
nō abstinebit z ieiunabit: vt tot
z tantos fructus cōsequat: Ani
mare d̄z oēs tāta utilitas: tan
ta dulcedo: tātus fructus: z hic
z in furore colligemus.

tertio principaliter cō
siderare debemus ie
iunij preparationem.

Est enim vt ait Aristo. ix. ethy
corū necessaria preparatio z dis
positō ad hoc: vt doctrina descē
dat z efficaciam habeat in ani
ma auditoris. sicut terrā opz es
se preparatā anteq̄z semen mit
tas in eam. Plato etiā in Tim
meo dicit. Forme dantur sim
pliciter s̄m mercedē z dispositi
onez ipsius m̄ae. Idē Ari. in. ij.
de aīa dicit. Vis igit̄ leui labo
re. imo cuz dulcedine ieiunare.
Vis acgrere tot p̄ciosos ieiu
nij fructus: z nō haberi horrozē
nō difficultatē: non timorē: O
togli q̄sta p̄paratoria e dispositi

ua regula. Sex sunt dies in eb
domada qb⁹ ieiunam⁹. Prim⁹
dies vocat̄ dies lune: q̄ dies de
putat̄ mortuis. vñ dies lune q̄si
vñr fit ab ecclesia dei: memoria
pro mortuis existētib⁹ in purga
torio: z cōiter cātatur missa. Re
quiē eternā. cōpatiēdo penis z
calamitatib⁹ eoz. Et tu hac die
offer sacrificiū acceptabile sacri
ieiunij p̄ aiab⁹ caroz tuorum.
Eris ne tā crudelis vt nō mo
lescas z inclineris semel hac q̄
dragesima in septimana ieiuna
re p̄ eis: tū mortuoz tuoz pie
tate: tū principāl̄ p̄cepto eccle
motus. Dies martis ē dies de
putatus ad laudē angeloz: et q̄
bus vn⁹ datus est tibi ad custo
diā: q̄ custodit te in oibus vijs
tuis sicut fidelis socius a quo tā
dē speras in patriāz deportari.
Ieiunia. ḡ die martis ob reue
rētiā tui tāti custodis atqz socij.
Dies mercurij deputat̄ i me
moriā vēditionis xp̄i iesu salua
toris z spōsi tui. Mā ipsa die. s.
q̄rta feria ante dominicā de ra
mis: p̄nceps sacerdotū cū senio
rib⁹ poplī congregati sunt i atriū
cayphe p̄ncipis sacerdotum ad
q̄s pditor: Judas accedēs xp̄z
vēdidit: vt p̄z Mat. xxvi. 21. Mar.
xiiij. Luc. xxij. Et in decretis. i.
q. i. c. placuit. Vnde i die mercu
rij deuoti passionis christi non

Feria eadem.

comedunt carnes: qz caro christi vedita fuit: qui est agnus ino-
cētissimus. In memoriā igitur
venditionis dñi ieiuna tali die
in oī tpe si placet: vel saltē i hac
q̄dragesima. vñ. s. Apolonius. d
ose. di. iij. sic dicit. Ieiunia sane
legitima i. iij. z. vi. feria nō sunt
soluēda nisi grādīs aliqua neces-
sitas fuerit: qz q̄rta feria. Judas
traditionē dñi cogitauit. z. sexta
feria crucifixus est saluator. Vi-
debit ergo qui in his diebus si-
ne necessitate soluerit statuta ie-
iunia vel cū tradēte tradere sal-
uatorē: vel cū crucifigentib⁹ cru-
cifigere. ¶ Dies iouis est depu-
tatus in deuotione; s. s. z. tu tali
die ieiuna: vt ab eo possis illu-
minari z in diuinū amorē infla-
mari. ¶ Dies veneris passus
est saluator mundi in cruce cru-
delissimā; mortē: fame z siti cō-
sumptus: felle z aceto potatus
in tanta amaritudine z neces-
sitate. Et tu miser non ieiunabis
comedens semel in die? Deu-
maxima verecundia z miseria.
¶ Dies sabbati deputat in lau-
dē z cultū virginis glorios. Ad-
rie. Quis tam gulosus: tam au-
dus vt nō ieiunet hac die q̄ de-
putat regine celi: z matri miseri-
cordie ac fonti pietatis: Adili-
tes z stipēdiarij ieiunant: multi
lenones z multe meretrices ie-

iuuant. z tu eris peloz atqz mi-
serior? Ieiuna ergo istis diebus
o gulose: o sensualis: o insatiabi-
lis. Alias amittis tot bona z p-
dis tot suaves fructus: z qd pe-
ius est frāgis oēs leges z eas p-
uertis. ¶ Primo puertis ordi-
nem legis nālis: qz nālīter: vt. s.
Doc. scda scde. q. cxi. vij. ar. iij. di-
cit. Vnusquisqz ex nālī rōne te-
netur tm̄ ieiunij vti quantū si-
bi necesse est ad deletionē z co-
hibitionē culpe: z ad eleuationē
mētis in spiritualia. ¶ Secūdo
puertis ordinē legis diuinalis
fm̄ illud. Joel. ij. Conuertimini
ad me in ieiunio z fletu. Et in-
fra. Canite tuba: sanctificate ie-
iuniū: vocate cetū. ¶ Tertio per-
uertis ordinē legis euāgelicalis
vt p; Adat. vi. z in euāgelio p̄i-
me diei quadragesime: in qua
ordinat ieiuniū. ¶ Quarto per-
uertis ordinē legis apostolica-
lis. Nā apostoli ad ieiunandū;
z abstinēdum hortātur: vt p; ij.
cor. vi. ¶ Quinto peruertis or-
dinē legis ecclesiasticalis: ad qd
iducit sancta mater ecclesia tot
canonibus vt superius multipli-
citer p; ¶ Sexto puertis ordi-
nē legis mosaicalis. Ieiunauit
.n. moyses quadraginta dieb⁹
z quadraginta noctib⁹. Exo. xx
iij. z populū isral' abstinere do-
cuit. ¶ Septimo puertis ordi-

De ieiunio. Sermo. viii.

neq; legis pphat: de quo dō ps. ait. **H**umiliabā in ieiunio aiaz meā. z **E**bob. xij. Bona est oō cū ieiunio. **E**t **J**udith. iij. **H**umiliauerūt aiaz suas i ieiunijs ipsi z mulieres eoz: z loqur de filijs isrl qñ timebāt ipetū **H**olofernis sicut z ceteri pphete. **O**ctauo puertū ordinē legis paganalis. **M**ōne mauri: vt in telleri a fide dignis mēsem augusti in tot calorib⁹ ieiunāt: cuz tāto rigore z austeritate: vt nullus vnā guttā aq̄ ante prādium sumēt. **L**ege libꝝ de vita z morib⁹ p̄hoz. vbi mirāda videbis de ieiunijs z abstinētijs z maceratiōe carnis z subiugatione sensualitatē ipsoꝝ p̄hoz: q̄ de nihilo qd̄ delectabile cēt curabāt vt ait **L**actāti⁹. i. de istitu. z **J**ero. p̄ **J**ouinianū. **Q**uid de bragmanoꝝ ieiunijs z abstinētia referat **D**idm⁹ **A**lexādro p̄ te in epla vide. **T**aceo de abstinētia cibi z pot⁹ feminaꝝ romanarū: vt refert **V**aleri⁹ li. ij. **M**ono puertis ordinē legis doctoralis **M**ā **S**rego. **A**mbro. **A**ugusti. **T**ho. de agno doct. san. z ceteri doctores idē fecerūt: z oēs hortantē ad ieiuniū: tot auctoritatibus: tot sentētijs: tot libris z exēplis: q̄ lōgū eēt enarrare. **D**ecimo puertis ordinē legis angelical: qz ipsi nunq̄ comedūt

z sup ieiunātes delectant: qz ieiunātes efficiunt eis files. **N**ā oē file delectat suo fili: vt dicit. **A**ri. x. thi. **E**t **V**ndecio puertū ordinē legis regularis. **V**niuersalr n. ois regla: ois religio: ois congregatio: siue hēmitica: siue cenobitica z mōastica: vt **B**asilij: **S**ūdicti: **A**ugustini: **I**eronymi. **D**ominici: **F**rāncisci: iducit ad ieiunia z mādat abstinētijs fieri. **D**ñ z ordo n̄r ieiunat a festo sctē crucis de mēse septēbris vsq; ad sctissimū pasca resurrectiōnis z vltra h̄ singulis sex ferijs cū ceteris ieiunijs ecclie: z trib⁹ dieb⁹ rogationū añ dñi ascēsiōnē: carnib⁹ nullo tpe vtēt. **D**uo decio puertū ordinē legis bestialis. **M**ā bestie ad iperū regis z ex p̄dicatiōe **J**one ieiunauerūt nihil gustātes neq; bibentes. vt p̄ **J**one. iij. **M**ōne z aialia abstinēt z ieiunāt vt p̄sequant̄ sanitatē corpālē. vt p̄ i catta z cane z ceteris. **Q**uātū vero sit laudabile ieiuniū: q̄ suauē: q̄ fructuosū. **A**udi petrū rauennatez in sermōe de q̄dragesima sic loquētē. **I**eiuniū est vitioꝝ mors: vita virtutū: par corpis: mēbro rū dec⁹: ornamentū vite: robur mentiū: vigor animaz. **I**eiuniū est castitatis mur⁹: pudicitie propugnaculū: ciuitas sanctitatis: scola meritoꝝ: magisterij magi

Feria eadem.

ferium disciplina: disciplina:
 hec ille. Quis igitur ad ieiuniū
 non aiabit: q̄s illud inuolabili-
 ter nō amplectet̄ ex quo tot bo-
 na: tot gloriosa ⁊ diuina ieiunā-
 ti pueniunt. Incipite igitur ho-
 die que ē p̄ma dies quadrage-
 sime: ⁊ viriliter agentes totā vs̄
 que ad finē in abstinētia p̄duci-
 te. ¶ Sed dices: scire cupim⁹ qui
 sint illi qui ad hoc nō tenent̄ ie-
 iuniū: ut d̄nter qui ad illud re-
 stēt obligati itelligere valeam⁹
 R̄ndeo f̄z. s. Doc. ⁊ Petrū de
 Palude. Et. d. Antoninū ⁊ ali-
 os doctores: q̄ duodecim sunt
 genera p̄sonarū q̄ excusant̄ a ie-
 iunio. ¶ Primi sunt pueri: quā-
 diu. n. sunt in statu augmētī: q̄
 est vsq; ad finē tertij septēnij: f̄z
 Aristotelē. s. vigesimi p̄mi anni
 nō tenent̄. Conueniēs t̄n est vt
 infra hoc t̄pus ad ieiunia exer-
 ceātur plus vel minus s̄m mo-
 dū sue etatis. ¶ Sc̄di sunt itinc-
 rates quorū iter ⁊ pegrinatio si
 cōmode differri pōt aut dimi-
 nui absq; detrimēto nō debēt
 ieiunia eccl̄ie p̄termittēre: sec⁹
 si imineat necessitas statī itine-
 rādi ⁊ magnas dietas faciēdi.
 ¶ Tertij sunt laboratores qb⁹
 si imineat necessitas m̄ltū ope-
 randi ⁊ cum hoc nō p̄nt ieiuna-
 re: nō obligant̄ ad ieiunia. Re-
 currant t̄n ad superioris dispen-

satione. s. Tho. vbi. s. ¶ Quar-
 ti sunt cursores quorū vsus est
 d̄nis vel ciuitatib⁹ necessarius
 qui si nō p̄nt simul currere ⁊ ie-
 iunare excusantur. sec⁹ q̄n mo-
 rant̄ ⁊ paz vadunt s̄m Duil.
 glo. Raymōdi. ¶ Quinti sunt
 infirmi ⁊ debiles qui ob infir-
 mitatē ⁊ debilitatē ieiunare nō
 p̄nt. sed pro quāta debilitate ex-
 cusant̄: arbitrio boni viri stan-
 dū ē. s. superioris: put dic. s. Tho.
 vel medici etiā s̄ulentis come-
 stionez carniū. si rōnabiliter cō-
 sulat. si naut peccat medicus. xx
 iij. q. i. Quid culpatur. Cōtra il-
 los qui se ex debilitate ⁊ mala
 cōsuetudine excusant. ¶ Pete si
 daret̄ eis vnus ducat⁹ vel duo
 an ieiunarent. Nōne mercato-
 res ieiunāt ⁊ cruciant̄ fame pp
 lucrū ⁊c. ¶ Sexti sunt paupes
 ⁊ mēdicantes qui nō p̄nt hēre
 tantū simul qd̄ sufficiat eis ad
 vnā comestionē: aut pp inediā
 precedentē ieiunare nō possunt
 excusantur. hec. s. Tho. ¶ Septi-
 mi sunt pregnātes si necessitas
 debilitatis corp̄alis ipedit eas
 nō tenent̄ ad ieiuniū imo si ti-
 meatur p̄babiliter de periculo
 eaz vel abortu: nō solum p̄nt s;̄
 tenent̄ soluere ieiuniū. ¶ Octa-
 ui sunt lactātes si defect⁹ lactis
 conuenientis ad nutritionē pu-
 eri timetur ex ieiunio: vel peri-

De penitentia. Sermo. vii.

culum earum excusantur. immo tenent solue ieiunium. ¶ **M**oniti sunt qui eo modo excusant sic dictum est de infirmis: tamen si possunt tenent nec determinat etas in qua cessent a ieiunijs. ¶ **D**ecimi sunt uxores que secundum Innocentium non tenent ad ieiunia votiva prohibentibus viris. xxxiii. q. v. Adanifestum. Non tamen debent ieiunia ecclesie frangere et prohibentione viri: si aliter possunt: nec etiam propter scandalum evitandum: ut dicit Petrus de palude: quod illud scandalum viri esset scandalum phariseorum. ¶ **U**ndecimi sunt fructores nobiliu qui secundum Dul. Si ex causa horarum comedendi anticipent nec credunt quod peccant. similiter si prelibant modicum prope horam: ut quasi propter continuationem temporis totum possit postea reputari in una mensa. Sicut etiam non peccant qui libant cibos dominorum ob venenum: imo in hoc casu etiam pre-gustare carnes dominorum. Nec iterum peccant surgentes de mensa et euntes pro vino: pro exenio et huiusmodi. Cetero. Innocentius. Idez de servitoribus et lectoribus mense inter religiosos. ¶ **D**uodecimi excusant predicatores: lectores: et cantores prout diffuse. s. Tho. declarat in quolibet. v. vbi facit speciale articulum super hoc probans ratione et auctoritate: quod si non

possunt ieiunando exercere officia sua debent ipsum ieiunium dimittere: aliter peccant. Videtur articulum illum ubi clarissime loquitur. Idem in. iiii. sen. d. xv. Idem in scda scda. cxi. vij. cum pro tale ieiunium ab utilioribus operibus impediret: et bonum commune postponeretur bono particulari. Vidimus igitur dilectissimi ieiunij definitionem: eiusque salutiferam fructificationem cum digna et convenienti preparatione: ac etiam non valentium ieiunare excusationem. Iam ergo gratia dei illud leti assumamus quod intelligere: querere et optime consequi nobis concedat sacri ieiunij institutor: adiutor et promiator. d. n. iesus xps. q. cujus pater et. s. s. vivit et regnat per secula semper. Amen.

¶ **S**eria quinta quadragesime: de conversione.

Anatus est puer in illa hora. Math. viii.

¶ **T**alis ac tanta est divina pietas erga genus humanum: quod licet homo varia et innumera peccata commiserit si tamen abiectione vetustatis errore: inde toto corde ad veritatis viam reverti velit. hunc ipse clementissimus pater suscipit et amplectitur: et mediante diversis conversione a quocumque spirituali languore quo tenebatur oppressus benigne curat et sanat. Et hoc est quod in

f

Feria. v. quadragesime.

qui thema preassumptum et in
 hodierno euangelio recitatum. In
 quo tria singularia documenta
 habemus. **P**rimum dat oibus
 dominis et patribus familias ut sint
 vigilantes atque solliciti ad pecu-
 randam salutem spiritualem filijs et
 seruis suis: uti fecit fidelissimus
 centurio. Hoc tangit in prima
 par. euangelij: ubi dicitur. Accessit ad
 eum centurio etc. **S**ecundum docu-
 mentum est profunde humilitatis
 ad quod nos dominus suo admonet
 exemplo: descendere volens ad cen-
 turionis seruum infirmum et abiectum
 Hoc tangit in secunda par. euange-
 lij: ubi dicitur. Ego veniam etc. **T**er-
 tium documentum est quod ille qui vult
 ab omni infirmitate et languore cura-
 ri: debet esse in vera fide fundatus
 Hoc tangit ultima par. euange-
 lij: ubi dicitur. vade sic credidisti etc.
 Et subiungit. Sanatus est puer
 in pectore in illa hora qua ad deum
 conuertit. De qua conuersione hoc
 mane tria contemplabimur.

Primo. Definitionem.

Secundo. Certificationem.

Tertio. Fructificationem.

Primo conuersionis contem-
 plari debemus definitionem.

Et dictis namque. **T**ho. prima
 secunde. q. cxij. Et in. iij. di. xvij. et
 Alberti magni in sua postilla
 super Lucam. Conuersio sic diffi-
 nitur. Conuersio est ordinata dif-

positio anime et corporis in vitam
 eternam deo mouente. In hac dif-
 finitione sunt quattuor genera
 causarum. **O**rdinata. n. dispositio
 dicitur causa formalis. **P**ro quo no-
 tandum est dictum Salomonis **E**ccl.
 vij. c. Solummodo hoc inueni quod fe-
 cerit deus hominibus rectum: et ipse se
 infinitis miscuit quoniam. **R**e-
 ctus quippe factus est homo corporali
 figura: rectus quoque mirabili or-
 dine potentiarum. in quantum. s. per ratio-
 nis: naturaliter debet esse: principi deo
 subiecta: et per inferior siue sensi-
 tiua ipsi superiori et intelligentie
 parti. **E**t hoc est ordo minoris mun-
 di. s. hominis qui ab Aristotele et
 Averoy. vij. **P**hy. minor mundus
 appellatur. Sic. n. maior mundus
 in suo naturali ordine pulchre
 et optime dispositus est: ut ait
 Ari. xij. **M**eth. Et. ij. de celo: sic
 et minor mundus naturaliter est que-
 ritissime in suo ordine et opa-
 tione dispositus. **S**ed subiungit Sa-
 lomō ipse at infinitis se miscuit
 quoniam. **M**as dum homo moraliter
 peccat. hunc optimum ordinem puer-
 tit. **R**atio. n. refugit deus: sequens
 sensualem partem: ita ut ipsa pars
 inferior reuerso ordine disponi-
 tur ad partem superiorem: **H**anc indis-
 positionem. beatus Bernardus
 abusione appellat dicens. **D**ominas
 ancillari et ancillam dominari: ma-
 gna abusio est. **Q**uid igitur est

De conuersione. Sermo. ix.

conuersio? Nihil aliud certe q̄
 qd̄ erat indispositū pp̄ peccatū
 disponer̄: et qd̄ erat inordinatū
 ordinari. Bñ ergo dī fm̄ cām
 formalē qd̄ ē ordiata dispositio
 aīe et corporis dicit cāz māle: qz
 oē recipiēs vt dicit Ari. ij. d̄ aīa
 se hz p̄ modū patiētis: se hz per
 modū māe: qz mā est capacitat
 et receptio oīum formarū vt dicit
 Ari. i. phy. Et hz aīa fit actus et
 forma corporis est tñ mā et subie
 ctū gratie et virtutis et conuersio
 nis. In vitā eternā dicit cām fi
 nalē. Ad hūc. n. finē conuertit̄ pec
 cator: pp̄ hoc relinquit pctm̄: vt fi
 nē vltimū et paradysum consequat̄.
 Iō Isa. xlv. Conuertimini ad
 me et salui eritis: oēs fines ter
 re. Et Tobi. xiii. Conuertimini
 itaqz pctōres et facite iustitiā co
 rā deo credētes q̄ faciat vobis
 cū misericordiā suā. A deo mo
 uēte dicit cām efficiētē. Deus
 gl̄iosus mouet pctōrē vt conuer
 tat̄ et pctm̄ relinquit. Est. n. de
 cuiuslibet motus vt p̄ p̄ phm.
 vij. et viij. phy. vñ. et David ps.
 lxxxiii. i. p̄sona pctōris ait. De
 tu conuersus viuificabis nos: et
 plebs tua letabit̄ in te. De. n. il
 le motor benignissim⁹ ē d̄ quo
 Joel. ii. c. Conuertimini ad me
 i toto corde v̄ro: in ieiunio et fle
 tu et planctu: et scindite corda ve
 stra et nō vestimēta v̄ra. Et Je.

iii. Tu autem fornicata es cum
 amatoribus multis: tñ reuerte
 re ad me et ego suscipiam te. Et
 Osee vltimo. Conuertere isrl̄ ad
 dñm̄ deū tuū qz corruisti in ini
 q̄tate tua. Augu. iquit libro de
 eccle. dog. Mouet ad q̄rēdā sa
 lutē libertas arbitrii. s̄z mouēte
 pri⁹ deo vel iuitate ad salutē. h̄
 ille. Mā tā alta tāqz mira est cō
 uersio pctōris: vt solus de⁹ om
 nipotēs sit eius efficiēs cā: pp̄
 qd̄ tria mirāda dubia declarā
 da p̄ponunt̄. Et p̄mū. Quid sit
 mai⁹ opus aut creare celū et ter
 rā: an conuertere pctōrē? Ad hoc
 r̄ndet Au. sup̄ Jo. xiiii. c. dicēs.
 mai⁹ op⁹ ē: vt ex ip̄io q̄s iustus
 fiat q̄z creare celū et terrā. Celū
 .n. et terra trāsibit: p̄destinatorū
 at̄ salus et iustificatio p̄manebit
 h̄ ille. Et h̄ rōne nobilissimi ter
 reni q̄ ē grā: vt h̄ tāgit Augu. et
 rōne repugnātie: qz in creatiōe
 n̄lla fuit nec potuit eē repugnā
 tia: s̄z i conuersiōe: p̄t pctōr̄ suo li
 bero arbi. repugnare. Et Scdm̄
 mirādū dubium. Querūt sacri
 theo. Qd̄ ē mai⁹ op⁹: an conuer
 tere peccatorē: an mortuū susci
 tare? Ad hoc r̄ndet Greg. iii. li.
 dyalogoz. ad petrū diaconū sic
 d. Mai⁹ est miraculū p̄dicatio
 nis verbo atqz orōnis solatio:
 pctōres conuertere: q̄z carne mor
 tuū suscitare. In isto et enī resu
 f

Feria. v. quadragesime

scitatur caro iterum moritura in illo vero aia in eternū victura. hec ille. ¶ Tertiū miranduz dubiū. Querūt ipsi sacri theologi. Quid est maius opus: glorificare: vel beatificā iustū: an peccatorē conuertere: vel iustificare? Ad hec rñdet. s. Tho. p̄ma sc̄de. q. cxiij. ar. ix. dicēs. Donū gratie iustificantis impiū: est maius. s. s̄m q̄titatē p̄portionis et nō s̄z q̄titatē absolutā q̄z donū glorie beatificātis iustū: qz plus excedit donū gr̄e dignitatē ipij q̄ erat dignus pena: q̄z donū glorie dignitatē iusti: q̄ ex hoc ipso q̄ est iustificatus est dign⁹ glia. Et sic p̄z pars prima et p̄ncipalis diffinitō et mirabilitas conuersionis est ostēsa. Nūc ad sc̄daz partem accedamus.

Secundo principaliter p̄replari debemus cōuersionis certificationē. Quam primum. n. peccator auertit se a peccato et conuertitur ad deū: certissimus eē dz q̄ de⁹ ipsum acceptat et illi indulgētiā exhibet. Quā certificationē triplici rōne demonstramus.

¶ Prima ratio. dī preparatio.
 ¶ Sc̄da rō. dicitur p̄trariatio.
 ¶ Tertia rō. dicitur assimilatio.
 ¶ Prima rō. ad probādā certitudinē conuersionis dicitur preparatio. Pro cuius declaratione

nota fundamentū. ¶ Ipsi in p̄mo. et sc̄do. septimo. et octauo. Metha. Et. ij. de aia. vbi dicit. Actus actiuoz sunt in patiente bñ disposito. i. forma nō introducit nisi in mām determinatā dispositā: et preparatā: videmus enim qñ aliqua mā est preparata et disposita vltima dispositione ad formā. ipsa forma introducit: vt p̄z quādo cera est bene disposita et preparata si ponat sigillū. Et sic ligna cuz sunt bene preparata et disposita per calōrē de necessitate sequit formā ignis. Aia vero q̄diu est in peccato mortali est indisposita ad receptionē forme. s. gr̄e: qua fit remissio peccatoz: sed si recipere vult op̄z ipsam p̄parari et disponi per conuersionē. Et tunc deus benedictus in mente introducet formam sue sanctissime gr̄e peccata dimittens ipsi aie. Si. n. deus corpori organizato et disposito in ventre materno infundit formā et aiam rōnalez qz subiectū illud et corpus organizatū est dispositū: q̄to magis dic. s. Doc. in. iij. sen. di. xvij. De us infundet suā gratiā in aia taz nobili. cū fuerit p̄ conuersionē preparata. Idē. s. Doc. di. xv. Dicit diuinā bonitatē decet: vbiq̄z dispositionem seu preparatiōnem inuenit. ibi perfectionem

De cōuersione. Sermo. ix.

adijciat. Et hanc perfectionem
sive infusione supposita debita
p̄paratione. dicit. s. Doc. ut sup̄
in. iij. esse necessariā: ex pte dei
necessitate suppositionis. Ma3
ordine sue p̄uidētie supposuit:
vt oī mae vltima dispositiōe p̄
parate: adijciat forma. Ecce igr̄
facilitas et certitudo tue uersi
onis o p̄cōr. **P**repa igr̄ te intra
dictū. Amos. iij. **P**repa te i oc
cursuz dei tui isrl. Et ecclesiast. i.
ij. Sili accedēs ad fuitutem dei
sta in timore et p̄para aiaz tuaz.
Et primi. R. vij. **P**repare cor
davra dño. Et sic p3 p̄ma certi
tudo. **T**ercia rō ad p̄bādā cer
titudinē uersionis dī p̄uatio
Et p̄ fundamēto assumo dictū
Phi. v. meth. In post p̄dicamē
tis. et de sen. et sen. vbi dīc. Qui
recedit ab vno oppositorū acce
dit ad alterū. verbi gr̄a. Tu nunc
te sepas ab igne q̄ est calidus et
vadis ad aerē qui est frigidus:
est necesse vt frigiditatē recipi
as: et e3tio q̄to magis appropi
quas igni: t̄to magis sentis ef
fectū ignis. **A**dō ad p̄positum.
Peccatus mortale est totaliter
oppositū deo. **P**eccator igr̄ cō
gelat̄ gelu et frigor̄ p̄cti mortal.
si recedat ab eo et vadat ad ignē
diuini amoris p̄ uersionē: reci
piet gratiā et remissionē p̄ctōr.
Sic et accēdet et liq̄uet isto ca

lore et igne diuino: vt gutte sa
chrymaz ab eo abūdāter fluāt
Et sicut ad p̄sentia ignis glati
es resoluit: sic p̄ctōr uersus ad
deū subito obtinebit donū gra
tuitū et remissionē culparū. vñ
dī Jaco. i. Cōuertimini ad me
et ego uertar ad vos. Et Jac.
iij. Appropinq̄te deo et appro
pinq̄bit vobis. **T**ercia rō ad p̄
bādā certitudinē uersionis dī
assimilatio: dīc. n. eccle. iij. **D**e
aial diligit sile sibi. Et p̄hs. viij.
ethi. Similitudo ē cāvniōis. Et. v.
meth. Et in lib. p̄dicamentorū.
Predicamēto q̄litate dī. vnū
i q̄litate facit sile. **E**xēpli gratia.
Adagnes trahit ferū similitudine
inq̄tū imprimi ferro quādā for
mā p̄ quā assimilaf ei: vt dicit
Phs. Et illud qd̄ nutrit trahit
ad se alimētū qn̄ ē ei assimula
tū: vt p3. ij. de aia. **A**dō ad pro
positū n̄m: dū p̄ctōr icipit h̄re
d̄restationē p̄ctōr suorū: et uerti
ad deū icipit assimilari ipi deo.
et q̄to feruēt̄ uertit̄ t̄to ma
gis similat̄ deo. vñ p̄hs. x. ethi.
Adō sapiēs ē deo simillim̄. Et
Apule⁹ de deo socratis. Mihil
generos⁹ et similt⁹ deo q̄ vir p̄
fecte bon⁹ q̄ i tm̄ hoies ceteros
antecellit q̄tū a dijs antecellit.
Dimittite ergo p̄ctm̄ et uertere
ad deū: qz indubitanter similis
ei efficiēris. Ecce igitur tribus

Feria .v. quadragesime.

rationibus nālibus p3: q̄ relin-
quēs pctm̄ z ōuertens se ad de-
um certissimus est: q̄ de⁹ illū su-
bito z statiz acceptabit: z remit-
tens pctm̄: grām infundet. ergo
ōuerrere. S3 z auctores audia-
mus hoc idē ōfirmātes. Scri-
bit̄ in decre. de pe. di. i. §. Facili-
us. In quacunq; hora peccator
ōuersus fuerit z ingemuerit: vi-
ta viuet z nō moriet̄. Et infra.
Cōuertimini ad me in toto cor-
de v̄ro: z ego ōuertar ad vos. cō-
uersio autē dī q̄si cordis vndi-
q; versio. Si autē cor n̄m vndi-
q; a malo ad deū cōuertit̄ mor-
sue cōuersionis fructū meretur
vt de⁹ ab ira ad misericordiam
ōuersus pcti p̄stet indulgēciam
cui p̄mo. p̄parabat vindictā. h̄ il-
le. Et Jero. z habetur. xciiij. di. c.
Dyaconi sunt. Adoderatio. n.
dei ac pietas: solū nostrū reditū
q̄rit: ac nos cupit lōga sua boni-
tate saluari. Si nō ōuertimur:
si duri colli sumus: si i peccatis
vsq; ad mortē pduramus. assi-
due peccantiū nō miseret̄ de⁹.
h̄ ille. Accipe exēplū de latrone
de quo nusq; legitur aliud boni
fecisse. sed in cruce suspēsus so-
lū dixit. Admēto mei dñe duz
veneris in regnū tuū. Quic sta-
tim xp̄s benignissimus dixit.
Amē dico tibi: qz hodie mecum
eris in paradiso: vt p3 Luc. xiiij.

Et. xxvi. q. vi. c. Si presbyter.
Et. c. Agnouimus. vbi Julius
papa sic dicit. Latro vnius mo-
menti penitentia. meruit esse in
paradiso in hora vltime conuer-
sionis. hec ille.

Tertio p̄cipaliter cō-
tēplari debemus con-
uersionis fructificatio-
nē. Fructuosa est vtiq; ōuersio
peccatoris. Nā ex ea. C. Dno.
decim fructus emanāt. C. Qui
mo recuperat deū. Quelib; aia
rōnalis est tēplū z habitatio to-
tius trinitatis. Hoc affirmat
apostolus p̄ me cor. iij. Nescitis
qz tēplū dei estis: z spiritus san-
ctus habitat in vobis. Et sicut
in trinitate sunt tres p̄sone: pa-
ter. s. z fili⁹ z spi. san. ita in q̄libet
aia sunt tres camerē. Prima ca-
mera est memoria: z i hac hitat
p̄r. Scda camera est itelligētia.
Et in hac hitat fili⁹. Tertia ca-
mera est volūtas: z i hac habi-
ta. spi. san. Jo. xiiij. dicit xp̄s pro-
se z p̄re: z p̄ spū sancto. Ad euz
veniemus z māsiōnē apud euz
faciem⁹. Quē ergo peccator ali-
qđ peccatū mortale cōmitti: re-
cedit a tēplo aie: pater z filius z
spūs sanctus z dyabolus luci-
fer māmona: z asmodeus igre-
dit̄. Cū vero homo peccatus re-
linquit z ad deuz se conuertit:
cūcitur dyabolus z recuperatur

De cōuersione. Sermo. ix.

ipse deus pius et placatus: ac aie
 dulcis effectus. Audi Jerony. de
 pe. d. ij. c. Si enim suscipimus christum
 in hospitio pectoris nostri: illico
 fugamus dyabolum. Si peccaueri-
 mus et per peccati ianuam ingres-
 sas fuerit dyabolus: protinus re-
 cedit christus. hec ille. **T**ercio peccator
 se conuertens letificat angelos. Nam
 quoniam homo mortaliter peccat: quantum
 in se est perturbat et affligit sanctos
 angelos: qui affectant salutem no-
 stram: de qua plurimum gaudent
 et exultant: dum igitur illud gaudium
 subtrahitur ab eis: dicuntur tristari:
 ut declarat. s. Tho. super Isa.
 xxxij. Angeli pacis amare fle-
 bunt. Dum vero peccator se conuer-
 tit tunc angelorum exultant chori.
 Luc. xv. Gaudium est coram an-
 gelis dei super vno peccatore peni-
 tentiam agente. **T**ercio peccator
 se conuertens gratificat omnes san-
 ctos. s. apostolos. martyres. con-
 fessores: et virgines cum ceteris
 ciuibus supernis. De hoc fru-
 ctu et duobus superius dictis au-
 di. Isa. lv. In leticia egrediemini
 et in pace deducemini. mon-
 tes et colles cantabunt coram vo-
 bis laudes: et omnia ligna regionis
 plaudent manu. hec ille. Nota
 optimam exponem. In leticia egre-
 diemini. Quanta leticia quantumcum-
 que gaudium sit in anima peccatoris dum
 relinquit peccatum et conuertit se ad de-

um nullo pacto exprimi potest. Et in
 pace deducemini: quia per conuersionem
 a peccato fit pax in deum et peccatoribus.
 Montes. s. patres et filii et. s. s. q. sunt
 montes altissimi et inaccessibiles
 Colles. i. sancti angeli qui deo inferio-
 res sunt: et ei in nobilitate nature
 coniunctores. Cantabunt coram vobis
 laudem. i. ex leticia iubilabunt in
 conuersione peccatoris. Et omnia ligna
 regionis plaudent manu. i. alij sancti
 et sancte festinant de peccatoris
 conuersione. **Q**uarto peccator se
 conuertens: dyabolum tristat qui
 eum ad peccandum induxit. Quod si vi-
 deretis oculis corporicis dum pec-
 cator conuertitur: quomodo dyabolus se
 ipsum excruciat. Totus enim per-
 turbatur. affligitur. torquetur. sufflat suspi-
 rat: ululat: et vndique confunditur. vnde
 Isidorus de summo. bo. li. iij. c. v.
 Si temptationes dyaboli a nobis
 expellimus: sine dubio ille confusus
 abscedit. Et in decretis. xvi. q.
 ij. c. visis dicitur. dolet dyabolus satis
 et erubescit: caritatem quam in celo
 nequit habere homines conuersos ex
 lutea matre in terra tenere. h. ibi.
Quinto peccator se conuertens est
 in statu suo securus. De pe. d. vij.
 c. Memo. s. Qui egerit: quia iam
 plus est in spiritu quam in carne: et de
 terreno celestis est effectus. De
 conse. distin. iij. c. Non ex quo.
Sexto anima sua: deum spiritum respiciens
 eam creauit. postquam non est pressa tene-

Feria. v. quadragesime.

bris pctōz. de pe. di. i. c. Venit. Et de pe. d. iij. Ille rex. Et d̄ pe. d. iij. Si ex bono. ¶ Septio est princeps oīuz bonoz q̄ fūt in ecclesia d̄ci. d̄ pe. d. i. Agite. Et de pe. d. vi. Qui vult: vbi sic d̄r. Crede d̄uz est. n. z. pietas fidei expostulat credere q̄ oēs elemosyne ecclesie z orōnes z opa iusticie z m̄te succurrāt cognoscēti mortez suā ad ōuersionē. ¶ Octauo recuperat oē bonū qd̄ amisit per pctm̄. de pe. di. iij. De ptulso. ¶ Nonno sibi augmentatur bona t̄palia z salus t̄palis. xvi. q. i. Decime. ¶ Decimo vita sibi plongatur. xi. q. iij. Episcopi. ¶ Undecio q̄cqd̄ acqrit z operat̄ est in tuto. xiiij. q. vii. Quē admodū. ¶ Duodecio acqrit vitā eternā. de pe. d. vii. Baptizatus. Alius dico: nullū est opus in hoc mūdo: nullū mai⁹ est z accepti⁹ sacrificiū deo: q̄ fit ip̄a cōuersio pctōz: possunt. n. m̄tra eē bona z sacrificia que ab hoīb⁹ efferūt deo: t̄n̄ nihil deo magi⁹ ē gr̄ū: nihil sibi magis carū: nihil sic sue maiestati placet: q̄ ōuersione pctōris. Audi. Ambz. i lib. de paradiso. In cūctis sacrificijs nullum est deo gratius: q̄ q̄ innocēs ōseruet innocentia: z iniqu⁹ relinquat iniquitatē: hec ille. Et Greg. super Ezechi. Nullū oī porēti deo tale sacrificiū est: q̄le

zelus aiaz. Sed qd̄ longius p̄gredior: Ad ōfirmationē tante veritatis audi notabile exēplū. Legit̄ sigdez de beato Alberto ep̄o: viro magne scitatis: q̄ cū semel celebraret: z corp⁹ xp̄i cōsecrasset: quadā fiducia aiatus dū ipsuz corpus teneret i mani b̄ ait. Credo d̄ne q̄ hic es z ita firmit̄ tenco. Nō te leuabo: nisi mihi idicaueris: qd̄ possit hō: in hac vita facē: q̄ tibi fit magi⁹ acceptū. In hostia tandē puer iesus apparēs dixit. Alberte scias nihil mihi accepti⁹: q̄ vt homo viuens faciat elemosynā. Mas in vita mihi grati⁹ est si dat vnū denariuz amore mei: q̄ si post mortē aureū montē largiretur. Scdm̄ mihi gratū est: cū peccator quātūcunqz magnus p̄pter me z mei amorē peccatū dimittit. Nihil. n. ab hoie in hac vita mihi carius aut dulci⁹ fieri potest. Cōuertimini igit̄ peccatores: visa ōuersionis certitudie: visa facilitate: visis fructib⁹: viso q̄ nihil est deo cari⁹. Cōuertimini inquam. Recedite a pctis. Religite vitia: dimittite scelera. Accedite ad deū: cū displicētia vestraz offensionū. Cōuertimini dū temp⁹ adest. Nam sp̄s sanct⁹ ait Ecclesi. v. Nō tardes cōuerti ad d̄nz: z ne differas de die in diē: subito enim venit ira

De peccato. Sermo. x.

illius et in tempore vindicte disperdet te. Et ob hoc Lactantius in. vi. lib. c. xliii. Mortas ad conversionem inquit. Menio enim potest esse tam prudens: tam circumspectus: ut aliquando non labatur. Et idcirco deus: ibecilitatem nostram sciens: pro sua pietate apperuit homini portum salutis: ut huic necessitati cui fragilitas carnis subiecta est: medicina penitentiae subueniret. Ergo quicumque aberraverit referat pedem. sequaturque primum recipiat: ac reformet: hec ille. Amen.

¶ Feria sexta quadragesime. De peccato. Sermo. x.

Excedem non habebitis. Verba haec sacramentissima originali scribuntur. Adat. vi. recitative vero in euangelio hodierno. Homines in hac mortali fragiliq; vita semetipsos exerceant in operibus virtutum: humilitati vacent: deuotioni incubant: dies et noctes in ieiunijs et sacris meditationibus expendant: si tamen aliqua peccati mortalis macula fuerint infecti: ad contemplandam celsitudinem diuinae maiestatis: nequaquam poterunt admitti: non ex talibus operibus aliquam mercedem apud celestem patrem consequentur. Testate hoc saluatore nostro in verbis per themate assumptis: et

in euangelio hodierno recitatis. In quo tria documenta habemus. ¶ Primum quod inimicos nostros debemus affectu pariter et effectu diligere. Hoc tangit prima parte euangelij qua dicit. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. ¶ Secundum documentum est: quod in hac sacra quadragesima glibet elemosynis studeat operam dare. non ad inanem gloriam: sed ut celesti patri placeat. Hoc tangit secunda parte euangelij ubi dicit. Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quod faciat dextera tua. ¶ Tertium documentum est: quod orationi sollicito vacare debemus. Hoc tangit ultima parte euangelij ubi dicit. Cum oraueris. Et deuote facientes conscientias nostras emundare poterimus: ab omni sordis peccati mortalis. De quo tria hoc mane videmus.

¶ Primo. Diffinitionem.

¶ Secundo. Ad alignmentem.

¶ Tertio. Ad unitionem.

¶ Primo peccati mortalis considerare debemus diffinitionem. Diffinitur enim secundum quattuor genera causa. scilicet secundum causam efficientem: materiale: formalem: et finalem. ¶ Primo igitur diffinitur peccatum secundum causam efficientem. scilicet namque Doc. prima secunde. q. lxxi. q. vi. arti. iij. Et dicitur Albertus magnus. ij. sen. diffinitio-

Feria. vi. quadragesime

res petm̄ fm̄ causam efficientē sequūt diffinitionē datā ab Augu. in lib. retractationū. Et i lib. de duab⁹ aiabus. Et in decreti xv. q. i. §. Sed ⁊ hoc. sic dicēte. Peccatū est volūtas cōsequēdi vel retinēdi qđ iusticia verat: hec ille. Volūtas autē est animi mot⁹ ad aliqd vel nō euitādū v̄ adipiscendū fm̄ Augu. in eodē lib. Et hētur in decretis. xv. q. i. in principio. Volūtas igit̄ praua: est cā efficiēs peccati a deo vt sine ipsa nullū petm̄ omittat̄ Sicut enī artifex est cā efficiēs artificiatū: sic volūtas ē cā efficiēs ⁊ magistra peti. vñ **Ph̄s** iij. ethi. Virtus qđdā volūtariū est: s̄r ⁊ malicia. Et in. v. ethi. Iustū est vt opus sit volūtariū. Et Augu. lib. de vera religione Et in lib. retracta. Et ponitur a gratiano. xv. q. i. §. Sed ⁊ hec v̄ qđ a deo peccatū volūtariū malū est: vt nullo mō sit peccatum nisi sit volūtarium. Et. xv. q. i. c. Nō est cuiq̄ qđ nostram ascribamus erūnam nisi nostre voluntati. Memō n̄m tenetur ad culpā nisi ppria volūate deflexerit. Nō h̄nt crimē que i feruntur reluctātib⁹ volūtaria tm̄ cōmissa: sequūt delictorū inuidia: quā in alios deriuam⁹: volūtariū sibi militē elegit r̄ps: volūtariū suū sibi dyabol⁹ auctionat̄.

Memine iugo seruitutis ascriptū possidet: nisi se ei prius peccatorū ere v̄diderit: hec ille. Eodē mō nec pena eterna: que cōsequūt ad peccatūz inerēt quis cōdemnari: nisi propria voluntas adsit Bernard⁹ in s̄mone. Tolle propriā voluntatez ⁊ nō erit infern⁹. xxij. q. iij. c. Nabuchodonosor. Vasis ire nūquāz deus redderet iteritum nisi spōtancū inueniretur homo habere peccatum. De hac voluntate peccatūz efficiente vide. viij. q. i. c. sciendū. xv. q. vi. c. i. ij. q. i. c. illd̄ xxij. q. iij. c. Inter cetera. xxxij. q. v. c. Ille. ⁊. c. Sicut ⁊ dist. xlv. De iudeis. vnde si aliq̄s ignorantia inuincibili aliqd de genere malorūz faceret: non reputaretur ei ad peccatūz: quia huiusmodi ignorātia tollit voluntarium. fm̄. s. Tho. p̄ia sc̄de. q. xvi. ar. iij. Et i decretis. xv. q. i. c. Aliquos. Et. c. sequenti. Sicut ecōtra. Nullus potest mereri sine voluntate. vnde Aristo. iij. ethi. dicit. Nullus est beatus nolēs. Et si aliquis ex mera violentia: faceret actūz qđ esset mortale de se: tamen in faciēte sic violentato non esset peccatum: quia nō voluntarium. Ita etiam si faceret violenter actum de se bonū nō esset meritori⁹. Ecce igit̄ qđ volūtas humana est fons ⁊ ori

De peccato. Sermo. x.

go omnium peccatorum. Ipsa est causa efficiens et principalis omnium transgressionum: omnium preuaricationum. Ab ea procedunt peccata cogitationum: locutionum: et operationum: et omissionum: dei preceptorum et ecclesie. Hoc declarat veritas infallibilis dominus. Iesus christus. Matt. xv. de corde enim. i. de voluntate exeunt cogitationes male: homicidia: adulteria: fornicationes falsa testimonia: blasphemie: hec ille. **S**ecundo peccatum diffinitur per causam materiale ab Aug. xij. libro contra faustum. Et habet in. ij. sententia. di. xxxv. Peccatum est dictum: vel factum: vel concupitum: contra legem eternam. Ista est materia de qua ut ita dicatur fit peccatum. i. vel in dicendo: vel in operando: vel in cogitando. Nam non potest committi peccatum nisi vel cum lingua: sicut blasphemando deum vel sanctos: detrahendo primo: seminando discordias: et homini vel opere sicut faciendo homicidia: adulteria: fornicationes: fenerando: et huiusmodi: vel corde. s. cogitando malum de deo: vel de primo: et sic de singulis: aut omittendo bonum necessarium. Nam sicut calx: lapis: ligna: et huiusmodi sunt materia palatii vel domus: sic dictum: vel factum: vel concupitum

contra legem eternam est materia peccati. **T**ertio peccatum diffinitur secundum causam formalem a beato Ambrosio in libro de paradiso sic. Peccatum est preuaricatio legis eterne et celestium: inobediencia mandatorum. Inobediencia enim mandatorum dei et ecclesie vocatur causa formalis peccati: quia dat formam et esse peccato. Sicut ordo domus: altitudo: longitudo: dispositio: et homini dat formam domui: sic transgressio divine legis et ecclesie dat esse et formam peccato. **Q**uarto diffinitur peccatum secundum causam finalem ab Augustino in primo libro de libero arbitrio. Peccatum est spreto incommutabili bono: rebus mutabilibus adherere. In mortali enim peccato semper est averio a creatore: et conversio inordinata ad creaturam. Voltasse le spale al creatore: e voltasse la faza ala creatura. Sicut enim causa finalis domus est habitatio: ita finis peccati mortalis est despectio summi boni. s. dei: et inordinata adhesio: siue inordinatus amor ad creaturas: ad quas homo inordinate convertitur. Conversio enim inordinata ad propriam excellentiam: dicitur superbia. Ad bona temporalia: dicitur avaritia. Ad delectationes venereas: dicitur luxuria. Ad cibum

Feria. vi. quadragesime.

et potum dicitur gula: et sic de
 alijs. Cōtēplare ibi. bono. i. deo:
 qui est summū bonū: vey bonū
 desiderabile bonū: durabile bo
 num: suauissimū bonū: in quo
 solo aia satiari pōt et repleri: re
 bus cōmutabilib⁹ adherere. i.
 bonis vilibus: bonis tpalibus:
 bonis momētaneis: et corrupti
 bilibus: que nihil boni habent.
 Propterea conquerit deus de
 pctōribus. Jere. ij. d. *O*bstupescite
 celi super hoc: et desolamini
 porte ei⁹ vehementer: dicit dñs.
*D*uo. n. mala fecit pp̄s meus.
*A*de dereliquerūt fontē aq̄ vi
 ue. *E*cce auersio. et foderūt sibi
 cisternas dissipatas. *E*cce p̄uer
 sio que p̄tinere nō valet aq̄s h̄
 ille. vñ Aug. li. iiii. *P*es. ait. *R*edi
 te p̄uaricatores ad cor: et inhe
 rete ei qui fecit vos: *S*tate i co
 et stabitis. *Q*uiescite in eo et ge
 ri critis: bonū qđ queritis ab il
 lo est. hec ille. *L*isterne dissipate
 sunt bona hui⁹ seculi que absq̄
 deo nihil sunt. *I*deo Aug. viii.
*P*ess. dicebat. *O*mnis copia q̄
 deus meus nō est: egestas mi
 hi est. *D*ispliceret utiqz cuiuslibet
 magno dño generoso et libera
 li: si eius famuli ipso relicto fa
 uerēt suis capitalibus et vilib⁹
 inimicis: *Q*uāto magis idigna
 ri debet deus: qui est bonū infi
 nitū: cum a nobis deseritur pp̄
 corruptibilem carnem: transito
 riū mundū: et inimicum ei⁹ dyg
 bolū: *S*ic p̄ diffinitio per cām
 finalem. *E*t pro p̄clusionē audi
 August. xij. de ci. dei. d. *S*cio in
 quo fit mala voluntas: id in eo
 fieri qđ si nollet non fieret. *E*t
 nō necessarios s̄ voluntarios
 defectus: iusta pena p̄sequitur.
*D*eficit. n. non ad mala: sed ma
 le. i. nō ad malas naturas: s̄ iō
 male: qz cōtra ordinē naturarū
 ab eo qđ summe ē: ad id quod
 minus est. *M*eqz. n. auri vitium
 est auaritia vel cupiditas: s̄ ho
 minis peruerse amantis aurū
 iustitia derelicta: que incōpara
 biliter auro debuit añponi. nec
 luxuria est vitium pulchroz sua
 uiumqz corporū: sed anime per
 uerse amantis corporcas volu
 ptates neglecta tēperantia: qua
 rebus spūaliter pulchriorib⁹ et
 incorruptibiliter suauiorib⁹ cō
 aptamur. *M*ec iactāria vitium
 est laudis humane: s̄ aie puer
 se amātis laudari ab hoie spre
 to p̄sciētie testimonio. *M*ec su
 perbia est vitium dantis p̄tatem:
 vel etiam ipsius potestatis sed
 anime puerse amantis potesta
 tem suaz: potētioris iustitia con
 tempta. *A*c per hoc qui puerse
 amat cuiuslibet nature bonum
 etiam si adipiscatur: ipse fit in
 bono malus et miser melio

De peccato. Sermo .x.

re priuatus. hec ille.

Secundo principaliter peccati mortalis considerare debem⁹ malignationem. Sed quia mā plura nimis esset: tres tantū malignitates peccati annotabimus. Est. n. peccatum mortale tante malignitatis vt fit.

¶ Primo in bestialem naturā transformatiuum.

¶ Secdo. intellect⁹ obcecatiuum.

¶ Tertio diuine inimicitie causatiuum.

¶ Primo peccatū est in naturā bestialem transformatiuum.

Dicit. n. s. doc. scda scde. q. lxiij. ar. ij. ad tertiū: qd hō peccādo recedit ab ordine rationis s; quā vnusquisq; debet viuere. vt ait Ari. x. ethy. ideo pdit dignitate; humanā: et incidit in cōditionē bestiaz. Qd formaliter hoc mō pbatur. A quocunq; remouet diffinitio: remouetur ipsum diffinitum vt p; per philosophuz vi. topicorū: sed propter peccatū homo priuatur ratione sua. ergo propter peccatum homo nō remanet homo sed bestia. Adinor est manifesta. Mā diffiniendo hominē sic dicim⁹. Homo est substantia animata sensibilis: rationalis: sed per peccatum omnia hec auferūtur ab homine. igitur hō non remanet ho-

mo sed bestia. quod erat probū. Et qd hec pprietates pp peccatū auferātur ab hoie: p; discurredo. ¶ Primo. n. dicit hō est substantia: sed peccatū facit ipz hominem nō subsistere: q; fm Augu. super Jo. peccatū nihil ē et nihil fiūt hoies cum peccant. Secdo per peccatū auferitur ab hoie alie pprietas: qua dicit qd substantia animata: sed hō nō habens gratiam nō h; vitam. Mā ezech. xvij. et xxij. q. iij. Si habes. Aia que peccauerit ipsa moriet. Tertio per peccatū auferitur ab hoie alia. pprietas. s. sensibilis. Mā dicit Ari. i. d aia Per sensum et motū viuēs distinguūt a nō viuente. De peccatorib⁹ aut dī puer. xxij. Verberauerūt me et nō dolui: traxerūt me et ego non sensi. Mullo enī sensu peccator sentit. Qd nō auditu: nō visu: non gustu: non odoratu: nō tactu. De quo apostolus. i. cor. ij. Aialis hō nō pcepit que sunt spūs dei. Et ps. cxiii. Os hūt et non loquētur nisi mala. Oculos hūt et non videbūt. Aures habent et nō audiēt. Nares hūt et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt. Pedes habent et nō ambulabūt: nisi. s. ad currendum in malū. prouer. vi. Pedes eorū veloces ad currendū in maluz.

Feria .vi. quadragesime.

Quarto et ultimo pp pectm auferf vltia pprietas ab hoie: q e rō: q hō a ceteris aialib⁹ differt et q ablata remanet bestia: sicut subtracta vnitare a gnario non remanet āpli⁹ gnari⁹: s; qterna ri⁹: q; forme spēs et diffinitioēs sunt sicut numeri: q̄tū ad additionē: vt iquit p̄hs. viij. metha. Et hec veritas p̄t p̄firmari per cōmētatorē. vij. meth. vbi dicit. Qui tollit a reb⁹ pprias opationes: tollit pprias eētias. Nā vt ibidē ait. Qnūq; entium vtit opatione sibi ppria. Et sic hō p pectm a rōne discedēs: q e ppria dria et nālis opatio hoīs nō ē āpli⁹ hō: q; nō puenit sibi diffinitio hoīs. s; ē bestia. Cōfirmāt et oia hec p p̄hs dicētē. vij. ethy. Nō prauus ē deterior bestia. Et. iij. ethy. Qui circa tactū et gustuz delectant: qb⁹ p̄ticipāt reliq; aialia bestiales cē vident. Et itez Ari. in cpla ad Alerandrū. Qui sine rōne. aliqd faciūt tanq; crudeles et bestiales odimus. Et Seneca. Quid interest in beluam trāssformari: aut sub hoīs figura aium belue gerere: Et idē. Mōne tibi v̄ bestialior bestia: rōnē hūis et rōne nō v̄tēs? S; accedat v̄itas sacre scripture. Audi p̄s. xlviij. Nō cū i honore cēt nō itellerit: p̄paratus ē iumētis isipiētib⁹ et similis fa-

ctus est illis. Et eccles. iij. Dixi in corde meo de filiis hoium vt pbaret illos deus et ostenderet similes cē bestiis. Et Apo. Ro. i. Et mutauerūt gloriā in corruptibilis dei: in similitudinē imaginis corruptibil⁹ hoīs: volucrū et quadrupeduz et serpētuz. Et Boc. li. iij. de conso. p̄sa. iij. Vides ne igitur ait: Ita fit vt qui p̄bitate deserta homo esse defierit: cū in diuinā conditione; trāssire nō possit: vertatur in beluam. Et iterū ibidē. Euenit vt quē trāssformatum vitiis videas hominē estimare nō possis: sed beluā. h̄ ille. vnde superbus potest dici leo auarus: vulpes luxuriosus porcus: iracundus: canis: rabidus: gulosus lupus: inuidus: basiliscus: accidiosus: asin⁹: vanagloriosus: pauo: timidus ad p̄fessionē dicit lupus: iuvenes et instabiles et peccatores dicunt gavinelli. Et sic de alijs. Nec mirū si hō per peccatū dicatur bestia: cū etiā angelus lucifer p̄pter peccatū dicitur draco. Apoc. xij. Et proiectus est ille draco magnus serpēs antiquus qui seducit vn̄uersum orbē. Et Sc̄da malignitas p̄cti d̄r itellectus obcecatiuū. Pro cui⁹ fundamēto notat dictū p̄hi. v. et x. meth. et in lib. predicamētorū. Cecitas ē priuatio visus vel p̄n-

De peccato. Sermo. x.

cipiij visui: in eo quod est aptus
 natum hñe. Hoc supposito for
 mat ratio sic. Illud quod est p
 uatiuū luminis seu visus anime
 est cā cecitatis ipsius: sed pecca
 tum mortale est priuatiuū lumi
 nis seu visus aie seu pñcipij visi
 ui. ergo ē cā cecitatis ipsius ani
 me. Ad aior ē nota per supposi
 tū. Tenet cōsequētia z probat
 minor. Triplex lumē potest esse
 in anima itellectiua. Primū ē
 lumen nāle. Secundū est lumē
 gracie. Tertiuū lumen glorie: vt
 declarat scñs Tho. scda scde.
 q. xv. ar. i. duo vltia. s. lumē grē z
 lumen glorie: sine dubio totalit
 tolluntur per peccatum. Pri
 mū aut. s. lumē naturale nō to
 taliter tollit per peccatū sed val
 de obscuratur. Cōcluditur ergo
 q̄ ablatō lumine seu principio
 visiuo ab ania itellectuali per
 pctm mortale: fit ceca ipsa ania
 in parte itellectiua z spiritali.
 Datet hec veritas. Sopho. i.
 Ambulabunt: vt ceci: quia dño
 precauerunt. Sap. ij. Ercecauit
 eos malitia eoz z nō intellere
 runt sacm dei. Job. xliij. Ipsi
 fuerūt rebelles lumi: nescierunt
 vias eius. Et Job. xxi. Dixerūt
 deo. Recede a nobis: sciaz via
 rū tuarū nolumus. Et ps. lxxi.
 Nescierūt neq; intellererūt in
 tenebris ābulant. Adat. xv. Si

nite illos. ceci sunt duces cecoz
 Prover. iij. Via eoz tenebro
 sa: nesciunt vbi corruunt. Augu
 stinus in libro de natura z gra
 tia. Preuaricatorē legis digne
 deserit lux veritatis: qua deser
 tus vtiq; fit cecus. Confirmat
 per Gregorius. xli. di. c. Hinc
 z eniz vbi ait. Cecus quippe est
 qui superne contemplatiōis lu
 men ignorat: qui presentis vite
 tenebris pressus: dū venturā lu
 cem nequaquā diligēdo cōspi
 cit: quo gressu opis porrigat ne
 scit. Hinc eteniz prophete an
 na dicitur in libro Regū. Pe
 des sanctorū suoz seruabit z im
 pij in tenebris cōticescēt. h̄ ille.
 Exēplū notabilissimum hēs in
 Adā: qui ante peccatū habuit
 cognitionē omnium scibilium:
 ita vt etiā precognosceret incar
 nationē filij dei: imposuitq; no
 mina rebus animat. Scñ. ij.
 vbi dicitur. Omne qd̄ vocauit
 Adam anime viuentis: ipsum
 est nomen eius. Appellauitq;
 Adā nominibus suis cūcta ani
 mantia: z vniuersa volatilia ce
 li z oēs bestias terre. h̄ ille. Et
 tñ post pctm decidit in tantam
 cecitatē vt abscondere se existi
 maret a facie dei ipsuz vocātis
 Vnde dicit gen. ij. Cum audis
 set vocē dei ambulātis in para
 diso ad auram post meridiem

Feria. vi. quadragesime.

abscondit se Adam ⁊ vxor eius a facie dñi in medio ligni paradisi. *O miser Adam. O infelix homo O infortunatissima creatura: vbi cecidisti per pctm? tantum lumē: tantū splendorez: tot radios scientie naturalis: ⁊ ifu se amisisti. tot tenebras: tot errores: tantaz cecitatem incurristi vt fugere a facie creatoris: qui vbiqz est tibi persuaseris. Sic ois pctōr fit cecus. Persuadet sibi fugere a dina iusticia ⁊ vindicta. Non videt periculū aie ⁊ inferni: nō intuetur diē mortis Non respicit celū. Et sic ppositum p3. **T**ertia malignitas peccati dicit diuine inimicitie causatiuū. Malignissimū pctm mortale: ipm peccatorem insimicum ⁊ hostē dei facit. Sicut. n. negās deū est inimicus dei: sic quilibet pctōr est inimicus eius qz quotiens peccat mortaliter: totiens deum negat: iuxta illud apli ad Thitū pmo. Confitētur se nosce deū: factis aut negant. Et Jero. xi. q. iij. c. Estimāt: ait. Quotienscūqz vincimur vitijs atqz peccatis: toties deuz negamus. hec ille. Ex quo sequit: qz pctōr est inimic⁹ ⁊ odiosus deo. vñ Sap. xiiij. dicit. Similiter odio sunt deo impietas ⁊ impietas eius. Ecclesiastici. xij. Altissimus odio hēt pctōres ⁊ misertus est*

penitentibus. Et. ps. v. *O* disti cēs qui operant iniquitatē. Et ps. xxx. *O* disti obseruātes vanitates supuacue. Et. ps. xl. *D*ilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitates Et ps. cxviii. *I*niquos odio habui. Et malachi. primo. *D*ilexi Jacob: Esau at odio habui. Et Judith. v. *D*e⁹. n. illoz odit iniquitatē. Et puer. vi. *N*ominās aliqua pctā mortalia dicit. Ser sunt que odit dñs ⁊ septimū de testatur anima eius. Et Augu. xij. de ci. d. c. iij. *D*icunt autes in scripturis inimici dei: qui non natura s3 vitijs aduersant eius imperio: nihil ei nocere valētes sed sibi. *I*nimici enim sunt resistendi voluntate: nō prāte ledēdi. *D*eus nāqz incommutabilis est: ⁊ oīno incorruptibilis. idcirco vitiū quo resistunt deo: qui eius appellant inimici non est deo: s3 ipsis malum. *N*eqz hoc ob aliud: nisi qz corrūpit in eis nature bonū. *N*atura igit p̄ria non est deo. s3 vitijs: qz qd malum est: p̄rium est bono. h ille. *O* maxima malignitas. esse in odio nō regis: nō ipatoris: non pape s3 dei creatoris ⁊ redēptoris. et sic claret scda ps pncipal. *T*ertio principaliter cōsiderare debemus peccati punitionem: quam omiffis allegatiōibus: practice

De peccato. Sermo. x.

sic discurrem⁹. Cur nāq; **D**e de
 us eterne: tā nobilissimos spūs
 ex habitatiōe celi empyrei: et ex
 tāta glia exclusisti: per lo pecca
 to: vt vindictaz faceret de pctō.
 Cur primos parētes de paradi
 so deliciaꝝ in hūc mundum tot
 calamitaribus et miserijs plenū
 eiecisti: per lo peccato. Cur totū
 mūdū aquis diluuij emerfisti:
 Cur quinq; ciuitates. sodomā:
 gomorrā: seboi: adamā: et segor:
 flāmis et sulphure cōsumpsisti:
 per lo peccato. Cur pharaoneꝝ
 cuz tanto exercitu egyptiorum
 in mari profundaſti: per lo pec
 cato. Cur oēm populū iudaicuz
 egressum ex egypto: cui⁹ nume
 rus fuit sexcentamilia a .xxviii.
 annis supra: exceptis mulierib⁹
 et paruulis in deserto mori feci
 sti: seruatis tm caleph et Josue:
 per lo peccato. Cur ierusalem
 funditus euerfisti et .xxx. iudeos
 pro vno denario: cuius precio
 octoginta septem milia vendi
 ta fuerunt: et decies centena mi
 lia qui fame et gladio perierunt
 ita consumpsisti: per lo peccato.
 Cur regnum persarum: regnuz
 caldeorum: regnum macedoni
 cum: regnum cartaginense: re
 gnū romanorum destruxisti: p
 lo peccato. Cur tāta sceuitia: tā
 ta strage: tanto cruore: christia
 nos filios tuos de q̄lla canaya

de turchi destrui et mori p̄misi
 sti: **I**ter lo pctō. Cur sponsam
 tuā ecclesiā tam dulci et precio
 so sanguine decoratam: ab illis
 spurcissimis fedari facis: per lo
 peccato. Cur tot ecclesias: tem
 pla et oracula permittis che fia
 no fate stalle e māzadore de ca
 ualli: per lo peccato. Sed et cur
 o pater eterne vnicum et dulcis
 simū: filium tuū incarnari: ven
 di: capi: ligari: flagellari: nudari:
 spinis coronari: crucifiri: cōcla
 uari: et tā crudeliter mori volui
 sti: per lo peccato. Nam me hu
 mana natura suo peccato offen
 derat. Cur oēs q̄ a sinistris erūt
 in iudicio vniuersali cum dya
 bolo in infernuz detrudes. per
 lo peccato. **D** igit pctōres mise
 ri: **D** peccatores ceci. **D** pctō
 res somnolēti. **D** surdi. **D** mū
 dani. **D** fedati in omni fece pec
 cati: aperite oculos: surgite: di
 mittite peccatū odite peccatum
 postponite omnino peccatum.
Reuertimini ad clemētissimū
 et benignissimum deum cuz ve
 ra emendatione peccatoruz ve
 stroꝝ: vt punitioneꝝ eius ter
 ribilem euadere valeatis et ad
 optatam gloriā peruenire.
Amen.

Sabbato. De peccato in cō
 muni sermo. xi.

Sabbato.

Erat cor eorum obcecatum. Scribuntur hec verba originaliter. **Ad** Ath. vj. c. Recitative autē in euāgelio hodierno. Quāquā heri de peccati mortalis mā: p qd̄ dina maiestas ad irā merito prouocat: diffuse satis predicauerim: pro maiori tñ & clarioꝝ declaratoe vestra: mecum aio decreui de ipso iteruz velle tractare. Hoc est enim illud execrandū detestandumq; maluz: quo mēs humana lumine supno destituta: ceca piter & obtenebrata redditur. Testante hoc euāgelista **Ad** Marco in themate assumpto: qd̄ de apostolis dictū sit & grue: tñ referri pōt ad vniuersos in pctō mortali cōsistētes: quib; dicit. **E**rat cor eorum obcecatū: que sunt verba hodierni euāgelij. In quo tria singulariter documēta habemus. **P**rimū dat cuilibet penitentie maniculā intrāri: vt sit aiosus & fortis: q; auento multiplicis i pugnat tēptatiōis. Hoc tangit prima euāgelij parte. vbi dicit **E**rat vent; & trarius eis. **S**ecūdū documētuz: q; n̄ debem; esse faciles ad credendū cuilib; appitioni: exēplo aploꝝ. de quib; scda pte euāgelij dicit. **Q**uōd vidētes xpm sup mare ambulātē & q̄si diuinitatis signū ostendē-

tem: nō crediderūt ipm esse: sed fantasma putauerūt. **T**ertius documētuz est: q; cuz fuerim; de pnie nauī egressi cognoscemus deū sicuti apli: put tangit in vltia pte euāgelij. vbi dī. **D**e nauī egressi &c. quem tñ nullus cognoscē pōt existēs in peccato mortali. **D**e quo etiā hoc maneria considerabimus.

Primo. **S**trauationē.

Secdo. **D**ep:auationē.

Tertio. **D**etestationem.

Primo & siderare debemus pcti grauatiōē. **M**ā vt colligit ex dictis. **S**. Doc. pma scde. q. lxx iij. **E**t ex snia Augustini in lib. de pnia. **E**t ex decretis. de pe. di. v. c. i. **E**t ex iure: cōsulto. ff. de penis. l. Aut facta. **Q**uidē & canonizatur in decre. de pe. di. i. c. Aut facta. vnum pctm̄ est grauius altero: quod quadruplici ratione declaratur.

Primo. ratione cause efficientis.

Secdo. rōne cause mālis.

Tertio. rōne cāe formalis.

Quarto. rōne cause finalis.

Primo dico q; pctā q̄ ex deliberatiōe pcedūt: tanto grauiora sunt: q̄to maior est ea faciēs aut cōmittēs. vnde **I**uuenalis. **D**e animi vitiū tāto & spectius in se. **C**rimē h;: q̄to maior qui peccat habet. **C**um quo concor

De peccato in cōi. Sermo. xi.

dat Isidorus in. ij. de sum. bo. Tāto maius cognoscit esse peccatū: cōto maior: qui peccat habetur. Et Hieronymus. xxv. q. i. c. Nulli fas sic ait. Si qdē maiori reatu delinquit: q potiori honore fruit. Et grauiora facit iudicia peccōz sublimitas peccantiū. Et hoc ppter tres rationes. Primo rōne resistētie. Secdo rōne ingratiitudinis. Tertio rōne scādali. ¶ Primo peccatū aggrauat rōne resistētie. Nam maiores facili⁹ pnt resistere peccato vtruta qui accedūt in scia ⁊ virtute. Luc. xij. Seru⁹ sciēs voluntatē dñi sui ⁊ nō faciēs: pla. va. multis. Sic sunt mali theologi. iuriste: oratores: q sciēter cōmittūt peccata. Et idē mali religiosi: psbyteri: monachi sciētes regulā ⁊ cōstitutiōes: tales sunt similes demonib⁹ sciēter peccātib⁹. Et isti post peccatū peiores efficiūtur: qz spūs neq̄ reuertitur cū septē alijs spiritib⁹ negotib⁹ se. Adat. xij. ¶ Secdo rōne ingratiitudinis: qz oē bonum quo q̄s magnificat⁹ ē dī bñficiū cui hō fit ingrāt⁹ peccādo. Et q̄stuz ad hoc qlibet maioritas ēt i bonis tpalibus peccatū aggrauat: vtruta maioritas iperialis: regalis: ducalis: pncipis: rectoris ⁊ cuiuslibet officialatus: militature ac peminētie. In spūalib⁹ etiaz

maioritas aggrauat peccatū: papatus: cardinalatus: episcopus: sacerdotalis ordo: diaconatus: subdiaconatus. Et iō de ingratiissimo iuda dī Jo. xix. Propterea q tradidit me tibi. mai⁹ peccatū hz. Et isti ēt maiorē penā patient q̄ iseriores s̄z illud sap. vi. Potentes potēter tormēta patient. Et ibi dē. Fortib⁹ fortior istat cruciat⁹ Itē rōne ingratiitudinis aggrauat peccatū diuitie: nobilitas: ciuitas pulchritudo fortitudo ⁊ hmoi bona. Et grauat p hoc peccatū xpiani magis q̄ iudei. Et existētis i sacramēto mrimontij magis q̄ soluti. ¶ Tertio rōne scādali siue mali exēpli. Dñi Gre. i pastorali ⁊ hētur di. lxxiiij. Nemo ampli⁹ in ecclia nocet q̄ puerse agēs: nomē vel ordinē dignitatis hz. delinquētē nāqz eū redarguere nullus psumit. In exēplū culpa vehemēter extēdit qū pro reuerētia ordinis peccōz honorat. h ille. Quid dicemus de rectorib⁹ ciuitatis: q tpe natal' ludunt ad alcas ⁊ tpe carnis p̄tūij vadūt mascarezati ⁊ sunt p̄mi ad ludum. Dic. n. s. Tho. q peccatū magnoz ad pluriū notitiā pueniūt ⁊ magis hoies ea idigne ferūt. Quid de p̄bussamiliis q sūt cā tot peccōz ex malo exēplo. Et sic p̄z q circūstātie ex cā efficiēte. s. dignitatis diuitiaz

Sabbato.

mali exempli aggrauant pctm̄.
Audi deniq; Chuso. dicentem
xl. d. Homo christianus fortiter
cadit i peccatū ppter duas cau-
sas: aut pp magnitudinē pecca-
ti: aut altitudinem dignitatis.

Et. xxij. q. vij. Quēadmodum.
¶ Scdo aggrauatur peccatum
ex causa materiali. Et hoc est p-
pter personā in qua; peccatur.
Quanto. n. persona cui iniuria
scu offensa infertur est excellen-
tior: tanto grauius est peccatū;
vnde q; psona diuina: siue eēn-
tia eius est infinite excellētie: iō
peccata que immediate cōmit-
tūtur cōtra ipsum deū sunt gra-
uissima sicut ydolatria: blaphe-
mia infidelitas: periuriū: fractio
voti: heresis: diuiniatio: sortile-
gia: incantationes: et hmoi. Et
ex hoc seqtur: q; grauius est pec-
catū si offenditur psona que est
magis cōiuncta deo: deo aute;
tanto magis aliquis coniungit
quāto est virtuosior: vel deo sa-
cratioz. Et iō iuria illata tali p-
sone magis redundat in deum
iuxta illud. zach. ij. Qui terige-
rit vos: quasi tāgat pupillā o-
culi mei. Et ps. cxij. Nolite tāge-
re christos meos: et in pphetis
meis nolite malignari. Et hoc
grauissime peccāt blasphemato-
res humanitatis xp̄i beate vir-
ginis et sc̄toꝝ: sacrilegi et corru-

ptores monialium: detractores
suoz dei: psbyteroz et religio-
soꝝ: et pizocharaz. Et ex hoc ē
aggrauatur pctm̄ si psona con-
tra quā peccat est cōiuncta pec-
canti: vt portare odiū fratri car-
nali: omisceri affini: vlt aliter cō-
iuncte sibi persone cōiunctione
nāli vel beneficijs. Nā peccās
in cōiunctam personā videt in
seipsum peccare: et pro tāto gra-
uius peccat. s̄m illud. Ecclesiasti.
xiiij. Qui sibi neq; est: cui bonū
erit. Itē aggruat pctm̄ si pso-
na sit in dignitate posita: et con-
tra ipsam peccat. Et ideo pctm̄
qđ fit in personā publicā: puta
regē: principē: rectorē: officiales;
est grauius q̄ peccatū qđ com-
mittit cōtra psonā priuatā: i eo
q; plures tangit. vnde spāliter
dicit Ero. xxij. Principi popu-
li tui non maledices. Et simili-
ter iniuria que fit famose psonē
est grauior: q; redūdat in scāda-
lū plurimoz vt dicit. s. Tho. Et
Recordat lex humana: q; graui⁹
puniūtur delicta que omittunt
i psonā pncipis q̄ alia. L. ad. l.
Julia. maiestatis. l. Quisq;. Et
canonizaf. vi. q. i. Si q;. Et ex
hoc graui⁹ peccāt qui detrahūt
p̄dicatoribus et cōfessorib⁹: vel
contra ipsos iniurias inferunt
et huiusmodi. ¶ Tertio aggra-
uatur peccatū ex causa forma

De peccato in communi. Sermo. xi.

li. Quid sic probat. illa peccata que sunt cum interiori et maiori ac firmitiori actu voluntatis sunt grauiora. Sed peccata que sunt ex consuetudine sunt cum maiori interiori actu voluntatis. Sed sunt grauiora. Item hoc est de symonia. c. Non satis. Consuetudo non minuit peccatum: sed auget. Et extra de consuetudine. c. vi. Tanto sunt grauiora peccata. quanto diutius infelicem aiam detinet alligatam. Nam peccatum quod est ex consuetudine. fit homini permanente et difficiliter curabile: quia ex contemptu committi videtur. unde philosophus in libro de Ademio. et Re. dicit. Consuetudo est altera natura. Et. vii. Ethi. ait. Difficile est resistere consuetudini: quia assimilatur nature. Et in. ij. Adetha. praua consuetudo impedit cognitionem veritatis quia consuetis obedimus et tanquam consuetam iudicamus. In consuetis autem inconuenientia et inopinabilia. hec ille. Item sicut a cibo et potu et ab alijs naturalibus: ita a consuetis difficiliter abstinemus. unde Aug. viij. lib. pse. Velle meum tenebat inimicus: et inde mei cathenam fecerat et astrinxerat. Quippe ex voluntate perversa facta est libido: et dum fuit libidini facta est consuetudo. et dum consuetudini non resistit: facta est necessitas: quod quasi anulis sibi inuicem catenas appellauit. h. ille. Et iterum Ari. ij. Ethi. Ex frequentatis actibus ge-

nerat habitus. Et in libro predicamentorum. Habitus sunt difficultes mobiles. Vitiosus igitur vitiosus est difficultis remotionis. Item grauioris offensionis et sanationis. unde Aug. et habetur. de pe. di. iij. Ignis. vulnus iteratum tardius sanat. Item dicitur Qui in libro de remedio amoris. Principijs obstruere medicina parat. Cum mala per longas conualuere moras. Quarto aggrauat ex fine. Ait. n. Ari. iij. Topi. Et. ij. Phy. Et. ij. de aia Cuius finis malus ipse quoque malum est. Quanto igitur finis est peior. tanto grauius est peccatum. Exemplum gratia. unde fornicat cum muliere: hoc fine ut delectetur. alter cum eadem ut eam vituperet et attinetes eius. Si finis sceleris est peior: id peccatum eius grauius. Item qui fornicat ut interficiat multo grauius peccat quam si solum fornicat. Aggrauantur et peccata ex multis alijs causis que possent cum suis rationibus adduci. sed ne simpliciter. breui verbo aliud explicabo. Aggrauat peccatum ex numero: quia quoties quis peccat totiens deum offendit et culpe reatus incurrit. unde in confessione de necessitate si esset possibile: huiusmodi est numerus peccatorum mortalium: ut dicitur Theo. i. iij. Item aggrauat peccatum ex motiuo. scilicet qui impulsu vel temptatione: maiori. vel minori. Item aggrauat peccatum ex modo. scilicet quomodo

Sabbato.

peccauit. nāliter vel innaturaliter. Itē aggrauat ex multitudi-
ne: qz adhibent mediatores z i
ternūcij: quoz peccatoz peccās
est cā pncipalis: z ipsi pncipes
criminis. Itē aggrauat ex eta-
te. fornicatio est grauior in sene
q̄ in iuvene. Itē ex sexu: graui⁹
vir peccat in eodē genere pecca-
ti q̄ mulier. Itē aggrauatur ex
quātitate: vt furari centū. graui-
us q̄ decē. Itē magis aggraua-
tur ex actu q̄ ex sola cogitatio-
ne vel locutione pctm. n. ex vo-
luntate in actū deductū. graui⁹
est: qz in actu peccati exterioris
fit maior deordinatio ipsius vo-
lūtatis: q̄ dum existit in volūta-
te ceteris parib⁹. Itē grauatur
peccatū ex ipso genere peccati.
Mā grauius est blasphemia q̄
mendaciū. grauius homicidiū
q̄ furtū. q̄ adulteriū z sodo-
mia: q̄ simplex fornicatio gra-
ui⁹ detractio q̄ furtū: susurra-
tio. q̄ detractio. Aggrauat ex
loco: qz graui⁹ ē pctm pmissuz i
ecclesia q̄ ex: vt ibi vagezare z
hīdōi. Itē ex tpe qz mai⁹ pctm
ē i festis z in vigilijs z tpi⁹ sa-
cris. ¶ Dat. h. xix. d. c. Nulli. Et
l. d. Quia tu. z. xi. q. iij. ¶ Preci-
pue. Et. xxv. q. i. c. Nulli. xxxij.
q. iij. In eo. Et de pe. d. v. Con-
sideret: z. xxij. q. v. Qui viderit.
z. ff. de re militari. l. omne deli-

ctum. §. Augetur: z. l. iulian. de
adulterijs. l. graccus.

¶ Scūdo pncipaliter cō-
siderare debemus pec-
cati deprauationē. Ad-
ser. n. peccator dum committit
peccatū mortale: efficitur paup
inops z calamitosus. Mā totū
spūale thesaurū pdit. ¶ Et p̄-
mo gratiā gratū faciētē. ¶ Itē qz
peccatū mortale est offensa dei
offensa autez z grā opponūtur.
Ex hoc. n. aliq̄ repellit a grā al-
terius ex quo offendit eū. igitur
grā z peccatū mortale simul eē
nō p̄nt in eodē subiecto. Gra-
tia autē est thesaurus infinitus iu-
xta illud. Sap. vii. Infinitus. n.
thesaurus est hoibus quo q̄ vsi
sunt pncipes facti amicitie dei.
Scūdo pdit virtutes theologi-
cas: z morales. Mā fides p pec-
catū mortale occidit Jacobi. iij.
Fides sine opibus mortua est
Et itez. Fides sine opib⁹ ocio-
sa est. Itē spē perdit. Spes. n. q̄
habetur a peccatore dicit pre-
sumptio. Spes autē vera habet
ab illis tm̄ qui sunt boni. ¶ Ps.
xxxvi. Spera in domino z fac
bonitatē. Itē caritatē pdit: que
cū mortali esse nō potest in aīa
ij. cor. vi. Que. n. participatio iu-
sticie cum iniquitate: aut que so-
cietas lucis ad tenebras. ¶ Pec-
cator. n. plus diligit creaturam

De peccato in cōi. Sermo. xi.

q̄s deū: q̄z fruitur creatura vt dicit Aug. de doc. christiana. lib. i. Itē prudētia nō est in peccato re. Que. n. prudentia est in illo: qui p̄ponit creaturam creatori. amax dulci: tenebras luci. dyabolū deo. infernū paradiso. Et tandē pctōz p̄det vtrunq̄z. s. creatorē z creaturā. Et sic facit cōtra regulam prudētie. Quicqd agis prudēter agas z respice finēz. Ideo dicunt huiusmōi nō prudētes: s̄z stulti. Ecclē. i. Stultoz infinitus est numerus. Itē iusticia nō remanet in peccato re: q̄z nō reddit deo qd suuz est. s. honorē z obedientiaz. Adalachi. i. Filius honorat p̄rem: seruus dñm suum. Si ergo pater ego suz vbi est honor meus? Et si domin⁹ ego sum: vbi ē timor meus dicit dñs exercitū. Itē fortitudo nō est in peccato re: q̄z a peccato z a debili temptatio- ne se superari permittit. Isay. i. Erit fortitudo vestra vt fauilla stupe: z opus iterū quasi scintilla. Itē tēperātia in eo nō remanet: qñ quidē non refrenat passiones animales: gule: luxurie: ire: ligue: sed sicut equus z mulus est: quibus nō est intellectus. Item perdit dona spūs sancti que sunt septem Isay. xi. Sapientia z intellectus. Consilium: fortitudo. Scientia: pietas: z ti-

mor dñi. Itē perdit omnia me-rita que olim homo in grā constitutus acq̄sierat. Ezech. xviii. Si auerterit se iustus a iusticia sua z fecerit iniquitatē fm omnes abhominatiōes quas operari solet impius. nunquid vita viuet: omnes iusticie eius q̄s fecerat non recordabuntur. In preuaricatiōe sua qua preuaricat⁹ est z in peccato suo qd peccauit in ipso morietur. hec ille. Item perdit habilitatem acqui- rendi meritum bonorum suorū: quia de bonis factis in mortali: nihil meretur ad vitā eternam. prime. Corin. xiiij. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas: z si tradero corpus meū ita vt ardeā: caritatē aut non habuero nihil mihi p̄dest. Itō est: quia de⁹ nō acceptat opera: nisi pri⁹ acceptet operantē. vnde Sen. iij. Resperit deus pri⁹ ad abel. z post ad munera eius. O pctm̄ detestandū quo perditur tantus thesaurus. Quantum flere debet peccator: quāto⁹ dolore cruciari z lachrymas indefinenter fundere. Audi qd dicit x̄ps Mat. vi. Quid enim proficit homini si lucretur vniuersuz mundum: aie vero sue detrimentū patiat⁹: vno eni naufragio omnis merces z totus thesaurus perdit.

Sabbato. De pctō in cōi. Sermo. xi.

Tertio p̄ncipaliter cōsi-
 derare debemus pecca-
 ti detestationē. Detestā-
 dum vtiq; peccatuz est: qz ex eo
 duodeci mala oriuntur. ¶ Pri-
 mū malum quod euenit pecca-
 tori in peccato mortali existenti
 est miserabilis seruitus. Joan.
 viij. Qui facit peccatū seru⁹ est
 peccati. Ad Ro. vi. Nescit qm̄
 cui exhibetis vos seruos ad obe-
 diendū: serui estis ei⁹ cui obedi-
 stis: siue peccati ad mortē: siue
 obediōis ad iusticiā. Et. ij. pe.
 ij. A quo enī quis superat⁹ est:
 huius ⁊ seru⁹ est. Et Tullius li-
 bro de padoris. Omnis sapiēs
 liber: omnis stultus. i. pctōz ser-
 uus. Seruus autē est vilissima
 p̄sona: nō sui iuris sed alieni: vt
 dicit Aristo. i. Polli. Et tanto
 vilior est seru⁹: quāto vilior est
 persona cui seruit. Quid aut vi-
 lius peccatore ⁊ peccato. Ideo
 dyogenes dixit Alexandro. ip̄z
 eē suū suoz suoz. i. cōcupiscēti-
 arum. ¶ Secundū maluz: quia in
 peccato mortali existēs: est sepa-
 ratus a deo ⁊ traditus dyabo-
 lo. Patet hec veritas in decre-
 tis. xj. q. iij. Audi. ¶ Tertius ma-
 lum: qz timet vbiq; est. xiiij. d.
 c. Merui. vbi dī. vndiq; metuit
 ⁊ suspect⁹ oē latus pertimescit.
 ¶ Quartū malū: qz minorātur
 bona eius t̄palia ⁊ vita eius ci-

to transit: ⁊ fit habitatio ei⁹ de-
 serta. xxij. d. c. In noie dñi ante
 finē. ¶ Quintū malū: qz nulluz
 genus sacri dz exhiberi duz in
 pctō est. xcv. d. c. Illō. Et. xxiiij.
 d. Admonere. ¶ Sextū maluz:
 qz cadit de malo ipei⁹. Bre.
 pctm̄ qd p̄ p̄niam nō abluitor:
 mox suo pōdere ad aliud trahit
 De pe. disti. iij. c. i. Et sequenti.
 ¶ Septimū maluz: qz fit hoib⁹
 odiosus. xxij. q. vi. Jam vero.
 ¶ Octauū malū: qz ex quo est i-
 penitēs ⁊ obstinat⁹: peccat i spi-
 ritū sc̄tūz. De pe. di. iij. Inter h
 Mircus. Et de pe. dist. i. §. Qd
 aut. ¶ Nonū malū: qz si sic mo-
 riat⁹: sine fine torquebit. De pe.
 d. i. c. Voluissent. Et de pe. dist.
 vij. §. fina. ¶ Decimū malū: qz
 cito perit. Naz primi. Adacha.
 ij. dī. S̄cia pctōis stercus ⁊ ver-
 mis. Hodie extollit⁹ ⁊ cras nō
 iueniet⁹. De pe. disti. iij. Achab.
 ¶ Undecimū malū: qz p̄ eis n̄
 est orādū dū i pctō mortali sūt.
 xxij. q. v. Placuit. Et. xiiij. q. ij.
 Pro obeuntibus. Et. xv. q. vij.
 Quicunq;. ¶ Duodecimū ma-
 lum: qz peccator: maledicit⁹: me-
 retur quippe ifelix peccator ma-
 ledici ab oibus creaturis. Naz
 vt ait Arist. iij. Ethic. Honore
 prau⁹ nō est dign⁹. Et. ix. Ethic.
 Prauus nihil habz amicabile
 nec ad seipm̄ nec ad aliū. Et iō

Dñica. i. in q̄dragesima. De supbia. Ser. xii.

nō amat ab ecclia neq; honora-
tur: imo quotidie a papa ⁊ cete-
ris dicētib; officiū: maledicitur
ex pte dei p̄ris: ⁊ filij: ⁊ spi. san.
Qd̄ reuelatus fuit Dauid. ps.
cxviii. **Maledicti qui declinant
a mādatīs tuis. Maledicti in-
quā in hoc mūdo: maledicti in
morte: maledicti: i inferno: male-
dicti cū maledictis dānatis: ma-
ledicti cū dyabolo in eternū ma-
ledicto. Ecce igit̄ miser ⁊ infelix
peccator: quid tandē habes de
tot peccatis. perdis thesaurum
spūalem: incurris tot detestan-
da mala. Malediceris a sanctis
ab hoibus: a deo. Dimitte pec-
catum: amplectere virtutes. Se-
quere viam celi. Sic per gra-
tiam: ⁊ in futuro per gloriā.
Amen.**

**Dñica prima in quadresi-
ma. De superbia. Sermo. xij.**

h Ec oia tibi dabo: si
cadens adoraueris
me: verba hec sacra-
tissima originaliter
scribuntur. **Mat. iiii. c.** recitati-
ue vero in euangelio hodierno.
Tam graue ⁊ horrendū est su-
perbie peccatū: q; cum deus in
principio: angelū primū in excel-
lētia sūma creasset: eius mentē
igressa: psuasit: vt nō p̄tent̄ sub-
limitate sibi ab optio maxioq;
deo p̄stita sese illi egparat̄ ⁊ illi

sis esse q̄reret. Cūq; e summo
sublimiq; celo i p̄fundū tartari
merito illū p̄cipitari fecisset: de-
nuo illi suggessit vt corpe visibi-
li assūpto: supnū p̄ditorē in hu-
manitate p̄stitutū: visibilr tēta-
ret ac totius orbis principatum
offerret: si cadēs in terra illum
adorasset. Et hoc est inquit the-
ma n̄m in p̄nti euāgelio recita-
tū. In quo tria documenta ha-
bemus. Et primū q; q̄libet bñ
agē disponens ducit a spū sc̄o
exēplo xp̄i: vt tangit̄ prima pte
euāgelij: vbi d̄r. **Ductus est Je-
sus. i desertū a spiritu sc̄o.** **Se-
cundū** documentū est q; dya-
bolo viriliter resistere debem;
q; nos multipl̄r tentant: ⁊ preci-
pue supbia: auaricia: gula. **Hoc
tangit̄. ij. parte. vbi d̄r. Et acce-
dēs tentator sc̄o.** **Tertiū** docu-
mētū ē: q; deū creatorē solūmō
adorare toto corde debemus.
Qd̄ cū facim;: angeli nobis iui-
sibilit̄ assistūt ministrātes. p̄. iij. p-
te euāgelij. vbi d̄r. **Dñm deum
tuū adorabis sc̄o.** Et sic faciētes
superbia malum vitabim;. **De
qua tria considerabimus.**
Primo. Grauationē.
Secundo. Originatōnē.
Tertio. Specificationē.
Primo supbie p̄siderare debe-
mus q̄uationē. Vbi querūt sa-
cri doctores: an supbia sit q̄uis

Dñica prima in quadragesima.

simum petm̄ z maximum. Ad
quā qōnē. Rñdet. s. Doc. sc̄da
sc̄de. q. clrii. ar. vi. Et dñs Al-
bert⁹ magnus in. ij. sen. d. xxxv.
q̄sito q̄rto dicēs. Pctm̄ supbie
nō solū est mortale. S̄z est ma-
ximū z grauissimū pctm̄ quod
quadruplici rationē probatur.

Primo. Rōne cāe efficiēt̄.

Secdo. Rōne cāe materialis.

Tercia. Ratione cāe finalis.

Primo. n. dico supbiā mari-
mū: z grauissimū pctm̄ cē rōne
cāe efficiēt̄ sic. Illud qd̄ est ra-
dix z p̄ncipiū oīuz pctōz: oīum
maloz: oīum trāsgressionū: est
pctm̄ maximū atqz grauissimū

Probat. Mā radix z p̄ncipiū
oīum sequētū sunt p̄ducti: qz
sicut princeps p̄hoz Arist. de-
terminat. ij. de celo z. ij. z. iiii.

Phy. z in p̄mo posteriorz. S̄z
supbia est radix z p̄ncipiū z
fundamētū oīum maloz: oīuz
peccatoz: oīum trāsgressionuz.

Cōfirmat hoc sapiens Ecclē. x.
c. dicēs. Initiū oīs pcti est sup-
bia. Et **Thob.** iiii. Supbiā nun-
q̄ in tuo sensu: aut i tuo verbo

dñari pmittas. In ip̄a. n. initiū
sumpsit oīs perditio. Et **Isido-
rus.** Sicut supbia ē origo oīuz
criminū ita ruina oīuz virtutū

Et beat⁹ **Aug.** in ep̄la ad quen-
daz comitē. **Humilitas** hoies
sanctis angelis filis facit: sup-

bia ex angelis demones facit.

Et vt evidētius oñdā. Ipsa est
pctōz oīum initium finis: z cā.

Qm̄ nō solū pctm̄ est ipsa sup-
bia: s̄z etiā nulluz pctōz potuit
aut p̄t aut poterit cē sine sup-
bia: h̄ ille. Ergo supbia est ma-

rimū z grauissimū oīuz pctōz.
Et hec rō sumit a cā efficiente
qz radix est in genere cāe efficiē-
tis: vt d̄clarat **Ari.** ij. **Phy.** Et

v. metha. **Secdo** p̄bat rō cāe
mālis. sic. Illud pctm̄ est maxi-
mū z grauissimū qd̄ maxie no-
cet h̄nti: siue subiecto in q̄ ē: qz

s̄z **Aug.** i **Enchi.** **Adalū** vt ma-
lū nocet: s̄z maius malū: magis
nocet: z maxie malū maxie no-
cet: p̄ regulā topicā. ii. topi. S̄z

supbia maxie nocet hoī: seu sub-
iecto in q̄ est: qz p̄uat eū maxie
bono qd̄ est deus: vt d̄clarat. s.
Doc. sc̄da sc̄de. q. clrii. ar. v. pri-

uat aīaz lumie sp̄uali. ait. n. dñs
Suil. pal. i sūma sua de vitijē
tractatu de supbia. Supbia est
caligo mētis: suū subiectū infa-

tuās z excecās: oī bono denu-
dās: deo z hoīb⁹ odibilē reddēs
Privat aīaz felicitate z britudī-
ne eīna. **Greg.** xxxi. mo. Sup-

bia ē evidētissimū signū repro-
boz: sic humilitas electoz: quā
q̄sqz cū supra se portauerit: sub

quo rege militat declarat: h̄ ille
Privat hoīez oīb⁹ virtutib⁹: vt

3. rōne cāe
maliz

De superbia. Sermo. xii.

dicit. s. Doc. scda scde. q. cij. Et in qonibus de malo. q. viij. ar. ij. Et sicut humilitas oia vitia eneruat oesqz virtutes colligit z roborat: sic supbia oes virtutes destruit et eneruat: vt ait Greg. Igitur supbia est maximu pctm z maximu maluz. vn glo. sup illo verbo. Supbi iniquagebat dicit. Supbia maximu in hoie e pctm. Et Cassiodorus sup. ps. xvij. i verbo. A delicto maximo dic. Maximu delictu est supbia q dyabolus cecidit z hoiez traxit. Quatu. n. in malo magna sit hinc dat itelligi: que ex agelo dyabolu fecit: que hoimortez itulit z ncessa britudine euacuauit: oium maloz mater: scelez fons: vena negrie: hec ille Et hec ro dat per cam maalem: qz subiectu est i genere cac malis: vt pz. ij. phy. Et a. s. Doct. i. pte. q. vij. ar. vi. Et lz videafesse in gne cae efficietis: tn no inco venit: qz vnus z ide motus est actio z passu. iij. phy. T Tertio pbat supbia maximu ee z grauissimu pctm: rone cac formalis sic. Formale in pcto: vt dicit. b. Tho. e auersio a deo. Ergo illd pctm qd magis auertit a deo e mains z grau. Sz pctm supbie magis aiam auertit a deo qz reliq pcta: vt pz p Augu. iij. de tri. vbi ait. Nulluz vitu est:

quo magis resistat diuine legi z in q magis accipiat vis dnian di ille supbissimus sps qz supbia. Et. d. s. Doc. Supbus deu ptent: nec vult subijci pcepti z reglis ei. Vn ide. s. doc. supbia diffiniens. scda scde. q. clxij. ar. ij. Et in qoib de malo. q. viij. ar. ij. dicit sic. Supbia e iordinat appetit pprie excellētie: p regula z mesura a deo sibi pstra: b ille. Et quo pz: qz cu supbia maxime auertat a deo maxime couertit ad dyabolu. vn dnf Guilelm pal. sacri ordis pdicatoz i suma devitijs tractatu de supbia dic. Supbia est expssa imago dyaboli. Propterea Augu. Quēcūqz supbu videris filiu ee dyaboli no dubites: p q mortuo no apli qz p dyabolo deuoerorabis. Et Orige. sup numeruz homel. xii. Dis q elat est z supb: vel fili dyaboli: vel discipulus imitator: z sili vt dyabolus iudicio codenabit: hec ille. Quarto pbat supbia ee maximu z grauissimu pctoz rone cac final. Finis. n. supbie e deo se opponē: z p diuina maiestatem cornua leuare. vn nec ipsum deu: nec scos: nec demoes: nec hoies vult sibi equales bere: sz superior oib vult ee. Sic. n. oleuz sup cuctos liquores vult semp enatare: sic supbus oibus vult

Dñica prima in quadragesima.

preesse. Probat hoc Apl's. ij. thes. ij. di. Qui extollit et aduersatur sup oē qd dicitur de: aut qd colitur. Sup quibus verbis dicit Ber. Dico. n. vobis q nō ille tm: s; ois superbus extollit supra deuz. vñ Anselmus. Ob hoc recte dicit de supbia: q; voluntatē dei quā sequi debet nō vult hēre sup se: s; ipsi deo auferit q̄tum in se est. Dicam⁹ igit sic. Illud pctm̄ quo maxime hō extollit se sup deum: et maxime opponit se sue maiestati est peccatū maximū atq; grauissimū. Supbia maxime extollit se supra deum: vt p; ex p̄missis. Et Job. xv. de supbio dicit. Tēdit aduersus deū manū suaz: et contra oīpotentē roborat⁹ est. Tu currit aduersus eū erecto collo et pingui ceruice armatus est. h̄ ille. Dñ Boe. Cū oīa fugiāt a deo: sola supbia opponit se deo hec ille. Vult. n. deus fieri voluntatē suā: vult supbus fieri et suā Ecce pugna et duellū maximū. Supbus enim impugnat deū et certat contra euz in omni loco: in domo: in plateis: in ecclesijs in p̄dicationibus: in diuicijs: q; semp conatur alijs preesse: et in omni tpe. Diebus. n. festis quidam cauēt a multis peccatis: s; supbus tunc magis exercet suā inflationē: in vestimentis: in or

namentis: in pompis: et per maxime id agūt supbe et elate mulieres: in omni p̄sona: q; supbia auferit a deo religiosos: clericos prelatos: dños: nobiles et ignobiles. Latitāt. n. sub cinere et cilicio vt ait Augu. O quanti nemena cū cento milia dyauoli a linferno maledicta superbia. A qua maxime cauenduz sicuti a pessimo et grauissimo peccato: et profunde humilitati vacādū. Vnde Jero. ad Abigaum hispanum. Quāquā mihi multoz sum cōsciuz peccatoz: et quotidiē in orationibus flexis genibus loquar: delicta iuuentutis mee et ignorātijs meas ne memineris: tamē sciens dictuz ab apostolo: ne inflatus supbia incidat in iudiciū dyaboli: et in alio loco scriptū. Supbis deus resistit: humilibus autē dat gratiam: nihil ita a pueritia vitare conatus sum: q̄ tumentez aiuz et erectam ceruicem: dei contra se odia prouocantez. Moui enim magistrum et dñm et deuz meum: in carnis humilitate dixisse. Discite a me quia mitis suz et humilis corde. Et āte per os David cecinisse. Admēto domine David et omnis māstudinis eius. Et in alio loco legimus. Ante gloriā humiliatur cor viri et añ ruinā eleuat. h̄ ille

De superbia. Sermo .xii.

Secundo principali-
 ter considerare debe-
 mus orinationē. ori-
 ginatur enim ex multis causis
 sed breuiati attendens quattu-
 or tantum explicabo.

¶ Primo. ex generis nobilitate.

¶ Secundo. ex potētie sublimitate.

¶ Tertio. ex scie luminositate.

¶ Quarto. ex diuitiarū multi-
 plicitate.

¶ Primo supbia orit̄ ex gene-
 ris nobilitate. Vnde Salusti⁹.
 Cōe malū nobilitatis ē supbia.
 Hoc experimēto quotidiano
 videmus. S; summe vanitatis
 ⁊ stultitie est: qz nobilitas car-
 nis vana ⁊ falsa est: cū nihil rea-
 liter in ipsa re correspōdeat. Et
 iuxta ph; in p̄dicamētis. Ex eo
 qz res est vel nō est. oratio dicit̄
 vera vel falsa. vnde ⁊ magnus
 ph; Isaac in lib. de diffinitioni-
 bus dicit sic. Veritas est adēq̄
 tio rei. ⁊ intellectus. Et idē Ari.
 vi. meth. Cū ergo nihil ex parte
 rei nobilitati carnis correspon-
 deat. ergo nobilitas carnalis ē
 vana ⁊ falsa: nihil veritatis ha-
 bens: nisi fm imaginationē ⁊
 opinionē. Qd̄ autem nihil sibi
 correspōdeat ex parte rei. pbat̄
 ex quadruplici causa. Mā non
 ex causa efficiente. Equē enim
 ex hac cā nobiles sumus: qz est
 idē pater oibus: qui est deus ar-

tifex omnium: Malach. ij. Nū-
 quid non pater vnus omnium
 nostrū? Nūquid nō deus vn⁹
 creauit nos? Ad hunc cōem pa-
 trē oēs cōtadini: ciues artifices
 ep̄i: principes ⁊ reliqui viuētes
 clamant quottidie. Pater no-
 ster qui es in celis. Vnde Boe-
 tius. li. iij. de Iso. egregie dicit.
 Omne hoīum genus in terris
 simili surgit ab ortu. Vnus. n.
 rerū pater est: vnus qui cuncta
 ministrat. Ille dedit p̄bebo ra-
 dios dedit ⁊ cornua lune. Ille
 hoīes ēt terris dedit ⁊ sydera ce-
 lo. Sic clausit mēbris aīos: cel-
 sa sede petitos. Ad ortales igit̄
 cūctos edidit nobile gen⁹. Quid
 genus ⁊ proauos strepitu: si p̄i-
 mordia vestra. Auctore qz deus
 spectes null⁹ degener extat. Mi-
 vitijs pciora fouēs p̄p̄riū dese-
 rat ortū. hec ille. Similiter oēs
 ⁊ singuli principiū ⁊ patres hnt̄
 eundē Adā. Mō ex causa māli
 vnus est altero nobilioz. Dicit̄
 enim ex hac cā: vna res altera
 nobilioz que h; nobiliozē mate-
 riā: vt vas aureū dicitur nobili-
 us ligno. oēs igitur cōtadini: ci-
 ues: p̄lati: domini ⁊ ceteri: ex
 eadē massa terre quantum ad
 corpus formati sunt. Gen. ij.
 Formauit de⁹ hominē de limo
 terre. Gen. iij. De terra sum-
 ptus es qz puluis ē. Mōne vt

Dñica p̄ima in quadragesima.

ait Ber. *Q*ue corp⁹ humanū est
 vas stercoꝝ: cibi vermiū. ⁊ sen-
 tina fetoz. h̄ ille. Quid h̄z nobi-
 lis amplius cōtadino ī cōceptio-
 ne: in natiuitate: ī morte: ⁊ post
 mortē corpis. Certe nihil. Et sic
 p̄z ex causa māli alteruz altero
 nō esse nobilioꝝ. Nō ex causa
 formali vn⁹ est altero nobilioꝝ.
 Mā a forma est eē ⁊ nobilitas
 rei. Et cū oēs hoīuz aīe sint vni-
 us sp̄ei ⁊ nāe. Ex hoc aīe ī nobi-
 litate sunt cōles. P̄terea oēs
 aīe sunt create ad imaginē ⁊ si-
 militudinē dei. Beñ. i. *Q*uēs re-
 presentāt vnitātē ⁊ trinitātē dei
*Q*uēs h̄nt ī se immortalitē. oēs
 cōtinēt easdē p̄sonas ⁊ h̄mōi. vñ
 ex hac pte aīa cōtadini nō ē vili-
 or: aīa ciuis. nec dñs ē eo nobili-
 or. Nō deniqz ex cā finali vn⁹
 est altero nobilioꝝ: qz omnium
 hoīuz pauperū ⁊ diuitū: cōtadi-
 noꝝ ⁊ p̄ncipiū. oīum sanctorū ⁊
 angeloz. est vnus atqz idē finis
 ad quez vocati ⁊ creati sumus.
 Apoc. i. d̄r ex pte dei. Ego sum
 alpha ⁊ o p̄ncipiū ⁊ finis. *Q*ue⁹
 .n. est p̄ncipiū per creationē. ⁊ fi-
 nis p̄ b̄tificationē: vt oīs theolo-
 goꝝ scola testat. Ex his p̄z q̄
 nobilitate carnis nemo est alte-
 ro nobilioꝝ: vn⁹ tñ altero nobi-
 litate virtutis p̄stat. Dñ Jero.
 ad cellantiā. Nobilitas summa
 apud deū est clarū esse virtuti-

bus. Ille apud deū p̄est poti-
 or: non quē dignitas seculi aut
 nobilitas generis: s̄z quē deuotio:
 fides: ⁊ sancta vita cōmēdat.
 Et ex de p̄bēdis. c. venerabi-
 lis d̄r. Nō nobilitas viteqz bo-
 nestas generis sed virtutū faci-
 unt gratū deo. Et Iuena. ī sa-
 tyra. Stemata qd faciūt: sic in-
 quit. Adalo tibi p̄r sit terfites:
 dūmō tu fis. Facide simit: vul-
 caniaqz arma capescas. Quaz
 te. Terfites filēz p̄ducas Achil-
 les. Audi Lactā. li. v. c. xv. *Q*ue⁹
 .n. q̄ hoīes generat ⁊ ispirat oēs
 eq̄s. i. pes eē voluit eādē condi-
 tionē viuēdi oīb⁹ posuit: oēs ad
 sapiāz genuit oīb⁹ immortalitē
 spopōdit. Nemo a b̄nificijs suis
 celestib⁹ segregat. Mā sic oīb⁹
 vnicū suū lumen eq̄liter diuidit
 emittit oīb⁹ fontes victū submi-
 strat. getē sōni dulcissimā tribu-
 it. sic oīb⁹ eq̄tatē virtutēqz largit
 Nemo apd deū seru⁹ est. Me-
 mo dñs. Si. n. cūctis p̄r ē equo
 iure oēs liberi sum⁹. Mēo deo
 paup est: nisi q̄ iustitia indiget.
 Mēo diues nisi q̄ virtutib⁹ ple-
 n⁹ est. Mēo deniqz egregi⁹ nisi
 q̄ bon⁹ ⁊ inocēs fuerit. Nemo
 clarissim⁹: nisi q̄ opa misericor-
 die largiter fecerit. Mēo p̄fectis-
 sim⁹ nisi q̄ oēs gradus virtutis
 impleuerit. h̄ ille. Audi deniqz
 Adarcū Tuliū in inuectiua cō-

De superbia. Sermo. xii.

tra Salustiū nobilioꝛē se putan-
tem: et vilē Tuliū existimantez.
Ego meis maioribꝫ virtute mea
pluri: vt si prius noti nō fuerint
a me sumāt initiū memorię sue
Tuis tu vita: quaz turpiū egisti
magnas effundisti tenebras: vt
etiā si fuerit egregij ciues: certe
venerint in obliuionē. Satius
est me meis rebꝫ gestis florere.
q̄ maiorū opinione nitī: et ita vi-
uere vt sim posteris meis et no-
bilitatis initiū et virtutis exem-
plū. Neqꝫ me cōferri cū his de-
cet. p. scripti: qui iā decesserūt:
omniqꝫ odio carent et inuidia:
sed cū is qui mecū vna in repu-
blica versati sunt. h̄ ille. Luz igit̄
ab vno deo oēs simꝫ creati et ex
eodē luto fabricati: vno celo cō-
cludimur: vno igne fouemur:
vna aqua abluimur: vno aere
spiramus: vno igne calefimus:
vna terra sustentamur: eisdeꝫ
cibis nutrimur: oēs ore loqui-
mur oculis videmus: auribꝫ au-
dimus: oēs ad eundē finē tendi-
mus: oēs eodem mō nascimur
et morimur: ac vermibus depu-
tamur. Quid superbis de nobi-
litate carnis: cū sis puluis et ci-
nis? Propterea. Eccle. x. Lum-
enī moriet̄ hō hereditabit serpē-
tes et bestias et vermes: S; di-
ceres. In libris et v̄bis q̄ttidie
multi appellant̄ nobites: et sic vi-

dent̄ eē cū ab alijs i statu diffe-
rāt. R̄ideo s̄m Aristo. iij. poli-
ticorū. Mobilitas carnis nihil
aliud est q̄ antiquate diuitie. ex
eo q̄ propter diuitias maiores
tui nō laborabāt sed abūdāter
viuebant: processerūt teneri de-
licati: dediti a bono tempo: ideo
nobiles dicti sunt. Quod viles
et pauperes facere nō potuerūt
propter inopiaz. Secūdo ori-
tur superbia ex potētie sublimi-
tate. Hoc patet i Saul: qui an-
tequā sumeretur in regem isrl̄:
erat paruulus et humilis: sed in
regali dignitate miro modo su-
pbiuit. Ro. xv. Quod et vt plu-
rimuz ceteris principibus acci-
dit. Sed et hoc vanum et stultū
cum ex alieno dono superbiāt.
Vnde Apostolus Roma. xij.
Non est enim potestas nisi a
deo. Itē Ecclesia. x. In manu
dei potestas terre. Et. i. In ma-
nu dei potestas hominis: Quā
obrez ex ea nulla esse potest glo-
ria: et per consequens nulla sup-
bia. ergo de potentia non te le-
ues in superbia. Vnde Vgo
de ara anime: et bt̄s Bernar.
in libro meditationum contra
superbissimos presidentes ex-
clamant. Quid profuit illis ina-
nis gloria. breuis letitia: mun-
di potentia: carnis voluptas:
falsę diuitie: magna familia: et

Dñica prima in quadragesima.

mala concupiscētia: vbi risus:
 vbi iocus. vbi iactantia. vbi ar-
 rogantia. de tanta leticia quāta
 tristitia post tantā voluptatē tā
 grauis miseria. de illa exultati-
 one ceciderūt in magnā ruinā:
 ⁊ magna tormenta. Quicquid il-
 lis accidit: tibi accidere pōt: qz
 homo es: hō de humo: limus
 de limo: de terra es: ⁊ de terra
 viuis: ⁊ in terrā reuerteris. hec
 ille. Tertio orit̄ supbia ex scie-
 lumiositate paulo attestāte. Sci-
 entia inflat. Quidē vanum
 est: cuz supbiat hō ex re que est
 a deo. Eccl. i. Omnis scia a do-
 mino deo est: ⁊ cū illo fuit sem-
 per: ⁊ est añ eū. Tales. n. supbi
 non sciētes: s; stulti sunt. Juxta
 illud Apli. Ro. i. Dicētes enī
 se eē sapientes: stulti facti sunt.
 Cur ergo de scia inflaris. Cur
 te iactaris. Cur te gloriaris. scia
 enim huius mūdi: vana ⁊ iper-
 secta est: dicēte Aueroy sup. ij.
 de aia: Ea que scimus sunt mi-
 nima ps eoz que ignoramus.
 Vnde Socrates: vt traditur a
 Platōe: testatus est in iudicio
 humanā sapientiaz nihil esse: ⁊
 se nihil scire nisi vnuz. s. q. nihil
 sciebat: sicut Lactātius refert i
 principio de ira dei. Quarto
 Supbia oritur ex diuitijs. At
 enim Aug. in lib. supputationū
 Et super. ps. cxxxvi. Adaluz qd

iportant maxime diuitie in tan-
 tis hoibus est supbia. Nō enī
 malū aux est: qd didit deus:
 s; hō malus est relinquēs crea-
 torē ⁊ quersus ad creaturā. idē
 li. l. homl. homelia. xij. ait. Ver-
 mis diuitiaz est supbia: diffici-
 le est vt nō fit supbus: qui diues
 est: tolle supbiā ⁊ diuitie nō no-
 cebūt. h. ille. Diuitie iactāt: pau-
 pertas deicit: paupes vt pluri-
 mū sunt humiles: obediētes: ob-
 seqosi: ac tractabiles. dū āt pue-
 niūt ad diuitias cōiter efficiūt
 ceteris iflatiores ⁊ arrogantio-
 res: adeo vt nolint cognoscē pa-
 rētes ⁊ amicos. Et ab his cauē-
 dū est. Air. n. Ari. ij. rhet. Ideo
 res sunt nup ditati: q̄ ditati ab
 antiq̄. Sed ⁊ hoc vanū: qz diui-
 tie auferunt nec nobiscuz stare
 pnt: imo ⁊ aiaz mergūt i isernū
 Vnde Luc. xij. Stulte ac nocte
 aiaz tuā repetent a te: ⁊ q̄ gre-
 gasti cui⁹ erūt. Et apls. i. thi. vlt.
 ait. Diuitib⁹ huius seculi: p̄cipe:
 nō sublime sperare: neq; sperare
 in incerto diuitiaz: s; in deo vi-
 uo: qui p̄stat nobis oia abunde
 ad fruendū. Pōt addi q; super-
 bia p̄cedit ⁊ orit̄ a pulchritudi-
 ne: vt ait Qui. de fastis. Fastus
 iest pulchris: segturq; superbia
 formā. Quod quidē vanuz ⁊ ni-
 hil est. Prouer. vltimo. Fallax
 gratia et vana est pulchritu-

De superbia. Sermo. xii.

do. Et hoc maxime pro mulie-
res supbientes propter pulchri-
tudine: cum ois caro sit fenū. Isa.
xl. Et pulchritudo est multorum la-
queus: quo a dyabolo capiuntur
sicut pulcher Absalon captus fu-
it a ramo arboris: ut habet in li-
bro regū. Item pulchritudo est ni-
hil: quia est tegimē fetoris et faci-
le perdit per febriculā. Ait enim
Quidam libro de arte. Forme bo-
nū fragile est quantumque accedit
ad ānos. Sit minor et spacio car-
pit ipsa suo. Nec viole semper
nec lilia candida florēt. Idem igitur
nihil oino eē de quo fit sup-
biendus. Audi Jerō. sup Adar.
in illo verbo. Quid prodest homi-
ni si uniuersum mundū lucret.
Adar. xvi. Si haberes sapiam
Salomonis: si fortitudinē san-
sonis: si longeuitatem Enoch: si di-
uitias Cresi: si potentiam Octa-
uiani: quod prodest: cum tandem ca-
ro datur vermibus et aia demo-
nibus cum diuite epulone sine fine
cruciada. Nulla res longa mor-
taliū est: oisque felicitas seculi dum
tenet amittit. Cum. n. tribulationis
illud tempus aduenerit oē quod precio-
sum ē nihil adiuuat hūitē. h ille.

tertio principaliter cōsi-
derare debem⁹ specifi-
cationē. Quēadmodum
enī dicit Bre. xliij. mora. Et. s.
Doct. scda scde. q. clxij. arti. iij.

Et dñs Albert⁹ magn⁹. ij. scē.
di. xxxv. Quattuor sūt spēs sup-
bie. Prima cum hō non a deo sed
a seipso estimat hūe. s. aut bonuz
spirituales: ut virtutes: ingeniu
et scientias et huiusmodi: Aut bo-
nū corpale: ut fortitudinē: sanita-
tem et pulchritudinē. Aut bonū
temporale. ut diuitias. dominiuz.
filios. nobilitatem. et his similia
Secūda spēs superbie est cum
aliquis supradicta licet credat se
hūe a deo: tñ existimat hoc ha-
bere principaliter propter ieiuniū:
elemosynā: orōnes: et huiusmo-
di merita sua. Tertia spēs sup-
bie est: cum aliqis reputat se habe-
re predicta bōa in notabili et ma-
iori quātitate quā habeat. Quar-
ta spēs superbie ē: cum aliqis cu-
pit esse in supradictis bonis sin-
gularis: alios indebito mō de-
spiciens. In his quattuor mo-
dis aduertente et cōsentiente ra-
tione interuenit peccatum mor-
tale grauissimū et seuera puniti-
one dignum. Nam dicitur Isa.
ij. Dies dñi super omnē super-
bum et excelsū et arrogantē et
humiliabit. Et Isa. xxvij. De
corone superbie pedibus cōcul-
cabitur superbia. Et Adichee. i.
Calcabit dñs super excelsa. Et
Jerc. l. Ecce ego ad te superbe-
dicit domin⁹ deus exercituz:
ga venit dies tua tempus visita-
b

Dñica prima in quadragesima.

nionis tue: et cadet superbus et corruet: et non erit qui suscitetur eum. Et Abdie. primo. Si exaltatus fueris ut aquila: et si iter sidera posueris nidus tuus: inde detrahaz te dicit dominus. Et Amos. vi. Juravit dominus deus in ania sua: dicit dominus deus exercituum. Otestor ego superbiã Jacob: et domus eius: et tradã civitatẽ cum habitatoribus suis. h. ibi. Et hec quod gravissima punitio contra superbos inflicta exemplis clarescit. Primum igitur exemplum est luciferi: qui ob superbiã de paradiso in infernum plectus est: sicut legitur in Isa. ppha. c. xliij. Quod cecidisti lucifer qui mane oriebaris. Corruisti in terrã qui vulnerabas gẽtes: qui dicebas in corde tuo in celum ascendã super astra celi exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti in lateribus aglonis. Ascendã super altitudinẽ nubium similis ero altissimo. hec ille. Scdm exemplum terribile habet. de illo Symone mago: qui corã populo romano in tantaz prupit elationẽ: ut se filium dei diceret: et celos se velle ascendẽ affirmaret. Vidẽte igitur roma a demonibus sublatũ est in aera: scilicet orãte Petro et Paulo: quãto altiũ fuit elevatũ: tanto graviori casu eiũ superbiã detracta est. Imperãte namque Petro ut demones

eum portantes dimitteret cum ipse nimio cecidit: et fracto collo ante ecclesiam sancte marie noue: ubi nunc maneat monachi de monte oliueto confusus expiravit. Tertium exemplum de superbie punitiõẽ per Nabuchodonosor: qui ut habet. Dan. iij. deambulãs in aula sua in superbiã elatus: ait. Mone h. babilõ magna est: quã ego edificavi in roboze meo: fuit punitũ acriter ex hoc motu superbie. Immutatũ enim tunc fuit in bestia: quã tunc mutatio ut ait Epiphanius. Fuit et fantasia eius et aliorum aspicientium: non sicut nãe spem vel substantiã. Idẽ sentit Ambrosius in decretis. xxliij. q. v. c. Remittuntur. ubi dicit. Statim immutavit deus nabuchodonosor rãnalẽ eiũ mentẽ: et induit eum ferina bestialitate: ut ab hominibus fugiẽs cum bestiis viueret. Et ut dicitur in historiis scholasticis videbatur ex parte capitis usque ad medium bos: et in residuo leo: quia tyranni sunt in principio domini laici: et post efficiuntur rapaces et superbi sicut leones populos deuorãtes. Et ita mutatũ amittit regnũ per septẽ tempora. i. per septẽ annos quibus sapiẽtes cum filio nabuchodonosor regebant ipso cum feris in deserto habitante. Et non ledebatur a bestiis sic deo disponẽte. Et ut di-

De superbia. Sermo. xii.

est magister historiarū septem
anni mutati sunt in septē men-
ses quib⁹ passus est hanc alie-
nationē mētis. Nā per quadra-
ginta dies patiebatur hāc alie-
nationē: et in capite quadragin-
ta dierum reuertabatur in se et
ad propriū sensum atq; flebat
peccatum suū. Et exinde reuer-
tebatur et sic alternando cōple-
uit septē menses. tamen etiā se-
ptem ānis stetit sine vsu regni.
Vide quomodo verificat sen-
tentia. Eccles. i. Sedes ducuz
superborū euertit deus. Et se-
dē fecit p̄ eis mites. Et Adat.
xiiij. Qui se exaltauerit humi-
liabit. vnde subiungit in textu
scripture q̄ nabuchodonosor
multa humiliter ad se reuersus
dixit: et in fine ait. Oia opa dei
vera: et oēs vie ei⁹ iudicia: et gra-
dientes in superbia potest hu-
miliare. h̄ ille. Sed ceteris om-
missis adducamus in medium
totius orbis dñam et imperatri-
cē Romā. Dicamus igit̄ o roma.
vbi est illud quondā floren-
tiū et terrificū imperiū. O roma
vbi sunt tui insuperabiles exer-
citus. O roma vbi sunt tot ora-
tores: tot tributa puinciarum
atq; regnoz. O roma vbi sunt
tui robustissimi reges: iperato-
res: consules: senatus: et patres
cōscripti. O roma. vbi sunt ar-

cus triumphales: templa: et am-
plissima palatia. O roma. vbi
sunt festa: spectacula: et inestima-
biles apparatus. O roma. vbi tā-
ta tuozū eloquentia. ornatus: sa-
pientia. O roma. vbi est timor
quē vniuerso orbi incutiebas.
O roma. vbi argentū et aurum
et preciosa iocalia. O roma. vbi
numerositas iuuenū et multitu-
do puellarum. O roma. vbi est
castitatis exēplū et matronaruz
antiqua pudicitia. O roma. vbi
deniq; est virtus. fama et imor-
tale nomen tuū. Respōde que-
so. At illa. Respondeo et dico:
oia collapsa: omnia exinanita:
omnia nihilata sunt. Et fateor
id mihi accidisse: deo puniente
qui me superbam vidēs: in p-
fundū confusionis et ignominie
me merito depressit. Audiam⁹
autē in fine verba Christo. p̄tra
superbos cōminantis et dicen-
tis. Si diligenter p̄spereris eos
qui animū timētem et cernicez
esse erectā vsq; ad sydera sustu-
lerūt. q̄ naufragia: quot et q̄ta
picula pro acquirēdis honorib⁹
subierūt: intelliges proculdubio
illos non mediocriter desipuif-
se: quādo quidē nil profuit eos
magnos et ḡues desudasse ago-
nes: noctes et dies supra ina-
niter consumpsisse: cum nunc
clara luce deprebendas omnia

Feria sc̄da prime dñice quadragesime.

illa pro quibus tot impenderunt sudores umbratica et prope nulla fuisse. Respice queso nunc et renova cogitationem tuam ad eos. qui similibus fulsere splendoribus. ubi sunt quos ambiebant armorum potentatus? Ubi insuperabiles oratores. ubi qui festa uenientius disponebant? Ubi equorum splendidi nutritores. ubi imperatores. ubi reges ubi duces. ubi exercitus. ubi satrape. ubi tyranni. nonne oia fauilla et cinis? Respice sepulchra et uide quis seruus. quis dominus. quis potens. quis debilis. quis degener. quis diues. quis pauper. quis pulcher. quis deformis. discerne si potes uinctum a rege. pauperem a diuite pulchrum a deformi. Nec si frequenter tractabis. non aliquando superbia intumesces. **H** ille. Ecce quo puniuntur miseri superbi. Attendat igitur unusquisque sibi et superbia deposita humilitatem sequatur. ne in uindictam dei punientis incidat. ne superbum dyabolum imitetur. ne cum ipso uadat in gehennam eternam. A qua mitis iesus nos cripiat. donans hic nobis gratiam et in futuro gloriam. qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria sc̄da prime. Domini-
ce quadragesime. De iudicio.
Sermo. xiiij.

Congregabuntur ante eum omnes gentes. **M**at. xxv. Si mentes humane fragilibus caducisque rebus incubetes attenderent ac diligenter considerarent: quanta sit seueritas diuine iustitie: quam maxime in nouissimo iudicii tremebundum die contra peccatores exercebit: proculdubio relictis uitijs: postergatis cunctis mundi uanitatibus: sese ad uirtutum semitam reducere conarentur: quatenus et corporis et anime penas euadere: atque cum christo sine fine regnare possent. **N**emo est. n. tam durus et obstinatus in malo: qui non molesteret si cogitaret dei filium in nubibus celi uenturum esse in gloria et maiestate: cum tota militia celi ad iudicandum orbem uniuersum. ante quem congregabuntur omnes nationes. **E**t hoc est quod testantur uerba proposita: et in hodierno euangelio recitata. **I**n qua tria documenta habemus. **E**t primum est: quod quilibet debet firmiter tenere uel iudicium esse futurum. **H**oc tangitur in prima parte euangelij ubi dicitur. **C**um uenerit filius hominis etc. **S**ecundum est: quod in die iudicii examinabuntur omnes de operibus misericordie: et ex his premium recipiet et pena. **H**oc tangitur in secunda parte. ubi dicitur. **E**surui etc.

De iudicio. Sermo. xiiii.

Tertium documētum est: qd qd facim⁹ de genere bonorum paupibus xp̄i: xp̄o facimus: ibi. Quādiu vni ex minimis r̄c. Nec igit oia exanimabūtur in die iudicij. De quo tria cōsiderabim⁹.

Primo. Iudicij verificationē.

Secundo. Iudicij ordinationē.

Tertio. Iudicij executionē.

Primo iudicij generalis cōsiderabim⁹ verificationē. Que runt sacri theologi. Vtrū necessario erit iudiciū vlc. Et videt qd nō. Nā in morte corpali ias determinata est: vel pena vel premium. Tunc. n. vnusquisqz iudicatur. vnde Apostolus hebr. ix. Statutum est hoibus semel mori. Et post hoc iudiciū. ergo iudiciū vniuersale nō est necesse. Quic qōm respondit. s. Doc. iij. sen. di. xlvij. q. i. ar. i. ad iij. d. Quāuis cuilibet hoī ante iudicium vniuersale sit certa noticia de sua damnatione vel premio: non tamen oibus oīū dānatio innotescit vel premium vnde iudicium vniuersale omnino r̄ necessario fiet. hec ille. Quam necessitatem triplici lege declaro.

Primo. Lege naturali.

Secundo. Lege diuinali.

Tertio. Lege doctrinali.

Primo dico qd iudiciū vniuersale est necessariū lege nālī

fic. Iustitia cū sit de intrinsecā rōne legis nālī: que cōsistit in reddēdo vnicuiqz pro meritis: qd est tertium p̄ceptū iuris nālī vt pz. ff. de iustitia r̄ iure. l. Iustitia. iuris p̄cepta sunt hec honeste viuere alterū nō ledere ius suum vnicuiqz tribuere. vnde. s. Doc. p. prima. q. xxi. ar. i. Et. iij. sen. di. xlvij. q. i. Cōcludit qd oio i deo ē iustitia distributua. Nā quicqd p̄fectionis est in creatura: totū deo ē attribuēdū. Nec est sentētia **P**hi: vt pz. ij. xi. xij. **M**eth. viij. **P**hy. ij. de aia. Et **A**uicēna. primo naturaliu. Et **P**hs. v. **E**thico. Et ponit. san. Doc. iij. di. xlvij. di. **D**ē qd ē potētissimū: deo est attribuēdū: s; in creaturis est iustitia que est potētissima r̄ p̄clarissima virtutū vt. v. **E**thi. ergo iustitia oino est i deo. de. n. essentialiter est. primo potētissim⁹. scdo sapiētissimus. tertio clementissim⁹. quarto iustissimus. **P**otentia; ostēdit vlr in creando totum mundū ex nihilo. **S**en. i. per suā potētiam maximā est summū p̄ncipiū: r̄ cā efficiēs oīum creaturarū: vt clare ostēdit **P**hs. i. de celo. Et. viij. **P**hy. Sapia ei⁹ ab oibus videtur i ordinationē r̄ gubernatione toti⁹ vniuersi: qd nil pōt addi vlc diminui. **D**ia inquit. ps. in sapientia fecisti. Cle.

Feria sc̄da prime Dñicē quadagesime.

mentia vero est manifestissima
 qz celū z terra vsqz ad ifernū
 mīa dñi plena sunt: vt ait. ps.
 Sz iustitiā adhuc non manife-
 stauit gnāliter sicut supradicta
 tria: sed in finali iudicio toti mū-
 do oñdet se esse iustissimū. In
 hoc mūdo iustitia dei n̄ cogno-
 scit nec appet. Mā videm⁹ ma-
 nifeste i hac vita multos hoies
 trāsgresso nālis rōnis ordine:
 z ēt fracto legis dine viculo: p
 abruta vitioꝝ icedere: supbos:
 tyrānos: p̄tiales: ambitiosos: lu-
 xuriosos: sodomitas: sacrilegos
 vsurarios: iracūdos: inuidos: gul-
 losos: blasphematores: dei z san-
 ctoꝝ: nec in de eoz peccatis pu-
 niri: sz poti⁹ in bonis t̄palibus
 abūdare. Et q̄to sunt peiores:
 tāto magis sublimātur: magis
 exaltat z honorant. vñ Jere. xij.
 admirādo dicebat. q̄re via im-
 pioꝝ p̄sperat: bñ est oibus qui
 p̄uaricātur z iniqz agunt. Plā-
 tasti eos z radicē miserūt. p̄fi-
 ciūt z faciūt fructū. Drope es
 tui ori eoz: z lōge a renib⁹ eoz.
 Ecōtra hoies q̄ i hoc mūdo iu-
 ste viuūt: s̄m lumē rōnis nālis
 vitā suā dirigētes: mādata dei
 z ecclie s̄uātes: hūiles casti: de-
 uoti: opatiētes: pati ēt mori p̄
 defendenda veritate: q̄ nedū in
 hac vita: nō p̄miātur: verū etiā
 affligūtur: tribulant: tēptantur:

tyrānantur: atqz innumeras
 sustinēt aduersitates. sicut p̄ in-
 tuentib⁹ vitā sanctoꝝ oium. vñ
 Judith. viij. Dēs q̄ placuerunt
 deo: p̄ multas tribulatiōes trā-
 fierūt. Cū igit mali in hoc mun-
 do nō puniant: nec boni p̄grua
 p̄mia recipiant. p̄ q̄ erit iudici-
 um vlc in quo scelerati peccato-
 res puniētur: z boni amici dei
 remunerabūtur. Et sic iustitia
 dei vniuersalr patebit. Alii se-
 quere q̄ i deo nō esset iustitia:
 ex quo nō retribuit in hoc mun-
 do nec in alio: qd̄ oino falsū ē.
 Qz iustus dñs z iustitias dile-
 xit: equitatē vidit vultus ei⁹: in-
 quit. ps. Hac lege nāli. Plato
 i p̄hedōne illustratus ait. Cum
 puenerint defuncti in eū locū
 quo demon vnū quādoqz por-
 tat. p̄mo illic iudicant: z qui iu-
 ste: pieqz vixerint: z q̄ secus: h̄ il-
 le. p̄ ergo lege nāli q̄ oino erit
 iudiciū. Sc̄do iudiciū vniuer-
 sale necessario erit lege diuina-
 li. Lex diuina z eterna q̄ est idē
 qd̄ deus eternaliter disposuit z
 ordinauit q̄ fiat iudiciū vlc pro-
 ut in tpe reuelauit suis secreta-
 rijs z amicis. Propterea Job
 radio eiusdem diuine legis illu-
 stratus. vlc iudiciū cognoscens
 eē futuz. xix. c. dicebat. Fugite a
 facie gladij: qz vltor iniquitatz
 gladius est. z scitote esse iudi-

De iudicio. Sermo. xiiij.

cium. Et David. ps. cix. Iudicabit in nationibus implebit ruinas
 & quassabit capita in terra multorum. Isa. iij. c. Stat ad iudicandum dominus: & stat ad iudicandos populos. dominus ad iudicandum veniet cum senatoribus populi sui: & principibus eius. Et iterum Isa. xiiij. Ecce dies domini veniet crudelis: & indignationis plenus: & ire furorisque ad ponendam terram in solitudinem: & peccatores eius conterendos de ea. Mat. xj. & xij. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione ista & detestabunt eam quia penitentiam egerunt in predicatione. Ione. Et Mat. xiiij. Sic erit in consumatione seculi. Erunt angeli & separabunt malos de medio iustorum & mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus & stridor dentium. Idem habetur Mat. xxv. ut patet in euangelio hodierno. Et. ij. cor. v. dicit Paulus. Dominus. n. nos manifestari oportet ante tribunal christi ut referat unusquisque prout gesserit siue bonum siue malum. Idem igitur lege divina & eterna: quod necessario erit iudicium uniuersale: in quo manifestabuntur omnia peccata: omnia scelera: omnia delicta. Quilibet enim cognoscet opera sua siue bona siue mala & non tantum sua: sed omnia omnium ibi publicabuntur omnia peccata cordis: omnia peccata oris: omnia peccata operis: om-

nia peccata omissionis. Ibi manifesta erunt peccata prelatorum clericorum: religiosorum: peccata imperatorum: regum: ducum: principum: marchionum: baronum: nobilium: partialium: seditiosorum: peccata mercatorum: artificum: popularium. Ibi patebunt sedissima peccata carnalia. scilicet sodomitarum: adulterorum: fornicatorum: incestuosorum: sacrilegorum. Et ut breuiter concludam: omnia peccata hominum & opera in finali iudicio manifestissima erunt. unde Eccle. ultimo. Cuncta que fiunt adducet dominus in iudicium: pro omni errato siue bonum siue malum sit. Tertio iudicium uniuersale necessario erit lege doctrinali siue humanali. Ait enim Gregorius. in decretis. d. xxv. Qualis quis hinc egreditur: talis in iudicio presentatur. distin. lvi. capitulo. Si gens. secunda. questione. prima. Nomen presbyteri. ij. q. iij. Consultasti. vi. q. i. Si omnia. ix. q. iij. Aliorum. ix. q. iij. facta. Item Gregorius. xi. questione. prima Sacerdotibus. Et Alexander papa. xv. questione sexta. Si sacerdotibus ubi dicit sic. Non potest autem humano condemnari examine: quod dominus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc seculo iudicata fuissent: locus diuina iudicia

Seris sc̄da prime Dñice quadragesime.

nō haberēt: h̄ ille. Lyprian⁹ vo
 ut de pe. d. i. c. Mungd Laym:
 sic ait. Qualē te inuenerit dñs
 cum vocat talem pariter ⁊ iudi
 cat: quoniā ipse testatur ⁊ dicit.
 Et sciēt omnes ecclesie q̄a ego
 sum scrutator renū ⁊ cordis. vñ
 Bernardus veniet dies illa qñ
 plus valebūt pura cōda: q̄ astu
 ta verba: sciētia bona q̄ mar
 supia plena. Qm̄ qđ iudex ille
 nō flectetur donis: nec fallatur
 verbis: hec ille. Propterea Je
 ro. ad Heliodor. de cōtemptu
 mūdi: sic ait. Ecce de celo tuba
 canit: ecce cum nubibus debel
 laturus orbem iperatoꝝ arma
 tus egredit: ecce bis acutus gla
 dius ex regis ore procedens: ob
 uia queq; metit. Et infra. Deli
 cat⁹ es frater charissime: si ⁊ hic
 vis gaudere cū seculo: ⁊ postea
 regnare cum xp̄o: veniet veniet
 illa dies qua corruptiuus hoc ⁊
 mortale induat icorruptioneꝝ ⁊
 immortalitatē. Beatus seru⁹ quē
 dñs inuenerit vigilantē. Tunc
 ad vocē tube pauebit terra cum
 populis: tu gaudebis iudicatu
 ro dño. Lugubriore mundus i
 mugiet: ⁊ tribus ad tribū pecto
 ra feriet. Potentissimi quōdaz
 reges nudo latere palpabunt.
 Exhibebitur cum prole sua ve
 nus: tunc ignitus iupiter arde
 bit: adducetur cum suis stultus

Plato discipulis. Aristo. argu
 mēta nō pderunt. Tunc tu ru
 stican⁹ ⁊ pauper exultabis. ride
 bis. ⁊ dices. Ecce crucifixus de
 us me⁹: ecce iudex qui obuoluit⁹
 pānis in p̄sep̄io vagit. Hic ē il
 le operarie ac questuarie filius.
 Hic matris gestatus sinu ho
 mineꝝ de⁹ fugit in egyptū. Hic
 vestitus coccino. Hic sentibus
 coronat⁹. Hic magus demonē
 habēs. ⁊ samarites. Lerne ma
 nus iudee q̄s fixeras. Lerne la
 tus romane qđ foderas. Vide
 te corpus an idē sit qđ dicebat
 clā nocte sustulisse discipulos. h̄
 ille. Et Augu. xx. de ci. d. c. i. ait.
 Tenet ois ecclesia dei vex: xp̄s
 de celo esse venturū. ad iudican
 dos viuos ⁊ mortuos. Quid igi
 tur dicēt corda dura. cōda mar
 morea. corda ferrea. q̄ nec rōni
 bus aptissimis. nec legi diuine.
 nec auctoritatib⁹ sanctorū ⁊ dicti
 credere voluerūt. De igi anie
 eorū. ve corpi. ve vtriq; simul.
 Quia veniet dñs potentissim⁹
 cui nō poterunt resistere impe
 ratores. nō reges. nō principes.
 nō duces. nō marchiones. non
 armigeri. Veniet dñs sapien
 tissimus cui nō resistent logici:
 nō phylosophi nō oratores. nō
 legiste. nō canoniste. nō theolo
 gi. Veniet dñs iustissim⁹. qđ nō
 est acceptoꝝ psonarū. Et iō tunc

De iudicio. Sermo. xiiij.

nō pderunt prelature. nō dignitates. nō episcopatus. nō cardinalatus. nō multitudo beneficiorū. nō multitudo mulaz et equorū pinguiū. nō multitudo domorū auro fulgētū. Quoniā ergo timēdū est iudiciū vniuersale. qd̄ nemo quouis mō fugere pōt. Audi exēplū. Iuuenis quidam dissolutus et male vite in somnijs raptus: videbat ei q̄ erat ductus ad iudiciū ante tribunal xp̄i. Et cū xp̄s tm̄ hoc diceret redde rō nē: adeo p̄territus ē: vt excitatus totū se canū inuenerit. Et ita vitā in bono mutauit. Quarto a fortiori erit vnicuiqz timor ac tremor cū realiter et nō in somnijs ad ineuitabile et vniuersale illud iudiciū adducetur.

Secundo p̄ncipaliter iudiciū vniuersalis cōsiderare debem⁹ ordinationez. Ordinatissimuz vtiqz erit vniuersale iudiciū: qz ab eo fiet qui est sapientia icreata. Sic tria sunt cōsideranda.

Primus. est iudiciū cognitio.
Scōm. est iudiciū reuelatio.
Tertiū. est iudiciū examinatio
Primū ḡ est iudiciū cognitio
 Querunt doctores vtrū tēpus finalis iudiciū ab aliquo intellectu creato: determinate cognosci atqz sciri possit. rñ. s. tho. iij.

sen. di. xlvij. q. i. ar. iij. Et in qōnibus de potētia dei. q. v. ar. vi. dicens. Tēpus determinatū quo mūdus finiri debeat ab aliquo intellectu creato nullo mō cognosci pōt. Et hoc triplici rōne pbat. Prima rō sumit ex parte diuine p̄tatis sic. Finis mundi d̄z r̄ndere principio: sed p̄ncipio mūdi nulla virt⁹ creata deo copata est: eo q̄ mundus ex sola dei potētia habuit initium: ergo nec finis mūdi ab vullo intellectu creato cognoscit: s̄z solū subiicitur diuine volūtati et p̄tati. Secūda rō sumit ex pte mltitudinis sic. finis mūdi n̄ erit nisi nūero electoz cōpleto: cui⁹ p̄pletio ē quasi quedā executio toti⁹ diuine p̄destinationis. S̄z numer⁹ electoz in supna felicitate locād⁹ fm̄. Sic. soli deo cognit⁹ est: et hoī iesu xp̄o p̄ quē tota diuina p̄destinatio quodā mō impletur. Qz vt d̄r. Jo. v. p̄r eni diligit filiū: et oia demōstrat ei que ip̄e facit: ergo soli deo et iesu xp̄o: mūdi finis ē cognit⁹. Tertia rō sumit ex pte q̄tudinis sic. In fine mūdi cessabit oīs mor⁹ celestium corporoz: s̄z qñ cesset motus celi nō pōt sciri ab hoīe: qz celi q̄es nō ab aliqua naturali cā: s̄z solū a diuina volūtate dependet: ḡ nō pōt sciri ab intellectu creato determinatū tēpus. quo mūd⁹ fi

Seria sc̄da prime. Dñice quadragesime.

niaf. **M**as rōnes sc̄ti doctoris formalr sic ponit Rayneri⁹ in sūma. vñ discipulis querētibus de die ⁊ hora qñ erit iudiciū rñ dit dñs: vt p̄z. **M**at. xiiij. ⁊ **M**at. xiiij. di. De die aut̄ illa vl̄ hora nemo scit: nec angeli in celo: ne qz filii⁹: nisi p̄r. Dicit̄ aut̄ filii⁹ ne scire vt. s. **D**oct. declarat in. iij. vt. s. in quātū nos scire nō facit. Et sic reliquit q̄ tēp⁹ determinatū de fine mūdi sciri nō pōt ab aliq̄ creatura. **C** Sc̄d̄z cōsiderā dū ē iudicij reuelatio. Veniēte finis mūdi tpc: put deteriatū ē in mēte dina: gl̄iosus filii⁹ dei: illud reuelabit suis sc̄tis ⁊ electis **A**lloquet̄. n. suā: sc̄tissimā genitricē di. **M**at̄ dulcissima scias hodie ē dies iudicij i quo totus mūd⁹ finit̄. Et virgo gl̄iosa cordialit̄ letabitur. Deinde vocabit ap̄los dicens. Vos secretarij mei scitote q̄ hodie adimplebitur desiderij v̄rm. **M**ā hodie iudicabo totū mūdū vbi corp̄ v̄ra: que tot aduersa p̄ me sustinuerūt: in gl̄ia resurgēt. **O** quō letabunt̄ aīe ap̄loz. Deinde reuelabit seraphinis ⁊ p̄ncipaliorib⁹ martirib⁹. Et sicut credo vocabit fundatores religionū. **P**aulum. s. p̄mū heremitā. **A**ntoniū **B**asiliū. **A**ugustinū. **B**ñdictuz. **D**ñicū. **F**rāciscuz. di. **L**etamini ⁊ exultate: qm̄ hodie iudicabo

mūdū ⁊ corpa gl̄ificabūtur. **C**ontēploz ego q̄ oēs p̄sternēt se gl̄ificantes deuz ⁊ dicētes. **G**loria tibi dñe qui natus est de virgine: cū patre ⁊ sc̄tō sp̄ritu in sempiterna secula. Amen. **H**ac aut̄ reuelatione facta: tota curia celestis gaudebit. Et tūc mittet angelū vt congreget totū mūdū in valle **J**osaphat. Et angelus p̄mo sonabit tubā postea dicet. Surgite mōtui venite ad iudiciū. **A**d cui⁹ vocē in momēto ⁊ ictu oculi: oēs tā de inferno q̄z de limbo p̄ueroz q̄z etiā de purgatorio: q̄z de paradiso: virtute diuina resument sua corpa: ⁊ sic totus mundus cōgregabit̄ in **V**alle **J**osaphat sicut p̄dixit dñs per **J**oelē p̄phetā. c. iij. d. **C**ongregabo oēs gentes ⁊ deducam eas in valle **J**osaphat: ⁊ ibi disceptabo cū eis. Deinde dicet angelis. Vos precedite s̄m gradū v̄rm: ⁊ vos sancti sequimini me. **T**unc omnes angeli precedent cūz tubis: ⁊ cytharis: vt sit in aduentu aliquis maximi p̄ncipis. **U**nus chorus precedet alterum vsqz ad nonū. **I**n primo choro. i. infimo precedet vnus angelus deferens verillum. idest sacratissimam crucem: in qua deus noster passus ē. **Q**ue crux vt **C**hrisost̄o. dicit. **E**rit clarior sole. Et

De iudicio. Sermo. xiii.

alter angelus alterius chozi: vt ego puto defert coronā spineā: manibus eleuatis ante faciem suā: ita alte vt possit ab oibus videri. Et alius angelus tertij chozi lanceā: et alius quarti chozi clauos quibus dñs noster fuit affixus cruci. Et alius quinti chozi colūnam: in qua flagellatus fuit dñs. Et alius sexti chozi spongiam cu3 qua potauerūt christum felle et aceto. Et alius septimi chozi flagella. Alij octauo chozi vincula et funes quib9 ligauerūt christū. Alius. s. noni chozi vellum quo vellauerūt facies eius. Istis igit sic ordinate precedētibus: dñs mundi et iudex vniuersalis Iesus christus capiet matrē suā cū manu: circumdatus suis secretarijs. s. discipulis et incipiet ambulare sequentibus eum oibus sanctis: quia tunc totū celū euacuabitur. **O** quā glorioza quā felix: quā beata processio: nūquā fuit similis. **N**on deficit intellectus: tā digna: tā excelsa cogitare. Et descēdet in valle Josaphat: stans in aere a longe quantū poterit ab oibus videri. **O**bi erit totius mūdus congregatus in triplici gradu distinctus. **Q**uidā erunt boni perfecti qui tenuerūt vitā apostolicā. **E**t illi erūt in altū cum christo. **A**lij erunt boni cōiter: qui h3 cō-

miserint multa peccata in hoc mundo: tñ postea fuerunt in ale contenti et egerunt pñiam: et tales erunt in dextera parte. **A**lij erunt mali qui male vixerunt et mortui sunt in peccato mortali et isti erūt in pte sinistra abbaso in terra. **T**ertū considerandū est iudicij examinatio. **T**oto .n. mūdo ordinato christus ostēdet crucē clauos: et cicatrices: in suo corpore: que vt ait **C**hrisostomus radijs solis erunt lucidiores. **E**t dicet. **E**cce crux in qua fui affixus. **E**cce clauis quib9 fui confixus. **E**cce lancea que meum aperuit latus. **E**cce spinea corona qua coronatus fui. **E**cce clauorū foramina. **E**cce vulnera. **E**cce totū corpus meum afflictū. **E**cce cuncta instrumenta. **E**t hoc faciet dñs vt ostēdat quā misericorditer boni sunt saluati: et quā iustissime mali sunt damnati: quia. s. tantū precium sui sanguinis contempserunt. **V**nde in hec verba eis iproperabit vt **C**hrisostomus. super **M**at. dicit. **E**go ppter vos homo factus sum: ppter vos alligatus sum et delusus et cesus: et crucifixus: vbi est tāta iniuriarū mearū fruct9. **E**cce pñiū sanguinis mei quē dedi pro redēptōe aiarū vestrarū: vbi est seruitus vestra quā mihi pro precio san-

Seria. ii. prime Dñice quadragesime.

guinis odistis: Ego sup gloriã meã vos habui cū essem deus apparēs hō: et viliorē oib⁹ reb⁹ vestris me fecistis. Mā oēm rē vilissimã terre amplius dilexistis q̄ iustitiã meã et fidem. hec ille. Et vertēs se s̄ dānatos dicet. Reddite rōnez vilicationis vestre. Vbi de. v. principaliter examinabit. ¶ Primo dicet. Reddite rōnē de corpore cum mēbris. Dedi vobis corpus cū mēbris vt illud p̄seruaretis castum sobriū et domitū: s̄ vos illud exposuistis voluptatibus et delitijs. Quid nāq; pro me corpora v̄ra passa sunt: Quid afflictionis: qd mortificatiōis: quas plagas: quas iniurias pro noie meo tollerastis: Vos nō ieiunia ecclesie: non vigilijs sc̄orū: nō quattuor tempora: nō q̄dragesimas: nō pur semel in ebdomada in memoriam passionis mee ieiunastis. Nō domuistis illō cilicij. disciplinis. mortificationib⁹. s̄ exposuistis illud fecibus luxurie et carnalitatib⁹: fornicādo: adulterādo: incestuādo. Nō pepcistis feminis: nō monialibus: nō masculis. Dedi vobis oculos ad aspiciendum ad vilitatē et necessitatē vt aspiciēdo celos et elemēta cum oibus p̄tentis: vt inde exurgeretis ad cōtemp̄andã tantam gloriã

quãtã vobis p̄paravi. Dedi vobis aures vt audiretis p̄dicatiōnes et doctrinã sanctã. sed potius audistis detractiones et vanitates mūdi. Dedi vobis nares ad odorandū vt ex fragrantia floꝝ et aromatuū intelligeretis: quia sc̄i mei in patria florent: sicut liliū et sicut odor balsami sunt ante meã maiestatē. Dedi vobis linguã et palatum ad laudandū me qui vos creauit: ad edificandū primū: ad cōfitendū pctã: s̄ vos cū illa blasphemastis me et patres et sp̄m sanctū: et matrē meam sanctissimã: sc̄os et sc̄as: multiplicādo verba iniuriosa: verba bestialia verba contumeliosa. Quot nephanda: quot tribaldarias: quot opprobria maledicta lingua dixistis p̄tra me. Illas docuistis mentiri piuras et decipere. Dedi vobis manus ad bñ operādū: et vos illas exhibuistis ad pcutiendū: occidendū et rapinandū. Dedi vobis pedes ad ambulandum et p̄ficiēdo de bono in melius: et vos illos veloces habuistis ad currendum in malum. ¶ Sc̄do dicet. Reddite rōnez de aia rōnali. Māz dedi vobis illã tam alte creatã: qz ad imaginē et similitudinē meã: bñ vite capacē: dicēs vt scribit in Ec̄c. x. c. filii in mansuetudine serua

De iudicio. Sermo .xiii.

aiam tuā z da illi honorez fm meritū suū: sed vos v̄ra iracundia z vindicta scindistis eā occidēdo primū z sumendo vindictā de eo. In sup eādē imaginē picistis in ignē auaritie icēdēdo z oburēdo eā. Preterea picistis eā i latrinā z stercus fetētis luxurie. Sifr reddite rōnē de potētis aic. Mā dedi vobis memoriā ad memorādū passionē meā quā p vobis passus suz bñificia innumera q̄ vobis ptuli: pcā q̄ p̄ me omisitistis. Dedi itellectū ad ptēplāda celestia. Dedi volūtātē ad operādū virtuosā: s̄ vos has potētias ad terrena z trāsitoria quertistis. Tercio reddite rōnē de scia z documētis. Mā dedi vobis lumē scientie nālis: quo recte cūcta pageretis: vos v̄o i gratissimī: illd lumē in fecib⁹ pctōz picistis z in tenebris scleruz extinxistis. magis diligentes tenebras q̄ lucē. Postea dedi vobis legez scriptā doctrinis moribus atqz sapiētia plenā: clarā z lucidā: p diuersos libros distinctam: vt ē genesis: erodus: leuiticus: numeri: deuteronomij: iosue: iudicū: ruth: pm⁹ regū: scd̄s regum tertio regū: q̄rtus regū: prim⁹ paralipomenō: scd̄s paralipomenō: esdras primus. xxix. z. xxxix. Thobias. iudith. hester. Job. da

uid. pabolc. eccles. cānica sapia ecclesiastic⁹. isaias. ieremias. ezechiel. daniel. osec. iobel. amos. abdias ionas. micheas. nauz. abacuch. sophonias. ageus. zacharias. malachias. baruth. machabeorū pm⁹ z scd̄s. S̄ vos h̄ oia tanqz lutū existimastis. Et ego cōpatiēs veni i mūdū: carnem assumpsi: psonaliter ore pprio vos vocauī pdicādo: miracula faciēdo: ad pniām iducēdo: dilectā vitā meā exposui: vt vos lucrifacerē. Postea resurgēs duo decim discipulos meos p mūdū misi: dādovobis legē grē declaratā p q̄ttuor euāgelistas. s. p Mat. Mar. Lucā. z Joānē ad dēs eis vas electiōis Pauluz mibi p̄electū. petrū. iacobū. andā z ioannē. quoz doctrina z eplē toti mūdo illuxerunt. Postea misi martyres p̄fessores z virgines. Tādē misi pdicatores meos p̄claros. Basiliū. s. Augustinū. bñdictū. dñicū z Franciscū: qui cū suis filiis totū mūdū doctrinis z exēplis ad bñ agēduz excitauerūt. S̄ vos gen⁹ maledictū. gen⁹ excōicatū z a me totalr reprobātū. tātā sapiāz. tātū doctrine lumē. tātā scie claritatē velut sterc⁹ reputastis: eā cōtēnēdo: sculcādo apte z manifeste pdicēdo. Immo expositores, huius doctrine vitupastis

Feria sc̄da prime **D**ñice quadragesime.

deridendo. trufando. detrahendo ifamādo. expellēdo. z qđ peius est aliq̄s verberastis: flagellastis z occidistis. Quid dicitis ad h̄o mifi pctōres. **D** cecī. **D** insensati. tot pctā mortalia. tot scelera. tot horribilia ꝓmisistis offendēdo me z patrē z sp̄m̄sanctū. nō ꝓ ignorātiā s̄ ꝓ ꝓpria malitiā: ꝓ ꝓpria nequitia z ꝓpria puerſitatē. Quid dicēt tūc theologi q̄ male imo pessime vixerunt: Quid phi. Quid logici. Quid oratores. Quid grāmatici. Quid decretaliste. Quid legiste. Quid prauī ꝓdicatores qui rā turpiter vixerūt? Lerte nihil poterūt respōdere: nullā rōnez poterūt assignare: s̄ ꝓterrītī z ꝓfusi: cognoscētes eoz vitā fuisse pessimā desperātes d̄ eoz salute dicent illud qđ h̄r̄ sap. v. Ergo errauim⁹ a via veritatis z iustitie lumē nō luxit z sol itelligētie nō ē ort⁹ nobis. Lassari sum⁹ i via. iniquitatis z ꝓditōis z ābulauim⁹ vias difficiles. vias āt dñi ignorauim⁹. Supple ignorātia crassa z supia. Quid nobis ꝓfuit supbia qua supple nolui⁹ obedire dei mādati vt recte viucrem⁹? Lerte nihil. **Q**uarto dicet. **R**eddite rōnē de tpe. **M**ā vobis dedi tps quo nihil ꝓciosi⁹ ad penitētiā agēdā: s̄ vos vilissimū illud re

putastis: z totū illud mūdo dedistis in ludis. in festis. in iocis cātādo. tripudiando. adeo vt nihil ex eo expositū fuerit nisi i delectationib⁹ mūdi. **Q**uinto dicet. **R**eddite rōnē de tꝓalibus. **M**ā dedi vobis bona tēporalia: vt vineas: cāpos. possessiones. aialia. pecuniā. vt ex illis faceretis elemofinas. **S**bueniretis viduis. orphanis. pupillis. pauperib⁹. religiosis. vt **A**strueretis oratoria. tēpla. ecclias. hospitalia. calices. paramēta. s̄ vos oia cōsumpsistis i edificijs. ꝓꝓis. ꝓuuijs lautis. i egtaturis sale-ratis. i canib⁹. i auib⁹ ad aucupādū. i vestib⁹ sumptuosis. i ornāmētis varijs i picturis domoz. lectorz. cameraz. **N**ō dedistis mibi māducare: nō bibere. nō vestistis me. nō recepistis cū essez hospes. nō visitastis cū essez ifirm⁹. nō redimistis. non sepelistis. nec aliq̄ cura fuit vobis de me. qz qđ vni ex minimis meis fecissetis z mibi vtique fecissetis. **D**edi vobis dñia ad regēdū mūdū in pace z iustitia: sed vos tyrānistastis z derobastis subditos vestros bibēdo eoz sanguinez: z auferēdo ab eis substantiā z victus eoz. **N**on defendistis pauperes. nō viduas. non pupillos. non orphanos. non ecclesias. z qđ pe-

De iudicio. Sermo. xiii.

ius est. ecclesiarum bona dedi-
stis filiis et filiabus vestris im-
pinguando et maritādo bastar-
dos et bastardas: quos pessime
et cum mea maledictione genui-
stis. Deinde vertens se ad ma-
los prelatos dicit. Et vos o fi-
lij dyaboli ascendistis ad prela-
turas ecclesiasticas: nō intrans-
tes per me qui sum hostius, sed
per portas argenteas et aureas
cum donis: cum precibus cum
potentia dominorum: cum au-
xilio mundanorum: vendentes
ementes spūm sanctum cum si-
mone mago. Nō fuit vobis cu-
ra de aiabus subditoꝝ vestro-
ꝝ: s; sollicitissimi fuistis ad ra-
piendum lanas et lac. i. redditus
et introitus. Et ppter insatiabi-
lem auaritiā vestras recepistis
tyrannice bona religiosorum in
comedēdo. Ecclesias vero eoz
conculcastis et totaliter destru-
xistis. et vita vestra pessima scā-
delizastis totum mundū. Vos
superbi. vos gulosi intantus q
mundus non potuit faciare gu-
lositatem et ingluuiem vestras:
vos lujuriosi vt porci: multipli-
castis tot bastardos et bastar-
das quos nutritis et nutriri
tradidistis sanguine ecclesia-
rum nicarum dicentes q erāt
vestri nepotes et neptes. In vo-
bis non fuit charitas: non iusti-

tia: non exemplaritas: non ali-
qua virtus. Karissime celebra-
stis: rarissime dixistis officiu:
nullam ecclesiam: nullā opera-
tionem erga proximum habu-
istis: totum studium vestrū fuit
ad delicias corporis: ad exaltā-
dum nepotes: et filios vestros:
parentando modo cum illo do-
mino: modo cū illo rege. Mu-
tristis insuper canes: falcones:
equos: mulas: iuvenes lasci-
uos: rufianos et rufianas: intro-
ducentes vobis pueros et puel-
las. Et finaliter vertens se ad
malos religiosos dicit. Et vos
o maledicti hypocrite vbi est ob-
seruātia religiōis vestre. vos nō
seruastis regulam: non constitu-
tiones: non rubricas: non obe-
dientiam: non paupertatem: nō
castitatem: non cerimonias: nō
ieiunia: non silentia: vos pro ni-
hilo habuistis religionis statu-
tum: ad quas vos vocauī. vos
elegi: vobis gratias infudi. E-
vos alios elegi vt essetis predi-
catores verbi mei ad vitioꝝ um-
extirpationem et animarum sa-
lutem: sed vos predicastis va-
na et inutilia: pomposa et nō fru-
ctuosa: querentes placere ho-
minibus: et non mihi. Vos
non fuistis predicatorum verbi
mei sed antichristi et dyaboli:
qui modo vos in infernu; tor-

Feria.ii. prime Dñice quadragesime.

mentabit. Eratis impatientes: vindicantes: supbi: non audientes vnū rephensibile verbum a p̄latis vestris. Adhesistis dñis temporalibus pro bñficijs accurrendis. p̄dicabitis paup̄tatē: castitatē: humilitatez: patientiā: s̄ vos peiores fuistis demonijs. Et qđ peius est volebatis clare miraculis: et cōabamini vt ego p̄ voluntatē meā facerē miracula ad v̄ram ostentationē: et vos eratis incarnati demones. Decipiebatis pp̄los dicētes. talis fecit miracula: et talis est beatus: apponētes añ sepulturam imagines mirabiliter vulneratas: suspendētes lampades: cereos: candelas: baculos: oculos argenteos: et añ altare meū vbi erā ego in corpore et aia et deitate: nō erat candela vni⁹ denarij acēsa. p̄dicabatis mēdantia: ioculationes: dissolutōes: diuisiones: sectas: guerras: vn⁹ p̄ aliū inuehēdo: et totū vt esset fama de vobis. Molebat ire ad predicādū: nisi p̄us habitis breuibus papalibus: litteris regū: dñoz: comituz: quas postea in predicationibus ostēdebatis: iactantes et gloriātes vos cuz sathana: cadētes de celo in baratrū iferni. Quid igit dicitis ad hec. O generatio mala. O generatio adultera. O generatio pessima. Ecce pctā vestra. Ecce opa vestra. Ecce tot mala et tot scelera per vos cōmissa et p̄petrata. Et tūc oia peccata cogitationū. omnia peccata locutionū oia peccata opationuz. oia pctā omissionuz. que cōmissa sunt a principio mūdi vsq; ad finē manifestabunt corā toto mūdo. tā occulta q̄ secreta. que dicent vt Bernardus inqt. Tu nos egisti. tua opa sumus. Nō te deseremus s̄ semp tecum erimus. Et Sap. iiii. Veniēt in cogitatione pctōz suoz timidi. et traducēt illos ex aduerso iniquitates eoz. vñ Chriſo. In illa die nihil est qđ rñdeamus: vbi celū: terra: aqua: sol et luna: dies et noctes et totus mundus stabit aduersus nos in testimonium pctōz nostroruz: hec ille. Quid faciēt tunc miseri pctōres: quoniam ibūt: quo vertent se: ad cui⁹ auxiliū p̄fugient cū totus mundus erit cōtra eos armatus? Dicit Vgo de sc̄to victore. Celum dicet. Ego lucem sibi ministraui ad solaciū. Aer dicet. ego oē genus auiū sibi ddi ab obsequiū. Aqua dicet. Ego diuersa gnā pisciū dedi sibi ad vsuz. Terra dicet. Ego panē et vinū sibi ddi ad nutrimētū. Jō ignis clamabit. A me cōburat. Aq̄ clamabit. A me demergatur. Aer cla

De iudicio. Sermo. xiii.

mabit. In me vētiletur. Terra etiā clamabit. A me absorbeat Infern⁹ clamabit. A me deglutiat. h̄ ille. **O** q̄ vt inqt Grego. Anguste erūt tūc reprobis vie. Superi⁹ erit iudex natus. inferi⁹ horrendū chaos. A dextris peccata accusantia. a sinistris infinita demonia ad suppliciū trahentia. itus conscientia vr̄es. foris mūdus ardens: miser peccator sic dep̄b̄esus quo fugiet? Latere erit impossibile: apparē intollerabile. h̄ ille. Ex his p̄ q̄ peccator nō poterit fugē sursus: qz ibi erit iudex natus: qui gladio bis acuto de ore ei⁹ procedentē ipsum occidet. Nec fugere a dextris: qz ibi sunt peccata que eum apprehendēt. Nec fugere a sinistris: qz ibi sūt demones qui eum ad supplicium trahēt. Nec fugere vel abscondere se infra se: qz ibi est vermis conscientie: qui eum totū corrodet. Nec fugere extra mundum: qz totus est plenus igne: qui ipsuz comburet. Et ideo nō restat nisi vt in inferni fornace cadat. Et h̄ de secundo principali.

Tertio iudicij vniuersalis cōsiderare debem⁹ executionē: vbi tria sunt consideranda.

¶ Primum. est iustoz allocutio.
¶ Scdm̄. ē dānatoz p̄dēnatio.

¶ Tertiu. est inferni sigillatio.
¶ Primum est iustoz allocutio: Que lingua: que vox poterit exprimere: qz dulcit: qz suauit inefabilis dei bonitas loquet̄ sc̄tis et electis suis: Nā hilari vultu: facie serena: voce suauit: vertens se ad eos: et permaxime ad reuerendā matrē suā dicet. **O** dulcissima mater et toti⁹ mundi imperatrix: qz tu me genuisti: lactasti nutriti: et multos labores p̄ me sustinuisti. Et vos o discipuli et secretarij mei: qz vestris predicationib⁹ totū mundū ad me traxistis. Et vos o martyres incliti: qz corpora vr̄a diuersis supplicijs p̄ me exposuistis. Et vos **O** p̄fessores lucidi: qz altissimā p̄niam ad meā laudem. fecistis. Et vos **O** virgines sacre: qz integram et illibatam virginitatem vt mihi placeretis seruastis. Et vos **O** viri religiosi: qz munduz reliquistis et in sancta religioe me secuti estis. Et vos **O** filij predicatorum: qz nomen meū coram gentibus et populis manifestatis obiurgantes vitia et peccata munduz illuminastis vita doctrina pariter et exēplo. Et vos **O** penitentes: qz vitam vestram ob amorem mei corristis et emendastis. Et qz b̄ndicti estis a p̄re et a spū sc̄o et a me venite ergo benedicti mei. **O**

Seria sc̄da prime Dñice quadragesime.

melifluū v̄bū: venite **D** viscerosa locutio. **D** s̄mo zucharatus. Quid meli⁹: qd beati⁹: q̄ ab eo vocari: q̄ ē bonū sūmu⁹. **P**ossidete patū vobis regnū a p̄stitutione mūdi. **D** q̄le regnū. **D** q̄le dñium. **N**ō certe terrenū: nō trāsitoriū s̄ eternū: z semp duratur⁹: totū in se stinēs qd̄ deletat. **C**ōsideret q̄libet v̄m̄ charissimi: q̄ suauia sunt v̄ba ista: q̄ dulcia: q̄ amena: q̄ iocūda. **D** q̄tū gaudij: q̄tū leticie: q̄tū exultatiōis erit tūc in mētib⁹ electoꝝ: impossibile ē cogitare: multo magis ligua exp̄mer. **S**c̄d̄z ē dānatoꝝ sniatio. **L**z x̄po oia sint clara z manifesta: z nulli⁹ idigeat p̄ filio: tñ vt sc̄s z electos suos honorificet: ante snie p̄mulgationē petet p̄ filioz di. **Q**uid vobis v̄r **M**ater mea z vobis electi meis: de istis q̄ a finistris sūt. **V**idete coꝝ scelera coꝝ opa. coꝝ vitā. **I**sti fuerunt semp mibi rebelles: p̄dicētes z iobediētes p̄tēpserunt me: grāz meā: p̄dicatores z suos meos: bñificia in m̄ia nō cognoscētes facti sunt ingratiissimi: me z gl̄iam meā p̄ nihilo hūerunt duri obstinati z p̄terui: āplexati sūt mundū z p̄cupiscētias eius: ad herētes dyabolo z pompis ei⁹. **H**abuerūt me odio z patrem meū z sp̄m sc̄m: oēm q̄ vitā vir

tuosaz dic̄ igr̄ m̄i mea. **Q**uid v̄bi videt̄ faciēdu⁹. **T**ūc scripsit̄ dei genitrix dicet. **F**ili mi dulcis sine: ex quo isti male z pessime vixerūt: vt eoꝝ opera ostendūt: ad cōmendatōez tue iusticie detis sniam cōtra eos: vt sine fine in inferno eternaliter puniātur. **H**anc sniam p̄firmabunt oēs apli: oēs martyres: oēs cōfessores: oēs v̄gines: oēs sc̄i z sancte dicētes. **I**ustissime de⁹: oino isti s̄ i inferno detrudēdi. **Q**uid igr̄ tūc faciēt mibi p̄tōres. **M**a pouerelli: ha mibi: ha desgratiati: mater m̄ie simul cuz sanctis oibus feret p̄tra eos eterne dānatiōis sniaz. **Q**uis p̄ illis orabit. **Q**uis illos defendet. **A**d cuius auxiliū p̄fugiēt. **D**eu qz n̄lus erit in defensiōe sua. **E**t tūc x̄ps vertet se p̄ eos facie turbata: voce terribili: voce tonitrua dicēs. **D**iscedite a me: qz sic̄ fuistis in mūdo separati a me p̄ scelera v̄stra. sic̄ sepati eternaliter eritis a me q̄ sum sumū bonū: fons omniū bonoꝝ: gaudiū z leticia sempiterna. **D**eide subiūget. **M**aledicti. sc̄z a p̄re: maledicti a sp̄sc̄o: z a toto creaturarū ordie. **E**t addet. **I**n ignē eternū. **S**icut enim fuistis semp in ardore reꝝ terrenarū sic̄: eritis in igne eternarū penarū. **Q**ui parat⁹ est dyabolo z āgelis ei⁹:

De odio. Sermo. xiiii.

qui erunt vestri tortores et puni-
tores. Separo vos a me ut
maledictos et execratos: et mit-
to vos in ignem et tormentum eter-
num: cum dyabolo et omnibus
socijs eius: quibus in mundo ser-
uivistis. **H**ic deus gloriose quod
erit terribilis illa sententia: quod ri-
gida: quod seuera. Quia plata: mi-
seri damnati. tantum terrorem: tan-
tum horrorem habebunt: quod predo-
lore concussi et perterriti: percuti-
ent pectora sua facies et capita
Et ulabunt: clamabunt: et dicent.
Heu: heu: heu cur nati sumus.
De nobis quod peccauimus. **D**e
nobis quod non obediimus. **D**e
nobis quia duri fuimus. **H**eu
maledicta dies conceptionis no-
stre. **M**aledicti sint anni nostre
nutritionis. maledictum sit totum
tempus vite nostre. **C**ur non suffo-
cati fuimus in ventre matris no-
stre. **O** quanta erit eorum tristi-
tia. **O** quatus dolor. **O** quanta
afflictio cum prospicient se esse se-
paratos a maiestate diuina: a
sortio sanctorum a societate ele-
ctorum. **H**eu quod separabitur filius
a patre. pater cum electis: filius cum
damnatis. **H**eu dico: quod filia se-
parabitur a matre: frater a fra-
tre: soror a sorore: amicus ab
amico. illi ad gloriam isti ad pe-
nam. illi ad requiem. isti ad labor-
em. Illi ad gaudium. isti ad tristi-

am. Illi cantantes. isti plorantes
Illi liberi isti conpediti. **E**cce quod
dolorosus quod lachrymosus et fle-
bilis erit eorum discessus. **D**ebe-
ret profecto quilibet nostrum tali-
bus ex charitatis visceribus com-
pati: dum in hoc mundo sumus.
Tertium est inferni sigillatio.
Dicet finaliter christus. **O** ter-
ra dilata et aperi os tuum et deglu-
tias istos pessimos et scelera-
tissimos peccatores simul cum
omnibus demonijs. **Q**uo di-
cto aperiet se terra usque ad infer-
ni profundum: et illico omnes re-
probi: et omnes demones euulsa-
tes et plorantes cadent in fornacem
infernalē. **T**unc vero claudet et
sigillabitur terra pariter et infer-
nus: in quo demones simul cum
damnatis omnibus sine fine cru-
ciabuntur. **E**lecti vero christo
precedente: cantantes et psallentes
in paradisi gloriam intrabunt.
Habent ergo ut euangelista dicit
hi. s. damnati in supplicium eter-
num. iusti autem in vitam eter-
nam. **D**iuentes cum patre et filio
et spiritu sancto per infinita secu-
lorum secula. Amen.

Feria tertia. prime dominice
De odio. Sermo. xiiii.

Os fecistis illam spe-
lucam latronum. **M**at.
xvi. **N**on est aliqua lin-
gua mortalis quibus

Feria sc̄da prime dñice quadragesime.

Exornata maxima eloquētia es-
 set: q̄ sufficiēter expr̄imere pos-
 set: q̄ graue atq̄ horrēdum fit
 odij pct̄m: p̄ qd̄ aia rōnalis que
 domus dei: z tēplū spūs sancti
 merito deberet esse: deserto sū-
 mo d̄ditore: spelūca fit latronuz
 z habitaculū demoniorum. Et
 hoc est de quo saluator d̄querit̄
 dicens. Domus mea domus
 orationis est: vos aut̄: supple se-
 quētes execrabile odij pct̄m fe-
 cistis illā speluncam latronum.
 Que fuerūt verba assumpta: z
 in hodierno euāgelio recitata.
 In quo tria singularia docum̄-
 ta habem⁹. ¶ Primo q̄ sicut
 xp̄o ciuitatē intrāte ierosolimo-
 rū d̄mota ē tota ciuitas. ita xp̄o
 intrāte i aiam: p̄ gratiā: cōmouet̄
 tota ad recte viuēdū optimeq̄
 operādū. Hoc tangit̄ prima pte
 euangelij. vbi dicit̄. Cū intrasset
 iesus ierosolimaz zc̄. ¶ Sc̄dm
 documētū est q̄ ecclesia sancta
 domus dei est. z domus orati-
 onis. z nō locus negociationis
 Hoc tangit̄ parte sc̄da: vbi di-
 cit̄: Dom⁹ mea dom⁹ oratio-
 nis est. ¶ Tertiū documētū da-
 tur i vltima pte euāgelij. Reli-
 ctis illis abiit foras extra ciuita-
 tē. Per qd̄ edocemur q̄ q̄cun-
 q̄ vult p̄ficere in vita spiritali
 necesse est illū exire ciuitatē cū
 xp̄o. vbi audiat ip̄m predican-

tem illud qd̄ habetur. Matt. v.
 diligite inimicos. v̄ros b̄nfacite
 his que oderunt vos. hoc est. ne
 minez habeatis odio. De quo
 tria hoc mane d̄siderabimus.
 ¶ Primo. Diffinitionē.
 ¶ Sc̄do. Adalignationem.
 ¶ Tertio. Speculationez.
 ¶ Primo odij cōsiderare de-
 bemus diffinitionē. s. Doc. pri-
 ma sc̄de. q. xlvi. ar. iij. Et in qō-
 nibus de veritate. q. xxv. ar. iij.
 Et colligitur ab Augu. in regu-
 la. Et dñs Albertus magn⁹. ij.
 sc̄n. Et Tullius in. iij. Tuscula-
 narū qōnū diffiniens odiū. sic
 ait. Odiū est ira inueterata. Et
 Grego. Odiū est seruata ira.
 vnde Ari. ij. Rhetoricoz dicit.
 Ira est factiua odij. Et Catho-
 licō in summa grāmatice diffi-
 niēs odiū. inquit. Odiū est in-
 ueterata inimicitia de vltione
 cogitans. Qua diffinitione pre-
 habita. querit̄ vtrū odiū sit pec-
 catū mortale. Huic qōni respō-
 dēt duo preclarissimi doctores
 sc̄z. s. Tho. sc̄da sc̄de. q. xxxij. ar.
 iij. Et dñs Albertus magn⁹. ij.
 sc̄n. dicentes. odiū primi est
 peccatū mortale. Et hoc tripli-
 ci ratione probatus.
 ¶ Primo. Rōne trāsgressionis.
 ¶ Sc̄do. Rōne oppositionis.
 ¶ Tertio. Rōne dānationis.
 ¶ Primo rōne trāsgressiōis sic:

De iudicio. Sermo. xiiii.

Quicumque transgreditur diuinas leges atque eius mandata mortaliter peccat. Sed tenens odium est transgressor legis dei: et mandatorum eius: ergo mortaliter peccat. Precepit namque deus sua lege ut primus diligat. non ut odio habeat. Idem tamen in veteri quam in noua lege. Leui. xix. Me oderis fratrem tuum in corde tuo. Et iterum eo. c. Et iterum Leui. xix. Non queris ultionem nec memor eris iniurie ciuium tuorum. Eccle. x. Dis iniurie primine memineris: et nihil agas in opibus iniurie. Et Exo. xxiiij. Si videris a finem odietis te iacentem sub onere: non pertransibis: sed subleuabis eum. Et Eccle. xviiiij. Qui vindicari vult a deo. inueniet vindictam et peccatum illius seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi peccata soluentur. h. ille. Et Saluator Matt. v. Diligite inimicos vestros. benefacite his qui oderunt vos et orate pro persecutoribus et calumiantibus vos. Sic docet amozosus christus cor informare erga inimicum scilicet non odire: non sibi malum desiderare: sed diligere docet informare os erga eum: non detrahendo: non imprecando: non infamando: sed eum benedicendo: et pro eo orando. Unde ait. orate. Docet et informare opus erga eum: non animam vel corpus vel alia ad inimicum pertinencia ledendo

aut aliter maleficiendo: sed potius fuido ei et benefaciedo. Et hec dignissima christianorum vindicta. Nec est ultio piorum filiorum celestis patris. O vindicta gloriosa. O vindicta sancta. Fac christiane hanc vindictam de tuo inimico: corde: ore: opere: sic christus tibi precipit. Iohannes Chryso. de concupitione cordis non biter dicit. Christus non solum vult nos ignoscere delinquentibus: sed ut et amemus eos: et oremus pro eis. Nam si tantum non ledas eum: qui te lesit. auertas tantum te ab eo: nec libenter eum videas: manet sine dubio vulnus in pectore: et dolor augetur in corde. Quod si ita est non duntaxat expletur a te: quod christus mandauit. Numquid vis tibi propitiu fieri deum ut non te quod ledat. auertat se tantum abs te: et peccatorum tuorum memoriam teneat: et videre te nolebit. Ergo qui leuis erga te deum esse: cum delictorum tuorum veniam poscis. tale te exhibere debes his qui deliquerunt in te. h. ille. Secundo ratione oppositiōis sic. Charitati nihil opponitur nisi peccatum mortale: sed odium directe opponitur charitati. ut ait s. Docet ergo odium est peccatum mortale quod prius excellentissime virtuti charitatis: sine qua nullum opus meritorium produci potest: ut aplica tuba inquit. i. cor. xiiij. Si linguas hominum loquar et angelorum: charitatem autem non habebam: factus sum velut es sonans aut

Feria .iii. prime Dñice quadragesime.

timbalū timens. Et si habuero prophiam ⁊ nouerim misteria oia: ⁊ oēm sciam: ⁊ si habuero oēm fidē: ita ut mōtes trāsserā charitatē aut nō habuero nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas ⁊ si tradidero corp⁹ meū ita ut ardeā charitatē aut non habuero nihil mihi pdest. Caritas patiens ē: benigna ē: caritas non emulat: nō agit pperā: nō inflat: nō ē ābitiosa. nō qrit q̄ sua sūt ⁊c. Ergo priū ei⁹. s. odiū ē mortale pctm̄. Tertio rōne dāna tiōis sic. Nullus dānat eterna liter nisi pp pctm̄ mortale. sed habētes odiū dānant eternafr. s̄ odiū est pctm̄ mortale. Probat h̄ Aug. de pe. d. iiii. Qui diuini bñficij oblitus: suas vult vīdicare iurias. s. pp odiū ⁊ceptū nō solū de futuris peccatis veniā nō merebit: s̄ et p̄terita q̄ iam sibi dimissa credebat. ad vīdictā ei replicabūtur. h̄ ibi. Vbi dic̄ glo. qz dānabit p peccatum odij sequētis: ac si nō fuisset ei dimissum aliquod peccatum.

Secundo principaliter cōsiderare debemus odij malignationem. Nā tres sunt principales odij malignitates.

Prima ē legis nālis priatiua.

Secūda ē cordis obduratiua.

Tertia est crudelitatis induc tiua.

Prima malignitas: qz odiū est legis nālis priatiuum. Vbi notandū. s̄m Theo. maxime p̄ ut colligitur ex dictis. s. Tho. p̄ma scde. q. rci. Lex nālis sic diffinitur. Lex nālis est regula nālis rōnis directiua humanorū actū h̄ ibi. Cuius quidē obseruatiōe ut dicit. P̄hs. i. Politico. Nō est optimū aialiū: ⁊ sepatus a lege ⁊ iustitia est pessimum. Nec aut̄ lex clamat. Quod tibi non vis fieri alteri ne facias. Molles. n. eē in odio alterius. nolles q̄ aligs p̄ te vīdictā faceret. igit̄ ⁊ tu odiū dimitte ⁊ alteri vīdictā ne machineris s̄ oēs hoies dilige oib⁹ bñfacito. oēs amicos habeto. quia ut p̄hs inquit. viij. Ethic. Dis hō est oī hoī nāliter amicus. Item Ari. ibidez. Oēs hoies eiusdē gentis. nāliter sūt amici. vnde nāliter xpianus ē amicus oīum xpianorū. De hac lege nāli dr̄. ff. de iustitia ⁊ iure. l. vt vin. Cū. n. cognationē quā dā inter homines natura p̄ce rit. nōs est hoīem hoī infidiari nephas esse h̄ ibi. Et hoc pp similitudinez nāe ⁊ cultus. vnde Ari. viij. Ethic. dicit. Simile nāliter diligit sibi simile. Qui igit̄ non amat proximum. sed eum odit. p̄uersus atqz malignus est.

De odio. Sermo. xiiii.

agens ꝑ ordineꝝ legis nālis. sic eiꝝ inimicꝝ atqꝝ ꝑriꝝ. Hac lege nāli illustratus Cesar. vt ait Augu. in epla ad Marcellinū. oīꝝ remīnisci solebat. ꝑter iniuriarꝝ. Et. xij. de ci. d. allegat Tulliū dicēte. Nulla o Cesar de tuis virtutibꝝ nec mirabilior. nec gratior mīa est. Sic Julius Cesar viso capite ꝑꝑei inimici sui fleuit. Hac lege doctꝝ Alexander suggerēte Aristo. vt offensori suo pcceret: ꝑ quē erat indignatus liberꝝ dimisit. Hac lege ductus Antigonoꝝ rex ꝑꝑirri eiꝝ inimici caput: ꝝ corpꝝ: honorifice sepeliēs: eius filiū ad frēꝝ Antigoni liberꝝ remisit: vt Valerius ait. Et i lib. iiii. multa hmōi recitat exempla. Hac lege zeno phis cuidā sibi maledicēti inqt. Tu didicisti maledicē: ꝝ ego didici maledicta contēnere. Hac lege Diogenes vt recitat Seneca. lib. de ira. Spuēti sibi i facie cū ipetu. Lētulo deposito odio: inqt. Affirmabo o Lētule deinceps eos ꝑcipi: q dicūt te os nō hēre. Hac lege ait. Seneca. lib. de q̄tuor Virtutibꝝ. Si magnꝝ fueris nūqꝝ iudicabis tibi cōtume liā fieri. ꝝ ꝑ inimico dices. Nō nocuit sꝝ aiūm nocēdi hūit. Et cū illū i ptāte tua videri vidictā putabis vidicare potuisse. Scito enī honestū ꝝ magnū genus

vindictę esse ignoscē. hec ille. vñ ꝝ Lactantius lib. vi. c. x. Deus enī qui ceteris aīalibus sapiarꝝ nō dedit: nālibus ea munimentis ab icursu ꝝ piculo tutiora generauit. Moiem vero: qꝝ nuduz fragilēqꝝ formauit: vt euz sapia potiꝝ instrueret: dedit ei ꝑter cetera: humane pietati affectū: vt hō hoiem tueat. diligat: foueat: ꝝqꝝ oīa picula ꝝ accipiat ꝝ prestet auxiliū. h ille. **C** Scda malignitas: qꝝ odiū est cordis obduratiuū. Adco cor odiētis iduratꝝ vt de ipō merito dici possit illꝝ Job. xli. Cor eiꝝ idurabitꝝ quasi lapis. vñ odiū est sile veneno: qꝝ mortuꝝ fuit Trajanꝝ impator de quo mortuo legitꝝ exhumatū est corpꝝ eius: vt medici viderēt cāni sue mortis. Et inuentū est cor eius durum quasi lapis: qꝝ ex illo veneno processerat. **C** onditiones autem duri cordis ponit Bernardus in libro de consideratione dicens. Cor durum est: quod contritione non scinditur: pietate nō emollitur: precibus non flectitur: minis non cedit: flagellis obduratur. Nec omnia videntur impleri in odiēte. Vnde cor eius nō potest habere contritionem: nec in confessione conuertitur: aut ab soluitur: nec veniam petit: nec communionem suscipit. **Ex.**

Feria. iiii. prime Dñice quadragesime. 1

presse eniz dñ. de pe. di. v. c. Sal
 las q. tal. s. q. odiū tenet i corde:
 admitti nō d; ad pñiam. s. q. ab
 soluat a cōfessore. Et quāto ma
 gis permanet in odio tāto ma
 gis obdurat. Pietate nō emo
 lit talis: qz etsi videat inimicū i
 aduersitate n̄ cōpatit: s; appetit
 ei maiora mala vsq; ad cōsum
 ptionē: sicut iudei odiētes xpm:
 nō fuerūt moti pietate: cū vide
 rent cū terribiliter flagellatum:
 qd̄ fecerat Pylatus. vt eos ad
 pietatē flecteret: sed cū oīno vo
 luerūt crucifigi: vt de ei⁹ obpro
 brijs z penis saturarētur. Nec
 flectit precib⁹ odiens. Mā licet
 amici: vicini: religiosi: plati de
 pcent tales. vt odia dimittant z
 inimicitias. nō acquiescūt: imo
 nec precibus eius quē oderunt:
 etiā iniuste. flectunt: sicut nec iu
 dei precibus Stephani orātis
 pro lapidatibus. flecti potuerūt:
 quē iniuste odibant. s. ppter sa
 piētā. virtutes. z miracula. Mō
 cedit minis odiens: qz lz fiāt ei
 a p̄dicatozib⁹ minc multoz ma
 loz que deus odiēti i ferre vult
 z etiā dānationis eterne: nō vi
 dent curare. Flagellis obdurat.
 Incurrit enim dāna z i firmi
 tes: mortē familie sentit: z tñ in
 obstinatione pdurat. Et iō Ec
 cle. iij. Cor durus habebit male
 in nouissimo: qz in morte odio

obduratus decedens a demo
 ne cruciandus in infernū descē
 det. Tertia malignitas: qz odi
 um est crudelitatis inductiuus.
 Nulli enim sinit parcere odiū:
 nec amico: nec consanguineo.
 Chaym sic ex odio crudelis fa
 ctus est: vt nō parceret germa
 no abel. Egyptij qui oderāt he
 breos: vt habet. Exo. i. Afflige
 bāt cos multis modis z obpro
 brijs: adeo in cos crudeles effe
 cti: vt mandaret Pharaos oēs
 mares qui nascebant iterfici si
 ue in flumine submergi. Quo:
 quid crudelius esse pōt? Iratus
 herodes ex odio quē cepit ad
 regez iudeoz nup̄ natus. s. xpm
 vt eum occideret iussit oēs pue
 ros: etiā filios proprios occidi a
 bymatu z infra. in finib⁹ bethleē
 repertos. Tanta est odiētis cru
 delitas: vt z seipsuz cruciet z oc
 cidet. Lācea longini nō fuit ita
 crudelis sicut odius. Ipsa corp⁹
 mortuū confodit: odium autē
 viuens corpus z viuētē aiām
 transuerberat. Et certe odiosus
 est crudelior omni bestia silue
 stri: q̄ feritate deposita sepe mi
 tescit. O diēs autē nequaq; vnde
 Aug. iij. de ci. d. Neq; vnq; in
 ter se leones aut dracones q̄lia
 hoies iter se bella gerūt. Ex hoc
 autē sequitur: duz ipse alijs sit cru
 delis: offensiones nō dimittēs.

De odio. Sermo. xiiii.

sibi de⁹ minime peccata dimittat. fm ill^o. Mat. vi. Si eni dimiserit hoibus pctā eoz: dimittet et vobis pater vester celestis peccata vestra. Si aut nō dimiseritis hoibus: nec pater vester celestis dimittet peccata vestra. Et Mat. xviii. Sic et pater meus celestis faciet vobis: si nō remiseritis vnusq; fratri suo de cordib⁹ vestris. Sup quo Christo. ait. Tanta ē dñia peccatoz q̄ cōmittunt in deū et hoīem: quāta dñia est decē miliū talentoz et centū denarioz. Et Ecclē. xviii. Homo hoī seruat irā: et a deo querit medelā. Cōtrario: cogit deus si dimittit alijs. vt tibi dimittat. Mat. vi. Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittim⁹ debitorib⁹ nris. Super quo X^{po} libet paululū immorari. O tu q̄ habes odiū: qui nō vis peccare nec vis pacificare te cū illo qui te offendit: dic mihi queso. Quō oras? Quid petis in tua oratiōe? Ha certe p̄ te oras. Cōtra te deū inuocas: cōtra te gladium diuine iusticie acuis. Ps. Nam in tua oratione dicis. Dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittim⁹ debitoribus nostris. Aduertis ne miserime qd petis. Nō quidē: quia si aduerteres: minime faceres. Tu petis dñm. dicens.

Dñe ita dimittas pctā mea: sicut ego pximo: s; decreui nūq̄ dimittē: rogo sic et tu nunq̄ dimittas mihi. Mōne Ad. Tuli⁹: vt hec sensisse in lib. iij. de finibus bonoz et maloz: vbi christi anissime locut⁹ ait Adime aut ouenit: cū ipsi inter nos abiecti neglectiq; sumus postulare: vt dijs immortalibus cari sim⁹ et ab his diligamur: hec ille. vñ Aug. in smone. Ad dilectionē inimicorū. Nos admōeo: qz ad sanāda pctōz vulnera: nullū hoc medicamentū vtilius eē cognosco. Et iterū Aug. O quicumq; es: tu attendis qd fecerit tibi hō: et non attendis qd tu feceris deo. Quare ergo nō dimittis homi parū: vt tibi de⁹ dignet⁹ dimittere multū. hec ille. Et itez Aug. Diligere inimicos grandis est labor in hoc seculo: sed grande p̄miū i futuro: qz per amorē hominis inimici efficeris dei amicus: hec ille. Dimittenda ergo est crudelitas in pximū: ne dei crudelitas sceuat erga te: sed p̄iū et placatū celestē patrez sentias: Et vt facilius mitescē possis: oī feritate deposita: si te rōnālis et auctoritates nō emolliunt: cōsidera sc̄tōs et sanctas xp̄z imitātes: qui cū patrent nō cōminabant: cū maledicerēt n̄ maledicebāt. Oēs egdem dimisso

Feria .iii. prime. Dñice quadragesime.

odio et crudelitate: contrarios inimicos dilexerint. Audi mirabile exemplū. Legit de .s. Joanne guilberto: q. cuz eēt miles: et inimicitias haberet mortales ad quēdā: q. occiderat auunculum suū: vna die: cū esset armis ac cinctus et iuenisset inimicū suū solū et inermē aggressus est eū: vt interficeret. Quod ille intuens cū non posset euadere prostravit se rogans eū: vt ob amorē illi: qui tali die pro nobis passus erat sibi ignosceret. Erat. n. illa die feria. vi. Ad cuius pces: emollitū ē cor militis. Et amoto odio dixit. Ob amorē crucifixi: tali die pro nobis mortui: nō possūz facere quin tibi indulgeā. Quē igit tibi iniuriarū cordialiter remitto. Duce securus et age bonū. Post hoc cuz accessisset ad ecclesiā sancti Adinatis prope florentiā: in mōticulo vbi nūc morant frēs oliuarū: orāti ipsi Joāni ad imaginem crucifixi: ipsa imago inclinavit sibi caput: q̄si grās ageret de iniuriā dimissa inimico pro eū. Et adhuc ondit talis imago: quā et ego ipse vidēz indignus. Et tūc ita uersus ē ille Joānes guilbertus ad deū: q. dimisso seculo: ordinem instituit spālē. s. vallis vmbrose: et miraculis multis clarus ab ecclia ē canonizat⁹. Aliud quoq; exēplū fideliter recitat. Cū. n. quādam die fili⁹ vnicus dñe Lucie de pisfis iret ad p̄dicationē fuit interfect⁹. Et vt interfectoz euaderet furorē curie fugiēs: casu itrauit domū matris filij interfecti quē illa abscondit. Et ecce delatū fuit corpus filij sanguinolentū. Sic cogita dolorē matris: Hēt in domo interfectū et interfectozē. Cōsidera q. spūs malus suggererat: vt ip̄z homicidā tradēt curie occidēdū: tū patiēter tulit odiū nullū recipiēs. Currit multitudo ad visitādū mestā matre. tādē filius defunct⁹ sepelit. Quo pacto vocat m̄r homicidā. eū icrepās. cū filiū vnīcū occidissz. et ille tremēs. veniā petebat. At pia et xp̄iana m̄r. subiūxit. Ego ob amorē xp̄i. tibi oēs iniuriarū remitto. Et nocte seq̄nti aprato eq̄ et hōicida bñ induto occulte dimisit eū. Aliud exemplū narrat. Quidā miles cuius fr̄ cānalis fuerat occisus a quōdā. obuianit ip̄i homicide. die venens sc̄ti. q. nudus cū corrigia ad collū: an̄ militē genibus flexis: amore passionis iesu xp̄i. veniā petijt. At ille cōpūctus. āplerās hōicidaz cordialit̄ remisit. eūq; induit proprijs vestib⁹ et ait. Ego amore iesu xp̄i tibi parco in terra. et ip̄e tibi p̄cat i celis. Dolo in sup te recipe i fratre loco fra

De odio. Sermo. xiiii.

tris mei quez occidisti. Nocte vero sequenti appuit huic i somnijs xps et dixit. Scias certo fili: ppter tam pium opus venie qz animā patris ac fratris tui purgatoriu euasisse. Et tu venies ad me octava die. Et sic factū est. Ad ortu n. celoz regna introiuit. Vide exēpla. O durissime hō. Isti erāt hoies sicut et tu offensi plusqz tu. Cur ergo nō mollescis. Cur et tu nō remittis. Cur odiū nō deponis. Cur lachrymis inimicū nō cōplete ris. Jā tempus est: vt sareū cor dulcescat. Ecce auctoritates. Ecce rōnes. Ecce exēpla que puo cāt. p dona igitur p dona. Quer offensor ē hodie: et vali p donanza. Et si te nō mouēt humana exēpla: respice o durissimū hois cor. Intuere exēplū qd tibi xps in cruce pedēs ostēdit. In quo tria cōsiderare debes: que lapides: ne dū corda hoium mouere et cōfringere debēt. Primum itūedū ē affectus cordis. Scdōz verbū oris. Tertiu est act⁹ opis. Primo igit cōtēplare affectuz cordis: quo tāta flāma amoris ardebat: vt p salute suoz inimicorū volūtarie se obtulerit morti p offendētib⁹: sanguinē aiaz et corpus exposuerit. Et qdē taz libere et pmppte ac largiter vt dicat Isa. liij. O blatus est qz ipe

voluit. Et se. n. moriēs: oēs inimicos saluare voluit: s; inimicorū et peccatorū exigentib⁹ culpis: passionis fructus a multis ipsorū nō pceptat. Scdō dulci⁹ cōtēplare verbū oris. Scriptuz qppe est. Adat. xij. Ex abūdātia cordis os loqitur. Quid igitur ait. Pater ignosce illis qz nesciūt qd faciūt. O inertimabilis dignatio redēptoris. O icōprehensibilis latitudo sui amoris. Mā hoc loco ait Bernar. sup Can. Flagellis cesus spinis coronat⁹ clauis cōfossus patibulo affixus obprobrijs saturat⁹ omniū tñ in memor dolorū inquit. Pater ignosce: pater iquit dulcissime: pī amatissime. pī desideratissime. A pīno noie amorosus fili⁹ cepit. Et suo blādiēs gēitori tali filio: nihil dberē negari cōcludit. Deniqz efficacissime petit. d. ignosce. Nec ait. eramia cōsidera. pōdera. s; ignosce vt nos doceat nras offensas n̄ eramiare: nec ēt cōsiderar⁹: s; oia obliuioi tradere: et toto corde: et p lēo ore: atqz efficaci ope indulgere: h̄ ille. In sup et viscera cordialis cōpassionis effundēs: sup crucifigētes eū ait. Nesciūt qd faciūt. sunt ceci. sunt ifirmi. sunt corrupti. nesciūt. s. bñficiū creatiōnis. redēptiōis. glorificatiōis. Nesciūt eternā penā sibi para

Seria. iiii. prime Dñice quadragesime.

tam. Tertio contemplare actum
 opis qz ois actus p̄dentis xpi
 clamat pietatē: m̄iaz: amorem.
 Mā caput h̄z inclinatū ad oscu
 landū. manus p̄foratas ad lar
 giendū. latus apertū ad diligē
 dum. pedes p̄fixos ad tecū cō
 morandū: totum corpus exten
 sum: ad totū se largiendū: vt z
 tu qui iniurias passus es discas
 pro amore eius indulgere: qui
 amore tui dignatus est mori.
 Quis igit tā crudelis: tā ferre?
 qui ad hoc nō attēdat: qui non
 cōmoueat ad iniuriarū remis
 sionez? Refert enim Dgo de
 praro. Jero. dicētē: q̄ illud ver
 bū ignosce. fuit tāte pietatē z ef
 ficatē in aurib⁹ audiētū q̄ fere
 quinqz milia hoīuz hoc verbo
 audito ad christūz quersa sunt.
 O obstinatissime. O durissime
 O crudelissime hoīuz. lapides
 post hoc dulce verbū scissi sunt
 z tu lapideus remanes:

Tertio principaliter p̄si
 derare debem⁹ odij spe
 cificationem. Vbi pro
 maiorī utilitate audientūz z in
 formatione p̄scientiarū particu
 larizādo. duodecim modos spe
 cificabimus. in quibus odiū est
 peccatū mortale. or andūqz ala
 pratica. ¶ Prim⁹ modus odij
 dicitur substātiūz: cuz aliquis
 appetit ex odio radicato: q̄ ille

quez odit amittat in toto vel in
 parte substantiā temporalē: aut
 quod grauius est. ad hoc opat⁹
 vel per se vel per aliū: semp pec
 cat mortaliter. ¶ Secundus mo
 dus odij dicitur infamatiūz.
 Cū aliquis ex odio detrahit illi
 quem odit: vel bona de illo per
 uertit. dicens nō facta esse: siue
 mala intēione fuisse facta. sem
 per peccat mortaliter. ¶ Tertius
 modus dicitur priuatiūz. Cum
 aliq̄s cupit ex odio: vt ille quez
 odit pellat⁹ ex patria: vel qd̄ pe
 ius est: ad hoc dat operā priua
 tum vel publice semper peccat
 mortaliter. ¶ Quartus modus
 odij dicitur familiaritūz: cuz aliq̄s
 appetit mala i familia illi⁹ quez
 odit: vt infirmitates filioz: vere
 cundiā vxoris: z iniurias eozū
 semp peccat mortalr. de h̄mōi
 aduertens. ¶ Quintus modus
 odij dicitur libertatiūz. Cuz aliq̄s
 appetit ex odio vt ille quez odit
 libertate priuet⁹: q̄ ponat⁹ in car
 cerē: vel in fuitutē redigat⁹: siue
 a theucris capiat⁹. z h̄mōi. sem
 per in talib⁹ desiderijs est pctm̄
 mortale. ¶ Sext⁹ modus odij
 dicitur corporatiūz. Cū aliquis ex
 odio appetit q̄ ille quez odit ifir
 met⁹ peste. cancro: vel sibi ipse
 cat⁹ mortē ac maledictiōes cor
 porales: lz ipse nolit⁹ nō audeat
 occidere: aut occidi facer⁹: semp

De odio. Sermo .xiiii.

in hōi desiderijs seu verbis i
pretatiuis cum aduertit peccat
mortalr: et ē hōicida: iuxta illud
pri. Jo. iij. Qui odit fratrem suum
homicida ē. **S**eptim^o modus
odij dī aiatius. Cū aliq̄s cu-
pit ex odio q̄ aia illius quē odit
vadat ad ifernū: vñ nollet eā so-
ciā secū i paradiso: sp̄ in talib⁹ de-
siderijs mortalissime peccat.
Octau^o modus odij dī exclu-
siu^o. Cū aliq̄s faciēs orōnes in-
tēdit i sua orōne excludere illuz
quē odit. q̄tiēs hoc sibi aī orō-
nē: vñ in orōne: aut p^o orōnē oc-
currit. s̄. s. Tho. mortalr peccat.
Non^o mod^o odij dī p̄parati-
uus. Cū aliq̄s h̄z aīuz ita tumi-
dū q̄ quē odit: vt sit p̄paratus et
disposit^o et si videret ip̄z i extre-
ma necessitate ei nō subuēire:
peccat mortalr s̄. s. Tho. q̄tiēs
hoc aduertēter occurrit. **D**e-
cim^o mod^o odij dī dignificatiu^o
Cū aliq̄s vellet: q̄ ille quē odit
suis dignitatib⁹: suis officijs: su-
is ḡdib⁹ p̄uaret: et cū ip̄z i tali-
b⁹ videt ex odio crepat: sp̄ i tali-
b⁹ cogitaciōib⁹ aduertēter mor-
talr peccat. **U**ndecim^o mo-
d^o odij dī virtuosiu^o. Cū aliq̄s
ex odio dolet: aut nollet illū quē
odit hēre aliquā virtutē: hūilita-
tē: paciētā. liberalitatē: scitatem
doctrinā sapiāz. fortitudinē et si-
milis. sp̄ peccat mortalr. **D**uo

decim^o modus odij dī iplacati-
uus. Cū aliq̄s dispōit nunq̄ fa-
cere pacē: s̄ i odio remanet vñ
nō vult placari: nec p̄silijs: nec
p̄cib⁹: nec p̄missis: nec ex odio
vult secū loq̄: nec ex odio vult il-
lū salutare aut respicere: vñ n̄ vult
p̄cere. si veniā petit aut p̄cē fac
ab illo q̄ quē h̄z odiū: imo vult i
odio durarē et p̄sistē: sp̄ mortalr
peccat dīc̄ Dñs archiep̄s q̄ nū-
q̄ h̄z odiū ferre: et si petit veniā
d̄z et tenet dare. Et h̄ gnālit nō.
q̄ quotiēscūq̄ cogitatio odij p̄-
ximi vñ inimici alicui occurrit
aio deliberato et nō disponit re-
mittere odiū vel iniurias: toties
mortalr peccat. vñ ē pole q̄ ali-
q̄s odiēs aliquē in vna die pec-
cet mortalr ducētis vicib⁹ et tre-
cētis. Et qd i septimana: qd in
mēse: qd i ānos: Hec ifelix aia
a dyabolo excecata. In capite
āni erūt qdāmō innumera pctā
mortalia. Et h̄ ē magna cecitas
sp̄ual. de q̄ dī pri. Jo. Qui odit
fr̄ez suū i tenebris ē: et i tenebris
ābulat et nescit q̄ eat. qz tenebre
obscurauerūt oculos eius h̄ ille
Et ex h̄ p̄prehēdi p̄t q̄te ḡuita-
tis sit odiū: r̄acor: malivolentia.
Cōsideret ḡ q̄sq̄ p̄sciaz suam.
Examiet piculū i q̄ p̄sisti: libret
p̄tinuas offēsiōes q̄ deo i odio
p̄ximi sūt. Creat iā ex hoc vi-
tior̄ baratro: odiū depōat: amo

Seria quarta prime Dñice

re et pace proximum amplectat
Et vocē dulcissimā apli audiet
ac implebit. ij. Cor. xiiij. Gaude
re: pfecti estote: pacem habete: et
deus pacis et dilectiōis erit vo
biscum. hic. s. per gratias et in ce
lo per glorias: qui est benedict⁹
in seculorum secula. Amen.

¶ Seria q̄rta prime dominice.
De malo consensu. Sermo. xv.

Generatio mala et a
dultera signū quirit
Mat. xij. Fundamen
tū oīuz opoz maloz

atq; bonoz est consensu volūta
tis sine quo nullus act⁹ huma
nus meritori⁹ vel demeritori⁹
esse pōt. vñ Aug. lib. retrac. ait.
Voluntas est q̄ peccat et recte
viuit. h̄ ille. Recte q̄ppe viuere
quis dī qñ volūtas ei⁹ consentit
in bonū. Peccare autē q̄s p̄bi
bet: cū voluntas eius consentit in
malū: put faciebat gnatio ma
la et adultera multoz: qui due
nerāt et assensum p̄bucrant ad
querēdū signum a xp̄o ex mali
gnitate nō ex deuotione. Hoc
est qd̄ tāgit in thēmate euāgelij
hodierni. In q̄ tria documēta
hēmus. ¶ Primū documētuz
est q̄ nullus d̄z esse tāte temeri
tatis vt a dño iesu signum aut
miraculum ex curiositate q̄rere
p̄sumat. Hoc tāgit p̄ma parte
euāgelij ibi. Accesserūt ad iesuz

scribe et pharisei. ¶ Scd̄z documē
tū est q̄ q̄libet post recidua
tionez durior efficit: et nō tm̄ ab
vno s; a plurib⁹ et negotib⁹ spi
ritibus possidet. Hoc tāgit p̄
scda euāgelij. ibi. Cū imundus
spūs exierit etc. ¶ Tertiu⁹ docu
mentū est q̄ quicūq; facit volū
tatē summi p̄ris ipsi xp̄o frater
soror et mī est. Hoc tāgit vltia
parte euāgelij. ibi. Quicūq; fe
cerit voluntatē etc. Qd̄ p̄cipue
fit qñ hō nō hēt aliq̄e malum
consensum. De quo malo consen
su tria considerabimus.

¶ Primo. diffinitionem.

¶ Scd̄o. grauationem.

¶ Tertio. specificationem.

¶ Primo consensu mali p̄side
rare debem⁹ diffinitionē. Naz
vt colligitur dictis. s. Doc. p̄ma
scd̄e. q. xv. 2. q. lxxiiij. ar. viij. 2. fa
scd̄e. q. clxxx. ar. viij. Et. qd̄ib⁹ de
malo. q. xv. Et dñs Rayne. in
summa sue p̄me p̄tis. m̄graliter
sic diffinit. Consensu malus est
irregulat⁹ actus intellect⁹ vel rō
nis et volūtatē ad fruēdū crea
tura. In hac diffinitōe p̄mo po
nit cā formalis q̄ est irregulat⁹
act⁹: q̄ vicit cēntiaz mali consen
sus. Essentia. n. cuiuslib; rei dī
forma toti⁹: vt p̄z p̄ phz. viij. me
tha. ¶ Scd̄o ponit cā efficiens
cū dī intellectus vel rōnis. In
tellectus. n. app̄hēdit et delibe

Nota

qui possit

De malo cōsensu. Sermon. xv.

rat illicitas passioēs vel illicitos act⁹: irā: homicidiū: luxuriā: hu iusmōt. vel qñ nō repmīt illicitū passiois motū: sicut cū aliqs postq̄ dep̄hēderit: q̄ mor⁹ passiois isurgēs ē iordiat⁹ p̄ dei p̄cepta tñ circa ip̄z deliberate imozatur: et ipsi non repellit.

Tertio ponit cā mālis cū dī. Volūtat. volūtas enī ē subiectū pcti. subiectus dico libez: qz vt ait p̄s. iij. ethi. Dō ē dñs et principiū suaz opationū. Hoc idēz. ij. phi. ix. Ad etha. et. ij. piar. Et itez. iij. ethi. Mos sum⁹ dñi opationū nr̄az. Consensus igit̄ malus est in rōne sic i app̄hēdēte: dirigēte: et iudicāte. In volūrate vō sicut i acceptāte et termināte. Dñi Augu. lib. de mendacio. Cōsensus ē qñ approbam⁹ et volum⁹: nec cōsensus ē vbi non est approbatio. Et Dama. ij. li. sen. dicit. Si aliqs iudicat et nō diligit: nō velit et non approbet: s; sit ibi sensus: nō tñ est ibi cōsensus. h̄ ille. Cōsensus igit̄ idē est qd̄ sit sensus: et cōsentire idē est qd̄ sit sentire: vt Aug. inquit in lib. de mendacio. Et in decretis. xxix. q. i. c. His ita. vbi dī. Cōsensus. i. siml̄ sensus. Mā in ipso cōcurrit act⁹ rōnis et volūtat̄ qz rō app̄hēdit: iudicat et delib̄at: volūtas vō acceptat et deiniat.

Quarto ponit cā

final: cū dī. Ad fruendū creatura. Mā finis ei⁹ q̄ cōsentit i actū malū est: vt delectet in reb⁹ visibilib⁹ et trāsitorijs. Auar⁹ in diuitijs: supb⁹ i ābitiōe honoz: iracūsus i iudicādo: et sic in ceteris.

Qd̄ p̄ Lactā. de ira dei. c. vltio. Mō ē p̄bas hoīez relicto dō sēsus ac vite dator. irenis fragilib⁹q; famulari: aut q̄rēdis t̄pali b⁹ bōis inherētem ab innocentia et pietate discedere. hec ille.

Secundo p̄ncipalr̄ mali cōsensus cōsiderare debem⁹ grauationē. p̄ dō cui⁹ declaratiōe sciēduz ē q̄ cōsensus deliberat⁹ i id qd̄ de gener suo ē mōtale: et ip̄e cōsensus est mortale: sic cōsensus i fornicatiōez in homicidiū et h̄mōi. et hoc triplici: ratione p̄batur.

Primo. rōne separationis.

Secundo. rōne maculationis.

Tertio. rōne dānationis.

Primo igit̄ p̄bat q̄ solus cōsensus deliberat⁹ in pctm̄ mortale ē mortale rōne separationis sic. Nihil sepat hoīez a dulcissimo et bñgnissimo deo: nisi pctm̄ mortale. iuxta illd̄ Isa. lix. Iniquitates v̄re diuiserunt iter vos et deū v̄r̄m et pctā v̄rā abscederit faciē ei⁹ a vobis vt nō eraudiret s; sol⁹ cōsensus in pctm̄ mortale: sepat hoīem a dulcissimo et benignissimo deo: vt scribitur

Feria.iiii. prime Dñice

Sap. i. peruerse cogitationes separant a deo. Et iterum ibidem. Spiritus. n. sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu ergo solus consensus in peccatum mortale: est peccatum mortale. ¶ Secundo idem probatur ratione maculationis. sic. Nihil infert anime rationali maculam nisi peccatum mortale: sed solus consensus siue sola cogitatio deliberata in peccatum mortale: infert maculam anime rationali: ergo solus consensus in peccatum mortale: est peccatum mortale. Ad aliorum per. s. Doc. prima sede q. lxxxvi. dicit. Macula auferit nitorem gratie. Quod fit proprie per peccatum mortale. Ad aliorum probatur per dictum christi. Ad aliorum. xv. Cogitationes male: sunt que conuincunt hominem. Et ideo ad lauandum maculam anime: precipit deus auferri malas cogitationes. Isa. i. di. Lauamini mundi estote: auferre malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Et Bre. de pe. di. ij. Inter hec ait. Neque quod imunda cogitatio maculat: cum pulsat: sed maculat cum animum superat: ergo solus consensus in peccatum mortale: ratione maculationis: est peccatum mortale. ¶ Tertio idem probatur ratione damnationis. sic. Illud propter quod homo eternaliter damnatur est peccatum mortale: sed

consensus solus in peccatum mortale: est id propter quod homo eternaliter damnatur: ergo consensus in peccatum mortale est peccatum mortale. Ad aliorum probatur. Leuitici. xxij. Succidam ipsum. s. hominem peccatorem: et omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur cum Adoloch. de medio populi sui. Et. ij. Thessa. ij. Judicentur omnes qui non crediderunt veritati: sed consenserunt iniquitati. Et Actuum. v. Quotquot consenserunt iude galileo dispersi sunt. Et Aug. xij. de tri. Si consensus illecebre voluptatis sola cogitatione delectationis tentus est. hoc habendum existimo velut cibum vitium sola mulier comederit. Et isra. Totus homo damnabitur per hominem que sine voluntate operandi: sed tamen cum voluntate animi talibus oblectandi: solius cogitationis sciuisse peccata: nisi per gratiam christi remittatur. hec ille. Ergo consensus deliberatus siue cogitatio deliberata in peccatum mortale: est peccatum mortale. Legitur Thobi. vi. r. vij. c. De septem viro: qui mox ingressi ad Saram sine perpetrato opere: ab Asmodeo suffocati sunt. Nam eorum cogitatio erat perversa et pessima: sicut equi et muli. Audi et notabile exemplum quod sepe legi. Recitatur enim de quadam muliere extrinsece bonis

De malo cōsensu. Sermo. xv.

operibus dedita assidue que ab hoib⁹ sponsa christi reputabat. Adortua aut appuit fetēs ⁊ turpis. Cūq; interrogaret de ci⁹ statu rñdit. Ne me miserā: i iser no posita suz: nec amplius mihi spes saluationis est. Et dū diceret sibi de tātis bonis operib⁹ a se factis. rñdit q; nō ppter aliud dānata erat: nisi ppter lasciuas cogitationes ⁊ interiores cōsensus: in quib⁹ delectabat: quāuis corpore castissima eēt. Patet proposituz: imo non solum cōsensus i peccatū mortale deliberatus est mortale: sed etiam cōsensus ex contemptu in peccatum veniale: est mortale. Alius dico solus consensus ex contemptu etia; in re que de se nō est mala: est mortale. Exemplū primi. Consensus ex cōtemptu dicendi verbus ociosuz est mortale. Exemplū secundi. Consensus leuandi festuca; de terra ex cōtemptu dei: est mortale. Rñ. Illud per quod hominis voluntas renuit subijci ordinatiōi legis diuine vel regule: est peccatū mortale: sed consensus solus ex contemptu est id. per quod voluntas renuit subijci ordinatiōi legis diuine vel regule: vt patet p s. doct. sc̄da sc̄de. q. clxxvi. ar. ix. vbi ait. Contēptus fit cū voluntas omittēt; vel trāsgrediētis renu

it subijci ordinatiōi legis vel regule: ⁊ ex hoc procedit ad faciēduz contra regulā vñ legē. vnde Ber. Contēptus est vbiq; dānabilis. ergo cōsensus ex contemptu: est peccatum mortale.

Ratio principaliter mali consensus considerare debemus specificatiōem. Consensus enim in peccatum duodecim modis consideratur. prim⁹ modus cōsensus peccati dicit delectatiu⁹. Pro cuius declaratione notandū est q; quis potest de mortali peccato cogitare: tribus modis. primo modo vt cognoscat. Nam vt dicit. s. Doct. priā sc̄de. q. lxxiii. ar. viij. quando homo cogitat de peccato vt cognoscat ipz vel rōne informandi seipsuz: vñ docēdi alios: vel disputandi: vel p̄fessiones audiēdi: h cōsensus: vel talis cogitatio de pctō que ordinatur solū ad cognoscendū ipsuz pctm: est sine oī pctō: imo pōt esse cum merito. Sc̄do modo q; pōt de mortali pctō cogitare: vt detestet pctm cōmissuz: ⁊ futurū caueat. Et talis p̄sensus nō est pctm: sed meritorius Isai. xxxviii. Recogitabo tibi oēs ānos meos i amaritudine aīc mee. ⁊ n. vt quicūq; q; cogitat de pctō: ipz horreat ⁊ detestet: saltē habitu: ⁊ de p̄missis

Feria. iiii. prime Dñice

cōterat ac cōfiteat: si nō ē cōtrit⁹
 z cōfessus. Tertio mō q̄s pōt co
 gitare de pctō mortali vt dele
 ctet. Cū. s. aligs cōsentit i delecta
 tōez pcti mortali: q̄ delectatio p
 cedit ex cōplacētia ipsi⁹ act⁹ pcti
 mortali: sic homicidij cogitati:
 v^l fornicatōis cogitate z hmōi
 peccāt mortali: etiā si ipm actū
 pcti mortali nūq̄ vellet facere
 Si aut delectatō sit respectu co
 gitatiōis tm̄: z nō obiecti v^l rei
 cogitate: pōt esse soluz veniale.
 Nec habent a. s. Doc. i. scōe. q.
 xxxi. ar. v. Et clari⁹. q. lxxiiij. ar.
 viij. Ex q̄ etiā sequit⁹: q̄ q̄quid
 hō agit: ex cōsensu talis delecta
 tionis: q̄ est in pctm̄ mortale rō
 ne rei cogitate ad hec vt talē co
 gitatiōē enutriet vel teneat vt
 aspect⁹ mulier. tact⁹. p̄gressus.
 mot⁹. ornat⁹. z q̄quid est hmōi
 totū ē pctm̄ mortale. Cōtra hoc
 clamat Jer. iij. c. d. Laua a ma
 licia cor tuū ierusalē: vt salua fi
 as. Vsq̄quo morabunt i te co
 gitatiōes nocte: supple ad dele
 ctandū. ¶ Scōs modus cōsen
 sus dī p̄paratiu⁹. Cūz aligs co
 gitat z cōsentit: aut determinat
 peccare mortaliter: etiāz si non
 creat i op⁹ ceteri⁹: vt cogitans z
 determinās p̄petrar̄ homicidi
 um v^l fornicatiōez: lz nō faciat
 exverecūdia v^l alio respectu: aut
 impedimēto: tm̄ mortale ē. vii glo.

sup illd. Venit. xv. Adulter que
 patit multis dieb⁹ fluxū sangui
 nis dicit. Cogitatiōes z volūta
 tes: q̄uis ope nō cōplacant: apō
 deū p̄ factis habent z puniunt
 Jero. quoz z habetur. xi. q. iij.
 Estimant. Nec arbitrādū est: i
 die iudicij: illos tm̄ a dei filio de
 negādos: qui in martyrio xpm̄
 negauerūt: lz etiā illos oēs: quo
 rū ope vel hmōe vel cogitatiōe
 xps negat: hec ille. Nex fm̄ le
 ges ciuiles peccatū cogitatiōis
 nō punit: vt. ff. de penis. l. cogita
 tiōes. z de pe. di. i. Cogitatio: lz
 bene punit de lege dina siue in
 foro dei. z canonico. sic habetur
 di. lxx. c. Sollicite. §. Nunc et
 enim. v. pōderosus. Et de pe.
 di. i. votum pro ope reputat. Et
 xxij. q. v. Qui periurare: deus in
 spicit cor: z iudicat secūdam vo
 luntatem. Et. xxvi. q. vi. Si pres
 byter. Et. c. Cognouim⁹. ¶ Ter
 tius modus consensus dicit nō
 impeditiuus. Cum aliquis ex
 officio suo habens potestatem
 ac iurisdictionem: delictum cō
 mittendum nō impedit: peccat
 mortaliter qz videtur malo con
 sentire: vnde Anastasi⁹ ad Da
 masum papa. xliij. q. iij. c. Qui
 potest obuiare z p̄turbare per
 uersos z non facit: nihil aliud
 est q̄z fauere impietati eorum.
 Nec caret scrupulo societati oc

De malo consensu. Sermo. xv.

culpe: qui manifesto facinori de-
finit obuiare. h ille. Et itez. xxiiij
q. c. Sñdit. Et q hoc intelligat
de hñte offm̄ z iurisdictionez: p̄z
p. iij. c. Ille. xxiiij. q. iij. Idē dicē-
dū de platis: z de p̄ribus famili-
as qui vidētes z sciētes scelera
filioz nō impediunt z huiusmodi
¶ Quart⁹ modus cōsensus dī
nō admonitiu⁹. Lū aliq̄s vidēs
quēpiā peccare mortaliter: z p̄t
verbo vel ope admonēdo pctm̄
illud. phibere: z nō facit z tenet
q̄ sentire vī: agēs q̄ p̄ceptū de
correctiōe fraterna: vñ z morta-
liter peccat. Et ad hoc oēs tenē-
tur. Jō in decretis. xxiiij. q. iij. c.
Mō iſerēda s; inde pellēda in-
iuria lex virtutis est. Qui. n. nō
repellit iniuriā a socio si p̄t: taz
est in vitio: q̄z ille qui facit. h ille
Dñ z Salomō ait: Erue eos
qui ducūt ad mortē. Vnicuiqz
n. deus mādauit de pximo suo
Et si peccauerit in te frater tu⁹
corripe eū. ¶ Quint⁹ modus cō-
sensus dī nō punitiu⁹. Lū ali-
quis debēs ex officio nō punit
pctm̄ mortale cōmissum. sic ius
z iustitia ipat passione amoris
vel odij vel negligētie detētus:
q̄ sentire vī. vñ z mortaliter pec-
cat. Jō dī in decretis. lxxvi. d.
c. Inferioz. Et. c. Culpā. ¶ Pro-
bat se odisse vitia: qui cōdēnat
errātes: nec derelinquit sibi lo-

cum deviandi: qui nō pepeit ex-
cedēti. h ille. ¶ Sext⁹ modus cō-
sensus dī p̄ceptiu⁹. Lū aliq̄s
mortale p̄cipit aliq̄s q̄sentit. Et
talis mortaliter peccat. Jō dī i
decretis. xi. q. iij. c. Si is qui p̄est
fecerit aut cuiqz qd a dño phi-
bitū est facē iusserit: anathema
fit. ¶ Septim⁹ modus q̄sensus
dī phibitiu⁹. Qui. n. phibet
fieri bona ad q̄ q̄s tenet de ne-
cessitate salutis peccat mortalr.
Jō. xi. q. iij. c. Si is qui dī. Qui
prohibet nobis qd a dño fieri
p̄ceptū ē: fit execrabilis. ¶ Oct-
taus modus q̄sensus dī fau-
tiu⁹. Lū aliq̄s q̄sulendo: indu-
cendo: vel donādo: vel aiando
vel sociādo: vel aliter fauorē pre-
stando: pcti mortalis: de scō cō-
sentire vī. vñ z mortaliter pec-
cat. Jō in decretis. xxiiij. q. iij. c.
Ita plāe. Sociat malis si male
aliquid cū eis q̄mittit. aut q̄mittē-
tib⁹ fauet. ¶ Non⁹ modus q̄sen-
sus dī d̄fensiu⁹. Lū aliq̄s d̄fen-
dit vel p̄tinaciter excusat eū: qui
mortalr peccat. vñ in decretis. xi.
q. iij. c. Qui q̄sentit. Qui d̄fen-
dit aliū d̄linq̄ntē: maledict⁹ erit
apd̄ deū z hoies: z corripieſcere
patōe seuerissima. hic z qdā scif-
sim⁹ p̄r ait. si q̄s peccatē d̄fen-
dit: acri⁹ q̄z ille q̄ peccauit coer-
ceat. h ille. ¶ Decim⁹ mōus q̄se-
sus dī cōicatiu⁹. Lū aliq̄s cōi-

Seria quarta prime dñice

bat in peccato alterius: vt com-
 municas cū excōicato in crimi-
 ne. ¶ Datet. xciiij. d. Si inimicus
 Idē cōmunicas in odio illius
 q odit alterum. Accidit. n. vt ex
 amicitia quā ¶ Petrus h3 cum
 Joāne: quēcūq3 odit Joannes
 ēt ¶ Petrus odit. Et ista cōica-
 tio est mortalis consensus: z sic
 de similibus. ¶ Undecim^o mo-
 dus: cōsensus dī periculositū^o.
 Ad hoc declarandū adduco. d.
 Antoninū i lib. Defecerūt: z i
 Dis mortaliū cura. c. De curio-
 sitate. sic dicētē. Si hō fragilis
 z fortiter iclinatus ad malū solū
 ex curiositate absq3 legitima cā-
 sire z multū respiciat vultū mu-
 lieris credo q mortālī peccet vī
 mortali sit vicin^o: qz vī se expo-
 nere periculo peccati mortalis.
 Ita eodē mō de muliere erga
 virū. Et sic de ceteris sensibus
 Idē in vidēte vel audiēte inbo-
 nestates: z actus turpes: cū est
 verifike piculus cadēdi in pctm
 mortale. h ipse dñs Anto. Itēz
 dicit i sūma tractatu d luxuria:
 q q tāgi aliquē vel aliquā: aut
 pmittit se tāgi i mēbris genita-
 lib^o e3 mīmoniu: vel extra ca-
 sum necessitatis: nō vī excusari
 z mortali: qz vī piculose se expo-
 nere peccato mortali. ¶ Duode-
 cim^o mod^o dicit approbatiuus.
 Cū aliq3 approbat pctm morta-

le alterius: laudādo: ¶ firmando
 ratū hñdo: vtiq3 mortaliter pec-
 cat. Naz in decretis. xvij. q. iij.
 c. Dēs ecclie: in fine sic dī. Nō
 solū faciētes: sed oēs ¶ sentien-
 tes: qz nō solū q faciūt. rei iudi-
 cātur: sed ēt qui ¶ sentiūt facien-
 tibus. ¶ Par. n. pena facientes z
 ¶ sentiētes ¶ prehēdit. h ille. Idē
 habet. ij. q. i. c. Motū: vbi dicitur
 faciētem z ¶ sentientē: par pe-
 na ¶ stringit. Et sic p3 tertia ps
 pncipalis. Dis is igit dilectissi-
 mi z subtiliter itellectis tot z tā-
 tis offensionibus mali ¶ sensus
 z malarum cogitationū: caueat
 vnusq3q3 ne cōsentiāt: sed soler-
 ter iuigilet: attēte cor custodiat:
 z totis virib^o repellat. vñ beat^o
 ¶ Iero. ad Eustochiū scribēs. sic
 dicit. Nolofinas cogitationem
 crescere: nihil i te babiloniū: ni-
 hil ¶ fusiois adolescat dū puus
 ē hostis: itefice. Negtia elidat
 in semine. Audi psalmistā loqn-
 tē. Filia babilonis misera: brūs
 qui retribuet tibi retributiones
 tuā quā retribuisti nobis. beat^o
 q tenebit z allidet puulos suos
 ad petrā. ¶ Q. n. impossibile est i
 sensu hois nō irruere motū me-
 dullarū calor. Ille laudatur: ille
 p̄dicatur beatus: qui statim vt
 ceperit cogitare interficit cogi-
 tatus z elidet eos ad petrā. ¶ Pe-
 tra autem erat christus. hec ille.

De iudicio temerario. Sermo. xvi.

Si autem quis vestrum in huiusmodi malis consensibus et cogitationibus incurrit: impleat Isa. preceptum. c. i. Lauamini. mundi estote. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. hic per gratiam in sacramento confessionis: et in futuro per gloriam. Amen.

¶ Feria. v. prime dominice. De iudicio temerario. Sermo. xvi.

¶ Ere discipuli mei eritis. Jo. viij. multi sunt in hoc mundo constituti: qui cum sint diuersis implicati sceleribus propria neglecta salute: ad ceterorum vitam indagandam et temere iudicandam: omne suum studium adhibere conantur. Contra quos saluator noster vociferatur. Mat. vij. Nolite iudicare: et non iudicabimini. Nolite condemnare et non condemnabimini. Qui tamen spreto hoc saluberrimo precepto: pleni suspicionum: aliorum iniuste condemnationi iugiter inuigilant. Quibus merito dici posset illud Luc. vi. Quid vides festucam in oculo fratris tui trabem autem que in oculo tuo est non consideras? Tales autem si de oculo suo trabem suspicionum: et falsarum opinionum eiecerit: vere discipuli domini iesu christi erunt: ut inquit thema hodierni euangelij. In quibus tria documenta habemus. ¶ Pri-

mu documentum: si volumus esse sanctorum filij et heredes: opera eorum facere debemus. Hoc tangit ibi. Si filij abrahe estis. opera abrahe facite. ¶ Secundu documentum. quod ex veritate predicata: nonnumquam predicatorum persecutionem patitur: sicut apostoli: martyres. et singulariter dominus iesus quem perfidi iudei querebant interficere: quod veritatem annunciabat eis. Quod ibi tangit. Nunc autem queritis me interficere. ¶ Tertiu documentum quod illi qui libenter et deuote non audiunt verbum dei sunt ex parte dyabolo. Hoc tangit vltima parte euangelij. ibi. Non potestis audire sermonem meum: quod ex parte dyabolo estis. et precipue male de alijs iudicantes et suspicantes. De qua suspitione seu temerario iudicio tria considerabimus. ¶ Primo Grauationem. ¶ Secundo. Originem. ¶ Tertio. Specificationem. ¶ Prius considerare debemus iudicij temerarij grauationem. Ut autem clarius habet grauitas declarem. Occurrit breuiter declarandum: quod sit iudicium temerarium. Secundo namque. s. Tho. scda scda. q. lx. ar. ij. Et dominum Albertum magnum. ij. scna. Taliter describit. Iudicium temerarium siue suspiciosum dicitur cum aliquis iudicat sine certitudine de his que sunt dubia vel occulta per

Feria quinta prime Dñice

aliquas leues coniecturas: vbi notare possumus. Qd̄ iudiciū tripliciter dicitur malū siue vitiosum. Primo qñ iudicat de his q̄ nō subdunt sue pt̄ati vel iurisdictioni siue auctoritati: vt laicus iudex iudicās clericū. Et dicit iudiciū usurpatiuū. Secdo d̄r iudiciū vitiosum qñ iudicat nō s̄m leges: aut p̄ regulas iuris. vel iudicat amore odio vel timore ⁊ hm̄oi. que aliena dñt esse a vero iudicio: vt dicit. xi. q. iij. c. Quattuor: ⁊ tale iudiciū dicit peruersus. Tertio d̄r iudiciū vitiosum: qñ iudicatur ⁊ deest certitudo sufficiēs: sed ex nullis signis vel leuib⁹ iudicatur: ⁊ istud dicit iudiciū temerariū siue suspitiosum. vñ ⁊ Tullius dicit. Suspitio ip̄ortat opinionez mali qñ ex leuib⁹ inditijs p̄cedit. Et de hoc int̄dimus. vbi querit an iudiciū temerariū sit pctm̄ mortale. Ad qd̄ respōdet Doc. s. sc̄da sc̄de. q. lx. ar. iij. Et dñs Albertus. ij. sen. Qd̄ iudiciū temerariū vel suspitiosum: est peccatū mortale. qñ. s. ex nō sufficiētib⁹ signis sed leuib⁹ p̄ certo ⁊ d̄termiate iudicat aliq̄s de mortali peccato. Et hoc triplici ratione p̄batur.

¶ Primo. Rōne usurpatōis.
¶ Secdo. Rōne reprobatiōis.
¶ Tertio. Rōne iniuriatiōis.

¶ Primo dico iudiciū temerariū esse peccatum mortale rōne usurpatōis: ⁊ arguit sic. Illud per qd̄ usurpat qd̄ est ppriū dei: est peccatum mortale. **¶** Hec maior: qz nō l̄ creature: sibi appropriare vel usurpare qd̄ est creatoris: sed per iudiciū temerariū usurpat quod est ppriū dei. Mā ppriū dei ē occulta facta alioz videre ⁊ iudicare: vt p̄. ij. q. i. Mōmē presbyteri Jere. xvij. Ego dñs scrutās corda ⁊ renes. Et p̄mi. Re. xvi. Hoies vident que foris sūt deus autem intuet̄ cor. Et. iij. Re. viij. Tu nosti solus cor oīum filiozū hominū. Et in decretis. di. xxxij. Erubescant impij: ⁊ apte intelligāt iudicio spiritus sancti: eos q̄ in sacris trib⁹ ordinibus: p̄sbyteratu: dyaconatu: subdyaconatu: positi mulierculas nō abiecerint: ⁊ caste nō vixerit: excludēdos ab eorūde gradu dignitate. de manifestis q̄dē loquimur. Secretoz aut̄ cognitor ⁊ iudex est de⁹. h̄ ibi. Et ij. q. v. vt neqz āgelus: neqz demō: ea possit scire: nisi deo reuelate: neqz sc̄ti: neqz br̄a virgo. **¶** Jō a Paulo d̄r Ro. xiiij. Et xiiij. q. i. in principio. xxx. q. v. c. Nullū. Tu qs es. qui alienum suū iudicas. suo dño stat aut cadit. h̄ ille. q̄ iudiciū temerarium

De iudicio temerario. Sermo. xvi.

est peccatū mortale. **¶** Secūdo idem probatur ratione reprobationis sic. Illud per qđ homo reprobatur a deo: est pctm mortale. sed per iudiciū temerarium hō reprobatur a deo. **¶** Hec minor. Luc. xviii. Vbi phariseus iudicauit publicanū raptorem: adulterum: peccatorem. Et subiungitur. Amen dico vobis descendit hic. s. publicanus iustificatus ab illo. scz phariseo reprobato in domū suā. ergo iudiciū temerariū est peccatum mortale. **¶** Tertio idem probatur ratione iniuriatiōis sic. Illud per qđ notabilis iniuria infertur p̄ximo est peccatū mortale. Nam s̄m apostolū debemus p̄ximū honorare non iniuriari. Vnde dicit ad Ro. xii. Caritatē fr̄nitatis iucē diligētes: honore iucē p̄ueniētes. Et p̄me pe. ij. Dēs honorate fraternitates diligite. Sed per iudiciū temerariū notabilis iniuria infertur p̄ximo. **¶** Probat qz iudicās temerarie p̄ximū vilipendit: p̄ternit: et despicit: reputando eū malū. vitiosum ac peccatōrē: sine sufficienti certitudine. ergo iudiciū temerariū est peccatum mortale. **¶** Nō aplus Ro. ij. c. Inexcusabilis es o hō: omnis qui iudicas. In quo. n. alter iudicas: teipm condēnas. Et xp̄s. Luc. vi. Mo-

lite iudicare et nō iudicabimini. Nolite cōdemnare et nō cōdemnabimini. Et Mat. vij. In quo enim iudicio iudicaueritis. s. de mortali vel veniali. s. vos a deo iudicabimini. **¶** Patet ergo tribus rōnibus iudiciū temerarium esse peccatum mortale.

¶ Secundo p̄ncipaliter cōsiderare debemus iudiciū temerarij originem. **¶** Pulchrum arbitror intelligere huius iudicij originē. De qua. s. Tho. scđa scđe. q. lx. ar. iij. **¶** Cōcludit qz p̄ncipaliter hoc vitium iudicij temerarij a tribus causis habet originē.

¶ Primo. Or̄it a p̄pria malitia. **¶** Secundo. Or̄itur ab effectiua nequitia.

¶ Tertio. Or̄itur a longa experientia.

¶ Et primo or̄it a proprio et intrinseca habituali malitia. Et p̄ fundamento adduco Aristo. iij. Ethico. Qualis inqt vnusquisqz est talia dicit: talē viuit: et taliter operat̄. Et ratio ponitur in secundo. Ethicorū. Quia actus sunt similes habitibz. Item p̄mo. **¶** Periar. d̄r voces sūt signa earū que sunt in anima passionum. Et hec veritas affirmat. Mat. xij. Ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro pfert bona. **¶** Ad-

Feria. v. prime Dñice

tus hō de malo thesauro pfert
 mala. Et Mat. vij. Arbor mala
 nō pōt fruct⁹ bonos facere. Cuz
 igit⁹ aliq⁹ ē male habituat⁹ ⁊ vi-
 tiosus: pducit ēt fructū vitiosuz
 existimās ⁊ iudicās alios eē ta-
 les. Ideo sapiētissim⁹ Salomō
 Eccl. x. In via stult⁹ ābulās cuz
 ipe ispiēs fit: oēs stultos estiat.
 Et vt dic⁹ Tuli⁹ lib. iij. qōnuz tu
 sculanaz: ppriū stultoz ē alioz
 vitia cernē suozū. obliuisci. h̄ ille
 vnde h̄mōi habituato stulto at-
 qz vitioso ⁊tingit. sic gustui ise-
 cto: q dulce iudicat amarū: ppi
 ppriā idispositionē: ⁊ oculo ru-
 bēti ex humore: celuz ⁊ oia vidē-
 tur rubea. vñ Chriſo. sup Mat.
 dic⁹ sic. Dis hō vt se altez existi-
 mat. Fornicarij neminē putat
 castū. Castus de fornicario non
 facile suspicat. Supb⁹ neminez
 putat humilē. Humilis nemi-
 nē putat eē supbū: hec ille. Idz
 hoc i phariseis: q ignorātes iu-
 dicabāt xp̄m ignorāte: hypocri-
 te reputabāt ipsuz hypocritam:
 potatores reputabāt cū potato-
 rem. Supbi reputabāt euz sup-
 buz ⁊ huiusmodi. Mā mali nō
 possunt arbitrari alios bonos:
 sed semp suspicantur de eis. ⁊ si
 possunt se athacare: a vno mini-
 mo defectuzo: iudicant ⁊ dānāt
 Hoc vitio solent laborare mul-
 ti seculares. qui vidētes vnum

veniale pctm̄ in religiosis ⁊ in
 psbyteris: dānant illos: spnunt
 doctrinā eoz: ⁊ tēnūt ipsoz offi-
 cia: ⁊ orōnes: reputāt eos malos
 murmurāt ⁊ eos. detrahūt. Et
 vñ hec. Quia ipsoz pleriqz sūt
 iuoluti mal⁹ ⁊ vitiosis habitib⁹.
 Sūt crudeles: blasphemij: piuri
 vsurarij. fornicarij. adulteri. so-
 domite. dyabolici. ⁊ oī nequitia
 plenissimi. vñ Grego. i. q. i. in. c.
 Adulti seculariū hoīuz: cū plus
 sacerdotū vitā qz suā discutiūt:
 magnū ⁊ tēpōis dīnoz sacro-
 rū crimē incurrūt. Magna enī
 trabe: vulneratos oculos hñtes:
 eāqz negligētes. festucā tenuē i
 alioz oculis ispiciūt: quā dū in-
 caute: auellē festināt: in errors
 foueā dilabunt. h̄ ille. Seneca i
 lib. de morib⁹. Hoc hz oīs affe-
 ctus vt in id qd ipse insanit in
 id putet etiā ceteros furere. Sz
 qd iudiciū temerariuz originē
 a pprio habitu malicie: nos q̄t
 tidiana docet experientia. sine
 tot auctoritatibus ⁊ rōnib⁹. Et
 sic p̄z prima causa vñ iudiciū
 temerariuz hz originē. Scdo
 iudiciū temerariū oritur ab af-
 fectiua neqtia. siue a malo ani-
 mo. q qd alteri male afficit. vel
 ex ira vel ex iudicia ⁊ p maxime
 ex odio. Maz cum p huiusmōi
 vitia. aliq⁹ alteri male afficitur
 appetit: ⁊ desiderat illi malum.

De iudicio temerario. Sermo. xvi.

unde cum apparet minimum signum in ipso credit: suspicatur: et indicat malum de illo. **S**ed Seneca in prima Tragedia. Quod nimis miseri volunt hoc facile credunt. Sicut enim charitas que propria est inuidie et odio: non cogitare aut iudicare finit malum de amato: ut dicit Apo. prima. Cor. xiiij. Charitas non cogitat malum ita e converso: odium et inuidia de illo ad quem habet odium vel inuidia non bonum finit iudicare sed malum. Unde Chrysostomus lib. de compunctioe cordis: ait. Vbi amicitia permanet: nil facile creditur: quod desiderium possit operari. Si vero inimicitie semel occupauerint animos: omnia que fiunt: que dicunt: ita accipiunt et intelligunt ut ad maiores et longiores proficiant inimicitias. Si quod enim boni dicat de inimico non credit. Si quod mali: hoc solum credit et confirmat. hec ille. Et Aristoteles in rhetorica. Amor odium et proprium commodum sepe faciunt non cernere verum. **T**ertio originat iudicium temerarium a longa experientia. Qui enim sunt longo tempore experti conuersationem virorum et mulierum multa viderunt et de multis recordantur. Nam dicitur. vi. ethicoz. Adulterio tempore facit experientiam. Propter hoc senes quasi faciunt unum generale

ita quod cum vident tale signum: iudicant tale quid de primo. Ideo Philosophus dicit. ij. postic. et i. Ad eth. Et multis experientijs fit vniuersale. unde et Philosophus dicit. ij. Rhetorice. Senes sunt maxime suspiciosi: eo quod multotiens sunt experti aliorum defectus. Senes iquit. Lacoges sunt. Non tamen excusant a iudicio temerario: si leuibus iudicant signis: licet peccatum corum: propter illam experientiam: non sit tam graue: verum prudentis et experti est: semper in multis suspicari: non tamen temere iudicare: ut paterfamilias habens iuuentutem in domo: licet ei suspicari et providere: non tamen licet iudicare nisi sufficiencia signa videat. Quod contra plerique faciunt: non suos sed alienos defectus continue explorantes. Unde Seneca inquit. Aliena vitia ante oculos habemus: a tergo nostra. Et Terentius. Ita fere corrupta est hominum natura: ut melius aliena iudicent: quam sua. His dicebat christus Matthe. vij. Eijce primum trabem de oculo tuo: et tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. Hic bene aduertant melenconici: qui ad huiusmodi facile inclinantur. Nam dicit Aristoteles in libro de som. et vigilia. quod melenconici mouentur multiformibus ima-

Terentius

Feria .v. prime. Dñice

aginationibus. Ideo concipiunt speculationes et somnia: hec ibi. Ex quo sequitur quod facilioris sunt iudicij temerarij: quod sanguinei et huiusmodi. videmus. n. experimēto: rectores et platos melēconicos die noctuque huiusmodi fantasmatis laborare: ne amittant dñia et prelaturas: ad que inordinate afficiuntur. Dñ Seneca in prima Tragedia. Dubia pro certis: solēt timere reges. Precidamus igitur cās: tam detestādi sceleris et nebandi peccati. Et si quid nobis videtur quod non sit certū: deo cōmittamus: et nobis ipsis attēdamus. Scio enī quod multi ex vobis tentant: et iducuntur a tot rebus a tot inclinationibus: a tot malis habitibus: et mihi animo vestro nūc dicit. Pater quomodo debemus tā subtile vitium et peccatū euitare: videtur impossibile. Quid agemus? Dico quod sanū consilium est hoc solum: ut cū sentis iudiciū temerariū nō consentias: s; tene la briglia ne le mane. Moli determinare: licet quidē suspicari: s; diffinire nō licet: Audi Aug. sup verbo apostoli. Nolite itaque ante tempus iudicare. vbi sic dicit. Si suspensiones vitare nō possumus: quia hoies sumus: iudicia tamen firmaque sententias contineamus. Et. xi. q. iij.

Si quis dixerit. in glo. Et ita de secunda parte principali. satis. Tertio principaliter iudicij temerarij considerare debemus specificatiōem. Circa quā partem attendens utilitati et serenitati: seu in formationi consiax ut de hoc vitio clari? ostendi possitis: occurrunt duodecim varietates seu specificatiōes iudicij temerarij declarāde in quibus hō peccat mortaliter. ¶ Primum igitur iudiciū temerariū: dicitur deo cōtrariatiuū. Cū quis in passione positus iudicat deū nō esse iustum: nō parcere penitētib; nō premiare virtuosos: nō punire vitiosos: peccat mortaliter. Et arguitur ab ipso deo Jere. ij. Quid vultis mecū contendere oēs dereliquistis me. ¶ Secundū iudiciū temerariū: dicitur idēptitiuū. Cū quis iudicat determinate se nō posse vnquam benefacere: et se oportere de necessitate dānari peccat mortaliter. quotienscūque occurrit hec cogitatio determinate. Max habet signa diuine misericordie in prius. et liberi arbitrij. Jere. i. Ego tecum sum ut saluem te: et eruā te dicit dñs. ¶ Tertium iudiciū temerarium: dicitur perversiū. Cū quis peruertit conditionē virtutis in vitium: et e cōuerso per-

De iudicio temerario. Sermo. xvi.

uertit cōditionē vitij in virtutē nō habēs sufficientē certitudinē de hoc: verbi grā. **U**n⁹ orat alter audit missas: facit elemosynā: visitat tribulatos: et ille de terminate iudicat talia facerē ob aliqđ pctm̄ mortale ē pctm̄ mōtale. vñ Aug. de occultis: alieni cordis: temere iudicare pctm̄ ē. **E**t eū cuius opa nō vident nisi bona: ex suspitione reprehendere iniquū est. **C**ū eorū q̄ hoī incognita sunt: solus de⁹ sit iudex: qui inspector est verus. h̄ ille. **E**t ecōuerso peccatū mortale est iudicare ea. que manifeste mala sunt mortalia: esse bona vel bono fine posse fieri: vt blasphemia. homicidū. fornicatio. incātatio. **H**oc n. est tēdere ad heresim. **D**e his dicit **Jer.** xi. q. iiij. **S**i quis dixerit iustū esse iniustū: et iniustū esse iustū: vter qz abominabilis est apud deū **C**ōtra hmōi dī **Isa.** v. **E**t. xi. q. iiij. c. **S**i quis hoīem. **D**e q̄ dicitis in corde v̄ro bonū malū et malū bonū ponentes tenebras lucē: et lucē tenebras. **Q**uartū dicit iudiciū temerariū sententiatiuū. **C**ūz aliqs iudex p̄cedit ex solis suspitionib⁹ ad sentētiā dū et cōdēnādum: aliquē mortaliter peccat: qz est directe contra iustitiā: vñ **Adelchiades** papa. ij. q. i. c. **P**rimo super oia di-

ligenter inquire: vt cum iustitia et charitate diffiniatis. **M**eminē condēnetis ante verū et iustū iudiciū. **N**ullūz iudicetis suspitionis arbitrio sed primūz probate: et postea charitatiuam sentētiā p̄ferte. **E**t qđ vultis nō vobis fieri: alteri facere nolite: hec ille. **Q**uintū dicit iudiciū temerariū desperatiuum **E**t hoc vel de futuro vel de p̄terito. **C**ū qz desperat iudicās de terminate aliquē nūc debet se corrigere a peccatis mortalibus: nūc posse benefacere: alter iudicat aliquē oīno fore dānandū finaliter. vñ **Aug.** contra manicheos ait. **I**ncertū est nobis: qualis futurus sit q̄ nūc bonus v̄l malus apparet. de cuius correctione desperare temerariū est iudiciū. **S**olus enīz deus cuiuscūqz operis finē nouit: hec ille. **H**oc cōfirmat **Leo** papa. de pe. di. vij. **M**emo. xxiiij. q. iiij. **C**orripiantur. xxxij. q. ij. **A**ncillam. **I**tem cum quis iudicat aliquem post sanitatez adeptā eisdem vitijs debere esse deditum vt primo vel postqz habebit tale officium: vel aliud huiusmodi iudicat debere esse peccantem et offendentez sicut primo vel iudicat determinate: si faciemus pacem cuz nostris inimicis: peius facient: et sic de

Feria. v. prime Dñice

similibus. In quibus omnibus
 cum non habetur alia certitudo: sic
 vindicatis peccat mortaliter: vel
 cum quis desperat de correctione al-
 teri respectu peccatorum vitiorum pre-
 teritorum iudicatis tale esse in cisdem
 vitijs: in quibus erat iam uno anno
 et homini: non habens tamen certitudinem
 peccat mortaliter: quatenus sic de-
 terminate iudicat. Est. n. possi-
 bile in puncto imutare volunta-
 tem ut Paulus fecit Acti. ix. Nam
 ut dicitur. i. q. vij. Sacimus. Memo-
 putandus est inimicus sue salutis.
 Sextum iudicium temerarium dicitur
 significatiuum. cum aliquis videns
 aliquem cecum: gibbosum: claudum et
 homini signatum iudicat deteria-
 te esse malum et pessimum: non habens
 aliud signum: sed solum ex eo quod di-
 cit Ari. in libro de phisonomia.
 Cave et precauere ab homine diminu-
 to in aliquo membro: sicut ab
 inimico. Et est magnus error:
 ut ex defectu corporis arguatur
 deteriate defectus anime. Nam et mul-
 ti sancti fuerunt ceci et gibbosi ac
 homini. unde talis semper peccat mor-
 taliter: nisi quis iocose talia dice-
 ret. Septimum iudicium temera-
 rium dicitur astrologatiuum. Cum quis
 ex occurrenti planeta et dispo-
 sitione celi iudicat determinate aliquem
 debere vitiosum esse homicidam
 proditorem et homini: peccat mor-
 taliter: quia vitia sunt voluntaria:

ut dicit Arist. in. iij. z. v. ethi. Et
 voluntas directe non potest subij-
 ci influentia celi et planetarum. Et
 tauum dicitur linatiuum. Cum quis ex li-
 niamentis siue rugis in manibus:
 in brachijs: in pedibus: dat iudi-
 cium deteriatum: aliquem esse usura-
 rium: luxuriosum: homini: est peccatum
 mortale: quia et si esset aliqua incli-
 natio vel phinosomia ad vitium:
 tamen libertas arbitrii: omnem inclinati-
 onem corporalem potest superare ut di-
 cit Jeronimus in iouinianum. alioquin ut
 ibi ait. Vbi necessitas nec coro-
 na nec premiatio est. Dicit contra
 hoies et femias qui dant fidem zin-
 ganis: pro fortuna: per vaticinio:
 et homini prebetur causa peccandi: sed eis
 non credat. Nonum iudicium te-
 merarium dicitur generatiuum. Cum quis
 iudicat deteriate aliquem esse vel
 fore malum: ex eo solum quod habet tales
 generationes: ut ex eo quod est de
 tali domo. o de talis sepe. ut ex
 eo quod est iudeus baptizatus iudicat
 non esse possibile fore bonum christia-
 num. Ex eo quod est illegitime natus
 vel natus. i. bastardi iudicat quod esse
 debeat vitiosus vel imitator ma-
 loz parentum. Et tales iudicato-
 res est decretum. lvi. di. c. vnicuique
 hoies nascantur: si parentum vitia non
 sectantur. honesti et salui erunt. Se-
 men. n. hoies ex quocumque hoie dei
 creatura est: et eo malevolentibus ma-
 le erit. h. ille. Et est textus Augu-

De iudicio temerario. Sermo. xvi.

¶ **A**n. **¶** Decimū dī zelotipuz
 Cū maritus vxorē: vel vxor ma-
 ritū sine signis sufficiētibus iu-
 dicat defractionē fidei sp mortā-
 liter peccat. Et huius solēt esse
 cā multoz peccatoz. **¶** **D**ñ Ec-
 cle. xxvi. c. scribit. Dolor cordis.
 ⁊ luctus mīr zelotipa. In mu-
 liere zelotipa flagellū ligue om-
 nib⁹ cōicans. **¶** **¶** Undecimū iu-
 diciū temerariū dī derelictiū.
 Cum aliq̄s iudicat iuuenē relin-
 quētē mūdum: vel iuueculam
 huius faciētē ⁊ religionē intrāte
 factū esse religiosum ac mūdū
 relisse mala intētionē. s. ob ali-
 quā culpā mortālē ꝓmittēdā v̄l
 intrasse ex symonia. **¶** **I**ntētio. n.
 cognosci nō pōt ab hoīe. iō nec
 ḡ illa iudicari. **¶** **A**it. n. **¶** Ari. i. etbi.
 Unusq̄sq; bñ iudicat que co-
 gnoscit. **¶** **E**t c̄ de sen. excō. **¶** Cuz
 volūtate. **¶** **¶** Duodecimū iudici-
 um temerariū dicitur visium.
 Cū q̄s iudicet hominē bone fa-
 me: vel quē ignorat: cuius cōdi-
 tionis sit respiciētē i mulierē:
 v̄l loquētē cū ea: de qua maluz
 nescit: ⁊ sunt in loco honesto: ac
 mō modesto: ⁊ firmiter iudicat
 eos ad malū finē. i. pro turpib⁹
 v̄l pro alio peccato mortali: pec-
 cat mortālī. **¶** **I**dē cū videt mer-
 catorē ꝓuersantē cū iudeo non
 habēs aliā certitudinē: ⁊ iudi-
 cat cū ḡbere eē ꝓticipē i vsura

cuz iudeo. peccat mortālī. **¶** **I**tez
 cū videt aliquē non domesticē
 cū alio ꝓuersante vel secuz: aut
 qz ostēdit secū aliquālē irā iudī-
 cat determinate sine alia certi-
 tudine. qz hoc sit ꝓꝓ inuidiā vel
 odiū mortale qd̄ habeat ad illū
 peccat mortaliter. **¶** **I**dē cū qz vi-
 det aliquē cōuersari cuz pueris
 cū damicellis ⁊ huius: sine alia
 certitudine iudicās talē esse cō-
 uersationē esse ꝓꝓter turpitudi-
 nes ⁊ impudicitias: peccat moz-
 taliter. **¶** **I**dē cū videt aliquē co-
 medentē multotiens in die ie-
 iunij: v̄l anticipantē horā come-
 stionis: nesciens conditionē illi-
 us comedētis ⁊ iudicat deter-
 minate illū frāgere ieiuniū. pec-
 cat mortaliter. **¶** **I**n huius. n. que
 sunt dubia debemus tutiorem
 partē iudicare. vt c̄ de re. iur. c.
¶ **E**stote. **¶** **D**ubia sunt in meliōrē
 partem interpretāda. **¶** **E**t. ij. q. i.
¶ **D**eus omnipotens. vbi sic. **¶** **S**i
 deus oīum conditor: sodomorū
 mala: quozū clamor vsq; ad
 celū peruenerat: omnia sciens:
 prius: nec credere: nec iudicare
 voluit: qz ipse ea cū fidelib⁹ te-
 stibus diligenter inuestigans q̄
 audierat opere comprobaret.
¶ **M**os qui sumus hoīes ⁊ ꝓctō-
 res: qbus incognita sunt occul-
 ta iudicia dei. hoc ꝓcauētes nul-
 lū ante verā iustāq; ꝓbationē.

Feria quinta prime Dñice

iudicare et dānare debemus h
ibi. In omnibus autem supra-
dictis modis intelligendus est:
quando est iudicium determi-
natū: quia tunc est mortale: nō
autem si fit suspicio: quia tunc
ē veniale. Et ut hoc vitium scele-
rissimum et tam periculosissi-
mum: propter quod tot et tanti
dānātur: cardinales: prelati: re-
ges: domini: nobiles: ciues: ar-
tífices: homines: femine: gran-
des: paruuli: possit non soluz ra-
tionibus dictis extirpari: s; exē-
plis terribilib; et veridicis a no-
bis exterminari: recitabo que-
dam exempla. Primum habe-
tur in vitis patrum vbi legitur
q; erant duo germani in here-
mo habitantes simul et deo ser-
uientes: qui tantum in vita spi-
rituali profecerunt: vt alter vi-
deret alterius gratiā: per lumē
quoddā exteri; fulgēs sup eos
Accidit autem vt vnus. s. iuni-
or. visitans patres in heremo
viderit vnum ex illis comeden-
tem sexta feria: que inter illos
habebatur vt preceptū. Hora
illa erat hora tertiā: vnde iu-
dicauit illū trāsgressorē ieiunij.
Reuersus est ad celinā p;pri-
am. Et frater minor stans in
oratione desiderauit videre splē-
dorē solitū et gratiā in fratre mi-
nore: et nihil videre potuit. Do-

cat euz et admonet: si h; aliquid
remorsum conscientie. At ille
p;scientiā reuoluens dixit. De
nullo me sentio grauatū: nisi cū
vidissem tale patrem comedē-
tez male suspicatus sum de eo.
Quō intelligens maior iudica-
uit illud temerariū iudiciū fuis-
se causam subtractionis splen-
doris soliti. Et frater minor cō-
pūctus egit penitentiā: et splen-
dor rediit. h; ibi. Et ex hoc caue-
ant multū religiosi a iudicio te-
merario. Vnde in nostris p;sti-
tutionib; in caplo de nouitijs
habem; h; verba. Meminē pe-
nitus iudicēt: sed si qua ab vllō
fieri viderint: s; mala videant:
bona suspicent: vel bona inten-
tiōe facta. Sepe. n. humanū sal-
latur iudiciū. h; ibi. Recitat etiā
dieb; nr̄is exēplū. Quidā noui-
tius retulit vni dño in regno
existētī: cui; nomē taceo: quan-
dā dominā peperisse duos fili-
os vno ptu. Aderat i hac rela-
tiōe p;ur hui; dñi: cui hec refe-
rebantur et dixit. Si illa peperit
duos filios ibi fuerūt duo et nō
maritus tm̄. Et sic iudicauit te-
merē: et ifamauit illam. Accidit
post deo disponēte et puniēte: vt
vroz istū q; tale iudiciū fecerat
duos pareret filios. Quō cū rela-
tū fuisset huic dño ci; marito ce-
pit multū cogitare: recolēs ver-

De peccato in Spiritum sanctum. Sermo. xvii.

ba uxoris quibus dixerat: quod si-
ne duobus: duo non possunt concipi.
Et iuit ad cameram dicens.
Delibero scire qui fuit alter qui
tecum dormiuit. Te enim ex ore
tuo iudico. Tu d' illa dixisti. At
ipsa super hoc iurare cepit: nul-
lo modo cum alio concubuisse.
Breuiter iusto dei iudicio nun-
quam fuit possibile hunc dominum pla-
cari et reconciliari: ut verificetur
illud. per que quis peccat per h
et torquetur. Et illud. Nolite iu-
dicare et non iudicabimini. Exe-
plum etiam refertur in vitis fra-
trum nostrorum: quod cum duo
fratres iuvenes et apparentes
discurrerent predicando et visi-
tassent quandam sanctissimam
feminam: post diuina colloquia il-
lis abeuntibus cepit illa. suspi-
cari et dubitare cum essent iuvenes
et robusti de castitate eorum.
Post vadit ad orationem: et nul-
lum gustum solitum sensit: arid-
a remanet et fastidiata. Et cum
conquereretur ac miraretur de
ariditate: apparuit ei beata vir-
go reprehendens eam de temera-
rio iudicio. Dicens quod ipsa est suf-
ficiens custodire illos. et quod ex il-
lo iudicio tanta consolatione fue-
rat priuata. Audi igitur Beatum
Bernardum in sermone. xl. super canonicam.
Laue aliene conuersationis esse
aut curiosus explorator: aut te-

merarius iudex: etiam si perpetrare
tem actum deprehenderis: nec sic
iudices primum: magis autem ex-
cusa intentione: si potes: si non
potes puta ignorantiam: puta sub-
reptionem: puta casum. Quod si
omnem omnino dissimulatio-
nem: rei certitudo recusat: suade
nihilominus ipse tibi: et dicito
apud te ipsum. vehemens fuit ni-
mis temptatio. Quid de me illa
fecisset: si accepisset in me: simili-
ter praterem. hec ille. Sic facientes
hic habebimus gratiam et in futu-
ro gloriae prestante domino ie-
su christo iudice verissimo omnium
nostrorum qui est benedictus in se-
cula. Amen.

¶ Feria sexta prime dominice
quadragesime. De peccato in
spiritum sanctum. Sermo. xvii.

Accebat multitudo
magna languentium
Joannis. v. Quauis
varia atque diuersa
sint peccata morta-
lia: quibus humanum genus gra-
uatur ac periculoso morbo la-
borat: tamen maximum atque
horrendum est peccatum ex ma-
litia certa commissum quod et
alio vocabulo peccatum in spiri-
tum sanctum appellatur. Et li-
cet alijs peccatis multi tenean-
tur oppressi in hoc tamen iacet

Seria. vi. prime Dñice quadregime.

multitudo magna languentius
spūaliter: vt inqt thema assum-
ptum. In quo tria documenta
bēmus. ¶ **P**rimus documen-
tum: q̄cūq; vult sanari a q̄cūq;
lango: c spūali: lauet se lauacro
pnie: que per piscinā figuratur.
¶ **H**oc tāgitur prima pte euāge-
lij ibi. Est at hierosolymis pro-
batia piscina. ¶ **S**cđm docu-
mētum: q̄ lz hō diu steterit in
peccato: nō debet tñ desperare
de salute. ¶ **H**oc tangit ibi. Erat
aut quidā homo. xxxviii. annos
habēs in infirmitate: per quem
peccator in peccatis habituat⁹
significatur. ¶ **T**ertiū documē-
tum est: q̄ pctā nonnunq; sunt
causa corpalis infirmitatis: qui-
bus per cōfessione; amoris: hō
statim restituitur sanitati. ¶ **H**oc
tangit vltima parte euāgelij ibi
Eccē sanus factus es: iam noli
peccare: z maxime pctō in spiri-
tum sanctum: quia grauius est
ceteris z periculosius. De quo
tria hoc mane videbimus.
¶ **P**rimo. Quidditatem.
¶ **S**ecundo. Varietatem.
¶ **T**ertio. Irremissibilitatem.
¶ **P**rimo peccati i spm̄ sanctū
cōsiderare debemus quiddita-
tes. Vt enim colligitur a mḡro
sc̄n. in. ij. d. xliij. Et a. s. Doc. ibi
dez z a dño Alberto etiā ibidē.
Et itez a. s. Doc. sc̄da sc̄de. q. x.

iiij. ar. i. ¶ **A**d agistraliter: talis de-
tur diffinitio p̄tinēs in se quat-
tuor genera causarū. ¶ **P**eccatus
in spm̄ sc̄m est inordinat⁹ act⁹
voluntatis tendētis in malū ex
certa malitia per p̄temptū ali-
cuius impediētis peccatū. ¶ **M**u-
ius diffinitiois causa formalis
est. Inordinatus actus: qz dicit
essentiā peccati. Essentia cuiusli-
bet rei dicitur forma toti⁹. vij.
¶ **A**d etha. sicut humanitas dicit
forma hois. Voluntatis dicit
cām materialē. qz voluntas est
subiectum pcti: z subiectū cause
ponitur in genere cause malis:
vt p. 3. ij. ¶ **P**hy. Et. v. ¶ **A**d etha. c.
de causis. Tendētis, in malum
i. in bonuz cōmutabile cū auer-
sione a bono incōmutabili: di-
cit cām finalem: qz obiectū vo-
luntatis est finis. ij. ¶ **P**hy. Et. ij.
¶ **A**d etha. Ex certa malitia. i. ex
habitu vitioso. dicit cām efficiē-
tem per se: qz habitus eliciens
actus est causa efficiēs per se: vt
p. 3. ij. ¶ **E**thi. ¶ **P**er p̄temptum ali-
cuius impediētis peccatus: est
causa efficiens per accidens: qz
omne remouens impedimētū:
est causa efficiens per accidens
vt patet. viij. ¶ **P**hy. Non tamē
sicut dicit. s. Doc. sc̄da sc̄de. q.
xiiij. ar. i. ¶ **A**d sc̄m: ois qui pec-
cat ex electione peccat peccato
in spm̄ sc̄m. sed solum qui pctm̄

De peccato in Spiritu sancto. Sermo. xvii.

eligit per contemptum eorum per quem
 boies solent retrahi a peccato. h
 ille. Hoc autem est agere contra bo
 nitatem et clementiam attributam spūi
 scō. Dñ magister in. ij. sen. di.
 xliij. iqt. Ille peccat in spūz scōm
 cui malitia pp se placet. Et pro
 āpliori declaratiōe huius verita
 tis theologice pulchre: pteplan
 dū esse puto. Qd p̄prietas p̄ris
 eterni s̄z quā distinguit ab alijs
 p̄sonis: est ipsum esse principium
 productiuū aliorum: ita q̄ ipse
 pater a nullo productur. Decla
 rat hoc Athanasius. dicēs. P̄r
 a nullo ē fact⁹. nec creatus. nec
 genit⁹. Iō attribuit sibi potētia
 Maz s̄m p̄m scō de aia. r. it.
 metha. Potētia ē p̄ncipiū ope
 rādi. P̄dico q̄ p̄dicare pos
 suz. Loquor q̄ possuz loqui. La
 boroz: q̄ laborare valeoz: et h̄mōi
 Propterea cātat Ecclia vt ha
 beſ i symbolo. Credo in deū pa
 trē oipotentē creatorē celi et ter
 re. Proprietas filij s̄m quā di
 stinguitur ab alijs personis: est
 ipsum esse genitum et cōceptum
 Athanasius. Filius a patre so
 lo est: nec factus: nec creatus: s̄z
 genitus. Sic verbum concipit
 ab intelligente. Et quia sapien
 tia est in intellectu: vt philoso
 phus iquit. iij. de anima. Et. vi.
 ethicoz. Ideo filio attribuitur
 sapientia et sciētia. Proprietas

spiritus sancti s̄m quā distingui
 tur ab alijs personis: est produ
 ci per modū volūtatis: vt amor:
 sicut dicit Athanasius: Spirit⁹
 sanct⁹ a patre et filio nō factus:
 nec creat⁹: nec genitus: sed p̄ce
 dēs. Obiectus autē amoris est
 bonus: vt dicit philosophus. i. r
 ix. ethi. Ideo spiritus scō attrib
 uuit bonitas. Vnde magister
 sen. i p̄mo li. d. xxxiij. Cūq̄ vnū
 et idē penitus sit in deo. potētia
 sapiētia. bonitas. i. sacra tñ scri
 ptura frequēter solent hec noia
 disticte ad p̄sonas referri: vt p̄ri
 potentia: filio sapiētia. spiritus scō
 bonitas attribuat: hec ille.
 Et sicut tres sunt p̄sone diuine
 et tria attributa: et tres p̄prietate
 tes: sic triplex mod⁹ peccādi quo
 s. offenditur deus a peccātibus.
 Nam aliqui offendūt deus fra
 gilitate: infirmitate: vel impulsu
 passionis: et tales peccant cōtra
 patrē: cui vt dictus est: attribuit
 potētia. Aliqui offendūt ex igno
 rantia et hi peccāt contra filiu:
 cui attribuitur sapiētia. Alij vō
 offendunt ex certa malicia. a. ex
 ipsa clectiōe malī: que opponit
 bonitati. Et hi dicunt peccare i
 spiritum sanctum: cui attribuitur
 bonitas: vt declaratū est. Et vt
 hec diuersitas peccandi clarius
 elucescat. etēpluz pono in Pe
 tro et Paulo: et Juda Petrus

Feria. vi. prime **D**ñice quadragesime.

enim ter negavit xpm in passio-
nis nocte. **Adat.** xvi. ppter infir-
mitatem ⁊ ppter impulsu passi-
onis ⁊ timoris: q̄a timens mor-
tē negavit eū: diligens plus cor-
pus suū q̄ xpm. **Mō** eni pecca-
bat ex ignorantia: quia iā cōfes-
sus erat xp̄s corde: ore: ⁊ opere:
Adat. xvi. d. Tu es xp̄s fili⁹ dei
vivi. Et sic peccavit p̄tra patrē
et fragilitate. vnde peccatū suū
fuit leuiter remissibile. **Mā** con-
uersus dñs respexit Petrus: ⁊
recoꝛdatus est Petrus verbi dñi
qđ dixerat. Priusq̄ gallus cā-
tet ter me negabis. Et egressus
foras fleuit amare. **Lu.** xxij. **Ada-**
the. xvi. **Adat.** xiiij. **Joan.** xvij.
In decre. de pe. di. vi. Qui vult
Di. xlvi. licet plerumq̄. **De** pe.
di. prima. c. Quis aliquādo. **De**
pe. disti. ij. Dum sanctam rē.
Si enim inquit. **De** consc. dist.
p̄ma. **Basilicas.** Et postea apo-
stolus p̄mansit. l. d. c. ecōtra. ⁊. c.
Considerandū. ⁊. c. **Fidelioꝝ.** vi.
q. i. **Imitare Petrum.** xi. q. iij.
Non solum. xij. q. iij. **Actione**
xiiij. q. iij. **Ipsa** pietas. **Di.** xij.
Ira dñs. **Di.** xli. c. **In** nouo ⁊. c.
Quāuis. di. xij. **Sacrosancta**
ix. q. iij. c. **Alioꝝum.** xi. q. i. **Rela-**
tum. xiiij. q. prima. **Rogamus.**
c. **Si** Petrus ⁊. c. **Quia** ex sola
Paulus aut peccauit ex igno-
rantia credens benefacere: duz

persequeretur ecclesiaz dei. Et
sic peccauit contra filiu: cui at-
tribuitur sapientia. Ideo in cō-
uersione eius appars christus
informauit eum ⁊ vere docuit.
Actuum. ix. **Circunfulsit** eū lux
de celo non tantuz visibilis: sed
etiaz inuisibilis sapientie fidei:
⁊ totius veritatis. Et vt dicit. s.
Tho. iij. parte. q. lviij. ar. vi. **Chri-**
stus ibi tūc corporaliter sibi ap-
paruit. Ideo de suo peccato ipe
met dicit. **p̄ric.** **Tibi.** primo. **Qu-**
ius sui blasphemus ⁊ persecutor
⁊ contumeliosus: sed misericor-
diam consecutus sum: q̄ igno-
rans. feci in incredulitate. **hec** ille
Judas autem peccauit non ex
fragilitate aut ignorantia: quia
elegit peccatum: contemnendo
ea quibus potuit retrahi a pec-
cato resistens gratie: ⁊ inspirati-
oni ⁊ bonitati que attribuit spi-
ritu sancto. Ideo peccatum ei⁹
fuit pctm̄ in spiritum sanctū. Et
quia hoc peccatum est grauissi-
mum: propterea nunq̄ meruit
remissionem: q̄uis christus tuz
amore: tuz timore multipliciter
ipm conuerti voluerit. Et h̄ ve-
rificat sententia domini **Adat.**
xij. Et ponit a magistro sen. xij.
d. xliij. **Qui** peccauerit in patrē
remittit ei: ⁊ qui peccauerit in fi-
lium remittet ei: qui autem pec-
cauerit in spiritum sanctum: nō

De peccato in spiritū sanctū. Sermo. xvii.

remittetur ei neq; hic neq; i futuro.

Secundo principaliter peccati in spiritū sanctum considerare debemus varietatem. Peccatum enim in spiritum sanctum fm magistrum sen. in. ij. d. xliij. Et Augustinus in libro de fide ad petrum. Augu. in enchiridion. Et de sermone domini in morte. Et de baptismo puulox. Et fm. d. Alber. magnuz in. ii. sen. d. xliij. ar. iii. Et san. Doct. scda scde. q. xiiii. ar. ii. Et in. ii. sen. d. vi. s. variatur in. vi. speciebus que sunt iste.

¶ Prima. est desperatio.

¶ Secda. est presumptio.

¶ Tertia. e finalis impenitētia.

¶ Quarta. est obstinatio.

¶ Quinta. est impugnatio veritatis agnite.

¶ Sexta. est invidentia: gratie fraternalis.

¶ Prima nāq; species peccati in spiritum sanctum est desperatio. Cum. n. peccator in peccatorum baratrum cecidit considerans sue culpe gravitatē. unde cōcipere deberet spes venie ppter divinā bonitatē: persuadet sibi nūquam posse cōsequi remissionē et gratiaz a deo. Et sic contēnens dei misericordiā desperat. Sicut de Chaym le

gitur gen. iiii. Dixit enim occiso fratre suo Abel. Adaior est iniquitas mea q̄ ut veniam merear. Vbi glosa. Adentiris Chaym. quia maior est misericordia dei q̄ omnium hominum miseria. Sic igitur Chayz desperans gravius peccavit q̄ fratrem occidens: qz desperando diffidit de divina misericordia: propter quam potuisset resiliē a peccato. Et sic miser peccavit in spm̄ sanctum. ¶ Scda spes peccati in spm̄ sanctū e presumptio. Cū peccator in peccatis et scelerib; iacēs: nec resurgere curās: qz sine pnia psumit veniā et sine meritis gliaz: peccat in spm̄ sanctū. Cōtēnit. n. cōsiderare divinā iustitiam: qua nihil manet impunitū: et qua timor a peccato retrahēs nascitur. Et talis ita presumens contra deū blasphemat: qz facit cum iniustum. Requiritur enim ad veniam et gloriam consequendā: penitentia peccati et meritū boni operis. Nā spes: ut ingt magister sen. in tertio libro e expectatio future beatitudinis pueniēs ex gratia dei et meritis. Et in hoc peccatū p̄sumptionis v̄icidisse Origenes: qui dixit oēs etiā demones semel esse saluādos. Et ideo post mortē anathematizatus est: vigesima quarta.

Feria. vi. prime Dñice quadragesime.

q. ij. c. finali. Si quis autem peccat cū spe venie: mediante penitētia: quā putat vel intēdit agere: nō peccat in spiritū sanctum vnde Augu. in libro de fide ad petrū. et habetur de pe. d. i. c. Ex hijs circa mediū: illi qui desperant de indulgentia peccatorū vel qui sine meritis de misericordia dei presumūt peccāt in spm̄ sanctū. h̄ ille. ¶ Tertia spēs peccati in spiritū sanctū dī finalis impenitētia. Cū. n. scelerat⁹ et miserrimus peccator firmat se in pposito nō dolendi: nō cōfrendi: nō satisfaciēdi: peccat in spm̄ sanctū. Mō. n. vult p̄siderare in ordinationē: vilitatē: et turpitudinē sui peccati: quā cōsiderationem sibi suggerit bonitas spūs sancti: et que p̄sideratio est efficac̄ ad excitandū dolorem: et penitentiā: declinandūq; pposito nō penitēdi. De hac spe ait Augu. in lib. de verbis dñi. impenitētia est peccatū in spm̄ sanctū: quā neq; in hoc seculo neq; in futuro dimittēda in euangeliō dñs asseruit. Si autē delectatione peccati siue desperatione venie: vsq; ad mortē: q; in peccato pseueret: iustū est vt sine fine puniat: qui sine fine peccauit. vnde Greg. iij. dia. voluissent impij si potuissent sine fine vivere: vt potuissent sine fine peccare. Ostendunt. n. q; in peccato semp vivere cupiunt: q; nunq; desinūt peccare duz viuunt. Ad magnā ergo iustitiaz iudicāris pertinet: vt nunq; careant supplicio qui in hac vita nunq; voluerūt carere peccato h̄ ibi. Et Jero. super Amos primo. c. et de pe. di. i. Super trib⁹ sceleribus damasci et super q̄rtū non auertam euz. Juxta tropologiam: hic possumus dicere primū peccatū est cogitasse que mala sunt. scd; cogitationibus acquiescere: p̄sertim quod mente decreueris: opere p̄plere. quartū p̄ peccatū nō agere penitentiā: et suo sibi cōplacere delicto. hec ille. vnde p̄verbium. Humanū est peccare. angelicū emendare: dyabolicum pseuerare: et sic habetur. tertia species peccati in spi. san. ¶ Quarta species peccati in spiritū sanctū est obstinatio. Cū. n. vitiosus in peccatis habituat⁹ peccata sequatur: et firmo ac p̄tinaci pposito ipsis inhereat ita vt ea reliq̄re minime velit peccat in spm̄ sanctū. Posset. n. retrahi a peccatis si attēderet ad spiritū sancti inspirationē: qua ostēdit peccantibus paruitatē et breuitatez boni qd̄ querunt in peccato: cuius attentio et cōsideratio est efficacissimū remediū ad hoc

De peccato in spiritū sanctū. Sermo. xvii.

vt volūtas a peccato remouea-
tur. De hac specie dicit Augu. in
Enchi. Qui i obstinatione mē-
tis diem claudit extremū: reus
est peccato in spiritū sanctū. Et
ideo queritur deus. Jere. viij. c.
Nullus est. n. qui agat peniten-
tiam super peccato suo. dicens.
Quid feci? Omnes pueri sūt
ad cursū suū quasi equus ipe-
tu vadēs ad preliū. Et de obsti-
natis dicitur. Jere. xij. Si mu-
tare potest ethyops pellem suā
z pardus varietates suas: z vos
poteritis benefacere cū didiceri-
tis malū. hec ille. Huiusmodi
aut obstinatis in malitia deus
nunquā misertus fuit: nec misere-
tur. xxiiij. q. ij. c. Legat z. c. Dā-
nationis. ¶ Quinta species pec-
cati in spū sanctū dicit impu-
gnatio veritatis agniti: vt cecis-
simus peccator liberius z licen-
tius suas cōcupiscentias prose-
qui possit negat veritatē per fi-
dē agnitā: negat in mortalitatē
aie: negat purgatoriū: negat in-
fernum z paradysum: quoz co-
gitatio: spū sancti bonitate ha-
bita: potissimū remediū hoi est:
vt retrahat a peccato. Qui er-
go impugnat lumē z veritatem
fidei agniti: peccat in spū san-
ctū. Et hic est de numero illoz
de quib⁹ habetur Sap. ij. De-
nite fruamur bonis que sunt z

vtamur creatura tanquā in iuue-
tute celeriter. Vino precioso z
vnguentis optimis impleam⁹
nos z nō pretercat. nos flos tē-
poris. Coronem⁹ nos rosis an-
tequā marcescant. Nullū pratu-
sit: quōd nō pertrāseat luxuria no-
stra. Memmo vestrū sit erroris lu-
xurie nostre: vbiq; relinquam⁹
signa leticie quoniam; hec est ps-
mea: z hec est fors mea. hec il-
le. Hoc quintū peccatū in spū
sanctū ponit Augu. in libro de
vnico baptismo. di. Qui verita-
tem cōtēnit: aut contra fratres
malignus est quibus veritas re-
uelatur: aut contra deum ingratus
cuius inspiratione ecclesia in-
struit: cōtra spū sanctū pecca-
re videt. ¶ Sexta species pecca-
ti in spū sanctū dicitur inuidē-
tia fraternalis gratie. Peruer-
sissimus peccator vsq; a deo vir-
tuti z bonitati fit sepe contrarius
vt doleat: dum gratia spiritus
sancti diffundit z crescit in mū-
do: ita vt inuideat gratie quā in
fratre z in primo videt. Mol-
let. n. q. grā dei cōmunicaretur
vt reliqui eēt culpe z peccato-
rū socii: ac p hoc liberi⁹ ipse pec-
caret. Sic pculdubio peccat i
spū sanctū: quia cōtēnit z fu-
git considerare dona z gratias
spiritus sancti: quibus homo re-
trahitur ac liberatur a peccato:

Seria sexta primie Dñice quadragesime.

inimico q̄ peius est: dolet ⁊ inuidet. quādo hec gratia alteri datur. Et hec est inuidencia fraternalis gratie. vnde Augu. in libro de verbis domini. Inuidie faucibus fraternitatem impugnare: est peccare in sp̄m̄ sanctū hec ille. Accipe exēplū. Legitur de quodā heremita qui asperri- mā vitā diu fecerat. Ad quē cū quidam latro venisset: qui multos expoliauerat ⁊ iugulauerat facta p̄fessione: cum nullā penitentiā ab eo vellet accipere: nec ieiunium: nec elemosynā: nec orationē: tandem heremita ab illo qd̄ potuit accepit. vnde iniunxit ei: quotiens iuxta viam crucem videret: flexo genu aliquā orationē diceret. Cūq; latro hanc solam penitentiā accepisset: remotus paululum a cella heremite: videns hostes suos quorū consanguineos occiderat: fugere cepit ipsis persequentibus. Quo fugiente: crux super viam erecta illi occurrit ⁊ statim genu flexit: cepitq; orationem dominicā dicere: ac crucem adorare. Et cum euadere potuisset. maluit mori q̄ penitentiā sibi iniunctā pretere- rre. Cū ergo ab hostibus fuisset occisus. vidit heremita ab angelis letantibus animā latronis vel potius martyris portari.

Quo viso cepit dyabolica insti- gatione dolere ⁊ indignari. q̄ p̄ multos annos durissimā penitentiā fecisset. ⁊ tamen latro qui nuncq; penitentiā fecerat cū in gloriā p̄cessisset. Et sic relicto heremo ad seculū redijt. Dyabolus autem acceptus iuste a deo potestate: timens ne aliquando ad penitentiā rediret: posito in via obstaculo: eū corruere fecit: ⁊ fracto collo: animā heremite in inferno sepelliuit. Et sic patet secunda pars principalis.

Tertio p̄cipaliter peccati in sp̄m̄ sanctū considerare debemus irremissibilitatem. Peccatum in sp̄m̄ sanctū esse irremissibile. potest intelligi tripliciter prout colligitur ex compendio theologie domini Alberti magni lib. iij. c. xliij. Et ex dictis. s. Tho. sc̄da sc̄de. q. xliij. ar. iij. Et ij. sen. d. xliij. Et a domino Petro de taran. in. ij. sen. d. xliij. ar. iij. Et iterū a domino Alberto in. ij. sen. eadem. d.

Primo modo negatiue.
Secundo modo priuatiue.
Tertio modo contrariatiue.
Primo modo irremissibile accipit negatiue. s. q̄ nullo modo potest remitti. Et sic peccatum demonum ⁊ dānatorū di-

De peccato in Spiritum sanctum. Sermo. xvii.

citur irremissibile et eorum qui sunt
 in peccato finalis ipenitentie: per
 seuerates usque ad mortem in pec-
 cato mortali. quod est tertia species
 peccati in Spiritum sanctum. Et
 de huiusmodi intelligitur textus
 euangelij. Mat. xij. Qui dixerit
 verbum contra Spiritum sanctum non
 remittetur ei neque in hoc secu-
 lo neque in futuro. Et secundo
 modo irremissibile dicitur privatiue
 scilicet quod non habet congruentiam
 ex se: quare remitti debeat. licet
 ex congruo dei possit omne pec-
 catum remitti. Et hoc modo quodlibet
 peccatum mortale de se est irre-
 missibile. Et tertio modo irre-
 missibile accipitur contrariatiue. scilicet
 secundum quod aliqua culpa habet con-
 trariam dispositionem ad hoc ut
 remittatur. Secundum enim natu-
 ram suam est irremissibile in quantum
 excludit ea per que fit remissio
 peccatorum. Per hoc tamen non precluditur
 via remittendi et sanandi omnipoten-
 tie et misericordie dei. Cum ergo dicitur pec-
 catum in Spiritum sanctum est ir-
 remissibile intelligitur in quan-
 tum excludit ea per que fit remis-
 sio peccatorum: aut excludit me-
 dia quibus homo peccatum reli-
 quit. Nec tamen per hoc intel-
 ligitur absolute: quod privetur poten-
 tia ad remissionem: nec ex parte dei
 omnipotentis: quia potentia eius
 est infinita: nec ex parte eius cui fit

remissio cuiuslibet arbitrium mo-
 ueri ad bonum potest diuina gratia
 adiutrice: quod diu est in hac vita.
 Audi Augustinum in libro de ver-
 bis domini. De nullo desperandum
 est: quod diu patientia domini ad penitentiam
 adducit. h. ille. Superueniat. Leo
 papa de pe. d. vii. c. Nemo de-
 sperandus est cum in hoc corpore
 constitutus est: quod nonnunquam quod
 diffidentia etatis differtur: con-
 silio maturiore perficitur. h. ille.
 Accedat et Lactantius lib. vi. c.
 xliij. Nec tamen deficiat aliquis
 aut de seipso desperet: si autem cu-
 piditate victus: aut libidine im-
 pulsus: aut errore deceptus: aut
 vi coactus: ad iniusticie viam la-
 psus est potest non reduci ac libera-
 ri. si eum peniteat actorum: et ad
 meliora versus satisfaciatur deo
 hec ille. Loquatur denique Iohannes.
 Christo. super. ps. miserere. No-
 lo mihi excusationem afferas.
 nolo ignauiam tuam pretercedas
 Peccasti. penitere. Ad illos. pec-
 casti. Ad illos penitere. hec ille.
 Examine igitur charissimi cor-
 da vestra. et diligenter inspicite:
 si hoc grauissimo peccato: ali-
 quando fuistis illaqueati. Excru-
 tate tam graue iugum: et salutare
 penitentiam sumite dum in hac
 vita positi estis. Confidite de deo
 benignissimo: cuius misericordie
 mensura non est limitata: cuius boni

Sabbato prime Dñice quadragesime

rare peccatores vocat: et clemē-
tia suscipit et amplectitur: qui est
benedictus in secula. Amen.

¶ Sabbato prime Dñice qua-
dragesime. De vanagloria. Ser-
mo. xviii.

In emini dixeritis visi-
ones. Adat. vij. Dñs
ac redemptor noster
veluti doctor quidam
eximius mortali carne indutus
cōtulit nobis regulā modumque
vivendi. Et ut subtile petm̄ ina-
nis glorie deuitarem: que ut in-
quit Aug. bonis etiā opibus in-
fidiat ut pereant: exēplo suo: nos
commonitos facerē dignat⁹ est.
Cū. n. in mōte thabor ante disci-
puloꝝ aspectū gloriose apparu-
isset trāfigurat⁹: descendētibus
illis de monte: precepit ut nemi-
ni dicerent visionem: quā vide-
rant: ex hoc sine dubio instruēs
vniuersos: ut opera de genere
honorum occultare studeāt. Et
hoc est quod affirmat themia no-
strum in hodierno euāgelio re-
citātū. In quo tria documenta
hēmus. ¶ Primo documentū
quodcumque vult saluari et xpm̄ in
gloria videri necesse est habere
fidem per petrum figuratam: et
supplantationē vitiorum per Ia-
cob. denotatam: et puritatē sci-
entie: per Joannem significatā.
Hoc patet prima parte euāge-

lij. vbi dicit. Assumpsit iesus etc.

¶ Scdm̄ documentū: quod pater
celestis p̄hibet testimonium de
dño iesu quod sit filius eius dilectus.
Hoc p̄ scda parte euāgelij ibi.
Et ecce vos de nube etc. ¶ Ter-
tiū documētū est: quod in oib⁹ pre-
ceptis dñi seruare debem⁹: nec
opa bona manifestare: et hoc ut
vanāgloriam euitemus. Hoc
tangit vltima parte ibi. Descen-
dentibus illis etc. De vanagloria
hoc mane tria cōsiderabimus.

¶ Primo. diffinitionem.

¶ Secundo. originationem.

¶ Tertio. specificationes.

¶ Primo cōsiderare. debem⁹
vaneglorie diffinitiones: p̄ cui⁹
itēlectione notandū est: quid sit
gloria. deinde quid sit vanū. Au-
gu. n. sup Joannem. Et. s. Tho.
scda scde. q. cxxij. ar. i. Et in quō-
nibus de malo. q. ix. ar. i. Et dñs
Albert⁹ magn⁹ in. ij. sen. d. xxxv.
dicūt. Gloria claritatē quādam
importat: et idez est glorificari quod
clarificari. vnde claritas dicitur eui-
dentiā quandā: s̄z quāq; aliud
est cōspiciū et manifestū: et splē-
dore suo patens. Et ideo gloria
importat alicuius manifestatio-
nē in bono: sicut ecōuerso igno-
minia importat manifestationē
alicui⁹ in malo. Ideo Ambrosi-
us dicit super epistolaz ad Ro.
gloria est clara cū laude noticia

De vanagloria. Sermo. xviii.

Et hec gloria cōsideratur vt cō
fistit in semetipso : ⁊ tūc dicitur
aliquis gloriari in se : sed cum
appetit manifestari : vel esse in
admirationem vni vel plurioꝝ :
vel reipublice : tunc dicitur glo-
riam inter alios querere . Et id
Tulius dicit . Gloria est fre-
quens fama cum laude . Laus
vō vt Arist. dicit. primo. Rhet.
to. est sermo elucidā magnitu-
dinē virtutis. vnde gloria est cla-
ra manifestatio alicuius sui bo-
ni spūalis seu tēporalis : vt scien-
tie : ⁊ pulchritudis : aut diuitiarū
⁊ huiusmodi : vt sciatur ⁊ cogno-
scat a multitudine : vñ a paucis :
⁊ laudet ⁊ extollat. Hoc habito-
iam videamus : qd sit vanū. fm
enim. s. Tho. in qōnibus de ma-
lo. vbi. s. vanū qñqꝫ accipit pro
eo qꝫ nō hz subsistentia : vt res
falsē dicunt vane. Et sic verbuz
mendacij pōt dici vanū. Et mo-
neta falsa pōt dici vana. ps. iiii.
vt quid diligitis vanitatē ⁊ que-
ritis mendaciū? Et hꝫ hūc mo-
dū vanagloria sic diffinit. vana
gloria est appetit⁹ iordinat⁹ ma-
nifestationis rei nō subsistētis.
Vt indoctus appetit manifesta-
ri pro docto : turpis pro pulchro
Qñqꝫ vanū accipitur pro eo qꝫ
licet subsistat : tamen non habet
soliditatē vel firmitatem : vt pul-
chritudo. fortitudo ⁊ hmōi. De

quo Eccle. i. Vanitas vanita-
tum ⁊ omnia vanitas. s. ppter
instabilitatem. Et Prover. vlti-
mo. Fallax gratia ⁊ vana ē pul-
chritudo. Et fm hunc modū po-
test diffiniri sic . Vanagloria ē
appetitus manifestationis rei
mutabilis ⁊ transitorie . Fortis
enim appetit videri de sua forti-
tudine : qꝫ mutat : ⁊ transit : sic di-
ues ⁊ hmōi . Quādoqꝫ dicitur
vanū qd nō consequitur fineꝫ :
vt dicit Aristote. ij. Physicorū.
Sicut aliquis dicit medicinā
sumpsisse in vanū : dum nō est
assecutus finē sanitatis . Et hoc
vanū dī. Isa. xxxix. In vacuū
laboravi sine causa : ⁊ vane cōsu-
psi fortitudinē meā . Et fm hūc
tertiū modū potest sic diffiniri
vanagloria est appetit⁹ manife-
stationis nō consequēs aliquā
utilitatem . Māz cognosci ab ali-
quo : inquantū cognosceret : nō con-
sequit perfectionē . Et ideo dici-
tur vanum : qꝫ caret fine utili .
Hoc dico. qā manifestatio ali-
cui⁹ boni vel spiritualis vel tem-
poralis : utiliter ⁊ meritoze pōt
fieri triplr. Primo ad gloriam
dei : que resultat ex manifestatio-
ne boni : cui⁹ ipse pncipalis ē ag-
tor . Secūdo pōt fieri ista mani-
festatio utili ad primorū salutē :
vt proxim⁹ edificetur ad imitan-
dū . Ro. xv. Vnusqꝫqꝫ primo

Salomon:
Proverbiū

Sabbato prime. Dñice quadragesime

suo placeat in bonum: ad edificationem. Tertio potest fieri hec manifestatio utiliter ad bonum sui ipsius: ut gratias agat deo: cui se videt laudari: et confirmat seipsum in illo bono: ut Paulus sepe fecit. Cum igitur hec manifestatio suorum bonorum non appetitur propter aliquod horum trium modorum: erit vanagloria et peccatum quod importat inordinationem appetitus. Ideo Hieronimus in quadam epistola gloria inanis est inordinatus animi motus: quo aliquis propterea desiderat excellentiam. Et Alexander de ales in secundo summe sue dicit sic. Vanagloria est appetitus inordinatus et inordinata delectatio humane laudis. Quapropter queritur hoc loco an vanagloria possit esse peccatum mortale. Unde ponendo hanc conclusionem secundum Aristoteli. In libro quoniam de malo. quod in articulo. ij. et in secunda questione. cxxij. articulo. iij. Vanagloria est peccatum mortale: quod triplici ratione probatur.

Primo ratione perditionis.

Secundo ratione usurpationis.

Tertio ratione ablationis.

Primo ratione perditionis sic illud propter quod homo perdit eternam mercedem est peccatum mortale sed per vanagloriam homo perdit eternam mercedem. Probatur. Nam dicitur. Mat. vi. Attendite

ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis alioquin mercedem non habebitis apud patres vestrum qui in celis est: ergo vanagloria est peccatum mortale. Secundo probatur ratione usurpationis sic. Quicumque usurpat id quod est proprium dei mortaliter peccat: multo magis quam qui furatur rem propriam: sed vanagloriosus usurpat id quod est proprium dei. Probatur deus. Isa. xlii. Gloriaz meam alteri non dabo. Et prime Thym. i. Regi seculorum in mortali invisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum. Ergo vanagloria est peccatum mortale. Tertio est peccatum mortale ratione ablationis sic. Nihil aufert ab anima virtutes et dona nisi peccatum mortale. sed vanagloria aufert ab anima virtutes et dona. Nam dicit. Chrysostomus super Mat. vi. c. Inanis gloria occulte ingreditur et omnia que intus sunt: insensibiliter aufert: ergo inanis gloria est peccatum mortale. Ab ea insuper: ut patet per Grego. xxi. moralium. Et per s. Thome. secunda secunda questione. cxxij. articulo. v. Et in questionibus de malo. quod in articulo. iij. vi. mortifere filie nascuntur. Factantia Presumptio novitatum. Hypocrisis Pertinacia contumacia inobedientia et discordia: patet igitur vanagloriam esse peccatum mortale.

De vanagloria. Sermo. xviii.

Ecūdo principaliter cō
 siderare debemus va-
 naglorie originationez.
 Tres sunt radices ex quibus
 originatur: vanagloria quaruz.
Prima vocatur edificiorum
 pompositas.
Secūda vocatlectoz ꝑciositas.
Tertia vocat epulaz varietas
Prima radix a qua origina-
 tur vanagloria vocat edificioz
 ꝑꝑositas. Admirabilis certe ab
 edificijs oritur ostētatio ⁊ ianif
 gloria. Ab hac. n. venenosa radi-
 ce totus orbis hodiernis tꝑib⁹
 inficitur. ꝑꝑatice cōstruūtur
 domus. Magna ⁊ inuisa fiunt
 edificia distinguūt palatia: am-
 pliant: erigunt: nouis lignis: la-
 pidib⁹ insignibus picturis: fene-
 stris: ostijs ornant: ita vt videat
 h̄ hoium ꝑꝑetua sedes ⁊ māfio
 ⁊ nūq̄ mori d̄beat. Qm̄ at hoc
 deo displiceat ifinuat ꝑꝑhe-
 tā. Jere. xxiij. De qui dicit edifi-
 cabo mibi domū latā ⁊ cenacu-
 la spatiosa: qui aperit sibi fene-
 stras: ⁊ fac laq̄aria cedrina: pin-
 gitq; sinopide: hec ille. Et vnā
 multi non ꝑꝑstruant ex rapinis:
 vsuris: ⁊ fraudibus pauper. Cō-
 tra quos minat de⁹ ꝑꝑ Jere.
 d. c. xxiij. De qui edificat domū
 suam nō in iusticia: ⁊ cenacula
 sua nō i iudicio. Et Isa. v. De
 qui iungitis domū ad domū

⁊ agrū agro copulatis. Nunq̄
 vos soli habitabitis sup terrā?
 Ideo Seneca i. vij. epistola. d.
 Domus munimētū fit aduer-
 sus in festa corporis. Hāc vtrū
 cespes crexerit: an varius lapis
 gentis aliene nihil interest. Sci-
 tote hoiem tam bene culmo: q̄
 auro tegi. Contēnite oia que su-
 peruacuis labor velut ornāmē-
 tū ac decus ponit. Admētore
 ꝑꝑter aiū nihil esse mirabile
 cui magno nihil magnum est:
 hec ille. Et Jero. Sic edificant
 quasi sempvicturi: sic comedūt
 ⁊ bibūt: quasi cras morituri dī-
 cētes. Comedamus ⁊ bibam⁹
 ⁊ cras moriemur. Et Bernar.
 Obsecro in peregrinatione hu-
 ius seculi que est militia super
 terrā: edificemus nō nobis do-
 mos ad habitanduz: s; taberna-
 cula ad deferenduz: vt pote cito
 euocandi: ⁊ intraturi patriaz ⁊
 ciuitatem celestem. Facile est
 quod naturale est: hec ille. Sed
 heu quid dicas de ecclesiasticis
 ⁊ religiosis qui videntur in edi-
 ficijs seculares excedere. Sub-
 stantiā enī ⁊ vitam subditoz
 ⁊ pauperuz exponunt in lapidi-
 bus calcinis atq; picturis. Le-
 gitur enī de b̄to Dñico bono-
 niam reuertente: ⁊ vidente cel-
 las aliquantulum eleuatas: ce-
 pit amare flere dicens fratrib⁹.

Sabbato prime Dñice quadragesime

Quam cito vultis facere magna palatia. **C** Secūda radix a qua originat vanagloria. dñ lectoꝝ preciositas. Quis. n. posset enarrare quāta vanagloria: quātus fumus: quāta elatio oriafin mēte multoꝝ. ex eo q̄ hñt z vident lectos p̄ciosos. āplos. itarfiatos. bñ politos. delitiosos nimis. cū ornāmētis varijs. depictos auro: z colore trāsmarino. stellis auratis cū papilionibus. cultrinis. cū culcitris molibus: cū linreaminibus bysinis z recamaturis. z cervicalib⁹ diuersoꝝ coloꝝ. cū nodis: cū straponis. z hmōi⁹. **U**tiq; narratione difñcillimū esset. Talibus autē cōminatur deus Amos. vi. di. **D**e vobis qui dormitis i lecteburneis: z in stratis vris lasciuitis. **D**e: fm̄ Jero. iportat maledictionē eternā. **E**t iō dñs ēc per Jsa. xiiij. dicit sic. **D**etracta est ad iferos supbia tua. **N**cidit cadauer tuū. **S**ubter te sternētinea z opimētū tuum erūt vermes. **H**ec ille. **E**rit ergo pro culcitra tineas: z pro cooptorio vermes. glo. ibi. **Q**ui p̄us palia: auro gēnis distincta hēbāt satis moleste sustinebūt. **S**z qd̄ mixsi vanagloria oriat a p̄ciositate lectoꝝ: nonne maxime originat a vestibus z portaturis: qbus corpus humanū tegitur z orna-

tur: vt p̄. xi. q. iij. **D**is. **Q**uis posset explicare mundi p̄pas. vanitates: sfocias: supfluitates. inaudita z inuisa ornāmēta: **Q**uis referret vanas capillaturas tam mulieꝝ q̄ viroꝝ. caudas. baltheos. manichas. iocalia. fucos. coppas. pectora. panicellos. serica vestimēta. argētea aurea. z tā varias rechamaturas: **C**ōtra tales vanagloriosos inuehit dñs per Amos p̄phetam. d. c. vi. **D**e vobis qui opulenti estis in syon z sfidistis in mōte samarie: optimates. capita populoz ingrediētes p̄patiēte domū isrl. **S**z terribil⁹ per Jsa. c. iij. **I**pro eo q̄ eluate sūt filie syon. **Q**uā auctoritatē habes supra in smone de choreis in fine. **A**udi exemplum qd̄ pretermittendum nō est. **R**ecitat enim **C**esarius: q̄ magūcie in ecclesia quadā. **S**acerdos quidam curatus inulierem vnam vanaglorie deditam varijs ornāmētis tectam: ante hostiuz ecclesie respiciens: vidit in vestimētoꝝ cauda: quā post se trahēbat multitudinem demonū: qui erant nigri z horridi: parui sicut glires: ore cachinnantes: manibus plaudētes: z sicut pisces in rete cōclusi: super caudā saltantes. **S**acerdos tunc ibi eam stare iussit: populus aduo-

De Vanagloria. Sermo. xvii.

cauit: demones ne fugerēt diu-
rauit: et vt populus demones vi-
dere posset ipetrauit. Tunc mu-
lier cōfusa et humiliata: vestem
humiliter mutauit: contrita de
suo peccato. S3o vanaglorio-
sa femina audi vltorius. Recci-
tatur. n. in libro de dono timor-
is. Qd̄ in francia quedā san-
cta domina rapta in spiritu vi-
dit quādam comitissam defun-
ctā: cui erat multū familiaris a
demonibus trahi ad infernū.
Que ciulans clamabat et dice-
bat. *Heu heu me miserā: qz sa-
tis fui casta: abstinēs et elemosi-
naria: nec pro alia re dānor ni-
si qz vanaglorie dedita: ornāmē-
ta vestīū nimis dilexi: et admo-
nita n̄ cessauī. h̄ ibi. ¶ Tertia ra-
dit vanaglorie dicit epularū va-
rietas. Multi quinijs dediti et
diuersa epularū preparatione
vanissimā incurrūt gloriā. extol-
lunt mensarum pulchritudine:
robalearū subtilitate: apparatus
pannorū. ornatu ministroꝝ: pre-
ciositate cristallinoꝝ. argenteo-
rū. aureoꝝ. Contra hos ait Se-
neca in epistola. Non magno
nobis q̄stat fames: s3 ambitio.
Iaz non sunt homines dētib⁹
et ore. et ventre ad coquinaꝝ con-
tenti. oculis quoqz gulosi sūt. h̄
ille. Balthasar rex assyriorū in
babiloniam fecit conuiuiū ma-*

gnū et diuersitate epularū re-
fertū. Nō fuit contentus vasis
cōmunibus. sed ferre fecit vasa
domini aurea in mensa: et no-
cte sequenti mortuus est: et re-
gnū medis datū: vt p3 Dañ. v.
Ideo terribiliter talibus deus
minatur per Isa. v. *De qui cō-
surgitis mane ad ebrietateꝝ se-
ctādam: ad potandū vsqz ad ve-
spērā: vt vino estuctis. Lythara
et lyra. tympanū et tibia et vinū
in cōuiujs vestris et opus do-
mini non respicitis. hec ille. Si
autem hmōi ostentatio in lay-
cis reprehēibilis est: multo ma-
gis in clericis et prelatis eccle-
sie: qui debēt humiliter et sobrie
viuere. Contra quos Jero. sup
Adicheā. Et in decretis. di. xxx
v. c. Ecclesie ait. Ecclesie prin-
ceps qui delitijs affluunt et in-
ter epulas atqz lasciuias pudici-
tiā seruare se credunt ppheti-
cus sermo describit q̄ eiciendi
sunt de spaciosis domib⁹ lauris
qz quinijs et multo labore epu-
lis exquisitis. Et si vis scire q̄
eiciēdi sunt pp̄ malas cogitatio-
nes et opa sua: euāgeliū lege: in
tenebras. s. extertiores: vbi erit
fletus et stridor dentū. Luc. iij.
aliter docet inquiring. Cū facis
prādiū aut cenā: voca pauperes
et claudos ac debiles. sicut ipse
christus faciens conuiuium in*

Sabbato prime Dñice quadregesime

monte non vocauit principes: sed pauperem scholā. Nō posuit tapeta, banchalia, z alones. s; super fenū iacebat ipsa turba. Nō delitiosis cibus aut varijs utens: sed pane z piscibus: non saturatos: z repletos pauit: sed esurientes ne deficerēt in via: z hec de sc̄o principali satis.

Tertio principaliter cōsiderare debemus vanaglorie specificationē vt de hoc peccato melius confiteri possitis declarabo duodecim modos quibus vanagloria potest esse peccatū mortale. ¶ Primus modus dicitur usurpatiuus s; s. Doc. sc̄da sc̄de. q. cxxxij. ar. iij. Et hoc est quando aliquis querit gloriosus videri z in opinione hominū esse de re falsa: cōtraria diuine reuerētie: sicut qui vellet reputari de⁹ z dignus veneratione diuina. s; illud. Ezech xxviii. Elevationē est cor tuū z dixisti. de⁹ ego suz est peccatū mortale. Hęc vana gloriam habuit Herodes: cōtētus vt sibi darent diuine laudes z a subditis teneret vt de⁹. ¶ Vanagloriose Herodes qd secutū est: Venit angelus dei eūq; peussit. Et effectus est vter ei⁹ verminosus: vt habetur Act. xij. Sc̄ds modus dī iactantius. Et dicitur a. s. Doct. vbi

ē. Cum quis gloriatur z cupit laudari de aliqua re: que ē peccatū mortale: vt vindicator: qd fecerit vindictā: luxuriosus: qd habuerit suum intentū blasphemus de blasphemia z huiusmodi: semp est peccatum mortale. Contra quos ps. li. Quid gloriaris in malitia qui potēs es in iniquitate. ¶ Tertius modus vanaglorie dicitur lucratiuus s; dñz Antoninū. Cū qd cupit videri gloriosus z famosus vt possit cū fraudibus iniuste rapinare z lucrari: vt artifex i suo artificio: mercator in suis mercantijs: doctor in suis iniustis consilijs. hoc ē mortale. ¶ Quartus modus dicitur testimoniatiuus s; m. s. Doc. vbi. s. Cū qd prefert testimonium hominū testimonio dei sicut illi de quibus dicitur Jo. xij. Dilixerunt magis gloriā hominum q̄ dei qd. d. Antonius in omnis mortalium cura. sic exponit. Quā vana gloriosus plus diligit illā gloriam quā querit: aut opinionem hominū q̄ gloriā dei: mortaliter peccat. Et hec ē magna stultitia. Vnde Hiero. Si vitā tuā in ore hominū posueris: modo paruus: mō magn⁹: modo nullus habebis. ¶ Quintus modus dī directiuus s; m. d. Antoninū. Cū quis ad laudē z glori

De vanagloria. Sermo. xviii.

am humanā dirigit opationes suas et bonas orones. missas. elemosynas. ieiunia et hmoi oia faciēs ad laudē et gliaz tpalē: et ad hūc finē oia dirigēs: ē pctm mortale. Hāc vident habuisse Romani. vt ait Aug. v. de ci. d. c. xij. Veteres pmiqz romani laudis auidi pecunie liberales erāt ingentē gliaz: diuitias honestas volebāt. Hāc ardentissime dilexerūt: ppter hāc viuere voluerūt: ppter hanc mori nō dubitauerūt. Ceteras cupiditates hui⁹ vni⁹ ingenti cupiditate psserūt. h ille. ¶ Sext⁹ modus dī offensiu⁹ secundū dñm Antoninū. Cum quis vt cōsequat quācunqz gloriam vel laudem etiā parū et minimā: est parat⁹ offendere deuz vel ecclesiā per peccatuz mortale et hoc est fm theologos cōstituere vltimū finem in gloria vel laude. i. vt qs cōsequat illaz nō curat de diuinis pceptis vel ecclesie. peccat mortaliter. Sicut mulier nō curās interesse misse qñ ex precepto tenet: dūmodo possit conse qui finē laudis sui ornamētū: et si postea audiret: tūc peccat mortaliter: qz erat disposita potius deficere amissa: qz ab ornatu. ¶ Septim⁹ modus dī cōtēplatiu⁹. Et hoc cuz quis suis facis: vanitatib⁹ et ornamētis et alijs

ostētatiuib⁹: vt diuisijs. famul. ragacijs. pōpis. ortulis. floribus et hmoi: cupit ita apparere: vt velit carnaliter alijs extra matrimoniu placere: omni vice ē peccatū mortale. ¶ Octauus modus dicit amatiu⁹ fm. d. Antoninū. Cū quis magis diligit et de qua cupit apparere et gloriosus videri qz deū: vt amās amplius filios in quib⁹ cupit videri pulchritudinē: scientiā. dignitatem: equū et hmoi. Ideo Iere. ii. Nō gloriatur fortis in fortitudine sua: nec dives in diuitijs suis. sed i hoc gloriatur qui gloriatur scire et nosce me. h ille. ¶ Nonus modus dicitur de spectiuus. Cum quis cupit videri gloriosus et iactāter querit apparē ad hoc vt prim⁹ notabiliter despiciatur: vel notabiliter damnificetur: est peccatuz mortale. ¶ Decim⁹ mod⁹ dī inobeditiuus. Cū. n. dicat. Bre. xxxi. mora. et san. Doct. scda scde. q. xxxij. ar. v. Qd inobediētia est filia vanaglorie. Iō dum qsvult ita gloriosus videri: qz nemini fit subiectus: ppter quod contēnit honesta iussa suorum maiorum: vt prelati: patris vel matris mortaliter peccat. ¶ Undecim⁹ modus dī scādalizatiuus Et est cū alijs vel aliq ita cupit videri et apparere gloriosus vel

Dñica. ii. in quadagesima.

gloriosa: et acceptus in oculis hominum sua propositate vel pulchritudine: vel alijs rebus in quibus videri appetit: quod licet non intendat deducere alios ad inonestatez: tamen se credit probabit vel scit quod suis politijs: ornamentis et apparatus supfluis et vanis: aliquem vel aliquam debere capi aut cadere in ruinam et scandaluz mortalitatis peccati: et nihilominus non curat: sed vult hoc modo videri et apparere: peccat mortaliter. h. d. Anto. Et Adat. xviii. De homini illi per quem scandaluz venit. Secundus modus dicitur religiositatis: fm. d. Anto. Et est quoniam aliquis: vel aliqua: religiosi status: vel quasi religiosi: vult in vanis et excessivis portaturis que sunt contra statum humilitatis eius apparere et videri. In his ut in pluribus et quasi semper est mortale homini: quibus illam gloriam querit: est oppositus suo statui. Nec advertat vani presbyteri: religiosi: sanctimoniales: et pizochare. Sed et in alijs multis casibus est veniale quos omitto. Laudandum igitur est a tam nephando et maligno et horribili vitio. Ma ut ait Augu. super. ps. Inanigloria huius seculi: fallax est suavitas et infructuosus labor: et perpetuus timor: et periculosa sublimitas: initium sine prudentia,

finis cum pnia. hec ille. Et Jerom. ad Nepotianum. Cave ne offensam dei populorum laude committas. hec ille. Sic enim facienti dominus Jesus dabit gloriam celestem: et eternam gloriam angelorum et sanctorum. Amen.

Dñica scda in quadagesima. De detractone. Sermo. xix.

Isere mei dñe fili
David. filia mea male a demonio verat.
Adat. xv. Caput et

princeps vniuersalis oium detractorum est dyabolus infernalis: belzebub nominatus. De quo Luce. xi. dicit. In belzebub principe demoniorum eicit demonia. Et sic filia cananee de qua hodie in euangelica lectione tractatur corporaliter a demonio verabatur: ita et anima cuiuslibet infelicissimi detractoris a dyabolo possidetur et comouet ut diuersis variisque modis proximi famam studeat denigrare. Qui a tam horrenda huius tartari principis veratione nunquam poterit liberari: nisi prius nephandi sceleris ipsum peniteat: famamque restituat. Et tunc necesse est illum ante benignissimi iesu pedes prosterni: ubi veniam petens toto corde cum cananea clamet. Miserere mei domine etc. Filia mea. id est anima mea

De detractioe. Sermo. xix.

veratur. Que fuerunt verba in euāgelio p̄nti recitata. In quo tria documēta habem⁹. ¶ Primo documētū: q̄ in omni necessitate in qua est hō cōstitut⁹ neq; debet recurrē ad magos ⁊ incātatores: s; ad dñm iesum exēplo cananee. Hoc tāgīt p̄ma euāgelij pte. ibi. Ecce mulier. ¶ Secundū documētū: q̄ debem⁹ cōpati aduersitatib⁹ p̄ximoz: sicut apostoli faciebant rogātes pro cananea tribulata. Hoc tāgīt ibi. Et accedentes discipuli. ¶ Tertiū documētū habet ibi. Ipse autē r̄ndens dixit. In quo loco edocemur vt si mus pseuerātes in orōne: etiā si nō obtineremus tam cito qd̄ petim⁹. exēplo cananee: que lz repulsa esset: fideliter tñ pseuerabat. ⁊ in hac sancta orationis pseuerātia precipue stare debet ille qui est ligatus peccato detractioe vt illi remittat. De qua detractioe tria hoc mane considerabimus.

¶ Primo. diffinitionē.

¶ Secūdo. malignationē.

¶ Tertio. specificationē.

¶ P̄mo detractiois cōsiderare debem⁹ diffinitionē. Et dictis nāq; s. Doct. s. a. se. q. lxxiiij. ar. i.

Et Alexātri de ales i summa. Diffinitio detractiois elicif. Detractio ē denigratio fame alteri

per occulta verba ab aliq̄ maligno. plata: vt prau⁹ ⁊ iniqu⁹ q̄s hēatur. In hac diffinitione tangunt oēs cāc q̄tuor. p̄mo tāgīt cā formal. cu; dī. Detractio est denigratio. Secdo est cā malis. cū dī. Fame. Tertio est cā efficiens istrumētalis cum dī. Per verba occulta. Est insup cā efficiēs principalis. cum dī. Ab aliq̄o maligno. Adalign⁹ vtq; ē iuidus: cuius filia est detractio. Naz vt ait Augu. vii. di. v. vt. s. Detractio ē filia iuidie. Adalign⁹ quoq; est odiuz hñs: a quo similiter originat detractio.

¶ Quarto ē cā finalis. cū dī. Vt prau⁹ ⁊ iniqu⁹ q̄s habeat. Nam finis detractiois est vt aliquis malus atq; prauus reputet. D. aut Albertus. ij. sen. sic diffinit. Detrahere est absentē primuz dolose mordere. Circa quā querunt doctores: vtrum talis detractio sit sp̄ peccatuz mortale. R̄ndet. s. doct. scda scde. q. lxxiiij. arti. ij. Et. d. Albertus. ij. sen. Detractatio formaliter ē peccatuz mortale. Et hoc triplici lege probatur.

¶ Primo lege diuinali.

¶ Secdo lege naturali.

¶ Tertio lege humanali.

¶ Dico p̄mo detractationez cē peccatuz mortale lege diuinali. Aug. in p̄mo libro de libero ar-

Dñica secunda in quadragesima.

bitrio. Et. s. doc. p. r. a. s. c. d. a. q. x. c. i. i. j. ar. i. dicunt. Lex eterna est summa rō: cui semp obtēperādū est: tūc sic. Quicūq; trāsgredit rōnē sūmā: legē eternā z dināz que est ipse de^o peccat utiq; mortalissime. Sed maledicti z dyabolici detractores trāsgrediunt: frangunt z dissipāt quātū in eis est: ipsaz sūmā rōnez: legē eternā z diuinā: ergo mortalissime peccant. Mā ab ipsa rōne summa z lege dina pmulgatū z sancitū est: q; nullus sit tante audacie z temeritat: vt primo suo detrahat. Qd p; Exo. xi. Nō loqueris q; primū tuū falsuz testimoniu. In quo pcepto, phibet detractatio sicut z mendaciuz. Et itez. Exo. xxi. Dijs non detrahes: z pncipib⁹ ppli tui nō maledices. Et Leuit. xix. Nō maledices surdo: nec corā ceco pōes offendiculū. Surdo inqt. Glō. maledicit q; absenti dtrahit. Et puer. xxiij. Time deū fili mi z regē: z cū detractorib⁹ nō cōmiserat: q; repēte dsurget pditio eoz. vbi glō. In hoc spāliter vitio: piclita^r totū q; si gen⁹ hūanuz. Et puer. iij. Detrahētia labia pcul sint a te. Et sap. i. Custodite vos a murmuratiōe que nihil pdest: z a detractiōe pcite lique. Jaco. iij. Nolite detraherē alterutrū frēs mei. Qui detra-

hit frī: dtrahit legi. Et ad Sal. v. Qd si inuicē mordetis z comeditis: videte ne iuicē dsumāmini. q; detractor mortalissime peccat. Scdo idē probatur lege naturali. lex naturalis vt dicit Doc. s. p. r. a. s. c. d. e. q. x. c. i. i. i. j. ar. ij. precipit vt nullus offendat aliū. Et idē habet. ff. de iusticia z iure. l. iusticia. Alias q; offendunt vt iquit. Lactātius. vi. li. c. r. pro beluis in manib⁹ sunt habēdi: q; boibus nocent: q; ius hūanitatē z phas oē spoliāt. cruciāt. occidūt. extermināt. hec ille. Hoc edificio sūdato dicam⁹ sic. Qui cūq; dānificat primū notabilē in bonis nāliter desideratis sine dubio mortalissime peccat agēs q; ipsius legis nālis pceptū: detractor aut pessim⁹ dānificat primuz notabilē in bonis nāliter desideratis. ergo mortalissime peccat. Inter alia autēz bona que qlibet nāliter desiderat est bona fama. Sicut eni ait phs li. de bona fortuna. bona fama est appetit⁹ nālis nāliter datus a deo. Mā fama pstantius bonū ē: q; sint res tpales. Pro uer. xxi. Adeli⁹ est nomē bonū q; diuitie mltc. Eccle. xli. Curaz habe de bono nomine. hoc eniz magis pmanebit tibi q; mille thesauri z p̄ciosi magni. Ad idē s. doc. s. a. s. e. q. l. x. i. i. j. ar. iij. Fama

Prover
bium

Sal
mō

De detractone. Sermo. xix.

inter res tēporales preciosior ē eo q̄ p̄p̄inquoꝝ est spiritualib⁹ bonis. ⁊ Alexan. de ales. Fama est preciosissima omniū bonoꝝ tēporaliū. Et. vi. q. i. c. deteriores dī sic. Deteriores sunt q̄ vitā moꝝesq̄z coꝝrūp̄unt: his q̄ substātiā alioꝝ p̄rediaq̄z diripiunt. Et Augusti. xij. q. i. Molo ait. Qui fidēs conscientie sue famā negligit crudelis est. Propterea p̄hus in libro Ico. ait. Multo grauius fertur: si quis honore p̄riuat: q̄ si ei bona sua auferant. Ex hoc Augustinus v. de ciui. dei probat: q̄ romaꝝni p̄ferēbant famam ⁊ gloriā diuitijs ⁊ alijs rebus: propter quam consequendā: multi p̄p̄riam vitam spernebant. vnde ibidē dicit. Nec illa duo fuere. scilicet cupiditas glorie ⁊ libertas: q̄ ad facta p̄p̄ulit miranda romaꝝnos. Ex quibus oibus manifestissime p̄z q̄ detractio est p̄c̄m mortale. Immo grauius furto q̄ p̄furtū dānificat p̄rimus i rebus t̄palib⁹ ⁊ magis vilibus ac t̄āsitorijs detractone vero auferit fama que est mai⁹ ⁊ p̄stantius ac immortale bonuz. Mēpe fama est corona oium hominū. Corona pape corona cardinaliū: ep̄oꝝꝝ: clericorū: religiosorū: fama dico est corona oium ip̄eratoꝝꝝ: regū: ducū: p̄n

cipum: ⁊ omnium dominoꝝꝝ doctoꝝꝝ: nobiliū: mercatoꝝꝝ: artificū: contadinoꝝꝝ. Ad qd̄ valerent mercatoꝝꝝ: nisi esset bona fama: Fama est corona coniuꝝgatoꝝꝝ: viduarū: atq̄z virginū ⁊ adolescentulaz. Tertio probatur. q̄ detractor p̄ccat mortaliter lege humanali. Dicit. n. Augustinus ad Bonifacium: ⁊ habetur in decretis. di. ix. Quicunq̄z legibus imperatoꝝꝝ que pro dei veritate ferunt: obtemperare non vult grāde acquirere suppliciū. Et. xiiij. q. i. Quisquis p̄ceptis nō obtemperat: reus est ⁊ debitor pene. Et iterū. xiiij. q. i. Qd̄ precipitur ⁊ imperat necesse est fieri. Et est tex. in. c. ij. ⁊ c. solite. Extra de maiozitate ⁊ obediētia: vbi dicitur. Qui non obedierit p̄ncipi morte moriatur. Et Paulus doctor gentiū ad Ro. xiiij. Hoc idē affirmat. Lex aut̄ est: omne quod rōne p̄stat. qd̄ religioni congruit. qd̄ saluti p̄ficat. vt di. i. c. Lōsuetudo. Et talis q̄stūcunq̄z dura videat̄ est oino obseruāda. vt. ff. q. ⁊ a qd̄. l. p̄sperit. Que qd̄ lex precipit inter alia: vt nullus alterū ledat nec offendat: vt. ff. de iustitia ⁊ iure. l. iustitia. Et insti. de iustitia ⁊ iure. §. penul. His p̄habitis dicamus. Quilibet sciens q̄ p̄ceptū legis humane

Dñica sc̄da in quadragesima.

peccat mortaliter: sed malignif
simus detractor agit contra pre-
ceptū legis humane: vt. ff. de in-
iurijs. l. iniuriā. 7. l. Itē apud la-
beonē cū tribus. parabis. Se-
quentibus. Et. l. de iniurijs. l.
Qui liberos. 7. l. si quidē. Insu-
per ledit 7 offendit primū afe-
rēs ei famā. Honor. n. 7 bona
fama prefertur omni lucro: vt
ff. si quis amissa causa testamē-
ti. l. Julianus. Que quidē fama
est in opinione hoium. plus. n.
est validū in opinione hoium: q̄
q̄d est i veritate. vt. ff. de acquirē-
da hereditate. l. his qui putat.
Et. ff. de officio presidis. l. bar-
barius. Melius est. n. nomen
bonuz q̄ diuitie multe: vt. ff. de
verbo. obli. l. si q̄s stipulatus: in
fine. 7. ff. de tutori. 7 curato. da-
tis ab his. l. Scire opz vbi dicit
iuris consultus. Neqz facultates
neqz. n. sufficiens dignitas est
ita ad fidem: vt bona electio 7
7 benigni mores. ergo detractor
peccat mortaliter: faciēs 7 p̄te-
nens leges humanas quo ad
eaz p̄cepta. Dic mihi o miser-
rime detractor. Dic mihi o isa-
mator pessime o criminato: ne
quissime: o lingua vipea: o lin-
gua ifernalis: o lingua dyaboli-
ca. respōde mihi. Quid tandem
de tot ifamijs: det tot venenatis
verbis: de tot caninis morfib?

reportabis? Quale lucrū: quod
emolumentū: quā remuneratio-
nez 7 sequeris? Certe vindices
flāmas eterna supplicia: mortē
p̄petuā. Audi Anacletū p̄tificē
ij. q. vij. c. Accusatio: sic dicentē
Si detractores quozūcūqz gra-
uiter iudicant: 7 in perditionis
laqueū cadūt. multo magis lace-
ratores atqz accusatores famu-
loz dei dānant 7 in baratrū: ni-
si se correxerint: 7 per eoz satis-
factionē p̄dignā egerit p̄niam
indubitanter cadūt: 7 vindicib?
flāmis erunt. h̄ ille. Itē h̄ ve-
ritas exēplo Dathan 7 Apyrō
qui detraxerunt Moyfi viro
mitissimo. his subsecuta est di-
uina snia. Mā viui in infernū 7
in baratrum eterne perditionis
aperta terra absorpti sunt. Et ita
de prima parte satis.

Secundo principaliter

considerare debem? de-
tractiōis malignatio-

nē. Detestandissima maligni-
tas huius vitij triplex occurrit.

¶ Prima dicitur occisio.

¶ Secunda assimilatio.

¶ Tertia exclusio.

¶ Prima igit malignitas pes-
sime detractionis dicit occisio.

Dic mihi o detractor miserrime.

Mōne malignissimuz est pctm
homicidij: certe sic. Sed r̄nde
mihi occidisti ne vnq̄s aliquēz:

salomo.

De detractiōe. Sermo .xix.

Effudisti ne vnq̄ sanguinē hu
manū: Auertat deus. Conside
ra qd dicis. Abstulisti ne vnq̄
bonū nomen: bonā opinionē: ⁊
bonā famam alteri: Abstuli in
quā vt verū p̄fitear. Firmissi
me ergo tene ⁊ nullatenus du
bites: illū te occidisse: cuius fa
mā ⁊ opinionē denigraſti. illius
sanguinē pleno poculo cū dua
b⁹ manibus bibisti. Et quotiēs
detraxisti: totiēs homicidiū cō
misiſti. Qd aut verū dicā audi
Ezech. ppham. c. xxij. Viri de
tractores fuerūt in te ad effun
dēdū sanguinē: ⁊ sup mōtes co
mederūt in te: ⁊ scelus operati
sunt in medio tui. Audi clarius
decretū de pe. d. i. c. Homicidi
orū vbi sic dī. Qui occidit ⁊ de
trahit pariter homicida est: ille
corpis. iste aie. Et. vi. q. i. Sūma
iniquitas ē fratres detraberē ⁊ ac
cusare. vñ scriptū ē. Dis q dīra
bit fratri suo homicida ē: ⁊ ois
homicida nō hz pte i regno xp̄i
Et Aug. xi. q. iij. Nemo perito
rū aut prudētū putet: q min⁹
sit piculū in verbis lingua mē
tiēdo: q̄ manib⁹ sanguinē fun
dēdo. S; qd dicis o dñe legista
ē ne homicida q dītrahit alteri:
Audiam⁹ legē tuā habes. ff. de
manumif. i. l. iusta cā. Infamia
egparat⁹ morti. Et Ap̄ls vī pre
ferre bonā famā verberib⁹ ⁊ pla

gis. imo morti. d. i. cor. ix. Bonū
est mihi magis mori: q̄ vt q̄
gloriā meā euacuet. Qui ḡ de
trahit alteri: occidit. Si detra
his vicino: totiēs vicinum occi
dis: si attinēti: attinētē occidis:
si religioso: religiosuz occidis: ⁊
hmōi. ¶ Scda malignitas de
tractiōis dī assimilatio. Quid
nā efficieris o miserrime detra
ctor dū alteri famā denigras?
Mempe venenatissim⁹ sp̄ens.
Audi Eccl. x. c. Si mordeat ser
pēs i silētio: nihil eo min⁹ hz: q
occulte detrabit. Vere detra
ctor tortuosus serpēs est. Audi
Ber. sup can. f. mone. xxiiij. De
tractores quodā simulo vere
cūdie fuco: p̄ceptā malitiā quaz
retinere nō p̄nt. adūbrare conā
tur. videas a detractore alta su
spiria p̄mitti: sicq; cū qdā gra
uitate ⁊ tarditate: vultu mode
sto: dimissis supcilijs: ⁊ voce plā
gēti egredi maledictionē. Et q
dē tāto p̄suasibilior est: q̄to cre
dit ab his q audiūt: corde iuito:
⁊ magis p̄dolētis affectu: q̄ ma
litiōse p̄ferri. Doleo inquit ve
hemēter p̄ eo q diligo eū satis
⁊ nūq̄ potui de hac re corrigē
eū. Et alias mihi bñ cōpertum
fuerat s; p̄ me nūq̄ inotuis; at
q; p̄ altez patefacta ē res. Ve
ritatē negare nō possu; . Doleō
dico. Reuera ita ē: ⁊ addit grā

Dñica scda in quadragesima.

De dānum. Nā alias quidē in plurib⁹ valet. Letex in ista pte vt verū fateamur minime excusari pōt. h̄ ille. Nūc serpentē simulatiuū detestat ēt pagan⁹ ille Ari. ix. Echi. d. Qui fingit se amicū z nō est: peior ē eo q̄ facit falsam monetā. Mēpe feditissimū sepulchz efficiēris. Audi David pphetam. ps. v. Sepulchz patēs est guttur eoz liguis suis dolose agebāt: iudica illos de⁹. Mēpe gladi⁹ vtraqz pte acutissim⁹ efficiēris. Audi Salomō puer. xxx. Est gnatio q̄ pro dētib⁹ gladiū h̄z. Audi David p̄ez ei⁹ ps. lvi. Fili hoiuz arma z sagitte: z lingua eoz gladi⁹ acutus. Mēpe efficiēris os dyaboli. Cui⁹ vt ait David. ps. ix. Maledictiōe plenū ē amaritudie z dolo sub lingua ei⁹ labor z dolor Et pei⁹ efficiēris ēt quia dyaboli. Nā quotiēs alteri detrahis: totiēs humanā carnē icidif z i quibus demonū apponif. vñ Salomō puer. xxiii. Noli esse i quibus potatoz: nec i omessionib⁹ eoz q̄ carnes ad vescendū p̄ferūt. glo. Carnes ad vescendū p̄ferre: ē in collocutiōe d̄trahere. Efficiēris item peior lupo voraci. Lupus nāqz p̄cit aialibus sue sp̄ci. tu vero impiissime d̄tractor: tāta duceris imāitate vt nō horreas būanas comede

re carnes. Hoc est q̄ iob ingre c. xix. Quare p̄sequimini me sicut deus: z carnib⁹ meis saturamini. Et Jere. xix. Unusqz qz carnes amici sui comedet. Nec solū amicoz: carnes būanas detractor comedit: s̄z quod duri⁹ ē lacerat z comedit carnes patris z matris. vñ Ezech. v. c. Dicit dñs ad ierlm. Ecce p̄es comederet filios suos i medio tui: z filij comederūt p̄es suos. Efficit isup imūdissim⁹ porcus q̄ si viridariū igrediat: nō inter flores z delicatissimas herbas se reponit s̄z vbi lutū z fetorē eē p̄spererit: stercusqz ore reuoluit ita spurcissim⁹ detractor nō ad virtutes hominū diuertit: s̄z ad imūda vitia qb⁹ cibat z pascit. Est iste vt porcus ex p̄uersatione būana eiciēdus. Vñ Aug. Quisqz amat dictis absentuz rodere vitā. Nāc mēsa; idignā nouerit esse sibi. Et Salomō puer. xxiii. cū detractorib⁹ ne p̄misceris. piculosa ē eoz societas. Et vt horribili⁹ p̄cludaz i felicissim⁹ detractor efficit peior: z iutilior iferno. Ecccl. xxviii. Vtilis ifern⁹ poti⁹ est: q̄ illa. s. lingua neq̄. hec ille. Nā ifernus nō suscipit neqz excruciat bonos. detractor vero neqz bonis neqz malis p̄cit. Tertia malignitas detractiōis d̄i exclusio

*Prover
bium*

*Prover
bium.*

De detractōe. Sermo. xix.

Excludunt siquē mordacissimi detractores ab accusatōe et testi-
ficatōe. Hoc pmulgatū ē in de-
cret. iij. q. iij. c. Detractores q̄ di-
uina auctē eradicādi sunt et au-
ctores inimicorū: ab ep̄ali sub-
mouem⁹ accusatōe vel testimo-
nio h̄ ibi. Et. iij. q. v. c. Null⁹ ser-
uus null⁹ libert⁹: nullus infidelis:
nullus criminib⁹ irretit⁹ null⁹
calūniator. null⁹ qui inimicitijs
studet: nullus frequēter litigās:
et ad accusandū vel detrahēdū
facilis. nulla infamis p̄sona: vel
oēs quos ad accusanda publi-
ca crimina: leges publice nō ad-
mittunt ep̄os accusare pmittū-
tur. hec ibi. Neq̄ mirus Ait. n.
Apl̄s. Ro. i. Detractores deo
odibiles. Et. ps. 100. In persona
dei ait. Detrahentē secreto pri-
mo suo: hunc p̄sequer. Et sic
p̄ q̄ grauissimū: q̄ detestādus
q̄ abhorredū fit pctm̄ detracti-
onis: pp̄ qd̄ infelicissimi detracto-
res: primū occidūt: assimilātur
vilissimis reb⁹: excludunt turpi-
ter ab ecclesia. et tandem diuine
clementie odium incurrunt.

tertio p̄ncipalr̄ cōside-
rare debem⁹ detractōis
specificatōes. Duodeci-
nāq̄ sunt modi in quibus de-
tractor mortaliter deū offendit
quos vt̄ integre de tāto crimie
d̄steri possitis insinuare cona-

bor. ¶ Prim⁹ mod⁹ fm̄. d. Al-
bertū i. ij. sen. Et. s. doct. fa. fe. q.
lxxij. ar. i. Dicit ipositiu⁹. Cū q̄
iponit falsuz alteri: dicendo ali-
qd̄ crimē mortale p̄misisse: qd̄
scit v̄z nō esse mortāl̄ peccat:
et tenet ad restitutiōez fame: ni-
si ex hoc iminet sibi magnū pe-
riculū. Idē qm̄ de se: dicit mortā-
le pctm̄ qd̄ v̄z nō est etiā si ti-
more pene hoc dicet. ¶ Duta ne
reducat ad torturā mortāl̄ pec-
cat: qz tenet qsqz sibi de fama
p̄uidē. ¶ Scd̄s mod⁹ s̄. s. doc.
vbi. s. d̄r additiu⁹. Cū q̄ narra-
pctm̄ mortale alteri⁹: auget nō
v̄bis suis: et s̄z q̄ auget v̄
intēriōem h̄z sic est mortale vel
veniale. Vt si q̄ diceret Anto-
niū furatuz esse centū florenos:
et tñ nō sūt nisi gnqz. dicit Johez
p̄cussisse aliquē dur⁹ v̄berib⁹: q̄
tñ leuit p̄cussit: mortāl̄ peccat.
Et si illd̄ qd̄ addit ē falsū et nō
bile tenet ad restitutiōez fame.
¶ Tert⁹ mod⁹ s̄. s. doc. vbi. s. d̄r
reuelatiu⁹. Cū q̄ pctm̄ alterius
mortale et v̄z s̄z occultuz mani-
festauit alijs tūc peccat mōtalr̄
qm̄ dicit ex maliuolētia itēdēs isa-
mare eū: qz fac̄ p̄ legē euāgelicā
dicētē. Si peccauerit i te fr̄ tu⁹:
vade et corripe eū iter te et ip̄z so-
lū: et tenet ad r̄stitutōez fame q̄z
tū pōt nisi p̄ aliā viā esset publi-
catuz. ¶ Quart⁹ modus scdm̄.

Dñica secunda in quadragesima.

f. Doct. vbi. s. dr. puer suus. Cum illud qd̄ ē bonū: vtrūq; dat elemosynas; discurret ad indulgētiās: frequētat ecclesiā: audit deuote diuina officia: aliq; dicit mala itentiōe factū: vt per hypocrisim: supbiā: vanaglias; intendēs diffamare: mortaliter peccat: nō tamē tenet ad restitutionē fame. Oēs. n. debēt scire intentionē et finē agentis bona opa. cognosci nō posse: iō neq; credi d;.

¶ Quintus modus s; s. Doc. vbi. s. r. d. Alber. in. ij. sen. dr. negatiuus. Luz narrať de aliquo q; est rectus et iustus et elemosynarius. deuotus et huiusmodi bona opa faciens: aliq; intendēs detractionē et fame diminutionē dicit nō esse vex: mortaliter peccat: s; indirecte detrahat.

¶ Sextus modus s; s. Doc. dr. taciturnus. Cū querit de conuersatione alicuius: vt exhibeat ei aliqd̄ beneficiū vel officium. Et Petrus sciēs multa bona de illo ex quibus ad tale officium iudicaret aptus: maliciose tacet ne consequatur illud: mortaliter peccat: s; indirecte detrahat.

¶ Idem de puella nuptui tradēda: de qua cū sit virtuosa maliciose tacet ei bonū: ne tale matrimonium locū habeat: mortale peccatū est. vnde Silbertus potretaneus egregie dicit. Grauis rapacitas: cū verā alterius gloriā

et si mēdacio nō corrūpis: silentio pteris. Linoz. n. excellētiā. p priā semp cogitās: alienam obscurat. h̄ ille.

¶ Septimus modus s; s. Doc. vbi. s. dr. scriptiuus. Cū q; s; ponit et scribit cedulas: cartilēnas: vel sonctum: sup aliquo crimine alicuius: falsus vel etiā verus: s; occultus: sed vt diffamet: mortaliter peccat. Sicut s; quis nō fecerit: tñ inuenit et manifestat vt diffamet: mortaliter peccat. Sed et cōficiens huiusmodi libellū famosus meret quadruplicē penā. Primo si agat criminali s; m̄ leges ē pena capitalis: tñ illū q; fecit: q; illū qui inuenit et nō corrūpit: vel inuentū alicui reuelauit. C. d. famosus libellis. l. vnica. et in. c. Si q. v. q. i. Si q; famosū libellū: siue domi: siue i publico: siue in quocūq; loco: ignarus reperit: aut corrūpat prius: q; alii inueniat: aut nulli fateat inuentū. Si vero nō statim: easdē cedulas vel corrūpit vel igne combusserit: sed viz eaz dolose manifestauerit: sciat se quasi auctores huiusmodi delicti: capitali s; nie subiugandus.

¶ Huiusmodi aut libellus alterius opinionē nō ledat. Hoc ipator Valentinianus et Valerius i concilio elibertino. hec ibi. Secundo si agat civilis. s. actōe iniuriarū que nō publici: s; p̄uati iudicij continet. q̄relā. C. de iniurijs. l. iniuria

De detractiōe. Sermo. xix.

rū. sic punitur fm iuramentū auctoris: et taratiōez iudicis: vt instituta. de iuris. §. pena. Tertio si agat fm canōes: sic q libellū famosū pficit: flagelletur et excōicetur in. c. Qui i alteri. v. q. i. Qui in alteri famā publice scripturaz: vel verba contumeliosa pfixerit et repta scripturā nō pbauerit: flagelletur et q eā prius iuenerit rumpat: si nō vult auctoris scilicet cām incurrere: h̄ ibi. Et pōt deponi cū sit graue crimē et dānatione dignissimū vt in. c. Munc autē. d. xv. xl. In foro pñiali nō absoluit nisi prius famā restituat. v. q. i. c. Quidam maligni spūs: cū sit excōicatur. Octauus modus fm. d. Anto. in sūma. tractatu de inuidia. d̄r suspicatur. Dicit n. Si q̄ ex suspitiōe loquēs: asserit qd̄ ignorat iponēdo crimē mortale alteri ex odio vel loq̄itate videtur mortale. Mas nemo d̄z asserere qd̄ ignorat. ff. de editio edito. l. Si q̄. §. vltio. Secus si ex loq̄itate diceret se audiuisse tale crimē. Nonus modus fm. d. Antoninū d̄r accusatiu. Cū aliquis denunciatur crimen alterius etiā verum: vel accusat non zelo iusticie et virtutis aut correctionis: sed ex odio et maliuolētia: peccat mortaliter: sed non tenetur ad restitutionē fame: si seruauit ordinem iuris.

Ecōtra si accusauit de falso tenetur ad restitutionē fame. Si aut significauit peccatū alteri etiā occultū prelato: vel patrifamilias: vel pfessori: aut alteri vt possit pvideri aut emēdari: seruatis circūstātijs debitis: ē charitas et meritū. Idē p auisatiōe vt caueat puerfatio alicuius vitiosi: ne inde plures inficiantur. Decimus modus fm. d. Antonium d̄r relatiuus. Cum aliquis refert peccatum mortale alteri: lz sit publicum: tñ mouetur ad replicandū ex odio: mortaliter peccat. Undecimus modus fm. d. Antonium dicitur secutiuus. Cum quis peccata aliorum falsa dicit: gratulandi causa et truffandi. sed creditur: et sequitur infamia: mortaliter peccat: licet non faciat intentione infamandi. Duodecimus modus fm. d. Antonium dicitur auditiuus. Cū quis incitat aliquē ad infamandum alium: et audit libēter: sibi qz placet: talis diffamator utiqz mortaliter peccat. xi. q. iij. ca. Non soluz ille reus est: qui falsum de aliquo profert: sed etiā qui cito aurē criminib⁹ prebet. Ratio fm Iero. quia nemo inuito auditore: libenter loquitur. Vnde Bernar. Detrahentē audire: quid horum dānabilius sit: nō facile iudico.

Feria sc̄da sc̄de Dñice quadragesime.

Posset etiā peccare mortaliter audiens detractorē: et nō admonens aut rephendens: maxime si ex off̄o tenetur: eo qz est subditus eius. Quando autē quis tenetur restituere famam: si verū dixit: dicat se male dixisse. Si falsus: false dixisse. Si ille de q̄ infamia facta est scinit: petat veniam detrahens. Si nesciuit: non petat. Audistis charissimi hui⁹ piculofissimivitiijvarias species. Emendate vos ipsos: frenate linguā: et vt Jerony. ait. Prius ad limā q̄ ad linguā verba veniāt. Hoc certe peccatū est quo maior pars mundi: in omni cōditiōne et statu seculari aut religioso damnatur. Audite decretus sanctum. vi. q. i. c. Ex merito. Latueat vnusquisqz ne linguaz aut aures habeat pruriētes: ne aut alijs ipse detrahat: aut alios detrahētes audiat. Sedēs. ps. inquit aduersum fratrem tuum loquebaris detrahendo: et aduersus filium matris tue ponebas scandaluz. Parcant singuli de fractioni lingue: custodiātqz sermones suos: sciantqz cūcta que de alijs loquūtur: sua sententia iudicabuntur: hec ibi. Prestante iesu dño qui est benedictus i secula. Amen.

¶ Feria secūda sc̄de dñice. De mendacio. Sermo. xi.

¶ Os de hoc mundo estis. Joan. viij. Cogitāti mibi atqz animo repententi: cur deus omnipotens a principio linguā hominū tradiderit: reperio eādem cām fuisse potissimā vt in dñis laudib⁹ ac p̄nunciatione veritatis eā iugiter exercerent. S; tāta est hodiernis t̄pib⁹ humana miseria: vt mlti destituerint se se falsitatib⁹ et mēdacijs imisceāt. Et hoc p̄fecto dyaboli imitatores: et filij effecti sūt: q̄ mēdax ē et p̄r ei⁹: vt dixit saluator. Jo. viij. Contra quos inuehit David symphonides egregi⁹. d. Ut qd diligitis vanitatē et querit mēdaciū. Hi p̄fecto nō desupnis: s; de hoc mūdo sunt: vt inquiūt verba assūpta et in hodierno euāge. recitata. In quoteria singlaria documēta notantur. ¶ Primum documētuz ē: q̄ mlti sūt q̄ nolūt p̄uerti ad deū: et tñ benigne vocat eos: s; veniet t̄ps qñ cupiēt p̄uerti et n̄ poterit: qz d̄s recedet ab eis gr̄az subtrahēdo: et sic i p̄cō moriēt. Hoc tāgit p̄ia p̄te euāgelij. ibi. Ego vado etc. ¶ Scdm documētū ē: q̄ mlti v̄ritatē nō intelligūt neqz capiūt: qz d̄ hoc mūdo sūt. i. mūdānis reb⁹ totalit occupati. ibi. Et dicebat eis. vos de deorsū estis. ¶ Tertium documētū ē: q̄ q̄ bñ

De mendacio Sermo. xx.

opantur et viuunt soli non sunt: sed
habet deum cum seipsum. Hoc tangit
ibi. Qui me misit mecum est: et non
reliquit me solus: quia quae placita sunt ei
facio super vitando maxime mendacium
de quo mendacio tria considerabimus.

¶ Primo grauationem.

¶ Secundo punctionem.

¶ Tertio specificationem.

¶ Primo considerare debemus
mendacii grauationem. Pro cuius
declaratio sciendum est per 3. s. doc.
secunda secunda. q. cx. ar. iij. q. oem men-
daciū est peccatum: quia est malum ex ge-
nere. Et. n. actus cadens super ide-
bitam manum. vñ Aug. in lib. de me-
daciū. Et in lib. Enchi. Et. xxij.
q. ij. c. Adibi autem et c. Primum in
fine dicit. Adibi autem non absurde
vñ oem quidem mendaciū esse peccatum.
Et Isidorus in synonymis. Et
xxij. q. ij. De genere mendacii sum-
mope fuge: nec casu: nec studio
loquaris falsus: nec ut prestes me-
tiri studeas: nec aliqua fallacia.
vitam alicuius defendas. Caue me-
daciū in omnibus: huius ille. Vbi non.
fm. s. doc. secunda secunda. q. cx. art. ij.
Et per 3. d. Albertū in. ij. scn. d. xv.
Et Ray. ac et Aug. in. ps. v. Et
in decretis. xxij. q. ii. c. Ne quis quod
mendacius est triplex. si iocosum.
quod est cum aliquis meretur causa sola
tij. Officiosus. cum aliquis meretur causa
utilitatis proprie vel alterius temporalis
vel spiritualis sine danno alterius.

Et hec mendacia. si iocosa vel of-
ficiose sunt peccata venialia. Ter-
tium mendacium est pernitiosum. i. fu-
nestum. i. sceleratum. fm papiaz. Et
tam graue est ut sit peccatum mortale
quod triplici ratione declaro.

¶ Primo ratione prohibitionis.

¶ Secundo ratione peruersionis.

¶ Tertio ratione infectionis.

¶ Dico primo quod mendacium per-
nitiosum est peccatum mortale ratione
prohibitionis sic. Deus qui est vera-
tas prima: summa: et increata: pro-
hibet mendacium pernitiosum: ergo
pernitiosus mendacium est peccatum mor-
tale. Ans probat. Quod mendacium
pernitiosum est contra preceptum. viii. legis
vbi dicit. Ero. xx. Non loquaris contra pro-
ximum tuum falsus: testis. Le. xix. non
metemini. Ero. xxiii. Non susci-
pies vocem mendacii. Et ibidem. me-
daciū fugies. Eccl. vii. Noli uelle
metiri oem mendaciū. assiduitas. n.
illi non est bona. itez. Ec. iij. ne acci-
pias aduersus animam tuam mendaciū
Et ad col. iii. nolite metiri iuicem
Et ia. iii. nolite gloriari et mendaces
esse. et ex hoc sci virt: orabat ne contra pro-
hibitionem dei faceret metiendo. pu.
xxx. c. vanitatem et verba mendacii
longe fac a me. Et Job. xxvii. non
loquetur labia mea iniquitatem: nec
lingua mea meditabitur mendacium.
Et ideo ipse in domino glorias dei. xxx-
vi. c. Et Eccl. li. Liberasti me a
labiis operatum mendacium. Et

Feria. ii. sc̄de Dñice quadragesime

Job reprehendens mendaces
aiebat. xiiij. c. Nunquid deus indi-
get vestro mendacio ut pro illo
loquamini dolos? Et hoc igit̄
mendacius pernitiosum est pctm̄
mortale: q̄ a deo oino prohibi-
tum. Et intm̄ est phibitū mēda-
ciū: ut dicat. s. Doc. sc̄da sc̄de. q.
cx. ar. iij. Et in q̄onibus de ma-
lo. q. xv. ar. i. Nullus d̄z dicere
mendaciū ut ipse vel alius eua-
dat mortē corporalē: vel q̄dcun-
q̄ aliō piculū: vel imūditā. Et
xxxij. q. ij. Me quis. Et. c. Faciat
hō. z. c. oē gen̄. z. c. Sigs ad te.
Immo adeo phibitū ē: ut mē-
tiri nō liceat ēt pro salute aiaꝝ
vñ. xxij. q. ij. c. Primum est. z sunt
verba Augu. in lib. de mēdatio.
dicētis. Ad sempiternā vero sa-
lutē: nemo ducēdus est opitulā-
te mēdatio. Rōnē reddit. d. Al-
bertus in. ij. sen. d. xxxv. q̄ men-
daciū nūq̄z pōt bñ fieri. Mā sp̄
priuat ordinē smonis ad veri-
tatē. vey sm. s. Tho. z Aug. xxij.
q. ij. Me q̄s: lz prudēter occultra-
re veritatē sub aliq̄ dissimulati-
one. nō tñ mēdaciū dicendo. ut
exēpli gr̄a. querit homicida a li-
ctoribus qui fugiēdo añ me trā-
sivit: querūt illi an viderim illū
fugientē: ego ponēs manum in
manica. Rñdeo. non transiit
hac. vel mouens me de loco in
quo erā qñ fugiebat. aio. postq̄

sum hic minime vidi. Et sic de
similibus. C Sc̄do pbat̄ men-
daciū pernitiosus esse pctm̄ mor-
tale: rōne peruersionis. sic. Qui
cūq̄ pernitiose puertit ordinē
nature. peccat mortaliter. D̄z
do. n. nature est ut omnia fiant z
operent̄ pp̄ finē: vel ad finē. ut
dicit phs. ij. Metha. ij. de aia z
ij. phy. Mani semp̄ ipsa nā ope-
ratur z dirigit ad id q̄d melius
est: ut pz. ij. phy. z. ij. de somno z
vigi. z. i. ethy. Sed mēdosus per-
uertit pernitiose ordinē nature.
Natura. n. ordinavit voces et
verba ut per ea manifestet̄ ve-
rus mētis concept̄: ut dicit phs
primo piar. Et Plato in Timēo
ait. Propter hoc nobis
dat̄ est smō: ut p̄sto forent mu-
tue volūtatis indicia. Et. s. doc.
in. sc̄da sc̄de. q. cx. ar. iij. Innatu-
rale est z indebitū q̄ aliq̄s voce
significet: id q̄d mēte nō habet
Et. d. Alber. in. ij. sentē. di. xxxv.
Mēdaciū grauissimū est iquā-
tū est priuatiuū ordinis s̄z mo-
res ad optimū finē: q̄ ē veritas.
vñ phs dic. iij. ethy. Mēdaciū
ē p se prauū z fugiēdū. et Aug.
in enchi. verba sunt inuenta: ut
nō per ea se hoies fallant. s̄z ut
suas cogitatōes sibi vtiliter ma-
nifestent̄. h̄ ille. Mēdosus aut̄ q̄
dicit mēdaciū: non ordinat̄ sua
verba ad istū finē: ut. s. manife-

De mendacio. Sermo. xx.

Act utiliter et recte suas cogitationes: sed ad deceptionem et fraudem. Propterea Aug. vij. xxij. q. ij. Beatus Paulus. §. Ille ergo. Et Tullius diffiniens mendacium dicit. Mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi. Quod est secundum s. Doc. in quolibet. vi. q. ix. ar. iij. Et scda scde. q. cx. ar. i. facto signo et nutibus. ergo perniciosose agit contra ordinem nature. Et per consequens dicens mendacium perniciosum peccat mortaliter. Tertio probatur mendacium perniciosum esse se peccatum mortale ratione infectionis. Et pro fundamento huius rationis notandum id quod dicit philosophus in ij. pierar. Ait. n. Verum et falsum sibi sunt contraria. s. Doc. i prima par. q. xvij. ar. iij. dicit. Verum et falsum sunt quasi contraria. Item quod verum et falsum sunt in intellectu. ut patet. iij. de aia. r. vi. metha. unde sicut verum est bonum in intellectu. ut dicit Ari. vi. ethy. sic suum formale obiectum: ut patet etiam per ipsum Ari. iij. de aia. sic falsum est malum ipsius intellectus inficiens et deturpans ipsum cui false mendosus adheret. Hoc fundamentum posito: sic dicamus. Illud quod perniciosose inficit et deturpat intellectum est peccatum mortale: sed perniciosum mendacium inficit et deturpat intellectum: implens ipsum

flagitium et peccatum. Nam mendacium est radix omnis illegalitatis: omnis fraudis: omnis astutie: omnis dupliciter: omnis detractionis: omnis murmurationis omnis falsi testimonij: omnis periurij: omnis iniurque accusationis: omnis hypocrisis: omnis perditionis. Mendacium dico est corruptio atque destructio omnis veritatis: omnis mutue credulitatis: omnis fidei: omnis spei: omnis firme confidentie: omnis vere amicitie: omnis pacis: omnis pietatis: omnis concordie: atque omnis firmitatis. Unde Jeronimus in epistola. Mendaces faciunt ut vera dicentibus non credantur. ergo tale mendacium est peccatum mortale. Altius dico: usque adeo mendacium perniciosum est et graue. ut dicat beatus Anselmus: quod licet de futuro possit dispensare: sicut fecit filius israel quando spoliaverunt egyptios et in aliquibus alijs preceptis possit dispensare: tamen ut dicatur mendacium quodcumque vel iocosum: vel officiosum: aut perniciosum: licentiam aut dispensationem dare non potest. Quod cum sit prima et summa veritas contra seipsum dispensaret: et seipsum negaret. Unde Apostolus. i. thi. i. Fidelis est deus: et seipsum negare non potest. Ex his clare innotescit mendacium perniciosum esse: et mortale peccatum.

Jeromy
imus

Feria sc̄da sc̄be Dñice quadagesime

Secundo principaliter
I medatij confiderare de
 bemus punitionē. **U**n
 de notādū q̄ iustus deus tri-
 plici pena punit mendaces.
Et primo. punitione spūali.
Et sc̄do. punitione temporalī.
Et tertio. dānatione eternalī.
Et dico primo q̄ medat a deo
 punitur punitione spūali. **N**un-
 q̄. n. p̄t dicere medacium: quin
 efficiat filius dyaboli. **J**o. viij.
Medat est. s. dyabolus et p̄ ei⁹
 .s. medatij. **F**uit nāq̄ prim⁹ in-
 ventor medatij ut p̄z gen. iij. q̄n
 medaciter dixit primis parenti-
 bus. **N**equa q̄z moriemini. **U**n
Ambrosius in s̄mone de dñi-
 ca abraam: et habetur i decretis
 xxii. q. v. **L**auete. dicit sic. **L**auete
 fratres medaciū qz oēs qui
 amāt medaciū filii sunt dyabo-
 li. **N**ō tm̄ i verbis falsis: sed in
 simulatis operib⁹ medaciū est.
Medaciū. n. est xp̄ianū se dice-
 re: et opa xp̄i nō facere. **M**eda-
 ciū est ep̄m vel sacerdotem vel
 clericū se p̄fiteri: et cōtraria hu-
 ic ordini operari. hec ille. **E**t ex
 hoc s̄z glo. trahit. q̄ factis sicut
 et verbis mētimur. xi. q. iij. **E**sti-
 māt. **E**t **A**ug. de vera religione
 ait. **I**lle mentitur qui vult vide-
 ri qd̄ nō est. **E**t hoc mendaciū
 in omni hominū genere reperi-
 tur. **N**ā iuvenes et mulieres va-
 nera planta pedis vsqz ad ver-
 ticē sunt plene medacio. afr. n.
 apparēt q̄z sint. **I**n quolibz gra-
 du: in quolibet exercitio: in qua-
 libz arte et ordine hoc medaciū
 repies. **E**st vs̄is mercātia: q̄ oēs
 ciuitates: oia castra: ois angul⁹
 ois apotheca: ois dom⁹ implet.
Et ē maior mercātia q̄ iueniat
 i mūdo **U**n ps. **O**is hō men-
 dax. **E**t i hac mercātia oēs sunt
 boni mercatores. **S**i de qlibz
 medacio solueretur gabella vel
 collecta: utiqz dñi t̄pales cito di-
 uites efficerent. **H**oz hominū
 mendosoz p̄. et p̄nceps dyabo-
 lus ē. **P**ropterea xp̄s: **V**os er-
 p̄e dyabolo estis: et desideria
 p̄ris v̄ri vultis facē. **I**lle i veri-
 tate ab initio nō stetit. **D**icam⁹
 igit q̄ medaces sūt filii dyaboli
 sb̄diti dyaboli: adeo ut a dyabo-
 lo gubernent̄a dyabolo possidē-
 tur: a dyabolo pertrabantur: et
 medacib⁹ dyabolus domine-
 tur. **O** misabilis filiatio. **O** pes-
 sima fuit⁹. **O** subiugatio male-
 dicta. **O** tremēdum regimē. **O**
 medat. **E**t cur n̄ confunderis mē-
 datia dicē. **C**ur toties fili⁹ dya-
 boli efficeris. **E**t sc̄da punitio
 vocat̄ t̄pales: q̄ utiqz a deo mē-
 daces puniunt̄. **S**ic. n. medaces
 mētiunt̄ deo v̄l p̄rio: ita eis mē-
 tiunt̄ elemēta: cāpi: vinee: arbo-
 res: possessiones: aialia: v̄puta

De mendacio Sermo. xx.

pecora: boues: vacce: equi: et huiusmodi. Artes: trafage: et mercantie: atque cetera filia. Adulti certe credunt abundantiam bladorum ac vini se congregaturos, et ecce grando et tempestas totum destruit. Et vñ hoc: per la bosia. Adulti credunt multiplicare greges in pecoribus ac ceteris animalibus, et ecce raptores aut lupi vel mors consumit. Et vñ h. per la bosia. El sartor. El caligaro. El fornaro. Querunt de arte sua: quod lucrum non rñdet ut faciebat antiquus. Scis vñ pcedit? Quia cepisti artes: falsicare: et ars est ipsa tibi metus et non rñdet. Quod quod mercatores et artifices sperant magnam pecuniam lucrari suis mercatibus circuiendo terram et mare cum magnis piculis et angustiis. Et ecce in puncto a stipendiariis et a tyrannis spoliantur: vel a pyratis bona ipsa capiuntur: vel in mari fortuna seuiete submergunt. Et vñ hoc: per la bosia. Et vñ tot inundationes aquarum ac fluuiozum per la bosia: vñ multotiens tot fulgura: tot tonitrua: tot corrusiones: tot flates venti: tot obscuritates: tot aeris infectiones ex quibus generantur pestes: et morbi. per la bosia. Et quod vix sit audi deum per suos prophetas loquentem. Dicit. n. Osee. ix. Area et torcular non pascent eos: et vinum me-

tietur eis. Et Abachuc. iiii. Adentropus oliu: et arua non afferrent cibum. Abscides de ouili pecus et non erit armentum in presepibus. Et Isa. xviii. ait. Subuertet grando spem mendacium: et protectionem: aque inundabunt. Et Osee. iiii. Non est veritas in terra. Et infra. Adendacium et maledictum inundauerunt: propter hoc lugebit terra: et infirmabitur ois qui habitat in ea. Exemplum clarissimum huius punitionis per in Pharaone. Quia sepius mentebat Adoyse et Aaron permittendo dimittere populum iudaicum ad sacrificandum in deserto qui punitus fuit. Nam omnes aque egypti fuerunt conuerse in sanguinem calidum Kane replerunt omnes domos et vasa. Linifera ex puluere exierunt qui terribiliter mordebant. Silr et infestissime musce apparuerunt: occisa fuerunt oia animalia egypti. s. equi. muli. asini. pecora boues. vacce. canes. gatte. aues et homini. Grando sensissima cecidit. Locuste super omnia viridia apparuerunt. tenebre dese et horribiles: per tres dies durauerunt Insuper et mater ecclesia etiam in temporalibus et spiritualibus punit mendaces. Audi decretum. xv. q. ii. c. Dicenti. Ea vero que subreptione: vel falsis precibus forsitan impetrantur; nullum suppli-

Feria. ii. sc̄de Dñice quadagesime

cantibus respondimus ferre re
 medium. Et infra. Mendax. n.
 pctōr d3 carere impetratis: hec
 ille. Ecce igit quō mendaces si
 ne dubio a deo t̄p̄aliter puniū-
 tur: imo qd̄ grauius est ⁊ corpo-
 raliter puniunt. Act. v. vbi. Ana-
 nias ⁊ Saphyra mēdacio p̄ba-
 tor subitanea morte ceciderunt
 xij. q. i. Dilectissimis. Mēdacis-
 simi senes quoq; sp̄sctō insti-
 gāte lapidati sunt. Dan. xij. vñ
 Prover. xxi. Qui cōgregat the-
 sauros lingua mēdaciij: vanus
 ⁊ excors est: ⁊ ipingēt a laqueis
 mortis. Et Jer. ix. docuerunt
 linguam suā loqui mendacijs:
 vt iniqua agerēt laborauerunt.
Tertio punitio ceteris graui-
 or ē pena eternalis: dignus est
 mēdax oī pena ⁊ vitupio. Nec
 cognouit ⁊ Aristo. iiii. Eth. di.
 Verax est laudādus ⁊ mēdax
 vituperādus. Eccl. xx. O p̄pro-
 brium neq; in hoīe: mēdaciū
 p̄porior fur q̄ assiduitas viri
 mēdacijs: p̄ditionem aut̄ embo-
 hereditabunt. vñ David. ps. v.
 Hāc p̄fusione ⁊ penā eternaz
 mēdacibus infligendā preuidit
 d. Perdes oēs qui loquuntur
 mēdaciū. Sup̄ quo ait Augu.
 Mērito p̄ditur mentiēns: qui
 declinat ab eo qd̄ est: ad id qd̄
 nō est. Et itez. David. ps. lvij.
 De execratione ⁊ mēdacio an-

nunciabuntur in cōsumatione:
 in ira cōsumationis: ⁊ nō erūt.
 Et ecclesi. xx. Et h̄ pena est illa
 mors sc̄da de qua dicit. Sap.
 i. Os qd̄ mentitur occidit aīaz
 Et Joannes in Apo. xij. Om-
 nibus mēdacibus: pars illorū
 in stagnum ignis ⁊ sulphuris.
Heu miseri mendaces: quem
 fructum habent ex eorū falsitati-
 bus: Certe infernū. Excludunt
 a regno dei ⁊ societate sanctorū
 Apo. xij. Nec intrabit in ea ali-
 quid coingnatū ⁊ faciens men-
 dacijs. Quid peius: qd̄ miser-
 bilius: quid dolorosius: q̄ pro-
 pter verba que cito transcunt:
 priuari tanto bono ⁊ tanta glo-
 ria: ⁊ in gehennam mitti in sul-
 phure ⁊ igne: O terribilis sen-
 tentia. O durum verbum. O
 crudelis punitio. Aperte aures:
 o mendaces: o fallaces: o bosar-
 di. Quid finaliter habet ex tot
 mendacijs ⁊ falsitatib; vestris?
 Certe penam eternam ignem
 eternum: sulphur sempiternū.
 guay aq̄lla lingua fallacc: guay
 aquella lingua bosarda: quia
 cruciabitur nel foco eterno.

Tertio principaliter mē-
 daciij considerare debe-
 mus specificationē. Cir-
 ca quā notandū q; mendacijs
 perniciosum prout declarat. s.
 Doc. sc̄da sc̄de. q. cr. ar. iiii. Con

Pyrene
 um:

Demendacio. Sermo. xx.

mittit vel contra deuz vel contra
primū. Cōtra qdē deuz duode-
cim modis. Cōtra at primū ite-
rum duodecim modis: in qbus
semper est pctm mortale. Nos
oēs mōs vt plene de tali crimi-
ne cōfiteri possitis explicare co-
nabor. S3 prio dicem⁹ de his q
sunt cōtra deū: quoz pm⁹ voca-
tur fornicatiu⁹. Cū aliqs dic⁹ de
liberate fornicationē nō eē pec-
catū mortale: sed licitam: peccat
mortale. qz est cōtra pceptū di-
uinū. Ero. xx. Nō mechaberis
z est q̄ p̄hibitionez ecclie. xxij.
q. iij. c. Dicat aliqs. Et. c. Ad-
retrices. Et. c. In co. Et. q. vij.
c. Non solū. Et. xxvij. q. i. c. Nu-
bendi. dī q̄ fornicatio nulli ipu-
ne cōcedit. C̄ Secundus modus
pernitiosi mendacij dī vsurati-
uus. Cū aliqs aio deliberato di-
cit vsurā nō eē peccatū morta-
le: sed licitaz: mortaliter peccat.
qz cōtra pceptū dei. Ero. xx. Nō
furtū facies: z ē q̄ p̄hibitionē ec-
clesie. xiiij. q. iij. c. nec hoc quoqz
Et. c. sequētib⁹ z q̄ ius naturale.
C̄ Terti⁹ modus mēdacij p̄niti-
osi dī sacratiuus. Cū aliqs di-
cit q̄ in hostia p̄secrata vel invi-
no p̄secrato nō est corp⁹: z san-
guis xp̄i. mortale peccat z xp̄m
facit mēdacez. Adat. xxvi. Hoc
est. n. corp⁹ meū. Et Jo. vi. Et. i.
cor. xi. Et de p̄se. d. ij. c. in xp̄o. z

ibi per totuz. C̄ Quart⁹ modus
mēdacij p̄nitiosi q̄ deū dī mīsi
cordiatiu⁹. Cū aliqs dicit deum
esse tāte mīc: q̄ oib⁹ faciat mīaz
saluando eos: l3 sint mortui in
pctō mortali: mortale peccat q̄
fidē z scripturā dicētē q̄ in iſer-
no nulla ē redēptio. Et q̄ deter-
minationē ecclie. xij. q. i. c. Sci-
mus. Et d̄ pe. d. i. c. Voluissent
Et qui mētunt q̄ ea q̄ p̄tinent
ad deū: graui⁹ peccāt q̄ in reli-
quis mēdacijs: vt habet. xxij. q.
ij. In ipsaz. Nā in factis fidei
nullo mō mendaciuz cadē pōt
xxij. q. i. c. oē. C̄ Quintus modus
mēdacij p̄nitiosi q̄ deū dī p̄fes-
sionatiu⁹. Cū aliqs in p̄fessioe
sacrali dicit mēdaciū de necessa-
rio p̄fitēdis: mortale peccat: qz
facit iniuriā sacro diuino. i quo
d3 esse simplicitas z puritas: vt
habet i decretis. de pe. d. i. fere p
totū. Et declarat. s. doc. i. iij. sen.
d. xvij. q. iij. C̄ Sext⁹ modus mē-
dacij p̄nitiosi dī iudicatiu⁹. Cū
aliqs dic⁹ mēdaciū in iudicio in-
terrogat⁹ iuridice peccat morta-
lit. fin. s. Tho. 2a 2e. q. lxxvij. et si
sit q̄ se. Et oīs fraus z dolus in
iudicio: vbi iuridice p̄ceditur. h3
vim mēdacij. S3 hāc māz vide
diffusi⁹ in p̄sana. Accusatio. s.
ij. Agit eniz q̄ dei pceptū. Ero.
xx. Nō falsū testimoniū dices.
C̄ Septi. mod⁹ dī p̄dicatiuus.

Feria sc̄da sc̄be Dñice quadragesime.

Cū p̄dicatoꝝ i p̄dicatiōe diē mē
daciuz studiose mortālꝝ peccat
sz. s. Tho. i. iiii. sen. Quia p̄dica
toꝝ ex offō ē Viratꝝ denūciatoꝝ:
vt p̄s. xi. q. iii. c. Nolite timē. In
felix aut̄ p̄dicatoꝝ ē: q̄ alios illūi
nādo tenebrosus z r̄probꝝ efficit
imo ad p̄dicatoꝝē p̄inet Viratē
defēdē: alr̄ pditoꝝ ē Viratꝝ. xi. q.
lii. c. Nolite timē. vbi d̄r. mēda
ciū q̄ loq̄t: nō solū ē pditoꝝ Vita
tꝝ: sz̄ ēt q̄cūq; Viratē n̄ libē p̄di
cat z defendit. h̄ ille. Vex̄ si mē
daciū dicēt i p̄dicatiōe ex subre
ptiōe vel ex subitatione: nō erit
peccatū mortale. ¶ Octauꝝ mo
dus mēdaciū p̄nitiosi. d̄r nega
tiū. Si fidelis i p̄secutiōe posi
tus negaret se eē xp̄ianū mortālꝝ
peccat: qz̄ tal̄ negatio ē i obpro
briū fidei z religiōis. Hoc p̄c̄m
fuit Petri ap̄li negantis xp̄m.
Mat. xvi. Et vt. d. s. doc. fa. fe.
q. iii. qñ aligs̄ it̄rogat̄ de fide:
si tacēt̄ credet̄: qz̄ vel nō h̄ret
fidē: v̄l qz̄ fides nō eēt̄ vera: vel
alii p̄pter eiꝝ taciturnitatē auer
terent̄ a fide: tūc tacēdo. facit p̄
p̄ceptū affirmatiuū: qd̄ ē de ne
cessitate salutꝝ: loco z tpe. ¶ Mo
nus modus mēdaciū p̄nitiosi p̄
deū: d̄r indulgētiatiū. Cū p̄dica
toꝝ p̄dicat indulgētiās falsas tūc
mortālꝝ peccat: qz̄ facit p̄ prece
ptū eccl̄ie in Clemētinis extra
de primile. c. Religiosi, vbi eis p̄

cipit̄ inter cetera: in virtute obe
diētie z sub in terminatiōe ma
ledictionis eterne: ne indiscre
tas indulgētiās p̄dicēt. ¶ Deci
mus modꝝ mēdaciū p̄nitiosi: d̄r
religatiū. Cū aligs̄ ondit̄ falsas
religias sc̄toꝝ: peccat̄ mortālꝝ: qz̄
facit adorare z venerari qd̄ nō
est. vñ p̄lati nō debēt̄ p̄mittē qz̄
accedētes ad eoz̄ eccl̄ias cā ve
neratōis: decipiant̄ falsis figmē
tis: sic aliqñ̄ occasionē q̄stus fit.
Haben̄ h̄. Extra de religis z
venera. sc̄toꝝ. c. Cū ex eo. Et de
p̄se. d. i. c. placuit. ¶ Undecimꝝ
modus mēdaciū: d̄r p̄phatiū.
Cū aligs̄ false p̄phat̄ z p̄mittit
bona p̄p̄lis remanētibꝝ in pctō
mortali: mortālꝝ peccat. vñ dñs
Tre. ii. Prop̄he tui vidēt̄ tibi
falsa z stulta. Nō aperiebāt̄ inī
quitatē suā vt te ad p̄niam p̄uo
carēt̄. Nec tali credendū est. qz̄
est contra deum. xvi. q. v. Nec
miruz: ante finē. ¶ Duodecimꝝ
modus mēdaciū: dicūt̄ miracu
latiū. Cū aliquis dicit̄ in p̄di
catiōe: talis sanctꝝ fecit̄ tale mi
raculū: vel tot z tanta miracula
sciēter dico. fingens z mentiēs:
ponēdo diuersas imagines cūz
diuersis vulneribꝝ: gladius z sa
gittis: mortaliter peccat. Nam
vt dicūt̄ Job. xiii. Nūquid deꝝ i
diget̄ n̄ro mēdacio: vt p̄ illo loq̄
mini dolos: Et de mōis mēda

De mendacio. Sermo. xx.

eij contra deū satis dictum est. Nunc ad eos qui sunt contra proximum accedamus. Et hi modi sunt peccata mortalia: quia sunt contra caritatem proximi. **¶** Primus ergo modus mendacii punitiosus contra proximum est. Cum quis dicit mendacium ex quo sequitur damnum notabile proximo in rebus temporalibus: et hoc vel per se vel per alios: est peccatum mortale. Quod maxime accidit inter vendentes et ementes: vel inter se alios fraudantes. **¶** Di. lxxxviii. c. Eijciens. **¶** Secundus modus. Cum aliquis dicit mendacium ex quo homo vel mulier incurrit infamiam: peccat mortaliter: quia talis detractio est peccatum mortale. Sexta questione prima Summa iniquitas. **¶** Tertius modus. Cum aliquis dicit mendacium ex quo aliquis ponitur in exilium: vel suo officio iniuste privatur. peccat mortaliter. Contra illud. **¶** Eccle. iiii. **¶** Noli amare mendacium aduersus amicum tuum. **¶** Quartus modus. Cum aliquis dicit mendacium ex quo familia alicuius incurrit diuersa nocumenta vitiosa: quia ex tuo mendacio filii vel alij de familia incurrunt iniurias multas: sed non sint homicide manibus. tamen eorum consilio et fraude: vocantur homicide. **¶** De pe. di. i. c. Periculose. **¶** Quintus modus. Cum aliquid dicit mendaci-

um: ex quo aliquis incarceratur vel in seruitutem redigitur mortaliter peccat. Contra ius naturale: quia homines liberi sunt. iij. **¶** Ethico. **¶** Sextus modus. Cum aliquis dicit mendacium: ex quo homo in persona leditur: mortaliter peccat. Contra quantum preceptum legis diuine. **¶** Eccle. xx. c. **¶** Septimus modus mendacii punitiosus contra proximum. Cum quis dicit mendacium ex quo aliquis propter illud mendacium peccat mortaliter: utique mortaliter peccat: cum sit causa sufficiens mali alterius iuxta tritam sententiam. Qui causam damni dat damnum quoque dedisse videtur: ut faciunt iuvenes permittentes accipere puellas: et habitis delectationibus: licet damno de licet calci ne la paza. Similiter qui mendaciter volunt aliquem ad quodcumque aliud peccatum mortale pertrahere. **¶** Octauus modus. Cum aliquis falsum testimoniū dicit in iudicio contra proximum: mortaliter peccat. xi. q. iij. c. Abijt. **¶** Nonus modus. Cum aliquis false accusat aliquem mortaliter peccat: quia est iniusta accusatio. ij. q. iij. p. totum. **¶** Decimus modus est. Cum aliquis false negat debitum: quod ipse vel alius dare debet: et tamen ipsum debitum nouit: mortaliter peccat. **¶** Jaco. v. **¶** Ecce merces operariorum vestrorum que fraudata est a vobis clamat et clamor eorum in aures domini sa-

Seria. iiii. sc̄de dñice quadagesime.

baoth introiuit. Idem de negā
ribus matrimonia occulta: vel
pmissiones clādestinas: mor-
taliter peccant. ¶ Undecimus
cū aliquis docet falsa sciēter in
theologia: in medicina: et alia fa-
cultate: in qua tractat de bono
hois: vel de moribus humanis
peccat mortaliter. Vñ Job. xiiij.
Hos reprehēdit. d. P̄ri⁹ ostē
dēs vos fabricatores mēdaciū
et cultores puersoꝝ dogmatū.
¶ Duodecim⁹. Cū aliq̄s nō ve-
retur publice mētiri: pp̄ scāda-
lū alioꝝ peccat mortaliter san.
Tho. sc̄da sc̄de vbi supra. Sed
aduerte vt dī in s̄mone de per-
iurio q̄ oē mēdaciū leue: ioco-
sus. aut officiosus: quocūq; mō
iuratus: dum mō aduertat dice-
re mēdaciū et iurare sp̄ est p̄m̄
mortale. In alijs at̄ modis mē-
daciū ē veniale. vey s̄m. d. An-
to. i lib. Defecerūt. Si p̄sona q̄
dicit mēdaciū ē officiosum est
p̄sona auctoritatis et magne re-
putatiōis seu p̄fectiōis possit p̄-
accidēs tale mēdaciū ē morta-
le: si ide sequeret̄ grane scādalū
in mētib⁹ hoim. hec ille. Mis-
itaq; de mēdacio visis: restat vt
vnusq; ad p̄ceptū apostolicū
attēdat: q̄ ait ad Ep̄he. iij. Re-
nouamini in sp̄u mētis vestre et
iduīte nouā hoīem q̄ s̄m deus
creatus est: in iustitia et sanctita-

te veritatis. ¶ Propter q̄s depo-
nētes mēdaciū: loquimini vnus
q; veritatē cū p̄mo suo. qz
sumus iuicem mēbra. h̄ ille. Di-
mittite ḡ mēdaciū o fallaces
p̄cōres. dimitte falsitates. dimit-
te mēzonias. Cogitate vey: di-
cite vey aplectimini veritatē: mē-
daciū oīno relinquētes: vt sic
tot offensiones dei et terribiles
punitiōes effugiatis: atq; cor-
de et ore renouati: possitis esse fi-
lij illi⁹ qui est via veritas et vita
b̄ndictus in secula. Amen.

¶ Seria tertia. sc̄de dñice. De
blasphemia. Sermo. xxi.

Mus ē pater vester
q̄ in celis est. Matt.
xiiij. Nulla est crea-
tura i hac mortali vi-
ta assistēs q̄ nō referat deo lau-
des s̄m modū suū. Dia. n. q̄cū
q; fecit de⁹ laudāt deū: vt inq̄t
Aug. in quodā s̄mone. Et q̄ro
sunt amplioꝝa b̄nficia recepta:
tāto maiores laudes reddi de-
bēt. ipsi summo creatori. S; so-
lus hō. vt inquit Seneca vigēs
rōne. carere se rōne oñdit: dum
obcecata mēte. deū a quo tāta
bona recepit maledicere et blas-
phemare nō desinit. ipugnatoꝝ
ex hoc nāe factus q̄ deū imorta-
le: nō blasphemare: s; vti verus
et indulgentissimū patrē lauda-
re et benedicere cūctos inclināt

De blasphemía. Sermo .xxi.

dicente themate nostro. vn⁹ est
 p^ruester rē. Que verba habent
 in hodierno euāgelio i quo tria
 singularia documēta hēmus.
¶ Primū documētū est q^d de
 bemus facere ea q̄ a sacerdoti-
 b⁹ p̄sulant: recta tñ si sunt: et si
 illa suis p̄uuis opib⁹ impugna-
 rēt. Hoc tāgīt pte p̄ma euāge-
 lij. ibi. Sup cathedrā moysi rē.
¶ Scd³ documētū: ē q^d nullus
 hō in hoc mūdo d³ se reputare
 dñm ceteroz: seu magr̄m. vn⁹
 est. n. magister nr̄ iesus: r̄ oēs su-
 m⁹ fratres. Et tāgīt i scda pte
 euāgelij. **¶** Tertiu documētū ē
 q^d ois q se in hoc mūdo humili-
 at: exaltabit in alio. Hoc tāgīt
 ibi: ois q se humiliat exaltabit:
 deū maxime si bñdixerit r̄ non
 blasphemauerit. De q̄ blasphe-
 mia tria hoc mane videbim⁹.
¶ Primo. Blasphemie mali-
 gnationem.
¶ Scdo. Blasphemie punitionē
¶ Tertio. Blasphemie specifi-
 cationem.
¶ Primo horribilis pcti blas-
 phemie p̄siderare debem⁹ ma-
 lignmentē. Malignitas horrē
 de atq³ detestāde blasphemie p̄
 deū r̄ ei⁹ sanctos: nō solū ē pec-
 catū mortale. s; et est pctm̄ gra-
 uissimū: mortalissimū atq³ ma-
 ximū oium pctōz. Hāc cōuer-
 sionē ponit. s. Doc. scda scde. q.

xiiij. ar. iij. Et iteruz. s. Doc. in. iij.
 pte. q. lxxx. ar. iij. Quā p̄uersio-
 nē pro clariori noticia. quadru-
 plici ratione manifestabo.
¶ P̄mo. Rōne cāe formalis.
¶ Scdo. Rōne cāe efficiētis.
¶ Tertio. Rōne cāe finalis.
¶ Primo dico q^d blasphemia
 ē pctm̄ maximū rōe cāe formati-
 fic. Illud qd̄ est ad maximā iu-
 riā: ad maximū vituperiū: r̄ ad
 maximā derogationē excellētis
 bonitatis dñe est pctm̄ grauif-
 mū r̄ maximū oium peccatoz
 qz vnūq³q³ p̄ncipaliter r̄ ma-
 xime tale dī tale fm̄ forma. ij.
 p̄hy. Et. vii. Actba. S; blas-
 phemia est ad maximā iniuriā
 r̄ vitupii excellentis bonitatis
 dñe. P̄ ista minor. p̄ diffiniti-
 onē blasphemie. Nam blasphe-
 mia fm̄. s. Doc. scda scde. q. xiii.
 ar. i. Est d̄rogatio excellētis bo-
 nitatis dñe. Et s; d. Alb. in. ii.
 sen. d. xxxv. Blasphemia ē iposi-
 tio falsi criminis i deū. Et s; Je-
 ro. Blasphema^r ē p̄tumeliā v^l
 aliq³ vitiū i^lferre i iniuriā crea-
 toris. Et iteruz fm̄. s. Doct. i. iiii.
 sen. d. xiii. In expositione litter^r
 Blasphemia ē ipositio alicui⁹
 falsi i deū: v^l ei subtrahēdo qd̄
 iest: v^l attribuēdo qd̄ n̄ ē. h̄ ibi.
 Cū. n. aufert a deo qd̄ ei essen-
 tialr̄ ouenit: blasphemia ē ḡuif-
 sima: dicēdo. De⁹ nō est iustus.

Feria. iiii. sc̄de Dñice quadragesime.

De⁹ nō est misericors. p. tales
 nāq; modū loquēdi: subtrahit
 seu remouetur a deo iustitia. z
 mīa q̄ si cēntiatissima deo. Et
 cū attribuit deo: qd̄ ē nullomō
 ouenit: vt dicēdo. De⁹ ē iniqu⁹
 De⁹ ē p̄tialis: talis mod⁹ loq̄n
 di ē blasphemia ḡuissima: quia
 ip̄ose est: talia i deo repiri: de q
 bus i tertia p̄te hui⁹ s̄monis di
 cet. ḡ blasphemia est pctm̄ ma
 ximū grauissimū z horribilissi
 mū oium pctōz. Nec rō dicit
 a cā formal: qz sumit forma pec
 cati a diffōne blasphemie q̄ est
 in genere cāe formalis s; p̄m
 ij. p̄hi. Et. v. Ad rha. vbi dicit
 Qd̄ diffō z q̄libet p̄s diffinitio
 nis: est in genere cause formal.
 ¶ Sc̄do dico q̄ blasphemia ē
 pctm̄ detestabilissimū rōne cāe
 efficientis sic. Illud pctm̄ cuius
 cā efficiēs: ē directe p̄ deum est
 ḡuissimū: s; cā efficiēs blasphe
 mic ē directe p̄ deū. ḡ blasphe
 mia ē pctm̄ grauissimū. Nā vo
 lūtas derogās z detestās excel
 lētē bonitatē diuinā: est cā effi
 ciēs blasphemie. Et hoc ē dire
 cte p̄ deū. Prohibet. n. de⁹ hor
 redū pctm̄ blasphemie: cui per
 uersa volūtas blasphematoris
 p̄riat. Nā Ero. xx. Adāda. nō
 assumēs nomē dñi dei tui i va
 nū. Quāto magis ad blasphe
 mādū: vt dicit. s. Doc. Adagis

enum in vanuz assumit nomen
 dei: qui aliqd̄ s̄m de deo asse
 rit: q̄ q p nomē dei aliqd̄ s̄m
 p̄firmat. Ephe. iiii. c. O is ama
 ritudō z ira z indignatio: z cla
 mor: z blasphemia tollat a vo
 bis. Idez. ij. p̄etri. ij. c. Et Ju
 de. i. c. Nō solū de⁹ p̄cipit vt nō
 blasphemet: s; p̄cipit z vult: q̄
 quelibet creatura: ip̄m laudet z
 b̄ndicat. Eccl. xxxix. c. b̄ndicite
 dñz i oib⁹ opib⁹ suis. Thob. iiii.
 c. O i tpe b̄ndic deum. Propte
 rea David h̄ p̄pendēs dicebat
 p̄s. xv. B̄ndicaz dñm q̄ tribuit
 mihi itellectū. Et p̄s. xxxij. B̄n
 dicā dñm i oi tpe: sp̄ laus ei⁹ in
 ore meo. Et p̄s. cxliii. Per sin
 gulos dies b̄ndicā tibi: z lauda
 bo nomē tuū i sc̄lz z i sc̄lm sc̄li.
 Ro. xij. B̄ndicite z nolite ma
 ledicē. Dañ. iij. c. D̄ndicite oia
 opa dñi dño: laudate z superal
 tate eum i secula zc. Idz igit: q̄
 ordo oium creaturaz b̄ndicit z
 laudat deū celi z terre: solus tu
 blasphemator maledicis. O blas
 phemator igratissime. O blas
 phemator bestialissime: maledi
 cis deū creatorē tuū p̄tēnis de
 um glorificatorez tuū. cui oia
 benedicūt. vnde Augu. in s̄mo
 ne vnus matris inquit. Oia q̄
 cunq; fecit de⁹: laudant deum.
 Audistis in b̄ndictionib⁹: z au
 distis in oi solēnitare q̄n legun

De blasphemía. Sermo. xxi.

tur: qm̄ oia laudant deum celestia: terrestria: angeli: hoies: luminaria celi: arbores terre. Flumina: maria: quicqd de⁹ creauit siue in celo: siue in terra: siue i mari: laudat deū, h̄ ille. Ergo horrēduz pctm̄ blasphemie: est pctm̄ maximū: rōne cāe efficiētis. ¶ Tertio pctm̄ blasphemie est pctm̄ maximum. Rōne cāe finalis dicit. n. Auiē. vi. vii. viii. Adeth. q̄ finis ⁊ bonū sunt idéz. Et ¶ dhs. iij. Adetha. Rō boni est rō finis. Et in. ij. de aia finis mouet agēs. Ex hoc hēf: q̄ qlibet mouet aliq̄ bono obiecto ad operādū. salutē bono apparet. Tūc sic. ¶ Pctm̄ mortale q̄to hz maius motiuū: tāto est minus vel leui⁹. Et p̄ oppositū Quāto hz min⁹ motiuū: tanto est graui⁹ ⁊ horribilius. Si aut̄ nullū motiuū hz: tūc illud pctm̄ est grauiſsimū oiuꝝ pctōꝝ. Sed sic est q̄ oē pctm̄: aliqd̄ motiuū hz: excepto horrendo pctō blasphemie. Qd̄ sic p̄z. Quid mouet te ad supbiā? Rñ. Altitudo vel magnitudo alicui⁹ boni trāsitorij. Quid ad auaritiaꝝ: Pecunie seu diuitie. Quid ad gullam: Crassitudo ⁊ delectatio cibi ⁊ potus. Quid ad luxuriam. Delectatio carnis. Quid ad uictā: Honor. Quid ad accidiem. Reges corporis. ¶ Iz igit̄:

q̄ qd̄libet pctm̄ aliquod bonuz motiuū p̄cipaliter hēt. Nam oēs isti p̄cipaliter iendūt bonum ut supbi. honorē. Auari diuitias. Bulosi. Crassitudinem. Que oia si possent sine dei iuria uellent hēre. Sꝫ qz nō p̄nt: vltro volūt dei offensaꝝ ne amittant ista. In pctō autē blasphemie nulla est delectatio trabēs vel mouēs: nulla voluptas: nō carnalitaris: nō pecunie: nō cibi: non honoris: ergo blasphemia est pctm̄ maximū atqz grauiſsimū. Tū qz p̄cipaliter itendit dei vituperiū: tum qz nulluz hēt motiuū alicuius boni delectabilis. ¶ Propterea glo. sup̄ illud. Ad ppl̄z terribilē. Isa. xviii. c. sic diē. Dē pctm̄ blasphemie cōparatum. leui⁹ est. Ricardus de sc̄to Victore. Scelestissimū gen⁹ peccati est: cū q̄s in dei vituperiū delectat. Quid est spūs blasphemie: nisi affectatio ⁊ desideriuꝝ vitupationis diuine: h̄ ille. ¶ Quarto ⁊ vltio. peccatuz blasphemie est grauiſsimū rōe cāe mālis. Et declarat sic. illud qd̄ vilissimū ⁊ miserrimū reddidit suū subiectū: ē pctm̄ maximū qz spoliat eū sua dignitate: nobilitate: ⁊ grā: donis ⁊ virtutib⁹ ut p̄z de illo q̄ descēdebat ab ierlm̄ i ierico: qui a latronib⁹ fuit spoliat⁹ Luc. x. Sꝫ blasphemia

Feria. iiii. sc̄de Dñice quadragesime.

reddit suū s̄m̄ misrimuz atq; vilissimū: q̄ blasphemia ē pctm̄ pessimuz. Probat̄ mior. Adini mū pctm̄ moꝛte: fac̄ hoies miseros z viles: q̄ maius pctm̄ magis fac̄ miseros z viles: z maximū pctm̄ marie facit miseros z marie viles: p̄ regula; Ipsi. ij. Topicoꝝ. Sic simplr̄ z ad simplicit̄ z magis ad magis: z maxime ad marie. S; blasphemia ē maximū pctm̄ vt̄ declarat. s. doc. fa fe. q. xiiij. ar. iij. z dcm̄ ē supra q̄ blasphemia maxie fac̄ homies miseros. Adeo grauissimuz ē peccatū blasphemia: q; p̄supponit infidelitatē: que est maximū pctōꝝ: q; tollit fundamentū totius edificij spūalis: vt̄ dic̄. s. doc. fa fe. vbi. s. Grauissimū ē blasphemia: q; sup̄ infidelitatē addit testationē volūtati. fm̄. s. doc. xiiij. q. xiiij. Grauissimū dico est pctm̄ blasphemie: q; addit sup̄ heresiz. Mā heretic⁹ illa de deo dic̄: que vera eē credit: q̄uis erret in fide. S; blasphem⁹ illa de deo credit: que scit oio nō esse vera nec dicēda. Grauissimū isup̄ ē pctm̄ blasphemie: q; excedit pctm̄ piurij: sicut̄ cludit. s. Tho. fa fe. q. iij. ar. iij. vñ glo. sup̄ illud. Blasphemia tollat̄ a vobis. Ephe. iij. sic dicit. Ideus est blasphemare q̄ piurare. Grauissimuz est: q; excedit pctm̄ idolatrie. Nam ydolatria

honorem deo aufert. blasphemia deo vituperium infert. Grauissimū est blasphemia plusq̄ homicidium: vt̄ oēs theologi cludunt z p̄ maxime. s. Tho. fa fe. q. iij. Et Alexāder de ales in .ij. sen. vbi no. diligenter q; homicidiū z blasphemia possūt considerari duplici. Primo mō ex pte obiecti qd̄ offendit: z sic maius peccatū est blasphemia que est pctm̄ d̄ deū: q̄ homicidiū qd̄ ē pctm̄ d̄ primū. Secdo ex pte nocumēti: z sic pctm̄ homicidij est grauius peccato blasphemie: q; homicidiū plus nocet primo auferēs sibi vitā q̄ blasphemia deo. Mā deo nullus nocere pōt. Altius dico peccatuz blasphemie grauissimū est: q; sup̄ peccatū iudeorū. Mā iudei. cōtumelijs affecerunt xp̄m mortale: passibilem: z in statu hūilitatis: q; filius hominis nō venit misrari sed ministrare. Mat. xx. Sed blasphemavit z confundunt xp̄m imortalem z in celis regnantē: vt̄ ait Augu. Item xp̄s semel a iudeis fuit passus: crucifix⁹: mortuus z lanceatus. Sed tu o blasfemator: pessime quātū in te est: si xp̄s pati posset quotiens blasfemas: totiens passione; suam reiteras. Quā blasfemas capiti suo spineā coronaz iponis. Quā blasfemas xp̄m manib⁹ ad colū

De blasphemia. Sermo. xxi.

nam ligas: eū durissime flagellas. Tua blasphemia: manū q̄ for-
mauerūt celos clavis trāsfodis
Tua blasphemia: agnū inacula-
tū in crucē extendis. Tua blasse-
mia xpm̄ morte turpissima iter-
ficis. Tua blasphemia: lōgini lan-
cea xpi lat⁹ ap̄is. Tua blasphem-
ia: totus xps̄ patit⁹: tot⁹ angu-
stiat⁹: totus affligit⁹: ⁊ vndiq̄ san-
guis funditur tot⁹ sanguine bal-
neatur. **O** peccatū maximū. **O**
peccatū horrendissimū. **O** pec-
catū oīa peccata transcendēs.
Quid maius dici pōt⁹: quid cru-
delius: quid sceleratius q̄ dei
filium iterum vulnerare: iterū
crucifigere: iterū vilipēdē? **P**ro-
pterea de talibus ad patrē cō-
querit. ps̄. lxxviii. d. Quē tu o pa-
ter eterne percussisti. s. morte ⁊ pas-
sione: persecuti sunt. s. blasfema-
tores blasphemando ⁊ vilipēdē-
do: suis ip̄issimis blasphemijs:
⁊ super dolorem vulnerum me-
orum addiderūt. s. blasphemias
tanq̄ noua ⁊ recentia vulnera:
reiterando meam passionē: gra-
uius me vulnerādo q̄ iudei fe-
cerunt. vnde Job. xvi. in perso-
na christi dicit. Aperuerunt su-
per me ora sua. s. blasphemando
⁊ exprobrantes percusserūt ma-
xillam meā. s. de nouo. Et ifra.
Lōscidit me vulnere super vul-
nus. **O** deteriores iudeis. **O** ra-

biari canes. **O** dyabolici hoīes
O incarnati demones. **O** pro-
ditores dei. **O** vitupatores vir-
ginis matris. **O** inimici dei ⁊
omniū sanctoꝝ. **O** imitatores
spuriij. Nam spurius fuit prim⁹
dei blasphemator: vt patet. Le-
ui. xxiii. Jam perpendere pote-
stis grauitatem maximā: horri-
bilitatē pessimam deformitateꝝ
malignissimam scelestis blasse-
mie: ex quibus oībus p̄ horrē-
dum blasphemie peccatum gra-
uissimum omniū peccatoꝝ esse
quadruplici ratione declaratur
s̄m quattuor causarū genera.

Secundo principālī hor-
rendi peccati blasphemie
cōsiderare debemus se-
uerissimam punitionem: licet
iustissimus deus toleret ad tem-
pus malignissimos blasfema-
tores sic tremende maiestatis
nihilominus finaliter seuerissi-
me puniet: prout eorum requi-
rent demerita: ideo tres leges
punientes blasphemos in pre-
sentiarum adducāꝝ.

C Prima. est lex diuinalis.

C Secūda. est lex canonicalis.

C Tertia. est lex paganalis.

C Prima quidē lex qua puniū-
tur malignissimi blasphematores
est lex diuinalis. vnde Leui. xx-
iii. c. **P**recipit domin⁹ dicens:
Educ blasphemum extra castra

Feria. iiii. sc̄de Dñice quadragesime.

et ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius: et lapidat eum populus uniuersus. Et ad filios israel loqueris. Dominus qui maledixerit deo suo portabit peccatum suum. Et qui blasphemauerit nomen domini morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi: siue ille ciuis: siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit nomen domini morte moriatur: hoc ille. Punicio inaudita manifestissima est. iiii. Reg. xix. c. ibi certe per blasphemiam Senecharib de exercitu: ab angelo interfecti sunt. clxxxv. milia. Et Secunda lex est ecclesiastica seu canonica. Extra de maledicis. c. Statuimus. Vbi habet quod blasphemante deum et sanctos peniteat. vii. diebus dominicis: et tunc missa: ante fores ecclesie de stare: ita quod ultimo die nec paliu: nec calciamenta: sed corrigiam circa collum habeat: et quod. vii. septis feriis precedentibus ieiunet in pane et aqua: nec ingrediatur ecclesiam: et in quolibet dictorum dierum tres reficiat pauperes: et si non poterit tres: saltem duos vel unum. Et si hoc non poterit: id in pena aliam commutet. Et si predicta renuerit: deus ei interdici ingressus ecclesie: et in obitu debet carere ecclesiastica sepultura. Insuper talis deus condemnari pena pecuniaria. hec ibi. Et hinc Hoffre. hec omnia pro tribunali sunt. Et. xxiij. q. iiii. c. Apostolice auctoritatis exemplo didicimus: errantium et in errorem mittentium: spiritus tradendos esse sathane: ut blasphemare dediscant: hoc ibi. Justinianus vero christianissimus imperator: precipit blasphematores: capite puniri: ut patet in Authentico. Ut non luxurient contra naturam. Collatione. vi. v. precipimus: cum ex his oriatur fames terremotus: et alie pestilentie. Si enim blasphemie dicte contra hominem non transeunt impunitae: multo magis contra deum. Propterea ciuitates in suis legibus: multas contra blasphematores statuerunt: licet in executione hodie sopite videantur. Et Tertia lex est paganalis: ut patet Dan. iiii. de Nabuchodonosor: qui viso miraculo trium puerorum: precepit ut quicumque blasphemaret contra deum: disperirent et domus eorum vastarentur. Idem precipit machometus in suo alchorano. Quicumque deum vel christum vel beatam virginem blasphemat: medius diuidatur. Ex his apparet quod christiani sunt deteriores quam sint pagani: quam sint gentiles: quam sint iudei. Nam et iudei quando audiebant: blasphemare: statim obturabant aures ne audirent blasphemias: ut patet. Actuum. vii. c. Scindebant et vestimenta sua in signum

De blasphemia. Sermo, xxi.

maxime detestationis : vt fecit
 Cayphas. **M**atth. xxvi. c. **D**eum
 igitur quid referam de christia-
 nis? Blasphemant deus: virgi-
 nem mariam: sanctos et sanctas:
 et non est qui reprehendat: neque
 reportet. Et quod peius est: non
 est qui puniat. **O** iudices quid
 dormitis? **O** quid tardatis pu-
 nire blasphematores dei et san-
 ctorum. **O** rectores. **O** domini te-
 porales: vbi iusticia: vbi fides:
 vbi iusiurandum: vbi zelus hono-
 ris dei? **N**unc videtis quod totus
 creaturarum ordo inuehit: mi-
 natur vltionis arma tollit: vt pu-
 niat blasphematores dei et san-
 ctorum? **N**am aliqui moriun-
 tur fulgure et sagittis de celo mis-
 sis: aliqui suspenduntur in aere
 ex seipsis. Aliqui comburuntur
 igne celesti. Aliqui in aqua sub-
 merguntur. Aliqui interficiun-
 tur: modo bombardis: modo gla-
 diis: modo deuorantur a bestiis
 Infernus quoque: eosdem sine
 fine cruciabit. Si enim vt refert
 Grego. in. iiii. libro dyalogorum.
Puer quinque annorum blas-
 phemijs assuetus a demonibus
 asportatus est: et in infernum da-
 natus: multo magis blasphematores:
 qui pleni dierum et anno-
 rum sunt: portabuntur a demoni-
 bus in ignem sempiternum.
Adiles quidam in Diocesi reme-

si: cum quadam die blasphemare-
 ret deum: statim percussus ca-
 duco morbo: coram astantibus ca-
 dens: per totam sequentem diem
 horribiliter se discerpens et ad
 terras allidens: et ex ore spumam
 euomens: miseram animam ex-
 pirando dyabolo commenda-
 uit. Alius quoque virginem glo-
 riosam blasphemans: membra
 rim: et membra illa que in virgi-
 ne blasphemabat amittens in
 corpore suo: demum despera-
 tus: venter crepuit: et sic infeli-
 cem animam in manibus dy-
 aboli reddidit. **O** quanti in ani-
 ma et in corpore ad inferos a
 dyabolo portati sunt: propter sce-
 leste blasphemie vitium. **Q**ui-
 dam habitans florentie cum
 blasphemijs delectaretur: dum
 esset in societate quorundam: ce-
 pit grauissime deum blasphe-
 mare. Sed mox dyaboli rapu-
 erunt eum in aera: et solutares
 eius ceciderunt in vno loco: et ca-
 lige in alio: donec totaliter fuit
 spoliatus: et non fuit visus am-
 plius. **M**atator quidam in syra-
 cusa: erat magnus blasphemus.
 Et cum semel de barcha se in
 mare tranquillum proiecisset can-
 natadi: statim submersus est: post
 modum amici piscantes et educen-
 tes de mari mortuum: inuen-
 erunt cadaver eius totum in integrum

Seria. iiii. sc̄be Dñice quadragesime

preter linguam quas non inuenerunt: vt in illo mēbro maxime ostenderet deus vindictam in quo peccauerat. **O** mūdi iudices iam aperite oculos et abusionem cōsiderate atq; punite. **M**ā tanta est corruptela christianoꝝ vt pro nihilo blasphemēt deum: gloriosam virginē mariam: et ceteros sc̄tōs: quasi receperint ab eis iniurias: cū oppositum appareat. **M**ā ipsa virgo maria mater gloriosissima et nūe pro pctōribus intercedit et veniā imporat: et diuinā sniā suspendit. Sic et reliqui sancti et sancte. **O** q̄ ingratissimi. **O** q̄ maledicti. **O** q̄ infelices. **O** q̄ ifernales sunt blasphematores. **E**ur blasphemant deū virginē mariam et sc̄tōs? **I**te vera iam didicerunt linguam et loquelā infernalē. **I**n inferno nō est aliqua loq̄la nisi blasphemie. blasphemator iam incipit officium inferni: quod est blasphemia: iuxta illud **M**at̄. xvi. **L**oquela tua manifestum te facit. **I**ustissime ergo puniendus exterminandus et corporaliter et eternaliter condemnandus est.

Tertio principaliter horrendi pcti blasphemie cōsiderare debemus specificationē. **E**t vt facilius de tā nephando scelere cōfiteri possi

tis duodecim modos explicabo: quibus blasphematores tremēdani dei maiestatem blasphemant et cōculcant. **P**rimus vocatur negatiuus. **C**ū quis iniuriatur deo dicēs. **D**eus non posset facere q̄ ego nō faciam vindictam: vel deus nō pōt facere q̄ talis sit bon⁹ hō: vel bona mulier: vel deus non est iustus: non est misericors: nō est demens: nō est sapiens: vel deus non pōt remittere peccata et huiusmodi. **I**n oibus his est peccatum mortalissimū s̄m **A**ug. et **D**oc. s. sc̄da sc̄be. q. xiiij. qz auferit ab eo qd̄ ei essentialiter cōuenit. **V**nde **B**er. sup **E**an̄. f. lxxij. dicit sic. **V**ult ergo nō esse deum: qui quātū in ipso est: aut vult eum impotentem: aut iniustum: aut insipientem esse vult. **E**rudelis plāe et omnino extranea malitia: que dei potentia: iustitiam: sapientiā perire desiderat. **Q**ui autem vult deū esse iniustus: vult nō esse deum. **E**t qui desiderat deum nō esse: nō ne quantum in se est: deum occidit? **S**ecūdus vocatur peccatiuus. **C**um quis dicit. **D**eus peccat vel est causa peccati. **T**alis itaq; deum blasphemat et mortalissime peccat: et est hereticus. xxiiij. q. iij. **Q**uidam. parabola. floriani. **T**ertius est opi

De blasphemía. Sermo. xxi.

natiuus. Nam qui aliter sentit de deo quã credẽdũ sit s̄m solaz intẽtionẽ pprii intellectus deuz blasphematur. xxiii. q. iij. c. hereticus est: semper peccãt mortalr. **¶** Quartus vocat̄ intellectiuus. Cũ quis aliter intelligit sacraz scripturã quã spiritussanctus suggerit: blasphematur deum et est hereticus. xxiii. q. iij. c. hereticus. Vnde semper est mortale. **¶** Quintus est deprauatiuus. Nam ille q̄ deprauat fidẽ trinitatis: vt dicẽdo patrẽ: filiũ et spiritũsanctũ esse vnã personã aut esse tres naturas: deũ blasphematur et mortaliter peccat: et est hereticus. xxiii. q. iij. c. quidã s̄. Sabelliani. vnã personã patrẽ et filium et spiritum sanctum astruunt. Ariani diuersas in trinitate substantias asserunt contra illud. Ego et pater vnus sumus: Et extra de sum. trini. et fi. catho. c. i. **¶** Sextus est iprecatiuus. Cũ quis tanta detestatione et prauitate iductus. dicit. Maldictus sit deus. in despectu dei sic erit: vel sic faciã. mortalissime: peccat. **¶** Septimus est impositiuus. Cum quis dicit. Deus est proditor. deus est malignus. deus est partialis magis bñfaciẽs illi quã mihi q̄ bona facio. Reprehẽdit deũ q̄ nõ ditauit eũ sicut alterũ: damnatur

deum: qui mittit sibi tribulationes et aduersitates. exaltat vsurarios: fornicatores: tyrãnos et c. Talis deũ blasphematur et mortalissime peccat. **¶** Octauus est fortunatiuus. Cũ quis dicit: quod oia que eueniunt: nõ ex diuina puidẽtia: sed ea fortuna: vel casu eueniunt ideo tãta est indispositio et inordinatio rerũ naturalium et civilium: blasphematur deuz: Job. xxi. c. Et dicitis. Quid eni nouit deus? Similr q̄ maledicit et blasphematur fortunã: blasphematur deũ. qz maledicit ordinem diuine puidẽtie: reb̄ inditũ: mediãtibus causis secũdis. **¶** Nonus est originatiuus. Cũ quis detestatur deuz: qui talẽ puerũ ante baptismũ: necat: vel natũ ex vtero: sine baptismõ dãnatur: deum blasphematur. talis stultus est. vnde Seneca eplã. lxxv. Nõ affligitur sapiẽs liberorũ amissione nõ amicorũ. Eodem. n. animo fert eorũ mortẽ quo suã expectat. h̄ ille. **¶** Præuidit. n. deus quod tales pueri si crescerent: grauissima peccata committerent: et ita grauissime in inferno punirentur. **¶** Decimus est creatiuus. Cũ quis dicit quod deus male fecit creare illos quos p̄sciuit dãnandos: vtputa infideles et iudeos et malos christianos: ex quo omnino sunt dãnandi: quia per-

Feria. iiii. scde Dñice quadragesime.

seuerant in eorum malitijs: de
um blasphemant mortaliter pec
cans. Ro. ix. An nō hz potesta
tem figulus luti ex eadē massa
facere. aliud quidē vas in hono
rem. aliud vero in contumeliā.
¶ Undecimus est attributiū.
Cū attribuitur creature: quod est
ipsius dei. vt cum quis dicit: q
angelus vel homo creat: vel q
homo pncipaliter remittit pec
cata: deū blasphemant. Simili
ter cū aliquid deitatis attribui
tur creature: vt faciunt diuina
tores: sortilegij: inuocatores de
monū: de quibus i sermone de
supstitionibus blasphemāt: de
um mortaliter peccantes. vt pz
xxvi. q v. Epi. ¶ Duodecimus
est mēbratiuus. Cū immūdisti
mus blasphemis iurat per mē
bra pudēda ptra deum: contra
xpm: cōtra virginē gloriosam:
z contra ceteros sanctos z san
ctas: semp mortaliter peccant.
Nec nomina causa honestatis
ommitto: sed pessimus blasphe
mator me apertissime intelligit
cuz illa quotidie praticet. Et si
laboriose cōsumptus est sermo
īmanissimi sceleris blasphema
toruz. Restat modo o pauperes
blasphematores cum audierit
tis hoc grande vitium esse moz
talissimū peccatū: quo summū
z optimū deum totiens ve

stris turpissimis verbis. vestris
venenatissimis labijs: vestris
dyabolicis linguis offendistis.
vt ad cor redeatis. Elcuatē iaz
capita vestra. Audite Aposto
lū Ephe. iiii. Omnis blasphe
mia tollat a vobis. Emitte su
spiria. adducite lachrymas: per
cuttite pectora: geminate singul
tus: Currite ad sanctam cōfes
sionem: prosternite vos ante
pedes sacerdotis: osculamini
terram: narrate blasphemias: z
tot iniurias deo: virgini z san
ctis illatas. pponite poti⁹ mori
q̄z amplius blasphemādo offen
dere tantā dei maiestatem: sed
semp eam laudare: semper be
nedicere atqz glorificare: glorio
sam vero matrē dei z reliquos
sanctos reuereri z cordialiter
vocare. Sic mutati z correcti
nō diffido de vobis: immo spe
ro q clemētia dei z pietate ma
tris: tot vestroz peccatorū ve
niā obtinebitis. hic p gratiā z
in futuro per gloriā. Amen.
¶ Feria quarta secunde do
minice. De adulterio. Ser
mo. xxij.

¶ Itē vt sedeāt hi duo
filij mei: vn⁹ ad dex
terā tuā: z ali⁹ ad si
nistraz i regno tuo:
Mat. xx. Grādif ē fiducia eoz
q fidē z itegritatez matrimonij

De adulterio. Sermo. xxii.

sibi inuicem seruant: legitimo et honesto concubitu filios procreantes. Et quia matres que porterunt et lactauerunt: de filiis certiores sunt: ut inquit iuriste: idcirco dulcius amant et ardentiori animo procurant omni sollicitudine ut exaltentur ac sublimentur. Hoc autem nobis insinuat beata uxor zebedei: que cum filios ex legitimo et honesto matrimonio generasset: cupiens illos pro omnibus exaltari: audacter accessit ad dominum iesum adorans et dicens. Dic ut sedeant tecum. Quod sine dubio: tanta cum audacia facere non possunt ille qui thorum maritale violare: ac filios ex adulterio genuerunt. Dicamus ergo. Dic ut sedeant tecum. Et sunt uerba recitata in hodierno euangelio. in quod tria documenta habemus. Et primum documentum est: quod sancta mater ecclesia sepe de christi passione mentionem facit: ut cordibus humanis facilius imprimatur: ac firmitus. Hoc tangitur prima parte euangelij. ibi. Ecce ascendimus tecum. Secundum documentum est quod nullus debet se intromittere ad obtinenda ecclesiastica beneficia consanguineis. Imminet enim maximum periculum in huiusmodi de vitio symonie: cum maxime preces ualeant loco precij. Hoc tangi-

tur ibi. Accessit ad eum mater filiorum zebedei. Tertium documentum est quod illi qui uolunt sedere cum christo: et illi pregnare in gloria: necesse est quod bibant in hac uita calicem passionis et tribulationis: et si coniugati sunt seruent matrimonij fide inuiolatam: horrentes peccatum adulterij. De quod tria considerabimus.

Primo. grauationem.

Secundo. malignationem.

Tertio. specificationem.

Primo considerare debemus adulterij grauationem. Que ut clarius cognoscatur occurrit ante omnia breuiter declarandum quod sit adulterium. Pro quo sciendum est quod sanctus Thomas secunda secunda questione. cliij. ar. viij. Et glo. sup. Ero. diffinit sic Adulterium est accessus ad alteram preter suam. Et dominus Albertus in. ij. sen. di. xxxv. dicit Adulterium est quo coniugalis thorus violatur. Unde adulterium dicitur ad alienum thorum accessus. ueritas huius diffinitionis declarat ab Augustino libro de decem cordis. Et in decre. q. xxxij. q. v. Non mechaberis. id est ne quis propter matrimonij federa alijs feminis admisceat ad explendam libidinem. Nam adulterium facit: qui propter suam ad alteram accedit. Et. xxxvi. q. i. lex. Adulterium dicitur quasi ad alterius thorum accessio. Dif-

Feria. iiii. sc̄de Dñice quadragesime

finitur a. s. Ambrosio in libro. De patriarchis. Et in decretis xxxij. q. iiii. Memo. Adulterium est ubi celebrati coniugis iura temerantur: et uxoris pudor soluitur. Itex diffinitur a Gelasio papa. xxxvi. q. i. Lex. Adulterium est alieni thori violatio. Et in hac diffinitione occurrit Hosti. in sum. sua li. v. ti. de adulterijs. Idē sentit Bonauētura et Ricar. Qd aut adulterium sit graue pctm: imo grauissimū declaratur quadruplici causa: quarum.

Prima est efficiens.

Secunda est materialis.

Tertia est formalis.

Quarta est finalis.

Circa primam cām notandū est: qd cōmittentium adulterium saltem vna pars hēt in se sacramentū matrimonij: qd est maximū significatione. Nā matrimonium significat coniunctionem deitatis cū humanitate et significat coniunctionē christi cum ecclesia. vt dicit. s. Tho. iiii. sen. d. xxvi. et xxvij. Et hec coniunctio fuit p̄cognita per Adā. post soporē et fabricationē Euc. Gen. ij. dixit Adam. Hoc nūc os: et ossibus meis: et caro de carne mea. Et. xxvij. q. ij. c. Lex diuine cōstitutionis. Quāobrem relinquet hō patrem et matrē suam et adhibebit uxori sue: et erunt

duo in carne vna. Que verba exponens. s. Paulus. Ephe. v. dicit. Sacramētū magnum est hoc. Ego at dico in christo et in ecclesia. Cui recordat Leo papa in decretis. xxvij. q. ij. c. Cum societas. Que quidē coniunctio deitatis et humanitatis christi ad ecclesiam: et ecclesie ad christum nunq̄ fuit separata. vñ Ephe. v. Viri diligite uxores vestras sicut christus ecclesiam. Cum igitur sacrum sacramentū matrimonij significet et representet perpetuā illam coniunctionem et inuolabilem vnionem: adulterium grauissimū peccatum est per qd separatur fides: amor: et corpus abinuicez. Quapropter adulter alteri adherens peccat contra tam magnū sacramentum in quo est tā transcendens dignitas significata. s. coniunctionis deitatis. et humanitatis. Peccat adulter cōtra tam magnū sacramentum in quo est tā transcendēs dignitas. quo est significata. s. coniunctionis christi et ecclesie. Peccat itex adulter contra tam magnū sacramentum in quo est significata tam transcendēs dignitas s. vnionis ecclesie ad xpm. Dignitas aut persone sm. b. Tho. multum aggrauat pctm: quia quanto peccator est in maiori dignitate tāto grauius est pec-

De adulterio. Sermo. xxii.

eatum ei⁹. vt p³ in. ij. ser. de peccato in cōi. ¶ Secūda grauitas huius scelestissimi vitij sumit a cā māli. Nam act⁹ illius peccati est grauissim⁹ qz exercetur p duos. Et sic vbi dyabol⁹ in alijs peccatis vnū: per istud iterficat duos: vno eodēqz tēpore: imo quādoqz plures iterficat z nūcios z nuncias: z tm̄ crescit aliqñ vis amoris: vel poti⁹ libidinis: q⁹ p adulterū procuratur mors coniugis: vel promittit eam accipere in vrozem mortua coniuge. Quod si fecerit z mors fuerit secuta. camqz duxerit in vrozem: stinue manent. in peccato mortali: quia matrimonium nulluz est propter impedimentū criminis: z sic multiplicantur peccata. Extra de eo qui duxit in matrimonium: quā polluit per adulterium. c. Significasti. ¶ Tertia grauitas adulterij sumit a causa formali. In quolibet eniz peccato mortali ē auersio a bono i cōmutabili: z cōuersio. ad bonū cōmutabile: vt ait Augu. in lib. de libero arbitrio: sed per nullū peccatū ratio ita absorbetur sicut in adulterio, ppter vehementez carnis delectationez. qua ab oī cōsideratiōe dei z rerū diuinaz homo absorbet: ita vt homo ibi totus efficiat carneus. Si enim vt ait Jero. xxxij. q. ij. Cōnubia

legitima carent quidē pctō: nō tamen tēpore illo: quo coniugales actus gerunt: pntia spiritus sancti dabit: z si propheta esse viderat: qui officio generatiōis obsequit: sed alia plura sunt: in quib⁹ sufficit solavis humana: z ne qz res idiget: neqz decet adesse pntiā spiritus sancti. h ille. Et iterū. xxxij. q. ij. c. Quicqd. Qd declarans glo. ibidem dicit. Pro tanto dicit pntiam spiritus sancti in illo actu nō dari: quia tūc non dat quo ad actum faciēdi miracula vel pphetandi. Maz in illo actu est quidā stupor mētis: z homo totus carne⁹ efficit. hec in glo. Et hoc ostēdit Aris. in. vi. Et by. di. Impossibile est: boiem aliquez in ipsa intelligere. s. copula carnali. quanto magis ratio absorbet in actu adulterij z mens totaliter auertit a deo ppter inordinatum amorē vnde procedit adulteriū? Ideo Prover. vi. Qui aut adulter ē ppter cordis inopiam. s. amisso vigore rationis: perdet aīam suam: turpitudinem z ignomiā congregat sibi: z obprobriū ei⁹ non delectur: hec ille. ¶ Quarta grauitas adulterij sumitur a causa finali sic. finis huius mali est consecutio voluptatis: cui facile potest adhiberi remediū. Sed quanto quis potest appo-

Prover
biū.

Feria. iiii. sc̄be Dñice quadagesime.

ñere remediū alicui pctō z non facit: tanto magis z graui⁹ peccat qz maiori inordinatione volūtatis: sed huic malo pōt adulter facile remediare: qz si habet vxoꝝ: pōt sibi satisfacere. vnde Apost. i. Cor. vij. Et. xxxij. q. ij. c. Sicut ppter fornicationē. s. euitandā: vnusquisqz habeat suaz vxoꝝ. Si nō habet vxoꝝ pōt sūmere: qz vt ait idē Apost. Melius est nubere q̄ vri. i. incidē in adulteriū z in alias cōcupiscencias perniciosas z dānatas ipsius voluptatis. Et nō excusaris si dicis: nō possem vxoꝝ p̄uidere vel nutrire filios: si haberem dotem sufficientē: facere. Melius est certe: pati dispendia in t̄palibus z recipere minoꝝ dotem: z minores pompas facere z sic providere anime sue: q̄ in talia vitia incidere: pp̄ que dānat homo. Si aut̄ assumere nō vult cū ad hoc nō cogat seruet castitatē. Ex his pz adulteriū eē grauiſſimum peccatuz tum. s. ex causa efficiēti tū ex cā materia li: tum etiā ex causa formali: tūqz ex causa finali. Et ex hac gravitate verificatur illd. Osee. iij. c. Non est enim veritas q̄ vn⁹ mentitur alteri: z nō est misericordia. s. ad animam suam z p̄rimū: z nō est scientia dei inter. s. rō fidelitatis. Maldictū ē mē

daciū z homicidium: z furtuz z adulteriū inundauerūt. i. habundāter creuerunt z sanguis sanguinē tetigit. s. peccatū pctō cumulat: hec ille. vñ Clemens ait in epistola z habetur. xxxij. q. vij. Quid in oibus peccatis adulterio grauius? Secundū nāqz in penis obtinet locū: hec ille. Mā p̄tra primū primū penale. i. dignū pena eterna z morte corporali est homicidium. Scdm̄ est adulteriū mains. s. furto rapina z mēdacio z multis alijs. Grauiſſimū igit̄ est adulterium: z tamen nō punit. Rectores aut̄ z iudices rapinas puas z furta sepe puniūt etiā morte. sed adulteriū nime. Quid igit̄ facit? o iudices o officiales? Cur dormitis videtis violare sanctū m̄rimoniū a quo descendistis z nō punitis. Adādat vobis deus in testamento veteri vt huiusmodi lapidatis. Leui. ij. vt infra dicetur. Si vis aliter p̄cedere: sic dicas Adulterium est peccatū mortale z grauiſſimū triplici ratione. P̄mo rōe p̄uersiōis sic. illd qd̄ p̄uertit dinā significatiōez: z xp̄i z ecclie sac̄m est pctū mortale. sed adulteriū p̄uertit diuinaz significatiōez: z xp̄i z ecclie sacramentuz. s̄ est pctū mortale. Mā m̄rimoniū sigt̄ diuinctōez diuinitatis z hūanitat̄: z xp̄i z

De adulterio. Sermo. xxii.

ecclesie: iuxta illud ap̄li Ephe. v. Sac̄m hoc magnū est: ego at̄ dico in xp̄o et in ecclesia. Sc̄do rōne iductionis sic. Illud q̄d in suo s̄bo iducit mortē sp̄ualē est pct̄m mortale: sed adulteriū inducit mortē sp̄ualē et multotiēs corp̄alē ut p̄z et patebit q̄d adulteriū est pct̄m mortale. Adulteriū. n. fm̄ leges debent decapitari. Tertio rōne auersionis sic. Illud p̄ q̄d hō auertit se totār a deo et auertit se totār ad creaturā est pct̄m mortale. s̄z p̄ adulteriū hō auertit se a deo totār et auertit se ad creaturā: ut p̄z supra ergo adulteriū ē peccatū mōtalissimū. Et sic p̄z p̄ia p̄s.

Secundo p̄cipaliter cōsiderare debemus adulteriū malignationē. Quāuis plurime et quodāmodo infinite sint: hui⁹ scelestissimi adulteriū malignitates: n̄ in p̄ntiarū tres tm̄ explicabimus. **P̄**rima est legū trāsgressiua. **S̄**c̄da est odii causatiua. **T̄**ertia est p̄nitionib⁹ subiectiua.

P̄rima malignitas adulteriū d̄r legū trāsgressiua. Adulter. n. trāsgredit̄ legē nālem ut ait. s̄. Doc. i. iiii. sen. di. xxxiii. q. i. ar. i. Hoc at̄ ius nāle ē mirabilis vigoris et v̄lis efficacie. Nam. ii. ethy. d̄r ius nāle semp̄ et vbiq̄

bēt nāle potētiā eādē. Et h̄ iure nāli sequit̄ illud q̄d ab alio oderis fieri: vide ne tu alteri aliquid facias. **T̄** bob. iiii. **A**dar. vii. **D̄**ia q̄d q̄cūq̄ vultis vt faciāt vobis hoies et vos facite illis. **S̄z** q̄d ē ille q̄vellet vxorē suā adulterari? Certe nullus nisi ille q̄ p̄didit ius nāle vt fatu⁹: et pessimus exercēs lenocinia. Nulla mulier h̄ desiderat nisi bestial̄ et fatua: imo n̄ p̄t pati talē iniuriā: s̄z expellit et p̄cutit vxorē: et ip̄a sume turbatur de adulterio viri: Adeo h̄ v̄l̄r dictat lex nālis et rō q̄ ēt at̄e legē scriptā ethnyci et ydolatre habuerūt adulteriū p̄ magno crimine: vt magis illud abhorreret: q̄ homicidiū: ut p̄z ī Ab̄raā: q̄ descēdēs ī egyptū cū Sarra vxore sua cū pulchra eēt: rogauit eā vt nō idicaret se eē vxorē ei⁹. Cogitauit. n. si p̄tingeret egyptios scire esse vxorē suā occiderēt cū: ne p̄mitterēt adulteriū vtētes ca min⁹ faciētes sibi p̄sciētā de homicidio q̄d de adulterio. **M̄**cho. d̄ lira sup̄ gen. trāsgredit̄ ēt legē mosaycā seu p̄phalē. **E**xo. xx. **N**ō mechaberis. i. nō adulterabis: **M̄**ec obstat at̄iq̄s p̄ces accessisse ad ancillas cū bērent vxores: vt Ab̄raā ad Agar. gen. xvi. **E**t Jacob ad Balaa. zel pbā. gen. xxx. et David et m̄ltos

Feria. iiii. sc̄e dñice quadragesime.

alios. Nā dicit. s. Tho. i. iiii. señ. di. xxiiij. Et i sc̄a sc̄e. q. cluij. ar. ij. q. nō coḡscebāt eas ex affectu fornicatiōis: s; maritali affectu cū qb̄ de⁹ disp̄savit: vt pz̄ ēt. Extra. De diuortijs. c. Sādem⁹. Et h̄ vt multiplicaret cultus dei: q̄ erat in coruz; familijs solū z pp̄ sp̄ualē significationē q̄ h̄r. xxxij. q. iiii. Recurrat. Et. c. se. Et. c. Obijciūtur. Trāsgredit̄ ēt legē euāgelicā. Nā xp̄s i euāgelio. Mat. xix. Quos ergo deus iunxit hō nō sepet. Ex quo habet: q̄ nō licet aliqua de causa accedere ad aliā q̄ ad pp̄riā neq; s. pp̄ sterilitatez; neq; pp̄ incurabilē infirmitatē: quantū cūq; diurnā z fedā: siue vxor sit ceca: siue palitica: siue leprosa: siue canerosa: siue antiqua: siue turpissima. In quib; defectibus d; maritus opati vxori: z vxor marito: sufferre inuicē: cōsolari: adiuuare: z subuenire: vt sibi fieri vellent vnusq; si i tali casu esset. Altius dicā. Ad alienā nō lz accedere: nec ex eo q̄ ē adultera vel q̄tūcunq; mala z heretica. bene posset dimittē q̄ ad cohabitationē z thoz; pp̄ adulteriū vel piculū suū pbabile aie vel corpis: s; nō quo ad vinculū. i. q̄ possit accedere ad aliam vinēte p̄ma. Alias adulteriū ē Et idē de vxore erga viruz; vñ

Aug. xxxij. q. iiii. in clusione totius illi⁹ qōnis. Et. q. v. Si vxorē. Et. q. vij. per totū ait. Sic nō sunt faciēda adulteria voluntate p̄creandi filios. sicut nō sunt faciēda furta. voluntate pascendi pauperes. Trāsgreditur insup legē canonicā. Volūt leges canonicas ad ostensionem fidei z amoris vt in desponsatione cōcurrat appositio anuli. vñ Irido. xxx. q. v. Semine ait. Impri mis anulus a sp̄so sponse datur pp̄ter mutue dilectionis signuz; vel pp̄ter illud magis: vt pignore eozū corda iungant. vñ z quarto digito anulus infer̄. q; in eo vena quedā vt fer̄ sanguinis ad cor vsq; pueniat. hec ibi. Rotunditas anuli qua anulus nō h; finē. significat diurnitatem amoris z fidei in matrimonio obseruāde. Sc̄a malignitas adulterij dī odij causa tua. O dia nāq; temeraria iudicia. suspitiones: mali p̄ceptus blasphemie: detractiones. murmuratiōes. q̄rele. p̄uitia. indignationes. ire. fastidia. bizarie melē conie. ai icitamēta erga p̄ximū ex adulterio exurgūt. Que p̄fecto q̄lia z quāta sint: q̄s referre posset? Que lingua que vox terere? Karo enim potest celari adulterium. Similiter a marito quasi semper oditur vxor. cū

De adulterio. Sermo. xxii.

de adulterio nouit. Et non patitur eaz respirare. ipsi z filijs impropere. Ex hoc oriuntur contumelie. meretrici nuncupatur: quod uxor sustinere non valet. sed de desperatione tentatur. Et raro vel nunquam ei reconciliatur: quibus penitentibus deberet recipere. Indignatus etiam alias sequitur feminas. Si vero uxor cognoscit adulterium mariti: maritum blasphematur: optat ei mortem: summe odit eam cum qua adulteratur. Maledicit horam z diem z mediatores matrimonij. Anxiatur continue diuersis imaginationibus odio concepto: ex quo sepe alter vix vocatur. In adulteris hoc odium aliquando tantum excrescit ut ex eo oriuntur dissensiones: et bella mortalissima. Que. n. causa fuit diurne guerre inter grecos z troianos z destructionis Troie nobilissime ciuitatis: nisi raptus Helene propter adulterium: Sed z in historijs romanorum narratur quod propter adulterium commissum ab Antonio: qui sibi cum Octauiano coniuisset totum imperium ex eo quod repudiavit uxorem suam germanam Octavianam: z adhesit carnaliter Cleopatre: regine egypti libidinosissime femine: Octavianus indignatus mouit contra eum bellum nauale z terrestre: z ubique Antonius fuit diuictus: qui demum ca-

pta fuga se interfecit. Cleopatra quoque seipsam iterum propter adulterium. n. ut hetur. Iudicum. xix. z xx. c. quod perpetratum fuit cum uxore cuiusdam leuite a uiris ciuitatis Sabaa. quod illi de tribu Benjamin: noluerunt tales punire: mortui sunt in bello circa. lx. milia hominum. Nam in primo z secundo bello: undecim tribus fuerunt de bellate a tribu Benjamin: z mortui plusquam triginta milia de ipsis qui confidebant de sua multitudine cum essent quadringenta milia vel circa. Sed in tertio bello compuncti confidentes in domino habuerunt victoriam deleta tribu Benjamin exceptis. xxv. milibus. Adulteri sunt crudelissimi ultra quam dici possit. Nam aliquando occidunt filios a talibus concepti: vel geniti. et sine baptismo ad occultandum adulterium. Quod est summe crudelitatis: nec maior potest cogitari: quam proprios occidere filios. Aliquando accidunt ipsi adulterantes: quibus nullo modo debet occidi a priuatis personis: nec a patre: nec a matre: nec a marito nec a fratre nec ab alijs: sed a iudice ciuitatis: solum per viam iuris. Et secundum canones grauissime puniuntur interfectores uxoris propter adulterium: ut per. xxxiii. q. ij. Admonere. licet in aliquo casu permittatur secundum legem humanam. nisi secundum magistrum in. iiii. sen.

Seria. iiii. sc̄e Dñice quadagesime.

D. xxxvij. Sācta ecclesia mūda
nis nūq̄ stringit legib⁹ gladius
nō h̄z nisi spūalē. Et h̄mōi ho-
m̄icidia sepe accidūt pp̄ adulte-
riū. Sequūt̄ ⁊ sepissime ꝓ sum-
ptiones bonoz ꝓpaliū. Adulter
n. fac̄ vestē iocalē: delicias adul-
tere: ⁊ vxoz adulterās: sepe fura-
tur bona viri. ꝓbēs ea adultero
suo. S̄z ⁊ si casu vxoz de adulte-
rio suscipiat filios nutrit eos de
bonis viri sui: ⁊ tunc est furtuz.
Aliqñ ē bastardus suscipit he-
reditatē putatiui ꝓris vel in ꝓte
cū alijs heredib⁹ vel in totū. vñ
querūt doctores: qd̄ faciet mu-
lier: que de adulterio suscipit fi-
liū v̄l supponit sibi alienū ꝓtū.
Et Rñ. d. Ray. di. sic. Adulter
si h̄z talē viruz: cui absq̄ ꝓiculo
corporis sui possit reuelare: tūc
tenet̄ illud ei patefacere ⁊ sic ab-
soluta ē. Si vero talis sit vir q̄
timeatur ꝓiculū: tūc d̄z hoc ep̄o
seu sacerdoti ꝓito vel vtriusq̄ re-
uelare: qui diligēter ⁊ caute in-
quirāt ꝓditiones spurij seu sup-
positi. Et si iuenerint illuz esse
spūalem ac timentē deū: tūc co-
rā muliere si viderint expedire
recepto ꝓri⁹ sacro ab ipsa: q̄ nō
calūniose ꝓcedit: ⁊ ē ab illo q̄
secretū teneat: poterūt reuelare
ei: ⁊ ꝓsulere ingressuz religiōis
vel q̄ se ad lōginqua trāsserat:
vt nihīl de bonis putatiui ꝓris

recipiat. Si vero illi spurio vel
supposito nō ꝓt̄ reuelari sine
periculo: vel ē post reuelationē
nō vult ꝓsilio acq̄escere: tūc in-
iungat mulieri q̄ de reb⁹ quas
h̄z vel in futuz h̄re ꝓt̄ satisfaci
at viro iurta posse: dolēs d̄ ꝓctō
⁊ de hoc q̄ plene satisfacere nō
ꝓt̄. Et talis satisfactio fiat cau-
te per aliū absq̄ ꝓsone manife-
statione. Argu. xxi. q. v. h. vi. Et
extra. De ꝓeni. c. D̄ ff̄m. Idē ho-
sti. Et tenet̄ mulier satisfacere vi-
ro de ꝓsumptis ab ip̄o filio. te-
net̄ ē dicta mulier h̄rdib⁹ viri
ab itestato: vel h̄rdibus scriptis
vel qb⁹ verifit̄ credit vix reliq̄-
se qd̄ si nescit: det pauperibus.
Idē dicit Inno. Que si nō h̄z
vñ restituat ⁊ h̄z ꝓbatōes: qb⁹
ꝓdicti successores releuarent a
dāno qd̄ h̄nt: d̄z eas adducere:
nisi grāde malū esse ꝓuentuz.
Tūc. n. nō d̄z facere: q̄ min⁹ ma-
lū est dānū rez q̄ ꝓericulū cor-
poz ⁊ aiāz. Si vero nō h̄z ꝓba-
tiones: fileat. ij. q. vij. Pleriq̄.
Hoc h̄z. d. Ray. ordinis ꝓdica-
toz. hos. ⁊ Inno. D̄ adulterij grā-
dis malignitas: ex q̄ tot manife-
stissima ꝓctā: ⁊ tot icōueniētia ⁊
scādala ꝓueniūt. T̄t̄tia mali-
gnitas adulterij d̄i ꝓunitionib⁹
subiecta. est tā grāde scel⁹ ⁊ ne-
ꝓhādissimū vitiū vt ad exterior-
tōez ei⁹ multiplices accedāt ꝓūi

De adulterio. Sermo. xxii.

fides. dñ. n. leui. xx. si mechat⁹: qf
 fuerit cū vrozē aliū⁹ z adultiū ppe
 trauerit cū iuge. pximi sui moz
 te moriaf z mech⁹ z adultera. h
 ille. Et iō scribe z pharisei iuēta
 adultera dixerit xpo. Jo. viij. In
 lege moyses mādauit nobis hu
 iusmōi lapidare Malach. iij. dñ
 Ero testis velor malefici z adul
 teris. Sācta etiā romana eccle
 sia acriter adulteriū punit. Mā
 xxij. q. i. Predicādū. Et. xxxij. q.
 ij. Hoc ipz. fm regulas antiqz
 p adulterio ponit pniaz. vij. an
 noz qzuis hmōi etiaz pro alijs
 fit nūc i arbitrio pffessoris. Du
 iusmodi adulteri sūt a dō excōi
 cati sp z diuisi: sic diuidunt ipi
 matrimoniu. Et lz de iure cōi
 nō sint excōicati: tñ. in aliqbz
 ecclesijs epalib⁹ est lata snia cō
 tra eos p synodales pstitutiōes
 Et pseuerātes in adulterio de
 bent excōicari. Puniūt etiā ca
 nones adulteros: phibentes re
 ditiōē debiti: cū hoc certitudi
 naliter: ab vna partiū noscitur.
 Quin āplius statuit ecclesia: q
 si in adulterio pseueret notorio
 nullomō reddē debeat dbitū: q
 innocens est: ne videat fauere
 adulterio: sed desistat ab eo: vt
 Jero. dñ. Et hētur. xxxij. q. i. Di
 xit dñs. Et tribus. c. seqn. Qui
 āmo ptra voluntatez adulterij:
 vel adulteri: qui fidē castitatis

seruat pōt petere diuortiu z nō
 cohabitare cū adultero z intra
 re monasteriū. quando adulte
 riū est notoriū: vt notatur. xxvij.
 q. ij. Agathosa. cū glo. In quib⁹
 tamē casib⁹ non possit adultera
 accusari vel dimitti. declarac
 Ray. z habetur in Pisanella.
 Adrimoniu. viij. §. Puniūtur
 etiā adulteri p uatiōe sepultu
 re ecclesiastice fm iura si i hoc
 vitio moriant. Leges insup ci
 uiles fulgura punitiōis erga
 adulteros transmittunt. Nam
 ppter adulteriu. pbatum: vroz
 perdit dotē: vt patet in Autenti
 co: vt liceat marito. §. Qui vero
 col. viij. Cū autē puella suscipit
 prolē de adulterio priuatur do
 te sua. L. de repudijs. l. Cōsensu
 Item omnibus bonis viri de
 bet priuari. nō obstante contra
 ria consuetudine. z tam puella
 qz filij efficiuntur infames. dist.
 lvi. Si gens anglozum. Quā
 uis leges ciuiles non ita puniāt
 viros adulterantes cuz solutis.
 sicut feminas adulterantes cuz
 solutis viris. tamen secundum
 rectius iudiciū ecclesie ita pu
 nitur vnus sicut alius: vt dicit
 Innocen. papa. xxxij. q. v. Chri
 stiana religio adulteriu. in vtro
 qz sexu: pari ratione condem
 nat. verumtamen grauius sunt
 puniendi viri de adulterio quā

Feria.iiii. sc̄de Dñice quadragesime.

mulieres. xxxij. q. vi. c. Indignā-
tur. Et. c. Nō mechaberis. Vi-
de totū casuz. Indignant̄ mari-
ti: si audiāt adulteros viros pē-
dere: siles adulteris feminis pe-
nas: cū tāto grauius eos puniri
oportuerit: quāto magis ad eos
p̄tinet ⁊ virtute vincere ⁊ rege-
re feminas: h̄ ibi. Et sunt verba
Aug. in lib. de adulterinis cōiu-
gijs. P̄dunt etiā adulteriuz pe-
na mortis. C. de adulterijs. l. q̄z
uis. P̄dit aduli famā: ⁊ adul-
tera: quo nihil pei⁹. Adōstrant̄
digito. de illis d̄r vulgarit: q̄ fa-
ciunt fusi: torti: ⁊ q̄ sunt cornuti.
In sūma nihil videt̄ magis fa-
mā maculare q̄ adulteriū: hāc
infamia; ne Lucretia romana
pateret̄ pacto adulterio: q̄uis i-
uita p̄sensisset Sexto filio regis
targni supbi: corā multis seipaz
occidit. Ne. n. esset exēplum se-
minis romanis: de aliq̄ macu-
la ipudicitie: aut nota adulteriū:
vocato marito ⁊ parētibus: vio-
lationē narrauit: qua relata: stil-
lo corā oibus i pectore se pcuti-
ens: p̄pria manu se interemit.
De hac habet̄ ab Augu. li. i. de
ci. d. c. xix. Ab Ouidio de fastis.
ij. a Tito liuio lib. i. de origine v-
bis in fine Epithaphiū aut ei⁹
est tale. Cū foderet gladio: castū
Lucretia pectus: sanguis ⁊ tor-
rens egredere⁹ ait. Testes pcc-

dāt me nō fauisse tyrāno. An̄ vi-
rū sanguis spūs an̄ deos. Quā
bñ pducta p me: post fata loqn-
tur. Alter ap̄d manes: alter ap̄d
superos. Nō excusant̄ tñ ab in-
famia vel a culpa mulieres cō-
sentiētes: vel timore: vel verecū-
dia. vel pauprate vel infamatio-
ne. vel piculo etiā mortis. Et q̄
tales adulteri sint ifames p̄z. iij.
q. v. Cōstituim⁹. Et p̄ leges: na-
ti ex adulterio priuant̄ heredita-
te paterna. priuant̄ dignitatib⁹
tpalib⁹. ⁊ p̄hibent̄ huiusmodi a-
prelaturis ecclesiasticis. vt dist.
lvi. c. Si gēs. Et qd̄ plura. adnl-
ter a dyabolo punitur. Recitat
enī P̄ctrus damian⁹. q̄ apud
parmēsez vrbē in vigilia sc̄toꝝ
Seruasi ⁊ Protasi. Vir q̄-
dam mane surgēs. boues suos
ad remotiora pascua duxit. Sz
quidā vicin⁹ se virū sebrucitantē
simulās vrozis lectū igreditur.
Quē vroz maritum existimās
admittit. Eamq̄ ille violās. sta-
tum recessit. Nec multo post. re-
diens maritus stratum refecit.
cui vroz exprobandis ait. Optime
poter̄ hodie eccliaz sc̄toꝝ mar-
tyrū que tibi cōtigua est. cū cete-
ris xp̄ianis visitare. Ille attoni-
tus ingrit qd̄ loquat̄. Et cū rem-
ordinate cognouissent. p̄sterna-
ti sūt mēte. illusionē cognoscen-
tes. Reassumpto spū. deū exo-

De adulterio. Sermo. xxii.

rāt. vt latēre adulteriū detegat. et ci iustā vindictā inferat. Ador adulter demōe plen⁹. et se ipsum lacerans ecclesiaz intravit. mō in altum se leuās. mō ad terrā. se grauissimo ipetu precipitās. modo ad parietez. mō ad paui- mētū. se prosternēs. tandē infelicem animā. corā populo exalauit. h̄ ibi. Ultio ab eterno igne cruciat. Infelix adulter. Osee vij. Omnes adulterātes q̄si clybanus succensus a coquēte. p̄ime Cor. vi. An nescitis. qz iniqui regnuz dei non possidebūt. Nolite errare. Neqz fornicarij. neqz adulteri regnuz dei possidebunt. Et his patet. nephan diuitij adulterozū malignitas. Tertio principaliter cōsiderare debemus adulterij specificationez. vtilē et per necessarium est scire et intelligē in speciali. peccata mortalia. que circa adulterium cōmittunt. vt miser adulter plen⁹ cōfiteri possit. Ideo duodecim modos ponemus in quib⁹ adulteriū cōmittitur. ¶ Prim⁹ modus dicitur cogitati⁹. Cum quis vxoratus nō stent⁹ de p̄pria: vel quia nō est ita pulchra: vel qz est ifirma: vel nō ita iuuenis: v̄ alio respectu: cogitat carnaliter euz delectatione de alia femina vxorata: vel non vxora-

ta: peccat mortaliter quotiens aduertēter cogitat: etiam si nollet venire vel non posset venire ad actū. Similiter peccat mulier vxorata cogitans: vt dictum est: de viro alio maritato vel nō maritato: quacūqz de causa moueatur ad cogitandum: vel propter turpitudinem viri: vel propter senectutem et huiusmodi: et dicit adulterium cū cogitatione morosa. Adat. xv. De corde exeunt adulteria. ¶ Secundus modus adulterij est locuti⁹. Cum vxorat⁹ turpiter et impudice cū delectatione venerea completa ratione loquitur de aliqua femina maritata: vel cantat aut sonat modo predicto: semp peccat mortaliter. Similiter vxorata loquens modo declarato de alio viro peccat mortaliter et cōmittit adulterium cū ore. Mas vt ait. s. Doct. scda scde. q. lxxiii. Peccata verboruz maritane iudicanda sunt s̄m intentionē dicentis. ¶ Tertius modus adulterij est visuus. Cum vxoratus respicit aliam mulierem: et in illis aspectibus carnaliter delectatur aduertenter et cum cōsensu rationis peccat mortaliter: quotiens id agit: et cōmittit adulterium cū oculis. Similiter vxorata illo modo respiciens: peccat mortaliter: et adulterium cū

Feria. iiii. sc̄de Dñice quadragesime.

oculis cōmittit. ij. pe. ij. Oculos habētes plenos adulterij. Ideo xps. Mat. v. Si oculus tu^s sc̄dalizat te: erue eū ⁊ projice abs te. ¶ Quartus modus adulterij est auditiv⁹. Cū vxoratus vel vxorata libēter ⁊ delectāter audit verba amoris ⁊ turpia preter matrimoniū: de alio vel de alia peccat mortāl^r. Et est adulteriū cōmissum cū aure: que ad huiusmodi leta erigit: ⁊ ad dei verba sepe fastidit. vnde Eccle. xxviii. Sepi aures tuas spinis: ⁊ linguā neq̄ noli audire: ⁊ ori tuo facito hostia: ⁊ seras aurib⁹ tuis. ¶ Quint⁹ mod⁹ est odoratiuus. Cū vxorat⁹ vel vxorata puocat ex odore alteri⁹ viri: vel alterius femine: ad turpia ⁊ imūda extra matrimoniū cū cōsensu rationis: est semp p̄ctm mortale. Et est adulteriū cum nare. Talibus cōminat deus Isa. iij. Erit p̄ suavi odor feroz. ¶ Sextus modus adulterij est gulostiuus. Cū vxoratus vel vxorata comedit ⁊ bibit vel accipit aromata vel calida vt se puocet ad actus turpes ⁊ carnales cōmōtiones extra matrimoniū secuz vel cū alio vel alia: peccat mortaliter: ⁊ est adulteriū cū gustu. ij. pe. ij. Delitijs affluētes in cōutuijs suis luxuriātes. Et Osee iij. Comedent ⁊ nō saturabun

tur. ¶ Septim⁹ modus adulterij est contactiuus. Cū vxoratus vel vxorata tangit se vel masculum vel feminā cū delectatione carnali extra matrimoniū: peccat mortaliter: ⁊ est adulteriū cū tactu. ¶ Dñc. Isa. lix. Adan⁹ eniz v̄c pollute sunt sanguine. ¶ Octau⁹ mod⁹ adulterij est associatiu⁹. Cū aliquis associat aliquē vel aliquā ad adulteriū: vel cōsulit. vel adiuuat. vel est medi⁹ us per ambasatas. vel nut⁹. v̄l facit ascortā: peccat semp mortaliter: ⁊ d̄r adulteriū associatiuū: qz est soci⁹ ⁊ cōsentiēs crimī. Ro. i. Digni sunt morte nō solū qui faciūt: sed etiā qui cōsentiūt facientib⁹. ¶ Non⁹ modus adulterij d̄r vestitiu⁹. Cū vxorat⁹ vel vxorata supflue se ornāt ad placēdum carnalit^r alijs: peccat mortāl^r. Et d̄r adulteriū cū ornatu. De hmōi d̄r. Prover. vii. Ecce mulier occurrit illi ornatu mētricio p̄pata ad d̄cipiēdas aias. ¶ Decim⁹ mod⁹ adulterij ē opatiu⁹. Cū aliquis vxorat⁹ cuz vxorata: actual^r p̄ficit op⁹ honestū: peccat mortāl^r. Et d̄r adulteriū duplex: qz ābo s̄t m̄rimonio diūcti. Si āt vna p̄s solū ē i m̄rimonio: d̄r adulteriū simplex: s̄l̄r d̄ vxorata dicēdū ē cōmittēte actual^r op⁹. Et d̄r adulteriū cū ope v̄n. Ecc̄. xiiij. Adulterio sōnica

De adulterio. Sermo. xxii.

ta est: et ex alio viro filios statuit sibi. Undecimus modus adulterij est appetitius. Cum vxoratur exis cum propria carnaliter: aliam appetit: vel de alia cogitat: vel cum tali esse vellet: quod non est ei vxor: talis peccat mortaliter: et est adulter: quia vxorem non cognoscit vel vxorem: sicut vt adultera. vñ Jero. 3. Iovinianum. Nihil est fedi⁹ quā vxorem amare velut adultera. Sicut cum vxor existens cum viro: vellet esse cum alio sic cum suo peccat mortaliter. Et vocatur adulterium cum appetitu alterius. sic d. d. Anto. C. Xij. modus adulterij est repugnati⁹. Cum vxoratur vel vxorata erent terminos matrimonij seminantes in loco vel modo repugnati humane generationi: est mortale peccatum: et adulterium grauissimum: amplius quam peccare cum propria matre modo naturali. vt p. 3. xxij. q. vij. c. Adulterij. Et iste modus est ille de quo Amb. li. de priaricis. Et. xxij. q. iij. Mēo. nec h solū est adulterium cum aliea peccat coniuge: sed oē quod non hz potestatem coniugij: tñ locus iste docet graui⁹ est crimē: vbi celebrati coniugij iura temerant: et vxoris pudor soluit: h ille. Immo forti⁹ fm Laurētiū et Dgonēz vxor potest eū dimittere si ipsa non fuerit in culpa. d. Alber. d. in. ij. sen. q. aliquādo vtentes matrimonio: mutates sitū pro delectationē: ostēdūt signa mortal con-

cupiscentie. O quot illiciti tact⁹ accidunt: in quibus est vxorati si intendunt explere et finire libidinē mortaliter peccat: vt inqt. d. Anto. O quot bestialia: quot solacia inhonesta: quot nephādissima scelera. Adiroz sumptopere quod terra non aperiat et submergat vos et lectū et linteamina: et ceruicalia et cetera adiacentia. O fedissimi adulterij. O spurcissimi hoies. O fetissime bestie cur sanctū matrimonium tā temerē violatis: tā impudēter maculatis: laceratis: dissipatis: Inter vos iacet dyabolus in medio vestrū stat: remouet verecūdiā: suggerit delectamēta cōcitat aias vestras et corpora ad spurcitiā. O intolerabilis fetor qui spargit in mane pro domū: pro vicinatus: pro plateas: pro ecclesias. Sentiūt angeli: sentiunt sancti viri vrm fetore: sentiunt putredinē luxuriarū: adulterioꝝ. O nephādissimi adulteri: bene de vobis dixit Jere. c. xxij. Corritū est cor meū in medio mei: contremuerūt oia ossa mea. Factus sum quasi vir ebri⁹: et quasi hō madidus a vino: a facie dñi et a facie verborū sanctorū ci⁹: quia adulterijs repleta est terra: h ille. Corrigite igit vos. Emēdate vos. Auferite tantū fetorez a vobis. Si sic correreritis vos christus iesus

Feria. v. sc̄de Dñice quadragesime

dilectissimus sponsus animarū
dabit hic gratias vobis et glori-
am in futuro. Amen.

¶ Feria. v. sc̄de dominice. De
gula. Sermo. xliii.

e Mulabatur quotti-
die splēdide. Luc. xvi

Multi sunt in hac
ifelici miseraq; vita

q̄ neglecta sancta abstinētia.
solis p̄messationibus et ebrieta-
tibus semetipsos immergunt:
quos Paulus apostol⁹ lachri-
mabiliter deflens in epistola
Philii. iiii. ita aiebat. Multi. n.
ambulāt quo sepe dicebam vo-
bis: nunc autem et flens dico
inimicos crucis xp̄i: quorū fi-
nis interitus: quorū deus v̄ter
est: et gloria in confusione ipsoꝝ
qui terrena sapiūt. Tales vero
si oculos aperirent: intelligerēt
q̄ penā: gulosis epulonib⁹: ebriz-
osisq; preparatā: profecto san-
cte abstinētie viam amplecte-
rentur: ne ad tartareas penas
descenderent cum diuite epulo-
ne: q̄ epulabat quottidie splēdi-
de: vt inquitur verba hodierni
euāgelii. In quo tria documē-
ta habemus. ¶ Primū docu-
mentū est q̄ illi qui in hoc mū-
do voluptuose et splēdide viuūt
sepeliuntur in inferno: et illi qui
sunt abstinētes et pauperes: por-
tantur ab angelis in vitam bea-

tam. Hoc tangitur prima pte
euāgelii ibi. Homo quidā erat
diues etc. ¶ Sc̄dū documē-
tū est q̄ illi qui sempiternaliter
sunt dānati nullo modo obtine-
re p̄nt guttam aque. i. minimā
subleuationē a pena infernali.
Hoc p̄ sc̄da par. ibi. P̄ abra-
am. etc. ¶ Tertū documētum
est q̄ pena dānatorū augetur ex
dānatione eorum quos in vita
presenti scandalizauerūt. Hoc
p̄ iii. par. euāgelii ibi. Rogo
te. Adite cum in domum pa-
tris mei etc. Nō quilibet d̄z ca-
uere a proximi scandalizatione
et a peccato gule: pp̄ qd̄ diues
epulo in inferno sepultus est.
De quo gule peccato tria hoc
mane videbimus.

¶ Primo. diffinitionem.

¶ Sc̄do. malignationem.

¶ Tertio. specificationem.

¶ Primo p̄siderare debemus
gule diffinitionem. s. Doc. sc̄da
sc̄de. q. c. l. viii. ar. i. Et in q̄onib⁹
de malo. q. xliii. ar. i. Gula sic
diffinit. Gula est iordinat⁹ ap-
petitus cibi et potus. Pro cui⁹
diffinitionis manifestationē su-
per illo verbo appetitus. Nō.
s̄z q̄ trahitur ab Ari. ii. et iii. de
anima appetitus est triplex.

Appetitus naturalis.

Appetitus sensitius.

Appetitus intellectiuus.

De gula. Sermo. xxiii.

Primus appetitus dicitur naturalis scilicet quod vis appetitiva: et vis retentiva et digestiva et expulsiua deficiunt nutritiue: quod est potentia anime vegetabilis. Et talis appetitus naturalis est esuries: quod scilicet Ari. ij. de anima ordinatur ad cibum et potum. Nam esuries ut ibi dicitur est appetitus cibi. et siti est appetitus potus. Et scilicet. Doc. ibi. Sames est appetitus calidi et sicci. Siti vero est appetitus humidus et frigidus. Et iste appetitus esuriei non sequitur aliquam apprehensionem. quod apprehensio est in parte sensitiva. ut ait. d. Albertus i. ij. sen. Non magna esuries vel excessus esuriei non est peccatum sed magis peccatum diminuit vel totaliter excusat. unde Sic. d. v. c. Ad ei in fi. dicit. Sepe sine culpa agit quod venit ex culpa. unde sine culpa cum esurimus comedimus. quod tamen ex culpa peccati pariter factum est ut esuriamus. h. ille. Et iste est primus appetitus. **S**ecundus appetitus dicitur sensitivus et non apprehensionem rerum sensibilium. Et in hoc sunt anime passionibus: quibus ut dicitur ab Ari. ij. ethy. non laudamur neque vituperamur. **T**ertius appetitus est intellectivus in homine quod habet regulam appetitum sensitivum circa passiones sensitivas: ne imoderate feratur ad illas. Cum ergo intellectivus appetitus in rebus comestibilibus et potabilibus permittit sine freno duci: appetitum sensitivum secundum imperium et passionem ad

concupiscentias et delectationes ipsius cibi et potus et non ad sustentationem vel necessitatem: tunc appetitus sensitivus est inordinatus quod ponitur in diffinitione. Et istud est vitium gula: unde excedens in quantitate cibi vel potus non propter concupiscentiam cibi et potus sed propter errorem existimans eo indigere non pertinet ad vitium gula. Et. d. Alber. i. ij. sen. gula sic diffinitur. Gula est inordinatus appetitus edendi et bibendi. Idem Dgo de. s. vi. ctore in lib. ii. de sacramentis. Et Sic. dicit. Gula est inordinatus amor edendi siue sumendi cibum. Hac singulari diffinitione premissa. venit disputandum. Utrum ipsa gula sit peccatum mortale. Quia difficultati respondet. s. Tho. scda scde q. c. lviij. ar. ii. Et in quonibus de malo. q. xiii. ar. ii. Et. d. Albertus magnus in. ii. sen. di. Vitium gula est peccatum mortale. ut si in hoc ponatur ultimus finis. scilicet quod aius sit pariter agere contra legem. aliter est veniale. Quod triplici ratione declaratur. **P**rimo ratione transgressionis. **S**ecundo ratione spoliationis. **T**ertio ratione damnationis. **P**rimo ratione transgressionis sic. Quod illud quo aliquis transgreditur aliquod preceptum dei: est peccatum mortale sed pro gula aliquis transgreditur preceptum secundum decalogi. Dicit. n. s. doc. scda scde. q. c. lviij. ar. ii. ad primum quod vitium gula habet ut sit peccatum

Feria. y. sc̄de Dñice quadragesime.

mortale. i. quātū auertit a fine vltimo. et s̄ h̄ p̄ q̄sdā reductionē opponit̄ p̄cepto de sacrificatio-
ne sabbati i quo p̄cipit̄ ges i fi-
ne vltio a quo alienat̄ et distra-
bit̄ hō p̄ excessum et vitiū gule.
S̄ gula est p̄ctm̄ mortale. ¶ Se-
cūdo idē p̄bat̄ rōne spoliatiōis
fic. Dē qd̄ spoliat̄ s̄bm̄ suū oi
virtute: ē p̄ctm̄ mortale. ex p̄ctō
n. mortali aia remāet̄ vilis: odio
sa. nuda. priuata sua dignitate.
nobilitate et gr̄a. magis q̄ si hō
spoliaret̄ sua veste: vel si p̄uaret̄
sanitate aut pulchritudie corpa-
li: s̄ gula spoliat̄ suū s̄bm̄. i. aia
oi virtute et decore. *Ma Bze.*
dicit. *xxx. moraliū.* Dñante gule
vicio oē qd̄ hoies fortit̄ egerūt
p̄dūt: et dū vēter nō restrigit̄ si-
mul cūcte virtutes obruunt̄. h̄ il-
le. ergo gula est p̄ctm̄ mortale.
¶ Tertio p̄bat̄ rōne dānatio-
nis fic. *Bulosi* tādez dānant̄.
S̄ gula ē p̄ctm̄ mortale. vnde. *s.*
Judas i sua canonica ait. *De*
his q̄ sunt in epulis suis: male
quiuātes sine timore semetip-
sos pascētes: nubes sine aqua q̄
a vētis circūferunt̄: arbores au-
tūnales ifructuose bis mortue
eradicate: fluct̄ feri maris: de-
spumātes suas cōfusions: sy-
dera errātia: q̄bus p̄cella tene-
bray suata est in eternū. h̄ ille.
Et Luc. xvi. *Diues* epulo i iser-

no sepultus est. ergo gula ē p̄ce-
catum mortale.

Secundo p̄cipaliter
considerare debem̄ gu-
le malignationē. Tri-
plex nāq̄ est gule malignitas.
¶ Prima vocatur corporis cor-
ruptio.

¶ Secūda virtutū ablatio.

¶ Tertia bestial̄ trāsformatio.

¶ Prima malignitas gule di-
cit̄ corporis corruptio: vltis snia-
toti⁹ schole medicorū est q̄ sani-
tas corporis resultat ex adequati-
one humorū. Quādiu. n. humo-
res sunt p̄tēperati et adq̄ti cor-
pus hūanū ē sanū. S̄ cū hūidi-
tas vel caliditas aut frigiditas:
vl̄ siccitas superescit: ita q̄ vn⁹
istorū humorū supat̄ aliū: tūc seq-
tur ifirmitas. Supercessus aut̄
vl̄ iadeq̄tio istorū humorū marie-
gnatur a gula. Dñ *Chriso.* sapi-
entissim⁹ ait. *Excessus* ciborū cō-
sumit et p̄putrescē. fac̄ corp⁹ hūa-
nū et macerat egritudine diutur-
na: tūc illd̄ morte crudeli cōsu-
mit. *de p̄se. di. v.* *Nihil* sic iocū-
dū. *Et Jero. d̄ p̄se. di. v.* *Me* ta-
les. *Hypocras* i amphorismis
opimis: docet crassa et obesa: q̄
crescēdi mēsurā i pleuerit nisi ci-
to ablatiōe sanguinis minuant̄
in palissim et i pessima mēbroꝝ
genera erūpere. *Et* idcirco ne-
cessariāz esse dēptionē: hec ille.

De gula. Sermo. xxiij.

Et ibidē Galienus vir doctis-
simus Hippocratis interpres:
athletas: quoz vita et ars sagi-
na est: dicit in exhortatiōe me-
dicine: nec viuere posse diu: nec
sanos eē. Et de quodam poda-
groso narrat Hieron. q̄ p̄scrip-
tus et depaupatus: cū nō posset
vacare gule: sanus effectus est.
Legitur etiā de quodā abbate
cūte ad balnea pp̄ stomachi re-
pletionē: q̄ captus in via et du-
ctus in castrū a presidente: qui
intelligebat suā infirmitatē: po-
sit⁹ est in camera vbi nihil erat
nisi fabe. Compulsus abbas fa-
me de illis comedebat et sanat⁹
est. Jō sen. pulchre dicebat: vo-
luptates nō tm̄ voluptuosos: s; et
etiā impotētes et cōtractos red-
dūt et leprosos et diuersis alijs
infirmitatibus affligūt. hec ille.
Vñ enim tot dolores capitis:
tot dolores stomachi et renuz:
vñ paralisis: vnde hydropisis:
vnde scabies: vñ lepre vñ oculi
lippī: vnde fetor oris: vñ dolor
dentiū: abūdantia cararri et hu-
iusmodi. Certe maiori ex parte
a gula p̄cedunt. Et ideo sacra
scriptura. Eccle. xxxvij. In mul-
tis escis erit infirmitas. Pro-
pter nimiū. n. cibum et potuz si-
ne necessitate sumptuz: natura
aggrauatur: in capite: in mani-
bus: et in relijs partib⁹ corporis

Stomachus nāq; distenditur
et inflatur inde rugitus et torsio-
nes generantur: mali humores
augmētantur nausea et vomit⁹
prouocātur: calor naturalis ex-
tinguitur et suffocat: spasmus et
tractatio neruoz causat: apo-
stemata et varie debilitationes
inducuntur. Seniū acceleratur
gramissimus somnus acquirur:
ois quies corporis pdit: mors
deniq; inuadit: et corpus oi par-
te corrūpitur ac cōsumitur. Jō
Eccle. xxxvij. Propter crapulā
multi perierunt. Et illud tantū
proverbiū. Plures crapula q̄
gladio perierunt. Ecōuerso est
de peccate: vt notat Chriſo. de
Ise. di. v. Mihil. n. sic iocunduz
est: sicut cib⁹ bene digestus aut
decoctus: nihil salutez: nihil sic
sensuz acumen operatur nihil
sic egritudinem fugat sicut mo-
derata refectio. Sufficiētia q̄
pe cum nutrimento et sospitatez
simul procreat: et voluptatē. hec
ille. Ecce miser gulose: quomō
nō diligis propriā sanitatem et
cōseruationem: s; es pp̄ij cor-
poris occisor: duz tāta gule ma-
lignitate illud corrumpis et occi-
dis. Secūda malignitas gu-
le dī virtutū ablatio. Pessimū
gule vitiū aufert cēs virtutes:
omnia ornamenta spūalia: om-
nia merita. Pro cui⁹ veritatis

Feria. v. sc̄de Dñice quadragesime

fundamento recitabo figuram
 iiii. R. xxv. vbi dicit. Nabuzar
 dam princeps coquoꝝ muros
 ierlm destruxit princeps coquo
 rū est venter: cui⁹ seruitio ⁊ exer
 citio muri virtutuꝝ destruūtur:
 vt notatur in decretis. di. xliiij.
 c. i. Vbi dī. Hinc nabuzardaꝝ
 princeps coquoꝝ muros ierlm
 destruxisse legitur: qz vēter cui
 multitudo coquoꝝ deseruit edi
 ficia virtutuꝝ ad solum redigit:
 hec ibi. Nam gulla priuat fide:
 que est fundamētuz oīum meri
 toꝝ. Hāc veritatē habemus in
 epistola. i. Cor. xi. Et Exo. c. xxx.
 ij. vbi dicit. Sedit populus mā
 ducare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt lu
 dere. i. festinare in venerationē
 vituli aurei declinatēs ad ydo
 latriā. Et iō. Eccle. xix. Vinū ⁊
 mulieres apostatare faciunt: vi
 deamus ⁊ practice: quō gulosus
 efficitur apostata a fide: ⁊ ydola
 tra. Facit. n. sibi deū ventrē pro
 priū. ⁊ hec veritas. ⁊ Bil. iij.
 Quoꝝ deus vēter est. ⁊ propte
 rea dicit. d. Albertus magn⁹ in
 ij. sen. Gula est filis ydolatrie
 ⁊ gulosus colit vētrē sicut deū.
 hec ille. Inuenit. n. locus vbi sa
 crificet: inuenit moduz: inuenit
 oia que ꝑcurrūt in sacrificijs ⁊
 cerimoniaꝝ diuini cultus. ⁊ Pri
 mo igit inuenit ⁊ eligit templū
 qđ est taberna vbi gulosus assi

due ꝓuersatur. In cuius figura
 habetur. scđi. Adaba. vi. Tem
 plum luxurie ⁊ cōmessationib⁹
 erat plenū ⁊ scortantiū cum me
 retricibus. Scđo gulosus eligit
 altare. i. mensam affluētē diuer
 sis dapibus ⁊ potibus. De his
 dicitur in ꝑs. lxxvij. Fiat mensa
 eoꝝ corā ipsis in laqueū. in re
 tri. ⁊ in scandaluz. Tertio eligit
 sabbatū. s. requiē. i. dormitionē.
 Vapozibus. n. ascendētibus ex
 multis cibis: necesse est vt dor
 miatur. Cōiter gulosi sunt pigri
 ⁊ somnolenti: vt dicit dñs Al
 bert⁹ in. ij. sen. ⁊ sic tardi. Quar
 to eligit ministros. s. sacerdotē:
 dyaconē ⁊ subdiaconē ⁊ hmoi:
 isti sunt ministri diuersi: coquē
 tes: ꝑparātes ministrātes. Adā
 celarius piscator ⁊ pistor: ⁊ simi
 les sunt et ministri gulosi. Qui
 to eligit incēsum. s. varios sapo
 res: odoriferos bñ ⁊ditos: ⁊ sa
 crificat gule sue offerēs. Hinc
 dicitur ꝓtra tales Isa. i. Incen
 suꝝ abhominatio est mihi. Ser
 to eligit cantores: isti sunt canti
 onantes lascinia: ⁊ faciētes tur
 pes ⁊ effeminatos gestus: vbi
 reprēsentant mille spurcicie. Cō
 tra hos Isa. v. De qui ꝑsurgi
 tis mane ad ebrietatē sectādaꝝ
 ⁊ potandū vsqz ad vespēraꝝ vt
 vino estuctis. Cythara ⁊ lira ⁊
 tympanū ⁊ tybia ⁊ vinū in cō

De gula. Sermo. xxiii.

uiujs vestris: et op⁹ domini nō respicitis: h ille. Septio eligit lectores. s. hystriōes et buffonos et cōpagnonos. Et sic gulosi amittūt diuitias et fiūt paupes. Pro uerbi. xxi. Qui diligit epulas in egestate erit. Et q amat vinum et pingua nō ditabit. h ille. Pro exemplū Luce. xv. de filio prodigo. Octauo in hoc sacrificio fūdūt lachrymas ppter vinū. emit tit suspiria. s. rugit⁹. orōnes sunt locutiōes de cibis qui sunt meliores: et s vino meliori. Isti certe priuant fide: qz deū aliū devētre faciūt: cui die ac nocte seruiunt. Vnde Apo. Ro. xvi. Qui nō dño sed suo ventri seruiunt. Dicūt enī Isa. xxi. Comedam⁹ et bibam⁹: cras enī moriemur. hec ille. Gula quoqz spē aufert. Mā vnū sequit ad alter. Amis sa nāqz fide de dō exterminat etiā spes. Gulosus cōiter non sperat vitā beatā: nō cōfidit de immortalitate qz spē suā in hac vita posuit. Gulosi pfecto sunt vere epicuri: ponentes spē beatitudinis in cibo et potu. De quib⁹ Sap. ii. Vino precioso et vnguentis impleam⁹ nos. Et sequit: quoniam hec est pars nostra: et hec est sortis. Gula charitatē proximi aufert. Adō enim ipse gulosus sit plen⁹ et saturat⁹: de alijs nō curat. Expēdit in ta

berna: vxor cū filijs et tota familia domi necessitate affligūtur. Non curat de pauperib⁹: fit gulosus crudelior et durior canib⁹ vñ dicitur. pme Jo. iii. Qui habuerit substātiā hui⁹ mundi: et viderit fratrē suūz necesse habere et clausit viscera sua ab eo: q modo charitas dei est i illo. Ex gula quoqz sequit ablatio prudentie que est dignissima virt⁹. Repletio enim ciborū et potus impedit claram cognitionem et discretionē. de eligēdis: de iudicādis: de agēdis in qbus maxime assistit prudētia. vñ Pds vi. Eth. dicit. Prudētia est recta rō rerūz a nobis agibilia. Tollit hec virtus p gulā. Maz Ari. vii. Eth. dic. Sub passiōe violētie hō patit iudicii detrimētū. Itē Ari. vii. Eth. Ebrietas facit hoīez ignorantē: et sc: et agēda. Et ppter hanc prudētie ablationē ex ipsa saturitate causataz. Dicit Ari. viii. Eth. Ebrius debent duplices incerpatiōes. Tullius etiam in li. de senectute loquēs de voluptatib⁹ que maxime in hmōi cōmestionib⁹ inueniunt digne ait. Impedit cōsiliū voluptas: rōni inimica: ac mētis pstringit oculos: hec ille. Et ibidē itēz dicit. Accipite optimi adolescentes veterē orōnē Archite Tarētini magni in pū

Ari. non
vg.

Feria. v. sc̄be Dñice quadragesime.

mis et p̄clari viri que mihi tra-
dita est cū essem adolescēs Ta-
rēti cū. **Q.** Adarimo nullā capi-
taliorē pestē q̄ voluptatē corpis
hoibus dicebat a nām datam.
Hic patrie p̄ditiōes: hinc rerū
publicarū cnerfiōes: hinc cū ho-
stib⁹ clādestina colloquia nasci.
Lūq; hoī siue nā: siue de⁹ quis
nil mēte p̄stabilī⁹ dedisset: hinc
dino muneri ac dono nil taz eē
inimicū q̄ voluptatem. **Qd** vt
mag⁹ itelligi possz: fingebat aio:
tāta icitarū aliq̄ corpis volupta-
te: q̄ta p̄cipi posset maria. **Me**
mini cēsebat fore dubiū: qn tan-
diu ita gaudēt: nil agitare mēte:
nil rōne: nil cogitatiōe q̄ seq̄ pos-
set: hec ille. **Idz** h̄ malignitas ī
cōiuiuo et gulositate **Herodis**.
Adar. vi. p̄ saltatiōe puelle: me-
diū regnū donare p̄misit: vbi ī
probā iuratiōez fec̄. vbi deniq; caput
scr̄issimī **Joānis baptiste**
oblatū est. **Absalon** etiā p̄priū
fr̄em **Amō:** in cōiuiuo hora gu-
le occidi fecit: vt patz. ij. **Rc. xij.**
Holofernes in cōiuiuo: perdita
prudētia caput amore puelle et
nocte occidit. **Judith. xij. et. xij.**
Hac prudētia sublata mille in-
cōueniētia sequunt̄: blasfēmie:
stulte p̄missiones: gr̄az iniusta-
rū p̄cessiōes: irrisiōes: **Stumelic:**
detractiōes: homicidia: et h̄mōi
Et h̄ p̄ defectū rōnis obnubi

late a multitudīne cibi et potus
exuperationib⁹ et fumositatib⁹.
vnde ait **Tuli⁹.** Adēte recta vt
nō p̄nt cibo et potu repleti **Job**
xxvij. **Nō** inuenit̄ sapientia in
terra suauiter viuētū. i. gulosoꝝ
Gula insup̄ intēperāriā aufert
cui⁹ tēperātie p̄ncipalior filia
et magis decora ē castitas: que
p̄p̄ gula; marie remouet et pit.
vñ **Jerō.** et habet. d. xliij. c. i. vbi
dī sic. **Dētris** nāq; igluuiet ad
luxuriā facile puocat: et oē opus
bonū dissoluit. vñ venter et geni-
talia sibi metipsis vicina sunt: vt
et vicinitate mēbroꝝ q̄fēdera-
tio itelligat̄ vitioꝝ. h̄ ille. **Et** ite-
rū **Jerō.** d. xxxv. **Venter** mero
estuans: facile despumat in libi-
dinē. hec ille. **Et** itez alibi. Sa-
turitati semp̄ iuncta est lasciuia.
Et itez **Jerō.** ad marcellā. qd̄ et
habet a dño **Alberto** in. ij. sen.
Nō ethnei mōtes nō vulcani
ignes ita estuat̄: sicut iuueniles
medulle: vino et dapib⁹ inflam-
mate. h̄ ille. **Aufert** ergo castita-
tē: adeo vt gulosi nil turpitudi-
nis: nil obscēi: nil spurcicie et car-
nalitatis p̄petrandū relinquāt. **Ter**
Ecōtra. **Terentius.** Sine cere-
re et baccho friget ven⁹. et ne pli-
rior sim. maledicta gula aufert.
septē dona spūs sancti. figura hu-
ius veritat̄ habet. **Job** p̄mo. c.
quādo septem filijs **Job** conui

De gula. Sermo. xxiij.

stantibus in domo primogeni
 ti domus percussa v̄to ruit. Ap
 plicatur hec ruina septem do
 norum spūsancti ad gulosum.
 vnde gula ex cōsequenti replet
 oibus malis. Audi Augustinū
 Ebrietas siue facietas aufert
 memoriā: dissipat sensus: p̄fun
 dit intellectū: libidinē concitat
 seruitutē causat. linguā iuoluit:
 sanguinē inficit et corrūpit: mē
 bra debilitat. minuit vitā: et oēs
 salutē vtriusq; hominis exter
 minat. hec ille. Et tuli⁹ de sene
 ctute nulla pestis capitalior q̄
 voluptas corporis. Sic p̄rie
 pditiones. hinc rerum publi
 carū euerfiones. nullum scelus
 nullū deniq; facinus est: ad qd̄
 suscipiēdū: nō libido voluptatis
 ipellat. h̄ ille. Qd̄ vt clarius pa
 teat: accipe exēplum in vitis pa
 trū: de illo cui ab angelo dictū
 est: q̄ ipse ex sua mala volupta
 te p̄mitteret vnū d̄ tribus: aut
 homicidium: aut adulteriū. aut
 ebrietatē. Et sic data ē ei optio
 et credēs ebrietatē min⁹ p̄c̄m:
 eā elegit. Quo factō cū cēt in
 castro vel villa: itranit lupanar
 et ibi fornicationē cōmisit. Nā
 vt ait Claudian⁹. Venus tunc
 sceuius ardet. Et cū qdā veni
 ens ipsum irrideret. qz mona
 chus esset ipsuz occidit. hec ibi.
 Tertia malignitas gule dicit

bestialis trāsformatio. Ait enī
 phs. i. metha. Dominū gen⁹ ar
 te et rōne viuit. Et ex hoc argui
 tur. Illō vitiū qd̄ facit hominē
 a rōne magis discedere: eo ma
 gis ad bestiarū pditionez facit
 accedere et assimilare: qz bestie
 sine rōne viuūt et operant. Cuz
 ergo ita sit q̄ gulosus i suo exer
 citio et vsu videat oēm vigorez
 rōnis amittere: ergo maxime
 ad bestialē pditionē facit homi
 nē gula trāsferre: bestie sunt si
 ne solitudine: ita gulosus. Nā
 Ari. viii. politicoz dicit q̄ ebrie
 tas et somn⁹ solitudinē cessare
 faciūt. Itē bestie cū impetu sine
 circūspectione ingurgitant: ita
 gulosus sine cruce et b̄ndictione
 nec ante nec post. Contra dicit.
 Zero. ad Eustochiū. Nec cib⁹
 ante sumatur: nisi oratione pre
 missa: nec recedat a mensa: nisi
 referant deo gratie. Nā Arist.
 in sexto polyticozum ait. Ebrie
 tas impetuosum facit. Itē be
 stie non attendunt: nec ad diez
 nec ad modū nec ad necessitatē
 sed ad appetitum: sic gulosi. Et
 tra q̄ Seneca dicebat. Quos
 da; ventri obedientes loco ani
 malium numeremus: non ho
 minum. Itē bestie propter ci
 bum maxime rugiunt adinuicē
 turbantur: rixantur et mordent.
 Sic gulosus p̄ modicuz salis

Aristote

Seneca

Feria. v. sc̄be Dñice.

assiquando: vel propter modicū
 tēporis: in quo preparatio dila-
 ta fuerit ita clamat: vt ponat to-
 tā familiāz in turbatione: furēs
 iugē verberat ⁊ familiā. Indi-
 gnat: nō loquitur per diē. De his
 recte pōt dici illud Macrobij
 lib. de saturnalibus. Quisquis
 hijs voluptatibus occupatus
 fuerit: i pecudū ferarūqz nume-
 ro habet. h̄ ille. Itē bestie maxi-
 me per cibū domesticant: sic ip-
 se gulosus hō. pro vno bolo tra-
 hit: voluit: ⁊ domesticat. Cōclu-
 dēs ergo dico. ppter has ad-
 ditiones hō gulosus maxime assi-
 milat bestijs: ⁊ in numero por-
 corū: equorū: canum: catorū: vr-
 forū: coruorū: luporū: habēdus ē.
 Audi sniam Tulij in lib. pado-
 rap. Cū tibi de⁹ vel mater om-
 niū nā dderit animū: quo nihil
 pstantius: nihil diuinius sic te
 picias ipse. atqz psterne: vt
 nihil iter te: ⁊ pecudē esse putes.
 Voluptas: quo maior ē: eo ma-
 gis aium a sede sua ⁊ statu di-
 mouet. h̄ ille. Nec est maxima
 malignitas vt homo nobilissi-
 mus pp gulā efficiatur bestia vi-
 lissima. Jō Ari. i. Ethico. ait q
 sunt multi bestiales qui vitā pe-
 cudū eligū. Et in. vij. Ethico. dicit
 q in tēperātia est vitium igno-
 miniosissimū. Nōne pp gula;
 Adā cū in honore esset para-

tus est iumentis insipientibus ⁊
 similis factus est illis: vt inquit
 Psalmista. ps. xlviij. Et sic p̄z
 sc̄da pars principalis.

tertio principalr cōfi-
 derare debemus gule
 specificationē. Quode-
 cim. n. sunt modi in quibus gu-
 la est peccatū mortale quos par-
 ticulariter declarabo: vt de hoc
 vicio plenius confiteri possitis.
 Primus igitur modus: siue
 prima regula dicit nocitua. s̄z
 s. Doc. in qōnib⁹ d malo. q. xiii.
 ar. ij. Ad quartū. Cū quis mul-
 tū comedit ⁊ bibit vel aliqd no-
 ciuū sumit: ita q̄ putat pbabili-
 ter vel credit vt illud debeat nō
 tabiliter nocē corpori tñ come-
 dit rōne appetitus gule peccat
 mortaliter. Sed h̄ nota q̄ cib⁹
 modicus erit minus vni ⁊ ma-
 gis alteri. vñ Ari. in Ethico. dicit
 q̄ quidā comedebat vnū bouez
 nec grauabat stomachus eius.
 Et iste vocabat Adilo ⁊ fortissi-
 mus erat. Alius aut qz debilis
 erat etiā de paucis bucellis gra-
 uabat. Jō diuersum iudicium
 est in hmōi. Sc̄da regula dē
 inductiua s̄m. d. Anto. Cū qz
 multū comedit vel bibit: credēs
 vel dubitans multū: qz expert⁹
 est q̄ illud comedere vel bibe-
 re sit inductiuum ad luxuriam
 extra matrimoniū tamē cū illo

sc̄ta
 Taly

De gula. Sermo. xxiij.

periculo comedit vel bibit: peccat mortalr. Tertio dicitur gula pollutiva s. d. Anto. Cū qs comedit calida vel bibit hac intentione vt polluat in nocte i somnis: s; vellet etiā pollui pp sanitatē ē peccatū mortale. Et hec exponit in scurilitate q̄ est filia gule. Quarta dicitur fractiva. Cū qs frāgit ieiunia ecclesie: vel voti: vel pnie sacramēta. qm̄ tenet ieiunare: h̄ dico pp etatē i ieiunijs ecclesie vel anticipat notabitur hora sine cā rōnabili i oib⁹ peccat mortalr. ¶ Quinta gula dicitur inebriativa s. m. d. Alber. in ij. sen. r. s. Doc. in qōnib⁹ d̄ malo. q. ij. ar. viij. r in scda scde. Cū qs dubitās pbabilr r sciēs psonā vni sufficiētē ad inebriādū bibit: inebriat de facto ē mortale pctm: qz vt ait. s. Doc. tūc hō volēs r sciēs puat se vsu rōnis quo s. m. virtutē opat: r i vitijz declinat. Ait. n. Amb. li. de priarcbis. vitandā dicim⁹ ebrietatez p quā crimina cauci nō possim⁹. Nā q̄ sobrij cauem⁹ p ebrietudinē ignorātes dimittimus. h̄ ille. Vel cū qs aliū vult inebriare cā irrisionis vel solatij: aut deceptiois i spūalib⁹ vel tpalibus vt cū sale v̄l aliter: semp ē pctm mortale: r i his q̄ adiuvāt cōsulūt r cōsentiūt s. m. d. Ant. ¶ Sexta dicitur gula itentionativa. Cū qs

comedit vt fortius possit peccare: vt fortius rixari fortius fornicari: forti⁹ debellare in bello iniusto meli⁹ cātionēs cātare mala intentione. semp est mortale: qz cuius finis malus est: ipsum quoqz malū ē. inqt Ari. ¶ Septima dicitur gula iniuriativa. Cū qs pp cibos r potus blasphemat: contumeliat excessiue: maledicit matri: que nō pparauit: v̄l nō laute r hmōi: peccat mortaliter s. m. d. Anto. ¶ Octava dicitur gula dimissiva. Cū qs vt gule r venter deseruiat: omittit missam diebus festiuis: vel non finit famulos vel filias audir missam hac de cā: cum tñ habiliter possent. peccat mortalr. s. m. d. Anto. ¶ Nona dicitur euomitiva s. m. d. Anto. Cū qs euomit studiose vt itex possit comedere n̄ bona aliq̄ itentione sanitatis: s; solū ex delectatione peccat mortalr: vel cū qs comedit nimijz ob delectationez gule intēdēs postea euomē: peccat mortalr. ¶ Decima dicitur igrossativa s. d. Ant. Cū qs ita hebetat ex cibo r potu vt fastidiat spūalia: ita vt ppter h̄ dimittat cōsiderationē r noticiā necessariorū ad salutē vt cōtentionē de mortalib⁹ r articulos necessarios r hmōi: peccat mortalr. ¶ Undecima vocatur gula offuscativa s. m. d. Ant. Cū

Feria. vi. sc̄de Dñice

quis pp̄ cibū z potū nō potest dare iudiciū rectū: vel p̄ filiū alius cuius ip̄ortantie s̄m q̄ requirit suū officii: vt iudex: vt aduocatus: p̄latus z h̄mōi: peccat mortaliter dicit. n. dñs Albertus in ij. sen. q̄ h̄ ebetudo mētis p̄cedit ex opilatione viarū. q̄bus spiritus deferūt formas ad cellas legisticā: vbi viget opatio intellectus. Et huius cā est moderat⁹ cib⁹ z pot⁹. ¶ Duodecima dicitur irrisiua. h̄ fundat̄ i multiloquio qd̄ est filia gule. Cū q̄s in quibus maxime: vlt̄ ē: verb⁹ derisorijs: intēdit nō b̄it̄ displicere alijs: vel lz nō itēdat: tamē credit q̄ sic derisus debeat sibi reputare ad iuriā nōbilem: aut magnū scādālū: z illa verba sūt sufficiētia ad hoc vel dicit verba retrahētia aliqñ a bono necessario ad salutē: peccat mortaliter. vñ apls. ephe. v. Stultiloquiū aut scurilitas q̄ ad rē non p̄tinet: nec noietur in vobis. sic decet sc̄os. Dimittēdū iḡit ē vitiiū gule a quo tot peccata z mala oriūtur. vnde apls. iRo. xij. Abijciam⁹ opa tenebrarū z induamur arma lucis sic vt i die honeste ābulemus. Nō icōmesationib⁹ z ebrietatibus: nō incubilib⁹ z ipudicijs: nō i p̄tione z emulatiōe: s̄z iduimi dñs iesus xp̄s: z carnis curā ne fece-

ritis in desiderijs. ¶ Prestāte q̄ est b̄ndictus in secula. Amen.

¶ Feria sexta sc̄de Dñice. De piurio. Sermo. xxiij.

Alos male perdet.

M Dat. xxi. Licet diebus superioribus de vitijs execrādis a li-

gua p̄cedētib⁹ z singulariter de mendacio: blasphemia atqz detractione p̄dicauerim: vt tñ clarius inotescat: quanta mala: ab hoc exiguō velociqz mēbro p̄cedant: statui de alio peccato ab ipsa lingua p̄cedēte velle p̄dicare. Labit. n. lingua vt iquit Dgo lib. ij. de aia. vt anguilla: penetrat vt sagitta. h̄ ille. Et iō facilitate maxima aiam vulnerat: precipue execrādo vitio piurij. Quo vitio cuncti q̄ laborāt ab eterno z immortalī deo i ceterū puniētur atqz p̄dētur. Hoc affirmāt euāgelica verba i p̄ncipio assumpta z hodie recitata vbi tria documēta habemus.

¶ Prīmū documētū: q̄ auaricie pctm̄ adeo graue z piculosū ē: q̄ pp̄ ipsam nōnunq̄ homicidiū cōmittit. Hoc tāḡit i euāgelio presenti. ibi venite occidamus. ¶ Sc̄dm̄ documētū est. q̄ multoties illi qui in hoc mūdo despiciunt sup̄ alios exaltānt. Hoc tāḡit. ibi. Lapidē quē reprobauerunt zcet. ¶ Tertium

De periurio. Sermo. xxiii.

documentū est. q̄ regnū dei dat
facienti: fruct⁹ bonoz opoz. hoc
patet ibi. Auferetur a vobis re-
gnū dei: et dabit̄ gēti faciēti fru-
ctus eius: et maxime his qui p̄-
iurij peccatus fuerint detestati.
De quo tria hoc mane conside-
rabimus.

¶ Primo. diffinitionē.

¶ Secūdo. malignationē.

¶ Tertio. specificationē.

¶ Primo cōsiderare debem⁹
piurij diffinitionē. d. Albertus
magn⁹ in. ij. sen. piuriū sic diffi-
nit. Periuriū est dīne veritatē
īnuocatio sup̄ mēdaciū. Adagi-
ster aut̄ sniarū in. iij. d. xxxix. Et
Bonauētura ibidē. Et Ray. in
sua sūma. Et. s. doct. fa. sc. q. xc-
viii. ar. i. sic diffiniūt. Periuriū
est mendacium iuramēto affir-
matū. Circa quā diffinitionem
duo consideranda sunt: que in
ipsa ponunt̄. ¶ Primū ibi. mē-
daciū. Quod quidē fm. s. Tho.
sc̄da sc̄de. q. ioi. ar. primo. Et in
decre. xxij. q. ij. c. Ille. est falsavo-
cis significatio cū intentione fal-
lendi: de quo superius habit⁹
est in sermone mendacio parte
prima. ¶ Secūm qd̄ ponitur in
diffinitione est: ibi. Iuramento
iurare aut̄ fm. s. Tho. sc̄da sc̄de
q. lxxxix. ar. i. Et i. iij. sen. d. xxxix.
ar. i. Est deum in testem vocare
p̄pter defectū locutionis et co-

gnitiōis humāe. Et. xxij. q. i. Cō-
siderandum. Et hoc iuramen-
tum est actus latrie. i. reuerētie
diuine. vñ Jero. super Matth.
Qui iurat: aut venerat: aut dili-
git cū per quez iurat. Ad huius
aut̄ iuramenti integritatē et p̄fe-
ctionē tria requirunt̄ fm̄ Jero.
sup̄ Jere. c. iij. Et. xvii. q. i. Et iu-
rabūt. Et. q. ii. Animaduerten-
dū. Et. q. iij. Innocens et extra
de iurciurā. c. Si x̄ps. Et fm. s.
Tho. sc̄da sc̄de. q. lxxxix. ar. i. Et
Ray. s. veritas: iusticia: et iudici-
um. vñ Jere. iij. Jurabis vivit
dñs: in veritate iudicio: et iusti-
cia: veritas. n. p̄mo semp̄ d̄z ad
esse vt sciat quis firmiter v̄z cē
qd̄ iurat. alias si tm̄ credit nō de-
bet iurare de sciētia: sed de cre-
dulitate. Itē et sc̄do in iuramē-
to debet esse iudiciū. i. discreta
deliberatio. s. vt nō iuret etiā ve-
rum nisi propter necessitatē vel
utilitatē. xxii. q. i. Ita ergo. Et. s.
Tho. dicit q̄ requiritur iudiciū.
i. cum discretionē et deliberatio-
ne: ne periculo falsitatis iurās
se exponat. Itē et tertio in iu-
ramento debet esse iusticia: vt
scilicet id quod iuratur licitum
sit: et honestum: vt in dicto ca-
pitulo. Ita ergo. Et si ad sunt
ille tres conditiones erit licit⁹
cuilibet iurare: et non erit per-
iurium: vt patet. sc̄da sc̄de. q.

Feria. vi. scde Dñice

prima. i. multis captis. His igitur declarat. firmissime tenendum est: quod cum iuramento quocumque siue publico: siue privato deest aliqua predictarum conditionum: vel omnes simul scilicet: deest ibi veritas: quia fit super mendacio: vel deest iusticia: quia fit super re illicita et iniusta: vel deest iudicium. scilicet: quia fit precipitate cum dubitatione semper est periurium malignum et vitiosum. Et sic per predicta diffinitio. scilicet: periurium est mendacium iuramento firmatum. unde Augustinus in libro psalmorum super psalmum. Domini est terra dicit. Periurium est negiter decipere credentes. Et Hugo de sancto victore hijs recordans sic periurium diffinit: Periurium est falsa vel indiscreta iuratio siue iuramenti transgressio: hinc ille. Auertendum autem scilicet. Theobaldus. 2a. 2e. Et Raymundo. quod duplex est periurium scilicet et iuramentum assertorium et promissorium: assertorium est illud quo aliud asserit de presenti vel preterito. Promissorium vero respicit futurum. Hac sufficienti diffinitione probabitur quod utrumque periurium sit vitium tam graue ut sit peccatum mortale. Ad hec respondet. scilicet. Theobaldus in secunda sede. quod. xviii. ar. iij. d. Periurium est peccatum mortale quod triplici ratione probatur. Primo ratione contrariationis. Secundo ratione despectionis. Tertio ratione comparationis. Primo probatur periurium esse pec-

catum mortale ratione contrariationis sic: Quod quod contrariatur precepto diuino est peccatum mortale. scilicet: periurium contrariatur precepto diuino. Item. Precepto enim dei. Leuiti. xij. d. Non iurabis in nomine meo. Et Exo. xx. Non assumes nomen dei tui in vanum. xxij. q. i. Item. Et. q. ij. c. Ad auertendum dicitur sic. Danabiles sunt qui mentiendo deierare vincuntur quia nomen dei sui in vanum assumunt: hec ibi. Ergo periurium est peccatum mortale. Secundo ideo probatur ratione despectionis sic. illud quod de se et in se consideratur importat irreuerentiam: despectum: et contemptum dei est peccatum mortale scilicet: periurium de sui ratione importat contemptum irreuerentiam et despectum dei. Cum enim aliquis iurat ut dicitur. scilicet. Theobaldus. vbi. s. ar. ij. iuocat deum testem: et per hoc dat intelligere: vel quod deus non cognoscat veritatem: vel quod velit testificari falsus: cum ipse deum in testem iuocet: vel sua vltima sacra et creaturas: que omnia sunt ad maximam irreuerentiam dei: ergo periurium est peccatum mortale. Tertio ratione comparationis sic: illud peccatum quod est grauius homicidio est peccatum mortale: scilicet: periurium est grauius homicidio: ut ait. scilicet. Doc. in quolibet quod homicidium est preceptum secunde tabule: et proximum: periurium vero est contra preceptum prime tabule: et directe ac immediate offendit deum. unde dicitur. Item. scilicet. Theobaldus.

De periurio. Sermo. xxiiii.

Periuriū. n. s3 locū tenet post ydolatriā: et videt eē piurare nomē dei abnegare. Iō cōminat de⁹. Ezech. xvij. Propiea h dicit dñs de⁹. Diuo ego: qm iuramētū qđ spreuit: et sedus qđ puaricat⁹ est: ponaz in caput ei⁹: et expādā rete meū sup eū: et comprehendet in sagena mea: et adducā i babilonē: et iudicabo euz ibi in puaricatōe q̄ desperit me. et oēs pfugi ei⁹: cū vniuerso agmine suo: gladio cadēt: h̄ ibi. Ergo piuriū est pctm̄ mortale.

Secundo pncipaliter cōsiderare debem⁹ piurij malignationē. Triplex enim est piurij malignitas.

¶ Prima ē legis nālis pueritia.

¶ Secūda est piurātis punitiua.

¶ Tertia est ire dei inductiua.

¶ Dico igit q̄ prima malignitas piurij est legis naturalis pueritia. Ait enī Ioh̄s in primo Poly. Nō naturaliter est aīal politicū: ideo nulli aīalīuz: natura sermonē dedit nisi homi. Et Plato in Thimeo ait. Propi hoc nobis dat⁹ est fmo: vt p̄sto forēt volūtatis idicia. Et Arist. iij. de aīa. Lingua habem⁹ vt significem⁹. Periur⁹ igit alii habēs in corde: et alr̄ in lingua hoc mō primuz decipit: qz piurādo erga cuz in fideliter se h3. Et sit peruertit legē naturalez: et ordi-

nē homibus natura^r et impresum: inrādo et sacramētando s̄ veritatē: vel s̄ iusticiam vel sine iudicio. i. sine defectiōe. Et ne hāc legē seu ordinē nālem peruerteret. Adarc⁹ regulus iperatoz ppli romani pagan⁹: voluit poti⁹ sustinere crudelē mortē q̄ esse piurus Carthaginē sib⁹: quibus iurauerat se ad illos reuersurū: si nō posset obtinē a romanis pmutationē carthaginēsiū ciuiū captōz a romāis. Perrexit igit romā: et in senatu psuasit hāc mutationē fieri nō debere: qz nō expediebat. Et hoc pacto cū liber esset ad redcundū: vt iuramentū seruaret: rediit ad carthaginenses: quē vt ait. Valerius i rubrica de crudelitate: gradib⁹ cruciatib⁹ necauerūt: inclusum in angusto ligno: vbi stare cogeret: clavis acutissimis refer tus: ita vt in nullā ptem sine pena intēfissima iclinare se posset etiā vigilādo: et sic pmerunt eū De quo i vituperiū xpianoz p iurantium Aug. in. v. de ci. d. c. xvij. commemorat. vñ Arist. i. Metha. dicit. Jusurādū apud eos. s. paganos erat honoratissimū. O xpiani piurij. O fractores legis nālis. O extinctores luminis intellect⁹. O infideles erga primos. Mōne erubescit: nōne confundim⁹: nōne expauesci

Feria. vi. scōe Dñice

ris sacra iuramēta frangē: fide-
litatē pmissaz laniare: cū paga-
nū illuz tā fidelē in observatiōe
iuramēti videatis. **Secunda**
malignitas dī piurij punitiva.
Mā piuri ab ecclia p sacros ca-
nones acriter puniunt. **Primo**
eniz sunt ifames. vi. q. i. c. **Infames.**
Et. c. Quicūqz. Et. xii. q. v.
v. Si qs quier. Nec amplius
ad testimoniū dī admitti: vt. vi.
q. i. capi. Quicūqz. Et. xii. q. v.
Paruuli Mō obstāte q egerit
pniaz. **Extra de testib. c. Testi-**
moniū. Et de psump. c. lris. Et
propter hoc nō pmittunt ad or-
dines ascēdē. vi. q. i. c. **Infames**
Mā. li. di. c. Qui in aliquo dicit
Porte dignitatis et ordinis pa-
tere nō debēt: infamib. Et ex-
tra. de regulis iuris. **Infamib.**
Et hmoi infames nullaten⁹ ad
accusationē vel testimoniū sunt
admittēdi: qz ifames sunt et ius-
te repellēdi: vt dicit **Eusebi⁹** pa-
pa. iij. q. v. c. **Cōstitui⁹.** Itē hu-
iusmodi ifamis: ne pcurator po-
test esse: nec cognitor. i. aduoca-
tus. glo. Itē ifames nō possunt
accusare. iij. q. iij. c. **Dēs.** Insuper
audi ad qualē et quantā pniam
te condēnat sancta mater ecclie
p suos sacros canones. Mā
summus pontifex **Sabian⁹.** vi.
q. i. dicit. Quicūqz sciens per-
iurauerit: quadraginta dies in

pane et aq et septē sequentes añ-
nos peniteat: et nūq̄ sit sine pe-
nitētia: et nunq̄ in testimoniū
recipiat: hęc ille. Idē habet. xii.
q. v. Si qs se piurauerit. **Pro-**
pterea **Lucian⁹** papa. xii. q. i. di-
cit. **Predicandū** est vt piuriaz
fideles caueat: et ad hęc summo
pere abstineant: sciētes hoc grā-
de scelus esse et in lege et in pro-
phetis et in euāgelio phibitum.
Audimus autē quosdam parui
pendere hoc scelus: et leuē quo-
dāmodo piurij penitētie modū
iponere. **Adi** etiā debent noscē:
talem de piurio penitentiam i-
poni debere: qualē et de adulte-
rio: de fornicationē: et de homi-
cidio sponte cōmisso: et de ceteris
criminalib⁹ commissis: hęc
ille. **O** pessima malignitas. **O**
detestandum vitium. **O** fugien-
dum scelus. **Propter** hoc am-
mittitur fides: opinio: reputatio
celebritas. nomē. **Propter** hoc
incurrunt tot comminationes:
tot penas: tot maledictiones.
Meqz mirum. **Hoc** enim viti-
um est quo pauperes verantur:
pupilli et vidue spoliatur. **Hoc**
vitium nutrit fraudes: discor-
dias: guerras: deceptiones:
et homicidia. **Hoc** vitium est
quottidie facit palatium et ban-
chum iudicis: tot iniusticijs re-

De periurio Sermo. xxiü.

pleri: tot extorsionibus: tot falsissimis libellis: petitionibus: processibus: totam civitatem per notarios: per procuratores: per advocatos: conturbare: ius pervertere: et tot damna proximo inferre. Hoc vitio aufertur fama: alteri testi verum dicenti: ubi interveniunt asserentes contrarium: vel etiam ipse accusator: seu denunciator infamatur. Et breuiter plurima et in manifestissima vitia: huic periurio annexa sunt: ita ut merito possit dici illud Sap. xiiij. Omnia commixta sunt: sanguis homicidii. furtum. et fictio: corruptio. infidelitas. turbatio. et periurium. tumultus. hec ibi. Et ex his patet quomodo punitur periurium. Secunda malignitas periurij dicitur ire dei inductiva. Terribiliter provocat ira divina ab ipsis periuris. Nam Josue. ix. Me contra nos ira domini concitetur si peierauerimus. Unde tot grandines: tot tempestates: tot inundationes: Unde tot sterilitates: A periurio: quo aer et elementa corrumpunt. Propterea Justinianus imperator in autentico: ut non luxurient contra naturam. Coll. vi. Inquit. Et quoniam quidam blasphemica verba et sacramenta de deo iurant: deum ad iracundiam provocantes

istis adiungimus abstinere ab huiusmodi blasphemis verbis et iurare per capillos et caput et huiusmodi proxima verba. Et infra Propterea igitur hominibus huiusmodi precipimus a predictis delictis abstinere: et dei timorem in corde percipere: et sequi eos qui bene viuunt: propter talia enim delicta: et fames et pestilentie et terremotus fiunt: hec ille. Audi exemplum sacre scripture. ij. Reg. xxi. Superuenit enim sterilitas terre seu fames: tempore David: que perseveravit tribus annis. Et cum David quesisset causam huius flagelli: ut remedium adhiberet: respondit dominus: quod hoc euenerat propter periurium Saulis: quia. scilicet. fregit promissionem firmatam iuramento Sabaonitis a Josue et senioribus israel: super reservatione eorum in vita. Ipse enim saul quasi zelans pro filiis israel: quia gabaonites deceperunt eos: fingentes in remotis habitare: et cum eis querere pacem: occidi fecit multos ex eis: diciturque est ad David quod fames illa non cessaret: quousque satisfaceret iniurie gabaonitarum. Adit ergo pro eis: et quesivit quid vellent sibi fieri: qui petierunt: omnes descendentes ex Saul: mares sibi dari et crucifigi. Quod et factum

Feria. vi. sc̄de Dñice

est excepto misiboseth filio Jonate: cui pepcit: vt fuaret iuramentū factum Jonathe de seruāda ei⁹ generatione. Sicut vna de causis que assignat in sacra scriptura de captione regis iuda Sedechie ⁊ destructione hierosolymoz fuit: qz ipse rex iuramentū fidelitatis factū Nabuchodonosor nō fuauit: ei rebelans: vt hētur. iiii. Re. vlti. Refert Drosius: qz cū legatos misissent romani ad diuersas gentes: q̄s ibidez noiat: ipse quoqz eos recepissent in pace: ⁊ data fide firmassent pacē subita pditione ⁊ scditione irruētes in eos in suis ciuitatib⁹ occiderūt. Factum est autē in detestationem perinrii ⁊ fractionē fidei: vt panes quos illa gēs icidebat pro comedēdo: sanguinez emitteret per scissuras. Aialia autē domestica ⁊ iter hoies assueta: vt canes ⁊ catte ⁊ hmōi ad siluas ⁊ mōrana mugientia fugerēt. Ipsi vero hoies i campo a Lucio ⁊ Dompeo cū suo imperatore occisi sunt: exceptis q̄tuor millibus ad cacumen mōtis fugiētibus: qui tñ iudiciū diuinū non euaserūt. Mā ad modū lapidis congelati immobiles facti sunt: ⁊ ita obriguerūt qz erecti stantes videbātur viui: dentibus ⁊ oculis ab eis decidētibus sup ter-

ram. Vnde Ari. ad Alexādrūz magnum. Si quidez queres que fuit causa destructionis regni barbaroz ⁊ scythaz: rñderem tibi: qz reges eoz vtebātur iuramētis ad fraudē ⁊ deceptionē hoium ⁊ proximaz ciuitatum frangētes federa que fuerunt stabilita ad salutē ⁊ humani generis vtilitatē: iniqui ⁊ infelices abutebātur iuramētis ad subuersionez proximoz. Et iō eqtas iustissimi iudicis nō potuit amplius sustinere. Aliud in super mirabile exēplum scribit. Erat quidā vsurarius qui in fine vite pnia duct⁹ vocauit duos amicos: eos rogās vt essent fideles ⁊ veloces executores sue voluntatis: erigēs ab eis iuramentū fidelitatis: vt. s. restituerent de suo quicqd male lucrat⁹ fuerat. Qui iurauerūt ⁊ diuinū iudiciū sup se vocauerūt Dixit nāqz primus. Misi hec adimpleuero: gehēnali igne succendar. Et alter dixit. Misi sua bo hec irremediabili lepra me dñs excutiet. Eo autē mortuo pecuniā retinuerūt: transgrediētes fidē ⁊ iuramentū: s; diuinū secutū est iudiciū. Et sicut sibi ipsis imprecati sunt sic percussi miserabiliter perierunt. Ecce quomodo acriter punit deus periurium. Nec mirum cū

De periurio. Sermo. xxiiii.

fit vitium tante gravitatis. **Ex**pecta igitur o periure punitionem dei. **Expecta** sententiam. **Expecta** divinum iudicium. **Et** sufficit quantum ad secundam partem.

Erratio principaliter considerare debemus periurij specificationem. **D**uodecim. n. sunt modi quibus periurium est peccatum mortale: quos declarare curabo: ut de hoc pessimo vitio clarius ostendi possitis. **P**rimus modus periurij dicitur mendacitius. **C**um quis mendacium iurat quocumque modo: siue per deum: siue per crucem: siue per beatam virginem: siue per corpus christi: siue per fidem: siue per corpus meum: vel per animam siue per hunc lapidem: et huiusmodi creaturas semper peccat mortaliter ut patet. **xxij. q. v. c. Ecce. Vbi** dicitur. **Ecce** dico charitati vestre: et quod super lapidem falsum iurat periurus est. **M**axime dicitur. **Doc. et Albertus:** quod iuratio per creaturas inducit deus in testimonium: cuius veritas et virtus relucet in illis creaturis que nominantur in iuramento. **N**am creature de se non habent infallibilem veritatem: sed a divinitatis veritate essentiam dependere: ideo semper est mortale per quamcumque creaturam mendaciose periuretur. **V**el est dicendo: si deus me adiuvet: vel veniat mihi

mors: vel sanguis et homini: semper est mortale cum mendacio se iuratur. **N**ec modus. s. vel serio vel ex ioco: vel ex consuetudine fiat vel pietate: vel ut mercatores faciunt et artifices utilitate excusant a mortali: et tamen in iudicialia: causa quam in particulari et privata locutione. **H**oc habet a sancto Thoma et Ray. **Et** eliciuntur. **xxij. q. ij. Boies. Item. xxij. q. i. Habemus.** Immo sola dispositione deliberata periurandi est periurum et mortale: ut patet. **xxij. q. v. Qui** periurare. **I**dem cum quis sibi vel rei sue imprecatur aliquid ad confirmationem sue falsitatis sicut dicere: si non est sic: deus mittat sententiam super me vel super filium meum: et homini est mortale et periculosissimum: et iudicio dei aliquando veniunt imprecationes. **S**ecundus modus periurij dicitur inductivus. **C**um aliquis inducit aliquem ad iurandum quem scit mendaciose iuraturum: vel probabiliter dubitat: peccat mortaliter: ut dicitur. **s. Thoma. Et** in decretis. **xxij. q. v. Ille** qui provocat hominem ad iurationem et scit falsum iuraturum vincit homicidam in peccando: quia duas animas occidit. s. propriam et illius qui iurat. **h. ibi. Excepto** si esset publica persona exigens iuramentum ut iudex. **Excusatur** namque quod ipse non videtur iuramentum tale exigere: sed

Feria. vi. sc̄be Dñice.

Ille ad cuius instantiaꝝ hoc exi-
 git. h. s. Tho. Tertius modus
 perturij dñi sophysticatuꝝ. Cū
 quis s̄m intellectū verborū suo-
 rū videt dicere vex: cū intendit
 decipere: et aliis aliter intelligit
 nō excusatur a mortali. Mā dī
 cit. xxi. q. v. Mūane aures. In
 iuramēto non dñ intentio ver-
 bis: sed verba intētionī deserui-
 re. Et Isido. xxi. q. v. c. Quacū-
 q̄. Et. c. Ecce. Quacūq̄ arte
 verborū quis iuret. deus tamē
 qui cōscientie testis est: ita hoc
 accipit: sicut ille cui iuratur itel-
 ligit. Dupliciter autē reus fit: q̄
 et nomen dei in vanū assumit
 et primum dolo caput. hec ille.
 Debet in exēplo de christiano
 contra iudeum in iudicio vt ha-
 betur in legēda sancti Nicolai
 Idē cū quis iurat alteri se ali-
 quid liciti facturū non habens
 tamen intentionē seruandī: sed
 vt illi det verba: vel vt aliq̄d pe-
 riculū effugiat vel alijs respecti-
 bus humanis: tunc mortaliter
 peccat: et tenetur obseruare: nisi
 ab illo dispenset: vt debitor iu-
 rans se daturū creditori debitū
 tali mense et huiusmodi. Si au-
 tem alicui iurādo aliquid liciti
 pmisit cū intentione obseruan-
 di: sed superuenit legitimū im-
 pedimentū s̄m ꝑ. de tarā. et
 s̄m Bonauenturā excusat. Et
 dicit. s. Tho. sc̄ba sc̄be. q. xviij.
 ar. ii. Cū aliquis iurat pmittēs se
 facturum voluntatē alterius: in-
 telligenda est debita cōditio sc̄z
 si id quod ei mandatur sit lici-
 tū: honestū: portabile: siue mo-
 deratū. Dicit et Inno. q̄ iurādo
 generaliter non videtur cogi-
 tasse: super his super: quibus iu-
 raturus in speciali nō fuisset: et
 ideo s̄m intentionē ipsius. iurā-
 tis est interpretandū iuramen-
 tum si sine dolo fecit. Vnde si
 casus inopinatus veniat. de quo
 si cogitasset: nullo modo iurasset
 nullo mō tenet ad illud. Idē
 Ray. et Dul. et s. Tho. Idē cū
 quis et vt euadat cōdēnationē
 pecuniariaꝝ vel exilium: vel car-
 ceres et et mortem defendēs se
 in iudicio: vel extra: falsum iu-
 rat: peccat mortaliter. Idē qui
 testimoniū iurat falsum. vt q̄
 etiam mortem euadat: q̄ non
 sunt facienda mala vt veniant
 bona. Quartus modus pu-
 rij dicitur peccatiuꝝ. Cū q̄s iu-
 rat facere aliquod peccatū mor-
 tale: vt vindictam. notabilez: vel
 inonestam vel associare ali-
 quem ad turpia et huiusmo-
 di: semper peccat mortaliter in
 hoc iuramēto: grauius q̄ sine
 iuramēto. Et tale iuramentū
 seruandū non est. vt patet. xxi.
 q. iiii. Necesse est. vbi sic dicit.

De periurio. Sermo. xliiii.

tur. Nō periurabis in nomine meo: nec pollues nomē dei tui. ego dñs. Adalum tñ qđ factum sese sacro. i. iuramento deuouerat oīno nō faciat: qz stulta vota frangēda sunt. hec ibi. Hoc fuit iuramētuz Herodis et impletio in decapitatiōe Joānis baptiste. xxij. q. v. Ille. Idē cum qs promittens iurat se facturuz alicui qđ est mortale in se: ut iurās alteri se falsum pro eo testificaturuz vel pmittēs sub iuramento: qz faciet eū hēre tales feminam ad libitū: vel qz nūqz amabit tales: vel hñōi: semper mortaliter peccat: nec fides seruanda est in hñōi pmissionibus: que sunt mala patēter: nec opus est dispēsatione. Idem ē in votis hoc modo facis. Et p his oibus dñ. xxij. q. iiii. In malis pmissis rescinde fidē. in turpivoto muta decretū. Quod incaute vouisti: nō facies. Impia est pmissio que scelere adimpletur. Et ibidē. c. Non semp promissa oia seruanda sunt. Itidē. si iurauit facturuz se aliquid per qđ salus corporis admittat: ut ibidē. c. Innocēs. s. salus notabilis. Sigs autē pmittat cum iuramento se aliquid facturū: qđ nō est alicuius iportantie boni vel mali: ut mater de verberando filij: vel de bibendo vel nō

bibendo et hñōi veniale videtur: et iuratio et periuratio. Hec dñs Antoninus. de verbo ad verbū. Quintus dñ impeditiuus. Cum qs iurat aliquid non se facturuz qđ est ipeditiuū maioris boni multū utilis aīe: ut iurās nō effici frater vel religiosus et hñōi: peccat mortalr neqz obseruādū est. Et accipe regulam gnālez: oia iuramēta seruāda sunt: nisi in peiorē vergāt exitum et in salutis detrimētuz xxij. q. iiii. Inter cetera. Immo s. Tho. dicit qz iuramentū extortū per vim et coactionē si sit de re licita: nō lz ppria auctoritate transgredi: qzuis remedia sint ad hoc. Sextus modus dñ precipitatuus. Quz qs leuiter et sine p̄sideratione aut d̄bita diligentia p̄cipitantiuratur ita ut se exponat piculo iurādi mēdaciū peccat mortalr fm̄. De. de ta. i. iii. matie aut in iudicio vel ubi dā nū primi sequit. Si tñ adhibita diligentia iurat falsum credēs iurare vex in assertorio iuramento: nō est mortale s; De. de ta. in. iij. Adro magis peccat mortalr cū asserit iurādo pro vero: qđ dubitat an sit veruz. Et ita mortaliter sp̄ peccat. Et h notā dum: qz cū qs lz ex lapsu lingue falsuz iurat si aduertat se iurare et falsuz eē qđ iurat fm̄. s. Tho.

Feria. vi. scde Dñice

peccat mortaliter. ¶ Septim⁹
 modus piurij dicit⁹ sentitiuus
 Cū quis sentit iuramento fal-
 so: vel est p̄ctus peccat morta-
 liter: ⁊ grauit⁹ est puniendus.
 xxij. q. v. Si q̄s se. Peccat etiā
 mortaliter qui suadet falsum iu-
 ramētum: qui p̄sulit: qui icitat:
 qui minat⁹ vt fiat: ⁊ h̄mōi. Ro.
 i. Qui talia agunt digni sunt
 morte: nō solum qui faciunt s̄
 ēt qui sentiunt faciētibus. Et
 extra de iureiurando. Si vero.
 ¶ Octauus modus dī p̄tem-
 ptiuus. Cum q̄s iurat ēt vex s̄
 ex cōtēptu: mortaliter peccat. s̄
 s. Doc. qz nō euitat diuinā irre-
 uerentiā. Idem cū q̄s iurat etiā
 vex per inhonesta ⁊ turpia mē-
 bra dei vel sc̄tōz vel sanctaruz:
 mortaliter peccat: sicut ribaldi
 faciunt: vt h̄etur. xxij. q. i. Si q̄s
 per capillū. Qui iurat per mē-
 bra dei irreuerēter ⁊ quasi blas-
 phemāter: si clericus est d̄z de-
 poni: si laycus anathematizari.
 ¶ Nonus modus dī piurati-
 uus. Cū quis piurat aliquē per
 nomē dei: vel per aliqd̄ sacruz:
 intendens nō per modū preca-
 tiuū: s̄ obligatiuū. ip̄m cōiura-
 tum obligare ⁊ inducere ad fa-
 ciendū est mortale p̄ctū. nisi ei
 esset subditus: qz tūc hoc modo
 posset eū in his in quibus ille ē
 ei subdit⁹ obligare: s̄ in alijs in

quibus nō est subditus vel sub-
 iectus: si intēdit coniurans mō
 dicto: peccat mortaliter. h. s. Doc.
 ¶ Decimus dicit⁹ statutiuus.
 Cū quis iurat se seruaturū statu-
 ta ⁊ nō facit: peccat mortaliter: s̄
 doctores. Intelligitur tñ de sta-
 tutis: que sunt in consuetudine vt
 obseruent⁹ sicut dicit. d. Antoni-
 nus. Idē cum q̄s stimulat vl̄ so-
 licitat aliquē vt sibi reuellet qd̄
 tractatū est: vel ab aliquo dictū
 seu factū: ⁊ scit ip̄m quez stimu-
 lat h̄ere illud sub iuramēto: pec-
 cat mortaliter: qz occasionē suf-
 ficientem per iurandi sibi dat.
 ¶ Undecimus modus piurij
 dī vasallatiuus. Cum vasallus
 trāsgreditur fidelitatē debitam
 suo dño. Includūtur enim sex
 in iuramento ipsius vasalli ad
 dñm suū. Debet. n. dño in colu-
 men: tutū: honestuz: vtile: facile:
 ⁊ possibile: vt habetur in libro
 feudoz de forma fidelitatis. c. i.
 Et. xxij. q. v. De forma. Extra
 de iureiurādo. Ergo ita ⁊ dñs
 in idem vasallo tenetur. vñ trāf-
 gressio huius iuramenti est piur-
 rium ⁊ mortale in ipsa fide. Et
 ita. d. Anto. ¶ Duodecim⁹ mo-
 dus periurij dicit⁹ sp̄salitiuus.
 Cū quis iurat aliquā accipere:
 ⁊ postea nō accipit: cessantibus
 legitimis causis positis in iu-
 re mortaliter peccat: ⁊ qui hoc

De luxuria. Sermo. xxv.

consulit vel prohibet ne fiat: et tenetur implere. Extra de sponsalibus. c. Ex lris. Idem de muliere sic permittente viro. Immo etiam si ne iuramento tenet sponsalia huiusmodi. Et quando fit ut extorqueatur copula carnalis: sicut luxuriosi iuvenes faciunt: grauius offendit. His igitur visis consideranda est vicij huius grauitas. et memoria retinenda eius periculofitas. Declinandum est a periurio: a quo tot malignitates: offensiones et peccata moralissima deriuant. Dimittite o miseri iuramentum. Et si pur iuratis. Caute ne sitis periuri et transgressores. Sed ut dicitur. Matth. v. Reddes domino iuramenta tua. Et potius per creatorem iurandum est verum quam oportet: quam per creaturam: ut per xxij. q. i. monet. Sicut. alias: neque locus: neque leuitas: neque consuetudo vos excusabit. imo grauius est periurium quod fit ex consuetudine et grauiora merentur tormenta. Si sic a vobis factum fuerit: eternam per iurij penam euadetis. Et dominus iesus sinceritatis ac puritatis atque veritatis amator eius gratiam in presenti infundet: gloriam in futuro daturus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato secunde dominice.
De luxuria. Sermo. xxv.

Dis
Dissipauit substantiam suam. Luc. xv. Contulit dominus homini tamquam sibi familiari et carissimo spirituales virtutum substantiam: qua ditatus copiosas vite celestis possessionem facile sibi comparare posset. Sed tam horrendum atque abominandum est luxurie peccatum: ut homines non modo hac spirituali verum etiam temporalis substantia priuati: in egestate summa vivere compellat. Hoc attestat eloquentissimus. Iero. ad Damasum. d. Luxuria inimica deo: inimica virtutibus perdit omnem substantiam. Hoc idem confirmat veritas humanata christus: adducens parabolas cuiusdam prissimam familiam: qui habuit duos filios. Quorum adolescentior viuendo luxuriose cum meretricibus: dissipauit omnem substantiam suam. Que sunt verba assumpta: et in lectione euangelica recitata. In qua tria singulariter documenta habemus. ¶ Primum est: quod per peccatum mortale: homo recedit a summo patre deo: et a tota celestia curia vaditque in regionem longinquam. Hoc per parte prima ibi. Non post multos dies etc. ¶ Secundum documentum est: quod quando peccator in se reuertitur: et coram deo humiliatur: facile recipitur et amplectitur: et osculatur a celesti patre.

Q

Sabbato sc̄be Dñice

Hoc tāgīt. ibi. In se aut̄ reuer-
sus rē. Tertiū documētū est:
q̄ pctōri p̄ veram humilitatē z
pniaz: dat̄ ipsa stola prima anu-
lus z calciamēta: qz restituitur
grē z ceteris virtutib⁹ ac donis
spūalib⁹: qbus p̄seruat̄: ne iterū
dissipet substantiā suā viuendo
luxuriose. De qua luxuria tria
considerabimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Secūdo malignationē.

¶ Tertio multiplicationem.

¶ Primo p̄siderare debem⁹ lu-
xurie diffinitōez. s. doc. i. sc̄ba se-
cūde. q. liij. Et in q̄onib⁹ de ma-
lo. q. xv. Luxuriā sic diffinit. Lu-
xuria est appetit⁹ inordinat⁹ ve-
nerēoz. Pro cui⁹ diffinitionis
declaratione singule particule
notāde sunt. P̄ria est: qz oē vi-
tū z pctm̄ principāl̄ p̄sistit in
appetitu seu voluntate. dicente.
Arist. iij. Ethic. Peccatū volun-
tariū est. vñ August. xxij. q. v. c.
Ita ne dicit. Memo ipudice z
luxuriose vitē corpe: nisi p̄ spū
i. voluntate p̄cepta nequitia. Et
iterū Aug. de violenter oppres-
sis. Non polluit aliquēz libido
aliena si aliena erat. i. si nō p̄sen-
tiat ip̄a volūtas. vt p̄ etiā. xxxij.
q. v. c. Reuera. Et. xxij. q. vii. c.
Fieri secūda est inordinat⁹. In-
ordinatus. n. appetit⁹: dī cuz nō
est s̄m rationē. Nam indebito

actu p̄iugali: nō erit inordinat⁹
nec peccatū: sed quocūqz aliter:
talis appetit⁹: vtiqz erit inordi-
natus z malus atqz peccatum.
quia Diony. diē. iij. c. de di. no.
Adaluz est p̄ter rōez cē. Tertia
particula diffinitōis est venerēo-
rū. Actus. n. carnales dicti sunt
a Venere: que a paganis dice-
bat̄ dea amoris. Mā ex amore
p̄cupiscētie tales actus p̄cedūt
que qdē act⁹ suatis debit̄is mo-
dis z circūstantijs in matrimo-
nio sūt necessarij ad cōseruatio-
nē z multiplicationē speciei hu-
mane: vt dicit Arist. ij. de aia z
in lib. de aialibus: sicut z actus
seu vsus comestibiliū: est neces-
sarius ad cōseruationē particu-
laris persone. s. indiuidui: vt ait
Arist. ij. de anima. Et sic dicebat
Augu. in lib. de bono cōiugali.
Qd est cibus ad salutē homis
hoc est: p̄cubitus ad salutē gene-
ris. Cū igitur iste venerēozū ap-
petitus siue vsus nō ē regulat⁹
z debite ordinat⁹. i. cū sit vel cū
appetitur extra sc̄tūz matrimo-
niū est viciū dictū luxuria.
Quapropter. d. Albert⁹ i. ij. sen.
sic diffinit luxuriāz. Luxuria est
libidinosē voluptatis nimī⁹ ap-
petit⁹. Et s̄m venerabilē Bedā
luxuria est p̄cupiscētia nimia.
experiēde voluptatis. Et iterūz
d. Albert⁹ libro vt supra. Luxu-

De luxuria. Sermo. xxv.

ria ē feda admixtio cū nō suauit
sua. Que q̄dez luxuria est pctm̄
mōtale: q̄d probat̄ triplici lege.
¶ Primo. lege naturali.
¶ Sec̄do. lege diuinali.
¶ Tertio. lege canonicali.
¶ Primo p̄bat luxuriam esse
pctm̄ mortale lege nāli sic. Nā
instituit ⁊ ordinauit m̄rimoniū
ad filioꝝ p̄creationē ⁊ instructio
nē: vt optime declarat. l. Doc. i.
iij. sen. d. xxvi. Et. d. De. de pa
lu. ibidē. Et Ricar. d. media vil
la ibidē. ar. i. Et p̄ p̄hm poly.
i. Et. ff. de iustitia ⁊ iure. l. i. §.
ius nāle est q̄d nā oīa aialia do
cuit. Et. i. Dinc descēdit maris
atq̄z femine coniugatio: quā nos
m̄rimoniū appellam⁹. Et in. c.
illud. de p̄scriptionib⁹. Et in. c.
de uer. infideliū. Et in. l. i. ff. de
ritu nup. Hoc idē habet. d. i. c.
Ius nāle: vt p̄ in ti. ff. de spōsa
lib⁹ de ritu nuptiarū. Et. l. de
nuptijs. Et insti. de nuptijs. in
p̄ncipio. Et eadē natura repro
bavit luxuriā ⁊ oēm vagū ꝑcu
bitū. Nā quilibet illicitus coi
tus seu quilibet luxuria inquan
tū deducit̄ ad actū cū. s. rō ꝑsen
tit ⁊ nō s̄z p̄mū motū est ꝑtra
ius nāle. Ita notat glo. ff. de iu
stitia. ⁊ iure. l. i. §. Jus naturale.
Hoc sequit̄ Bar. ⁊ clar⁹ Bal.
⁊ est tertus. d. vi. c. Sed pensan
dū. Et. ff. mandati. l. Si vero nō

remunerandi. §. Si adolescens
luxoriosus. ⁊. ff. pro emptore. l.
Si q̄s cū sciret: in fine. Nā tur
piter facit qui luxuriat. vt in. l.
iij. §. Sed q̄ meretrici. ff. de cō
ditionibus ob turpem causam.
Et in tantum a iure reprobat̄:
q̄ dicitur esse maior metus illa
tus alicui ob luxuriā perpetrā
dā q̄ ob mortē infligendā: vt ē
ter. notabilis in. l. isti quidem. §.
penul. ff. q̄ metus causa. ergo lu
xuria est pctm̄ mortale. Pro
pterea: q̄d concedit̄ de vno de
alio negatur vt. l. de ꝑcura. l.
Adaritus ⁊. ff. de ꝑpensationi
bus. l. q̄ labeo. Et extra de ꝑe
sumptionibus. c. Monne. Et. c.
Aplica. Et. i. q. i. ꝑer Isaiam
Et d. xxv. Qual. Et d. xl. v. De
disciplina. Et. xxij. q. iij. c. Sorte:
s̄z m̄rimoniū ꝑcedit. q̄ luxuria
reprobat̄. Et sic idem q̄d pri⁹.
Hac lege nāli. Valerius ma
xim⁹ edoctus: luxurie vitiū de
testās in. ix. lib. sic ait. Glādum
malū luxuria: quā accusare ali
quāto facilis ē: q̄ vitare: q̄ ini
ctū carnis. Hannibalē illecebris
suis ꝑplexa: vicēdū romāo milī
ti tradidit: illa vigilātissimū du
cē illa exercitū acerrimū dapi
b⁹ largis abūdātī vid: vnguēto
rū fragrātia: veneris vsu lasci
uior: ad sōnū ⁊ dlicias euocauit
Quid ḡ bis vitijs sedi⁹? Quid

Sabbato sc̄be Dñice.

etiam dānosius: quib⁹ virtuti-
bus atterit: victorie relāguescūt
sopita gloria in infamiā p̄verti-
tur: animi ⁊ corporis vires ex-
pugnantur: adeo vt nescias an
ab hostibus. an ab illis capi p̄ni-
ciosi⁹ habēdū sit. ¶ Sc̄do p̄ba-
tur q̄ luxuria fit pctm̄ mortale
lege diuinali sic. Sc̄dm. d. Alb.
in. ij. sen. Illud qd̄ directe p̄rius
legi diuine est peccatū mortale
sed luxuria directe p̄rius legi di-
uine. glo. luxuria ē peccatū mor-
tale. Mā Exo. xx. precipit domi-
n⁹. Nō mechaberis. Qd̄ expo-
nēs Isido. xxxii. q. v. Non me-
chaberis. ait. Nec q̄s p̄ter ma-
trimōij federa alijs feminis mi-
sceať ad erplendā libidinē. Sic
ēt exponit Aug. in. c. Meretri-
ces. xxxij. q. iij. vbi ait. Meretri-
ces esse: ad meretrices accede-
re p̄hibet dñs. quaz venalis ē
turpitudine. h̄ ille. Nota q̄ dicit
venalis ⁊ nō venialis. Et iterū
Aug. in decretis. xxxiii. d. c. Au-
dite charissimi dicit sic. For-
nicari vobis non licet: sufficiāt vo-
bis vroz. Et primū. Cōcubi-
nas habere vobis nō l̄: ⁊ si nō
haberis vroz: tñ non licet vo-
bis habere cōcubinas. Et Tho-
bic. iij. Attēde fili mi ab oī for-
nicatione ⁊ p̄ter vrozē tuā nun-
q̄ patiaris crimē sc̄i. Et Deu-
tero. xxij. Nō erit meretrix de

filiabus israel: nec scortator. i.
Cor. vi. Nolite errare: neq̄ for-
nicari: neq̄ idolis seruiētes: ne-
q̄ adulteri: neq̄ molles: neq̄
masculorū cōcubitores regnuz
dei possidebūt. hec ille. Ergo lu-
xurie est pctm̄ mortale. ¶ Ter-
tio p̄batur idē lege canonicali
sic. Nulli debetur pena septez
annoꝝ tarata per ecclesiaz nisi
peccato mōtali. ¶ Id̄ hec maior
xxxij. q. ij. c. Hoc ipsum: s̄ pec-
cato luxurie est pena. vij. annoꝝ
vt. xxii. q. i. ¶ Predicandū: vt. s. p̄
pniam septiformis gratia sp̄s
sancti per peccatū amissa repa-
rari ostēdatur. xxxij. q. ij. Hoc
ipsum in glo. ergo luxuria ē pec-
catum mortale. Et hec quo ad
primam partem.

Ecūda pars principa-
lis dicitur luxurie ma-
lignatio: licet hui⁹ im-
mundissimi vitij: multiplices
sint malignitates: tñ in p̄ntiaz
tres tñ explicabimus.

¶ Prima. dicitur bonorū exte-
riorū dissipatiua.

¶ Sc̄da. dicitur bonorū tēpo-
ralium destructiua.

¶ Tertia. dicitur bonorū ani-
me ablatiua.

¶ Pr̄o dico q̄ luxuria ē bono-
rū exteriorū dissipatiua. Sc̄dm
eni Is̄hm. vij. Idoli. Et iterū
ph̄s. i. ⁊. x. Eth̄i. ē triplex bonorū

De luxuria. Sermo. xxv.

bonū aie: bonū corpis: et bonuz extrinsecus adueniēs. Dico igitur incipiēdo a bonis extrinsecis. q̄ luxuria dissipat bona extrinseca. s. pecunias: possessiones afflictus. trafigos. et introitus: Qui. n. deditus est huic feditis simo luxurie vitio: cōiter paruz lucrā: q̄ h̄z aium distractū: occupat t̄ps ociose: cessat ab exercitijs: et multū expēdit sine utilitate. Expēdit in pōpis: in vanitatibus: in fozijs: in ornamētis vt placeat carnali femine. Expēdit in p̄cio rofianoz: in p̄cio turpis actus luxurie. Expēdit i mulierib⁹: in socijs tenēdis et acqrēdis. Jō puer. xxix. Qui nutrit scortū pdit substātiā. Hanc veritatē ondit t̄ps Luc. xv. et in euāgelio hodierno de adoleſcente filio pdigo. q̄ oia expēdit viuēdo luxuriose. docet experientia. Quot eniz artifices diuites: erāt: quot mercatores: quot ciues: quot iuuenes: et nūc sunt i miseria i necessitate: q̄ dederūt se huic vitio: sine freno expēderūt nutriētes se et alios i luxuria: et pauperib⁹ xp̄i cibū et potū ac alias necessitates subtraxerūt: et sic fetide ac inutiliter diuitias piecerunt. Jō Job. xxi. Ignis ē. s. luxuria vsqz ad cōsumationē deuorās: et oia eradicās germina. Hic versus mo-

ralis. Qui segtur bacchū: tartib⁹ los et meretrices. Infamis sp̄ sp̄ egen⁹ erit. Dissipatis vero facultatib⁹ ipsi luxuriosi illi vitio dediti et vsueti nō potētes expēdere vt pri⁹: efficiunt latrones: pditores: lenones: lucrant aliqd et cito vsunt. Dñ Jero. ad Damasuz papā cludēs dicebat: Luxuria inimica deo: inimica virtutib⁹: pdit oēm substātiā p̄ris: et a p̄ris volūtate delirās: futurā paupratē cogitare n̄ finit. h̄ ille. ¶ Sc̄da malignitas luxurie est bonoz corpaliū destructiua. Nam sc̄da bona. s. m̄ Ari. i dicto loco. sunt bona corporis: vt sanitas: fortitudo: pulchritudo: et hmōs: q̄ bona p̄ luxuriā i corpe humano destruuntur. Dñ apls. i. cor. vi. Dē peccatū q̄ d̄cūqz fecerit hō ex corp⁹ suū est. Qui aut fornicat in corpus suū. peccat Ari. i. vii. Ethic. Cōcupiscētie venereoz manifeste corpus imutāt et isanias faciunt. Itē Ari. in. i. lib. de regi. p̄n. ad Alexā. ait. D clemēs impator crede mihi idubitan: q̄ coitus corpis: est abbreviatio vite: corruptio virtutū: legis trāsgressio: femineos mores generat. Itē Ari. iij. Ethic. Cōcupiscētie vehementi pcutiūt. Seneca i epla xliij. Ipse voluptates i tormenta vtunt. Epule eruditatē afferūt

Sabbato sc̄e Dñice

Ebrietates neruoz torporem. tremorēq3. Libidines. pedū. manū articulorū oium deprauationes. Neq3 mix. Adulti. n. in firmatur solo amore sine tactu vt amon ifirmatus est pp Thamar sororē suā sc̄di. R. xiiij. Filius prefecti pro agnete virgine. Adulti ē in actu venereo mortui inuēti sunt. Alit. n. mirabiliter corpus r̄sumit. r̄ in senium cito deducit. Hoc patet p Ari. in lib. de lōgitudine r̄ breuitate vite. Coitua inquit r̄ mlti spermatis senescunt cito. Almanasar sapiētissim⁹ tractatu iiii. c. xvii. Coitus inqt multus r̄ frequēs neruis magnus infert nocumētū: oculo fortiter ledit r̄ corpis vires destruit. Corp⁹ corripit r̄ debilitat ad seniu3 cito deducit. hec ille. Et iō pasceres masculi breuioris vite sunt feminis pp nimia semis effusione. Et Hypoc. medicus signāter dicit. Qui vult esse san⁹ in estate r̄ autūno d3 eē castus. Et Arist. xvi. de aialib⁹. Qñ homo coit. debilitat visus eius. Q qs posset enumerare: quot ex isto vitio corporaliter ifirmati: r̄ diuersis aliis morbis laborātes: vitā perdidērūt: Iō snia ē Seneca Plures occidit voluptas q̄ gladi⁹. Dñ. n. mors hac nra tēpestare i tot hoibus accelerat

Certe ppter luxuriā. Incipiunt enim iuuenili ctate luxuria3 sequi. Ari. n. xix. de aialibus. Puberes. n. plus delectant in coitu q̄ cetera etates: r̄ quanto plus assuescūt: tanto plus appetunt. h̄ ille. Alterantur debilitantur. pdunt vigorē: disproportionantur humores. vnde ait Aristo. ibidē. Coitus infrigidat. Et sic veniūt ad mortē. Nō sic illi antiqui patres: tā diu robusti viuētes. Deu miseri luxuriosi. p prii corporis occisores. Deu manegolda libido que r̄sumis corpora pulchra. fortia. robusta. sana. Deu feditissima luxuria corporū humanoz interfecitrix crudelissima. Sic merito snia Boetij dici pōt. Quid de corporeis voluptatib⁹ loquar. quarū appetentia est quidē anxietibus plena. sed facietas penitudinē causat: Q quantos voluptas corporis morbos q̄ itollerabiles dolores r̄ anxios solet iferre corporib⁹. h̄ ille. Et Zoro. Castitas corpus seruat. sicut luxuria debilitat r̄ eneruat. Insu per senectute accelerat. iō mlti gentiliū. sc ppetua gule r̄ genitaliū abstinentia obstrinxerūt: vt in longū vitā3 protendere possent. hec ille. Sic patet luxuria3 corporis bonozū esse destructiuā r̄ dissipatiua3. Tertia ma

De luxuria. Sermo. xxv.

Ignitas luxurie est bonorum ani-
 me ablativa. Bona enim ani-
 me: ut potentia: intellectus: vo-
 luntas: memoria: gaudium ani-
 me: bona fama: gratia. et liber-
 tas: per luxuriam tolluntur. Sed
 nos in primis de gaudio inci-
 piamus. Licet ergo omne pec-
 catum: tollat gaudium mentis
 interius propter remorsum con-
 scientie relictum post peccatum: ut
 ait Augustinus in libro primo
 confes. Jussisti domine. et vere sic
 est: ut omnis inordinatus animus
 sua pena sibi sit. Tamen hoc vi-
 tium marie gaudio interiori subtra-
 cto: tristitia in animo ponit. Et
 hoc accidit: quia in illo actu anima
 efficitur totaliter carni subiecta.
 Ex quo sibi maxima sequitur con-
 fusio et obprobrium. Hinc est quod
 nihil verecundius hoc vitio: et ni-
 hil est de quo tantus homines
 pudeat. Causas igitur post turpes
 luxurie actus: dolor et remorsus.
 Nec mirum cum etiam in actu
 matrimonii quantumcumque timora-
 to hoc accidat. Hanc veritatem ha-
 bes a Hieronymo ad Susannam: Quod
 acerbior luxurie fructus: amarior
 felle: crudelior gladio. Iterum Je-
 rony. Libido transacta semper pe-
 nitentia sui relinquit. Anxiatur
 et nunquam satiat: extincta reac-
 cenditur: visu crescit et deficit: nec ra-
 tioni parat: que impetu ducitur.

hec ille. Hinc Boetius volupta-
 tum motus: quid habeat iocun-
 ditatis ignoro. sed potius tristes
 esse voluptatum exitus quisquis
 reminisci libidinum suarum volet
 intelliget. hec ille. Secundum bo-
 num anime est bona fama: quam
 hoc vitium in omni specie tollit.
 Cum enim sit vitium ignominio-
 sissimum: non est mirum: si se-
 quitur infamia huiusmodi viti-
 osum. Nam luxuriosi propriam
 naturam et nobilem conditionem
 transferunt in proprietatem bruto-
 rum. unde Aristoteles de regum. pro-
 nunciando ad Alexandrum. O clemens impera-
 tor noli te inclinare ad coitum mu-
 lierum. quia coitus est quedam proprie-
 tas porcorum. Que igitur gloria
 erit tibi si exerceas vitium irrationa-
 bilium bestiarum: et actus bruto-
 rum: hec ille. Non est operatio in
 mundo per quam homines et fe-
 mine magis animalibus im-
 mundis assimilantur: quam in hac luxu-
 riosa et ignominiosa operatione.
 Hinc dicitur in decre. xxxij. q. vij.
 c. Non solum et est tertius Isidorus.
 Sunt autem quedam: que sicut
 animalia absque ulla discretione in-
 definitur libidini serviunt. quas
 ego: nec mutis pecudibus com-
 paraverim. Decora enim cum
 conceperunt: ultra non indul-
 gent maribus copiam sui. hec
 ille. Ad eretur hoc vitium infam-

Sabbato sc̄de Dñice

miā ⁊ digito mōstrari. vii. **S**re go. li. moraliū diē q. luxurie sūt maioris ifamie q̄ cetera vitia. Veniat huc Salomō: q. fuit tā famosus i toto orbe terrarū. i potentia. in sapia. Quid illuz fecit tā infamē? Certe luxuria: de ipō nāq. sancta scriptura ait. **Eccle. xlvij.** Dedisti maculā in gloria tua. Sic ⁊ tu hō luxuriose. Sic ⁊ tu femia. Et qñ egrederis ex domo: quādo vadis p. ciuitatez dicūt. Ecce ille. ecce illa: ⁊ ita digito mōstraris. Vide mirāda. z. Quantūcūq. aliq. sit princeps: sit p̄latus: sit miles: sit doctus. sit nobilis: n̄ cū sit luxuriosus: ip̄z oēs despiciūt ⁊ deridēt. **T**ertiu. bonuz aie est libertas quā luxuria tollit: seruitutē inducens. Audi paganuz eloquētissimū. **Tuliū** in lib. padorarū. Me ego dicā libez: cui mulier imperat: leges p̄scribit: vocat: veniendum est poscit: dādum est: eicit ab eundem est. **H**unc ego non liberū sed nequissimū seruū reputo. hcc ille. **I**dez **Persius** in vltima satyra. Et **Terentius** in ij. comedia. Certe omnia vitia inducunt seruitutez: sed luxuria maximā libertatez aufert: tenet compeditum. ⁊ pauci suos compedes euadere possunt. Et ideo dicit. **s. Tho. prima secūde. q. lxx. iij. ar. v.** Quod demones maxi

me gaudent de peccato luxurise: ppter difficultatē euadendi. igitur inducit maximā seruitutez. **Q**uartū bonū est dei gratia. que perfetentē luxuriā tollit. **E**uz eni gratia diuina vt ait. **b.** Bonauētura sit lux qdā spūalis a sole iusticie pcedens. aiaz vndiq. illustrans. si purgās. mūdans. deificās: ⁊ sponsaz christi faciens. ergo ei debet locus nō ltuosus: sed pulcher ⁊ mūdus. **Q**uid aut luxuria: nisi immūditia: nisi fetor: nisi putredo? **M**ō requiescet ait dñs **Moe** spiritus meus in hoīe in eternum. i. grā spūs sancti. Et hoc: q. caro est. i. carnalis ⁊ luxuriosus: sicut tempore diluuij erant. **Sene. vi.** **Q**uintū bonū aie est intellectus. **H**unc luxuria lumine priuat ⁊ cecat: adeo vt finem debitum nesciat eligere: consilio careat: precipitans in agendis efficit: rectum iudiciū ignoret. **vi.** ps. **lvij.** Sup cecidit ignis ⁊ nō viderunt solem. Et **Rō. primo.** Tradidit illos in reprobū sensum. Et **Dañ. xiiij.** dixit seni luxurioso. Spēs decepit te ⁊ concupiscētia subuertit cor tuū. Et **Osee. iij.** Fornicatio ⁊ vinum ⁊ ebrietas auferūt cor. Et ibidē **iiij. c.** Spūs. n. fornicationū decepit eos. Et dicit. **s. Tho. super Mat. c. xiiij.** Nulla pctā sic de

De luxuria. Sermo. xxv.

primū rōnē sicut luxuria et gula
 quaesunt socie. Et iō Grego.
 dicit. xxi. moralium. Luxuria: fi-
 lia est cecitatis mētis. Propter
 hoc igit Arist. i. vi. Ethic. Impos-
 sibile est aliquē in actu venereo
 speculari seu itelligē. Sen. in li.
 declamationū. Nihil ē tā mor-
 tiferuz īgenijs q̄ luxuria. Si q-
 dez rationē perturbat: itellectū
 hebetat: memoriā eneruat obli-
 uionem mittit: errores infundit
 ignorantiam iducit: et hoīem q̄-
 si bestia facit. Audi Gero. cōtra
 Iovinianū. Amor forme rōnis
 obliuio est: et isanic proximus:
 minimeq; conueniens aīo sapi-
 entuz. Altos et generosos. spūs
 frāgit: et de altissimis cogitatio-
 nibus: ad humilimas detrahit:
 hec ille. Augu. lib. soli. Nihil cē-
 sentio: qd̄ magis aīum de arce
 rōnis deiciat: q̄ blādīmēta fe-
 minaz et tract⁹ ille corporoz sine
 quo vxor duci non pōt: hec ille.
 Exempluz habem⁹ mirabile in
 Salomone sapiētissimo: qui p-
 pter luxuriā tā cecus tam incōsi-
 deratus: tāq; mutat⁹ est: vt reli-
 cto deo: ydola adoraret. De q̄
 xxi. q. iiii. Salomō q̄pe imo-
 derato vsu atq; assiduitate mu-
 lier: ad hoc vsq; pductus ē: vt tē-
 plum ydolis fabricaret: hec ibi.
 Propt̄ luxuriā remanēt adeo
 ceci: vt nesciāt p̄cepta dei: nō ar-

ticulos fidei: nō reliq; ad salutes
 necessaria. Destructo itellectū
 ex sequēti destruit bonū volū-
 tatis. Vellet luxuriosus paradisu
 in hoc mūdo: et ex hoc ē facil ad
 oē scelus. Hoc dicebat Gero. et
 Iovinianū. Luxuria hoīes q̄ru-
 losos: iracūdos: temerarios: du-
 re iperiosos: et filr blādos facit.
 Et cū fruēdi cupiditate īfaciabi-
 li flagrāt: plura tpa lachrymis
 in qōnib⁹ perdunt: hec ille. Iō
 Tuli⁹ in. ij. rethori. Nulla facili-
 us ad maleficiū cā: q̄ turpis
 amor et itēpcrās libido p̄moue-
 re pōt: h ille. Et iteruz. Tuli⁹ de
 sene. Nullū scelus: nullū deni-
 q; facin⁹ est: ad qd̄ suscipienduz
 nō libido voluptatis ipellat. Et
 p̄pter hoc cōcludit in decretis.
 xxxij. q. vij. Nō solū vbi dī. Ex
 delectatione fornicandi: varia
 gignuntur flagitia: q̄bus regnū
 dei clauditur: vt hō a deo sepa-
 retur. Et cōsequēti alienat me-
 moria. Dan. xiiij. dicitur q̄tra lu-
 ruriosos senes. Euerterunt sen-
 sum suū: declinauerunt oculos
 suos vt nō viderent celuz: neq;
 recordarent iudicioz iustorum.
 Docet expericiā pessimos lu-
 ruriosos: obliuisci spiritual vite
 mortis paradisi: īferni. Obliu-
 sci insuper verecundie et paren-
 tele: vicinat⁹: amicitie: confusio-
 nis: periculoz; anime et corpo-

Sabbato sc̄de Dñice

ris. Et tandem tales fetētes lu-
 riosi: obcecati in infernum sub-
 mergunt. Apoc. xxi. Timidis et
 incredulis: et execratis: et homi-
 cidis: et fornicatorib⁹ pars illorū
 erit in stagno ardēti igne et sul-
 phure. Audi Jero. i epistola. **D**
 ignis infernalis luxuria: cui⁹ ma-
 teria gula: cui⁹ flāma superbia:
 cui⁹ sentille praua colloquia: cu-
 ius sumus infamia: cuius cinis
 inopia: cui⁹ finis gehēna hec il-
 le. vnde hoc idē cōcluditur i de
 cretis. xxv. di. c. **D**num. §. alias.
 Quicūq; senserit aliqd in se ca-
 pitaliū dñari: vt fornicationem
 adulteriū. homicidiū. et alia hu-
 iusmodi. eterna illū flāma cru-
 ciabit. hec ille. Accipe exemplū.
 Quedā luxuriosa mulier et con-
 cubina moritura: calceos sibi
 fortes. et bene raconatos fieri cū
 magna instātia petiuit. dicens.
 Sepelite me cū eis. qz multum
 erūt mihi necessarij. Quod cuz
 factum. fuisse nocte sequenti lu-
 na splendente. miles quidaz eg-
 tans cum seruo suo. femineos
 audiuit ululatus. amantib⁹ illis.
 ecce mulier rapidissimo cursu
 ad illos pperās clamauit. Ad-
 iuuate me. **A**diles equo descen-
 dēs gladio sibi circulū fecit. et fe-
 minā bñ notā: infra illū recepit.
 Sola eni camisia: et illis calce-
 is erat idura. Et ecce ex remoto

nox quasi venator? horribiliter
 buccinantis. necnō et latrat⁹ ca-
 num venatorū more audiūtur:
 quibus auditis. illa nimū erat
 tremens. **A**diles cognitis cau-
 sis ab ea: equum seruo commit-
 tens. tricias capilloz eius. bra-
 chio suo sinistro circumligauit.
Dextra gladium tenens exten-
 sum. Appropinquante igitur il-
 lo infernali terribiliq; venatore
 ait mulier. Sine me currē. **E**c-
 ce appropinquat. Illo fortius te-
 nente. misera diuersis conatib⁹
 militem pulsans. tandem ruptis
 capillis aufugit. quaz dyabolus
 insequens cepit: et in equo suo
 eā proiecit: ita vt caput cum bra-
 chijs ex vna pte pēderet: et cru-
 ra ex alia. **P**ost paululū militi
 obuiauit: sic captā pda; depoz-
 tās. **A**diles mane ad terrā ve-
 niēs. qd viderat exposuit. capil-
 los oñdit. **E**t ap̄to sepulchro. fe-
 minā pdidisse capillos iuenerūt
Et hoc attingit i episcopatu ma-
 gūtino. **D** igr libidinosi. **D** car-
 nales. **D** bestiales. **D** porci im-
 mundi. **D** capre fetentes: apite-
 iā oculos vestros. **E**rigite cor-
 da: leuate capita: exite ex tot feti-
 bus et tot imunditijs: ex tot tur-
 pitudinibus: affigentes mētib⁹
 vris illud. **S**rego. **A**domenta-
 neum est quod delectat: eternū
 quod cruciat.

De luxuria Sermo. xxv.

Sermo principaliter con-
 siderare debemus luxu-
 rie multiplicationez: vt
 de taz periculofissimo vitio ple-
 nius confiteri possitis: duodecim
 eius modos explicabo. ¶ Pri-
 ma dicitur luxuria cogitativa. fm
 s. Doc. prima scde. q. lxxiiij. Et
 d. Antoninus in summa. trac-
 tatu de luxuria. Cū quis de for-
 nicatione cogitans delectat de
 ipso actu cogitato: cuz cōsensu
 rationis peccat mortaliter. Et
 quotiens per interruptionē al-
 terius cogitatiois vel verbi vel
 facti: reuertitur ad cogitationē
 luxuriosam deliberata ratione:
 peccat mortaliter: licet etiā nol-
 let perpetrare actuz carnalem.
 Multo magis peccat si deside-
 rat extra matrimoniū ipm ac-
 tum cōmittere. vnde et in con-
 fessione opz explicare fm q. va-
 riatur tales cogitationes circa
 varias species: vt si fuit cogita-
 tio de soluta vel de vxore alte-
 rius: de affine: de monacha: de
 masculo. Et ita femina tenetur
 cōfiteri de istis cogitationibus
 respectu cuius. s. vel mariti: vel
 clerici et huiusmodi. Mas luxu-
 ria hēt gradus et species diuer-
 sas: vt patet. xxxij. q. vij. Quē ad
 modum. Dicuntur enim cogita-
 tiones luxuriose etiā sine tactu
 corporis: vt patet. xxxij. q. i. Nō

solo. Item. xxxij. q. vij. Non so-
 luz. xxxij. q. v. Nec solo. Et in. s.
 Tho. in multis locis. Et hoc
 est periculofissimū vobis secu-
 laribus viris et feminis: quia ra-
 ro nō vene fati conscientia de
 tal pensieri. ¶ Secūda luxuria
 dicitur locutiua. Cuz quis dicit
 aliqd verbum vel honestuz vel
 inhonestum: hoc fine vt indu-
 cat se vel aliquem aut aliquam
 ad luxuriam: vel ad amorē car-
 nalem extra matrimoniū: est
 semper pctm mortale: minus et
 maius scdm speciem luxurie.
 Ephe. v. Fornicatio autē et om-
 nis imunditia aut auaricia nec
 nominetur in vobis. Sicut de-
 cet sanctos. Aut turpitude: aut
 stultiloquiuz: aut scurilitas que
 ad rem nō pertinet: sed magis
 gratiarum actio. Itēz quando
 quis dicit ratione solati talia
 verba: que sint in se talis natu-
 re: vt sint multū inductiua men-
 tium debiliū in luxuriā: cre-
 ditur mortale: licet illud nō in-
 tendat fm. d. Antoninū. Idem
 cuz quis recitat vel cantat can-
 tiones amatorias: vel compo-
 nit aut docet alios de huiusmo-
 di: vel sonetos et stramotos intē-
 tione libidinosa: semper peccat
 mortaliter: et multo magis: si ibi
 sunt noia dei et sanctorū. Idem
 de sonantibus instrumēta die

Sabbato sc̄de Dñice

vel nocte. Idez de factentibus
maitinatas: et sunt causa pctōrū
socioꝝ. Si vero hmōi cantio-
nes lasciuē nō contentur inten-
tione luxuriosa: tñ hñt in se ra-
lia: que multum sunt inductiuā
mentiū debiliū ad luxuriam
rōne huius scādali vel ruine in-
de sequētis: posset esse mortale
fm dñm Anto. Itē si cantione
ta vel sonetus mittat alicui in-
tentione iam dicta: est mortale.
Mortale quoq; cū q̄s est me-
diator: aut mediatrix. Idē mit-
tens ambasiataz: vel litteras: et
sciēter recipiēs scribens aut le-
gens cū hmōi cogitatioē vene-
rea deliberata rōne: oī vice pec-
cat mortaliter. ¶ Tertia luxu-
ria dñr visua. Mulier p̄t videri
multipl̄ ab aliquo. Primo a
casu. Secūdo vt cognoscat eā ab
alijs. Tertio vt attētiōrē reddat
loquēs ei de virtutibus et vtili-
bus. Quarto vt possit pleni⁹ re-
prehendi ex inspectioē sui orna-
tus vel vanitat̄. Quinto ex quo-
dā honesto amore. Sexto vt ex
pulchritudine creature exurgat
in laudē creatoris. s; illud. De-
lectasti me dñe in factura tua.
Septimo ex quadā curiositate
vt sciat faciē eius vel formā vel
ornatum cū quadā sensualī cō-
placētia de ornatu ei⁹: sicut mu-
lieres in egypto p̄ muros ascē-

debant vt viderent Joseph trā-
scuntē pulcherrimuz: quod sine
pctō veniali non est. Octauo et
ultimo vt libidinosē in occupis-
cētia eius inardescat. Et hic as-
pectus semp̄ est pctm̄ mortale i
viris et mulierib⁹: maius vel mi-
nus fm spēm luxurie. Nec ve-
ritas est xp̄s. Mat. v. Qui vide-
rit mulierē ad occupiscēdū cam-
iā mechatus est eā in corde suo
Idē de illis q̄ dicūt carnali in-
tentione: vellez videre amasiam
meā: vel eō. Mā Jere. ix. Ascen-
dit mors per fenestras. Ex hoc
visu depēdēt innumerabilia pctā
in festis: in ecclesijs in discursi-
bus. Idē mortāl̄ peccat cū ali-
quis vel aliq̄ ppendit se ad ama-
ri carnāl̄ et vaghezari: et se of-
fert studiose oculis amatiū vt si-
bi placeat et si sibi nollet turpe
agere: peccat mortāl̄. Et rō est
qz est efficac̄ cā ruine vt p̄z de i-
urijs et damno dato. c. si culpa.
Vbi dñr. Sane lz vt qui occasi-
onē dāni dat: dānuz videat de-
disse. Itē mortāl̄ peccat cū ali-
qs vel aliq̄ per seipz respicit in
manib⁹: in pectore: et in alijs pti-
bus corporis cū carnali cōpla-
centia aduertēter oī vice peccat
mortaliter. Itē mortāl̄ peccat
cuz aliqs delectat carnaliter vi-
dere aialia coeūtia: vel bagatel-
las et hmōi turpitudines demō

De luxuria. Sermo. xxv.

strantia vel videre lasciuia spectacula: in qb⁹ ē sufficiens cā luxurie ē mortale pctm̄ fm̄. d. Ant. **Quarta** dī luxuria auditiua. Cū quis audit libēter loqui de turpibus: de amatorijs: de imundis: nō tm̄ ex vana leuitate: sed pp̄ delectationē carnalē: in tali materia audita aduertēter querendo: mortalr peccat: nisi forsitā inter cōiuges. Idēz audiēs ambasiatā carnalē cuz delectatione: vel aliqd narrari de amasio vl̄ amasia: siue cātionē libidinosas: peccat mortalr. **Quinta** dī luxuria ornatiua. Cū qs ornat se itēnone placēdi alij vel alijs carnalr cō nūmōniū: semp mortalr peccat: min⁹ vel mai⁹ fm̄ spēm. **D** mni. n. vice. qua itēnone amoris carnalis lauas caput: vultū: panicellū respicis i speculo: aptas capillos biretū: cornua: pect⁹: planellas: colarinū: manichas: texturū: caudā: capis flozē: girlādā: iocalia: odores z hmōi: semper peccas mortalr: quotiēs mēte deliberata facis hmōi. Idē cum qs amore carnali oñdit pect⁹: vbera: manus. brachiū. copā. comā. pedē z hmōi: vt placeat cō nūmōniū. Idē cū aliqs vel aliqua donat ornamētū: aut mun⁹ qd cunqz: ēt rosam: vel panicellum amor carnali: semp peccat mor

taliter. Idē qui detinet illō munus amore amasij vel amasie. Idē q gloriat se accepisse munus illō ab amica. **Sexta** luxuria dī stractatiua. Cū qs aliqē vel aliquā tāgit extra mōnium pp̄ delectationē carnalē z libidinosam. in frōre. in manu. in collo. in dorso z in alia pte corporis: aut vestis: vt i seipō capiat carnalē delectationē: vl̄ vt aliā inducat: semp est peccatū mortale maius vel min⁹ fm̄ spēm. Eodem mō ille q pmittit hoc sibi fieri ab eo quē existimat ad hoc moueri amore libidinoso. mortalr peccat. qz faciētē z s̄sentientē par pena stringit lex. ij. q. i. **M**ortū. cū glo. **M**ō dico credēs moueri talē ex dilectione fraterna: seu honesta amicitia seu quadā humanitate: seu ex more p̄rie: q̄uis hoc faciēs ex libidine moueret. z iste nō credit p̄mittēdo fm̄. d. Ant. nō peccat mortalr: sed bñ tangens. **N**ihilomin⁹ tot stractus sunt euitādi. **Q**ui. n. retigerit picē inq̄nabitur ab ea. **T**erra. n. z aq̄ faciūt lutū z tñ sunt munda ex se. **I**te cū qs tāgit seipsuz ad hoc vt moueat ad delectationē libidinosaz. sp̄ peccat mortalr. Idē si delectat qñ isurgūt pruritus vel titillationes in carne: z sic est stractus aduertenter: li-

Sabbato sc̄e Dñice.

cet nō faceret opus. Adortalis
 simū quoq; cū aliqs vel aliq p
 seipsum facit imunditiā carnis
 seipsum corrūpēs: ⁊ vocat mo
 lities. Et put itētio ducit spēs
 mutat. Idez si faciat se ab alio
 tāgi ⁊ corrūpi: est mōtale ⁊ gra
 uissimū: dās causa; alteri. Idē
 si cibus vel vino pcurat in vigi
 lia vel in sōnis. Septima luxu
 ria dī solutina. Cū q; iungit
 se mulieri solute ⁊ ipse est solu
 tus dī tūc fornicatio: ⁊ ē pctm̄
 mortale vt determinat. xxxij. q.
 iij. c. Dicat. Et. c. Adretrices.
 Si aut virginē ē de sua volū
 tate corrūpit: mortaliter peccat
 ⁊ graui⁹ q; i simplici fornicatio
 ne. Et hoc vocat stuprū. xxxvi.
 q. i. c. Raptus quoq;. Si quis
 aut rapit aliquā solutā: ⁊ cōtra
 volūtātē ei⁹ vel parētū cā luxu
 riādi: peccat mortalissime: ⁊ vo
 cat raptus. xxvij. q. vltima. Lex
 ⁊. c. Raptus. ¶ Octaua luxuria
 est adulteratina. Cū quis omit
 tit luxuriā cū psona cōiuncta i
 matrimoniū. s. cū maritata dici
 tur adulteriū grauissimū pctm̄
 mortale. De quo habet. xxxij. q.
 iij. c. Memo. Itē. xxxvi. q. i. Lex
 illa. §. Cū ergo. Et si vna pars
 est in matrimonio tm̄ vocatur
 adulteriū simplex. Si ambe p
 tes: vocat duplex. ¶ Nonā luxu
 ria dī incestina. Cūz q; vit

actu turpi cū aliqua de consan
 guinitate vel de affinitate eius
 Affines vocant attinētes sibi:
 ex pte sue vxoris ⁊ affines vro
 ris si attinētes marito. Affini
 tas at̄ p̄bit ex q̄lib; o mixtiōe se
 mis i vase nāli: cū q̄cūq; ēt me
 retrice. ⁊ tūc oēs attinētes illi⁹
 cū q̄ o miscuit se efficiūt affines
 vsq; ad q̄rtū gradū. Et iter hoc
 nō p̄t eē m̄rimoniū. Et si inter
 uenit actus carnalis iter hmōi
 affines: semp est incestus. De
 quo. xxxvi. q. i. §. Cū g. Itē. xxxv.
 q. ij. De incestis cōiunctionib⁹.
 ⁊. c. nec eā. Et sic intellige: si mu
 lier copulauit se cū aliquo: oēs
 attinētes illius sunt affines ei⁹
 nec iter hmōi pōt eē m̄rimoni
 um: imo si fieret eēnt excōicati.
 Et sic icesst⁹ est grauissimum ⁊
 mōtale ⁊ dignū igne. Motādū
 quoq; si post p̄ctū m̄rimoniū p
 verba de p̄nti marit⁹ copulat
 carnalr cū attinēte vxoris vsq;
 ad q̄rtū gradū: nō p̄t āpli⁹ pctē
 debitū: nisi ab ep̄o saltē dispen
 set vt p; p dñm abbatē. c. i. de
 eo q cognouit p̄san. vro. Ita o
 vxore respectu attinētis mariti
 p̄nt tm̄ reddē. ¶ Decia luxuria
 dī sacratina. Cū aliqs clericus
 vl̄ religiosus o mittit rē turpez
 cū psona sacra: aut persona sa
 cra cum seculari. Et dicitur sa
 crilegium de quo hēs. xxvij. q. i.

De ira dei. Sermo. xxvi.

e. Impudicas. Et est pctm mortale z grauissimū. Itēz reputat sacrilegiū inter cōmatres z cōpatres: z iter filianos z filianas xxx. q. i. c. Si qs: z est mortalissimū. Idē reputat cuz in loco sacro aliqs cōmittit pctm luxurie.

¶ Undecima dī luxuria abominatiua. Lū masculus turpiter agit in quacūqz pte cū masculino: vel femina cuz femina: vel masculus cuz femina: est pctm mortale z grauissimū: magis q̄ cū ppria matre. Et vocat sodomia. xxxij. q. vij. **¶** Usus. De qua dicit suo loco. Ad idē reducitur qñ qs ne aliq̄ mulier ipregnet feminat ex vas. Cōiunx i hmoi nullo mō excusat. Addit z his. Lū aliqs vel aliq̄ dimissa oi humanitate: vti actū turpi cū bestijs ē mortale z grauissimū. xxxij. q. vij. flagitia. **¶** Xij. luxuria pōt dici delectatiua. Lū qs post scm vel visuz vel locutionē carnalē: delectat fecisse: z est p̄tētus: tūc mortāl'r peccat: si aduertit: z ē illi sp̄i: cui⁹ fuit act⁹. Si r cū qs dolet nō potuisse facē turpitudinē: aut nō potuisse loq̄ cū amafia carnal'r z hmoi sp̄ est pctm mortale: q̄tiēs aduertit: z ē illi sp̄i: cui⁹ fuisset locutio vel visio vl' actio. Cōfitemi igit z deiceps castitatē sc̄tāz āplectimini. Audite **¶** Paulū vos hac q̄dragesi

ma iuitatē. Col. iij. **¶** Adortificate mēbra v̄ra q̄ sunt sup terrā. fornicatōez. imūditia: libidinē ꝓcupiscētiā malā: ꝓp q̄ vēit ira dei sup filios incredulitatis. h̄ ille. sic celestē gloriā mūdi paratā itra bitis: disponēte deo hic ꝓ grāz qui est b̄ndict⁹ in secula. Amē.

¶ Dñica tertia in q̄dragesima. De ira dei. Sermo. xxvi.

¶ Adne regnū in seipsum diuisum desolabitur. Luc. xi. Quāuis nā deitatis clemens sit z pia que misos mortales ꝓ lōga tpa ad p̄niaz expe ctat: vidēs tñ eos obcecata mēte: obstinatoqz aio i pctis ꝓseuerare adhibē flagella sui furoris z iracūdie a sūma iustitia cōpel lit. quiqz ē t̄to diu⁹ ad p̄niaz expectat: t̄to duri⁹ illū suū exagitat furorē: teste Valerio mario qui ait. Lēto. n. gradu ad v̄dictā sui: dina ꝓcedit ira: tarditatēqz supplicij grauitate cōpēsat. Quappvolēs ego hodie ꝓdicat de maximis flagellis iracūdie dine: per q̄ vrbes z castra ꝓuicie ac regna affligunt: Queniet assūpsi thēa hodierni euāgelij i q̄ dī. oē re. z c. In q̄ enāgelio tria nob̄ singlaria dāt documēta. **¶** Prīmū do. q̄ q̄cūqz ē i pctō mortali: possidet a demone: z ē mut⁹ in laude dina. s̄z eie

Dñica. iiii. in quadragesima

cto pctō p p̄fessionem: tacentia
 pri^o ora: i creatoris laudē relaxāt
 Hoc tangit prima euāgelij par
 te. ibi. Lū eiecisset demoniū rē.
 ¶ Scd̄o documentū est: q̄ qd̄li
 bet regnū r̄ quelz ciuitas ac do
 mus: in qb^o nō est par: s̄z dissen
 siones r̄ partialitates affligunt
 r̄ dissoluūtur. Hoc p̄z. ibi. Dē
 regnuz in scipm rē. ¶ Tertium
 documētū est: q̄ illi qui audiūt
 verbuz dei: r̄ operant̄ fm̄ illud:
 beati sunt: r̄ per dñs nō incur
 rent diuinā iram. De qua tria
 hoc mane considerabimus.

¶ Primo ire dei verificationē

¶ Scd̄o ire dei inductionem.

¶ Tertio ire dei euasionem.

¶ Primo ire dei p̄siderare de
 bemus verificationē. Querunt
 theologi hoc mane. Vtruz ira
 fit in deo. Et v̄ q̄ non. Nulla
 passio existens in appetitu sen
 sitiuo est in deo: quia in deo nō
 est potētia aliqua sensitua: ne
 qz passiones eaz p̄sequētes: vt
 p̄z per p̄h̄s. vij. r̄ viij. Et hi. xij.
 Met̄ha. iij. de aia. Et per Cō
 menta. iij. de aia. qui dicit. Nul
 la forma est liberata a potētia:
 nisi p̄sona intelligenda. S̄z ira
 est passio existēs i appetitu sen
 sitiuo: vt p̄z per p̄h̄m in p̄mo
 de ania. ergo ira nō est in deo.
 Propterea. Nulla passio r̄ ope
 ratio: que est tantum p̄iuncti ex

anima r̄ corpore: potest esse in
 deo: qz deus non est cōpositus
 aliquo mō: vt optime declarat.
 Doc. s. pte prima. q. iij. Et. q. vij.
 Et p̄h̄s. xij. Met̄ha. sifi r̄ Cō
 mentator ibidē: s̄z ira est passio
 vel opatio tm̄ p̄iuncti: vt p̄z per
 p̄h̄m p̄mo de aia. ergo in deo
 non est ira. S̄z p̄ est qd̄ dicitur
 in p̄s. cxv. Irat^o est furore dñs
 in populuz suū. p̄s. xvij. Funda
 menta montiū cōturbata sunt
 r̄ cōmota sunt. qm̄ irat^o est eis.
 p̄s. lxxxix. Quis nouit potestare
 ire tue: r̄ pre timore tuo irā tuā
 dinumerare. p̄s. lxxviii. Effun
 de iraz tuā in gentes que te nō
 nouerūt: r̄ in regna que nomē
 tuum nō inuocauerunt. Ezech.
 vij. Ira enim mea sup̄ vniuer
 suz pplm̄ eius. gladius foris: pe
 stis r̄ fames intrinsecus. Qui in
 agro est gladio moriet^r r̄ qui in
 ciuitate pestilētia r̄ fame deuo
 rabunt. hec ille. Huic dubio rñ
 det. s. Doc. parte prima. q. iij. ar.
 ij. ad fm̄. Et iterum. q. xxi. arti. i.
 ad primū. r̄ ar. iij. in corpore. q.
 Ira dupl^r accipit̄ Vno mō s̄z
 q̄ est motus aut passio existēs
 in appetitu sensitiuo irascibili:
 quam definiens Aristo. primo
 de anima. dicit. Ira est accen
 sio sanguinis circa cor ex appe
 titu vindicte: causata ab ap
 parente paruipensione. Et sic

De ira dei. Sermo. xxvi.

ira nō est i deo. Alio modo ira dicitur methaphorice s̄m q̄ nominat effectus ire in nobis. s̄. p̄nitionē vel vindictam: ratione cuius deus ad similitudinē hominis irati se h̄t: et sic ira est in deo. Vnde dominus Albert⁹ in. ij. sen. d. xxxv. sic iquit. Ira cōuenit deo per prosopopeas que dī humana passio q̄n vs attribuit deo qd̄ est humanus dum s̄. punit quod fac̄ homo irascēs. Exemplū. Pater enī s̄m ip̄erium rōnis irascitur filiis s̄m q̄ erigit eorum malitia: et ordinate corrigit eos. Sicut dñi irascuntur et p̄lati subditis inobedientibus. Ecce effect⁹ ire. In deo aut̄ sicut dicimus irā esse. Nam sine passione sine turbatione: sine alteratione sui ipsi⁹ sua exigēte iustitia: punit et flagellat peccatores: obstinatos: et rebelles. Flagellat ciuitates: castella et patrias diuersas in ira cōculcās: q̄n eis effectus ire demonstrat. Immittit ī super grandines: tēpestates: fulgura: tonitrua: pestilētia: caristias: sterilitates: famēs: terremot⁹ guerras: signa magna et horribilia ad terrēdū: destruēdū: dissipādū: bestialiter viuētes. Propterea Jerē. iij. c. clamat aduersus peccatores dicēs. Plangite et ululate q̄ nō est auersa ira furoris dñi a vob. Et Trenzū

iiij. Cōpleuit dñs furozē suum effudit irā indignationi sue. Et Maū. i. Discēs dñs i hostes suos: et irascēs ip̄e inimicis suis. P̄z igitur iram: odium et vindictā esse in deo s̄m effectus: et non s̄m affectū: seu passionem: quia ita nō est passio: sed actiue ē ipsa dei opatio. passiue autē est effectus receptus in creatura.

Patet rñsio ad argumenta q̄ procedebāt de ira: prout est passio sensitua. que nō est in deo.

Secundo principaliter cōsiderare debemus ire dei inductionem: tria sunt que

maxime prouocant et inducunt iram diuinam ad flagellandus et puniendum peccatores.

Primum est transgressio legalis.

Secundus est obduratio cordialis.

Tertium est elatio dyabolicalis.

Primum prouocans irā dei cōtra peccatores est transgressio legalis. Vt ut clarius itelligat ante oia videndum est quid sit lex. Ait nāqz Crisypus sumus stoice sapiētie P̄hs: vt. ff. de legib⁹. l. lex. Lex inquit est sanctio sancta: iubēs honesta: probibēs qz contraria. Et Ari. r. Ethico. Lex est sermo coactōez habēs:

Dñica. iiii. in quadragesima.

ab aliqua prudētia ⁊ intellectu pcedēs. vñ Isido. lib. v. Ethimo. ⁊ in decre. di. iiii. c. Facte. Facte sunt autē leges: vt earū metu: humana coerceat audacia: tutaq; sit inter iprobos innocētia: ⁊ in ipsis iprobis: formidato supplicio refreneat audacia: ⁊ nocendi facultas. Et. xxiii. q. v. Non frustra. Et sunt verba Iero. Non frustra sunt instituta: potestas regis: ius cognitoris: vngule carnicis: arma militis: disciplina dñantis: securitas etiā boni patris. Habēt enim oia ista modos suos: causas: rōnes: ⁊ utilitates. hec cuz timētur: ⁊ mali coercēt. ⁊ boni inter malos quieti viuūt. h ille. Boni nō possent viuere: imo ipunitas maloz faceret eis viā ad magis peccanduz. xxxv. q. ix. c. Loci. Et q; pei⁹ est inuitaret eos ad malignandū. L. de furtis. l. si quis. in fine. Hinc est: q; in ciuitatib⁹ ⁊ habitatoribus pponunt officiales pretores ⁊ iudices: quoz; offm̄ est prouidere ne illicita fiant: vt patet. ff. ad. l. a qui. l. Ira vulnera tus. ⁊. ff. de iudicijs. l. si. longius. ⁊. ff. de noralib⁹. l. in delictis ser uozum. §. cum dñs. Et. L. de penis. l. si operis. ⁊. L. de defensoribus ciuitatum. l. per omnes. imo ois ratio suadet penas ob maleficia solui: vt. ff. de fideius-

foribus. l. Si arco. §. fina. Ideo p̄bs. Si excessus dimittatur impunitus vnus: multos sibi cumulat delinquentes. Et sic malum transit ipunitum: ⁊ bonum irremuneratum: quod cōtra sunt predicta iura. Et nemi ni debent parcere cuiuscūq; cōditiōis fuerint: siue dñi: siue nobiles: siue ciues: siue populares: quia quanto delinquēs est maior: tanto magis est puniendus. patet. xl. di. c. homo christianus. Et. xi. q. iij. c. Precipue. Sic est de deo. Nam ipse deus dedit legem. s. decem precepta ad hūc finem: vt homines fiant virtuosī ⁊ viuant honeste: cum ista sit voluntas eius: quia vt scribitur i. thesa. iij. Hec est enim voluntas dei: sanctificatio v̄ra. Hec autē diuina lex continet decem precepta: ad cuius obseruatiōez omnes tenemur. Primum fundamentum omnium preceptoruz est illud qd scribitur Mat. xxiij. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: ⁊ in tota anima tua ⁊ i tota mēte tua: Vbi Augusti. Diligitur deus toto corde ⁊ intellectu sñ errore. Tota anima. i. volūtate sine cōditiōe. Tota mente idest memoria sine obliuione. h ille. Ita hec lex amoris obseruanda est: vt nec venialit̄ nec mortal̄ a no

De ira dei. Sermo. xxvi.

bis deus offendat. Vnde Augu. Et. xxxii. q. v. c. Ita ne: Potius. n. q. d. oia mala pati: q. peccato consentire. Et. s. Tho. quolib. x. q. ix. ad tertiu. Et in. ij. sen. di. xviii. q. ii. ar. iiii. q. iii. dicit Non solum aliquis debet subire mortē anteq. peccet mortaliter sed anteq. peccet venialiter q. peccatū inquantū pctm. nunq. est eligibile. Si. n. esset eligibile nunq. esset pctm.: et sic nō peccarem: si facerē. h. ille. Propterea phs in. iii. ethy. ait. Melius est mori q. facere cōtra bonum virtutis. Scdm. preceptū est. Nō assumes nomen dei tui in vanum. Hoc precepto prohibetur periuria. blasphemie. et mendacia. Tertium preceptū diuine legis est. Memento vt diē sabbati sanctifices. Contra hoc preceptum facit: qui causa cupiditatis in die solēni opus serui le facit: vendēdo emēdo: negociando. et huiusmōi. Quartum preceptū est. Honora patrē tuū et matrē tuā verbo: signo: insuper et opere atq. obsequio. Quintum preceptū est. Non occides neq. s. corde: neq. verbo: neq. facto. Sextū pceptū est. Nō mechaberis. In quo prohibetur omnis luxurie et carnalitatis actus: preterq. in matrimonio. Septimum est. Nō fura

beris per furtum. n. intelligitur omne male ablatū: siue occulte accipiendo: siue violenter rapiēdo: siue fraudulentiam in mercationibus cōmittēdo: siue mercedem debita non soluendo: siue usura; perpetrādo. Octauum. Non loqueris falsum testimonium aduersus proximū tuum. In hoc peccat falsus testis. qui vt ait Isidorus de summo bono. Testis falsidicus tribus personis est obnoxius. primo deum contemnit: per que; periurat. secundo iudicem que; mentiendo fallit. postremo innocentem: quem falso testimonio ledit. Nonum est. Non concupisces rem proximi tui. In quo phibetur in debita cupiditas rei alienę. Decimū et vltimū preceptū est. Nō concupisces vxorē proximi tui. Quia igit. peccatores hęc legem dei spernūt trāsgrediūtur et conculcāt. ideo merent. diuinaz iram experiri. quod fit maxime cuz aduersus eos: imittit iustissimus deus tribulationes: caristias: guerras: famē: pestes: fulgura: tempestates: mortes: diuersas atq. crudeles. Et hoc est quod ipse de. minatur Deut. xviii. di. Si audire nolueris vocem domini dei tui: vt custodias et facias omnia mādata eius cerimonias: quas

Dñica. iiii. in quadragesima.

ego precipio tibi hodie: venient super te oēs maledictiones iste et apprehēdent te. **M**aledictus eris in ciuitate: maledictus in agro maledictum hōreū tuū: et maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui: et fructus terre tue: armēta bouū tuorū. et greges ouiuū tuarū. **M**aledictus eris in grediens et maledictus egrediens. **M**ittet dñs sup te famē et esuriem et icrepationē in omnia opera tua. que tu facis. donec cōterat te et pdat velociter: ppter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. **A**diungat tibi dñs pestilentiam donec consumat te de terra: percutiat te dñs egestate: febre: et frigore: ardore: et estu: et acre corrupto ac rubigine: et persequat: donec pteas. hec ille. **H**ec autem auctoritas de verbo adverbū explicanda est. ¶ **S**ecūdum. prouocans iras dei est obduratio cordialis **S**acri theologi querunt. vtrius obstinatio sit a deo vel ab hoie **A**d qđ respōdet. s. **D**oc. in qōnibus de veri. q. xix. ar. iij. Et i primo sen. d. xl. ar. ij. Et pma scđe q. lxxix. ar. iij. Et pma parte. q. lxxij. ar. ij. Et in. ij. sen. di. vij. ar. ij. Et in. iij. sen. di. l. ar. v. Sed pmaxime in primo sen. sic dicēs. **O**bduratio potest capi dupliciter. **U**no mō obduratio dicitur

actus volūtatis obstinate i malum cui malo pertinaciter adheret. **E**t sic cōstat. qđ obduratiōis causa non est deus sed hō. **Q**uāq; vero obduratio dicitur ipsa priuatio gratie: que etiā excecatio dicitur. qđ gratia est quōdam lumen anime et perfectio quedā habitās ipsam ad bonū. **Q**uō autē aliquis careat gratia. **P**rotingit dupliciter tū qđ ipse nō vult recipere. imo expellit eā et renuit. **N**ā in potestate eius est. et pōt renuere. qđ qlibet potest renūciare sue potestati. vel pprio iuri: vt pbat. vij. q. i. c. **Q**uā periculosuz. **E**t. l. d. pactis. l. si qđ in p̄scribendo. **E**t extra de foro p̄petenti. c. **S**i diligēti. **E**t extra de regularibus capi. **A**d apostolicas. ergo in potestate hois est et accipe gratias et renūciare. **D**eus autē neminē cōpellit renūciare: qđ renūciat non compellitur quis iuitus: vt vij. q. i. c. **Q**uāuis imo renūciatio dicitur esse voluntaria: vt extra d. renunciatione. c. **Q**uod metus causa. tum qđ deus non infundit. **H**orum autem duorū talis est ordo vt. s. non sit secundū: nisi ex suppositione primi. **C**ū enī deus nil velit nisi bonum non vult istum carere gratia: nisi secundū qđ bonū est: sed qđ iste careat gratia nō est bonum simpliciter. **U**nde hoc absolute cō

De ira dei. Sermo. xxvi.

sideratum: non est volitū a deo est tamen bonum q̄ careat gratia si eam habere non vult: vel si negligenter se ad eam preparat habenda; q̄ iustum est. Et hoc modo est a deo volitū. Et sic cōcluditur: q̄ causa obdurationis et obstinationis: est malitia et pertinacia prave voluntatis. Quam obstinationē sancti docto. dicunt esse speciem peccati in Spiritum sanctū: vt clare p̄. sc̄da sc̄de. q. xiiii. ar. ii. Confirmat aut̄ Augustinus in Enchi. d. Qui obstinatione mentis diem claudit extremum: reus est peccati in Spiritum sanctū. hec ille. Propter huiusmodi ergo peccatū: deus mittit tot mala: pestem: famē: et mortalitatem: et ceteras calamitates. Hoc est qd̄ dicit et minas̄ Leui. xxvi. c. Si ambulaueritis ex aduerso mihi: nec audire volueritis me: addam plagas vestras vsq̄ in sempiternū p̄pter peccata vestra: emittamq̄ in vos bestias agri que cōsumant vos et pecora vestra: et ad paucitatez cuncta redigant: deserteq̄ fiet̄ vie vestre. Qd̄ si nec sic volueritis recipere disciplinā: s̄ ambulaueritis ex aduerso mihi. Ego quoq̄ cōtra vos aduersus incēdā: et percutiā vos septies p̄pter peccata vestra: inducāq̄ super vos gladium ultorem federis

mei. Tuncq̄ confugeritis in vrbes: mittam pestilentiam in medio vestri et trademini in manibus hostiū. hec ibi. Et Numeri. xiiii. c. dicit sic. vsq̄ quo detrahet mihi populus iste? Quousq̄ nō credēt mihi in omnibus signis que feci corāz eis. Seriam igitur eos pestilētia atq̄ consumā. hec ibi. Mōne p̄ obstinationem egyptiorū: qui nolēbāt dimittere filios israel habuerunt talem pestilentiam. q̄ nulla domus erat in egypto. in qua nō iaceret mortuus: vt clare p̄. Ero. xiii. Sed vt clarius videas: quō deus minatur iudicia sua: et tot mala: accipe bibliā et lege in ea cū diligētia. Et primo Exod. v. et ix. c. Leui. xxvi. c. Numeri. xiiii. c. Deui. xxviii. c. secūdi. R. xxiiii. c. tertij. R. viii. c. primi. Paralipo. xxi. c. secūdi. Paralipo. vi. c. et xx. c. Itē prouer. xv. xix. xxi. et xxix. Itē primi Adacha. x. Itēz Jere. xiiii. xxi. xxiiii. xxvii. xxxii. xxxiiii. xxxviii. xlii. xliiii. Cadēt in gladio: et in fame cōsument̄ a minimo vsq̄ ad maximum. In fame et gladio morientur et erunt in iurandū: et in miraculū: et in maledictionem: et in obprobrium. Item Ezechi. v. vi. et xli. xlii. xxviii. xxxiii. et xxxviii. c. Itēz Adat. xxiiii. Et Luc. xxi. Surgit gens contra gentem: et re-

Dñica. iiii. in quadragesima.

gnum: aduersus regnum & terre motus magni erunt per loca: & pestilentie & fames: terroresq; de celo & signa magna erunt: & infra. De autē pregnantibus & nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna sup terrā & ira populo huic. Et cadent in ore gladij & captiui ducentur in omnes gētes. Et hoc propter duriciam & obstinationē cordis. Hec sunt verba inefabilis veritatis: que deberent mouere sacra pectora: tamē vel pauci v̄ nulli conuertuntur aut duriciam cordis frangūt. Vnde Breg. in D. mel. Ambulans Iesus in mare galilee: ait. Audistis fratres charissimi q; ad vnus iussionis voces Petrus & Andreas relictis retibus: secuti sunt redēptorē. Nulla adhuc eū miracula facere viderant: nihil ab eo de premio eterne retributionis audierant: & tamen ad vnū preceptū. hoc quod possidere videbantur. obliui sunt. Quāta nos eius miracula videmus quot flagellis atterimur: quātis minarum asperitatibus deterremur: & tamen vocantem sequi contemnimus? In celo iam sedet: qui de conuersione nos ad monet. Jam iugo fidei: colla gētium subdidit. Jam mundi gloriam strauit. Jam ruinis eius crebrescentibus districti iudicij sui diem appropinquare denūciat: & tamen superba mens nostra: non vult hoc sponte deferre. quod quotidie perdit in vita. Quid fratres charissimi dicturi sumus: qui ob amorem presentis seculi non preceptis flectimur: nec verberibus emēdamur. hec ille. Tertium prouocans iram dei est elatio dyabolicalis: dicunt enim Philosophi naturales: q; vespertilio perdit visum propter volatū. Humor. n. christallinus: qui erigitur ad videndū transit in substantiā alarum. Ita elati & superbi: imitantes dyabolū principem superbie: semp in altum volantes super alios: perdunt visum cognitionem: & considerationem iudiciorum dei: que capitibus eorum semper iminent: Non vident sanguineus gladium: non spatam ex vtraq; parte acutam non celeste fulgur ab ira dei preparatum. Non sibi persuadent q; deus ipsos rebelles & temerarios punire debeat vel possit. Errāt profecto: & tenebris obcecati a veritate deuiant. Si nāq; licet prelati corrigere suos subditos: vt extra. de officio ordinarij. capitulo Irrefragabilis. Si licet domino corrigere seruum suum: vt. ff. de his

De iradei. Sermo. xxvi.

qui sunt sui vel alieni iuris. l. pri
ma. §. i. Si licet creditori suum
sibi pignoratam castigare et cor
rigere. ff. de pignoratitia actioe
l. eleganter. §. Plane. Si licet
magistro discipulum in disci
plinatus: et non beneficientem
corrigere et castigare: ut patet. ff.
ad. l. aquil. l. Sed et si quecunq;
§. magister. Si licet marito ca
stigare uxorem suam sine pena
dummodo non excedat modum
in castigatioe: ut. ff. Solutio ma
trimonio. l. si constant. §. si ma
ritus. *O* superbi. *O* inobedien
tes. *O* rebelles. *O* transgresso
res legis diuine. *O* adulteri ani
marum vestrarum. *O* blasphe
matores dei et sanctissime ma
tris eius. *O* serui demonum:
non licebit deo: qui est super oia
principatum tenens: propter ma
ximas offensiones: quas conti
nue sue maiestati infertis: et per
cutere: et interficere: et occidere:
et postremo in baratrum infer
ni submergere: Nonne ipse ob
tinet ius: et imperium affligendi:
tribulandi: opprimendi: flagellan
di: et modo peste: modo febre: mo
do sagittis: modo igne: modo aqua
rum inundatione: modo terremoto
tibus: modo ventis: modo siccita
te: modo maris tempestate: Hoc
est quod ipse dicit. Deut. xxxij. c. Si
acuero ut fulgur gladium meum

et arripuerit iudicium manus mea
reddam ultionem hostibus me
is et his qui oderunt me retribu
am. Inebriabo sagittas meas
sanguine et gladius meus deu
orabit carnes. Et ps. vij. gladius
suum vibrauit: archum suum te
tendit: et parauit illum. Et in co
parauit vasa mortis: sagittas su
as ardentibus efficit. Et in ec
clesiastico. v. c. Subito enim ve
niet ira illius: et in tempore vin
dicte disperdet te. Sed et de im
petuosa ac tremenda ira diui
na: audi terribile flagellum. Na
legitur secundi Reg. ultimo capi
tulo. quod David elatus in super
biam populum sibi subditum
dinumerare fecit. Quo facto:
misit ad eum dominus prophetam
Had. dicentem. Trium ti
bi datur optio: elige vnum quod
volueris ex hijs: ut faciam tibi:
aut septem annis veniet tibi fa
mes in terra tua: aut tribus men
sibus fugies aduersarios tuos: et
illi te persequentur: aut certe tri
bus diebus erit pestilentia in ter
ra tua. David autem arctatus pe
stilentiam elegit: per quam a ma
ne usque ad tempus sacrificij
vespertini: mortui sunt septua
ginta milia viroorum. In paralipomenon. vero trecenta milia: prout
narrat historia scolastica: ad
ducens hebreos qui dicunt. ibi legitur

Dñica tertia in quadragesima.

De nobilibus tm:sz de plebeis: sunt.ccc.milia. Vidēs autē Dauid:gladio euaginato:angelū cedentē pplm susperit i celū z dixit. Ego sum qui peccaui:z ego iniqz egi. Isti q oues sunt:quid fecerūt: O seuera di iusticia. O aspera punizio. O crudelissima vindicta. Si.n. ppter vnū pctm: angelus in tam breui spacio interfecit trecēta milia virozū:qd faciet ergovob miseri:g tot peccata:tam ifinita z innumerabilia scelera committitis?

tertio principaliter cōsiderare debem⁹ ire dei euasionem. Querit hic vtrum peccatores valeant iraz dei euadere. Huic petitioni rñ dens dico:q tāta tāqz seuerissima ira:sceuit de⁹ ops in puniēdo peccatores:vt null⁹ vnqz extiterit tante excellētie:fortune:aut ptātis:g manus sue ire potuerit effugere. Exēplis hoc comprobabimus vt res clarius itelligatur. Pōpeius ciuis roman⁹ potentissimus qui totā Asiam romano subiugauit iperio:z sepi⁹ triūphauit:z inter alios triumphos quos gessit trigintasex reges ante currū:manib⁹ post terga ligatis:maxima cū glia duxit. Inter quos fuit Aditridates rex potētissim⁹:iraz dei effugere nō potuit. Nā a satellitib⁹

Ptolomei:regis egypti:dū fugeret Escarē:decapitat⁹ est: de hoc Plutarch⁹. Crassus ciuis romanus:dītissimus z potentissimus:vnus de triūuiris:sensit irā dei:qn a parthis miserabiliter mortuus est:dum bellū ageret p illos. Cui dictuz est. Sanguinē sitisti:sanguinē bibe. De hoc Plutarch⁹. Marius similiter quo vitrix totiens consule Roma fuit:qui de Lymbris z de Jugurta rege triūphauit irā dei sensit:dum a Roma exulauit:z morte vilissima affect⁹ est: hec Plutarchus. Scylla similiter:qui dictator romanus fuit:quod officiū maius rome:z qui illariū deuicit z exular fecit:turpissima morte affectus: ire dei euidētissimū indiciū fuit. Plutarch⁹. Scipio affricanus:similiter irā dei sensit.quando post subactam Carthaginem romano imperio:a Roma tamē exulauit:hec Titus Livi⁹. Scipio item affricanus secundus. qui Carthaginem ipsam funditus cuertit.iram dei sensit. quando Rome triumphans de habita victoria die sequenti mortuus inuentus est.hec Titus Livi⁹ Hannibal Carthaginensis.ire dei testimonium euidens fuit. quando post multas victorias habitas p romanos:z maxime

De ira dei. Sermo. xxvi.

post Cānensem victoriam qua oēm vīm romanoꝝ prostravit: ita vt modiū vnum anuloz Carthaginē miserit: in signum maxime victorie habite: qua victoria ita elatus est: vt dixisse p̄beatur. Actū nihil est: nisi peno milite: portas frāgim⁹: ⁊ media verillū pono suburra. Demum superatus a Scipione: cū tādeꝝ romani: euz insequerent: anulo quē apud se habebat venenato: ori apposito: vitam miserabiliter finiuit: hec Titus Liui⁹: ⁊ Iuuenalis. Xerxes quoq; rex persaz: g aduersus greciā veniens: exercitum magnum duxit. In quo vt dicit Justinus lib: 0. ij. habuit septingenta milia de regno: ⁊ trecenta milia de auxilijs. Maues quoq; decies centum milia: vt non imerito proditū fit: ab exercitu eius flumina siccata. Qui tanta superbia ducebatur: vt veluti esset dominus nature: montes in planū deduceret: ⁊ cōuerxa vallium equaret: ⁊ quedam maria ad nauigatiōis commodum: per compendius ducebat. Quiusmodi talis ⁊ tantus: irā dei sensit. Maꝝ superatus ⁊ devictus: miserabiliter sola nauireuersus effugit: ⁊ tandem contemptus a suis: p̄pter belluz in feliciter gestum ab Arthabano eius p̄fecto occisus est. hec Iu-

stinus. Adilciades quoq; atheniensis dux fortissim⁹ post gloriosam victoriā habitam cōtra Darium regem persaz: ⁊ post honorem maximuz inde consequutū iram dei sensit: quando ab atheniensibus condēnatus: quinquaginta talentis: que dux persoluerere nō potuit: in vincula publica coniectus: ibi diez obiit sup̄remū. hic Emilius p̄bus. Themistocles etiā dux atheniensis clarissimus: cuius auctoritate ⁊ prudentia. Xerxes rex persaz deuictus: ⁊ expulsus est: irā dei sensit: quādo a ciuib⁹ suis exilio damnatus est: ⁊ tandē: vt aliquib⁹ placet: veneno sumpto: sua sponte mortu⁹ est. hec Emilius p̄bus. Pausanias similiter: dux lacedemoni⁹: quo duce: Adardon⁹ gener regis persarum: cū ducentis milibus pedum: ⁊ viginti milibus equituz: superat⁹ est: ire dei testimoniuz p̄buit: quādo dū in templo fugisset: vt mortē euadēt: ibi clausus sub Cluo: mori passus ē: h̄ Emilius p̄bus. Sed quid in lōgum sermonē protraho: Iram iustissimi dei: nullus vnq; peccator euasit. Non Lucifer cū suis sequacib⁹. Non primi parētes. Nō gigantes viri robustissimi. Nō Adembroth edificans turrem. Non totuz genus huma-

Dñica tertia in quadragesima.

de nobilibus tm:sz de plebeis: sunt.ccc.milia. Vidēs autē Dauid:gladio euaginato:angelū cedentē pplm̄i suspexit i celū z dixit. Ego sum qui peccauī:z ego iniqz egi. Isti q oues sunt:quid fecerūt: O seuera di iusticia. O aspera punitio. O crudelissima vindicta. Si.n. ppter vnū pctm̄: angelus in tam breui spacio interfecit trecēta milia virozū:qd faciet ergo vob miseris:q tot peccata:tam ifinita z innumerabilia scelera committitis?

tertio principaliter cōsiderare debem⁹ ire dei euasionem. Querit hic vtrum peccatores valeant irā dei euadere. Huic petitioni rñdens dico:q tāta tāqz seuerissima ira:sceuit de⁹ oꝑs in puniēdo peccatores:vt null⁹ vnqz extiterit tante excellētie:fortune:aut ptātis:q manus sue ire potuerit effugere. Exēplis hoc comprobabimus vt res clarius itelligatur. Pōpeius ciuis roman⁹ potentissimus qui totā Asiam romano subiugauit iperio:z sepi⁹ triūphauit:z inter alios triumphos quos gessit trigintasex reges ante currū:manib⁹ post terga ligatis:maxima cū glia duxit. Inter quos fuit Aditridates rex potētissim⁹:irā dei effugere nō potuit. Nā a satellitib⁹

Ptolomei:regis egypti:dū fugeret Cesarē:decapitat⁹ est: de hoc Plutarch⁹. Crassus ciuis romanus:dītissimus z potentissimus:vnus de triūuiris:sensit irā dei:qñ a parthis miserabiliter mortuus est:dum bellū ageret p̄ illos. Cui dictuz est. Sanguinē sitisti:sanguinē bibe. De hoc Plutarch⁹. Adarius similiter quo vitrix totiens consule Roma fuit:qui de Lymbis z de Jugurta rege triūphauit irā dei sensit:dum a Roma exulauit:z morte vilissima affect⁹ est: hec Plutarchus. Scylla similiter:qui dictator romanus fuit:quod officiū maius rome:z qui illariū deuicit z exulā fecit:turpissima morte affectus: ire dei euidentissimū indicium fuit. Plutarch⁹. Scipio affricanus:similiter irā dei sensit.quando post subactam Carthaginem romano imperio:a Roma tamē exulauit:hec Titus Liui⁹. Scipio item affricanus secundus. qui Carthaginem ipsam funditus euertit.iram dei sensit. quando Rome triumphans de habita victoria die sequenti mortuus inuentus est.hec Titus Liuius Hannibal Carthaginensis.ire dei testimonium euidentis fuit. quando post multas victorias habitas p̄ romanos:z maxime

De ira dei. Sermo. xxvi.

post Cānensem victoriam qua oēm vim romanoꝝ prostravit: itavt modiū vnum anuloz Carthaginē miserit: in signum maxime victorie habite: qua victoria ita elatus est: vt dixisse p̄beatur. Actū nihil est: nisi peno milite: portas frāgim⁹: ⁊ media verillū pono suburra. Demum superatus a Scipione: cū tādez romani: euz insequerent: anulo quē apud se habebat venenato: ori appposito: vitam miserabilit finiuit: hec Titus Liui⁹: ⁊ Juuenalis. Xerxes quoq; rex persaz: g aduersus greciā veniens: exercitum magnum duxit. In quo vt dicit Justinus libro. ij. habuit septingenta milia de regno: ⁊ trecenta milia de auxilijs. Naues quoq; decies centum milia: vt non imerito proditū fit: ab exercitu eius flumina siccata. Qui tanta superbia ducebatur: vt veluti esset dominus nature: montes in planū deduceret: ⁊ cōuerax vallium equaret: ⁊ quedam maria ad nauigatiōis commodum: per compendiuꝝ ducebat. Quiusmodi talis ⁊ tantus: irā dei sensit. Maz superatus ⁊ deuictus: miserabiliter sola nauireuersus effugit: ⁊ tandem contemptus a suis: p̄pter belluz in feliciter gestum ab Arthabano eius p̄fecto occisus est. hec Ju-

stinus. Adilciades quoq; atheniensis dur fortissim⁹ post gloriosam victoriā habitam cōtra Darium regem persaz: ⁊ post honorem maximuz inde consequutū iram dei sensit: quando ab atheniensibus condēnatus: quinquaginta talentis: que duz persoluere nō potuit: in vincula publica coniectus: ibi diez obiit sup̄remū. hic Emilius p̄bus. Themistocles etiā dur atheniensis clarissimus: cuius auctoritate ⁊ prudentia. Xerxes rex persaz deuictus: ⁊ expulsus est: irā dei sensit: quādo a ciuibus suis exilio damnatus est: ⁊ tandē: vt aliquib⁹ placet: veneno sumpto: sua sponte mortu⁹ est. hec Emilius p̄bus. Pausanias similiter: dur lacedemoni⁹: quo duce: Adardonī⁹ gener regis persarum: cū ducentis milibus pedatum: ⁊ viginti milibus equituz: superat⁹ est: ire dei testimoniuz p̄buit: quādo dū in templo fuggisset: vt mortē euadēt: ibi clausus sub Cluo: mori passus ē: h̄ Emilius p̄bus. Sed quid in lōgum sermonē protraho? Gram iustissimi dei: nullus vnq; peccator euasit. Non Lucifer cū suis sequacib⁹. Non primi parētes. Nō gigantes viri robustissimi. Nō Adembroth edificans turrem. Non totuz genus huma-

Feria sc̄da tertie dñice.

nuz: qñ aquis diluuij fuerit submersum. paucis. idest octo exceptis. Non Adadiam cū tam innumerabili exercitu: q̄ erat sic arena maris. Nam omnes a Sedeone fuerūt destructi. Iudic. vij. c. Nō reges. Nō ipatores. Nō tyrāni. Non domini. Nō crudeles. Nō parui. Nō magni. Nullus pōt a diuio furore se abscondere. Nemo pōt subterfugere. Nullus euadere. Ira siquidē tremēdi dei punit flagellat dispcdit ⁊ anihilat. unde ipse ait. Deutero. xxxij. Ego occidam ⁊ ego viuere faciam: percutiam. ⁊ ego sanabo: ⁊ non est qui de manu mea possit eruiere. Et ex hoc tremens Dauid aiebat. ps. clx. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernum ades. Si sumptero pennas meas diluculo ⁊ habitauero in extremis maris Et enim illuc man⁹ tua deducet me ⁊ tenebit me dextera tua. hec ille. Cur igitur: O miseri peccatores potentissimi dei precepta contemnitis? Cur in tot vitijs ⁊ sceleribus obstinati perduratis? Cur dyabolica superbia cecati inceditis? Cur non humiliamini sub potenti manu dei: vt eius iram furorem: vindictaz effugere possitis? Expergiscimini iaz: ⁊ vias vestras ita

dirigite: mores componite: ceruicem flectite: vt vobis deum placare valeatis: qui viuere ⁊ regnat: per omnia secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda tertie Dñice. De purgatorio. Sermo. xxvij.

¶ Ac ⁊ hic i patria tua Luce. iij. Tanta est pulchritudo celestis patrie vt in illam ni-

hil maculatum: nihil coinquatum intrare possit: testante hoc Joanne in Apoca. xxi. vbi ait. Non intrabit in ea aliquid coinquatum. Et cū nemo in hac vita: absq; veniali peccato viuere possit: necesse est: si ad celestem patriaz ascendere cupit: vt purgetur in hoc mundo vel in fornace purgatorii. Nec quis q̄s debet in amicis. parentibus filijs. beniuolis. ⁊ amātibus suā spem ponere. Sed dum in mūdo posit⁹ est. studeat. bonis operibus. peccata redimerē. Ad hoc enim in hac nostra patria terrena positi sumus. vt per bona opera. conemur purgatorii penas euadere. Et hoc est quod inquit thema. Fac ⁊ hec ⁊ supple bona opera: in patria tua: ⁊ sūt verba hodierni euangelij. In quo tria habemus documēta. ¶ Primum documētū est q̄ glibet debet honorare patriam

De purgatorio Sermo. xxvii.

suam: in qua natus et nutritus est: iuxta partem primam euangelij: in qua dicitur. Quarta autem diuina facta est. **¶** Secundum documentum est: quod diuina pietas: semper prouidet bonis: dato quod sint inter malos constituti. Hoc patet scilicet euangelij parte ubi dicitur de Helia quod fuit missus ad mulierem viduam in sarepta: a qua fuit sibi prouisus. **¶** Tertium documentum est: quod ira facit hominem peiorem dyabolo. Nam dyabolus duxit christum super montem excelsum: de quo non fuit ausus illum precipitare: sed iudei irati: ipsius saluatorem: duxerunt ad supercilium montis: ut ipsum precipitarent. Hoc tangitur ibi. Repleti sunt omnes in synagoga ira. Quasi quis offenderit: studeat in hoc mundo satisfacere: ne postea puniendus ad purgatorium descendat. De quo purgatorio tria hoc mane considerabimus. **¶** Primo purgatorii verificationem. **¶** Secundo purgatorii punitionem. **¶** Tertio purgatorii subleuationem. **¶** Primo considerabimus purgatorii verificationem. s. Vtrum sit purgatorium. Ad hec rident omnes theologorum scola: et quod maxime. s. Tho. d. Petrus de

tarant. d. Petrus de palu. dñs Albertus magnus. s. Bonauentura. Ricardus de mediavilla: sed per maxime. s. Doc. in. iiii. sen. di. xxi. ar. primo. q. i. in responsione principali: quod purgatorium omnino et infallibiliter reperit. Hec conclusio est vera fidelis: et catholica. Quam conclusionem triplici ratione declaro. **¶** Primo ratione perfectionis. **¶** Secundo ratione reuelationis. **¶** Tertio ratione distinctionis. **¶** Primo dico quod purgatorium est omnino: ratione perfectionis. dicit. s. Doc. parte prima. q. iiii. ar. primo. In corpore questionis Et philosophus. xij. Metaph. Primum principium quod est deus: oportet esse perfectissimum Et Lactantius libro primo. c. iij. dicit. Deus vero: si perfectus est: quia perfectus est: ut esse debet: non potest esse: nisi vnus: ut in eo sint omnia. Hoc idem testatur Dionys. de diuinis no. c. iiii. d. Deus pro omnibus modis est perfectus: ergo opera dei sunt perfecta. unde Deute. xxxij. c. dicit Moyses. Dei perfecta sunt opera. Perfectus autem tunc vnusquodque est: cum sibi nihil deest: secundum modum sue perfectionis: ut patet per Iohannem v. Metaph. Et. iij. Iohannem. Nulla enim res destituitur a propria

Feria. ii. tertie Dñice

operatiōe: vt in primo de celo. Et. iij. metha. Tūc sic. Si purgatoriū non esset. opa dei essent imperfecta: quia essent sine iustitia que exigit vt peccā puniatur: vt dicit. s. Tho. in. iij. di. xxi. ar. i. Si enim per cōtritiōē deleta culpa: nō tollatur ex toto reat⁹ pene: nec etiā semp venialia: dimissis mortalib⁹ tollūtur. Q p³ q³ ille qui post cōtritiōē de peccato z absolutiōē: decedit añ satisfactiōē: post hanc vitā puniatur. Et talis punitio fiet in purgatorio. Dñi qui negat purgatoriū: cōtra iustitiam diuinā loquitur: qd est erroneū z a fide alienum. h. s. Tho. Dñi Platon in pbedōne. Si igitur defuncti mediū cōpariunt in vita tenuisse: sua quiq; uehicula ascendentes: z sup his delati: ad paludem pueniunt acherusia: ibi habitāt iniuriarū penas dātes. z cū purificati sunt absoluunt: z recte factorū digna p̄mia reponant. h. ille. ¶ Secdo dico q³ purgatorium est rōne reuelationis Christus verus deus et verus homo: purgatoriū omnino esse reuelauit: vt clare habet. Mat. xij. c. sic di. Qui dixerit verbum cōtra spiritū sanctū: non remittetur ei: neq; in hoc seculo neq; in futuro. Dñi Grego. iij. dya logor. Et in decretis. di. xv. c.

Qualis. sic dicit. Hac sententiā datur itelligi quasdā culpas in hoc seculo: quasdā in futuro posse relaxari. Qd eniz de vno negatur dñs itellectui p³: quia de quibusdā pceditur. hec ille. Et xv. q. iij. Et co. xxij. q. v. Quid sit. d. xlv. Disciplina. ff. de iudicijs. l. cū pretor. Et quibus colligitur q³ duplex est locus remissionis peccatorū. Vnus in hoc mundo: z alius in futuro. Et tale est purgatoriū. Et Mat. v. Esto cōsentiens aduersario tuo cito: dum es in via cū eo: ne forte tradat te aduersarius iudici: iudex tradat te ministro: z i carcerem mittaris. Amen dico tibi non eries inde: donec nouissimum quadrantē reddas. hec ille. Non iubet deus aliquē peccatorem in hoc mundo in carcerem poni sed in alio. i. in purgatorio: z ibi stabit vsq; ad plenam satisfactiōem: z tunc erit: quod non potest itelligi de incarceratis in inferno: z hoc quia non satisfecit dum erat in vita. i. in hoc mundo. Et Paulus gentiū doc. i. cor. iij. c. dicit. Si quis autez superedificat supra fundamentum hoc: aurū: argentum: lapides preciosos: ligna fenuz: stipulā: vniuscuiusq; opus manifestū erit. Dies eniz dñi declarabit: qz in igne reue-

De purgatorio. Sermo. xxvii.

labitur: et uniuscuiusque opus quale sit: ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superedificauit mercedem accipiet. Si cuius opus arserit detrimentum patietur: ipse autem saluus erit: sic tamen quasi per ignem hoc est per ignem purgatorii. Et. ii. macha. xii. Considerabat. scilicet Judas machabeus. quod ubi qui cum pietate dormitionem acceperat: optimam habere repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis soluantur. h. ibi. Unde Hieronimus in epistola ad Nicetium dicit. Si aliquis in christo amico consentiens in hac vita: purgare peccata minus poterit: post transitum hinc per purgatorij ignis inflammationem expedit. Hoc predicamus dogma veritatis seruantes. hoc credimus. h. ille. Propterea sancta mater ecclesia a spiritu sancto directa: que errare non potest orat vobis pro defunctis: non pro illis qui sunt in inferno: quia ibi nulla est redemptio. Non pro illis qui sunt in gloria: quia non indigent. Non pro existentibus in limbo: quia non sunt incorporati christo per baptismum. ergo pro illis qui purgantur. ergo est purgatorium. Tertio dico quod est purgatorium ratione distinctionis aliqui ingrediuntur ex hoc seculo cum peccato originali: et istis diuina

iustitia prouidit quendam locum: qui vocatur limbus puerorum: ubi nullam penam sensus habent: nisi penam damni: quia scilicet nunquam videbunt diuinam essentiam. Alii egrediuntur cum peccato mortali. Et istis diuina iustitia deputauit supplicium eternum: ubi eternaliter cruciabuntur sine aliqua spe liberationis. Alii transeunt sine peccato veniali et sine peccato mortali: et sine aliquo obligatione satisfactionis. tales directe ad paradysum volant. Alii transeunt cum peccato veniali. Et istis non debetur infernus: quia pro peccato veniali nullus damnatur: nec possunt ingredi paradysum: quia ut scribitur. Apoc. xxi. Non intrabit in ea aliquid inquinatum. Nec limbo puerorum quia locus ille tamen pueris cum originali mortuis est ordinatus. Nec limbum sanctorum patrum: quia ille locus totus vacuus post mortem christi remansit. ergo est necesse quod sit aliquis alius locus in quo purgentur peccata venialia: quibus purgatis anima possit ingredi paradysum. Sunt et alij qui transeunt in charitate: qui post multa peccata mortalia fuerunt contriti et confessi: sed non fecerunt tantam penitentiam quantum debebant: quia pro quolibet peccato mortali debet

Feria sc̄ba t̄rniē Dñice.

imponi penitentia septem anno-
rum: vt. xxxiii. q. ii. Hoc ipsum
xxii. q. i. Predicandum. xxvii. q.
i. De uoram. 7. di. lxxii. Presby-
ter. vbi dicitur. Ad alorum cri-
minum p̄na septem annorum
spacio cōcludatur: isti non pos-
sunt intrare paradysum: q̄ non
satisfecerunt: non debent dāna-
ri: quia sunt in charitate per cō-
tritionē 7 confessionem preba-
bitam: non in lymbo puerorū:
nec sanctorū patrum. ergo neces-
sario concludendū est: q̄ sit lo-
cus purgationis in quo tales
purgabūtur vsq̄ ad minimum
quadrantē: s̄m q̄ diuina erigit
iustitia. Apparet igitur trib⁹ rō-
nibus supradictis: q̄ omnino in
alio mundo est locus purgatio-
nis. De quo purgatorio habet
figura in veteri testamento: vt
p̄ q̄ inter egyptum 7 terrā pro-
missionis manantē lacte 7 mel-
le est desertum medium. Egy-
ptus que interpretatur tenebra
figurat infernum. Terra p̄mis-
sionis significat gloriā para-
dysi. Desertū vero denotat pur-
gatoriū. Et licet multa exempla
possint adduci ad probādū pur-
gatorium: tamē vnū tm̄ accipe.
Habetur. n. in vitis fratrum no-
stroꝝ de penis purgatorij i p̄n-
cipio. Quod duo fratres quorū
vnus nouitijs alter predicator

erat antiquus in conuentu Co-
lonen. eodem die defuncti sunt.
Tertia vero die post h̄ nouitijs
gaudens infirmario apparuit:
vt ipse retulit dicens q̄ propter
feruorē conuersionis quē habu-
it. ita cito purgat⁹ est. Post mē-
sem autem predicator predic⁹
infirmario eidem apparuit glo-
riosus: pulcherrimū monile ha-
bens in pectore: 7 multos lapi-
des preciosos in veste: 7 aure: ac
q̄ coronam in capite. Quāq̄ fra-
ter quereret ab eo: Cur nouiti⁹
cito: 7 h̄ tarde purgatus fuerat
7 quid illa insignia figurabant.
respōdit. Ego p̄pter familiari-
tates seculariū 7 verba solatiij:
diutius in purgatorio fui: s̄ ma-
iorē gloriā sum adeptus. Ado-
nile significat rectam intentio-
nez in deū: lapides preciosi ani-
mas quas cōuertit: corona inef-
fabilem gloriā: quam a domi-
no sum adeptus. Et sic purga-
tus ad paradysum indubitan-
ter euolauit. Et ita patet prima
pars principalis. q̄. s. purgatori-
um est ad expiationem anima-
rum que alicui pene obooxie
decedunt.

Secundo principaliter
considerare debemus
purgatorij punitionez
scilicet vtrū pena qua
puniūtur illi qui sunt in purga-

De purgatorio. Sermo. xxvii.

torio: sit maxima pena. Respondit. s. Tho. in. iiii. sen. di. xxi. ar. i. dicēs. Pena purgatorij excedit omnem penā temporales huius vite. Pro cuius declaratione: nota q̄ magna est vis atq̄ potentia intellectus vt dicit philosophus in. iij. de anima. Max pōt omnia intelligere. Adagna est potentia visus. potest enim oia colorata videre vt dicit philosophus in ij. de anima. primo de sen. et sensa. et iij. de anima. Adagna est potentia auditus que diuersos audit sonos et melodias: vt philosophus dicit. ij. de anima et ij. meth. et de sen. et sensa. Adagna est vis et potentia aliorū sensuum. Nam per eos res species atq̄ similitudines intrāt in animā. vt declarat philosophus. iij. de anima. et de sen. et sensa. et in. i. et ij. postea. et in. i. meth. Et tñ nullus humanus intellectus cū sua potentia: duz corpori in hoc mundo coniunctus est: potest intelligere magnitudinē atq̄ acerbitatem pene purgatorij nullus visus vidit: nullus auditus audiuit: nullus sensus percepit nec percipere pōt. Quia pena adun que quanta e grande: quanta e dura: quanta e afflictiva: quanta e spauentosa la pena del purgatorio. Adagna fuit pēa Bartholamei duz decoriebat. Adagna

pena Laurentij. Adagna fuit pena Vincentij martyris. Adagna fuit pena Petri martyris. Adagne fuerūt pene aliorū martyrum: sed nihil fuerunt respectu minime pene purgatorij. Vñ sanctus Doct. in. iiii. di. vbi supra. q. iij. dicit. q̄ in purgatorio erit duplex pena. Vna damni in quantum. s. retardatur a diuina visiōe. Alia sensus scilicet q̄ ab igne corporali puniuntur. Et quantum ad vtrāq̄ pena purgatorij minima excedit maximā penam huius vite. Et hoc triplici ratione declaratur. Primo. ratione auiditatis. Secundo. ratione generalitatis. Tertio. ratione nobilitatis. Et primo ratione auiditatis. sic. Quanto aliquod bonū magis desideratur: tanto eius absentia est molestior et durior. Patet per regulam topicā in. ij. et iii. Topicorū. sed nullum bonū ita ardentem et affectuose desideratur in hac vita. sicut anima separata. in charitate existens ardentem desiderat videre deum suum glorificatorem: et coniungere se sue maiestati. ergo p̄uatio et absentia et carentia tāti boni maxime cruciat et tormētatur animā. Vnde Prover. xiii. c. Spes que differtur affligit animā. Secundo dico q̄ pena

Feria.ii.tertie Dñice

purgatorij est durior. Sicut bonū: quāto est cōius: tanto est maius et diuinius: ut patet per Iohannem i. Ethicorum. Sed anima separata que est in fornace purgatorij: tota punitur: cū sit simplex et indiuisibilis et nō cōposita: neque partibilis: ut probat Iohannes in primo de anima. Non est ita de corpore. Nam corpus non totū simul punitur: quia est diuisibile: sed patitur in ea parte in qua ledit: nisi per quandā colligationem neruorum. Nam si ledit in brachio: in eo patitur: et nō in alijs mēbris. ergo illa pena que est anime separate in purgatorio eternis ē maxima et intensissima omnium penarū corporalium. Tertio rōne nobilitatis sic. Quāto aliqd est natura nobilius. Tāto eidē impositis plagis magis punitur et cruciatur: ut vult Iohannes de sen. et sen. Et i. ij. de anima. c. gustabile aut. Sed anima respectu corporis est nobilissima: ut declarat Iohannes xvij. de animalibus. d. Anima est nobilior omni corpore: animatum in aiato: viuū mortuo: ens non ente. Et primo Ethicorum. dicit. Bona anime maxime sunt bona. Et. vi. Topici. dicit. Anima melior est corpore: et anime bonum omnibus bonis. Hoc ideo dicit in. ij. et. iij. de anima. ergo pena qua punitur et cruciatur anima in purgatorio est maxima omnium

corporalium penarū. Altius dico per. n. s. Doc. in. iij. pte. q. xvi. ar. vi. Dolor christi in passione fuit dolor maximus: et tñ pena purgatorij: tā est dura et afflictua: quia excedit dolorem passionis christi: ut patet per eundem doc. q. ubi supra ad tertium. Considera ergo: que pena: que doglia: quanto dolore: quāto tormento: quāto incendio et brusamento patiuntur ille paupercule anime que sunt incarcerate et detrusae in illo igne purgatorij. Audi Augustinum ut habetur in decretis. de pe. d. vij. in fine. Prius purgandus est igne purgationis qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis. Sic ignis. et si eternus nō sit. miro tñ modo grauis est. Superat. n. omnem penam quā vnquam passus est aliquis in hac vita. Nunquam in carne: tāta inuēta est pena: licet martyres mirabilia passi sint tormenta: et multi nequam contra sepe sustinuerunt supplicia. Studeat ergo quisque sic delicta corrigere: ut post mortem non oporteat penam tollere. hec ille. Sed quia exempla magis mouent: audi mirabile exemplum. Legit in vitis fratrum ordinis nri. quod quidam frater noster post mortem apparuit cuidam suo amico qui erat aduocatus a quo aduocato interrogatus dixit quod

De purgatorio. Sermo. xxvii.

erat in purgatorio. Interrogatus quanta erat pena purgatorii. Respondit quod si mundus et omnia visibilia in eo arderent: non possent comparari ardori et pene purgatorii. Audi aliud exemplum. Abbas quidam veniens ad mortem carnali amore ductus consuluit quod nepos suus substitueret sibi. Qui factus abbas: dum semel solus iret ad fontem quendam: qui erat in hortu: audiuit quasi vocem avunculi civilatis. Qui ad iuratus ab eo dixit se ibidem inestimabiliter vixit et cruciari. quod carnaliter persuaserat a requirentibus eius eligi in abbatem. Et cum nepos diceret eius non posse multum in fonte temperato affligi. rogavit ut candelabrum cupreum in fonte proijceret: quo statim liquefacto: illi abbacie renunciasset: ipsum amplius non vidit. Manifestum est igitur rationibus: auctoritate et exemplis quod pena purgatorii est maxima penarum corporalium: adeo quod anime ibi cruciantur: comburuntur: incenduntur. Continue clamant versus suos: qui sunt in hoc mundo dicentes illud. Job. xix. c. Misere mini mei miseremini mei saltim vos amici mei: quia manus domini tetigit me. Cogita o fili: et oculo mentali respice aiam patris tui clamantis et dicentis. Misere

mei o fili mi. Compatere mihi: o fili subvenias mihi. O fili recordare quod a me habes esse: a me habes nutrimentum: a me possessiones: a me pecunias: a me domus: a me quicquid habes. Vide fili quod crucior in hac flamma. Recordare fili quot labores: quot angustias: quot sudores pro te sustinui. O fili quomodo crudelis factus es mihi: tu non missas pro me facis celebrari. tu non vestis pauperes. non cibas famelicos. tu non porrigis elemosinas. Cur me oblivioni tradidisti? Non vides quomodo crucior in hac purgatorii fornace? Deum me quia totus vror. Deum me quia totus affligor. Deum me quia totus in igne submersus sum: ligatus sum: i carceratus sum. Adiferere ergo fili: miserere patri tuo: miserere genitori tuo: quia manus domini tetigit me: puniendo in hac crudelissima pena. Sed O dulcissime filie. Consideret quod libet vestrum: et oculo mentali respiciat matrem suam iacentem in illa flamma clamantem et dicentem. Deum me filia mea dulcissima: tu non miseris mihi. Non vides me o filia quomodo crucior: quomodo comburo? Deum me. Non recordari quod ego novem mensibus in utero te portavi: et tot doloribus paravi? Nonne tanto tempore te

Feria sc̄da tertie dñice.

factaui. Quotiens te laui: te nu-
trui: tot vestimenta: tot iocalia
tibi donauī. *M*aa filia misere
mei: miserere matri tue. *A*diu-
ua me. *S*ucurre mihi: vt a tam
acerbissima pena liberari possis.
*Q*uis igitur filius tam ingrat⁹
que filia tam inhumana ⁊ cru-
delis: vt non velit compati ma-
tri sue dulcissime: ⁊ illi subueni-
re eamq; ex tanto ardoze: incen-
dio ⁊ supplicio liberare? *L*la-
mant itaq; estuantes ⁊ afflicti
inestimabili pena patres: ma-
tres: fratres: sorores: nepotes:
auūculi: consanguinei: attinen-
tes: amici: ⁊ sepius miserabilr
repetūt illud. *M*iseremini mei.
miseremini mei: saltē vos ami-
ci mei: quia manus domini teti-
git me.

*T*ertio principaliter con-
siderare debemus pur-
gatorij subleuationem.
s. quō subuenitur illis: qui in tā
to igne affligunt. *R*ndet. s. doc.
in. iiii. sen. d. xl. v. q. ij. ar. ij. *Q*uod
plura sunt: quib⁹ subleuant⁹ ani-
me defunctorū. *S*imiliter *H*re-
gori. vt in decretis. xiiij. q. ij. di.
*A*nime defunctorum quattuor
modis subleuantur: aut subleua-
tionib⁹ sacerdotū: aut precibus
sanctorū: aut carorum elemosy-
nis: aut ieiunio cognatorū: h̄ ille.
*P*rimus modus quo subuenit

aiabus in purgatorio: est missa-
rū celebratio. *C*ōclusio est theo-
logalis: q̄ nihil pōt deo offer-
ri gratius ⁊ acceptius: q̄ sit sa-
cramentū altaris. vii. s. *D*oc. vbi
s̄. dicit. *S*acramentum eucharis-
tie: est sacramentum ecclesiasti-
ce vnionis: ꝓtinens illū in quo
tota ecclesia vnitur ⁊ consolida-
tur. s. xp̄m. vnde eucharistia est
quedaz charitatis origo: siue vi-
culū: hec ille. *E*t ideo misse plus
profunt defunctis: q̄ alia que-
cunq; bona pro eis facta. *O*ffer-
tur enim in missa ille: qui est ve-
rus deus. ⁊ verus homo iesus
christus. *E*xemplum mirabile.
*Q*uidam frater ordinis nostri
post mortem condemnatus in
purgatorio per. xv. annos: post
maturum apparens cuidam
suo amico: qui frater filr erat
ordinis nostri: rogauit eū vt sibi
missarū sacrificio: quod magis
gratum erat deo subueniret. *E*t
statim disparuit. *F*rater ille val-
de cōpatiens aie sui charissimi:
mane sequēti cū magna deuo-
tiōe missaz celebrauit. *C*uz vero
vellet recipere hostiā consecra-
taz: tenens in manu. huiusmodi
verba locutus st. *D*omine iesu
christe si rex soldan⁹ babilonic
teneret aliquē in carcere pro su-
is defectibus: ⁊ quidā camera-
rius qui ei seruisset. xx. annis ro-

De purgatorio. Sermo. xxvii.

garet regem pro liberatione in carcerati: rex pro sua liberalitate: ob preces sui camerarii vlt seruitoris liberaret eum. Dñe non es durior soldano saracenorum. Camerarius tuus suz. Seruini tibi per. xx. annos: et devote isteti seruitio tuo: tenes fratrem meum quasi sclauum compedituz: pro seruitio igitur meo: peto eum mihi dari a tua clementia. Cūq; non semel vel bis: sed iteratis vicibus dicta verba inculcasset: sic missam finivit. Sequenti vero nocte post matutinas: stās in oratione: vidit fratrem predictum ante euz stantē: habitu candido et pclaro. **Q**uesiuit quid esset. **R**espōdit se esse illum qui ei apparuerat. **E**t cum ab ipso quereretur: quomodo sibi esset. dixit. **B**ene per gratiam dei. petisti me a domino: et me tibi dedit. **J**am igitur liberatus a purgatorio vado ad societatem spirituum beatorū. **E**t statim disparuit. **E**cce quāte efficacite fuit vna missa. **S**imiliter habetur de quodā monacho sancti Gregorij: quē iussit Grego. sepeliri in sterquilino: quia sibi occulte reseruaue rat tres ducatos. **S**ed celebratis triginta missis pro eo: ex visione sancti Grego. apparuit germano suo. dicens. **N**unc

vsq; mihi male fuit: sed modo bene est: quia hodie cōmunionem recepi: et sic ad paradisi gloriam volaui. **H**oc habetur in dialogo beati Gregorij. **E**t ex hoc exemplo maxime videtur processisse deuotio fideliz de missis Gregorianis pro liberatione animaruz dicendis. **S**ecundo dico q; anime in purgatorio existentes liberantur amicorum oratione. **D**icit Chrysostomus super **M**atth. loquens de oratione. **N**ihil est homine probo orante potenti⁹. **E**rgo quilibet oret pro suis qz orationes nostre mirabiliter p sunt eis. **S**ed dices. **V**elim scire: quas orationes debeo facere? **R**espōdeo et dico: le meglio re del mondo. scilicet pater noster et auc maria. **D**icas ergo i magno numero has pro anima patris: illas pro anima matris: istas pro amicis: illas pro vicinis. **O**rate igitur seruenter attente et cordialiter compatiēdo animabus in purgatorio. **A**lius dicat. septē psalmos. **A**lter vespuras mortuoz. **H**ic officium virginis: ille de profundis iste miserere mei deus: qz sic adimpletur voluntas dei: vt dicit Grego. et in decretis. clare patet. **x**iiij. q. iiii. c. **O**btineri. **T**ertio cliaz largitione. **N**ā

Dñica. ii. tertie Dñice

sicut aqua extinguit ignem: ita elemosyna extinguit peccatū. i. penā debitā pro peccatis. Et talis purgatio fit i purgatorio. qñ ergo vides pauperē: recordare animā patris tui ⁊ matris tue: forte adhuc esse in purgatorio. Ideo porrige illi panē vel vinū: denariū: vestimentū: calciamē tū: ferculum: cādelaꝝ: ⁊ similia. Quarto subleuātur corporis maceratione: boni filij ⁊ cordiales filie debēt sepe affligere corpora sua ad subueniēdū parētibus in purgatorio: mō disciplinādo corpus: modo ieiunando: modo genuflectēdo: mō visitādo ecclesias osculādo altaria: osculādo terrā ita q̄ nō pretereat dies in qua non fiat aliqđ opus piū pro vestris parētibus. His ergo quattuor modis subleuantur anime que in purgatorio in illa tam vehemēti flāma cruciant. s; q̄ hi duo sacri theologi. s. Grego. ⁊ Doct. s. vt supra dicebāt. Quinto subleuātur legatoꝝ executione. Joānes neapolitanus quē sepe allegat. d. Antonin⁹ in sua sūma dicit in suo quolibet. q̄ heredes ⁊ executores testōꝝ. qui differunt notabiliter exequi legata ad pias causas ex negligētia v̄ auaritia: qz est eis incomodū. ⁊ peccāt mortaliter. Qđ declaro

decē rationibus. ¶ Primo ratione nocumēti seu dānificationis. Si videres aliquē in fornace ignis crudeliter ardere. ⁊ nolles eū indeliberare dūmō posses maxime ip̄o instātissime postulāte: vtiq; mortaliter peccares. qz tūc directe ⁊ caritatē p̄rimi ageres. S; tu vides aiam p̄ris v̄ m̄ris vel fratris tui cui⁹ heres v̄ executor es ardet ⁊ cruciari i igne purgatorij clamātē ⁊ dicētes. Fili miserere mei. fili extrahē me de hac fornace ⁊ nō curas: s; sibi vertis dorsum. ergo peccas mortalr nō distribuendo legata iuxta suā volūtātē qz inferis aie notabile nocumē tū quātū ad erpiationē a pena sed si illa distribueres nō tādū ibi tormētarent. ¶ Secūdo ratione excōicationis. tales. n. mādā tur excōicari. vt p̄. xiiij. q. ij. S; nullus dz excōicari nisi p̄ mortali. ergo peccāt mortaliter. Et in quibusdā dyocesibus est excōmunicatio lata per synodalē sentētiā. ¶ Tertio ratione occisionis. plus est occidere animā q̄ corpus. sed occidēdo corpus est peccatum mortale. qz cōtra preceptum diuinum. Nō occides. ergo occidere animam est peccatum mortale. immo grauius. detinētes autē legata ad pias causas sunt aiarū; necato

De purgatorio. Sermo. xxvii.

res. Pro his duobus audi cō
ciliū quartum carthaginense. z
xiiij. q. ij. Qui oblationes. vbi di
citur. Qui oblationes defuncto
rū aut negāt ecclesijs: aut diffi
culter reddūt: tanq̄ egētiū nece
tarios excomunicētur. ergo mō
taliter peccāt. ¶ Quarto rōne
sacrilegij. Cōmittēs sacrilegiū
fm suū esse cōpletū: vtiq̄ mor
taliter peccat. sed tales sunt sa
crilegi. vt Jero. ait z in decretis
xij. q. ij. glo. vbi dicit. Amico ali
qd subtrahere furtū est: ecclesiā
vero defraudare sacrilegiū est.
¶ Quinto rōne furti. Mā furtū
est cōrectatio rei aliene invito
dño vt. ff. de furtis. l. i. tunc sic.
Qui furatur peccat mortaliter
qz p̄ceptū dñi. Mō furaberis
agit: s; qui nō distribuit legata
cōmittit furtū: qz detinet ea cō
tra volūtatem dñi ergo peccat
mortaliter. ¶ Sexto rōne rapi
ne. Raptor magis peccat q̄ fur
vt declarat. s. Doc. scda scde. q.
lvi. Et in decretis. xiiij. q. v. Pe
nale: qz non solū dānificat pri
mū reb; s; et iniuriat p̄sone: s;
detinēs aliena z nō solū cō
mittit rapinā: qz aufert z deti
net legata p̄vini: ab eo cui lega
ta sunt ergo peccat mortaliter.
¶ Septimo rōne multiplicati
onis. Quotiēs recordaris debe
re restituere z distribuere talia

legata: z pponis contrarium rō
tiens peccas mortaliter. Et sic
multiplicas peccata. ¶ Octa
uo rōne p̄ditionis. Qui cōmit
tit tradimētū seu p̄dimētū pec
cat mortaliter sed detinēs lega
ta est p̄ditor: qz p̄misit testato
ri facere fideliter: z ante tēpus
zē. Et nihil fac. ergo peccat mō
taliter. ¶ Nono rōne periurij.
Qui periurat vtiq̄ mortaliter
peccat: sed tales sunt piuri: qz iu
rāt p̄ fidē: per eoz malā p̄sciaz
per deū: per sanctos: qz satiffa
cient. ergo peccant mortaliter.
¶ Decimo z vltimo rōe dāna
tionis: nullus dānat nisi q̄ est i
peccato mortali. Mō solūes le
gata mortuoz dānat. ergo pec
cat mortaliter. ¶ Hoc. Dñs
enim Jacob; de voragine i cō
memoratione oīum defunctorū
in fine recitat exēplū valde no
tabile sic dicens. Adiles quidā
i bello Karoli magni cū mau
ris pugnatus rogauit cognā
tū suū: vt si in bello moreretur:
equū suū venderet z pauperib;
preciū daret. Quo mortuo: euz
equū nimis sibi placeret: eū re
tinuit. Et post modicū tēporis:
cognatus mortu; tanq̄ sol ful
gēs apparuit ei. dicens. Cognā
te p. viij. dies me fecisti pati pe
nas in purgatorio p̄pter equū:
cuius preciū vt dixeram paupe

Feria. iiii. tertie Dñice q̄dragesime.

ribus non dedisti. Sed impu-
ne non ferēs: hodie. n. ferent in
infernum animam tuam dy-
boli: et ego purgatus vadam in
regnum dei. Et ecce subito in aere
auditus est clamor: velut leonū:
vrsorū: et luporū et ipsum de me-
dio abstulerūt. hec ibi. **O** inhu-
mani filij. **O** tenaces. **O** auari.
O cupidi. **O** negligentes. Cur
estis ita crudeles erga parētes
vestros. Cur non soluitis eorū
legata. Quare nō datis paupe-
ribus et ecclesijs que debetis.
Excutate a modo negligētiā ve-
strā. **Extendite** manus vestras.
Aperite vestras bursas: facite
missas celebrari: porrigite oī-
nes: date elemosynas mortifi-
cate corpora et sensus vestros:
facite o boni filij qđ vobis di-
co: facite ad qđ vos hortor. **Esto-
te** estote clemētes estote p̄pati-
entes parētib⁹ qui in tāta neces-
sitate sunt cōstituti: in tanta pe-
na afflicti: in tanto foco adusti:
a quo dulcissimus deus ipsas
aias parētū vestrorum et simili-
ter liberare dignetur. hic in pre-
senti per gratiā: et in futuro per
gloriam: qui est benedictus et
laudabilis in secula seculorum.
Amen.

¶ Feria tertia tertie Domini-
ce quadragesime. **De inferno.**
Sermo. xviiij.

Vnt congregati. ma-
the. xviiij. Tria sunt
p̄ncipalia loca in qui-
bus iustissimus de⁹
flagella sue iracūdie manifestat
mūdus. s. hic plenus erroribus
locus purgatorij: et habitatio in-
fernalis. De primo. et secūdo lo-
co his duobus proximis tran-
sactis diffuse p̄dicauī. ostēdēs
cum quāta seueritate deus pu-
niat transgressores celestij pre-
ceptorū. Restat nunc hoc ma-
ne videre de tertio loco ceteris
quidem terribilioze: qui merito
vocat̄ infernus. eo qđ inferius col-
locatus sit. In quo vt inq̄t san-
cta mater ecclesia. et trahitur ex
verbis sanctissimi Job. In in-
ferno nulla est redēptio. De ip-
so igitur tremebūdo loco h̄ ma-
ne p̄dicaturus p̄ueniēter assū-
psi euāgelice lectionis verba: q̄
dānatis oib⁹ merito p̄ueniunt
Simul. n. colligati et cōgregati
sūt ad cinas penas sustinēdas:
vt inquit p̄posita verba et in
euāgelio recitata. In quo tria
singularia documēta habem⁹.
¶ Primum documētum qđ
quando videmus proximū no-
strū aliquem defectum cōmit-
tere: non debemus ipsum dif-
famare: sed secrete et cū caritate
corripere. Hoc tangitur p̄ma
euāgelij. parte. **Si peccauerit in**

De inferno. Sermo. xxviii.

te frater tuus etc. ¶ Secundum documentū. q̄ omnes q̄ in hoc mūdo sunt in bono inuicem cōsentientes et cōcordantes quicquid a dño deo petant obtinēt. Hoc tangit ibi. Si duo ex vobis etc. ¶ Tertium documentū est: q̄ nos offendētib⁹ debemus parcere: non septies tantū: sed vsq̄ septuagies septies. i. toties parcere: quotiens nos offendūt. Hoc tangit parte vltima euangelij: vbi dicitur. Non dico tibi vsq̄ septies etc. Quod si non fecerimus: cum lucifero in infernum detrudemur. De quo inferno tria hoc mane considerabimus.

¶ Primo inferni necessitatez.

¶ Secūdo inferni qualitatem.

¶ Tertio inferni p̄petuitatem.

¶ Primo inferni considerare debemus necessitatē. s. Tho. in iij. sen. di. l. q. i. ar. i. Quarto contra. Sen. c. viij. et i plerisq̄ alijs locis. d. De. de tarā. d. De. de palu. d. Alber. magn⁹. s. Bonaue. et Ricardus de media villa. similiter in. iij. sen. dicunt q̄ in infernū esse est oīno necessarium: ad hoc vt peccatores qui ex hac vita in mortali peccato decedunt: eternaliter puniant. Nāc autem necessitatem triplici lege declaro.

¶ Primo lege naturali.

¶ Secūdo lege diuinali.

¶ Tertio lege humanali.

¶ Primo dico q̄ infernū esse necessariū est lege nāli. Ratio nālis dicitur vnicuiq̄ q̄ male et turpiter viuentes debent puniri: vt p̄ per Iphm. iij. Ethic. quia ex quo postposita ratione bestialiter viuunt non sunt digni aliquo honore: sed confusione et vituperio: s̄m q̄ p̄ per Iphum. iij. Ethico. Que punitio debet fieri per suos superiores iuxta culpārū exigentiā pro cōseruatione iusticie: vt vult Iphyllophus. v. Politico. et v. Ethico. Hoc lumine nāli antiq̄ Iphyllophi illuminati concluderunt malos viros: et vt animalia: viuentes in inferno puniendos.

Vnde Plato maxim⁹ Iphylorum in Iphedone sic ait. Si q̄ autem propter magnitudinem peccatorum insanabiles esse cōperiuntur: qui sacrilegia multa ac magna: qui cedes nepharias contra leges: qui alia istorū nepharia perpetrati fuerunt hos quidē omnes conueniens fors in baratrum tartari abicit. vnde nunq̄ egrediuntur. hec ille. Hoc idē affirmat alius Iphyllophus qui zeno vocatur. De quo Lactātius in septimo libro capi. vij. sic inq̄. Esse inferos zeno stoicus docuit: et sedes pioz

Seria tertia tertiae Dñice quadragesime.

ab ipsiſ esse discretas: et illos q̄
de getas ac delectabiles incolē
regiōes. hos vero penas luere:
in tenebrosiſ lociſ: atq; in ceni
voraginiſ horredis. hec ille. Et
ille magn⁹ Iſh̄s Isaac nomi
ne de inferno loquēſ dicit. Ho
mines nō virtuoſe viuētes et de
diti turpiſ actiſ: claudēſ ſub
orbem tristem et tenebroſuſ. ibi
erūt in triſticia ſempiterna: h̄ il
le. Et refert. ſ. Doct. in. iiii. ſentē.
di. xliii. q. iij. ar. ij. q. iij. Et prin
ceps phoꝝ Ari. ad Alexandruſ
magnum. ſic ſcribit. Illecebre
corpis finiunt et exterminantur
in nihilū: et faciūt hoīem ipſum
deſcēdere ad iſernū. h̄ ille. Py
thagoras vero poſuit locū pena
rū in ſpera igniſ: quē in medio
totius orbis eſſe dixit. vt p̄ per
Iſhm̄ in. ij. de celo. Et ponit. ſ.
Doc. in. iiii. d. vt. ſ. Et iteꝝ. Ari.
de pomo. De aīe peccatrici. qz
non habet poſſe redeundi ſur
ſum. qz turpia opa ipediūt aſcē
ſuſ ei⁹. Et Iſlato in Thymeo.
Si aīa nō receperit ſcias et vir
tutes: relegabit ad inferna. Et
Tulius in inuectiuiſ ſ Catili
nam libro. iiii. Ut aliqua forti
tudo iprobis eēt poſita. apud i
feros eiſmodi quedā illi antiq
ſupplicia ipiſ ſtituta eſſe vo
luerunt. hec ille. Et Sen. in q̄
dam Tragedia. Ingēs vorago

faucib⁹ vaſtiſ p̄. Latumq; p̄
dit oibus populis iter. Et idem
Virgili⁹ in. vi. Et Ouidi. Hoc
idē Auicēna. ix. Metba. Hoc
Algazel. Hoc ceteri q̄ plurimi
Iſhi nāles. Iſz ergo hac lege
naturali q̄ neceſſario eſt infer
nus. Et Sc̄do infernuſ eſſe ne
ceſſario declaro lege euāgelica
li. Doctrina euangelij vt dicit
ſ. Doc. in. iiii. ſen. d. xxiii. q. ij. ar.
ij. ad quartū. Et. iiii. cōtra Se
ne. c. lxxv. ē dignior ceteriſ do
ctriniſ. vii et i. i. pte. q. cvi. ar. i. di
cit q̄ in euāgelio nō ſtinentur
niſi que p̄tinēt ad grāſ ſpūſſeti.
Et ſuper epl̄am Iſtoli. Ro. ix.
di. Euangeliuſ ducit hoīem ad
perfectionē. Quid ergo ipſa lex
euangelica de inferno dicat at
tente audiam⁹. Ipſe actor euā
gelij ieſus xp̄s vt ſcribit Lucas
in. vi. Infernū eſſe declarāſ di
xit. Adortuus eſt aut diues et ſe
pultus eſt in iſerno. Adat. xi. Et
tu capharnaū. nunqd̄ vſq; in ce
lū eraltaberis. et vſq; in infernū
deſcēdes: Apoca. i. Habet cla
ues mortis et inferni. Iterum
Apoca. vi. Ecce equus pallidus
et qui ſedebat ſup eū. nomen il
li mors et intern⁹ ſequebatur eū
Et Apoc. xx. Adors et iſernus
dedit mortuos ſuos. qui in ipiſ
erant. Et iudicatū eſt de ſingu
liſ ſm opera eoꝝ. Et infern⁹ et

De inferno. Sermo. xxviii.

mors missi sunt i stagnū ignis. Addam⁹ illud Pauli ad Iphi lip. ij. c. d. In noie iesu : oē genu flectat. celestiu. terrestriu. z iser nox. Deus nullo mō pōt men tiri: qz est veritas sūma. ergo est infern⁹. Tertio infernū eē ne cessario: declaro lege humanali Rex enī humana est duplex. s. ci uilis quā iuriscōsulti pdiderūt: z canonica que a scis patrib⁹ facta est. Et hec clare ostēdit eē isernū: vt pz i decre. d. iiii. c. deni qz in Glo. Cōsuetudo excusat a pena tpali: z non a gehēnali. Et. d. xxv. c. vnuz. §. Alias. Sed eterna illū flāma sine vllō reme dio cruciabit. xij. q. i. Multi. xix. q. iij. Qm. xxiiij. q. iiii. Nec autē vita: que inter celuz z infernū si ta est. xxiiij. q. v. Quid ergo. xriiij. q. iij. c. Qd aut dī sic. Itēz Da thā z Abyron auctores scisma tis fuerūt tra Moysen z Aa ron: nec tm ipsi soli: sed ois sub stantia eoz cum ipsis descendit ad iseros: hec ibi. xxviiij. q. i. Dis ibi. Sed omne qd contra cōsci entiaz fit: edificat ad gehēnam. Propterea san. Tho. in. iij. sen. d. xxij. q. ij. ar. i. q. ij. z in. iiii. d. xlv q. i. ar. i. concludit. d. Infern⁹ est quadruplex. s. damnatoz: puero rum: purgandoz: z sanctoz pa truz. Audi exemplū qd legitur in vitis patruz. Quedam filia:

cuius mater iam defuncta erat sepe cuz lachrymis rogabat de um: vt sibi reuelaret quid esset de aia matris sue. Que per an gelum ad infernū deducta: au diuit multos vlulatus: planct⁹ z gemitus: z multas psonas eu lantes. Inter quas audiuit vnā mulierē clamantē: z dicentem. Heu me: heu me: que pena est ista. Et interroganti filie dixit mulier. Ego sum mater tua ad inferos dānata: vbi crucioz sine vlla spe liberationis. Heu me filia: qz de proprijs hec patioz: qz deliramenta h mibi videbant vniuersa que de sobrietate vide bant: opera aut fornicationis z adulterij. nō mibi videbant esse tormēta. Ebrietatez vero z lu xuriā nō arbitrabar esse penas Et ecce ppter paruā libidinez: quantū recipio cruciatum z su stineo penas. Et ppter exiguas delicias quāta exsoluo tormen ta. Ecce pro pceptu dei qles re cipio mercedes. Apprehēderūt me. n. innumera mala. Et reuer sa in se filia scē vixit. Nūc for mo rōnē sic. Illud sine quo pec catores sceleratissimi nō pnt pu niri est oio necessariū: s; infern⁹ est illd sine quo pctōres nō pos sunt puniri: ergo infern⁹ ē neces sarius. Si enī non esset isern⁹: pctōres n possent puniri: qz nec

Feria. iiii. tertie dñice quadragesime.

in hoc mūdo nec in alio. Quis igit tā durus: tā feris morib⁹: tā rudis: tam obstinatus: tāq; peruersus est: vt nō credat esse ifernū? Credat igit q̄libet: et nullatenus dubitet: q̄ oīno est ifern⁹: quē lex nālis: euāgelica hūana: simul: cū tam euidentissimo exēplo aptissime declarat.

Secūdo principaliter cōsiderare debem⁹ iferni q̄litate. In hac secunda parte intendo declarare cōditiones iferni. Est ibi aduertendū: put colligit ex dictis sacroz theologoz. in. iiii. sen. et per maxime ex sentētis doc. s. i. iiii. sen. Et in. iiii. Contra gen. xij. sunt cōditiones horribilissime ipsi⁹ iferni. Nā ifernus est. Primo carcer vilissim⁹: dicit enim Phils. viij. Ad rha. et. ij. de celo. q̄ si nā reperit vnū p̄toruz: reperit et reliquū: vt si reperit gaudium reperit et tristitia. S; reperit locus nobilissim⁹ atq; dignissimus: qui est celū empyreū vt declarat san. Doc. prima pte. q. lxvi. ar. iij. et venerabilis Beda et Basilius dicunt. Statim q̄ fuit factū: fuit angelis repletuz: plenus omni gaudio et leticia: ergo a contrario sensu reperit locus: q̄ est carcer vilissim⁹. Et talis est ifernus: plenus omni miseria et tristitia. Secūdo ifernus est

carcer profundissimus. vñ dicit ifern⁹: quasi iferius: ppter suā profunditatē: et est centū terre: vt p3 in. iiii. sen. Eccl. li. c. Vita mea erat appropinquans iferno deorsum. Nihil enī est iferno pfundius. Quō rō naturalis clare ostēdit. S. n. Tho. in. li. p. Et phs in. iiii. phy. et in. ij. de celo: ingt. Corpa que sunt magis formalia: sunt nāliter superiora. Per formas enim vnumq; corpus participat diuinū eē: vt dicit Philosophus. i. Physic. Ergo corpus: qd est minus formale est magis iferi⁹: qz min⁹ participat diuinū esse. Et cū ifernus sit distātissim⁹ ab oī sūmitate celoz: et remotissimus: detinentes miseros pctōres: q̄ ita se elōgauerūt a deo dū essent in hoc mūdo: ergo est pfundissim⁹. Justissime quide; qz pctōres q̄to magis peccāt: et in pctis idurātur: tanto magis pdunt esse formale: qd est eē diuinū: esse grē: esse virtuale: eē spūale: et p̄tinue se elongant a deo. Iuxta illud. Prover. xv. Longe est dñs ab impijs: ergo debet eis loc⁹ remotissimus et profundissim⁹. Quia vt dicit. iiii. Physic. Et. iiii. de celo. Et. ij. de aia. Locus et locatum debēt simul puenire. vnde Basilius sup Luc. xvi. Est aut ifernus quidā locus cōis: in itinō

De inferno. Sermo. xxviii.

terre umbraticus vndiq;: et opaculus: cuius est quoddam officium: in profundum tendens: per quod patet descensus aiabus: ad mala danatis. hec ille. Tertio infernus est carcer igneus: sententia est. s. Doc. in. iij. sen. d. xliiii. in principio rationis principalis: et in alijs locis: quod ignis infernalis est verus et realis: non ymaginarius: nec metaphoricus. vñ Greg. i. iij. dialogorum. dicit. Ignem gehene corporeum esse non ambigo. Est elementalis: quod eiusdem speciei est. cum igne specifico per regulam. ij. Top. 2. i. Phicoz. Omnis aqua: omnia aque: eadem specie dicitur. ergo similis: omni ignis: omni igni similis erit. Est perpetuus: non lignis conseruat: sed diuina virtute. Non est consumens: neque anihilans ea: in quibus agit: quia diuina virtus conseruat et aias que corpora. Est insuper valde afflictivus: valde crucians miseros danatos. De quo Aug. xvi. de ci. d. c. iij. Nihil est igne vrere molestius. Ratio per se in proprio. Quanto agens est maioris virtutis et vigoris: tanto actio eius est fortior et vigorosior. Deus autem est virtutis infinite: propterea ignis infernalis est molestissimus: quod agit in virtute dei. Inter omnia elementa ignis naturaliter est maxime actiuus in agendo: habens alia corpora pro materia: vt dicitur a

Pho. iij. Metha. Quanto ergo magis agit et affligit: agens in virtute dei. Sic ignis virtute diuine iusticie cruciabit superbos ambitiosos. Sic vrere vsurarios auaros: atque cupidos. Sic ignis succendet luxuriosos: molles: et nephandos sodomitas. Sic ignis inflamabit obstinatos: duros atque rebelles. Sic ignis tormentabit iracundos: blasphematores: et vindicatos. Sic ignis sumet vindictam contra omnes transgressores legis tam naturalis: quam scripte: que etiam gratie. Sic ignis comburet accidiosos: pigros: atque somnolentos. Sic faciet vindictam maximam de peccatis cogitationum: locutionum: de peccatis operationum. Sic ignis est tam vebemens: tam vigorosus: quod omnes danatos eternaliter et sine cessatione cruciabit. Sed dices. Quatus est ignis infernalis? Respondet. s. Adacharius prout reuelauit sibi caput mortuum: quod ignis inferni: tantus est in inferno: quantum distat celus a terra: et tantum habent danati de eo super capita eorum et tamen sub pedibus suis. Sic dixit caput illius mortui quod iurauit. s. Adacharius: vt habet in vitis patrum. Propterea Isa. c. xxxij. Exclamat di. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante Aut quis habitabit ex vobis cum ar

Feria tertiatercie Dñice q̄dragesime.

doribus sempiternis. **O** miseri
 peccatores. **O** negligentes. **O**
 insensati. **O** delicati. cur non ti
 metis tantum ignē? Cur non
 consideratis tantum ardozem?
 Cur nō rememorati vobis flā
 mā illam vlttricem? Si in hoc
 igne nostro non potestis susti
 nere: q̄ extrema pars vnus di
 giti cōburat pp̄ vehemens icen
 dius. quid facietis cum tota ani
 ma: et postea cum totus corpus si
 mul cum anima imergat in illo
 infernali igne. **Dñi Abach. ij. c.**
Laborabūt ppli i multo igne.
Et Ezech. xxiij. In igne ire mee
 cōsumpsi eos. **Apoc. x.** Qui nō
 est iuēt̄ in libro vite script̄: mis
 sus ē in stagnus ignis. **Time**
igitur filij eum: qui hunc igne
creauit: hūc ignē ordinauit. hūc
ignez vigorosius fecit: i quo pec
catores miseri eternalit crucia
bunt. Sic docet nos domin̄.
Mat. x. d. Euz timete qui habz
 potestatez corpus et animam p
 dere in gebennam. **Quarto i**
fernus est carcer horridus. Et
dr̄ horridus ab horrore. Job. x.
Vbi sempitern̄ horroz ibitat.
Et h̄ ē i aspectu demonū. Sic
āt ex visioe dei p̄sequit̄ aia oē
bonū. Iuxta illd̄ Exo. xxxij. **O**
stēdā tibi oē bonū: sic ex iussioe
diuina aia dānata p̄sequit̄ maxi
mū horrozē: mariuz timozē: ma

rimuz tremozē. **Et vt iuxta vul**
gare loquar maximū spauēruz:
atqz maximaz penam. Legit. n.
q̄ fuit quidā sanctus monach̄
qui in ecclesia: quēdā demonia
cū iueniēs: coraz omnib̄ demo
nez adiurauit: vt astātibus om
nib̄ diceret: quid de eterne pe
ne magnitudine sentiret. Qui
demon coactus ait. Et q̄ hoc
q̄d queris v̄bis exprimere pos
set: Nā vt de iuumeris penis
taccā: quas miseri peccatores
passuri sunt: tāta solū ē pēa i vi
sioe luciferi q̄ si eēt possibile: et
ip̄e corpus haberē: et in oriente
cōsisterem: totusqz mūdus ar
deret: et flāmis exurentibus ple
nus esset: potius ab oriēte vsqz
ad solis occasum per medium
flāme vorātis eligerem pertrā
fire: vt solā luciferi faciem decli
narem. Ideo dicit̄ Job. xx. **Da**
dēt et venient sup eū horribiles
glo. i. demōes. Propterea bea
tissima virgo orauit filiū vt in
cuis transitū non vidēt figuraz
demonis. Quinto infern̄ est
carcer tenebrosus atqz obscur̄.
Sunt enim in inferno et tene
bze densissime: et obscuritas mi
rabilis. Ratio autez harum te
nebrarū est duplex. Vna natu
ralis: altera ē theologica. Pri
ma rō nālis est: qz infern̄ ē i cē
tro terre: vt p̄z in. iij. sen. d. xliij.

De inferno. Sermo. xxviii.

Et Greg. in. iiii. dialogor. Et
 iō locus ille est maxime remo-
 tus a luce solis et lune: et stellarum:
 et est lux occupat a mole terre: quā
 est corpus grossum et oppacum.
 Secūda ratio theologica. Repro-
 bi. n. in hac vita pposita sibi lu-
 ce grē: elegerūt magis tenebras
 quā lucē. verbi grā. Proposuit tibi
 deus lucē humilitatis: et tu eli-
 gis magis tenebras supbie et va-
 nitatis: quā redō honores: dignita-
 tes: et officia. Proposuit tibi lu-
 cem castitatis: et tu eligis tene-
 bras luxurie et carnalitatē. Pro-
 posuit tibi lucē misericordie et
 liberalitatis: et tu magis eligis
 obscuritatē auaritie et cupidita-
 tis. Dñs Jo. iij. c. Dilererūt ho-
 mines magis tenebras quā lucē
 quō dignū: iustissimū et rōni cō-
 sonū ē: ut puet ex necessitate lu-
 ce i penā: quā pēserūt ex vo-
 lūtate i culpa. De talib⁹ dicē dñs
 Mar. xxiij. Ligatis manibus et
 pedib⁹ mittite eū in tenebras ex-
 teriores: quā damnati sunt: extra
 ābitū dñe misericordie. Sed di-
 ces. Certū ē quod i inferno ē ignis.
 quā est ibi lux. Quō ergo i inferno
 sunt tenebre ita dense: Rñdeo
 fm. s. Doc. in. iiii. sen. Et Bre.
 i. ix. moral. Et Bona. et Ricar.
 Quōd h̄ fit ignis ibi. ē tñ ignis su-
 mosus et sulphureus. fceus. tur-
 bidus. piccus. et valde pmixtus

ita quod nihil ibi perspicue videtur
 sed solūmō sub quādam vmbrosita-
 te: vident illa: quā afflictionē cor-
 di ingerere pnt. Dñs Irido. in
 pmo li. de sum bo. sic ait. Ignis
 gehēne: lucebit miseris ad au-
 gmētū pene: ut videāt vñ dole-
 ant: et nō lucebit ad solationē:
 ne videāt vñ gaudeant. hec ille.
 Videbūt. n. dānati multitudi-
 nē demonū tā horribiliū. Offe-
 rēt se dānatis diuersis formis
 trāfiguratos. Aliq i forma vr-
 fox: aliq in forma leonū: aliquē
 i forma lupor: et sic de singulis
 Videbūt eos ipoperātes. Vi-
 debūt multitudinē dānator: et
 sic magis dolebūt. Videbūt il-
 los ppter quos peccauerūt. Vi-
 debūt patres filios: filij paren-
 tes. Videbit inimicus inimicū
 pcialis pcialē. Videbūt mulie-
 res luxuriose amatores suos: et
 sic discurredo de alijs. Nō est
 ergo ibi lux: qua miseri dānati
 possint letari: sed magis tristari.
 Quā maxima est miseria pec-
 catorū qui magis volūt eternā
 liter esse in tenebris quā in luce.
 Sexto infernus est carcer feti-
 dus et omni mūndicia plenus
 vnde dicit Basilias pout. s.
 Tho. adducit. in. iiii. quod in fine
 oia elemēta diuident. a. purga-
 buntur. Et quicquid i eis pulchrū
 et clarū est remanebit superius

Feria tertia tertiae Domine quadragesime.

ad gloriam beatorum . quicquid autem in eis fetulentum et penosum descendet in infernum ad penam damnatorum: et ita feces omnium creaturarum in infernum colligentur. Ex quibus intollerabilis fetor emanabit in penam damnatorum. Et sic infernus erit: sentina omnium fetorum. Fetor autem infernalis causabitur a quatuor. primo a fetenti mortuo. Demones. n. qui sunt damnatorum socii: sunt valde fetidi. Joel. ij. Ascendit fetor eius et ascendit putredo eius quia superbie egit. Secundo a fetentis supplicio: quia pena fetenti. s. sulphurea puniet. ps. xix. Ignis sulphur et spiritus pcellarum pars calicis eorum. Tertio a fetenti corpore suo quia corpora damnatorum erunt fetida. Isa. xxiii. de cadaveribus eorum ascendit fetor. Quarto a fetenti loco. Terra. n. infernalis tota est fetida quia omnium fetorum et imundiciarum est sentina. In iudicio vero deus purgabit omnes res: et earum feces et imundicias projiciet in cloacam infernalem. Terra. n. est frigida sicca et obscura. In iudicio deus ab ea separabit quicquid est frigidi tatis: siccitatis et obscuritatis: et projiciet in infernum. Aqua est aliquando turbida. gelida et tepestiosa: sed tunc deus omnia ab aqua dividet: et totam turbulentiā et tepestiositatem et congelationem in infernum prohibet. In aere vero generantur nubes . grandines . fulgura et tonitrua. tunc deus omnia ista separabit ab aere: et in infernum mittet. Ignis. n. habet fumositatem et ardorem et lucem. tunc autem deus separabit a luce ardorem et fumositatem et mittet ad regionem damnatorum. Non solum autem deus in cloacam infernalem projiciet feces clementorum: sed etiam aliarum rerum. Si quidem fex gaudij est dolor. Fex sapientie est fatuitas et obliuio. Fex sanitatis egritudo. Fex vite mors: tunc deus a gaudio separabit dolorem: a sapientia fatuitatem et obliuionem: a sanitate egritudinem: a vita mortem. Et omnem dolorem: obliuionem: fatuitatem: infirmitatem: et mortem: in latrinam projiciet infernalem. Deus quales fetor. Deus quanta putredo Deus quanta imunditia. Isa. iij. Erit pro suavi odore fetor. Itaque concludit sanctus Theobaldus. in. iij. d. l. q. ii. ar. ij. nihil erit: quod non sit eis materia tristitie: nec decribit aliquid pertinens ad tristitiam. hec ille. ¶ Septimo infernus est carcer verminosus. Hec pena est maxima. De qua Isa. ultimo capitulo. dicit. Vermis eorum non morietur. In inferno namque vermes mortales

De inferno. Sermo. xxviii.

credendi sunt: qui carnes impiorum sine fine corrodent. Vnde Judith. xvi. Dabit ignē et vermes in carne eorum. Item Eccl. vij. Vindicta carnis impiorum ignis et vermis. Sed querunt doctores vtrum in inferno sit vermis materialis: an vermis spiritualis. Respondet sanctus Doct. in. iij. contra gen. c. xix. Et in. iij. sen. d. l. ar. ij. q. iij. Vermis qui in damnatis ponitur non debet intelligi esse naturalis sed spiritualis: qui est conscientie remorsus: qui dicitur vermis in quantum oritur ex putredine peccati: et animam affligit: sicut vermis corporis ex putredine oritur affligit pungendo. hec ille. Si autem intelligamus corporaliter quod in inferno sit vermis materialis. Hoc est ex diuina potentia in ultionem damnatorum: ut sicut in hac vita de vermibus delectati sunt. i. de rebus corruptioni subiectis: quod maxime verificatur in luxuriosis: qui delectantur carne que in vermes conuertitur: propter quod dicitur Job. xxiiij. Dulcedo illius vermibus: sic et vermes patientur in penam. Iuxta illud Isa. xliij. Subter te sternetur tinea: et operimentum tuum erunt vermes. Ex quibus apparet quod lectus damnatorum erunt vermes et

serpentes. O delicati. si morsus vnus pulicis non permittit vos dormire: heu quid facietis cum tot tinea: tot vermes: tot serpentes: non vna nocte: non vna die: sed eternaliter mordebunt vos: eternaliter masticabunt carnes vestras: eternaliter corrodent medullas. sugent sanguines. Sine igitur sit vermis conscientie id est spiritualis: siue vermis materialis ut quidam volunt: pena erit maxima: dolor erit intolerabilis: cruciatus erit inexplicabilis. Octauo infernus est carcer penuriosus. Quis vnquam enarrabit quanta paupertas: quanta necessitas: quanta indigentia fit in damnatis. Daret in diuitie Epulone: qui in inferno positus iam. Ad. cccc lxxxvij. anni sunt quod vna guttula aque petijt: quam minime obtinere potuit. O miserrime epulo: vbi cella vinaria tua in qua erant tot diuersa genera vini? Vbi pocula mellita. Vbi diuersae confectiones ad refrigerandum. Vbi zuchorum et ponia granata: Vbi electuaria exquisita. Vbi multitudo famulorum: qui solerti cura tibi ad votum seruebant. Vbi flumina currentia per tuas possessiones. Heu miserrime ex tot abundantijs.

Feria tertia tertiae Dñice quadragesime.

in tāta constitut⁹ es miseria : vt nō vnā gutta; aque habere possis. **O** q̄ta miseria. **O** q̄ta calamitas. **O** q̄ta paupertas. **O** diuites. **O** gulosi. **O** abūdantes in seculo. **O** vos q̄ nō potestis vna die ieiunare: quid facietis in inferno? **M**ā ibi nūcūq̄ cibum: nūcūq̄ potuz: nūcūq̄ refrigeriū habebitis. **S**emp esurietis: semper sitietis: semper ieiunabitis: semper in summa egestate eritis. **A**udite dominum per os **I**sa. lxx. c. loquentes dānatis et di. **E**cce serui mei comedent: et vos esurietis. **E**cce serui mei bibēt et vos sitietis. **E**cce serui mei letabunt: et vos confundemini. **E**cce serui mei laudabunt pre exultatione cordis: et vos clamabitis pre dolore cordis: et pre p̄tritiōe spiritus ululabitis. **H**ec ille. **M**ono in fern⁹ ē carcer frigidus. **H**oc tāgūt cum dī **M**at. xxiij. ibi erit fletus et stridor dētū. **S**tridor enī dētū causat a frigore infernali. vnde s̄m **S**eruiū. **I**nfernus dicit tartarus a tremore frigoris: qd̄ ē apd̄ iferos **J**ob. xiiij. **A**d nimīū calozē trāsiet: ab ags niuiū. **S**z dices: certū ē q̄ in inferno ē ignis. **Q**uō ergo ibi erit frig⁹? **R**espōdit **R**icard⁹ i iij. q. di. **D**ānati siml̄ affigent̄ in quadā p̄fusione: nō tū vnuz

alterius remittit virtutē: eo q̄ agant̄ inquantū sunt instrumēta diuie iusticie. **I**. **T**ho. iij. di. l. q. ij. ar. iij. q. i. **D**icit dānati fransibunt ex vehementissimo calore ad vehementissimū frigus: s̄ ne hoc q̄ in eis sit aliquod refrigerium. **S**cotus aut̄ dicit q̄ trāsire itensissimo calore ad intensissimum frigus: et econuerso: non refrigeriū prestat: s̄ afflictionē auget. **S**icut p̄ per experientia illoz: qui aliquñ valde frigidū: ad ignē trāscentes magis affliguntur. **C**ausabit̄ isuper ille stridor dētū animi indignatione et furia mentis contra deum et cōtra seipsoz et contra illata tormenta: propter quod semp erunt i dolore et timore. **I**n quoz p̄sona dicit. **P**s. **T**ior et tremor venerūt sup me et contraxerunt me tenebre. **D**ecio infernus est carcer maledict⁹ ppter gravitatē tormētōz et multitudinē penaz quas miserini dānati sustinent i inferno. **C**ōtinue querēt mortē clamātes et dicētes. **O** mors veni et interfice nos. **O** mors occide nos. **O** mors tolle n̄m eē: n̄z itelligē: n̄m viuē. **O** mors cur tātū tardas? **C**ur tantū nos expectare facis? **S**z dices. **Q**uō ē possibile vt dānati querāt mortē et destructionem sui ipsius cū hoc

De inferno. Sermo. xxviii.

fit penit⁹ cōtra naturale deside-
rium omniū : vt phs dicit in. ij.
de anima. ibi inqt: omnia appe-
tunt esse z illi⁹ naturaliter causa
agunt. Et Augu. in libro de li-
bero arbitrio. Considera quātū
bonū est esse: quod z beati z mi-
seri volūt. ergo nō videtur q^d dā
nati querāt mortē. Rūdeo fm
s. Doc. in. iij. di. l. Esse ē duplex
s. esse sine pena: z hoc oēs appe-
tunt: z esse cū pena z cruciatu z
tormento perpetuo: z tale esse
nullus appetit: sed potius mori.
Vnde Philosoph⁹ in. v. ethy.
Carere eni malo est quoddam
bonū. Quod enim dicitur q^d es-
se z vivere ab oibus appetitur
naturalr: non oportet hoc acci-
pere quantū ad malam vitam
z corruptam: z eam que in tri-
stitijs: vt dicit phs in. ix. ethyco.
Vñ Adat. xx. di. Bonū erat ei
si natus nō fuissz homo ille. Et
Jerony. Adelius est nō esse q̄
male esse. Damnati igitur que-
rent mortem: z oino vellent po-
tius non esse: q̄ sic esse. Vnde
Apo. ix. In dieb⁹ illis desidera-
bunt hoies mori: z fugiet mors
ab eis. Videntes autem q^d nō
possunt mori irascuntur z denti-
bus fremētes blasphemāt deū
qui eos creauit. Adaledicūt de-
um qui tantā potentia; habet:
qua eos ita seuer⁹ punit. blasphe-

māt patrē z filium z spiritūs san-
ctū. Blasphemāt sanctos z san-
ctas. Blasphemant diē conce-
ptionis: diē natiuitatis eorū: pa-
rētes qui eos genuerūt blasphe-
māt. Blasphemant lac quod su-
xerunt ab vberibus maternis.
Blasphemant quot dies: quot
ebdomadas: quot mēses: quot
annos vixerunt in hoc mundo.
Adaledicūt baptismum z alia
omnia sacramenta: pater bla-
sphemat filiū. filius patrē. Ad-
ter blasphemat filiam. filia bla-
sphemat matrē. frater blasphe-
mat fratres. soror sorores. cogna-
ta cognatā. ptialis ptialē. amasi-
us amasiam. Patet h⁹ veritas
Apo. xvi. c. vbi Joannes ait. Et
māducauerūt linguas suas pre
doloze: z blasphemauerūt deū ce-
li p⁹ dolorib⁹ z vulnerib⁹ suis: h⁹
ille. ¶ Vndecio infernus est car-
cer priuati⁹ seu priuatiōis. Dā-
nati qdē sunt p⁹uati visiōe diuine
essentie: q̄ est tota b⁹itudo n⁹ra.
Nō eni vidēt p⁹ez: nō filius: nō
spūm sc⁹m. Sūt p⁹uati dina frui-
tiōe: sunt p⁹uati dina adhesiōe.
Et h⁹ ē pena maria: excellēs oēs
penas hui⁹ mūdi: que vocat⁹ pe-
na dāni. vñ Chri. s. repa. lapsi.
Nōnulli iperitoz putāt sibi sa-
tis eē z optabile videri: si geben-
na rātūmō carcāt. Ego at mul-
to g⁹uiores: q̄ genēna: dico esse

Feria tertia tertie dñice.

eruciat^r remoueri z abijci ab il-
la glia. Et ifra. Excludi a beat:
z alienū effici ab his: que p̄pa-
rata sūt scis: tm̄ generat crucia-
tū: tm̄ dolorē: vt z si nulla extri-
secus pena torq̄ret: h̄ sola suffi-
ceret. oēs enī gebēne supat cru-
ciatus. h̄ ille. Sūt insup priuati
p̄sortio angeloz. ap̄loz. marty-
rū. p̄felloz. virginū: atqz oīuz ce-
lestiū virtutum. Sunt exclusi a
pulcherrima celoz habitatione
Nō gaudēt: nō letant. non can-
tāt. nō ridēt. nō p̄solant: cū nul-
la sit in eis: cā leticie: sed cā oīs
tristicie z oīs doloris. **D** poue-
reti. Sed forte dices. pōt ne exp̄-
mi quāritas z magnitudo pene-
dānatoz? Rñdeo z dico: oīo ē
īpossibile exprimē magnitudi-
nē z acerbitatē penaz dānato-
rū. Audi exēplū iauditū. Rēci-
tat. n. Cesarius qz qdā ditissim⁹
defunct⁹: vrozī sue apparuit: re-
uelās sibi: se esse dānatū. At il-
la. Nō p̄fuerūt elemosyne ma-
gne z hospitalitates q̄s exhibui-
stis? Rñdit: nihil mibi p̄fuerūt
ad vitā eternā: qz p̄pter vanam
gliaz feci ea. Et addidit. Si oīa
folia arboz verterent in liguas
tormenta mea explicare nō pos-
set. **I**post hec euocat^r z p̄pulsus
totū castrū in eius abscessu con-
cutit: hec ille. vnde Aug. lib. ex-
hortationū ad Julianū comitē

fic ait. De illis qb⁹ p̄parat^r do-
lor nimius: ardoz flamme: fitis
sine extinctu: fletus z stridoz dē-
tium: oculoꝝ lachryme: tenebre
exteriores sine luce: pena inter-
minabilis: vbi mors optat^r nō
dabit: vbi nō est honor senioris
z regis: nec dñs super seruum:
nec mater diligit filiū aut filiā:
nec fili⁹ honorat patrem: vbi oē
malū: z omnis indignatio: z fe-
tor z amaritudo abūdat. h̄ ille.
Duodecimo z vltimo ifern⁹
est carcer lachrymosus z luctu-
osus. **A**dat. xxiij. **I**bi erit flet⁹ z
stridoz dentiuꝝ. s. **T**ho. in. iiii. di.
l. diē. **I**n fletu corpali sunt duo
s. lachrymaz resolutio. Et quā-
tum ad hoc fletus tēporalis in
damnatis esse nō possunt: quia
post diē iudicij: quiescētē motu
primi mobilis: non erit aliq̄ ge-
neratio z corruptio: vel corpa-
lis alteratio. **I**n lachrymaz aut
resoluitio: oportet esse illi⁹ hu-
moris generationes: qui per la-
chrymas distillat. **S**cdo in fle-
tu corpali: est capitis z oculoꝝ
turbatio. Et hoc erit in dānat^r
z in aīa z in corpore. **M**az tunc
aīa maxime affligetur: z corp⁹
īmutabitur in bonū vt in beat:
z in maluz: vt in damnatis ab
aīe passione. h. s. **T**ho. **A**d idē rē-
dit **R**icar. in. iiii. di. **E**rit ibi ma-
xim⁹ dolor iterioꝝ: qui significa-

De inferno. Sermo. xxviii.

bitur per signa in facie et oculis: cur turbatione et motu capitis: et cum stridore dentium: vultusque tristitia. Considerantes enim ipsi miseri damnati eorum statum: vident se: a tam vilissimo carcere detineri et in tam profundissimo atque obscurissimo loco recludi: cognoscunt et sentiunt semper se ab igne cremari: vident continue horribiles demones. Et perierunt continue omnes miseriam: omnem fetorem: omnem consuetudinem morsum: vehementissimum frigus. Aduertunt se nunquam mortuos: sed in eternum in tormentis duraturos. percipiunt se ad horribiles blasphemias impelli vident insuper se priuatos gloria paradisi angelorum atque omnium sanctorum consortio. vident se esse derelictos ab omnibus suis amicis. Cognoscunt quod eorum memoria ex toto perierit: et totius ordo vniuersi: extra eos est armatus. Intelligunt quod omnis spes salutis ab eis est ablata. Certissimi sunt quod nunquam inde liberabuntur sed sine fine in eternis erunt penis. Cognoscunt et experientur verificari id quod de eis dicit Grego. In inferno erit frigus intollerabile: ignis inextinguibilis vermis immortalis: fetor intollerabilis: tenebre palpabiles: flagella ce detur: horrida visio de-

monum confusio peccatorum: desperatio omnium bonorum. Erit enim miseris mors sine morte: defectus sine defectu: quia mors ibi spiritus incipit: et defectus deficere nescit hec ille. Ex quibus omnibus mouetur a planta pedis usque ad vtrique cum perturbatione oculorum et faciei cum stridore vehementissimo eiulantes et ululantes. plorant et incessanter lachrymantur. O si possemus apponere aures: profecto audiremus voces lugubres: voces lachrymosas: voces flebiles: ululatus maximos: quibus et si ferrea essent corda utique ad participandum mouerentur. Unde Bernardus in sermone. xvi. super cantica sic ait. Paucos gehennas: paucos iudicis vultus: ipsis quoque tremendum angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potestis: a facie furoris: a fulgure et ventis mundi: a conflatione elementorum: a tempestate valida: voce archangelorum: et a verbo aspero. Contremisco a dentibus bestie infernalis: a ventre inferri et a rugentibus preparatis ad escam. Horreo vermem rodentem et ignem ardentem fumum et vaporem. sulphur et spiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. hec ille. Et iterum Bernardus super cantica. eodem sermone. Quis dabit capiti meo aquam: et oculis meis

Feria. ii. tertie Dñice

fontē lachrymarum: ut preueniam
fletibus fletum: et stridorē denti-
um: et manū pedūque dura vin-
cula: et pōdus chatenarū premē-
tiū: stringentiū: vrentiū nec ōsu
mentiu: Deu me mater mea
ut quid me genuisti filiū dolo-
ris: filiū amaritudinis: et idigna-
tionis et ploratiōis eterne: Cur
exceptus genibus. cur lactatus
vberibus: natus incōbustione: et
cibum ignis. hec ille.

Tertio considerare debe-
mus inferni perpetua-
tem. Quærent. s. Doc.
vtrum infernus cum suis penis
sit perpetuus et eternus et in defici-
ens: an temporalis et finē habēs. Rñ
dēt oēs sacri theologi: tā sancti quā
alij: et p̄cipue. s. Tho. in. iij. d. xl-
vi. q. i. ar. iij. d. Infernus cum om-
nibus suis penis atque tormētis
est eternus et nunquā habebit fi-
nem. Et hoc triplici probat rōne.
¶ Primo propter offensi dignitatem.
¶ Secundo propter retributionis
condigne equalitatem.

¶ Tertio propter voluntatis pra-
ue immobilitatem.
¶ Primo quod infernus cum oibus
suis tormentis est eternus pro-
pter offensi dignitatem. P̄na
s̄m p̄m in. v. Ethic. taxat s̄z di-
gnitatē ei⁹ in quē peccat. Deui.
xxv. P̄mo mensura delicti erit
plagarū modus. Dñ maiorē pe-

na punitur qui percussit alape
principē: quā aliū quēcunqz. S̄z
quicunqz peccat contra deū cuius
p̄cepta trāsgreditur et cuius ho-
norē alijs imptitur: duz in alio
finē constituit. Maiestas autē
dei est infinita. ergo quicūqz mō-
taliter peccat: dignus est infini-
ta pena. Et ita clauditur quod iu-
ste pro peccatō mortali peccator pe-
petue puniat. Hec est p̄ma rō-
s. Doc. vt. s. ar. iij. Ergo infern⁹
cum suis penis ē etern⁹. ¶ Secūdo
infernus est eternus propter retribu-
tionis condigne equalitatem.

¶ Secūdo. n. diuine iusticie exigit: quod
sicut premia r̄ndentur p̄portiona-
biliter actibus virtuosis: ita pe-
ne respōdeant peccatis: sed pre-
mia beatorū erunt eterna: vt d̄r
Mat. xxv. Iusti autē in vitam
eternā. ergo et pene dānatorū
erūt eterne Mat. ibidē. Ibiunt
hij. s. dānati in suppliciū eternū.
Hec. b. Tho. in. iij. d. vt supra.
Et p̄ria sc̄de. q. lxxxvij. ar. iij. Et
S̄ Ben. lib. iij. c. cxliij. Per to-
tū. vnde Mat. xxv. Dicit iudex
vniuersal̄ iesus xp̄s. Discedite
a me maledicti in ignēz eternū
qui patus est dyabolo et ange-
lis eius. Et p̄pterea Aug. in. ii.
de ci. dei. c. i. ait. Factus est ma-
lo dignus eterno: qui in se. pe-
remit bonum quod esse posset
in eternum. ¶ Tertio et vltimo

De inferno. Sermo. xxviii.

infernus et sue pene sunt eterne propter voluntatis prave immobilitatem et eternitatem. Nam apud diuinum iudicem voluntas reputatur pro facto: quod ipse magis intuetur eorum quam ea que foris patent: ut. i. Re. xvi. Et ideo licet culpa illorum: qui sunt in inferno actu voluntate sit temporalis: tamen voluntas et affectu seu affectione est eterna. Nam ille qui mortaliter peccat proponit fruitionem temporalem fructiioni eterne ultimi finis: et magis vellet si posset: illo temporali bono in eternum frui. Sed ita dicitur puniri: ac si eternaliter peccasset. Unde Gregorius in. iiii. dialogorum. Et de pe. d. i. c. Voluissent. sic dicit Iniqui ideo sine fine deliquerunt: quod cum sine vixerent voluissent utique iniqui si potuissent sine fine vivere. ut potuissent sine fine peccare. Quod ostendunt. n. quod in peccato semper vivere cupiunt: qui nunquam desinunt peccare dum viuunt Ad magnam ergo iudicantis iusticiam pertinet: ut nunquam careant supplicio: qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato. Et iterum in lib. mor. dicit. Ad districti iudicij iusticiam pertinet. ut nunquam careant supplicium quorum mens in hac vita nunquam voluit carere peccato. Et nulli detur iniquo terminus ultionis: qui quoadiu voluit noluit habere terminum

criminis. hec ille. Voluntas ergo peccatoris: quod voluit esse perpetua in peccato: dicitur esse immobilis et perpetua in penis et supplicio Nec Raynerius in summa de penis inferni. Sed ergo ex his tribus rationibus theologis quod infernus cum suis penis atque tormentis perpetuis est: et eternaliter cruciabitur peccatores: qui ex hac vita in peccato mortali transierunt. Unde miseri damnati cruciabuntur in inferno: per tot milia milium annorum: quot sunt gutte totius maris: omnium fluminum: omnium fontium: omnium stagnorum: omnium riuorum: omnium puteorum: omnium cisternarum atque omnium pluuiarum. Cruciabuntur dico per tot milia milium: quot sunt lapilli et arenule omnium littorum: quot sunt folia omnium arborum: omnium herbarum: grana omnium bladorum squame omnium piscium: quot sunt pilae omnium hominum: atque omnium animalium. Quot sunt pene omnium volatiliu: stelle omnium celorum: quot sunt angeli tam boni quam mali: quot sunt homines qui fuerunt. sunt: et erunt. Quot sunt littere in omnibus libris totius mundi: quot racemi vuarum: quot grana seminum. Et propter hoc punientur: tormentabuntur in eternum et in seculum seculi: sine aliquo fine. Unde Apocalyp. xliij. Ascendit fumus tormentorum

Feria quarta tertie dñice.

Teorum in secula seculorum. Quid
igit facitis o miseri peccatores?
Quare non relinquitis peccata:
quibus tantus cruciatus eternali-
ter parat? Cur non scinditis cor-
davestra? Cur non agitis penitentiam?
Cur non affligitis corpus: sensus
et affectum mundanum? Cur dormi-
tis in fœcibus peccati? Cur non
attenditis: quo finaliter ituri estis:
Heu pigri. Heu tepidi. Heu
negligentes. Heu somnolenti. Sur-
gite a somno peccati. Abijcite opa
tenebrarum. Deponite opa dy-
aboli et arma lucis induite: quibus
possitis eternas penas euade-
re. Orate deum dicentes illud Job
x. Dimitte ergo me: ut plangam
paululum dolorum meum ante quem va-
dat et non reuertar ad terram tene-
brosam et operam mortis caligi-
ne. Obi umbra mortis et nullus
ordo: sed serpentinus horror in-
habitat. Quod nobis concedat ille:
qui est sanctorum gloria. Sic per
gratiam: et in futuro per gloriam:
qui vivit et regnat in secula se-
culorum. Amen.

**Feria quarta tertie dñice. De
honore parentum. Sermo. xxx.**

Honora patrem tuum
et matrem tuam. Mat.
xv. Divina providen-
tia: qua cuncta guber-
nantur et disponuntur tanta est
quod voluit parentibus providere

ut a filiis quibus plura benefi-
cia contulerunt affectu pariter et ef-
fectu semper honorarentur. Unde
et inter decem precepta in duabus
tabulis distincta. primum scilicet ta-
bule voluit esse. ut cuncti filii suis
parentibus debitum honorem et obe-
dientiam exhiberent. Hinc Hieronimus
in epistola de honorandis paren-
tibus. filios alloquens ait. Imita-
mini filii Machabeum. quod ma-
tri suadenti mortem obediit. et du-
rum imperium gratanter aggressus
est ne offenderet genitricem.
Hoc est autem quod precipit salua-
tor in euangelio hodierno. d. hono-
ra etc. In quo euangelio tria sin-
gulariter documenta habemus.
Primum documentum quod propter
leges municipales. et ordinatio-
nes particulares non debemus om-
mittere observationem divinarum
preceptorum. Hoc tangit. prima euan-
gelij parte. ubi dicit. Accesserunt
ad Iesum scribe et pharisei etc.
Secundum documentum est. quod illi
qui sunt maliuoli. et supsticiosi
de quocumque defectu proximi: quam-
vis minimo. semper tamen scandalizan-
tur more phariseorum. De quibus
dicit secunda parte euangelij. Sicis-
que pharisei etc. **Tertium** docu-
mentum est quod cibum et potum non co-
inquinant hominem. sed male cogita-
tiones. et preceptorum transgressio-
nes. coinquinant hominem. Hoc

De honore parentū. Sermo. xxix.

p3 ibi. Rñdens aut Petr⁹ rē.
Et qz totū hoc euangeliū perti-
net ad honore parētū. Ideo de
ipso honore parentū tria bodie
considerabimus.

CPrimo necessitatem.

CSecūdo peccabilitatem.

CTertio diuersitatem.

CPrimo circa honore parentū
considerare debem⁹ necessitatem
quāta necessitate cogant filij ho-
norare parentes. q̄druplici lege
declaro. primo lege nāli. sc̄do lege
dinali. tertio lege hūanali q̄rto
lege exēplari. Primo lege nāli de-
claro. Dic. s. doct. i. fa. fe. q. c. vi.
ar. iij. Ois effect⁹ nāliter ad suā
cāz reducitur: vt dic⁹ Iphs in libr.
de cāis. vñ Dyo. de di. no. dicit
c. iij. De⁹ oia in se uertit: diri-
git: trahit: z ordinat: sic oium cā
a qua oēs effect⁹ depēdēt: vt dic⁹
Procul in libr. de cāis. Et Ari.
in pmo Meth. pmo d celo. In
sc̄do vegetabiliū. In libr. de vita
z morte. In libro de secretis se-
cretorū ad Alexā. Et Plato in
Thimeo z Apuleus de deo so-
cratis. Semp enī opz. q̄ effect⁹
ordinet ad finē agētis. Adani-
festū est aut: benefactorē in quā-
tū hmōi: eē cām bñficiari. Et iō-
nālis ordo requirit: vt ille qui
suscipit bñficiū per grarūz recō-
pensationē: cōuertat ad bñfacto-
rē: fm modū vtriūsqz. Benefa-

ctori qdē inq̄tū hmōi debebho-
nor z reuerētia: eo qz hz rōez p̄n-
cipij: s; per accūs debet ei sub-
uētiōvl sustētatio si idigeat. Inī
oēs aut bñfactores mūdi p̄m⁹
est de⁹: q̄ ē p̄ncipiū essendi z gu-
bernādi i nobis. sc̄di sunt parē-
tes. s. p̄r z m̄r. P̄r est bñfactor
p̄ncipalis occurrēs in generatio-
ne: vt phs dic⁹ in. ij. Iphs. Et vt
p̄ncipiū actiū: vt dic⁹ Iphs i li.
de aialib⁹. m̄r No est p̄ncipiūz
passiū m̄strās māz s; filij dñt
h̄re respectū ad p̄ntes vt ad cāz
eos honorādo z venerādo: licet
nūq̄ possint eos equalēter ho-
norā z venerari: vt dicit phs.
vii. ethi. S; dices. Que bñficia
h̄nt filij a parētibus? Rñdet. s.
doc. in. iij. sen. d. xli. q. i. ar. ij. cuz
pho. viij. Eth. di. Filij tria ma-
xima bñficia h̄nt a patribus.

CPrimū est bñficiū cēntiale.
CSecūdo ē bñficiū nutrimētale.
CTertiū ē bñficiū doctrināle.
CPrimū bñficiū ē cēntiale. s.
eē. Qd bonū tā grāde est vt sit
ip̄is filiis fundamētū oīuz bono-
rū aliorū. Mā qz nō h̄nt cē: nullū
aliō bonū h̄re p̄it: n̄ vitā: n̄ sen-
sū: n̄ corp⁹: n̄ aiaz: n̄ grāz: n̄ do-
na: n̄ diuitias: n̄ famāz: n̄ sciaz: n̄
sapiāz: nō vtutes: nō glīam pa-
disi. Adeo ipsūz esse est bonū vt
ab oibus sit desiderabile. Vn-
de Iphs. ij. de anima inquit:

Feria quarta tertie Dñice.

oia appetūt esse: et illius cā agūt
 sūm nām. Propterea Boetius:
 de ebdomadib⁹ ait. Dium bo-
 norū: ipm esse bonū est. Cū igit
 filij a parentib⁹ receperint esse:
 qđ est tā excellēs bonū: debent
 eis honorē: reuerētiā. et timorē.
 Quā enī parentes loquunt: filij
 rñdeant cū reuerētiā: capite dis-
 coperto. manib⁹ plicatis. dicen-
 tes. Dñe ita: dñe nō. Mater ita
 mater nō: sic apud nos est s̄sue-
 tudo cū. si iuuenis loq̄t cum su-
 periore. O q̄ dulce. O q̄ suauē
 in aurib⁹ parentū: verbū illud.
 p̄r et mater. Crede mihi tali ver-
 bo: viscera eorū mollificātur et li-
 quefiūt. Quapropter Eccle. vii.
 c. Honora patrē tuū: et gemit⁹
 m̄ris tue nō obliuiscaris. Ad-
 mēto qm̄ nisi p̄ illos nō fuisses.
 Et Tob. iij. c. Cū accepit deus
 s̄iam meā corpus meū sepeli et
 honorē habebis matri tue: oib⁹
 dieb⁹ vite ci⁹. Ademor enī esse
 debes que et quāta picula pas-
 sa sit p̄pter te in utero suo. Cū
 aut et ipsa cōpleuerit tēpus vite
 sue sepelies cā circa me: hec ille.
 O q̄ta picula et dolores et āgu-
 stias patiunt matres p̄pter fili-
 os: pdunt gustū: pdūt somnum:
 pdunt vires corpis. affliguntur
 tristant et alterātur. S; p̄ maxi-
 me cū tps p̄r aduenerit. Quis
 explicare pōt dolores sensibiles

et penas quas patiunt. Certe im-
 credibile ē: nisi eis q̄ experiētiā
 habēt. vnde Iero. de honoran-
 dis parētib⁹. P̄beatur paren-
 tib⁹ amorī m̄rta formido: q̄ pri-
 mi nobis sunt cā essendi. Exhi-
 bete patribus filij. qđ vos pote-
 stas paterni nominis cogit que
 adeo est. eorū meritis attributa.
 vt ipsa de vobis exigat. qđ na-
 tura iubere nō potuit. Adtrib⁹
 quoq; debitā ipendite reueren-
 tiā. que vobis vteri liuore serui-
 entes. pondus corporis tolerāt.
 atq; ignotā portantes infantiā.
 famulatū quendā exhibent na-
 scituris. illo tempore nō tm̄ sibi
 mater esurit. nec acceptos sola
 digerit cibos. Materno victu
 alit. et ille qui latz. eiusq; mēbra
 alterius comestione pascuntur.
 vt homo futurus. alienis morfi-
 bus saturatur. hec ille. Scdm̄
 beneficiū est nutrimētale. Nu-
 trimentū enim vt inquit P̄hs
 in. ij. de anima. ordinatur ad cō-
 seruationem indiuidui. Nutri-
 unt utiq; filios ipsi parentes. et
 maxime dando eis lac propriū
 ad comedendum et masticando
 cibū. Laborat pater: exercet se
 mater: vt sufficienter provideāt
 filiis in cibo: et potu: vestimētis.
 calciamentis. Laborant p̄tegē-
 do et defendendo a cōtrariis. la-
 uando. balneādo. auferēdo im-

De honore parentū. Sermo. xxix.

mūdicias purgando pāniculos eos desiccādo. modo ad ignem modo ad soles. Conant insuper parētes. eos nutrire sine plāctu. sine fletu: mō blandiēdo: modo applaudēdo. Et multotiens ipi parētes nō capiunt somnuz ne filij aliqd patiant aduersi. vnde Iero. de honore parentum ait. Admēto parentū esse. q̄ talis sis quoz manibus incrementa sumpsisti. hec ille. Quia autē a parentibus filij acceperunt nutrimentū: cogunt̄ ⁊ ipsi naturali lege: exhibere ipsis parentib⁹ magnā diligentiam: vt sicut diligenter nutrierunt filios: in infantia: pueritia: ⁊ adolescentia: sic ⁊ ipsi filij cum diligētia nutriant eos in senectute: in infirmitate in necessitate. Hanc diligētiā ofndit sapiēs. Ecclesiasticus. iij. c. Fili suscipe senectā patris tui: ⁊ nō tristesc cū in oī vita tua. Si defecerit sensu veniā da illi. hec ille. Senecta parentū ē fastidiosa imūda. bauosa. grauis. tediosa. suspitiosa. ifructuosa. Tu igif fili suscipe eā: memorans qñ tu eras ifans: quō turbabas parētes tuos: fletu ⁊ ploratu: nō sinebas eos dormire: deturpās teipz: in cunis iacēs: iuolūt⁹ in stercore ⁊ vrina: sicut porcellus ifimo: nec parētes te bozebāt: s; tolerabāt: subueniē

tes in oib⁹ tuis necessarijs. Suscipe senectā pris: cum sero dormitū pgit discalcādo: cū necesse fuerit purgādo sibi pedes: tū dēdo vngulas: in lecto collocando: applicādo pānos calcfactos. Quādo de nocte clamat: queritur. dolet: surgant filij: petētes quid facto opus sit. Subministrent sibi vasa ad superfluitates capiēda. Dent sibi de iulepo: de zucharo: de stillato: pcurant cibaria delicata: iurta eozū facultatem: ⁊ si opus fuerit pro medico mittāt. Cū surrexerunt assent: filij: iuuent vestiāt: ducāt ad ignē: lauent sibi manus. faciem. caput pectinent. calciēt. apertent sibi vestimenta. sint cuz eodum erit domū. dum pergit ad ecclesiā. velut baculus senectutis. sint solliciti. attenti ne cadat i via. ne offendant sibi pedes. Audiāt cum eo diuina: rogantes ⁊ orātes pro eius salute. Cūq; ad domū reduxerint eos. preparēt sibi mensam: hauriant vinū. ministrent aquā: incident panem. carnes. fruct⁹. poma. ⁊ si necesse sit. ori suo ponant. tēpoze estiuo expellāt muscas. faciāt ei del fresco. Filie preparent ferculuz. salsam. cibaria bñ condita. Loquant sibi verba dulcia. verba psolatoria cōfortando ad cibuz capiendū. Post refectionē red

Feria. iiii. tertie Dñice

dat cū eis gratias deo. Iuuent ipse filie matres in omni famulatu. lauent scutellas. ollas. vten filia. gaudeant scopare domos. lauare pānos. infantulos leuēt mane. caput illis lauēt. Vestes dissutas ⁊ laceratas. discant resarcire. etiā fasciare infantes nō pudeat. Suscipe ergo filij senectutem patris tui. qz ab eo habes eē tui. quia ab eo nutritus es. quia quicqd ipse habet tuuz est. Et ne cōtristes eum: nec in verbo: nec in facto. s; verba tua sint dulciora super mel ⁊ fauū. Et si defecerit sensu caueas filine ipsum irrideas: sed sibi compatere. Audi Jerony. de honorandis parentibus ad filios loquentē. Audite filij salutiferam iussionem. ⁊ precepta legis affectu dñi amoris implete? Seruite parētibus futuri parētes. ⁊ matres vestras tenera diligite pietate. vt ⁊ vestre cōiuges mereantur matrum nomine nuncupari. Memo patrem asperis verbis ledat. Non fiat amara dulcedo. hec tñ fit inter parentes ⁊ filios. qđ dño iubente natura constituit. Affectum sonet quicqd lingue dixerunt liberorū Inter charas cōiunctasq; personas. pietatis iura seruentur. hec filioruz ora loquātur. quod delectat parentes audire. hec il

le. Et iterum Jerony. in epistola de honorandis parentib⁹ ait. Sit tibi grata vita ipsoꝝ. quibus carior est vita tua q̄ propria. Redde amoris vicem colende pietatis. hec ille. Tertiu est beneficium doctrinale: parētes filios docent loqui. docent. idest debent docere. se signare signaculo crucis docent. Pater noster Ave maria ⁊ Credo In principio erat verbus. Salue regina: docent bonos mores. docent virtutes. inducunt ad cōfessionem. ad missam. ad predicationem. mittunt eos ad scolas. ad studium. ⁊ sic ipsi filij efficiuntur docti in diuersis scientijs. Ob quas aliqui medici. aliqui legiste. aliqui canoniste. aliqui theologi. aliqui predicatores. aliqui dominorum cōsiliarij. aliqui rectores. aliqui oratores. aliqui generalis studij regentes. aliqui epi. aliqui cardinales. aliqui papa. sicut experientia docet. Quātum valet lumē scientie. Sciētia enim purgat. illuminat ac perficit intellectum. Ideo oēs eam naturaliter appetunt. vt inquit Philosophus primo Adetha. Lum igitur filij ab ipsis parentibus acceperint lumen doctrine coguntur. lege nature. ipsis parentibus magnam exhibere obedientiaz. vt

De honore parentum. Sermo. xxix.

quod ipsi dixerint sine ꝓtradi-
 ctione: statim obediendo cõple-
 ant. vnde Apost. Ephe. vi. Filij
 obedite parētibus vris in dño.
 Hoc. n. iustum est. Obediētes
 oino debēt parētibus esse: in li-
 citis ꝓ honestis marie: que non
 sunt ꝓtra aie salutem. vñ Dgo
 de san. victore ait. Obedire de-
 bemus parētibus in oibus: ex-
 ceptꝫ in his in qbus dei patris
 dilectio offenderet. Et Jero. ad
 furiā. Honora patrem tuū: sꝫ fi-
 te a vero patre nō separat. Tā-
 diu scito sanguinis copulā: q̄-
 diu ille suū nouerit cõditorem.
 Alioqñ tibi David ꝓtinus cla-
 mat. d. Audi filia ꝓ vide: ꝓ incli-
 na aurē tuā: ꝓ obliuiscere popu-
 lum tuū: ꝓ domū patris tui. Et
 cõcupiscet rex decorem tuū. hec
 ille. ¶ Sc̄do necessario inducū-
 tur filij honozare parētes lege
 diuinali. Deus. n. in. iiii. ꝓcepto
 sue sacratissime legis: ꝓcipit et
 vult oino: qꝫ parentes honoren-
 tur: ꝓ eis reuerētia exhibeatur:
 sic dicēs. Honora patrem tuū
 ꝓ matrem tuā vt sis longeuus
 super terraz Exo. xx. ꝓ. c. Et
 qui maledixerit patri vel matri
 morte moriatur. In nullo ꝓ eni
 ꝓcepto ponitur ista ꝓmissio ꝓ
 cominatio: nisi in hoc ꝓcepto
 de honore parētuz. Quo datur
 intelligi q̄ placet deo: qñ hono-

rantur parentes: ꝓ quantū sibi
 displicet quādo non honozant.
 Et vt nullus se excuset: posuit
 in ꝓctica: tale ac tantum ꝓce-
 ptum. Mā ipse filius dei: verus
 deus ꝓ verus homo: honozauit
 matrē suā in vita: cui subiectus
 ꝓ obedientissimus fuit. Luc. ij.
 venit nazaret ꝓ erat subditus il-
 lis. vñ Bernardus. Quis: qui-
 bus: deus hominibus. Mō le-
 git fuisse: in domo virginis ali-
 quis: nisi ipsa virgo: Joseph: ꝓ
 christus. vbi aut sunt tres per-
 sone in domo: multis indigent
 seruitijs. Quis faciebat fuitia
 in domo: Lerte christus. Dicit
 nāqꝫ Lucas. Erat subditus il-
 lis. Et ipemet christus dicit. Fi-
 lius hois non venit ministrari
 sed ministrare. Adat. xx. c. Ad-
 gister hysto. Sc̄o. iquit christus
 portabat aquam de fonte naza-
 reth. Virgo sacratissima pie-
 cuz Joseph contēdebat: de ꝓz-
 tando aquam. s. qꝫ ipsa iret ꝓ
 aqua. Sed. s. Joseph: econtra:
 volebat ire. At benedictus fili-
 us iesus dirimens questionem
 portabat lagenam aque. dicēs.
 Pater mi: vos estis antiquus
 ideo non decet. Et vos mater
 mea estis illa que me genuistis
 spiritussancti virtute. Ideo ego
 vobis debeo honorem ꝓ ser-
 uitia exhibere. Si ego obuiam

Sera. iiii. tertie Dñice

fuissem christo: dixissem utiqz. Ma bñdicte fili: vos qui estis dñs: et mundi creator: portatis aquā. Cur non precipitis angelis ut deferant vobis aquā: vel cur nō precipitis terre ut in domo v̄ra pducatur aquā recente? Rñdisset. Hoc facio ut demerēplum alijs: et ita pratico hoc preceptū de honore parentū: ut oēs filij discant a me: et sint obediētes suis parētibus. O bñdicte fili. Propterea August. ait. Erubescat homo fieri supbus: qz humilis fact⁹ est deus. Honoravit matrē in morte: qz pendens in cruce Joāni eam commēdavit. O fili dulcissime quasi imemor passionis tue: de dulcissima matre curā habes. Honoravit post mortē: qz ut Sedulius dicit et Ambrosius. Resurgens a morte primo dulcissime matri apparuit. Itē honoravit matrē viventē: qz eaz in suā reuerendā matrē elegit. Honoravit eam morientē: qz psonalr̄ tuz tota curia celesti ad ei⁹ mortem venit. Honoravit matrem de hoc seculo recedentē qz ipaz cum corpore et aia ad suā dexteraz collocavit. Honoravit matrem in celo regnantē quia per eius manus oēs gratie trāseūt. Similiter et omnes m̄ie. Dñ cantat ecclesia Maria mater

gratie: mater misericordie. Quis igitur filius supbus iam nō honorabit parentes? Quis arrogans: quis tumēs: nō dignabitur imitari dulcissimū filiū eterni patris: dulcissimū filium intemerate virginis. dulcissimū filium sc̄tissimi senis Joseph: patris spūalis et putativi. Idz igit qz lege diuinali oēs filij tenent parētibus obedire: qd summo deo placet: adeo ut primū preceptuz qd deus dedit: post precepta pertinentia ad honorē suuz est preceptū de honore parentū di. Honora patrem tuū et matrem tuam. Tertio coguntur filij parentes honorare. lege humanali. Sancta mater ecclesia in cōcilio gregensi determinavit. Qui nō honorat parentes debet excoīcari. Idet hoc in decretis. d. xxx. c. i. Insuper qui nō honorant parentes nō dando eis alimēta videntur homicide. In decretis. xij. q. ij. c. Qui abstulerit. et. xxij. q. iij. Inter cetera. et. d. lxxxvi. Non satis. Et Ambro. d. lxxxvi. c. Inde singularis. sic dicit. Ceterū traditio dei est: ut pri⁹ pascas parētes. Max si iuxta diuinū oraculum: Stumelia parētū morte luitur. q̄to magis famis: q̄ multo grauior est. Quo loco insolentē p̄is isrenat iactatiā. hec ille. Et. vi. q. i. c.

et ga
qui se
humili
liat
Mandi
tur.

De honore parentū. Sermo. xxix.

Infames. Propterea qui p̄res
contēnit vel derelinquit oē ius
p̄dit: vt hētur per Baldū. L. de
infantibus ⁊ expositis liberis. l.
vnusquisq; . Idus dico. Si fili
us eēt papa nihilomin⁹ d; ho
norare parētes fm Bal. ff. de i
iis vocādo. l. adoptiuū in princi
pio. Filij. n. semp tenent debitā
⁊ deuorā obediētā ⁊ reuerētiaz
parentib⁹ exhibere. vt. L. de pri
ma prāte. l. ⁊gruēt⁹. Et. ff. de in
iis vocādo. l. Generaliter. Im
mo si nō honorāt parētes p̄dūt
hereditatē ⁊ ipsa priuātur: ⁊ bo
nis paternis: vt in Autētico de
appellatione. §. cognoscit. Et. §.
Cās: col. viij. ⁊ in glo. in. c. Qui
tauat. de iureiurando. S; ⁊ exē
pla. hoc loco nō sunt p̄mittē
da quibus filiorū aius ad pen
tū amorē prouocari potest. Re
citatur Valerius maximus lib. v.
q; Coriolanus nobilis ciuis ro
manus marimi ⁊ filij in repub.
existens inique dānatus a ro
manis: exiit Romā ⁊ trāsiuit
ad Volscos inimicos Roma
noꝝ: a quib⁹ factus est dux bel
li: ⁊ Romanos. Qui viriliter
dimicās: ⁊ post multas ciuita
tes ⁊ terras adeptas. ad fossas
q; miliū passuum ab vrbe: ca
stra posuit: agrū romanū depo
pulas. Coegit romanos suppli
care sibi pro pace. Ad quē p̄mo

miserunt legatos: deinde sacer
dotes cū insulis. Qui nihil p̄fe
cerūt. Stupebat senatus. Trep
dabat populus. viri ⁊ mulieres
exitum pariter lamentabātur.
Tūc Deturia mater Coriolani
ducēs secū Volūniā vxorē pre
dicti Coriolani ⁊ filios eius: p̄
uenit in castra Volscorū. Quā
cū Coriolanus filius eius vellet
āplecti. illa renitēs ait. Sine vt
sciā an ad hostē venerim: an ad
filiū: an captiua mater sim: an
non. O felix senectus mea: qua
te exulē: deinde hostē patrie vi
di. Quō potes populari hāc pa
triā que te genuit atq; aluit: nisi
te genuissem Roma nō oppu
gnaret. Cūq; fletibus ⁊ eiulati
bus terrā impleret Coriolanus
cōmotus atq; cōplexus matrem
ait. Expugnasti ⁊ vicisti irā me
am: patriā tuis precibus liber
tati dono. Cōtinuoq; cū exerci
tu discessit. Aliud exēplū ibideꝝ
Valerius ponit: ⁊ Plinius li.
vij. Quedā mulier ob quoddā
flagitiū: cū fuisset morti adiudi
cata: noluit eam iudex cōbure
re vel alia morte publica eā puni
re p̄pter honorē parentū: s; in
clusa est carceri: vt ibi fame pe
risset. Filia vero ei⁹ que erat nu
pta de licentia iudicis eā in car
cere quotidie visitabat: prius
tamen eam diligenter perscrū.

Feria quarta tērtie Dñice.

rabatur ne aliquid comestibile sibi deferrer. Illa vero extracto vberē singulis dieb⁹ pprio lacte matrē alebat. Cū vero iudex miraret⁹ q̄ tāto tēpore viueret: repertū ē q̄ fiebat. Et sic iudex pietate mot⁹: matrē filie donauit. Aliud insuper exēplū ponit in libro de natura animalium. Quando ciconie senescunt: filij parentes suos in nido ponūt: et velut infantes iuxta pectus suū collocant: fouent et nutriunt. Queq; etiā alia animalia ferocia naturali instinctu: suos patres amat. D igitur ingratiſſimi filij. D bestiales filij. D paganiſ deteriores. D crudeliores bestiis. estote parentib⁹ obediētes. estote humiles. estote reuerētes. Sitis timorati. sitis solliciti eis subueniēdo: eis seruiendo. eos supportando. qz ad hoc lex naturalis. lex diuinalis. lex humanalis vos cōstrigit. vobis precipit vobis imperat. Vnde Jerō. ait. Exolue fili quod debes: et officia debita: quacūq; exhibe famulatu: qz parentibus nemo reddere pōt quantū tenentur. hec ille. Et Amb. Fili quantum tibi summis iudiciū si non pascis parentes. Illi debes qd̄ habes illi debes quod es. P̄dase pascemarem. Mā si pauperis: adhuc non reddidisti crucia

tus et dolores quos pro te passus est. Nō reddidisti obsequiū. qd̄ pro te illa gestauit. Non reddidisti alimenta que tibi tribuit: non pietatis affectū: mulgēs in labiis tuis vbera. hec ille. Dic poterit fieri finis: qz materia est aliquantulum proluxa.

Secundo principaliter circa honorē parentū considerare debemus peccabilitatē: vbi querūt doctores vtrum inobediētia filiorū erga parentes sit peccatū mortale. Respondeo prout colligitur ex dictis. s. Tho. scda scde. q. c. v. ar. i. Filij inobediētes contumaces et rebelles parentibus. peccāt mortaliter s; illud Ro. i. et. ij. thy. iij. vbi inter cetera peccata mortalia cōputantur peccata inobediētes. Quod triplici ratione declaro.

Primo rōne trāsgressionis. Secūdo rōne lapidationis. Tertio rōne maledictionis. Quarto rōne trāsgressiōis sic. Quicūq; trāsgredit legē diuinā et eā nō obseruat: peccat mortaliter. S; inobediētes et rebelles et contumaces parētib⁹ trāsgrediūtur legē diuinā q̄ precipit vt filij obediāt et honorēt parentes: vt p̄z Exo. xx. Mat. xv. c. di. Honora patrē tuum et matrem: tuam. ergo inobediētes et contu-

De honore parentū. Sermo. xxix.

maces parētib⁹ peccāt mortālī.
Secūdo rōne lapidationis sic
 Mull⁹ d; lapidari z iterfici nisi
 p̄ pctō mōtali: s; fili⁹ iobediēs z
 irreuerēs parētib⁹: d; lapidari
 z iterfici. p; hoc. Deut. xxi. c. vbi
 dī. Si genuerit hō filiū p̄teruū
 z cōtumacē: q non audiat p̄ris
 ac m̄ris iperū z coercit⁹ audire
 p̄tēserit. app̄hēdēt eū: z ducēt
 ad seniores ciuitatē z ad portas
 iudicij: dicētq; iste fili⁹ n̄r p̄ter
 uus z p̄tumar ē: monita n̄ra au
 dire p̄tēnit: cōmestatiōib⁹ vacat
 z luxurie atq; cōuiujs: lapidib⁹
 obzuet eū ppl's ciuitatē z moriet
 vt auferat malū de medio v̄ri:
 z vniuersus isrl' audiēs p̄time
 scat. h ille. Et Exo. xxi. Qui ma
 ledic̄ p̄ri v̄l m̄ri morte moriat. g
 filius iobediēs peccat mortālī.
Tertio rōne maledictiōis fi
 lij iobediētes z irreuerētes ma
 ledicunt. anathematizant z ex
 cōicant a deo p̄re z filio z spū
 sc̄to. ergo peccāt mortālī. Deut.
 xxvij. c. Maledict⁹ inqt deus oī
 potēs: q nō honorat p̄rez suuz z
 m̄rez suā: z dicet oīs populus.
 Amē. Ecclē. iij. c. Est maledict⁹
 a deo q erasperat p̄rez z m̄rem
 suā. Sc̄n. ix. Maledictus Chā
 puer suus suorū erit. p̄rouer.
 iij. c. Oculū qui subsanat p̄rem:
 z qui despiciat p̄cepta m̄ris: effo
 dian eū corui de torrētib⁹: z co

medāt eū filij aqle. De talib⁹ fi
 lijs maledictis z excōmunicat
 dixit xp̄s. Jo. viij. c. Vos ex pa
 tre dyabolo estis. i. vos inobedi
 entes p̄entib⁹: estis filij dyabo
 li sic excōicati z maledicti: vnde
 p̄trus rauēnas in qdam ser
 mone ait. Auelle a sole radiū z
 nō lucet: riuus a fonte z arefcit:
 ramū ab arbore z exsiccat: mē
 brū a corpe z putrescit: sepa fili
 um a deuotōe p̄na z iā nō ē fi
 lius: sed fr̄ z collega corpe de qb⁹
 dī. Vos ex p̄re dyabolo estis. h
 ille. p̄topica tales cōtumaces
 filios triplici p̄ea de⁹ punit z fla
 gellat. **E**t p̄ p̄uat vita corpali.
 Solēt tales violēta z subitāe
 morte z iprouisa piere: sic vtiq;
 i ps. scriptū ē. Subito defecerūt:
 pierūt p̄p̄ iniquitatē suā. Et iterū
 in ps. Viri sanguinuz z dolosi
 nō dimidiabūt dies suos. Dñ
 mat. xv. dic̄ dñs. Qui maledire
 rit p̄ri v̄l m̄ri morte moriat: ad
 oīdēdū q plus viuerēt si obedi
 rēt suis p̄entib⁹. p̄d; exēplū de
 Absalon: q cū p̄secut⁹ ē p̄rez suū
 dō p̄p̄rijs capill' ad arbore su
 spēsus: trib' lācis a Joab trās
 fossus mirabilī mōtū ē. Alio q
 q; exēplū i Cathelōia. Iuuenis
 qdā. xvij. ānoꝝ p̄entib⁹ iobediēs
 latro effect⁹: capt⁹ z suspēsus in
 terijt. Iāq; pendente in patibu
 lo euz oīno eiset imberbis: toto

Feria. iiii. tertie Dñice

populo vidente:emittit barbaz: mutat faciē:capilli capitis pendent crescentes gradatim:cane scens atq; senescēs vsq; ad de crepitā senectutē:z quasi.xc.annoꝝ se oñdens : cuncto populo mirabilis fact⁹ est. **I**dem hmoi signa voluit deus ostendere q; ad talē deuenisset etatez: si suis parentibus nō fuisset cōtumar z rebellis. Aliqui submergūtur in ags. aliqui cōburūtur: aliqui occiduntur bōbarda. aliqui sagittis. aliq; in guerra. Et sic diuersimode priuant vita corporali. **S**cdo priuantur substantia tpali. **L**icet. n. tales inobedientes suis parētibus: non tam subito moriantur: viuunt tñ in magna paup̄tate z miseria. Et si conētur lucrari exercitādo se artibus z exercitijs : tñ semper sunt in magna calamitate. **D**ñ **E**cclē. xli. Filioꝝ pctōꝝ periet hereditas: z cū semine eoz affiduitas opprobrij. Et **E**cclē. v. scriptū est. **G**enerauit filiū: qui in summa egestate erit. Tales insup inobediētes parentibus vel non hñt filios: vel si habent cito moriuntur: vel si viuunt. in iudicio parentum a dño viuere permittantur. **M**ā danť illis filij mōstruosi: infirmi: demētes: stulti: scelestes: imorigerati: scādaloſi: lasciu: rebelles parenti-

bus z oibus odiosi. **Sap. iiii.** **E**x iniqs. n. oēs filij qui nascūtur testes sunt neqtie aduersus parentes: in interrogatione sua. **T**ertio cruciabūtur igne iſernali. **D**icet nāq; iustissimus deus in vniuersali iudicio: vt patz **Adat. xxv.** **H**is qui cōneis opa pietatis nō fecerunt. **I**te maledicti in ignem eternū: qui paratus est dyabolo z angelis eius. **E**surui z nō dedistis mihi māducare: hospes erā z non collegistis me. **M**udus z nō coopuistis me: infirmus z in carcere z non visitastis me. **Q**uanto aut grauiori furore pmulgabit sententia; s; rebelles filius dei. **O** filij stumaces. **O** filij inobedientes. **O** filij ingratiſſimi. **E**go esurui in parētibus vris z non dedistis mihi manducare: **I**mmo clausistis mihi panē. **S**itui z abstulistis mihi vinū meū. **I**n domo erā: z de mea ppria domo crudelit̄ expulistis: meis pprijs vestib⁹ denudastis. **I**nfirmū veluti canem dereliquistis me: sine puisione aliqua. **I**te ergo maledicti in ignē eternū. **O** infernales dyaboli: ducite istos maledictos filios vobiscū: z manib⁹ z pedib⁹ ligatis eos mittite i ignē eternū. **O** ultra ribaldi filij discedite a me: andate cū trēta milia dyauoli: q; parētib⁹

De honore parentū. Sermo. xxix.

vestris fuistis inobediētes ⁊ rebelles cōtumaces: proterui atq; ingratiſſimi. Ecce igit filij carissimi quō deus punit inobediētiam filioꝝ triplici flagello.

Tertio principaliter circa honorem parentum considerare debemus multipliciter. Cōtra pceptū de honore parētū: multipl̄ p̄nt offendē filij rebelles: s; in p̄ntia rū duodecim modos adducāz: vt filij inobediētes possint confiteri pleni. **P**rimus modus vocat verberatiuus: qñ rebellis filius: suis sacrilegis manib; verberat p̄res vel matrē: certe mortalit̄ peccat. **P**rop̄tia Exo. xxi. dñs ait. Qui percussit p̄res aut matrē: morte moriā. Audi mirabile exēplū. Quidā Valētie ad furcas iniuste sententiā: qñ fuit p̄pe furcas ⁊ vidit eas noniter factas: in illo loco clamauit di. **D**ñe iuste morio: non ex isto crimine mihi iniuste ⁊ false iposito: sed qz in hoc loco verberaui m̄rem meā: que orauit deū dicēs. **R**ogo deū vt in isto loco in quo me percussisti: sis suspēsus: ⁊ ita fuit. **S**ecūds mod; dī cōtumeliatiuus. contumelia fm. s. Doc. fa. se. q. lxxij. pprie ⁊ per se est pctm̄ mortale. Similr ⁊ cōuiciū. Quādo ergo filij afficiunt parētes contumelijs: seu cō-

uitijs vocādo eos insensatos. senes. infantiles. vel fetētes. bauos. vel cecos. vel surdos. vl̄ defdentatos. intendētes per hmōi vba: eos ḡuiter offendē: peccāt mortalr. **D**ñ Ezech. xxi. c. scribit. **P**atrē ⁊ matrē contumelijs affecerūt. ⁊ **A**dichee. ⁊. c. **C**ōtumeliāz facit filius patri. **S**ilia cōsurgit aduersus matrē suam **M**urus cōtra socrum suā. **V**nde **Z**ero. de honorandis parentibus ait. **C**ontumelijs afficiēs patrē: ⁊ p̄tēns senectā matris pfundēt ⁊ in obprobrijs erit: h ille. **A**udite mirabile exēplū: vt habet in lib. de. vij. donis. **S**ilius qdā post mortem apparuit p̄ri hñs serpētē circa collū suū qui septies in die corrodēbat līguā suā vsq; ad radices solū p̄pter hoc: qz dum viueret fuerat patri infestus ⁊ contumeliosus. **T**ertius modus dicit maledictiuus. **L**ū. s. filij maledicūt parētes ⁊ blasphemant. vnde **Z**ero. **A**daledicēti patrē ⁊ matrē extinguitur lumen: ⁊ pupille oculoꝝ eius videbūt tenebras. hec ille. **Q**uartus modus dicit trufatiuus. **L**ūz filius trufatur de suis parentibus irridendo: subsannādo: peccat mortaliter. **M**am **C**ham filius **N**oe: qz irrisit patrē quē iuenit discoopertū: fuit maledict; ab eo: vt p; **S**en. ix.

Feria quarta tertie Dñice.

Unde Iero. de honorandis pa-
 retibus ait. Adereñ eniz cecitati
 sue subire suppliciū qui parētuz
 vultus: vñ toruo visu despererit:
 ⁊ clatis oculis leserit pietatem:
 hec ille. ¶ Quintus modus di-
 cit̃ negatiuus. Cū filij subtrahūt
 vel negant parētibus alimenta
 s. potū. vestimenta calciamenta
 nō puidētes coz infirmitatib⁹:
 peccāt mortaliter. Tales enim
 sunt homicide: vt p̃z in decretis
 xij. q. ij. c. Qui abstulerit. Unde
 Proverbi. xxviii. c. dī. Qui sub-
 trahit aliqd a patre suo ⁊ a ma-
 tre: ⁊ dicit hoc nō est peccatuz:
 particeps homicide est: hec ibi.
 Exēplum. Quidā filius ita cru-
 delis effectus est contra matrē:
 q̃ nō dabat sibi ad comeden-
 dū: nisi fabas crudas. Qui tan-
 dē mortēs: nihil aliud dicebat:
 nisi fabas: fabas: ⁊ sic cuz fabis
 in ore mortuus est. Hoc fuit sa-
 biani. ¶ Sext⁹ mod⁹ est expulsi-
 uus. Cū filij expellūt parētes de
 domo: nō curātes amplius de
 eis quasi nō essent: peccāt mor-
 taliter. Narrat Cesarius mira-
 bile exemplū. Quidam Henri-
 cus noie: itroducta vxore: expu-
 lit matrē euulantē ⁊ lachryman-
 tē: ⁊ a filio p̃uisioneꝝ petentem:
 quā filius nullomō exaudiebat:
 sed in magna necessitate eā reli-
 quit. Qui cuz quadā die: cū vro-
 re in mēsa esset: ⁊ m̃ris vocem
 ad hostium pulsantis audisset:
 dixit. Ecce dyabol⁹ clamat ibi.
 Reposito in capsula pullo cocto:
 quē p̃parauerat ad comedēduz
 itromissa matre supplicāte filio
 vt sue necessitati subueniret ⁊ si
 bi cōpateret. quā multis iūrio-
 sis verbis expellēs: dixit puero.
 Porta pulluz: puer vero apra
 capsula: nō in scutella pulluz repe-
 rit: sed serpentē plicatū aspexit:
 q̃ qd̃ viderat nunciauit. Post
 mittit puella ⁊ rediēs eadē se vi-
 disse fatetur. Ille autē cum indi-
 gnatione pergens ait. Etiam si
 cēt dyabolus ego cū tollā. Et
 autē in capsam vel cistam ad le-
 uandū scutellā se inclinauit: ser-
 pens collo ei⁹ insiliēs circa gut-
 tur ei⁹ se colligando duplicauit
 ⁊ quādo subtrahēbātur ei ciba-
 ria vel adhibebant̃ aliqua: qui-
 bus deponi posset instrumēta.
 ita collū eius stringebat: vt itū
 mescente facie oculi de sedibus
 suis mouerent̃. xiiij. aut̃ ānis sic
 vixit: ⁊ ad diuersa scōꝝ limina
 in caruca duct⁹: quē mater ei⁹
 pie cōpatiēsis seq̃bat̃. Ecce igit̃
 quātū ē graue pctm̃ expellē pa-
 rentes de domo. Vñ Isa. i. c.
 i p̃sona taliū. Filios enutriui ⁊
 exaltavi. ipsi aut̃ spreuerūt me.
 ¶ Septimus modus dī optati-
 uus. Iniqui eni filij cupiunt vt

Prover-
 bium

De honore parentum. Sermo. xxix.

eorum parentes non tādū vi-
uāt quo possent disponere et fa-
cere ut volunt: vel optant ipsis
parētib⁹ infirmitates: vel alia
nocua aīo deliberato. peccant
mortaliter. ¶ Octauus modus
dī ablatiuus. Cū auferūt occul-
te vel manifeste aliqua bona tē-
poralia notabilia etra expressaz
preceptionē parētū peccāt mor-
taliter: qz vel est furtū si occulte
vel est rapia si manifeste: et utrū
qz est peccatū mortale vel etra
septimū pceptū diuinū. ¶ No-
nus modus est reuelatiuus. Cū
filij reuelant secreta parentū et
quibus sequitur dānū: vel iniu-
ria: vel ifamia: vel mors: vel eri-
lium et hmōi peccant mortali-
ter cum offensa sit notabilis.
¶ Decimus modus dī ipediti-
uus. Aliqui filij neqz ita sūt aua-
ri et cupidi qz nō permittūt pa-
rentes etdere testamentū. Qui
sm leges perdūt hereditatē ut
p3. l. Siquis aliquē testari pro-
hibuerit. l. l. Nō permittunt ut
restituāt male ablata: nec ut fa-
ciant elemosinas et sic diuersi-
mode ipediūt a tot bonis faciē-
dis: quod sine dubio est morta-
le pctm. ¶ Undecimus modus
dī deceptiuus: suis blanditijs:
suis mellitis verbis: sed intus
venenatis: inducūt parentes ut
oia sua reponāt in eoz manib⁹

et ipsi pcurabūt eis necessaria
abūdanter. Ita ut tm attendāt
visitare ecclesias: frequentare
p̄dicationes: acquirere indulgē-
tias. et adarse bon tēpo e salua-
re le aīe sue: et totū pōdus p̄uifi-
onis et gubernatiōis relinquāt
ipsis. Quo facto hospitalis ex-
pectat tales parētes: qz vix po-
terūt habere ad comedēdū. Di-
cit Cato. Fistula dulce canit vo-
lucres dum decipit auceps. S3
utrū debeat is hoc facere: nolo
ego sentētiare qz forte tales filij
haberēt me odio. S3 recte sniat
sapiēs. Eccl. xxiiij. c. Audite me
magnati et oēs popli: et ecclie re-
ctores: auribus p̄cipite. Filio: et
mulieri: fratri: et amico: ne des-
ptātē sup te i vita tua: et nō de-
deris alij possessionē tuā: ne for-
te peniteat te ut depreceris p̄ il-
lis. Dū adhuc supes et aspiras n̄
imutabit te oīs caro. Adeli⁹ est
.n. ut filij tui te rogēt: qz te respi-
cere i manus filioz tuoz. In oī-
b⁹ opib⁹ tuis p̄cellēs esto. h ille.
¶ Duodecimus modus est de-
tētū⁹. Cū filij eoz auaricia no-
lūt soluere legata pentū nec sa-
tisfacere iuxta eoz vltimā volū-
tatē: que pro lege habet: ut patet
xiiij. q. ij. Vltima voluntas. Et
l. de sacrosanctis ecclesijs. l. p̄i-
ma. Tales enim vocantur ne-
catores animarū: et ut infideles

Feria. v. tertie Dñice

ab ecclesia sunt expellendi. xiiij. q. ij. c. Qui oblationes. ergo moraliter peccat. Audistis filij charissimi huius diuini precepti de honore parentum obligationes: et quanta coactione quilibet teneatur obedire suis parentibus. Audistis peccabilitatem: quomodo triplici ratione talium inobedientia est mortale: quomodo quos tria flagella diuina iustitia preparauit. Audistis contra hoc preceptum multiplicationem quatuordecim modis peccatur mortaliter. Si ergo cupitis o filij dulcissimi vita longiore vivere. Si cupitis temporalibus bonis abundare. Si desiderabitis filios habere felices: si vultis eternam damnationem euitare: considerate quot et quales iniurias quomodo parentes commisit: et omnes postquam dormum perrexeritis humiliter et deuote genibus flexis capite discooperto manibus plicatis: coram parentibus vestris indulgentiam et remissionem postulate. Et vos parentes dulciter ac benigne omnes offensas eis remittite: donantes eis vestram sanctam et cordiale benedictionem. Quod si parentes vestri iam decesserunt non pigeat vos filij charissimi: eorum adire sepulchra et ibi genibus flexis dicite: pro mihi reuere de indulge mihi. Et sic me mea dulcissima parce mihi Sic. non omnes merebimini nedum a

parentibus vestris remissionem habere. sed etiam remissionem et benedictionem a deo patre omnium. quod preceptum de honore parentum dedit viuens et regnans per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta tertie dominice. De accidia. Sermo. xxx.

Urgens ministrabat illis. Luc. iij. Non fuit pigra et negligens socrus apostoli Petri ad dominicum surgere preceptum. que reddita sibi sanitate. ipsi saluato ri sollicitè ministrabat. Ex qua re sub typo et figura dat nobis exemplum excutiendi omnem torporem: accidia: et negligentiam. nec non considerandi id quod Aug. dicit lib. de afflictu vitiorum. Admeto quomodo non dormientibus aut desidiam torpentes. puenit regnum celorum. sed violentiam utique facientes diripiunt illud. Debemus ergo solliciti esse atque feruentes. et cum socru petri surgere ac deuote domino suisque discipulis ministrare. ut inquit thema euangelij hodierni. In quo tria singularia documenta habemus. ¶ Primum documentum est. quod dominus iesus ad preces sanctorum suorum nobis reddit sanitatem. et cetera bona spiritualia. Hoc patet per prima parte euangelij ubi dicit. Apostoli rogauerunt pro socru petri et curata fuit. ¶ Secundum documentum

De accidia. Sermo. xxx.

q̄ nō debemus adhibere fidem demonib⁹ ⁊ malis spiritib⁹. etiā si vera dicerēt. q̄ hoc sp̄ faciunt vt decipiāt. Hoc p̄z ibi. Exibāt aut̄ demonia rē. **T**ertiu⁹ documētū est. q̄ debem⁹ cē solliciti ad regrēdū xp̄m vna cū turbis: ⁊ audire celestē doctrinam reiecta sōnolētia ⁊ accidia. **I**bi. Facta autez die rē. De hac ergo accidia tria in presentiarū considerabimus.

Primo diffinitionem.

Secūdo malignationem.

Tertio specificationem.

Primo debemus cōsiderare accidie diffinitionē. Joānes damascenus in. ij. lib. sen. suax: accidiā sic diffinit. Accidia ē quedā tristitia aggrauāf. **Q**vt clarius intelligere possimus necesse est recurrere ad doctrinaz. s. Tho. scda scde. q. xxxv. ar. i. ⁊. ij. Et in qōnib⁹ de malo. q. xi. ar. i. ⁊. ij. vbi habet talis declaratio. **O**biectū accidie est bonū spūale ⁊ diuinū apprehēsum vt tristabile: qd̄ tñ de se est delectabile. Et ista tristitia p̄t cōsiderari duplr. **V**no mō vt in pte sensitua: ⁊ istomō est passio nālis q̄ neqz laudamur nec vitupamur s̄z Ari. in. ij. Ethic. ⁊ sic nō est vitii. **A**liomō put ista tristitia ē i voluntate ⁊ rōne: applicāte cum cōsensu hāc passionē ad fugaz ⁊

horrozē ipsi⁹ boni diuini ⁊ spūalis: qñ illi opz mēte ex necessitate salutis inherere. Et hoc proprie ē accidia: ita aggrauās hominē vt caro totalr ⁊ spūm preualeat. **V**n̄ Aug. sup ps. Accidia est tediū boni spūalis ⁊ eterni. Et Ber. Accidia est qdā animi torpor cū q̄s negligit aliqua bōa ichoare: aut fastidit pficere. **H**ic ⁊ Bre. in. ij. mor. Accidia ē iterna mētis tristitia. Et **V**go de. s. Dicto. Accidia est torpor mētis bona negligētis ichoare. **D**āt Albertus magn⁹ i. ij. sen. Dicit q̄ magistraliter accidia diffinit sic. Accidia est diffidētia iplēdi mādata. **S**z curiosi⁹ querēt. vñ originēf accidia. **R**ñdeo a tribus causis maxime trahit originē. **P**rimo ex corporis cōplexione. vnde melāconici ex cōplexione magis inclināf ad tristitiā: ⁊ ex cōsequēti ad accidiā: q̄s sanguinei. **I**n illis. n. magis abundat humor melēcolie. **A**it nāqz Ari. in pmo de som. ⁊ vigilia. **M**igra colera. i. melencolia est nāliter frigida: ⁊ infrigidās stomachū: ⁊ alia loca vbi cunqz diuinū hz. h̄ ille. **V**bi at̄ est frigiditas ibi est cōstrictio ⁊ tepiditas ac remissio mot⁹. **I**ō melencolici: naturaliter sunt tepidiores ⁊ strictiores: ac accidiosiores alijs: quia frigidiores: vt

Feria quinta tertie Dñice.

ait **I**hs ibidē. Et sic in parte accidit flegmaticis ea de causa. **S**ecundo generat ex dyaboli instigatione. **P**ropter tristitiā. n. supueniētē et ex ope dyaboli hñtis nāliter prātē sup totā prem sensitivā nrāz q̄tū tñ de^o pmit tit cātur accidia. Nam vt ait. s. **T**ho. sup Job. Quocunqz solo motu locali fiūt pñt causari a demonib⁹. vnde motus et vaporatiōes tristes et melēcolici: pñt moueri a dōmone iteri⁹. Et ex hō hō nō icipit sepe bonū. **V**idēt enī sibi graue: vel dimittit ince ptū bonū et reddīt tediosus et in cōportabilis alijs puerfantib⁹ et puiuētib⁹ secū. **D**ñ Joānes cassianus ī tractatu de tristitia ait. **I**nterdū ē nullis alijs existētib⁹ causis tristitie: inimici sōtili īstinctu: tāto meroze repēte deprimimur: vt nec caroz qdez ac necessarioz nrōzū aduētū: solita suscipe affabilitate possim⁹. **E**t qcquid ab eis fuerit ppetenti fabulatione platū: iportunuz nobis et supflūū iudicēt. nulla qz eis a nobis reddat grata nr̄sio: vniuersos cordis nr̄i recessus: felle amaritudinis occupāte. h ille. **I**nsup accidia generat ex vētris nimia saturatiōe: vt ī sodo mitis apparuit. **D**e qb⁹ **E**zech. xvi. **H**ec fuit iniquitas sororis tue sosome. **S**upbia: saturitas pa-

nis et abundātia et ociū. **T**ertio gnatur ex corporis quietatione. **M**ā. iij. **R**e. legitur: qz dum Salon structure tēpli operam dedit in statu grē fuit: s; cū geti: a mulierib⁹ fuit seductus. **I**dez pz in multis iuuenib⁹: et religio sis militib⁹ et diuitib⁹: qui ex nimia quiete corporis efficiunt ocio si et accidia pleni. **D**e qb⁹ dolē dū est: vt de romanis ait **A**ug. dō cini. dei. **P**lus dolēdū ē opulētia qz paupitate perisse romanos. **I**tex causat ab amicoz priuariōe. **I**lli. n. maxime sunt tristes et accidiosi q carēt seu pūatur amicis. **C**ōtrarioz. n. effectuum est pua cā: vt dic̄ **A**ri. ij. de genera. et cor. s; amicos hēre est cā letitie. ergo amicos nō hēre ē cā tristitie. **A**it. n. **A**rist. ix. **E**thi. **I**ntitia amicoz delectabilis ē: tā in bonis fortuitis: qz ī malis. **I**n bonis: qz delectabile ē cōsolari cū amico et qz itelligit amicos cōsolari et letari ī pprijs bōis **I**n malis aut qz tristati alleuiā tur ab amicis cōdolētib⁹. h ille. **E**t ibidē. **A**micus est cōsolatus cū amico in visione et sermone. **E**cōtra aut: vt dictū est de carētib⁹ amicis: et amicoz presentia. **H**āc originationē posui p maiori declaratione. **S**i nō videbī tur predicāda dimittat. **N**unc aut more solito qrendū occurit.

De accidia. Sermo. xxx.

Utrum; accidia sit peccatum mortale. Respondeo s. s. Doc. i. h. a. fe. q. xxxv. ar. iij. Et in quonibus de malo. q. xi. ar. iij. Et s. m. d. Albertum in. ij. sen. Accidia est peccatum mortale. Et hec triplici ratione declaratur.

¶ Primo ratione extinctionis.

¶ Secundo ratione damnationis.

¶ Tertio ratione occisionis.

¶ Primo ratione extinctionis sic.

Domine quod extinguit caritatem et ceteras virtutes est peccatum mortale: sed accidia extinguit caritatem cum ceteris virtutibus

Prover. xliij. per agrum hominis pigri transiit et per vineam viri stulti. Et ecce totum repleuerunt vitice: operuerunt superficiem eius spine: et maceria lapidum destructa erat. h. ille. Probatur etiam per glo. sup. illud quare tristis es anima mea. Docet h. tristitia seculi fugienda: que patiamur et caritatem et spiritum extinguit totam bonam vitam confundit. g. accidia est peccatum mortale.

¶ Secundo probatur ratione damnationis sic. Domine illud quod retrahit de regno beatorum et reducit ad inferos peccatorum. est peccatum mortale. Sed accidia retrahit de regno beatorum et reducit ad inferos peccatorum. Probatur per Aug. super per. Scilicet ad litteram. ubi dicit Jacob dicens filiis suis. deducetis senectutem meam cum tristitia ad in-

feros. videlicet hoc timuisse: ne nimia tristitia sic perturbaretur: ut non ad requiem bonorum iret. sed ad inferos peccatorum. ergo accidia est peccatum mortale: cum ad inferna faciat descendere.

¶ Tertio probatur idem ratione occisionis sic. Nihil inducit mortem spiritualem in animam: nisi peccatum mortale. Sed accidia operatur mortem spirituales animam occidendo. Probatur dicit. n. Ap. i. cor. vii. Seculi tristitia mortem operatur. Et Eccl. xi. Multos. n. occidit tristitia. Et ut dicit Damascenus. ubi s. accidia est tristitia quaedam. ergo accidia est peccatum mortale.

¶ Secundo principaliter considerandum est fidere debemus accidie malignationes. tres sunt huius vitij malignitates.

¶ Prima est creaturis priuata.

¶ Secunda est temporis perditiva.

¶ Tertia est diuersorum malorum inductiva.

¶ Prima malignitas accidie est creaturis priuata. Vbi aduertendum vera est Aristoteli in. ij. de ce. Quod omnes res et omnes creature sunt per operationem. unde quilibet creatura suo modo operatur. Incipiamus ergo videre hanc veritatem in sole. Nam illi dominus preceptum posuit et preteribit: ut luceat et ut singulis diebus veniat ab oriente in occidentem et singulis noctibus reuertatur in orientem: qui semper implet

se. tenet Aristoteli.

Feria quinta tertie Dñice.

hoc p̄ceptū semp operat̄: nunq̄
pigritat̄: nec die nec nocte : nec
hyeme : nec estate. Quāuis la-
bozet in vno die: tñ etiaz mane
surgit in sequēti. Et hoc est qđ
dixit Aris. ix. Adeth. Sol semp
agit z nunq̄ q̄scit. Diuersa. n.
opat̄. vt dicit̄ in p̄mo. Adetha.
Sol suo motu istāmat terras z
eueuat ex ea vapores calidos. Et
ij. Adetha. Nō cibā neqz nu-
trit̄. i. nō comedit neqz bibit. Et
quāuis operet̄ continue: nō tñ ex-
pectat remunerationē sui labo-
ris: nec p̄pter negligentia: expe-
ctat talē penā: qualē hō accidio-
sus expectat. Et hoc noster Au-
gu. inuehit cōtra accidiosus di.
Indecēs est xp̄iano si cū i lecto-
radius solis inueniat. Possēt. n.
sol dicē: si ptātem loquēdi habe-
ret. Amplius laboraui heri q̄z
tu: z tñ cū ego ias surrexerim tu
dormis. hec ille. Sic stelle agūt
vt ait Aristo. ix. Adetha. stelle
semp agunt z nunq̄ quiescunt
nec fatigantur: sic ceteri planete
currētes : influētes z operātes.
¶ Secūdo possumus videre in
elemētis. Terra que fm Aris-
toto. Adetha. est grauior : z fm
locū alijs elemētis inferior: cōri-
nue operat̄ ad p̄ductiōez plāta-
rū: herbarū: z arborū: prout dicit
Arist. i. vegeta. Et lz de se terra
fit immobilis: tñ aliquādo mouet̄

vt p̄z in terremotib⁹: vt dic̄ Ari-
sto. iii. ij. vegeta. Et i. iij. Adeth.
Sic z aqua est fluida atqz mo-
bilis fm partē: vt p̄z p̄mo. Ade-
tha. z. ij. Adeth. dicit̄. Laboriose
decurrit aq̄. Sic z aer nunq̄ ē
ociosus. Agit. n. fm modū suūz
Et vt dicit̄ Arist. ij. de aia. Aer
suo proprio mouet̄ motu. Sic z
ignis. Mas mouet̄ z agit: vt p̄z
p̄mo de celo z mū. Et i. iij. z. iij
eiusdē. Continue enī calefacit: z
sūme est auctoritatis. Operant̄
z cetera creatur̄ aiāte. Prover.
vi. Vade ad formicā o piger z
cōsidera viā eius z discē sapien-
tiā. Que cū non habeat ducē z
p̄ceptorē: nec p̄ncipez : parat
estate cibū sibi z gregat i mes-
se quod comedat: hec ille. Pu-
deat ab exiguis aiālibus nō tra-
here mores. Propterea sancti
laborauerunt: z in cōtinuo spiri-
tuali exercitio fuerūt. Audi apo-
stolū. Heb. xj. Scti per fidez. s.
veterū z noui testamēti: vicerūt
regna. opati sunt iusticiā adepti
sunt repromissiones. Audi Da-
uid regez nobilissimum in . ps.
xvij. Paup sum ego : z in labo-
rib⁹ iuuetute mea. De āna s̄a
cta. Prover. vlti. legif. P̄neqz
ociosus nō comedit. Audi aplz
ij. Cor. xi. In laborib⁹ plurimis
in carcerib⁹ abūdantius: in pla-
gis supra modū in mortib⁹ fre-

De accidia. Sermo. xxx.

Quēter. A iudeis quies qua-
dragenas vna min⁹ accepi: ter
virgis cesus suz: semel lapidat⁹
sum: ter naufragū feci. Nocte
z die in pfundū maris fui. In
itinerib⁹ sepe. hec ille. Sed quid
dicem⁹ de sancto sanctor⁹: Nō
ne habet. Jo. iiii. Iesus fatigat⁹
ex itinere: sedebat sic sup fontē:
Tantū deniqz ipse laborauit: vt
p man⁹: pedes: z per totū corp⁹
sanguinez pro sudore effuderet.
vnde deuot⁹ Bernardus ait.
Quādiu vixero memor ero la-
borū quos xp̄s sustinuit in pre-
dicando fatigationū in docēdo
tēptationū in ieiunādo: vigilia-
rū in orādo: lachrymaz in com-
patiēdo. Recordabor etiā do-
lor. sputoz cōuitioz. colapbox.
subsannationū: exprobrationū:
z clauoz: horūqz similituz. Alio
quin requiret a me sanguis iu-
sti: qui effusus est sup terrā. hec
ille. Degenerat igit z declinat
accidiosus ab irrōnabilib⁹ crea-
turis: z a vita sanctor⁹ z xp̄i: qui
oib⁹ xp̄ianis ait. Jo. xv. Ego po-
sui vos vt eatis z fructū affera-
tis z fruct⁹ vester māeat. C Se-
cūda malignitas accidie ē tps
p̄ditia. Ait enī Seneca. Reli-
qua a nobis aliena sunt: tps tm̄
nrm̄ est. Dñ Eccl. iiii. dicat. Si-
li p̄serua tps: declinās a malo.
Hoc certe tēpus datum est vt

opemur bonū. Sal. vi. Dū tē-
pus hēm̄us opemur bonū. Tē-
p⁹. n. cito trāsit: vt ait Job. xiiij.
Breues dies hoīs sūt: z nume-
rus mēsiū eius apd te ē. Et ite-
rū. Job. vii. Dies mei velocius
trāsierūt: qz a texēte tela succidi-
tur. Et Bernar. Nō parz existi-
mes tēpus: qd̄ i factis z dictis.
expēdit ociosis. Volat verbuz
irreuocabile: volat tēpus irreu-
cabile: hec ille. Dñ pro re pre-
ciosa debem⁹ hoc tēpus cristi-
mare: z illud in p̄tritione: in cō-
fessione: in p̄nia: in euasiōe ifer-
ni cōsumare. Bernar. Mihil p̄-
ciosius tpe: s; heu nihil hodie vi-
lius reputat: h̄ ille. Certe si dā-
nati p̄culā huius tps h̄re pos-
sent: nihil aliud vellent z sic exi-
stētes i purgatorio. Dñ Apost.
ij. Cor. vi. dicebat. Ecce nunc tē-
pus acceptabile: ecce nūc dies
salutis. Cōsummandū igit est a
nobis tēpus in bōis opib⁹: nec
tm̄ suffic̄ si recte volum⁹ p̄sidera-
re. Nullū ē. n. tēp⁹: i quo debito-
res nō sim⁹. Audi Ber. in li. d̄
p̄scia. Sicut. n. nullū est momē-
tū in quo nō vtamur dei pieta-
te z m̄ia: sic nullum dz esse mo-
mētū in quo eū p̄sentē: non ha-
beam⁹ in memoria: hec ille. vñ
Iero. ad Rusticū. z habet d̄ cō-
se. d. v. vi. c. Nunqz de manib⁹
tuis aut ocul⁹ tuis liber psalterij

Feria. v. tertie Dñice

discedat. Dicat ad verbū orō si
ne intermissione: vigilet sensus:
nec vagis cogitationib⁹ patens
sit: corpus pariterq; aius tenda
tur ad dñz. **Frā** vince patientia
Alma sciaz scripturaz ⁊ carnis
vitia non amabis. **Mec** vacet
mens tua varijs pturbationi
bus: que si pectori tuo insederit
dñabunt tui: ⁊ te deducunt ad
delictū maximū. **Facito** aliqd
boni: vt semp dyabolus te iue
niat occupatū: hec ille. **Tertia**
malignitas accidie est maloz
multoz inductiua. **Inducit** eni
paupertatē. **Audi** sapientissimū
Salomō. **Prover. xviii.** Qui
opaf terrā suā faciabit panib⁹:
q; sectaf ociuz replebit egestate.
Et. xx. c. eiusdē. **Propi** frig⁹ pi
ger arare noluit. **Ad**edicabit er
go estate ⁊ non dabit ei. **Idē** pꝛ
c. x. **Egestatē** operata est man⁹
remissa. **Inducē** ignominia. oēs
enim dicūt: le vn poltron: evno
bō da niēte: pꝛ h veritas. **Ecll.**
xxij. **In** lapide luteo lapidat⁹ est
piger: ⁊ oēs loquent sup asper
nationez illius: de stercore bou
lapidat⁹ est piger. **Et** ois qui te
tigerit eū ercutit man⁹: hec ille.
Inducit dolorē ⁊ afflictionem.
Prover. xxi. **Desideria** occidūt
pigrum. **Moluerunt** eniz qcq;
man⁹ eius operari. **Inducit** in
firmitates corpis. **Sicut. n. mo**

derat⁹ labor ⁊ moderatū exerci
tiū inducūt ⁊ pseruant sanitatē
vt volunt medici. **Et** **Aristo. ij.**
Ethy. ait. **Exercitiū** tēperatum
conseruat sanitatē: sic ociū ⁊ ac
cidia: diuersas infirmitates in
currere. facit ppter indigestio
nes malas: ⁊ mēbroz inhabili
tationes. **Expoliat** insup boiez
nobilissima virtute. s. charitate.
Mā dicit. s. **Tho. 2a 2a. q. lxxxij.**
ar. iij. **Pro**ptitudo operandi ⁊
feruor cōseruat ⁊ auget charita
tem. **Remissio** aut ⁊ accidia cō
sumit ⁊ auibilat ipsam. **Audi**
Bregō. i. homel. s. s. **Amor** dei
nunq; est ociosus. **Operat** eniz
magna si est. **Si** aut operari re
nuerit amor non est: h ille. **Alie**
nat hominem a reliquis virtu
tibus theologicis. moralib⁹ po
liticis ⁊ intellectualibus. **Acci**
dia redigit hominē in seruitutē
dyaboli. **Nam** ociositas ⁊ volu
ptas sunt prima arma antiqui
hostis ad misas aias capiēdas
Extra de renūciationib⁹. c. **3a**
pridem. §. v. ex. **Dum** enim olla
nō ebullit: musce appropinquāt
sic dum hō tepescit: demones
insident mēti eius: vitia pluri
ma ingerētes. **Sed** quid vlteri⁹
de hoc vitio pessimo dicā? **Pro**
uat hoīem bono eterno. **Nam**
regnū celoz: ⁊ corona sempiter
na pmitit strenue laborantib⁹

*Prover
biū
Salomō*

*Prover
biū*

De accidia. Sermo. xxx.

et vigilatibus Luc. xij. Beati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Amen dico vobis quod precinget se: et faciet illos discubere: et transiens ministrabit illis. Et Mat. xi. Regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Dominus Ambrosius in epistola vercellen. ecclesie. Non ocio: non somno: merces parat. Nullum opus dormientis est: nullus fructus ocij: imo magis dispedium. Et Augustinus lib. de consil. vitioꝝ. Discute corporis inertia: semper memeto quod regnum celorum: non tepidi: non molles: non desides: sed violenti vimque facientes diripiunt. hec ille. Vigilate igitur. O pigri. O somnolenti. O accidiosi laborate: exercete: vires. Non amittatis ex inertia tantam gloriam: celestem palmam et coronam immortalē. Audite Lactantium in ultimo lib. xvij. c. Quanta felicitas extimanda est subtractum his labibus terre: proficisci ad illum equissimum iudicem: parentemque indulgentissimum qui pro laboribus requiem: pro morte vitam: pro tenebris claritatem: pro terrenis ac breuib. bonis: eterna ac celestia largiatur. Cum qua mercede: acerbitates ac miserie quas propter in hoc mundo: facientes opera iusticie: offerri aut coequari nullomodo possunt: hec ille.

Sermo principaliter considerare debemus accidie specificationem. duodecim namque modis accidia est peccatum mortale: quos ut perfectius profiteri possitis de hoc peccato explicabo. ¶ Prima igitur accidia vocatur vilificatiua secundum d. Antonium. in ois mortaliu cura. Cum aliquis tristatur: quod videt proximum suum habere aliquam virtutem: aut sciam: aut nobilitatem aut gratiam et huiusmodi quam quidem videt se non habere. Et sic in illa tristitia sibi ipsi vilescit et quasi despicit illa bona: que ipse a deo habet: ea quasi hinc in fastidium et ea non existimando: veniens in horrorem et detestationem bonorum diuinorum et spiritualium. Hoc. n. cum fit deliberata ratione: est peccatum accidie mortale. Et est falsa humilitas. Quilibet. n. habet a deo plura bona. ¶ Secunda accidia vocatur ordinatiua. secundum d. Antonium. Cum aliquis tristatur et ipsum recedat: quando cogitat aliquid de his: que sunt necessaria ad ordinandam mentem in deum: et sic cum deliberata ratione: ea horret vel refugit: tunc est peccatum mortale ut. s. quoniam de necessitate orandum est: vel confitendum: vel comunicandum: aut huiusmodi facienda sunt que mentem in deum ordinant: et hoc dicitur malicia filia accidie. ¶ Tertia accidia vocatur inobeditiua. secundum

Feria. v. tertie Dñice

dñs Anto. Cū aliq̄s tristat̄ obe-
 dire deo ⁊ ecclie: ⁊ sic tristat̄: vt
 deū adorare: parētes colere: ca-
 stitatē suare: vota implere: penitē-
 tiā pro mortalib⁹ iniūctā facer̄
 desistat. ⁊ sic in illa tristitia do-
 let deū talia p̄cepisse aut mādas-
 se. Et hoc cū deliberato consen-
 su rōnis: ē mortale: q̄ sit hō in-
 obediēs diuinis iussionib⁹. Et h̄
 ē filia accidie vocata torpor: cir-
 ca precepta cōia dei. **Quarta**
 vocat̄ accidia tribulatiua s̄z. d.
 Anto. Cū hō ita tristat̄ de tribu-
 latōe culpe: quā sentit i remor-
 su cōscie: aut sic dolet de tribula-
 tōe: quā patit̄ i aduersitatib⁹ hu-
 ius mūdi: v̄l pp̄ amissionē rex:
 vel pp̄ p̄secutionē: v̄l pp̄ mortē:
 alicui⁹ attinētis ⁊ amici. Ita di-
 co dolet ⁊ tristat̄: vt non habeat
 volūtātē bñfaciēdi: nō curās d̄
 oī eo qd̄ acciderit. Et sic vellet
 eē vna bestia: eē mortu⁹: eē i ifer-
 no: esse submersus ⁊ hmōi: pp̄
 tribulationē quā patit̄: vel spūa-
 lē vel corporalē: tūc si ē cū cōsen-
 su voluntatis est peccātū mortale.
Quinta vocat̄ accidia despe-
 ratiua s̄m do. Anto. Cū hō ag-
 grauatus tali tristitia: s̄z credat
 q̄ de⁹ cū debeat siue velit adiu-
 uare: tñ nō videt̄ ei vnq̄s posse
 bñ facere: ⁊ sic desperat̄ de boni-
 tate dei: qui tñ faciētib⁹ qd̄ in se
 est subuenit: quātū ē necesse ad

salutē. Et qñ hmōi tristitia est
 cū deliberato cōsensu semp̄ est
 mortale. Et vocat̄ desperatio:
 q̄ est filia accidie. **Sexta** acci-
 dia vocat̄ trepidatiua. Cum hō
 ita tristat̄ timēs recipe aliquod
 dānū vel spūale vel ipale: vt pp̄
 hoc sit disposit⁹ ⁊ facere p̄ceptis
 dei ⁊ charitati proximi. Verbi
 grā vn⁹ timēs p̄dere litē suā: tri-
 stat̄ adeo: vt sit paratus p̄ducer̄
 falsos testes: ⁊ falsa iuramēta fa-
 cere. Ali⁹ scit q̄ prim⁹ d̄z cū in-
 iuriari: ⁊ ita tristat̄: vt cogitet eū
 eēt reiniuriari ⁊ cōtumeliari no-
 tabilr. **Hec. n.** tristitia puenit a
 timore ⁊ sp̄ est peccātū mortale: ac-
 cedēte cōsensu mētis. Et ponit̄
 filia accidie que vocat̄ pusillanī-
 mitas. **Septima** vocat̄ acci-
 dia tardatiua s̄z. d. Anto. in sū-
 ma. Cū hō duct⁹ tristitia: s̄z faci-
 at bonū ad qd̄ tenet̄ tñ nō i tpe
 s̄z nimis tarde vt cleric⁹ v̄l mo-
 nach⁹ obligati ad offm̄ diurnū
 tñ tardātur in dicēdo aliqñ ex
 ista tristitia ⁊ tepiditate: vt finat̄
 trāsire mediā noctē dici seq̄ntis
 est peccātū mortale sine dubio
Idē hi q̄ cōfessionis ⁊ cōmuni-
 onis tps̄ p̄transeūt sine legitima
 cā. **Octaua** d̄r accidia antici-
 patiuā s̄m. s. Doc. Cū hō facit
 bonū ad qd̄ tenet̄. s̄z tali tristitia
 aliqñ vincit̄: vt nō in tpe statu-
 to s̄z notabilr̄ āte: vt ieiunās te-

De accidia. Sermo. xxx.

Dio superatus anticipat notabiliter
 horam sine alia causa rationabili peccat
 mortaliter. ¶ Nonna dicitur accidia
 diminutiva secundum d. Antonium. Cum homo
 incipit aliquid bonum facere ad quod
 tenebatur sed non totum facit: immo
 minute ex tristitia et tedio deficiens
 notabiliter: ut clericus dicens
 horas: dimittit notabilem partem.
 Sic audiens missam tristatur et sic
 recedit. Sic professus relinquens
 vitam obseruatiuam et datus se ad
 mores de licet compagno: non obseruans
 regulam neque constitutiones peccat
 mortaliter: et quod peius est: aliquando
 ex ista tristitia dimittit habitum
 ex quo est excoicatus. in homini accidia
 est mortale peccatum. ¶ Decima vocatur
 pmissiua secundum s. d. Antonium. Cum homo
 tenet corrigere et castigare alios et
 obseruare bonum aliorum: marie spirituale: sed ducit
 tedio et tristitia permittit illos viuere
 suo modo: ut paterfamilias: et miferfamilias:
 finit filios et familiam blasphemare:
 vachezare: non audit missam et homini peccat
 mortaliter. ¶ Prelatus vel prelati non corrigens
 subditos: sed finit illos viuere suo
 modo transgrediendo regulam et constitutiones.
 Rector fastiditus non curat bonum reipublice.
 Et iudex non curat de iustitia. Cum homo etiam
 puatus: videns peccatum alterius et credens
 quod peccans abstineret: si eum secundum euangelium
 auisaret vel frater

ne corrigeret: ex tristitia et torpore
 dimittit. In omnibus homini est peccatum
 mortale. ¶ Undecima accidia dicitur
 racionatiua. Et est cum quis incipit
 tedium vel displicentiam per aliquem
 inducentem eum ad bona vel contra
 impediens eum: ne operetur malum
 quod intendit. Et ita dicitur indignatur
 contra talem ut concipiat odium mortale:
 ut si posset offenderet eum notabiliter:
 vel vellet quod esset mortuus vel bannitus.
 Sic filius qui inuite ducit vel retinet
 a patre in diuinis: indignatur illo modo.
 Sic famulus contra dominum. Sic subditus
 contra prelatum. Sic iuuenis contra
 prohibentes masculas inhonestas et
 homini: talis indignatio sicut declaratum
 est: est peccatum mortale: et reducitur ad
 racionem: quod est filia accidie. ¶ Duodecima
 dicitur accidia vagatiua: quod secundum
 Isidorum fit multis modis. Et est quando
 homo fastiditus ut fugiat illam
 tristitiam vagatur hic inde in multis
 cogitationibus et rebus illicitis et
 vane: ut iuuenis existens in predicatione
 fastiditus: transfert cogitationem suam
 ad turpia cogitamina et inhonestas
 per passum tempo. vel turpiter respicit
 aut mouet turpia cogitatio: vel cum
 quis tristatur ex aduersitate: et transfert
 se in cogitationes illicitas: contractuum
 usurariorum: rapinarum: vindictarum:
 causa expellendi illam tristitiam. Et

Feria sexta tertie Dñice.

eadem causa aliquando loquitur de homini turpibus et ribaldariis per passim tempore ut fugiat illam tristitiam. In omnibus his quando mens vel lingua vagatur ut dictum est cum sensu deliberato rationis. semper est peccatum mortale. Et est filia accidie que vocatur euagatio mentis. Aliter autem accidia est peccatum veniale. Cum igitur christiani carissimi hec accidia sit tante malignitatis. tante gravitatis: quod ex ea oriuntur tot mala: procedunt tot peccata mortalia. tot nefanda scelera eam eradiciemus ex mentibus nostris feruenter operantes bonum. Dominus beatus Bernardus ad hanc remouendam nos inuitans in quodam sermone sic inquit. Ociositas est mater nugarum nouerca virtutum. Ipsa enim est que virum forte fortissime precipitat in reatum. facit enim suffocare virtutes nutrire superbiam: et viam destruere ad gehennam. Subito enim procedendum est de umbra ad solem: de ocio ad laborem. graue cernitur omne quod incipit. Sed cum ab his dissuescere: et ad alia se paulisper assuescere ceperit. usus tollit difficultatem: inueniturque facile esse: quod impossibile ante putauerit. hec ille. Sic per gratiam et in futuro seculo per gloriam. Amen.

Feria sexta tertie dñice. De sodomia. Sermo. xxxi.

Domine da mihi hanc aquam. Jo. iiii. Inter omnia peccata carnalitatatis: magis horrendum et abhominandum est vitium fetidissimum ad nephandissimum sodomie: Quo deus omnipotens olim ad iram provocatus usque adeo desuisset: teste scriptura sacra perhibetur. ut ciuitates quinque: vno impetu: sulphureo igne consumpsisse merito legatur. Quinctiam et cum hoc detestando scelere: laboraret genus humanum: dei filius ut Iero. inquit pene desijt incarnari. Ego vero considerans multos in hoc horrendo vitio submersos: attendens veram salutem consequi non posse cum maxime iuxta Pauli apostoli sententiam neque molles neque masculorum concubitores regnum dei possidebunt statui de ipso hoc mane predicare velle: quatenus qui hoc bestiali peccato laborant: eius malignitatem intelligentes: facilius exire valeant. et hi qui mundi sunt. omnipotenti summoque deo debitas gratiarum reddant actiones. qui illos a tam graui offensa sue maiestatis preseruauit qua qui laborant et liberari volunt toto corde ad dominum clamare necesse habent dicentes. Domine

De sodomia. Sermo. xxxi.

da mihi hanc aquā. supple grē
tue. vt de tāto vitio exire possis.
De quo cum materia sit plura.
omissis documētis euangelicis
de ipso tria hoc mane cōsidera
bimus tempore suppetenti.

¶ Primo diffinitionē.

¶ Secōdo malignationē.

¶ Tertio punitionem.

¶ Primo hui⁹ scelestissimi vi-
cij sodomie cōsiderare debem⁹
diffinitionē. Ex dictis nāq; .s.
Doc. fa. se. q. cliiij. ar. xi. z. xij. tal
elicit diffinitio. Sodomia est p
uersio nālis ordis circa vsus ve
nereos per cōcubitū: nō ad de-
bitum sexus: masculi ad mascu-
lum: vel femine ad femina. Et
d. Albert⁹ magn⁹ in. ij. sen. So-
domia est pctm̄ contra naturā:
masculi cū masculo: vel femine
cū femina. D. autem Alexā. de
ales in. ij. sen. tractatu de luxu-
ria dicit sic. Peccatum: contra
naturā est luxuria qua natura-
lis vsus coeundi maris z femi-
ne peruertitur. Hac diffinitioe
premissa merito queritur vtruz
hoc nephandū z abhominādū
viciū sit peccatū mortale. Cui
qōni respōdit. .s. Doct. in. fa. se.
q. cliiij. z in questionib⁹ de ma-
lo. q. xv. ar. ij. cum. d. Alberto. z
Alexandro. li. vi. s. di. Hoc pec-
catum esse mortalissimū maxi-
mū atq; grauissimū. Qd qua

druplici lege declaratur.

¶ Primo lege naturali.

¶ Secōdo lege diuinali.

¶ Tertio lege canonicali.

¶ Quarto lege humanali.

¶ Primo lege nāli. Dicit enīz
phs. i. poli. Et. ij. d. aia. Et. ij. me-
taphy. Omnia viuētia natura-
liter appetūt continuationē sui
in esse vt dic phs. ij. metha. Esse
autē nihil melius est: qā in hoc
participatur diuinum esse. ij. de
anima. Vnde itez phs in libro
de bona fortuna dicit. Appetit⁹
naturalis tendit in bonum: hoc
est in esse. Hoc autem esse non
potest acquiri dispositiue z in-
strumentaliter: nisi per genera-
tionem que nō ē sine cōmixtio-
ne actiui z passiuī vt dicit philo-
sophus in. ij. phisicorū. Sol z
homo generant hominem. Et
expressius in. xv. de animalib⁹.
Et hoc per copulam carnalem
Vnde phylosophus in. vij. po-
liticorū dicit. Coitus est ordi-
natus ad puerorum procreatio-
nem. Mephādissimus sodomi-
ta facit contra hanc naturalem
legem: cum ipse dissipet illud in
quo est esse hominis tanquam
in principio naturali. .s. semine: z
deiciet totaliter a via z a mō na-
turali quo generant homines.
Ideo Aug. in. iij. p̄fessu. z i dcre-
tis. xxxij. q. vij. flagitia dicit. Fla

Feria. vi. tertie Dñice

gita que sunt contra naturam: ubique ac semper repudianda atque punienda sunt: qualia sodomitarum fuerunt que si omnes gentes facerent: eodem criminis reatu: divina lege tenerentur: que non sic fecerunt homines: ut se illo veterentur modo.

Violatur quippe illa societas: que cum deo nobis esse debet: cum eadem natura: cuius ipsa est auctor libidinis perversitate polluitur. hec ibi. Non enim possunt sodomite pessimi: nec poterunt in die iudicii se villo modo excusare per ignorantiam: cum natura legem docuerit: et non solum hominibus: sed etiam omnibus brutis: quae bruta animalia servant: et scelestissimi sodomite transgrediuntur: ut. ff. de iusticia. et iure. l. prima. §. ius naturale: ubi dicitur sic. Jus naturale est: quod omnia animalia docuit. Nam ius istud: non solum humani generis proprium est: sed omnia animalia que in celo: que in terra: que in mari nascuntur: omnium quoque commune est. hinc descendit maris atque femine coniugatio quam nos matrimonium appellamus. Hinc liberorum procreatio. Hinc educatio. videmus cetera quoque animalia: etiam istius iuris participare. h. ibi. Et instituta de iure naturali: in principio. Idem dicitur et in decre. d. i. ca. Jus naturale. Idem clarissime habet et in au

tentica. quibus modis naturales efficiantur legitimi. §. Licet. Item dicitur in 1. d. primo. 1. d. poli. Necessarium est hominem et feminam commisceri non ex electione: sed a natura. Propterea vitium sodomiti cum dicitur contra naturam. siue contra legem naturalem: ut etiam patet in Authentico: ut non luxurietur contra naturam. coll. vi. Et extra de excessibus prelatorum. c. Clerici. Et. xxxij. q. vij. Adulterij ubi dicitur. Pessimum est: quod contra naturam sit. Dicamus ergo formaliter sic. Omne peccatum quod committitur directe contra legem nature est mortalissimum: et sodomia est directe contra legem nature. ergo sodomia est peccatum mortalissimum maximum atque gravissimum. Secundo idem probatur lege divina sic. Inter omnia peccata carnalia nullum peccatum tantum displicet deo: et offendit suam maiestatem sicut maledictum vitium sodomiticum. Unde Gen. xiiij. dicitur. Homines autem sodomite pessimi erant et peccatores coram domino nimis. Cum enim deus legem dedisset. Gen. i. c. et Gen. viij. Pro multiplicatioe individui: et conservatioe humane nature promissis parentibus et reliquis in futurum dicens. Crescite et multiplicamini et replete terram. sodomite inobedientissimi operam dare non

De sodomia. Sermo. xxxi.

cessant: vt nō impleatur: hec di-
uina volūtas ⁊ lex posita: s; po-
tius vt minuat gen⁹ humanum
atq; deficiat: dicentes ipsi deo.
Tu fecisti masculū ⁊ feminā vt
homines multiplicarent: nos
aurē cōtra tuā legē ⁊ p̄ tuaz vo-
luntatē laboramus: vt neq; ho-
mines neq; femine generentur
⁊ ideo imundissimi gomo: rea-
ni homicide sunt. vñ Augu. ait.
Hoc vicio laborantes: etsi non
gladio: tñ facto occidūt. S; nō
tñ homicide: verū ⁊ qđ horribi-
lius est: filicide pprie noiari de-
bent: ⁊ extinguunt vitale p̄nci-
piū fructū qđ est in semine. Et
ideo de tot filijs coraz dñi hñt
reddere strictissimaz rōnē quot
nascerentur si hoc pessimū viti-
um cessaret: vnde David. ps.
lxxij. Disperierūt in endor: fa-
cti sunt vt stercus terre. Endor
n. fons generationis interpreta-
tur. In hoc fonte oēs genera-
di filij disperierūt: du; tale scel⁹
homicidiariū cōmittit ⁊ ppetra-
tur. De quo Gen. xvij. scribit.
Clamor sodomorū ⁊ gomorre
multiplicat⁹ ē: ⁊ pctm̄ eoz aggūa-
tū est nimis. descēdā ⁊ videbo:
vtrum clamorē opere comple-
uerint. Nō clamor. Quid cla-
mat h̄ spurcissimū viciū. Quid
sonat i aurib⁹ iustissimi dei: Ad
qd multiplicat suas querulosas

voces: Certe vt sumat de⁹ vin-
dictā de tanto scelere: vt mittat
horribile iudiciū: vt proferat tre-
mendā sententiā. O si aperirē-
tur spirituales aures plurimoz
audirēt vtiq; de plurimis locis
clamorē hunc multiplicatū ⁊ vo-
ce terribili dicentē. Ad ignē. ad
ignē. ad ignē. Sup quo Hie.
ait. Mouimus tante ⁊ inaudite
turpitudis: quasi admirationē:
que dubitationē parit in audiē-
tes. Domin⁹ enī q̄si admirans
sup tāto scelere dicit. Descēdaz
⁊ videbo: vtrū clamorem opere
cōpleuerint: q̄si dicat. Incredi-
bile videt hoies tñ flagitiū ppe-
trasse. hec ille. Qđ diffuse habet
in decre. ij. q. i. De⁹ ōps. Vnde
maledicti sodomite sūt aduersa-
rij legis diuine: ⁊ toti⁹ curie cele-
stis ⁊ destructores hūani gene-
ris. Ideo istud vitiū est peccatū
grauissimū. Formā ergo rō sic
Allud pctm̄ qđ summe p̄riatur
legi dei: ⁊ qđ deo summe displicet
est grauissimū ⁊ mortalissimū:
sed fetidissimū pctm̄ sodomie
summe strariat diuie legi. ⁊ sum-
me displicet deo. ergo pctm̄ so-
domie est mortalissimū. Tercio
idē pbatur lege canonicali
clamat sacri canōes: clamat sā-
cti doctores: clamat sc̄ta mater
ecclesie. Nullū peccatum inter
opa carnalia esse scelestius: esse

Feria sexta tertie Dñice.

abominabilius: esse piu spuzo
 léte del maledeto peccato dela
 sodomia. vnde Petrus damia-
 nus in libello gomorreano qui
 incipit: Beatissimo pape dic sic.
 Hoc sane sodomiticū vitium:
 nulli prozsus est vitio conferen-
 dum: quod omnium imanitatē
 superat vitioꝝ. Hoc siquidem
 vitium: mors est corpoꝝ: interi-
 tus est animaz: carneꝝ polluit:
 mentis lumen extinguit: spiritū
 sanctus de tēplo humani pecto-
 ris eicit: in centozes luxurie dya-
 bolū introducit: hec ille. Nam
 istud pessimū vitium est grauius
 q̄ cum matre ppria cōcumbere:
 vel adulterium cōmittere: vt
 pz in ipsa lege canonica in de-
 cretis. xxxij. q. vij. c. Adulteri. vbi
 dī. Adulteriū malum vincit for-
 nicationem: vincit aut ab ince-
 stu. Peius est enim cū matre:
 q̄ cum aliena vrozze cōcūbere.
 Sed omniū hoz pessimus est:
 quod tra nām fit: hec ibi. Et. c.
 vsus naturalis dī. vsus natura-
 lis et licitus est: sicut in coniugio:
 et illicitus sicut in adulterio. Cō-
 tra naturā vero semper illicit⁹:
 et proculdubio flagitioꝝ atqz tur-
 pioꝝ: queꝝ sanctus apostolus in
 femis et in masculis arguebat:
 dānabilioꝝes volens intelligi:
 q̄ si in vsu naturali vel adulte-
 rando vel fornicando peccarēt.

hec Augustinus. tra Iouinia-
 num libro primo. Adaius pec-
 catū est cognoscere vel coire ex-
 tra vas cum attinente vel qua-
 cunqz alia: q̄ in vase: quia tunc
 est tra nām. Contra qd multi
 ignorātes agunt: credētes leui⁹
 peccare. Propterea: fm leges
 canonicas: peccatū tra natu-
 ram: apud deū est grauius ho-
 micidio: qz homicidium occidit
 corpus: peccatū vero contra na-
 turam occidit aiā. Immo du-
 as aiās. s. suam et eius in quem
 cōmittit sodomiaz. Hoc videt⁹
 satis exp̄ssum. xxxij. q. ij. Hoc
 ipsum. §. Hoc autem. Licet ho-
 micida et sodomita destruat na-
 turam humanam. tamē peius
 sodomita destruit. qz homicida
 destruit hominem remanente
 anima immortaliterum corpus
 reassumptura. Sodomita vero
 destruit vt non sit homo vitam
 impediendo. vt. s. non generetur
 homo. Et imponitur sodomie
 maior pena q̄ homicidio vt ibi
 patet. Propterea hoc vitium
 est grauius q̄ prostituere pro-
 prias filias. Exēplo sancti Loth
 Gene. xix. vt habetur. dist. xiiij.
 capi. Quod ait sodomitis. De
 quo Ambrosius in libro de pa-
 triarchis. xxxij. q. vij. Offerbat.
 Et Augusti. in questionibus su-
 per gen. Si omnes canōes ad

De sodomia. Sermo, xxxi.

ducerem tempus deficeret. **D** igitur maledicte sodomita. **D** nephādissime gomorreane. **D** in sanior et stultior omni bestia. vide gravitatē tanti vitij. **C**onsidera fetorem tāti scelcris. **C**ognosce contradictionē tantozū canonū. **I**ntellige transgressionem cōtra sanctam ecclesiam. **D**icamus ergo formaliter sic. **I**llud peccatū qđ est mortalius mortalissimis peccatis et gravius gravissimis est mortalissimū et gravissimū. **S**ed peccatū sodomie est mortalius mortalissimis et gravius gravissimis. **S**. coitu cum matre: homicidio et adulterio: et prostitutione filiarū que sunt gravissima et mortalissima peccata: ut patet per sacros canones per ecclesiam confirmatos et supra recitatos. ergo peccatū sodomie est mortalissimū et gravissimū. **Q**uarto idem probatur lege humanali. **A**dulta sunt que leges humane et civiles precipiunt observari et multa prohibēt nō faciēda: quarum transgressores mortaliter peccant: quia obligant cōscientiam subditorū eo quod iuste sunt et a lege eterna depēdēt: ut declarat. **S**. Doc. p̄ma scđe. q. lxxxvi. **I**nter alia autez prohibent maledictū vitium sodomiticum. et contra ipsum clamāt insequēdo obiurgando: de

testando: puniendo: ut patet. **L**. de adulterijs. l. **C**ū vir nubit in feminā: vires porrecturam: quid cupiat: ubi scrus perdit locum ubi scelus est: id quod non proficit scire: ubi venus cōmutatur in alteram formam: ubi amor queritur nec videtur. **I**ubemus insurgere leges: amari iura: gladio ultore: ut exq̄sitis penis subdantur infames: qui sunt vel qui futuri sunt rei. **h**ec ibi. **E**t i **A**uthentico: ut non luxurientur contra naturam col. vi. dicit **I**ustinianus **I**mperato: sic igitur cum quidam dyabolica instigatione comprehensi. et gravissimis luxurijs semetipsos inseruerunt: et ipsi nature cōtraria agunt: et istis iungimus accipere in sensibus dei timorem et futurū iudicium et abstinere ab huiusmodi dyabolicis et illicitis luxurijs ut non propter huiusmodi impios actus ab ira dei ista inveniatur: et civitates cum habitatoribus earum pereant. **D**ocemur. **n**. a divinis scripturis: quia ex huiusmodi impijs actibus et civitates cum hominibus pariter perierunt. **E**t infra. **S**i autem post hanc nostram admonitionem inveniatur aliqui in talibus permanentes delictis. **P**rimū quod indignos semetipsos faciunt dei misericordia. post hāc et

Seria. vi. tertie Dñice

legibus constitutis subijciunt tot
metis. hec ibi. Alie aut leges con-
tra hoc grauissimum vitium pate-
bunt in tertia parte huius sermo-
nis. **Q** peccatum detestabile. **Q**
peccatum horribile: et a lege humana
exterminandum. indicibile: et inno-
minabile quod nulle leges vo-
lunt omnia iura exhorrent at-
que abhominantur. Formemus
nunc rationem. Illud peccatum per
quod aliquis transgreditur leges iu-
stas civiles: ab eterna lege de-
pendentes: est mortalissimum et
grauissimum: sed vitium sodomi-
ticum: est illud per quod aliquis trans-
greditur leges civiles iustas et san-
ctas et humanas. ergo peccatum
sodomie est grauissimum et mor-
talissimum. Et hec sufficiunt quan-
tum ad primam partem principalem.

Secundo principaliter
de vitio sodomie conside-
rare debemus mali-
gnationem. Nam tanta est mali-
gnitas huius nequamissimi sce-
leris. ut suo mortifero maligni-
tatis veneno duodecim genera-
tionum inficiat: et mortali ictu
primat ac mortuos teneat. Hoc
declarare institui: ut de hoc ne-
quamissimo crimine clarius confite-
ri possitis. **N**am primo inficiuntur
et mortaliter peccant agentes prin-
cipales in communi. **P**atet hoc
Instituta de publicis iudiciis

§. Item lex iulia. **L.** de adulte-
riis. **l.** cum iure. **T**ercio inficiuntur
et mortaliter peccant pacien-
tes. **P**atet hoc. **ff.** de postulando
l. i. §. **N**emoque autem apostu-
lando pro alijs: etiam eum qui in
corpore suo muliebria passus est.
Tercio in particulari: masculus
cum masculino inficitur et mor-
taliter peccat. **P**atet. **ff.** de extra
ordinarijs criminibus. **l.** i. §. **Q**ui
puero. **Et.** **xxij.** q. vij. vsus natu-
ralis. **Q**uarto femina cum fe-
mina inficitur et mortaliter pec-
cat. **P**atet. **L.** de adulterijs. **l.** se-
dissimam glo. dicit ibi. **C**um femi-
na agit ut vir: e converso: vir ut
femina. Nam mulieres in ve-
saniam versae: supergrediuntur
feminas abutentes eis. **Q** ma-
lignitas detinens infelicem ani-
mam: et non finens post vene-
num medicinam confessionis
accipere: quod est peius. **Q**ui
to vir cum vxore propria abu-
tens ea inficitur et mortaliter
peccat. **P**atet. **xxij.** q. vij. **A**dul-
terij: ubi dicitur sic. **S**i vir me-
bro mulieris non ad hoc con-
cesso vti voluerit: vsus enim na-
turalis si ultra modum prola-
bitur: in vxorem quidem venia-
le est: in meretricem vero damnabi-
le. Sed iste qui est contra natu-
ram execrabiliter quidem fit
in meretricem: sed execrabilius in

De sodomia. Sermo. xxxi.

vxore: tantum valet ordinatio
 creatoris et ordo creature ut in re
 bus ad utendum concessis etiã
 cum modus exceditur longe sit
 tolerabilius quã in eis que con-
 cessa sunt. vel vnus vel rarus ex-
 cessus. h. ibi. ¶ Sexto inficitur et
 mortaliter peccat vir abutẽtes
 quacũq; femina. L. de adulte-
 rijs. l. Cum vir nubit in femina.
 ¶ Septimo cõmittentes leno-
 cinium ad tale scelus perpetrã-
 dum inficiuntur et mortaliter pec-
 cant. Nam tale lenociniũ est
 par crimini adulterij. l. ij. §. leno-
 cinij. puniuntur eadẽ pena qua
 stuprã et adulterium. L. de adul-
 terijs. l. castitati: et. l. sine metu.
 Et hoc ideo quia causam prebẽt.
 Octauo inficiuntur et mortali-
 ter peccant: qui scienter prebẽt
 domum: vel quãcunq; habita-
 tionem ad tale scelus committen-
 du. ff. de adul. l. Qui domum:
 et. l. mater. Isti enim sunt comi-
 tes corrupti. ff. de iniurijs. l. Itẽ
 apud. §. comitẽ. ¶ Nono infici-
 untur et mortaliter peccãt p̃stã-
 tes consilium: auxilium: opẽ: vel fa-
 uorẽ ad hoc scelus cõmittẽduz
 Joel. iij. c. Congregabo oẽs gẽ-
 tes: et adducam eas in valle io-
 saphat et disceptabo cũ eis ibi:
 super populo meo: et hereditate
 mea israel quos disperierũt in
 nationibus: et terram meam di-

uiserunt et super populum me-
 um miserunt fortes: et posuerũt
 puerum in postribulo: et puellã
 vendiderunt. ¶ Decimo p̃sua-
 dentes hoc scelus inficiuntur et
 mortaliter peccant. ff. de adulte-
 rijs. l. hec verba legis. Et quo-
 cunq; consentiẽtes. Ro. i. Nõ
 solum qui ea faciunt sed et qui
 cõsentiunt facientibus. ¶ Un-
 decimo celantes tales crimino-
 sos inficiuntur et mortaliter pec-
 cant. Hoc patet in autentico:
 ut nõ luxurientur contra natu-
 ram. Sicut dicitur de occultan-
 tibus latrones et alios crimino-
 sos. l. i. ¶ Duodecimo. Recto-
 res inficiuntur et peccãt morta-
 liter: nõ puniẽtes inuentos in ta-
 li scelere. ¶ In Autentico: ut
 nõ luxurientur contra naturam: in fine
 vbi dicit. Precipimus. n. et p̃fecto
 gloriosissimo regie ciuitatis per-
 manẽtes in p̃dictis illicitis et im-
 pijs actib; post hãc nrãz admo-
 nitionẽ: et p̃phẽdere et vltimis
 subdere supplicijs: ut nõ ex p̃tẽ-
 ptu taliũ iueniat: et ciuitas et res
 publica p̃ hos ipsos actus ledi.
 Et ibidẽ. Et ipse. n. p̃fect; glo-
 riosissimus. Si iuenerit quosdã
 tale aliqd delinquentes: et vidi-
 ctã in eos nõ intulerit fm nrãz
 leges: p̃mũ qdẽ obligatus crit
 dei iudicio post hec aut et nrãz
 indignationẽ sustinebit. hec ibi.

Feria sexta tertie Dñice.

Tales non puniētes habent pa-
rē penā cum ipso delinquente:
vt patet extra de vita z honesta-
te clericorū. c. Ut clericorū. Iri-
dē prelati nō puniētes. Nec ex-
cusantur sola ignorātia: qz debz
purgare puincia malis homi-
nibus. ff. de officio presidis. l. iij.
Excusarentur autem in inquisi-
tione generali: quam solent fa-
cere in principio sui regiminis:
nisi post esset eis denunciatum
vel aliter scirent. ff. de custodia
reorum. l. diuuz. D igitur recto-
res. D domini. D iustitie zela-
tores. Quid dormitis: Cur sti-
pendium sine labore consumi-
tis: Cur tanto vitio scelera-
tos igne non consumitis: Cur
honestatis z pudicitie corrupto-
res viuere finitis: Cur reipubli-
ce destructores: incēdio nō dā-
natis: Cur destructores huma-
ni generis non extirpatis: Cur
iustitiam non ministratis: Cur
sodomiticis: penis vt leges excla-
māt non tormētatis: S; vt pe-
ne oibus maledictis sodomitis
iponēdo manifeste fiāt transea-
mus ad tertiā ptē principalem.

tertio principaliter hu-
ius horrendi vitij cōsi-
derare debemus pu-
nitionez. Adeo qppe vitium istud
detestandum est: vt extra illud.
Duodeciz punitionū arma ful-

minent z terribiliter sceuiant.
C Prima dicitur ifamie. Mā
apud deum infamis est sodomi-
ta apud angelos: z apud morta-
les: ita vt leges hūc infamē ap-
pellent. ff. de postulando. l. i. §.
Remouet. L. de adul. l. Cuz vir
Et ex hoc prohibentur sodomi-
te: vt non possint facere testa-
mentum. Argumentū. ff. de te-
stamentis. l. Is cui: qz vt habet
L. de adul. l. Cū vir. surgunt le-
ges: armanī iura extra eos: z in-
fames efficiūtur ipso iure. Māz
leges sodomite non patrocinan-
tur: ad ostendēdum quāte infa-
mie fit hoc vitium dū deus in pu-
nitione eius submersisset sodo-
mā gomorrā. Seboin. Adamā
z se gor. v. ciuitates: ad perpetuā
infamiā: locus ille: versuz est in
mare salsum. Et dī mare mor-
tuū ibi nec pisces viuūt. z aues
desup volātes mortue cadūt: vt
dicit Vincen. historialis libro
ij. z nihil ibi pōt generari. Itēz
poma nata in arboribus circū-
positis illi lacui: vsqz ad maturi-
tatē sunt coloris viridis. Ad a-
tura vero si incidātur exeunt ex
eis fauille ignis. Credēdū est et
ibi putredinē exalari continue
in punitionem sempiterni fetori-
s sodomitarum spurcissimoz
De quibus dicitur. Isa. xxxiiij.
De cadaueribus eorum ascen-

De sodomia. Sermo. xxxi.

dit fetoz. Vnde Petr⁹ Damia-
nus. in libello gomorreano in-
quit. Hoc vitium omnia sedat:
omnia maculat: omnia polluit.
Et quantum ad se: nihil purum: ni-
hil mundum esse permittit. hec il-
le. Hec est terribil' punitio quam
videmus corinthe. Est enim sodo-
mita tante infamie: ut oēs eius ex-
horreat: omnis familia: omnis
parietela: omnis vicinatus: et p-
pria vxor exhorret: omnes eum
maledicunt. Vnde ps. liij. Cor-
rupti sunt et abominabiles facti
sunt. Secunda punitio est excom-
municatio. Tales enim debent excom-
municari. Argumentum prime
cor. v. sumit. Iudicavi in virtu-
te domini nri iesu christi trade-
re huiusmodi sathane in interitum
carnis. hec ille. Et iterum aposto-
lus prime cor. iij. Si quis violaue-
rit templum dei: disperdet illum
deus. Que omnia separationem
sonant: et excommunicationem. vñ
et sequenti excisus et excommuni-
catus tradit ipse sodomita dya-
bolo. Ait enim Petr⁹ Damia-
nus in libello gomorreano. Hoc
vitium sodomiticum: a deo aiaz
separat: ut demonibus iungit.
Hec pestilentissima sodomor-
regina: siue tyrānidis legibus ob-
sequentem: hominibus turpem
deo reddit odibilem. hec ille. Et
iterum ibi. De tibi infelix anima

de cuius interitu tristant angeli
insultant plausibus inimici: facta
es preda crudelium: spoliū i-
piorum. Aperuerunt super te os
suum: omnes inimici tui sibilave-
runt: fremuerunt dentibus et di-
xerunt deuoremus eum. hec ille.
Qui profecto dyabolus: licet re-
cipiat sodomitam: et eum in cathe-
natum retineat: tamen ut dicitur
in compendio theologie: cum ad
facinus sodomiticum induerit:
recedit non sufficiens tantam ab-
ominationem: sed vadit ad pa-
randum ignem eternum postea re-
dit. Et si fuerint clerici: hoc vi-
tium pessimo conuicti: priuantur
beneficiis. lxxi. d. c. Si quis amo-
do vel ab officio suspenduntur:
ibi. c. eos. Et si suspensus hu-
iusmodi celebrat diuina: perpe-
tuo deponit. extra de vita et ho-
nestate clericorum. c. Ut clerico-
rum. Et potest degradari clericus
laborans hoc vitio et traditur curie
seculari puniendus. Nam hic
crimen est grauius heresi: et cri-
mine lese maiestatis: et symonia
pro obtinendo episcopatu: et pro
falsificatione litterarum apostoli-
carum: et calumnia seu contume-
lia: contra episcopum suum. In quibus ca-
sibus clericus degradatur: vel
clerici huiusmodi a clero remouentur
et ad agendam penam in mona-
sterio detruduntur. Layci vero

Feria sexta tertie Dñice.

excōdicant: et a societate fidelium se gregant. Extra de excessibus prelatorum. c. clerici. ubi sic dicitur. Quicumque illa incōtinētia que contra naturam est, propter quam ira dei venit in filios diffidētie: et quinquē civitates igne consumpsit: deprehēsi fuerint: deiciantur a clero: vel ad agendam penitentiam in monasteriis detrudantur hec ibi. Contra autem laycos dicitur. Si layci fuerint excommunicationi subdantur: et a cetero fidelium fiat penitentia alieni: hec ibi. Item sodomites repelluntur ab advocatōe et a postulatione: et ab honoribus cum sint infames. Item eorum bona omnia debent confiscari. Extra de hereticis. c. Cum leges. Et sic potest dici illud Petri Damiani in libro gomorreano. ubi ait. Quisquis in hunc extreme perditionis abusus: fuerit lapsus a superna patria exul efficitur: a christi corpore separatur: totius ecclesie auctoritate confunditur: omnium sanctorum patrum iudicio condemnatur: hec ille. Tertia punitionis est sterilitas. Sepe qui fuerunt vel qui sunt dediti homini vitio: sunt steriles. Propter hoc in Sutfare: de quo dicitur: quod emit Joseph. Genes. xxxix. ubi dicitur. Nicolaus de lira. Ad hoc emit: ut ipso abuteretur: propter quod dominus excavit genitalia eius: et sterilis perpetuo factus est. Et merito. Ut

enim habetur. Sap. xi. Per quos quis peccat per hoc et torquetur: vel non possunt reddere debitum. quia propter pessimum eorum vitium contra naturam ut plurimum non sunt idonei ad copulam matrimonialē. Et licet copula utantur matrimoniali. per viam naturalem. tamen deus gloriosus ordinauit iusto suo iudicio ne generent filios. Quarta pena est flagellatōis. Nam cum apostolus Col. iij. nolet imundiciam: et libidinem subiungit. Propter que venit ira dei in filios incredulitatis. Vbi doctores dicunt. quod maxime vitium sodomiticum est per quod concitatur et provocatur deus ad mittendas pestilentias. famem. sterilitates. tēpestates. guerras. caristias ut patet in Autetico: ut non luxurietur contra naturam. ubi ait imperator. Propter. n. talia dicitur et famem et terremotus et pestilentie fiunt. Propterea admonemur omnes abstinere ab huiusmodi vitijs ut non suas perdant animas. Idem etiam dicitur xxxij. q. vij. Flagitia. in Glo. Infitur. n. hoc vitium aerem. et homines ac terram corrumpit et subvertit. Exempla patet in sodome subuersione. Genes. xix. Propter etiam in uniuersali diluio. De cuius tempore dicitur. Genes. vi. Quis quippe caro corruerat viam suam super terram. Quinta punitionis dicitur vilificationis. usque adeo vilificatur pessimum sodomita: ut non

De sodomia. Sermo. xxxi.

fit amplius hō : s; vilior bestia. Propterea p̄hs in. vij. Ethico. Sodomia cōtinet sub bestialitate. Immo est iserior atq; deterior bestijs . Vnde. vii. Ethic. dī. hō prau⁹ est deterior bestia. Et q̄s magis prauus: magisq; scelerat⁹ pessimo sodomita: Certe null⁹. Nūq̄. n. visa est bestia cū bestia per modū nō nālē cōcūbere. vnde Petrus damian⁹ vbi. s. Nūq̄. n. a sin⁹ stimulo concūbendi cū asino rugit⁹ emisit. Hoc ergo pditi hoies p̄petrare nō metuunt : qđ ipsa quoq; bruta aialia phorescūt: hec ille. Et sic p̄s: qđ sodomita punitur a nā que trāssert cū in bestia: et peius efficit ea : cuius naturaliter homo est dñs vt habet . Sen. i. z. i. Politicorū . ¶ Sexta punitio dī sepationis. Certe ueniens est: si natura abijcit sodomitā vt etiā ppria vxor ipm abijciat. Et. n. cōprehēso marito in vitio sodomitico : diuortiu fieri et denegari d̄bitū pōt. xxxij. q. vij. oēs. Nō eniz d; huiusmodi fetid⁹: matrimonij sacramēto cōiungi: a quo meret̄ oino repelli. ¶ Septima dī punitio fatuationis. Sodomita. n. iusto dei iudicio: tā cecus p̄pter illud vitium fit: vt de reb⁹ aie et salute ppria nihil oino sciat: aut curet. Hāc penā pōit ap̄ls. Ro. i. d. Propti

qđ tradidit illos de⁹ in reprobū sensu: vt faciāt ea que nō cōueniunt: repletos oī iniquitate. Itēz ibidē. Propterea tradidit illos de⁹ in passione ignominie. Nā femine eorū imutauerūt naturā lē vsu: in eū q est tra naturā. Sitr autē et masculi relicto nālī vsu femine: exarserūt in desiderijs suis iuicē masculi i masculos turpitudinē operātes: hec ille. ¶ Octaua punitio dī cōbustionis. Hoc p̄s. Sen. xix. Super hoc Raban⁹ dīc. Sulphur fetet: ignis ardet . Qui ergo ad pueria desideria carnis : fetore exarserūt : iure sulphure et igne pierūt. hec ille. ¶ Tercia huiusmodi qualitatez criminis : d; iponi pena. L. de penis. l. sancim⁹ . ff. de his q vt digni. l. rescriptū. c. de his q fiunt a maiori pte capituli. c. ij. Foco igit̄ foco: foco alij pessimi sodomiti: qz igne concupiscētie exarserūt . ¶ Nonā punitio dī gladiationis. L. de adulterijs. l. Cū vir. Et instituta de publicis iudicijs. §. Itēz lex iulia. Deut. xxxij. Gladius meus deuorabit carnes . ¶ Decima punitio dicitur decapitationis. ff. de extraordinarijs criminibus. l. prima. §. Qui puero . Et extra. de excessibus prelatorum. c. Clerici. in Glo. ergo taghali capo. ¶ Undecima punitio dicit̄ in-

Feria. vi. tertie Dñice

perfectionis. Et hoc de iure di-
 uino. Leuit. xx. Qui dormierit
 cum masculino: coitu femineo:
 vterq; opatus est nephas: mor-
 te moriatur. Et de lege huma-
 na. ff. de penis. l. ultimū. Quali-
 tercūq; feratur. Et licet ista lex
 humana deficiat sepe: ab vltio-
 ne erga sodomitanū nō punien-
 do cum: tñ lex et vltio diuina nō
 deficit. Mā isti pessimi sodomi-
 te sepe a dyabolo. ex diuina iu-
 stitia suffocātur sepe mergūtur
 sepe occiduntur: vel morte repē-
 tina extinguūtur. **I**ps̄ hec veri-
 tas in hystoria natiuitatis iesu
 christi vbi affirmat: q̄ illa nocte
 qua xp̄s natus est: oēs per mū-
 dū sodomite mōtūi sūt. **E**duo
 decima punitio dicitur dānati-
 onis. i. **L**oz. vi. Neq; masculoz
 ꝓcubitores neq; molles: regnū
 dei possidebūt. Et merito. Mā
 dicit dñs Albert⁹ magnus in
 ij. sen. di. xxxv. q̄ hoc scelus: est
 ꝓtra naturā: ꝓ rōnē: ꝓtra grati-
 am et ex ꝓnti cōtra gloriā. Quo-
 igit̄ ibunt nephandissimi: spur-
 cissimi: fetidissimi: ribaldissimi:
 sceleratissimi sodomite: **A** lo
 inferno. **A**l foco eterno. **V**n̄ ve-
 nerādus doc. **P**etrus damia-
 nus in libello gomorreano ait.
Hoc vitiū sodomiticū infernū
 apit: paradisi ianuā claudit: cele-
 stis ierusalem cinē: tartarice ba-

bilonis facit heredem: de stella
 celi stipulā exhibet ignis eterni:
 abscidit mēbrū ecclesie: et in ip̄s
 vorax projicit gebēne estuantis
 incendiū: hec ille. Et iter ibidē.
Sodomita. n. iter hoies in ter-
 ra despicitur: et celestū civium
 contubernio reprobat: fit sibi ce-
 lum ferreū terra enea. Neq; il-
 lud pōt pōdere grauatus assur-
 gere: neq; hic sua mala diutius
 occultare. Non hic pōt gaudere
 duz viuit: neq; illud sperare dū
 deficit: hec ille. **V**nde cum duo
 simul hoc nephas perpetrarēt:
 visus est dyabolus i forma ser-
 pentis: ex vase spurcissimo pa-
 tientis: hoc ordine. **M**ā medie-
 tas serpentis remansit in vase
 patientis: et altera medietas cir-
 cūligauit collum agētis. **E**t ita
 ambos suffocauit. **D**iscite o mi-
 seri sodomite. **S** peiores be-
 stijs. **S** icarnati dyaboli: quan-
 tum horribile: quantū abhomi-
 nabile et nephandissimū fit hoc
 scelus: et itellexistis quot modis
 corpus et aiā mortali peccato
 interficit. **C**ognouistis acres pu-
 nitiones: quibus plecti debent
 tñ nephas ꝓpetrantes: quilibet
 igitur vestrū deinceps ꝓtineat:
 defleat: corpus maceret: corri-
 gat sensus ad sanctā ꝓfessionē
 accedat: placare satagat irā dei.
Non expectet vindictam et iu-

De contritione. Sermo. xxxii.

dicium. Si sic facietis: castissimus ille sponsus christus semper adueniam paratus: ex carnalibus fecibus vos liberabit: hic per gratiam et in futuro per gloriam. Amen.

Sabbato tertie dominice.
De contritione. Sermo. xxxij.

Ade et amplius noli peccare. Joan. viij.
Predicaturus die crastina de sanctissima confessione sacramentali: ad quam sacratissimum tempus omnes inuitat dignissimum existimaui hoc mane velle aliquid de contritione declarare: que precedit ipsam confessionem: et sine qua: ipsa confessio nullam efficaciam: nullamque virtutem habet ad peccata mortalia delenda. Conuenienter ergo assumpsi verba euangelica a domino iesu christo: non tamen illi mulieri adultere: sed et cuilibet anime contrite prolata: que nullo modo debet amplius peccare: ut dicitur in ipso euangelio hodierno. In quo tria documenta habemus. **P**rimum documentum est: quod sicut christus frequenter visitabat templum ad honorandum suum celestem patrem: ita et nos facere debemus ecclesiam quotidie ante omnia visitan-

tes: et nos domino commendantes. Hoc per prima parte euangelij. ibi. Perrexit in montem diluculo. Et iterum venit in templum. **S**ecundum documentum est: quod quilibet portet secum libellum defectuum et peccatorum suorum: et debet legere in suo: et non in libro proximi sui: sicut faciebant iudei: accusantes mulierem adulteram: et postergantes innumera scelera sua. Hoc patet ibi. Adducunt ergo scribe etc. **T**ertium documentum est: quod debemus compati his qui sunt in peccatis: exemplo domini iesu christi: qui mulieri adultere compassus est. ibi. Erigens se iesus etc. Et sicut mulieri adultere peccata dimisit: ita et cuilibet vere contrito peccata dimittit. De qua contritione: tria hoc mane considerata sunt.

Primo contritionis quidditas.
Secundo contritionis necessitas.

Tertio contritionis inducibilitas.

Primo considerata est contritionis quidditas. Nam ut colligitur ex. s. Doc. in. iij. sententia. di. xvij. q. ij. Et a. d. Petro de palu. in. iij. dist. xvij. q. i. quinque definitiones dantur de contritione. Prima est magistralis secundum Petrum de taran.

Sabbato tertie Dñice

in.iiij. Contritio est dolor voluntarie assumptus cum proposito confitendi et satisfaciendi. Et hoc intelligitur quo ad mortale secundum Petrum de pal. q. 2. quo ad veniale non requiritur propositum confitendi: nec satisfaciendi: quia pro remitti ubi non est satisfactio: sicut in purgatorio: sed non sic pro mortali. Unde non videtur esse in statu salutis: qui hic non vult satisfacere pro mortali: sed tamen in purgatorio. Secunda diffinitio est Augustini. Contritio est dolor remittens peccatum. Hec diffinitio secundum Augustinum. tangit effectum contritionis. Tertia diffinitio est Gregorij. Et est talis. Contritio est humilitas spiritus annihilans peccatum inter spiritum et timorem: ne secundum Petrum de pal. aut sit presumptio aut despectio. Et annihilat quo ad culpam. Et tanta potest esse: quod annihilat et quo ad penas. Quarta diffinitio est Isidori sic dicentis. Contritio est humilitas et compunctio mentis cum lacrymis veniens de recordatione peccati et timore iudicij. De recordatione peccati et timore iudicij secundum Thomas. tangit principium contritionis. Quinta diffinitio est ite ex dictis Augustini. Contritio est dolor pro peccatis assumptus et voluntarius: semper puniens quod dolet commisisse. ubi pro clariori intellectu nota

de sunt duodecim conclusiones: quarum tres. Prima est quod contritio est de solo malo culpe: non nature nec penae. scilicet infirmitatis aut tribulationis: aut infamie: aut inferni et hominum malorum nature vel penae: sed tamen de culpis. Quod patet ex omnibus prehabitis diffinitionibus: quia contritio agit in peccatum: sicut in proprium obiectum ad destruendum ipsum. Secunda conclusio quod contritio est de solo peccato actuali: et nullo modo de originali: quia cum sit actus virtutis penitentiae non solum peccatum actuale ordinatur veniale. scilicet et mortale indifferenter: nisi quod de mortali necessaria est in penitentia. de veniali autem hic: vel alibi. Tertia conclusio quod contritio non est de peccato alieno: sed solum de proprio: licet quod debeat dolere de peccato proximi: ille tamen dolor non est contritio. Quarta conclusio quod contritio solum est de peccato preterito: non de futuro: quia licet debeat proponere ab illo cauere: non tamen est dolor de futuro malo: sed timor et cautela tamen. dolor autem est de preterito. Quinta conclusio quod contritio debet esse de quolibet mortali in speciali: si in speciali habeat memoria. Quod tamen non oportet de veniali: quia sicut leues infirmitates aliquando licet multe sint una tamen medicina sufficienti curantur: sed graves morbi speciales medicinas requirunt. Sexta conclusio scilicet. Docet quod dolor contritionis est duplex. scilicet sensitivus et intellectivus.

De contritione. Sermo. xxxii.

Primus est effectus contritionis. Secundus est ipsa contritio. scilicet displicentia voluntatis. Sensitivus dicitur esse moderatus sed aditiones personarum. Intellectivus. id est displicentia peccati dicitur esse maximus nec potest esse nimis. quia offendit maximum bonum. scilicet deum: et maximum bonum perdidit paradisum. **S**eptima conclusio quod tanta dolor intellectualis quam sensitivus: quoniam est de singulis peccatis dicitur esse maior de maiori peccato: sed quoniam est simul de omnibus tamen virtualiter dicitur esse maior de maiori. Et dolor tam sensitivus quam intellectivus dicitur durare usque ad mortem et continuari quantum potest est: sicut actibus aliarum virtutum et sanitate. **M**axime secundum d. Petrum de palu. tota vita ista est tempus contritionis quod ad habitum: sic. scilicet quod homo semper dicitur esse promptus ad dolendum de omni mortali: si ipsum mortale committeret nisi alias sufficeret doluisset. **O**ctava conclusio quod contritio dicitur magis velle omnem penam pati: et inferni quam peccare: quia dicitur potius mandata dei diligere quam suam penam evadere: tamen de hoc nullus est temptatus. **M**ona conclusio quod contritio dicitur esse de singulis in principio quod habet gratia in memoria. sed postea quantum ad terminum sufficit una contritio de omnibus: quia ille mortuus agit in vim precedentium dispositionum. **D**ecima conclusio quod quilibet contritio: quantumcumque par

ua: omnem culpam delet. Et potest tamen interdum ex parte charitatis et doloris sensibilis: quod delet omnem penam et omnem culpam. **E**ndecima conclusio. Ad contritionem de mortali requiritur propositum non: peccandi sed de venialibus sufficit actualiter displicentia eorum et sue cause. **D**uo decima conclusio est quod contritio non est post mortem: quia requiritur dolor: quod non est in beatis: requiritur gratia: quod non est in damnatis: requiritur meritum: quod non est in existentibus in purgatorio. Solum igitur est in hoc mundo ubi inveniuntur ea que ad contritionem requiruntur. **D**e conclusionibus extracte sunt a domino Petro de palu. in. iiii. di. xvij. Et a. s. Doc. lib. eodem.

Secundo principaliter considerare debemus contritionis necessitatem. ne

cessaria quidem est peccati contritio: sicut omnis theologorum schola tenet in. iiii. sen. di. xvij. Quam necessitatem triplici ratione declaro.

Primo ratione contrariationis.

Secundo ratione saluationis.

Tertio ratione compassionis.

Primo dico quod contritio est necessaria ratione contrariationis sic. Sententia est philosophi. ij. metha. Et in lib. predicamentorum. Et in primo de gene. et cor. Et Gilberti porretani: quod unum priorum et pellit alterum. Et in lib. de regl

Sabbato tertie Dñice.

mīne principuz dī. Dē corru-
 ptibile corrūpī per actionē sui
 p̄ij. Exēpli grā. Sanitas corrū-
 pī z expellī per infirmitatē : z
 ecōuerso. tūc sic. Clarū ē q̄ pec-
 catū p̄ p̄placētā z delectationē
 in aīam irrauit. Dñi p̄hs in. x.
 ethy. Delectatio tenet operātez
 in ope. Et. i. Ethy. Vnicuiqz ē
 delectabile id qd amat z opat̄:
 delectatiōi autē p̄ia ē tristitia:
 sicut dicit p̄hs. viij. ethy. Tristi-
 tia delectatiōi opposita est. Lō-
 tritio vero cuz sit tristitia z do-
 lor necessaria ē ad expellēdaz z
 delēdā delectationē z cōplacē-
 tiā pcti: tanqz quoddā p̄iū. Er-
 go necessaria ē p̄tritio. ¶ Secū-
 do: p̄tritio est necessaria ratiōe
 saluariōis: nullus p̄t saluari: nisi
 fuerit purgatus a pctis. Qd sic
 declaro. Dicit. n. p̄hs in. ij. z. iij.
 d̄ aīa. Et in lib. de sen. z sen. Et
 Lōmē. iij. de aīa. Sensus non
 decipī circa p̄p̄iū obiectū: cō-
 currentibus debitis medijs sci-
 licet vt sit dispositio organi: dis-
 positio obiecti. Exēpli gratia.
 Si oculus d̄z videre p̄trum
 oz: q̄ oculus sit sanus z aer me-
 dius sit a lumine illustrat̄ z vi-
 dēs sit incōueniēti distātia po-
 sit̄ z remotus. Sic a simili. si
 aīa d̄z videre deū z saluari: opz
 vt sit sana z bñ disposita p̄ dis-
 plicentiā z p̄tritionē peccatorū,

Vnde. s. Tho. in. i. sen. di. iij. z i
 p̄ma pte. q. xii. z trabī. ex. xxij. q.
 xv. ar. iij. dicit. Ad hoc vt videat̄
 de? nāli cognitiōe: oz mētē pur-
 gari a vagabūdis sensib? z fan-
 tasmatib?. Ad hoc autē q̄ p̄ fi-
 dē cernať oz mētē purgari ab
 errorib? z nālib? rōnib?. Ad h
 vero vt videat̄ per essentiā : oz
 mētē purgari ab oī culpa z mi-
 seria cordis. oris. z operis. h̄ in
 snia vbi. s. Sed hoc nō pōt fie-
 ri nisi p̄ p̄tritionē: qua sanatur
 aīa: qua ifundit̄ lumē grē: qd ē
 mediū illustrās: z qua aīa deo
 coniungitur. ergo contritio. est
 necessaria: dato q̄ hō sit i pctō
 mortali. ¶ Tertio idē p̄bat̄ rō-
 ne cōpassiōis. Dicit. n. p̄tritus
 de palu. in. iij. sen. di. xvii. Ho-
 mo debet dolere de peccato p̄-
 ximi scilicet etiam Doc. inquit
 super epistolas p̄auli. i. Cor. i.
 Debemus compati z dolere d̄
 malis proximi : ad similitudi-
 nem membrorum. Dum enim
 patitur vnum membrum con-
 fluunt ad locum passionis spūs
 z sanguis alioz quasi p̄patien-
 tes. Vnde Job. xxx. Flebā quō-
 dam super eum: qui afflic? erat
 z p̄pariebatur anima mea pau-
 peri. Et Apo. i. cor. xii. Si quid
 patitur vnū mēbroz cōpariunt̄
 omnia mēbra. Et Ambrosius
 de officijs. lxxxvi. di. c. Non sa-

De cōtritione. Sermo. xxxii.

tis dicit sic. Cōpatiamur itaqz
 alienis calamitatib⁹: et necessita
 tes aliorum quantum possum⁹
 iuuenus. hec ille. tunc sic. Si te
 nemus cōpati et dolere de ma
 lis proximorum: multo magis
 tenemur conteri: cōpungi: trista
 ri: et affligi pro culpis proprijs.
 Nam ex ordine charitatis te
 nemur magis nobis ipsis com
 pati q̄ alijs. Vñ Ari. ix. et byco.
 Amicabilia que sunt ad alterū:
 veniūt ex amicabilib⁹ que sunt
 ad seipsum. iuxta illud. Prima
 charitas icipit a seipso. ergo ne
 cessaria est contritio. Proptere
 rea deus per Isa. lvii. c. dicit sic
 Qui fiduciam habent mei: he
 reditabunt terrā: et possidebunt
 montē sanctū meū: et dicā. Vi
 am facite: p̄bete iter: et declinate
 a semita. Auferte offendicula d̄
 via populi mei. q̄a hoc dicit do
 minus. In sancto habito: et cuz
 contrito et humili spiritu: vt viui
 ficem sp̄m humiliuz: et viuifi
 cem cor contritorū. Et Jere. xv.
 c. Deducant oculi mei lachry
 mas per diē et noctem: et nō ta
 ceāt: qm̄ cōtritiōe magna cōtri
 ta est virgo: filia populi mei. Et
 paulopost. Cognouim⁹ dñe ini
 quitates nostras: iniquitates pa
 trum nostrorū: quia peccauim⁹
 tibi. Et paulopost. Nōne tu es
 de⁹ noster que expectauim⁹. Et

eiusdem. xxiiij. Contritus est cor
 meū in medio meī. Contremue
 rūt oia ossa mea: Vnde Ber
 nardus. in suis sententijs ait.
 Sine cōtritione peccati: sine do
 lore culpe: sine displicētia iniqui
 tatis: et sine amaritudine vite p̄
 terite nunquāz acquirīt celestis
 vita: nec remissio peccatorum.
 h̄ ille. Et licet multa sint exem
 pla: necessitatem cōtritionis in
 sinuantia: tamen vnū tū addu
 co. Refert Cesarius q̄ quidam
 iuuenis canonicus parisiensis
 incontinenter et delicate viuēs:
 et multis iplicat⁹ pctis: infirma
 tus grauiter confessione; secit.
 pctā exterius defleuit: emenda
 tionē promisit: viaticum recepit
 et inunctus obiit. In sepultura
 pōposa: ipse etiam aer famulari
 videbat. Post paucos autē di
 es cuidā familiari suo apparēs
 et se damnatum asserens subiū
 xit. Licet confessus fuerim et cō
 municauerim et penitentiam p̄
 miserim: vnum tamen omisi si
 ne quo cetera nihil p̄sunt. Cui
 familiaris ait. Quid illud fuit?
 At damnatus iuuenis dixit.
 Vera cōtritio ad peccati remis
 sionem necessaria mihi defuit.
 Et p̄pter hoc ad ifernū suz p̄pe
 tuo deputat⁹. Ex his appet cōtri
 tionē: oio fore necessariā. Itaqz
 nemo seip̄z fallat. Nunquā de

Sabbato tertie Dñice

peccato veniam aliquis poterit consequi sine cōtritione. Nunquā deum placare: nunquā infernum euadere. Nunquā denique poterit felicitatem adipisci. hec de secunda parte principali.

Tertio principaliter debemus cōsiderare contritionis inducibilitatē: tria sunt que inducūt peccatorem ad contritionem.

Prima inductio dicitur lex naturalis.

Secūda dicitur lex spiritualis.

Tertia dicitur lex exēplaris.

Primo lex naturalis inducit peccatores ad cōtritionem. Lumine enim rōnis naturalis quilibet tenetur honorare deū: ut patet per philosophum in libro de bona fortuna. Peccator vero dum mortaliter peccauit deū offendit deum contra se. puocauit et inhonorauit: christū redemptorem contempsit: legem eius spreuit: meritis passionis xp̄i et sanctorum se priuauit: angelos conturbauit: celū sibi obserauit: dyabolum letificauit: eum sibi p̄fecit: suo dñio se subiugauit: se iheris sociauit: gratiā sp̄s sancti amisit eius dona neglexit: ad mortem eternā semetipsum cōdemnauit. Sed lege naturali inducitur: ut quilibet inhonorās deū: amittens virtutem: et perdens

summum bonum. doleat et anxietur: studeatque ip̄m deus placare. Et hoc fit mediāte contritione et p̄nia. Sed si de oibus contritus fuerit: et displicentiā: dolorem: atque tristitiā habuerit: proculdubio deus propitius sibi erit et placatum seip̄i peccatori exhibebit. Hoc sensit philosophus in libro de regimine p̄n. lib. iij. c. i. in fi. Ad alexandrum magnū. sic inquit philosophus. Non sicut quidam homines diuinā clementiā: de peccationibus: precibus: deuotionibus: ieiunijs: sacrificijs: elemosynis et multis alijs bonis. de commissis veniā petere implorātes: et de reatibus penitentes. Et tunc verisimile est quod deus omnipotens auertat ab eis quod trepidant et formidant. hec ille. Et de hoc exēplū notabile habetur in libro de proprietatibus rerum ubi dicitur. Quod est quedam avis que vocat̄ avis paradisi: ob insignē sui pulchritudinē: cuius penne sunt mirabiles adeo ut nullus eis color desit: vox adeo dulcis: ut in homine gaudium et deuotionē excitet. Hec avis captiuata: irremediabiliter plagitur et gemit: nec antea cessat: quā libertati donetur. Sic anima hominis dum est in gratia est avis paradisi pulcherrima: que si capitur a demone laqueo peccati firmat illud ps. cxxxix. Absconderunt

De cōtritione. Sermo. xxxii.

superbi laqueū mibi. debet plāgere: plorare et dolere per cōtritionē et cōpūctionē cordis quo vsq; a tot scelerib; a deo liberetur. ¶ Scdm̄ iducens peccatorem ad verā et perfectā cōtritionē est lex diuinalis. Ad multipliciter nāq; lex diuina ad hoc iducit: sed p̄maxime vt omittat reliqua: adduco illud in mediū: quod habet Isā. xiiij. c. Subter te sternet tinea: et operimētū tuum erunt vermes. Hoc pctōres cōuertit pctōres illuminat: pctōres saluat. Hoc peccatores ad dei famulatū trahit et allicit. Legitur enim in vita fratru; p̄dicatozum: aduenisse Bononiā quendā scholare; delicatuz ac vltra mōtanū. Quē sup̄rior sancti dñici eius cōpatria iuit visitatū. At scolaris fecit pactū ne sup̄rior de diuis loqueret. Erat enī in camera pōpatice p̄parata. Habita igif simul fabulatione de multis: recedēs tandē sup̄rior dixit scholari. Scitis quid scriptuz est: de his qui volunt in hoc mundo gaudere: et inter tot vana et varias delicias vitaz ducere. Rñdit. Quid? Tunc sup̄rior Isā. xiiij. c. dicit. Subter te sternet tinea et operimētū tuū erunt vermes et hoc dicto recessit. Quod qdē verbū menti iuuenis illius adeo fuit

impressum: vt tota nocte nunq̄ potuerit quiescē. Vertebat se i lecto: memorās lectū iferni et dicens. Subter te sternet tinea: et operimētū tuū erunt vermes. Adane scō cōpūctus et ispiratus: mundū reliquit: et nr̄am religionē ingressus est. ¶ Tertius inducēs ad cōtritionem est lex exēplaris. Affirmant phi naturales: auē quādā esse que vocat Arpia. habēs faciē quasi hominis. acies qdē multū crudelis et feror: adeo vt aliquādo fame stimulatē: hoiez iuadat et occidat: deinde sitiēs: volat ad aquā vt bibat: vbi faciē suā vidēs: et silenti sui nup̄ occidisse recolēs: tanto dolore afficit: q̄ exide qñq; moriatur. Non pigeat o durissime peccator ab irrationalib; discere. In te relucet ymago diuina iuxta illud. ps. iij. Signatum est super nos lumen vultus tui dñe. Sed rāta libidine in pctm̄ irruisti: q̄ aiā pulcherrimā: ymaginem: et splendorē gr̄e occidisti. Leua igif alas et ad aq̄s stridiōis euola. Recole scelera tua: plang: amarissime itaq; in te moriat peccatuz. et nunq̄ deinceps redeas ad illud. Sic faciebat ille rex Dauid. ps. vi. di. Laboravi in gemitu meo p̄ singulas noctes lectū meū lachrymis meis stratū meuz rigabo.

Sabbato tertie Dñice.

Draco etiã vt dicunt nãles ab
scõdit caput:reliquũ corp⁹ picu-
lo exponēs. S; elephas inueni-
ens draconē i semitis caput ei⁹
cũ plãta p̄terit. Et tē draco ma-
ximũ plãctũ fac̄. Plãgat pctōr:
qz in eo caput suũ xp̄z: elephas
dyabol⁹ p pctm̄ occidit. Stru-
ctio q̄z oua sua:in calido puluere
relingit:vt puluis ea foueat. S;
rediēs ⁊ a bestijs ꝛculcata repe-
riēs:magnũ facit vlulatũ: fleat
⁊ vlulet pctōr:qz oua sua.i.meri-
ta a bestialib⁹ passionib⁹ ⁊ cõcu-
piscētijs ꝛculcata s̄. De his d̄
Adichee.i. Faciã planctũ velut
draconũ:⁊ luctũ velut structio-
nũ. Doleat isup ⁊ lugeat pctōr:
exēplo pie m̄ris:cui⁹ vnigenit⁹
mortu⁹:añ oculos ei⁹ iacet. In-
teremit p pctm̄:vnigenitã aiaz:
que vite celestis:heres erat futu-
ra. Hinc p̄pha. Jer.vi. dicebat
Luctũ vnigeniti fac tibi:plãctũ
amaz. Sic fecit p̄ Petr⁹:q̄ egres-
sus foras fleuit amar̄. Adat.xx-
vi. Sic vt ad exēpla moderna
trãseam⁹:sec̄ scholaris qdã parti-
fiē. vt r̄citat Cesari⁹. Hic enoz
mia habuit pctã:adeo vt p̄ vere-
cũdia nollet p̄teriri. Tãdē p̄tri-
tiõē verecũdiã supante:cũ p̄ori.
s. victoris:vellet p̄teriri:tãta fuit
i corde ei⁹ cõpunctio:tot in eius
pectore suspiria singult⁹ in gut-
ture in oculis lachryme:vt vox

deficēt:nec aliqd p̄ferre possēt.
Dicēte ḡ ei p̄ore. vade ⁊ scribe
pctã tua. Scripsit ⁊ redijt:nec
ficut p̄us:voce p̄teriri valēs:scri-
ptũ tradidit:prior legit. Que tã
grauia erãt:vt ad hñduz p̄filuz
de licētia eius cũ cedula abbatē
adiret. S; abbas:cũ cedula vel-
let legē:in ea nihil repit scriptũ.
Qd̄ videns prior stupefact⁹ di-
xit abbati. Sciatis p̄ certo illuz
iuuenē in hac cedula pctã scri-
psisse ⁊ me ea legisse. Sed vt vi-
deo misericors de⁹:tantã ei⁹ con-
tritionē respiciēs pctã oia dimi-
sit. Quod prior ⁊ abbas:iuueni
idē affirmauerūt:qui cum ma-
gno gaudio recessit ab eis. Do-
leas igit ⁊ tu pctōr: rãtarumqz
offensarũ penitē nō renuas. Lõ
sidera oculo m̄rali:quid comi-
sisti in deũ tuũ. Audi deuotum
Ber. Debet siquidez dolor no-
ster esse acer:qz offendim⁹ deuz
creatorem oium:acrioz qz offen-
dimus p̄rem nostruz sp̄ualem:
qui nos pascit multipl̄. Acerrī-
mus:qz offendim⁹ redēptorem:
qui nos redemit a crudelitate
demonũ:a vinculis peccatoruz
ab acerbitate tormētoruz: Nec
ille. Nam surgat miser hō:⁊ ex-
pergefact⁹ suoz criminũ ⁊ scele-
rũ imanitatē defleat. Jã volu-
prates se ponat. Jã sensualitati
b⁹ ⁊ cõcupiscētijs renūciat: idua

De confessione. Sermo, xxxiii.

tur sacco et cilicio. Caput cinere
opstat: corp⁹ deniq; totum casti
get: et penitētium hoiuz vestigia
imitet. *Exeat deniq; ex illece
brosa vita vt salutarē accipiat et
piat aspūctionē. Ait. n. Chriſ. li.
d. spū. Sic ipole est vt ignis in
flamet i aq; ita ipole ē cōpūctio
nē cordis viger i delitijs. Cōtra
ria. n. h. sibi inuicē sūt et perēpto
ria. Illa. n. ē mī flet⁹: h. mī risus
illa cor astrigit: ista dissoluit. illa
aie alas imittit: et volare ad deū
fac. h. n. plōbi pōdus iponit: et i
fernū dmergit. h. ille. Ad fletum
igit o pctōres. ad gemitū. ad la
chrymas. Clamat *Isa. xxij. Do
cauit dñs de⁹ exercituū: i die il
la ad fletū: et ad plāctū: et ad cal
uiciuz: et ad cigulū sacci. h. s. per
gram et in celo p gloriā. Amen.*
*¶ Dñica q̄rta q̄dragesime. De
cōfessione. Sermo. xxxij.**

¶ Equēbat eū multi
tudo magna. *Jo. vi.*
¶ Maxima multitudo
pctōz cōsiderantiuz
grauitatē et imanitatē scelerum
suoz pp sermones quos p̄teri
tis audiere dieb⁹: ducti ad verā
displacētā et cōtritionē. hoc de
uoto tēpore: sequi iā disponunt
dñm iesum sacra interueniēte
cōfessioē q̄ absoluunt ab oibus
peccatis: q̄ antea ligati teneban
tur: p̄ p̄tatem xp̄i sacerdotibus

cōcessam: et reddūtur idonei ad
xp̄i sacm̄ tpe pasce suscipiēdū.
Inqt. n. Leo papa de pe. di. i. c.
*multplex misericordia dei. Med
iator dei et hoiuz hō dñs iesus
xp̄s. hāc p̄positis ecclie tradidit
p̄tate: vt p̄fitētib⁹ p̄nie satisfā
ctioē darēt: et eadē salubri satisfā
ctione purgatos: ad cōionem
sacroz p̄ ianuā recōciliatōis ad
mitterēt. h. ille. Tali ḡ mō h. ma
xima turba pctōz: sequitur dñs
iesus: vt dic̄ thema. in hodierno
euā. In q̄ tria docum̄ta hēm⁹.
¶ Primum documētū: q̄ q̄s d̄z
eē regulat⁹ i oib⁹: suis sensib⁹: et
maxie i oculis: nō elenādo illos
ad curiositates et vāitates. *Exē
plo saluatoris: q̄ nūq; legit ocu
los leuasse: qn̄ aliq̄d signū ad
mirabile fecerit. Hoc p̄z. i. par.
euā. ibi. Cū subleuass; oculos ie
sus. et. ¶* Scdm̄ documētū est:
q̄ q̄cūq; vult faciarī celesti p̄ae
p̄dicatiōis sc̄tē: necē ē ip̄m sedē
sup̄ fenū. i. calcar̄ vniuersas p̄n
tis vite vāitates et suppeditare
vniuersas mūdanas affectiōes.
hoc tāḡt̄ ibi. *Erat at̄ fenū mul
tū i loco. ¶* Tertiū documētū ē.
q̄ illi q̄ deuore p̄fitent̄: et dñs ie
sus sequunt̄ p̄solatiōes sp̄uales
recipiūt q̄ s̄ p̄ cop̄inos duode
ci figurate. *De qb⁹ h̄. iij. p. euā.*
de hac ḡ p̄fessione p̄dicaturus.
*ij. p̄. incipalia. considerabimus**

Dñica. iiii. quadragesime.

CPrimo confessionis necessitatē.

CSecundo confessionis tarditatē.

CTertio confessiois p̄pabilitatē.

CPrimo p̄siderare debemus cōfessionis necessitatē. Dubiuz p̄ponitur querendū vtrū cōfessio sacramētalis sit necessaria. Hoc quesitū z hāc difficultatē soluit. s. Doc. in. iiii. sen. dist. xvij. q. iij. di. Confessio sacramētalis que fit sacerdoti clauēs habenti est oīno necessaria ad salutem eterna. Concordat cū co. d. Petrus de pal. z Ricar. de media villa in. iiii. d. vi. s. Quod triplici lege probatur.

CPrimo lege naturali.

CSecundo lege humanali.

CTertio lege euangelicali.

CPrimo probatur lege nāli cōfessionē esse necessariā. Vbi aduertēdū est: q̄ nāle dī duob̄ modis. Vno modo dicit naturale: q̄ nā dicit simpliciter. Et sic cōfessio: nō est de iure naturali: q̄ ius nāle est idē apud oēs. Cōfessio aut sacramētalis nō est eadē apud oēs: q̄ confessio fit ei qui h̄z clauēs: que qdē clauēs non sunt de institutione iuris nālis. ergo nec cōfessio sacramētalis. Secundo modo dicit aliquid naturale q̄d ei a suo creatore iponitur. Et sic oē illud q̄d in lege vel in euāgelio p̄tinetur dī ius naturale iuxta illud Jfi-

dozi. Jus naturale est q̄d in lege z in euāgelio cōtinetur: vt in decretis. d. i. in principio eo q̄ deus precipit illud. vnde ex eo cōfessio dī esse de iure naturali q̄ vt dicit Ricar. deus p̄cipit eā implicite in figura. cū dixit leproso mūdato. Vade ostēde te sacerdoti: Adat. vij. Et etiaz sine figura. in hoc q̄ nō tm̄ potestātē iudicādi in foro exteriori dedit discipulis accipiendaz ab alijs mediāte Petro cui eā p̄misit ante passionē cū sibi dixit illud q̄d scriptū ē. Adat. xvi. Tibi dabo clauēs regni celoꝝ. Et post resurrectionē: cū dixit. P̄dace oues meas: Jo. xxi. Sed et dedit potestātē iudicādi in foro cōscientie: nō tātū apostolis: quorum sunt ep̄i successores: sed et alijs discipulis: quoz sunt successores inferiores sacerdotes. Et illis potestātē oibus imediate dedit per seipsum cū post resurrectionē dixit eis. Accipite sp̄m sanctū: quoz remiseritis peccata remittunt̄ eis: z quoz retinueritis retenta sunt. Jo. xx. Hoc Ricar. an. iiii. Et sic est cōsonuz nature rōnali seruari eā. Et hoc mō cōfessio est de iure naturali. Q̄d tripliciter declaratur.

CPrimo rōne directionis.

CSecundo rōne p̄ductionis.

CTertio rōne sanationis.

De confessione. Sermo. xxxiii.

Primo dico q̄ cōfessio ē ne-
cessaria de iure nāli rōne dire-
ctionis. Lex. n. nālis dirigit ho-
minē ad ea que sunt de necessi-
tate salutis. S; per maxime vt
deū diligat z eius volūtati pa-
reat. ff. de iustitia z iure. l. veluti
vbi dī. Veluti erga deum reli-
gio: vt p̄rie z parētib; paream;
Itē lex nālis dirigit hoīem: vt
glibet vitā ppriam cōseruet: z
morte; fugiat. P̄hs i. ij. de aīa.
vnūq; dē; desiderat assimilari
dino z icorruptibili. Insup lex
nālis dirigit: vt glib; sit liber z
nō seru; Esopus. Nō bñ p̄ to-
to libertas vendit̄ auro. Tullius
in tertia Philippica. Ad liber-
tatē nati sumus: teneamus li-
bertatē aut moriamur. Et p̄hs
in. vi. P̄oli. Opus libertatis ē
viuere vt vult. Peccator aute; z
mortalr peccās facit p̄ legē nāe
qz nō honorat deū suū creato-
rē: z nō obedit ei. Ideo de; euz
odit. Eccl. xij. Altissimus odio
bz pctōres. Facit p̄ legē nature:
qz occidit aīam suā auferēdo si-
bi vitā qua spūalr viuit. Ezech.
xviii. Aīa que peccauerit ipsa
morie;f. Facit p̄ legē nature: qz
seru; dyaboli efficit. Qui. n. fa-
cit pctm̄ seru; ē peccati. Jo. viij.
Tūc sic. Ille actus quo hō sub-
ditur deo: ipsum honorādo: z ei
obediēdo: z quo viuificat: z quo

liber efficit: est d̄ lege nature: qz
illud est opus seu actus virtu-
tis. Act; aut virtutis est a lege
nāli vt declarat. s. doc. sc̄ba sc̄de
q. xciiij. Et in. iij. sen. S; cōfes-
sio est actus virtutis quo pctōr
subdit̄ deo: quo viuificat: z quo
liber efficit. Mā. s. doc. i. iij. sen.
Et Petrus de taran. dñt. Cō-
fiteri veritatē: qñ. vbi: qūo: z cui
opz: est actus virtutis: z p̄ nō
de lege nāe. Et p̄pterea P̄hs
in. ij. Rhetor. dicit. A testificatio-
ne veritatis nunq; ē cessanduz.
Dñs Iñdo. in. i. lib. soliloq; dī
cit confessio viuificat. Confessio
pcti veniā donat: oīs spes i cō-
fessione cōsistit. In cōfessioe lo-
cus misericōdie ē. Certissime igitur
crede: nullo mō hēsites: nullate-
nus de mīa dei desperes: habe-
to fiducia: habeto spe; i cōfessi-
one. Nō desperes salutē: si ad
meliora cōuerteris. h̄ ille. Ergo
cōfessio est de lege nāli. s. fm q̄
a suo creatore iponit. C̄ Sc̄do
p̄bat rōne p̄ductionis P̄hs
lib. de pprietatibus rerū dicit.
Duab; causis vel plurib; neces-
sario cōcurrentib; ad alicuius
p̄ductionē effect; deficiēte vna
deficit z effect;. Exēplū. Ad ge-
nerationē filij cōcurrūt q̄tuor
cause. s. p̄r generās mater cōci-
piēs: solvtrāq; substantiam coa-
gulans: deus qui alijs virtute;

Dñica. iiii. quadragesime

generandi tribuit. Si vna istarū
cāz deficit: decrit z generatio.
Hoc supposito. certū ē h̄z theo.
z marie. s. Tho. i. iiii. sen. d. xvij.
q̄ ad remissionēz pctōz: q̄ttuoz
cōcurrūt cāe. Prima est cā effi
ciēs: z h̄ est solus deus. Luc. v.
Quis p̄t remittere pctā nisi so
lus de⁹? Mā solius dei est crea
re grāz: q̄ pctā dimittunt. Scda
est cā meritoria. Et h̄ est xp̄us.
Per mortem. n. suā meruit vt
culpa nobis remittatur Apo. i.
Lauit nos a pctis nr̄is in san
guine suo. Tertia est cā istr̄alis
i. sacerdos: q̄ absoluit ex ip̄erio
xp̄i: z pctā dimittit Matt. xvij.
Quarta ē cā subiectiua. i. pctōz:
qui ex humilitate d̄z se. subijcer̄
vicario xp̄i. i. sacerdoti: z ei sua
reuelare pctā. Si ergo aliq̄ ista
rum cāz deficit: nō remittitur
pctm̄. ergo confessio necessaria est
ad salutē. Tertio idē pbatur
rōne sanatiōis. Mā videm⁹ h̄z
naturā: q̄ nulla infirmitas pōt
medelā recipere: si medico occul
tet. Et iō opz medicū videre si
gna infirmitatis: vt manifesta ei
infirmitate: facili⁹ z cōmodius:
remediū adhibeat: sic z vulnus
nō p̄t curari: nisi medico patefa
ctū. Hoc dixit phia Boe. egro
to: vt h̄etur in p̄mo. de⁹ so. Phi
ca. Si opaz medicāt⁹ expectas:
opz vt vuln⁹ detegas. Ecce igit

q̄ ler naturalis dictat: vt medi
co oñdas tuā corporalē ifirmi
tatē. Si h̄ pro ifirmitate corpa
li a fortiori p̄ ifirmitate aie. Ex
quo igit es tot pctis mortalib⁹
vulnerat⁹: p̄ge ad medicū. i. ad
sacerdotē. oñdēs tuas mortales
plagas quib⁹ aia tota vulnera
ta est: z dic. P̄vide caput meū
vulnerat⁹ de le mortal ferite.
de la supbia ābitionis. p̄sumpti
onis. z arrogātie. Vide p̄ ocu
los vulneratos curiositate. au
res plenas delectatiōe vana. de
soni iochi e canti. Linguā d̄tra
ctiōe. murmuratione. loq̄citate.
blasphemijs. maledictōib⁹. mē
dacijs. piurijs. O q̄ vulnera. O
q̄t plage z languores sunt in ista
ligua. Vide plagas gule. qz nō
q̄dragesima. non ieiunia ecclie.
nō. vi. feria. Mō tēpantia n̄ p̄ci
tas est i me. Ecce corp⁹ meū to
tū deditū ocio. luxurie. lasciujs.
z delectatiōib⁹. Vide cor meū
plenū suspitiōib⁹. iudicijs teme
rarijs. mal cogitatōib⁹. adeo vt
vir aut raro possiz cogitare bo
nū de aliq̄. Vide man⁹ ifirmas
i p̄cutiēdo mō illū mō istū: i au
ferēdo aliena i retinēdo. Vide
p̄ vulneratos pedes. veloci cur
rēdo ad malū i sociādo alios ad
malū. P̄r z medice sp̄ualis. p̄
dio cognosce z subtilr respice:
qz a plāta pedis vsqz ad sumū

De cōfessione. Sermo. xxxiii.

capitis nō est in me sanitas. secundū illud Isa. i. c. Ergo confitēre et dic illud ps. Sana aiam meā quia peccaui tibi. Et Jere. xvij. Sana me dñe: et sanabor saluū me fac: et saluus ero. Unde Augustinus. diffiniens confessionem. Et. s. Tho. s. dist. xvij. dicit. Cōfessio est per quā morbus latens: spe venie aperitur. Et Grego. Confessio est peccatorū detectio et eruptio vulnerū. Et Ray. dicit. Confessio est legitima coram sacerdote peccati declaratio. Audi Augu. libro. i. Homel. Homelia. xij. Sanate deus. Cōfiteri tū vulnus tuū Jaces sub manibus medici patienter imploza auxilium. fouet. torquet. secat equanimiter tolera. Moli attendere nisi vt saneris. Sanaberis autē si oīdas medico: nō qz ille nō videt si tu ei abscondas. sed qz ipsa confessio mediū sanitatis est. hec ille. Ergo cōfiteri. ¶ Secūdo declarat cōfessionē esse necessariam lege canonicali siue humanali. Sctā mater ecclesia in cōcilio generali sub Innocētio. iij. Instituit et pcepit: vt quilibet sacramentalit cōfiteatur vt in. c. Omnis vtriusqz sexus. de penitētijs et remis. vbi sic dicit. Omnis vtriusqz sexus fidelis: postqz ad ānos discretionis peruenerit oīa sua

peccata saltē semel in āno fidelitē cōfiteatur pprio sacerdoti. et intunctā sibi pniā proprijs viribus studeat adimplere: suscipiens reuerenter ad min⁹ in paschate eucharistie sacz: nisi forte de pprij sacerdotis cōsilio. ob aliquā rationabilem causā ad tempus ab eius perceptiōe duxerit abstinendū. Alioquin et uiuens ab ingressu ecclesie arceat: et moriēs ecclesiastica careat sepultura. hec ibi. Hanc autē annuā confessionem ecclesia statuit: triplici ratione vt ait. s. Doct. in. iij. senten. tum vt quilibet se peccatorem cognosceret: qz omnes peccauerūt: et egent gratia dei: tum vt cū maiori reuerentia ad eucharistiam accedat: tū vt ecclesiarum rectoribus: sui innotescant: ne lupus inter gregē lateat. Annivero discretōis sūt illi anni: in qbus potest homo peccare mortaliter vt plurimū Et hoc est cum est doli capax: quis tūc potest peccare. Qd secundū glo. est in septennio. Extra de delictis puerorū capitulo primo. Et alius: vt habet de pe. d. i. Iudicet seipsum homo: voluntate dum potest: et mores conuertat in melius. ne cum ipse iam non poterit: preter voluntatem a domino iudicetur. Et cum in se protulerit seueris.

Dñica. iiii. quadragesime.

fime medicine: sed tñ utilissime
 sniaz. Veniat ad antistites: per
 quos illi claves in ecclesia mis-
 tur: tanq̃ bon⁹ iā incipiēs eē fi-
 lius m̃noꝝ mēbroꝝ: h̃ ibi. Gre-
 gō. Aug. in li. de pe. d. i. ait. Quē
 penitet: oīno peniteat: ⁊ doloreꝝ
 lachrymis oñdat. Representet vi-
 tā suā deo: per sacerdotes p̃ue-
 niat iudiciū dei per cōfessionē. p̃-
 cepit enī dñs mūdandis: vt oñ-
 derent ora sacerdotib⁹. docens
 corpali p̃nia cōfitenda esse peccā:
 nō per nunciū: nō per scripturā
 manifestāda. h̃ ibi. Et de pe. d. i.
 Voluissent. §. ex his. Itaq; ap-
 paret q̃ sine cōfessione oris ⁊ sa-
 tisfactiōe op̃is: peccm̃ nō remitti-
 tur. Et ambro. lib. de paradiso. de
 pe. di. i. Nō pōt quisq̃ iustifica-
 ri a peccō: nisi fuerit peccm̃ añ cō-
 fessus. Gre. Jo. saureū. Iterū de
 pe. di. i. Nō pōt quis grām dei
 celestis accipere: nisi purgat⁹ fue-
 rit ab omni sordē peccī per p̃nie
 cōfessionē: p̃ donū baptisimi sa-
 lutaris. Et ibidem. c. Taciturni-
 tas. Nec ḡ vbi est taciturnitas
 confessionis venia sperāda est
 criminis hec ille. Obtemperet
 igit̃ vnusq; huc ecclesiastico p̃-
 cepto: ⁊ peccā sua humilr cōfitea-
 tur qz miti⁹ agit cū cōfiteute q̃z
 cū quicto: vt p̃z. ff. d. fur. l. Quia
 ea mēte. Et in epla iter claras.
 L. de sum. tri. vbi. dī. Ecclesia nū

q̃z claudit gremiū redeūti. Et i
 c. p̃ctm̃. de regu. iur. lib. vi. ff. d.
 adul. l. i. ⁊ l. Si adulteriū. ⁊ ff. de
 suis fugitiuis. l. i. §. i. ⁊ ff. de alie-
 na. iudicij mutādi cā feci. l. Et h̃
 edicto §. penulti. ⁊ ff. de pu. l. i. §.
 Quod si fecerit. Bartholus fa-
 cit distinctionē in. l. Qui ea mē-
 te. ff. de fur. qz aut loqmur in fo-
 ro diuio: aut humano: ⁊ in vtro-
 qz foro: cū cōfiteute mitius agit
 Hoc idē p̃z in decretis. d. xxiiij.
 c. fina. d. l. c. Presbyter de quo
 nos fraternitas tua latoꝝis pre-
 sentiū legatione cōsultat: nulla
 rōne in sacro ordine: post lapsū
 aut permanē: aut reuocari pos-
 se cognoscat: circa quē tñ miti⁹
 agendū est: qz cōmissus facinus
 facili dī cōfessione cōfessus. h̃ ibi.
 Xij. q. i. c. Nō dicatis. Et infra.
 Quicūq; in tm̃ p̃gressus fuerit
 malū: vt occulte litteras ab ali-
 quo vel q̃olibet mun⁹ accepit. si
 hoc vltimo cōfiteat: parcat illi ⁊
 oret pro eo. Si aut̃ deprehendi-
 tur ⁊ cōuincit: fm̃ arbitriū ep̃i
 vel p̃sbyteri vel p̃positi graui⁹
 emēdetur. hec ibi. ij. q. i. In pri-
 mis. xxvij. q. j. Virginē. i. Glo.
 i. xxvij. q. i. Jā nūc. Extra de sy-
 monia. c. De h̃. De electione. c.
 Innotuit. Mac igit̃ lege cano-
 nica p̃z necessitas confessionis.
 Tertio probatur cōfessionis
 necessitas lege euāgelicali. p̃ro

De cōfessione. Sermo. xxxiii.

cui⁹ itelligētia: nota similitudine. Si q̄s velet ingredi domū v^l palatiū: cuius ostiū esset clausum debēt recurrē ad ostiariū: q̄ h̄z claves vt sibi apiat: et sic ingredi posset. Sic i⁹ pposito: manifestū est. n. q̄ p p̄ctm̄ mortale: claudis p̄ctōri ostiū paradisi. vñ p̄t dicē p̄ctōr illd̄. Jere. xxxvi. Ego clausus sum: nec valeo ingredi domū dñi. Si igit̄ p̄ctōr vult itra re in vitā eternā: ōz vt recurrat ad eos q̄ h̄nt claves cuiusmodi sunt sacerdotes: quibus dñs dixit. Mat. xvi. et xviii. Quęcūqz ligaueritis sup terrā erūt ligata et in celis. Et quęcūqz solueritis in terraz: erunt soluta et in celo. Et Joā xx. Quoz remiseritis p̄ctā remittunt̄ eis. Et quoz retinueritis retēta sunt. Has aut̄ claves p̄ncipalr̄ dñs tradidit petro. di. Mat. xvi. Et dabo claves regni celoz. Et disti. xxiij. c. Sacrosancta. ipsi. n. sacerdotes Petri et ap̄loz successores: sūt iudices et vicarij r̄pi in terra. h̄ntes p̄tatem ligandi et soluendi. Nā cui cōcedit̄ p̄ncipale: concedit̄ accessorium: vt de electione. c. Venerabilē. Et de fide instrōrū. c. Inter dilectos. Et de cōstitutionibus. c. Nā cōcupiscētia. Et de foro cōpetēti. c. Si diligēti. Christus gloriosus cōcessit et dedit p̄tatem sacerdotibus

absoluendi et ligandi p̄ctōres: vt p̄s. s. Ergo cōcessit eis et accessorium qd̄. s. est cognoscē: scire: et itelligere p̄ctā: sed p̄ctā sciri non p̄nt in foro p̄scie: nisi reuelentur p̄ cōfessionē: vt p̄s. de symonia. c. Sicut. Ex lris. et c. Tu nos. Et de snia. c. c. ij. Et. xxiiij. d. Erubescāt. Et. xxiiij. q. v. c. xp̄iana. xxxvi. q. i. c. Si oia. Propterea ait x̄ps. Mat. viij. Et Luc. xvij. Ite ostēdite vos sacerdotibus. Nota ite. q̄ illos qui sani sunt et possunt ad ecclesiam ire. Alij expectāt qñ infirmantur et tūc volūt cōfiteri: sed dyabolus apponit aliud impedimentū: propter qd̄ p̄fiteri nō possunt. Secūdo dī oñdite: q̄ illos q̄ dicūt. p̄ iterrogetis me. Non recordor ego de p̄ctis meis tñ de peccatis vicini vel primi h̄nt recordant̄. Quidā aut̄ sunt ita dispositi q̄ nisi iterrogent̄ de p̄ctis n̄ dicūt. Tales nullomō veniā cōsequi possunt: d̄z ergo p̄ctōr totū cor suū in cōfessione aperire iuxta illud. Tre. ij. Effunde: sic aquā cor tuū ante p̄spectū dñi. Nota sic aquaz: peccata. n. que latēt i corde: totalr̄ deberēt dic̄: sicut aq̄ totalr̄ effundit̄ de vase: ita q̄ nec colorī nec saporī nec odorī. nec aliq̄ vestigiūz remanet in vase de aq̄. Tertio dicit vos: nō accusando alios: sicut se

Dñica. iiii. quadragesime

cerunt Adam & Eva. Quarto dicit sacerdotibus. Alijs naq; non sunt pcesse claves. vñ non pñt absoluerē nisi sacerdotes: et si esset. Jo. baptista. vel virgo maria. pdergat igit pctor & pñt reat sacerdoti hñti claves paradisi & eius subijciat pñti: inuocans auctoritatē clauis suay & di. Aperite mibi portas iustitie & igressus in eas pñtebor dño: hec porta dñi iusti intrabūt in cā. ps. cxij. vñ Ambro. Cōfessio a morte aiā liberat. Cōfessio spē salutis tribuit: qz nō meret iustificari qui in vita sua pctm nō vult pñteri. h̄ ille. Ecce igit necessitas pñtionis triplici lege dclarata: h̄c qui nō obfuar si pōt: pculdubio dānabit. Qd̄ multis exēplis ostēdo. Legit̄ de quodā mercatore vsurario. qui cū venisset ad mortē & moneret̄ ad pñtionē: & ille audire remuneret: qdaz ex astātibus dixit ei. Scias te eē dānandū si nolueris pñteri & restituerē alienū. At illuz ferunt hoc tm̄ dixisse. Ego pbabo si vera sunt q̄ dicis. Mō pñsus vitā finiuit: & sicut dixit pbaturus accessit. Alio exēpluz de quodā mercatore: quē cū ali qui exhortarent̄ vt testm̄: cōderet: & de aiā sua disponeret. rñdit. Quid expedit. pñteri & testamentū pdere? Relinquo bona

mea pape & aiāz meam dyābulo. Et sic obiit. atq; in inferno sepultus est. Refert̄ et̄ Jacobus de vitriacho q; qdā diues laborans in extremis. cepit multuz pñtristari. dolere & aiā suā rogare vt remaneret. & ip̄e caz bñ pcuraret. aux̄ & argentū. & oēs delicias ei dare pñsist. Alioq; pro ea nihil daret. Tādē vidēs q; aiā nō remaneret. irat⁹ & indignatus nimis ait. Aiā bonum hospiciū tibi parauerā. sed ex q̄ ita fatua es q; nō vis remanere. oibus demonib⁹ inferni te cōmendo. Et sic moriēs portatus est in infernū. Insup legit̄. q; cū quedā cōiuges prolem hēre nō possent. deo se voto strinrerūt. si eis plez daret eius obsequio manciparēt. Habito masculino. cum ad debitā puenisset etatez. factus est religiosus. Adaritus aut̄ diu peregrinādo extra domū fuit. Vxor vero interim. filium ex adulterio pcepit. pepit & occidit. Cū frequenter hec misera cōfiteretur & sacra perciperet. pre verecūdia hoc peccatuz manifestare nuncq; voluit. Dñi mortua dānata est. Audiens filius monachus & iāz sacerdos factus. missas gregorianas: pro anima matris dicere cepit. Celebranti semel apparuit in altari: spectaculum horribile: quod

De confessione. Sermo. xxxiii.

conjuravit: ut quid esset fate-
retur. Respondit. O fili mi.
Ego sum infelicissima mater
tua. At ille mentiris: quia ma-
ter mea deuota erat: et sepius
confitebatur: et elemosynas fa-
ciebat. Tunc mater ostendit ei
uera: que a duobus serpenti-
bus deuorabantur et dixit. Sci-
to fili mi hec esse uera que su-
xisti. Verū tamen eternis cru-
ciatib⁹ deputata suz: eo q̄ adul-
terio perpetrato et homicidio:
nunquam confiteri volui. His
dictis disparuit: fetorem ma-
gnum ibi relinquens. Confitea-
tur iam vnusquisqz: scindantur
corda uestra: moliantur pecto-
ra saxea. Aperiantur putei fetu-
lenti proijciantur stercoza pec-
catorum. Camere conscientia-
rum emundentur: latentur ora
et pandantur occulta: prouoluāt
se peccatores ad sacerdotis pe-
des humiliter et constantissime
confitentes: alias nullus eorū
saluari poterit: finis. Quia ser-
mo prolixior fuit adeo ut suffi-
ciat prima pars principalis.
Si videtur predicatori poterit
pro sermone post prandium as-
sumere hoc thema: et exordi-
um: et ita presentem sermonem
completere.

Continuatio sermonis. De
confessione.

Agna multitudo.
Joā. vi. Consue-
uit animus me⁹
nonnunquam ad-
miratione tene-
ri cum non ignorem multos
ante me: in hac generosa ci-
uitate uestra diuini uerbi fuis-
se precones: qui ueluti tube re-
sonantes: aures uestras clamo-
ribus repleuere. ostendentes:
quanta tormēta preparata sunt
his qui a peccatis resurgere
nolunt: ex hoc animantes vni-
uersos ut ad sacramenta: con-
fessionum properare uellent.
Ipse me ipsum quoqz die-
bus elapsis: idem repetitum
est: qui tamen hincinde: cir-
cunspiciens: paucos ad ipsam
confessionem accedere uideo.
Vnde compelloz huiuscemōi
rei causam diligentia summa
inuestigare: ueluti et antiqui
Philosophi: qui propter ad-
mirari ceperunt philosophari:
idest inquirere rationes et cau-
sas effectuum. ut inquit: peripa-
teticorum princeps Arist. pri-
mo. *Adethaphysice.* Ex ignorā-
tia enim nascit̄ admiratio. Vn-
de uidentes tempore ueris cā-
pos florescere: arbores ex se so-
lita fructusqz proferre: ac eadez
hyemali tempore ueluti combu-
sta manere: compulsi sunt tan

Continuatio Sermonis. De cōfessione.

toꝝ effectuum causas subtiliter indagare: arbitantes vnūqꝫ se tūc pfecte scire: cū cās cognoscerēt: vti firmabat ⁊ ipse Arist. i. posteriorū. Nā scire est rem per cām cognoscere: vti iteꝝ Arist. i. posteriorū affirmat. Et sicut ipsi phi: post subtileꝝ inuestigationē ad cognitionē cāꝝ tandē deuenere ita ⁊ ego: post maximā admirationē: inuenio rationē: cur miserī peccōres tantum differūt ad sacram cōfessionē accedere. Inuenio igitur qꝫ nihil est aliud nisi quedā dyabolica cathenatio: qua vt inqt thema: magna multitudo supple dīnetur ⁊ cathenatur ne suū cōfiteatur peccatū. In hac igitur scda parte principali que vocatur tarditas confessionis: tres dyaboli cathenas ligantes retardantes ⁊ impediētes peccatores ne confiteantur contemplabimur.

C Prima est verecūdia cōfiteādi

C Scda est torpor prestolandi.

C Tertia est horroz satisfaciēdi.

C Prima cathena qua peccō a

cōfiteādo retardatur ⁊ ipeditur

est verecūdia cōfiteādi. Vbi ad

uertēdū qꝫ phs. ij. ⁊. iiii. et hycōꝝ.

Et. s. Doc. scda scde. q. cxliii. ar.

i. dicit verecūdiā nō esse virtu-

tem. Sꝫ vt damascenus ait in

ij. lib. ⁊ Gre. niscenus. Verecū-

dia est timor in turpi actu ppe-

trato. Et. s. Doc. s. Verecūdia est timor turpitudinis exprobrabilis ⁊ pncipaliter respicit vituperiū. Maxime autē verecūdiatur hoies de actibus venereis etiā in matrimonio ⁊ de signis eoz. hec. s. Doc. vbi supra. Hac igitē verecūdia dyabolus retrahit peccōres ne cōfiteant. Mans appropinquante tpe pasce: quo hō tenetur cōfiteri. tūc dyabolus qui primo in peccādo abstulit velamē ruboris: erubescētie ⁊ verecūdie restituit velamē imittēdo pudorē: quo nullo mō peccōꝝ audeat confiteri: nisi forsitan verbis paliatis: trūcatis aut nō intelligibilibus: maxime qū peccā participāt plurimū de turpitudine. Legitur. n. qꝫ quidam vir sanctus vidit dyabolū inter penitētes stare. Et interrogatꝫ qd faceret. ait. Reddo illis: qd eis peccando abstuli. s. ruborē ⁊ verecūdiā: vt his detenti non cōfiteantꝫ peccā sua. Hac cathena verecūdie ligatur lingua vxoris scelerati abutentis ea. ⁊ facientis de corpore eius corpꝫ meretricis. Cum hac cathena ligatur lingua sodomite. s. viri cum viro aut femine cum femina cocuntis cōtra naturam. Cūꝫ hac cathena ligatur lingua viri vel femine cocuntis cum brutis. Quod scelus tm exhorret deus

De confessione. Sermo. xxxiii.

vt nō solū mādauerit hmōi virū vel feminaz: sed etiā animal ipsūm occidit. *Leuit. xx.* Cū hac cathena ligatur lingua peccantis infra lineā cōsanguinitatis ascendēdo aut descēdēdo: et idē de affinitate. Cū hac cathena ligat lingua per se semē effundētis. Cū hac ligat lingua hoīs q abutit mīre. Cū hac ligat lingua filij matri p̄miscētis: aut matris filio: siue filie p̄ri. Cū hac ligat lingua coeūtis cū nouerca: cū nuru: cū vxore patru: vī auūculi. Cū hac ligat lingua adulterorū. Cū hac ligat lingua malarū iuuecularū: que nōdū tradite sunt nuptui: et aborsum p̄curauerunt: vel in occulto filios genitos sine baptismo occiderunt. *Sifr* et lingua malarū viduarū. Cū hac ligat lingua monialiu: quaz aliq̄ue castitatē nō seruātes: quā xp̄o p̄miserūt efficiunt capre dyaboli a quo tenent captiue vt velit potius dānari q̄ cōfiteri. *Dñ* legit q̄ in francia in quodā monasterio fuit q̄daz puella sanctissima que cū neptis abbatisse ess: eam p̄ oia nutriebat vt filiā. Cūq; admirabilis esset vite facta est tāte fame: vt ad eā viuēdā multos de lōginquis partib; ad se traheret. Accidit autē vt quidam sp̄ualis ad eā veniret: et cū ei plurimū pla-

cuisset: sepe venire cepit vt cum ea loqueretur de diuinis pp̄ q̄b; accidit vt ex familiaritate nimia inter se: iam sumpta fiducia nimia: ceperunt narrare aliqua inhonesta: et calefactis verbis ceperūt se manibus tāgere: crescēteq; libidinis flāma in corpor. incitāte dyabolo conceperūt et pepererunt iniquitatem. At misera illa propter preconium sanctitatis: superbia tumida: et a verecūdie pudore denicta: dum timuit famā pdere et hominibus displicere: renuit cōfiteri: quamuis sepius lachrymas funderet factum est tēpus modicū vt obiret nō cōfessa. Cūq; ab hominibus haberet vt sancta euz magna gloria sepulta est. At abbatissa pro nepte sollicita oēs adiurat sorores vt deuz deuotius exoraret. illa vero eis: subito apparuit: et quid peteret requisit. Cui abbatissa. *Volumus vt dicas nobis q̄liter est tibi.* Tūc p̄tinus alta voce clamare cepit et dicere. *Peccātez me quotidie et nō me penitēte timor mortis conturbat me: qz in inferno nulla est redēptio.* Cūq; hoc responsō sepius cantando repeteret: et nō vltra procederet sorores omnes: cum ipsa peruenisset ad locū quo diceret. in inferno nulla ē redēptio. ceperūt can-

Continuatio Sermonis.

pare et dicere. Misere mei deus et salua me. Quod dum audiuit statim disparuit. sicque damnata que esset: hec eis modo apparuit. Recitat et horribili exemplo. Fuit. n. quedam mulier que carnale commiserat peccatum: peccatit quedam confessorum: illac cum suo socio transeunte. Duo ergo hec confiteretur: rosperi. i. buffones ex eius ore eribant: quod socius iturus valde mirabatur. Salientes enim rosperi unus post alium extra ecclesiam proficiscebantur. Respicies socin ad guttur mulieris videbat illud inflari: quasi esset unus buffo: qui non posset egredi. unde et buffo in guttur rediit. Credens confessor hanc omnia sua peccata dixisse ipsam absoluit. Et ecce socio vidente omnes buffones qui exierant: in os mulieris sunt ingressi. Cum ergo illinc recessissent: socius confessori rem integram narrauit. Confessor dubitans de eo quod verum erat. sed quod ipsa ex verecundia aliquid tacuisset: cito gradu rediit: et feminam suffocatum a dyabolo inuenit. Orant deum ambo ut dignetur eis revelare de statu mulieris confesse et mortue. In via igitur existentibus de nocte apparuit mulier ignitum serpente equans: ex cuius ore exibat flamma ignis duo buffones eius oculos come-

debant. Capilli eius erant pleni locustis cerebrum rodentibus. Ad mamillas erant duo serpentes. Adanus a duobus canibus mordebantur. In auribus erant due sagitte: partes vero inferiores corporis ardebant. Hoc videntes fratres perterriti sunt: tandem coniurauerunt eam. Que dixit se mulierem esse illam et quod ex verecundia tacuit peccatum in confessione. Explanauit insuper omnia tormenta que in membris patiebat: prout carnaliter delectata fuerat: et sic miserabiliter disparuit. Nec igitur dyabolica cathena est: qua tot mulieres et et viri tenentur astricti: et ad infernum ligati deducunt. Que utique frangenda est. Debent infelix peccator considerare intra se et dicere. Ma miser si non erubui peccare: quod est inhonestissimum et vilissimum: que erubescam confiteri quod est honestum et vilissimum? **Quia** Ber. **O** isania nimia hominum: pudet abluere et non pudet inquinari: pudet sordes abstrahere: et non pudet prebere: abstergitur caliga: et preteritur aia. h. ille. Debet etiam considerare quod omnia nuda et aperta sunt oculis dei et apud se dicere. Cur ergo erubescam revelare deo: qui scit omnia peccata mea? **Quia** enim reuelas peccata confessori: reuelas sibi: non ut homini: sed ut dei vicario. **Qua**

De cōfessione. Sermo. xxxiii.

Propter in nullo casu: potest reuelare noiando personam peccatoris: etiam si totus mundus periret. Quinimo potest secreta conscientia iurare: si adduceretur tamquam testis in iudicio quod nihil scit: si illud peccatum sciat solum per confessionem sacramentalem: ut volunt theologi in. iiii. sen. di. xxi. Si ergo tu miser peccator non erubuisse peccare coram deo ad tui damnationem. Cur erubescis sibi illud profiteri ad tui saluationem: ps. cxxvii. Imperfectum meum viderunt oculi tui: et in libro tuo omnes scribebunt. Nota in libro tuo. quod quando peccas. deus scribit in libro peccatum: et qualitatem eius et quantitatem. die. locum. et personam. Sed quando tu confiteris dominus delet illud cum calamo mic. Isa. xliij. Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me: et peccatorum tuorum non recordabor. ps. l. Auerte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele. Debet insuper peccator comparare confusionem quam patitur confitendo cum confusione quam passurus est in extremo iudicio. Et debet eligere istam potius quam illam: quia ista confusio confitentis est coram vno homine et peccatore: qui sit comparati confusione peccantis. Sed illa confusio erit coram omnibus hominibus presentibus et futuris atque preteritis: et coram omnibus ange-

lis et sanctis. Mat. iij. Reuelabo pudenda tua in facie tua: et ostendam gentibus nuditatem tuam: et regnis ignominiam tuam: hec ille. Ideo Augustinus in persona confessoris dicit. Cur confiteri erubescis peccata tua? Peccator sum: ego sicut et tu: homo sum: humanum nihil a me alienum. Confiteri homo homini. peccator homini peccatori: quod ad hoc elegit deus confessionem: ut exalter humiliter: ad hoc damnat non confitentem ut puniat superbum. hec ille. Et ideo Chrysostomus de penit. dist. i. c. Quis aliquando sic dicit. Nunc autem si recorderis peccatorum tuorum et frequenter in conspectu dei pronuncies et pro eis clementiam eius depreceris: citius illa delebis. Si autem nunc obliuiscaris peccatorum tuorum: tunc eorum recordaberis nolens: cum in toto mundo publicabuntur: et in conspectu proferentur omnium: tam amicorum tuorum quam inimicorum: et sanctorum angelorum et celestium virtutum. Non enim ad David solum dicebat. Tu secreto fecisti. Ego cum ceteris manifestabo: sed etiam ad omnes nos hoc dicit. Secunda cathena que peccator retardat et impeditur ne confiteatur: vocatur torpor prestolandi. Conat dyabolus ligare et constringere plurimos ne profiteantur: suggerens eis tempus longi

Continuatio. Sermonis

tudineꝝ & comoditatem: qui de
 cepti: multos annos superviue
 re sperant: illi sunt qui p̄crasti
 nant: versum coruinū faciētes.
 dicēdo. Cray Cray. Et tales re
 seruant pctā sua ꝑ̄fitenda al ca
 uazale: qñ iacebunt in lecto fe
 brizitantes. Quapropter de an
 no in annū: de mense in men
 sem: de ebdomada in ebdoma
 dā: de die in diem. ꝑ̄ponūt
 ꝑ̄fiteri & nunq̄ ꝑ̄fitentur. ꝑ̄ac
 cathena ligatur lingua iuuenis
 sperantis longā vitā. ꝑ̄ac ca
 thena ligat̄ lingua hois sani: cui
 nunq̄ v̄r posse infirmari. ꝑ̄ac
 ligat̄ lingua fortis: qz per forti
 tudinē arguit in se sanitatē & sic
 nō v̄r ei breuis vita. ꝑ̄ac ligat̄
 lingua senis ꝑ̄sperosi: qz ꝑꝑ su
 am sanitatē sperat ꝑ̄sequi vitā
 longiorē. ꝑ̄ac ligat̄ lingua ho
 minis resanati qui in ifirmita
 te ꝑ̄misit ꝑ̄fiteri & valescēs mu
 tus perseuerat. ꝑ̄ac cathena li
 gatur votū emittētis & nō red
 dētis: qui expectat prius redde
 re & postea ꝑ̄fiteri. ꝑ̄ac ligatur
 lingua pestē fugiētis: qui ꝑꝑo
 suit ꝑ̄fiteri: s; finita peste ꝑꝑo
 situz nō implet. ꝑ̄ac tenent̄ liga
 te lingue ꝑ̄cubinarioꝝ: qui ꝑꝑo
 nūt dietim ꝑ̄cubinas relinque
 re: & post: sacrā ꝑ̄niam suscipe: &
 tñ nō exequūtur. Sic & lingua
 concubinaꝝ captiua atq; ligata
 tenetur. De his ꝑ̄fecto verifi
 catur illud ꝑ̄sa. xxviii. Mandanda
 remanda: expecta respecta: expe
 cta respecta. ꝑ̄dodicū ibi: modū
 cum ibi: vt vadāt & cadant re
 trosum & cōterantur & illaque
 entur & capiant̄. Tales sic ꝑ̄cras
 tinātes infirmitate grauati: an
 gustia intrinsecus cruciātē: fasti
 diēte familia. & morte ꝑ̄curgē
 te: sine vera ꝑ̄niam moriūtur. ꝑꝑo
 ꝑ̄niam ligati cathena in infernum
 deducūtur qz talium ꝑ̄niam non
 vera nō sufficiens: nō fructuosa
 fuit: s; coacta. Dñ Augustinus
 de ꝑ̄. di. vii. c. Si q̄s positus in
 extrema necessitate sue egritu
 dinis voluerit accipe ꝑ̄niam et
 accipit & mor. reconciliat̄: & hic
 vadit: fateor vobis: nō illi nega
 mus: qd̄ petit: sed nō ꝑ̄sumi
 mus qz hinc bñ ercat. Si secu
 rus hinc erierit ego nescio. ꝑ̄ni
 tentiā dare possumus: securita
 tem dare nō possumus. Nun
 quid dico dānabitur: s; nec di
 co liberabit̄. vis ergo a dubio li
 berari? Dis qd̄ incertū est eua
 dere? Age penitentiam dum sa
 nus es. Si sic agis: dico tibi se
 curus es: quia penitentiam egisti
 qñ peccare potuisti. Si aut̄ vis
 agere penitentiam: quando iam
 peccare non poteris peccata di
 miserunt te. non tu illa. hec il
 le. Et iterum Augustinus libro

De cōfessione. Sermo. xxxiii.

De pnia. z habet in decre. de pe. di. vii. c. Null' ait. Quē sero penitet oportet non solū deum timere iudicē: sed iustuz diligere. Mō tm penā timeat: sed anticiē de gloria. Debet eni dolere de crimine: z de omni ei' p'dicta varietate. Sed quoniā vir vel raro est tāta iusta cōuersio: timendū est de penitente sero. Quem eni morbus vrget z pena terret ad verā vir veniet satisfactionē marie cum filij quos illicite dilexit sint presentes: vxor z mundus ad se vocet. Adultos solet ferotina pnia decipe. h ille. Fra ge. O torpēs. O negligēs. O sō nolēte. hanc dyabolicā cathenā cōsiderando mortis incertitudinez iuxta illud Eccle. xiiij. Ademor esto quonias mors nō tardat. Et Mat. xxv. Vigilate qz nescitis diē neqz horaz. Tertia cathena qua retardatur z impeditur peccator ne cōfiteatur: vocat' horroz satisfaciēdi. Sunt enim nulli qui dum cogitant se oportere deo z proximo satisfacere ppter dolorem de preteritis: quod est difficile: z cauere in futurū qd est difficilius: z penitentiam ab ecclesia vel sacerdote impositam facere oportere: vel in hac vita vel in purgatorio quod est difficilimum: efficiunt pusillanimes: z abhorēt

confiteri: dyabolica tentatione superati. Talis exterrit' a dyabolo est notori' peccator vt meretrix. leno: homicida: qui etiaz de dāno proximo illato satisfacere d'z. Talis est blasphemator: dei z sanctoruz: z glibet publice atqz scandalose peccās. qui videns se ifamē: z peccatuz suum omnib' manifestum: deliberat non eē secreto cōfiteandū: quod publice scitur per oēs: quasi impossibile reputans omnib' posse satisfacere: qui de suo peccato sunt scādalizati. Talis a dyabolo p'territus est: p'turbator sediciosus: z qui talē partialiter sequit'. Moruz eni est grauissimū pctm: qz p'turbāt bonum maximum. s. cōc: ex quo innumera sequunt' mala. s. bellū inter cines: sanguis effusio: ciuiū exultatio: ciuitatū depaupatio: tyrāni introductione: virginū defloratio: viduaz z pupilloz oppressio: nuptiaz violatio: ecclesiaz expoliatio: odij accensio: virtutū expulsio: domoz ruina: agroꝝ icultura: qua generāt nemora z silua: z tandē desolatio: qz omne regnum in seipsuz diuisuz desolabit'. Tantoꝝ maloꝝ cuz parcialis z seditiosus sit cā: horroz atqz labore satisfaciēdi deuictus omittit cōfiteri. Tal' a dyabolo p'territa est vxor alienū filiū sup

Continuatio Sermónis.

ponēs: aut de adulterio filiū generās: que attēdēs se de oib⁹ ex pēsis marito satisfacē oportē: et filiū iuste hereditati succedē nō posse. Despat de tāto crimie posse digne penitē. Ideo p̄fessionē omittit. Talis p̄terit⁹ a dyabolo ē odiosus: qui sciēs q̄ cū oporteat odiū dimittē: veniā ab offēso petere: et de dānis satisfacere verecūdum aut impossibile. h̄ sibi psuadēs: p̄fessionē fugit. Talis est calūniator: detractor: ifamator apud p̄ncipes vel p̄uatas p̄sonas: qui satisfactiōis difficultatē cogitās horret p̄fiteri. Si r̄ hic horroz inuadit hoīem vel feminā: qui multoz p̄ctōz cā fuit alioz aīas suis p̄p̄is. suis nutibus. suis p̄cacibus gestib⁹ et noītatib⁹ captiuantes. Hi videntes q̄ oporteat hm̄ōi cās p̄cedere: p̄fessionē horrent. Postremo tales sunt vsurarij et rerum alienaz iniuste detentores: qui territi nō audēt cōfiteri et satisfacere ponētes sp̄ē in filijs. s. q̄ ipsi restituēt male ablata: et multas sint elemosynas facturi. **O** miser. Et quid proderit vobis illa restitutio: et ille elemosyne? Quid conferre poterunt cum in instāti ad inferni supplicia cōdemnati fueritis? **A**dibi credite filij vestri nec restituent: nec pro vobis elemosynas facient: sed

gaudebūt in hoc seculo: et tādeq̄ vobiscū dānabuntur. Fuit qdā diues et p̄potēs habēs aliena qui nec cōfiteri: nec satisfacere: nec elemosynas facerē curabat. Et cūz q̄ttuor filios haberet: in ipsis cōfidebat vt. s. post mortez satisfacerēt et elemosynas darēt. Hoc p̄cipiens prudētissim⁹ cōfessor qui diuitē cōuenerat: cōfidentia p̄ris irrisit: pater autē filios conuocat et eis blandiens sibi hoc p̄mittere facit. **P**rimus audacter p̄misit. Sic et secūdus et tertius. At quart⁹ qui erat minor: manū p̄ris tāgens iurauit dī. **P**ater tibi iurans p̄mitto q̄ nihil ego faciaz: et affirmans dico. Fratres mei nihil facient. **E**s mi pater adeo ignorans et cecus vt ne scias q̄ hij filij tui nihil aliud cupiūt: nisi vt moriaris: et sic licenti⁹ possint nūmos tuos: tanto labore acq̄sitos consumere? Et confessore idē affirmante: pater illuminatus fecit publice clamare de restitutione fienda et dyabolicam frangens cathenas: confessus est: restituit ac elemosynas plurimas fecit. **D**eponāt iḡ et oēs imoderatā verecūdiā. **E**xcitentur cuncti: p̄stolādi torpor̄ secluso. **A**nimē tur vniuersi: horroz de satisfaciēdi cōrēpto: frangite dyabolicas cathenas. **A**bijcite hos laqueos: et

De confessione. Sermo. xxxiii.

infernū retia rūpīte: qz demones
semp moliuntur: his retibus te
nere captiuos. Audite me. Re-
citatur. n. fuisse quendā a spiritu
maligno obsessum. qui coniura-
tus ait. Sumus hic tres socij.

Et cū de eorum noīe perquire-
retur. dixit primus. Ego vocor
claudēs cor. Ad eū officium est
impedire ne cor peccatoris con-
uertatur. sed durus et obstinat⁹
perseueret. Scōs inquit. Ego
claudens os nominor. Ad eum
officiū est. Dum video cor pec-
catoris cōtritione et dispositiōe
cōmotū: vt os eius ad cōfessio-
nē omnino claudat. Terti⁹ sub-
iunxit. Et ego claudēs bursam
appelloz. Si. n. videro cor pmo-
tū: et os ad cōfessionē apertū: co-
nor: saltem bursam satisfactio-
nis claudere: vt sic impeditus
peccator: nec deo: nec proximo:
nec cōscientie satisfaciatur imo sic
ligatus in inferno ptabatur no-
biscū. Confitemini igitur et peni-
tentiā agite: qz pius et misericors
deus paratus est veniā et grāz
exhibere. Dñ Jero. sup Danie-
lē: et habetur de pe. di. i. Vide
benignus. sic ait. Disce et hoc o-
tu auditor q quis ille es: q con-
sciū tibi es alicuius erroris: et
quāto tēpore errasse te nosti: et
quāto tēpore deliquisti: tāto ni-
hilominus tempore humilia te

ipsum deo et satisfactio ei in cō-
fessione pnie. Non expectes vt
humiliet te cūsar satio: et inuito
necessitatis extorqueat peniten-
tiā sed ipse pueni tortoris ipsi-
us duritiam: qz si te ipsum emē-
daueris: si te ipsum correxeris:
pi⁹ est dñs et misericors: q vin-
dictā tēperet ab eo: qui illā peni-
tēdo puenit. hec ille.

Partio principālī cōfi-
derare debemus con-
fessionis pparabilita-
tē. triplex nāqz est pparatio ve-
re et fructuose cōfessionis.

Prima est cōfessoris electio.

Secūda est pctōz recordatio.

Tertia est pnie impletio.

Primo dicitur qd fitēs sibi aptus
et dignū cōfessorē eligere: qvt suf-
ficiēs sit. duodecim cōditiones q
sunt duodecim: ornamēta iuxta
numez. xij. apostolorū dicitur hēre.
Primo dicitur esse sciens Aug.
in lib. de pnia et in decretis de
pe. d. vi. Qui vult inq̄ cōfiteri pec-
cata sua vt inueniat grām: q̄rat
sacerdotē qui sciat ligare et sol-
uere: ne cū negligēs circa se ex-
titerit negligat ab illo qui cum
misericorditer monet et petit ne
ambo in foueā cadāt: quā stult⁹
euitare noluit. hec ibi. Et de pe.
di. vi. Qui vult. sic dicitur. La-
ueat spiritualis iudex: vt sicut
nō cōmisit crimen nequitie: ita

Continuatio Sermonis.

nō careat munere scientie: opz
 vt sciat cognoscere quicquid d3
 iudicare. **Judiciaria.** n. ptās hoc
 expostulat: vt qđ d3 iudicare di
 scernat, hec ibi. Et tantā scienti
 am d3 hře f3. s. **Doc.** in. iiii. sen.
 di. xvij. **¶** Ut sciat discernere sal
 tē iter pctm̄ z pctm̄: z inter mor
 tale z veniale: z si in aliquo eēt
 dubi⁹ posset ad discretiores re
 currere. **¶** Secdo cōfessor d3 eē
 potēs vt. s. habeat potestātē ab
 soluēdi. Et hic est pprius sacer
 dos. i. qlibz expositus z hñs iu
 risdictionē super cōfiteēm vel
 decius licētia fm̄. s. **Doc.** in. iiii.
 sen. di. xvij. **¶** Tertio cōfessor d3
 esse iustus. i. q nō habeat in se
 peccatū mortale. **Augu.** z in de
 cretis de pe. di. vi. c. **Eodez** ait.
Sacerdos itaqz cui omnis of
 fertur pctō: ante quez statuitur
 ois lāgor in nullo illoz fir iudi
 candus que in alio iudicare est
 p̄mptus. **Judicās.** n. alium qui
 est iudicādus cōdēnat seipsum.
Cognoscat igit se z purget in se
 qđ videt alios sibi offerre. **Ca
 ueat** vt a se p̄iciat quicquid dā
 nosum in alio reperit. **Animad
 uertat** qđ dicit. **Qui** sine pctō
 est prius in illā lapidē mittat. h
 ille. **Scđz.** s. **Doc.** i. iiii. sen. di. v.
 z. d. xiiij. **Quilibet** existens in
 aliquo peccato mortali z erbi
 bēs se ministrū ecclesie i aliquo

spūali. peccat mortaliter. **Talis**
 nāqz minister ecclesie gerit ty
 pū xp̄i. qui fuit exēplar omniuz
 officioz ecclesie: vt dicit. s. **Doc.**
 in. iiii. di. xviiij. **Et** ideo d3 eē p
 fectus in virtute: vt itez. s. **Deci**
 iiii. ait. **¶** Quarto cōfessor: d3 eē
 secretus. i. q nullo casu d3 reue
 lare confessionē. qz sigillū cōfes
 sionis est de iure diuino z de es
 sentia sacramenti vt ait. s. **Doc.**
 in. iiii. di. xxi. **Et** fm̄ eundē cōfes
 sori lz iurare se nescire qđ scit p
 confessionē tm̄. **Qđ** si confessor
 peccata in cōfessione habita ali
 cui reuelauerit: deponat z om
 nib⁹ dieb⁹ vite sue ignominio
 sus pegrinādo pergat: vt p3 p
Breg. z in decretis. de pe. d. vi.
 c. **Sacerdos.** **Et** de peni. z re
 mi. c. **Dēs** dicit. **Caueat** autem
 ne verbo: aut signo oīno: aut ali
 quouis mō prodat aliquatenus
 peccatorē. **Sz** si prudētiori cōfi
 lio idiguerit: illud absqz vlla ex
 pressioe p̄sone caute regrat: qui
 pctm̄ in penitentiali iudicio sibi
 detectū: presumpserit reuelare
 nō solū a sacerdotali officio de
 ponendū decernimus: verū etiā
 ad agendam penitentiam. in ar
 ctum monasterium detruden
 dū decernimus. hec ibi. **¶** Qui
 to cōfessor d3 esse dulcis in susti
 nēdo. s. **Doc.** in. iiii. d. xvij. **¶** **Se
 xto** d3 esse affabilis vt ait san.

De confessione. Sermo. xxxiii.

Doc. vbi supra. s. in loquendo: et se domesticū prebēdo. Josue vij. fili mi da gloriam dño deo nostro israel atq3 cōfiterere: et indica mihi. qd feceris ne abscondas. Septimo d3 esse suavis: s3 s. Doc. vbi supra. s. in exhortādo peccatorē ad contritionē et cōfessionē atq3 satisfactionē. ¶ Octavo d3 esse prudēs s3 m. s. Docto. vbi supra. s. i iquirēdo caute s3 cōditiones psonarū cōfētium nō descendendo ad picularia ne doceat confētē de his que ignorat s3. d. Ant. ¶ Nono d3 eē pius s3 m. s. Doc. vbi supra. i. npariēdo peccatori. ¶ Decimo d3 esse mitis s3 m. s. Doct. s. s. in audiēdo scelera: q3 nō d3 turbari aut scandalizari. ¶ Undecimo d3 esse benignus. s3 m. san. Doc. s. bene ignitus: affectans pctōris salutez. ¶ Duodecimo discretus s3 m. s. Doc. supra. i. in iponēdo penitētias: put erigūt merita culpaz. Supbo iponat humilitatē. Quaro liberalitatez luxurioso castitatē: guloso abstinentiam et ieiunium. Aliter iponat iuuenib9: aliter senib9 et huiusmodi. Nec semper imponat pniam pecuniarū: missarum: q3 pntentes potius scandalizātur q3 edificent. De sunt aditiōes et ornamēta qb9 pollere d3 pfe sor: que habent et i decretis. de

pe. di. vi. c. Qui vlt. ¶ Scda pēparatio salutifera cōfessionis ē pctōz recordatio. Et pfecto seculares sunt valde distracti iter mūdana negocia versantes eis valde difficile ē: vt oium pctōz mortalium recordent. Et tñ vt scribit. s. Tho. ad lectorē bilontinū: quilibet tenet cōfiteri numerū suoz pctōrum mortalium si cut pōt: sed durissimū apparet. Attamē nō est desperandū. Conabor. n. optima memorādi afferre remedia: qb9 facillime quilibet peccator e se ppetratoz reminisci poterit. Hec aut remedia in duodeciz libris cōtinent in qbus si diligēter perlegeritis oia peccata clarissime cognoscetis. ¶ Primus nāq3 liber est liber etatū: infantie: pueritie: adolescentie: iuuetutis: vtilitatis: senectutis: decrepitis: varietate. n. etatis variātur et mutant peccata hoīum. Ait. n. Aug. de verbis dñi. Qui maior est etate: maior est iniquitate. Pueri etiam habēt delicta sua vt extra d delic. puc. li. v. c. i. vt furta: mendacia: periuria. ¶ Scds liber est statuū virginal: vidualis: mrimonialis: monachalis. Diuersitas .n. status diuersa solet vitia pducere. ¶ Tertius est liber officiorum: vicariatus capitaneatus camerlengatus: potestariatus.

Continuatio Sermonis.

Rectorat⁹ ⁊ hoꝝ filiū. Varietas officioꝝ varie ꝓmittē solet pctm̄. ¶ Quart⁹ liber ē societatū: supioꝝ: eqliū: inferiorꝝ. Ait. n. Sen. li. de ira Trabunt. n. a cōuersantib⁹ mores: Et talit̄ vt dicit Augu. q. sepe offēdit de⁹ ne offēdat̄ prim⁹. Nec tñ est excusatio. Tullius de amicitia. Nulla excusatio peccati si amici cā peccaueris. ¶ Quint⁹ liber ē locoꝝ: puiciarꝝ: ciuitatuz: castroꝝ villarꝝ: domoꝝ: ⁊ tratarum. In huiusmodi differētia solēt peccata ꝓmitti. ¶ Sext⁹ liber ē artiu seu traficaru: mercatoꝝ: barbitosoꝝ: calegarioꝝ: cerdonum: aurificū sartoz: fabroz: aromatarioꝝ ⁊ hmōi. Hiero. i. epistola d̄ fide ⁊ ꝓuersatōe xp̄i ānoꝝ. In eo qd̄ quotidie peccat i quo agit ⁊ uiuit. ¶ Septim⁹ liber ē culparu: cogitationū: locutionū: omissionū: operationū: cū visu cū auditu: cū gustu: cū odoratu: cū tactu. ¶ Octau⁹ liber ē fortune: diuitiarū: paupertatū: honorū iūmitatū: sanitatū: tribulationū: ꝓsperitatū: aduersitatū. Cōmūter enī tribulati de dō murmurāt. Aug. sup ps. cxiiij. ꝓd̄ uersus i calamitatib⁹ posit⁹ se iustificat: deum accusat dicens. Quid feci: aut quid cōmisi? S; si ꝓsuasus recognouerit multa peccata fecisse: nec sic vult ꝓfite

ri se digne pati: sed dicit m̄stros video me peiora fecisse: ⁊ nihil mali sustiere. In ꝓsperitate ē peccat. Salustius i Catilinario Scde res sapiētū animos fatigāt. Aug. sup apoc. ꝓd̄ospitantes maloꝝ. vulnera sūt aiaruz. ¶ Nonus liber ē sacratioꝝ acolyratus. subdiaconat⁹. dyaconatus. sacerdotat⁹. ep̄at⁹. archiepiscopatus. patriarchatus. cardialatus. ¶ Decimus liber est sciētiarum. grammaticorum. logicorum. rethoricoꝝ. phisicorū. theologoꝝ. iuristarum. ꝓd̄ diuersitate. n. sciētiaruz ⁊ diuersa cōmittūt peccata. ¶ Undecim⁹ liber est tēporum. vt hore: dies. noctes. ebdomade mēses. āni. festa. Vñ Jere. Trenorum p̄rio. Vocauit aduersuz me t̄ps Et Bernardus. D̄ ē tēpus tibi impensuz: requiret a te quō fuerit expēsuz. De festiuitatib⁹ dic. amos. v. D̄ diui ⁊ proieci festiuitates v̄ras. Vbi Hiero. ⁊ h̄ i decretis. xliij. q. i. D̄ dit deus ⁊ n̄ solū odit: s; ꝓiecit festiuitates eoꝝ: qui nō celebrāt festiuitates dei s; suas. ¶ Duodecim⁹ liber est ꝓplexionū. legat ⁊ exanimet se si ē melēconicus: coleric⁹: sanguineus aut flegmatic⁹: ꝓ varietate. n. passionū corporaliū hoies intemperati: varia ꝓmittūt crimina habētia diuersas circūstā

Tullius

De cōfessione. Sermo. xxxiii.

rias. Et iō Joānes Chriſo. ſup
p̄s. l. Inquit. Cōfeſſurus pecca
ta tua tibi metip̄i facito rōnē : z
ora dei miſericordiā : z iuēies re
quiē. Habes codicē vbi ſcribis
quottidianā expēſāz habeto co
dicē. Sciam tuam : z reminisce
re peccata tua : ſicut i vbo ſeu i
facto : v̄l etiā i cogitatiōe pecca
ſti. hec ille. Ecce igit̄ filij chariſſi
mi oſtēdi vobis libros autēticos
cartas fide dignas. litteras gem
mis p̄textas z ornatas : qbus ſi
diligētē icūbētis : ſi frequēter
reuolueritis : certe v̄ra peccata
memorie occurrent. Sic docet
Iſa. xxxviii. di. Recogitabo tibi
oēs ānos meos i amaritudie
anie mee. S; ſi eueniat vt etiāz
hac diligētīſſima. inſitōe p̄re
miſſa n̄ recordaremī : nulli tam
dubiū ē q t̄ā oblita q̄z nō obli
ta i ſacramētali p̄feſſiōe z cōio
ne a miſericordiſſimo dō remit
tunt̄. Tenemini t̄m p̄fiteri ſi i fu
turū eoz recordati fuerit̄ ſ; ſ.
Doc. nec āpli⁹ tenemī de illis
peccat̄ p̄feſſionē reiterat̄ : niſi i
gnqz t̄m caſib⁹ ſ; q optie d̄cla
rat. d. Petr⁹ de tarā. v̄lis xp̄ia
ne fidei p̄tifer maxim⁹ ordinis
p̄dicatoz i. iiii. ſen. ¶ Primus
nāqz caſus ē. Si ſacerdos n̄ po
tuit abſoluē : eo q non habebat
auctoritatem. Scōs ſi neſciuit
diſcernere. ¶ Tertius ſi confeſſio

nō fuit integra : vt qz ſciēter
tacuit aliq̄d mortale. ¶ Quar
tus ſi p̄tēpſit aut neglexit ſatis
facere : z oblit⁹ eſt ſatisfactionez
iniunctam. Nam ſi ſciret z im
plere vellet eam non oporteret
p̄feſſionē iterare. ¶ Quint⁹ ſi cō
feſſus ē n̄ p̄trit⁹ ex̄ns i p̄poſito
nō d̄ſerēdi pct̄m. Hoc t̄m ſcien
dū ſ; ſ. Tho. i. iiii. d. xvij. Qd̄ q̄z
to pl̄ib⁹ ſacerdotibus qz p̄fitef̄ :
tāto plus de p̄ca ei remittit̄ : tū
ex erubeſcētia p̄feſſiōis q̄ i pe
nā ſatisfactoriā p̄putat̄. tū ex vi
clauū. v̄n totiēs poſſ; aliqs p̄fi
teri : q ab oī pena liberaretur.
¶ Tertia p̄patio ſc̄iſſime p̄feſ
ſionis ē p̄nie fructificatio. Cū. n.
pctōz p̄ſciaz p̄p̄az ve diſcuſſe
rit cū abiectiōe z hūilitate : ſine
hypoēſia z fictiōe : itegre ad pe
des ſacerdot̄ oīa pct̄a z circū
ſtārias pctōz d̄poſuerit : cū b̄nfi
ciū abſolutōis digne ſuſcepit : cū
ſe cord̄ m̄te z corpe fuerēt̄ p̄pa
uerit : ad p̄dignā p̄niaz ſuſcipiē
dā āplectādā : z cū oīmoda diſ
poſitiōe adiplēdā z cū oīno ap̄d
ſe firmū ſtatuit ip̄oſitā p̄niaz in
grā d̄i. ſ. añqz itez mōtalr pccz.
p̄ficiat : cū deiceps ad pct̄a dei
aut p̄rioꝝ offēſas. ruerti nūqz d̄
creuēt̄ : i h̄ mirabili z diuiſſimo
ſacrō ini cetos. xij. ſp̄uales fruct⁹
repōtabit. ¶ Prim⁹ ē pcti diſ
ſio. In p̄feſſiōe. n. oīa pct̄a d̄mittit̄

Continuatio. Sermónis.

Dñi p̄me. Jo. i. c. Si p̄fiteamur pctā n̄ra: fidelis ⁊ iust⁹ est. s. de⁹ vt remittat nob̄ pctā n̄ra: ⁊ emūdet nos ab oī iniquitate. Et ps. xxxi. Dixi p̄fitebor aduersū me iusticiā meā dño: ⁊ tu remisisti impietate pcti mei. Audi mirabile exēplū. Legit q̄ fuit qdā flagitiosus: q̄ sedus cū dyabolo inijt qui sepe cū eo humanā habens sp̄m q̄si cū socio ibat. Cū aut̄ iuitasset eū ad balneū volens eū extingūē: ⁊ trāfiret corā quadaz ecclesia timēs ille pctm̄ ⁊ sociū: dixit se velle vidē qd̄ faciebat in ecclesia: ⁊ cū nō posset eū dyabolus retinē: dixit q̄ saltē cito rediret: ⁊ rogabat oēs itrātes ecclesiam: vt dicerēt socio suo q̄ cito egredere: ille aut̄ cōfessus ⁊ penitēs redijt. Et cū quesisset dyabolus ab eo: si sociū suū vidisset ⁊ ille assereret se esse quē querebat: dixit eum mētiri qz euz nō agnoscebat. Et euz itex dicit se eē illū i v̄itate. sed q̄ p̄ dei grā ⁊ v̄tute p̄fessionis sedus ei⁹ abnegauerat. dyabol⁹ cōfusus fugit. ¶ Scōs fruct⁹ est gr̄e infusio. qz in cōfessione dat̄ grā vel auget. h. s. doc. Mā confessio est sac̄m. ⁊ est riuulus vnde emanat grā. ¶ Tertius fruct⁹ est pene sp̄alis diminitio. q̄ pctō etiā remissio debet. Et h̄ fit vt iquit s. doc. vbi. s. exui clauū. ⁊ ex ipsa

p̄fessione q̄ est penosa. ¶ Quartus fructus est dei pacificatio. Sicut. n. deus per pctm̄ irritat. sic per confessionē pacificat. Jo ps. xxxv. Confitemini dño qm̄ bon⁹. qm̄ in seculum m̄ia eius. ¶ Quintus fructus est dyaboli cōfusio. Miruz imodū confundit dyabolus p̄ confessionē. qui p̄mo p̄ pctūz gaudebat. ps. xxxiij. Cōfitebor tibi in ecclesia magna i p̄plo graui laudabo te. ne sup̄gaudeant mihi q̄ aduersant̄ mihi iniquz. ¶ Sext⁹ fruct⁹ ē mētis illuminatio. Per hanc. n. aia illuminat̄: in cognitōe sui. ⁊ dei ps. xxxiij. Accedite ad eū. s. p̄ cōfessione: ⁊ illuminamī ⁊ facies v̄re nō cōfundētur. Et. ps. lxxv. Mot⁹ in iudea de⁹: in isrl̄ magnū nomē ei⁹. Judea interpretat̄ p̄fessio. ¶ Septim⁹ fruct⁹ est aie letificatio. Ait. n. Ch̄ris. sup̄ matheū. Cōscia rea sp̄ in pena. At p̄fessio exonerādo ⁊ alleviando letificat. Jo p̄pha Isa. lviij. hortat̄ di. Dissolue colligatōes impietatis. Solue fasciculos dep̄mētēs. ¶ Octauus fruct⁹ est cordis mūdificatio. Cōfessio. n. ē scopa q̄ mūdāf̄ p̄scia. Luc. xi. Inuenit scopis mundatā. Jo Isa. xliij. M̄arra siqdē hēs: vt iustificeris. ¶ Non⁹ fruct⁹ est iminētis ruine rep̄ssio. Reprimit enī dei iudiciū sicut p̄ de Achab buni-

De auaricia. Sermo. xxxiiii.

liato. iij. Re. xxi. Sō August. Si fluctuas: p̄hite motū: ire ruinas defleas. Et glo. sup illd. iij. Re. vi. c. diē. Qui hūiliter p̄hitef: veniā p̄sequet. ¶ Decim⁹ fruct⁹ vt diē. s. doc. Sup ē spes vite eterne ⁊ paradisi ap̄tio. ¶ Undecim⁹ fruct⁹ ē mortis eterne euasio: de his duob⁹ fructib⁹ ait Amb. de pe. d. i. c. Ecce. Cōfessio a morte aiam liberat. Cōfessio paradisi ap̄it. Cōfessio sp̄e saluādi tribuit: qz nō meret̄ iustificari: q̄ in vita sua nō vult p̄hiteri. Itē Aug. i lib. d. p̄nia. Cōfessio ē salus aia r̄n: dissipatrix vitioꝝ: r̄stauratrix virtutū: oppugnatrix demonū. Quid plura: obstruit os inferni: ¶ Portas ap̄it paradisi: hec ille. ¶ Xij. fruct⁹ ⁊ vltim⁹. est oium bonoꝝ p̄cipatio: qz p̄hiteas fit oiuꝝ bonoꝝ: q̄ fuit i ecclesia dei p̄ticeps. ¶ S; h̄ vitas p̄ Greg. i decre. de pe. di. vi. ca. Qui vult. vbi sic dī. Qui ḡ p̄hitef: oio p̄hiteaf: ⁊ sacerdoti meliori: q̄ p̄t p̄hiteaf. Et infra laboret itaqz penitens in ecclesia eē: ⁊ ad ecclesie vnitatē tendē: nisi. n. eccle vnitaf succurrat: nisi qd̄ deest pctōri: sua op̄atiōe cōpleat: de manib⁹ inimici non eripiet̄ aia mortui. Credēdū ē. n. ⁊ pietas fidei expostulat credē: qz oēs clemosyne toti⁹ eccle: ⁊ orōnes ⁊ opa iusticie ⁊ mie succurrāt recognoscē

ti mortē suā ad cōuersionē: hec ibi. Eya igit̄ filij m̄ris eccle: fontes celestis aque: ⁊ natatorie syloe adite. Lauate cōscias v̄ras: mūdāmini a tot fecib⁹ vitioꝝ: scelex ⁊ pctōꝝ v̄roꝝ. Offendistis deū: p̄fessioe placate: inimici ei⁹ estis effecti cōfessioe recōciliate: ⁊ itex ei⁹ gr̄as iuēite. ¶ Perdidistis celū: cōfessione repate. Dyaboli sui fuistis: cōfessioe liberate. Acquisistis vobis perpetuā gehēnā: cōfessione euadite. Jā vidistis sacratissime cōfessionis necessitatē tarditatē: ⁊ preparabilitatē. oēs igit̄ ad sanctaz cōfessionē currite. Ecclā p̄cipit cōfessionē: diuie offense que lachrymose sunt: nō aliō resonāt nisi cōfessionē dei: sacerdotes: p̄dicatores: q̄ sūt celestes tube dicunt ⁊ repetūt quottidie. Cōfessionē. Jgit̄ ad confessionē: qua gratia ⁊ gloria acquirūt prestāte deo: qui est b̄ndict⁹ in secula seculorum. Amen.

¶ Feria. ij. quadragesime dñice q̄rte. De auaricia. Sermo. xxxiiii.

o Adnes de tēplo eiecit. Joan. ij. Adagna est hominis miseria qui cum ab omnipotenti ⁊ immortalī deo creatus sit: vt cūctis rebus terrenis dominaret̄: sue dignitatē oblitus: sese: auri: ⁊ argēti: ceterarūqz di

Feria. ii. quadragesime Dñice.

uitiarum seruum auaricie peccato interueniente constituit: et qui talibus imperare debuerat: ipsas sibi dominari permittit. Inquit eni Sen. libro de beata vita. Diuitie apud sapientem virum in seruitute sunt: apud stultum in imperio. hec ille. Tales enim diuitijs cupiditati et auaricie dedita: a dño iesu merito eiciuntur de templo vite eterne. vt inquit thema recitatum in hodierno euāgelio. In quo tria documenta habemur. Et primum documentum quod auari nunquam deum nec dominum eius honorant. tantummodo sue effrenate cupiditati satisfacere studentes. Hoc tangit. prima parte euangelij. ibi. Inuenit in templo ementes et vendentes. Et secundum documentum quod quilibet debet esse zelator diuini honoris: etiam si opus esset corporalem vitam exponendo. Hoc tangit. ibi. Recordati sunt ergo et cetera. Tertium documentum habemus in. iij. parte euāgelij. ibi. Ipse autem non credebat semetipsum eis et cetera. Per quod instruimur quod quando videmus nos ab aliquo decipi: prudentia est cauere. et non nosipsum illi committere. neque confidere de illo. et maxime si auarus est. De qua auaricia tria hoc mane considerabimus.

Primo diffinitionem.
Secundo malignationem.

Tertio specificationem.

Primo considerare debemus auaricie diffinitionem. s. Tho. i. 2a 2e. q. cxviii. ar. i. Et in quoniam de malo. q. xiiij. ar. i. Auariciam sic diffinit. Auaricia est inordinatus appetitus seu amor homini. Vbi notandum est. quod inordinatus appetitus potest esse vniuersaliter respectu cuiuslibet boni desiderabilis. siue sit respectu boni anime. vt inordinate appetere scias. vel sapere plusquam oportet sapere. siue sit respectu boni corporis. vt appetitus fortitudinis. pulchritudinis. agilitatis. magisque orationis. De quo Greg. in homie. Ductus est iesus dicit. Auaricia non solum pecunie est. sed et altitudinis cuius supra modum ambit. Item Aug. i. iij. li. de libero arbitrio. Auaricia in omnibus rebus que imoderate cupiunt intelligenda est. h. ille. Hoc autem modo non accipit in penitentia. sed vt auaricia dicit appetitum inordinatum. homini res temporales. possessiones. domos pecunias. et hominum ultra domum et mensuram debitam. ultra necessitatem. ultra conditionem. proprie et particulariter est vitium auaricie. Vnde dñs Alber. in. ij. sen. diffinites auariciam dicit. Auaricia est inordinatus amor specialiter circa pecuniam. Et Isidorus. Auaricia dicitur quasi auiditas eris. Et singulariter dicitur pecunia.

De auaritia. Sermo. xxxiiii.

rum amor: qz omnia tempora
lia possessa: pecunia vocatur. i.
ager: domus: pecora: equi: bo-
ues: naues. merces z huiusmodi.
Mā oia ista sub nomine pecu-
nie accipiuntur. i. q. iij. Totū quic-
quid habēt hoies in terra om-
nia quoz dñi sunt: pecunia vo-
cat: seru⁹: vas: ager: arbor: pecus
quicqd horū est: pecunia dī. Nō
aut pecunia vocata est: qz anti-
qui quicqd habebāt: in pecori-
bus habebant. bec Aug. de do-
ctrina christiana. Et Aristo. v.
Ethi. dicit denario vrimur qua-
si fideiussore: ad oia habenda.
Auaritia ergo est imoderatus
appetit⁹ habēdi pecuniaz. s. in q̄
comprehendunt omnia tpalia.
Diffinitur z ab Aug. xij. de ci-
ui. d. Auaritia est hominis viti-
um: peruerse amātis aurū: iusti-
tia. i. rectitudine derelicta: que i-
comparabiliter debuit auro an-
teponi. Et Salustius in Catili-
nario dic̄ Auaritia pecunie stu-
dium hz: quam nemo sanctus
vnq̄ concupiuit. Mac diffini-
tione prehabita: videndum est
vtrum auaritia sit peccatum
mortale. Huic quesito respon-
det. s. Doc. scda scde. q. cxviii. ar.
iiij. dicens. Cum aliquis ppter
amorem diuitiarū sit paratus
facere cōtra amorem dei z pro-
ximi: sic auaritia est pctm mor-

tale. Idem dicit in questioni-
bus de malo. q. xiiij. ar. ij. Quod
vt clarius pateat: triplici ratio-
ne declaro.

¶ Primo ratione auersionis.

¶ Secdo rōne cōtrariationis.

¶ Tertio rōne exclusionis.

¶ Primo igit declaro auariti-
am esse pctm mortale: rōe auer-
sionis sic. Illud qd auertit ho-
minē a deo: q est summū incō-
mutabile bonū: z auertit ad bo-
nū trāsitoriū z cōmutabile: est
pctm mortale: sed auaritia auer-
tit hoiem a deo: z cōuertit eum
ad bona huius mūdi. que sunt
trāsitoria: ergo auaritia ē pctm
mortale. Ad aior p; p Aug. per
diffinitionē auaritie q̄ est talis.
Auaritia ē iordinat⁹ appetitus
cōmutabilis bōi vt dicit. s. Tho.
in qōnib⁹ de malo. q. xiiij. ar. ij.
Ergo auaritia est pctm morta-
le. ¶ Secdo pbat rōne cōtrariatio-
nis sic. Dē illud: qd cōtriat alicui
pcepto decalogi. ē pctm morta-
le. S; auaritia cōtriat pcepto de-
calogi: vt p; Exo. xx. in quo ca-
pitulo. phibet furtū z cōcupiscē-
tia rei pximi: z falsum testimo-
niū z huiusmodi. que pertinent
ad cōpletā auaritiā: ergo auar-
itia est peccatū mortale. ¶ Ter-
tio idez probatur ratione exclu-
sionis sic. Nihil. s. actualē exclu-
dit a regno dei: nisi peccatum

Sera. ii. quadragesime

mortale: sed auaritia excludit a regno dei. Probatum per Apo. Ephe. v. sic dicentem. Omnis fornicator aut imundus: aut auarus quod ydolorum seruitus non habet hereditatem in regno christi et dei. hec ille. ergo auaritia est peccatum mortale.

Secundo principaliter considerandum est. Considerare debemus auaritie malignationem. Triplex malignitas auaritie occurrat declaranda.

Prima est nature priuatiua.

Secunda est cultus dei ablatiua.

Tertia est malorum generatiua.

Prima malignitas auaritie est nature priuatiua. Duplex est natura. scilicet natura naturans: et hec est deus. Alia est natura nata: et hec est creatura. Deus igitur vult conicere se et sua. Sic et creatura se communicat et diffundit. Sol namque lumen exhibet. ignis. calorem. arbores fructus. Dominus Augustinus. Inditium maximum diuine bonitatis est quod quilibet res dat seipsam. Auarus autem non vult conicere sua nec in vita nec in morte: immo creaturas includit: in carcerat: et sepius putrescere finit. Hec autem omnia sunt contra ius naturale: ut patet in decretis. viij. di. in principio. Et. xij. q. i. c. Dilectissimis. Et. c. duo sunt. Insuper natura nihil patitur vacuum, ut pro-

bat philosophus in. iij. phy. Sed auarus vellet preter se omnes vacuos esse. Mollet. n. aliquem quippiam possidere: sed ipse solus vellet habere omnia. Primo auarus est sibi ipsi contrarius. iuxta illud puer. i. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et molunt fraudes contra aias suas. Amat. n. et inordinato sequitur affectu diuitias: que intellectum proprium alienant: voluntatem pervertunt: memoriam dissipant. Dominus Ambrosius. d. xlv. Sicut hi qui in insaniam translati sunt: iam non res ipsas: sed passionis sue fantasias videt: ita et mens auari viscus cupiditatis semel astricta: semper auz: semper argentum videt: semper redditus computat: gratius auz quam soles intuet: ipsa. n. oratio et supplicatio ad deum aurum querit. hec ille. Et ne Crates philosophus talia pateretur: et ne prius nature efficeretur: diuitias spreuit. Ait. n. Iero. xij. q. ij. c. Amico rape. Crates ille thebanus homo quodam ditissimus: cum Athenas ad philosophandum pergeret: magnus auri pondus abiicit: nec putauit se posse et virtutes simul et diuitias possidere. Nos suffarcinati auro christum pauperum sequimur: et sub pretexto elemosyne: pristinis opibus incubantes: quomodo possumus aliena fideliter distribuere: qui nostra

De auaritia. Sermo. xxxiiii.

timide reseruam? Plen⁹ ven-
ter facile de ieiunijs disputat.
non ierosolimis fuisse: sed ie-
rosolimis bene virisse laudan-
dum ē. h ille. **S**cda maligni-
tas auaritie dī dīni cult⁹ abla-
tina. Auaritia. n. aufert dīnū cul-
tū: qz auaros facit hydolatrare
Quapropter: ponitur ista dōlo
Auarus est hydolatra **P**robo
sic. Ille dī hydolatra: qz sibi fal-
sum deū dstituit. S; auarus si-
bi flm deū cōstituit. g auarus ē
hydolatra. **P**robo minorē. qz
auarus creaturam. s. nūmū sibi
deū dstituit. Et creatura nō est
de⁹. ergo sibi deum falsū dsti-
tuit. Qd vero pecuniā vel nū-
mū auarus sibi deū falsū con-
stituat p; Nam ille ē de⁹ hoīs
cui pre ceteris reb⁹ sperat⁹ z qui
supra ceteras res venerat⁹. Sed
nūmo: auarus pre ceteris reb⁹
credit: nūmū pre ceteris rebus
amat: i nūmo pre ceteris sperat:
nūmū pre ceteris venerat⁹. g nū-
mus est de⁹ auari: z ex dnti hy-
dolatra pessim⁹. **H**ac veritatē
ponit Apo. Ephe. v. Et Colo.
iii. Auaritia ē hydolorū seruitus
Et Iero. ad Rusticū. Estima-
to pōdere pctōz: leui⁹ vī alicui
peccare auarus qz hydolatra.
S; nō mediocriter erat. Mon-
n. grauius peccat qz duo grana
thuris p̄icit sup altare mercu-

rij: qz qui auare pecuniā. z inuti-
liter cōgregat. **R**idiculū vī qz
aligs iudicet hydolatra: qz duo
grana thuris obtulit creature:
z ille nō iudicet hydolatra qui
totū seruitiū: qd deo debuit of-
ferre offert creature. h ille. **H**ac
veritatem ponit decretū. i. q. i. c.
Lū ois. Et. xxviii. q. i. hydolatra
vbi dicit. Auaritia est hydola-
tria. Et. i. Eth. vi. Quidā cupi-
ditatē appetētes errauerūt a fi-
de. Et ab effectibus p; Nam aua-
rus nūmo credit plus qz deo.
Nūmus dicit. Ego sum conso-
latio tua. honor tuus: adiutor tu-
us: z auarus cōfite⁹ z cōfirmat
ideo nūmū supra deū diligit: qz
mādata dei pp nūmūz spernit.
Ducat⁹ dicit. Dolo vt illū de-
cipias. De⁹ dicit nolo. Auarus
magis obedit ducato vt p; con-
tinue: imo magis obedit vni q-
trino. **R**enegat pro vno quatri-
no fidē xpī in piurijs. **R**enegat
baptismū. euāgelia: beatā virgi-
nem z totam curiam celestem.
Itē in nūmo sperat plus qz in
deo. **E**xēplum patet de illo aua-
ro moriente: qui sibi ad lectum
fecit portari pecuniā in bacillo
quā reuoluēs z deosculans di-
cebat. **O** mea spes adiuna me:
Et ita dicens mortu⁹ est. Aua-
rus colit ita pecuniā z venerat⁹
vt cū timore eaz tangat: z alijs

Seria sc̄da quadragesime Dñice.

tangere non sinat. Auarus pecunie et rebus terrenis plusquam deo seruit. **I**dem experientia. **D**igilat pro diuitiis: ieiunat: discurret. per naues. per mare. per ventos. per frigora. **V**nde **O**ratione. **I**mpiger extremos: mercator currit ad idos. **P**er mare pauperie fugiens: per saxa per ignes **C**onfirmatur a beato **G**regorio. **xlvij. di.** **D**es huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt: in celestibus debiles. **M**axime principali gloria usque ad mortem desudare appetunt: et pro spe perpetua: nec parum quidem in labore subsistunt. **P**ro terrenis lucris: quoslibet iniurias tollerant: et pro celesti mercede vel tenuissimis verbis: ferre contumelias recusant. **T**erreno est iudici toto die assistere fortes sunt. in oratione vero coram domino: vel vnius horum momento lassant. **S**epe nuditate deiectionem. famem. sitim. pro acquirendis diuitiis atque honoribus tolerant: et earum rerum spe se per abstinentiam cruciant: ad quas adipiscendas festinant. **S**upna vero laboriose querere tanto magis dissimulant: quanto magis ea retribuuntur tardius putant. **S**i itaque quasi malarum arborum more: deorsum vasti sunt: sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt: sed ad superiora deficiunt. **H**ic ille. **E**cce mi-

serabilis malignitas auari. **p**ecior pagano. **p**ecior saraceno. **I**llum enim verum deum christum non agnoscunt et auarus christianas agnoscit et alter. **s.** robam sibi deum facit. **O** pecior dyabolo: qui deo credit atque contremiscit. **R**espice iam et leua oculos ad verum deum qui tibi dicit. **M**at. vi. **N**on potestis deo seruire et mamone. **T**ertia malignitas auaritie dicitur malorum generatiua. **A**uaritia namque cuncta generat vitia. **H**ec veritas patet per apostolum **I**aculum. **i. thym.** **Q**ui volunt diuites fieri incidunt in temptationem et in laqueum dyaboli: et desideria multa et inutilia et nociua: que demergunt homines in interitum et perditionem. **R**adix omnium malorum est cupiditas. **A**lia littera habet. **R**adix omnium malorum est auaritia. **H**ic ille. **S**ed quia particularia magis mouent: ideo ad particularia vitia in particulari descendamus que producantur ab hac maligna radice: sicut pulchre adducit dominus **B**uilielmus paraldi in summa vitiorum in tractatu de auaritia. **I**nducit. **n.** superbia. **I**dem **E**ccl. **xxi.** **D**ominus que nimis locuplex est. **i.** inordinate anihilabit superbia. **C**aym etiam inuidia. **P**atet haec veritas. **P**rouer. **xxviii.** **Q**ui festinat ditari et alijs inuadet. **P**roducit iram. **gen. xiiij.** **S**a-

De auaricia. Sermo. xxxiii.

eta ē rira iter pastores Abraā z
 Lorb. Erat eni substātia coruz
 multa. Producit gulam. Ps
 Luc. xvi. Nō quidā erat diues
 z epulabat quotridie splēdide: z
 auarus erat pessimus ipius at-
 q̄ crudelissimus. Incitat ad lu-
 xuriā. Ps Eccle. xlvij. vbi de sa-
 lomone dī Collegisti quasi au-
 richalcū aurū: z vt plumbū cō-
 plesti argentū: z inclinasti femo-
 ra tua mulierib⁹. Parturit ac-
 cidia. Ps Jerē. xlvij. Fertilis
 fuit moab ab adolescentia sua:
 z requieuit. in dieb⁹ suis. Per-
 uertit iustitiam. Ps. i. Re. viij.
 Declinauerunt filij Samuelis
 post auariciā: acceperūt mune-
 ra z puerterūt iudiciū. Et Leo
 papa in quodā sermone. Nul-
 lū est iustitie in eo corde vesti-
 um: in q̄ auaritia sibi fec̄ habita-
 culū. Generat z educat crude-
 litatē. Est. n. auaritia mī z alū-
 na crudelitatē i parētes: i vicios
 in amicos: in seruos dei: in oēs
 paupes. Eccle. xiiij. Venatio leo-
 nis: onager in heremo: sic z pa-
 scua sūt diuitū paupes. Et Eze.
 xxij. Sicut leo rugiēs rapiensqz
 predā: aias denozauerūt. Aua-
 rus pducit fallatiam z dolum.
 Eccle. i. Cor tuū plenuz ē dolo z
 fallatia. Generat inquietudinez
 Psouer. xv. Cōturbat domum
 suā q̄ sectat auaritiā. Sz qd̄ plu

ra: Maledicta auaritia: fac̄ bo-
 minē in baratrū desperationis
 incidere. Psouer. xi. Qui confi-
 dit in diuitijs corruet. Exēpluz
 de iuda pditore. Matth. xxvij.
 Nō ad hoc ppositū habet no-
 tabile exēplū. Mā infirmatus q̄
 dā auar⁹ ad mortē: ab amicis z
 vicinis hortat⁹ fuit ad penitenti-
 am: ad p̄fessionē: ad cōmuniō-
 nē: z satisfactionē. Rndit. Ego
 nō possuz. At illi. Cur? Et rndit
 Non habeo mecū cor meū. Et
 illi. Tu deliras. Non eni viue-
 res. At ille. Nō deliro. Et vt vi-
 deatis veritatē: ite ad capsaz de-
 narioz: vbi totā spem meā. po-
 sui z fiduciā collocaui: z iuenie-
 tis cor: sicqz dicēs despat⁹ mor-
 tuus est. Inerūt z ita inuenerūt
 cor ibi existēs s̄m xp̄i sentētiāz.
 Mat. vi. Vbi ē thesaurus tu⁹:
 ibi est z cor tuū. Auaritia gene-
 rat blasfemiā: periuriū: discordi-
 am: i gratitudinē: ambitionē: de-
 tractionē: z cetera vitia. Nam
 auarus hz oia vitia sibi obediē-
 tia. Eccle. x. Pecunie obediunt
 oia. Et ex cōsequēti dissipat oēs
 virtutes: charitate dei z proxi-
 mi: pietatē: liberalitatez: tēperā-
 tiā. Virgili⁹. i. Eneidos. Quid
 nō mortalia pectora cogis auri
 sacra fames: q̄si dicat. Ad om-
 nia mala cogit. Ideo Eccle. de-
 cimo. Auaro nihil est scelestius:

*Prover-
bium.*

Feria. ii. quadragesime Dñice

Tulius

et nihil est iniquius quam amare pecuniam. h. ille. Et Tulius primo. de officijs. Pecunie fugienda est cupiditas. Nihil. n. est tam angusti ai: tamque parui: quam amare diuitias. Nihil honestius nec magnificentius quam pecuniam tenere si non habes: si habeas. ad beneficentiam liberalitatemque conferre: hec ille. Audi denique innocentiū de vilitate conditionis humane. Radix omnium malorum est cupiditas. Nec sacrilegia committit et furta: rapinas exercet et predas bella gerit et homicidia: symoniace vendit et emit. Inique petit et recipit: iniuste negociatur et fenestrat. Instat dolis et inuincit fraudibus: dissoluit pactum: violat iuramentum: corrumpit testimonium: peruertit iudicium: hec ille. O igitur vitium vitiorum. O facinus facinorum. O scelus scelestorum. Quis te non abhorreat? Quis te non fugiat: cum tante sis malignitatis: ut omnibus virtutibus dissipatis: omnia vitia generes et producas? Sed quid de te malignius referri potest? Tu namque detestandum crimine es: cui deus in precationibus comminatur. Namque Isa. v. De qui coniungitis domum ad domum: et agrum ad agrum copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis soli in medio terre? In auribus meis sunt h. dicit dominus exercituum. Item xxxiiij. c. De quibus predaris. Mone et ipse prodaberis. s. a dyabolo. Abachuc. ij. De qui multiplicat non sua. Et eodem. c. De qui congregat auaritiam malam domui sue: ut sit in excelsis nidus eius. Amos. vi. De qui opulenti estis in syon et confiditis in motes: samarie. Et eodem. c. De qui comedit agnum de grege. i. pauperem. Audi in testamento nouo christum. Luce. vi. De vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. Audi iudam apostolum. ij. c. De qui in viam Chaym abierunt. Audi Joannem apostolum. Apoc. viij. fortiter clamantem. De: ve: ve: habitantibus in terra. s. auaris qui sunt ut talpe in terra: cum tamen debeant esse naturaliter homines super terram. Nam omnia subiecisti sub pedibus eius ps. viij. Audi Jacobum. c. v. Agite nunc diuites. plorate ululantes in miserijs vestris que aduenerunt vobis: diuitie vestre putrefacte sunt: et vestimenta vestra a tineis comesta sunt aurum et argentum vestrum eruginavit: et erugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in nouissimis diebus. hec ille. Audi denique Aug. De his qui viuunt ut augeant res perituras: unde eternas amittant.

De auaricia. Sermo. xxxiiii.

Andi Grego. in homel. Auar⁹ bic ardet estu concupiscentie ac multiplici cura custodie: et post modum ardebit igne gebenne. hec ille. Manifestu est has terribiles imprecationes inuasisse diuitem auaruz: cui dictum est. Stulte hac nocte aiam tuaz repetent a te. que autē parasti cuius erunt. Luc. xij. Legit etiam in cronica martiniana: q^d quidā deditus auaritie emebat blada multa tempore messium: ca seruans vt carissiam induceret et carius vēderet. Sed dei iudicio maledictio affuit tandē. Nā cum esset in quodā portu: in terra de huiusmodi tractans: subito mures egredientes de terra corā oibus aggressi sunt eum: et ascenderunt super corpus eius vt illud roderent. Et cum multi astantium non possent eum defendere: portauerunt eū in nauē. Sed de nauī tot exierunt mures: vt nec eum defendere possent. Tandem corrosus auarū occiderunt. Ecce vindicta diuina. Et similiter contigit in morte cuiuslibet auari. Dyaboli enim ipsum capiunt. Angeli et sancti: et celum et terra: et nūmi condēnant eū eternaliter. Et pro modicis diuitijs acgrit eternā maledictionē: et terribilem infernalēq^{ue} dānationē: a qua nec pecu-

nia: nec ager: nec dom⁹ illū poterit vnq^{ue} eripere. O igit^{ur} miseri auari. O tenaces. O rapaces. O venatores pauperū ai aduertite iā quāte malignitatis sit h auaritia. Vnde Ihaban⁹ super Matth. sic exclamat. O pestis maligna auaricie: sp^{iritus} bonis animis detestāda. Quid illesus: qd inconcussus dimittis? Tu gen⁹ hominū confudisti. Tu discipulum comitē christi ab apostolatu precipitasti. Tu milites custodientes sepulchrum captiuasti. hec ille. Et sic p^{er} secunda pars principalis.

¶ Tertio principaliter cōsiderare debemus auaricie specificationē. duo decim: modi ad presens explicabunt: in quib⁹ auaricia est peccatum mortale. vt de hoc crimine clarius confiteri possitis. ¶ Prima auaricia dicit^{ur} appetitiua fm. d. Anto. Cū quis indifferenter desiderat diuitias: non curans: si hoc esset cū mortali vel veniali: aut licite aut illicite: iste appetitus cū rōnis deliberatione semper est pctm mortale. ¶ Secunda auaricia dicit^{ur} stratiatiua fm. s. Doc. Cū quis p^{er} aliquē modū particularem: studet acquirere diuitias cōtra leges dei: vt per vsuras p^{er} incārationes: et huiusmodi semp

Feria. ii. quarta Dñice.

est pctm̄ mortale. **T**ertia auaricia dī intētiua. Cū q̄s retinet rē vel diuitias alterius viui seu mortui: et res sit notabilis: et volūtatē illius ad quez attinet: et hec sciēter: semp̄ stat i pctō mortali. Et cū venit in mēte et firmat se in pposito restituēdi peccat mortalit. **Q**uarta dicit auaricia amatiua s̄m. d. Anto. Cū quis amat taz inordinate res vel diuitias suas iuste acq̄sitas: q̄ vt cas nō amitteret parat⁹ esset et facere pceptis dei: vt puta iurare falsa ad fidē dei: occidē auferentē et hmōi: est pctm̄ mortale: qm̄ talis cogitatio deliberate sibi occurrit. **Q**uinta auaricia dī restrictiua s̄z. d. Antoni. Cū q̄s est ita tenax et strict⁹ vt nō expēdat sic d̄z et pōt pmittit se incurrē in magna picula corpis pprii vel familie sue: vel i magna incōueniētia conditionis sue et hoc facit cā thesaurizādi et cumulādi: peccat mortalit: et sepe ē cā magnoz pctōz. Et ecōuerso cū aliquis dissipat opes suas et abutit eis excessiue i pōpis: i iostis i diuitijs: i canib⁹: i astiludijs. s̄z Aristot. dicit. iiii. Ethic. q̄ hmōi sit pdigus et potit⁹ dicēd⁹ sit van⁹ q̄ mal⁹: tñ mō dco: talia expēdēs et pauperib⁹ subtrahēs peccat mortalit: multo magis si est cleric⁹ vt dicit. s̄. Tho. **S**er-

ta auaricia dicit dispositiua s̄m dñm Anto. Cū q̄s paruas res aut quātūcūqz minima iniuste possidet: vel aufert cū dispositione animi: q̄ etiā si esset notabilis et magna possidēt vel auferret: peccat mortalit quotiēs est aduertēter taliter dispositus. **M**āriiij. q. v. c. Si qd dī. Deus non manū s̄z cor iterrogat. i. intētiōnē. **S**eptima dī auaricia dimissiua. Cū quis ita afficit diuitijs vt amore ipsaz dimittat aliqua necessaria ad salutē vt misam dieb⁹ festiuis: cōfessionē annualē et huiusmodi: semper peccat mortalit. Et hec est ponere finem in diuitijs nō curādo de necessarijs ad salutē vt dicit s̄. Tho. **O**ctaua dī auaricia i perfectiua. Cū q̄s videt pauprē in extrema necessitate et pōt subuenire et nō facit: auarissim⁹ est: mortalit peccans et occidens. **V**nde Ambro. lxxxvi. di. **P**asce fame morientes. Quisquis enī pascedo hoīem seruare poteris: si nō pauisti occidisti. Et idē. xvi. decime. **M**ona auaricia dicit priuatiua. Cū q̄s vellet aut desiderat rem primū: equū: domū: agrū: aut vestem et huiusmodi: ita q̄ vellet primū iniuste p̄uari ea re: vt ipse vel aliter haberet peccat mortalit: quādo aduertēter d̄siderat: si res sit ali-

De mercantijs. Sermo. xxxv.

eius importantie. ¶ Decima dicitur auaritia seruatiua. Quis seruat granum: vinum: et oleum: ut magna inducatur carissima: et sic vendat rem summo precio: mortaliter peccat: agens contra bonum publicum et caritatem proximi. ¶ Undecima auaritia dicitur optatiua. Cum quis habens res venales: operat grandines: aquarum inundationes: et tunc frugibus contraria ut ipse solus possit copiosius lucrari: peccat mortaliter. ¶ Duo decima auaritia dicitur cognoscitiua. Cum quis aduertit aliquam mulierem pro necessitate temporalium ruituram in peccatum carnis: et corpus suum ad luxuriam debere exponere: et ipse suis facultatibus potens est ad subueniendum ne illud incurrat: et non facit peccatum mortaliter: quia bona anime sunt meliora bonis temporalibus. Ari. vij. ¶ Doli. Et ita pro quibus maligna quam grauis et mortifera sit auaritia. Deserendus est igitur inordinatus amor rerum temporalium. Abijcienda sunt vilia et terrena: calcanda visibilia et mortalia. Aperiendum est cor ad diuina: leuandum est caput in celestia. Ad hoc omnes hortatur Gregorius in homeliis. Exijt quod seminat di. Sole diuitie sunt: que nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo fratres charissimi diuites es

se cupitis: veras diuitias amate. Si culmen veri honoris queritis: ad celeste regnum redite. Si gloriam dignitatum diligitis: in illa superna angelorum curia ascribi festinate: verba dei que aure percipitis: mente retinete. h. ille. Ut sic possimus spiritualiter esse diuites in hoc seculo: et gloriosi in futuro: prestante domino qui est benedictus in secula. Amen.

¶ Feria tertia quarte dominice in quadragesima. De mercantijs. Sermo. xxxv.

¶ Turba autem multi crediderunt in eum. Jo. vij. Saluator noster in mundo constitutus mortalitatis stola vestitus atque cinctus: non desinebat miseris animas spirituali cibo reficere et de via regni celestis instruere. Erat enim quotidie docens in templo: ut dicitur Jo. vij. Ad quem cum plurima turba conueniret inter cetera documenta que prebuit. celestis patris domum. i. ecclesiam honore summo colendam esse ostendit. De qua ementes atque vendentes eiecit: ut in hesternio euangelio recitatum fuit. Ostendens ex hoc auaros et mercatores iniustos de templo vite eterne esse eiciendos. Et hoc cum clamaret docens in templo. Nulli dubium esse debet quin de

Seria. iiii. quarte dñice in quadragesima.

ipsoꝝ mercatoꝝ turba mul-
 ti in eũ crediderunt: vt inquit
 verba pposita: et in euãgelio ho-
 dierno recitata. In quo tria do-
 cumẽta habem⁹. ¶ **P**rimũ do-
 cumẽtũ q̄ q̄cunq; facit volun-
 tatẽ dei cognoscit veritatẽ: et il-
 luminat in cunctis reb⁹ agẽdis.
 Hoc p̄ p̄ma euangelij p̄te ibi
 Si quis voluerit. ¶ **S**cđm do-
 cumẽtũ: q̄ nõ debemus s̄m ap-
 parentiã exteriorẽ: sed s̄m verũ
 iustũq; iudiciũ iudicare. Hoc
 tangit ibi. Nolite iudicare. s; fa-
 ciem tẽ. ¶ **T**ertiũ documẽtũ ẽ,
 q̄ ea q̄ sunt ordinata et disposi-
 ta a diuina puidẽtia: p̄ huma-
 nos actus ipediri nõ p̄nt. Hoc
 tangit ibi. Querebãt eũ tẽ. Et
 subiungit. De turba aut̄ multi-
 tudine in eum: quam turbã ad p̄-
 sens nos mercatoꝝ appellam⁹
 De quoz mercantijs tria hoc
 mane considerabimus.

¶ **P**rimo diffinitionem.

¶ **S**cđo malignationem.

¶ **T**ertio specificationem.

¶ **P**rimo negociatiõis siue mer-
 cãtie cõsiderare debemus diffi-
 nitionẽ. Et dicitis nãq; .s. Doc.
 scđa scđe. q. lxxviij. ar. iij. Et. d.
 Anto. in summa sua de vitijs:
 tractatu de auaritia: talẽ elicio
 diffinitionẽ seu descriptionem.
 Negociatio ẽ cõmutatio dena-
 riorũ ad denarios vt in cãbio

vel denarioꝝ ad merces: vt in
 emptione et vẽditione: vel rerũ
 ad res: vt in permutatione que
 d̄r barato: nõ p̄ res necessari-
 as vite: s; ordinata ad hunc fi-
 nẽ. .s. lucru; ex ipsa cõmutatione
 cõsequẽdũ. Nec aut̄ negocia-
 tio: que solũ cupiditati lucri pro
 fine intẽdit in se considerata h;̄
 quãdã turpitudinẽ: qz nõ hab;̄
 aliquẽ finẽ honestũ. S; cũ ali-
 qs lucrũ moderatũ: qđ negocia-
 do querit ordinat ad sustẽtatio-
 nẽ dom⁹ sue: vel ad subueniẽdũ
 indigentib⁹ et pauperib⁹: vel ẽt
 cũ aliqs intendit mercantie pro-
 pter publicã vtilitatem ne. .s. res
 necessarie ad vitã patrie desint
 et ip̄c mercatoꝝ lucrũ expetit. nõ
 quasi finẽ. sed quasi stipendiũ
 laboris. tunc dico vere est licita
 et honesta. ac necessaria. et potest
 esse etiã meritoria qđ declarat
 triplici lege videlicet.

¶ **P**rimo lege naturali.

¶ **S**cđo lege diuinali.

¶ **T**ertio lege humanali.

¶ **P**rimo negociatio est licita
 lege nãli. Vnde nota s;̄ **P**h;̄
 vij. **P**oli. Et. i. **E**thi. Quod tri-
 plex ẽ bonũ. .s. aie et corporis et ex-
 trinsecus adueniẽs. Ista autẽ
 bona suari nõ p̄nt in hac vita
 nisi p̄ negociationẽ et cõmutatio-
 nẽ rerũ. p̄p̄terea **P**h;̄ in p̄mo
Poli. ait. Sine necessarijs in-

De mercantiis. Sermo. xxxv.

possibile est viuere. Et ibidem. **M**ō est posse viuere sine cibo. **N**ō opz q̄ sint mercatores aut negociatores: emētes ⁊ vēdentes ⁊ trāsferentes de loco ad locū. cui nō ubiq̄ iueniant oia q̄ sunt necessaria ad substētationē humanam. **P**ro confirmatione itez **A**ri. in. vi. **P**oli. ingt. **N**ecessariū est in omni ciuitate aliqd vēdi ⁊ aliqd emi. **T**ūc sic arguit. **I**d qd f̄z legē nāe ordinat ad cōseruationē vite humane. ē necessariū licitū: ⁊ honestū. **S**z negociatio f̄z legē nāe ordinat ad cōseruationē vite hūane: q̄ si ne negociatiōe nō bñ p̄t cōseruari. ḡ negociatio est licita: sic volēte lege nāe. **T** **S**cdo pbat lege diuinali. negociationē esse licitā ⁊ necessariā. **M**ā **S**cñ. xxiii. d̄ filijs **J**acob d̄r. **M**egociētur i terra: ⁊ exerceāt cā que spaciōsa ⁊ lata cultorib⁹ indiget **E**t in populo dei erāt negociatores sub **S**alone. iij. **R**eg. x. vbi sic d̄r. **M**egociatores. n. regis emebant de choa: ⁊ statuto p̄cio pducebant. **P**rouer. ultimo de aia timorata d̄r. **V**ista uit ⁊ vidit: qz bona est negociatio. **E**t dñs regnū celoz opauit negociatori. **M**at. xiiij. **S**ile est regnū celoz hoi negociatori: q̄renti bonas margaritas. **L**uc. xix. **M**egociamini dū venio. **E**t

sic p̄z p̄positum. **T**ertio lege humanali: pbat negociationē esse licitā. **I**n decretis. n. habet lxxxviii. di. c. **F**ornicari hoibus semp nō l̄z. **M**egociari vero aliquando l̄z. **A**nteq̄. n. ecclesiasticus q̄s sit: l̄z ei negociari. factō aut̄ ecclesiastico non l̄z. hec ille. **P**ermittūtur etiā secularibus negociationes: vt p̄z itez. lxxxv iij. d. c. **D**ecreuit sancta synodus **E**t. c. **C**ōsequens. **E**t. c. **E**piscopus. **E**t de pe. d. v. c. **Q**ualitas. **I**mmo etiam clericis permittitur negociatio: cā pietatis ip̄edē de orphanis ⁊ viduis. lxxxviii. d. c. **D**ecreuit. **P**ropterea sc̄ta mater ecclesia mercatores sub debita mēsurā lucrātes nō dānat. imo videt̄ eos approbare i c. **P**er nostras extra de donatione iter virū ⁊ vxorē. vbi dicit̄ q̄ vxoris cuiusdā cautela dotēs debeāt deponi in manib⁹ mercatoris. qd etiā p̄batur vel p̄firmatur. per legē ciuilē. **L**. de nūdinis. l. vna. **E**t. **L**. de vectigalibus. l. vniuersi prouinciales. **E**t **L**. de cōmercijs ⁊ mercatorib⁹. l. negociatores. ⁊. l. mercatores ⁊. l. **S**i quis libro. iij. **E**t. **L**. qñ liceat ab emptione discedere. l. p̄fectā. **E**t ita p̄z prima pars p̄ncipalis. vbi cū diffinitionē declarat̄ quō negociatio ⁊ mercātia est licita ⁊ necessaria.

Feria. iiii. quarte dñice in quadragesima.

Secundo principaliter negociandi siue mercantie considerare debemus in malignatione. Ad mercantiam enim redditus maligna et vitiosa ac illicita triplici ratione secundum sanctum Augustinum. *Doc. xxij. q. lxxvij. ar. iij. Et. iij. sen. di. xvi. Et secundum d. Petrum de palu. in. iij. di. vi.*

Primo ratione finis.

Secundo ratione temporis.

Tertio ratione sortis.

Primo mercantiam redditus maligna et vitiosa ratione finis. *Mag. secundum Aristoteli in. ij. lib. de aia. Dicitur a fine appellari iustum est. Idem Ari. iij. Topi. Et P. d. aia. Cuius finis malus est: ipsum quoque malum est. Et ratio est: quod operationes humane maxime dicuntur prave et vitiose ratione intentionis vel finis. Unde dominus in evangelio. *Luc. xi. Si oculus tuus non fuerit: etiam corpus tuum tenebrosum erit. id est si intentio tua erit perversa: opus etiam et totum concursus in opere erit perversum. Si ergo finis negociandi sit principaliter cupiditas: que est radix omnium malorum et in ipsa constituitur ultimus finis: ipsa negociatio siue mercantiam erit maligna et vitiosa. Et tales mercatores dicuntur maligni et pravi et digni eiectione a templo. De quo dicit Christus. et habet in decretis. lxxx**

*vij. d. Eiciens. Eiciens dominus vendentes et ementes de templo significavit: quod mercator nunquam deo placere potest. Et ideo nullus christianus debet esse mercator: aut si voluerit esse purgatur de ecclesia dicente propheta: quod non cognovi negociationes: introibo in potentias domini. hec ille. Multo magis reprehensibilis est et vitiosa negociatio talis in miseris clericis. Eis enim non licet negociari: quod deputantur ad curam rerum diuinarum in quibus se debent occupari. Unde Ari. in. vi. P. d. ait. Sacerdotes oportet esse in ciuitate curam deorum habentes. Et cum negationes mentem implicent: et occupent et impediunt. Ideo negatur eis hoc exercitium: dicente apostolo. *i. Thym. ij. Nemo militans deo implicat se negociis secularibus ut ei placeat cui se probauit. Et secundum sanctum Augustinum. Tho. scda scda. q. lxxvij. arti. iij. Clerici non solum abstinere debent a malis sed etiam ab his que habent speciem mali: quod ut plurimum in negociatione contingit. Iohannes Zeno. et habet in decretis. lxxxvij. d. c. Negociatorem clericum ex inope diuitem factum et ex ignobili gloriosum: quasi quasdam pestes fuge. hec ille. Verum in aliquibus licite potest negociari: ut declarat. d. Anto. C. Secundo**

De mercantijs. Sermo. xxxv.

negociatio est maligna et vitiosa rōne tps. Nā vt ait Salomon. *Ecclesi. Dia tps hnt.* Vnde dieb⁹ festiuis interdicit negociatio: siue mercantia: quia est opus frivole: qd nobis interdicit *Exo. xx. Et de Ps. d. iij. c. Ieiunia vbi dicit. Die aut dnica nihil aliud agendū est: nisi deo vacandū.* Nulla opatio in illa die sancta agat: nisi tm̄ hymnis et psalmis et canticis spūalib⁹: dies illa trāsigatur. hec ibi. *Verū fm. d. Petrū de palu. i. iij.* Ex quo plati tolerāt nūdinās: videtur q^d audiētes missam possunt excusari exercētes negociatiōes in dieb⁹ festiuis nundinaz. Similiter rōne loci reddit illicita. *Locus. n. sacer nō negociationi dedicat: sed deuotōi et orationi: vt ps. xlij. d. c. Oratoriu3. Nulli c. Nō oportet. Et. c.* In oratorio nihil penit⁹ agat: nisi ad qd factū est. *Et Augu. in regula dicit. In oratorio nemo aliquid agat nisi ad qd factū est.* Vnde et nomē accepit. *Et extra de immu. Eccle. c. Domū tuā decet.* Contra qd faciūt: qui etiam loquunt de hmoī: v^l paciscūt: ibi *Vnde dn̄s cōqueritur. Mat. xxi. Domus mea domus orōnis vocabit. vos aut fecistis illā speluncā latronū. Jō xps eiecit de templo emētes et vendētes.*

Tertio mercātia ē vitiosa rōne consortij. Et hec trib⁹ modis. Primo qm̄ mercatores faciūt pactū iter se: vt certo p̄cio cēs et singuli vēdāt et nō min⁹. Qd p̄ciū si sit incōpotēs et debitū: nō licet ponē: sed vitiosum est: vel maliciose pueniūt: vt vn⁹ tm̄ de vna spē vēdat: iō tales vocant monopolite: amono qd est vnū et pola qd est venditor: qsi vnus vēditor: v^l polis q^d ē ciuitas: qsi vnus solus vēdens in ciuitate. Qd phibet tanq̄ illicitū. *L. de monopolijs. l. vna lib. iij. vbi dicitur. Si qs aut monopolium ausus fuerit exercē bonis pprijs expoliet: et ppetuitate damnet.* Secūdo rōne cōsortij reddit vitiosa negociatio: qm̄ qs societate fac cū eo quē nouit eē male scie et p phas et nephas negociari: licet ip̄e ab illicitis mercantijs caueat: et sociū admoneat ab illicitis abstinē: nō tm̄ excusat nisi phibeat inquantū pōt et societate cum eo soluat si pōt: vel ptestet: si nō pōt de illicitis lucris picipare non velle: nec in illis se itromittere. *Argumento. lxxxij. d. Erro. Et. d. lxxxvi. c. Culpam. Culpas proculdubio faciētis habet: qui qd potest corrigere: negligit emendare. Et infra. Et probat odisse se vitia: qui condemnat errātes. Et*

Feria. iiii. quarte Dñice.

sup hoc caueat ne laborez igno-
 rātia crassa: q̄ nō excusat. Pōt
 insup addi q̄ mercantiavel ne-
 gociatio: reddiū vitiosa rōne me-
 dij. Cuz quis exercet mercātiās
 duplicitate: fraude: mendacio: z
 q̄ peius est piurio: qd̄ difficile
 cauet. Vnde Leo papa de pe.
 di. v. Qualitas. Difficile est: in-
 ter vendētis emētisqz cōmerciū
 nō iterueniū pctm̄: bec ille. Nec
 valet eoz excusatio: duz dicunt:
 cōsuetudinē esse vti mēdacijs z
 sine fictionibus: mēdacijs atqz
 piurijs nō possunt emere vel vē-
 dere. Que excusatio improbat: z
 nihil valet: cuz nunq̄ liceat vti
 mēdacio: etiā in salutē eternam
 dicēte Augusti. xxiij. q. ij. c. p̄mu3
 est. Ad sempiternaz salutē null⁹
 ducēdus est opitulāte mēdacio
 Adeo mēdaciuz piculosum est
 in ore mercatoris. vt quotiens i
 dānū notabile alteri⁹ dicit illō
 rotiens mortaliter peccat. quan-
 to magis si iurat quomodocun-
 qz. Deu miseri mercatores.
 Deu ceci. Deu sine timore. p
 vno grosso. pro vno marcheto.
 vno quatrino. perditis p̄ciosas
 aias. Et tamen. Quid prodest
 vobis. si vniuersum mundū lu-
 cremini. z aias vestras p̄datis.
 ob tam paruas z corruptibile z
 amissibile substantiā? Adauer-
 tite queso quō miserabilr̄ decepi

mini. Deinceps liguas frenate.
 dicente xpo. Sit sermo vester
 est est: nō nō. Qd̄ aut̄ his abun-
 dantius est: a malo est. Et Tu-
 lius. iij. officioz inqt. Tollendus
 est ex rebus p̄bendis. oē mēda-
 ciū. Nō licitatorē vēditor nō q̄
 cōtra se liceat emptor opponer.
 Vterqz si ad loquendū venerit
 nō plusqz semel cloquat. bec il-
 le. Adiungo postremo q̄ nego-
 ciatio redditur vitiosa quando
 mediu3. s. materia negociatiōis
 est illicita. Quedam. n. negocia
 de sui natura mala sunt omni-
 no. vt vsura z symonia. De qua
 dī. i. q. i. Reperiunt: z sūt verba
 Ambrosij. Reperiunt qz pluri-
 mi negociatōe muneris merca-
 rivelle: grāz spūsancti. h̄ ille. Et
 hoc mercimoniū oib⁹ phibet:
 tam laicis qz clericis. Quedaz
 vero sunt: q̄ lz de se nō sint ma-
 la: tñ vt in pluribus hoies illis
 vtunt̄ ad malū: vt facē taxillos:
 cartas: naibos: fucos: mascha-
 ras ornātavana z supflua: vt
 mortalia z hm̄di. Et ab hoz ne-
 gociatiōe: emptione z venditio-
 ne: debz quilibz abstinere: maxi-
 me ab his que sine pctō morta-
 li fieri nō possunt ab hoib⁹ vel
 feminis vtētib⁹ cis. Immo mer-
 cator vendēs huiusmodi: sciēs
 emptorē emere in vsu mortalis
 peccati: peccat mortalr̄ vēdēdo.

De mercantiis. Sermo. xxxv.

Et de hmoi negociationib9 intelligitur. Innocentij. de pe. d. v. Frēs nros. Falsa est eniz pnia cū penitens ab offō vel curiali negocio nō recedit: qđ sine peccatis agi nullaten9 pualer: h ille. Et idē dī in. c. Negociū: vbi dī Sunt enī pleraq3 negocia: que sine pctis exhiberi aut vix aut nullaten9 possunt: que g̃ aliqđ pctm̃ implicat: ad hoc necesse est vt post ouersionē aius non recurrat. h̃ ibi. Greg. Et intelligitur de pctō mortali. Mā vix est negociū in quo nō incurrat veniale pctm̃. Non tñ dī q̃ semp̃ sit mortale pctm̃ vēdere de sup dictis: seu circa ea exercē negociuz. Quedā alia sunt dubia: vt emere prestantias solutas cōitati ab alijs: seu denarios et iprestita vengeriaz: et loca ianuesiuuz: que ab aliquibus dicunt licita: et ab aliquibus illicita et vsuraria. Et ab huiusmodi abstinenduz est: qz in dubijs tutior pars est eligenda. extra de spon. c. Juuenis. Mō tamen in his facile condēnandus est aliquis: sed in tutiori parte cōsulendus. Et ex his patet secunda pars principalis: quā ex corde mercatores attendant et considerent. Alias fraudabunt suas conscientias: pudent. aias et corpora: et relinquet merces et diuitias. Et tandem

ibunt sine remissione: cuz centomilia para de dyauoli.

tertio principaliter negociationis siue mercantie: cōsiderare debem9 specificationē. Sunt modi quodammodo innumerabiles: in qb9 specialiter mercatores offendūt mortaliter: et tenent ad restitutionē: sed in pposito tm̃. duodeciz in particulari tangemus: vt plenius de ipsis confiteri possint. ¶ Primus modus dī terminatiuus. Cū mercator vendit rem qualēcunq3 ad terminū: et simpliciter rōne termini et dilationis plus iusto. s. plus q̃ valeat: qđ nihil aliud est: q̃ tēpus vendere: que dī veditio iniusta et in fraude vsuraz facta. Vñ mortaliter peccat et tenet ad restitutionem. Extra de vsuris. c. Nauigati. de hoc dicit in sermone sequenti: malignitate pria. ¶ Secundus modus dī excessiu9. Cuz mercator vedit rez qualēcunq3 plus notabiliter iusto precio nō hñs respectū ad dilationē: vt in primo casu tm̃ mortalit peccat: et tenetur ad restitutionez illius pluris: qz vendit qđ nō est. De rū vt dicit. s. Tho. 2a 2e. q. lxxvij. Et Scotus in. iij. di. xv. Preciū valoris rei nō p̃sistit i. idiuuabili: s; h3 quāda3 latitudinē et gradū. s. piū discretū: et rigiduz.

Seria. iiii. quarte Dñice in quadragesima.

Ab aliquo. n. due petie pāni csi
 niabunt valore. l. ducatoꝝ. Et h
 gradus ē pius. Ab aliquo esti
 mabuntur. l. cū dimidio. Et hic
 grad⁹ est discretus. Ab aliq̄ No
 estimabunt. li. duca. Et iste dici
 tur gradus rigidus. Idōt ergo
 mercator vendere pro. li. ducat
 ad terminum: licet ad contātos
 daret etiam pro. li. vel minus: qz
 tunc non vendit rez plus q̄ va
 leat: cum sit sic estimata. Et iō
 nō accidit fraus. Idē dicēdū de
 vendēte domū: agrū: equū ⁊ hu
 iusmodi. ¶ Terti⁹ mod⁹ dī occult
 ratiu⁹. Cū mercator vēdit rez q̄
 lēcūqz: ⁊ occultat iperfectionez
 vel isufficiētā: vñ defectū rei: pp
 quē defectū nō valet rez id quo
 emif: vñ nō est apta ad id ad qd
 emif: lz videat sic: cū dfect⁹ sit oc
 cult⁹: peccat mortāl ⁊ tenet satisf
 facere. Et si mercator ignorassz
 defectū p̄sentē: cū sciuerit illū te
 net ēptō: satisfacere. In hoc of
 fendūt vēditores equoꝝ: boum:
 nulloꝝ: vēditores nauū: ⁊ pāno
 rū. Idē si ēptoz pp ignorātā vē
 ditoris: emif rē multo viliori p̄
 cio: q̄ valebat: cū aduertit: tenet
 satisfacere vēditōri: cōit accidit i
 lapillis p̄ciosis ⁊ hmōi: quoꝝ p̄
 petates igra a mult. ¶ Quar
 t⁹ modus dī anticipatiu⁹. Cum. s.
 mercator emit res venales ⁊ mi
 nuit d̄ iusto p̄cio currēt: ex hoc

qz soluit res ēptas āteq̄z habe
 at eas. nec ē dubiū. qz p̄ciū cur
 rēs minuatur tēpore quo vendi
 tor dabit merces. peccat mortā
 liter ⁊ tenetur ad satisfactionem
 iusti p̄cij. Idem cum soluit an
 te terminum vel pactū contra
 ctum cum hoc vt rōne anticipa
 tionis diminuat quātitatē debi
 ti. Disputa debebat cētū: hic ad
 annū: ⁊ offert tunc. lxxx. vt illos
 decem remittat: mortālī peccat
 ⁊ tenet ad illos decē: qz illa rela
 ratio cōiter nō ē libera: s; ex ali
 qua necessitate coacta. ¶ Quin
 tus modus dicit inuoluptatiu⁹.
 Adaliciosi mercatores sunt si
 miles aranee existēti i foranie:
 que dū musca trāsit: ⁊ tāgit rete
 inuoluit eā in rete: ⁊ post captā
 fugit eādē. Sic nōnulli mercato
 res vidētes gradinos ⁊ simpli
 ces trāseūtes creūt ex apotheca
 ⁊ cū v̄bis dulcib⁹ vocāt petūt d̄
 villa: ostēdūt cognoscē suos: in
 terrogāt si egēt aliquo: offerunt
 se ⁊ sua laudāt merces sup alias
 Et breuit v̄bis sophisticis adu
 latoꝝ ⁊ falsis iuolupant illos
 fraudāt: decipiūt: ⁊ sugūt sangui
 nem eoꝝ vēdētes dyplōidē: pā
 nū: caligas: sotularcs: ⁊ alia hu
 iusmodi multo pl⁹ q̄ valeāt. ¶
 diaboli icarnati: q pōitis rete vt
 capiat sāguinē paup̄. Nob̄
 dī ab Apo. i. Thesa. iiii. Me qz

De mercatibus. Sermo. xxxv.

circūueniat in negotio frēs suuz
 S; dilige primū tuum sicut te
 ipsuz. Ideo i die iudicij dicetur
 versus vos a talib; sic fraudat
 illa prophetia. **O**see. xi. Circūde
 dit me effraim. i. transuersus in
 negociatione et in dolo domus
 israel. Huiusmodi inuolupta
 tores mortaliter peccāt: et tenent
 ad restitutionez si notabiliter de
 fraudant. **S**extus modus di
 citur numeratiuus. Cum merca
 tor sophistice fraudat aliquem i
 numeratōe v; in puto. Et hec
 fit cōit cū simplicib;. Vñ cuidā
 stadino egēti moneta vni; duca
 ti cāpsor. cepit numerare dicēs.
 Al nome de dio e dela nra do
 na: e deli sancti: sei: sete: octo . . .
 Cōtadinus aut postea: cepit p se
 numerare: nō noians scōs: et i
 uenit deficere: sex grossos. De q
 cōquestus cū cāpsore. Campsor
 itez icēpit: numerare incipiens.
 Al nome de dio e dela nostra
 dona e deli sancti: sei: sete. . . At
 stadin; ait. Vñe ex charitate:
 nō noiet; hic deū: neq; sanctos
 s; pecuniā ad vno ad vno. Tūc
 cāpsor erubuit. Hec miser de
 ceptores denarioz et putoz.
 Cōtravos ait dñs Isa. lrv. Nu
 merabo vos i gladio: et oēs i ce
 de corruet;. Hmōi fraudatores
 mortalr peccāt: et tenent ad satisf
 actionē. **S**eptim; mod; dicit
 pōderatiu;. Cū mercator mēsu
 rando et ponderādo variat mē
 suras: vel fraudat in pondere v;
 mēsurā: vt cum vendit cuz vna
 mensura vel billanza et cum al
 tera emit. Nō est contra dñi pce
 ptū. Deute. xxv. vbi dicitur. Nō
 habebis i sacculo diuersa pōde
 ra maius et min;. Nec erit i do
 mo tua modi; maiō et miō. Cō
 tra maliciosos mēsuratores di
 cit;. **A**dichce. vi. Nunqd iustifica
 bo staterē ipiā et satelli pōdera
 dolosa? Vñ lex cāonica vult vt
 fraudantes mēsuras et pōdera .
 xxx. dieb; pane et aqua peniteant
 Extra de emptione et venditio
 ne. c. De mēsure. In hoc effen
 dunt campsores pōderātes cuz
 lancea depressa aurifices pōde
 rantes argētum et aurum diuer
 simode: q etiā cū parāgono de
 cipiunt. **S**leart; frumētarij: be
 charij: qui varijs modis defrau
 dant. Hi peccant mortalit et ad
 restitutionem tenent;. **O**ctau;
 modus dicitur falsificatiu;. Cū
 mercator rem falsāz pro vera: et
 pura vendit. Ferruz; p calibe ar
 gētum alchimiatus; pro puro: co
 rium coctum et destructum pro
 bono: pannum miserum pro p
 cioso: tincturam vilem et tur
 pem pro digna: aromata vete
 ra que perdiderunt virtutē pro
 nouis. rem nociuam pro saluti-

Feria .iii. quarte Dñice.

fera caprinam vel porcina; car
 nez pro castronina: pisces putri
 dos pro bonis oua vetera pro
 recentibus. Et si propter hoc ali
 quis pestifere infirmatur: tene
 tur de damno et interesse. Et bre
 uiter hi oēs notabiliter offendē
 tes: peccāt mortaliter et ad satis
 factionem tenentur. ¶ **M**onus
 modus dicitur mixticiuus. Cum
 mercator miscet rem cuius
 re: et lanam maiorinā cum au
 gustana: et grossa; cū fina: vēdēt
 totā p fina: miscet oleū malum
 cū bono: aquam cum vino: vt
 tabernarij: vel vinū triste cū bo
 no: in quo faciūt multas fraudes
 ordeū vel aliud granū cū frumē
 to: crocus falsificatū cū vero: ar
 gentū cum auro: et alia metalla
 cū argēto. Si oēs et hmoi pec
 cāt mortaliter et tenent ad satis
 factionē certis vel incertis. i. pau
 peribus. ¶ **D**ecim^o modus dici
 tur humefactiu^o. Cū mercator
 tenet mercatias i locis humidis
 vt plus pōderēt. Et sic p merci
 b^o vēdūt humiditatē: v^ol merces
 aspergūt: qd marie fit i croco: in
 corio. in lana. in lino. in pāe. i sta
 mie. in filatis. que vt plus pōde
 rent aliquando balneāt et huius
 modi. Si oēs notabiliter offendē
 tes et fraudātes mortaliter pec
 cant. et tenentur ad satisfactōez.
 ¶ **D**undecim^o modus dī dīcti
 uus. Cū mercator nō debite sol
 uit laboratorib^o. batilanis. texto
 ribus. filatricibus. facit eos con
 sumi. Dat i pciū res p̄ statuta
 vel pacta. de quibus rebus per
 dunt notabiliter: si oporteat vē
 dere: peccat mortaliter et tenetur
 ad satisfactioez de dāno. Itē
 tenet restituere dato qd in prin
 cipio conuenissent: debere reci
 pere tales res. tamē quia dāns
 dānificat illum cui dat: tenet sa
 tisfacē: qd ille ex necessitate cogi
 tur hmoi merces recipere: q nō
 valēt tm: et ipse accipiens: etiam
 dat pro illo iniusto p̄cio: suis la
 boratoribus vel creditorib^o. Et
 ita ambo tenent satisfacere: his
 qb^o dederūt. Idē dicēdū de d̄bi
 toribus nolētib^o soluere debita
 et tenētibus mercedē oparioz
 quā eis debēt: et trāseunt pacta
 vel terminos: ppter quod credi
 tor cogitur vēdere rē suā vilius
 q̄ valeat: v^ol cogit accipere ad vsu
 rā: vel incurrit interesse et dānum
 tenent tales de dāno: qd secutū
 nō esset si soluissent. ¶ **D**uode
 cim^o modus dī mediatiuus. Cū
 i hmoi negociationibus illicite
 exercitatis: et fraudulēter mercā
 tijs: alijs ē mediator. fautor. cō
 sultor. et male vsuluit ēptori i dā
 nū ēptoris et vtilitatē sui et vēdē
 tis. peccat mortaliter et tenet ad re
 stitutōez. si prim^o nō restituit qd

De mercantiis. Sermo. xxxv.

qui cās dāni dat: dānū dedisse
 vī. **D**ivocant cōiter meseri: sen-
 sales et hmōi. Idē euz aliq̄s est
 mediator p̄ctus vsurarij itēdēs
 vtilitatē ppriaz et dātis magis
 q̄ accipiētis. Idē q̄n iduxit ali-
 quē q̄ n̄ erat disposit⁹ ad hmōi
 vsuras et fraudulētias et d̄cepti-
 ones: mortalr peccat: et vī tene-
 ri ad satisfactiōnē sm. d. **A**nto.
Memo ḡ o mercatores et vo-
 bis inflet: nemo idignef: nemo
 a dyabolo obtenebret: iā clari et
 illuminati estis. Festinet vnus-
 usq̄ et nō p̄crastinet de die in
 diē. **N**ō cōfidat i suis heredib⁹
 p̄suadēdo sibi q̄ heredes satis-
 faciāt: q̄ lz p̄mittāt restituēt tñ
 infideles sūt sunt dolosi: si frau-
 dulēti: sunt cupidi et avari. adeo
 che li pare mille anni che fiati
 sotto terra. **D**icite q̄so: qd vos
 fecistis p̄ aiab⁹ parētū vestroz:
Quid satisfecistis: **Q**uid expēdi-
 stis: **Q**uid p̄tulistis: **C**erte paz-
 aut nihil. **S**ifr imo min⁹ fiet vo-
 bis. dicēte dño **L**uc. vi. **E**adem
 ḡppe mēsurā q̄ mēsi fuerit: re-
 metiet vobis: imo recipiētis mī-
 ro min⁹: q̄ teste dño. **A**dat. xx-
 vij. **Q**m̄ abūdavit iniquitas refri-
 gescet charitas mīroz. **S**z dato
 q̄ ēt ipi p⁹ mortē vraz fidelr re-
 stituāt: qd p̄derit vobis tal resti-
 tutio: si iterim aia vza dānabit
 i ignē eternū. **Q**z potuistis vos

restituere et nolulistis. **N**ā sicut
 dic. s. **D**oc. ille p se ad restitutio-
 nē tenet q̄ intulit dānū si p̄t. **E**t
 qdē statim tenet: vos ipsi poni-
 te manū ad bursa; dū sani: dūz
 potētes estis: dū de⁹ indulget tē-
 pus aīq̄z mēs vacillet: anteq̄z li-
 gua balbutiat: anteq̄z sensus he-
 berēt: anteq̄z ārietās mortis ad-
 ueniat: anteq̄z finalis snia p̄ vos
 p̄ferat. **N**ā tales vt plurimuz
 moriuntur desp̄ati. **L**egit. n. de
 quodā: q̄ tū ex iniustis negocia-
 tionib⁹. tū ex vsuris et fraudib⁹
 valde diues effect⁹ erat: tādē
 ifirmat⁹ ē ad mortē. **Q**uē parē-
 tes et amici ac pleban⁹ visitaue-
 rūt: hortātes eū ad p̄ficiēdū te-
 stamētū. **C**ōuocatis igit̄ testib⁹
 de parētela ac amicis dixit no-
 tario. **S**cribe fideliter. **P**rimū
 legatū qd. s. ego talis: de tali do-
 mo et ciuitate. **R**eliquo animā
 meā asportādā oīno cū. xxx. mil-
 lia para d̄ dyauoli i inferno. **N**o-
 tarius at admirās cepit p̄sua-
 dē ne talia diceret. **A**t ille. **P**os-
 sum facere de reb⁹ meis qd vo-
 lo. **S**cribe igit̄. alias mittā p̄
 altero notario. **N**otarius scri-
 psit. **P**leban⁹ tūc icēpit dicere
Ma dñe qd facitis. **Q**ue si ver-
 ba ista. **T**unc ipse testator ait
Scribe q̄ reliquo aiaz plebani
 mei mecū debere venire i infer-
 na. **S**ciebat ipse p̄ct⁹ meos illi

Feria. iiii. quarte Dñice.

citos et fraudes: et non admonuit
 non publicavit me excoriorando
 et accusando imo me sibi confite-
 do absoluit et eucharistiam dedit.
 Et hoc pro quadam munuscula: quibus
 obmutescerat. Ad eum igitur veni-
 et. Scribe. Tunc uxor cepit mari-
 tum reprehendere. At ipse. Scribe quod
 reliquo animam uxoris mee mecum
 cum dyabolo deportanda. Nam pro
 ipsa multa mala dimisi: ut vani-
 tates et ornata et lascivias pos-
 set consequi: et ipsa fuit contra non indi-
 ces. Ad eum igitur veniat. Scribe
 Tunc filii et filie filii eum admonue-
 runt: et ipse reliquit eos asportandos
 in infernum: quia filii fuerunt causa malorum
 Notarius autem voluit reprehendere:
 sed ipse dixit. Scribe quod tu mecum
 damnaberis. Tu usuraria instru-
 menta mihi fecisti: tot cedulas in-
 iustas: te toties pecunia corrum-
 pi. Ad eum oino damnaberis. tu et tui
 similes notarii. Tunc quidam magnus
 eius socius admonuit ut desineret
 ab istis. Et ille. scribe oino quod et
 hic mecum damnabitur in infernum. Mo-
 ne fuit socius meus. et fautor in deci-
 piendis pauperibus: in fraudanda rep-
 in auferendis rebus: in ponendis
 gravaminibus in tot malis facien-
 dis: et tot bonis aliorum usurpan-
 dis. oino igitur mecum in infernum de-
 scendet et ipse. Et ita scribe hoc su-
 pradictis et alijs astantibus dicendo
 misera illa anima desperata: quae quoniam

potuit restituere noluit. ad ignem
 infernale delata est. Restituite ergo
 vos: ut sic damnationem evadatis
 eternam: prestare illo benigno animam
 nostram mercatore iesu qui vivit et
 regnat in secula seculorum. Amen.
 ¶ Feria quarta quarte dominice. De
 usura. Sermo. xxxvi.

Non est hic homo a deo
 Jo. ix. Licet uniuersae
 creature sint ab opti-
 mo deo per creationem
 plerique tamen hominum sunt: qui non
 ab ipso summo conditore: sed a
 dyabolo se esse imitatores profite-
 tur. De quorum numero precipue
 sunt infelices usurarii: semetipsos
 dyabolo suamque donantes qui et
 sua insatiabilitate: inferno simi-
 les effecti: a regno beate sempi-
 terneque vite merito excluduntur.
 Dominus et David prophetarum eximius
 scire cupiens quod ad contemplanda spe-
 ciem summi conditoris intraturus
 esset psalm. xiiij. dicebat. Domine quod ha-
 bitabit in tabernaculo tuo: aut
 quod requiescet in monte sancto tuo?
 Benignavoce respondit spiritus sanctus
 Qui iurat primo suo et non de-
 cipit: quod pecuniam suam non dedit ad
 usuram: et munera super innocentes
 non accepit. Qui facit hec non com-
 mouebitur in eternum. Usurarius
 itaque qui sanguine pauperum nun-
 quam satiari potest: se non pertine-
 re ad regnum celorum: neque se a

De usura. Sermo. xxxvi.

deo esse: malis opib⁹ p⁹fitet: vt i
 quiūt euāgelica vba assumpta
 In quo tria nobis documenta
 p⁹stant. ¶ **P**rimū documentū
 est q⁹ multotiens hō in hoc mū
 do flagellat nō p⁹pter pctā sua:
 s; vt opa dei manifestent in illo
 Hoc tangit prima euangelij p
 te ibi. Neq; hic peccauit rē.
 ¶ **S**cōm documētū ē: q⁹ dū su
 m⁹ in hoc mūdo cū luce grē: bo
 nū opari debem⁹: q⁹ venit nox
 mortis: qd nemo poterit opari.
 Hoc p⁹ scda euangelij parte.
 ¶ **T**ertiū documētū hētur i. iij.
 pte euangelij ibi. Adducūt autē
 ad phariseos rē. Quo edoce
 mur q⁹ qlibet d; cōstāter cōfite
 ri gliaz dei. vt fecit hic cec⁹ illu
 minat⁹: s; ab inimicis aduersi
 tatis: aliqd patiat. Hāc vō cō
 fessionē dīne laudis nō faciunt
 dyabolici vsurarij. De q⁹ rū vsu
 ris tria hoc mane p⁹siderabim⁹
 ¶ **P**rimo diffinitionē.
 ¶ **S**cdo malignationē.
 ¶ **T**ertio specificationē.
Primo p⁹siderare debem⁹ vsure
 diffinitionē. A sacris nāq; ca
 nonistis in decre. xiiij. q. iij. a m⁹
 tis caplis sic diffinit. Usura ē
 lucrū ex mutuo p⁹ncipalr itētū.
 In q⁹ diffinitōe notāda sunt q⁹
 tuor p⁹cta. ¶ **P**rimū ē lux. Dī
 enī lucrū p⁹pie icremētū: qd q⁹
 bz ex volūtaria p⁹mutatōe. vltra

ea que pri⁹erāt. Vnde si vni ha
 bēti. x. de meis: mutuo alia. x. v⁹
 xx. vel sacco. frumētū z hmōi: vt
 citi⁹ vel facilius rebabeā illa de
 cem ab eo cū alias habere non
 possem: nō conunitto vsurā: qz
 non intēdo h⁹ lucrum: sed tm q⁹
 de iure meuz erat retrahere. ar.
 xiiij. q. iij. c. ab illo. ¶ **S**cōm p⁹
 ctū in diffinitione est ibi. ex mu
 tuo. Regulariter. n. vsura p⁹mit
 tit in mutuo. quāuis enī in alijs
 p⁹ctib⁹ sepe reperiat vsura. titu
 lo emptiōis vel vēditionis: vel
 pignozatiōis z huiusmōi pallia
 tionibus. ibi tamē est implicite
 mutuū. Nā si cū vēdo tibi can
 nā pāni valentē vnum ducatū
 z ex eo q⁹ vis dilationem vnius
 anni ad soluedū p⁹ciuz volo p⁹
 istā expectationē vnū solidum
 plus dicto p⁹cio: ista vēditio re
 soluit in mutuū. Ita enī est ac
 si mō mibi dares vnū ducatū
 pro p⁹cio illius panni: quez q⁹ tū
 bi mutuo per annū: volo vnum
 solidū vltra ducatum. Ecce vsu
 ra explicata. Extra de vsur. In
 ciuitate. Et pro clariori itelligē
 tia notandū est: q⁹ mutuū cōtra
 hit in his rebus: que consistunt
 in numero: vel pōdere: v⁹ mēsu
 ra. In numero: vt i moneta q⁹ p
 prie nūerat. In pōdē vt cre ar
 gēto: auro: q⁹ pōderant. In men
 sura: vt frumentū: vinū: oleum:

Aulus
cito
pap
uomit

Feria. iiii. quarte Dñice

z familia q̄ mēsurantur. Et hoc patet. Insti. Quid⁹ modis contrahitur obligatio: circa principiu. Et. riii. q. iij. Usura ē ubi amplius requirit: q̄ quod dat: verbi gratia. Si solidos decem dderis z amplius quesieris: v̄ si dederis frumenti modiu vnu z sup aliquid exegeris. Ecce euidenter ostendit: q̄ quicquid vltra sortez exigit usura ē: hec ibi i. q. iij. Mullius. Et dicitur mutuum: quasi de meo tuum: q̄ transfertur dñiuz rei mutuate: in eum cui mutuatur z stat periculo eius. Vnde mutuum in his proprie locū habet: que vsu consumuntur: vt victualia: v̄ distrahunt: vt pecunia numerata. Et ideo grauari nō d̄bet vltra restitutionē capitalis. Secus ē aut in locatione z ductiōe domoz: z agroz: vel equi: bouis: z huiusmodi. Nam dominiū nō transfert in accipiētes: sed remanet penes dominū: z ei⁹ piculo stat. Et ideo licite petit lucrū p̄ re locata vel comodata. Tertiu punctū est. ibi intentū. Mā intentum includit expressaz pacione z tacitam. usura nāq̄ cōmittit: sine pacto z locutiōe. sic z symonia. Si quis eni mutuatur hac intentiōe vt aliquid accipiat temporale vltra sortem: licet nihil querat: usuram mētalē cō-

mittit. riii. q. iij. Si feneraueris: s; si nil recipit vltra sortē: sicut i tēdebat: z ille nō ddit: sufficit vt penitētiā agat de peccato suo mortali. Sed si aliquid habuit vltra capitale restituere oportet: nisi sibi remittat. Si v̄o q̄s mutuat principaliter propter deum vel amicitiam. non propter temporalem commodum: z is qui mutuum accipit ex sua liberalitate: vt gratus: non principalit̄ propter mutuum donat mutuati aliquid. hoc ei declarās: q̄ libere donat ei: usura non est: q̄ lucrum illud mutuans non intēdit. Ar. i. q. i. Sicut non eni ille qui mutuatur: debet esse factus deterioris conditionis: sed melioris propter obsequiū factū i mutuando: vt. s. donū sibi gratis sc̄m recipere non possit. qui s̄m oēs doctores: pri⁹ recipere potuiss;.

Quartū punctū est ibi principaliter. Hoc enim dicit propter intentionem secundariā: que nō inducit usuram. Dicitur aut h̄ intētio principalis cū. s. mutuās magis mouetur ad mutuandū p̄pter lucrū qd̄ sperat sibi cūnere: q̄ propter aliud. Sed intentio varia dicit quādo z si sperat aliquid sibi dari ab eo cui mutuauit ex sua liberalitate: tamen nō illud mouet eū ad mutuandū illi: sed magis beniuolētia z libe-

De usuris. Sermo. xxxvi.

ralitas: ita ut etiā si non crederet aliqd sibi dari vel donari ultra sortē: adhuc tamē mutuaret. Sicut enī p̄ncipalis intētio ⁊ spes ad tēporale inducit symoniā: ⁊ nō secūdaria in collatiōe spirituali: ut habetur expresse di. vi. c. Quid proderit: in glo. ⁊ d. lit. Si ossa. ita etiā in mutuo. p̄ncipalis intentio ad lucrū inducit usuram ⁊ non secūdaria s̄m Laurētū de redolis: ⁊ multos alios. Nec obstat. c. i. xiiij. q. iij. vbi dicit Aug. Si mutuo dederis a quo plusq̄ dedisti expectes: fenerator es. Hoc enī inteligit de expectatione causatiua p̄ncipaliter mutui. Similit̄ nec obstat. c. vltimū. xiiij. q. iij. ad id qd̄ dictum est supra de dato ex liberalitate. Mā dictum. c. loquitur cū aliqd datur ultra sortē: ex actione actuali vel intentionali saltē mutuātis: ⁊ nō ex liberalitate mutuum accipiētis. Et nota q̄ intentio p̄ncipalis ad lucrum non solum in p̄ncipio mutuatiōis: sed habita postea: ⁊ si a p̄ncipio non habuerit inducit usuram: ut puta mutuauit quis proximo mere ex charitate: vel animi magnanimitate: post mensem subitrat cogitatio mētē ei⁹: de lucro sibi dādo ab eo cui mutuauit: ⁊ ita inficitur: q̄ si nō speraret aliquid recipere

ultra sortē repeteret mutuatus: sed propter lucrum speratus dimittit. certe talis usurarius est. ar. i. q. i. c. fertur. §. Vulnerato. Et si aliquid ultra sortem recipit: quāuis ille daret: nō exact⁹ sed spōte p̄pria daret: tūc cū tali aio accipiens restituere teneretur. Et hoc est verū: nisi mutuum accipiens: ⁊ si sciret vel crederet intentionē illius fuisse de prauatam: tamen ex mera liberalitate dat aliquid per modum doni: ⁊ hoc sibi declarat q̄ vult oīno ut sit suum: ⁊ per modum doni: tunc mutuās sic accipiēs h̄z penitere de peccato ⁊ usuraria intētionē: sed ex quo libere donatum sibi est: restituere non tenetur: sed si dedisset nō ex libera voluntate sed ne reputaretur ingratus: ⁊ sic nec ab illo: nec ab alio reperire posset mutuum: si mutuās hec scit: vel p̄babiliter credit non potest recipere: quāuis ex charitate mutuasset: ⁊ ip̄e spōte dedisset. i. nec exact⁹ Et restituere tenet̄ acceptū s̄m Laurē. redol. Hoc eliciūt a. d. Anto. in sūma. Raymūdus vero ordiis p̄dicatoꝝ in sua sūma usurā diffinit sic. Usura ē lucrum ex mutuo pacto: debitum vel exactum: hec ille. Non. n. reputat̄ usura si aliquid gratis fuerit oblatum ⁊ gratis accipitur.

Feria. iiii. quarte Dñice.

Ar. xiiij. q. iij. Usura. dist. xviiij. De eulogijs. i. q. i. Sicut. Soffred^o doctor venerabilis tianēsis. sic usuram diffinit. Usura est quicquid sorti accedit intentione pcedente vel pacto. xiiij. q. iij. Pleriqz. Sola enim spe vel expectatiōe cōmittit usura: multo magis pacto: vt. s. declarat. S. deniqz thō. in 2a 2e. q. lxxviiij. arti. i. Et in questionib⁹ de malo. q. xiiij. arti. iij. sic diffinit usuram. Usura est precius pecunie mutuate: vel cuiuscūqz rei: cui⁹ vsus est consumptio vel destructio ei⁹: hec ille. Capiat prudens predicator quācunqz diffinitio nem ex his voluerit. Que quidem usura est non solum mortale peccatum: sed grauissimuz: vt ait. s. Doct. in 2a 2e. q. lxxviiij. ar. i. Et in questionibus de malo. q. xiiij. ar. iij. Et i. iij. quolibet. q. vij. ar. ij. Et dñs Albertus in ij. sententia. quod triplici ratione declaro.

¶ Primo rōne trāsgressionis.

¶ Secūdo ratiōe punitionis.

¶ Tertio rōne occisionis.

¶ Primo dico usurā esse peccatū mortale rōne trāsgressionis. Maledictus nepe usurari⁹ est trāsgressor⁹ omniuz legum per quas usura prohibetur: ergo semp peccat mortali. Nam primo trāsgredit legē naturalē.

Lumen enim rōnis naturalis vnicuiqz dictat vt id nō faciat alteri: quod sibi nollet fieri. Sic etiā christus docuit discipulos et turbā debere viuere: vt patet Mat. vij. c. di. Quecunqz vultis vt faciant vobis homines: et vos facite illis. Et Mat. xxij. Diliges proximū tuum sicut te ipsum: hec est lex et pphete. S; O crudelissime usurarie. Certe velles q nullus te dānificaret: q in tuis necessitatib⁹ tibi libere subueniret. Et ppter hoc dicit Ari. i. poli. Et. iij. ethy. Usurarii sunt turpes lucratores. ¶ Secundo usurarius facit cōtra legem diuinā. ¶ Precipit eni dominus vt null⁹ aliqd accipiat vltra sortē: vt p; Leui. xxv. Ne accipias usuras ab eo: nec ampli⁹ qz dedisti. Deui. xiiij. Nō feneraberis fratri tuo ad usurā pecuniā: nec fruges. nec quālibet aliā rem. Et itez. Fratri at tuo absqz usura id quo indiget comodabis. h ille. Usurarius aut dicit. Tu deus precipis tuo modo. Et ego faciā quod mihi videt. Et sic nō cessat quātuz pōt accipe plusqz mutuet. ¶ Tertio usurarius facit cōtra legē pphetā. ¶ Hec lex pphibet usuras expresse: vt p; c. v. di. Cogitauqz cor meū et increpauī optima tes et magistrat⁹ et dixi eis: vsu-

De vsuris. Sermo. xxxvi.

ras ne fingull a fratrib⁹ vestris
erigatis. Et David ps. xiiij.
Dñe quis habitabit in taber-
naculo tuo: aut q̄s requiescet in
mōte sancto tuo? Et respōsum
fuit. Qui pecuniā suā nō dedit
ad vsurā. Ergo qui facit vsuraz
el demonio fil portera. Et Eze
ch. xvij. ait. Vir si ad vsurā nō
cōmodauerit: z amplius nō ac-
ceperit vita viuet. Quarto fa-
cit cōtra legē euāgelicalē. Glo-
riosus filius dei iesus christus
phibet vsurā. Luc. vi. di. Ad u-
tuum date nihil inde sperātes.
Nota li nihil: qz nec pecuniam
nec rē aliquam nec sperare nec
recipere potest ultra mutuum.
Quinto facit cōtra legē cano-
nicalē. Lex canonica manifestis-
sime phibet vsurā per decreta-
les: vt pz in titulo de vsuris per
totū. Per Sextum de vsuris
Per clemētina de vsuris. per
totū. p decretuz. d. xlvi. sicut vbi
Leo papa iquit. Sicut non suo
ita nō alieno noie aliq̄s clerico
rū exercere sensus attentet. In-
decēs. n. est crimē suū cōmodis
aliens ipēdere z exercere: sen⁹
aūt hoc solū aspicere z exercere
debem⁹: vt qd̄ hic misericordi-
ter tribuimus. a dño qui multi-
pliciter z in ppetuū māsurā tri-
buit recipe valeamus. hec ille.
Vbi glo. Licet oibus interdicit

vsura: maxime clericis interdicit.
Et est argumētū q̄ nō pōt
nomine suo: nec alieno nomine
pōt. xlviij. d. c. Quoniā multi. Et
est cōciliū nicenū. Et. xiiij. q. iij.
Quid dicam. Et. c. Ab illo: vbi
Amb. ait. Ab illo exige vsuraz:
cui nocere merito desideras.
Cui iure inferunt arma. huic le-
gitime auferuntur vsure quem
bello vincere nō potes. Ab hoc
vsurā exige: quē nō sit crimens
occidere. Sine ferro dimicat q̄
vsuras flagitat. Sine gladio se-
de hoste vlciscit q̄ fuerit vsura-
rius ex actor. inimici. Ergo vbi
ius est belli: ibi ius vsure. h̄ ille.
Vbi glo. Sicut nulli debes no-
cere: sic z a nullo debes petere
vsuras. vt capitulū intelligatur
negatiue. Alij dicūt: q̄ ab hoste
licite possum⁹ accipere vsuras:
qz oia eozū licite possumus au-
ferre. xiiij. q. vij. c. l. Et. ij. Et. q. v.
c. Dicat aliquis. Et glo. hu. dic̄
in bello iusto. Sexto vsurari-
us facit contra legem humana-
lē. Lex civilis prohibet maledi-
ctā vsurā. Nam imperator iu-
bet seruari ea que statuta sunt ī
niceno cōcilio: vt in autētico. de
ecclesiasticis in principio. col. i.
Sed nicenū conciliū phibet
vsuras: vt patet. quadragesima
septima. d. c. Quoniā ergo im-
perator voluit derogare legibus

Feria. iiii. quarte dñice.

fuis: que de usuris loquuntur. **M**ā inferior nō pōt tollere leges superioris: vt. ff. ad trabelianā. l. ille a quo. §. Tēpestium. Non pōt discipulus frangere legem magistri. ff. de arbitris. l. Nam et magister. Nec seruus legem dñi sui. l. de pactis. l. suus. S; leges civiles sunt inferiores ad legē diuinā et canonicā: que leges prohibent usuras ergo leges civiles si que vidētur fauere usure nullius sunt roboris. **S**e primo usurarius facit contra legē theologicalē. **D**ēs. n. theologi attestant usurā esse prohibitā Aug. Iero. Amb. Chriſo. Tho. Alb. Petrus de palu. Aleran. Bonauētura et ceteri. ergo usura ē mortale peccatū et grauissimū. **S**ecūdo idē pbat rōne punitio nis. Usurarius grauissime punitur in hoc mundo. ergo usura est peccatū mortale. **M**ā sunt infames. vi. q. i. Infames. Nō recipiuntur ad cōmunionē altaris si sunt manifesti. extra de usuris c. **Q**ui in pluribus. Excluduntur ab ecclesia. d. lxxxviii. c. Eijciēs. Testamēta eorū sunt irrita. Et de usuris. c. Quāq; lib. vi. Excoīcantur quo ad sacramēta p̄cipiēda: et quo ad oblationes altaris. extra de usuris. c. **Q**ui in pluribus. Item prohibentur ordinari ad clericum. d. xlvi. c. **S**e ditionarios. Antiquitus quoq; puniebatur apud romanos. **D**e quib; ait Cato libro de re rustica in principio. **A**d maiores. n. nri hec sibi habuere: et ita in legib; posuere. surē dupli condēnari: feneratorē quadrupli. **Q**uanto peiorē ciuē existimarint feneratorē: q̄ surē: hinc l; estimare. h ille. **E**rgo usura est peccatū mortale. **T**ertio idē pbat rōne occisionis sic. **Q**ui aliū iniuste occidit peccat mortaliter. S; usurarius occidit iniuste: ergo mortaliter peccat. **A**it nāq; Aug. in decretis. xiiij. q. iij. **Q**uid dicā. **A**n crudelior est qui subtrahit aliqd vel eripit diuiti: q̄ qui trucidat in opez fenore. **E**t Ambro. xiiij. q. iij. c. **A**b illo: dicit. **S**ine ferro dimicat qui usuras flagitat. **E**t itez Aug. xiiij. q. v. **I**molās ex iniquo oblatio est maculata. **D**ona iniquorū nō pbat altissim;: nō respicit i oblationibus inimicorū: nec in multitudine sacrificiorū eorum p̄piciabit peccatis. **Q**ui offert sacrificiū de substātia pauperis q̄si qui victimat filium in p̄pectu patris. **P**anis egentū vita pauperis est. **Q**ui defraudat illū hō sanguinis est. **Q**ui effundit sanguinē et qui fraudē facit: necessario fratres sunt. hec ibi. **D**ñ Tullius in. ij. de officijs in

De vsuris. Sermo. xxxvi.

hinc ait. Illud est Catonis senis a quo cum quereretur quid maxime in re familiari expediret: Respondit. Bene pascere. Quid secundum? Satis bene pascere. Quid tertium? Bene vestire. Quid quartum? Arare. Et cum ille qui quesierat dixisset: quid feneratori? Tu Lato. Quid hominem inquit occidere. Hic ille. Et finaliter miser cum omnibus suis usuris rapinis fraudibus atque deceptionibus in ignem eternum mittentem. Legimus. n. de quodam usurario duos filios habere: quod cum infirmatus esset graviter: visitatus a confessoribus: confessus est ei: et non negavit peccatum suum. Cui cum declarasset confessor: quod oportebat male ablata restituere: alias absolui nec saluari poterat: ad hoc: hortaretur ut posset sacra sumere et animam saluare. Respondit miser. Ego non possum: quia si superviverem: non haberem ad manducandum: sed me maledicare oporteret: et vos oporteret ire ad hospitale. Nihil enim vobis remaneret: quia omnia de usuris sunt. Cui illi. Non curetis de nobis: provideatis salutem vestram. Ille autem a dyabolo obcecatus: tacere ait. Volo potius ire et ad misericordiam dei stare: quam ad mercedem hominum: quia sunt inhumani et inmisericordes: deus autem est clementissimus: sicque in sua stul-

titia cecitate et obstinatione ligatus et possessus a dyabolo migravit: et sepultus est in inferno. Quod attendens unus de filiis hortatus est fratrem ad restituendum: ne sequeretur patrem suum in eandem damnationem. Cui ille. Si pater meus usuras fecit. ego illas non feci. Volo ex portione mea gaudere dum vivo: de futuro nescio quid erit. Alius vero restituit certis personis certa. Incerta vero pauperibus distribuit. Cum autem ille alter frater duceret in bonis dies suos ex substantia usuraria in puncto ad inferna descendit moriens. Alter vero qui facta restitutione religionis habitum sumpserat: quadam die dum oraret vidit in visione terram apertam et in profundum ignem maximum et copiosum: et imensam flammam se extendentem. Et in profundo inferni inter ceteros patres suum vidit et fratrem super eum: quem pater frequenter maledicebat dicens. Maldictus tu es. quia pro te ut te divitem dimitterem huc deveni. Et filius respondebat immo tu maledicaris: quia pro te huc veni. Si enim non mihi dimisisses usurarie acquisita: cavissem a vitiis et huc non venissem. Et sic in vicem altercabantur. At filius religiosus et illuminatus: referebat continuo gratias deo: quia re-

Feria. iiii. quarta Dñice

stituerat: et deo seruire venerat. Recitat quoque terribile exemplum de quodam usurario: qui dum dormiret in lecto cum uxore: subito expergefactus exiit de lecto. Cum autem ab uxore sua interrogaret quid haberet. ait. Raptus sum ante iudicium dei: ubi tot et tanta horribilia sunt opposita contra me: quod nesciui nec potui respondere. Et cum fuerim diu expectatus et inspiratus: modo sententia data est contra me: et datus sum in potestate demonum: qui me debent hodie ad eterna supplicia conducere. Quo dicto: vili veste de pertica sumpta: rapido cursu domum egressus est. Quibus hinc inde querentes in monasterio quodam monachorum cantantium matutinas inuenerunt. Cuncti eum ad penitentiam hortantur: sed ipse desperans: noluit voluntatem mutare: ita ut nec prece nec ratione: nec minis proficerent tamen diligenter usque ad sextam horam est ab eis custoditus. Denique cum consanguinei eum ad domum adducere vellent: et ad quendam fluvium per quem transiri erant peruenissent viderunt quendam nauem rapido cursu per fluvium ascendentem: que a nullo videbatur conducta. sed ab usurario visa est plena demonibus. Qui ait. Ideo venerunt ut me

ad supplicia eterna asportent. Quo dicto de manibus velociter eorum est raptus et in nauem proiectus. Et cursu rapido predicta nauis cum demonibus cito disparuit. Refert insuper: Cesarus de quadam usuraria femina: que dum moreretur: vidit totum caput carnis et cornicibus plenum et clamauit. di. Ecce modo appropinquant ad me. Adhuc sunt intacto modo sunt in domo: modo pectus meum lacerant: modo animam meam extrahunt. Sic cum vlulatu emisit spiritum. In nocte vero qui aderant viderunt corpus mortuum usque ad tectum leuari: et cecidit et contractum est. Ecce finis maledicti usurarii. Neque immerito. Qui enim alium occidit: meretur in corpore et in anima dyabolo puniente cruciari et sic patet prima pars principalis.

Secundo principaliter considerare debemus usure malignationes. Tres sunt usure malignitates. Prima est temporis venditiua. Secunda est inferno assimilatiua. Tertia est pietatis obliuatiua. Prima est temporis venditiua. Nam usurarius peruersus vendit tempus illud sibi approprians: quod deus vult pauperibus et diuitibus esse commu-

De usuris. Sermo. xxxvi.

ne. Sz hic merito querit. Ader
cator habet petiam panni. pre-
cij quattuordecim ducatorum: et ve-
dit eam emptori ad terminum
sex mensium pro .xvi. ducatis
vel pluribus vtrum talis contra-
ctus sit licitus an usurarius:
Respondent mercatores dice-
tes: qd talis contractus vtiqz est
licitus: qz mercatori lucrari licet.
ex quo p comuni utilitate labo-
ribus et expensis et multiplicibz
periculis se exponit: qz iustum est
vt inde reportent lucrum ppetens
officio suo: hoc quidem mme fa-
cere possunt: nisi vendendo mer-
ces suas. Et sic pciu tarat: qd pe-
satis oibz laboribz: piculis et ex-
pensis: circa merces suas facti vl-
fedis lucret. x. vel. xv. p centena-
rio. hoc facere quoqz no possunt
nisi p expectatone solutionis vsqz
ad hoc augeat pciu solutionis
merciu suar: vt. s. pensata hmoi
expectatione cu certis circustan-
tijs lucret finalit. x. vl. xi. vl. vltra
quandoqz. Huic quesito rndet
venerandus doctor. d. Anto. ar-
chieps i sua su. tractatu de usura
di. talis pcepte manifeste usura-
rius: sicut p ecclie determinationem patet. extra de usuris.
Consultuit. Ad rationes at mer-
catorum respodet ipse. d. Anto.
qd illud no est simpliciter veruz
scilicet qd i casu liceat mercatori

plus vendere: qz ci pstitit. Sz
aliquando et minus: aliquando
plus fm qd plus et minus illo
tempore quo vendit valet illa
merces: quod procedit ex ha-
bundatia vel penuria eius: et sz
qd plus vel minus requiritur.
Et hoc probatur tripliciter. Et
primo dicendum est qd merca-
tor sicut predictum est: propter
predictas causas lucrari possit:
non tamen modo illicito: sicut
contingit in vendendo ad termi-
nuz: et obseruado alios illicitos
modos. Item scdo sicut itueti-
bus patet ex predictis sequeret
qd dato qd mercator merces va-
lore. c. ducatorum per mille ducato-
tos emisset tuc fm predicta po-
tentia possit per quecuqz illici-
tum contractu eas illicite vede-
re. sic qd vltra mille ducatos lu-
cret. x. vl. xv. qd quidez patenter
irrationabile est. Sequeret etia
qd si interea: vel tempore marie
caristie merces suas precio ma-
gno emisset: possit ppter hoc in
loco vel tempore i quo merces
ille eent viles: vendere illas et pre-
cio maiori qz emisset: saltē pro-
pter expectationem solutionis.
Qd quidem absurdissimu ma-
nifeste apparet atqz iustum. Se-
cundo et dicunt: qd no intedunt
merces suas carius vendere pp-
tps: sz ppter recuperadu danu

Feria. iiii. quarte Dñice.

qđ ex dilatiōe solutiōis icurrit: qz si p̄dictos denarios: statim post merciū vēditionē haberēt: possent cū eis mltuz lucrari. qđ facē nō p̄nt. qz nō statim solūtur. Ad qđ etiā triplr r̄nderi p̄t. Et p̄rio dicendū qz si talis vēditōr inde lucrari possēt: possibile etiā foret non lucrari: insup z pdere capitale. Mūc aut: qz nō stat piculo talis damni: nō pōt stare i certitudine talis lucri. In sup z. ij. qz hēret lucrū de re nō sua. i. de mutuo dato i emptiōe. Propterea tertio mercator nō pōt in pactū deducē recōpensationē dāni. qđ cōsiderat ex hoc: qz sua pecunia nō lucrāt vt pos sit vēdere. qz nōduz est. z pōt ab habēdo multipliciter impediri. sm. s. Tho. iij. quoqz dicunt hoc facere qz frequenter apparet. qz debitores non soluunt in tēpo re assignato. z circa acq̄sitionez taliū denarioz. oz eos facē magnas expensas. Aliqui etiā nūqz soluunt vel fallūt. Ad qđ dicendū siue r̄ndendū est duplici t̄ Et p̄mo dico qz lz multi qb̄ talis termin⁹ p̄cessus est. in termino nō soluunt. z multi etiam sūt. qui in termino sibi dato soluunt. z tū p̄ciuz qđ p̄pter t̄ps mercib⁹ addituz ē: nō minuit ab his q̄i dato termino nō soluūt Quare cā vtriusqz vendere ter-

minū: incōlitas z iniusticia est: qz iustus nō d̄z ferre penā iniq̄ seu mali debitoris. v̄z est qz ex de fideiusso. c. p̄ruenit. p̄cedit rōne itereē si debitor nō soluit in terio sibi dato: creditor suari d̄z indēnis. nec tūc est ibi vsura cū vsura sit. qz rōne mutui sperat lucrū. h̄ at talis excrescētia. nō recipit. nisi rōne dāni vitandi nō lucri habēdi. Ab illis ergo qui in termino non soluunt erigat recōpensationē sui dāni. nō ab alijs. Quantū ad aliam partē sue excusatiōis. s. de his q̄ nunqz soluūt. vñ dānicant. talibus r̄ndendū est. qz eoz p̄scia pōt stare merito inquieta. cuz z de tali termino dato culpā habeāt. z aiam cū substātia pdāt. Mā nō cogunt talib⁹ vendere. nec illis vēderēt. si crederēt non soluturos. z rōe dubij i mutuo. qđ ibi ē iplicitū. n̄ lz spare lucz. ex de vsuris. c. Nauigati. Nec est iustū qz i termino soluētes patient penā p̄ nō soluētib⁹. vt dictuz est. h̄. d. Anto. Ideo dicit. s. Doc. i epla ad lectorē floretinū in q̄ optime declarat hāc mān̄ quaz vide in tractatu de vsura dñs anto. Et sic p̄z p̄ria malignitas vsure. C̄ Seda malignitas vsure est iferno simulatiua. Infern⁹. n. nūqz faciat: s; semp os bz aptuz: vt oēs aias suscipiat:

De usuris. Sermo. xxxvi.

et oib⁹ supplicia parat: nemini
 pcens. Sic usurari⁹ oēs deuo-
 rare cupit. Nō h³ facietatē: sed
 semp stat ore apto ad rapiēdū.
 Jerō. in plogo biblie. Dictum
 est: auaro taz deest qd h³: q̄z qd
 nō h³. Dñi Ecclesi. v. dī. Auar⁹
 nō implebit pecunia. Augu. lib.
 de verbis dñi. Que est ista au-
 ditas ꝓcupiscētie: cuz ipse belue
 hēant modū. Tūc. n. rapiunt qñ
 esuriūt: ꝓeunt vero ꝓede cū sen-
 serint facietatē. Infaciabilis est
 sola auaricia diuituz: que semp
 rapit: et nunq̄z faciat: nec deū ti-
 met: nec boiem reueret: nec ꝓri-
 ꝓcit: nec matrē agnoscit: nec frī
 obtēperat: nec amico fidē suat.
 Viduam opprimit: pupillū in-
 uadit: liberos in seruitium reuo-
 cat: testimonium falsum ꝓfert.
 Res mortui occupat quasi nō
 moriantz ipsi. Que est ista insa-
 nia aiaruz amittere vitaz: appe-
 tere mortē: acgrere aurū et ꝓde-
 re celum: hec ille. Immo infer-
 no est deterioz usurari⁹. Nam
 ifernus in passione dñi que sua
 nō erāt restituit. s. aias sanctoz
 patrū. Usurari⁹ aut: aliena nō
 vult restituere. Tertia mali-
 gnitas vsure: dī pietatis obli-
 ua. Ait Ambrosi. Dis summa
 religionis xpiane: in mīa et ꝓie-
 tate cōstituta est. Jaco. i. Reli-
 gio mūda et imaculata apud de-

um et patrē h³ est: visitare pupil-
 los et viduas in tribulatōe coz.
 Job. xxxi. Ab infantia mea cre-
 uit mecū miseratio: et de vtero
 mris mee egressa est mecū. Jō
 Apost. heb. xiiij. Bñficiētie aut
 et cōionis nolite obliuisci. Tali-
 bus eni hostijs ꝓmeret de⁹. Et
 apłs Petr⁹. i. ꝓc. iij. Fraternita-
 tis amatores. Maldictus aut
 et ipiissimus usurarius: oī huma-
 nitate: oī cōpassione: oī pietate:
 et fraterno amore postposito in-
 digētibus nō succurrit: sed illos
 magis ac magis tollendo usu-
 ras opprimit: de pauperat ꝓe-
 sequit et anihilat. Et licet quoti-
 die experientia hec doceat: tñ
 exemplo ꝓz: de illo q mutauit
 paupī rustico. x. ducatos di. Re-
 stitues mihi qñ poteris. Tꝓe at
 collectōis: iuit ille q mutauerat
 ad ꝓdictuz paupem. di. Redde
 mihi meos decē ducatos. Tūc
 ille. Nō habeo modū: sed vēdā
 modicū frumenti: et tibi satiffa-
 ciā. At usurarius subiūxit. Be-
 nefac mihi vēde frumentū fm
 ꝓeciū qd currit: et ero ꝓtentus.
 Quod rusticus fecit. Et dedit
 illi viginti staria frumenti: ꝓcio
 viginti solidoz ꝓ stario: postq̄z
 vero rusticus assignauit illa vi-
 ginti staria dixit ille usurarius.
 Ego compatioz tibi: qa video:
 si frumētū istud aspōtauerō nō

Feria.iiii. quarte Dñice.

habebis pro familia tua. Sum
 cōtentus vt frumentū retineas
 Qd̄ rusticus gratanter iterū re-
 tinuit: tēpore vero madij: i quo
 frumentū plus valet ⁊ non ha-
 bens ille paup̄ vnde redderet:
 oportuit illud emere ab eodē: p̄
 cio vni⁹ ducati pro stario. Et ita
 p̄ istas ꝓmutatiōes factas: hoc
 modo pluries ex. x. ducatis: mo-
 do in frumētō mō in pecunijs:
 abstulit rustico omnes possessi-
 ones ⁊ omnibus bonis expolia-
 uit eum. **D** insatiabilis vorago
 vsurarū. **D** iniquitas maxima.
D impietas iudaica. **D** lupina
 crudelitas contra quā deus: tā-
 dem sentēdo vltionē immittet.
 Nam Jacobi. ij. Judicium enī
 sine misericordia qui non facit
 misericordiam. Itaq; ⁊ terribi-
 liter ipissimis ⁊ maledictis vsu-
 rarijs dñs cōminatur per Eze-
 chielem prophetā. xx. c. di. **V**su-
 ram ⁊ superabūdantiam acce-
 pisti: ⁊ auare proximos tuos ca-
 lūniabaris: meiq; oblita es di-
 cit dñs deus. **E**cce cōplosi ma-
 nus meas: super auariciam tuā
 quā fecisti. hec ille. **V**ult dicere:
 qz nō fuisti largus ⁊ apertus ꝓ-
 ximo: sed strict⁹ ⁊ cōplosus. Sic
 ⁊ tibi seuisime ⁊ terribilissime
 fiet: qz tēpus vsurpasti: qz iser-
 nalis es effectus: qz pietatis es
 oblitus. Et ita patet secūda ps.

Ad tertiam transeo.

Tertio principaliter con-
 siderare debemus vsu-
 re specificationem. **D**e
 vsurarij integre cōfiteri possint
 saltem duodecim modos appo-
 nam: quibus contractus reddi-
 tur iniustus ⁊ vsurari⁹. **E**t p̄ri-
 mus modus vsure dī depositi-
 uis. fm. do. Anto. Cum mulie-
 res: de quibus minus videt̄ ne
 cōsumētur dotes ear: deponūt
 eas apud mercatores: ad discre-
 tionem: saluo capitali: hec vsura
 est: ⁊ peccatum mortale: ⁊ ad re-
 stitutionem tenentur: peius aut̄
 ⁊ scandalosius: si instrumentū
 faciunt de saluo capitali: ⁊ ta-
 men velint vltra illud in lucro
 participare possunt tamen acci-
 pere pign⁹ pro securitate ab ip-
 so mercatore. vel artifice. ita qz
 non vtantur ipso pignore ad vti-
 litatem. Nam licet quidem da-
 re pecuniam ad lucrum. ⁊ peri-
 culū seu dānum ꝓportionabili-
 ter. ⁊ apponere pactū pro maio-
 ri securitate. qz mercator exerce-
 at pecuniā suam. in quibusdam
 locis ⁊ nō in alijs. in quibusdā
 mercantijs ⁊ nō in alijs. Et si
 secus ille fecerit. damnus qd̄ pa-
 titur erit totus suum. qz ꝓtra pa-
 ctū venit. Debent etiā declara-
 re. sibi qz in negotiationib⁹ lici-
 tis pecuniaz suam commerce-

De usuris. Sermo. xxxvi.

tur. Quod si sciverit contrariuz
facere. non percipiat de lucro:
sed pecuniam suaz repetat: hec
domi. Anto. Sed et idem de vi
ris. Secundus modus usure
dicitur usufructiuus. Cum mu
lieres vidue ab heredibus con
iugis defuncti recipiunt posses
siones usufructuandas: quous
qz reddantur eis dotes: usura
est fm Inno. et Bossi. et alios
est peccatum mortale. Beatus
Antoninus: super hoc casu di
cit: puto tamen vbi violēter de
tineretur dos ab illis heredibz:
nec potest se iuuare: qz non sibi
fieret iusticia: propter potentiaz
illozuz: tunc mulier licite recipit
fructus possessionis: vñ pecuniā
tantam annumeratam sine esti
matione dotis. Idem videtur
cum heredes illi non possent: si
ne magno sui detrimēto restitu
ere dotem: que est in pecunia:
nec possessionem habent quam
ei assignent. Et propter hoc mu
lier ne nimis grauet: dimittit
pences eos: ad tēpus: si illo inter
uallo recipit alimenta ab eis:
cum non habeat vnde viuat
aliunde: non videtur illicituz.
Non enim illud recipit ratioe
mutui: sed ratione interesse: cuz
si dotes haberet: inde viueret:
emendo possessionem: vel expo
nendo negociationis. Sc^o aut

dicendum: quādo hoc fieret ob
utilitatez vtriusqz vt illi magis
possent: cum illa pecunia lucra
ri: et illa vt ex integro suo capi
tali lucrum habeat: hec ille. No
tandum est hic: qz si mulieres
sunt nupte viris: qui sunt obli
gati ad restitutionem usurarū:
ad quam restitutionem non est
sufficiens valor substātie eozuz
in usuram pticipant: victum et
vestitum de his percipiendo.
Si sunt puella nuptui traden
de: et dotes recipiunt de usurie:
viri earum non possunt recipe
re tales dotes: et si receperit te
nentur ad restitutionē illis: qui
bus socer erat obligatus ex quo
omnia illius erāt obnoxia resti
tutiōi. Et ipa mulier soluto ma
trimonio tenetur ad satisfactio
nem: si vir non restituit: fz doc.
Ray. et alios. Idem usufructi
uus. Cum debeo tibi centuz: qz
non possam soluere: do tibi do
mum. Aut possessionem in pi
gnus vsquequo dem tibi cētū:
talis recipiens: nisi recōpenset
fructum pignoris: extractis ta
men expēsis factis pro cōserua
tiōe et labore rei pignorate: fac
vsurā: mortaliter peccat: et tene
tur ad restitutionem. Tertius
modus usure dicit tutatiu^o. Cū
tutores: vel procuratores pupil
lorum pecuniam deposuerunt

Feria .iiii. quarte Dñice.

In banco ad discretionē: ē vsu-
ra ⁊ tenetur ad restitutionē. Et
quāuis ipsi pupilli non fecerint
talem contractum: tamen lucrū
tale ipsi pceperūt. Et si nō dis-
ponunt se ad restitutionē: iam
sunt in statu dānatōis. S; ⁊ ipi
tutores ⁊ procuratores mortali-
ter peccant: faciēdo tales p̄ct̄. ⁊
tenentur ad restitutionē: s; utili-
tatem inde non sint cōsecuti i ca-
su quo ipsi pupilli nō vellēt: vel
nō possēt satisfacere. vt notat ar-
chidiaco. di. xlviij. Sicut nō suo.
¶ Quartus modus vsure dicitur
negociatiuus. Cum aliquis
negociator vel factor: vel etiam
procurator exercens negocia a-
liorum facit huiusmodi contra-
ctus supra imediate declaratos
vsuram cōmittit ⁊ peccat mor-
taliter ⁊ ad restitutionem tene-
tur fm Vul. Licet ad eum ni-
hil peruenerit. Est enim actor ⁊
minister cōtractus usurarij. Cū
aliquis etiā ē mediator: ⁊ serui-
ens talib; p̄ctibus: mortalit̄ pec-
cat. ¶ Quintus modus vsure di-
citur obsequutiuus. Cū aliquis
mutuat pauperibus hac itētiōe
vel pacto vt itegro capitali obse-
quatur ei: vel seruiant in operi-
bus agri: vinee: ⁊ hmōi: vñ opis
bouū: vñ equorū: vñ exercitio cor-
porali: vel vt pauperula cui mu-
tuauit lauet sibi: faciat liscinlā ⁊

hmōi. vsurā committit. extra d
vsuris. c. cōsulit. ⁊ peccat morta-
liter: ⁊ tenetur soluere pro serui-
cio vel computare in sortem.
¶ Sextus modus vsure dicitur
legatiuus. Cum filij vel qui-
cunq; beredes vsurarioz; par-
ticipes sunt: tenentur ad restitu-
tionē si illa bona legata: obno-
xia sunt restitutiōi. extra d vsu-
ris. c. Cōsuluit: nisi icerta eēt: ⁊
lucis p̄rijs legata. alias vsura-
rie possidēt: ⁊ peccant mortalit̄.
De usurarijs at publicis: cū sci-
ētia dyocesani ⁊ cautiōib; d; di-
spēsari: vt p; d vsuris i. vi. ¶ Se-
ptim; modus dicitur acceptiu;. Cū
aliquis mutuū accipit ad vsurā
fine legitima cā: puta necessita-
tis vel utilitatis rōnalis. s; ad lu-
dēdū vel pdigaliter expēdēdū
hmōi peccat mortalit̄ s; s. Tho.
⁊ alios doctores. Et addit. s. tho.
in ep̄la. Vt honorabili; viuā: ⁊
maiores hmōi mercātie fiāt: nō
excusat accipiētē ad vsurā: quia
nō videt rōabilis cā. Nota ibi
maiores: itelligo q̄. s. conueniat
tali statui mercatoris. ¶ Octa-
u; mod; vsure dicitur istrumētatiu;. Cū
notarij p̄ficiūt istrumēta in
fraudē vsurarū sciēter ⁊ etiā te-
stes peccāt mortalit̄. Ipsi at no-
tarij sunt piuri: q; cuz creant̄ so-
lent iurare q; talia nō facient: ⁊
sunt ifames: nec d; cetero p̄nt te

De usuris. Sermo. xxxvi.

Rificari: nec instrumēta confice-
 re. extra de testib⁹. c. l3. Ex quo
 dā. §. i. in fine. ¶ **M**onus mod⁹
 dī estimatiuus. Cū aliqs mutu
 at pecuniam recepturus ad cer
 tū terminū alteri⁹ generis mo
 netā: vel in alio loco: aut aliā rē
 Si hoc ideo facit vt ex mutuo
 lucre⁹ fm Host. usurarius est.
 Idē qui de nūdinis ad nundi
 nas mutuāt: et sub quacūq3 spe
 cie cōditionis vel alteri⁹ p̄ctus
 palliet: q̄cqd accedit sorti: usura
 est. extra de usuris. c. Consultauit
 xiiij. q. iij. ¶ **M**erit⁹. vij. q. iij. Si
 quis clericus. ¶ **D**ecimus mo
 dus dī aduocatiuus. Cū aduo
 catus est patrocina⁹ sup hmōi
 dictis et in hmōi p̄ctibus: qui
 bet est dignus morte eterna: qz
 peccat mortaliter. Cōsentiūt. n.
 usure cooperādo ei. ij. q. i. c. Mō
 solū. ¶ **U**ndecimus mod⁹ usu
 re dī statutiuus. Cū aliquis fa
 cit statuta sup hmōi dicta: vel
 aliqs iudicat s3 ea: vt capitane
 us: rector et hmōi. ac et p̄bēs cō
 filium ad hmōi statuta: peccat
 mortaliter: et est excoīcatus qui
 libet talis. Extra de usuris. Et
 graui. in cle. ¶ **D**uodecim⁹ mo
 dus usure dī permissiuus. Cū
 dñi tpales permittunt usuras
 pp certā quotā quā recipiūt in
 de: peccat mortaliter. Et in ea
 dē dānatione sunt cū illis. Si

militer cōfessores qui absoluūt
 sciēter tales: nō disponētes sa
 tisfactionē et emendā. Omitto
 hic multa pp p̄lixitatē declarā
 da. Vnū memento. s. q. tā gra
 ue est pctm usure: et tā dānabi
 le vt sit possibile usurariū pluri
 bus vicibus in die mortali⁹ pec
 care. Omni. n. vice: qua de p̄ctu
 illicito cogitat cū deliberatione
 et p̄sensu rōnis in omni verbo
 pro hmōi. in omni actu. in om
 ni p̄puto. in omni numeratiōe:
 in oī scriptura: siue nota. semp
 mortaliter peccat. In oī cogita
 tiōne cū dolet se nō posse asseq
 intentū: in cōtractu. cū aduertit
 semp peccat mortaliter. Non
 sic est in alijs peccatis. Mā gu
 losus nō semper actu comedit:
 nec lasciuus cōtinue luxuriatur
 nec iracūduus cōtinue irascit: s3
 interponit actus suos. Usura
 autē semp rodit animā usurarij
 ad dānationē: semper p̄sumit
 ossa pauperū. De die. de nocte
 festis. ferijs. dormiendo. vigilā
 do: nunq̄ cessat usura: conti
 nue operatur et nunq̄ deficit.
 Vnde. s. Leo papa in sexto ser
 mone. de ieiunijs quattuor tē
 porū digne ait. Fugienda pro
 sus est iniquitas fenoris: et lu
 crum quod omni caret huma
 nitate vitanduz. Multiplicatur
 quidem facultas iniustis et tri

Feria. v. quarte Dñice.

ribus incrementis: sed mentis
substantia contabescit: quoniaz
fenus pecunie: funus est anime
hec ille. **D** ergo grauissimū vsu
re scelus a quo pauci liberatur.
D ponderosissimum peccatuz.
D abhominabile viciuz & om
ni arte fugienduz. Si. n. aliquē
capit: vit aliquando ab illo eua
dit: propter restitutionem: que
dura videtur & amara atq; gra
uissima: quia el render fa mal
al stomacho. Non sic in ceteris
peccatis. **N**ic enim nō dimitti
tur peccatum nisi restituat abla
tum: vt p3 de regulis iuris. **E**t
peccata tanto sunt grauiora q̄
infelicem animaz detinent diu
tius alligatam. **E**xtra de cōsue.
c. ultimo. **R**ogemus proide be
nignissimum dominū iesuz: vt
vsurarios ex tātis cathenis ab
soluat: & gratia preuentos ad ce
lestes diuitias eos conducatur:
qui viuit & regnat in seculoz
secula. Amen.

Feria quinta q̄rte dominice.
De symonia. Sermo. xxxvij.

Efectus efferebat.

D **L**uc. vij. Admirabi
lis est dignitas & ex
cellētia ministris ec

clesie militantis collata: qui dis
pensatores sacramentozū a do
mino iesu constituti sunt: quib?
& **P**aulus aiebat. Sic nos eri

stimer homo vt ministros chri
sti: & dispensatores ministerioz
dei. **Q**ui cum spiritualia dona
gratis acceperint: gratis & ipsi
communicare debēt. **V**nde &
saluator noster. **M**at. x. **G**ratif
accepistis: gratis date. **S**ed ple
riq; hodiernis temporibus ad
tantam deuenere cecitatem: vt
ecclesie sacramēta: ceteraq; do
na spiritualia vendere p̄sumāt.
Quos omnes maledictos esse
canonica iura proclamant: nec
non ecclesiastica sepultura indi
gnos se fecerunt. **T**ales eniz de
functi extra ecclesiam militan
tem pariter & triumphantem
sunt efferēdi: vt iquit thema in
hodierno euāgelio: in quo tria
habemus documenta. **P**ri
mū documētū q̄ quilibet debz
conari ad sequendum virtuo
sos & bonos: sicut hec turba se
quebatur dominuz iesum cum
discipulis. **H**oc tangitur par
tē prima euangelij ibi. **I**bat iesus
in ciuitatē rē. **S**cd3 documē
tū: q̄ visitare tribulatos & illos
consolari: domino deo gratum
est. sicut & christus videns vidu
am plorantem misertus est: fili
um suscitauit: vt illam consola
retur. **H**oc tāgitur secūda par
te ibi. **Q**uam cum vidisset rē.
Tertium documentum est
q̄ quanto plura bona & benefi

De symonia. Sermo. xxxvii.

ria a deo recepim⁹: tãto magis timere debemus crẽplo turbe: de qua vltima euangelij pte dicit. Accepit autẽ oẽs timor zẽ. Nunc vero sanctũ timorez nõ habent ifelices: qui symonie de seruiũt. De quib⁹ hoc mane predicaturi tria considerabimus.

¶ Primo diffinitionẽ.

¶ Secundo malignationẽ.

¶ Tertio modificationẽ.

¶ Primo cõsiderare debem⁹ symonie diffinitioẽz. s. doc. i. iiii. di. xxv. z in s̄a fe. q. ioo. sic diffinit symoniã. Symonia est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliqđ spirituale: vel spiritali annexum. In hac diffinitione gnqz notant. ¶ Primum ibi voluntas. Ut enim dicitur ab Ari. ij. de anima. Voluntas potest accipi dupliciter. Vno modo pro ipsa potentia. Alio mō pro actu ipsius voluntatis. In hac autẽ diffinitione accipitur voluntas: non pro potentia: quia sic de se est bona: sed accipitur pro actu voluntatis. Nam omne peccatum cõmittit̄ actu volũtatis. vt p̄. xv. q. i. c. i. ¶ Secundũ notatur ibi. studiosa. i. de liberata. Ut eni peccatũ sit mōtale z dãnatione dignum: regritur deliberatio rōnis. Sed s̄m Dul. exponit studiosa. i. ad op⁹ exterius pcedẽs. Vnde Io. an.

dicit: q̄ symonia mētal̄is: nõ puniñ ab ecclesia: nisi ope subsequito. Ricar. vero in. iiii. di. xxv. dicit q̄ non tm̄ ad symoniam regrit voluntas vendendi vel emendi: sed oportet q̄ illa voluntas nõ ex ignorantia: aut infirmitate: aut ex subreptioẽ: sed ex studio z electione ad symoniam inclinetur. ¶ Tertium notatur ibi. emendi vel vendendi: nomine emptionis vel venditionis cõprebenditur omnis contractus non gratuitus: vt transactionis renunciationis: z huiusmodi excepta permutatione que est licita: seruatis debitis quibusdam circũstantijs. ¶ Quartus notat̄ ibi. spirituale. Nam s̄m Ricar. in. iiii. Spirituale dicitur tripliciter. s. essential̄: vt gratie z virtutes. Causaliter: vt sacramēta que causant gratiam. Actualiter seu effectiue. vt p̄dicare: corrigere: visitare: orare: celebrañ: z huiusmōi: qui sunt act⁹ spirituales. ¶ Quintũ notatur ibi. spiritali annexũ. Quod dicit̄ dupliciter s̄m sanctus Tho. in. iiii. Vno modo sicut a spiritalib⁹ depēdens: vt habere ecclesiastica beneficia: quod dicit̄ spiritali annexũ: quia nõ competit: nisi hñti officium clericale. Scđo mō d̄ spũali āncrũ ad spũalia ordinat̄: sicut ius patronat⁹

Feria. v. quarta Dñice.

quod ordinatur ad presentandos clericos ad beneficia et sacra vasa: que ordinantur ad sacramentorum usum: sub precio autem comprehenditur omne quod pecunia estimari posset. Et sic patet diffinitio symoniac. Et elicitur etiam ex decretis. i. q. i. c. Qui studet. Et extra de symonia. c. Audiuimus. Hac diffinitione intellecta sequitur querendum an symonia sit peccatum mortale? Respondet. s. Doc. fa. fe. q. 100. arti. i. Symonia est peccatum mortale et grauissimum. Quod triplici ratione probatur.

Primo ratione preceptionis.

Secundo ratione venditionis.

Tertio ratione excommunicationis.

Primo dico symoniam esse peccatum mortale ratione preceptionis. sic. Quicumque agit contra dei preceptum utique peccat mortaliter. Sed symoniacus agit contra dei preceptum. Probatur. Precipit enim dominus ministris suis ut gratis ministrarent: put. Adat. r. scribit. Gratis accepistis: gratis date. i. sacra et alia spiritualia. Unde in concilio toletano. Et. i. q. i. c. Quicquid dicit sic. Quicquid iuisibilis gratie solatione tribuitur: questibus vel quibuslibet premijs venditari penitus debet dicere domino. Quod gratis accepistis gratis date. hec ibi. Ergo symoniacus peccat mortaliter. Et

symonia est peccatum mortale.

Secundo idem probatur ratione emptionis: sic. Ille qui emit aliquid rem multo minori precio quam valeat: peccat mortaliter: quia iniuste emit. Sed symoniacus emit spiritualia multo minori precio quam valeant.

Probatur. Nam spiritualia sunt tantum nobilitatis et pretiositatis: et per consequens tanti valoris: quod nullo precio rebus temporalibus adequari possunt. Unde de sapientia que est res spiritualis dicitur. Prover. iii. Preciosior est cunctis opibus sapientia et omnia que desiderantur. scilicet temporalia: huic non valent comparari. Ergo symonia est peccatum mortale. Idem probatur ratione venditionis sic: Qui vendit rem: cuius non est dominus seu possessor tanquam suam: fur est et latro. quia contra contractat rem alienam invito domino: et ille qui emit vel est mediator cooperatur ad malum cum sciat vel scire debeat eum non esse dominum talis rei. Sed qui vendit spiritualia et alia ecclesiastica sacramenta: huiusmodi non est dominus eorum: sed dispensator: iuxta illud prime Cor. iiii. Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores ministeriorum dei. Ergo symonia est peccatum mortale.

Tertio idem probatur ratione excommunicationis sic. Nullus debet

Desymonia. Sermo. xxxvii.

excomunicari nisi pro mortali peccato, ut dicitur. s. Tho. in. iiii. Nam excomunicatio est grauissima pena. Patet per Augu. xiiii. q. iij. Corripiat. Sed pro symonia debet quod excomunicari. Unde Hieron. i. q. i. c. Quicumque de symoniacis dicitur sic. Anathema danti: anathema accipienti sic. i. fiat secundum gloriam. Hoc aperte ostendit Hieron. nazarenus. i. q. i. Qui studet. Spiritus. s. donum precio comparari quod aliud est: quam capitale crimen et symoniaca heresis. Et paulo post Dominus etiam ut ementes et vendentes huius gratie expertes ostenderet. cunctos alios peccatores in templo dimisit: singulariter ementes et vendentes increpans et flagellans de templo eiecit: in quo venditores et emptores suos. gratia. s. constat destitutos esse et vacuos. Quos enim Christus eiecit de templo. nunquam spiritus Christi sibi faciet templum. h. ille. ergo symonia est peccatum mortale.

Secundo principaliter considerare debemus symonie malignationem. Et triplici namque causa symonia redditur malignissima.

¶ Primo quod deum vendit.

¶ Secundo quod hereticum facit.

¶ Tertio quod acriter puniatur.

¶ Quarto dico quod malignissima symonia deum vendit. Vendit. n.

symoniacum diuinitatem et humanitatem. Quantum ad diuinitatem sic. Nam symoniacum vendit gratiam. s. s. Unde glo. super Illud Jo. ij. his qui columbas vendebat dicit. Spiritus sanctus in coluba apparuit et per colubam spiritus sanctus accipit quem symoniaci vendunt. Spiritus autem sanctus deus est. Cum igitur in ecclesia gratia spiritus sancti per symoniam venditur: deus venditur. Et hoc est maximum vituperium: quod fit ipsi deo. Nulla enim est tam vilis persona: que si ad foras tanquam venalis duceretur: non reputaret sibi ad maximum obprobrium. unde de hoc conqueritur Dominus loquens ad ecclesiasticos. Isa. i. Filios enutriui et exaltaui. Ipsi autem spreuerunt me. Quantum autem etiam ad humanitatem venditur deus: cum symoniacus vendit corpus Christi: et sanguinem ministrans et celebrans pro pecunia. Et talis symoniacum est iuda proditor malignior. Nam iudas vendidit Christum mortalem et passibilem: iste vendidit immortalem et gloriosum. Iudas semel tantum Christum vendidit: iste plus quam centies vendidit. Iudas precium venditionis restituit. Symoniacum autem induci non potest ut restituat symoniace acqisita vel beneficia reassignet. O execrabilis iniuria. De qua dicitur. i. q. i. c. Repiunt. Constat symoniacum: execrabile Christo pro

Feria. v. quarta Dñice.

petrasse flagitium. h̄ ibi. **¶** Secūda malignitas symoniacae dicitur: qz hereticum facit. Ait. n. san. Tho. vbi. s̄. articu. p̄mo. symonia heresis dicitur. s̄m exteriorem protestationē: qz in hoc q̄ aliquis vendit donuz. s̄. f. quo dāmodo protestat dñm spūalis doni: quod est hereticum. Qui enī dat beneficiuz precio: q̄ dat sacramentū: qui orat: predicat z huiusmodi: videt̄ prestari in facto se istoz esse dñm ac possessores. z ideo libito suo posse alienare tanq̄ sibi subiecta: z ei⁹ seruituti redacta. vñ p̄ma. q. p̄ma. **¶** **Eos.** Tollerabilior est macedonij z eoz q̄ circa ipsum sunt: sc̄ti spūs ipugnatoz ipia heresis: q̄ symoniacoz. Illi enim creaturā z seruū dei patris z filij: spiritum sanctū delirādo fatent̄: isti vero eundē spiritum sanctū: efficiunt seruū suū. Omnis enī dñs qd̄ habet si vult vendit siue seruū: siue quid aliud eozū que possidet: hec ibi. **¶** Et ibidē. c. presbyter. Spūm sanctū emere vel vendere: symoniacam heresim esse: nullus fidelium ignorat: hec ibi. **¶** Et ibidem. c. Cum liqueat dicit̄. Hanc heresim ante omnia radice pestifera subrepisse: atqz i ipsa origie sua apostolica esse detestatione damnādam. **¶** Et. i. q. i. Si quis inquit.

¶ Tertia malignitas symonie est qz acriter punitur. **¶** Max hoc pessimū vitiū varijs modis grauiissime punitur. **¶** Primus punitor seuerissim⁹ est de⁹. iiii. **¶** Re. v. percussit hoīem: symoniacū lepra crudelissima: z semen eius in sempiternū. **¶** Et Act. v. Ananias z Saphira symoniaci: subitanea morte percussi sunt. **¶** Symon quoqz magus qui expressus symoniacus fuit: volēs spūz sanctū emere: vt p̄z. Act. viii. tādē in potestate demonū dat⁹ est: z fracto corpe interiit. **¶** Secūdus punitor z iudex est gladius sancte matris ecclesie. **¶** Mā presbyteri per pecuniam ecclesiam obtinentes: non solum ecclesia priuari: sed sacerdotij honore spoliari debent: vt patet. i. q. i. c. presbyter. **¶** Item symoniaci in dignitate z bñificio curato: etiā si vitium sit occultum sunt suspensi ab executione quo ad se z quo ad alios. **¶** Similiter notorii symoniaci pro collusionē ordinum vel beneficioruz sunt suspensi. vt patet. i. q. i. **¶** Statuim⁹ **¶** Item qui conferunt symoniacae ordines vel beneficia ecclesiastica: z illa recipiētes: si sunt clerici debent deponi. **¶** Si laici debent excommunicari. vt. i. q. i. **¶** Si quis episcopus. z caplo sequenti. **¶** Mediatores aut̄ si sunt

De symonia. Sermo. xxxvii.

clerici deponuntur. vt in dicto c. si quis. Itē tales efficiunt infames et quilibet etiam criminofus admittitur ad accusationes talium: vt p3 extra de symonia: Cāta. et c. si dominus. Et in cōstantiensi concilio additum est: qd symoniaci in prelaturis et beneficijs sunt excommunicati: et omnes qui sunt mediatores: similiter excoīcati sunt. Et idem dicit qd symoniaci et specialiter in facto ordinum sacrorū maiorū vel minorū: vel in dignitate ecclesiastica: vel ecclesiarū. q̄ habent curā animarū s̄m̄ antiqua decretalia: sunt suspensi ab executione suorū officiorū: et nō possunt retinē dicta beneficia nec alia hēre. i. q. i. Reperiuntur. et c. Statuimus. et i multis alijs capitulis. Et extra de symonia p totum. Et per vnum decretum factū in vltimo concilio constantiensi qd̄ incipit. Multi sunt excoīcati. Et per extrauagantē martini quinti: et eugenij quinti: absolutio est reseruata pape. S3 aliqui dicūt: qd martinus i sine vite sue reuocauit. Et qd eugenius quintus intelligit solū de symonia que cōmittit in curia sua. tamen autenticū non vidi. Item recipiens ordinē sacrum maiorē vel minorē per symoniam est irregularis. i. suspensus: et nō pōt

dispensari nisi a papa. Similiter si recipit ab episcopo symoniacō quibis occulto in illo ordine: sit irregularis recipiēs: et solus papa dispensat. Item s̄m̄. s̄. Tho. pecunia recepta per symoniam retineri non potest: sed restitui d3: non conferenti: qd turpiter dedit: sed d3 pauperib9 erogari: vel illi ecclesie in cuius iniuriā data est applicari: et hoc in omni symonia s̄m̄. s̄. Tho.

Sed symoniacus quo ad beneficia curata: vel simplicia p symoniam recepta pdit fructus: qd nō potest recipere receptos tenet restituere deductis expensis factis in vtilitatem ecclesie: et gratia fructuū colligendorū s̄m̄. s̄. Tho. Ray. Inno. Et hec qd fur est et latro in tali beneficio. Deu paupercula mater ecclesia: quot latrones patit: quot raptores: quot assassinos occupātes idigne sua munera: et bona detinētes: Itē irritantur et anihilantur omnia que symoniam habent dicēte Urbano papa. i. q. iij. c. Ea. Quicquid in sacris ordinibus: vel ecclesiasticis rebus: vel data vel promissa pecunia acquisitū est: nos irritus esse: et nullas vnq̄ vires habere cōsemns. h̄ ille. Itē d3 deponi. Extra de symonia. c. de h̄ aut. i. q. i. Reperiunt. Item symoniaci.

Feria. v. quarte Dñice.

sunt sacrilegi: vt p3. i. q. iij. Audi
amus. Dimitto alias punctio-
nes causa breuitatis. Et nō so-
lū symoniaci puniūtur a deo ⁊
ab ecclia: s; etiā populi quorū
habēt curā ⁊ administrationē.

Dñ Greg. loquēs de talibus
pp quos veniūt caristie ⁊ pesti-
lētie ⁊ ira dei sup populos. i. q. i.

Vulnerato nāq; pastore: quis
curādis ouibus adhibet medi-
cinā? Aut quō populū oratiōis
clypeo tueat qui iaculis hosti-
um sese feriēdū exponit? Aut q̄
lē fructū de se pducturus ē: cu-
ius graui peste radix infecta est.

Maioꝝ ḡ est metuēda locis il-
lis calamitas: vbi tales interces-
sores ad locū regiminis addu-
cunt: q̄ dei magis iracūdiā in se
prouocāt: quē p semetiplos pla-
care debuerāt. h̄ ille. Itēz cū ali-
qs symoniace est ordinatus: vl'
aliter symoniacus exercet sua
officia vel ordines semp mortā-
liter peccat: vt subdiaconus: p̄di-
cator: p̄fessor: p̄latus ⁊ h̄mōi. vñ
pp hoc multiplicat peccata ⁊
quottidie fit deterioꝝ ⁊ durioꝝ: ⁊
h̄ iustissimo dei iudicio. Na mi-
seri qd finaliter erit de vobis?

Quo ibitis cū symonijs vris?
Certe al foco eterno. ¶ p; hec
prima. q. i. Si quis neq; vbi dī
q̄ symoniacus in eternū pibit.
Et princeps apostolorū petrus

dixit symoni mago. Pecunia
tua tecū sit in pditionē. Actuuꝝ
viiij. Sed pro cōfusione audi ter-
rificū exēplū. Legit. n. i libro mi-
raculorū sancti Jero. fuisse qd-
dā monasteriū: in quo monia-
les recipiēdo ad ordinē seu ha-
bitū cōmittebant symoniā: faci-
entes pactū expressum de dote
pro ingressu monasterij. Et bea-
tus Jero. apparēs cuidā deuo-
te moniali admonuit: vt pulsa-
to caplo. ⁊ vocata abbatissa ⁊ so-
rozib; auisaret eas vt a symo-
nia d̄sisterēt alias eis male eue-
niret. Qd ⁊ fecit. Sed oēs sozo-
res deriserūt eā: nec voluerunt
se corrigere. Et cū pluries hoc
factū fuisset: demū. s. Jero. reue-
lauit dictū monasteriū debere
corruere: ⁊ oēs occidere: ppter
qd̄ traxit illā d̄ monasterio. Et
erinde monasterium corruit ⁊
oēs occidit: ⁊ sic eternis suppli-
cijs sunt deputate. Ecce finis sy-
moniacorū: pascunt: ⁊ saturant
breui tpe inter symonias: ⁊ re-
pēte se nevano cum el trēta mi-
lia pera de dyauoli.

¶ Tertio p̄cipaliter cō-
siderare debemus sy-
monie modificationē.
Quāuis plures sint symonie
modi. tamen duodecim tm̄ in
presentiaꝝ tangā: vt clarius cō-
fiteri valeatis. ¶ Primus mo-

De symonia. Sermo. xxxvii.

dus symonie dicitur pecuniati
 uus. Cū aliqs dat pecuniam vt
 spūalia z sacramēta aut bñficia
 recipiat pro se vl̄ pro alio: semp
 peccat mortaliter. Et nota vt
 Aug. de doctrina xp̄iana dicit:
 q̄ pecunia dī quicquid p̄cio tē
 porali estimari pōt seu mēsurā
 ri: vt p̄. i. q. iij. Totuz quicquid
 habēt hoīes i terra: oīa quozuz
 sunt dñi pecunia vocat: seruus
 ager: vas: arbor: pecus: z hmōi.
 Ideo pecunia vocata est quasi
 a pecu: qz quicqd̄ antiqui habe
 bāt in pecoribus habebant. hec
 ille. Del etiā pro pecunia vt di
 cit. s. Tho. intelligūtur preces ex
 qbus acquirīt fauor ipalis seu
 popularis: que sub precio cade
 re possunt. ¶ Scōs modus sy
 monie dicit̄ precatius. Cū ali
 quis p̄larus p̄fert beneficiū ec
 clesiasticū vel dignitatē eccle
 siasticā: vel aliqd̄ sacm̄ ad pre
 ces alicuius hac intētionē p̄nci
 pali vt eius precibus cōferenti:
 laus z fama acquirat: vel vt cō
 trariū euitet. s. vituperiū vel dā
 nū: vel pena z hmōi: symoniaz
 cōmittit z mortalissime peccat.
 Itē modus precatius est cuz
 preces porrigunt̄ ab aliquo p̄
 indigno: de beneficio curato vl̄
 simplici. Et tam ille qui porri
 git: q̄z ille qui exaudit: symoniā
 cōmittit: z peccat mortaliter. si

ad preces p̄ncipaliter mouent̄
 Si vero pro digno: z ad idonei
 tatē respicit: nō ad preces p̄nci
 paliter: nec rogās nec cōferens
 malefacit: nec symoniā cōmittit
 Itē modus precatius est. Cū
 quis pro se p̄ces porrigit de be
 neficio simplici z est indignus.
 symoniaz cōmittere reputat̄ z
 mortaliter peccat. Extra de eta
 te z quali. Indecoz est vt hi de
 beant ecclesias regere: qui non
 nouerūt gubernare seipsos: cuz
 ad ecclesiaz regimēt: tales p̄so
 ne sint admittēde: que discreti
 one p̄emineāt z mox fulgeāt
 honestate. Si aut̄ dignus: secus
 est: qz tūc potest: vt p̄. extra de
 iure patronatus. Tua nos. Et
 ar. extra de rescriptis. Ad aures
 Et extra de iure patro. Per
 meas. Lōcordat. s. Tho. Bos.
 Post. Itē sm. s. Tho. in. iij. di.
 xxv. Et scda scde. q. 100. Et sm
 Ray. symoniā cōmittit z mor
 taliter peccat: q̄ p̄ se etiā si sit di
 gnus porrigit preces z bñficio
 curato. i. q. i. c. Ordinatioes. viij.
 q. i. c. Inter scriptis. Extra de iu
 re. patro. Per n̄as: qz ratione
 ambitionis z p̄sumptionis i ar
 te que est ars artiū. s. cura aiaz
 eo ipso reputat̄ idignus: lz quā
 tū ad istud vltimū aliter p̄atice
 tur in curia. Quidam tñ vt dici
 tur in pisana. symonia: p̄mo. pa

Feria. vi. quarta Dñice

capo. xvij. Dicit q̄ lz rogare etiā si bñficiū carā habeat animā si idiget at si nō indiget ēt si petat simplex beneficiū peccat s̄m Ray. 2. s. Tho. vt in p̄dicta decretali. Illi aut. Imp̄catus symonie mod⁹ magis p̄ticularis ē cū aliq̄s secularis rogat p̄ aliquo nō apto: neq̄ idoneo: cōmittit symoniā: et peccat mortaliter. Terti⁹ mod⁹ symonie d̄r obsecutus. Cū aliquis p̄pter fuitiū aut obsequiū factū in re vitiosa: vt qz fuitiuit prelato in faciēdis vsuris: mercantijs: vel lenocinijs pro eo. Aut et ad carnalia deputatū vt qz fuitiuit ad utilitatē sanguineorum suoz: vel p̄rimonij sui. tunc ipse fuitiuis in h̄mōi pro habēdo ordine vel bñficio: vel alio spūali symoniā cōmittit et peccat mortaliter. Et similiter p̄ferens p̄ hoc aliq̄d spūale bñficiū vel obsequiū. i. q. iij. saluator. Et s̄m. s. Tho. sc̄da sc̄de. Et durādum et Ricar. Si aut de se obsequiū sit honestū. v. z ordinatum ad utilitatē ecclie vel p̄lati rōnabilē: non reputatur symonia: ita tñ qz fuitiuis principaliter nō faciat p̄ illud p̄sequēdū. Dñ Greg. xij. q. ij. dicit. Ecclesiasticis utilitatib⁹ deserviētes: opz ecclesiastica remuneratione gaudere. Et hos tres modos Greg. ex-

primit super illud Isa. xxxij. Quis habitat ex vobis cuz ardorib⁹ sempiternis: qui excutit manū suam ab omni munere. Nō dixit tm̄ a munerē: s̄ ab oī munere: qz aliud est munus a manu: aliud ab obsequio: aliud a lingua. Adun⁹ a manu est pecunia vel simile. Adunus ab obsequio est fuitiuis idebite imp̄esa Adun⁹ a lingua est fauor mundanus. i. q. i. Sunt nonnulli. Et p̄ q̄libz hoz cū iteruenit i spūalib⁹ cōmittit symonia. Dñ Urban⁹ papa. i. q. iij. Saluator. dicit Quicūqz res ecclesiasticas idest spūalia: q̄ dona dei sunt: nō ad hoc qd̄ institute sunt: sed ad p̄pria lucra munere ligue v̄l idebiti obsequij: vel pecunie largit̄ vel adipiscit̄: symoniacus est. h̄ ille. Quart⁹ modus symonie d̄r sacriatus. Est regula generalis i decretis. i. q. i. c. Quicq̄d. Qd̄ pro oī re spūali siue pro sacramēto dare tēporale ē symonia. Sacra aut sunt: vt baptism⁹. Chriisma. eucharistia. p̄nia. extrema v̄ctio. bñdictio nuptiarū. et ordo p̄ q̄b⁹ dare pecuniaz et accipe vt p̄ciū eoz. ē p̄hibitū qz est symonia et p̄ctm̄ mortale. Quintus modus symonie d̄r p̄mutatiuis. Licet qd̄ vt ait. d. Anto. multos doctores allegat̄ p̄mutare bñficiū ecclesiasticum

De symonia. Sermo. xxxvii.

Dignitatē. auctoritatez superioris. etiā si daret aliqđ tpale maius illi q hz minus. Sed si qrit ali- quod tpale ab altera ptium ex eo q sua pars hz magis de spi- rituali symonia est mortale pec- catū. ¶ Sextus modus dī fami- liaritius hz. d. Anto. allegatio. Vul. Qui dat pecuniam alicui familiari prelati: vt det sibi in- gressum ad prelatum intendēs aliquod spūale: vt beneficiū vel ordinem obtinere neuter symo- niā cōmittit. i. q. i. Quicūqz. Sz si dat vt faciat vrbū pro eo: ad p- suadendū vel cōsulēdū plato de collatione illi. vterqz symoniaz cōmittit. i. q. i. Quicūqz. Et pe- cunia recepta a mediatore sy- monie retineri non pōt. Huic casui multos casus cōnectē po- tes in qbus est symonia z pctm ¶ Septimus modus dicit renū- ciatiu. Ait. d. Anto. Si quis re- nūciat alicui bñficio vel rei spi- rituali: vel resignet aliqđ spūa- le aliquo dato vel promisso. sy- monia est: fm Hof. z Hosti. viij. q. iij. c. Talia. Sed si qs re- nūciat beneficio cū intētionē: vel det nepoti v' alteri nulla tñ de hoc facta pactione: vel cōuē- tione: nullā incurrit symoniam De iure eni positiuo nō est sim- plicit' phibitū renūciare benefi- cio: sed cuz ducitur in pacto. i. q.

ii. Quā pio Hof. Vul. z Inno. posset tamē symonia mētalis i- teruenire sine pacto actuali: sed cū intētionē paciscēdi. lz ad actuz nō veniat. ¶ Octauus modus dicit pphatiu. Nō licet p actu pphetizandi accipere pecuniaz qsi pciū: aliter ē symonia. Vn- de z veri pphete veteris testam- ti rarissime etiam sponte obla- ta recipiebāt. i. q. i. Iudices vbi dicit: q querētes pecuniā: quia pphetas se fingunt ex hoc diui- natores se esse ostēdūt. Similr fm. s. Doc. in quolibet. Cū aliq pretendentes religionē siue san- ctitatem: petunt a sacerdotib: q procurēt eis pecuniā in paro- chia sua: ita q sacerdos idē ha- beat certā partem: si in hoc iter- ueniat pactū: symonia ē: z vter- qz d' sacrilegio z symonia tenet ¶ Nonus modus dicit datiu. Nam fm Antonius de butrio super. c. Qui alius de symonia. Sicut nō licet pecunias dari i- mente pro bñficio consequēdo: ita etiam nec pro danda vaca- tione bñficij: vt postea conferat quia precambulum est z via ad collationē. Itē cum aliqui ma- iores canonici dicūt: canonize- m' nepotulos nostros. placeat tibi de meo: z mihi placebit de tuo: vel de eo qui dicit. Nun- quam me viuentē fiet talis ca-

Feria. v. quarte Dñice.

nonicus in ecclia: nisi fiat talis pro quo rogauit dicit Ray. q. symonia comittunt in utroque casu. **M**ā canō dicit. Cesset ois conuētio. i. q. ij. Quam pio. Item si dicat vnus canonicus tu fuisti exauditus in vna petitiōe ego debeo exaudiri in alia dicit Ray. q. si pces sunt spirituales: non est symonia. **A**r. di. lxxij. Quia scā. Si autē pces sunt carnales vel ex pacto: quocūq; facto: vel faciēdo: symonia est et mortale peccatū. **D**ecimus modus dicitur suatiuus s; Petrus de palu. et Ray. Aliquid dare superiori vel accipere ut seruet iusticiā in cā spūali et i iurisdictione ecclesiastica symonia est: q; sunt accessoria spūalibus. **E**t idē dicendū est s; **D**l. si agat sup tēporalib;: et psona iudicans sit ecclesiastica: que ratione ecclesiastice iurisdictionis tenetur ad tale ius reddendū. Si militer testificari in cā spūali: sicut matrimoniali: et de decimis pro pecunia est symonia. Similiter cū aliquis ex pacto superseedet ab accusatiōe prelati: peccat mortalr: et est symonia in decre. ij. q. iij. c. **E**utymum. **E**ndecimus modus dicitur sepultiuus s; dñs Antoninū sepultura. s. ipsa terra in qua defunctus sepelitur: et tūc si est de cymiterio vēdi non pōt: siue aliquis sit ibi sepultus:

siue nō: tumba vero marmorea vel lapidea si sit pura. i. si nullus sit ibi sepultus pōt vendi: si autē sit ibi aliquis sepultus locus factus est religiosus: nec vendi potest xij. q. ij. **Q**uesta. et postq;. Sed sepultura terra pura: ad vsu; sepulture deputanda vendi potest xij. q. ij. c. **A**uz. pro exequijs aut mortuor;: nihil d; erigi: q; spūale est: et h; vendi nō pōt. i. q. i. dictū. xxij. q. ij. c. **P**recipiendum. sed pie cōsuetudines debēt obseruari. **E**xtra codē. **A**d nostrā. **Q**uod si clerici aliquod corpus sepelire nollent: nisi faciāt cautiōes ab heredib; defuncti: de redemptione eorum: que veniunt cū funere: symoniā comittunt: et multo magis quando absq; hoc: pecuniam erigunt nolētes aliter sepelire. xij. q. ij. ca. **Q**uesta. **S**i autē pactionē faciunt de redimēdo pānos: lectum et huiusmodi: etiam ante portationem ad ecclesiā per hoc tantū non est symonia: sed licitum: cum illa sint tēporalia: dummodo per hoc nō negetur sepultura: vel immisceatur vis sepulture. **E**t si nollent heredes post sepulturam facere quod debitum est: clericus pōt agere contra eos. **E**xtra eodē. **A**d apostolicā. **I**tem circa processiones quas faciūt aliquē collegiate ecclesie i obsequijs mor

De symonia. Sermo. xxxvii.

tuorum data vel promissa pecunia: vel alia re temporalis: alias non facturi. Nota sunt Ray. si tenentur clerici ad huiusmodi processiones ex officio: sic exigere aliquid symonia est. i. q. i. Videntes. Si non tenent: non est symonia exigere: dum tamen non intendat hoc petere vel exigere: quasi precium officij: sed ut stipendium sumptuum: alias symonia esset: si pro spirituali acciperet temporale. Adulta habes de huiusmodi ab Anto. in sum. trac. de symonia. Duodecim^o modus dicitur cogitativus. Cum aliquis mentaliter tenet principaliter in spiritualibus habet intentionem dandi vel recipiendi aliquid temporale: est symonia mentalis et peccatum: que sunt Joan. an. non puniuntur ab ecclesia. unde dicit. d. Anto. Sacerdotes qui audiunt confessionem principaliter intendentes lucrum temporale: et si non petant: tamen symoniam committunt in talibus. Si autem exigant: alias non audituri committunt symoniam: etiam ab ecclesia punienda. i. q. ij. Quam pio. Idem cum moniales habent principaliter intentionem ad temporalia in receptioe monialis. Nulla tamen interveniente pactione seu exactione sunt Ray. est symonia mentalis. Ex his declarationibus multos casus deducere potes: ut de predicatioe: de missa: et hu-

iusmodi. Sicut qui vadit ad aliquam horam vel missam principaliter causa lucrandi: peccat mortaliter: et symoniam mentalem committit: sicut Archy. nec tamen oportet illam pecuniam restituere. Et qui predicant principaliter hac intentione ut recipiant pecuniam vel laudem aut popularem favorem: symoniam committunt mentalem. i. q. iij. c. Non solum. Sed si super hoc paciscuntur est symonia que etiam ab ecclesia potest puniri. Ait. s. doctor. et Petr^o de palu. q. pro predicatioe non licet recipere pecuniam: sed licet predicati: victum recipere. Et quam materia symonie est ampla et intricata: discursat predicator brevitur per modos particulares symonie maxime per annexos spiritualibus: ut dedicatio ecclesie: sacratio virginum: et aliarum rerum pertinentium ad cultum divinum: benedictio abbatum: electio prelatorum ecclesiarum. Confirmatio eorum: Renunciatio visitatio ipsorum prelatorum. Correctio criminum: vel desistere a correctione in iudicio ecclesie. Adinus punire peccatum: dare tamen iudici ecclesiastico: purgare ipsum crimen. Adinus digne penitentem reconciliare digne penitentem repellere oratio: psalterium: missa: vigilie mortuorum: officiatio ecclesie.

Feria. v. quarte Dñice.

Cura animarū. Ingressus monasterij seu religiōis: beneficiū ecclesie simplex: vel curatū: prebenda: dignitas ecclesiastica: vt archidiaconatus, prepositura episcopatus et huiusmodi. Capelle. Jus patronatus Jus percipiendi decimas. vasa sacra officia ecclesiastica. vbi ē aliqd iurisdictionis spūalis. vt. Economus: vicedominus et hmoi ferresniam i iudicio ecclastico. et alia similia. Igitur erigere. exactus solvere. pmittere aut pacisci p aliquo predictorum spūali consequendo p pecunia seu re q̄ p̄cio potest estimari. expressa symonia est. et peccatū mortale. et p ecclaz puniri potest. vñ dñ. i. q. ij. Quā pio. Cesset omnis pactio. cesset ois cōuentio. S; sine pactōe expressa vel exactiōe. q̄s cōferat aliqd spūale. hac intētiōe principalit vt pp illud recipiat tpale. puta dicit missam: offert ordines: vel beneficiū principalit. q; spat pp hoc habituz pecuniā vel aliqd p̄ciabile. Et sicut q̄ dat aliquod tpale p̄cipalit vt recipiat spūale. vt eucharistiā. ordinē. bñficiū et missaz: baptismū et hmoi. symoniā cōmittit mētalē que est peccatū mortale s; s. Tho. Ray. Inno. Hosti. et Alber. S; p penitentiā h symonia mētalit tollitur. Extra d̄ symonia Ad dato

vbi at nō fit pactio. nec exactio. nec p̄ncipalis intētiō h̄ ad tpalia i collectōe spūaliū. s; gratis elemosynalit̄ deī. recipiatur ad sustentationē nature. vñ ne videatur rusticus igrat̄ seu descoctere. vñ ad suādā laudabilē consuetudinē locoꝝ licite sine symonia dari et accipi potest. vel vt puocet ad orādū p eo. vel p suis. sicut fit hac de cā paupib; vñ religiosis: p maiori ēt d̄claratōe. Tria notāda adiungo. Primo est s̄m. d. Anto. q; pecunia potest dari. et recipi p spūali re. vñ circa spiritualia licite et sine symonia. v. modis. s. ratione permutationis. sustentationis. puocationis. punitionis. et vitade veratiōis. Secundo igitur rōne permutationis pbat sic. Qui vult remissionē peccatoꝝ. d; si potest elemosynas dare paupib;. Dan. iiii. pctā tua elemosynis redie. Et de pe. di. i. Ad medicina. peccatis tuis venūdat̄ es diabolo: redime te pecūia tua. Secūdo rōe sustentatiōis. Sic sacerdos pmissa q̄s dicit accipit pecūiā vñ p̄bēdā nō q; illā accipiat p consecratōe. vñ consecratōe eucharistie. vñ p oratōib; et hmoi. q̄si p̄ciū eoz s; vt stipēdiū sue sustentatiōis vnde Aug. accipiat sustentatiōe; sue necessitatē a pplo mercedē mīstratiōis a dō. Sic faciebāt p̄phe an

De symonia. Sermo. xxxvii.

ti qui. i. q. i. Judices. Tertio ratione prouocationis et sic dant: elemosine pauperi: et religioso ad excitandum ut orent pro uiuis vel defunctis: non ut emanentur orationes: vñ dicitur. **Mat. vi.** Absconde elemosinam in sinu pauperis et ipsa orabit pro te. i. inducet ad orandum. Non enim potest estimari oratio: ut ait. **s. Tho. in. iiii.** ratione punitionis. sicut fit in absolutiōe ab excoicatione: aliquando erigitur pecunia: non pro absolutiōe: quia esset symonia: sed in punitionem: et sic etiam in absolutiōe a casibus reservatis: potest et imponi penitētia pecuniaria: quasi pena pcedēris culpe. **Extra de symonia. Ad aures.** Laute tamen hic agendum est: ne videat cupiditas: ut ait. **s. Tho. Dgo. Hosti. et Vul.** dicunt quod cum aliquis est iuste excoimunicatus vel suspensus aut interdictus: et aliquid dat pro sua absolutiōe vel restitutione: symonia est. **Ar. i. q. i. c. Nullus.** et extra eo. **Memo.** Quito rōe redimēde veratiōis: ut. **s. declaratū est.** **Mā** anteq̄ ius acgrat alicui i bñficio vel dignitate: non h̄ ad redimēdā veratiōē suā: quod eēt symonia: sed postq̄ fuerit adeptus et ius sibi acquisituz: veratiōē sibi iniuste factā: super be

neficio vel dignitate: h̄ pecūia redimere: sed non iustam veratiōem: ut iuste accusaretur et huiusmodi. vnde a **Bregorio. i. q. ij.** Sic episcopum: eius oblatio nullam culpam ingerit: quādo non ex ambiētis petitione processit. Qui igitur in supradictis modis: in spiritualibus: vel spiritualibus annexis delinquent symoniaci sunt: et mortali peccāt. Similiter et mediatores in huiusmodi: sunt symoniaci et mortalissime peccāt: et per ecclesiam grauitur puniuntur. **i. q. i.** Si quis episcopus: **¶** Secūdu notandum est. **s. Doc. in quolibet sic dicentis.** Cum in dispensatiōe sacramētoꝝ seu aliorum spiritualiū: aliq̄ recipiūtur ut symonia euitet: tria sunt necessaria. **¶** Prio ut hoc fiat ex pcessiōe iuris diuini vel humani: aut salte pie vsuetudinis. **¶** Secdo ut sit intētiō pia et nō corrupta. **¶** Tertio ut sit forma honesta scilicet ut nō requirant: ante pij officij exhibitionem: ne pactum inde interuenire videatur: sed expleto officio potuerunt exigi. Si igitur ista tria conueniant: secure recipiat archidiaconus palafreduz pro installatione abbatis: vel huiusmodi: hec ille. Et similiter si gratis offerat. **¶** Tertiu notādū ē **Antonij de butrio**

Feria. vi. quarte Dñice.

q̄ sup. c. Tua. dicit. Dare pecuniam: ad aliud tēporale correlatiue ad recōpēsatiōez v̄l̄ iductiōnē datōis iuris spūalis: siue cū pacto: siue ante: siue post: iducit symoniaz. i. q. i. Emēdari. Sec⁹ si pure aut libere detur. Si prolixius videre cupis de symonia lege. d. Antoninum in secunda parte summe: tractatu de symonia. Et his p̄z sermo de symonia fastidiosus p̄dicatoribus: s̄z grauior maledictis symoniacis qui suis nephādissimis symonijs dei ecclesiā p̄sequūtur lacerant ⁊ ificiunt. A quibus nisi se emendauerit ⁊ oino correxerint dei vltionē sentiēt ⁊ flagellū nō euadēt. Ecōtra si respicere voluerit gratiam hic consequent̄: ⁊ alibi gloriā: prestāte benedicto deo in secula seculorūz. Amen.

Feria sexta quarte dñice. De restitutione. Sermo. xxxviii.

Ollite lapidē. Jo. xi.
Lapis ille durissimus quo Lazarus quatruiduanus p̄mebatur: denotat summam duritiem ⁊ obstinationem: qua premitur ille q̄ detinet res alienas nolēs restituere. Et sicut Lazarus fletib⁹ sororū iterueniētibus cū clamore valido ⁊ lachrymis saluatori suscitatur: ita ⁊ alienarū rex occupator atqz retentor:

nō nisi cū lachrymis seruoꝝ dei ⁊ clamore predicatorūz: ab excreādo malo exui p̄t. **H**is v̄o p̄cipit dominus vt lapidem tollant. i. a cordibus suis duritiā expellāt: alienaqz restituāt quotiens de monumento fetenti retentionis alienarum rex: gloriose resuscitati: laudes depromant summo creatori. Tollite igit̄ lapidē: q̄ sunt v̄ba hodierni euāgelij: in q̄ tria documēta bēm⁹. **E**t p̄mū documētū ē: Cū audim⁹ amicū nr̄z necessitate patiētē: illi p̄tin⁹ subuenire debem⁹: nec expectādū: q̄ amic⁹ roget nos. Amico. n. sufficit itiare. **H**oc tāgit̄ p̄ia pte euāgelij vbi dī. dñe. Ecce quē amas ⁊c. **S**cōdz documētū q̄ q̄libz debet eē pat⁹ ⁊ p̄opt⁹ ad patiēdū cū xp̄o: ⁊ et corpale exponere vitā si opus ē. **H**oc notat̄ in scōa pte euāgelij: qñ dixit Thomas. **E**amus ⁊ nos ⁊c. **T**ertiū documētū ē. Sicut lazaro suscitato multi ex iudeis crediderūt in xp̄m: ita vno peccatore cōuerso ei⁹ exēplo multi alij p̄uertunt̄. **H**oc tāgit̄ ibi. **M**ulti ergo ex iudeis ⁊c. qui etiaz p̄uersi ad restituēdū aliena si hñt disponunt̄. **D**e q̄ restitutōe tria videbim⁹. **P**rimo necessitatem. **S**ecundo modificabilitatez. **T**ertio specificabilitatem.

De restitutione. Sermo. xxxviii.

Primo cōsiderare debem⁹
 restitutōis necessitatē. s. n. doc. i
 scda scde. q. lxiij. ar. v. z. viij. pōit
 hāc cōclusionē: q̄ restitutio rerū
 male ablatarū est oīno necessa
 ria ad salutē. Quā cōclusionem
 quadruplici rōne probabimus.
Primo rōne p̄ceptionis.
Secdo rōne iuste actionis.
Tertio rōne debite dationis.
Quarto rōne saluationis.
Dico p̄mo restitutionē eē ne
 cessariā rōne p̄ceptōis sic. Illud
 qd̄ cadit sub p̄cepto dei oīno ē
 de necessitate salutis: vt decla
 rat. s. Tho. scda scde. q. cxviiij.
 Cōtra gē. li. iij. c. cxxx. S; resti
 tutio cadit sub p̄cepto dei. ḡ re
 stitutio ē necessaria. Declarat⁹
 minor p. s. doc. xxiij. q. lxiij. ar. viij.
 ad p̄mū dicentē. P̄ceptū de
 restitutione faciēda: q̄uis scdm
 formā fit affirmatiuū: tñ implicat
 in se negatiuū p̄ceptū: quo p̄bi
 bemur rē alteri⁹ detinere. h̄ ille.
 Et scor⁹ ordis minorū i. iij. sen.
 dicit. Sicut auferre alienū est
 pctm̄ mortale: qz p̄ceptuz dei
 negatiuuz. Nō furtū facies: ita
 tener alienū ē pctm̄ mōtale. Et
 iō sic nullo mō lz auferre rem
 alienā dño inuito. ita nullo mō
 lz eā detinere: s; opz libere resti
 tuere. Dñ saluator. Adatt. xxiij.
 Reddite q̄ sunt cesaris cesari:
 z q̄ sūt dei deo. Et Adat. xvij.

Redde qd̄ debes. Et Apосто.
 Ro. xiiij. Reddite oib⁹ debita:
 cui tributū: tributū: cui vectigal:
 vectigal. Et sic p̄z restitutionez
 eē necessariā rōne p̄ceptionis.
Secdo p̄bat q̄ restitutio fit
 necessaria rōe iuste actionis sic
 Illud qd̄ ē act⁹ iustitie ē necessa
 riū qz p̄ ipz. actū iustitie opat̄ e
 cōsequitur vitā eternā: z sine ipso
 ipose ē vitā eternā cōsequi. Dñ
 de⁹ vt scribit Adat. v. Bti q̄ esu
 riūt z sitiūt iustitiā: qm̄ ipsi satu
 rabunt. Et David ps. xiiij. iter
 rogati qz ibit in vitā eternā. rñ
 suz fuit. Qui operat̄ iustitiā. Et
 sap. v. Iusti i p̄petuuz uiuent z
 apd̄ dñz ē merces eoz. Et itez
 sap. iij. Iustoz aie i māu dei sūt
 z nō tāget illos tormētū mali
 tie. Et David i ps. Bti q̄ custo
 diūt iudiciū z faciūt iustitiā i oī
 tpe. S; restitutio ē act⁹ iustitie:
 vt p̄z p. s. doc. i qōne supiori. Et
 Ari. i. v. etby. dic. Iustitia cōmu
 tatiua cōsistit i eq̄litate cōuenien
 tic. s. q̄ tu habeas tuū: z ego me
 um. Dñ iustitia ē reddē: vnicui
 qz qd̄ suū ē. qd̄ maxie fac̄ r̄stitu
 tio. Mā vt dic. b. Tho. diffiniēs
 restitutionē. Restituē ē aliquez
 statuere: z reponere i possessio
 nē rei sue. ḡ restitutio cū sit act⁹
 iustitie ē de necessitate salutis.
Tertio p̄bat idē rōne datio
 nis sic. Illud qd̄ ē debitū z obli

Feria. vi. quarte Dñice.

gatum alteri: est necessarius; restitui: quod debitum importat necessitatem alicuius ad id quod ordinatur. ut patet per. s. Doc. prima pars. q. xxi. ar. i. Sed res ablata vel iniuste possessa est res debita. et obligata alteri: ut patet in. scda scde. q. lxxij. ar. i. Idem etiam per diffinitionem ipsius restitutionis. gr̄e ablatam et indebite possessam est necessarium restitui. igitur ex hac ratione restitutio est oino necessaria ad salutem. Quarto probatur restitutio esse necessariam ratione saluationis. sic. Illud sine quo homo non potest euadere damnationem eternam: est ei necessarium: sed sine restitutione homo non potest euadere damnationem eternam. ergo restitutio est necessaria. Confirmatur minor per Aug. xiiij. q. vi. c. Si res aliena propter quam peccatum est. scilicet commissum reddi possit et non reddat: penitentia non agit sed simulatur. Si autem veraciter agitur reddi debet. Non dimittit peccatum nisi restituatur ablatum. Et Greg. de pe. di. v. Falsas. Qui bona alterius iniuste detinet recognoscat se veram penitentiam non posse peragere: per quam ad eternam vitam peruenire valeat: nisi bona que iniuste abstulit restituat. hec ille. Et. xxiij. q. viij. Definitio. Idem patet extra de re. iur. li. vi. Et extra de usuris. c. Cum tu. Et. ij. q. ij. c. Quod leges tam eccle-

siastice quam vulgares et publice precipiunt ut oia ablata restituatur ei: qui suis est rebus expoliatus hec ille. Et ratio est: quod talis non restituens semper est in peccato mortali: a quo tenetur exire quamprimum iuxta illud Eccle. xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatum. Immo quoties occurrit restitutio facienda et obligatur: non proponit vel disponit restituere: semper peccat de nouo mortaliter. Et ideo damnatur. Et ad hoc propositum potest adduci notabile exemplum recitatum a. d. Petro damiano. Qui ait fuisse quendam nobilem: qui successit cuidam in hereditate. Et inter cetera bona hereditatis devenit ad eum quedam possessio cuiusdam ecclesie: quam ille qui hereditatem dimiserat: ipsi nobili ut suam tenebat legatam sibi a predecessoribus suis. Erat autem nobilis ille abbas vir bone conditionis: modestus: pius: ecclesias visitans. Contigit autem ipsum mori: et post mortem hinc ad paucos dies: cum quidam notus eius oraret pro ipso: in spiritu vidit terram apertam: et flammam infernalem: et in ea scalam octo gradus habentem. Et in primo gradu superiori: vidit illum nobilem defunctum paulo ante. Vidit in. ij. gradu sedere qui legauerat sibi: et sic deinceps usque in ultimum gra-

De restitutione. Sermo. xxxviii.

dum: omnes illos octo qui iniuste possederat et iniuste alij legauerant. Erat autem talis. ordo constitutus. Quando vnus de possidentibus moriebatur: descendebat ad primū gradum: et qui prius erat ibi descendebat ad secundum: et secundus ad tertium: et sic de alijs. Vbi ostensum est quod propter illam iniustam detentionem possessionis dānati omnes illi erant. Ex descensione autem gradus notabat augmentū pene per iniustam legationem factam: nec fuerunt excusati ex ignorantia: quia fuit in eis iuris nō facit: sed crassa et supina que nō excusatur. i. q. iij. per totum.

Secundo principaliter circa restitutionem considerare debemus modifiabilitatem. Adodus enim restituendi l3 sit difficilis declarationis: et multe difficultates in illo reperiantur: tamen aliquid oino dicendum est occurrente proposito. Distinguendum igitur est sic. Qui tenetur restituere: aut non potest omnino: aut potest. Si non potest quandiu est in hac impotentia excusatur. Naturaliter autem debet excusari dicente Aristo. lib. ethy. Nemo dat quod non habet. Et iterum Ari. ij. politi. Nemo ad impossibile manum mittit. Excusatur etiam

secundum legem canonicam. xliij. q. vi. c. Si res. Et extra de regu. iuris. libro. vi. Ad impossibile nemo tenetur: et inanis est actio quae excludit inopia creditoris. Et ex hoc pessime faciunt qui ponunt debitores impotentes in carcere cum tanto damno sui et familie: sed promittunt cedere bonis et satisfacere cum venerint in pinguiorem fortunam. Extra de solutis. c. O doardus. Excusatur denique impotens per legem civilem. L. de cessione bonorum l. i. Tamen secundum s. Tho. 2a 2e. q. lxxij. ar. ultimo. Debet petere remissionem: aut pro se aut per alium. Si autem potest restituere illi cui restituendum est vel heredibus vel alijs quibus de iure deueniunt bona subdistinguedus est: quia aut potest sine magno damno et destructione familie sue et sui status. Si primo modo. s. sine magno damno etc. tunc sine dubio tenetur restituere: quia cum restitutio sit sub precepto negativo obligat semper et ad semper appositis tamen debitis circumstantijs evitando scandalum in restitutione incurreretur periculum mortis: nec grauis infamie vel mortalis peccati periculum et huiusmodi. Et hec obligatio restitutionis a Raymū. Si autem potest: sed non nisi cum

Feria. vi. quarte Dñice.

magno damno et destructione familie sue et status sui: ut puta obligatus ad restitutionem erit doctor et oportebit vendere libros et vestes suas: quibus lucrabat: vel artifex oportebit cum vendere instrumenta: et non poterit amplius artem exercere: vel rusticus non habens nisi parum: et oportebit vendere incurrens ex hoc damnum et destructionem familie et huiusmodi: in tali casu secundum Joannem de neapoli: sic super hoc declarationem petat: vel faciat petere remissionem: tacendo nomen si expedit. Et si creditor libere dimittit partem vel totum debitor est absolutus. Notanter dicitur libere: quia huiusmodi remissiones non valent si fiant ex metu: vel si fiant ex verecundia: vel mendacio metiens se non posse: vel ostendens esse parvam quantitatem: et erit multum: vel si fiat cum pacto cogente: ut si de cetero vis decem: alias nihil habebis et huiusmodi: non dicitur libera remissio. f. 3. d. Anto. Ideo similibus remotis que faciunt remissionem non liberam. si petenti remittitur remissus est: et amplius non tenet. Nec est opus portare ibi et ponere in manu creditoris. Nam libera remissio accedat: liberatus est. Casu autem quod obligatus non posset impetrare remissionem: consulit per doctores ut pe-

tat vel petere faciat dilationem vel terminum: sed si non potest obtinere remissionem neque dilationem. tunc nota humanam declarationem. Aut enim creditor est ita egens et pauper sicut debitor: aut melius et potentius transire potest: quia illo est ditior. In primo casu cum creditor est ita pauper: dicendum est quod obligatus ad restitutionem tenet: et quod primum: etiam cum maxima incommoditate et verecundia et damno rerum. Et ratio habet de regulis iuris libro. vi. Locupletari nemini licet cum iactura alterius. In. ij. casu. scilicet cum creditor nolens dilationem facere: vel remissionem est ditior et melius potest transire quam debitor tunc dicendum est secundum Joannem neapolitanum: quod ille creditor irrationabiliter agit: quia iniuste incurret destructionem familie: et deveniret quasi ad extremam necessitatem et multa pericula corporis et anime. sibi possent contingere. Non debitor non tenet: sed debet subtrahere de expensis paulatim et de propriis et de his que sunt ad decem et quasi ad necessitatem: et hoc de mense in menses: et sic paulatim conetur satisfacere: quod est de facili poterit sine periculo conscientie: si consulat virum religiosum vel presbyterum discretum et bonum. In hac sententia videtur recordare

De restitutiōe. Sermo. xxxviii.

Petr⁹ de palu. & Ricar. Hec de certis restituēdis dicta sunt. Sanct⁹ vero Doc. materiā restituēdis breuiter & dignissime complectēs i sa se. q. lxxij. ar. vlt. ad scdm dicit. Qñ aliquis nō pōt statim: ipsa ipotētia absoluit: cū ab instāci restituēda: sicut & totaliter a restituēda absoluit: si oīno sit ipotentes. Debet tñ remissionē vel dilationē petere ab eo cui debet: aut per se aut per aliū. hec ille. Ecce qñ lucidis & clarissimis verbis atq; grauissimis. s. Tho. hāc materiā collegit. Et hanc qui fundamētaliter penetrat: nō se beche ra el ceruello in reuolutiōe tot tractatū & fantasiarū dñorum doctorū. Si autē bona restituēda sunt incerta: tūc aut obligat⁹ nullo mō pōt: & sic nō tenet: vt de certis dictū est. Aut cōmode pōt: & sic statim tenet: sicut & cetera. Aut pōt sed cum incommoditate sui & familie: vt supra: & tunc consulat ep̄m vel cōfessorē: qz vterq; pōt s̄m Archidi. & s̄z Jo. de ligna. & s̄m Jo. de calderinis. & s̄z De. de palu. Dul. & Ray. q assignēt sibi tēpus in quo restituat: vlt cui restituat: vlt quantū restituat. Aut si eēt ipse egen⁹: posset episcopus vel confessor s̄m q̄ sue cōscientie videbitur totū illi relaxare tanquāz

paupi. Et s̄z. s. Doc. & archiepiscopū: etiam incerta computantur ea q̄ sunt accepta per symoniā in sacramentis & alijs spiritualib⁹: non dico de fructib⁹ ecclesie symoniace pceptis: quia sunt illi⁹ ecclesie vel camere apostolice. Item incerta habentur que iudex recipit pro emptione iusticie vel etiam pro iudicando & testis pro testificando: & huiusmodi. Hec extracta sunt quasi de verbo ad verbum ab archiepiscopo. d. Anto. i tractatu paruo de restitutione.

tertio principaliter circa restitutionem considerare debemus specificabilitatem. Et vt melius confiteri possis. duodecim hoīum genera reperi qui tenent ad restitutionē. put ad p̄ntē sermonem spectat. Et primi sunt dñi t̄pales vsurpātes dñia: vlt sine iusto titulo tenētes: obligant⁹ de oib⁹ ad restitutionē: & sunt sp̄ in peccato mortali. Si vō iusto titulo & de iure dñiuz habēt: si iponūt grauamina: vt puta collectas: labores: dietas: & h̄mōi: subditis suis: nō rōne defensionis dñiuz vel boni cōis: neq; rōne pugne contra infideles: neq; rōne cūdi ad p̄ncipē. p̄ obtinēdo p̄uilegio protectionis: neq; rōne maritandiōis filie: neq; rōne filij fcti m̄t

A

Feria. vi. quarte Dñice.

litis: neq; repatiōis pontiū vel
viaz: neq; rōne sue depaupati-
onis, sine sua cā. Mā in his pōt
iponere onera subditis: dūmo-
do cū moderamine z nō ad gra-
uationē erigat. Et hoc s; Ray.
z Hosti. Et. r. q. iij. c. vi. Et. xij.
q. v. De forma. Et. d. xvij. De
euglogijs. Et extra d cēsi. c. Lū
aplus. §. prohibemus. Si autez
erigant z ex ipsis exactionibus:
faciunt superfluas expensas: pō-
pas: vanitates: in palatia: ioca-
lia: canes: equos: z hmōi super-
flua: ac etiam dant cōcubinis z
lenonibus. z distribuunt in do-
narijs varijs: z huiusmodi: te-
nent ad restitutionem. Idem si
mouent iniustū bellū tenent de
dānis datis inimicis suis. Idē
si iponūt noua pedagia: nisi sit
a pncipe vel rege statutū: ppter
eminētē necessitatē: vt hēt. xxiiij
q. iij. Si q; romipetas. Et extra
de treuga z pace. c. Annouam.
z alibi i multis locis z sūt excōi-
cati. Idē si agūt p imunitatē ec-
clesiasticā: z erigūt gabellas vel
pedagia a psonis ecclesiasticis: nisi
p reb; negociatiōis sūt excōicati
z officiales eoz: z hmōi. Cōitas
vniuersitas talē ē iterdicta
nec absolui pnt nisi plene resti-
tuāt z satisfaciāt. Extra d cēsi. c.
Quāq; lib. vi. Itē tenent ad re-
stitutōez qñ iponūt iniuste z ieqli

ter onera: volētes q; solū paupe-
res: vltm paupes: qñtū diuites
soluāt: q; ē iusta exactio. di. iij.
c. Erit. Idē dicēdū ē de estima-
torib; vel cōputatorib; positis a
cōitate: vni magis qñ alteri: vel
ex passiōe: vlt parētela: vel alia i
debita cā: tenent ad restitutionē
fm Archiepm: z tenent qñ faci-
unt solū pedagiū: vel gabellas.
vel datia de reb; que deferunt
vel emunt nō rōne negociatio-
nis: s; rōne vsus. Mā fm Ho-
sti. Pedagiū nō ē dādū: nisi de
reb; que cā negociatiōis deferūt
z subditi nō alr tenent: et ex nte
psuetudine. L. de vectigalib; z
cōmissis. l. Vniuersi in fine qñ-
ti libri: vbi sic dī. Vniuersi pui-
ciales pro his reb; quas ad vsuz
ppriū vel ad fiscū inferunt: vel
exercendi iuris gratia reuehūt:
nullū vectigal a stationarijs eri-
gēt. Ea vero que extra pdictas
cās vel negociatiōis gra portā-
tur solite pstatōi vel pēstatōi
subiugam; capitali pēa pposita
stationarijs. z vrbanis militib; z
ceter; psonis quoz auaricia id
tentari firmat. h ille. Ad idez te-
nent psidentes z plati ecclesia-
rū taliter delinquētes. Et vt di-
cit san. Tho. 2a 2c. q. lxxij. ar. vi.
Principes tenent ad restitutōez
si latrōes crescāt: q; reddit; qñ
habēt sunt quasi stipēdia vt cō-

De restitutione. Sermo. xxxvii.

seruent iustitiaz. **C** Scđi qui tenentur ad restitutionē. sunt oēs p̄sides: capitanei: rectores ⁊ binōi: qui habēt ministrare iustitiā: si sciēter vel ex ignorantia crassa male iudicant. puta timore. cupiditate. odio. vel amore: vel alia quacūq; causa. tenētur leso: p̄cise ad oē dānū ⁊ iteresse nisi possent inducere illū p̄ quo tulerūt sniaz ad plenariā r̄stitutionē. **L.** de pena iudicis: q̄ male iudicauit. l. vltia. xi. q. iij. Quatuor aut̄ modis. **E**t fm̄ leges: multas alias penas debēt sustinere. Similiter tenētur restituere si aliquā pecuniā acceperunt vt male iudicarent: fm̄ **Ray.** **N**ō tñ d̄z dari illi qui dedit cū turpiter d̄derit: s̄z ei in cuius iniuriā accepit. i. q. i. **I**ubem⁹. **S**i m̄liler restituere tenētur: si acceperūt aliquā pecuniā vt male iudicarent: vel etiā vt nō male: sed bñ iudicarēt: tenent̄ restituere ei: qui dedit. qz cū ex officio suo tenētur gratis iudicare: ⁊ bene: eo q̄ habent salariū suū turpiter accipiūt: ⁊ crimē cōcusfionis cōmittūt. h̄ **Ray.** **S**it̄ si ex aliqua causa oporteat eos nō iudicare: ⁊ nihilominus vt non iudicarēt acceperūt. i. q. i. **I**ubemus. **I**dē si nolūt iudicare cuz teneātur: ⁊ p̄pterea aliqs amittit ius suū: tenetur fm̄ **Ray.** re

stituerē totā litis estimationez⁹ ei: qui pp̄ hoc leſus est. xiiij. q. ij. **D**ñs. **E**t. q. v. **A**dministratores **I**tē tenentur qñ sciēter rector assumit iudicem vel assessorem ignorantē ⁊ malū ac defraudatorem hoium ⁊ inconscientiātū tenetur rector restituere dāna: que infert ipse assessor: nisi ipse restituat. **T**ertij. obligati ad restitutionē sunt iudices ipsi ⁊ assessores. alias nominati vicarij qui male iudicāt vt superius dicitur: vel qui nō bene iudicāt qz noluerūt ex negligenda studere: ⁊ causam exanimare: ⁊ vidētur teneri ad restitutionē. **E**xtra de iniurijs. ⁊ dāno dato. c. si culpa. **S**i deniq; remittat penas: vel diminuat iniuste cum non possit: tenetur cōmunitati. **S**i auxit penam iniuste: tenet̄ ei qui soluit. bec. s. **T**ho. ⁊ **Ray.** **E**t de his duobus obligatis ad restitutionē. p̄pter iniusta iudicia. **A**udi imperatorē cōtra eos fulminantē: vt habetur. **L.** ad. l. iuliam repetundaruz. l. omnes. vbi dicitur sic. **O**mnes cognitores. i. delegati ⁊ iudices scilicet ordinarij a pecunijs atq; patrimonijs manus abstineāt: ne qz alienū iurgiū putēt suā predā etenim priuatarūq; liriū cognitor. **I**dēq; mercator: statutā legibus: cogetur subire iactu-

Feria. vi. quarte Dñice.

ram. hec ibi. Et de muneribus datis iudici vide in sūma pisa-
na. Index. primo. §. iiii. z alibi.
Ire qui obligatur ad restitutio-
nē sunt aduocati z procuratores
qui sciēter defendūt cām iniu-
stā tenētur alteri pti de oi dā-
no ide hito. fm Ray. z. s. Doc.
Iesta scde. q. lxxi. Si tñ aduoca-
tus vel procurator i pncipio cre-
debat iustā cāz: s; i pccssu aiad
uertit iniustā eē d; deserere: z n̄
ulteri⁹ psequi. Et si obtinet vi-
ctoriā cause tenet leso ad satisfa-
ctionē: nisi p̄mus satisfaciāt. S; i
aduocādo vel i pcurādo: vsus
est idebito mō. vñ fm Ray. si
pducit falsos testes: vel pducit
falsas leges vel pbatōes. Si cor-
rūpat notarios. ultra mortale. tenet pti lese.
Si pars icurrit dānū pp hmōi
falsitates vel notabilr negligēs
fuit in causa pp qd̄ amissa est
ip̄a causa iusta tenet. Idēz si ex
ignorantia crassa amissa est cā:
si se appellauit iniuste z plōga-
uit cām z eā iniuste fouet: vt in
de lucret vel ne inferior videat
obligat ad hmōi dāna: tenetur
etiā ad interesse: z dāna maxime
fm sniam discretiviri: qñ ex di-
ctis eius aligs iniuste priuat ali-
quo officio vel nō p̄sequitur illud
offm suū fm. d. Anto. Et finali-
ter vtinā nō essent alicubi aduo-

cati. neq; procuratores. non. n. ef-
sent tot mala. s; fieret cōcordia
iter pres. Et btūs ē officialis q
ad p̄cordiam iducit. sine tot de-
structionib⁹ aie z corpis: reruz.
z familie. ¶ Quarti cliētuli: qui
sciūt suā cām esse iniustā: z mo-
uēt litē: vel morā iniuste defen-
dūt. tenent pti aduerse i dānis
illatis. Et filr si obtinet victori-
am iniustā tenent ultra morta-
le fm. d. Anto. Idē si iniuste ap-
pellat. ¶ Quinti qui tenent ad
restitutionē sunt notarij. q igno-
rātia notabilr vel negligētia ma-
le p̄ficiūt instrā z pacta. ex qb⁹
pdūtur bona alioz z oriūtur li-
tigia. z hmōi dāna. ultra morta-
le tenent ad restitutionēz oium
dānoz lefis. Idem si malitiose
occultauerint iura alioz: vel in-
strumēta: seu destruxerunt: vel
nō assignauerūt: z segtur iactu-
ra. Idē si falsificāt instrā. tenent
ad restitutionē de oi dāno inde
secuto. z peccāt mortaliter. Idē
si notari⁹ p̄fecit testm̄ illius qui
nō habebat intellectū. tenet le-
fis. Idē si sciēter fecit instrumē-
tū vsurariū. tenet ad restitutio-
nē z mortaliter peccat. z est piu-
rus. q; iurat super hoc. Serā-
dus aut̄ dic q; si notari⁹ faceret
instrm̄ in fauorē recipiēs. q ali-
ter nō p̄t h̄re mutuū nisi cū vsu-
ra. nō tenet ad restitutionēz. sed

De restitutione. Sermo. xxxviii.

peccat et infamis est: cum sit puerus et amplius non possit proficere instrumenta. Extra de testibus. Et ex quodam. Si. In fine. tunc pecuniam acceptam pro labor non tenet restituere de necessitate. Idem dicitur de testibus in instrumentis usurariis qui. scilicet sciunt instrumentum usurarium: tenentur eodem modo quo notarii: ut dictum est: et hoc quod datur eam efficiere. ¶ Sexti sunt raptores qui auferunt res aliorum violenter: et quasi iniuriam persone: ut dicit. s. Tho. in secunda secunda. q. lxxvi. et huiusmodi raptores tenentur ad restitutionem secundum. s. Tho. secunda secunda. q. lxxij. Qui in his verbis continentur. Iussio. Consiliu consensus: palpo: recursus: participans: mutus: non obstantibus. non manifestans. ¶ Dul. et eisdem versus componit et Alber. Iussio. s. ille qui iussit rapinam: principaliter tenetur ad restitutionem totam. s. quoniam ex sua iussione secuta est ablatio: et nihil pueniret ad eum: vel noie suo facta: rata habuit. Alias non. Consiliu. quoniam ex hoc vere vel probabiliter creditur danum secutum: tunc tenetur insoludum alias non vel si ex consilio suo pars danificata est. tenetur ad illam partem insoludum. secundum Inno. et Hosti. Consensus. s. cooperatio. Si. n. tunc cooperetur. quod sine eo non poterat fieri danum tenetur insoludum secundum Inno. et Hosti. Si autem sine eo

fuisse factum restituat quantum nocuit pro se: vel pro suis aut quantum de illis habuit vel expedit. Ad diato: etiam peccus fraudolenti scienter: ut sensalus tenetur de danis. ¶ Palpo. i. adulator: laudans raptorem quasi strenuum: et ex hoc sequitur danum quod alias non esset secutum: tenetur insoludum. Idem si detrahendo inducat. quasi animando quod sit poltronus et huiusmodi. ¶ Recursus. i. receptator: scilicet licet cum quis receptat fures et damnificantes: ita quod non fieret danum: si non receptarent vel occultat res: propter quod impedit restitutionem: et proficitur ablatio. insoludum tenetur. ¶ Participans sociando ut dictum est: sed participans in re accepta. id solum tenetur restituere quod scienter aut probabiliter scire potest emit vel aliter recipit. ¶ Adutus: cum posset obuiare furto: si sit officialis: et non fecit: dolose: tenetur ad restitutionem alias peccat: nisi propter periculum vel licet non teneretur ex officio: tunc tacet: et si loqueretur posset obuiare sine scandalo: ad minus mortaliter peccat: quod contra caritatem et correctionem fraternam facit. ¶ Non obstantibus. eodem modo quo mutis dictum est. ¶ Non manifestans: si est officialis et possit obuiare manifestando: vel aliter providendo sine periculo persone: et

Seria. vi. quarta Dñice

non facit. tenetur ad restitutionem et peccat mortaliter. Alias si non est officialis non tenetur ad restitutionem. ¶ Septimus sunt participantes de re rapta vel furata: vel fenerata: vel aliter male ablata. tenentur ad restitutionem: et talis participans est ille cui res male ablata donatur: quam non potest tenere: sed debet reddi non donanti: sed cui ablata est: talis etiam est familia raptoris vel usurarii non habentis aliud: quam de rapina vel de usura: ut vxor filius: famulus: et alij tenentur restituere. Si autem habent alia bona: et tamen de male ablati: vxor filius et alij comedunt vel consumunt pannus et huiusmodi male ablati in propria specie: tenetur de eo secundum Ray. Talis est maritus recipiens dotem ab eo qui non habet nisi de usuris: vel alias male ablati: et tenetur restituere non socio: sed ei cui de iure debetur illa bona. Et sic filia vel vxor mortuo filio: et marito: tenetur restituere huiusmodi dotes secundum Ray. Talis etiam est qui emit rem furatam vel raptam scienter: vel ignorantia crassa: restituere tenetur. cum inuenit: vel pauperibus: si non inuenit dominum rei. tenetur etiam eodem modo si post emptionem nouit

rem ipsam furatam: vel male ablatam ut dicit Ray. Talis etiam est qui accipit hereditatem illius qui non habet nisi de male ablati: quia hereditas intelligitur deducto ere alieno. Extra de usuris. Adicha. Talis est etiam ille cuius animalia alterum danificauerunt. ¶ Octavi sunt mutilatores membrorum: qui ex iniuria mutilant vel vulnerant. isti tenentur de expensis in medicos et de lucro perduto: si ex hoc non possunt laborare. Idem de incarcerante aliquem iniuste. tenetur de danno inde secuto. Idem de eo qui misit aliquem. vel mitti iussit in exilium iniuste. tenetur de danno ei et familie. Idem de occidente alium iniuste. tenetur de danno dato sibi et familie secundum Tho. in secunda secunde. q. ubi supra. Idem de consententibus et huiusmodi. ¶ Noni sunt inductores aliorum ad renunciandum ut cedant bonis sibi debitis. qui non totaliter renunciant libere sed ex verecundia. vel ex vi. aut dolo. aut minis et huiusmodi: ut maritus faciens renunciare vxorem parafrenalibus: et sorori: cognatus faciens renunciare vxorem mariti defuncti: vel patruus faciens renunciare neptem bonis paternis: dotibus: vel usufructibus: et huiusmodi. tenentur

De restitutione. Sermo. xxxviii.

ad satisfactionem: quia non est libera: ut dicit beatus Antonius. **D**ecimi sunt detentores rerum iuste acquiratarum: sed aliquo iure obligatarum que restitui debent. Tales sunt executores testamentorum vel ultimarum voluntatum: qui non exequuntur cum possunt: dicuntur enim fures et sacrilegi: et egenorum homicidae: et sunt excommunicandi: ut patet. xiiij. q. ij. c. Qui oblationes. Et. c. Clerici. Tales enim sunt qui non restitunt res accomodatas: vel eas damnificant aut res ad conservandum dadas. Tales etiam sunt qui promiserunt aliquid notabile et bonum maxime cum iuramento: quia tenentur. Si malum sit non debet dari. xiiij. q. iij. In malis. **U**ndecimi sunt falsarios monetarum vel ipsas fondentes: tenentur restituere. Idem de expendentibus falsas monetas. falsos grossos: et falsos ducatos: quando si sciretur: non expendentur: secus si moneta: licet sit falsa currat: vel etiam sic det monetam falsam: illi qui dedit sibi. Idem de falsificantibus monetas qui etiam debent comburi. **L**. de falsa moneta. l. ij. Vel bestijs dari. ff. ad. l. cor. de falsis. **Q**uicumque et. l. sequenti. **V**el pena capitali puniri: ut. **L**. de fal

sa moneta. l. prima. Item quilibet potest falsantem monetam capere: ut glo. **L**. supra. **D**uodecimi sunt debitores nolentes soluere debita: et tenentes mercedem operariorum quam eis debent et transeunt pacta vel terminum: propter quod creditor cogitur vendere rem suam vilius quam valeat: vel cogitur accipere ad usuram: vel incurrit interesse et damnum: et tenentur tales satisfacere de damno: quod secutum non esset si voluissent. Contra tales ait scriptura. **L**euitici. xix. sic ait deus. Non morabitur opus mercenarij apud te usque mane. **E**t Tobie. iij. capitulo dicitur. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit: statim ei mercedem restitue: et merces mercenarij apud te omnino non remaneat. **E**t Jacobi. quinto. **E**cce merces operariorum vestrorum qui messuerunt regiones vestras: que fraudata est a vobis. clamat et clamor eorum in aures domini sabaoth introiit. **E**t ecclesiastici. xxiiij. Qui effudit sanguinem: et qui fraude facit mercenario fratres sunt. **N**ic potes discurre maxime contra diuites retinentes opas et labores pauperum. **E**t mercatores lanarum fraudantes usurmant filatrices: textrices: ba

Sabbato quarte Dñice.

tilanas et hmoi: qui transgrediuntur statuta artis in solutione et contra faciunt pactis tenent. Ideo qui non seruat sine fiduciosos identes et. Adulta restarent dicenda: sed quantum ad presens spectat sufficit. Idem igitur tertia pars huius sermonis que summe attendenda est. Sic. n. est tota vis salutis hominum. Restituere. n. nocumentum infert stomacho: tunc conandum est ut alienum restituat. Non te teneat paupertas remanentium filiorum. Non te teneat minoratio status tui. Non teneat vecordia aliqua. non respectus mundanorum. Non te teneat dyabolus qui in hmoi marie solet temptare et varia suggerere. Ad memeto domini dicentis. Adat. xvi. Quid. n. prodest homini si mundum uniuersum lucrifera: aievero sue detrimentum patiat: Si in infernum ibis: nullus filius: nullegz diuitie te extrahere poterunt: sed ibi in eternum pena lues: a qua dominus iesus bonorum restitutor nos omnes liberet et ad libertatem paradisi nos producat. Amen.

Sabbato quarte dominice.
De furto. Sermo. xxxix.

Qui sequitur me non ambulat in tenebris
 q Joa. viij. Latronum conditio est odio semper habere: non tamen lucem spiri-

tualem que deus est. Iuxta illud Jo. i. Erat lux vera que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum: sed et omnem lucem abhominari. Domini saluator. Joa. iij. Dis enim qui male agit odit lucem: et non uenit ad lucem ut non arguatur opera eius. Tales autem si ad contemplantam faciem superni creatoris: ascendere uolunt necesse est: ut spirituales simul et corporales tenebras quas furando sese diligere comprobant totaliter derelinquant. Et sic uere sequent christum in tenebris non ambulando. ut inquit uerba euangelij. In quo tria habentur documenta. Primum documentum quod licitum est homini perhibere bonum testimonium de seipso. dummodo non faciat ad malum finem. Hoc tangitur prima parte euangelij. Secundum documentum est dicere diuitias. honores. atque delicias esse uera bona. nihil aliud esse quam iudicare sine carne. quod illicitum est. Nam in ipsis non reperitur uera bonitas. Hoc tangitur ibi. Vos autem sine carne iudicatis Tertium documentum est ille qui non credit in christum ostendit se non credere in patrem. Patet. ibi. Dicebant ergo ei et. Et tales non sequuntur christum. sed ambulant in tenebris peccatorum. Ex quibus sunt

De furto. Sermo. xxxix.

per maxime furtum exercētes.
De quo tria videbimus siue cō
templabimur.

Primo definitionē.

Secundo grauationem.

Tertio specificationem.

Primo considerare debemus
furti definitionem. triplex nāq;
definitione de furto dat. Prima
est theologialis. Secunda est lega
lis. Tertia ē canonicalis. Prima
theologialis est. s. doc. 2a 2e. q.
lxvi. vbi dicit. q̄ quatuor sunt de
rōne furti. s. iniusticia: possessio:
vel substātia aliena: violentia: et
ignorātia. Primo igit de rōne
furti est iniusticia que. s. alienuz
vsurpat: vt dicit Ari. in. v. Ethic.
Secundo de rōne furti est posses
sio siue substātia aliena. Nam
furto cōpetit q̄ sit circa rē pos
sessam alteri. Si. n. q̄ accipit
q̄d est alteri: nō quasi possessio
sed q̄si p̄: nō est furtū: vt aufer
returē vel filiaz: seu amputare
mēbr̄ alteri: nō h̄z p̄prie rōne
furti. Et p̄ hoc furtū distiguit
a peccatis que fiūt p̄ p̄sonā: vt ho
miciū: mutilatio et adulteriū.
Tertio ad rōne furti p̄tinet igno
rātia. Nā p̄pria rō furti ē: acce
ptio rei aliene: eo cui ē ignoran
te: q̄ occulte fit furtū: vt ait Ari.
v. Ethic. iiii. de rōne furti ē violē
tia. Nā furtū ideo ē peccatū: q̄ est
acceptio p̄ volūtatez ei⁹ cui res

subtrahit. His ergo p̄missis. s.
doc. sese transfert ad diffinitōez
furti sic dicēs: furtū est acceptio
rei aliene: ignorāte dño: p̄ suanz
volūtate. **S**ecundo a legis de
scribit. Furtū est cōtrectatio rei
aliene: mobilis: et corporalis: frau
dolosa iuito dño: lucri faciendi
grā: siue ipsius rei: siue ēt vsus:
vt. ff. de furtis. l. i. Et Insti. d. ob
li. que ex delicto nascuntur. §. i.
Motandū q̄ cōtrectatio ponit i
p̄dicta definitione: q̄ sine ope:
nō est p̄prie furtū: q̄uis verbo
vel voluntate possit q̄ trāsgre
di p̄ceptū. Nō cupisces rem
p̄rimi tui. ff. de furtis. l. i. §. i. Rei
aliene ponit: q̄ in re p̄pria non
cōmittitur furtū: nisi aliq̄ alias
in illa re h̄ct ius: vt dñs aufe
rens pign⁹ suū vel rem cōmoda
tā alteri: h̄z sit p̄pria: tamē cōmit
tit furtū: vt p̄z. ff. eadē. l. Si res.
§. i. l. Si is. qui rem. Et idem. s.
doc. 2a 2e. q. lxxi. 2. Mobilis et cor
poralis: q̄ in rebus immobilibus
minime committitur. Insti. d.
De vsucaptionibus. in. §. Q̄d
autem: vt in agro: vel in corpo
ralibus: vt sunt actiones: vel ser
uitutes: nō cōmittit furtum: eo
q̄ talia non possunt contrecta
ri: vt in. l. seru⁹. §. i. corporales. ff.
de acquirēdo rerum dominio.
vñ Bartholus. l. i. de furtis dic.
q̄ cōtrectare est de loco ad locū

Sabbato quarte Dñice.

mouere rem. Fraudolosa dñ: qz
 si aliq̄s credebat rez esse suam:
 que nō erat: vel si erat sua: cre-
 debat q̄ ēt ab eo qui habebat
 tus ibi: posset accipere: non com-
 mittit furtū: s; alias teneatur: vt
 habet. Insti. de obligationibus
 que ex delicto nascuntur. §. pla-
 cuit. Inuito dño: qz si credit do-
 minū pmissuz: z subest iusta cā
 credēdi nō tenet. Secus si non
 subest. L. Si q̄s rez. Et ex hoc:
 qz furtū cōmittit iuito dño: fur
 ē peioris dñitōis q̄ diabolus.
 Cū diabol⁹ nihil auferat: nisi vo-
 lūtate sit ei oblatuz z p consen-
 suz. Fur autē iuito dño aufert.
 Et dñ dominus inuitus ēt si vi-
 deat rē auferri: q̄uis nō p̄radi-
 cat: vel ex ipotētia: vl ex magna
 verecūdia. ff. de furtis. l. penulti.
 Si autē putat facē iuito dño: z
 tamē dominus vult: quātuz ad
 itētionē facit furtū: sed non te-
 net ad restitutionē: nec domin⁹
 pōt petē: cū p̄stet sibi de sua vo-
 luntate. ff. de furtis. inter oēs. §.
 penultimo. Lucri faciendi gra-
 tia: qz si quis alienā ancillaz ra-
 pit causa libidinis: furtuz nō cō-
 mittit. ff. de furtis. l. vey. Sui ip-
 sius rei: siue ēt vsus dicit: qz nō
 solū furtū cōmittit: qui vult rei
 dominiū furtiue lucrari: s; etiā
 qui vult in re ipa lucrari vsuz z
 possessionē. di. l. Qui saccū z. ff.

de furtis. Qui iumēta. **T**er-
 tio furtum a canonistis sic bre-
 ui snia diffinit. Furtū ē omnis
 illicita aliene rei vsurpatio. xiiij.
 q. v. c. Penale zc. Si qd iueni-
 sti. Et. xxij. q. iij. **A**d retrices.
 Et extra de furtis. c. primo.

Secundo principaliter
 considerare debemus
 furti granationez. Bra-
 ue profecto z mortale peccatuz
 est furtum. Quod vt fundamen-
 taliter pateat triplici ratione p-
 batur: vt habetur a. s. doc. fa. fe.
 q. lvi.

Primo ratione phibitiōis.
Secdo ratioe cōtrariationis.
Tertio ratioe damnationis.
Dico primo qz furtuz est pec-
 catum graue z mortale ratione
 prohibitionis. sic. Illud enim
 quod per leges prohibetur est
 peccatum mortale. Sed furtuz
 per leges prohibetur: ergo fur-
 tum est peccatum mortale pro-
 hibet aut. **P**riō diuinali lege.
Deu. xv. furtūqz nō facies. **E**xo.
 xx. Non furtū facies. **L**eui. xix.
 Nō facies furtū. **Q**d qdē ē se-
 ptimū p̄ceptū legis diuine. vnde
Aug. xiiij. q. v. c. **P**enale. dñc sic
 furti. n. noie bñ itelligit ois illi-
 cita vsurpatio rei aliene. **L**ex ēt
 nālis phibz furtū. dñc. **Q**d tñ
 bi nō vis fieri: alteri ne feceris.
Lex euāgelical idē phibet. **N**ā

De furto. Sermo. xxxix.

Dñs numerās pleraq; pctā ho
minē iquinātia. Adat. xv. iclu-
dit furtū tāq; phibitū: z oio ab
hoie alienū. Lex apficalis iterū
phibet. Ephe. iiii. Qui furabat
iā nō furetur: magis at laboret
operādo manib⁹ suis qđ bonū
ē: vt hēat vñ tribuat necessitatē
pariēti. Lex adhuc civil phibet
cōminādo rpalib⁹ penis cōtra
fures: vt p3. ff. de furtis. l. i. §. fur-
tū. z. l. finali. eo. ti. Ibi. n. puniunt
civilr. i. pena pecuniaria pena
dubli. qñ furtuz est occultuz: vel
qdrupli. qñ est manifestū. i. quā
do fur ē deprehēsus in eo loco
vbi furtū fecit. vel anteq; peruc-
niat ad locum ad quē rē furatā
ferre dstinauerat. Insti. de obli.
que ex delicto nascuntur. §. furti
uoz. Et. ff. de furtis. l. ij. Crimia
liter etiam punitur fur qz si est
latro famosus: furca suspendi-
tur. l. capitaliū. §. famosus. ff. de
penis. Alias nō suspēdit. Autē
tica. sed nouo iure. L. de suis fu-
gitiuis. ibi p Bartholū z Bal-
dū: z cōiter per alios. Verum
etiā pro furto quiq; solidoz: qđ
furca suspēdit: vt p3 i titu. de pa-
ce tenēda. c. i. §. Si quis quinq;
solidis. in vsib⁹ feudoz. licet p3.
Lp. i dicta Autē. z cōiter alios
in dicto. §. Siquis. hodie ille. §.
de consuetudine non seruetur i
italia. Et p3 leges municipales

cōiter phibētur furta sub pena
suspēisionis. Lex deniq; canoni-
calis phibet furtū: vt p3 i caplis
decreti suprallegatis. Et vult
ipā lex q; fures sint ifames: nec
accusare: nec testes esse possunt:
vt habetur. iij. q. v. c. Constitui-
mus. Et. ff. de his qui notantur
ifamia. l. Ictus fustiu; . Ecce er-
go grauitas furti qđ probatū ē
eē pctm morte rōe phibitiōis.
¶ Scđo probat furtuz eē pctm
mortale: ratōe p̄riatōis. ¶ Pctm
siquidē mortale ē illd qđ p̄riat
charitati que ē spūalis vita aie.
Charitas aut p̄sistit pncipalit i
dilectōe dei. scđario i dilectōe
p̄rimi. Ad quā charitatē p̄tin;:
vt p̄rio bonū velim⁹ z opemur.
¶ Per furtū at fit p̄riū: qz ifertur
nocumētū p̄rio i suis reb⁹. Et si
hoies passiz sibi iuicē furarent
p̄riz hūana societas. vñ furtū tā-
q; p̄riū z repugnās directe cha-
ritati: ē pctm mortale. ¶ Ter-
tio rōe eternalis dānatōis. pbat
furtū eē graue z mortale pctm.
sic. Nullus p̄z diuinū iudicium
eternalit p̄uit: nisi pp pctm mor-
tale. Sz illi q; p̄mittūt furtū dā-
nant eternalr p̄z illud. zacha. v.
¶ Nec ē maledictio q; egredietur
sup faciē ois terre: qz ois fur iu-
dicabit. B̄lo. eternalit dānabit
ergo ē pctm mōtale. Et eccl. v.
Sup furē. n. nō ē p̄fusio z p̄nia

Sabbato quarte Dñice.

i. dolor eterne damnationis. Et Apo. i. cor. vi. An nescitis q̄ iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare: neq; fures neq; auari regnum dei possidebunt. Vnde Jo. apoc. ix. c. describens multos vitiosos damnatos in inferno subdit. Nō egerunt penitentiaz ab homicidijs suis: neq; a beneficijs suis: neq; a fornicatione sua: neq; a furtis suis. hec ille. Clare igit̄ p̄ h̄mōi detestādi vitij grauitas: cū prohibeat diuina lege et ceteris legibus eo q̄ ē p̄ charitatē p̄mi: et p̄ ip̄s hō eternalit̄ dānat. Et ex his sine dubio ē pctm̄ mortallissimū: et quidē maximū dicere scriptura. Prover. vi. nō grandis est culpa cū qs furat̄ fuerit. Et sic p̄ scda pars p̄ncipalis.

¶ Tertio principaliter
considerare debem̄
furti specificationes.

¶ Vbi notandū q̄ h̄ furtū multis: varijsq; modis sit peccatū mortale tamen duodecim tantum in penitentiarum adducuntur. ¶ Primus vocat̄ negatiu⁹ s. qui gerit negocia alterius: vt tutor: q̄ duplici de cā h̄m̄ leges p̄stituit: v̄ vt vitā pupillorum a criminib⁹: et res ab iniuria ip̄iorū fuet: vt p̄. xij. q. i. c. i. Cū ḡ occulte p̄ volūtate eorū res de quib⁹ hēt tutelā: tractat et distrabit et

rapit: semp̄ furtū p̄mittit et mortale peccat. Cū directe p̄ iustitiā agat: vt ait. s. Doc. fa fe. q. vi. Et idē si p̄ negligētiā ei⁹ res pereunt. Similr̄ pcurator et factor: occultās aliquid. Qui est similis iude traditori. Agricultor negās et abscondēs vinū: blādū: fingens nō amplius collegisse. Et sic de similib⁹: qui si i corū administratiōib⁹ offendūt: furtū cōmittūt. Idē de camerlégis et officialib⁹. ¶ Scd̄s modus furti dī iuētū. Cū qs inuenit rē alienā et retinet nolens restituere dño rei. peccat mortalit̄: v̄ si ē incerta: retinet eā p̄pria auctoritate peccat et furtū committit: nisi forsitā maria necessitas: tūc sic retinētē excusaret. Vñ Augu. xij. q. v. c. Si qd̄ inuenisti: et nō reddidisti rapuisti. idē dicēdū d̄ illis q̄ retinēt et occultāt scripta alterius: sicut pollicitas: istra: libros et h̄mōi: q̄ continent iura et credita: sine qb⁹ scriptū nō p̄t ille cui⁹ sunt scripta debita exigē v̄ sua d̄fēfere: q̄ efficacē cāz dāni dat: et ē furtum et mortale. De iuētū vide. s. Tho. fa fe. q. lxvi. ar. v. ad scd̄z. Et. d. Anto. i. ij. par. i tractatu de auaritia. de iuētū. Idē cū qs q̄rit rē alienā vt retineat: mortale peccat. ¶ Tertio mod⁹ furti vocatur elemosynatiu⁹. Cū aliquis furat̄

De furto. Sermo. xxxix.

diuiti vel iudeo vel usurario: vlt alij vt ide elemosinā faciat: furtū cōmittit ⁊ peccat mortāl'r. vt p3. xiiij. q. v. c. Forte. Et. xxii. q. liij. Sic n̄ sūt. ¶ Quart⁹ mod⁹ furti vocat̄ vxoratiu⁹. Cū vxor occulte ⁊ s̄ volūtate viri in notabili quātitate rerū dat sanguineis vel alij furtū cōmittit ⁊ mortāl'r peccat. Idez si expēdit notabil'r s̄ volūtate viri i ludis i fucis: i vanitatib⁹: ⁊ i amasijs Elemosinas nō pōt dare s̄ volūtate viri exp̄ssam. fm. s. doct. nisi vltra dotē haberet parrenalia: ⁊ nō eēt cōsuetudo vel statutū p̄ncipale i p̄riū vel si ē lucro sa vltra gubernationē familie: p̄t dare elemosinā de lucro: ⁊ i extrema necessitate pōt dare ⁊ dz: dūmodo vir nō icurrat notabile detrīntū sui stat⁹. lxxxvi. d. Nō satis. Mā i tpe necessitatis oīa sūt cōia: vt. ff. ad. l. i. Rodiā. de iactu. l. ij. §. cū i eadē ⁊ s̄ Barto. in. l. i. ff. Rex amotarū: p̄t vxor facere elemosinā s̄ cōsuetudinē mariti. ¶ Sext⁹ modus furti vocat̄ filiatiu⁹. Cū fili⁹ vel filia familias aufert occulte s̄ volūtate p̄issfamilias vel gubernatoris dom⁹ aliqd notable distrabēs ⁊ dissipās: furtū cōmittit: vt Insti. de obli. que ex delicto nascūtur. §. Dis at. 23 actio iter p̄ez ⁊ filiū: dñm ⁊ ser

uum vt ibi: ⁊ mortaliter peccat. Dñ dī. iij. q. i. Nō sane. Quicqd ab iuito aufert iniurio se accipit: nisi expenderet de peculio castrēsi: vel q̄si castrēsi: vt declarat Isanella. In peculium. ⁊. d. Anto. in. ij. pte summe: i tractatu de auaritia. ¶ Sext⁹ modus furti dī discipulatiu⁹. Cū aliqs discipulus artificis aufert s̄ pecunijs: vel de reb⁹ venalib⁹: vt lanā: granuz: aromata ⁊ hmōi: vlt emēs aliqd pro apotecha minori p̄cio: fraudat magistrū dicēs q̄ maiori p̄cio emit: aut vēdēs p̄ maiori p̄cio: dicit minori p̄cio vēdidisse: furtū cōmittit ⁊ mortāl'r peccat. Facit eēt s̄ euangeliū. Adat. xxiij. Quis putas ē fidelis fr̄us ⁊ prudēs quē cōstituit dñs sup familiam suam. ¶ Septim⁹ modus furti vocat̄ sociatiu⁹. Cū aliqs soci⁹ i mercātis vel decimis erigēdis: vltra pacta iusta fraudat sociū accipiēs ampli⁹ q̄ sibi p̄rigat: vel al'r defraudās: furtū cōmittit ⁊ mortāl'r peccat. Et tales cōiter sūt pditores ⁊ astuti: q̄ astutia i malū accipit: vt inquit phs. vi. ethy. De qb⁹ oib⁹ q̄ttuor modis dicit Boe. Que vero pestis est efficacior ad nocēdū: q̄ familiaris inimicus. Itē iter fures: nullus ita p̄t nocere sicut domesticus latrūculus. Idē de eo gre-

Sabbato quarte' Dñice.

eipit partē rei furate. ¶ **¶** Octau⁹
 modus furti dī stipēdiariatiu⁹.
 Cū stipēdiarius ē in bello iu-
 sto existēs: furto accipit a ciuib⁹
 sue partis: vel a rusticis: pullos:
 herbā: z alia notabilia: furtū cō-
 mittit z peccat mōraliter: nec ex-
 cusat si dñs hoc precipiat. vt p³
 di. viij. Que s̄ mores. ¶ **¶** Non⁹
 modus furti vocat pignoriatiu⁹.
 Cū aliq^s vti⁹ pignore accepto.
 vñ emolumētuz tpale reportat.
 Si hoc agit s̄ volūtate dñi ipsi-
 us pignoris: cōmittit furtū. ff. d^o
 furtis. l. si pignore. z mortaliter
 peccat s̄. s. Tho. scda scde. q. lxx
 viij. Si autē cū volūtate dñi cō-
 mittit vsurā: nisi in his casibus
 eēt vsus qui ē gratis solet ami-
 cis cōcedi: vt libri z hmōi: vñ ni-
 si vsus poneret in sorte: credēs
 q^d dñs rei essz cōtētus: vel ex iu-
 sto pacto ita puenissent: qz cre-
 ditor tenet oēs vsus pignoris
 deductis expēsis in sortē cōpu-
 tare vt ait Ray. ¶ **¶** Decim⁹ mo-
 dus furti dī cōmodatiuus. Cū
 aliq^s vti⁹ re accōmodata sibi:
 ad certū vsum z ad aliū vti⁹: pu-
 ta cōmodatur equ⁹ alicui vt va-
 dat i villā. z ille vadit ad preliuz
 vel romā: furtū cōmittit z pec-
 cat nisi p̄habilitate z sub ratiba
 bitione crederet q^d dñs equi eēt
 cōtētus. ff. de furtis. l. z qui re.
 Insti. de obligationib⁹ que ex

delicto nascuntur in. §. Furtuz
 aut. Et si ex culpa vel dolo mi-
 nueret cōmodatū notabiliter. vñ
 periret: tenet dñs ille: q^d mutuū
 habuit. Hosti. z Bos. Et in cō-
 modato nō trāssert dñium: sic i
 mutuo. Idē si cōmodat ferram
 ra vel scalā ad furādū: lz nulluz
 consiliū dederit: si sit eū furatu-
 rū: vt in. l. Si pignore. §. penult.
 ff. de furtis. ¶ **¶** Undecimus mo-
 dus furti vocatur depositatiu⁹.
 Cū aliq^s depositarius vti⁹ re
 depositata furtū cōmittit. ff. de
 p̄di. fur. l. Qui furtū. Hoc intel-
 lige qñ est expresse p̄hibitz ne
 vtatur: alias non committit fur-
 tū. si tñ putauit dñm p̄missurū
 ff. de furtis. l. qui z. Itē intellige
 nisi deponatur qd̄ p̄tinetur nu-
 mero: p̄dere z mensura: z non
 obfignetur. Sic. n. excludūtur
 fines depositi: z trāssert dñiuz
 z sic vti pōt. Si vero obfignat
 vel claudis: eo ipso videtur p̄hi-
 buisse ne depositari⁹ vtatur nisi
 p̄rium dicatur expresse: vt. ff. de
 furtis. l. lz. §. Rei. z. l. dic. §. Qui
 pecuniam. z. l. Quintus. si per-
 deretur depositum ex culpa de-
 positarij: tenetur depositarius.
 ¶ **¶** Duodecimus modus furti
 dī prelatiuius. Cū prelatus non
 curat de ouibus: vel non intrat
 per hostiū in officiū prelature:
 fur est z latro: vt p³ Jo. x. Item

De furto. Sermo. xxxix.

ep̄s rex ecclesiasticaruz dilapi-
dator: tanq̄s fur a suo honore ē
deponēdus. x. q. ij. c. ultimo. vbi
fic dr̄. Si q̄s ep̄s nulla necessi-
tate eccliaſtice rōnis ꝓpulsus i
clero suo: aut vbi forte ꝓsbyi nō
est. de reb̄ eccliaſticiſ aliqd ven-
dere ꝓſumpſerit: ⁊ res ip̄as ꝓ-
prie ecclie restituē cogat ⁊ iudi-
cio ep̄oz deiciat: audit⁹ ⁊ ꝓuict⁹
⁊ tanq̄s furti aut latrocinij reus
suo ꝓueſ honore. h̄ ille. Et. xij. q.
ij. c. In legib⁹. Uniusmōi puni-
unt atq; dānant. Et notādū q̄
furtū cōmittit: nō soluz in reb⁹
notabilib⁹: sed etia; in minimis
q̄n mēs ē furādi maio: a: vt ha-
bet. xiiij. q. vi. c. vlti. v̄l ēt ex abla-
tione ꝓue rei itelligit dñs ḡuari
Deꝝ ꝑ. s. Doc. ꝑa ꝑe. q. lxxvi. ar.
vi. In furto ꝓuax rex aduerten-
dum est: qđ illud qđ ꝓax est rō
app̄hēdit q̄si nihil. Et iō in hu-
iſmodi q̄ minima sunt: hō nō
reputat ſibi nocumētū inferri: ⁊
ille q̄ accipit ꝓt ꝓſumē hoc nō
ēē ꝓvolūtātē ei⁹ cui⁹ ē res. Si tñ
h; aiuz furādi ⁊ iſerēdi nocumē-
tū ꝓrio: etiā i talib⁹ mimis ꝓt
ēē ꝓctm̄ mōtale: ſic ⁊ i ſolo cogi-
tatu ꝓ ꝓſeſuz. Doc. s. doc. vbi ſu-
pra ad ſcōm. Et ex his oib⁹ ma-
niſeſte appet q̄ hmōi fures: ſu-
peri⁹ ſpecificati ⁊ occulti ablato-
res rex: vel inſozes furtoꝝ: vel
ꝓultozes ⁊ fautozes ⁊ ſociato-

res ⁊ alii plures: vt hētur in ſer-
mone de reſtitutiōe vltra ꝓctm̄
mortale: de oib⁹ tenent ad reſti-
tutionē: q; vt dic̄. ſ. doc. In reb⁹
furtiue ablatiſ ſemp̄ eſt iniuſta
detētio. vnde breuiter nō. ꝑm. d.
Anto. in ſumma q̄ fur vel abla-
tor tenet reſtituere q̄s citius ꝓt
niſi ille a quo abſtuli tātūdē ha-
buiſſet de ſuo: ⁊ nolebat: vel nō
vult reddē: q; in tali caſu nō te-
net ad reſtitutionē ꝑm̄ Doſtic.
niſi ꝓ hoc fieret alteri graua-
mē: ꝓccauit tñ talis grauiter ſic
auſerēdo: ſi poterat i iudicio rē
ſuā recupare: q; nō debebat ſi-
biꝓſi facere iuſtitiā: ſed iudex q̄
eſt miſter iuſtitię. Si aut̄ in iu-
dicio nō poterat rehabere v̄l ꝓ
ꝓter defectū ꝓbationū: vel ꝓꝓ
tyrānidē: v̄l ꝓtētiā ip̄i⁹: tūc nec
ēē accipiēdo ꝓccauit niſi inde
alijs ſcādalu ꝓararet: q; ſ. dabit
culpa vni alteri ꝑm. ſ. The. ⁊ ꝑ
ꝓetrū de palu. in. iij. ⁊ ꝓēri-
cū de gandauo. Et hoc itellige
q̄n eſt oino cert⁹. Mā in dubio
nullo mō poſſet vel accipe v̄l ēē
retinē ſic acceptā: ſed reſtituere
d; Et hoc qđ dictū eſt: q; cū ſi-
ne ſcādalo alioꝝ rē ſibi furata; ⁊
vel aliō tāti valoris ꝓt accipe
ab eo q̄ abſtulit: q̄n i iudicio ſcu-
pare nō val;: nō tenet reſtituē: ⁊
idē v̄l de rapina ⁊ fraudulētia:
uſura ⁊ alijs dānificatiōib⁹ iuſtis

Sabbato quarte Dñice.

Et qz bona fides non patitur: vt idem bis exigatur: cautum esset heredibus suis declarare: qz ille non tenetur sibi per aliquē modū honestū: vel ostendere qz donat ei si quid sibi debebat ille fur vel raptor: vel aliter dānificans. Pro maiori declaratione p̄dictorū. Nota qz in septē casib⁹ nemo sibi satisfacere p̄t. Primo qñ iuridice vel aliter p̄t suū retrahere. i. petendo ab eo qui est sibi debitor: v̄ ipsuz i iudicio ueniēdo p̄ p̄bationes sufficiētes quas hz: et si bi fieri sperat iusticiā. Facit enī tūc tra ius expressuz. ar. di. ix. Si qs legib⁹. Secūdo i iudicio ordinario et cōi. Nemo. n. p̄t eē iudex in p̄pria causa vt habet. L. Ne quis in p̄pria cā. l. i. qd̄ institutū est iuste: tuz ne fur. Raptor d̄prehēsus: se excusare posset dicēs: se debē h̄re ab illo cui furatus est: tū qz ide oriēnt scādala et discordie: si extra ordinariū iudiciū q̄libz sibi satisfaceret tū qz plus possz accipere q̄ qd̄ d̄z habere. dicendo rem suam maioris precij q̄ sit: et eā quaz abstulit minoris q̄ sit. Tertio in dubio. Tūc. n. ē superioris sentētia requirēda: alias recipiendo cū se exponat periculo furti ex quo dubitat: peccaret graui ar. xi. q. iii. Indecēs ē et satis abominabile dedecus: vt in re dubia certa deī snia. Quarto cum verisimile est inde scandaluz proximorū generari et grauiamē. Puta qz v̄ capiet v̄ creditur qz q̄ inocēs ē illud furatū fuisset. Nemo enim cū alterius iactura debet locupletari. De re. iur. libro. vi. Quito quādo ex hoc immineret periculū p̄prie fame: puta qz visumilit̄ estimari p̄t: qz sciēter: et vt fur diuulgabit: cū nō possit p̄bare illū sibi eē debitore cui abstulit. ar. xii. q. i. c. Nolo ibi. Qui fidēs cōsciētie sue negligit famā suaz nimis crudelis ē. Sexto si immineret ei periculū p̄prie persone vel vite: puta qz posset accusari vt fur: qz hoc esset tentare deum. xij. q. ij. c. Queritur. Septimo si immineret periculum cōsciētie: puta: quia nō credit sibi licere: sed furtum reputat: vel quia se exponit periculo periurij paratus piurare cum peteretur: potius q̄ dicere veritatem. ar. xviii. q. i. §. Ex his omnibus: et. xii. q. v. c. Qui piurare. Peccat igitur in his casibus sibi satisfaciens. Satisfacere autem seu restituere non tenentur: nisi plus debito accepisset: vel nisi ei nō satisfaciēdo seu restituēdo vnū de quibz vltimis piculis euenire possz: cui

De cōtemptu mūdi. Sermo. xl.

tamen obuiaret restituēdo. art. extra. c. Lū ex iniuncto. de noui oper. nū. §. Super eo. Et. rō hō rū est: qz sic retinens contra se vel p̄ proximū peruerteret iustitiam naturalē. Hoc dico ne ille qui detinebat alienum p̄scia duct⁹ restituat illud male ablatū heredib⁹: et sic bis habebit suum. Dēs igit̄ vos carissimi discutite conscientiā et archa memorie: et examine diligenter: an in aliquo modo dicto: vel in aliquo officio. furando: et iniuste detinendo offendistis. Et si in crimine vos reperitis. disponite voluntatē et manus ad restituendū: ut sic iust⁹ deus nostri misereat hic per gratiaz et in celo per gloriam. Amen.

Dominica in passiōe. De cōtemptu mūdi. Sermo. xl.

Gloria mea nihil est.

Jo. viij. Quā sit contemnēda mundi gloria atqz felicitas: faci-

gle cōprehendi potest. ex eius pene infinitis pressuris ac in numeris calamitatib⁹. Inquit enim Jerō. ad Heliodorum. Vbiqz gemit⁹: vbiqz luctus. et plurima mortis imago. Hoc ai aduertēs Jo. euāgelista dicebat i prima canonica. ij. c. Nolite diligē mūdū. neqz ea q̄ in mūdo sunt. trāsit eni mūdus et cōcupiscētia

eius. Quin etiā et Salomon sapientissimus eius fragilē gliaz cōtēplat⁹: gemit⁹: aiebat. Vanitas vanitatum et oīa vanitas. Eccle. i. Quē versiculum si saperēt qui in potentia versanē ut inquit Christo. In parietib⁹ suis oibus et vestibulis scriberēt in domo. in foro. in egressibus. et ante oīa in consciētis suis. ut semp eū et oculis cernerēt et corde sentirent quoniā multe sunt rerū facies et imagines false que decipiūt incautos. h̄ ille. vnde et si quis mundum ipsum interrogare vellet de gloria: de pōpa: de felicitate sua p̄tinēderet. Gloria mea nihil est. Que fuerūt verba assumpta et in euāgelio recitata. In quo tria documēta habemus. **P**rimuz documētū: qz hi: q̄ nō audiūt veritatē: nec adherēt illi: ostēdunt se nō eē ex deo: sed ex dyabolo. Hoc p̄z prima euāgelij parte. ibi. Si veritatē dico et c. **S**ecūdū documētū est: qz nemo d̄z q̄rere gloriā ppriam: sed magis gloriā dei. **P**atet ibi. Ego non q̄ro gloriā meā et c. **T**ertium documētū est: qz p̄ insolētes et malignātes optimū remediū ē se ab eis separe: et eoz cedē malignitati: donec furoris iper⁹ trāsierit. Hoc p̄z ibi. Jesus ḡ abscōdit se et c. Ipsum autē debe-

B

Salomon

Dñica in passione

mus mutari: nō curātes de mūdo isto: s; ipz ptēnentes. Ad cuius ptēptuz nos iducūt: tria vs.

C Primo mundi instabilitas.

C Secōdo mundi malignitas.

C Tertio mūdi infaciabilitas.

C Primū iducēs ad mūdi contēptū est eius instabilitas. scdm eni. s. Doc. sup Jo. lec. xij. Adundus est inordinat⁹ amor: seu cupiditas effrenata rerum tpaliū. Que oia reducunt ad tria. s. honores: diuitias: z delicias: put idē. s. Doc. declarat. fa fe. q. ciiij. ar. iij. In corpore: tūc sic. Illud qd nullā stabilitatē: nullā firmitatem: nullā quietē habet in se: sed semper est in motu z in corruptiōe: oino est derelinquēdū: contēnendū atq; fugiendū. Mā phs in. iij. pby. dicit. Adot⁹ est act⁹ exntis in potētia in quantū hmōi. Dñ in. viij. pby. dicit qd corruptio nō est sine motu. Et i li. de morte z vita. Oia corruptibilia sp i motu sunt: z fiūt: z corripunt. Et sic illud qd subiacet motui: subiacet instabilitati. Adotus at ē qdruplex. s. mot⁹ violēt⁹ z talis motus est iperfect⁹: qz vt dicit in. ij. de celo: motus violētus in principio est fortior: sed i fine est debilioz. Scds mot⁹ est reflexus: qui etiaz est iperfectus qz vt dic phs in. viij. pby. Adotus reflexus nō est ptinu⁹:

sed interpolat⁹: qete media. Tertius mot⁹ est nālis: z sifr est imperfect⁹: qz vt phs dicit in. ij. de celo: z si in fine fit fortior: in principio tñ est debilioz. Quartus mot⁹ est circularis: qui licet respectu alioz motuū: sit pfect⁹ qz vt ait phs i. viij. pby. ē ab eodē in idem: tñ semp iportat ipfectionez: qz etiā talis mot⁹ est act⁹ existentis in potētia. Verbi grā. Primum mobile est in actu respectu pcedētis potētie: z est in potētia respectu sequentis actus sine vbi. Mā ipm primū mobile: s; sit in eodez loco: fm se totū: tñ semp est in alio z alio loco fm pres: vt declarat phs in. viij. pby. Exēpluz. Nota seu mola in girando fm se tota ē in eodē loco: s; s; pres ē i alio z i alio loco. S; mūd⁹. i. res tpales z mūdane: nullā stabilitatē i se hnt: sed sunt in ptinuo fluxu: z subiacēt corruptiōi: qd cōruptio est mutatio de eē ad nō esse: vt phs in. i. z in. v. pby. dicit. Ergo mūd⁹ iste ē ptēnedus atq; fugiendus. Qd mund⁹ nullā stabilitatē hēat sed sp fluat z nūquaz i eodē statu pmaneat: facillime videri pōt: si mūdi monarchias diligent ipererim⁹: s; inter oia regna hui⁹ mūdi qttuoz repiunt fuisse maiores monarchie s; qttuoz clunata mūdi. Prima igit

De contemptu mundi. Sermo. xl.

fuit monarchia caldeoꝝ ab oriēte q̄ icepit a Nino tpe Abrae. Caput at̄ hui⁹ monarchie fuit Babilonia. De qua Jerō. sup̄ Isa. lib. v. Rodus. Iſidorus ſuper gen̄. ⁊ alij q̄ grecas hystorias deſcripserunt. Hanc Nabuchodonosor aꝑliavit. Quo mortuo ſucceſſit Balthasar fili⁹. vñ vt dicunt alij eius nepos. Nec ciuitas erat regina ⁊ caput oriētis: regio fertilissima: aromaticis herbis plena: gēmax oium ac metalloꝝ ditissima. Camelis ⁊ mōstruosis aialib⁹ ſuphabūdās. Aere tēperatissimo dotata In q̄dro erat deſtructa. c. habēs portas. ābitus vel circuit⁹ ciuitatis fuit ſcraginta q̄tuor milia riorū. Aduri ei⁹ erāt d̄ cocto latere fuſi bitumine. Bitumē est quedā terra plurimuz tenax: q̄ igni pariter ⁊ aque reſiſtit. Aduri ei⁹ i latitudine. i. i groſſitie habebāt cubitos gnquaginta. i altitudine vero cubitos. cc. Turris ibi erat i altitudine triū milium paſſuū. i latitudine duarū leucarū. Extra mur̄ p̄ circuitū foſſa erat latissima i qua fluui⁹ decurrebat p̄ circuitū. ppugnacula erāt fortissima. S; venit Darius rex medoꝝ ſimul cū Lyro ei⁹ nepote rege p̄ſaruz: ⁊ diuiſo eufrate fluuio i q̄dringētos ſcragita alueos: igreſſi ſunt ciuita

tē: per alueos fluminis: iā deſicatos: ⁊ ceperūt eā: ⁊ ſic ab eis euerſa ſubito fuit: vt vir ab aliq̄o credi poſſit: q̄ tāta potētia ſic cito pierit. Lyrus vñ poſt q̄ ſubiugauerat babiloniā ⁊ regē medoꝝ ⁊ aſſyrioꝝ: ⁊ lydoꝝ ⁊ argiuoꝝ iter āguſta mōtiū: expugnata ē a regia Amazonū noie Aleſtra q̄ tm̄ cuꝝ exercitu muliebrī p̄liabat. Et qd̄ dictu mirabile ē: nec vn⁹ qd̄ ſup̄ fuit de exercitu tāto: q̄ tā igētē cladem poſſet alijs ānūciat. Caput at̄ ipi⁹ Lyri p̄p̄o gladio aꝑtauit Aleſtra: ⁊ i vtrē ſanguie plenū ſubmerſit: dicēs. Sanguinē ſiſiſti: ſanguinē bibe. Res mirāda quō tāto rex cū tāta armoz multitudie hēbat. n. Lyri⁹ dueēta milia armatoꝝ vt Juſtin⁹ refert: virib⁹ ſemineis ⁊ cū tāto exercitu: potuerit ſic vili⁹ ⁊ mirabilr̄ extigui. Darius vñ i tātā celſitudine aſcēdit vt hēret. ccc. milia milium militū ad pugnādū. S; ab Alexā. magno macedōe: filio philippi regis macedōis: ita d̄uict⁹ ē: vt i trib⁹ p̄lijs ab Alexā. cū ſuo puo exercitu: occiſa ſunt gn̄decim vicib⁹ cētū milia ⁊ q̄tuor: vt ſcit Paulus oroſi⁹ i. iij. li. Et finalr̄ fugiens Darius cū paucis ſuis ſecretarijs i itinere ab eiſdē occiſus: mirime vitā finiuit: ⁊ ſic p̄ma mundi monarchia totaliter ex-

Dñica in passione.

tincta ē. Scda monarchia mū
 di fuit a meridie: que incepit a
 Carthage tpe iudicū sub Tho
 la duce: qui iudicauit post Abi
 melech populū israel. xiiij. ānis
 qua tpe Carthago a Didone
 pdita est. Que qdē Carthago:
 sic erat edificata. Circuitus eius
 erat p. xxx. miliaria. tota vallata
 muro de saxis quadratis. Adu
 rus grossus erat. xx. pedib⁹: alti
 tudo vero cubitoꝝ. xl. Que cuz
 ab exercitu romanoꝝ obsessa es
 set deficiētib⁹ ferreis armis: au
 ro ⁊ argēto: ferri inopiā ad ar
 ma faciēda suppleuerūt. Lunqz
 capta fuisset a Scipione ⁊ ōsu
 lib⁹. xxv. milia mulierū: ⁊. xxx. mi
 lia viroz ne clade ōsumerētur
 in fuitutē se tradiderūt. Alij ve
 ro voluntarie se poti⁹ inflāmis
 p̄cipitabant. ne populi romani
 captiui efficerentur: ipsa ciuitas
 ōtinuis decē ⁊ septē dieb⁹ ar
 sit. miserūqz spectaculū cernēti
 bus p̄buit. Dirruta est Cartha
 go dñā ⁊ regina totius affrice:
 habēs sub se puincias ⁊ ciuita
 tes ab oriēte vsqz in hyspaniā:
 lapidib⁹ cunctis p̄ciosissimis i
 puluerē redactis: septingētesī
 mo p̄mo āno a fundatiōe sui.
 Et sic miserabilr scda mundi
 monarchia finē fecē. Tertia mū
 di monarchia fuit a septētrione
 q̄ incepit ab Alexandro magno

macedonico. i. albanēsi. Nam
 macedones. philippēses. thesa
 lonicēses. albanēses. idē sunt. lꝫ
 largo mō appellētur greci. sicut
 etiā abrutini. cāpani. apuli. cala
 brēses. ⁊ ydrionenses. Mā oēs
 iste puincie sub grecia cōprehē
 dūtur. Et de istis oibus loqitur
 Zoro. ad Paulinū cū dic. Que
 olim magna grecia dicebatur.
 Sic Alexāder ita sublimat⁹ ē
 vt nedū Dariū de quo supra
 dictū est subiugauerit. sed mira
 celeritate totū orbē sibi subiecit
 qz in. vij. annis totā asiā ⁊ p̄tes
 europē vt glo. sup. Dañ. dicit ⁊
 magnanimiter obtinuit. ⁊ re
 gna ac potēratu diuersos sibi
 subiecit. Dñ dī p̄mi Macha.
 i. c. Qd obtinuit reges terre ⁊
 tyrānoꝝ. ⁊ siluit terra in ōspe
 ctu eius. Adaximū icussit timo
 rē in toto terraz orbe. vt nunqz
 fuerit sibi similis in paruo tpe.
 Et lꝫ mūdus eū tantū exaltaue
 rit. cito tñ p̄iecit in pfundum.
 Mā vt scribit. primi macha. pri
 mo caplo. Et regnavit Alexan
 der annis. xij. ⁊ mortuus est. Et
 vt inqt Justinus. apud Babilo
 nē veneno extinctus est a p̄prio
 medico. in etate florida annoꝝ
 triginta. quo totius orbis lega
 ti aduenerūt. vt ipm totius mū
 di dñm ōstituerēt. Quarta mo
 narchia fuit ab occidēte. Et hec

De contemptu mundi. Sermo. xl.

fuit monarchia romanoꝝ . que incepit a Romulo. ⁊ durauit vsqꝫ ad Constantinũ. inter quos fluxerũt. 900. anni. Et hoc tm̄ ex creuit. qꝫ paruo tẽpore totũ mũdũ sibi subiugauit. ⁊ subiugatus lōgo tẽpore tenuit. Et maxime tẽpore Octauiani. adeo qꝫ quasi totius mũdi erat imperatrix. Sed hoc nõ habens constantiam: vt ⁊ alie precedẽtes spũsancto cooperante tota effecta est xp̄iana: ita vt in omnẽ terrã: totius mũdi sacratissimũ nomen iesu xp̄i aplissime diffusum fuerit. Sed qꝫ mũdus semp girat: nullaz habens in se stabilitatẽ: relicta fide iesu xp̄i: ad infidelitatẽ reuersus est: ⁊ fecẽ peccatoꝝ diminuti sumus quasi sup oẽs nationes ⁊ vtinã qui xp̄iano uocant nõ essent infidelibus deteriores. Nõne mũdus fluxit ab Adam vsqꝫ ad Noe: ⁊ Noe vsqꝫ ad Abraam: ⁊ Ab Abraam vsqꝫ ad Moyse: ⁊ Moyse vsqꝫ ad Dauid: ⁊ Dauid vsqꝫ ad transmigratiõẽ babilonis: ⁊ a transmigratiõẽ babilonis vsqꝫ ad xp̄m: Et a xp̄o deinceps vsqꝫ ad finẽ vltimũ. Et in hac etate est mō: nec in hac durabit: sed cito gradu currit ad finẽ. Greg. sup euãg. Erũt signa in sole ⁊ luna Dome. prima. Nouis quotidie ⁊ crebre.

scantibus malis mundus vrgetur ex illa plebe innumera quãti remãseritis inspicitis: ⁊ tamẽ adhuc quotidie flagella vrgẽt: repẽtini casus opprimũt: nouenos ⁊ improuise clades affligũt sicut. n. in iuuetute: viget corpus: forte ⁊ icolume manet pectꝫ: cor rosa ceruix: plena sunt brachia. In annis autẽ senilibus statura curuat: ceruix exsiccata deponit frequẽtibz suspensis pectus vrget virtus deficit: loquẽtis verba anhelitus intercidit. Mã ⁊ si lãgor deficit: plerũqꝫ in senibus ipsa salus egritudo est. Ita mũdus in annis prioribus velut in iuuetute viguit ad ppagãdam humani generis pleni. Robustus fuit salute corporuꝝ viridis opulẽtia rex piguis. ac nũc ipa sua senectute deprimis. ⁊ q̄si ad vicinã mortẽ molestijs crebre scẽtibz vrgẽt. hec ille. Ecce igitur quõ mũdus est instabilis. inq̄tus: fluxibilis: nullã firmitatẽ habẽs: adeo vt nullus rep̄riatur iter mũdi amatores qui nõ fuerit ab eo seductus d̄fraudatꝫ atqꝫ d̄ceptus. Quis vnqꝫ i hac vita cuitar potuit: labores dolores: angustias: ⁊ erũnas: Certe nullus. Promittit sanitatẽ: ⁊ ecce ifirmitas. Promittit vitã lōgã: ⁊ ecce mors. Promittit diuitias: ⁊ ecce miseria

Dñica in passione.

cum paupertate. Promittit statū gloriā: famā: et honores: et facit totū primum. O munde proditor. O munde fallax. O munde deceptor. O q̄ cito q̄ repente: q̄ subito velut fumus euanuerūt oēs qui tuis adulationibus adheferūt: defecerūt: perierunt: ad nihilū redacti sunt. Vnde Baruch ppheta: admirās de tāta mūdi instabilitate clamat iij. c. d. Vbi sunt principes gētium et qui dominant sup bestias que sunt super terrā. qui in aui- bus celi ludūt: qui argentū thesaurizant: et aurū in quo confidūt homines: et nō est finis acquisitionis eorū: qui argentū fabricāt et solliciti sunt. nec est inuentio operū illorū: Exterminati sunt et ad inferos descenderūt: et alij loco eorū exsurrexerūt. hec ille. Propterea clamat. Jo. prima sua canonica. ij. c. d. Nolite diligere mundū: neq; ea que i mūdo sunt. Et mundus trāsit et cōcupiscentia eius. Et ap̄s. i. Cor. vij. Qui vtūtur hoc mūdo tan q̄ nō vtantur. Preterit eniz figura huius mūdi. vnde Aristo. de regimine principū ad Alexādrū ait. O alexander noli appetere qd̄ est corruptibile trāsitorū et qd̄ te opz cito relinquere: p̄ te diuitias incorruptibiles: viciā immutabilē. regnū eternum

durabilitatem gloriosam. Dirige ergo cogitatiōes tuas in bonū semp. hec ille. Et. s. Grego. in Home. ait. Ecce mūdus q̄ diligit fugit. Sancti isti ad quorū tumbā cōsistimus: florentes mūdū mentis despectu calcauerūt. Erat vita longa. salus cōtinua. opulencia in rebus. fecunditas in ppagine: tranquilitas in diuturna pace. Et tamen dñ in seipso floretet: iam in corū cordibus aruerat. Ecce iā in seipso mūdus aruit et adhuc i nostris cordibus floret. Vbiq; mors vbiq; luctus. vbiq; desolatio. vndiq; peccimur. vndiq; amaritudinibus replemur: et tñ ceca mēte. carnalis cupiscētie. ip̄as ci⁹ amaritudines amam⁹. Fugientē sequimur. labēti inhere-mus. Et q; labentē retinere nō possumus. cū ip̄so labimur: quē cadentem tenemus. Aliqñ nos mūdus delectatione sui tenuit. nūc tātis plagis plen⁹ est vt pene nos iā mūdus iurat ad deū. P̄sate ḡ q̄ nulla sunt que tēporaliter currūt. finis tpaliū oñdit q̄ nihil sit qd̄ trāsire potuit Casus rerū indicat. q; res trāsiens et tūc p̄pe nihil fuit. cū stare videret. Hic ḡ fratres charissimi sollicita cōsideratione p̄sate. in eternitatis amore cor figite: vt dum terrena culmina adi

De cōtemptu mūdi. Sermo. xl.

pisci p̄tēnitis. pueniatis ad glo-
riam. quā per fidē tenetis. h̄ ille
Et sic p̄z primuz inducens nos
ad mundi p̄temptū.

Secundo principaliter i-
ducens nos ad mundi
p̄temptū est eius mali-
gnitas. Adūdus vtiq; malignis-
simus est. omni dolo. fallacia
p̄ditione plenus: s̄z illud Jo. i.
v. c. Adūdus totus in maligno
positus est. Et ut eius malignitas
manifestetur. duodecim mundi
status notabimus. ¶ Primus
nanq; status mundi malignita-
te plenus. est status prelatoruz.
Qui de se perfectus est ut nulli
ad eum accedere liceat: nisi sit
vocatus a deo: iuxta illud De-
bre. v. Nec q̄sq; sibi sumat ho-
nozem: sed qui vocat a deo tan-
q̄ Aaron. Sic fecit Moyses
Exo. ij. Et habetur in decretis
viii. q. i. c. Inscriptis. Et concor-
dat ius civile. l. Si q̄q; ca. de
ep̄is: et clericis. Sed hodie plu-
rimi nō intrāt per portam chri-
sti: nō per electionē canonicam
nō a spiritu sancto assumuntur:
sed a symone mago intrātes p̄
portas symonie. Aliqui p̄ p̄ces:
alig per munera: alig per ob-
sequia inhonesta: alig domino-
rū auxilio: quo sit ut male viuāt
non curantes de animarū salu-
te: sed de redditib; et pecunijs.

Et breuiter hic stat⁹ malignita-
te plenissimus est. Vnde Leo
papa. i. q. i. c. Principatus quez
aut scditio aut ambitus occupa-
uit: etiā si moribus aut actibus
nō offendit: ipsius tamen initij
est perniciosus exēplo: et diffici-
le est: ut bono peragant exitu: q̄
malo sunt icōata principio. hec
ille. De clericis vero silentio p̄-
transco: quia si vellem explica-
re eorū vitā: forte inimicus ipso-
rum efficerer. Et q̄ vita quibus
moribus: quo exēplo polleāt. cū
ante xp̄i tribunal puenierint cla-
rissime cognoscēt. Religiosi ve-
ro debent viuere s̄m regulam
et constitutiones strictissime ob-
seruantes obedientiā: pauperta-
tem: et castitatem. Sed nonnul-
li hec postergātes peiores sunt
mundanis. De monialibus fili-
ter taceo: licet nōnulle cōpatiē-
tes: ne humanū gen⁹ pereat co-
nant illō p̄seruare et numero fi-
liorū atq; filiarum multiplicare.
¶ Scōs stat⁹ ē dñorū seculariū:
principū: imperatorū: ducū: regū:
militū: et similiū. Sic stat⁹ mali-
gnitate plen⁹ est: qz dñi deberēt
eē morigerati: tēperati: iusti: sup-
bos depmētes: miserabilib; p̄-
sonis fauētes: blasphemos: et vi-
tiosos puniētes. Eccles. xp̄i dñe
dētes: iuxta illō Jero. i. dcre. xx-
iij. q. v. c. Re. vbi d̄r. Re. ppriū

Dñica in passione

est facere iudiciū ⁊ iusticiā: ⁊ liberare de manu calūniantū vi opp̄ssos: ⁊ pegrino pupilloq; ⁊ vidue: qui facilius opprimunt a potētib⁹ p̄bere auxiliū: hec ille. Sed hodie de illis verificat illd̄ Isa. i. Principes tui infideles: socij furū: oēs diligunt munera: sequunt̄ retributōes: pupillo nō iudicāt: ⁊ cā vidue non ingredit̄ ad illos: hec ille. Ergo mundus p̄tēnēte qz plen⁹ est malignitate. ¶ Terti⁹ status est nobiliū: qui debent esse liberales. grati māsuēti viriles. seu strenui. timētes obprobriū turpitudinis. pacifici corde magnanimi. S; heu nōnulli hodie sunt auari. cupidi tenaces. ingrati. nullū agnoscentes bñficiū. crudeles. p̄tiales. pusillanimes in bñficiēdo. carnales. luxuriosi. tenentes ꝓcubinas. sodomite. sacrilegi. scādalo si. detractores. accidiosi ⁊ finaliter vitiosissime viuētes. de anti quoz p̄bitate gl̄iant̄. Tales vti qz nō nobiles sed rustici ⁊ ignobiles sunt. vñ Jero. ad Celātiā. Sola ap̄d deū nobilitas est. nō viuere pctis. Sūma ap̄d deū nobilitas est. clay esse v̄tutib⁹. Et poeta Juvenal. Tota lz veteres exornēt vndiq; cere. Atria nobilitas sola ē atq; vnica v̄tus. Ergo p̄tēnēte mūdū qz plen⁹ ē malignitate. ¶ Quart⁹ stat⁹ ē ma-

trimōialis. q; malignitate plen⁹ est. Nō enī viuges bona sc̄tissimi m̄rimonij fuāt. s. fidē. plez ⁊ sac̄m. ¶ Pauci sunt. marime viri fuātes fidē. Viuūt in discor dijs. sine pace. in rixis. i p̄turbationib⁹. i maledictionib⁹. ⁊ i verberib⁹. dat cāz alter adulterādi atq; desperādi. filios ⁊ filias nō deo s; dyabolo nutriūt. in pompis ⁊ sensualitatib⁹. vñ Aug. super Jo. Qui viugati estis. fidez thori fuāte vxorib⁹ vestris. red dite qd̄ exigitis. Vir a femina castitatez erigis p̄be ei exēplum nō verbū. hec ille. ¶ Quint⁹ status est viduaz qui malignitate plenus est. Debēt esse matrone pudice. timorate. ⁊ mortificate. exēplares. visitātes ecclias. pauperib⁹ cōpatiētes. orationib⁹ instātes. De siquidez vere vidue sunt. De quib⁹ ap̄ls ait. i. Thi. v. Viduas honora que vere vidue sunt. Que aut̄ vera vidua ē ⁊ desolata. speret in deuz ⁊ istet obsecrationibus ⁊ orationibus nocte ⁊ die. Mā que in delitijs est viuens mortua est. h̄ ille. S; heu quot sūt hodie. que sub palio mesticie ⁊ honestatis concipiūt ⁊ pariunt fructū iniquitatis. ¶ Sext⁹ status ē virginalis q; ⁊ ip̄e malignitate n̄ caret. Hi status si bñ ⁊ integre p̄seruarētur. tot gauinelli nō eēt. tot filij in

De cōtemptu mūdi. Sermo. xl.

occultis latrinis nō pijcerent: tot deniq; nati de nocte ad hospitalia passim nō portarent. vñ Jerō. ad mauritij filiā. **O** virgo serua ppositum tibi magno premio destinatū: preclara ē apud deū Vginitas et pudicitie virtus si nō alijs pctōz lapsib⁹ iquinetur. Ergo ptenite mundū quia plen⁹ est malignitate. **S**eptimus stat⁹ ē mercator: qui malignitate plen⁹ est. Jā ammissa ē fides et credulitas: pleni sunt falsitatib⁹: piurijs: et sophistarijs et deceptionib⁹. Nō soluūt laboratorib⁹: excoziāt paupes: usurarijs ptractib⁹ dediti: crudeles et ipij erga paupes. Contra. c. Sicut hij qui per isaniam. xlvij. d. Festa nō custodiunt: sed in eis passim emūt: vēdūt: et mercant. **P. c. Lōquestus. Et. c. O**ēs dies festos. Extra de ferijs. De ipis videtē i plena pphia. **Jo. Apoc. xvij.** Negociatores terre flebūt et lugebūt sup illā: qm̄ merces eorum nemo emet ampli⁹: et q̄ diuites facti sunt ab ea longe stabūt ppter timorē tormentoz ei⁹ flētes ac lugētes et dicentes. **Deve vobis:** qm̄ vna hora destructe sunt tāte diuitie: et ois gubernator terraz. **O**ctauus status est aduocator et iudicū: q̄ pfecto malignitate plen⁹ est: qz vel odio vel amore iudicāt. **P.**

c. Quattuor aut modis. xi. q. iij. Assumūt cās iniustas et desperatas: bibūt sanguinē pauperū. **Cōtra** quos ait. **Inno. in lib. de vilitate conditionis humane.** Sepe cās tm̄ differūt q̄ litigantib⁹ plusq; totū auferūt: qz maior ē expēsarū sumptus: q̄ sine fruct⁹ nec terminant negociā pauperū cepta: quousq; eoz: marcupia sint cuacuata: cū tamen scriptū sit: gratis accepistis: gratis date: ipsi vero nō gratis dant: nec iusticiā recte reddūt: lucrū in archa: damnū in psciētia. **S; qd pdest homini:** si totū mundum lucret aie vero sue detrimentū patiat: hec ille. **Monus** stat⁹ est medicorū: qui in malignitate positus est. **Mā** anteq̄ medicū incipiant medicare debēt inducere infirmos ad sacramētales confessionem. **Et** pauperes ac miserabiles personas gratis curare. **Sed** humano respectu detenti: de confessione non loquuntur: immo adulantur: et periculus mortis non aperiūt. **P. c. Cū** infirmitas. **Extra** de peni. et remis. **Ergo ptenite mundū.** qz plenus est malignitate. **Decim⁹** stat⁹ est tabellionus: qui vtiq; in maligno positus est. **Adi** faciūt instra falsa: palliata: usuraria: p iurātes scripturas abscondētes: et primis dāna iserētes. **Faciūt**

Dñica in passione.

isti contra proprietatē sui nominis
 Mā vt ait. d. Jo. Teuthonic⁹ in
 summa confessoruz: ⁊ magister
 Bartholome⁹ de pisib⁹ i pifanel
 la. Tabellio ē publica psona hñs
 officium scribēdi istrumēta ad fi-
 dē faciēdā. ¶ Undecim⁹ ē stat⁹
 artificū ⁊ laboratorū: qui in ma-
 ligno posit⁹ ē. Nulla ē ars hoc
 tpe. in qua malignitates ⁊ frau-
 des nō creceant. oēs artes cor-
 rupte ⁊ isecte sunt: que deo non
 placēt qz trāsgrediunt⁹ dei pce-
 pra. ¶ Sic cōminat oipotēs de-
 us. Amos. v. In oibus plateis
 plāctus ⁊ i cūctis que foris sunt
 dicetur. De ve: ⁊ vocabūt agri-
 colā ad luctū: ⁊ ad plāctū eos q
 sciūt plāgere. Et i oib⁹ vijs erit
 plāct⁹. ¶ Duodecim⁹ est status
 pauperū ⁊ miserabiliū hominū.
 ¶ Sic vtiqz status malignitate
 plen⁹ est. ¶ Hi sunt ipatiētes: q
 dei prouidētiā murmurātes ⁊
 blāsemātes. cautelosi sūt. iuidi
 querulosi litigatores. ociosi. ⁊ se-
 pe diuitib⁹ elatiores. ¶ Ecclasti-
 cū. c. xxv. Tres spēs odit ania
 mea ⁊ aggrauor valde aie illoz
 pauperē iupbū ⁊ diuitē mēda-
 cē. ⁊ senē fatuū ⁊ isensatū. ¶ Ipsi
 igit⁹ malignitas miserabilis mū-
 at. De q David. ps. liij. ait. De-
 us de celo respexit super filios
 hominum vt videat si est intel-
 ligens. aut requirens deuz. oēs

declinauerunt: simul inutiles fa-
 cri sunt. nō ē q faciat bonum. nō
 est vsqz ad vnum. Et Isa. i. c. oē
 caput languidū. ⁊ oē cor merēs
 a plāta pedis vsqz ad verticem
 nō est in eo sanitas. ¶ Ap̄s quo-
 qz ¶ Paulus. hui⁹ malignitatis
 plenitudinem declarans inquit
 ij. Thi. iij. Hoc autē scito quo-
 niā i nouissimis diebus insta-
 bunt tpa piculosa. Et erūt hoies
 seipos amātes. cupidi. elati. su-
 pbi. blāsemi. parētib⁹ nō obedi-
 entes. ingrati. scelesti. sine affe-
 ctione. sine pace. criminatores.
 incontinentes imites. sine beni-
 gnitate. pditores. pterui. tumi-
 di. ⁊ voluptatū amatores ma-
 gis qz dei. habētes spēs qdē pie-
 tat⁹. virtutē at ei⁹ abnegātes. hec
 ille. Mō ergo diligēd⁹ ē mūdus.
 s; oio: ptenēd⁹. cū i eo ois serus
 ois etas. ois grad⁹. ois ars. ois
 stat⁹ deprauat⁹. corrupt⁹ ⁊ mali-
 gnitate isect⁹ sit. adeo vt nihil ni-
 si vitia. nisi pctā. nisi scelera. nisi
 nefādissima i ipō reptes. Quis
 igit⁹ erit tā amēs qz tā a ratiōe
 alien⁹. qz tā pui ⁊ dgeneris ani-
 mi vt cū nō ptenat ⁊ postpōat.
 Quis iā ex tā graui. babilōica
 qz pfusiōe nō exeat. Quis hui⁹
 laqueos ⁊ retia nō nitet euade-
 re? Quis dñiqz spreto ⁊ calca-
 to mūdo. deo q ē summū. stabi-
 lissimū ⁊ pfectissimū bonum.

De contemptu mundi. Sermo. xl.

nō adhereat: Ad id Ambrosi⁹ in epistola pulchre adhortat^r di. Non enim vt dilectores seculi putāt parui aut segnis animi ē: terrenas opes p̄tendere: occiduos honores fastidire: nec ibi gloria querē vbi laudat peccator: et iniquus benedicit: vñ si recte intelligatur cōtemptus iste rex temporalium nihil religiosi et de votis mētibus recti⁹: nil iuenitur erectus: q̄ sacratissimis desiderijs vniuersa trāscēdē: et illi iherere: cui appropinquare clarescere est: quē timere gaudere ē: cui seruire regnare est. hec ille.

Tertium principale inducens nos ad mundi contemptus est eius in faciabilitas. Affirmat S. Doc. in. iiii. libro contra Sen. impossibile est humanum appetitum in mundo posse faciri. Quod sic p̄currēdo d̄clarabo tripliciter.

Primo non faciat homo ex parte intellectus.

Secundo non faciat ex parte voluntatis.

Tertio nō faciat ex parte sensus

Primo nō faciat ex parte intellectus. Licet enim naturali instinctu homo inclinatur ad rerum scientiam atq; cognitionem: iuxta quod ait Arist. in. i. Metha. et Ambrosius. in. i. de officijs. Omnibus hominibus

inest s̄m naturā: verus inuestigare: que nos ad studium cognitionis trahit: et inquirendi cupiditatem infundit: hec ille. Nunq̄ tamen intellectus repleti in hac vita potest. vnde anima dicitur: propter hec capacitatis infinite: et infinita s̄m quid: quia ē in potētia ad omnia intelligibilia et scibilia. Arist. de regimie principū ad Alexandrū. Lūtra sunt scibilia itellectui. Et i. iii. de anima. Intellect⁹ agētis ē omnia facere: et itellectus possibilis est omnia fieri. Iterus in. ii. de anima. Anima est quodammodo omnia per itellectum intelligibilia. Ideo Commentator Auerroys in. ii. de anima dicit: Ea que scimus sunt minima pars: eorū que ignoram⁹. Non ergo faciat homo in gramatica: non in rectorica: non in logica: non in phylosophia: nō in astronomia: nō in lege civili: nō in lege canonica: non in metha phyfica: non in theologia: immo quanto plura cognoscit: tanto plura scire appetit et anxiatur. Quapropter. ait. Salomon Ecclesiastes primo. Qui addit scientiam: addit et laborē. Hoc patet in sapientibus antiquis: vt ait Lactantius in primo. diuinarum instit. in principio primi capituli. Ad magno et excel-

Dñica in passione.

lenti ingenio viri cum se doctrine penitus deditissent. quicquid laboris poterat impediri. contemptis omnibus et privatis et publicis actionibus ad inquirende veritatis studium se contulerunt. Et infra subdit. Existimantes multo esse periculi humanarum divinarumque rerum investigare. ac scire rationes quam struendis opibus aut cumulandis honoribus liberere. Quibus rebus quam fragiles terreneque sunt. et ad solius corporis pertinet cultum. nemo melior. nemo iustior effici potest. Erant illi quidem cognitioe veritatis dignissimi. quam scire tanto cupierunt atque ita ut eam rebus omnibus anteponebant. Nam et abiicisse quamdam res familiares suas et renunciassent universis voluptatibus constat. ut sola nudaque virtutes nudati expeditique sequerentur. Tantu apud eos virtutis nomen et auctoritas valuit. ut in ea esse summi boni premium predicarent. Sed neque adepti sunt id quod volebant. et operam simul atque industriam perdidit. Quia veritas. id est archanum summi dei quod fecit omnia ingenio ac propriis non potest sensibus comprehendere. h. ille. Et Hieronimus ad Paulum. Et ex hoc archesiles academicus dixit: quod a viris quamvis sapientissimis nihil sciebatur. Et Socrates ait. Unum scio quod nescio. Adhuc Pythagoras ut ait Lactantius

in. iij. di. isti. ij. c. Ausus est se dicere sapienter: sed sapientie amator est. i. philosophus. Non satiat ergo homo ex intellectu. Hoc concludit Tullius in tusculanis di. Inest mentibus nostris in satiabilis quaedam cupiditas. Vi videndi. Et Secundo non faciat homo in hoc mundo ex parte voluntatis. Bonum. non est obiectum voluntatis ut dicit Ari. i. i. ethy. Et i. ij. d. anima. Nullum autem bonum creatum potest facere hominis voluntatem: non divitiae: non honores: non gloria: non fama: non potentia. Sene. ad Lucillum. Congerat in te quicquid multi locupletes possiderunt ultra privatam pecunie modum: fortunata puebat: auro tegat: purpura vestiatur: et ad hunc modum divitiarum et operum te producat: ut terram marmoribus abscondas: et non tamen tibi liceat habere divitias sed calcare. Accedant statue et picture: et quicquid ars vlla luxurie elaboraverit maiora ab his cupere discas. hec ille. Et Tullius in libro paradoxarum. Nunquam ego hercule neque pecunias istorum: neque tecta magnifica: neque opes: neque imperia: neque eas quibus maxime abstricti sunt voluptates: in bonis rebus aut expetendis esse duri. Quippe cum videres homines his rebus circumfluentes: ea tamen desiderare maxime quibus abundarent. Neque. non. explet unquam nec sa

De contemptu mundi. Sermo. xl.

ciatur cupiditatis sitis: Refert Seneca in libro de beneficijs: q̄ Alexander magn⁹ Anaximādro comiti suo innumerabiles mūdōs afferenti ex auctoritate Democriti. Heu iquit me miserū q̄ ne vno quidē adhuc suz potitus. De ipso Juuena. i. x. sa tyra sic dixit. Vn⁹ pelleo iuueni nō sufficit orbis. Estuat infelix angusto limite mundi. Ut gyare clausus scopulis puaz scripho. Et Quintus Curtius refert quēdā Alexandro dixisse. Si dii habitū corporis sui: auiditati animi tui parē eē voluissent: orbis te nō caperet. Si daret igit̄ hoi totū mūdi dominiū z celoz iperū minime faciares. Tertio non satiat hō in hoc mūdo ex pte sensus. Particulare. n. sensibile ē obiectū sensus vt ait Arist. in. ij. de aia z in. iij. Aia ē quodā mō oia p sensum sensibilia. Visus. n. nō faciat i vidēdo colorē: albū: nigrū: viridē: crocē: celestinū z cetera colorata. Auris nō faciat i audiēdo cātus. melodias. voces humanas. z reliquā totū artis musice armonia; . Eccles. i. Monoculus visum ec auris auditu implet. Gustus nō faciat i degustatione ciboz: saporū z epularū totū coquoz artis. Odoratus nō faciat i varietate odoris z fra-

grantie. Nō in odore violarū: rosaz: liliorū: gariosolorum: aliorūq; florū: herbarū: fructuum: aromatū. Tactus deniq; nō faciat in delectationib⁹ veneris: lasciuis: carnalibus: sodomitis: mollicijs z bestialitatib⁹. Vnde Tullius lib. v. tusculanarum ait Xerxes quidē refertus omnib⁹ pmijs donisq; fortune nō egrotatu: nō pedestrib⁹ copijs: nō nauū multitudine: nō infinito pōdere auri cōtentus: premium pposuit qui nouā voluptatem iuenisset: qua nō fuit ipse cōtentus. Nunq; n. finē inueniet libido. h. ille. Sed q̄ verius hāc sententia; nobis insinuare pōt q̄ rerū ille tātis affluens delitijs. tam sublimis. tam potēs z gloriosus: vt mortaliū nullus vnq; fuerit: terrenoz bonoz beatior aut felicioz. Vbi est Salomon res David filius: q̄ oib⁹ mūdi bonis affluēs: nunq; pētus fuit. Dabēt. iij. Re. c. iij. q̄ Salomonis dominiū erāt oia regna a flumine terre philistiz vsq; ad terminum egypti. que ei offerebāt munera z faciebāt ei cūctis dieb⁹ vite sue. Fuit dñs sup oēs duodecim trib⁹ israel: vt habēt lib. iij. Re. Eratq; pacificus z eius subditi absq; timore vivebāt. Et. iij. Re. iij. de expensis quotidianis: que erāt triginta-

Tullius.

Dñica in passione.

ebozi simile. et lx. chozi farine. x. bones pingues. et xx. pascuales. et centū arietes. excepta venatione ceruozū. capzarū atq; bubalozum et auium altilium. Et est opinio: q; chorus est mensura mille libzarū. Et quo verifimiliter cōprehenditur: q; familia eius erat. xxx. milia personarū. habebatq; xl. milia p̄sepia equorum currilium. et xij. milia equestriū. Et. iij. Re. iij. habetur: q; deus dedit Salomoni diuitias et gloriā: vt nemo fuerit ei similis in regibus cūctis retro diebus. omnesq; qui remanserant de amorreis. et heis gebuseis. ferezeis. fecit sibi tributarios. Regina quoq; sabba dedit, sibi. cxx. talēta auri et aromata multa nimis. gēmasq; p̄ciosas. Et iij. Re. x. dicitur: q; erat p̄odus auri qd̄ offerebat Salomoni p̄ singulos ānos sexaginta milia et sexaginta sex talentoz auri. excepto eo qd̄ offerebant viri qui erant super vectigalia: et sup̄ negociatores: et omnes reges arabie ducesq; terre: ita vt a nostris estimetur introitus ordinarius Salomonis. quatro milioni et cinquecēto cinquāta cinque milia et quatrocento quaranta ducati: sine alijs introitibus communibus. Est autē sciendū q; talentū est triplex s̄m Catholi-

con. Primum est quinquaginta libzarū: s̄m aliquos septuaginta duarū libzarū. s̄m alios. cxx. libzarū. Sumendo autē mediū scz q; esset. lxxij. libzarū. introitus eius ascendebat ad quadraginta septem milia et noningenta quinquaginta duo. libzas auri. Libza autē auri valet circa nonaginta ducatos. De hoc vide dominum Antoninū in secunda parte summe. Argentū quoq; illis diebus erat in tanta cōpia: vt nullus precij reputaret. Fecit templū dei famosum in toto orbe: ad cuius opus pro excisione lapidum de montibus septuaginta milia virozū erant occupati: et in septem annis cōpleuit tam grāde opus. ij. parali. ij. Sapientia quoq; eius erat miranda: ad quam audiendā et videndā venit regina sabba a finibus terre: et plurimi de cunctis populis accedebant. Excebat enim eius sapientia omnium orientalium: egyptiozum sapiētiā: et cunctis hominib; sapientior erat. Et. iij. Re. iij. scribitur q; locutus ē tria milia parabolaz: et carmina eius fuerūt quinq; milia. Et disputauit super lignis. i. arboribus a cedro que est in libano vsq; ad ysopū que: egredit̄ de pariete. Et diseruit de iumentis et volucri-

Dñica in passione.

donec attingat ad illū. Et cū oī potēs de⁹ sit finis noster. Apo. primo. Ego suꝝ alpha ⁊ o p̄cipiū ⁊ finis. Ideo nuncq̄ hō gescit: nisi i visiōe diuine essentie. Exēplū naturale: est tale. Si. n. detur vna cupa triangularis ⁊ vnū pomū rotundū. ponaturqꝫ pomū i cupa nō replebit: qꝫ est dissimile ⁊ disproportionata. Mā figura sperica non replet figuram triangularem: nec ecōuerso: posito pomo sperico in figura triangulari: adhuc tres anguli vacui remanebūt. Res tamē eiusdem figure ⁊ proportionis: vna aliam pōt replere. Similiter est de anima humana que licet non habeat figuram corporalem: hꝫ tamen spūalem: qꝫ ad imagineꝫ trinitatis ē creata. Ideo ē figure triangularis: cui⁹ tres anguli sunt: memoria: itelligentia: voluntas. Adūdus hꝫ figuraz spericam fm Ioh̄m. i. de celo ⁊ mundo. Terra enī ignis: aer: ⁊ aqua: planete: ⁊ stelle: habent figurā spericā ⁊ rotundā. Et sic omnia illa sunt q̄si vnuz pomuz rotūdū. Itaqꝫ si ponat totus mūdus i corde hominis: seu i aia humana: ita vt hō sit dñs totius mūdi: sicut fuit Alexander: adhuc cor hominis nō ē repletū. Restāt tres anguli vacui. s. memoria: itellec⁹: ⁊ volun

tas. Deus autē ē eiusdem figure cum anima: cum sit vnus in substantia: ⁊ trinus in personis. Sic anima vna in substantia: ⁊ trina in potentijs. Ideo solus deus potest satiare ⁊ quietare homines. Pater replet memoriā. Filius itelligētiā. Spūssanctus voluntatem. Vnde Dauid in ps. Satiabor cuz apparuerit gloria tua. Ergo reliquendus ⁊ calcādus ē mundus: qui stabilis: pulcher: bonus: delectatiōe ⁊ facietate plen⁹ vr: sꝫ sed⁹: ⁊ imūdus: instabilis malignus: ⁊ ifaciabilis ē. Audi dignissimū ⁊ memoriter tenendū exēpluz. Quidā iuuenis: cui mūdus plurimū placebat. semel dum esset i ecclia vidit mulierē quādā: in facie: in oculis: in fronte: ⁊ i parte anteriori: totius corporis pulcherrimā: ⁊ mix imodū decoratā. Ad quā respiciēs: rātā eius pulchritudinē miratus ē: ita vt oculos in eā cōtinue fixos teneret: que ⁊ sibi magnopere placebat. Cū vō populus recessisset. hec domina iuuenē ad se vocauit ⁊ dixit. Placet ne tibi aspectus: decor: ⁊ pulchritudo mea. Cui iuuenis ait. Placet egdē. Tūc illa cū spatulis se vsus iuuenē reuoluit: dicēs. Adō respice ⁊ diligēter cōsidera. Resperit ⁊ vidit totā apertā ipsam: ptem

De morte. Sermo. xli.

posteriorē dorsū in qua vidit se-
ditatē: nīmīā turpitudinē: scatu-
riētes vermes: stercoza et ferorez
eralantē. Et sic euauit. Tūc in-
tellerit prudēs iuuenis hāc esse
mūdi vitā fallacē et pditricē: in-
stabilē: malignā et insatiabilem.
Quāobzē mūdū relinqēs: re-
ligiosus effectus sanctissime vi-
xit. Igit et vos amatores mūdi
expgiscimini et lassate lo instabi-
le mūdo: lassate lo maligno mū-
do: lassate lo infaciabile mūdo.
Et sic habēbitis hic gratiam et
alibi gloriā. Amen.

¶ Feria scda dñice passionis.

De morte. Sermo. xli.

O dicū tempus vo-
biscū sum. Joan. vii.

m

Si mens humana
obcecata petis: fero-

citatem mortis frequenter cogi-
taret: vniuersas mūdi vanitates
delicias oēs: cūctaqz vitia prō-
pte calcaret. Ait enī Aurelius
Augu. Nihil est qd sic reuocet
a pctō qz frequēs cogitatio mor-
tis. Idē et moralis Greg. cōfir-
mat dicēs. Nihil adco valet ad
domāda carnalia desideria: sic
cogitare q̄lis sit futura ipsa mo-
ritura caro. Et lz miser hō deli-
tīis et voluptatibz iuolutz: nōnū
qz lōgo tpe viuē videat: cito ta-
mē p̄terit ei⁹ vita q̄ delectabilis
apparebat. Vnde et cunctis be-

niuolis et amicis: in supmo spū
cōstitutis: merito dicere potest.
Adodicū tps vobiscuz sum. que
fuerūt verba in euangelio reci-
tata. In quo tria singularia do-
cumenta habemus. ¶ Primū
documētū qz multi querūt xp̄z
et nō inueniūt: qz nō querūt vbi
est: sed vbi nō est: videlicet in ho-
noribz et pōpis ac mūdi hui⁹ va-
nitatibz. Hoc patet p̄ma euan-
gelij parte ibi. Queritis me et
nō inuenietis. ¶ Scd̄z documē-
tū qz quicūqz sitit et cupit bona
vel tēporalia v̄l spūalia accedat
ad xp̄m: qui dat oibus affluen-
ter et abūdāter. Hoc pz ibi. Si
qs sitit et̄. ¶ Tertiū documētū
qz qui credit in xp̄z: corde et ope-
ribz gratia spūsancti abūdāt in
eo. Hoc ibi notat. Qui credit ī
me et̄. et per n̄s laudabiliter vi-
uit: nec timere postmodum pōt
mortē. De qua tria videbim⁹.
¶ Primo mortis necessitatez.
¶ Scdo mortis potestatem.
¶ Tertio mortis dolorositatez.
¶ Primo cōsiderare debem⁹
mortē necessitatē. S. nāqz doc.
in pria sede. q. i. ar. ij. Et in p̄ma
par. q. v. ar. ij. et q. lxxxv. ar. iij. Et
Arist. ij. ¶ Hoz dicunt qz cause
hnt ordinē inter se. Que quidē
sunt quattuor principaliores. vz
cā finalis: cā agēs: cā formalis:
et cā mālis. Si igit cōsideram⁹

¶

Feria. ii. *Diñice passionis.*

hoiem *fm* *cām* *efficientes*: que est de⁹ gloriosus: certe hō est immortalis et incorruptibilis. vnde s. doc. i. par. q. xcviij. ar. i. dicit. Et pte cause efficiētis que est de⁹: in statu inocētie: erat hō incorruptibilis: qz deus dederat homi donū iusticie originalis: per qd hō p̄seruari a corruptiōe et morte. Propterea Sap. i. dī. De⁹ mortē nō fec. Si vero p̄sideramus hoiem *fm* *cām* formales: sicut dicēdū est: qz hō est immortalis: qz forma eēntialis hois: est aīa rōnalis: que *fm* suā nām ē immortalis: et incorruptibilis: et quātū de se est: appetit māz incorruptibile. Si n. forma corporis celestis: ppter suā nobilitatē et p̄fectionē ita faciat appetitū māe: vt nō appetat aliā formā: p̄p̄ qd dīcū⁹: māam corporū celestium esse incorruptibilem: vt ait Ari. p̄mo. d. celo et mū. Multo magis aīa rōnalis que est nobilior forma q̄ forma corporū celestium: deberet hoc facē. Non ergo ex defectu ipsius aīe est: qz corpus sit corruptibile: sed poti⁹ quātū in se est esset incorruptibile. Vex si. iij. p̄siderem⁹ hoiem *fm* *cām* māle: mors est hoī nālis: qz est p̄posit⁹ ex p̄ijs. Qd sic p̄bat. Qd ē cōpositū ex p̄ijs necessario ē corruptibile: vt oñdit P̄hs. ij. et viij. P̄hy. et in li.

de morte et vita. Contrariū: perse est cā corruptiōis. Et ibidez dicit. Qd ē qd corrupit sine p̄cedēs: sine p̄ se: corrupit a suo p̄rio. Et itez ibidē. Vbi nō est p̄riam: ibi nō est corruptio. Et in p̄mo de celo et mū. Nihil ē corruptibile: nisi cuius p̄ncipia alterabilia sunt. Hoc eadez snia habet in libro. de generatiōe et corruptione. et i. r. Adetha. et in multis alijs locis: S; hō est cōposit⁹ ex p̄ijs. s. ex. iij. elementis et *fm* q̄litates eoz vt dīc P̄hs ij. de genera. et cor. et. iij. Adeth. que sunt caliditas: frigiditas: humiditas: et siccitas que sunt q̄litates actiue et passiue vt P̄hs declarat. ij. de gene. et cor. Tales enī q̄litates admodū quattuor inimicorū sunt in cōtinua pugna et discordia. Ex quarū discordia dissoluit rādez corporis armonia Accipe similitudinē de icarcerat⁹: qui nocte et die nitunt frangere carcerē et fugē: atqz ad p̄pria loca redire. Sic isti quattuor incarcerati corpus frangunt et destruunt: vt ad loca p̄pria reuertant⁹: vt. s. leuia sursum: et graua tendāt deorsuz. Hoc declarat Arist. in. viij. P̄hy. dicēs. Omnia corrupta vadunt ad ea ex quibus composita sunt ergo homo est necessario corruptibilis. s. necessitate que sumitur ex

De morte. Sermo. xli.

parte cause materialis : que est necessitas absoluta: vt ait p̄s i ii. *Phy.* Ideo Arist. in libro de causa lōgitudinis ⁊ breuitatis vite. dicit. Impossibile est habēti materiā: nō existerē corruptibile. Et ita p̄ hominēz consideratum fm causam materiale[m] necessario esse mortalē: ⁊ si uiueret mille milia annorū: tandem moritur. Dixit. n. Adā primus parens noster nongentis triginta annis ⁊ mortuus est. Dixit Seth. nongentis duodecim annis ⁊ mortuus est. Dixit Enō nōgētis quinq; annis ⁊ mortuus est. Dixit Adalaleel octingentis nonaginta quinq; annis ⁊ mortu⁹ est. Dixit Jaretus nōgētis sexaginta duob⁹ ⁊ mortuus est. Dixit Adusalē nōgētis sexaginta nouē annis ⁊ mortuus est. Dixit Lamech septingentis septuaginta ānis ⁊ mortu⁹ est. Dixit Mee nōgētis quinquaginta ⁊ mortu⁹ est. Fuit insup qdā Joānes de tēporibus: armiger Caroli magni qui vixit trecentis annis ⁊ sexaginta vno: ⁊ tñ anno dñi. iij. o. mortuus est: vt refert dñs Martin⁹ in cronica. Propterea Jero. ad Heliodorū de morte Nepotiani. ait. Debemus igit⁹ nos aio premeditari: quid aliquando futuri sumus : ⁊ q̄ velimus

nolimus lōgius abesse nō pōt. Mā si nōgentos vite excederemus annos vt ante diluuium vivebat humanū gen⁹: ⁊ Adusalē nobis tēpora donarent: tñ nihil esset preterita vite lōgitudō que esse desisset. Et. n. iter eum qui decē vixit annos ⁊ illū qui mille: postq̄ idē finis vite aduenerit: ⁊ inexcusabilis mōtis necessitas: trāfactū oē tantū dē est: nisi q̄ magis senex: onustus pctōrūz fasces p̄ficiscitur. Optia queq; dies miseris mōtalibus: cui: p̄ma fugit subeunt morbi: tristisq; senectus. Et labor: ⁊ dire rapit i clemētia mortis. h̄ ille. Si autē cōsiderem⁹ hominē fm cām finalez: mors est hoi necessaria. Finis. n. p̄p quē creatus est hō: est vt videat diuinā essentiā ⁊ ea fruatur. vñ Lactātius in lib. vij. c. vi. ait. Ideo co mūdus factus est vt nascamur. Ideo nascimur vt agnoscamus factorē mūdi ac nostri deum. Ideo agnoscimus vt colamus. Ideo colimus vt immortalitatem pro mercede laborūz capiamus. Quoniā maximis: laboribus cultus dei cōstat. Jō premio immortalitatis afficimur: vt similes angelis effecti: sūmo patri ac deo: in perpetuū seruiamus: ⁊ simus eternū deo regnū. Hec summa rerum est:

Feria. ii. Dñice passionis.

hoc archanū dei. hoc mysteriūz
mūdi. hec ille. Talis autē dei vi
sio et fruitio est paradisus: ē bea
tudo finalis: est gloria sempi
terna. Ro. vi. Nūc vero libera
ri a peccato serui autē facti deo
habetis fructū vestrū in sancti
ficationē. finē vero eternā. Hāc
autē visionē beatificā: nullus pōt
sequi: nisi prius moriat̄ morte
corporali: iuxta illud: quod dixit
dñs moysi. Exo. xxxij. Non. n.
videbit me homo et viuet. Ergo
pp hāc causam mors est neces
saria. Et h̄ dicebat apd̄ Phil.
i. Coartor autē ednobus: deside
riū habēs dissolui et esse cū xp̄o
Et ideo. s. Doc. in. iij. sen. d. xlix.
q. i. ar. i. dicit. Quod mors appe
tibilis pp beatitudinē. Concur
rentibus his causis: verissime
dicere possum⁹ illud: qd̄ sapien
tissima mulier affirmabat: scđi
Re. xiiij. Dēs morimur et qua
si aque dilabimur in terrā: que
nō reuertunt. Cū qua 2 cor. Se
neca ad Lucillū. d. Corpora no
stra rapiūtur fluminū more: ni
hil ex his que videmus manet
ps. Meste cecinit. Quis est hō
qui viuet et nō videbit mortē?
Apl̄s paulus hebre. ix. Statutū
est hoibus semel mori. Et Ja
cobi. iij. Vita me vapor est ad
modicū parēs. Et Jerō. in epi
stola ad amicū egrotū. Neces

se est enim vt qui venerit tran
seat: vbi gerit vitā peregrinam
maxime cūz Saxon prestatus
fit Unus inquit itroitus ad vi
tā: et simul exitus. Quid ergo le
ticie nobis p̄t occurrere: vbi pri
mo discit̄ flere: et inter ipsa cu
nabula: et in ipso vite vestibulo
nihil aliud nobis de mūdo: q̄
fletus occurrit: Limina mūdi
calcauimus cū fletu transituri.
Equidē o angustū anxiūqz tē
pus vite mortalis: vbi cū initio
noiatur finis. Initiū nostrū cū
fine sumpsimus. Jā captus est
morte q natus est. hec ille. Mis
igitur p̄z necessitas mortis. Ad
eius igitur potestatem conside
randam accedamus.

Secundo principaliter
mortis cōsiderare de
bemus potestare. Nic
occurrit oportune querendus:
vtrum sit possibile alicui mor
tis imperium euitare? Respō
de. Siquis foret talis: aut hoc
esset pp potentiā. aut ppter sa
pientiā. aut ppter diuitias. aut
propter sanctitatem. Sed nullo
istorū modorū qui sapientiā mor
tis dñum pōt euidere. Ergo
mors nullo mō euitari potest.
Primo nō pōt euitari p potē
tiā. Mā potētissimi fuerūt gigā
tes et mūdi principes. et tamen
de ipsis mors imperiose trium

De morte. Sermo. xli.

phavit. Potentissimus fuit. **L.**
Cesar: qui de carthagine: gal-
 lia anglia: et hispania triūpha-
 vit. Quiq; tot regnoꝝ ac puin-
 ciaz iperū gessit. Et tamē. xxij.
 vulneribus a Bruto Crasso pñ-
 cipalioribus amicis cōfossus. a
 morte superatus est. Potētissi-
 mus fuit. **Octavianus.** qui tan-
 tuꝝ rēpublicanā romanā adau-
 sit. vt augustus dicere. sub quo
 et christus natus est. florēte vni-
 uersali pace et tñ a morte pstra-
 tus est. Potētissim⁹ fuit **Pha-
 rao** rex egypti. qui et dei populū
 est affligere. et tñ superāte mor-
 te in mari rubro submersus est
 Potētissimus fuit **Nabucho-
 donasor** rex. qui totū orientem
 subiugavit. et inde a morte mise-
 rabiler deuctus est. Potētis-
 simus fuit **Alexander magnus**
 qui quasi totū orbē subdidit. et
 tñ in. xij. anno regni eius. mors
 ei finē iposuit. Potētissim⁹ fuit
Mero: qui aureis retibus pesca-
 bat. et tñ in. xxij. anno fm **Eu-
 tropiū:** a morte precipitatus est.
 Potētissim⁹ fuit pñceps **Ho-
 losernes:** q populū dei degluti-
 re venerat: et tñ a morte p ma-
 nū **Judith** vidue denictus est.
 Potētissim⁹ fuit **Dioclitianus**
 qui fidē xp̄i seuisse psecutus
 est: et tñ veneno ex vita sublatus
 est. Potentissimus fuit **Attila**

rex vinnorū: qui destructa: qua-
 si tota italia: accepta in vxore
Philippi imperatoris sorore:
 tñ nocte p̄ma nuptiaz: sangui-
 ne per nares fluēte: a morte in-
 teremptus est. Potentissimus
 fuit **Antiochus** iudeoꝝ psecutor
 et tñ scaruriētib⁹ ex corpore ver-
 mibus: a morte supatus ē. Sꝫ
 qd potētissimos prioris seculi
 cōmemoro: **Domestica** et nre
 etatis crepla petamus. Poten-
 tissimus fuit **Alphōsus** rex sic-
 lie: qui tot regnis imperavit: et a
 morte tandē deuctus fuit. **Po-
 tētissimus** fuit **Franciscus** fortia
 qui post innumera p̄elia: tādē
 mediolanēsis dux effectus: tñ a
 morte victus occubuit. **Potē-
 tissimus** fuit eius filius **Salea-
 tius** dux mediolani qntus: q in
 finito pene auri pōdere cōgre-
 gato et semp armatorū cuneis
 circūseptus: dū in tēplo p̄tho-
 martyris **Stephani** securissi-
 mus videret: in ipsi⁹ sancti festi-
 uo triūpho a morte miserabili-
 ter extinctus est. **Potētissimus**
 fuit dux **Burgūdie:** cuius fama
 torū terrore cōcutiebat orbē: et
 tñ miserrime et ignominiose a
 morte subactus ē. Quid plura?
 Adors potētior est cūctis: cui⁹
 dominio etiā potentissimi sub-
 iugatur. Audi **Jeronymum** de
 morte **Neptoliani.** Verses ille

Feria. ii. Diuice passionis.

rex potentissimus qui subuertit montes. maria constravit: cum de sublimi loco: infinita hominum multitudinem et innumerabilem vidisset exercitum: fleuisse dicitur: eo quod post centum annos nullus eorum quos tunc cernebat supersuturus esset. Et infra. **O** si possemus in tale ascendere specula: de qua vniuersa terra sub nostris pedibus cerneremus: iam sibi ostenderem totius mundi ruinas gentes gentibus: et regnis regna collisa. Alios torqueri: alios necari, alios absorberi fluctibus: et non in xerxis exercitu: sed totius mundi boies qui nunc viuunt in breui spacio defuturos. **S**eris ne obsecro te: quoniam infans: quoniam puer: quoniam senex factus sis? Quotidie morimur: quotidie commutamur: et tamen eternos nos esse credimus. hec ille. **S**ecundo mors euitari non potest propter sapientiam. fuerunt plurimi sapientissimi a principio mundi in omni scientiarum genere: qui tamen a sua sapientia ex manibus mortis se ipsos eripere non potuerunt. Sapientissimus fuit Salomon, et in sua sapientia mortis nexu euadere nesciuit. Sapientissimus fuit Architophel. Sapientissimus fuit Lato. Sapientissimus fuit Democritus. Sapientissi-

mus fuit Socrates. Sapientissimus fuit Plato. Sapientissimus fuit Aristoteles. Sapientissimus fuit Auerroys cordubensis commentator magnus. Sapientissimus fuit Auicenna. Galienus. Hypocras. Adesue Albertus magnus. Petrus de abano: conciliator: ceterique philosophi et medici: qui suis scientiis et arte medicinarum: mortis remedium adinuenire non potuerunt. Sapientissimus fuit Marcus Cicero. Virgilius. Lucanus. Titus liuius. Plinius quoque maior. Plinius minor. Catullusque: qui tres ex antiquissima ciuitate verone clara originem trabentes: et tamen mortui sunt. Adortui quoque sunt grammatici: rethorici: subtilissimi: Logici. Astrologi. Geometrici. Arismetrici. Aduffici. Legiste. Canoniste: et maximae ac profundissimi theologi. De quibus omnibus. **Isa. xxxij.** Vbi est litteratus, vbi verba legis ponderas, vbi doctor paruulorum. hec ille. **T**ertio mors euitari non potest propter diuitias. Extiterunt multi qui amplissimis diuitiis referti: neque argento: neque auro: neque gemmis neque localibus nec lapidibus preciosis: neque cumulatissimis thesauris: mortis vulnus decli-

De morte. Sermo. xli.

nare potuerunt: immo omnes diuitias eorum alienis dimiserunt. Job vigesimo septimo. Diues cum dormierit nihil se cum afferet: aperiet oculos suos et nihil inueniet. Et idem decimo septimo capitulo. Conclufit gemedo sic inquit. Solum mihi superest sepulchrum. Quarto mors non potest curari propter sanctitatem. Adeo mors rapacissima est: ut neque virtutem neque sanctitatem vereat. Patriarche quauis maria de uotione pollerent: eos tamen rabida mors expugnauit. Preualuit aduersus diuinos prophetas. Adortui sunt sanctissimi apostoli. Adortui sunt incliti martyres. Adortui sunt confessores lucidissimi. Adortui sunt exempla heremite. Adortue sunt illibate virgines. Quid alios commemoro? Adortuus est et ille sanctus sanctorum redemptor noster verus deus et verus homo. Adortua est et mater eius gloriosa et intemerata: ac totius mundi et celorum domina. Dominus Iesus in persecutione positus per Theophilum Alexandrie episcopum. hec verba protulit socijs dicens. Dixi vobis. Vita est vita presens: cuius et tristitia et leta pertranscunt: Mundine sunt que cernimus omnia. Vendi-

mus et emimus: modo diuertemus. Non patriarchis meliores sumus. Non prophetas et apostolos antecellimus: ut immortalis nobis hec vita permaneat hec ille. Quis ergo non defleat: non ploret: non lachrymetur cum iam certissime cognoscat se non posse euadere mortem crudelem et amaram? Non certe per potentiam. Non per scientiam: non per diuitias: non per sanctitatem. O mors crudelis. O mors rapax. O mors tyrannica. O mors amara. De qua ait Eccle. xli. O mors quam amara est memoria tua. Amara inquam: quia tu coniuncta disungis: sociata separas: conglutinata dissoluis. Amara: quia filium rapis a patre: a matre filiam tollis. Amara: quia uxorē a viro: et virum diuidis ab uxorē: fratrem a fratre: amicum ab amico: vicinum a vicino rapere non desistis. Amara: quia ab homine aufers visum: tollis auditum odorem: gustum: tactum. Amara quia relinquit corpus turpe: deformē: horribile ad videndum: ut omnes tereantur ad cadaueris aspectum. Quod sit verum aspici te hic. Habeas caput mortui horribile et deformē quantum possibile est: et illud populo ostende dicens: versus populum. Quid.

Feria. ii. dñice passionis

in hac vita isto spectaculo horribilibus. **O** caput ubi sunt capilli tui flavi: tanta diligētia nutriti. **U**bi lucentes oculi. **U**bi decora facies. **U**bi tersa frons. **U**bi rubicunda labia. **U**bi dētes. **U**bi lingua loquax. **U**bi palaium. **U**bi guttur. **U**bi cerebrum. **U**bi intellectus agēs. **U**bi itellectus passibilis. **U**bi memoria. **U**bi voluntas. **U**bi altum et subtile ingeniu. **U**bi sensus cōmunis. **U**bi imaginatio. **U**bi excogitativa potentia. **U**bi anima tua florida: et candens. **U**bi candidum pectus. **U**bi mollissime manus. **U**bi deniq; corpus tuum egregie organizatum responditur. **H**ec mihi quia mors amara: mors rapax: mors crudelissima his oib; me priuauit. **E**t ut me videtis tam deforme et tam horribile me dereliquit. **Q**uod et similiter mors ipsa de vobis faciet cum nemini parcat. **I**deo coneminu virtuose viuere: ut corpore terre relicto: saltem animam celo locare possitis.

Ertio p̄cipaliter mortis cōsiderare debem; dolorositatem. **M**aximus nēpe dolor et maxima tristitia causatur in mente moriētis: q̄; maxime p̄ctōris: cū cōspicit se priuari maximis et potissi-

mis bonis: que supra oia in vita dilexerat: quoruz. s. primū est. **P**rimū forma substācialis. **S**cđm gloria mundialis. **T**ertiū abundantia t̄p̄alis. **P**rimū igitur bonuz cuius priuatione moriens: acerbissimum dolorē patitur: est forma substācialis. s. aia. **N**ā ipsa aia quantū ad suā essentiā ut **I**phs ait. in. iij. de aia: est tota in toto: et tota in qualibet pte corporis. **U**nde non est aliqua pars sic parua: sic vilis in corpe humano: q̄n; uiuit: in qua non sit tota aia essentialiter et per suam naturam. et nō est soluz in cerebro vel capite. ut dixerunt quidā reprobati a **I**pho in. i. de aia. sed tota indigito pedis. tota indigito manus. tota in capite. **E**t breuiter tota est ubiq; essentialiter vtens sensibus exterioribus ad suas operationes. **U**nde **A**ug. in. vi. de trini. c. xix. ait. **C**reatura quoq; spūalis sicut est ania. est quidē in corporis cōparatione simplicior. sine cōparatiōe autē corporis multiplex est. etiā ipsa nō simplex. **N**ā ideo simplicior est corpe. qm̄ nō mole diffundit per spaciū loci. sed in vno corpore. et in toto tota est. et in qualibet parte eius tota est. **H**ec ille. **S**ed in pia morte sceulente. totum hec naturale bonū destrui

De morte. Sermo. xli.

tur & anihilatur. vsq; a deo. vt ipsa aia nō sit in corpore: nec cēntialiter. nec virtualiter. nec in toto corpore. nec in aliqua parte ipsius corporis. qz ab eo totalit̄ aufertur & separatur. deserens omnes sensus interiores. & exteriores. qz nō amplius videt. nō audit. nō odorat. nō gustat. non palpat & huiusmodi. **O** qualis dolor: qñ aia separatur a corpore. **M**agnus utiq; dolor: magna afflictio magnū tormentū est in eius separatione. Est eniz snia tam **P**horū q̄ theologorū. qz in tota rez natura nō reperitur tam intēsus amor: qualis ē inter aiaz & corpus naturaliter loquēdo. **A**deo vt aie sanctorūz semper desiderēt suorū corporū vnionem: qz ad ipsa sua corpora: quendam naturalez appetitum habēt vt ait Aug. xij. sup Gen. c. i. doc. in prima secunde. q. iij. ar. v. **R**eperiunt eniz summi & intēssimi amores in hac vita: vt p̄ris ad filium: & vxoris & ad virū: & huiusmodi. **O**bi aut̄ inuenit̄ vebemēs amor: in priuatione ipsius boni: inuenit̄ & vebemens dolor. **C**um ergo inter aiaz & corpus sit maxim⁹ amor: sequit̄ qz in eorū separatione interueniat maxim⁹ dolor. **N**am s̄m Augustinum: dolor in amore fundatur. **I**n tali enim sepa-

ratione vt pulchre profequitur: dñs **P**etrus damian⁹ in quadam epistola dolet caput: dolet cerebrum: caligantur oculi: aures obsurdescunt: lingua ingrossatur: intellectus obumbatur: memoria hebetat: facies pallescit: supercilia deprimūtur: nares subtiliātur. **C**ōtremiscit cor: debilitantur mēbra cuncta: & cōquassant̄ viscera. **A**doriēs clamat: suspirat: gemit: eiulat dicēs. **H**eu heu: oy oy: ha ha ha. **O** quanta anxietas. **O** quanta tristitia. **O** q̄ magna est angustia in tali separatione. **S**i enim in incisione vnus membri: tanta est passio qz multotiens fit spasmus: cogita quantus est dolor in tota anime dissiūctiōe. **Q**uis expr̄mere. **Q**uis enarrare: quis persuadere potest doloris acerbitem & spasmus in dissolutione anime a corpore. **C**erte nullus. **V**nde san. **D**oc. in. iij. sententia. distin. xliij. q. iij. dicit. qz mors in quantum priuat primo bono. s. esse quidem est bonum naturale: est maxima penarum. **H**oc confirmat **P**hylosoph⁹ in. iij. **E**thicorum. c. xv. vbi dicit. **T**erribilissimum autem mors. **E**t in libro de spiritu & anima dicitur. **A**nima recedens a corpore trahit omnes potētias secum: sensum: ymaginationem:

Sera. ii. dñice passionis.

rationem: intellectum: intelligē-
tiam: concupiscibilitatem. Et
his fin merita afficit ad dolo-
res et delectatiōes. ¶ Secundū
bonū in hac vita est gloria mū-
dialis. Hoc bonum maximū:
immundum ab hominibus ap-
petitur. Unde *Quidius* in. iiii.
libro de tristib⁹ ait. Veniā nō
paruas animo: dat gloria lau-
des. Et facunda facit pectora:
laudis amor. Et *Tullius*. Ho-
nos alit artes: q̄q; ad studia ac-
cenduntur gloria. Et *Gregori-
us*. libro moralium. et in decretis.
distin. xlvij. c. Omnes huius se-
culi dilectores: in terrenis reb⁹
fortes sunt: in celestibus debi-
les. Nam pro tēporali gloria:
vsq; ad mortem desudare ap-
petūt: sed pro spe perpetua nec
parum quidem in labore substi-
stunt: hec ille. Sed quo tandem
pergit tanta gloria: tantus ho-
nor: tanta fama: tāta celebritas:
et tam tumida excellētia. Certe
ad nihilum: quia mors crude-
lis: eam ab omnibus aufert.
Quos enim vita gloriosos sub-
stulcrat: mors ignominiosos d-
iecit. Dñ *Isa. xl.* Omnis caro
fenu: et omnis gloria eius quasi
flos agri. Et siccatū est fenu: et
cecidit flos. Legit enim de *Ale-
xandro magno*: qui invita tam
excellēs et gloriosus extitit: q̄ la-

pis quidam sibi fuit missus: qui
positus in vna pte statere. pon-
derabat plus q̄ omnia quecun-
q; poni possent in alia parte.
¶ Posito vero puluere super la-
pidem. minus ponderabat. q̄
quodcūq; aliud. quod poni pos-
set in alia parte statere. Quod
videntes etiam multi sapientes
mirabantur plurimum. Ho-
rum autem vnus ait. *O Alexā-
der*: iste lapis vobis demōstrat
quid estis. Nunc enim plus pō-
deratis q̄ totus mundus qui
vos faciare non potest. Sed po-
sito super vos puluere in morte:
minus eritis: et minor erit glo-
ria vestra q̄ aliquid mundi.
¶ Tertium bonum in hac vita
est abundātia tēporalis: vt sunt
diuitie que magnope desiderā-
tur: adeo vt dicat *Bernardus*
in sermōe de regno spūali. Trā-
sis maria vt diuitias acgras: et
aliū orbem tibi aperis nauigā-
do: fm sapientē: tribus digitis
distans a morte patriam fugis
relinquis parentes: filios ne-
scis: dimelleris ab vxore: et om-
nium necessitudinum obliuisceris:
hec ille. Et tamen in morte
relinquitur. *O mercatores*
quid ex tot trafigis et mercan-
tibus portabitis? Nihil. *O di-
uites* qui estis tam duri: tam
tenaces: tam auari erga paren-

De morte. Sermo. xli.

tes: erga amicos et christi pau-
peres: quid vobiscum feretis?
Audite David psalmo. Dormierunt somnum suorum et nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Et Bernardus ait ubi supra. Diuitie cum labore acquiruntur: cum timore possidentur: et cum dolore amittuntur. Thesaurizas et ignoras cui congregabis ea. Queris ut acquiras: acquiris ut perdas: prodes ut doleas. hec ille. Saladinus rex saracenorum morti appropinquans: sudarium quod post mortem induendus erat: sibi iussit presentari: illudque per totam civitatem deferri fecit: et proclamari. Tunc tamen de omnibus rebus mundi: et de omnibus diuitiis ac thesauris suis: rex magnus saladinus secum defferret. ¶ Quartum bonum est voluptas corporalis. Hec die noctuque a sensualibus queritur. Et tamen cum mors aduenerit: hec penitus deficiet. Deficient delicata cibaria: diuersitates vini: varietates confectio-
num: cibi exquisiti: varij sapes: mollicies lecti: linteamina subtilia: camisie tenues et morbide deficient fuci: come: aque fortes: odor muscati: apparatus mensarum argenteus: gemme: tot vestium mutatio. Deficiet carnis cura: carnis delectatio: carnis

luxuria: amor mundi tandem deficiet. Et quid erit post hoc? Deus quod ceci sunt mundi amatores. Ecce mors in ianuis. Ecce continuo insidias ponit. Ecce ubique et semper sagittis suis acutissimis minatur: et tamen miserabilis homo non aduertit quid sequitur: post breue solacium: quid eueniet. Ait sapientissimus Eccle. x. c. Cum morietur homo hereditabit serpentes vermes et bestias. Ideo Bernardus in libro meditationum. Quam sciret et intelligeret ac nouissima prouideret. Dic mihi ubi sunt amatores mundi qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt? Nihil ex eis remansit nisi cineres et vermes. Attende diligenter quid sunt et quid fuerunt. Homines fuerunt sicut tu: comederunt: et biberunt: riserunt: et deduxerunt in bonis dies suos: in puncto autem ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermibus: et illic anima ignibus deputatur donec rursus infelici collegio colligati: sempiternis inuoluntur incendijs: qui socij fuerunt in vitijs: Una namque pena implicat: quos vnus amor in crimine ligat. Quid profuit illis inanis gloria: breuis letitia: mundi potentia: carnis voluptas: false diuitie: magna familia et magna

Feria. ii. dñice passionis.

cōcupiscentia: Vbi risus: Vbi iocus: vbi saltus: vbi iactantia, vbi arrogancia. De tantilla letitia: quanta tristitia. Post tantillam voluptatez: tam grauis miseria. De exultatione illa ceciderunt in magnam miseriam: in grandem ruinam: et magna tormenta. Nec ille. Propterea quilibet quantūcūq; scimus: quantūcūq; gloriosus: quantūcūq; abūdas: quātūcūq; voluptatibus refertus inuigilare debet atq; cordialiter secum cogitare mortis potentiam atq; seueritiam. Considerans. enim hoc abscentium: suas omnes delectationes et inordinatum amorem temperabit: maxime cū hō sit incertus de die mortis: de loco: de etate: de statu aut dispositione. Quapropter saluator noster. Mat. xxv. Dñs adinonebat di. Vigilate itaq; quia nescitis diē neq; horā. Et Eccle. xiiij. c. ait memor esto qm mors nō tardabit: Vba ista sunt ponderāda: et sepi⁹ mēte reuoluēda. Ergo ē i ianuis. Ergo a tergo hñ. Ergo semp insidiar. Nullus de morte fidat: qz vana et cassa ē fiducia ei⁹: ne vobis stigat sic cū dā accidit. Legit. n. d. quo dā iuvene dissoluto et mūdānis delectatōibus dedito: q morti semel obuiauit. Hanc turpē et deformē: cōsiderās: vidēs qz ei⁹ animosita: ē: arcū et crudeles sagittas: mirabiliter expauit. Sed assumpto spiritu: istāter petiuit: vt ex spāli grā ab ipā sequere tur aliqđ signū quo cognosceret mortē aā se vcturā: vt sic se pparare possz. Annuit ei⁹ p̄cib⁹ mors et se facturā spopōdit: qđ lasciuus iuuenis postulabat dicēs. Tibi p̄mitto et de p̄missione securus esto: me tibi signum fore daturā anteq; veniā. Dicitis Vbis iuuenis letior effect⁹ discessit: ac proinde in animam disposuit. Laratis habenis voluptates amplecti: sicq; vitam quasi securus ducebat. Trāseunt multi anni in quibus vota sua et desideria impleuit: de oratione: de elemosynis: de predicationibus: de confessiōe et de aliis salutiferis minime curans. Jam senex effectus lecto prosternitur: confidens multū sibi tēpus superesse: de suis peccatis nō cōterit neq; cōfitei. Ecce tādē anhelitu deficiēte: vltio vite termino appropinqre cepit. Cui i supremo spiritu iā cōstituto mors apparuit dicēs. Sufficit mō: tps ē: vt mea falce peras. Ille de falsitate mortē cepit valde cōqueri: eo q nō dedissz signū. Cui mors. D. fatue. D. ecce. D. miserrie: n̄ te fefelli. Neq;

De timore dei. Sermo. xlii.

enim vnum nū tibi dedi signū: sed cētū & mille. Quādo caput aliqñ tibi doluit erat vñ signū. Quādo stomachus lāguebat erat alterū signū. Quādo cāpa na pro alio mortuo pulsabat: erat aliud signū. Et ita forsitan milies te admonui. Nūc autēz necesse est vt venias. Inuitus itaqz & desperatus mortu⁹ est. Nō est ergo dñdendū de longiori vita: sed iugi meditatione celeritas mortis pensanda est.

Ait. n. Plato. Omniū sapiētū vitā meditationē cē mortis. Et Eccl. vij. dī. Ademorare nouissima tua & i eternū nō peccabis Sic. n. mors pparatos & dispositos nō iueniet: cui & letāter occurremus: vitā ppetuā sperantes. Quia vt ait August. in. i. de ci. dei. Impossibile est bene viuere. & male mori. Quod nobis concedat xps. Amen.

¶ Seria. iij. dñice passiōis. De timore dei. Sermo. xlii.

q Verebant eū iudei interficere. Jo. vij. Qui vicia & peccata vitā cupit iter reliq̄ que ad hoc efficacissimū remediū prebēt: potissimū est timor dei. Ait. n. sapiētissimus Salomō. Prou. c. xv. Per timorē dñi declinat ois a malo. Et Chriſo. Solus dei timor est: qui mētes

colligit: fugat crimina. innocentiā seruat. Hunc timorē de iudei nō habuerūt. Jō querebant xpm interficere: vt inquit verba assumpta & in euāgelio recitata. In quo tria notāda habemus. ¶ Primum notandū q malicia hoium aliqñ declinanda est ibi. Nō. n. volebat in iudeā ambulare. ¶ Scdm notandū: q in reb⁹ iportātie cōgruuz tēpus est expectādū. ibi. Tēpus meū nōdū venit. ¶ Tertiu notandū q timor humanus non finit veritatē cōfiteri: atqz publice eā referre. ibi. Nemo tñ palā loquebat de illo ppter metū iudeorū. Hunc metū & timorem seponentes: curabimus verum dei timores in nostris cordibus possidere. De quo tria occurrunt consideranda.

¶ Primum ē timoris diffinitio.

¶ Scdm est timoris inductio.

¶ Tertiu ē timoris fructificatō.

¶ Primum dñdendū circa timorē domini est diffinitio Albertus magnus in. ij. sen. adducēs diffinitionez Augustini sic dicit. Timor ē p̄turbatio animi in expectatione mali. Vnde. s. Doc. p̄ma scde. q. xliij. ar. i. Et si militer Albert⁹ vt. s. dīc. Obiectū timoris est malū futurū dñi statiuū. Et p̄s. ij. retho. Timor puenit ex fantasia futuri mali

Seria. iiii. Dñice passionis.

provenientis et debilitate virtutis. Et itez phs. iij. ethy. Timor ē expectatio mali. Et Damascenus lib. iij. Timor ē motus fm systolē. i. fm p̄ctionem. Systoles et dyascoles sunt due virtutes circa cor. Vna. s. systoles cōtrahit et restringit. Altera s. dyascoles aperit et dilatat. Vñ Alber. in. ij. de aia dicit. Ador⁹ cordis ē fm systolem et dyascolem. Et in. ij. sen. di. xxxvi. dicit. Obiectus timoris malū est: qđ dū cor fugit in seipsum p̄bit s̄z systolem. Hac preclara diffinitione habita: querit vtruz deus possit a nobis timeri. Et videt qđ nō. Nā vt phs. in. ij. rhetorice dicit. Illa timemus ex quib⁹ nobis mala pueniunt: qz vt dictū est supra: obiectū timoris est malū. Sed mala nō veniūt nobis a deo: qz ipse est summa bonitas: sed ex nobis ipsis fm illud Osee. xiiij. Perditio tua israel: tantūmō in me auxiliū tuum. ergo deus nō est timēdus. Hinc qđni rñdet. s. Doct. scđa scđe. q. xix. ar. i. d. Timor duplex obiectū hēre pōt: quorū vnū est ipsum malū qđ hō refugit. Et isto mō deus qui est ipsa summa bonitas: obiectū timoris eē nō pōt. Aliud aut obiectū est illud a quo malū puenire pōt. Et hoc mō de⁹ pōt esse obiectū

timoris inquantuz. s. ab ipso potest nobis imminere malū pene: et nō malū culpe: Inquantū fm suā iustitiā malos punit: flagellat atqz dissipat: quia iustus dñs et iustitias dilexit. ps. x. Vñ de Jo. in apoc. xiiij. clamat dñs. Timete dñm et date illi honore: qz venit hora iudicij eius. s. ad puniēdū: flagellādū: nō timētes: et nō tremētes suā maiestātē. Propterea dñs: prout scribit Adalach. i. ait. Si dñs ego suz: vbi est timor meus? Et Lactatius in libro de ira dei. c. vltimo sic dicit. Debemus hunc oēs amare qz pater est: et vereri qđ dñs et honorificare qđ beneficus: et metueri qđ seuerus. Vtraqz persona in eo venerabilis. Quis salua pietate nō diligat anime sue parentē? Aut qđ impune p̄renat eū qui rerū dominator: babeat in oēs verā et eternam p̄tatem. Nec ille. Timendus igitur est deus atqz summe honorādus. Quod tunc fit qñ nullus eum offendit: nec. scz mortaliter nec venialiter. qz vt Doc. s. dicit. scđa scđe. q. liiij. ar. ij. ad quartū. Timor dei operatur ad euitationē omnis peccati etiā negligentie. Et sic p̄z diffinitio cum solutione dubij: et hoc quantū ad primam partez principalem.

De timore dei. Sermo. xlii.

Secundum quod occurrit
considerandum circa ti-
morem domini vocat
iductio. Magister Guilielmus
par. sacri ordinis predicatorum
in summa de virtutibus plura in-
ducens ponit ad deum timen-
dum: sed ego breuitati vacans tria
tam adduco in medium.

Primum est dei potentia.

Secundum est dei scientia.

Tertium est dei iusticia.

Primo dico quod timere debe-
mus deum propter infinitam eius po-
tentiam. Sacri theologi querunt
vtrum potentia dei sit infinita.
Huic questioni respondet Doctor. s. in ques-
tionibus de potentia dei. q. i. arti-
culi. Et prima pars. q. xxv. Et in pri-
mo sententia. di. xlii. dicens. Potentia
dei est omnino infinita. sic. Illud quod
habet esse absolutum et indepen-
dens: et nullo modo receptum in ali-
quo: imo ipsummet est suum esse:
est infinitum simpliciter et omnino.
Sed potentia dei habet esse independens
et nullo modo receptum in alio. Er-
go potentia dei est infinita. Ma-
ior est. s. Doctor. in locis superius al-
legatis et permarime in primo
sententia. Adinot pars in libro de cau-
sis ubi dicit sic. Ens primum habet
virtutem simpliciter infinitam: quia ipsum-
met est sua virtus. h. ibi. Unde
philosophus volens ostendere quod omnia
dependent a deo sic dicit in pri-

mo de celo. A primo ente: com-
municatum est singulis esse: viue-
re et intelligere. his quidem clari-
us. his autem obscurius. Hoc idem
repliat idem philosophus in. ii. xi. et. xij.
methaphysicorum. et. viii. phisicorum. Et Da-
mascenus. Deus est infinitus.
eternus et incircoscriptibilis. Er-
go potentia dei est infinita. Et no-
ta quod duplex est potentia. scilicet actiua
et passiuua ut philosophus inquit. v. metha-
physicorum. et. ii. de anima. Potentia passi-
ua nullo modo est in deo: quia ipse
est liber ab omni passione: sed
potentia actiua que est princi-
pium agendi. Deus igitur est in
finite potentie: infinite virtutis:
infinite operatiōis. Et quibus
sequitur quod deus est valde timen-
dus. Quod sic declarat. Quan-
tū aliquis est maioris potentie
et virtutis: tanto magis est timen-
dus. Nam imperator est ma-
gis timendus quam aliquis alius
dominus temporalis: quia est dominus totius
mundi: ut ff. ad. l. rodian. de ia-
ctu. l. de peccatio: ut dicit lex. Ego
imperator: dominus sum totius
mundi. Et Baldus dicit. Im-
perator est tanquam stella matutina:
quod in medio nebule meridiona-
lis iminet. Et ratio est: quia populus ro-
manus transtulit in eum omnem potestatem
et iurisdictionem: ut pars. ff. de constitu-
tionibus principum. l. i. In spiritua-
libus. Non papa est magis timendus

Feria. iiii. Dñice passionis.

quia est vicarius dei: habens omnem potestatem sup animas: electus et assumptus in plenitudine potestatis. Patet hoc in decretis. ij. q. vi. c. Decreto. Et est de usu pali. c. Ad honorem. Et de processione prebende. c. Proposuit. Cum igitur deus sit summus dominus omnium dominorum: omnium pontificum: omnium imperatorum: quilibet eum timeat. Timeate ergo deum: quia eius potentia est infinita. Timeate deum: quia sicut cuncta creauit de nihilo: sic sua infinita potentia ea potest in instanti destruere et annihilare. Timeate deum: quia potest obturbare solem: lunam: et stellas. Timeate deum: quia potest inficere et corrumpere aerem et mittere pestilentiam: tam horribilem: quod nullus remanebit. Timeate deum: quia potest aperire terram et omnes submergere in baratrum inferni. Timeate deum: quia potest mittere fulgura: tonitrua et ignem de celo: et in puluerem omnes redigere: Timeate deum o domini temporales quia vestra potentia nihil potest. Timeate deum: o cardinales: o diuites: o nobiles: o mercatores: o artifices: o vani iuvenes: o vane mulieres. Timeate deum: timeate deum: timeate deum. Propterea Iere. x. ca. clamat. di. Quis non timebit te o rex gentium. Et Tuli. li. i. de natura. deorum ait,

Imposuistis cervicibus nostris semperiternum deum: quem dies et noctes timeremus. Quis enim non timeat omnia providentem et aduertentem: et omnia ad se pertinere putantem curiosum et plenum negocii? Et ad hunc timorem inducit nos christus Mat. x. Timeate cum qui potest animam et corpus perdere in gehennam. Et secundum mouens nos ut deum timeamus est eius clara scientia. Si quis quereretur unde est quod arbores et cetera plante non cognoscunt nec intelligunt. Respondit Philosophus in. ij. libro de anima. et. s. Doc. i. prima par. q. xiiij. ar. i. quod plante non cognoscunt propter suam materialitatem. Sensus autem cognosciturus est: quia receptivus est specierum sine materia: et intellectus adhuc magis cognoscitivus: quia est separatus a materia et imixtus ut dicitur a philosopho i. iij. de anima. Quando cum deus sit in summo immaterialitatis: quia est actus purus: ut dicitur Comentarior. xij. Adetha. Sequitur quod ipse sit in summo cognitionis h. s. Tho. His premissis dicam sic. Quanto res est spiritualior et simplicior: tanto est plurimum cognitiva. Deus est substantia simplicissima atque spiritualissima: carens omni compositione: ut declarat. s. doc. prima par. q. iij. ar. vij. Nam in eo non est compositio forme et materie. Non

Tulius

De timore dei. Sermo. xlii.

nature et suppositi. Non est et eentia. Non generis et die. Non subiecti et accidentis. Non actus et potentie. Non omnium est: quia omne compositum est posterius suis componentibus: et dependens ex eis. Deus autem est primum ens et a nullo dependens. igitur deus nullo modo est compositus. Ergo deus omnia videt et cognoscit. Veniat alia ratio sic. Deus est omnium creator. ergo omnia cognoscit tam bona quam mala: ut in vno quoque iustitia locum habeat. Pertinet enim ad iudicem habere scientiam et cognitionem omnium. scilicet iusti et iniusti: ut. ff. de iustitia et iure. l. iustitia. Sed dices. Quomodo est possibile quod deus intelligat et cognoscat: sciat et videat omnia que aguntur et maxime in occultis. Respondit magister sententiarum cum omni theologorum scola dicens. Deus est ubique per potentiam: per essentiam: et per presentiam. Quo modo autem hoc sit possibile. doc. secundum primam partem. q. viii. arti. iij. optime declarat dicens. Deus est in omnibus per potentiam in quantum omnia eius potestati subduntur. id est. nihil est in mundo quin illi subdati potestati dei: ita quod potestas dei omnia amplectitur: et sibi subicit omnia visibilia. scilicet et invisibilia: corporalia et spiritualia: celum: elementa: et infernum. Et non est impera-

tor: non rex: non aliquis alius dominus tam magnus et potens qui non sit sub dei potentia. Non papa. Non cardinales. Non alij prelati. Non mundi principes. Non fortes. Non robusti. Non grandes. Non paruuli. Deus insuper est in omnibus per essentiam: in quantum omnibus adest: ut causa eandem. id est. omnis creatura quecumque sit illa habet esse a deo: incipiendo ab ultimo seraphim usque ad minimam formicam: ipse deus est illud maximum ens. de quo propheta in. xij. metra. Et. s. Doc. prima parte dicit. Quod est maxime ens et maxime verum: est causa omnis entis et omnis veri. Est preterea in omnibus per presentiam in quantum omnia nuda et aperta sunt oculis eius. id est. deus cognoscit et videt omnia preterita. omnia presentia: et omnia futura. Hoc attestat Paulus. hebre. iij. di. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius. Et propheta de bona fortuna. De bene videt omnia preterita: presentia: et futura. Et iterum Paulus exclamant: ut patet ad Romanos. xi. c. dicens. O altitudo diuitiarum sapientie et scie dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius: Quis enim cognouit sensum domini? Aut quis eius consiliarius fuit? Aut quis potest dedit illi et retribuetur ei. Quoniam et

D

Feria. iiii. Dñice passionis.

ipso: et per ipsum et in ipso sunt omnia: hec ille. Sed ergo quod in deo est summa sapientia: summa scientia: que est causa omnium rerum: ut dicit Lome. in. v. Metha. Est insuper summa cognitio: summa visio: summa intelligentia. Omnia. n. eterniter cognovit: omnes malas cogitationes: omnes malas locutiones: omnes malas operationes: omnes iniquos actus: eternaliter antequam fierent vidit et cognovit. Time igitur deum. O tu qui semper mala cogitas: mala meditaris. mala de alio iudicas: quia deus cor tuum: malis cogitationibus plenus videt et cognoscit. Time deum o lingua serpentina. o lingua dyabolica. o lingua mendax et piura. Time deus o detractor pessime. Time deum o blasphemator iniquissime. Time deum o murmurator et susurro dyabolice. Time deum o tu qui facis usuras. Time deus o tu qui vendis ad terminum. tu qui decipis primum tu qui tenes aliena. tu qui tot committis rapinas: tot extortiones. Timete deus o iuvenes lascivi qui in ecclesia peccamini. Timete deum o vane et propositae mulieres: o monialium corruptores: o sacri lege: quia licet in occulto talia abominabilia et ferentia faciatis. tamen deo omnia sunt clara et manifesta et omnia videt: in quocumque loco fiunt. Patet hoc puer. xv. In omni

ingit Salomon. Oculi domini contemplantur bonos et malos. Et apoc. v. Vidi agnum stantem tanquam occisus habentem cornua septem et oculos septem. Septem sunt oculi domini cum quibus videt omnia peccata: omnium peccatorum: omnium clericorum: omnium religiosorum: omnium monachorum: omnium conjugatorum: omnium virginum: et omnium viduarum. Ecce quare dicit Joannes: quod deus habet septem oculos: quia septem sunt status hominum peccantium et offendentium divinam maiestatem. Audi exemplum mirabile. Quedam meretrix nomine Thays tante pulchritudinis extitit: ut multi propter eam venditis substantiis suis ad ultimam paupertatem devenerunt et pro zelo frequenter puella limina sanguine iuvenum replebantur. Ad quam abbas Paphnutius accedens: volens eam convertere: et dans ei solidum quasi pro mercede peccandi dixit ei: ut locum secretum ingrederetur. Illa autem dixit. Est quoddam secretum vel cubiculum: ubi nullus ingreditur: nisi verum deus timeas. Non est enim locus qui divinitati eius abscondit. Cui senex. Scis tu esse deum? At illa. Scito inquam esse deum: et regnum futuri seculi: necnon et tormenta pecca-

Aug. no
minus
peccat q
blasphemat
xp̄i. q̄ q
crucif
verum
et

Exponit
diam:

De timore dei. Sermo. xlii.

torū. Et sener. Cur tot animas perdidisti? Deu misera: qz nō solū pro tua: sed pro illozum es redditura rōnē. Illa vero hec & similia audiēs: prouoluta ad pedes senis cū lachrymis exorabat dicēs. Scio esse pniāz pater & p̄fido de remissioe te orāte. Et collectis omnibus quecunqz ex pctō lucrata fuerat in medio ciuitatis igne corā omnibus cūbussit. Erat autē precium auri librarū quadringentarū. Et tandē peracta penitentia in pane & aqua per tres annos in carcere detrusa: sancto sine quieuit. Vide legendā ei⁹ de mēse octobris ante festum Dionysij. Audi & aliud crēplū. Refert si qdē Petrus damianus: qz quidā alienā suam furatus est. Erat autem vir ille cui sus erat hospitalis valde: fur vero tōsor erat. Venit ergo qdā in effigie paupis & pliro crine: rogauitqz tōsorē vt eū raderet: ille p̄tinus assumptis sorp̄cibus reuerēter eum tōdere cepit: qd cū faceret reperit in occipio eius duos oculos latitantes. Expauit ille & quesuit qd hoc esset. Cui ille iquit. Ego sus Iesus qui cūcta cōtemploz. Et isti sunt oculi: qb⁹ vidi suē quaz in cauea delusisti: moxqz disparuit. Timete igit deum: qz die &

nocte oia videt. Confirmatur oia h. Eccle. xlii. c. Oculi domini multo plus lucidiores sunt sup solē circūspiciētes oēs vias hoium & pfundum abyssi: & hominū corda intuentes: in absconditas partes. dñō. n. deo anteqz crearentur omnia sunt agnita & sic post perfectum respicit omnia. hec ibi. Tertium inducēs nos ad timendū deū: est dei iustitia. Adiseri peccatores dum immergūt se in fecibus peccatorū opinātur & suadēt sibi ip̄is qz deus eos nō punit: & nō cōsiderāt qz iustitia dei est infinita & nullū peccatū: nullū delictuz relinquit impunituz. P̄ h in apoc. i. c. Vbi Joannes vidit christū habentē in eius ore gladiū ex vtraqz pte acutū. Per gladiū itelligit seuera & vindicatiua iustitia dei que punit sceleros peccatores: tam in corpore qz in anima: tā in hoc mūdo qz in alio. Hoc gladio vindicauit se deus p̄ pctm̄ fetētis luxurie: destruēdo totū mūdū ags diluuij. Gen. vi. & vii. & ideo timete deū. O luxuriosi: o carnales: o nutriti i putredie & fecib⁹ imūditie: qz aīr iustitia di sumet vindictā v̄ vob. Nō estis mihi credite securi. vñ Ber. Nusqz ē securitas. nec i celo: nec i paradiso m̄to min⁹ i mūdo. in celo cecidit

i. putant.

Feria. iii. Dñice passionis.

angelus et pñtia ditatis. In paradiso Adā de loco voluptatis Immūdo Judas de scola saluatoris. hec ille. Hoc eodē gladio exercuit maximā vindictāz ꝑ nephādissimos z sulphureos sodomitas. cōburēs z submergēs rotā illā patriā cū quiqz ciuitatibus Gen. xix. Et iō time te deū o maledicti gomorreani Time te deū o destructores hu māi generis: qz nisi dimiseritis tantā abominationē: oino iustitia dei dissipabit vos. Hoc gladio diuine iustitie vindicauit se deus ꝑtra pctm adulterij ꝑꝑ qđ occisa sūt vigintiduo milia hoium: vt hī. Judicū. xix. z. xx. c. Nō time te deū o adulteri. time te deū o violatores thori maritalis. time te deū o mulieres adultere. Isto gladio puniuit deꝑ symone magū ꝑꝑ pctm symonie. Nam postqꝫ demones portauerūt eū ꝑ aera in altum ꝑcepto apostolorum ꝑꝑ Petri z ꝑꝑ Pauli dimiserūt eū: z cadēs i terrā: sepultus est in inferno cū cēto milia dyauoli. ꝑꝑopterea time te deū o symoniaci. Sic gladiꝑ trāsformauit Nabuchodonosor in bestia ꝑꝑ pctm supbie. Et iō time te deū o supbi: o ambitiosi: o inflati. Ha iustitia dei tu es illa qua peccatores puniunt: flagellant: exterminātur.

Aliqui submergūtur in aquis. Aliqui cōburunt igne: aliq fulgure: de celo misso in puluere z redigunt. Alij moriūtur morte subitanea. illi suffocant gutta. Alij efficiunt fatui. Alij leprosi. Alij laborant morbo caduco. Alij varijs ifirmitatū generibꝫ moriuntur iusto dei iudicio. O iustitia dei qꝫ magna es: qꝫ se uera: qꝫ rigida: atqꝫ vindicativa. O peccatores time te deū. O scelerati time te deū. O surdi z alienati sensibus: audite qđ dñs dicit ꝑꝑ vos ꝑꝑ scribit ꝑꝑ. Nisi ꝑꝑuerfi fueritis gladiū suū vibrauit: arcū suū tetendit z parauit illū. z in eo parauit vasa mortis sagittas suas ardētibꝫ effecit.

Et iñ qđ ꝑncipaliter occurrit ꝑꝑteplandum circa timorē dñi. vocat fructificatio. Duodecim nāqꝫ sunt fructus z vtilitates quas consequentur deum timentes. Cꝫ ꝑꝑrimus nāqꝫ fructus dei timoris ē peccati expulsiuus. O ꝑꝑctor tu es in multis peccatis mortalibus inuolutus. Si ergo vis ea a te expellere: z cōsciam tuā purā z nudā facere: time deum. ꝑꝑꝫ h Eccl. i. c. Timor dñi expellit pctm. Cꝫ Secundus fructus est scie generatiꝫ. Si vis habere gustū z saporē in rebus diuinis: in orōnibꝫ in ꝑꝑdicationibꝫ

De timore dei. Sermo. xlii.

immissis atq; i oibus que agis
time deū. **Ecccl. i. c.** Radix sapie
est timere deū. **Terti^o** fruct^o
est negligētie abiectiu^o. **Vñ** est
q; pctōres sunt tepidi: negligē
tes: somnolēti ad bñ & virtuose
opandū: q; nō timēt deū. **De-**
clarat h psalmista. **ps. xlii. di.**
Nō est timor dei ante oculos
eoz. **Si** ergo vis feruētē opera
ri: & die noctuq; i dei fuitio ar
der. time deū. **Ecccl. vii. c.** Qui ti
met deū nihil negligit. **Quar-**
tus fructus est mētis stabiliti
uus. **Sunt** nōnulli: quoz mēs
nunq; qescit: s; semp volat: mō
ad hec: mō ad illa: nec vnū aue
maria pñt cū aliqua stabilitate
pferre. **Et** h pcedit: q; deū nō
timēt. **Timete** igit deū. q; mēs
vrā stabilis & firma fiet. **Eccle.**
xlii. **Si** nō in timore dñi tenue
ris te istāter: cito subuertet do
mus tua. **Quint^o** ē spūaliter
ditatiu^o. **Pauperes** vtiq; sunt
pctōres. **Nullā** virtutē hñtes:
nullā grām: nullū dei donū. **O**
magna miseria: esse sine grā di
Timete igit deū q; magnū the
saurū spūale acqres. imo & tpa
le. **Vñ** psalmista. **ps. xxxiiij.** **Ti-**
mete dñs oēs sc̄ti ei^o. qm̄ nō ē
inopia timētib^o eū. **Sext^o** est
bonoz operū cumulatiu^o. **Qui**
timet deum: oī hora: oī septima
na: oī die: oī mēse: oī anno: opa

meritoria acquirit & acumulat.
Ecccl. xv. **Qui** timet deus faciet
bona. **Vñ** **Ber.** **Qui** timorem
dei sp h; pre oculis: vie ei^o pul
cre: & semite ei^o pacifice. **hec** ille.
Qui vero nō timet sp de malo
i peius cadere nō cessat. **vñ** **Isi-**
do. **Vbi** timor nō ē: dissolutio
vite ē. **Vbi** timor nō est: ibi de
speratio ē. **h** ille. **Septim^o** est
cordis dulcoratiu^o. **Quid** dulci^o
melle: **Certe** nihil sic: qd dulci^o
est q; deū timē: **Ecccl. i.** **Timor**
dñi dlectabit cor. **O** q̄lis dulce
do timer deū. **Octau^o** ē vite
plongatiu^o. **Adulta** & q; plura
exponūt hoies mūdani vt lōgā
vitā faciāt & tñ poti^o abbreviāt.
Sed si deū timerēt: securiores
eēt. **Prover. x.** **Timor** dñi ap
ponet dies. i. vitā faciet lōgiorē.
Non^o fruct^o ē deuotionis ir
rigatiu^o. **Quid** ē timor dñi. nisi
qdā fons emanās: rozes saluti
feros. qb^o mēs hūana refrige
rat. **Audi.** **Prover. xliij.** **Timor**
dñi fons vite. **Decim^o** ē ma
li declinatiu^o. **Dicūt. n.** pctōres.
Ego vellē declinare & reliquer
malū. & tñ reperio me sp i pctis
Nescio vñ pcedit hoc. **Rñ** deo
q; nō timetis deū. **Si** vis. n. ne
dū mala culpe. s; ēt mala pene
declarare. time deū. **Prover.**
xliij. **Sapiēs** timet & declinat a
malo & **Prover. viij.** **Tior** dñi

Feria. iiii. Dñice passionis.

odit malū. Vnde Iſidorus. Ti-
mor expellit pctm̄: reprimit viti-
um: cautū facit boiem atqz soli-
citū. ¶ Undecim⁹ est pacifica-
tiu⁹. Vultis ne paces habere o-
charissimi: timete deū. ¶ Pro-
u. xiiij. Qui timet p̄ceptuz in pace
versabit. ¶ Duodecimus ⁊ vl-
tim⁹ fructus timoris dñi est vi-
te eterne remuneratiuus. O q̄
magna: q̄ mirabilis merces p̄-
parat timētib⁹ deū. Eccle. i. Ti-
mēti dñm bñ erit in extremis.
Ecce duodecim fructus diuini
timoris. De quib⁹ audite quid
Iero. dicat in transitu. Dū vi-
uitis frēs timeatis deū p̄ncipiū
ſapie timor dñi. Qui hic vicerit
alibi coronabit: dū hac pelle te-
gimur: nulla est nobis certa vi-
ctoria. Si noster genitor timuiſ-
ſer: nūq̄ cecidiſſet: p̄ncipiū oīuz
maloz ſui p̄ſumptio. Qui nō ti-
met: de ſe p̄ſumit. Quō iter la-
trones: qz onuſtas auros ſecu-
rus gradit⁹. Saluator qd aliud
docet niſi timere. Vigilate i-
gt: qz nescitis qua hora ſur ven-
turus eſt. Mā ſi ſcīret p̄famili-
as qua hora ſur v̄turus eēt: vi-
gilaret vtiqz ⁊ nō fineret p̄fodi-
domū ſuā. Sum⁹ ille clauiger
petrus: ſobz iij inqt eſtote frēs: ⁊
vigilate: qz aduerſari⁹ v̄ dyabo-
lus: tanq̄ leo rugiēs circuit que-
rēs quem deuoret. Nemo iter

ſerpētes cuz ſecuritate habitat:
Qui ſanctior ē ⁊ ſapiētior plus
ſemp timeat. Mā q̄ altior eſt: ca-
dēs: maiores caſus recipit. Ti-
meatis frēs: itez rogo. Vndiqz
timeatis: qz beat⁹ eſt vir times
deū. Et. n. ſi p̄ſiſtant. aduerſum
me caſtra nō timebit cor eius.
Si eſurrexerit i cū plū in hoc
ſpabit. ¶ Perfectus dei timor fo-
ras vanū mittit timorē: timorē
vanū nō hz charitas. Charitas
⁊ timor dei vnum ſunt. Cōſide-
rās h̄ p̄pha dicebat. Cōſige ti-
more tuo carnes meas: hec ille
Scti ē timēt: q̄to magis pctō-
res debēt timere. Legit in vitis
patrū: qz cum abbas Agathon
moriturus: aptis oculis: p̄ tres
dies ſtaret immobilis: ⁊ frēs pete-
rēt: abba vbi es: ⁊ ip̄e r̄nderet: i
p̄ſpectu oīuz iudicis aſſiſto: ⁊ il-
li dicerēt: ⁊ tu times. R̄ndet: vir-
tute qua potui. laboraui i custo-
diēdis mādatiſ dei: ſz hō ſum:
⁊ nescio vtrū opa mea placue-
rūt deo: qz alia ſunt iudicia dei
⁊ alia hominū. Studeat ergo q̄
libet ſiue bon⁹ ſiue malus dei
timorē in corde ſculptū habē.
De quo diffinitionē declarauī
tria inducētia ad ipſum adduxi
⁊ duodecim eius mirabiles fru-
ctus enumerauī. ¶ Preſtāte dño
noſtro ieſu chriſto qui ab omni-
bus timendus eſt: hic per gr̄az

Prover-
bium

De religioe. Sermo. xliii.

et in futuro per gloriam: qui vivit
in secula seculorum. Amen.

¶ Feria. iiii. dñice passionis.
De religione. Sermo. xliii.

¶ Des mee vocē me-
am audiunt. Joā. xi.
o Quāuis oipotēs de-
us homi in hac vita
existēti diuersa gratiarū mune-
ra contulerit: nihilominus: preci-
puū et singulari⁹ donū: quo q̄s
post baptismū donari pōt: cri-
stimo esse: vt ad calcādū mūdū:
terrenasq; voluptates inducat:
et ad pascua virentia sancte reli-
gionis cōducat. Hoc est. n. illa
felix beataq; vita in qua status
est oium virtutū atq; p̄fectionū
Hec est in quā scala quā p̄riar-
cha Jacob cōtemplabatur. Hec de-
niq; nauis est xp̄i: qua transac-
tis mūdanicis fluctib⁹: ad beate
sempiternasq; vite portū: secura
nauigatione trāsimus. Hinc et
saluator hui⁹ sacre religionis ca-
put et princeps aiebat. Si vis p̄-
fectus esse vade et vēde oia que
habes et da p̄p̄ib⁹ et sequere
me: et quēbis thesaurū magnū in
celo. Hec. n. vita est: qua religio
si oues xp̄i efficiunt: q̄s audiunt
vocē ei⁹ et eū sequūt. Jō de ip̄is
ait. Quis in voce meā audiūt
q̄ sūt v̄ba in euāgelio recitata.
In quo tria documenta hēnt.
¶ Primo nāq; documētū ē: q̄

edocemur: q̄ silius nō debē fieri
cū festinatioe: neq; cū ira et infi-
pietia: iudeorū more. S; cū ma-
turityte: cum prudētia et mētis
trāquillitate: vt rectū esse possit
Hoc tangit. p̄te. i. Collegerūt
et. ¶ Scō documentū ē: q̄ l; hō
sit mltis scelerib⁹ iuolut⁹: ni-
hilomin⁹: spūs p̄phetic⁹ illi q̄n-
q; dat: et marie q̄n est in aliquo
dñio vel offō cōstitut⁹: sic appet
in Caypha. Hoc p̄z. ibi. Unus
aut ex ipsis noie et. ¶ Tertius
docu. est q̄ iuuenes qui volunt
reliquē mūdū: debēt se colligē
cū apl̄is. i. cū suis xp̄i: et cū ipsis
seq dñm iesuz in desertū p̄nie et
sancte religionis. P̄z. ibi. Iesus
abiit in regionem iuxta deser-
tum et. De qua religione tris
videbimus.

¶ Primo religionis igr̄essionē.
¶ Scōdo religionis decorationē.
¶ Tertio religionis electionem.
¶ Primo cōtemplari debem⁹ reli-
gionis igr̄essionē. Seculares
negocijs mundanis implicati: nō
gustantes que sunt spiritus dei:
solent: vt sepe numero sum ex-
pertus: p̄turbari: et querulose la-
mētari q̄n iuuenes a deo inspi-
rati religionē ingrediuntur. Di-
cūt. n. q̄ male et indiscrete faciūt
religiosi: q̄ tā faciliter recipiunt
vos ad habitū religionis: et per-
marie nō hito sup̄ h̄ maturo et

Feria. iiii. dñice passionis

diuturno consilio a parentib⁹ ⁊ amicis. Qua i re: merito dubiū pponit disputandū: sub taliver boꝝ forma. Vtrū volēs scām religionē ingredi: ⁊ ei⁹ sacrū suscipere habitū: teneat prius suslere parentes ⁊ amicos. Huic qōni Rūdet. s. doc. fa. fe. q. vlti. ar. vlti. di. Iuuenis spūscō afflatus vt seculū relinqt ⁊ religionē ingrediat: nullomō sup hoc tenet petere consiliū. Qd sic pbat. Illud qd est determinatū: luci dū atqz clarū: nō indiget consilio aliorū. Idz hoc p monarcham Idhoꝝ Aristo. in. iij. li. Ethi. di. Diuturna deliberatio ⁊ multo rū scilia regrunt i magnis dubijs. In his aut que sunt certa ⁊ determinata nō requirit consiliū: hibi. Sz ingressus ⁊ ppositū ingrediēdi religionē: est certissimū ⁊ determinatissimū qd est melius bonū qm in seculo remanē. Malis ingressus ⁊ ppositū ē a deo qz vt ibidē dic. Doc. s. ppositus de ingressu religionis: vt dic glo. p. iij. Thesa. vlti. nō indiget pbatōe an sit a deo: qz certa idigēt discussiōe: lz ex pte recipiētium examinād⁹ ⁊ pbād⁹ fit. Et in q libet. iij. iqt. Idz ppositū ingrediēdi religionē ē a spūscō. vñ rps inspirās ⁊ puocās quēdā adoloscētē. Adat. xix. ait. Si vis pfectus eē vade ⁊ vēde oia que ha-

bes ⁊ da paupib⁹: ⁊ veni ⁊ seqre me. Mō ait saluator: vade ⁊ susle. Et Adat. iij. Venite p me ⁊ faciā vos fieri piscatores hoīus. Ecce ispiratio ⁊ vocatio diuina. At illi continuo relictis retrib⁹ secuti sunt eū. Ecce pmptrudo ⁊ celeritas ppter religionis ⁊ sequele xpī certitudinez: que consilio nō indiget: vt Chri. dicit Talē obediētā qrit a nobis: vt neqz instanti tpe remoremur. Vñ Aug. in li. de vbis dñi dicit. Vocat te oriēs. i. rps ⁊ tu at tēdis occidentē. i. ad hoīez mortalē ⁊ errare potentē. Ex iā dictis sequit: qz ingrediēs religionē cū a spūsancto ducat: nullo consilio indigeat: qz ē certus. Sz qm primū spūs tāgit eū: promptissime pgere debeat fm vocatiōez qua gliosus de⁹ eū vocat. Idz pterea Jero. in ep̄la ad Pauli nū. Festina queso te ⁊ herēti in salo nauicule: funē magis p̄cide qm solue: hec ille. Vñ ⁊ Urbanus papa in. ca. Scti ruffini ⁊ habet in decre. xix. q. ij. ca. Due sunt dic. Si qs i ecclia sua sub ep̄o pplm retinet: ⁊ seculari viuit: si afflat⁹ spūsancto: in aliquo mōasterio: vñ reglari canonica saluar se voluerit: qz lege puata ducit: nlla rō erigit: vt a lege publica strigat. Dignior. n. ē lex puata qm publica. Spūs qdē di-

De religione. Sermo. xlii.

lex est. Et q̄ spū dei agunt: lege dei ducūt. Et q̄s ē qui possit digne resistē spūi sancto: Quisq̄s igit̄ hoc spū ducit: et ep̄o suo p̄dicente erit liber n̄ra aucte. Iusto. n. lex nō est posita. Sed vbi spūs dei ducimini nō estis sub lege: h̄ ille. Idē habet̄ in. c. Licet̄ circa p̄ncipiū. extra de regularibus et trāscūtib⁹ ad religionez. Ecce clare p̄batū est: q̄ religio est tm̄ i se bonū: vt nō sit necesse p̄ ingressu ei⁹ p̄siliū petere: tm̄ si doctorib⁹ xp̄ianis nō vis adhibere fidē: saltē audi Ari. i. lib. de bona fortuna. His q̄ mouētur p̄ instinctū diuinū nō expedit p̄siliari: p̄ rōnē humanā: sed sequētur interiorē instinctū: q̄ mouētur a meliori p̄ncipio q̄ sit rō humana: h̄ ille. Tm̄ isup est bonū sacratissime religiōis vt certissimū sit: q̄ excedat bonū voti pegrinatiōis terre sancte. Dñ Alexander. iij. vt habet̄ extra de voto et voti redēptiōe. c. scripture. d. Reus fracti voti aliquatenus nō habetur: qui tp̄ale obsequiū: in p̄petuā noscitur religionis obseruantia cōmutare: hec ille. Cū illud sit p̄petuū: illud vero tp̄ale. A deo grāde bonū ē vt cā ingrediēdi nō iponat̄ p̄nia d̄ peccatis p̄teritis: sicut p̄ in de cre. de pe. di. i. His auctoritatibus. Et extra de regula. c. Scri

pture. S; de cōmissis in religione bñ iponit̄ p̄nia: vt extra de regula. c. Vlti. Et de sen. exco. c. Cū illoz. Sed audi alti⁹. Talis. n. religionē ingrediēs: p̄sequit̄ plenā remissionē oīuz peccatoz: ne dū quo ad culpa;: sed etiā quo ad penā sic dic. s. doct. in. iij. sentē. d. iij. q. iij. ar. iij. et in sa. h̄e. q. vlti. ar. iij. Si. n. inquit aliquibus elemosynis factis: hō pōt statim satisfacere de peccatis suis s; illud Dan. iij. Peccata tua elemosynis redime: m̄to magis in satisfactiōe p̄ oib⁹ peccatis: sufficit q̄ aliquis se totaliter diuinis officijs mancipet p̄ religionis ingressum: que excedit omne genus satisfactiōis: et publice p̄nie: vt habet̄. xxxij. q. ij. Admonere. Sicut etiā holocaustum excedit sacrificium: vt Greg. dicit super Ezech. vñ in vitis patrū legit̄: et eandē grām p̄sequunt̄ ingredientiē religionē: quā p̄sequunt̄ baptizati h. s. Tho. Et in Autētica. de monachis in p̄ncipio. Coll. prima d̄fic. Cōuersatiōis mōachal̄ vita sic est honesta: sic cōmēdar̄ no uit deo: ad hoc venientē hoīez: vt oēm. qdē hmanā eius maculā detergat. Vbi glo. dicit. oē peccatū dimittit̄ per ingressum religionis. Idē habet̄ a Stephano papa. v. xxxij. q. ij. c. Admōe

Feria. iiii. Dñice passionis.

re circa mediū ibi ingredē. Si
 milit in Glo. Adhuc alti⁹ audi.
 Si q̄s in sacratissima religiōe:
 vsq; ad sup̄remū sp̄m p̄seuera
 merit cū obseruatōe p̄fessionis
 sue. corpe vitā cū morte. cōmutā
 te. ad choꝝ angeloz. septimuz. s.
 thronoz merito assumet fulgi
 dis fertis redimit⁹. oi tpe mūdi
 Hoc No p̄bat p̄ saluatore. Lu.
 c. xxiij. dicētē. Dispono vobis vt
 sedeat̄ sup̄ thronos. vñ Jero.
 Dēs qui ad exēpluz apostoloz
 sua reliquerunt p̄rimo. iudica
 bunt cū eo. hec ille. Et Matth.
 xix. ait xp̄s. Vos q̄ secuti estis
 me. in regeneratiōe cū sederit fi
 lius hoīs in sede maiestatis sue.
 sedebitis et vos super sedes. xij.
 Judicantes. xij. tribus israel. O
 q̄tus honor. O q̄ta gloria. O
 qualis triūphus erit religiosus
 cū xp̄o totū iudicabūt munduz.
 Si vero talis diuini verbi fue
 rit annūciator. collocabit nō im
 merito in cherubinoꝝ glorioso
 choro. Mā iuxta Gregorij sen
 tentiā. cherubin plenitudo scie i
 terptat. vñ et Dan. xij. Qui aut̄
 docti fuerint fulgebūt q̄si splen
 dor firmamētis. Et q̄ ad iusticiā
 erudiūt multos q̄si stelle. i p̄pe
 tuas einitates. Si at̄ spū seruēs
 et accēsus in diuino amore extite
 rit. inter seraphin. locū sortietur
 Interpretat enim seraphin ar-

dens siue accēsus. Nemo igit̄
 vestrū p̄turbet nemo murmu
 ret. cū videt iuuenes religiōez
 ingredi. sine parentū aut amico
 rum p̄silio. q̄ certissimū est re
 ligionis bonū et a deo ispiratū.
 Vos vero. O iuuenes cur nō
 relinq̄tis seculū? Cur nō volat̄
 ad tam optimū statū. Cur tan
 tam nō apprehenditis p̄fectio
 nē. Cur nō sequimini diuinaz
 vocationē. Cur spiritui sancto
 p̄sensum nō p̄betis. Cur ei re
 sistit̄. Cur v̄ra corda nō emolli
 untur. Venite ha boni figlioli.
 Venite nihil dubitantes. letan
 ter ingredimini religiōez. Sz
 forte dicet aliqs vestrū. facere
 qd̄ hortaris. sed habeo parētes
 quozū amore et affectu ipedioꝝ.
 Audi mi fili Jero. tibi r̄ndentē
 sicut scribit ad Meliodoz i epi
 stola vbi sic ait. Licet paruulus
 ex collo p̄deat nepos. lz sparso
 crine. et scifis vestibus vbera q̄
 bus te nutrietat mater ostēdar.
 licet in lumine pater iaceat p̄cal
 cato perge patre. sicisq; oculis
 ad vexillū crucis euola. Solum
 pietatis genus est in hac re esse
 crudelez. Veniet veniet postea
 dies. quo victoz reuertar̄ ad pa
 triam. quo p̄ ierusalem ciuitatē
 celestē vti vir fortis coronatus
 incedas. Tunc municipatū cuz
 paulo capies. tunc parētib⁹ tuoz

De religione. Sermo. xliii.

eiusdem civitatis ius petes. tunc
 et pro me rogabis qui te ut vice
 res icitavi. Et infra. Facile rum-
 pit hec omnia amor xpi et timor
 gebene. Gladium tenet hostis ut
 me perimat: et ego de matris la-
 chrymis cogitabo. hec ille. Re-
 linque ergo patrem carnalem fili-
 mi et sequere patrem deum qui cum
 eta creavit: quia magis obligaris
 sue maiestati quam patri tuo et ma-
 tri tue carnali: omne bonum quod tri-
 buunt nobis penses carnales ac-
 ceperunt a benignissimo deo pa-
 tre omnium creaturarum. Quid
 boni habemus quod non sit a deo.
 Ipsi namque est anima. corpus. di-
 vitie. celum. terra. et omne bonum
 prout. ps. cantat. di. Domini est terra
 et plenitudo eius: orbis terrarum
 et universi qui habitant in eo. Nol-
 ta le spalle al tuo padre. Lassa
 la tua madre lachrymate: quae te a
 religionis proposito fletibus et sin-
 gultibus adducere conatur. Audi fi-
 li mi exemplum perpetua memo-
 ria dignum iuvene quodam ale-
 mano. antiquitate sanguinis su-
 me decorato. divitiis et seculari
 gloria illustrato. Cuius patris ut legi-
 tur in libro de apibus in alemante par-
 tibus maxime princeps et omnium
 erat. Sic vero iuvenis ut sibi
 compararet: liberalium artium stu-
 dii exercitatione peritiam: ad civi-
 tatem parisiensem annuente pa-

tre se transtulit. Ubi aliquo tem-
 pore commoratus: intellexit par-
 tem vitam cum morte mutasse.
 Videns vero predicatorum or-
 dinem: moribus vita et sanctita-
 te summa florere: ad magistrum
 Jordanem. qui prefati ordinis ge-
 neralis fuit cum devotione acces-
 sit: et ex eius manibus: religionis
 prefate habitum sumpsit. Hoc au-
 diens mater: que vidua reman-
 serat: cum apparatu solenni: maxi-
 maque pompa parisiis ad filium
 videndum accessit. Quae ut habi-
 tum vili et humili indutum aspexit:
 adhortari cepit: ut religionem di-
 missa: secum repatriare et principa-
 tum a patre dimissum suscipere velit.
 lachrymas et singultibus precibus ad-
 iungens: quam animo magnanimum
 christi miles: filiusque: plorat ac fletibus
 ora rigante aspiciens: ad quam-
 dam fenestram vitream se convertit:
 que erat in capella in qua cum
 matre colloquebatur. Et stuitus
 in illam. Salvatorem generis hu-
 mani in cruce pendentem: eiusque
 matrem et Joannem evangelistam:
 hincinde collocatos: dixit ma-
 tri. Cuius sunt imagines seu pictu-
 re iste: Cui illa christi inquit Jesu:
 virginisque sanctissime: ac divi Jo-
 hannis. Et filii divini amoris igne
 succensus ait. O genitrix amatif-
 sima. Scio quod nunquam repta fuit
 aliqua mater: que filium tantum pro-

Feria. iiii. dñice passionis.

sequeretur amore: sicut beata virgo iesum bñdictū. Et tñ cuz esset paupcula. eam xps dereliquit ⁊ lignum crucis ascēdens: morte turpissima redemit pctō res. Qua re discede hinc mater mea cū tuo comitatu: qz creato ri meo volo deseruire. Dimissa igif matre discessit: ⁊ ad monasteriū rediens: toto vite tēpore religiosissime vixit. Qui ergo a deo vocatur sine tot consilijs christi crucem suscipiat ⁊ habitū religionis inducat: ⁊ sic est finis prime parris.

Secundo principaliter religionis rēplari de benius decorationez.

Multi varijsqz sunt ornatus: pulchritudines: triūphi ⁊ excellētie sacratissime religionis: sed vt breuitati studeam: quattuor tm explicabo: quozū primus dicitur triumphus.

Triūphus depurationis.

Secūds dī triūph⁹ purgatiōis.

Tertius dī triūph⁹ meritatiōis.

Quartus dicitur triumphus defensionis.

Prim⁹ nāqz triūphus: ornatus: decor: ⁊ excellētia religiōis ē triūph⁹ depurationis. Hūc ponit deuot⁹ Ber. sup illd Adar. xvij. Bonū est nos hic eē. s. i. religiōe. qz hō vivit purius. Dñi s. Doc. in pmo sen. di. xvij. ⁊ di.

xliij. dicit qz prauitas intēditur ⁊ augmētatur per recessum a contrario. B. Albertus magnus super missus est. dicit: qz prauitas spūalis est maior sm maiorem queniētā ad summā lucē spūalē: que est deus. s. hoc ergo purior est aia sensibilis: qz vegetaria: aia rōnalis qz sensibilis: āgelus qz aia rōnalis: ⁊ hoc s. naturā: sm vero gratiā que est qsi lumen creatum procedēs a lumine i creato. Vbi maior est picipatio grē: ibi maior est ad p̄mū lumē ⁊ ad p̄mam lucē appropinquatio. ergo vbi grā in sūmo: ibi appropinquatio in summo ⁊ puritas in summo. Tunc sic. Quāto magis aliqs recedit a pctō ⁊ magis appropinquat deo: qui est summa puritas: tāto magis purior: iustior ⁊ sanctior efficit. S. i. religiōe viuentes magis recedūt a pctō ⁊ magis appropinquāt: qz seculares i seculo manētes. Ergo religiosi magis purificātur: ⁊ maioris sunt puritatis ⁊ grē: qz seculares. Adinorē pbat Ber. dicēs. In monasterio est vita rēplatiua: in seculo est vita laboriosa. In monasterio est vita sancta. in seculo est criminosa. In monasterio est vita spūalis. In seculo ē vita carnalis. In monasterio ē vita celestis. In seculo est vita

De religione. Sermo. xliii.

terrestris. In monasterio est vita
 geta. In seculo est vita turbulē
 ta. In monasterio est vita tran
 quilla. In seculo est vita otēiosa.
 In monasterio est vita pacifi
 ca. In seculo est vita iurgijs ple
 na. In monasterio est vita casta
 In seculo est vita luxuriosa. In
 monasterio est vita plena virtuti
 b⁹. In seculo est vita plena vitij.
 In monasterio est vita scitatis.
 In seculo est vita iniquitatis. h̄ ille.
 Et q̄s p̄t explicare innumerabi
 lia pctā mortalia: q̄b⁹ sunt q̄glu
 tinati et inmersi miseri mūdani:
 vtruta mēdatia: piuria: fraudes
 vsuras: rapinas: furta: homici
 dia: discēssiones: odia: vindictas:
 rācores: et inūditias i quibet ge
 nere: detractiones: irrisiones:
 murmuratiōes: iras: iuidias: su
 pbias: infidelitates: et reliqua: a
 q̄b⁹ religiosi: oino p̄ ingressum
 religionis: iā recesserūt et appro
 pinquauerunt summe puritati
 deo: purificātes se p̄ q̄stritiones:
 q̄stinētiam: cōfessionē frequentē
 toto tēpore vite eoz meditātes
 cōtēplātes. loquētes. audientes
 spūalia et celestia: nouas recipiē
 tes gratias. nouas illuminatio
 nes. noua dōa. nouo spū. nouos
 seruoies. nouas inspirationes.
 Venite ḡ filij vt tā altā purita
 tē mētis et corporis cōseq̄ valea
 tis. ¶ Scōs triūphis religiōis

dicitur perfectionis. Qd̄ sic pro
 bat. Ille status q̄ singulariter
 imitat vitaz scōz apostolorū est
 p̄fectissimus. Nā stat⁹ ap̄licus
 tenet supremū q̄dū iter oēs ali
 os stat⁹. Probat hoc. s. Doc. su
 per illud. Cōstitues eos p̄ncipes
 sup̄ oēs terrā. p̄s. Eructanit. di.
 Sic b̄tē virgini: nulla mulier cō
 parat: ita nec aliq̄s sanctius pōt
 ap̄lis q̄parari nec adequari. Et
 sup̄ illd̄ ap̄li. Ro. viij. Nos at̄
 ip̄i p̄mitias spūs h̄ntes. dicit. q̄
 ap̄li sūt oib⁹ alijs scis q̄cūq̄ p̄
 rogatiua p̄fulgeāt: siue virgini
 tatis siue martyrij p̄ferēdi: tāq̄
 abūdāt⁹ spūs scūm h̄ntes. Et
 ep̄be. i. c. diē. ¶ Der h̄ reprobāt te
 meritas eoz q̄ volunt p̄ponere
 v̄l eq̄parare aliquē scūm ip̄s
 ap̄lis: q̄ fuerūt p̄positi vt essent
 fundamētū ecclēie. h̄ ille. S̄z sta
 tus religiōis singulariter uni
 tat̄ statū ap̄loz. ¶ Id̄ p̄ Bre. xvi.
 q. i. c. Et auctoritate. Ap̄li. n. oia
 reliq̄rūt. Mat. xix. Ecce nos re
 ligim⁹ oia et secuti sum⁹ te. Sic
 religiosi oia reliquūt vt sequant̄
 xp̄m. Vbi nō. q̄ vt dicit. s. doc.
 i sc̄da sc̄de. q. clxxvi. ar. vij. siml
 cū pho. i. ethy. tria sunt bona q̄
 h̄z i hoc mūdo. Prīmū bonuz
 sunt diuitie pecunie: possessiōes
 aialia: p̄ntes filij. vxor. soror. fra
 ter. Et ista oia offert religiosus
 deo: p̄ votū volūtarie paup̄rat̄

Seria. iiii. Dñice passionis.

vt nullo mō liceat ampli⁹ hēre aliqd ppriū: vt dicit Aug. i regula. xij. q. i. Nō dicat aliqd p priū: s; sint vobis oia cōia. Religio oia fac cōia. Cōe ē vestimētū. cib⁹. vinū. oleū. sal. refectoriū. lect⁹. ignis. aq. cogna. sotulares. saccoes. sclauine. libri. elemosine. carte gladij. calami. Et breuiter oia sūt cōia: i tm vt si qs approprietet sibi vnā cartā: vl pēnaz. vel acū: occultādo ea suo plato mortāl peccaret. Dñ Aug. in regula. Si qs rē sibi collarā ce lauerit furti iudicio condēnet. Nec p̄t plat⁹ dispēsare i voto paupertatis vt p; ex de statu mona. c. Luz ad monasterium. ibi. Nec existimet abbas q; supha hēda pprietate possit cū aliquo monacho dispēsare: q; abdicatione pprietatis: sicut ⁊ custodia castitatis: adeo ē āneta regule mōachali: vt p̄ eā nec summus pōtifer possit Iniam indulgere. h. ibi. ¶ Scd; bonū ē bonū cōpīs ppriij: vt delicate viuere: luxuriari: delectari i dinerfis dlectationib⁹. hoc bonū itrās religionē offert deo p votū p̄tinētie ⁊ castitatis: quo voto abrenūciat maximis delectationib⁹ corpīs. Dñ religiosus i castitate viuēs āgelus vtiq; ē. Castitas est illa āgelica virtus: q; sola cū fiducia p̄t aias deo p̄ntare. In autenti

ca de lenonibus. §. Sancimus col. iij. ¶ Tertiū bonū ē bonum aie. s. libera voluntas: p quā hō vtit oib⁹ potentijs ⁊ bitib⁹ aie. Hoc maximū bonū ⁊ supmū. libera. n. volūtate vnusq; fac qd vult. S; hoc bonū offert religiosus deo p votū sc̄te obediētie: ligās se i manib⁹ platozum suoz: vt nunq; liceat apli⁹ facer aliqd p̄ volūtate p̄lati. Nec igit sunt tria vota: qb⁹ religiosi statū ⁊ pfectionē apostolicā imitātur. Nec sunt fundamēta ⁊ bases aplice pfectionis. Nō religiosi p̄nt vocari apli: quo ad imitationē: q; vitā aplicā māu tenēt ⁊ p̄seruāt. Ex his igit oib⁹ sequitur conclusio. s. Ergo stat⁹ religionis ē pfectus. Declarat hec primus prior oium religionū dñs iesus xp̄s. Mat. xix. c. Si vis pfect⁹ eē. Vade ⁊ vēde oia q; hēs ⁊ da paupib⁹ ⁊ habebis thesaurum in celo: ⁊ veni sequere me. Et. s. Doc. i sc̄da sc̄de. q. clxxvi. ar. i. dicit. Religio noiat statum pfectionis. Et itez. xij. q. clij. ar. v. dicit. Stat⁹ religionis p̄fert clericis ⁊ virginitati seculariuz. Insup idē doc. vt. s. q. clxxiiij. dicit. Status religiosoz p̄fert statui curatoz ⁊ archidiaconorū. Venite igit filij accipite triumphū religionis: q; ē pfectio vite aplice. ¶ Terti⁹ sacre religio

De religione. Sermo. xlii.

alis triūphus est meritatiōis. s. Doc. i. iij. di. xv. q. i. ar. iij. q. iij. Et in. iij. di. xvij. ar. ii. q. v. dicit. Meritū ē actio q̄ iustū ē: vt agēti aliqd̄ obeat. Et i. fa. fe. q. c. iij. ar. iij. Meritūz consistit in hoc: q̄ hō p̄ceptis creatis iheret deo. Et i. p̄ia sc̄de. q. c. xiiij. ar. viij. Et. ij. sen. di. xvij. ar. v. Nō q̄ libet actu meritorio meret̄ augmētū gr̄e: s; nō statiz angel. Et in. ij. sen. d. xiiij. q. i. Et i. iij. sen. di. xvij. ar. v. Dis act⁹ iforma t⁹ gr̄a ē meritori⁹. Et in p̄ma par. q. lxxij. ar. v. Et i. p̄ma sc̄de. q. c. iij. ar. vij. fa. fe. q. xiiij. ar. vi. Quilibet act⁹ charitatis meretur vitā eternā z augmētū charitatis. Tunc sic. Quicūq; cōtēnit mūdū z iheret deo: quolibz actu meret̄ gloriāz padisi: p; vt supra. S; igrediēs religionē cōtēnit mūdū z iheret deo. Ergo religiosus quolibz actu ip̄a charitate iformato: semp meretur gloriā padisi. O quotiēs religiosus i die meret̄ sempiternā gloriā. Existio eni i religiōe n̄ra: q̄ religiosus p̄tinuās cōia: vt diligēt iquisiui q̄libz die qnquaginta vicibus meret̄ vitā eternā. de manifestis loquor absq; eo qd̄ meret̄ i cōsulēdo: predicādo: cōfessiones audiēdo: accusādo se i capitulo z alios act⁹ z deuotōes particulares faciēdo i occulto.

S; quotiēs in ebdomada religiosus meret̄ vitā eternā. cccl. vicib⁹. Sed quotiēs i mēse? Audi admirāda. Quolibz mēse meretur paradisu. m. cccc. vicib⁹. In anno v̄o quotiēs credis meretur vitā eternā bon⁹ religiosus? Dico rem inauditā. Sexdeciz milibus z octingentis vicibus. Propterea Jero. ad Heliodorū i ep̄la d̄ p̄ceptu mūdi ait. O desertū floribus xp̄i vernās. O solitudo in qua illi nascuntur lapides de quib⁹ in apoc. Ciuitas regis magni p̄struitur. O religio familiaris deo gaudens. hec ille. O religio glorioza. O vita apostolica. O status perfectus: status certus: status deo gratissim⁹: stat⁹ in quo totiens z cōtinue acgrit̄ lucrū inestimabile: thesaurus p̄ciosissim⁹: mercātia nō terrena s; celestis z diuina. Ad hūc statuz venite filij. ad hūc euolate: questo alacritate: questo dolcemente stringite. Expergiscimini: aperite oculos: ercutite torporem: negligentia: somnolentiam: vt ditissimi effici valeatis. Quartus triūph⁹ sacre religiōis ē triūphus d̄sensiois. s. Doc. in. iij. contra gē. Et in p̄ma p̄te dicit. Diuina p̄ouidentia non solū gubernat maiora s; ēt minima: z vnicuiq; p̄uidet: z oēs p̄seruat: gubernat

Feria. iiii. Dñice passionis.

et defendit. paganos. s. iudeos. turchos. pctores: iustos et iniustos. et cuilibet creature rationali: dedit et dat angelum suum in custodia et gubernatione. ps. Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis. Si ergo deus gubernat: et servat et defendit minima: gubernat et defendit suos mortales inimicos: quanto magis gubernat et defendit religiosos: qui sunt sui filii: sui amici: sui secretarii: Religiosi predicant et docent deus esse timendum: honorandum: amandum: sequendum. Religiosi exemplo et doctrina pugnatum contra mundum contra carnem: contra dyabolum. Et quicquid boni fit mundo religiosi sunt causa. Propterea deus gloriosus eos defendit et gubernat dat eis angelos et sanctos diversos defensores et patronos. Ordo noster specialem patronam et protectricem habet suam gloriosissimam matrem. Ipa sacratissima Virgo apparuit cuidam fratri nostro ut haberetur in vitam fratrum. d. Et si de omnibus religiosis cura sit mihi: tamen specialiter impetraui a filio meo pro singulari privilegio: habere curam et gubernationem huius religionis: ut patet in multis locis in vitam fratrum nostrorum. O felix religio que tale ac tantum mereris habere protectricem. Similiter an-

geli defendunt hunc ordinem. Exemplum in vitam fratrum ordinis predicatores habetur. Quod legista quidam bononiensis civis: intrauit ordinem: quem cum de domo carnalis amici eius vellet violenter extrahere: timens fratrum et volentibus mittere ad quosdam milites patronos ut defenderent domum. ait. b. Dñicus. Non indigeo auxilio militum: quia ego plus quam ducetos angelos video circa ecclesiam: qui missi sunt ad custodiam fratrum. Reverserunt ergo illi: nutu divinis territi et confusi: et novitius consolatus permansit. Gubernat etiam deus ipsos religiosos in cibo et potu in vestimentis: in calciamentis: in sanitate: in infirmitate: in domibus: in viis: et hec dormiendo: ambulando: stando: vigilando. Deus defendit inquam eos: contra mundum: contra carnem: contra temptamenta dyaboli. Defendit eos quod ad animam: in intellectu memoria et voluntate. Quo ad corpus et sensus exteriores: ut non finat eos moveri nec operari aliquid illicitum et inhonestum: ut tandem victores ad optatam perveniant palmam. Unde Hieronimus ad Demetriades. Deus nepes: omnium rector et dominus cum omni angelorum militia certamen tuum expectat: tibi quoque contra dyabolum dimicanti: parat eter-

De religione. Sermo. xliii.

nitatis coronā ⁊ celeste p̄miuz
icitamentū victorie facit. Quic
tanto spectaculo: vide quē aiuz:
quā virtutē debeas offerri: ⁊ cer
tamis magnitudinē de expectā
tiū diuturnitate metire: h̄ ille. ⁊
sic patet sc̄da pars principalis.

Ertio principaliter reli
gionis considerare de
bemus electionez. Que
libet religio p̄ catholicas ⁊ apo
stolicam ecclesiam approbata:
sacra utiq; est: sancta ⁊ electiōe
digna. Quapropter quācunq;
intraueritis: si eius regulā ⁊ or
dinationes seruaueritis: p̄cul
dubio in statu salutis erunt ani
me vestre: ⁊ ita libere ⁊ libenter
vos hortor: vt ad quā voluerit
ingrediamī. Singulari autē ad
nr̄as magis inuito. Nā hec sa
cra nr̄a religio ē p̄fectissima sā
ctissima ⁊ omni laude dignissi
ma. qđ quinq; euidentissimis
rationibus ostendo.

Primo ratione institutiōis.

Sc̄do rōne destinationis.

Tertio rōne pronuntiatiōis.

Quarto rōne impetratiōis.

Quinto rōne terminatiōis.

Primo dico qđ ista religio ē
prestantissima rōne institutio
nis. Et probat sic. Illa religio
que p̄mo ⁊ principaliter essen
tialiter ⁊ nominaliter est istitu
ta ad predicationes: p̄fessiones

⁊ studium ⁊ salutes aīarum est
prestantior ⁊ sublimior tenens
primū ⁊ summū gradum inter
religiones. Tales enī actus cū
sint sp̄uales sunt digniores cor
poralib;: vt militare: seruire iſr
mis: pascere pauperes ⁊ hm̄oi:
qđ aīa est dignior q̄ corpus: si
cut actus est nobilior potentia:
vt p̄ per phum. vii. ⁊ ix. metha.
Et iter sp̄uales dignius est p̄di
care ⁊ docere q̄ cōtemplari vt
orare: quia nobilius est illumi
nare vel calefacere q̄ lucere: vt
caliduz esse s̄m Dionysium in
libro de celesti ierar. Et hoc tri
plici rōne. **P**rimo qđ agere est
nobilior q̄ pati. vt patet i. iij. de
aīa. Agere enī pertinet ad actū
pati vero ad potentiā vt habet
in. iij. v. vii. ⁊ viij. physi. Sed illu
minare vel docē importāt actio
nē. lucere autē passionem. **S**c̄do
qđ quanto aliqua virtus se extē
dit ad plura: tanto est maior vt
habetur in libro de causis. Sed
lucere ⁊ huiusmodi se tm̄ exten
dunt ad relucentem. illuminare
antez docere ⁊ huiusmodi se ex
tendunt ad rem lucentē ⁊ ad rē
illuminatam ⁊ docere ad scien
tem ⁊ discentez: qđ vt dī primo
Metha. in probemio. Signuz
sciētis est posse docē. **T**ertio qđ
dī. iij. methau. Tunc vnūquod
qđ perfectum est: qñ pōt facere

E

Feria. iiii. Dñice passionis.

sibi fise. S; docens facit alios doctos: non autem lucens tm: et iter diuersas doctrinas: docere ppter salutē aiay et res dīnas: est digni⁹: q̄ docē medicias ad salutē corpis. Jō docē et p̄dicare: que p̄tinent ad salutē aiay. i. sacra paginā: ē nobilissim⁹ act⁹: et p̄ dñs religio: que p̄mo et p̄ncipalr ordinat ad p̄dicationes: cōfessiōes. et h̄mōi ē dignissima. Et sic p̄ maior. S; religio n̄ra p̄ncipalr essentialr et noialr ē instituta ad p̄dicatōes et cōfessiōes ppter salutē aiay. Ad p̄batu duplici. Primo diffinitione quid nois: q̄ sola h̄ religio noiat religio p̄dicatoꝝ: ut p̄ extra de electiōe. c. Cū veteri. Extra de p̄uile. c. in his. Extra de excessib⁹ p̄latoꝝ. c. Nimis iniq̄. et c. nimis praua. Et de religiosiis domib⁹ c. Sane li. vi. i. clemētina. De sepulturis. c. Dudū. Insuper h̄ religio: q̄ antiquor est eius institutio. Jō p̄or est aliis mendicantib⁹: ut dicit. d. Joā. andr. in caplis ubi. s. Et itez h̄ ipsa religio p̄ior noiat: ut supra. Et extra de regularibus. c. nō solū in titulo. Et extra de decimis. c. p̄dicatoꝝ. libro. vi. Idem dicit dñs archidiacon⁹. c. prealegato. Et idem p̄ in omnib⁹ bullis et p̄uilegijs apostolicis: ceterisq̄ re scriptis q̄buscūq̄. Insuper h̄ reli

gio: ceteris est arctior. Mā dicit Petrus de palu. in. iiii. d. xxxix. Religio mendicantiū est perfectior oī nō mendicante. Vide d. Joānez dñici q̄ dicit. Nō solum cartusienses: sed cuiuscūq̄ ordinis fratres ad ordinem p̄dicatoꝝ possunt trāsire: ecōuerso fratres p̄dicatoꝝ: ad aliorū ordines nō possunt trāsire. Jo. an. in. c. Sane. de regula. Cōstitutiōes enī p̄dicatoꝝ ultra regulā ita arctant eos: q̄ vita eoz ē asperior q̄ vita monachorum. Adonaldus magn⁹ canonista et theologus ut refert. d. Jo. dñici. dicit vidisse parisijs determinationē factā per doctores eius de vniuersitatis: q̄ fratres cartusienses p̄nt trāsire ad ordinem p̄dicatoꝝ: regulariter viuētem de iure cōi. Refert insuper Joh. dñici se vidisse cōsilium. d. Frāncisci de zabarellis et cuiusdam magni viri determinatiū monachum. s. benedicti obseruantie latioris posse trāsire ad ordinem p̄dicatoꝝ. obseruantie arctioris. h. d. Anto. archiepiscopus. Et Scdo minor probatur diffinitione quid rei: q̄ in p̄ncipio constitutionū huius religionis: sic diffinitur. Ad hoc tñ in conuentu suo: p̄lat⁹ dispēsandi cū fratrib⁹ habeat p̄atem: cum sibi videbit expedire. In his p̄

De religione. Sermo. xliii.

ripue que studiū vel predicatio-
nem ⁊ animarū salutē videbū-
tur impedire: cū ordo noster spe-
cialiter ob predicationē ab ini-
tio noscat institutus fuisse. Et
studiū nostrū ad hoc debeat p̄n-
cipaliter intendere: vt proximo-
rum animabus possimus vtilēs
esse. h̄ ibi. Ibidē quoq; mādat:
vt totū officiū breuiter ⁊ succin-
te dicat: vt studiū minime ipe-
diatur. Itē sedes apostolica cō-
firmavit hāc religionē: que di-
ceret ⁊ esset ordo predicatorū.
Ergo hec religio digna est ⁊ p̄-
stantissima. Nec obstat: si que
alie religiones doceāt ⁊ p̄dicēt
Hoc. n. est non ex officio: s; ex
speciali privilegio. Ex officio. n.
hec sola illud h; sequēs religio-
nē xp̄i institutā principaliter ab
eo ad p̄dicationis officiū ⁊ ani-
marū salutē. Vnde apostolus
Paulus apparens . b. Dñico
rome in ecclesia sancti Petri
oranti pro dilatatione ordinis
dedit ei librū. dicēs. Vade pre-
dica quoniā ad hoc a deo ele-
ctus es. C̄ Sc̄do p̄batur huius
religionis p̄stātia ratione desti-
nationis. sanctus nāq; Dñicus
eū suo ordine nō a casu aut a
fortuna inuentus est: vel huma-
na prudētia institutus: sed sin-
gulariter a tota ⁊ summa trini-
tate; destinatus a patre quidez

per potentiam a filio p̄ sapien-
tiā: a spū sc̄to p̄ gratiā ⁊ virtu-
tū cōicationē. Adūsus. n. ante
hui⁹ sc̄tissimi patriarche Dñi-
ci ⁊ sui ordinis institutionē: erat
famelicus. arid⁹ ⁊ sitibūd⁹. Itē
trinitas ip̄a misit. s. Dñicū ⁊ or-
dinē instituit vt famelicos satia-
ret. Nā sup illd. iij. Re. iij. Re-
gis p̄fecti sic dic̄ glo. Me qd de-
fit i domo regis: ordo p̄dicato-
rū: discurrendo ⁊ loquēdo labo-
rat: vt i mēsa dñi abūdet: vñ nu-
triant fideles. h̄ ibi. Quia vero
mūdus erat aridus: misit deus
ordinē p̄dicatoꝝ: vt aridos ir-
rigaret. Dñ Ber. i fm̄oe. s. An-
dree. Flumi⁹ est ordo p̄dicatoꝝ:
nō p̄manēs i eodē loco. s; extē-
dēs se ⁊ currēs: vt diuersas irr-
garet terras. h̄ ille. Quia c̄t erat
sitibūd⁹ misit de⁹ p̄dictū ordi-
nē. vt sitiētes inebriaret. vñ sup
illd̄ Laticōꝝ umbilicus tu⁹ erat
cornatilis. dic̄ Aug. Quid p̄ cra-
trē. nisi p̄dicatoꝝ ordinē itelligi-
mus? Qui nimix mētib⁹ audi-
toꝝ celestis doctrine vinū p̄pi-
nāt easq; inebriāt. Iste est ille
funs fidelissim⁹. quez de⁹ misit.
De q̄ Luc. xiiij. Misit suū ho-
ra cene dicere iuitatis vt vent-
rēt. Sup quo dic̄ Greg. in ho-
me. Hora cene finis est seculi.
hic i fine mittit seruus iste. i. or-
do p̄dicatoꝝ ad inuitatos: ple-

Feria. iiii. Dñice passionis.

gem et prophetas: ut repulso fastidio: ad gustandum cenam se prepararet. h. ille. Propterea sancta cecit ecclesia in officio patris Dñici. Adudum vocas ad agnitionem hora cene paterfamilias. Seruum mittit promittens varias vite delicias. Ad hoc quuium tam magnificum elegit nuncium. s. Dñicum. Isido. quoque hispanus doctor solennissimus in suis postillis refert: quod fuit reuelatum cuidam sancto heremite in oratione perseveranti et vox divina ei facta est a summo celo: dicens. Aditto famulum meum Dñicum verbi mei deuotum baiulum: verum predicatorem: iclytum: apostolum: boiem: zelotipum: ad incredulorum duriciam: et hereticorum perfidiam cetera redam. hec dominus deus. Hanc destinationem: manifestauit: per opus deus beatissime virginis Catherine de senis dicens. Ego hos duos filios genui. Unum naturalem et ab eterno. s. christum. Alium adoptiuum s. Dñicum: qui in multis operationibus fuerunt similes. Sicut. n. filius meus naturalis in humanitate assumpta fuit mihi obediens usque ad mortem crucis. Sic filius meus adoptiuus Dñicus via mandatorum meorum nunquam transgrediens. in virginitate perpetua baptismalem gratiam: usque ad vite terminum: inuiolabiliter seruauit. Et sicut filius meus naturalis palaz

locutus est mundo testimonium prohibens veritati: sic filius meus Dñicus: per se et successores suos veritatem euangelicam: etiam inter hereticos instatissime predicauit et predicare non desinit: propterea singulari munere datum est sibi veritatis lumen agnoscere: nec ab ipso aliquo modo deuiare. Item sicut tota vita filii mei naturalis: fuit doctrinalis et exemplaris ad aliorum salutem ordinata: sic filius meus Dñicus totus cum suo ordine doctrinalis et exemplaris est ad salutem animarum. Ad hunc. n. finem constitutus est: pro hoc in cunctis eius actibus modo filio per similes factus est. h. deus pater. Tertio idem probatur ratione pronunciationis. Ante quam ordo iste in mundo esset. multi spiritu prophie illuminati ipsum pronunciauerunt: zacharias. n. propheta. c. vi. Vidit quattuor quadrigas In prima erant equi rufi: per quod intelligitur ordo martyrum: qui amore dei rubicundi et inflammati: sanguinem pro fide posuerunt. In secunda quadriga equi nigri: quibus intelliguntur confessores mortificati et penitentia pleni. In tertia erant equi albi: qui sunt apostoli: puritate mentis et corporis albi. In quarta quadriga erant equi varij et fortes per quod s. Greg. i. bulla canonizationis beatissimi patris Dñici intelligitur ordo nobilitatis et virtute varius.

De religione. Sermo. xliii.

Fortis antez: q; vniuersaliter et
 constantiter pugnat contra vitia: contra here-
 ticos et infideles: quapp beatus
 ap[osto]lus Petrus appares sancto
 D[omi]nico: dedit ei baculum: ad de-
 signadū firmitatē et constantiam
 sui ordinis. Sybilla etiā critica
 de ordine nostro plura p[ro]pheti-
 zauit: p[ro]nūciās cū stellā fulgen-
 tē. Itē p[ro]nunciatus est stan-
 tinopoli in ecclesia. s. Sophie:
 vbi habet q; in eadē ecclesia est
 depictus. s. D[omi]nicus cū lilio in
 manu et habitu p[re]dicatorū: iur-
 ta quē est depictus sc[ri]ptus Pau-
 lus ap[osto]lus. Et sup[er] caput D[omi]nici ē
 scriptū. Bonus d[omi]nicus. Et sup[er]
 caput pauli. sanctus Paulus.
 Sub pedib[us] vero. s. pauli erat
 scriptus: p[ro] istū itur ad xp[ist]m: sub
 pedibus autē d[omi]nici erat scriptus
 s[ed] facili[us] p[ro] istū. Et hoc inuentū
 est p[ro] plures annos: anteq[ua]m ordo
 n[ost]r[us] esset. Et quidā dicūt fuisse p[ro]
 quadringētos ānos ante. Inde
 assumptū ē: vt solus sc[ri]ptus D[omi]ni-
 cus iter p[re]fessores cū libro i ma-
 nib[us] depingat. Itē abbas Joa-
 ch[im] p[ro]nūciavit anteq[ua]m ordo iste
 esset in mūdo. Fecit. n. depingi
 beatū D[omi]nicum in eccl[esi]a sancti
 Marci venetijs: cū habitu al-
 bo et nigro: quo ipse vsus est et
 nos vtimur. Quapropter ordo
 iste p[re]stās ē: tot vaticinijs p[re]signi-
 tus et demōstratus. ¶ Quarto

probat[ur] ordinē p[re]dicatorū
 p[re]stāntissimū esse: rōne impetratio-
 nis. Adira res et inaudita a re-
 gina celoꝝ m[ater]e dei: hic ordo im-
 petratus est. Legitur. n. in legē-
 da sancti d[omi]nici q; cū deus vel-
 let destruere mūdū tribus lāce-
 is: p[re]cipue tria peccata q[ue] regna-
 bāt in mūdo. v[er]o p[ro] sup[er]biam
 auariciā: et luxuriā: beata virgo
 genu flexo impetrauit misericor-
 diā mūdo p[re]sentādo filio suo sc[ri]p-
 ctū D[omi]nicū: q; cū suo ordine mū-
 dū ad p[er]niciam et ad xp[ist]m vocatu-
 rus erat. Insuper gloriosissima
 m[ater] d[omi]ni: vt impetratū ordinē ap[osto]li-
 nobilitaret. et erga ip[s]m spūales
 et cordialē o[ste]nderet amorē. habi-
 tū quē nūc ferimus porrexit. s.
 D[omi]nico. necnō beato Reginal-
 do. et vt hūc induerēt precepit. di-
 cēs. Et iste est habitus ordinis
 tui. Apparuitq; beata virgo se-
 mel. b. Jordani i orōne existētī
 et dixit. Diligo q[ui]dē sp[irit]ali amore
 ordinē tuū. Et inter alia. hoc q[ui]dē
 mibi p[ro]gratissimū q; oīa que
 facitis et dicitis a laude mea in-
 cipitis. et in ea finitis. vñ impetra-
 ui a filio meo. vt in ordine tuo
 nullus possit diu immortali p[er]siste-
 re. q[ui]n aut cito dephenda[re]. aut ci-
 to peniteat. aut extra p[er]iciat. ne
 ordinē meū sedet. h[ic] ibi. Quapro-
 pter i tātoꝝ b[en]eficioꝝ memoriā
 ordo n[ost]r[us] instituitur. vt oī sero pro

Feria. iiii. Dñice passionis.

cessionaliter cantaret. Salve regina. Que antiphona. adeo est illi gratissima uti quatuor signa maxime dilectionis et gratie singularis ostenderit. Nam dum fratres catarer dictam antiphonam et dicerent. spes mea salve. ipsos dulciter resalutabat. Et cum dicerent. *Eya* ergo aduocata nostra. ipsa ante filium se prosternebat. et pro fratribus orabat. Cumque subiungeret. Illos tuos misericordes oculos ad nos uerte. illa leto et colubino vultu in fratres respiciebat. post cum catarer. Et iesus benedixit. fru. ven. tui. nobis post hoc erit. unde. Ipsa in tenera etate gestans filium suum omnibus et singulis cum multo gaudio ostendebat. post vero ingressum chori. fratres ipsi viderunt. b. virginem super altare maius tenentem manum filii. et benedicentem fratres. h. oia in vitis fratrum nostrorum. Sed dulcius et mirabilius refero. Semel gloriosus Dñicus vidit beatissimam virginem in dormitorio aspergentem singulos fratres aqua benedicta quam comitabant due pulcherrime domicelle. s. Catharina et Cecilia. et dixit. Ego sum illa que me prosterno ante filium. cum dicitis. *Eya* ergo aduocata nostra. Et ecce paulo post rapto beatus Dñicus. vidit dominum se detentem. et matrem eius virginem gloriosam. amictam capa coloris sera-

phi. Et cum omnium ordinum religiosos et religiosas in illa curia conspiceret: de ordine vero suo: nullum nullamque vidisset: dolore summo: et lachrymis perfusus: consternatus animo iacebat. Cui dominus dixit. Cur doleres? Vis ne videre ordinis tui fratres? At ille. Hoc desidero domine. Tunc christus: ordinem tuum matri mee commisit. Et matrem annuente filio aperuit capam: sub qua vidit contemplato Dñicus: sui ordinis innumeram multitudinem fratrum brachijs amoris virginis complexatam: et singulariter protectam. *O* religio benedicta. *O* religio sancta. *O* religio prestantissima: que non solum a deo predestinata: sed a mundi imperatrice et angelorum domina impetrata: et seruata: et summe dilecta. *¶* Quinto idem probatur ratione terminationis. *O* rdo .n. noster huius terminum et finem omnium dignitatum: et excellentiarum sancte matris ecclesie. *¶* Prima autem dignitas ecclesie: est sanctorum patriarcharum: quorum finis et terminus est patriarcha Dñicus ab ecclesia militate canonizatus et in sanctorum catalogo ascriptus. *¶* Sic patriarcha fuit primus institutor et dux huius religionis. *¶* Secunda dignitas ecclesie: est sanctorum apostolorum: quorum finis et terminus fuit sanctus Vincen-

De religioe. Sermo. xliii.

tius de valeria. Hic nou⁹ ap⁹ls
fuit: vt pz in principio sue legen
de. Tertia dignitas ecclesie est
sc⁹o⁹z marty⁹z. Cuius terminus
z finis extitit. sanct⁹ p⁹ter⁹ mar
tyr veronensis. Hic gl⁹iosus xpi
athleta: adhuc puerulus. s. etate
septē annoz habuit victoriaz q̄
parētes hereticos: z tandē p̄di
catorz ordinez igressus pro fidei
defensioe hereticoz gladijs oc
cubuit. Quarta dignitas eccle
sie: est sanctorz doctorz: quoz fi
nis z termin⁹ fuit. s. Tho. de ag
no. Is ob eius sc⁹ritatē crimiaz
z infusam a deo eminentissimā
oium rex cogitationez z sciam
theologus sumus. s. Doctor ap
pellat. Quinta dignitas eccle
sie est sanctorz virginū: quaruz
termin⁹ z finis extitit admirabi
lis virgo sancta Catarina senē
sis. Quā ob excellentē eius pu
ritatē coram virgine gloriosa: z
multis alijs sc⁹tis: iesus xps visi
bili⁹ depon⁹sauit. Ho⁹z igit p̄fe
ctōe sc⁹o⁹z: fratru⁹ p̄dicatoz reli
gio p̄stātissima esse p̄bat: q̄uis
cetere religioes dignissime sint
Propterea papa Alexāder p̄ti
culariter loq̄ns de p̄fectioe fra
tru⁹ p̄dicatoz excōicat oēs p̄di
cātes defendētes z docētes: q̄
frēs p̄dicatores: non sint in sta
tu p̄fectōis. Aqua excōicatione
nō p̄nt absolui: nisi per summū

pontificē: put ponit. d. Antō. in
suis cēsuris. vez h⁹ p̄sidera ma
ximū dei donū z religiois mee
dignitatē. Oēs hij sc⁹i fuerunt
sumi z icliti doctores: Vgines
purissimi z angelici. Alti⁹ dico
oēs innocentia baptismalē ha
buerūt oēs maxima miracula
in vita z in morte: donāte deo
opati sunt. Hij sunt ecclesie mi
litātis ornamēta: hi gēme p̄cio
se: hi deniqz q̄z gloriosa sit reli
gio p̄dicatoz facile declarāt.
Ad matrē ḡ religionē vos o iu
venes plurimū hortor. Hic ve
stra ingenia litterarum cogniti
one adornare poteritis. hic ve
stras vires exercē. hic saluas ve
stras aias facē. hic iter breue cō
pendiosum z securitate plenū ē
Habetis hos sc⁹os duces me
os: habetis z tot beatos: btāsqz
celo fruētes: vt non nisi grandī
volumine ānotari possent. Ve
nite igitur: hanc eligite. hanc cō
plectimini. Accedite ad trāquil
lū z paccatū hunc portum. nihil
vos deterreat. nihil retrahat. ni
hil conturbet. Nā licet paupes
z mendicantes sim⁹. tñ dei grā
nihil nobis deest. iuxta illd apo
stoli. ij. Cor. vi. Tanq̄z nihil hñ
tes z oia possidentes. quia tot⁹
mūd⁹ nr̄ est. z quocūqz p̄gim⁹
nō deficiūt nobis necessaria. vñ
Deui. xi. Qis locus quē calca
E 4

Feria. iiii. Dñice passionis

uerit pes vester: vester erit. Et nō solū iter xp̄ianos: s; etiā iter turchos paganos: ceterosq; infideles necessaria ministrant. Audite Jero. qd vobis de religione dicat: scribēs ad Heliodorū de cōtemptu mundi. Quid igit agis tu frater in seculo: qui maior es mūdo? Paupertatē times? Sed bt̄os paupes xp̄s appellat. Labore tereris? S; nemo athleta sine sudorib; coronabit. De cibo cogitas? S; fides famē non b; . Sup nudā humū: exesa ieiunij mēbra collidē metuis? S; dñs tecū iacet. Squalidi capit; horret iculta cesaries? S; caput tuū xp̄s est. Infinita heremi vastitas te terret? S; tu paradisi mēte deambula. Quotiescūq; illuc mēte ascēderis: toties i heremo nō eris. h̄ ille. Memorestrū dubitet. Ego vos dulci inuito o filij. Huc tadē accedite: qm̄ hoc castitas āgelica: h̄ paupertas ap̄lica: h̄ diuina obediētia: h̄ ieiunia salubria: h̄ aspa vestimēta: q; nō lineis: sed p̄anos utimur vestimētis: h̄ silētia diuturna: h̄ cibaria q̄dragesimalia: q; .s. in refectorio: carnes nunq; frēs comedūt: h̄ iuenit virt; : h̄ sc̄ctitas: h̄ cūcta p̄fectio. Adiraculum vobis recito dignissimū: qd̄ refert magr̄ Alexāder vindonēsis ep̄s in postillis suis sup illo

verbo. Ad misericordia et veritas obuauerunt sibi: sic dicentes. Quidā scholaris bononiē. vanitatis dedit. talē visionē cōspexit. Videbat siquidē q; in magno cāpo consisteret: et ibidē tēpestas ingēs sup ip̄m descēderet fugit a tempestate: et ad domū vnā perueniens: clausam inuenit. Cui pulsanti vt reciperet: hospita r̄ndit. Ego sum iusticia: hic habitās tu iniustus es: hic habitare nō vales. At ille dolens discessit: et alia; domū videns propius accessit: et fores pulsauit: ibi q; se recipi petebat. hospita illi r̄ndit. Ego sum veritas hic habitans: te non recipio. quia veritas non liberabit eos qui nō amant eam. Inde abscedēs aliam domū vidēs. ob tempestatem ipsam omnino voluit ingredi. Sed hospita ait. Ego sum par. Non te recipio. q; non est par impijs sed hominib; bone voluntatis. Verum quia cogito cogitatōes pacis tibi suadeo vt vadas ad sororē meā et ei; monita cōpleas. Accessit ergo ad quartā domū et que deitus erat respondet. Ego sum misericordia. Si ergo ab eminēte tēpestate saluari desideras vade ad domū fratrum predicatorū. Ibi inuenies stabulū doctrine: et intus presepe scripture. a sinū

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

simplicitatis. cū boue discretio-
nis. Adariā illuminantē. z Jo-
seph proficientē. atq; iesum sal-
uantē. Euigilans predictus sco-
laris venit ad conuentū. ibi hu-
militer recipi petijt. z sic factū est.
hec ibi. O religio diuina aiarū
tuta saluatric. Quis tuas lau-
des. tua p̄conia. tua merita. tu-
os triūphos digne posset expli-
care? Memo q̄ppe. nisi n̄c z oi-
um religionuz p̄mus institutor
x̄ps. linguā z sapientiā concess-
erit. qui est benedictus in secu-
la seculorum. Amen.

¶ Feria gnta dñice passionis.
De sortilegijs. Sermo. xliiij.

fides tua te saluā fe-
cit. Luc. viij. Adirabi-
le exemplū p̄nie: ho-
die fidelibus p̄ponit:
cum mariā magdalēnaz ad ie-
sum accessisse: z sup pedes eius
lachrymas sudisse legim⁹. Quot
enim vt ait Greg. in Romel.
in se habuit oblectamēta: tot de
se inuenit holocausta. Hoc sa-
ne figurare potest infelicē aiaz
qui sortilegioꝝ vitio deprauata
recessit a x̄o optimoq; deo z
redemptore iesu: seq; dyaboli-
cis sortilegioꝝ laqueis innoda-
uit: adeo vt fidem xp̄ianam as-
pernet: sublimēq; dei maiestatē
offendat: trāsgrediēdo primum
legis p̄ceptuz. Que nihilomin⁹

si errore postposito: viuacissima
fide: humiliter z lachrymose ad
saluatorē perrexit: ab ipso p̄-
tinus audire merebitur. Fides
tua te saluam fecit: que sunt ver-
ba in euāgelio recitata. In quo
tria habem⁹ documēta. ¶ Pri-
mū documētū: q̄ predicatores
debent benigne recipi: z gratio-
se tractari: z in suis necessitati-
bus debet q̄libet vt p̄t subue-
nire. Exēplo pharisei: vt patet
in prima parte. ibi. Rogabat ie-
sum. ¶ Scdm documētuz q̄ lz
aliquando q̄ fuerit malus: nō
tñ iudicandus est: semper forte
malus. ibi. Vidēs aut pharise-
us. ¶ Tertiū documētū: q̄ vi-
ua fides est: qua salus puenit
hoib⁹. ibi. Fides tua te saluā fecit
In qua fide: si diuinatoꝝ firmi-
ter deinceps permāserit sortile-
gia deserens omnino saluabit.
De quib⁹ superstitionibus diui-
natoꝝ tria cōsiderabimus.
¶ Primo diffinitionem.
¶ Secundo grauationē.
¶ Tertio specificationē.
¶ Primo cōsiderare debem⁹
sortilegij diffinitionē: que q̄de
aliquātulū proluxa erit. dignitas
nāq; z utilitas materie ita req̄-
rit vt bñ enucleet. Qd̄ sane fieri
paucis verbis non potuit. Au-
gu. n. libro de doctrina xp̄iana:
diffiniēs diuinationē sic dicit

Feria. v. Dñice passionis.

Diuinitio est vsurpatio cogno-
 ſcēdi futura: ex q̄dā peſſifera ſo-
 cietate hoium ⁊ demonū. h̄ ibi.
 Vbi nota ſm. ſ. Doc. ſa. re. q.
 lxxxv. ar. i. q. futura dupliciter
 poſſunt cognoſci. ſ. in ſeipſis ⁊ i
 ſuis cauſis. Primo modo: futu-
 ra in ſeipſis conſiderata: a nul-
 lo intellectu creato: cognoſci poſ-
 ſunt. Cuius ratio eſt: qz futura i
 quantū ſunt futura: nō habent
 eſſe in ſeipſis. Qd̄ aut̄ non ha-
 bet eſſe: nō poteſt cognoſci. Vn-
 de ꝑ ꝑhiloſophum. i. ix. Metaph. dicit. qz
 tñ aliqd̄ eſt cognoſcibile: iquan-
 tum eſt actu. Et nō entis nō eſt
 ſcia: vt ait itez Ariſto. i. ꝑ ꝑhiloſo-
 phum. Solus aut̄ deus cognoſcit fu-
 tura. put̄ habent eſſe in ſeipſis.
 Sap. viij. Adonſtra ſcit deus
 anteq̄z fiant. Et apoſto. Ro. iij.
 Vocat ea que non ſunt: tanq̄z
 ea que ſunt. Intellectus eni di-
 uinus cū ſit eternus ⁊ cauſa at-
 qz ſons omniū: omnia preteri-
 ta ⁊ futura: in ſua eternitate in-
 tuet̄. Eternitas enim eius oi tē-
 pori adeſt: ⁊ ipſuz cōprehendit.
 Vnde ꝑ ꝑhiloſophum in libro de
 bona fortuna dicit. De⁹ bene vi-
 det preſentia ⁊ futura. Et ſic fu-
 tura put̄ ſunt in ſeipſis: a nullo
 intellectu creato cognoſci p̄nt: qz
 hoc eſt propriū ſignū diuinita-
 tis ſm̄ illud. Iſa. xli. Annūciate
 que v̄tura ſunt in futurū: ⁊ ſcie-
 mus qz dii eſtis. Secdo mō
 futura cognoſci p̄nt in cāis ſuis
 Cognoscere aut̄ futurū in cauſa:
 nihil aliud eſt: q̄z cognoſcere p̄-
 ſentē inclinationē cauſe ad effe-
 ctū. Ad effectū vero proueniūt
 futura: ex cauſis ſuis tripl̄r. ſ. vt
 ſemper: ⁊ ex neceſſitate: vt fre-
 quēter: vt raro. Primo eni futu-
 ra quedā ſūt: que ex ſuis cau-
 ſis: ſemp ⁊ ex neceſſitate pueni-
 unt: eo qz talia futura ſunt deter-
 minata in ſuis cauſis. Et h̄mōi
 futura: per ſuam cauſam cogno-
 ſci poſſunt ⁊ pronūciari ex con-
 ſideratiōe ſuarum cauſarū: ſicut
 astrologi p̄nūciant eclypſes fu-
 turas: que qd̄ eclypſes habent
 cāis neceſſarias: qz quotienscun-
 qz interponit̄ terra inter ſolez ⁊
 lunaz directe: ſequit̄ neceſſario
 eclypſis: que eſt priuatio lucis
 lune: vt ꝑ ꝑhiloſophum. i. ij. ꝑ ꝑhiloſo-
 phum. d̄ qz eclypſis eſt p̄uatio lu-
 minis ex obiecto terre iter ſolē
 ⁊ lunā. ⁊ in. ij. de celo ⁊ mundo.
 Interpoſitio terre: eſt cauſa ecly-
 pſis lunaris. Secdo quedā futu-
 ra ſunt: que pueniūt nō vt ſem-
 per: ſed vt frequēter. i. vt in plu-
 rib⁹ ex cauſis ſuis. Et hoc nō p̄-
 certitudinē cognoſcit̄: ſz p̄ quādaꝝ
 p̄dicturā. ſ. p̄ ſigna aliq̄. ſicut me-
 dic⁹ cognoſcit ſanitatē ⁊ mortē iſir-
 mi. Et astrologi p̄ ꝑhiloſophum
 ſtellarū. p̄nūciant de pluuiis ⁊

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

ficitatibus. Adodo igitur cognitio et pronuntiatio illorum futurorum effectuum: quod sunt determinati in causis suis vel qui eveniunt ut semper: vel qui eveniunt ut frequenter non dicitur divinatio. neque est superstitiosus vel illicitus. nisi forte apud eum. que ordo cause lateret ad causatum. Unde precognitio et pronuntiatio ortus solis: non dicitur divinatio: neque quando medicus ex scientia vel experientia predicat sanitatem: vel mortem futuram: et astrologus: per suam scientiam: eclipsim vel pluviam predicat divinare dicunt. Tertio quedam futura sunt: que se habent ad utrumlibet: sicut sunt potentie anime rationalis que causant actus humanos libere: quod potentia volitiva potest facere hoc et illud: et non facere: et libere quantum est in se. Et eveniunt quoque casuales et fortuiti qui non habent causam naturalem. De quibus Tullius in libro de divinatione ait. Rerum fortuitarum nulla presentio est. Ut quod quis vineam ligonizans: inueniat thesaurum. Et quia cecidit gutta de lucerna debeat pluere et huiusmodi: que ut in paucioribus eveniunt et raro. Scire igitur effectus actuum humanorum: et qui a casu eveniunt antequam sint: est proprium dei: cui omnia absentia quantumcumque distantia: presentia sunt. Et ideo procedentia

ex actibus hominum: et casus fortuitos velle precognoscere vel pronuntiare antequam sint: pertinet ad divinationem: ubi expresse demones invocantur: et ibi se immiscet diabolus: et si non invocet: ut implicet animos hominum vanitate et falsitate. Hec collecta sunt ex dictis. s. Tho. ij. sententia. d. xv. ar. ij. Et prima parte. q. lvij. arti. iij. Et iterum in questionibus de malo. et secunda secunde. ubi. s. Unde Isidorus libro etymologiarum. dicit quod divini dicuntur quasi deo pleni. Divinitate enim se plenos simulat: et astutia fraudulentie: hominibus futura coniectant: quod omnino est alienum: ab intellectu humano: cum dicat Iob. ij. perierar. De futuris contingentibus: non est determinata veritas. Iero. autem super Isa. et habetur in decretis. xxxvij. d. c. Uno divinos: sic definit. Divinos eos debemus accipere qui coniectura mentis sue: incerta futurorum quasi vera pronuntiant absque divinatorum verborum auctoritate. hec ille. His declaratis: queritur utrum divinatio sit mortale peccatum. Cui questioni respondeo et dico. Divinationem semper esse mortale peccatum. Quod sane triplici ratione declaro: prout elicitur ex dictis. s. Doc. fa. fe. q. lxxxv. et

Feria. v. Dñice passionis.

¶ Primo ratione modi.

¶ Secdo ratione pacti.

¶ Tertio ratione precepti.

¶ Dico primo q̄ diuatio ē peccatū mortale ratione modi. sic. Qui indebito modo usurpat pre nunciationem futurorū euentu u3 peccat mortaliter. S3 diuinator ē huiusmodi. ¶ S3 maior sic Ille qui usurpat quod dei ē: nō dō reuelāte mōtalr peccat. S3 diuini hoc faciūt: qd̄ p3: q2 diuī dicunt quasi deo pleni: vt dicit Isidorus: et supra allegatū est. Vbi nō. q̄ futura possūt tripliter cognosci. ¶ Primo naturali ratione: et hec precognitio nō est diuinatione vt patet supra in diffinitione. Secundo dei reuelatione: et hoc modo futurorum precognitio nō ē diuatio. Vnde si qs̄ futura cōtigētia deo reuelāte p̄nūciat: tūc ip̄e nō diuinat i. qd̄ diuinū est nō facit: s3 magis qd̄ diuinū ē suscipit. ¶ Tertio mō p̄nt cognosci futura: diaboli reuelatōe siue indicatōe: q̄ vt ait Augu. xxxvj. q. iij. c. Scien. ex subtilitate igenij: et ex lōga experientia: futura contingentia aliqñ cognoscit. Et respectu horū est diuinatione. ergo diuatio semper ē peccatū mortale. ¶ Secdo p̄bat diuinationē esse peccatū mortale rōe pacti. sic. Quicūq3 frāgit et irritat p̄missionē et pa-

ctū factū cū deo: peccat mortalr. Sed superstitiosus icātator: diuinator et huiusmodi. Frāgit: irritat: dissipat: trāsgredit: anihilat p̄missionē et pactū factū cū dō i sacro baptisate: vbi hō dedit cās se deo: abrenūciauit diabolo et actib⁹ ac pōpis ei⁹. Sequēnt aut hui⁹ abnegat fidē dei et pactū: dās se diabolo. Ergo peccat mortalr. Mā vt ait. s. Doc. Superstitiosus et diuinator: vlt̄ offert sacrificiū diabolo: vlt̄ h3 societate et familiaritate cū diabolo tacite vlt̄ exp̄sse: et sic adiutori u3 h3 a diabolo i faciēdo vlt̄ cognoscēdo. Et iō Augu. in libro de doc. xp̄iana. et habet i decretis. xxvj. q. ij. c. Illō i fine. Dēs igit̄ artes: vlt̄ nugatorie: vlt̄ noxie supstitōes: ex quadā pestifera societate hominū et demonū: q̄si pacta infidelis et dolose amicitie constituta penit⁹ sunt repudiāde et fugiēde a christiāo. hec ille. Vñ diuinator totaliter diabolus efficitur: filius diaboli fact⁹ negat et calcans baptismum et fidem. Audi terribilem sniam. xxvi. q. vii. c. Mon l3. c. Si qs. c. Mō obseruetis. Qui talia credūt sci ant se fidē christiana3 et baptis mū p̄uaricasse et paganū et apostatā. i. retro abeūtē et inimicū dī i irā dī grauit icurrisse: et sūt vba Augusti. Ex his igit̄ appa

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

ret sine dubio diuinationē esse peccatū mortalissimum. Tertio probatur diuinationē esse peccatū mortale rōne p̄cepti. sic. Quicūq; facit cōtra p̄ceptū dei mortaliter peccat. S; diuinatoꝝ facit p̄ceptū dei. Nā Deut. xviii. p̄cipit. Nō sit qui phitones consulat: neq; diuinos: neq; querat a mortuis veritatē. hec ille. Et ezech. xiiij. Vana non videbitis: et diuinationes non diuinabitis. Ergo diuinaro ē peccatū mortale.

Secundo principaliter circa diuinationē considerare debemus malignationē. Tāta est diuinationū malignitas vt triplici lege asperime puniantur.

Primo lege diuinali.

Secundo lege canonicali.

Tertio lege humanali.

Primo diuinatoꝝ atq; sortilegi puniuntur lege diuinali. Dicit in Deut. xviii. Quando ingressus fueris terrā quam dñs deus tuus dabit tibi: caue ne imitari velis abominationes illarū gētiū: nec inueniat in te: q; lustret filiū suū aut filiā ducēs p̄ ignē: aut qui ariolos sciscitet: et obseruet somnia atq; auguria: ne sit maleficus: nec incantatoꝝ: nec phitones consulat: nec diuinos: et querat a mortuis veritatē. Quia. n. hic abominet dñs:

et p̄pter istiusmodi scelera debet eos in introitu suo. Et in eodē. c. p̄pha aut q; arrogātia deprauat: voluit loq; in noie meo que ego nō precepi vt diceret: aut ex noie alioꝝ deoꝝ interficitur. Et Leuit. xx. Vir sine mulier in qbus phitonicus vel diuinationis fuerit spiritus morte moriatur: lapidibus obruent eos. Sanguis eoz sit sup illos. Et Ezech. xiiij. De p̄phetis in fipiētibus qui sequūtur spiritū suū et nihil vidēt. Et ibidē. Erit manus mea sup p̄phetas qui vident vana et diuināt. In lege vero canonica apponūtur diuerse pene. Si. n. diuinatoꝝ est occultus iniungitur p̄nia quadraginta dieꝝ. Extra eo. c. i. Si notori⁹ sit: denegat ei eucharistia: vt p; de cōse. di. ij. c. Pro dilectione. Si sit laycus est excoicandus. xxvi. q. v. c. Non op; . Et. c. Si q; ep̄s. Et. c. Aliquāti. S; et crescente cōtumacia crescere d; et pena: vt incarceretur et huiusmodi. Item si seruus sit: d; verberibus castigari. xxvi. q. v. Contra idolorum. Episcopus etiam tales diuinos et superstiosos turpiter debonestatos: d; parrochia sua eicet d;: vt habetur. xxvi. q. v. c. Episcopi. Tales et infames sunt. Similiter et q; ad eos concurrunt. Nū nec ad

Feria. v. Diuice passionis.

accusationem debent admitti: vt pz. ij. q. viii. c. Quisq. Nec ad testimoniū dicendum debēt recipi. Extra de testi. c. Testimonium. Si vero diuinatoz sit clericus deponēd⁹ est: z in monasterio detrudendus. vt habetur. xxvi. q. v. capitulis superi⁹ allegatis. Et qui credūt huiusmodi sortilegijs. v. annis debēt penitere. xxvi. q. v. c. Non liceat. Ultimo cōcludit lex canonica q̄ tales sunt a dyabolo captiua ti: vt habetur. xxvi. q. i. c. Episcopi eozuz. Lege deniqz civili terribiliter diuini z huiusmōi malefici damnantur. Nam capite plecti debent. Et si accedāt ad domuz alterius debent cremari. C. de maleficis. l. nullus aruf per nullus sacerdos: nullus eorum: qui huic ritui assolent ministrare: limē alterius accedat non ob alteram causam: s; huiusmodi hois amicitia quāuis vetus repellatur cōcremādo illo aruspice: qui ad domum alienā accesserit: z illo in inulā deportādo: post adēptionē bonoz qui cū reuocauerit: suasionibus vel premijs. Accusatorē autem huius criminis nō delatorē eē: sed dignum magis premio arbitramur. Hoc est dicere q̄ incantatoz d; cremari: z qui eum recepat ad incantandū; d; pri-

uari per fiscum suis bonis z bāniri: z accusatoz premio remunerari. Et. l. Memo. Et. l. culpa. Et ideo oēs debent se armare contra hmōi: vt exterminentur maxime rectores z domini scientes: qui tenentur z ipsi si nō expellunt hmōi: mortaliter peccant. Hi pro omnium rationū confirmatione adduco tex. Augu. in lib. de ciui. dei. Et. xxvi. q. ij. c. Qui sine saluatore salutem vult habere: z sine vera sapientia estimat se prudētē fieri posse: non sanus sed eger: non prudens sed stultus in egritudine assidua laborabit: z in cecitate norie stultus z demens permanebit. Ac proinde omnis ingfatio z omnis curatio que a diuinis magicis artibus vel ab ipsis demonibus in idoloruz cultura expetitur: mors potius dicēda est q̄ vita. Et qui ea sectantur si se non correxerint ad eternam perditionē tendūt psalmista dicente. Omnes digentius demonia sunt: qui per deceptos hōies alios decipere quottidie gestiunt: vt perditionis sue eos faciant esse participes. Itaqz hec vanitas magicarum artiu; ex traditione malozum angelorum in toto terrarum orbe: plurimis seculis inualuit: per quā dā scientiam futurozū z infer-

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

notum: et per inuentiones eorum iueta sunt auruspitia et augurationes: et ipsa que dicuntur oracula et nigromantia. hec ille.

Tertio principaliter circa superstitiosa; diuinationem considerare debemus specificationem. Licet enim sint multe species et modi diuinationis in quibus semper est peccatum mortale: tamen more nostro duodecim tantum ad presens explicabimus.

Primus modus diuinationis dicitur inuocatus. Cum aliquis expresse iuocat demones ad aliquid sciendum vel operandum semper mortaliter peccat. ut patet per. s. Doct. pa. se. q. lv. r. q. xcv. Et huiusmodi superstitiosa diuinatoria diuersimode inuocatur sicut diuersos effectus reuelationis: ut habetur in decretis. rvi. q. iiii. c. Igitur r. q. v. c. Nec mirum. Si enim apparent demones in diuersis formis dicitur prestigium. Et hoc faciunt ut illudant hominibus volentes videri quod non sunt. Si vocati per somnia prenuunciant: dicitur diuinatione per somnium. Si per suscitationem mortuorum vocati: non quod mortui vere suscitantur nunciant: dicitur nigromantia. Si vocati vel astricti per obsessos et arreptitios vigilantes:

prenuunciant futura: dicitur phitonia.

Si vocati prenuunciant in figuris varijs: apparentibus conspectibus hominum. Si in visceribus animalium: que ydolis imolantur dicitur auruspitium. Si inuocati apparent in vngue vel in ferro: vel in lapide polito: dicitur geomantia. Si tales figure in aqua apparent: dicitur hydromantia. Si in aere appareant figure: dicitur aeromantia. Si in igne: dicitur pyromantia. In quibus diuinationibus ut dictum est semper interuenit peccatum mortale. Secundus modus diuinationis est cum aliquis ex motu corporis celestis et eius influenza diuinat vel prenuunciat de termine aliquem fore bonum vel malum: vitiosum vel virtuosum: mortaliter peccat: ut elicitur. de pe. di. ij. c. Si non inquit. cum bonitas: vel malitia a libero arbitrio dependat: quod est spirituale: et non subiacet impressionibus neque motibus syderum. Licet ipsi motus aliquantulum inclinent partem sensitivam ad unum magis quam ad alium. Tamen ut ait sanctus Doctor. pa. se. questione lxxxv. Et Augustinus. rvi. questione. iiii. c. Ergo homo non necessitatur cum sit dominus suorum actuum. Et Ptolomeus astrologus ait. Sapiens dominabitur

Feria. v. Dñice passionis.

astris. Itē mortaliter peccat: cū aliquis prenūciat ex motu syderuz casuz fortuituz: vtputa: q̄ so diēs debet reperire thesauruz: vel quod super aliquē erentes de domo: debet cadere lapis vl' trabs ⁊ huiusmodi. Ad hos euentus nō extendit sciētia humana: vt dictū est. Ideo illicituz ⁊ mortale. Itē mortaliter peccat: cū quis ex motu animaliuꝝ vel vocibus eorum prenūciat: de homine: in his que dependent a libero arbitrio: vt quia cantauit auis: prenūciat debere hodie merces expedire ⁊ huiusmodi: vl' q̄ ille stranutauit: pnūciauit illū debere perdē lucrū. Et de his familia. Itē mortaliter peccat: cū quis ex garritu auiuꝝ prenūciat pluuias: guerras ⁊ tēpestates ⁊ hmōi. qm̄ .s. hmōi garritus vel crocitatōes: nō habēt ordinē ad predictos effectus. Nā si motu anserū vel frequēti crocitate cornicule: aliquis prenūciat pluuiā: nō ē diuinitio superstitiosa. Sūt ei multa animalia sentiētia mot⁹ celi: ⁊ ide ea diuersimode moueri cōtigit: vt asinus ⁊ gallus ⁊ catta ⁊ rana ⁊ huiusmodi. S; si illi mot⁹ ⁊ voces nō habēt ordinem: vel naturalē inclinationē ad effectum: prenūciatio illius effectus: est mortale: ⁊ supersti-

tiosuz vt declarat. s. Doc. Et talis diuinitio vocatur auguriū. Tertius modus dicit̄ obuiatius. Cuz quis diuinat: habēs pro malo signo: obuiari mulieri barbate: claudo: ceco: religioso: mortuo: dum ad sepeliendum portatur bestie cespitant. Et cū accidit se calciare in pede sinistro: anteq̄ in dextro vel induere camisiā retro vel in reuerso: vel q̄ mures rodant pānos: vel cū accidit: verbuz prolatum alia de cā: ⁊ ipse torquet: ad diuinationē alicui⁹ euentus: fortunij vel infortunij ⁊ huiusmodi diuinitio dicit̄ omen vt ait. b. Tho. 2a 2e. q. lxxxv. Et ē peccatū mortale: q̄ superstitiosuz ⁊ illicitū: maxie cū hoc credit̄ scienter ⁊ aduertent. Quart⁹ modus diuinitiois dicit̄ inspectiu⁹. Cū aliquis ex cōsideratiōe linearum manus: vel inspectiōe spatulaz: precognoscere ⁊ diuinare vult futura de malicia vl' bōitate vel etiā presentia ⁊ huiusmodi peccat mortali. Et prima diuinitio linearū dicit̄. Cirromantis sc̄ba. s. spatulaz vocat̄ spatulomātia. De qb⁹ habetur in locis superi⁹ allegatis: ⁊ ess; hereticū tenere: q̄ homo ex phisonomia vel constellatione necessitetur ad bonuz vel ad malū. Quint⁹ mod⁹ diuinitiois dicit̄ sor-

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

rius. Cū aliq̄s utitur sortibus diuinatorijs ad diuinanduz vel pronunciandū: vt si sibi contigerit festuca minor: debeat tale qd enenire: vel si accipiat breue oc cultū inter multa breuia: et s̄m illud diuinat de preteritis vel p̄ sentib⁹: vel futuris: vel si s̄m pri mū verbū occurrēs in apertio ne libri: vel si ex proiectiōe taril loꝝ: s̄m certa puncta vult diui nare: vel figuras plūbi proiecti in aqua vult cognoscere et nū ciare: et in huiusmōi multis: pec cat mortaliter. Et hec diuinationo vocatur sortes. que phibetur oī no. xxvi. q. v. c. Sortes. r. c. sequē ti. r. q. vii. c. Nō obfuetis. Vti vero sortibus diuersorijis: licitū est in rebus temporalib⁹: si ni hil superstitiosum addat. ¶ Se xtus modus diuinationis dicit̄ somnatiuus. Cū aliquis faciēs etiam orationes aliq̄s obseruat somnia et s̄m ea vult diuinare de occultis vel futuris: nisi sci ret ex reuelatione diuina proce dere. mortaliter peccat: et alias ēt ad somnia attendendo: picu losissimū est: quia demon com muniter his se imiscet: tamē ob seruatio somnioꝝ procedentiuz per naturalē cōplexionē: vel p̄ cedentiuz ex impressione celesti ad illa somnia se extendētes: nō esset supstitiosa nec illicita. Sed

p̄ declaratōe vide. s. Doct. s̄a s̄e q. xcvi. ar. vi. Nota hic diligēter cōtra illos qui tenēt et legūt vel vtunt̄ libro Danielis prophete: qui vere nō est Danielis: s̄ fal so ei ititulat̄: vt habetur. xxvi. q. vii. Non obseruetis. Et est tex. Augu. Nō liber ille oīno cōbur rendus est. ¶ Septim⁹ mod⁹ di uinationis dī breuiatiuus. Cū aliq̄s facit vel fieri facit: aut vtit̄ breuib⁹ superstitiosis ad p̄nū ciandū vel p̄cauendū: vel preco gnoscēdū. aliqd in quib⁹ etiā po nit̄ spes. pro carta nō nata: pro filo nō cocto: per appositionem per virginē et h̄mōi: cōmuniter est mortale. Cū in talib⁹ breuib⁹ p̄tinet̄ aliquid ad inuocationez demonis: vel ibi sunt nomina ignota: vel ibi continet̄ aliqd fal sitatis: vel inter verba sacra p̄ti net̄ aliqd vanitatis: vel ibi cara cteres sunt et huiusmōi: et cū ad iungunt̄ diuerse supstitutiones et obseruatōes et c. in oib⁹ est p̄hi bitū et illicitū: vt patet. xxvi. q. v. Si q̄s ariolos: r. c. nō liceat. Et p. s. Doct. s̄a s̄e. q. lxxxvi. ar. iij. Idē mortaliter peccat cū aliq̄s utitur caracteribus et multis ex perimētis et ribaldarijs: ad pro uocādū mulieres in sui p̄cupiaz et amorē: et multis modis vtunt̄ mulieres vt diligant̄ a marito: q̄ omnia illicita sunt et reprobāda

Feria. v. Deince passionis.

Contra modum superstitione diuinationis dicitur tpatiu. Et si aliquis uane obsecrat tpa: quasi diuinas magice esse uenturum in illis tpiis: et ideo cauere ab interceptione alicuius operis: eo quod sint dies egyptiaci: uel quod sunt kalende. Januarij: uel quod est dies. s. Joannis decollati: peccat mortaliter: si non ex simplicitate: sed obstinate obsecrat. Nam homini superstitiosum et illicitum. xxvi. q. vij. Non obsecratis. Idem est colligendis herbis: quando non naturaliter: sed superstitione obseruat dies determinata. Et dum in die natalis portat lignum magnum super ignem superstitione: de his obsecrationibus habetur. xxvi. q. v. c. Non liceat. **C**ontra modum superstitione diuinationis dicitur notoriatiu. Cum aliquis super naturaliter per modum inefficacie que rit sciaz dialecticalis: physicales et homini: peccat mortaliter: quod ibi saltem implicite fit pactum cum demone s. s. Doc. pa. sc. q. xvi. **C**ontra modum superstitione diuinationis dicitur reuelatiu. Cum aliquis querit uel paciscit cum moriente: ut sibi reueler aliquid: etiam de his que pertinent ad fidem: dubitans de pertinentibus ad fidem et aliter: nolens credere: mortaliter peccat: hic non sicut uel dicit. s. Tho. in quolibetis liceret tamen subiciendo se diuino iudicio: credens ea que sunt fidei et sine apparitione mortuorum. **C**ontra modum superstitione diuinationis dicitur iuratiu. Cum aliquis uirum uerbis non

sacris: sed uanis et superstitione: attendens obsecrationibus illicitis et leuibus scienter et malitiose audiens homini esse prohibita: ut patet. xxvi. q. ij. Illud. et. q. v. c. Nec mixtum. et. c. non oportet. Et. lxxxviii. d. c. Quia non. Unde patet quod diuinatione et incantatione talis: sine dubio peccat mortaliter. Et in loco prudens predicator poterit discurre per multas incantationes que sunt. uel doloris capitis: uel doloris dentium: contra fluxum sanguinis: uel granthuz pro quo portat anulus factus quando legit passio christi: uel tumefactione gutturis: contra lumbos: contra uermes puerorum: contra carnem crepata: uel febres pro quibus datur aliquid comestibile scriptum: contra uenam retorta: contra siccationes puerorum in quibus mensurantur panis celli eorum: et mille superstitionibus utuntur: contra morbum caducum: contra ueretonos siue sagittas: ubi apponitur sagitta facta in festo sancti sebastiani: et post cum duobus digitis extrahunt ueretonum: quod diabolus retinebat et expectabat in cantationibus: uel vulnera quecumque: in zopaturas equorum: uel lupos ne deuoreret porcos et aialia: contra rugas caulium: contra infirmum qui mori non potest: contra aliquam que sentire noluit: facientes eam exsiccare: et cordialiter consumari: quod maxime accidit in his que non

De sortilegijs. Sermo. xliiij.

timeant deum: contra sponsus et sponsam faciunt malias: ne coniungi possint. Assumitur oleum sacrum aqua benedicta: et quod horribilius est: corpus christi iesu: et sanguis. Consecrantur libri dyabolo: celebrantur misse pro similibus incantatoribus: contra parturientes ut pariant masculum expellunt cattas de domo: et cum pepererint dicunt illas esse paganas: et ideo signant eas: et non filant donec ecclesiam intrent et multa huiusmodi: contra iuvenes et maritatas ut prouocent ad amorem: contra serpentes et animalia bruta: contra solem et lunam et stellas: contra ignem et contra aquam et contra ventum: contra tempestates: ubi mille facultates interueniunt: contra pluiam: contra siccitatem: contra inimicos utuntur insuper incantationibus: in colligendis herbis et radicibus et lapidibus in quibus omnibus ut dictum est semper interuenit peccatum. Bene tamen licet colligere herbas et lapides et eis uti secundum rationem virtutum suarum naturalium: sine aliqua superstitione adiuncta. In quarum collectione vel appositione ad corpus humanum potest dici pater noster et aue maria et credo: et inuocare nomen domini nostri iesu christi. iuxta illud ad act. ultimo. In

nomine meo demonia efficiuntur. dicendo in nomine iesu christi. In nomine virginis. In nomine beati Petri martyris. In nomine sancti Vincentij: omni tamen obseruatione postposita: ut ait s. Doc. scda scde. q. xcvi. ar. ultimo. ¶ Duodecimus modus et ultimus qui reducit ad superstitionem diuinationem dicitur strigatinus. Cum aliquis vir vel aliqua mulier vadunt in striazum cum dyana vel iobiana: vel herodiana: et credunt se in cattas conuerti et ire ad pueros et huiusmodi: sine dubio peccant mortaliter: quia hoc procedit a magna familiaritate quam habent cum demone: qui etiam immutat fantasiam multiplici illusionem. Aliquando etiam feminas et homines transfert corporaliter de loco ad locum et eis abutitur. Unde contra huiusmodi strigas et superstitiones ac diuinatorias personas. Sancta mater ecclesia clamat per concilium anquirense: et canonizatur in decretis. xvi. q. v. c. Episcopi. Quedam scelerate mulieres retro post sathanam peruersas demorum illusionibus et fantasmatibus seducte credunt se et profitentur cum dyana nocturnis horis: dea paganorum: vel cum herodiade: vel cum innumera multitudine egrotare super

Feria. v. Dñice passionis.

quasdam bestias: et multa terrarum spacia intempeste noctis silentio pertransire: eius iussionibus obedire: velut domine: et certis noctibus ad eius servitium vocari. Sed utinam he sole perfidia sua possent: et non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam et innumera multitudo hac falsa opinione decepta vera hec esse credunt: et credendo a recta fide deviant: et errore paganorum involuntur: cum aliquid deitatis aut numinis extra unum deum arbitratur. quapropter sacerdotes per ecclesiam christi sibi commissas: populo dei: omni instantia predicare debent: ut noverit hec omnino falsa esse et non a divino: sed maligno spiritu: talia fantasmata mentibus fidelium irrogari arbitramur. si quidem ipse sathanas qui transformatur se in angelum lucis: cum meret cuiuscumque mulieris ceperit: et hanc per infidelitatem sibi subingaverit: illico transformatur se in diversas personarum species atque similitudines et meret quam captivam retinet in somnis deludens modo leta: modo tristia: modo cognitas: modo incognitas personas ostendens: deviaqueq; deducit. Et cum solus hoc spiritus patitur: fidelis hoc non in animo: sed in corpore evenire opinatur. Et paulo post subdit. Quisquis ergo credit aliquam creaturam: aut in me

li aut deteriorem immutari aut transformari in aliam speciem: vel in alias similitudines: nisi ab ipso creatore qui omnia fecit et per quem omnia facta sunt: proculdubio infidelis est et paganus deterior. hec ille. Et ex hoc est scriptura. Antio. archiepiscopus: peccat qui credit huiusmodi converti in gattas. et ire de nocte. et sugere sanguinem puerorum. hec enim vana et impossibilia sunt. Advertendum etiam est. quod non solum facientes predicta. sed consulentes. associantes. adherentes. faventes. consentientes. et domini ac rectores qui non puniunt hominibus. scientes in suis territoriis tales inveniri. peccat mortaliter. Cavendum igitur est. ab his diabolicis substitutionibus. quibus sine dubio. tot peccata fiunt. tot adversitates in mundo veniunt. tot pestes. tot iudicia. tot gradines. Hoc proprie est. non unum deum colere. sed demonia adorare. eis credere. eis servire. et tandem cum eis damnari. Et ne contingat deiceps. in huiusmodi offensiones et iras dei incurrere. quilibet habens brevia. sortes. libros. somnia danielis. receptas. et talia huiusmodi. ex parte dei: et domini episcopi ad me afferat: ut diabolus horum in veterum exterminari: et digne confundi possit. Hec omnia ad laudem dei convertentur: qui est benedictus in secula. Amen.

De ambitione. Sermo. xlv.

C Seria. vi. dñice pas. De ambi-
tione. Sermo. xlv.

U Eniēt romani z tol-
lent nostrū locū z gē-
tē. Jo. xi. Pestiferuz
est ambitionis vitiū:
quo mundani hoies: z terrenis
affectibus dediti agitant. Ait. n.
Bern. Ambitio subtile malum
est: secretū virus pestis occulta
doli artifex: mater hypocrisis:
vitiōrū origo. Hoc veneno fue-
rūt iterfecti elati illi z ābitiosissi-
mi pōtifices z pharisei: qui vi-
dētes miracula xpī: timebant z
opinionē z pontificatū amitte-
re. Dñi dicebāt: venient roma-
ni z tollēt nostrū locū z gentez.
Qd fuit thema: hodie in sacro
euangelio recitatū. In quo tria
documenta habem⁹. **C** Primū
documentū est: qd etiā mali ho-
mines aliquñ veritatē dicūt z p-
phetizant. ibi: vnus aut ex ipsis
cayphas noie. **C** Scdm docu-
mētū est: qd etiā ex bonis z san-
ctis operib⁹ mali indignantur z
īpos bonos persequunt: ibi. Ab
illo ergo die cogitauerūt vt in-
terficerēt. **C** Tertiū documentū
est. qd apud bonos z māsuētos
poti⁹ cōmorandū est: qz apud in-
iustos z homicidas: ibi. Et ibi
morabat cū discipulis suis: non
cū pontificibus z phariseis qui
erant ambitione pleni. De qua

hodie predicare disponens: tria
considerabimus v3.

C Primo diffinitionem.

C Secdo malignationem.

C Tertio specificationem.

C Primo ambitionis cōsidera-
re debemus diffinitionē. Vo-
lēs mām ābitionis fundamēta
liter declarare: discurre diligen-
ter sūmā dñi Antonini vbi de
hoc vitio diffuse ptractat: sumēs
fundamēta. s. Doc. in scda scde
q. cxxxi. qui dicit. Ambitio est in-
ordinatus appetitus honoris.
Pro cui⁹ declaratione. notan-
dū sm. s. Doc. vbi supra: qd ho-
nor iportat quādā reuerētiā ex-
hibitā alicui in testimoniū sue
excellētie: vel virtutis eius. Dñi
Ihs in primo z quarto. Ethī-
co. dicit: qd honor ē exhibitio re-
uerētie in premiū virtutis. Et
talē excellētiā seu honorē i quo
hō excellit: nō h3 hō in seipso a-
se. s3 est qsi qdā diuinū in eo:
datū a deo: vt ex eo alijs pfit.
Vnde nō debetur ipsi hoi pñ-
cipaliter honor. s3 deo. Mā i tm̄
d3 placere hoi testimoniū sue
excellētie: qd ab alijs exhibet: in-
quātū ex hoc patet sibi via opi-
nionis crediti z reputatiōis: vt
alijs pfit. Triplr ḡ ptingit appe-
titū honoris esse inordinatum.
Vnomō qñ hō appetit honorē
seu testimoniū d excellētia quā

Feria. vi. dñice pessionis.

non h3: q est appetere honorez supra suā pportionem. vt si malus desideret honore: ac si esset bonus: vel desideret regnū ac p̄sidiā que nō debet nisi virtuosus: et ipse non curat de virtute. **I**n i decretis. lxi. d. c. **A**diramur dicit. Ad honore sine suffragio r̄pis: sine merito laboris: indignū est puenire: et notari ābitu solēt quos p̄bitatis documēta nō adiuuāt. h ille. **V**nde refert **A**ug. i. v. lib. de ci. dei. Antiquos romanos duo p̄struxisse tēpla. **V**nu de virtutis: aliud de honore. **Q**ue qdē cōtigua erāt: et ita ordinata: q ad tēplū de honore: non poterat esse accessus nisi p tēplū de virtutis. **S**i romani: et errarent: q idolatre: tñ quo ad ordinē p̄motiōis ordiate: n̄ errabāt. **V**nde bāt. n. ad honore q multū appetit recte pueniri nō posse: nisi p viā virtutis. **A**lias est appetit inordinatus. **S**ecūdo appetit honore inordinate: inq̄tū aliq̄s honore de excellentia: quā h3 a deo nō refert i deū: cupiēs ip̄m deū: vt actores virtutis et excellentie p̄ncipaliter honorari iuxta illud ap̄li. p̄ime **T**ibi. i. **S**oli deo honore et gloria **E**t sic appetit honore dī inordinatus. **T**ertio inordinate appetit honore inquātū appetitus i ip̄lo honore quiescit: nō referēs

honore ad vtilitatē primor. sicut **P**aulus referebat. ij. **C**or. it. d. **D**evobis glorior apud macedōes. **E**t p̄me. **T**hesa. ij. **V**os estis glia mea et gaudium. **D**ñs **A**lber. in. ij. sen. di. xxxv. **A**mbitiōne sic diffinit. **A**mbitiō est inanis affectio p̄tatis: siue p̄latiōis **A**dic igit̄ triplex appetitus honore inanis vel iordinatus ē: et iō pctm. **E**t q ipsa ambitio sit peccatus: triplici rōne p̄bat p̄ ut ponit. d. **A**nto. in summa. **P**rimo rōne processionis. **S**ecūdo rōne oppositionis. **T**ertio rōne repugnationis. **P**rimo dico q ambitio est pctm rōne processionis: sic. **S**icut fructus est ifectus: qui ex ifecta radice generat: ita actus humanus p̄cedēs ex pctō: necessario erit pctm. **S**ed ambitio que est appetitus inordinatus honore p̄cedit ex peccato. **V**nde p̄batur. **M**ā **A**ug. in lib. de vera religione dicit: q ambitio p̄cedit ex supbia: et ex concupia vel cupiditate: sed supbia et concupia sunt peccata ergo et ipsa ambitio est pctm. **S**ecūdo probatur ratione oppositionis: sic. **I**llud quod opponitur virtuti morali est peccatū. quia virtus moralis est secundum regulam rationis. ij. **E**tibi. **S**3 ambitio opponit magnanimitati vt dicit. s. **D**oct. in

De ambitione. Sermo. xlv.

sa se. q. cxviii. ar. ij. que quidem magnanimitas est virtus moralis. vt patet. iiii. Ethico. Ergo ambitio est peccatum. Ambitio enim est inordinatus appetitus honoris: sed magnanimitas est ordinatus et debitus appetitus magni honoris. Inordinatum autem opponitur ordinato: ergo est peccatum. Tertio idem probat ratione repugnationis sic. Nihil repugnat caritati que est vita anime nisi peccatum mortale. Sed ambitio repugnat caritati dicitur enim prime. Cor. xiiij. Caritas non est ambitiosa. vbi glo. Non vult caritas alijs proponi. Caritas diligit proximum sicut seipsum: et ideo non vult eum subicere sibi sed socius esse. Appetit seruire proximo: et non sibi seruari. Sicut filius hominis venit ministrari sed ministrare. hec ibi. Ergo ambitio est peccatum. cum caritati repugnet. Vnde Ambrosius super Luc. Sepe quos nulla vitia: quibus nulla potuit mouere luxuria: nulla auaricia subuertit: facit ambitio criminosos. Et vt dominetur quis. prius seruit. h. ille. Et Aug. sup ps. Noluit christus regnum terrenum cum superbia: que cathedra pestilentie recte dicitur: quia non ferre quisquam est qui careat amore dominandi et humanam non appetat gloriam. hec ille. Bernardus quoque

in sermone ait. Potestatis ambitio angelum felicitate angelica: ad quam erat creatus priuauit. Scie appetitus hominem immortalitatis gloria spoliavit. Non euam cibum deflexerat: non mandatorum obliuio destituerat: sed promissio honoris: ambitio illecebrosa decipit. hec ille. Et Augusti. viii. q. i. Qui episcopatum dedit. Locum superiorum sine quo populus regi non potest: et si administraretur vt decet: indecenter tamen appetitur hec ille. Et sic per diffinitio ambitionis quod fit peccatum.

Secundo principaliter circa ambitionem consideranda est malignitas.

Tanta est pessime ambitionis malignitas vt ex ipsa plura mala oriuntur. Sed in presentiarum quattuor malignitates tantum annotabimus.

Prima est crudelitatis inductiua.

Secunda est quietitudinis ablatiua.

Tertia est sacre scripture aduersatiua.

Prima ambitionis malignitas est crudelitatis inductiua. Ambitiosus enim inordinate querens honorem: omnis pietatis: omnis amicitie: omnis coniunctionis obliuiscitur. Exempla plurima patet. Legitur enim de ambitiosissimo

Feria. vi. Dñice passionis.

illo Abimelech: qvt p̄cipatū cē
tū obtineret i sichē: occidi fecit
septuaginta suos frēs: vt h̄r Ju
dicuz. ix. c. qui tñ postea a mulie
re fuit occisus. Absolō dominā
di ambitioē stimulat: belluz cō
mouit p̄ patrē scriissimū David
z ipuz ad mortē p̄sequut: z cō
cubias eius publice cognouit. ij.
Re. xvi. Sz z i quercu suspēsus
mirabiliter fuit occisus. ij. Re.
xviii. Atalia femia ambitiosissi
ma mōtuo filio Jozā: vt ipa so
la regnaret: oēs filios regios in
terfici fecit: nisi vnū q fuit absco
dit. i. Joas puulus. iiii. Re. xi.
Sz z ipsa demū occisa fuit. Ro
mulus occidit Remū frēz eius
vt Rome solus dñaret. Ex am
bitioē. Cyrus bellum tā terribi
le p̄ babiloniā cōmouit. Alexan
der p̄ Dariuz. Nabuchodono
sor p̄ pplm dei. Romani per to
tū mundū: ab vrbe p̄dita bella
p̄citauerunt. Totilla p̄ italiā.
Māgn⁹ reucer p̄ xpianitatem.
Inter xpianos vero: vnus prin
ceps p̄ alium. cōitas p̄ aliā vici
nia p̄ viciniā: p̄tiales p̄ aduersa
rios. Et q̄s possz recēdere nume
rū interfectoz: sanguis effusione:
regnoz: puiciāz. ciuitatum. do
mnoz p̄bustione. depopulatōez.
euerfioez. atqz virginū violatio
nē pp ambitionez: O ambitio
venenosa. O desolatrix oiu3 bo

noz. O pessima ma: oium ma
loz. p̄ te destruit humanuz
gen⁹. p̄ te destruunt dñia z ipe
ria. p̄ te d̄struunt p̄latuz. p̄ te mo
nasteria religiosoz vano icom
mēdo. p̄ te q̄s plurimi q bōi r̄pu
tant z sunt. efficiunt filij satba
ne. p̄ te amicitie. affinitates z cō
iūctōes tollunt. p̄ te tadē oīs vir
t⁹ auferit. z oē malū iducit. Dñ
Inno. papa. iij. i lib. de miseria
p̄ditōis humāc. sic ait. Ambitio
sus i supbiā extollit z i iactatiā
effrenat. nec curat p̄desse. sz glo
riat p̄desse. p̄sumit se meliorē. qz
se cernit superiorē. At bonuz facit
nō grad⁹ sz vtus. nō dignitas
sz hōestas. Ambitiosus p̄iores
dedignat amicos. notos igno
rat. besternos z comites p̄tēnit
ātigs vultū auertit. visuz extol
lit. ceruicē erigit. fastū ostendit.
grādia loquit. sublimia meditat
subesse nō patit: p̄desse molit: pre
latis ifest⁹: subdit⁹ onerosus. mo
lesta nō suffert: p̄cepta non dif
fert: p̄ceps z audax gloriosus z
arrogans grauis z iportunus.
Cōstat at q̄ oia h̄ sūt ad ciuita
tū destructōem: h̄ ille. Scda
malignitas ambitiois ē getitudi
nis ablatiua. Quilz viuētī dulcis
ē: imo vt ait Aris. i. iiii. Etby.
Necessaria ē ges. Māc getem
marie aufert ābitio: dum cogit
ābitiosū diuersa cogitat: vt asse

De ambitione. Sermo. xlv.

quas honore: et varia timere ne
 impediat a persecutio. *Domine* torquet
 corde et mente: et nunquam quiescit.
 Audi hanc veritatem a beato Ber-
 nardo sup. ps. Qui habitat: sic
 dicente. *O* ambitio ambientium
 crux: quomodo omnes torques: quomodo om-
 nibus places? Nihil acerbius cru-
 ciat: nihil molestius inquietat: nil
 tam apud miseros mortales cele-
 brius negociis eius. hec ille. *Domine*
 Inno. de vilitate conditionis hu-
 mane ait. Ambitiosus semper est
 pavidus: semper attentus ne dicat
 quod displiceat: humilitatem simu-
 lat. affabilitatem exhibet: benigni-
 tatem ostendit: subsequitur et obsequit
 Luctos honorat: vniuersis incli-
 nat: frequenter curias: visitat op-
 timatef: assurgit: amplectatur: applau-
 dit: et adulat: hec ille. *T*ertia
 malignitas ambitionis est sacre scri-
 pture aduersitatiua. *Ecclesiasticus*
 eni. vii. c. ait. Noli querere ab hoie
 ducatum: nec a rege cathedram ho-
 noris. Et iterum reprimens hominum
 ambitionem. c. vii. inquit. Noli que-
 rere velle fieri iudex: nisi valeas
 disrumpere iniquitatef. Et *Hebre.* v.
 Nec quisquam sibi sumat honorem: sed
 qui vocatur a deo tanquam Aaron. Et
 christus reprehendit discipulos in eu-
 gelio: quando orta est inter illos con-
 tentio ambitiosa: quos eorum videret
 maior. Et iterum ambitionem discipu-
 lis. *Mat.* xx. et *Mat.* x. prohibuit:

quando audientes de matre filio-
 rum zebedei. scilicet de Joane et Jaco-
 bo: que petierat vnum sedere a
 dextris: et alterum a sinistris: indi-
 gnati sunt. *Domine* christus ait. Scitis
 quia principes gentium dominantur eorum:
 et qui maiores sunt potestatem
 exercent in eos? *Non* ita erit inter
 vos. Sed quicumque voluerit iter
 vos primus esse: erit vester ser-
 uus: sicut filius hominis non venit
 ministrari: sed ministrare: hec il-
 le. Et *Mat.* xxiii. arguit iudeos
 volentes vocari rabi: et appeten-
 tes primos recubitus et primas ca-
 thedras. Unde Bernardus in
 quodam sermone clamat. *O* per-
 uersitas. *O* ambitio filiorum Adae
 qui cum ascendere difficillimum sit
 descendere autem facillimum: ipsi
 et leuiter ascendunt: et descendunt
 difficiliter: parati ad honores:
 parati ad celsitudines super mo-
 dum: ipsis etiam angelicis spiri-
 tibus formidans. hec ille. *Q*uar-
 ta malignitas ambitionis est san-
 ctorum exemplorum despectiua. Imit-
 tatur enim ambitiosus malignos
 spiritus in celo ambientes: non san-
 ctos se in terra humiliantes: qui
 omnes fugerunt honores et celsitu-
 dines ac principatus. *Ad* Moyses
 renuit principatum populi dei.
Exo. iii. et iiii. *Jeremias* se excu-
 sauit cum mitteretur ad officium pre-
 dicationis dicens. *A:* a: a: domine

Feria. vi. Dñice passionis.

nescio loq qz puer sum. Jere. i. ait Bernardus super. ps. Qui
 Marcus euāgelista sibi pollicē habitat. Radix iniquitatis est
 amputauit ne assumeret ad sa- ambitio subtile malū. secretum
 cerdotiū. Grego. elect⁹ in papā vir⁹. pestis occulta. doli artifex.
 abscondit se i vegete: exiēs romā mater hypocrisis. liuoris parēs
 z in silua latuit. Jero. cardinala vitioꝝ origo. virtutum crugo. ti
 rū dimisit. Ambrosius ne pmo nea scitatis. excecatrix cordiꝝ.
 neret ad archiepātū mediolan. hec ille. Et ita patet scda pars
 electus ab oibus meretrices ad principalis. Nunc ad tertiam
 domū ire fecit: s; vt vitaret digni- utilioꝝrem accedamus.
 tatē. Dñicus quoq; renuit epā
 tū. s. Tho. de aquino: noluit ac- t
 cipere archiepātū neapolitanū: t
 imo habuit respōsus a beata vir- t
 gine: q; nunq; ad dignitatez in- t
 hoc mūdo assumeret. Sic san- t
 ctus Vincentius ordiis nrī cui- t
 oblat⁹ fuit cardinalat⁹: cū spre- t
 uit. Et breuiter oēs sc̄i resisten- t
 tia; fecerūt hmōi p̄motionib⁹: t
 imo ipse sanctorū oīum sc̄ifica- t
 tor xp̄s: regiā dignitatē aufugit t
 Jo. vi. Et ipse ait. Adat. xi. Di- t
 scite a me: qz mittis suz z humi- t
 lis corde. Vnde Jero. in sermo- t
 ne epiphie ait. Inuitemur salua- t
 torē nr̄i: qm̄ ipse mitis z humi- t
 lis pastor z agnus appellat. Mi- t
 hil eius humilitate sublimi⁹. be- t
 tiblem in hoc paruo foramine. t
 celozum conditor natus est. hic t
 inuolutus p̄anis. hic visus a pa- t
 storibus. hic adoratus a magis t
 hec ille. Q̄ q̄ igit̄ presumptuo- t
 sum est appetere que xp̄s z reli- t
 qui sancti iugerūt. Propterea t
 ait Bernardus super. ps. Qui t
 habitat. Radix iniquitatis est t
 ambitio subtile malū. secretum t
 vir⁹. pestis occulta. doli artifex. t
 mater hypocrisis. liuoris parēs t
 vitioꝝ origo. virtutum crugo. ti- t
 nea scitatis. excecatrix cordiꝝ. t
 hec ille. Et ita patet scda pars t
 principalis. Nunc ad tertiam t
 utilioꝝrem accedamus. t
 Tertio principaliter cir- t
 ca ambitionem confide- t
 rare debemus specifica- t
 tionem. Reliquis omissis: duo t
 decim modos ambitionis spe- t
 cificabimus. Primus cum t
 aliquis ep̄atuꝝ desiderat aut q̄- t
 rit. Vbi notandum fm̄. s. Doc. t
 in scda sc̄de. q. clxxxv. arti. i. q̄ in t
 ep̄atu tria possunt considerari: t
 quattuor vnum est principale. z t
 finale. s. ep̄alis opatio: per quaz t
 utilitati proximoz intendit: fm̄ t
 illud. Joā. ultimo. Pasce oues t
 meas. Aliud aut̄ ē altitudo gra- t
 dus: qz ep̄s super alios cōstitui- t
 tur. fm̄ illud. Adat. xxiii. Fide- t
 lis suus z prudēs: quem consti- t
 tuit dñs super familiā suā. terti- t
 um est qd̄ p̄sequenter se bz ad t
 ista. s. reuerentia z honor z suffi- t
 cientia tp̄alium. fm̄ illud prime t
 Thi. v. Qui bene presunt p̄soꝝ t
 teri: duplici honore digni habe- t
 antur. hec. s. Tho. Qui ergo ap- t
 petit ep̄atuꝝ deliberate princi-

De ambitione. Sermo. xlv.

palii pp honorē z utilitatē tpalē peccat mortalit: pōt tñ vt supra dicit^r doctor dicit: qlibz sine pre sumptōe appetere talia bōa ope ra facē: si cū ptingeret in tali offi cio eē: vel etiā appetere se eē di gnū ad talia exercēda: ita q op^r bonū cadat sub desiderio: nō at dignitas primat^r: vel sufficiētia introitū. Et sic intelligit dictuz Pauli. prime. Tbi. iij. Si quis epātū desiderat: bonū opus de siderat. Vbi Augu. dicit. q epā t^rē nomē nō dignitatis s; opis Ep^s .n. interpretat^r superitēdēs. Et q̄ graue z piculosissimū sit: hoc ābitiosuz epāndi desiderū p̄prehēdit p̄ verissimū exēplū: qd̄ in summa sua recitat. dñs Guilielmus paldi: z dominus Antoni. Referūt eniz de Sof fredo p̄ore claraualis. q cū cle er^r fuisse in ep̄m tornacensez: z ab Eugenio papa: z a sancto Bernardo cogere^r subire on^r: prostratus dixit. Adonach^r fu gitiu^r eē potero si hinc me eici tis. Ep^s autē nunq̄ ero. Et sic dinissus fuit. Cū predict^r Sof fred^r mortu^r apparuisset cuidā sibi dilecto: interrogatus ab eo: de negocio episcopatus: qz non scgeuerit: an fuerit deo placitū. Rñdit. Reuelatū ē mihi a san cta trinitate: q si fuissem de numero ep̄oz: fuissez de nume

ro reproborū. Et ideo cōtra ta les ambiciosos ait Christo. z ha be^r. xl. di. c. Multi. Quicūq; de siderauerit primatū in terra: in ueniet cōfusionē in celo. Nec in ter seruos xp̄i cōputabit qui de priatu tractauerit. hec ille. ¶ Se cūdus modus peruerse ambi tionis est. Cūz aliq; ambit epā tuz: volēs ascendere ad dignita tem ep̄alem: auxilio z adiutorio dominorum z tyrānorum per phas z nephas: per potentiā se cularē: per indebita media: p̄ distributa munera: z per hmōi: que non pueniunt in negocio sp̄uali: mortalit peccat: qz vt d^r. Joā. x. talis non intrat in ouile per ostium sed aliunde. Et sic fur est z latro. Vñ Leo papa. i. q. i. c. Principat^r quē scditio ex tortsit: aut ambitus occupauit: et si actibus suis vel morib^r nō of fendat: ipsius tamē vitij sui exē plo perniciosus. Et difficile ē vt bono peragan^r erit: que a ma lo sunt ichoata p̄ncipio: hec ille. ¶ Tertius modus. Cū aliquis appetit vel querit p̄ se dignita tes: seu officia aut bñficia cura ta: vt abbatia: p̄oratū: diaconatū guardianatū: p̄posituraz: archi diaconatū: parochinatū: vel ec clesia z capellam curatā: peccat mortaliter. fm. s. Tho. z Ray. z Hosti. z Hostre. etia; si sit di

Feria. vi. Dñice passionis.

gnus: qz symoniacum est. Et eo ipso quo petit pro se: reputas se dignum: fit indignus ex temeritate et presumptione: licet aliqui doctores minus famosi in sanctitate atq; doctrina alr dicat: et in curia aliter praticet. tamen opinio. s. Doc. et Ray. e tutior. Unde Augu. xix. de ci. d. Locus superior et si ministret ut decet: tñ indecenter appetitur. Et. viij. q. i. c. In scripturis. Locus regimini desiderantibus negadus e: et fugientibus offerendus. hec ille. Quartus modus maledicte ambitionis e. Cuz aliquis in mala et scelerata ac scadalosa vita et ifami existens: appetit officium vel canonicatum: aut clericatum et huiusmodi: peccat mortalit. facit. n. contra regulam iuris diui. i. Th. iij. Opus ipz e irreprehensibile. Que regla extendit ad oes pmo uedos: pcpue ad curas: ut habetur in decretis. lxxi. d. c. Apostolus. Idem si het impedimentum iuris vel etatis: vel excoicationis vel irregularitatis et hmoi: cointer sunt qui querunt dignitates ecclesiasticas pp lucra et crassos introit: pp popas et vanitates ac lasciuas: vel pp ditando parentes et hmoi. Tales sine dubio no curat de aiab subditoz. Dñ et mortaliter peccat. Et ad hoc facit sententia Augustini scri

bet ad Valerium maniliu: et habet in decretis. d. xl. c. Ante oia. vbi dicit. Nihil e in hac vita: et maxie hoc tpe facili et lenius: et hominib acceptabili: epi aut p sbyteri: aut diaconi officio: si p functorie atq; adulatorie res agat. Sed nihil apud deum miserabilius et tristius et danabilius hec ille. Quintus modus ambitionis est. Cum aliquis appetit magistrum in sacra theologia: no propter honores dei: aut propter salutem propriam: vel propter utilitates proximorum: sed propter temporalia lucra: vbi constitues finem suum: vel propter prelationes obtinendas et acqredas dignitates peccat mortalit: qz a debito fine deficit: honores indebite: et inordinate appetens: officium spirituale facies venale. Idem dicere de doctoratu in iure canonico. Sed quid dicemus de illis qui querunt magistrum et qualitercuq; assequunt: q penit sunt ignorantes ne dum in theologicis: sed et in gramaticalib et dialeticis: et tñ spiritu ambitionis elati no erubescunt magistros fieri et vocari? Contra hos dicitur extra de electione. c. Cuz in magistrum. In magistrum assumi no debet: qui formam discipuli no assumpsit: et di. lxi. c. Adisera. Adisera est euz fieri magistrum: qui nunq fu

De ambitione. Sermo. xlv.

it discipulus. Quib⁹ accidit qđ scribitur. in collationibus patrū Ex discipulo. nāq; detestabilior magister effect⁹. Adagis quoq; peccant magistri admittētes tales ad magistratū q; iurāt nō admittere aliquē indignū: et sic piuri efficiunt: et el dyanoło por tera luno e laltro. ¶ Sext⁹ modus. Cū aliquis spiritu ambitionis ductus presumit fieri p̄fesor et esse: et est ignisrus oium: ut nec casus a quibus pōt absoluerē sciat discernere: nec excoicationē maiorē a minori. nec peccata cōia. mortalia credēs. simpli cē fornicationē vel cogitationē d̄liberatā alicuius mortalis. nō esse mortale. Existimās omnes irā cē mortale. Nō intelligens p̄ctus illicitos: nec sciens salte; de ipsis dubitar: cōiter talis cōfessor mortaliter peccat: q; ponit aias in periculo. Debet enī scire solvere et ligare: ut dicitur de pe. di. vi. Qui vult p̄fiteri. Et di. xxxviii. c. Ignorantia mater cūctorū errorū: maxime in sacerdotib⁹ dei cuitāda est: q; docēdi officium in populo dei susceperūt Sacerdotes legere sanctas admonē scripturas. ¶ Paulo apostolo dicēte ad Tbi. Attēde lectioni et exhortationi doctrine: et semp permanc in his. Sciant ergo sacerdotes sanctas scripturas et canones: et omne opus eorū in predicatione et doctria cōsistat: atq; edificēt cūctos: ta; si dei sciētia q̄ operū disciplina h̄ ille. Nec excusatur si ita ineptus ponatur ad hoc per prelatū suū cui in hoc obedire non tenetur. Ideo ambo ceci in foueā cadūt peccati mortalis et dānationis ut dicit. do. Albertus: q; nec prelat⁹ debuit exponere nec ille acceptare. Idem si cōmutat v̄ dispensat vota que nō possunt: si est religiosus et absoluit ab excoicatione a qua non potest: incurrit excoicationem papalem. ¶ Septimus modus. Cū predicator tanta est elatione honoris stimulatus ad predicandū q; nō veretur tanq; p̄sumptuosus assumere tale officium: ignorās existens in peccato mortali et non missus mortaliter peccat: ut dicit. s. Doct. in. iiii. di. xix. Contra quē dī Ro. x. Quomodo predicabūt nisi mittātur? Et extra de hereticis. c. Cū ex iniuncto. Idē si predicat scādaloza. ¶ Octan⁹ modus est. Cum quis se ponit i tāto culmine perfectionis et opinionis sui ipsi⁹: ut presumptuose velit videre vel tāgere: aut audire: vel conuersari cum leuib⁹ et lasciuis mulieribus vel pueris: vel ire ad loca et huiusmodi facere: propter que expertus est:

Feria. vi. dñice passionis.

lapsum peccati mortalis aduer-
 tenter & recenter videtur in-
 excusabilis a mortali peccato: vt
 dicit dñs Anto. *Vñ Eccl̃s. iij.*
Qui amat piculū i illo peribit.
Ideo puer. xxviii. Beatus hō
 qui semp est pauidus. & ad hoc
 ppositū habet ter. *Jo. xxxij. q. v.*
Si paulus. l3 tñ hic modus pre-
sumptionis videat. ¶ *Nonus*
modus pernitiōse ambitionis
est. Cum aliq̃ officium vel di-
gnitatē secularē appetit: aut q̃-
rit per preces p̃ obsequiā. vt of-
ficiū potestatis. capitanei. sena-
toris. rectoris. veriliferi. vel prio-
ratus ciuitatis: aut castellanat⁹:
vt camerlégat⁹ & hmōi: magis
curās de honore: aut lucro: q̃ d̃
iustitia suanda. Vnde paratus
est fuire amicis in licitis & illici-
tis: & lucrari per phas & nephas
& dñiā a iure: ne displiceat ma-
gnis: nec punire crimina vt d3:
vtiq̃ mortaliter peccat faciens
cōtra illud. Sap̃. i. Diligite iusti-
tiā qui iudicatis terrā. ¶ Deci-
mus modus dicit. Cū quis am-
biens ppter honorem quod ad
alterius iurisdictionem pertinet:
ex p̃sumptione vult se intromit-
tere: de his que ad suā potesta-
tē nō se extēdunt: quāuis p̃sue-
nerit ibi sic fieri: vtputa si laycus
velit de clericis iudicare vel de
ecclesiasticis disponere: qđ ei p̃-
 hibetur. *di. xvi. per totum. Vñ*
de Eccl̃s. vi. dicitur. Nec vani-
tas & presumptio spūs est. Ad
idē reducitur: cū clericus vult
exercere officium qđ nō d3: vt sub
diaconus cantare euāgelium: &
diaconus missam: vel secularis
exercere divina & sacramētalīa
In his nō est dubiū de morta-
li. ¶ Undecimus modus ē. Cū
aliquis aduocati vel pcurato-
ris: vel notarij: aut iudicis & cō-
siliarij officium presumptuose p̃p̃
honorē ambit: ineptus & igno-
rās. notabiliter peccat mortāl̃r.
Cōtra hmōi ait Ber. lib. de cō-
sideratione. Verbofolū aduo-
catū: & studētē eloquentie: cū sa-
pientie sit inanis: non aliud q̃
iustitie hostem reputes. hec ille:
Et Leo papa. xxxviii. di. Si in
laicis videt̃ intollerabilis in sci-
entia: quāto magis in his q̃ pre-
sunt. Nec excusatione est digna
nec venia. h̃ ille. ¶ Duodecim⁹
modus est. Cū aliq̃s officium me-
dici p̃p̃ honorē ambit. ignorans
& grossus sine cognitione. & qđ
peius est ponit se ad medicādū:
mortaliter peccat. Et pro funda-
mēto istorum duoz modoz ac
alioz similiū: nota vt dicit dñs
Anto. in summa: q̃ videtur re-
gulā posse summi: q̃ quicq̃ po-
nit se ad aliqđ exercitiū publicū
ex quo pōt alijs idē seq̃ notabū

De hypocrisi. Sermo. xlvj.

te damnū verisimiliter: vel in p
sona: vel in rebus pp ignorant
tiā magnā illius circa illō exer
citiū peccat mortali. Argumen
tū sumit eē de iur. 7 dāno dato
e. Si culpa. Audistis charissimi
pestilētissimi vitij ambitōis dif
finitionē: audistis malignatōez
7 specificationē. Nūc vnusq; q;
vestrū depōat elata corda: depo
nat sublimia desideria: depōat
cervicē erectā: null⁹ ambiat ho
nores ac dignitates terrenas
plenas certe fastidijs: plenas pi
culis: plenas offensiōibus. Eri
gamus poti⁹ animos nostros
nobiles ad acgrēdos honores
veros 7 celestes 7 stables 7 glo
riosos. Ad hoc nos Augu. hor
tat. xxiij. de ci. d. Ibi ver⁹ honoz
q; nulli negabit digno: nulli defe
ret idigno: s; nec ad euz ambiet
nullus indignus: vbi nullus per
mittit eē nisi dign⁹. Vera par:
vbi nihil aduersi: nec a seipso
nec ab aliq; q; patiet. Premi
um virtutis erit ipse q; virtutem
dedit: ei q; seip;: quo melius ni
hil posset eē promisit. Quid ē ei
aliud qd; ppheta dixit. Ero illo
rū de⁹: 7 ipsi erūt mihi plebs: ni
si ego ero vñ facient: ego ero q;
cūq; ab hominibus honeste de
siderant: 7 vita. 7 salus. 7 victus
7 copia 7 gloria 7 honoz 7 par 7
oia bona. Ipse finis erit deside

rioz nostroz: qui sine fine vide
bitur: sine fastidio amabit: sine
fatigatōe laudabitur. Hoc mu
nus: hic affectus: hic actus pro
fecto erit omnibus: sicut ipsa vi
ta eterna communis. hec ille.
Et. b. Jero. in fine epistole ad
Eustochiū ait. Quotiescūq; te
vana: seculi delectat ābitio: quo
tienscūq; in seculo videris ali
quid gloriosum: tu ad paradisu
mente transgredere: esse icipe:
quod futura es. hec ille. Et ita
ad supernos honores inhiātes:
eos tandē p̄uēti gratia regis
christi feliciter consequemur: q;
est b̄ndictus in secula. Amen.

Sabbato dominice passiōis
De hypocrisi. Sermo. xlvj.

In mundo sunt. Jo.
xviij. Hypocritarū
pessima 7 infelix cō
ditio est: vt nunquā
pro diuina laude aliquid opere
tur. Omnia. n. sua opera faciūt
vt videantur ab hominibus si
cut inquit saluator. Mat. xxiiij.
Et quia nō querunt 7 nō appe
tūt nisi humanā laudē iō mer
cedē acceperūt i p̄nti vita: teste
saluatore ip̄o Mat. vi. Amē di
co vobis. receperūt mercedē su
ā. Tales siquē sūt in mūdo q;
tū ad aiaz 7 corpus q̄tū: ad esse

Feria. vi. Dñice passionis.

ctū z remunerationez vt iquiūt
 assumpta vba z in euāgelio re
 citata. In quo tria documenta
 habem⁹. ¶ Prīmū documētū
 est: q̄ beatitudo nostra nō confi
 sit in hoc mūdo: sed i vīsiōe di
 uine essentie. Hoc tāgīt prima
 euangeliij pte. ibi. Nec ē at vita
 eterna. ¶ Scdm documētū est
 q̄ pater celestis misit filiū suūz
 in mūdū: vt secreta celestia pate
 facēt. ibi. Pater māifestauit zc.
 ¶ Tertium documentum est: q̄
 acceptātes doctrinā christi affe
 ctu pariter z effectu: acquirūt vi
 tā eternā. Hoc tangitur parte
 tertia euangeliij. Et sic eoz mer
 ces nō est in hoc mūdo cū his q̄
 sunt submersi in peccato hypo
 crisis. De qua tria videbimus.
 ¶ Primo diffinitionem.
 ¶ Secundo malignationem.
 ¶ Tertio modificationem.
 ¶ Primo hypocrisis cōsidera
 re debemus diffinitionē. Dñs
 n. Petrus de palu. i. iij. sentē.
 di. xvj. hypocrisim sic diffinit.
 Hypocrisis est qua homo mē
 ritur ostentatione exteriori: simu
 lans sanctitatem: quam non ha
 bet. Et. s. Doc. in. pa. fe. q. cxj. ar.
 iij. Et in. iij. sen. d. xvj. q. iij. ar. i.
 Hypocrisis est quedam simu
 latio: qua quis simulat se habe
 re psonā quā non hz. vnde Au
 gustinus i libro de sermōe dñi

in mōte dicit. Sicut hypocrite
 z simulatores aliaz psonarum
 agūt ptes illius qd nō sunt. Nō
 enī qui agit ptes Agamēnonis
 vere ip̄e ē: sed simulat euz. Sic
 in ecclesijs z in oī vita humana
 q̄sgs vult videri qd non ē: hypo
 crita ē. Simulat enī se eē iustū
 z nō ē: hec ille. Et hmoi simula
 tio vbi vel factis ē vitiū iactā
 tie: vt dicit. iij. Ethicoz. Et iō
 Isidor⁹ primo. Ethic. dicit. Hy
 pocrita greco sermone: latine si
 mulator interpretatur. Qui dñ
 vitijs malus sit: bonū se palam
 ostēdit. hec ille. Tractū est autē
 hoc nomē ab illis: qui in specta
 culis z ludis alienā personā oñ
 debāt: cū nō eēt: modo habitum
 Agamēnonis: mō mulieris as
 sumētes: vt ēt populū fallerent.
 Propterea Aristo. i. iij. Ethic. i
 quit hypocrita dicitur: qui pso
 nam aliorum representat: quasi
 suppositus loco alterius. Hypo
 crisis igit ē: velle videri bonus
 christianus z non esse: vel reli
 giosus: iustus: sanctus: cum sit
 malus iniquus: z peruersus: vi
 deri velle virtuosus z erit vitio
 sus: videri velle agnus: z erit lu
 pus: videri velle columbina: z
 erit vna inhōesta psona. Nō fm
 alios hypocrisis dr̄ ab hypos
 qd ē. s. z crisis qd ē aux. Hypo
 crita enī desup i. exterius osten

De hypocrisi. Sermo. xlvj.

dit se esse aux sanctitatis: sed in
tus est lutū cupiditatis. Dñ Al
bertus magn⁹ in cōpendio. lib.
liij. dicit. Hypocrisis est que q̄
rit hoibus in exterioribus appa
rere. His prehabitis querēduz
venit. Vtrū hypocrisis sit pec
catū mortale. Huic quesito re
spōdet. s. Doc. vbi supra. Et dñs
De. de palu. ibidē q̄ hypocri
sis est peccatū mortale: z hoc tri
plici ratione declaro.

¶ Primo rōne superationis.

¶ Secūdo rōne exclusionis.

¶ Tertio rōne indignationis.

¶ Primo ratiōe superationis
sic. Peccatū hypocrisis ē mai⁹
peccato sodomorū. Probatur.
Nam super illud Tre. iij. Ma
ior effecta est iniquitas populi
mei peccato sodomorum. dicit
Slo. Scelera aie planguntur
que in hypocrisim labit: cuius
maior est inigtas pctō sodo
morum. Sed peccata sodomorum
sunt pctā mortalia. ergo hypo
crisis est pctm mortale. ¶ Secū
do idē probat rōne exclusionis.
sic. Nullus excluditur a beati
ca visione dei nisi p pctm mor
tale. Probat Isa. xvi. In ter
ra sanctorū iniqua gessit z nō vi
debit gloriā dñi. Sed hypocri
ta excluditur a visione diuina.
¶ Probat hoc sanctissim⁹ Job
xij. dicēs. Nō veniet in conspe

ctu ei⁹ ois hypocrita. i. null⁹ hy
pocrita: vt dicit glo. ergo hypo
crisis ē pctm mortale. ¶ Tertio
probat idē rōne indignationis.
sic. Nullus meret indignatiōez
z irā z furorem dei: nisi propter
pctm mortale: vt patet ad Titū
v. c. Josue. vij. in decretis. di. clv.
Sed illud. xvi. q. i. Reuertimini
Sed per peccatum hypocrisis
hō meret iram: indignationez
ac furorez dei vt. dñ Job. xxxvi.
Simulatores z callidi puocat
irā dei. Slo. sup Leuit. c. x. ingt
Sicut vera pnia: veniā pmeret
ita simulatio dñi irritat. ergo
hypocrisis est peccatū mortale:
z sic patet diffinitio z pbatio
grauationis: z per dñs prima
pars predicationis.

¶ Secūdo principaliter cō
siderare debem⁹ hypo
crisis malignationem.

Triplex est malignitas hui⁹ de
testandi vitij.

¶ Prima est nature triatiua.

¶ Secūda est bonorū spūalium
venditiua.

¶ Tertia est tpo displicitiua.

¶ Prima malignitas hypocri
sis est nature triatiua. Pro cu
ius intelligētia: nota q̄ nā sic p
cedit in suis opationib⁹: vt sū
ditōez rei: sit z opatio ipsi⁹ rei.
Dñ Aucroys. ix. Meth. dicit:
q̄ opatiōes sequunt essentias.
B

Sabbato dñice passionis.

Idez etiã trahit ab Ari. ij. phy. r. ij. de aia. Videm⁹. n. q. vinea pducit vuas r nō poma: ignis pducit calorē r nō frigus r sic d̄ singul. Ita s̄ in moralib⁹: nā lii. n. vt ait Ari. ii. Ethic. act⁹ seu opiniōes: s̄ siles habitib⁹: vt bon⁹ rhetoric⁹ in hitu pducet actū bonū rhetoricē. Cōcludit igit q nā sic pcedit vt opatio exterior fit rformis rditioni r dispositioni interiori. Et pp hoc ponit ab Ari. i. iij. Ethic. vna virt⁹ vocata veritas: q̄ in hoc r̄sistit vt. s̄. hō opet exteri⁹ s̄m bonā dispositionē quā h̄z interi⁹. Que q̄dez virt⁹ est r̄ia vitio hypocrisis: p qd hō opat aliter in exteriorib⁹ q̄ sit interi⁹. Et et hoc p̄uertit nāc ordinē opatio v̄z r̄ r̄ditōez r dispositionez p̄riā. Habet. n. itus stercus vitioz: r foris ostēdit argētū virtutū. Iō Seneca doct⁹ lege nāli dicebat ad Lucilū sic. Qd loqmur: sentim⁹. Cōcordet sermo cū vita. Et idē ad eūdē. Adulto magis ad rē p̄tinet q̄lis tibi: q̄ q̄lis alijs videaris. Ad alū vbi se bonū simulat tūc est pessimū. hec ille. Itē Tuilius de officijs. Qēs aliud agētes: r aliud militātes p̄fidi sunt: ip̄robi r malitiosi: hec ille. q. s̄. r̄ naturā agunt. Et idem libro de amicitia. Q̄ium enī rex sitatio vitiosa est: tollit. n. iudiciū veri.

Ide li. i. de officijs. Totius infesticie nulla capitalior est q̄ corū qui cū maxie fallūt: id agunt vt viri boni esse videant. h̄ ille. Iō D̄rati⁹ rephendit hypocritas: qz derelicta nā efficiunt vulpes. Dñ ait. Nunq̄ te fallant ai sub vulpe latētes. Impia sub dulci melle venena latent. h̄ ille. Dñ Bernardus de ip̄is hypocritis loquēs ait. Hypocrite volunt esse humiles sine despectu: pauperes sine defectu: bñ vestiri sine sollicitudine: delicate pasci sine labore: alijs adulantes: alijs detrahentes: mordētes vt canes: dolosi vt vulpes: supbi vt leones. Intrinsicē sunt lupi rapaces: mellis dulcedinem. i. inanis glorie r latētis lasciuie vt v̄ si querētes: volūt eē sine auctoritate iudices: sine iussu testes: postremo sine culpa accusatores: r oi virtute carentes. h̄ ille. Que q̄dē sunt oia icōpossibilia. Propterea d̄r Eccl. i. Nō fueris hypocrita in cōspectu hoīuz h̄ ibi. C̄scōa malignitas hypocrisis d̄r spūaliū bonoz v̄ditiua. Ait. n. Ari. i. i. ethic. Finis siue p̄miū virtuosoz operationū quas nos spūales vocamus est beatitudo. Dñ Jo. xiiij. Si h̄ scitis: beati estis si feceritis ea. Et Adat. v. Beatitudines ponunt̄ correspondētes diuersis virtutib⁹.

Tullius

De hypocrisi. Sermo. xlvj.

Et p̄s. iiii. ethy. Virtuti perfecte non fit dignus honor. s. in hac vita. Vide ergo malignitatem hypocrisis: ut tanto premio digno bone operationi in vile premio et vanum ac transitorium permutet. Quapp̄ et saluator inquit. Mat. vi. Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoīb⁹ ut videamini ab eis. Alioquin nō habebitis mercedē apud p̄cēs v̄m q̄ i celis ē. Et Chriſo. sup̄ Mat. inquit. Quid at̄ a deo recipies: q̄ nihil deo dōdisti: Nā qd̄ bonū fit deo dat̄: et a deo recipit̄. Qd̄ at̄ pp̄ hoies fit i v̄tū diffunditur. Que ē at̄ sapia: res dare: et verba vacua parare: et mercedē dī p̄tēnere illū igit̄ aspice: a q̄ mercedē expectas. h̄ ille. Hecū q̄ vilis et idigna vēditio: vēdē ieiunium: orōnē: elemosinā p̄fessionē et reliq̄ bona opa p̄ orationē: q̄ opa possent valere i finitū p̄miū visionē dī: societate āgeloz. Jō. 5. c. Cū p̄ recto ope laus transitoria q̄rit̄ eterna retributione res digna vili p̄cio vēdit̄. h̄ ille. Dñ̄ et Chriſo. sup̄ Mat. vn⁹ q̄ q̄. n. vbi seminat: ibi metit̄. Dñ̄ q̄ pp̄ hoies sepan̄t: nō pp̄ deū: ab hoīb⁹ nō a deo laudant̄. Et Petrus rauēnas i quodā sermone ait Hypocrisis famaz vēdit̄ emit clamorē: mercedē rapit p̄ntē: p̄miū nō q̄rit̄ futurū. U Ter-

ria malignitas hypocrisis ē dō displicitiua. Nā deo omnipotentē hypocrisis ita displicet: ut humana nā nullus vitium tantū persecutus et abhoiatus sit q̄tū hypocrisis. Cōfundebat ubiq̄ hypocritas: et eos persequi nō cessabat. Cōminatus est eis terribiles sentētiās et tremenda iudicia. Audiamus igit̄ eum cōtra illos comminationes fulminantē. primo. Mat. xxij. De vobis scribe et pharisei hypocrite: q̄ clauditis regnum celoz ante homines. Vos eni nō intratis neq̄ intrātes finit̄ intrare. hec ille. Hec cōminatio facta fuit p̄latis et religiosis: quoz maxie hypocrisis nocet ecclesie: ut d̄. lxxij. d. c. Memo. Secūdo christus clamat cōtra hypocritas Mat. xxij. De vobis hypocrite: q̄ comeditis domos viduaz: oratōes longas orātes. Tertio christus clamat cōtra hypocritas Mat. xxij. De vobis scribe et pharisei hypocrite: q̄ circuit̄ mare et aridā ut faciāt vnū p̄selitū. Proselit⁹ dicebat̄ q̄ ex gētilitate p̄uertebat̄ ad iudaismū: de q̄ nimis gloriabāt̄ scribe. Quarto xp̄s cōtra hypocritas clamat Mat. xxij. De vobis hypocrite q̄ decimatis mētā et anetū et acimimū: et d̄ reliq̄tis q̄ ḡuioza sūt legi iudiciā niam et fidē. Quirō clamat

Sabbato dñice passionis.

xps contra hypocritas Adatt. xxij. De vobis hypocrite qui mudatis qd deforis est calicis et parapsidis. itus pleni estis rapina et imudicia. Sexto clamat xps contra hypocritas Adatt. xxij. De vobis hypocrite. qui similes estis sepulchris dealbatis. q foris parerit hoibus speciosa. intus vero plena sunt ossib⁹ mortuorum et oi spurcicia. Septimo clamat xps contra hypocritas Adatt. xxij. De vobis hypocrite q edificatis sepulchra ppbetarum et ornatis monumeta iustorum: et dicitis. Si fuisset⁹ in die b⁹ psum nroꝝ no essemus socij eoz in sanguine ppbetarum. Itaqz testimonium estis vobis metipis. qz filij estis eoz q prophetas occiderit. h ille. Et Luc. xij. Attredite a fermeto phariseo ru qd e hypocrisis. O malignu vitiu. O nephandum scelus. O pctm abhoiandu qd xps ta dure psequit: et a deo psequit: vt i hoc mudo et i alio summa cum acerbitate puniat. Legit. n. iij. Dyalo. qz erat qdaz heremita. ab hoib⁹ scis reputatus ex abstinentia qua simulabat et exteri ori modestia. Sic ifirmatus cu ad extrema venisset. accesserunt plures ad eu visitandu. documeta salutis expectantes. et forsitā aliq⁹ signu sperantes videre: de

mū diuino iudicio coactus est suā simulationē et dānationem detegere. dicēs. Cū videbar ieiunare. occulte comedebā. Et si qd boni agebā. ad hoc itēdebaz vt sanctus reputarer. Ecce g⁹ traditus sum draconi deuorandus pp hypocrisim meū. iā pedes meos et corpus assumpsit i os suū. et reliquam ptē ad se trahit. Et sic usus mortu⁹ ē. Et cōplū aliud habet de quodā q i tāta opione scitatis erat vt icole arbitrarent suis meritis hoies i terra viuer. et ex ei⁹ obitu oi bono carere. Et qz hypocrita erat vidit qdam vir sanctus i hora mortis ei⁹. demones p aia eius asportāda venire. Et dictū fuit vni illoꝝ demonū. Educ violēter illā miserā aiam: vt q nunqz passus ē me pp suā hypocrisim i ea quiete habitare: sic eū i quietudine et violētia deducat ad infernū. Et subito vn⁹ demō misit vncinos ferreos p os eius et violēter aiam abstraxit: quam multi demones sequebatur verberātes eā. Et sic ad iferna est deducta. Dñ bñ ocludit Jero. sup Isa. di. Si me castū simulo: et aliud ē i cōscia: habeo glorians mercenarij et supplicia pctōris. h ille. Et merito qz hypocrita ē fili⁹ dyaboli. Aut. n. apłs. ij. Cor. xi. Ipe. n. sathanas trāstingu

De hypocrisi. Sermo. xlvj.

rat se in angelū lucis. Vnde in decretis. xxiij. q. vlti. Cauete dñ. Qēs q mētiūtur simulatis opib⁹ filij sunt dyaboli. Jō merito hypocrita cū dyabolo eternalr punif. Et sic p̄ sa p̄s p̄ncipal.

Tertio p̄ncipaliter hypocrisis cōsiderare debemus modificationē duodecim sunt modi huius abominādi vitij quibus de⁹ mortaliter offendit. **P**rimus modus hypocrisis dñ falsari⁹. Cū q̄s simulat sanctitatē vel sciam⁹ et hmōi. cā et intētionē introducēdi aliquā falsitatē: aut errorē: vñ in fide: vñ in bonis morib⁹: semper peccat mortaliter. **M**at. vij. **A**ttēdite a falsis p̄phetis q̄ veniūt ad vos i vestimētis ouiu⁹: intrisecus aut sunt lupi rapaces. **S**cōds modus hypocrisis dñ platarius. Cū q̄s ostēdit deuotionē et virtutē: qua tñ p̄uatus ē p̄ pctm̄ mortale. causa et intētionē acquirēdi dignitatē seu platurā ecclesiasticā. est pctm̄ mortale. **D**e his dñ. xxiiij. q. iij. c. **D**e illis. S; nec ille dicēdus est cē in ecclesia: et ad societate xp̄i pertinere: q̄ ouib⁹ xp̄i ficto corde misceat. glo. ibi hypocrita. **T**ertius modus dñ hereditarius. Cū q̄s fingit bonitatē causa et intentione vt remaneat heres alicuius: vel aliter acquirat diuitias tpa

les in quibus posuit finē suum paratus. s. pp̄ illas diuitias agere p̄ precepta dei vel ecclesie peccat mortalr. **D**icit. n. s. **T**ho. q̄ hec est hypocrisis: finē cōstituēs i tpa lib⁹. **Q**uartus mod⁹ dñ elemosinarius. Cū q̄s fingit deuotionē: vel pretēdit bonitatez: quā nō h̄z vt acgrat magnas et grossas elemosinas sine multa necessitate sub noie iusti et boni sicut aliq̄ caratani faciūt: peccat mortalr. **D**e talib⁹ dicit. d. **A**nto. q̄ poti⁹ dicūtur fures aut deceptores q̄ paupes xp̄i. **Q**uintus mod⁹ hypocrisis dñ criminatorius. Cū q̄s simat spiritualitatē et deuotionē vt iducat aliquē vñ aliquā ad secū loquēdū: vel familiariter p̄uersandū: intētionē decipiēdi: et tandē cōmittēdi aliquō crimē mortale: peccat mortaliter: quotiēs occurrit: et magis ac minus s̄m sp̄z pcti. **I**sti vtuntur verbis familiarib⁹ melitis et fucatis. **V**nde Jero. venena n̄ dant nisi melle circūdata. **S**extus modus hypocrisis dñ laudatorius. Cū q̄s fingit bonitatē vel aliquā p̄fectionē hac intentionē: vt laudē vñ popularē opinionē cōsequat. **I**n qua laude et opinioe ita dlectat: q̄ disposit⁹ cēt pp̄ illā adipiscendā p̄ facere alicui p̄cepto dei vel ecclesie: sp̄ est pctm̄ mortale: quotiēs hoc

Sabbato dñice passionis.

occurrit aduertēter. Et hic mo-
 dus vt ait. s. doc. i. iiii. sen. d. xvi.
 q. iiii. Adarime ipedit effectum
 pnie qz illa inordinata opione
 pascit. nec de veritate virtutē cu-
 rat. ¶ Septim⁹ mod⁹ dī vsura-
 ri⁹. Cū qs simulat pietatē i cōce-
 dēdo pecuniā vel granū dicēs
 et pietate: vñ ex fuitio facere. tñ
 itēdit z vult aliqd vltra capita-
 le: peccat mortāl. Mā z vsura
 mēte z itētionē omittit: vt hī i
 dcretis. xiiii. q. iij. Si feneraue-
 ris. ¶ Octau⁹ mod⁹ dī defrau-
 datori⁹. Cū qs simulat se catho-
 licū: frequētās diuina: vt ade-
 pto creditu fiat tutor: omittit
 officialis: z sic dēcipiat: vñ vt cur-
 suz ad apothecaz hēat: z iniuste
 lucretur: peccat mortāl. Vnde
 Sic. rri. moralū. Simulator
 aliū simulat z aliū agit. Castita-
 tē p̄fert: luxuriaz segtur: bñdicat
 paupertatē: mar supiū replet. h̄ il-
 le. A tali cauedū ē: sic mus ca-
 uet acatto q collū bistortū p̄tē-
 dit vt illū capiat. De hypo. z si-
 mulatiōe diuersa habes i dcre-
 tis. xi. q. iij. Si qs vero. xij. q. i. c.
 Certe. Itē di. lxxiiij. Memo. Et
 xxij. q. vi. s. Ille. z de pe. d. i. Ta-
 citurnitas. ¶ Non⁹ modus hy-
 pocrisis. dī p̄sultorius. Cū qs si-
 mulās cōe bonū cōsultat aliquē
 cē p̄dēnādū: ab officio p̄uādūz:
 exilio mittēdum z h̄mōi tñ hoc
 cōsultat ductus odio vel inuidia:
 cui sic simulate cupit satisfaccrē
 mortāl peccat. Cōtra tales ait
 Tullius de amicitia. Cōsiliū ve-
 rū gaudcam⁹ libere dare. ¶ De-
 cim⁹ mod⁹ hypo. dī vitupatori⁹
 Cū qs oñdit vel simulat bonita-
 tē vñ duotionē vt ei credat: z sic
 vitupet ac deprimat primū in
 honore i fama z h̄mōi: reb⁹ nō
 tabilib⁹: sp̄ peccat mortāl. Sic
 senes s̄ Susannam Dan. xiiij.
 Sic heretici vt p̄fundāt fidem.
 De qb⁹ ait Ap̄s. i. Tbi. iij. Spi-
 rit⁹ manifeste dicit: qz i nouissi-
 mis t̄pib⁹ discedēt qdā a fide i-
 tendētes spiritib⁹ erroris: z do-
 ctrine demonioz: in hypocrisi
 loquētū mēdaciū. h̄ ille. ¶ Vn-
 decimus mod⁹ hypo. dī lecaro-
 ri⁹. Cū qs fingit virtutē discreti-
 onis hēre z caritatē ordinataz
 erga seipm: simulās se nō pos-
 se ieiunare: z tñ p̄t s̄ vt satisfaci-
 at gule: hoc simulat peccat mor-
 tal: si ad illud ieiuniū tenet. vñ
 Ber. Nō multū possumus: qz
 nō multū volumus. ¶ Duode-
 cim⁹ modus hypo. dī p̄ditori⁹
 Cū qs fingit virtutē amicitie i
 ore: vel in exteriori opere: z tñ i-
 tus erit appetitus vindicte: sed
 vt possit tandē habita oportuni-
 tate prodere z vindicari: sic si-
 mulans mortaliter peccat: in oī
 tali simulatiōe sic iudas Adar.

De diuina misericordia. Sermo. xlvii.

xxvi. Dñ Sapiēs. Nulle occul-
tiores ifidie: q̄ que latēt sub fi-
militudine officij. In alijs autē
modis cōiter est veniale. Naz
sm. d. Antoninū. Cū alijs simu-
lat maiorem sanctitatez quam
bz vel occultat aliquē defectum
suū ad edificationē primoz: nō
est peccatū vel leue veniale: z si
hoc faciat ob aliquā vanitatem
vel inanē gloriā. Veniale ē. La-
uendū est igit: fugiendū z dete-
standū est: maledictū vitijz hy-
pocrisis. De qua sanct⁹ Seue-
rinus in smone: sic ait. Hypo-
crisis subtile malū: secretū vir⁹:
virtutū sucus: tinea scitatis hy-
pocrisis secura: simulās fallit: p-
spera curiosa mentit: z crudeli
arte virtutes trūcat: muerōe vir-
tutū. Jeiumium ieiunio pmittit:
orōne oratione vacuat. Adiseri-
cordiā misatōe p̄sternit. Hypo-
crisis cognita febris: frigidus po-
culo p̄pinat ardorē. Qd̄ corpo-
ribus est hydropisis: hoc hypo-
crisis animabus hydropiēs bi-
bendo sicut hypocrisis inebriat
sitim. Nolite ait x̄ps cum ieiu-
nat: fieri sicut hypocrite tristes.
Extermināt enīz facies suas vt
appareāt hoibus ieiunātes. h̄ il-
le. Quā hypocrisim z simulatio-
nem si cuitabimus: cōcedet no-
bis x̄ps hic suā gratiam: z alibi
gloriā: qui est benedictus in se-

cula seculoz Amen.

Dominica in palmis. De di-
uina misericordia. Sermo. xlvij.

Ece rex tuus venit tibi
māsuet⁹. Mat. xxi.

E Quānis diebus pe-
ne omnibus transa-

ctis de m̄t̄p̄litate simul z gra-
uitate peccatorum predicaueriz
necnon z de seueritate diuie iu-
sticie: q̄ punit trāsgressores cele-
stiū p̄ceptorum temporali nō
nuncq̄ pena pariter z eterna: ne
quis tamen hec cōsiderans: in
desperationis baratrum: semet
ipsum precipitare compellatur:
hodie cūctis aperire portas vni-
uersis intrare volentibus refe-
rare decreui. Veniant cuncti:
accedant vniuersi: licet innume-
ris z infinitis sint obruti pecca-
tis: eleuent oculos suos: z vide-
bunt omnipotentē deum pieta-
te: clementia: z misericordia ple-
num: qui regnum perēnis vite
prestare cūctis paratus est. Lu-
ius misericordia tanta est: vt nul-
lū spernat: neminē aspernetur:
oibus parcere: cūctis veniā pre-
bere dispositus sit peccatores p-
tēpora dies z annos expectans
vt conuertātur. Hinc Bernardus.
Expectat: dissimulat: susti-
net. decē ānis viginti ānis: z vs-
que ad senectam z senium. Da-
uid quoque. Apud dominum

Dñica in palmis.

mīa: et copiosa apud eū redēptio
 Hoc idē confirmat euāgelica tu-
 ba decātans. Ecce rex tuus venit
 tibi māsuētus. Que sunt verba
 hodierni euāgelij. In quo tria
 documēta hēmus. **¶** Primus
 documētū est: quod de summa mīa
 sua per p̄dicatores attrahit ad
 se pctōres: in hoc mūdo bestiali-
 ter viuētes: p̄ asinā et pullū figu-
 ratos. ibi. Cū venisset etc. **¶** Se-
 cundū documētū est: quod post re-
 missionez pctōz ex diuina mīa
 acceptā. debet quilibet vestimē-
 ta sternere in via. i. cunctis vir-
 tutū exēpla prebere. ibi. **¶** Pluri-
 ma autē turba etc. **¶** Tertiū do-
 cumentū est. quod si simus a diuina
 pietate suscepti. debemus tñ se-
 dulo clamare cū turbis. **¶** O san-
 na. i. salua. ne itez ruam⁹ in pec-
 catis. ex tua mīa. De qua tria
 contemplabimur.

¶ Prīo diuine mīe veritatem.
¶ Scōo diuine mīe q̄tītatē.
¶ Tertio diuine mīe exēplaritatē
¶ Prīmo diuine mīe p̄tēplari
 debem⁹ veritatē. Sacri et sancti
 rheologi siml hodie coadunati
 meditatēs et p̄tēplātes diuina at-
 qz archana misteria. q̄rūt utrū
 immortalis deus ad miserenduz
 pctōzū. essentialr et nālīter in-
 clinef. Huic theologico quesito
 rīdet Doc. s. in. i. pte. q. xxi. ar. iij.
 Et in. iij. sen. d. xlvj. Et i. i. q̄ gē.

c. xci. ponēs hāc catholicā pctō-
 nē. Qd̄ gloriof⁹ de⁹ est clemēs.
 benign⁹ et misericors nālīter et
 essentialiter. Vbi scienduz s̄m
 ipm doctoz et **¶** De. de palu. in
 iij. sentē. d. xlvj. q. i. Adīa accipit̄
 duobus modis. Vno mō pro
 passione: per quaz aliqs cōpatit̄
 alteri patiēti. q̄si p̄tem passionis
 alteri⁹ in se ferēs. et hoc mō mīa
 nō est in deo. qz mīa vt dic̄ pas-
 sionē includit in se tristitiā et pe-
 nā. sed neqz tristitiā. neqz pena
 pōt cē in deo. ergo nec mīa p̄t
 est passio. Aliomō mīa accipit̄
 pro actu vel habitu voluntatis.
 quo aliquis vult subleuare mi-
 seriam alterius. et sic mīa est in
 deo. qz deus nil agit circa nos.
 nisi volētes. Sed deus per sua
 beneficia. miseras frequenter
 releuat: ergo in ipso est volūtas:
 tales miseras releuandi: et per
 consequens misericordia. h. do.
¶ De. de palude. Et idez. s. Doc.
 l3 sub alijs verbis. Vnde An-
 selmus in Monologion loqns
 ad deum ait. Misericors es:
 quia miseros saluas: et peccato-
 ribus parcis. Misericors non
 es: qz nulla miserie passione af-
 ficeris. Quā conclusionem tri-
 plici lege declaro.

¶ Prīmo lege naturali.

¶ Secundo lege diuinali.

¶ Tertio lege humanali.

De diuina misericordia. Sermo. xlvii.

Primo dico deū eē misericordem lege nāli. Et hoc triplici rōne. s. rōne cōicabilitatis: rōne pprietatis: tertio rōne paternitatis. Primo igit deus nāli lege est misericors rōne cōicabilitatis. Deus clemētissimus ob suā imēsaq; bonitatē: a creaturis vniuersis est summe appetibilis atq; desiderabilis. Hoc p; per phm. i. Ethic. iij. Topi. r. i. Rhetor. vbi dī. Bonū est q; oia appetūt. Cui⁹ bonitas adeo sūma. et perfecta est: vt Phis dicat. vi. Ethico. Omne quod est potissimū: deo est attribuendū. Et. xi. Metha. Primū pncipiū o; eē pfectissimum. Cū itaq; sit summe bonus: et summe appetibilis: p; pns et cōicatiuus. Nā de rōne boni ē q; se diffundat et alijs cōicet. Hoc pulchre declarat. Dionysius ariopagyta. iij. c. de di. no. hanc cōicationē facit ipse benignissim⁹ et indulgētissimus. Deus cōicans se p; mīa; et gratiā pctōribus: remittēs eis pctā in p̄senti vita: et tandē eis concedens ppetua celoz regna. Hoc aut est ipsi optimo deo sic nāle sic essentialē: q; nullomō ab eo demoueri potest. Vnde. s. doc. i. iij. par. q. ij. inquit. Sicut hoc nomē natura repertū et deriuatū est ad significandum quodlibet pncipiū intrinsecū ipsius mo-

tus: vt p; ij. Phis. r. v. Metha. et in libro Boetij de duab⁹ naturis: et vna psona xpi: ita natura diuina est pncipiū intrinsecū ipsius diuine bonitatis: quo mouet ad ppatiendū ipsis peccatorib⁹. Et magis deo naturale ac essentialē est misereri: q; igni calefacere et aque balneare: q; ista sunt accidētalia eis. Deo autē misereri inest per essentiā. Propterea Jero. sup Dan. et de pe. dist. i. ait. Quia deitatis natura clemens est et pia magisq; ad indulgentiā: q; ad vindictā prona: que nō vult mortē pctōris: s; vt auertat et viuat. Si quis post lapsū peccatorum ad verā penitentiā se auerterit et cito a vero misericordie iudice veniā impetrabit. h ille. Et Glo. sup Joā. c. ij. dicit. Deus nā misericors: parat⁹ est saluare per clementiā: quos nō pōt saluare per iusticiā: ergo rōne cōicabilitatis: nālis est deo mīa. Secundo rōne pprietatis probat deum esse misericordē. Ait. n. Phis in. iij. de anima. et in. ij. Metha. Vnū quodq; agens: operat⁹ s; p; proprietatē sue forme. Sol nāq; lucet: q; lucidissimus est: et est impossibile q; non luceat nisi eclipsim pateretur: aut aliud impedimentū: ignis etiā calefacit et semp; quia formaliter est cald⁹

Dñica in palmis.

fm nālem pprietatē. Tunc sic. adoptiuis. imo z minus pro ser-
 21. Quererī semp z parcē: est pro nis dedisse filius nālem in mor-
 priū diuine pietatis: diuine cle- te: quem super omnia diligit: nī
 mentie: diuine bonitatis: ergo si solū patrē celestem. patrē mi-
 naturālī fm illā operat: q: alii sericordiarū. Propterea ipse de-
 in deo esset talis forma: vel tal us voluit assimilari. patri filij p-
 pprietas frustra: qd nullomō digi. qui filium suū reuertētem.
 esse pōt. Quis miseret? Erga ad mīam benigne suscepit. licet
 quē tali pprietate z opatiōe vte consumpsisset oia bona sua vi-
 tur? Mō pfecto erga obstinatos uēdo luxuriose. Luc. xv. Et apo-
 cū nō sint capaces. Mō erga iu stolus. ij. Cor. i. Benedictus de-
 stos: qz nī vēit vocare iustos ad us z pater dñi nostri iesu chri-
 pniam sed pctōres. Luc. v. Er- sti: pater misericordiarū z deus
 go miseret pctōrib⁹ qui ptri- totius consolationis. Et hoc est
 ti sunt z ad pniam parati. Pro de natura patrū: nunq̄ despice-
 pterea scā mater ecclesia dicit re filios: qz vt Ioh̄us dicit. viij.
 orās. Deus cui ppriū est mise- Ethi. Parētes plus naturālī
 ri semp z p̄cere: suscipe depreca diligūt filios: q̄ filij parētes: vt
 tionē nr̄am. z quos delictorū ca pz etiā per. s. Doc. fa p̄e. q. xxvi.
 r̄bena p̄stringit: misatio tue pie ar. ix. Sz qz quidā p̄es sunt du-
 tatis absoluat. Tertio idē pro ri: m̄es molliores z tenerius
 baī rōne p̄nitatis. De⁹ si qdez amāt: vt dicit Arist. i. viij. Ethi.
 p̄r noster est Isa. lxiii. Tu autez Et. s. doc. q. s. ar. x. Ideo de⁹ pas-
 dñe pater noster es. nos vero lu sionē suam: z amozē assimilat
 tū. Et Mat. vi. Pater nr̄ q̄ cō amozē m̄no di. Isa. xlix. Nun-
 in celis. Sicut. n. paternitas in quid pōt obliuisci mulier infan-
 diuinis est prior oī paternitate. tem suū vt nō miserat filio vte-
 que est in creaturis. iuxta illud. ri sui? Et si ipa oblita fuerit: ego
 Ephe. iij. Flecto genua mea ad tñ nō obliuiscar tui. Ecce i ma-
 patrē dñi nostri iesu xp̄i. ex quo nib⁹ meis descripsi: hec ille. In
 ois paternitas in celis z in ter- scriptura tria requirunt. s. char-
 ra noīat. Et habet etiā a. s. doc. ta: attramētū: z calam⁹. Charta
 i. pte. q. xxxiiij. art. ij. sic idē pater in q̄ scripsit amozosus fili⁹ eini
 celestis. excedit oēm amozē p̄- p̄ris: fuerūt sacratissime manus
 nū. qui est in creaturis. Vñ nū ei⁹. Pēna fuerūt clauī q̄ man⁹
 q̄ legis aliquē patrē pro filiis z pedes tā dure trāsiterūt. At

De diuina misericordia. Sermo. xlvii.

tramentum vero eiusdem sanguinis preciosus. Et sequitur. Aduri tui coram oculis meis semper. Quia sicut muri defendunt ciuitatem a feris et ab inimicis: ita plage christi defendunt nos a demonibus et sempiterna damnatione. Nullus ergo dubitet: nullus diffidat: nemo desperet se non posse consequi diuinam misericordiam: quia ipse clementissimus est: peccatores in suis sanctis manibus descriptos: semper et ubique deferens. Propterea scribitur in libro de spiritu et aia. Nemo de dei pietate diffidat: quoniam maior est eius misericordia: quam nostra miseria. Et quisquis ad eum toto corde clamauerit exaudiet illum: quia misericors est. Tardius siquidem videtur sibi omni peccatori veniam dare: quam ipsi peccatori veniam accipere. Sic festinat absolvere reum: a tormento conscientie sue: quasi plus cruciet eum compassio miseri quam ipsum miser passio sui: hec ibi. Et secundo probatur veritas diuine misericordie lege diuina. Lex enim diuina est certa et verissima: a summe veritatis fonte procedens. Et sicut sol non emittit radios tenebrosos: sed claros: ita lex dei que est ipsa veritas summa: quia illuminans intellectum humanum:

emittit veritatem et non falsitatem: que veritas est in intellectu. Aristo. in. vi. Ethic. et. vi. Ethicorum. Et hec veritas est ipse deus. Jo. xiiij. et in decretis. di. viij. c. Si consuetudinem. et. c. Quod contempta. viij. q. i. c. Omnis qui. xi. q. iij. c. Abijt iudas. Et de peniten. disti ij. Si enim inquit et de conse. di. v. c. Saluator. Et c. De spiritu. Ego sum via veritas et vita: ergo que reuelantur nobis per prophetas dei veros non possent esse falsa: sed ita sunt vera: sicut sunt in mente diuina. Confirmat hoc sanctus doctor. h. q. cx. vij. ar. vi. Sed cum deus sua lege per prophetas se esse clementem et misericordem reuelauerit: et eandem peccatoribus impartiri promiserit: ergo deus est clemens: benignus et misericors. Datet hec veritas in scriptura sacra: que plenissime de dei misericordia loquitur. Mag. gen. xxvij. c. Adiuor super cunctis miserationibus tuis. Ero. vigesimo. Faciens misericordiam in milia. bis qui diligunt me et custodiunt precepta mea. et. c. vigesimo secundo. Exaudiam eum quia misericors sum. xxvij. Adi ferebor cui voluero. Deuteronomium. iij. Deus misericors dominus deus tuus. Deuter. c. v. Facies misericordiam in multa mi

Dñica in palmis.

lia diligentibus me: et custodiē-
 rib⁹ p̄cepta mea. c. vij. Custodi-
 ens pactū et misericordiā diligē-
 tib⁹ se. et. c. xxxij. Et in seruis tu-
 is miserebitur. ps. xxv. Adiseri-
 cordia tua ante oculos meos ē
 xxix. Audiuit dñs et misertus ē
 mei. xxxij. Fiat mīa tua dñe sup
 nos. ibi. Adisericordia dñi ple-
 na ē terra. l. Adiserere mei de⁹
 scdm magnā misericordiā tuā:
 et fm multitudinē miserationū
 tuarū dele iniquitatem meam. lxxij.
 Melior ē misericordia tua sup
 vitas. lxxvij. Quoniā benigna ē
 misericordia tua. lxxxij. Adiseri-
 cordiā et veritatē diligit de⁹: gra-
 tiā et gl̄iaz dabit dñs. lxxxv. Adi-
 sericordia tua magna ē sup nos
 lxxxvij. Vbi sunt misericordie
 tue ātīque dñe. c. ij. Adistus est
 dñs timētib⁹ se. ibi. Qui coro-
 nat te i misericordia et miserati-
 onib⁹. Et. cxliij. Adifericors dñs
 et iust⁹ et dñs nr̄ miset. cxv. Adi-
 sericors et misator dñs. Et ps.
 cxvi. Laudate dñs oēs gentes:
 laudate eū oēs populi: quoniaz
 p̄firmata est sup nos misericor-
 dia ei⁹ et veritas dñi manet in
 eternū. Isai. xliij. Adiserebit. n.
 dñs Jacob. xxx. Propterea ex-
 pectat dñs vt misereat nr̄i. xxxiiij.
 Dñs misere mei: te. n. expe-
 ctamus. Esto brachiū nostrū in
 mane: et salus nr̄a in tpe tribu-
 lationis. liiij. Adisericordia scm-
 piterna misertus suz tui. lix. Cla-
 mabis et dicet: ecce ad suz: qz mi-
 sericors suz dñs de⁹ tuus. Joel.
 ij. Cōuertimini ad dñz deū ve-
 strū: q benignus et misericors ē
 Abach. iij. Cū iratus fueris mi-
 sericordie recordaberis. Sacha.
 x. Cōuertā eos: qz miserebor eo-
 rū. Tre. iij. Adisericordie dñi qz
 nō sum⁹ p̄sumpti. Adat. ix. Vi-
 des iesus turbas misertus est.
 eis. xv. Adisereor turbe. xvij.
 Mōne ḡ oportuit et te misereri
 cōserui tui: sicut et ego tui miser-
 tus sum? Luc. i. Et mīa ei⁹ a p̄-
 genie rē. ibi. Ad faciēdā mīam.
 ibi. Per viscera misericordie
 vi. Estote ḡ misericordes rē. Et
 vij. Quā cū vidisset dñs miseri-
 cordia mor⁹ sup eā. Ephe. ij. De-
 us autē q diues ē i misericordia.
 pp nimīā charitatē suā: qua di-
 lexit nos. Titū. iij. Scdm suam
 misericordiaz saluos nos fecit.
 Jacobi. ij. Superaltat āt miseri-
 cordia iudiciū. i. pe. ij. Nūc autē
 misericordiā cōsecuti. Et Jude.
 Expectātes mīam dñi nr̄i iesu
 xp̄i. Tertio pbat deū eē miseri-
 cordē lege hūanali. Lex. n. hūa-
 na qz apte i plerisq locis deuz
 eē misericordē affirmat. Rogū es-
 set adducere: s; tñ aliq ex pte qd
 dicat referam⁹. Lege i decretis.
 di. viij. c. Cōsuetudo. Et di. l. pō-

De diuina misericordia. Sermo. xlvii.

deretur. et di. lxxxvi. c. In singulis. Et di. xciii. c. Dyaconi sunt ubi ait Iero. Moderatio. n. dei ac pietas solum nostrum reditum querit ac nos cupit longa bonitate saluari. Si non conuertimur: si duricolli sumus: si in peccatis usque ad mortem perduramus: assidue peccantium non miserebitur deus. h. ille. xxvi. q. vltima. c. Alligant. Et de pe. d. i. c. Taciturnitas. Et. s. Et si non. Et. s. pot. Et de pe. di. i. c. Libenter. Unde Ambrosius ex libro paradisi ait. Libenter ignosco: pro te indulgeo: misericordiam malo quam sacrificium: quod per sacrificium iustus commendat per misericordiam peccator redimitur. Unde non veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. In lege sacrificium est. In euangelio misericordia est. Lex per moysen data est: per me gratia. hec ille. Item de pe. di. ij. Si iniquitatibus. Et Adarimus imperator Justinianus. C. de nuptiis. l. imperialis post principium sic iquit. Nam ita credimus dei beniuolentiam circa genus humanum nimiam clementiam. quantum nature nostre possibile est imitari: qui quotidianis hominum peccatis semper ignoscere dignatur: et penitentiam suscipere nostram: et ad meliorem statum reducere. Quod si circa nostros subiectos impet-

rio illud facere desideramus nulla venia digni esse videmur. hec ille. Et idem in autentico. ut non luxurietur contra naturam. col. vi. ait. Omnibus hominibus qui recte sapiunt: manifestum esse putamus quod omne nobis est studium et oratio: ut crediti nobis a domino deo: bene viuam et eius inueniant placationem: quoniam et dei misericordia non vult perditionem: sed conuersionem et salutem: et delinquentes: qui corriguntur: suscipit deus: propter quod nos omnes iutamur dei timore et in sensibus accipere et inuocare eius placationem: quod omnes qui deum diligunt: et eius misericordiam sustinent: hoc faciunt hec ille. Quis igitur dubitare potest deum esse misericordem? Quis de diuina venia ammodo formidabit? Eia ergo peccatores: emollite corda vestra. Currite ad misericordie fontem: ad patrem indulgentissimum: ad benignissimum spiritum sanctum: ad piissimum christum qui expansis brachijs: et capite inclinato: vos dulciter expectat: ut suavissimum misericordie osculum: vobis porrigat et eribeat.

Secundo principaliter misericordie dei contemplabimur quantitatem. Iterum sancti theologi pro

Dñica in palmis.

malozī declaratione: tam dulcis
 sine misericordie: querunt de
 quantitate huius diuine miseri-
 cordie. *Utrū. s. finita sit: an infi-
 nita. Huic quesito in postilla su-
 per ps. s. Respondit. s. Doc. di-
 cens q̄ dei misericordia tāta ē:
 vt sit incōprehensibilis implēs
 oia: in omnibus existens: subli-
 mis: eterna. virtuosa: et vniuersa-
 lis. Et. s. Leo papa de pe. di. i. c.
 Multiplex. Misericordie inqt
 dei nec mēsuras possumus im-
 ponere: nec ipa diffinire: apud
 quē nullas patit moras venie-
 quersio. tāta est summi dei mi-
 sericordia. vt plenū sit celū. Cā-
 tat h̄ psalmista ps. cvij. di. Ma-
 gna est misericordia tua sup ce-
 los. Et. s. Doc. in. xiiij. di. xlvi. di-
 cit: q̄ beati premiātur ex dei mi-
 sericordia vltra condignū. Tan-
 ta est vt repleat totū oriētē: oc-
 cidentem: septētrionem et meri-
 diē. Confirmat itē David ps.
 xxxij. Misericordia dñi plena ē
 terra. Tanta est vt pertingat vs-
 q̄ ad infernū. Ait nāq̄ sanctus
 Doc. iij. sen. di. xlvi. q. iij. arti. i.
 Deus semper miseretur: puniē-
 do in inferno citra condignum.
 Nam si deus puniret dānatos
 fm̄ eozū demerita: illos ad ni-
 hilum redigeret. Tanta est vt li-
 bus puerozū totus sit plenus
 Nam ibi habent plenitudinem
 omnium scientiarum: et nullas
 penā sensus sustinent: vt decla-
 rat. s. Doct. iij. di. xxi. q. i. arti. iij.
 Tanta est vt penetret purgato-
 riū. Nam suffragia viuozū ex
 dei misericordia applicātur de-
 functis ibi existentibus: vt iquit
 s. Doc. in. iij. sen. di. xli. q. ij. arti.
 iij. Et si supersunt vni. dantur
 alteri idigenti: et inde ex dei pie-
 tate liberātur atq̄ in celum de-
 ducunt. Tanta est vt nulla crea-
 tura sine dei misericordia repe-
 riatur. Inquit. n. s. Doc. in p̄ma
 parte. q. xxi. ar. iij. q̄ in omnib⁹
 creaturis: etiam minimis et vi-
 libus dei misericordia relucet.
 Et vt paucis vtar. Tāta est dei
 misericordia: vt sit eterna. Ca-
 nit h̄ David ps. lxxxviii. di. Mi-
 sericordias dñi in eternum can-
 tabo. Et. cxcvi. ps. Confitemini
 dño quoniam bonus: quoniam
 in eternū misericordia eius. S̄
 quid amplius dicam? Dei mi-
 sericordia tāta est: vt ad omnia
 peccata diluenda: semper para-
 tissima et intentissima sit. Cōfir-
 mat hoc Chriſo. et i decretis. de
 pe. di. iij. c. talis. Talis mihi cre-
 de: talis est erga homines pie-
 tas dei: nunquam spernit peni-
 tentiam si ei sincere et simplici-
 ter offeratur etiam si ad summū
 quis perueniat malozū: et in-
 de tamen reuertī velit qd virtū*

De diuina misericordia Sermo .xlvii.

tis viaz suscipit: libenter ample
 ctitur: facit omnia quatenus ad
 priorem reuocet statum: quod ē
 adhuc prestantius et eminenti⁹:
 et si non poterit quis explere in
 presenti satisfaciendi ordinem:
 quantulacūq; tamen et quolibet
 breui tempore gesta: nō respuit
 penitentiaz. Suscipit etiā ipsaz:
 non patitur: quāuis erigere con
 uersionis perdere mercedē. hec
 ille. Hanc imensam et infinitaz
 misericordiaz indulgentissimus
 deus volens mūdo ostendere:
 humanitate assumpta: in altam
 crucem ascendit in qua thesau
 rum sue cordialissime et infinite
 misericordie: preciosum suuz v3
 sanguinem ex capite. manibus.
 pedibus. lasere. atq; ex toto cor
 pore: pro redemptione peccato
 rum largissime effudit. Legitur
 de magno Alexandro: q; volēs
 ditare suos milites fec̄ fieri quā
 dam domum plures habentes
 portas: in qua maximum collo
 cauit thesaurum: liberam dans
 potestatem vt quilibet militum
 posset auferre de thesauro quā
 tum vellent. Quod cum factum
 fuisset super modum ditati re
 manserunt. Sic magnus imo
 maximus imperator mūdi eter
 ni patris filius. De quo ait apo
 stolus colo. ij. i quo sunt omnes
 thesauri sapientie et sciētie: edifi

cato palatio sui corporis: pleno
 thesauro misericordie et clemen
 tie apertis quinq; portis suarū
 plagarum inuitat peccatores: in
 uitat pauperes: inuitat indigen
 tes: inuitat omnes cuiuscunq;
 gradus dicens illud Christo. Ec
 ce precium sanguinis mei quez
 dedi pro redemptione animaz
 vestrarū. Ecce porte aperte: ec
 ce domus perforata: ecce ostia
 patentia: ecce thesauri incompa
 rabiles. Ad hos pperate: ad hos
 currite: vt inquit Fulgentius.
 Et sinus vestros implere. Vn
 de Augustinus i libro de virgi
 nitate. Inspice vulnera penden
 tia: sanguinem morientis: preci
 um redimentis: cicatrices resur
 gentis. Caput habet inclinatz
 ad osculandum: cor apertum ad
 diligendum: brachia extensa ad
 amplexandum. Hec quāta sint
 considerate: et in statera cordis
 vestri appendite: vt totus vobis
 christus figatur in corde: qui to
 tus pro vobis fixus fuit in cru
 ce. hec ille. Ecce igitur ille ma
 gnus et ditissimus deus. De q
 Apostolus ephē. ij. De⁹ autem
 qui diues est in misericordia:
 propter nimiam charitatem su
 am qua dilexit nos: et cum esse
 mus mortui peccatis conuiuifi
 cavit nos i xp̄o: cui⁹ gr̄a estis sal
 uati. Et sic p3 sc̄da ps p̄ncipat.

Dñica in palmis.

Tertio principaliter di-
 uine misericordie con-
 templari debemus exē-
 plaritatem. Plurima sunt et in-
 numerata exempla dei pietatem:
 clementiam: et benignitatem atque
 misericordiam probantia: sed ce-
 teris omissis: unum tantum ad-
 duco: beatissime videlicet marie
 Magdalene in qua summa dei
 pietas et misericordia relucet.
 Secundum. Augustinum et Gre-
 gorium. Magdalena fuit illa
 peccatrix: de qua habetur. Luce
 vij. Nec ab adolescentia: sine
 freno: corporalibus deliciis dedi-
 ta virginitatem perdidit carnalita-
 tem in corpus suum exponens. Et
 cum totiens deum offenderit et
 infernales penas meruerit: ta-
 men longo tempore a benignis-
 simo deo fuit expectata. Nec lu-
 mine diuino inspirata: ad christi pre-
 dicationem vocata: corde concupis-
 cta: pompis illico abiectis et om-
 nibus voluptatibus: amatorijsque
 postpositis: ad domum symo-
 nis leprosi ubi audiuit christus
 discubere properauit. Et non au-
 des ut peccatrix: iter iustos ap-
 parere: retro secus pedes domini
 mansit: ubi pedes eius lachrymis
 lauit: capillis tersit et precioso un-
 guento unxit. Nec igitur est maria
 Magdalena: cui dominus tanta
 maxima beneficia contulit et tanta si-
 gna dilectionis ostendit. Nam
 ipsam benignissime et dulcissime
 ad penitentiam acceptauit. Non
 eam expulit: non iniurijs affecit.
 Non ei peccata tam horrenda
 impropertavit: sed vniuersa quo-
 ad culpam et penam: sibi liberaliter
 remisit dei. Remittunt tibi pec-
 cata tua. Ab ea septem demonia
 expulit: in suo amore totaliter ac-
 cedit: familiarissimam sibi eam con-
 stituit: hospitam suam fecit: procu-
 ratricem suam: eam in itinere ha-
 bere voluit: eam semper dulciter
 excusauit. Nam excusauit eam
 apud phariseum qui dicebat eam
 prodigam: lachrymam videns:
 lachrymas continere non potuit:
 cuius dilectione quadriduanus
 fratrem resuscitauit. Cuius amo-
 re: Martha sororem suam a flu-
 xu sanguinis: quem duodecim
 annis pressa fuerat liberauit.
 Cuius meritis: Marcellam sororis
 sue famulam: ut illud tam beatum
 et dulce verbum: beatum venter qui
 te portauit et vbera que suxisti ex-
 clamans dicit: dignam fecit. Nec
 est illa que in tempore gratie solam
 penitentiam prima fecit: quam
 optimam partem elegit: que ad pe-
 des sedes domini verba audiuit:
 que domini caput unxit: que iur-
 ta crucem in passione fuit: que un-
 guenta parans corpus eius unguere
 voluit: que a monumento: disci-

De diuina misericordia. Sermo. xlvii.

pulis recedentibus nō recessit. Cui xps resurgens primo apparuit: et apostolorum apostolam fecit. Nec cum Lazaro et Martha et quibusdam alijs ab infidelibus sine remige: sine gubernatore periculo maris exposita ut submergeretur angelo duce marfiliam deuenit. Quam patriam; vultu placido: facie serena: lingua: discreta: suis ignitis. eloquijs et predicationibus ad fidem xpi conuertit. Nec principem marfilie ad sanctum petrum ierosolimam misit: cuius vxor fortuna in mari seuiente: pueri filium: mortua est: et in scopulo posita apud quam puer natus: breui mortuus est collocatus. Accessit maritus ierosolimam; et post duos annos reuertens: pulchrum puerum in scopulo ludentem in tuet: qui ad mammam mortue matris currens se abscondit. Accedit illuc princeps deuotissimus: videt filium viuum: sed mortuam matrem: tunc lachrymis et gemitibus magdalenam orat: ut que filium conseruauit viuum: matrem viuam sibi restituere dignaretur. Admira res. Vxor quasi a somno vigilans ait. Magni meriti es beata maria magdalena et gloriosa: que in partu mei pressuris obstetricis implesti officium: et in omnibus necessitatibus: ancille tue seruitium exhibuisti. Tunc princeps inquit. Diuis

ne vxor mea dilecta: Cui illa. e Diuo equidem. et nunc primo de pegrinatione qua tu venis venio. Et sicut. b. Petrus te ierosolimam duxit et omnia loca in quibus dominus mortuus est passus et sepultus: et alia plura ostendit: sic et ego vna cum. b. Maria magdalena duce comite vobiscum fui: et singula loca conspexi: et conspecta memorie commendaui. Tunc peregrinanti gaudio: accepta coniuge et filio ad propria remeant. Nec est que superne contemplationis auida: asperrimam heremum petijt: et in loco angelicis manibus preparato per. xxx. annos incognita mansit. Vbi nec agrum flucta: nec herbarum erant solacia: ut ex hoc manifestaret: quod redemptor noster sua amplissima misericordia non terrenis refectionibus: sed tantum celestibus epulis disposuerat saciare. Qualibet autem die. septem horis canonicis in ethera ab angelis leuabatur: et celestium agminum cocentus gloriosos corporibus etiam auribus audiebat. Vnde diebus singulis huiusmodi suauissimis dapibus saciata: et inde per eosdem angelos ad proprium locum reuocata: corporibus alimentis nullatenus indigebat. Tandem ipsius glorioso appropinquante fine. Sibique diuinitus reuelato. s. Maximinus adiit: angelicis

Dñica in palmis.

deportata manib⁹. Et stans to-
ta resplendēs ⁊ corusca : duob⁹
cubitis a terra subleuata : corp⁹
⁊ sanguinē xp̄i sibi exhiberi pe-
tiit: qđ cum multa lachrymarū
inundatiōe suscepit. Et tūc ante
altare sanctissima illa ania: mi-
grauit ad dñm. O summa dei
mīa. O imēsa dei clemētia. O
p̄funda dei pietas. O pelagus
diuine dulcedinis: que taz alta,
tam p̄funda: tā habundans: q̄
nō solū mariā magdalenas: tot
tantisq; donis decorasti: sed et
cā facis: miraculozū gratia co-
ruscare. Ex qbus vnum tm̄ re-
ferā. Clericus qdaz de flandria
Stephanus noie: in tantā scele-
rū imanitatē ceciderat. q̄ oīa
exercens flagitia: ea que salutis
erā nō solum nō facere: sed nec
audire volebat. In. b. mariam
magdalēnā deuotionē habēs:
eius vigiliā ieiunabat: ⁊ festum
colebat. Dū ergo eius tumulus
visitasset: Adagdalena nec ex to-
to dormiēt: nec ex toto vigiliā
tanq̄ mulier formosa: lugubres
gerēs oculos: ⁊ duoz angelozū
dextra leuaq; sustentata p̄fi-
dio apparuit: eiq; dixit. Cur q̄-
so Stephane meritis meis fa-
cta nō rependis: Cur labiozū
meoz instātia: nulla cōpunctio-
ne moueris: Ex quo enī in me
deuotionē habere cepisti: pro te

deū semp instanter orauit. Sur-
ge ergo ⁊ p̄niam amplectere.
Neq; n. ego te deseram: donec
deo fueris recōciltat⁹. Ille igit:
mor tantā gratiā in se infundē
sensit: q̄ seculo abrenūcians: re-
ligionē itroiuuit: ⁊ p̄fectissime vi-
te: fuit: i cui⁹ morte: visa est mag-
dalena: iuxta feretrū cū angelis
stare: ⁊ eius aiā q̄si colūbam
candidā: cū laudibus in celum
deferre. Propterea Grego. in
homel. talē tantāq; dei miseri-
cordiā in magdalēnā diffusam
admirans ait. Cogitanti mihi
de marie p̄nā : flere magis li-
bet q̄ aliquid dicere. Cuius enī
vel sareū pecc⁹: ille huius pecca-
triciis lachryme : ad exemplum
penitendi nō emolliāt: Cōside-
rauit nanq; quid fecit : ⁊ noluit
moderari quid faceret. Super
cōuiuantes ingressa est: nō ius-
sa venit: iter epulas lachrymas
obtulit. Discite quo dolore ar-
det : que inter epulas flere non
erubescit. Sed ecce q; turpitu-
dinis sue maculam aspexit : la-
uanda ad fontē minime cucur-
rit. Cōuiuātes nō erubuit. Mā
quia semetipsam grauitē cru-
bescebat itus nihil esse credidit
quod verēcundaret foris. Quid
igit miramur fratres: Adarias
uentē: an dñm suscipientez:
Suscipientē dicam an trabē-

De inuidia. Sermo. xlviii.

tem? Dicam melius trabentes
 & suscipientem. hec ille. quam il
 le concedat &c.

¶ Feria scda palmar. De inui
 dia. Sermo. xlviii.

Mundus totus post
 eum abiit. Jo. ij. Per
 uersitas ac maligni
 tas dyabolice iudic:
 talis ac tanta est: q. vniuersum
 orbem miserabili morte dam
 nauit. testante scriptura Sap. ij.
 ubi ait. Inuidia dyaboli mors
 introiuit in orbem terrarum. Nec
 si cuiusquam mentem intrauerit
 cunctarum virtutum: illum efficit
 inimicum. Ideo Jero. i. epitaphio
 sancte Paule. Semper virtutes
 psequit inuidia. Et Seneca
 ad Paulinum. Inimica est sem
 per alienis profectus inuidia.
 Quod etiam vitium maxime assi
 milat statui infernali. Inquit. n.
 Basilius. Fugiamus inuidiam
 obicem pietatis obstaculum re
 gni celestis: pignus & primitias
 pene perpetue. ppter hanc obceca
 ti iudei xpm dnm iugiter perse
 quebant. Dn scitatu tra xpm
 pp Lazari suscitationem: no vale
 tes sufferre: q. illum multitudo
 populi sequeretur: & tantis mi
 raculis corruscarent: conuenerunt
 in vnum dicentes. Totus mun

us post eum abiit. Et qz tota
 ebdomada occupatur circa pas
 sionem christi. Idcirco dimissis
 documentis euangelicis: de pec
 cato inuidie predicabo. De qua
 tria videbimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Secdo malignationem:

¶ Tertio declarationem.

¶ Primo considerare debemus
 inuidie diffinitionem. D. cni Al
 ber. magnus in. ij. sen. di. xxxv.
 Allegans Phz in topicis & in
 ethicis pro declaratione huius
 materie sic dicit. Eiusdem mo
 ris est gaudere de bonis proxi
 mi: & tristari de malis. Sz con
 tra hunc bonum morem est inui
 dia: que est tristitia de bonis p
 rimi: & gaudium de malis. Et
 Augu. sup ps. dicit. Inuidia est
 odium felicitatis aliene. Remi
 gius autem. Inuidia est dolor
 de alieno bono Sed Joan. da.
 mascenus in libro secundo suar
 sententiarum. Et. D. s. in scda
 scde. q. xxxvi. ar. i. Et in questioe
 de malo. q. x. ar. i. Inuidiam sic
 diffinit. Inuidia est tristitia de
 alienis bonis. De bonis autez
 alienis vt idem. Doc. s. dicit potest
 ee tristitia duobus modis. Vno
 modo quando aliquis tristatur
 de bono alieno inquatu immi
 net sibi ex hoc periculum alicu
 ius nocuenti. sicut euz homo

Feria sc̄da palmarum.

tristatur de exaltatione inimici sui timēs: ne eū ledat. Et talis tristitia nō est inuidia: s; magis timoris effectus: vt **I**phs dicit in. ij. **R**hetorice. Alio modo bonū alterius estimatur vt malū propriū: in quantum est diminutiuum pprie glorie vel excellentie. Et hoc mō de bono alteri⁹ tristatur inuidia. Et ideo p̄cipue de illis bonis iudēt dolēt et tristantur: in qbus est gloria: et in qbus hoies amāt honorari. et i opinione esse: vt p̄hs dicit in. ij. **R**hetorice. **H**ac diffinitioe premissa: querit̄ vtrū inuidia sit mortale pctm̄? **H**ic q̄oni respōdet **S. Doc. sc̄da sc̄dc. q. xxxvi. ar. iij.** Et i quest. de malo. q. x. di. q. inuidia q̄n est p̄fecta s̄m deliberationē rōnis et boni notabilis ex genere suo est mortale. Et hoc declaratur triplici ratione.

¶ Primo qz est in spiritūsanctum peccatiua.

¶ Secūdo qz est a summo deo auersiuua.

¶ Tertio qz est anime rationalis interfectiua.

¶ Primo inuidia est pctm̄ mortale: qz est in sp̄m̄sc̄m̄ peccatiua **Q**d sic p̄bat. Illud qd agit cō caritatē p̄mi est peccatiuū in sp̄m̄sc̄m̄: qz ipugnat ipsam caritatē: que est opus p̄p̄iū. **S. S.** S; inuidia agit cō caritatē p̄mi;

ex hoc q̄ est dolor siue tristitia boni sui p̄mi. ergo est peccatiua in sp̄m̄sc̄m̄. Sed illud qd est peccatiuū in sp̄m̄sc̄m̄ ē pctm̄ mortale. igit̄ inuidia ē pctm̄ mortale. **¶** Secūdo inuidia ē pctm̄ mortale: qz est a summo deo auersiuua: sic. Quicumq; auertit se a bono incōmutabili: et auertit se ad bonū cōmutabile. i. ad creaturā peccat mortaliter. S; inuidia est hm̄oi. **M**ā inuidia sp̄cto deo auertit se ad excellētiā boni t̄p̄alis: et ultra hoc facit oia ista mala auertens se ad odiū ad susurrationē: ad gaudium et exultationē aduersitatū p̄mi: ad tristitiā et afflictionē in p̄speris: vt declarat **S. re. xxxi. mor. r. s. Doc. vbi supra et Alber. i. ij. sen. d. xxxv.** Ergo inuidia ē peccatū mortale. **¶** Tertio inuidia occidit sp̄ualiter aiā priuādo eā gratia et caritate que est vita ipsi⁹ aie: iuxta illud p̄mo **Jo. iij.** **M**os scimus qm̄ trāslati sum⁹ de morte ad vitā: qm̄ diligimus fratres. **A**d inoz vero probat̄ per **Job. c. v. vbi dicit. ¶** paruulū occidit inuidia. Et glo. super illud **ij. Cor. ij.** **C**hristi bonus odor sumus ait odor iste vegetat diligētes: et necat inuidentes. **E**x quib⁹cluditur: qz inuidia ex quo interficit et occidit animam est peccatum mortale.

De inuidia. Sermo. xlviii.

Secundo p̄ncipalr cōfi-
 derare debemus inui-
 die malignationē. Di-
 cit. n. *Ps̄m* in. ij. *Ethi.* Inuidia
 mor noiata sonat aliquid mali.
 Ideo est maligna. Et tante ma-
 lignitatis est quod est.
 ¶ *Pr̄mo* dyabolo assimilatiua.
 ¶ *Sec̄do* sui ipsi⁹ flagellatiua.
 ¶ *Tertio* diuini iudicij experi-
 mentiua.
 ¶ *Pr̄ma* malignitas iuidie di-
 cit dyabolo assimilatiua. Dicit
 eni sapia de dyabolo. c. ij. Inui-
 dia dyaboli mors introiuit i or-
 bē terraz imitatur euz qui sunt
 ex pre illius hec ille. *Videns. n.*
 dyabolus hoiez creatū p̄ possi-
 denda supna felicitate: quā ipse
 nōdū adeptus erat s̄z mor ade-
 pturus amiserat: supbia sua iui-
 dēs tāto eius bono ⁊ glorie ma-
 licie sagacitate: p̄curauit oibus
 modis vt illa p̄uaret: tētās eū: ⁊
 iducēs ad iobediētā diuini mā-
 dati. Et sic quottidie iuidiā sug-
 gerēdo: conat caritatē fraternā
 dissipare. *Dñ* *Joannes* papa.
 xvi. q. ij. *Visis* dicit sic. Conat
 nāqz supple versutus hostis a
 p̄ncipio ruine sue ecclie vnitatē
 rescindere: caritatez vulnerare:
 sanctorū opoz dulcedinē iuidie
 felle ificere: ⁊ oib⁹ modis genus
 humanuz euertere ⁊ pturbare.
Dolet. n. satis ⁊ erubescit carita-

tem quā in celo nequiuit habe-
 re hoies ⁊ stātes ex lutea nra te-
 nere in terra. *Dñ* opz quātum
 fragilitati nre ⁊ cedit: vt oēs ad-
 tus nocēdi ei⁹ versutie munia-
 mur ne mors igrediat p̄ portas
 nras. h̄ ille. Et *Greg.* i. v. morl.
 dicit sic. Quāuis p̄ oē vitiū qd
 p̄petrat humano cordi antiq̄ ho-
 stis virus ifundat: in hac tñ ne-
 q̄tia: tota sua viscera serpēs ⁊ cu-
 tit ⁊ iprimēde malitie pestē vo-
 mit. h̄ ille. Est igit ⁊ ditio demo-
 nis: vt bonis alioz iuideat. *Dñ*
 iuidus imitat hāc ⁊ ditionē dya-
 boli: dolēs de alienis bonis. Est
 quoqz ⁊ ditio oium dānatorū:
Ait. n. s. *Tho.* i. iiii. q. dānati vel-
 lēt btām virginē ⁊ ceteros sc̄os
 dānari. Et si aliqs dānatus pos-
 set saluari: qd est ipossibile: ipse
 solus vellet saluari. Ex hoc seq-
 tur qz sicut caritas est signū bo-
 noz ⁊ saluādoz *Jo.* xiiij. Ec̄tra
 inuidia sit signū dyabolice ⁊ in-
 fernal dānationis. ¶ *Sec̄da* ma-
 lignitas iuidie est sui ipsi⁹ flagel-
 latiua. *Licet. n.* oē pctm affligat
 ⁊ torqueat aiam ⁊ pūgat ⁊ sciaz
 maxime at̄ inuidia. *Dictū ē. n.* qz
 inuidia ē tristitia. *Dis* aut̄ tristi-
 tia maxime spūal: torqueat men-
 tē. *Propterea* *Isido.* lib. diffe-
 rētiarū ait. Inuidus aio medull-
 tus estuās a semetip̄o liuoris p̄-
 prii sp̄ exigit penas. Et *Hero.* ad

Séria. ii. palmarum.

Mellam de fictis amicis excla-
 mar di. **D** iuidia primū sui mō
 dar. Et socrates dicebat. **D**ti-
 nā inuidi in oib⁹ ciuitatib⁹ o-
 culos z aures haberēt. vt de oib⁹
 pfectibus torquerent. Quot. n.
 sunt hoium feliciū gaudia: tot
 sunt iuidoz gemitus. h ille. **D**n̄
 grecismus. Inuidus iuidia **D**bu-
 rit itus z extra. Et **D**rati⁹. In-
 uidia seculi nō iuenerē tyranni-
 mar⁹ tormētū. Hoc aut aie sup-
 pliciu exteriora et demōstrāt si-
 gna. Et **B**reg. i. ix. morl. Cū de-
 uictū cor liuoris putredo corru-
 pit. ipsa quoq; exteriora indicāt
 q; grauius aius vesania istigat.
 Color q; pallore afficit: oculi
 deprimunt: mēs accēditur: mē-
 bra frigesūt: in cogitationibus
 scabies: in dētib⁹ stridor. h ille.
 Et. s. **C**yprian⁹ de iuido ait. **D**u-
 ic vultus minar toru⁹ aspectus
 palloz: i facie: i labijs tremor: stri-
 dor in dētib⁹: verba rabida z ef-
 frenata **D**uitia: si manus ad vio-
 lētiā p̄mpta. h ille. **Q**d est peni-
 tus **D** nām. **A**it. n. **A**ri. i. **D**oli.
Dō est aial sociale atq; ciuile.
Solitari⁹ vero est bestia. Et. ix.
Etbi. **D**ō est aial politicū. **Q**d
 sonat beniuolētiā: cōicationē: af-
 fabilitatē: z dulcedinē: nō asperi-
 tatē: nō exacerbatōnem: nō ma-
 lozū exoptationē: sicut malignis
 finus facit inuidus. **R**egit. n. de

quodam rege: qui cuidam aua-
 ro z cuidā inuido cōcessit: vt mu-
 nus eligerent: ita tñ q; munus a
 primo electum alteri duplicare-
 tur. Et cū differrēt: precepit rex:
 vt inuidus peteret. **Q**ui petijt si-
 bi vnū oculuz erui: vt socio ani-
 bo oculi cruerentur. **V**nde **C**y-
 prianus sup illud **S**ala. vi. **N**ō
 inuicēz inuidentes aie: zelus iste
 moduz non habet: permanens
 iugiter sine fine cū alia secula fi-
 niantur. **Q**uantoq; ille cui inui-
 detur successu meliori profertur:
 tanto inuidus in maius incen-
 dium liuoris ignibus exardescit
 hec ille. Et **C**assianus iquit. **V**t
 q; adeo incurabilis est ista inui-
 dic perniciēs: vt blandimentis
 exasperetur: infletur obsequijs:
 muneribus terreat. hec ille. Et
Eccli. xiiij. **N**ecq; est oculus in-
 uidi vel liuidi. Et. n. inuidus per
Mely figuratus ait primi **R**e.
 iij. vbi dicitur: q; lucernam dñi
 videre non poterat donec extin-
 gueretur. **S**ic inuidus lumen. i.
 prosperitatē temporalē vel spi-
 ritualem: non potest clara men-
 te videre: nisi extinctā. i. nisi sub-
 tractaz: z tunc gaudet de malo
 talis p̄sone: z letatur: iubilat: z
 multis refert. **S**imilis etiā est
 inuidia vespertilioni. qd quidez
 aial videre nō pōt lumen diei:
 sed amat tenebras noctis. **S**ic

De inuidia. Sermo. xlviii.

inuidi prospera hominū videre non possunt: sed tñ aduersa de quibus gaudent vbi dolere deberēt. Nocēt etiam primo cuz possunt diuersis modis detrahendo vel aliter nocendo. Inuidia inq̄: Vgo de. s. victore auferit mihi primū: ira meip̄s. Tātaq̄ est hui⁹ vitij malignitas vt nemini parcat. Mā nō parcat p̄ latis: nō dñis: nō subditis: non nobilib⁹: nō doctorib⁹: nō mercatoribus: non parentibus: non vicinis: nō clericis: nō sanctis: nō vitiosis. Quid dicam. Tante malignitatis est: q̄ ea principes et sacerdotes xp̄m crucifixerūt. Vnde Jero. in epithaphio sancte Panle ait. Semper virtutes persequitur inuidia. feriūt q̄ summos fulgura mōtes. Et enim oēs sancti emulos habuerunt. In paradiso quoq̄ serpens fuit. cuius inuidia mors intravit in orbē terrarū. Ipse quoq̄ dominus noster iesus xp̄s zelo est crucifixus. hec ille. Et Valeri⁹ libro. iiii. ait. Nulla tam modesta felicitas est: que malignitatis dentes vitare possit. hec ille. Et hec est deniq̄ que hoiez facit pditores. Prover. xliij. Ne comedas cum hoie inuido: et ne desideres cibos eius: qm̄ in fidi tudine arioli et coniectoris estimat qd̄ ignorat: Comede et bi-

be dicit tibi: et mens eius nō est tecuz. hec ille. Tertia malignitas inuidie est diuine vltiōis experientia. Et ad hoc vnū terribile sufficiat exempluz. Legit enim in. iij. lib. Dialogo. Gregorij q̄ erāt duo germani. s. Eutitius et Florentius in heremo deo seruiētes. Eutitius magis litteratus et industrius: assumit pro abbate cuiusdam abbacie: Florentius remāsit solus i sua simplicitate rogans dñm: vt sibi aliquam societate cōcederet. Qui dedit sibi vsū: quez pro socio accepit et vt domesticum aial tractabat. Et ipse fecit vsuz pastorē: quarūdam ouicularuz suaz: assignata hora: qua a pascuis ad cellā reuerti debebat. s. hora comestiōis: vt simul comederēt. Volat fama hui⁹. Et discipuli Eutitij vidētes ip̄m nō hñiōi miracula facere: inuidentes. vna die vsuz dormientē occiderunt: Florentius multuz doluit. Eutitius visitat ip̄m causa solationis. At florentius dixit vel enunciando vel imprecādo q̄ adhuc videret illos inuidos punitos. Et factū est ita. Nam omnes occisores vsi facti sunt leprosi. Et pre dolore mēbra sibi discerpebant. Et ita interierunt. O igit̄ inuidia maledicta: o inimica oiu⁹ virtuosoz. o fera

Feria secunda palmarum.

crudelissima. **O** seuissima rabi-
es. Tu es illa qua prim⁹ angelus
effect⁹ est serpens infernalis. Tu
es illa: qua mors itroiuuit i orbē
terraz. Tu es que Adā crudem
fecisti. Abel occidisti. Romā de
populata es. Carthaginē destru-
xisti. Troiā deuastasti. Tu es in-
uidia: qua fili⁹ virginis tradit⁹ ē
z clavis affix⁹. Tu in omni loco
sedē ponis. Inter prelatos re-
gnas. Inter dños triūphas. In-
ter equales seditiōez ponis. Cle-
ricos stimulas: religiosos corro-
dis: multos etiā p̄dicatores i p̄-
cipitiuz trabis. **I**der te guerre:
bella: discordie: inimicitie: lecte:
odia: innumera oriunt^r mala. Et
isto tpe totā Italiā in guerram
cōmouisti. **H**ec est que ferocissi-
muz turcbū: fidei christiane ini-
micū: in Italiā deducit. **O** inui-
dia qd de te peius referā? Jam
facta es mūdi domina: z in ter-
reno principatu coronaz tenes.
Ecce omnis tibi status subdit:
ois serus: ois gradus: qz col ad
eternaz trāsmittis dānationez.

Tertio principaliter con-
siderare debem⁹ inuidie
declarationem: vt facili-
ori modo conscientias vestras
in confessione purificare possit.
Duodecim. n. modis declaro i-
uidiam esse peccatum mortale.
Primus modus dicit^r susur-

rationis. Susurratio est filia in-
uidie: cuius finis est amicitiam
z pacē separare. **h**3. s. **D**oc. **h**a **h**e
q. lxxiiij. ar. i. z. d. Albertum ma-
gnū in. xxxv. di. ij. sen. que est pec-
catū mortale: z tā graue: vt exce-
dat furtū: contumeliā z detractio-
nē. **I**propterea deus susurrōes
maledic^r z detestat. **E**cclē. xxvij.
Susurro z bilinguis maledict⁹
Adultos. n. turbauit pacē habē-
tes: lingua tertia multos cōmo-
uit. Ciuitates muratas diuituz
destruxit: z domos magnatoz
effodit. Virtutes populoz cōci-
dit z gentes fortes dissoluit: lin-
gua tertia mulieres viratas eie-
cit z p̄uauit illas laborib⁹ suis.
Qui respicit illā nō habebit re-
quiē: nec hēbit inimicū i quo re-
quiescat. Flagelli plaga liuorez
facit: plaga aut lingue cōminuet
ossa: hec ille. **E**t **I**proverbi. viij.
Arrogantiā z superbiā z viam
prauā: z os biligue detestor. **E**t
Iprover. vi. Septimū qd dere-
stat dñs: est eū: q ponit iter frēs
discordias. **L**ū ergo aliqs est su-
surro peccat mortale. **S**ecun-
dus mod⁹ dī discēssionis z sepa-
tionis. **E**t he sunt maledicte ci-
uitatū p̄tialitates: ex ipsa inuidia
originē trahētes. **D**icit enī Au-
gu. sup Jo. c. vij. Liuor separat:
charitas iūgit. **E**t **I**ero. sup illo
versiculo. **L**audate in tympano

De inuidia. Sermo. xlviii.

no ⁊ choro dicit. Vbi inuidia: ibi
chorus non est. i. discordia. Qui igitur
inuidia mortuus: sectas ⁊ partialitates
sequitur: mortaliter peccat. Tales enim
partialitates: sunt a deo: ab ecclesia: ⁊
a charitate firma omnino separati: ⁊ dia-
bolo coniuncti: quod est fomes ⁊ princi-
pius ⁊ caput omnis secte: discordie ⁊
partialitatis. xvi. q. ij. c. **Difis.**
Tertius modus dicitur odiationis.
secundum Gregorium. xxi. mora. 7. s. doc.
odiu est filia inuidie: ⁊ est peccatum
mortale maximum: quo ad inor-
dinationem peccatis primum:
secundum ipsum doc. s. fa. q. xxxiii. ar.
iii. ⁊ p. mc. Jo. ij. Qui odit fratrem
suum in tenebris est: ⁊ in tenebris
ambulat ⁊ nescit quo vadat: quia
tenebre obcecauerunt oculos eius.
Quartus modus inuidie dicitur
spiritualitatis. Cum aliquis dolet ⁊ tri-
stat deliberata ratione de bonis
spiritualibus aliorum: ut puta de humi-
litate: bonitate: sanctitate: predica-
tione: cursu confessionis ⁊ mira-
culis: mortaliter peccat. Nec fuit in-
uidia illorum de quibus dicitur. Act. iiii.
Loquentibus apostolis ad populum sup-
uenerunt sacerdotes ⁊ magistratus
templi: ⁊ saducei: dolentes quod doce-
ret populum. **Quintus** modus inui-
die dicitur exultationis. secundum Gregorium. ⁊
s. Tho. in que. de malo. q. x. arti.
iii. Exultatio in aduersis est filia in-
uidie. Cum igitur aliquis gaudet de
malo vel de aduersitate alicuius:

vel temporalis vel spiritualis ob inuidiam:
quas versus illum habet: ⁊ illud
malum quo gaudet est notabile: ⁊
de hoc cum ratione deliberata pro-
pendit semper mortaliter peccat:
Si autem paruum est malum temporale
vel spirituale est veniale secundum d. An-
tho. **Sextus** modus inuidie dicitur
fecundationis. Dicitur s. Tho. an-
tho. fa. q. xxxvi. arti. i. quod pusillani-
mes sunt maxime inuidi. ut patet in
mulieribus: que sunt pusillanimi
ores viris. Cum igitur mulier steri-
lis: inuidet secundum: dolens secun-
dam filios habere: ⁊ in hoc ab
illa excellit: mortaliter peccat: si
ratione sentit. Idem si secunda inui-
det secundum: eo quod vellet aliam in hoc
bono proli excedere: ⁊ eam fili-
os non habere. **Septimus** mo-
dus inuidie dicitur honorationis.
Dicitur s. Doc. vbi supra. quod inui-
dia maxime est de bonis in qui-
bus est honor. Cum igitur aliquis
inuidet honori vel dignitati: vel
glorie alteri: cum eis dignus sit
dolens quod ille habeat talem ho-
nozem vel dignitatem: semper mor-
taliter peccat. si aduertenter dole-
at vel contristetur. **Octauus**
modus inuidie antiquationis. Dicitur
enim Aristoteles. ij. Rhetorice 2. s. Tho.
vbi supra quod antiquus siue senex in-
uidet iuniori. Cum igitur aliquis an-
tiquus vel senex dolet ⁊ tristat
quod aliquis sit iuuenis: quia videt ex-

Feria. ii. palmarū.

cedi a iuvene in hoc bono. **¶** Nō
 & maliciose invidet semp peccat
 mortaliter. Secus si vellet ali-
 quē iuvenē esse sciez: vt iunior
 esset magis quiet⁹ & morigerat⁹
¶ Non⁹ mod⁹ inuidie dī cōse-
 cutiois. fm. s. Doc. vbi supra. &
 Pbm. ij. Rbeto. Nō dolet al-
 terū cū paruis expēsis cōsequi il-
 lud: qd̄ ipse cuz multis cōsequit.
 Cū igit̄ aliqs in q̄cūq; re mul-
 tuz expēdit: & videt aliū in eadē
 vel simili re minus vel parū ex-
 pendere: & dolet ac tristat q̄ ille
 minori p̄cio vel pauciorib⁹ expē-
 sis: eandē rem cōsequit: q̄ ipse
 cū maiorib⁹ expēsis. Nō vellet
 q̄ cōsequeret: q̄ sibi videtur in
 hoc ab illo superari: vel iprudētia
 vel in mō acquirendi & h̄mōi.
 semp sic aduertēter dolēs: mor-
 talr peccat. **¶** Decim⁹ mod⁹ dī
 glia dīa. Dicit enī Bre. xxxi.
 mora. Dū vanaglia: oppressam
 mētem corrūpit. inuidiā mor gi-
 gnit. Cū igit̄ aliquis vanagloria
 stimulat⁹: vidēs alioꝝ pulchritu-
 dinē vel audiens adornationez
 alteri⁹ in domib⁹: in vestibus: li-
 bris: equis: in triūphis: in splen-
 dorib⁹: in ceteris ornamētis do-
 let ac tristat aduertēter: nolens
 q̄ alter eēt sibi par i glia peccat
 mortalr. **¶** Undecim⁹ mod⁹ in-
 uidie dī peccatōis. Cū qs dolet
 & tristat: q̄ aliqs cōsequat suos ap-

petitus circa q̄dā que sunt petā
 mortalia: dolet dico & tristat: nō
 rōne pcti vel offense dei: aut p-
 ximi: s; ob inuidiā quā ad illū h; vt
 vidēs iuvenē h̄ntē carnalem
 amastiā: dolet ob inuidiā & tristat
 nō se sic posse facē: semp peccat
 mortalr. **¶** Jo ait Salomō. Pro-
 uerbi. xxiii. Me emuleris viros
 malos: nec desideres eē cū eis:
 qz rapinas meditat̄ mēs eoꝝ: &
 fraudes labia eozuz loquuntur.
¶ Duodecim⁹ mod⁹ inuidie dī
 assimilatōis. Ait. n. Ari. ij. Rbe-
 to. Inuidebūt tales qb⁹ sunt ali-
 qui files: aut fm gen⁹: aut fm
 cogitationem: aut fm staturaz:
 aut fm habitū: aut fm opionē.
 hec ille. Et iterum in eodē libro
 iquit. Qd̄ sile invidet fili: in quā
 tū vn⁹ excedit aliū: aut figulus fi-
 gulo invidet. Qd̄ exponēs. s. Tho.
 dicit q̄ similitudo p se est cā amo-
 ris & beniuolētie: tñ p accidens:
 sepissime ē cā maliuolētie & iui-
 die. Et sic itelligit Ari. Qd̄ sile
 invidet fili. s. vel rōne lucri aut fa-
 me & h̄mōi. Cū igit̄ artifex dolet
 de lucro: vel cōcursu alteri⁹: aut
 mercator de lucro: vel opinione
 alterius: vel doctor: aut scholaris
 dolet de doctrina: vel de fama
 alteri⁹: vel nobilis de nobilitate
 alterius: miles dolet de militia
 alteri⁹: fortis de fortitudine alteri⁹
 aduocatus de aduocatiōe alte-

De irā. Sermo. xlix.

rius: notarius de notaria alteri
us et huiusmodi: que solent acci-
dere inter equales vel quasi eq-
les: ut dicit. s. Tho. in 1a 2a q.
xxxvi. ar. 1. semper iste dolor vel
tristitia aduertenter est mortale
peccatū: quia vellet iuidus talez
illo notabili bono priuari. **Ve-**
niale aut iuidia est fm. s. Doc. et
d. Anto. quando quis tristat de
bono alteri: qd est paruū: etiaz
cu3 sensu rationis: sicut puer i-
uidet. q socius habet maiorem
partē fructuū vel carnis q̄ ipse.
Scolaris tristatur q socius be-
ne cōponit latinuz ē veniale: qz
materia subiecta. non est suffici-
ens. ad causandū gravitatē mor-
talis culpe. Itē est veniale quan-
do tristatur quis de bono alteri
us etiam notabili. cum cōplacē-
tia sensualitatis. nō tamē delibe-
rata ratiōe consentiens. Sē sua-
litas enim vellet dolere. tamen
ratio deliberate non absorbe-
tur. sic est veniale. Sed tunc nul-
lum est peccatum. quando perfe-
ctione expellitur. insurgens mo-
tus inuidie. sed fit ad coronaz vi-
ctorie. Cave igitur o christiane
hoc vitium: ex quo tot peccata.
tot scelera et damnationes hor-
ribiles. tot transgressiones pro-
cedūt. Accipe verba sancti **De**
tri. prime. pe. ij. Deponentes om-
nem maliciam et omne doluz et

simulationes et inuidias et om-
nes detractiōes. sicut modo gēi-
ti infantes ratōabiles. et sine do-
lo: lac cōcupiscite: prestāte iesu q
est benedictus in secula Amen.
¶ Feria tertia palmarum. De
ira. Sermo. xlix.

Verabant summi
q sacerdotes et scribe:
quomodo iesum do-
lo tenerent et occide-
rent. **Adat. xiiij.** Graue sine du-
bio: et non minus periculosum
est iracundie peccatum: per qd
homo ratiōe priuatur: et anima
libus ratione carentibus simi-
lis effectus: semetipsum quādo-
qz varijs et diuersis precipitat
erroribus: nisi q̄totius ille resi-
stat. Vnde Ambrosius primo
de offi. Resiste ire si potes: qz
scriptum est. date locum ire. pri-
mum sedato animuz. si non pre-
ualueris frenos imponere lin-
gue tue. deinde reconciliatiōis
studium non permittas. **hec il-**
e. Et ephe. quarto. Sol non oc-
cidat super iracundiam vestrā
David quoqz propheta **Psal-**
morum libro. Irascimini et noli-
te peccare. Sed iracund⁹ lumī-
ne rationis priuatus. hoc salu-
bri spreto consilio. cupit nonnun-
q̄ perdere vitam. non solum p-
rimi. sed etiam si posset. more iu-
deorum quereretur christum inter

Seria. iiii. palmarum.

ficere. Ideo dicunt assumpta
verba. Querebāt quomodo ie-
sum dolo tenerent et occiderent
que habētur in hodierno euan-
gelio. De ira igitur predicaturus
hoc mane tria considerabimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Secundo malignationem.

¶ Tertio multiplicationem.

¶ Primo considerare debem⁹
ire diffinitionem. A pho. n. nāli
qui considerat motum: ira diffi-
nit in primo de anima sic. Ira
est accētio sanguinis circa cor.
Materia nāq; ire est sanguis
scitatur in parte sensitiva ebulli-
ens circa cor: et inflāmas fel. Unde
Joan. damascen⁹ in. ij. sen. in-
quit: Ira ē accensio eius: q; cir-
ca cor est sanguinis ex vapoza-
tiōe fellis. Et in decretis de pe.
di. iij. s. i. Ira est cōcitati animi
perturbatio. Phil⁹ vero mora-
lis: considerans viciūz prout est
in genere moris et in ratione ac
voluntate. iij. ethy. corum irā sic
diffinit. Ira est appetitus vindi-
cte. Cui diffinitioni cōcordat. d.
Albert⁹ in. ij. sen. d. xv. et. s. Doc.
in s. a. s. e. q. clvij. ar. i. Et i. q. de
malo. q. xij. ar. i. Et Cassiodorus
sup. ps. Ira ē mot⁹ animi scita-
t⁹ ad penā puocās iherēdam. Et
Rabanus super illud Mat. v.
Qui irascit fratri suo: reus erit
iudicia. Ira est omnis mot⁹ ma-

lus ad nocendū. Et Augu. Ira
est tristitia ex ipotētia vlciscēdi.
Et hec est ira viciosa fundata
super inordinatū et indebitū ap-
petitum vindicte. De qua Ari.
vij. ethy. dicit: q; lz audiat rōnez
aliqua: vt enunciante: q; in-
iuriatū ē. non tñ totaliter audit
quia nō obseruat regulā rōnis
in appetendo vel repēdendo vi-
dictaz. s. neq; quātū ad modum
appetendi vindictā: neq; quātū
ad modū irascendi. Sed hic ve-
nit querendum utrū ira sit pec-
catū mortale. Huic quesito res-
pondet dñs Albertus in. ij. sen.
di. xxxv. Et. s. Doc. in s. a. s. e. q.
clvij. ar. iij. Et in. q. de malo. q.
xij. ar. ij. q; ira est peccatum mor-
tale: quod triplici ratōe declaro.
¶ Primo rōe annumeratōis.
¶ Secundo rōe priuationis.
¶ Tertio rōe dominationis.
¶ Primo rōe annumeratōis
fm. d. Albertum. et. s. Doc. vt su-
pra. et Bre. Ira annumerat in-
ter capitalia vicia q; sunt morta-
lia peccata. ergo ira ē peccatum
mortale. ¶ Secūdo idē pbat rōe
priuationis s. d. Albertū. sic. Qd
tollit lumē spūale ē peccatū
mortale. Nā fm Damascenū:
pctm est tenebra spiritualis. Et
ostat eū loq; nō de peccato ve-
niali: s; mortali: quia peccatū ve-
niale nō tollit lumen gratie. S;

De ira. Sermo. xlix.

ira tollit lumen gratie. Ait. n. gl. sup illud. Super cecidit ignis et non viderunt solē. Ira impedit: ne splēdeat sol veritatis et iustitie: quod non fit nisi propter mortale. ergo ira est peccatum mortale. Tercio ira est peccatum mortale ratione dānationis. Mā fm. s. Doc. nihil meretur dānationē eternā nisi peccatū mortale. Sed pro peccatū ire homo meretur dānationē eternā. Dicit. n. dñs Adar. v. Omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Vbi glo. dicit quod pro illa tria que ibi tangunt. s. iudiciū: Scilium: et gehennā: diuerse mansiones in eterna dānatione: pro modo peccati singulariter exprimunt. ergo ira est peccatum mortale. Et sic patet que fit ire definitio et quod sit peccatum mortale.

Secundo principaliter nota re debemus ire malignatione. Triplex namque est malignatio ire.

Prima est intellectus excecatur.

Secunda est proprii corporis corruptura.

Tertia est spiritus sancti fugatur.

Prima malignitas ire est intellectus excecatur. Pro cuius declaratione notandum: quod secundum philosophum in. ij. de anima. Dispositio corporalis multum confert operationibus mentis.

Et in libro sex principiorum dicitur quod

anima coniuncta corpori: completiones eius imitatur. Inter alias autem dispositiones corporis conferentes operationi intellectuali est quies. Mā dicitur in. vij. phy. quod anima sedens et quiescens fit sapiens. Contrarium autem quietis. s. motus impedit operationem intellectivam. Cū ergo ira: ut dictum est in definitione sit commotio generata a passionibus tristitie et desiderij et sit commotio et sanguinis accessio que fit in parte corporis: sequitur quod ira impedit operationem intellectivam: et est perfectum virtutis obnubilans et ob tenebras ratione. Dñ. s. Tho. i prima scđe. q. xlviij. ar. iij. ait. Inter ceteras passiones irascibilis: ira magis impedit iudiciū et usum rationis. Et Seneca in proverbij. ait. Ira crudelitatis mater est: ingenia recta debilitat. hec ille. Sicut. n. obnubilato oculo corporis ipigit hinc inde: ita obnubilata ratione pro ira cecatur intellectus. Dñ. cato. Ira impedit animam ne possit cernere verum. Et Tullius in oratione pro Marcello. Iracundia quoque consilio inimica est. Virg. in ij. eneydos. Furor iraque mentem precipitat. Propter hoc Greg. dicit. et registrat. xi. q. iij. c. Illa: quod rector non debet dare sententiam cum est iratus: sed tranquillitatem mentis expectare. Mā commotionis tempore: iustum putat omne quod fecerit. Mar-

Summa

Feria. iiii. palmarum.

rat. n. hystoria ecclesiastica : q̄
 Theodosius imperator: et si deuo-
 tus: tñ audita morte cuiusdā sui
 militis: tumultu populi ap̄d the-
 salonicā occisi : ira supatus sc̄c̄
 dolose vocari populū ad festos
 ludos: vbi ad vindictā plures oc-
 cidi iussit: pp̄ qd̄ a beato Am-
 brofio mediolani nō fuit pmis-
 sus intrare ecclesiā. xi. q. iij. c. Euz
 apud. Et de Alexādro magno:
 legit. q̄ ira succēsus: militē sibi
 charissimū clitorēz occidit. Se-
 data vero ira scelus perpēdens
 doluit. Et ideo Salusti⁹ scribēs
 verba cesaris ī cathilinario in-
 quit. Dēs hoies patres. L. qui
 de reb⁹ cōsultāt: ab odio: amicitia
 ira: atq; mīa vacuos eē de-
 cet. Naud facile aius vex̄ pui-
 det vbi ista officiūt. h̄ ille. Exce-
 caro aut̄ itellectu: alterat̄ et ptur-
 bat̄ volūtas: adeo q̄ si tot⁹ mū-
 dus filo teneret̄: irat⁹ frāgeret:
 vt satisfaceret pp̄rie ire: nemini
 pcens: de nullo curās. nō d̄ p̄c.
 nō de m̄re. de filijs. de vxore. de
 amicis: et qd̄ ē pei⁹: nō de deo:
 nec d̄ sc̄tis. Dñ̄ Prover. xvij.
 Ira nō h̄z mīam: neq; erūpēs
 furor. Et puer. xvij. Expedit ma-
 gis v̄se occurrere: raptis sc̄tib⁹:
 q̄ fatuo: cōfidenti in sua stultitia
 glo. i. iracundo. pturbata aut̄ rō-
 nie et volūate pturbant̄ et fugan-
 tur oēs virtutes. Dñ̄ Grego.

hanc malignitatem describens
 v. moral. circa finez iquit. Quā-
 ta sit iracūdic culpa p̄sare pos-
 sum⁹: p̄ quā paciētia pditur vt
 qd̄ quoue ordine sit agēdū: oio
 nesciat: qz nimix̄ itelligētie lucē
 ira subtrahit: cū mētē pmouen-
 do cōfundit. P̄der irā iustitia reli-
 quit qz dū pturbata mēs iudi-
 ciū sine rōne exasp̄at: oē qd̄ fu-
 roz suggerit: rectuz putat. P̄der
 irā gr̄avite socialis amittit: qz q̄
 se ex hūana rōne nō tēperat: ne-
 cesse ē vt bestialiter vivat. P̄der
 irā māsuētudo amittit: p̄ irā cō-
 cordia rūpit. p̄ irā lux veritatis
 emittit. qz cū mētē iracūde cōsu-
 ficiōis tenebras icutit. huic de⁹ ra-
 diū sue cognitiōis abscondit. h̄ il-
 le. Et. i. Tho. 2a 2e. q. clviij. ar. i. et
 ij. ait. q̄ ira ē ianua oīuz viciozuz
 inq̄tū. s. i. pedit ptē rōalē a q̄ ori-
 ginant̄ vtutes. Et illud sup̄ ps.
 xlvj. iquit. Nihil hoiez ex se ita-
 trahit sic ira. C̄ Sc̄da maligni-
 tas ire ē pp̄rij corp̄is corrupti-
 ua. Ira nāq; corrūpit et dissipat
 et destruit corp⁹ hūanū. Dic. n.
 s. Doc. p̄ma sc̄de. q. clviij. ar. i. q̄
 ira causat furorē sanguis: et ire
 furor ē amar⁹: qz ē ex felle: et assi-
 milat̄ igni. Dñ̄ Bre. i. v. moral.
 Ira hō deuiet⁹: ad aptā mor̄ in-
 saniā ducit: et vsq; ad sup̄ficiem
 corp̄al̄ dispositiōis ab itimo co-
 gitationuz fundamēto dissipat.

*promer
 bium.*

De ira. Sermo. xlix.

Nā ire sue stimulis accēsusq; cor
palpitāt: corp⁹ tremīt: lingua se
ppedit: facies ignescit: exasperāt
oculi: nō recognoscunt nōti: ore
qdē h̄monē format: s; sensus qd
loquat ignorat. In q̄ itaq; iste
ab arceptiis lōge ē: qz actōis sue
p̄sci⁹ nō ē. Dñ̄ plerūq; fit: vt vs
qz ad man⁹ lingua p̄siliat: z eo fu
roz mēbra i ictib⁹ exerceat: q̄ it⁹
ip̄az mēbroz dñ̄az mētē capti
uā t; h̄ ille. Et pp̄ hoc iracūd⁹ fi
gurat p̄ demoniacū furētē: q̄ ve
stimētis laceratis nud⁹ itēdebat
hoies verabat: i mōumētis dor
miebat. Adat. ix. Et vsq; adeo
ira corūpet: vt Eccle. xxx. dicať.
zel⁹ z furor minuūt diez. Et de
Silla cōsule romanorū. de ci. d.
narrat Augu. Qd̄ p̄ ira cū tur
bulētissim⁹ eēt: fracta ē sibi vēa
sanguinis i corpe: z ita iteriit. O
pessimū viciū z oino detestādū:
quo corpus: sensus: z vita pp̄ria
corūpit z vastat. Tertia ma
lignitas. ire est spirit⁹ sancti fu
gatiua. Sedes enī z locus spiri
t⁹ sancti ē mēs pacifica. ps. lxxv.
In pace fact⁹ ē loc⁹ ei⁹. Et Ze
ro. ad Cellātia. Nihil quietius
ea mēte esse dz: q̄ i dei hitaculū
p̄parāda ē. Si at̄ spūs scūs ira
cūdiā z furozē sentit p̄tin⁹ mētē
defit. Dñ̄ Bre. Dū ira aium
pulsat: scō spūi suā hitatōez tur
bat. Et eph. iiii. Noli p̄tristat. s.

scūs. Nec mirū si spūs scūs de
dignat p̄sortiū iracūdi: qz etiaz
hō talē fugit z detestat. Dñ̄ pro
uer. xxij. Noli eē amic⁹ homini
iracūdo: neq; ābules cū viro fu
rioso: ne scōre discas semitas ei⁹
z sūmas scādalu aie tue. Et pro
uer. xxvij. Braue ē satū: z one
rosa ē arena. s; ira stulti vtroq;
ē gūtor. h̄ ille. Dñ̄ Bre. v. mo
rat. Per irā grā vite social̄ am
mittit. Cū. n. iracūd⁹ nō se rōne
tēpet dign⁹ ē vt abijciat a p̄sor
tio hoīuz: z sol⁹ more feraz filue
striū viuat. Nec iquā mix si spi
rit⁹ scūs: aut bō cū iracūdo nō
p̄t uenire: qz nec sibi ip̄i quēit
Ait. n. Lato. Lōuēiet nulli q̄ se
cū desidēt ip̄e. Dic qdē irat⁹ p̄
scip̄z solū frāgit vasa: cartas: se
ip̄z percutit: p̄sequit ira sua mus
cas: pulices: cattas z hm̄oi. Dñ̄
legit notabile exēplū i vitis pa
ty de qdā iracūdo: q̄ cū nō pos
s; cū alijs quersari ob iracūdiā
suā: demū accessit ad locū soli
tariū: vt h̄n ira viuēt. S; dū q̄
dā die p̄ aq̄ iuss; ad fōrē: i pleto
vase z i terra posito: casu effusa
ē aq̄ z vas vlatū. S; ira aliq̄li
p̄mot⁹ itez i pleuit vas: itez ver
sus ē. Et ille furibūd⁹: vas ip̄z
fregit. et sic pp̄dit: q̄ nec cū ali
is: nec cū scipo stat̄ potat p̄ ire
malignitate: q̄ spūs sc̄i grā fugat
Doptea dr̄ i vit̄ paz. Si ira

Prover
bium.

Feria. iiii. palmarum.

eūdus mortuos suscitaret: deo
 non placet: Efficī insuper de-
 monis habitaculum. Quapro-
 pter apostolus vt vitaretur hic
 malus hospes dicebat Ephe.
 iiii. Sol nō occidat sup iracun-
 diā vestrā. Nolite locum dare
 dyabolo. *O* miser iracūde: ex-
 pellis a te spiritū sanctū & intro-
 ducis inimicū dyabolū. Expel-
 lis gratiā celestem: & introducis
 inimicū infernalē: proicis yma-
 ginē dei: & facis te sedile dyabo-
 li. *O* peior dyabolo q nō fuit au-
 sus precipitare xpm ex templi pi-
 naculo. *Mat.* iiii. S; iudei ira-
 ti voluerūt ipsum mundi salua-
 tores ex mōte precipitare: vt ha-
 bet. *Luc.* iiii. Quapropter non
 imcrito tales iracundi: acriter a
 summo deo puniunt. *Hoc* atte-
 statur exēpla: hoc auctoritates
 tā scripturales q̄z morales. *Au-*
di exēplū memoria dignū. *Re-*
fert *Cesarius:* q̄ puella quedā
 diuitū parentū filia: ita iracun-
 da fuit: vt vbiq̄z esset: semp
 irā & rixas excitaret: & beatus se
 putabat: qui flagellū lingue sue
 euadere poterat. Tandē defun-
 cta est: & in atrio ecclesie sepulta
Adane autē ad ecclesiā venien-
 tes: viderunt tūbā eius quasi fu-
 mū eructuantē. *Qui* territi: tū-
 bam aperientes: & terrā eicien-
 tes: medietatē corporis sui: vsq̄
 ad vmbilicū consumptas igne
 inuenerunt: alia parte inferiori
 integra remanēte. *Virgo* erat:
 sed ex iracūdia terribiliter & ap-
 parenter fuit punita. *Vitanda*
 igitur oīno est tanta ire maligni-
 tas: ad q̄ nos sacra scriptura
 multipliciter iducit. *Job.* xxxvi.
Non te supet ira: vt aliquez op-
 prim⁹. *Di.* n. gen. xlv. *Ne* iras-
 camini in via. *Eccle.* vij. *Ne* sis
 velox ad irascēdū. *Eccle.* xi. *Au-*
fer irā a corde tuo. *Jacobi* pri-
 mo. *Sit* omnis hō velox ad au-
 diendū. *Tardus* autē ad loquē-
 dum: & tardus ad iram. *Ro.* xij.
Non vosmetipsos defendētes
 carissimi: sed date locū ire. *Et*
Grego. v. mora. inqt. *Curādus*
 summope ē: ne ira que p instru-
 mēto virtutis sumitur: mēti do-
 mine. sed velut ancilla ad obse-
 quiū preparata: a ratiōis tergo:
 nunq̄z discedat: hec ille. *Ad* cui⁹
 confirmationem recitat *Valeri⁹*
maximus & *Jero.* q̄ *Archita* ta-
 rentius: cum villicus suus ip̄uz
 offēdisset. *Sumpsissez* iquit a te
 suppliciū: nisi tibi iratus fuisset.
Ad aluit enīz crimē impunituz
 dimittere: q̄z prosequi motum
 ire. *Plato* q̄q̄z cū aduersus sui
 sui delictuz exarsisset: veritus ne
 vindicte modum excederet: casti-
 gationis arbitriū alteri deman-
 dauit. *Ex* q̄bus dicendum est &

De ira. Sermo. xlix.

proclamandū: q̄ ira est tā mali-
gna: vt intellectū obnubilet: vt p̄
priū corpus corrumpat: vt spūz
sanctū ab anima auferat: vt dia-
boli sociū faciat. vt acriter a dō
puniat: ⁊ scripture ⁊ gentiliū
exēpla ipsaz detestentur. Et sic
patet secunda pars principalis
vitij malignissime ire.

¶ Tertio vt tuaz cōsciam:
melius possis in cōfessi-
one purgare: principālīr
ire cōsiderare debem⁹ multipli-
cationem. Duodecim. n. modis
multiplicatira mortalis. ¶ Pri-
mus mod⁹ dī blasphemati⁹. Cū
iratus blasphemat deum: sanctos
aut sanctas: vel fidē ⁊ baptisimū
ecclesiaz ⁊ hūmōi sacra: semper
peccat mortālīr: dū perpendit se
blasphemare. Nec excusat: q̄ ex
subita ira hoc facit: vel ex more
sicut nec excusaret ab homici-
dio: ⁊ cōsequenter a pena mor-
tis: si q̄ ex ipetu nec hoc ageret
Leuiti. xxiij. Nō q̄ maledixerit
deo suo: portabit pctm̄ suuz. Et
ps. xxxvi. Maledicētes eis: deo
disperibūt. ¶ Scd⁹s modus ire
dī maledicti⁹. Cū iratus male-
dicit aliquē aīo deliberato ex li-
uore vindicte: optando ei aliq̄
malū notabile nō nisi in malū.
puta dicit. mors occidat te: talis
vel talis infirmitas tibi accidat
pestis vel febris: vel incisa sit ti-

bi man⁹ vel pes frangat: vel dia-
bolus hēat aīam tuam ⁊ hūmōi
semp est pctm̄ mortale. Idē cuz
maledicit aiab⁹ parentū suorū vi-
uorū vel defunctorū: aut aliorū
hoīuz. Cū maledicit dñis aut p̄-
latis. Cum maledicit diaboluz
nō rōne culpe: sed in detestatio-
nē creatoris. Idē cū seipm̄ ma-
ledixit ex impatiētia: optādo di-
uersa mala notabilia. Cū male-
dicit creaturas irrōnales ex ma-
liuolētia. s. in ordie ad possessorē
ei⁹: vt sic ex carētia illi⁹ creature
prim⁹ dānificet notabiliter: vt
per mortē equi: bouis ruīnā do-
m⁹: possessiōis: mercātis ⁊ hūmōi
est mortale. Idem cū maledicit
creaturā irrōnalē ad creatorē
referēdo inq̄tum. s. est creatura
dei: q̄ est pctm̄ blasphemie. Dū
⁊ mortale. Hoc est. n. detestari
deū in ope suo. Et de hac itelli-
git dictum apli. i. Cor. vi. Neq̄
maledici regnū dei possidebūt.
Si aut nō desiderauit mala s̄z
rōnē: s̄z ex subito moru ire: cui⁹
signū est: q̄ si hoc p̄tingeret val-
de doleret. est veniale: vel cā cor-
rectionis: vel talis terreat: sicut
q̄tidie faciūt parētes erga fili-
os: magri erga discipulos: ⁊ dñi
erga seruos: qui tamē nō optāt
illis illa mala: vt eis eueniant: ⁊
hoc s̄m. s. Tho. S̄z si q̄ ex istin-
ctu spūssancti aliquēz maledicit

Feria. ii. palmarum.

nō est pctm̄ fm̄. s. Doc. fa fe. q. lxxvi. **Tertius** modus ire dei contumeliosus. Contumelia. n. ē vt ait s. doc. fa fe. q. lxxij. ar. i. Dicē id qd est hō honorē alicui⁹ i noticiā ei⁹ ⁊ aliorū. Qd fit p̄cipalr per verba in ei⁹ p̄ntia. Quz igit irat⁹ vsus aliquē nō aio corrigendi aut solaciādi: sed aio iniuriādi ⁊ ihonorādi: deliberate p̄fert verba ip̄ortātia vitia vel opprobria peccat mortāl: vt dicēdo qd est fur: proditor: usurarius: leno: sodomita: meretric: heretic⁹: illegitim⁹: cornut⁹ vxor tua tibi posuit cornua. filia tua est meretric. cec⁹. claud⁹. signat⁹ a deo. vilan⁹ ptialis. susurro. ⁊ his filia verba ip̄ortātia magnū vitupiiū fm̄ illā p̄riaz. Idē cū cā iniuriādi impropat d culpa p̄terita. puta dicens. tu fuisti latro. maiores tui fuerit. p̄ditores. vil. ii ⁊ hmōi. vñ xps **Mat. v.** Qui dixerit fr̄i suo fatue. qd p̄riet ad contumeliā. re⁹ erit gehēne ignis. Et apo. **Ro. i.** enūerat contumeliā iter pctā p q b⁹ dafēina dānatio. Et. ij. q. vij. c. Qual. ait clemēs. Dānatōe si digni: q p̄rib⁹ legatōe dei fūgēti b⁹ contumeliā iferūt. Et q dixit talia v̄ba iuriosa s. d. anto. tenet pctē veniaz ei cui dixit maxie si nō est ei subdit⁹: ⁊ si p̄mode p̄t. Si vis lati⁹ vidē lege sūmaz. d. **Anto. tractatu de ira. ⁊ fa fe. s.**

Doc. q. lxxij. **Quartus** modus ire dī rixati⁹. **Rixā. n. s. Aug. ⁊. d. Alber. i. ij. sen.** Est qñ ex ira iuicē aliq se pcutiūt: qz p̄pe corririari ē ap̄rox qñ dētib⁹ se iuicē secant: sicut ēt se iuicē hoies se cant verbo vel fctō. Cum ergo iratus pcutit aio nocēdi: vel iniuriādi: vt indultis est mortale: in icipiēte fm̄. s. doc. fa fe. q. xli. ar. i. S; in defendere se nullū ē pctm̄: nisi ex odio v̄l iniis se defenderet s; vero. d. **Anto.** nō est mortale si se aliq percutiunt cā exercitij: vt pueri faciūt. **Contra rixosos** ait apls **Gala. v.** Si inuicē mordetis ⁊ comeditis vide te ne ab inuicem cōsumamini. **Quintus** modus ire dī p̄liati⁹. **Ad iustū. n.** bellū tria requirunt s; s. doc. fa fe. q. xlvi. ar. i. ⁊. q. lxvi. ar. viij. v; auctas p̄ncipis: iusta cā: ⁊ intētio recta. **Sec⁹** aut si fit: est semp pctm̄ mortale. Et q dat in iusto bello auxiliū: cōsiliū: vel fauorē: mortāl peccat. Et tales mouētes ⁊ fauētes tenent ad restitutōez. S; qñ fiet h carissimi: **Sextus** modus dicitur ptialitius. **Mā** ptialitas que ex seditiōe orit. fm̄. s. docto. in. fa fe. q. xliij. ar. i. est mutua impugnatio inter p̄tes multitudis vel preparatio ad pugnandum Et opponit vnitati. Et de se sp est peccatum mortale. **Nam ⁊**

De ira. Sermo. xlviii.

fm. d. Anto. i eo qui iniuste mo-
uet seditionē z in omnibus se-
quacibus eius: est peccatū mor-
tale: z tenetur de omnibus dā-
nis inde secutus alteri pri. Qui
aut resistit iniuste seditioni: rō-
ne boni pacis z defensionis: nō
ex vindicta aut odio nō peccat:
licet si alteri parti sequeretur mul-
ta mala z pericula: cedēdū esset
Lū etiā partialis: guelphus aut
gibelinus stromcicus aut zam-
berlanus: qui vincētie sic vocā-
tur: ita obstinato v' partiali ani-
mo: appetit exterminium alterius
partis: criliū vel dānū p phas z
nephās: paratus etiā in malis
seq partē suā: nō est sine morta-
li pctō: z est in malo statu: lz bñ
amicos adiuuare: suatis modis
debitis: s; seditiose. nuncq̄. Vñ
apls. ij. Cor. xij. Me forte cōtē-
tiones z seditiōes sint iter vos.
¶ Septim⁹ modus ire dī indi-
gnatiuus fm. d. Alber. in. ij. sen.
d. xxxv. Indignatio est ire signū
s; subtractio beniuolētie: que de-
bet primo. Et fm do. Anto. qñ
qs ēt offensus ita euitat aliquē:
vt nolit p̄cere: z ex indignatione
quā tenet p̄ ipsum: nō vult secū
loqui: peccat mortaliter. Et ali-
bi dicit. Si indignatus p̄ aliquē
non valēs eū videre nec audire
reputās idignū q̄ sibi displicue-
rit: cus; debuerit seruire potius:

cōiter est veniale. Et si propter
hoc retinet sibi loquelam: vel
alia signa ostendit displicentie.
que auferēda sunt: ad tollēdum
scādālū primoz z opinionem
odij: posset esse mortale non tñ
tenet secuz domestice cōuersari
si nō vult. Et cū ille qui iniuriā
fecit petit veniā: iniuriatus te-
net sibi reconciliari: loqui z rñ-
dere z humiliationē acceptare
nō negādo illos actus qui cōi-
ter fiūt inter psonas. Vñ Apo-
colo. iij. Deponite z vos oia. irā.
indignationē. blasphemiam. tur-
pē s; monē de ore v'ro. ¶ Octa-
uus modus dī tumefactiu⁹. Tu-
mor. n. vt ait dñs Alber. in. ij.
sen. di. xxxv. ¶ Procedit ab ira q̄
est in corde. qñ. s; elata mēs indi-
gnū reputat talia sustinere: sine
vindicta. Ideo fm dñm Anto.
Lū quis excogitat diuersas vi-
as z modos vindicte erga ali-
quē: z talibus cogitationibus z
desiderijs replet mētē intēdēs
malū notabile vel dānū illi⁹ q̄
fecit iniuriā: vt ire satisfaciāt. ad-
uertēter hmōi cogitationib⁹ cō-
sentiens: est pctm mortale. Idez
vt satisfaciāt ire sue qñ vellet q̄
deus faceret vindictam z non
homo. Talis. n. vt ait Augusti.
vellet deum carnificem esse suū
i. manegolduz. De aia tumente
dī Hester. vltimo. c. qui in tñ

Feria. iiii. palmarum.

arrogantie tumorē sublatus est
 ut regno nos p̄uare niteretur ⁊
 spiritu. ¶ Mon⁹ modus ire dī
 clamatius. Clamor fm. d. Al-
 bertū: vbi supra ex ira oritur: qñ
 per iracūdiā subsanādo maledi-
 ctū profert in primū cū clamo-
 re ⁊ subsanatione. Et. s. Tho. in
 p̄ma sc̄de. q. xlviii. ar. iiii. ait. Cla-
 mor irrationalis est ire signum
 q̄ clamor est filia ire. Et. d. An-
 to. dicit q̄ grauitas talis clamo-
 ris confusi ⁊ inordinati iudicat
 fm irā: aqua clamor ⁊ confusa
 locutio p̄cedit mortalis vel ve-
 nialis: aut fm scādalu: qd̄ daret
 audiētib⁹ mai⁹ vel min⁹. Et q̄
 fit mortale ostēdit xp̄s Mat. v.
 Qui dixerit fratri suo racha: re-
 us erit ꝑcilio. Racha est vox cō-
 fusa ab ira p̄cedēs. De hoc cla-
 more ait. Salou. Prouer. ix.
 Mulier stulta ⁊ clamosa plena
 illecebris: ⁊ nihil oīno sciens. se-
 det in forib⁹ domus sue. ¶ De-
 cim⁹ modus dī amissiu⁹. Cuz-
 tratus ex qua vis cā ꝑ aliquem
 ita turbat vt penitus amittat ca-
 ritatē erga illū. Ira vt si videret
 ip̄s i extrema necessitate nō ad-
 iuuaret: peccat mortaliter. Dicit
 ille sel vedesse anegar nō lo ad-
 iutaria. Qd̄ est ꝑtra apostolum
 Petrū p̄me pe. iij. Estote ꝑpa-
 tiētes: fraternitatis amatores:
 misericordes. ¶ Undecim⁹ mo-

dus est ꝑsideratiuus. Sunt nō
 nulli qui nō appetūt ip̄si vindi-
 ctā facere: s; vellēt q̄ iniuriātes
 punirent: ꝑp defectū vel culpaz
 aut illatā iniuriā sibi vel alteri a
 iudice vel ab eo q̄ iuste pōt sed
 plusq̄ mereat culpa vel defect⁹
 notabiliter: aio deliberato: pec-
 cāt mortāl: ⁊ quotiēscūq; illud
 desiderāt. Idē cū q̄s iratus cō-
 tra aliquē vellet eū puniri quā-
 tū mereat ⁊ nō plus: sed nō zelo
 iusticie hoc desiderat seu corre-
 ctionis: s; vt satisficiat ire. mor-
 taliter peccat. Hec sunt vitiosa
 desideria. Apl's ad titum. iij. ait.
 Erasmus. n. aliqñ ⁊ nō insipien-
 tes: increduli: errātes: fūiētes de-
 siderijs ⁊ voluptatib⁹ varijs in
 malicia ⁊ inuidia agētes: odibi-
 les: odiētes iuicē. ¶ Duodecim⁹
 modus ire dicitur impeditiu⁹.
 Ut. n. dicit Ari. ij. Rhetor. impe-
 dire aliquē ne ꝑsequat volūtatē
 suā est causa ire: ideo impeditus
 qui ꝑ ipedientē nascit mō sepi⁹
 declarato peccat mortāl: vt iu-
 uenis correctus ⁊ detentus ne
 vagizet: ne discurrat: ne vanita-
 tes ferat: ne corriget. Filius hoc
 mō ꝑtra p̄ez: famulus ⁊ famu-
 la ꝑ dñm ⁊ ꝑ dñam. populus ꝑ
 predicatorē ⁊ hmōi turbantur.
 Aliq̄ dicūt li vegna el caca san-
 gue. Vellē q̄ haberet bastona-
 ras: febres: ifamias: ⁊ hmōi ma

*Prover-
bium.*

De sacrilegio. Sermo. I.

la notabilia: animo deliberato: semp est pctm mortale. Hoc ē qd̄ iquit Terētius. Obsequiuz amicos veritas odiū parit. Ira aut̄ ē pctm veniale: qm̄ vellet videre parua p̄nitionē illi⁹ q̄ quē est turbatus ⁊ iratus etiā deliberato aio: vt p̄ capillos pueruz trahere: vel alapā ei dare: v̄l palmatā ⁊ hm̄oi: pp̄ offensam sibi factā. Itē est veniale qm̄ insurgit motus ire: ⁊ v̄l q̄s optare v̄l vel le facere maluz alteri: tñ rō non p̄sentit: ⁊ in signū hui⁹ doleret si accederet: hoc cōiter ē veniale. Itē est veniale qm̄ iratus facit puū excessuz in voce vel gestib⁹. Et hoc solet accidere in patrib⁹ ⁊ m̄rib⁹ familias: tñ si turbantur ⁊ puniūt ⁊ clamāt qm̄ faciēdū est p̄ p̄nitiōe vel correctiōe defectuū filioꝝ: v̄roꝝ: famuloꝝ: ⁊ hm̄oi: pōt esse sine pctō ⁊ cuz merito. *Libriso. sup̄ Adat.* Iracūdia cū causa nō est iracūdia: sed iudiciū. Idē ibidē. Qui cuz cā nō irascit peccat. *P*acientia enī irrōnalis vitia seminat: negligētia nutrit: ⁊ nō solū malos sed etiā bonos inuitat ad malū. *E*cce ergo grauationē hui⁹ nephādi sceleris: a quo debemus cauere: ⁊ esse pij: paciētes: ⁊ humani pacifici ⁊ leues: vt dicit apls *Ephe. iij.* *D*is ira ⁊ indignatio tollat̄ a vobis prestante

deo pacis amatores: qui est gloriosus in secula. Amen.

C Seria. iij. palmar. De sacrilegio. Sermo quinquagesimus.

I Intravit aut̄ sathanas in iudam *Luc. xxij.* Quamuis plura fuerint p̄ditoris iude

peccata: vnū tñ p̄cipuū ⁊ quidē abhominādū fuit. s. sacrilegium. *M*ā xpm̄ magistrū ⁊ redēptorē suum manu sacrilega tetigit: ⁊ ore sacrilego deosculatus est. *H*uc infelicissimo assimilaf̄ miserrimus xp̄ianus: qui sacrilegij vitio deprauatus ac corruptus res xp̄i sacras spurcissimis manib⁹ cōtrectare non desinit. *H*ic ē de numero illoꝝ de qb⁹ ait apls. *R*ursum in semetipsis crucifigētes filiū dei. *I*n hūc intrat sathanas: ⁊ aiaz ei⁹ durissimis legib⁹ possidet: a quo captiuus detinet: ⁊ tādē i inferno suspendit. *D*e sacrilegio ḡ ait thema p̄assumptū. *I*ntravit aut̄ sathanas i iudam. *D*e quo sacrilegio tria hoc m̄ac p̄siderabim⁹. *P*rimo sacrilegij diffinitionē. *S*ecundo sacrilegij malignationem.

*T*ertio sacrilegij specificationē.

*P*rimo sacrilegij notare debem⁹ diffinitionē. s. n. *D*oct. fa fe q. cxix. ar. *P*rimo sacrilegiū sic diffinit di. *S*acrilegiū ē oē illd̄

Feria. iiii. palmarum.

quod sit ad irreuerentiā rei sacre. Ray. vero. Sacrilegiū est sacre rei violatio. vñ eiusdē usurpatio. Bern. dic. Sacrilegiū q̄si sacri lediū. i. sacra ledēs. vel sacra legēs. i. furās vel diripiēs. Ifido. i. li. Ethim. sic diffinit. Sacrilegiū dī ab eo q̄ sacra legit. i. furat. h̄ ille. vbi q̄rūt theologi. vñ sacrilegiū sit pctm̄ mortale. Rñ deo fm̄ doctrinā Doc. s. fa fe vbi supra i diuersis locis. et dico q̄ sacrilegiū fm̄ suū esse formale et p̄pletū est pctm̄ mortale quod triplici ratione declaro.

C Primo rōne oppositionis.

C Secdo rōne decapitationis.

C Tertio rōne supationis.

C Pro dīo dico sacrilegiū eē peccatū mortale rōne oppositiōis. Pro cui⁹ declaratiōe notādūz ē. q̄ q̄ cōsiderat vnū oppositorū cōsiderat et reliquū. vt h̄r a pho i. Do. et. i. de aia. similr et i topicis. q̄ oppositorū eadē est disciplina. vt ait phs. i. Topi. ix. Adetha. Et. i. de aia. Rectus ē iudex sapiēs et obliqui. viij. q. i. c. Sciēdū. et. ff. qui sunt sui vel alieni iuris. l. i. in p̄ncipio vbi dī. Cognito q̄ sit sui iuris cognoscit qui est alieni. Et instituta eo. ti. in p̄ncipio. et. ff. Qui satisfacere cogantur. l. Sciēdū i fine. Et iō cognito iā qd sit sacrilegiū p̄ suā diffinitionē. opz cognoscere eius op

positū. quod ē religio. Religio vt iquit. s. Tho. i. fa fe. q. lxxxi. Est virtus reddēs debitū honorē et reuerentiā deo. ad quem ordinat hoīez. vt est primū p̄ncipiū creationis et gubernationis rez. Et Tuli⁹ in. ij. Rhetor. dicit. Religio est q̄ cuidā nature. quā diuinā vocāt. cultū cerimoniāqz affert. Tūc sic. Illud quod opponit virtuti religiōis ē pctm̄ mortale. qz vt phs dicit i. ij. Ethim. et in post p̄dicamētis. Virtus et vitium sunt opposita. Sz sacrilegium opponit virtuti religiōis. vt iquit. s. Doct. fa fe. q. xcix. ar. iij. Ergo sacrilegiū est pctm̄ mortale. **C** Secdo rōne decapitatiōis sic. Nullus dz decapitari nisi p̄ peccato mortali iuridice p̄cedēdo. Sed qui cōmittit sacrilegiū dz decapitari. Maz dicit Ray. et tangit. s. Doct. scda scde. q. xcix. ar. ij. q̄ si atrox iniuria fiat p̄sone ecclesiastice. pena eius est decapitatio. L. d̄ ep̄is et clericis. l. Si q̄s. Alias iudicis reseruat arbitrio moderāda pro q̄litate p̄sone et rei: loci et tēporis varietate ff. ad. l. Juliā. peculatus. l. sacrilegij. Et Gratian⁹. xvij. q. iij. Si q̄s suadēte dyabolo. §. sequenti. Qui loco vñ cultui sacerdotib⁹ vñ mīstris alqd iniurie iportauerit ad istar publici criminis et lese maiestatis accusabitur. Et cōi

De sacrilegio. Sermo. I.

etus siue confessus capitali sententia a rectoribus prouincie ferrietur: sicut in primo libro. Legitur titulo de episcopis et clericis. l. Si quis in hoc genus sacrilegij. et ff. ad. l. Julianam. repetundarum. l. vltima. Unde Damascenus libro tertio dicit. Purpura regale indumentum facta honoratur et glorificatur. Et quae hanc perforauerit: morte damnetur: quasi contra reges agens. Ita etiam si quis rem sacram violat ex hoc ipso contra dei reuerentiam agit: et sic per irreligiositatem peccat. ergo sacrilegium est peccatum mortale.

Tertio ratione superationis: sic. Sacrilegium superat peccatum fornicationis: habetur enim in decretis. xvij. q. iij. ca. Sicut. ubi sic dicit papa pius. Sicut maius peccatum est quod in deo committitur: quam quod in homines: sic grauius est sacrilegium agere quam fornicari. ergo sacrilegium est peccatum mortale.

Secundo principaliter sacrilegij considerare debemus malignationem. Malignitas huius vitij pessimi: attenditur secundum quadrifariam punitionem: qua deus severissime legitur punisse nepharios sacrilegos: quatuor sunt namque

genera hominum in hoc mundo viventium.

Primi sunt pagani.

Secundi sunt iudei.

Tertij sunt christiani.

Quarti sunt heretici.

In quolibet istorum genere: qui sacrilegium commiserunt: acerrime fuerunt puniti atque exterminati. Antiochus enim rex paganus sacrilegus maximus prophanavit sacrum templum dei ierosolimis adeo quod plenus erat luxuria et comestationibus et scortantium cum meretricibus.

Utro se mulieres ingerebant facientes intus que non licebant ut habetur. ij. Machabeo. vi. capitulo. Sed non euasit impunitus rex impius et sacrilegus nephandissimus de tanto perpetrato sacrilegio. Nam in itinere constitutus cecidit de curru suo et collisus portabatur in gestatorio: plenus doloribus et torsionibus viscerum: et repletum est corpus eius vermibus: et adeo fetebat: ut toto exercitui intolerabilis esset.

Et quod plus est nec ipsemet tolerare poterat suum fetorem.

Et sic corporaliter et eternaliter mortuus est in maximis doloribus: ut habetur. secundo Machabeo. ix. Nonne Nabuchodonosor propter sacrilegium commissum in templo et rebus sacris

Seria quarta palmarum.

ierusalem. mutatus est in bouē
 vt habet Dan. iij. Et Augusti.
 xvij. q. iij. ca. Adiroz. Micanoz
 strenuus in armis. dur exercit⁹
 Antiochi: qui minat⁹ ē destrue
 re tēplū dei: victus est ⁊ occisus
 in bello cū exercitu suo: a Juda
 machabeo: ⁊ dextera quā exten
 derat ꝑ tēplū cōminando: su
 spēsa ꝑtra templuz: ⁊ lingua ei⁹
 ꝑ pticulas auib⁹ est tradita: vt
 habet. ij. Adetha. xv. Theodori
 cus etiā narrat qꝫ quidā iulian⁹
 prefectus oriētis apud Anthio
 chia intrās ecclesiā: minxit ꝑ ec
 clesiā dei. Sed paucis diebus
 interiētis: viscerib⁹ putrefactis
 interiit: emittēs stercus per os.
 Adagister i hystorijs scolasticis
 refert qꝫ magn⁹ Pōpeius. post
 qꝫ deuicta iudea ⁊ sc̄tā tributa
 ria romano iperio. stabulari sc̄
 equos i tēplo dei ierosolymis.
 Sed postea fuit deuictus. ⁊ de
 mū decapitat⁹. qui semp fuerat
 fortunatissim⁹. Narrat Justin⁹
 qꝫ Bren⁹ dur galloꝝ venit cū. lx.
 milib⁹ ꝑ grecos. ⁊ spolijs hoīuz
 faciat⁹. ad deoꝝ templa anabela
 bat. volēs rapere que in templo
 Apollinis preciosa erāt. Veni
 ens igif supbus habuit obuiam
 q̄tuoꝝ milia hoīuz. qui nihil po
 tuerūt ꝑ tm̄ exercitū. Sꝫ potuit
 de⁹ qui suā iniquā intētionē co
 gnouit. Mā subito sc̄o terremo

tu pmarimo. cadēte pte mōtis
 pnafi. vbi tēplū erat Apollinis:
 opp̄ssit magnā partē exercitus.
 deinde grādo ⁊ pluuia cadēs d̄
 celo exterruit. Et ipse Bren⁹ ex
 dolore sc̄ipm occidit. Sicqꝫ reli
 qui fugiētes mortui sunt: vt vn⁹
 nō remaneret. Danielis quoqꝫ
 v. legit: qꝫ cū Balthasar fecisset
 apportari vasa aurea: que aspor
 tauerat pater suus. vel au⁹ Ma
 buchodonosoz de tēplo dei de
 ierusalē: ⁊ eis vteret: vidit digi
 tos scribētes in pariete ꝑ eum
 Adanc: thebel: phares: per que
 verba fuit sibi significatum: vt
 Daniel exposuit qꝫ ei auferēdū
 erat regnū. Quod nocte sequen
 ti euenit. Māz ingresso Lyro ⁊
 Dario cū exercitu suo in ciuita
 tē. capta est: ⁊ ipse Balthasar in
 terfectus est. Quā hystoriā reci
 tat canō. de pse. di. i. Vestimen
 ta. Narrat isup Valeri⁹ mari
 m⁹ lib. i. de neglecta. reli. dicēs.
 Creditū est Darronē Isulem.
 apud cānas. cū carthaginē sibi
 tā ifeliciter dimicasse ob irā Ju
 nonis: qꝫ cū ludos circenses edī
 lis faceret. i. magister ludoꝝ: in
 iouis optimi maximi tēplo: ext
 mia facie pucrū hystriōnē ad ex
 cubias tenēdas posuisset: qd̄ fa
 ctū: post aliquos annos: memo
 ria repetitū: sacrificijs expiatum
 est. h̄ ille. Ecce igif quō pagani

De sacrilegio. Sermo. I.

miserrime sunt puniti pp sacri legij pctm. ¶ Scdm gen^o hoīuz est iudeoz: q post innumera bñfi cia a deo recepta: in tantā cecitate deuenerūt: vt xp̄s vex deū z hoīem messiam in lege coꝝ p pphas pmissum: tot illusionib⁹ z contumelijs affectuz: crudelissime occiderūt. Qd̄ utiqz sacrilegiū grauissimū fuit: sup oē gen^o sacrilegioꝝ: pp qd̄: ita sunt exterminati: cōfusi z extincti: vt nō sit āplius iudeoz radix. neqz germen: sicut antea prophetauerat Amos ppha. ij. c. d. Sup trib⁹ scelerib⁹ israel: z sup q̄tuoz non quertā eū: pro eo q̄ vēdiderunt argento iustū: z pauperē p calciamētis. ¶ Tertium genus hominū sunt xp̄iani. Qui peiores paganis ac iudeis effecti inumerabilia cōmittūt sacrilegia: sed nō euadēt dei vindictā. ¶ Id̄ per exēpla plurima. Nam dū tres stipēdiarij: in spoletō sup altare luderēt: petra trabuchi p̄silens in medio eoz cecidit z ipsos dirupit: in oibus mēbris hincide p eccliaz. Hoc fuit qñ bracius seu bracia castra metabat tra spoletū. Arimini duo sacomāni intrauerūt quādā eccliaz: quozuz vn⁹ accepit corpalia sup altare: z fecit sibi brachas. Et postq̄z induit: putrefact⁹ est a cingulo deorsum: z mortuus ē. Socius ei⁹

timore pcussus reliq̄t mundū: z effect⁹ ē religiosus ordis minoz In cesenna. xvij. lusozes ludentes i ecclia: iusto dei iudicio sup eos cadēte: mortui sūt. ¶ Quartū gen^o hoīuz sunt maledicti heretici. Ait enī. s. Tho. Qui puerit verba sacra vt heretic⁹: sacrilegiū cōmittit. Hi ergo pessimi hoīes: qui sacrā dei ecclia rābide ipugnauerūt z destruē radicibus conati sunt: quātū a deo fuerāt humiliati z puniti: p̄z inuenti chronicas. Sed dicā tū duo exempla. Prīmū de Ariobesiarca: cuius heresis marie eccliaz afflixit z dissipauit. Iste ergo Arius. p̄mo. p Nicenum cōciliū cōdēnatus: per Cōstantinū in exiliū relegat⁹: tandem per eundē ab exilio reuocat⁹: alexandrie morabat. Eusebi⁹ aut̄ magnus Arii fautor: nicomediēsis ep̄s. Cōstantinopolimariū euocauit. Et iperialibus ibidez edictis: euocari cōciliū fecit: vbi maxime conuenerūt illi ep̄i. qui arium sectabant. Itaqz Alexandro Cōstantinopolitano archiep̄o: diē statuerūt: in quo vel arium in cōione suscipiat: vel ab ecclia ipse archiep̄s pulsus abscedat. At ipse noctem precedentē diē statutam: per vigilē in oronibus durit: z subaltari tota nocte iacens cām ecclie dño cō-

Feria quarta palmarum.

mendabat. Igitur totius populi summa expectatio erat: ut ipso mane vel susciperet Arius: vel Alexander pelleretur episcopus. Arius igitur summo mane consurgens et episcopus: ac populo frequenter valat ad ecclesiam pergens. cum in media via esset. quidam remorsus consuevit ipsum inuasit. qui adeo eius universa interiora commouit: ut locus quaereret. quo declinare posset ad secreta nae. Cumque illi. locum publicum ostendissent. illuc cito pergens. omnia intestina emisit. et in manibus diaboli miseram aiam expiravit. et sic adinuente heresis pena soluit. Quod cum audisset Eusebius. omnesque fautores ipsius tanto pudore consternati sunt. ut quid facerent. vel quomodo diuerterent nescirent. Et sic persecutio illa quieuit. Sile dicitur de quodam Leone papa. qui Arii fautor erat. Ad Nicenum concilium aduocauit. volens quantum in se erat omnes episcopos cogere. ut inariana perfidia sentirent. Ad hoc concilium non vocatus venit Hylarius pictauensis episcopus. Quod dum papa audisset. omnibus mandauit episcopis congregatis. ut venienti Hylario. nullus assurgat. nec illi inter se locum daret. Adueniens igitur vir domini Hylarius. et cernens a coepiscopis locum sibi non dari. dixit. Domini est terra et plenitudo eius. Cumque super terram ad sedendum se posuisset. ira

consurgens cathedram illi fecit. et equelem alijs illis constituit. Tunc papa dixit ad eum. tu es ille Hylarius gallus? Et ille ait. Non sum gallus. sed moror in gallia. Cui summus pontifex. Si tu es Hylarius moror in gallia. Ego sum leo Romae sedis antistes. Hylarius ridet. Et si tu es leo: non tamen de tribu iuda. Et leo ait. Quis sum. modo tibi ostendam. Expecta me paululum donec redeam. Cui Hylarius. Et si non redieris. quis mihi iustitiam exhibebit? Ego mor redeam ait leo. et iuxta merita tibi reddam. Itaque ad sellam accessit. et super quo Arius. omnia intestina cum vita effudit. Cuius miseranda mors cum in concilio nunciata fuisset Hylario in medium surrerit: et omnes ad catholicam fidem reduxit: propterea ergo: quanta sit sacrilegii malignitas: quae tam dure: tam acriter tam seuerè a deo punitur. Memoro potest dei manus effugere. Quod sacrilege christianum non euades impune. Iustissimus deus iudicia tandem imittet. Nam et etiam contra sacrilegos ait. Valerius lib. i. Leto quidem gradu: diuina praedit ira tarditatemque supplicij: gravitate compensat.

tertio principaliter sacrilegij considerare debemus specificationem. Duodecim. mensis per

De sacrilegio. Sermo. I.

cipaliter committitur peccatum sacrilegij. **¶** Primus modus dicitur sacramentalis. Unde. s. doc. fa. fe. q. xcix. dicit qd inter oia ecclesie sacramenta: precipuum est eucharistia: quod continet ipsum christum realiter. Et ideo sacrilegium: qd contra hoc sacramentum committit: grauissimum est inter omnia: et peccatum est mortalisimum. Hoc quidem perpetrant: qui hoc sacramento vtuntur in maleficijs. Legitur quendam summum pontificem: in sanguine christi fuisse venenatum. Si militer sacrilegium committit: qui cumq; corpore christi indigne sumit. i. in quocumq; peccato mortali: odio: fornicatione: usura et huiusmodi. i. in sui damnationem. Sacrilegium etiam incurrit sacerdos: cum mortali tractans et administrans ecclesiastica sacramenta. Talis est s. m. ap. i. i. Cor. xi. iudicium sibi manducat et bibit: cum mortale sacrilegium committat. Insuper cumq; qd vult aq; baptismalis: crismate: oleo sancto in maleficijs: peccatum est mortale: et sacrilegium grauissimum. Sed qd de his q; permittunt sua crassa negligentia eucharistia corrumpi: q; vinum marcidum ponunt in sacramento: Quis dubitat magnam committi sacrilegium? **¶** Secundus est clericalis. Cuius. s. quis percutit clericum: religiosum

vel religiosum: subdiaconum: diaconum: sacerdotem: nouitium: professum: conuersum: in omnibus est hoc sacrilegium: et incurritur excommunicatio maior: et est peccatum mortale: non potest absolui: citra sedem apostolicam: si iniuria fuit enormis: puta vulneratio: incarceration: notabilis percussio: vt in decretis. patet. xvij. q. iij. Si quis suadente. Idem si hostiliter quis insequitur cardinales. Idem si facit banniri: vel exilio tradi episcopum loci: patet de penis. c. Si quis in clementinis. **¶** Tertius modus dicitur realis. Doc. fa. fe. q. xcix. dicit: qd q; auferit res ad personas ecclesiasticas pertinentes: aut sint immobiles sacrilegium committit: et mortaliter peccat. Si hoc consideraret domini temporales q; detinent bona ecclesiastica ad ipiguardum se et suam familiam: mullos: equos: falciones: canes: concubinas: bastardos: et maritandum bastardas: ale spere del crucifixo: non vtiq; tantam iniuriam deo et ecclesijs inferrent: sed statim reassignarent. Nam ab ecclesia maledicuntur et excommunicantur vt patet in decretis. xvij. q. iij. c. Omnes. vbi dicitur sic. Des ecclesie raptores: atq; suarum facultatum alienatores: a limib; eius dem matris ecclesie anathematizantur. **¶** Aplica auctoritate pellim;

Feria. iiii. palmarum.

et dānamus atq; sacrilegos cō
iudicamus. Et non solū eos sed
etiā omnes cōsentientes eis: qz
non solū iudicant rei qui faciūt:
sed etiā qui facientibus consen-
tiunt. **¶** Par enī pena et agentes
et cōsentientes comprehendit.
hec ibi. Quicumq; ergo aufert:
vastat: inuadit. capit ecclesiasti-
ca bōa: que ecclesie seu sacerdo-
tibus ppetūt: sacrilegus ē quous
qz satisfecerit. Et si emendare
noluerit excommunicet. xij. q. ij.
¶ Nulli. **¶** Quartus dicit mona-
chalis. Qui cōiungit se carnali-
ter alicui moniali: seu aliter xp̄o
dedicate: sacrilegium cōmittit et
mortaliter peccat. Et talis ut iu-
menta d; separari a conuersa-
tione aliorū per excommunica-
tionē vel depositionē. **¶** Nū dicitur.
xxvij. q. i. Siquis ep̄s: p̄sbyt̄:
dyacon⁹: vel subdiacon⁹. lector
aut psalmista. aut ostiarius: cum
muliere deo sanctificata: mecha-
t⁹ fuerit: deponat. Si laycus ē ex-
cōmunicet: qz sp̄sam xp̄i corru-
pit. Secundū leges d; occidi et
bona eius p̄fiscari. In autē. de
sanctis ep̄is in fine. S; hec lex
ē canonizata. xxvij. q. ij. c. Si qs
rapuerit. In qbusdā diocesib⁹ p
synodales p̄stitutōes tales sunt
ipso facto excōicati. **¶** Narrat. n.
¶ Valer⁹ marius in p̄mo libro.
¶ Ad quedā et si gētilis tñ dedi-

cata cum alijs virginibus ad
seruandam castitatem. **¶** De
ste: quia reperta est in stupro:
morte punita est. **¶** Quanta te-
meritas: sponsam regis eterni:
a sp̄so suo pulcherrimo. ditissi-
mo: nobilissimo optimoq; rece-
dere. et vilissimo seruo. s. seruo
diaboli pauprimo: qz siñ aliqua
grā deformi infirmo adberere.
¶ Itē sacrilegiū cōmittit qui cum
ea que castitate; vouit p̄traxit:
vel secū coitu nephario commi-
scuit. xxvij. q. i. **¶** Impudicas. **¶** Itē
xp̄iani sacrilegiū committūt: cum
iudeorū cibis vtunt: marie si hoc
facerēt ex contemptu. xxvij. q. i.
¶ Q̄s. Et qui eis publica officia
committunt: velut sacrilegus ex-
cōmunicet: et hi qui subreperit
publicis cedibus deputent. xvij.
q. iij. **¶** Constituit. **¶** Quis mod⁹
ē filialis. Cū. s. sacerdos cogno-
uit carnalit̄ filiā sp̄alē. i. quā ba-
ptizauit: vel crismauit: vel audi-
uit ei⁹ p̄fessioez: sacrilegiū nefan-
dissimū cōmittit et mortalit̄ pec-
cat pp qd magnā p̄itētiā vter
qz facē d;: ut p; a Celestio. xxx.
q. l. Si qs sacerdos vbi dicit sic
Si qs sacerdos cum filia sp̄ali
fornicatus fuerit: sciat se graue
adulteriū cōmisisse. **¶** Idcirco fe-
mia si laica ē oīa d̄relinq̄t: et res
suas paupib⁹ tradat: et p̄uersa ī
mōasterio: d̄vsq; ad mōtē ser-

De sacrilegio. Sermo. I.

uiat. Sacerdos autē qui maluz
 exēplū dedit hoīb⁹ ab omni of-
 ficio deponat: ⁊ peregrinando
 duodecim ānis peniteat: postea
 vero ad monasteriū vadat: ibi
 q̄ cunctis diebus vite sue suat
 deo. hec ille. Si vero fuerit ep̄s
 xv. annis peniteat: vt p̄z. xxx. q. i.
 Mō d̄z. Si vero cū alia mulie-
 re sacerdos fornicatus fuerit: de
 cē annis penitentiā agat: ⁊ duo-
 bus primis in pane ⁊ aqua: vt
 habet. di. lxxij. c. p̄sbyter. ¶ Se-
 xtus modus d̄r effusiuus. Cum
 q̄ effundit in ecclesia violenter
 sanguinē verberādo aliquem:
 tūc indiget recōciliatione vt p̄z
 extra de conse. eccle. c. Propo-
 sisti: est sacrilegiū ⁊ pctm̄ mor-
 tale. ¶ Septimus modus est lu-
 xuriatiu⁹. Cū q̄s ibi ꝓmittit pec-
 catū luxurie sacrilegiū est ⁊ mō-
 tale: ⁊ indiget recōciliatione fm̄
 Hosti. Similiter ibi vacbzan-
 tes sunt sacrilegi: ⁊ mortāl̄ pec-
 cātes. Similr mulieres ibi resi-
 dētes habitu meretriceo: para-
 te ad capiēdas aīas. sacrilegiū
 ꝓmittūt ē mortale pctm̄. Aut nā
 q̄. s. Doc. sc̄da sc̄de. q. clīij. ar. x.
 Quelibz spēs luxurie fm̄ q̄ vio-
 lat aliq̄d ptinēs ad cultū dei ē
 sacrilegiū. ¶ Octauus modus
 d̄r extractiuus. Cū q̄s extrahit
 aliquē de tēplo p̄ vim ꝓtingen-
 tē ad ipsū: siue pp̄ debitū: siue

propter maleficium quodcumq̄
 xvij. q. iij. c. Nullus. ⁊. c. Si q̄s
 cōtumar. ⁊. c. diffiniuit. Talis. n.
 d̄z esse securus: nec pōt p̄ viz ex-
 trahi: nisi esset publicus latro.
 xvij. q. iij. c. Sicut vel nocturn⁹
 depopulatoz agroꝝ: vel iniuriāz
 fecisset loco sacro. c̄ de imuni.
 eccle. c. Inter. sacrilegiū ꝓmittit
 ⁊ peccat mortāl̄. qz agit ꝓ ordi-
 nationē eccle. Sacrilegiū etiaꝝ
 est infringere ecclesiā. xvij. q. iij.
 Quisq̄s. ¶ Nonus modus d̄r
 ꝓditiuus. Cū. s. quis cōdit leges
 seu statuta ꝓ ecclesiasticā liber-
 tatē: aut fm̄ ea iudicās: sacrile-
 giū cōmittit ⁊ peccat mortaliter
 ⁊ est excōicatus. Similr ⁊ q̄ im-
 ponit clericis ⁊ p̄sonis ecclesiasti-
 cis talias sine licētia pape: eri-
 gētes in sup̄ pedagia ⁊ gabellas
 ab eis: ⁊ seculares trabētes eos
 ad iudicia sua ⁊ capiētes ⁊ hu-
 iusmōdi. i. oīb⁹ sacrilegiū ē ⁊ pctm̄
 mortale: si sunt p̄sone seculares
 sunt excōicati ipso facto. Si col-
 legiū vel vniuersitas castroꝝ vel
 ciuitas ipso facto subdit̄ interdi-
 cto. nec a ꝓdictis absolui pōt ni-
 si plene restituerint ⁊ de trans-
 gressione satisfecerint. extra de
 sensib⁹. c. q̄z lib. vi. ¶ Decim⁹
 modus est alienatiuus. Cū q̄s
 alienat vel emit sciēter bona ec-
 clesie imobilia vel mobilia per-
 tinētia ad cultū diuinū vt para

Sera. iiii. palmarum.

menta. calices. et hmoi in casu
 non licito: vel in casu licito: sed non
 in forma ecclesie. que habetur
 x. q. ij. Hoc ius. et c. Eps. et c. Si
 quis eps. Et extra de reb⁹ eccle.
 non alic. c. Nulli liceat. sacrilegi-
 um committit et peccat mortali quia
 agit contra ordinationem ecclesie. et
 in danum ecclesiarum. et si iusto
 precio emerent. non tenet alienatio.
 et est sacrilegium: ut p³. l. di. c. Si
 quis presbyter. Undecimus mo-
 dus est vtilis. Cum quis vtilis ec-
 clesia vel cimiterio in his in qui-
 bus nullo modo decet. ut faciendo
 de eis stabulum pro iumentis. aut
 tabernaculum et emendo et vendendo in
 eis: sacrilegium est et mortale. Cum
 hoc sit in magna irreuerentiam tremen-
 de maiestatis diuine. Propterea
 christus eiecit de templo ementes
 et vendentes. ut p³. Jo. ij. Luc. xix.
 Adar. xi. et Adar. xxi. di. Domus
 mea domus orationis vocabitur.
 Vos autem fecistis eam speluncam la-
 tronum. in decretis est di. xlii. c. non
 oportet. Non oportet in basilicis seu ec-
 clesiasticis agapam facere. seu man-
 ducare. vel accubitus sternere. Con-
 tra quos ecclesia statuit. cum de
 imuni. eccle. c. Decet domum. lib.
 vi. quod ad ecclesiam sit humilis et de-
 uotus accessus. Nec ibi fiant pla-
 meta. nec iudicia vel vaniloqua.
 sed auditio et meditatio attritadi-
 uinorum. et xlii. di. c. In oratorio

preter orandi et psallendi cultum pe-
 nitus nihil agatur. ut nomini hu-
 ic et opa iugiter impensa recordetur. h
 ibi. Undecimus et vltimus mo-
 dus dicitur furatius. Cum quis furatur
 in ecclesia res ecclesiasticas ut ca-
 lices. paramenta. missalia. to-
 balias et hmoi. Insuper cum fura-
 tur sacrum de non sacro. ut predi-
 cta existantia extra ecclesiam vel lo-
 cum sacrum. Et insuper cum auferat non
 sacrum de sacro. Et que furantur in
 ecclesia que non sunt sacra: ut pe-
 cunia. siue ecclesie siue secularium
 personarum. xvij. q. iiii. c. Quisquis
 sacrilegium est et peccatum morta-
 le. Item sacrilegium est inuadere
 aut auferre res ecclesie. xij. q. i.
 In canonibus. xvij. q. iiii. Qui ra-
 piat. Sacrilegus. non in reb⁹ ec-
 clesie iude proditori comparatur. xxx-
 iij. q. iiii. c. Quid ergo. xvij. q. iiii.
 c. Si forte. Iero. et dicit quod cleri-
 ci qui possunt sustentari de bonis pa-
 retum: et de bonis ecclesie volunt
 nutriri. sacrilegium incurrunt et com-
 mittunt. et per abusionem talium. iudici-
 um sibi manducant et bibunt. h. xvi.
 q. i. c. Quoniam: Quod intelligitur quoniam
 non deseruiunt ecclesie ipsi sed glo-
 ria vel est si deseruiunt ecclesie que
 ab ecclesia recipiunt in malos
 usus conuertunt. ut in ludis. foca-
 rijs et hmoi. Usurpantes patro-
 natum aut bona vacantium eccle-
 siarum. ultra sacrilegium sunt ex

De sacrilegio. Sermo. li.

communicati. Vide quartam partē dñi Antonini titulo pmo Adagna irreuerētia ēt vī z q̄si sacrilegiū stare ante altare in faciem sacerdotis z curiose z fixe aspicere i sacramētū: z que facit sacerdos. In hmōi figuram mandauit dñs in lege sua veteri: q̄ archa nō nuda sed vestita traderetur: z coopta leuitis deportāda: ita vt nullus de populo eā vidē nudā posset. Et quia bethsanite eam nudā aspexerūt cū. s. in terris philistioꝝ i terminos israel a bobus reducta est: mortui sunt septigēti quāq̄ginta milia plebis: vt hī. i. Re. vi. Audistis nūc amātissimi ciues sacrilegij diffinitiones. Audiūistis malignationem. Audiūistis postremo specificationem. Ipsum igitur fugite: ip̄s deserite: vt i p̄senti gratiā z i futuro gloriā cōseq̄ possitis p̄stare dño Jesu. Amē.

C Feria. v. in cena domini. De eucharistia. Sermo. li.

Eo enim accepit a dño qd̄ z tradidit vobis. i. cor. xi. Locutus hodierno die de ineffabili sacramento corporis christi initium dicendi non inuenio. Deficit. n. sensus. hebet i genium. lingua balbutit: z vires vniuerse pariter deficiunt. Memento ē enī tāta v̄boꝝ copia istru

ct̄: tāta grauitate p̄ditus: tāta demū eloquētia redimit̄: q̄ narrare possit mirabilia cōtēta in h̄ diuinissimo sacramēto. Transcēdit enī facultatē humāi igēij cōsiderare quō ibi accidētia sine v̄llo subiecto p̄ se subsistere possint. Nō hoc certe diuin̄ p̄ Platonē: nō stoꝝ p̄nceps zeno. non demū Aristoteles ille: z si grande fuerit i nā prodigiū: grādeq̄ miraculū: v̄llo vnq̄ pacto fieri posse arbitratus ē. Excedit. n. sine dubio oēs itellectū nālez: ac sciētīā physicalē: pariterq̄ moralē. Quapropter si q̄s de hoc transcēdēti sacramēto loqui vellet s̄z itellectū nālem vel sciētīā physicalē erraret profecto z i multis d̄ficeret a tramite veritatis: sicut q̄ vellet itellectu naturali numerare quot sunt arene nule grana: vel quot sunt stelle celi. Quapp̄ scriptura inq̄t Eccl̄s. iij. Altiora te ne q̄sieris: supple itellectu nāli. Dimissis ergo rationibus nālibus tractaturi aliqd̄ de celsitudine tā admirabilis sacramenti imitemur auctoritates testamēti veteris z noui dicentes cum paulo. Ego. n. accepit a dño: quasi dicat nō ab hūano igēnio: s̄z p̄ reuelationē factā ex scriptura sacra. hoc ē q̄ qd̄ trado vobis de h̄ sacro. De q̄ hoc m̄ae tria misteria p̄tēpla.

Feria. v. in cena dñi.

Primus misterium vocatur veritas.

Secundum misterium vocatur mirabilitas.

Tertium misterium vocatur utilitas.

Primum misterium eucharistie: quod contemplandum occurrit: vocatur veritas. Sacri theologi querunt. Vtrum i hostia consecrata sit verum corpus christi: Huic questioni respondet. Doc. s. iij. sen. d. x. q. i. Et. d. Idem. de palu. in. iij. d. eadē: dicētes. Quod sub sacramēto altaris: continet verum corpus christi essentialiter: realiter et personaliter: quod de virgine traxit. Et contrarium dicere est heresis: quia derogaretur veritati sacre scripture: quod dominus dicit. hoc est corpus meum. hec ille. Et hoc triplici ratione declaro.

Primo ratione perfecte coniunctionis.

Secundo ratione figuratiōis.

Tertio ratione diiudicatiōis.

Primo dico quod in hostia consecrata: est verum corpus christi quod de virgine traxit: ratione perfecte coniunctionis. sic. Deus est perfectissimus ut probat Philosophus. i. v. et. xij. Adetha. hoc idem Commentator ibidem affirmat. Et iterum philosophus in vi. Ethicorum. et. xi. Adetha. Ergo sibi conuenit perfectissime et

optime operari. Optimi enim ut inquit Dionysius: et Plato in Timæo: est optima adducere: hanc veritatem cognoscens Moyses sanctissimus: ut patet. Deute. xxxij. c. dixit. Dei perfecta sunt opera. Perfectum autem: tunc unumquodque est: quando agit et operatur secundum propriam virtutem: sicut vult Philosophus. i. vii. Physicorum: quia nihil amplius potest addi: ut ipsemet Philosophus declarat in. iij. Physicorum. et. v. Adetha. Finis autem sacramentorum est: ut per ea coniungamur. primo principio quod est deus. quam coniunctionem facit ipse deus: per alia sacramenta participatiue per aliquem effectum gratie. Talis autem coniunctio: que fit per sacramenta: que nobis tradidit: non est totaliter perfecta: nisi sub aliquo eorum: ipse vere continetur. Ut ergo homo perfecte coniungatur deo: et deus perfecte coniungatur nobis. necesse est. quod in hoc sacramento. Christus deus et homo vere et realiter et personaliter contineatur. quia non est aliud assignare sacramentum. in quo Christus realiter contineatur. Unde Dionysius i. iij. de cele. Hieronimus ait. Sacramentum quod ipsum Christum continet. est perfectissimum omnium aliorum sacramentorum. in quibus virtus christi participatur. hec ille.

Secundo idem probat ratione

De eucharistia. Sermo. li.

figurationis. sic. Veritas in nouo testō debet rñdere figuris veteris testamenti. Sed in veteri testō : ipse agnus qui figurabat xp̄m: erat verus agnus ⁊ realiter sumebatur in cibū: vt patet. Ero. xij. Ergo in noua lege ip̄z corpus christi quod per agnum significabat: vere ⁊ realiter est i sacro altaris: seu in hostia cōsecrata. Tertio rōne diiudicationis. sic. Dicit Apost. i. cor. xi. Qui enī māducat ⁊ bibit indigni iudiciū sibi manducat ⁊ bibit nō diiudicans corpus dñi. Sed si esset corpus ibi s̄m solā significationē: non oporteret diiudicare hūc cibum ab alijs. q̄a glibet panis : eadez significaret rōne corpus christi. ergo oportet ponere q̄ ibi sit verū corpus xp̄i. Propterea Hilari⁹. iij. de tri. c. viij. Et Ambro. vij. de sacramētis ait. Et in decretis de offe. d. ij. c. Sicut. Sicut ver⁹ est dei filius dñs nr̄ iesus xp̄s non quēadmodū homines per gr̄az sed quasi filius ex substātia panis. ita vera est xp̄i caro: quam cipimus: ⁊ ver⁹ sanguis eius. hec ille. Et sic patet pars principalis.

Secundo: p̄ncipale ministeriū eucharistie: quod contemplandū occurrit atur mirabilitas. Quāuis

plurima sint mirabilia. i. hoc sacramēto contenta: tñ in p̄ntiaꝝ quattuor tñ adducam.

¶ Prīmū ē mutatio substātiaꝝ

¶ Scđz ē opatio sacerdotalis.

¶ Tertiuū est bitatio sacralis.

¶ Quartū ē pceptio sensualis.

¶ Prīmūz mirabile hui⁹ sacri est mutatio substātiaꝝ. Duplex enī est mutatio. Vna accidēta- lis. alia est substātiaꝝ. Mutatio accidēta- lis ē qñ act⁹ seu q̄litas mutat in creatura manēte eadē substantia : vt est mutatio de albedine in nigredinē: vel de sanitate ad infirmitatez: vel de caliditate ad frigiditatem: tales mutationes dicunt accidētales. Mutatio autē substātiaꝝ est qñ nō solum accidens: sed etiaꝝ substantia mutat. In isto igitur sacro deficiunt due regule phy- ce. prima que dicit : q̄ quācunqz fit mutatio substātie fit etiam accidentiū. Ratio quia acciden- tia non migrant de subiecto in subiectū. i. nō trāsmutant : quia si mutat argentū: ⁊ q̄litates ei⁹ mutantur. Sed in hoc sacro est oppositū: quia substantia panis virtute verboꝝ mutat in corp⁹ xp̄i: accidentia autē nō: quia eadē albedo: quātitas: ⁊ rotūdi- tas: odor ⁊ sapor : remanēt que prius. Adō si gubernetis vos p̄ regulas phyce: in hoc sacro ope-

R

Feria. v. in cena dñi.

tebit errare et deficere. Et sciam mutatione adoramus. Et non adoramus illud quod videmus. scilicet albedinem: nec rotunditatem: sed christum verum deum et hominem in accidentibus ipsis contentum: ita vere et realiter: ut fuit in utero virginis: vel nunc in celo est: quem admodum milites adorant regem infra cortinas: quando audit missam: sed ipsi non videant. Ita nos adoramus christum in illa accidentia: quasi infra cortinam existentem. ¶ Secunda regula philosophica: deficit est in hoc sacramento: que dicitur: quod nulla mutatio substantialis est integra: quod semper remanet prima materia: quam sic philosophi vocant: quod sicut argentum mutat in aurum: materia prima: que est interior a quo: est eadem cum illa que est exterior ad quem: que eadem est omnium generabilium et corruptibilium. In hoc sacramento hanc regulam deficit: quod nihil remanet de materia: nec de forma substantiali panis: quod totum mutat in corpus christi. ¶ Item dicitur quod homo non regat se habet per regulas philosophicas: quia deficient: sed secundum scripturam que dicitur. Nec mutatio. scilicet substantialis: dextere excelsi. Mutationes vero naturales sunt de sinistra: sed ista est dextera excelsi. Et sequitur. Tu es deus qui facis mirabilia: supple ista predicta. id est de mutatione vini in sanguinem: et panis in corpus christi.

Adoraliter habetis hic doctrinam quod debetis christum adorare in hostia consecrata: sine dubio et sine conditione alioquin erraretis. Aliqui presumptuosi cadunt in errorem dicendo. Adoro te si tu es christus. Ne grado ne gratia: ne bono amore. Etiam lignum vel lapides aut carnes possent hoc modo adorare. Ratio: quod conditio dubitationem includit: et deus vult adorari firmiter et toto corde: spiritu et devotione. ¶ Item David. Tollite hostias et introite in atria eius adorare deum in atrio sancto eius. psalmus. xcvi. Tollite hostias. hoc loquitur presbyteris: et introite in atria eius. hic loquitur populo adorare deum. scilicet tam sacerdotes quam populus in atrio. glo. scilicet in corde dilatato sine dubio et sine conditione. Sed dicit aliquis. Si sacerdos non dixit verba: vel si non sit ordinatus? Respondetur. quod sacerdos solus datur et non est periculum vobis. Ideo adoretis sine dubio. Si enim habitu aliter habeatis hoc in corde: quod si contrarium sciretis: non adoreretis: hoc sufficit: sed non debet exprimi verbis sed simpliciter adorare. Et pro clarior: intelligentia tam mirabilis mutationis accipe figuram et exempla. Figura habet gen. ij. Vbi deus volens

De eucharistia. Sermo. li.

producere Adam. primo forma
uit corpus eius de limo terre:
deinde inspiravit in facies eius
spiraculū vite. et factus est hō in
aiam viuentē. Et ita massa illa
terrea mutata est i verā carnez
humanā. Sicut in sacro altaris
Panis q de terra est: ad pla-
tionē et spirationem sacerdotis
mutat in verū corpus xpī. Ec-
ce figura corporis xpī. Figura
vero sanguinis habet. Exo. vij.
vbi Moyses elevās virgā per-
cussit aquā fluminis corā Phā-
raone et seruis eius: que versa ē
in sanguinē. Sicut in hoc sacri-
ficio: sacerdos tenēs calicē cum
vino et virgāz elevās. i. signum
crucis faciēs virtute verborum
trāsmutat vinū in verū sangui-
nē xpī. Nūquid aliter deus po-
terat talia facere. immo: sed fecit
hoc in figurā huius sacramēti.
Ait. n. Apo. i. cor. ii. Dia in figu-
ra ptingebāt illis. nūc ad exem-
pla nālia idē pbādo accedam.
Est qdā locus i hibernia i quo
si palū iſiteris virtus ibi existēs
q̄q̄ de palo terra opit i ferruz
duertit: quicquid sub aquis tm̄
existit vertit in duriciē lapidis:
q̄ aut de palo nō opitur terra
vel aqua remanet in sua nā vt
fit q̄dā mirabile in eodez pa-
lo videre ferrū: lignū: et lapidez:
In scotia est qdā fons i quo q̄

quid immergit in lapidem con-
uertitur. Vnde federicus ipera-
tor hoc pbare volēs. p nunciuz
suā cirothecā ad fontē deporta-
ri: iussit: in quo dum vnā ei⁹ par-
tē imisisset: illā ptē alia nō mu-
tata i duz lapidē duertit. Idez
dicit Phs: q̄ est quidā locus i
quo si panis p̄iciat. in lapidem
duertit. Itē certa virtus que est
in vite aquā putridā vertit i vi-
nū. Et virtus oliue aquā vertit
in oleū. Et sic p̄z in certis arbo-
ribus et plantis. Itē natura cō-
uertit terrā in aurum. et lapides
p̄ciosos lucidos et fulgētes. Sz
qd̄ discurrim⁹ per extranea exē-
pla: Nonne videmus certa ex-
perientia: q̄ virtus creata que ē
in stomacho hominis cibū quē
digerit in veram carnē et potū
in verum sanguinez conuertit.
Nonne virtus digestiua p̄ suā
decoctionē duertit in sanguinē
in lac. q̄ per vbera infantibus
oblatū cōuertit in carnē ossa et
neruos et hmōi: Quo fit vt duz
infantulus erat grandis effici-
tur hō. Nonne gallina ex ovo
pullū facit: Si autem hec a vir-
tute creata infima et vilia sunt.
quare dubitas nō posse et fieri
similia et maiora a virtute diui-
na et infinita: Nā quicquid p̄t
virtus inferior: totum h̄z a vir-
tute superiori: et a causa prima.

Feria. v. in cena dñi.

nia atq; in dependēte. Ecce primū mirabile secretū: qđ ego accepi a dño in scriptura ⁊ tradi di vobis. ¶ Scđm mirabile hu ius sacramēti est operatio sacer dotis. Ad. s. sacerdos existēs in terra habeat potestatē vt aperiat celos: ⁊ faciat descēdere filiū dei: ⁊ virginis marie in altari i manibus suis. Adagnū mira bile fuit. ⁊ reputat. de Moyse: q fecit descendere māna de aere: vt habet Exodi. xvi. Et de He lia qui fecit descēdere ignez de spera ignis. ad oburendū duos quinquagenarios: vt habet. iij. Re. pmo. Adaius mirabile est hoc quādo sacerdos nō de aere nec de spera ignis: nec de celo lune: nec de celo mercurij: nec de celo veneris: nec de celo solis: nec de celo martis: nec de celo iouis: nec de celo saturni: nec de celo stellato siue firmamēto: nec de celo cristallino: s; de celo em pyreo: facit xpm: ad altare descē dere. Ecce operatio sacerdotis. Sed si quererēs quō: respō deo tibi. sicut nāq; virgo maria salutata p angelū gabrielem cō sentiens dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi s; verbū tuū. Luc. pri mo in vltimo verbo celum fuit apertū: ⁊ filius dei descēdit i vte rum suū: ⁊ angelus ⁊ virgo ado raucrunt ipsuz in suo vtero. Et

sicut os virginis aperuit celum ita os sacerdotis: sed excellenti⁹ non displicebit beate virgini si dico veritatem: q; virgo aperu it celum girādo clauem vnā vi cibus octo. v; dicendo octo ver ba. primum. Ecce scđs. ancilla. tertiū dñi. quartū fiat. quintum mihi. sextum s; m. septimum. ver bū. octauum tuū tunc. n. celū fu it apertum christus descēdit in vterū eius ⁊ ipsa cepit. Et sa cerdos solū voluit clauem quin q; vicibus. s. dicendo. v. verba. Et qñ dicit vltimū verbū. s. me um. tunc celum aperitur: ⁊ xps est in hostia. Ergo dignior est clavis lingua sacerdotis q; vir ginis. Itē virgo maria solū se mel apuit: sed sacerdos quolib; die ⁊ in qualibet missa. Itē in vtero virginis descēdit nō tam magnus sicut vna formica: s; i hostia ita magn⁹ vt est i celo: ⁊ vt fuit in cruce. Itē virgo beata traxit ipm de celis passibilem ⁊ mortalē sacerdos aut facit ipuz descēdere ipassibilē ⁊ immortalē vñ Bre. in. iij. Dyalo. Quis fi deliū dubiū habere possit i ipa imolationis hora ad sacerdotis vocē celos apiri ⁊ in illo xpi ie su misterio: āgeloz choros adesse: ima sūmis sociari: terrena ce lestib⁹ iungi: vnū idēq; ex visibi lib⁹ atq; iuisibilib⁹ fieri? Nota

De eucharistia. Sermo. li.

qualiter intelligitur celos aperi-
ri: quēadmodū de manifestatio-
ne secreti dī. mibi apuit cor suū
nō q̄ corrupat vel diuidat: s; qz
manifestat secretū. Ita dixit de
Sāfone valida philisteis. Nūc
mibi apuit cor suū. Iudiciū. xvi.
Ita de filio dei q̄ est secretus d̄
celo empireo. qm̄ descēdit in ho-
stia consecrata: ista descētio dicit
aptio celoz Jo. vi. Nūc est pa-
nis qui de celo descēdit ps. lxxi.
Erit firmamētū i terra in sum-
mis mōtiū Biblia iudeoz h;.
Erit memoriabile triticū in ca-
pite mōtiū: et leuabit sicut liba-
ni fructus ei? trāslatio chalday-
ca. Erit placētula sup capita sa-
cerdotū. vnde tanta diuersitas:
Dico a spūctō: ad exprimendū
in tribus vocabulis illud qd̄ nō
posset in vno exprimi placētula
i. hostia eleuata sup capita sacer-
dotū. Si dicatis. xp̄s descēdit i
hostiā. ergo recedit de celo. Itē
deo q̄ nō dimittit celū. Ad hoc
dabo duas similitudines: p̄ma
de domo habente centū vel mil-
le foramina: in quolibet itrat ra-
dius solis et tñ nō recedit de ce-
lo: nec dimittit celū. Ita xp̄s dī
p̄ris radi? descēdit i quālib; ho-
stia: et tñ nō dimittit celū. Sc-
cūda est de voce mea que est in
q̄libet aure v̄ra. Jā videtis quot
aures sunt hic mō. et i q̄libet est

vox mea. Et tamen nō recedit
a me. Si verbuz corruptibile et
trāsitoriū pōt tantū: quāto ma-
gis verbū eternū? De quo Jo.
p̄mo. In p̄ncipio erat verbum.
David in ps. Dñs in tēplo san-
cto suo: et simul de? i celo sedes
ei?. Sicut virgo grauida erat tē-
plū dei: ita hostia consecrata gra-
uida pōt dici tēplū dei: vbi sunt
angeli vt dicit Greg. qz rex nō
vadit solus. Si nō haberemus
oculos lippos: nec aures surdas
videremus et audiremus et sen-
tiremus eos cantātes: sicut aliq̄
scti vt. s. Tho. de agno: qui ordi-
navit officiū corpis xp̄i: qui can-
tat dicendo. Panis angelicus
fit panis hoīum: dat panis celi-
cus figuris terminū. o res mira-
bilis māducat dñm paup seru?
et humilis. Adorātr p; quantus
d; esse sacerdos: qui h; ibi iudi-
cē et circūdatus est āgelis et ma-
nus et digiti casula corpale et to-
tū altare impletur angelis. Si est
bonus sacerdos dicit angelus:
Bndicte maiorē gloriā habes
q̄ nos. Si sit malus: luxuriosus
concupinarius: dicunt angeli
christo: domine vultis vt occi-
damus istum proditorem: Re-
spondet christus. Nolo mor-
tē pctōris: sed vt conuertatur et
vuiat. Questio est hic: quā forte
facitis in cordib; vestris. Si se

Seria. v. in cēna dñi.

sacerdos fit male vite luxuriosus. dicit illam potestatem consecrandi: quod de bono sacerdote iam credimus. Respondeo quod tam bonus quam malus sacerdos: modo dicat verba consecrationis cum intentione consecrandi: vere in illa hostiam descendit christus. Ad hoc valet similitudo de duobus canalibus: uno de argēto: et alio ligneo per que aqua ab eodem fonte venit ad irrigandum caules: quod caules erunt meliores. Nunquid non tantam valent illi qui rigantur a canali ligneo: sicut illi qui rigantur a canali argenteo ex quo aqua est eadem. Certe equales erunt quod bonitas caulium non est ex virtute canalium: sed ex virtute aque. Ita in proposito. Fons unde procedit aqua totius boni et sapientie est christus. fons sapientie verbum dei. Eccli. primo. Canalia per que transit aqua consecrationis sunt verba sacerdotum. hostie sunt caules de terra triticea: non de alia materia. Canale argenteum: est bonus sacerdos et deuotus. Canale ligneum est sacerdos male vite. Scubinaris: Insuper: symoniacus: ribaldus: tamen quilibet vere consecrat non virtute sacerdotis. sed christi. Non tamen que raris missam a notorio Scubinario: nec aliquod sacramentum. Christus autem in fine faciet ut

dominus orti: qui postquam se expedit de canalibus canale aureum ponat in thesauro celi. Si quis mihi ministrat me sequatur. Jo. xij. canale ligni putridi ponit ad ignem comburendum in inferno. Jo aplos. Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui manducat et bibit indigne iudicium. scilicet damnationis sibi manducat et bibit. primo Cor. xi. Vbi dicit glo. Ambrosij. Ita punitur ac si christum propriis manibus interfecisset. Ecce hic operatio sacerdotalis. Et vnum hoc fratres scitis. Ego enim accepi a domino. Tertium mirabile huius sacramenti est habitatio sacralis. In hoc. n. sacramento totus christus: integer manet in qualibet particula fractionis. Sic deficient omnes regule phyce. Verum tamen pro consolatione vestra ostendam vobis similitudinem ad oculum de imagine vestra: quantumcumque fitis magni que tota recipitur in speculo. Et si essent centum vel mille et ultra specula coram vobis in omnibus esset: imago vestra. Et si frangitis speculum: non tamen frangitur imago vestra. In vna queque. n. particula manet integra. Et nunquid deus pater: non potest tantum de sua imagine que est christus. Christus est imago dei iuisibilis. Colo. primo. hostia est speculum. Sed dicitur

De eucharistia. Sermo. li.

coreret aliq̄s. Nō est sile de ima-
gine in speculo: que nō ē corpa-
lis: et de xp̄o in hostia: quia h̄z
v̄z corpus. Dico q̄ imo: quia
subtili⁹ est corpus gloriosum q̄
imago: que modico panno ipe-
ditur: ne intret speculū. Corpus
aut̄ gloriosum a nullo pōt ipe-
di: sed dictis verbis statim est in
hostia. tanq̄ imago in speculo.
Ideo de hostia consecrata potest
dici. Candoz est lucis eterne. i.
quo ad diuinitatē: que ibi est: s̄z
ex reali concomitantia est et ibi
aia quia corpus christi viuū est:
corp⁹ aut̄ viuū nō est sine san-
guine: nec sine aia. Si in triduo
ap̄li consecrassent: soluz ibi fuisset
corpus xp̄i mortuū: quale tunc
erat. Sed mō est viuū cum aia
et sanguine simul et deitate. Vi-
aut̄ verborū solū est ibi corpus
christi cum virtutibus: sed cōco-
mitatiue est ibi anima cū excel-
lentis: et deitas cū oibus perfe-
ctionib⁹. Sicut si aliq̄s dñs iui-
tat aliquē dñm: vel platum ma-
gnū ad prandiū et ille secuz du-
cit scutiferos. virtute verbi inui-
tatis solū est ibi dñs: sed con-
comitantia: vel sociatiōe sunt etiā
ibi scutiferi. Ita sacerdos conse-
crando nō iuitat vi verborū nisi
corp⁹ xp̄i p̄cise: sed consequuntur
eū anima sanguis et deitas. S̄z
dices. Quō est possibile: q̄ i ho-

stia taz pua sit totū corpus xp̄i:
cum sit tam magnū. Ideo hui⁹
deklaratiōe accipe similitudinē
pupilla oculi tui: utiq̄ ē parua:
et tamen in ea est imago magni
montis vel turris: vel domus.
Si igitur natura hoc pōt quan-
to magis deus hoc pōt sua infi-
nita potētia. Est aduertendū tñ
fm. s. Tho. et Ide. in. iij. q̄ licet
sit ibi vere xp̄s: et sit ibi sub sua
quantitate: tñ nō vitur ea occu-
pando locū. sicut etiā nō vitur
claritate sua illuminādo aerez.
Ideo cogita q̄les bolos come-
dis: quādo cōmunicas: quia de
oibus rebus corporalib⁹ ibi est
melior. s. corpus xp̄i: de creatu-
ris autē spiritualibus ibi excel-
lentior. s. aia christi. Super oia
aut̄ que defecit: nec faceret: nec
potest facere est deitas: que est
etiā ibi. Ideo dicit auctas. Can-
doz est lucis eterne. s. quantū ad
deitatē. Nō hostia dz cē rotūda
qz significat deitatē. speculuz si-
ne macula: q̄rū ad aiaz. Nō dz
esse purissima et alba: imago bo-
nitatis dei: q̄rū ad corp⁹: p̄ qd̄
opleuit suaz bonitatē in ope re-
dēptionis. Adoralit hēmus hic
doctrinaz vt si digne volumus
cōicare hēamus tria. s. cādoz
lucis eterne per verā fidez sine
errore et falsa opiniōe. Secūdo
speculuz sine macula per casti-

Feria. v. in cena dñi.

datez: cauendo a luxuria. Tertio ymaginē bonitatis illi⁹: per supernā amicitia: qz sicut xp̄s nō fuit recipe vindictā de inimicis nec nos de nr̄is: amore sui. **Jo xp̄s.** Beati pacifici qm̄ filij dei vocabunt. **Adat. v.** Nota pacifici: fm̄ ethymologia vocabuli. i. pacē faciētes: z maledicti sunt q pacē turbant. De qbus nō i merito dici pōt dānari gueriferi: qm̄ filij diabolivocant. Et p̄z

Tertiu mirabile. qd̄ accepi a dño z tradidi vobis. **Quartū** mirabile tantū sacri est pceptio sensualis: qz oēs sensus corporales vident decipi circa eucharistiā. **Mā** aliō sentit q̄z credatur eo qz oculus nō videt xp̄m: sed albedinē. sed nec audit xp̄s: nec odorat. **Quare h?** Lū xp̄s bene posset facē: qz sicut ymagovidef in speculo. z ipse filr videt in hostia. sicut a multis sanctis fuit visus. **Sz** nō vult duplici ratioe. p̄ma ē necessitatis. sc̄da utilitatis. **Prima** ratio est necessitatis. qz ōz credere. qz sicut nostrū malū venit nobis ex esu fruct⁹: ita vult qz totū bonū veniat nobis ex esu fruct⁹ dei. **De** quo d̄r virginī marie. **Benedictus** fructus vētris tui. **Et** abhominabile esset. carnē humanaz visibili comedē. z sanguinē bibere. **Sz** sicut medicus opit pilulam ho-

stia. vel aliq̄ re delectabili ne p̄sonis delictis sit fastidiosa. ita xp̄s medic⁹ noster. cui⁹ caro est pilula nr̄e salutis. qz alii nō possem⁹ saluari nisi p̄ cōionē. z iō coopit ne videat. z sapor carnis sentiat. **Auctas.** **Isa. xlv.** Te adorabūt. s. in hostia cōsecrata. teqz deprecabunt. tm̄ i te est de⁹. z nō est de⁹ absqz te. **Vere** tu es de⁹ abscondit⁹ deus israel saluator. **Nota** tm̄: in te est de⁹. **Ista** dictio exclusiva: tm̄. excludit alia sacra in qb⁹ nō est de⁹. nisi figuratiue solūmodo. **In** isto sacro realr z p̄sonalr. vere z nō silitudinarie caro mea vere est cib⁹. **Cōstruit** sic. **Iste** cib⁹ vere ē caro mea. z pot⁹ iste. vere sanguis me⁹. **Sc̄da** rō ē utilitat. s. nostri meriti. **Inter** oēs articulos fidei. iste articul⁹ de sacro ē maioris meriti ex difficultate sensuū qz iducūt oppositum: de hoc qd̄ creditis. **Si. n.** credit⁹ qz hostia fit alba: ne gr̄a ne gr̄a: quia ad oculū videris. **Sz** meritū est credē qz ibi sit xp̄s. quē nō videris. **Gregori⁹.** **Fides** nō hz merituz: vbi humana ratio prebet experimentuz. **Sed** merituz est credere: qz ipse dixit. **Beati** qui nō viderūt z crediderūt. **Jo. xx.** **Multi** sancti viderūt eū in hoc sacro maxime sancta **Catherina** de sensis: cui cōicanti: toties

De eucharistia. Sermo. li.

xps in varijs figuris apparuerit. Ecce quartum mirabile qd ego accepi a dno : z nuc tradidi vobis. Hoc est illud mirabile: de quo **D**d: in spiritu cantabat. **A**d memoriā fecit mirabiliū suoz misericors z misator dñs escā dedit timētib⁹ se. **A**d irabile pfecto inauditū z stupendū ē: hoc mysteriū: inuisum: insolitum: nō terrenū: sed celeste sacramētum. **I**n hoc pauet celū: stupet terra: creatura ois admirat. **D** hoiuz dignitas. **D** christianoz celsitudo. **D** sacerdotū incōprehensibilis sublimitas. **N**on est certe alia natio tam grādis que bēat ita appropinquantē deuz: sicut de⁹ noster adest nob. **H**ic adest fons totius potentie bonitatis: z dulcedinis: hic adest saluator z anime sponsus: hic deus: hoi nō aux: nō argētū: nō thesaur: nō terrā: nō celū: sed seipsum exhibet: vt nosipfos tollat z in seipsum quertat. **D** felicissimū cōuiuuiū. **D** māna celeste. **D** angeloz z beatoz cib⁹. **A**d hoc ipse: xpianos inuitat: dicēs. **V**enite amici sed pparati: virtutib⁹ ornati: discutite psciētias: abijcite opera tenebrarū: et ornate thalamū regis eterni: apite cordis z oris brachia. **E**cce scā dies pasce tota iocunda: tota festiua tota felix. **A**ccurrite xpiani: z in

scō altari illo die iesum glōsū filiū dei suscipite: amplectimini: osculemini: stringite: z semper secum estote.

Tertium misterium eucharistie: qd cōtemplā-
dun. occurrit: vocat vtilitas. **D**igne z sine conscientia peccati mortalis: suscipiētes sacratissimū corpus z preciosissimum sanguinē christi. duodeci fructus: seu duodecim vtilitates z bona psequētur quas collegi ex dictis. **D**oc. s. iij. parte. q. lxxix. **E**t dñi Alberti magni in cōpēdio sacre theologie in libro. vi. c. xv. **P**rimus fructus est grē collatio. **S**icut enim creatura p sua defectibilitate: suo principio semper indiget: vt semper sit in esse nature: sic idem principuz quod est deus: pro sua bonitate: influere nō cessat creature rationali vitam spirituales: vt bene sit in esse gratie: quam habere non potest: sine deo largitore. **P**er gratiaz enim dei effici tur aia sponsa christi: filia regis eterni. z templū spū sancti: bec dñs Albertus libro. v. c. i. **H**ac grām. hoc celeste donū. hūc ornatum spūalem: talem tāqz mirabilem fructū consequitur bō. cū suscipit corpus xpi. **D**ñ doc. s. in. iij. par. q. lxxix. art. i. dic. qz in hoc sacramēto cōtinet essentia

Feria. v. in cena dñi.

liter sp̄us. Qui sicut in mundū visibiliter veniēs. contulit mundo vitā gratie. s̄m illud Joā. i. **G**ratia et veritas p̄ iesum xp̄m facta est. Ita in hoīe sacramēta liter veniens. vitam gratie operatur. s̄m illud. Jo. vi. Qui māducat me et ipse viuet p̄pter me. **H**oc figuratum fuit in veteri lege. Numeri. xi. Cūq; descenderet nocte sup castra. ros descendebat parit̄ et māna. Quid māna significat nisi corpus xp̄i in altari consecratum? Quid vero ros. nisi gratia quā xp̄s digne cōicātibus ofert intelligit. **D**e eucharistia bona gr̄a interpretatur. **H**oc enim gratia quam hoc sacramentū cōfert. prius et immediate recipit̄ in aia. et ex aia redundat ad corpus dirigendo et oferuādo ipsa mēbra ad iuste viuēdū in hoc mūdo. et in futuro corpus nostrū sortietur incorruptionē et gloriam aie. **S**ecundus fructus huius sacri est intellectus illuminatio. In susceptione huius sacratissimi sacri in quo xp̄s sp̄ualr manducatur oculi mentales illuminantur. et eleuant̄ supra sensum et nālē cognitionē. Captiuas nāq; intellectus. firmiter et sine dubitatione aliqua. vt inquit ap̄ls. ij. Cor. x. Credens esse verū corpus xp̄i. qđ in hostia consecrata deuote suscipit. In cuius misteriu. p̄m̄t Re. xiiij. scriptū est. Qđ cū Jonatas mel gustasset. illuminati sunt oculi ei⁹ in signū qđ p̄ deuotum: gustum huius sacramēti. mētales oculi illumināt. **P**ropterea David dicebat. Illumina oculos meos. s̄. mentales. vt firmiter credē et simpliciter intelligere possim tm̄ misterium. **T**ertius fructus nūcupatur. peccatorū remissio. qz per hoc sacramentū pctā purgant̄. Sicut vult Doc. s̄. in. iij. par. q. vt. s̄. Et in. iij. sen. d. ix. et p̄ in decretis. de ofe. d. ij. c. Luz oē. r. c. Sp̄s. r. c. An̄ bñdictionē. vbi ait Ambrō. Qui māducauerit hoc corpus. fiet ei remissio peccatorū. **V**bi glo. Joan. theutonicus ordinis p̄dicatorū. qui. s̄. cōposuit sūmā ofessorū inquit. s̄. venialium vel etiā mortalium. **P**eccata enī venialia: lz nō demergāt aiam ad infernū: tm̄ sunt valde cauenda: qz minuūt charitatem: et deducūt aias ad purgatorij fornaces. **D**ñ̄ dicit. s̄. Doc. in quolibet. r. q. ix. ad. iij. Et in. iij. sen. d. xvij. arti. iij. q. iij. qđ potius debet quis mortem corporalē subire: qđ venialiter peccare. quia peccatū in quantum peccatum: nunq; est eligibile. Si enim esset eligibile nunq; esset peccatum: et sic non peccarem: si face

De eucharistia. Sermo. li.

rem. hec ille. Per hoc autem sacramentum quod est aie spirituale nutrimentum restaurat illud quod deperdit aia per peccatum veniale: quod in suscipiente charitas augeatur. **Dñ** Ambro. in libro de sacramentis. Iste panis quotidiana sumit in remedium quotidianae infirmitatis. Ad hoc facit textus dñi. d. ij. c. vtrū. r. c. Iterat. Tantis. n. seruo pot esse in suscipiente: tantaque deuotio: ut doc. s. dicit in. iij. di. xij. q. mens p susceptō nez sacramenti: in dño absorbetur: q ab oib⁹ venialibus expurgetur: ac pfectione figurat: solari deitati dulcissimi iesu xp̄i. S; audi alii: qz ne duz venialia: s; etiā peccata mortalia oblita: nō p negligētiā: s; facta diligēti ex aiatione: quoz memoria non hz: nec psciētia eum stimulat: p susceptōez sacratissimi corporis xp̄i cassant: r omnino remittunt. Sic determinat doc. si par. iij. vt. s. r i. iij. sen. d. ix. q. iij. ar. ij. r. q. xij. q. ii. ad primum. **Vnde** Aug. in quodā sermone dicit. **Dñ** corpus xp̄i manducata: viuificat mortuos: hec ille. **Et** refert. s. Doc. iij. di. ix. ar. iij. q. ii. i corpore mortuos. s. i pctō mortali: cui⁹ psciāz nō habent. **Dñ** sancta mater ecclesia i collecta q fit p viuis r mortuis i missa sic dicit. Purificet nos dñe

sacramēta que sumpsim⁹ r presta: vt hoc tuum sacramentum: nō: sit nobis reat⁹ ad penā: s; intercessio salutaris ad veniā: sit ablutio scelerū. sit fortitudo fragilium: sit ptra mundi pericula firmamētū: sit viuoz atqz mortuoz fidelium: remissio oium peccatoz. hec ille. **Animet** igit quilibet nostrū: r cum deuotiōe: cuz seruoze: cum spiritali gustu: ad tā altū: taz celeste: tam mirabile sacramentū: humiliter accedat: ipsumqz fideliter suscipiat: qz purgationuz peccatoz venialium insuper r mortaliuz vt dictum est idubitāter accipiet. **Quartus** fruct⁹ huius sanctissime cōmunionis ē spiritalis delectatio. **Delectatio**. n. surgit ex diuisione cōuenientis cū diuente: vt declarat **Philosophus**. primo. **Metaphisicorū**. viij. **Ethicorū**. r. ij. de aia. **Insumptōe** at sacratissimi agni imaculati. deuotamēs spūali ipsi diuigit. cū q dulcis fit āplexus. nō carnalis s; spiritalis. **Et** iō delectat. gaudet. iocūdat parit r reficit. i pinguitur r inebriatur. **Hac** dulcedine p̄gustata propheta clamat. dicens. **Quam** magna multitudo dulcedinis tue domine quā abscondisti timentibus te. **Nota** abscondisti. idest in hoc sacramento abscondite tribuisti.

Feria. v. in cena dñi.

Et Sap. xvi. scribit. Idanez de celo prestitisti illis: sine labore: oē delectamentū in se habentes: et ois saporis suauitatē. **O** quale zucharū. **O** qualis suauitas. **O** qualis dulcedo. **O** compositio mirabilis: vbi diuinitas: quā angeli tremūt vbi caro eadem: que pro te passa ēt continet: ps. lxx. Libauit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturauit eos. **P**er frumentuz intelligit corpus xp̄i: eductū de terra virginali. **A**d el accipitur p̄ suauissima diuinitate. **I**ō ps. xxxiiij. inuitabat di. **S**ustate et videte: quoniā suavis ē dñs: beat⁹ vir qui sperat i eo. **O** q̄ beata sunt labia. **O** q̄ felices sunt fauces. **O** q̄ beat⁹ ē gust⁹. lingua. palatū illoz: qui bñ et devote ad tā suauissimū atq; dulcissimū sacm̄ accedūt. **D**ñ Chriſo. sup Joan. dicit. **P**restat se nobis d̄siderātib⁹ et paipare et comedē et āplecti. **H** ille. ergo vt canonicoz. v. c. scribit. **C**omedite amici et bibite et inebriamini carissimi. **D**ñ p̄pheta ait. **I**usti epulent⁹ et exultēt i aspectu dei: et delectent⁹ in letitia. **Q**uī fruct⁹ ē inimicorū triūphatio. **I**nimici n̄ri capitales sunt tres. s. caro. mūd⁹ et de mōia. isti sp̄ conant⁹ nos p̄culcare et i baratrū inferni submerge re. **Q**uot bella. quot tribulatōes quot ipugnatiōes: die noctuz patimur. **T**estis ē ip̄a experientia. **P**ropterea **J**ob dicebat. vij. c. **A**dilitia ē vita hois sup terrā. i. batalia: seu ipugnatio. **S**ed quo scuto: qbus telis: quo gladio nos d̄fendemus ab h̄mōi inimicis. **R**ñdeo. p̄ sacram cōmunionē. **I**p̄a est armatura celestis: q̄ mūd⁹ p̄tēnit: diabolus p̄sternitur: et caro refrenat⁹. **D**ñ Apo. ephe. vi. c. **A**ccipite armaturā d̄i i. corp⁹ xp̄i in quo ē deitas ineffabilis: vt possitis resistē. **V**nde propheta in persona aie munite h̄mōi sacramēto p̄ tales aduersarios dicebat. **P**arasti in conspectu meo mēsa; aduersus eos q̄ tribulat⁹ me. **M**ic ē p̄ais quo triūphauit **S**edeō destruēs et debellās **A**d adia. i. demōes infernales cū oib⁹ suis exercitib⁹. i. mūdo et carne: q̄ sūt exercit⁹ diaboli: cū ad male viuētes nos impellūt: vt p̄ Judicū. vi. **V**ide hystoriā q̄ pulchra ē. **D**ñ Chriſo. **V**t leōes ignē spirātes ab altari recedimus: diabolo terribiles effecti. **C**orp⁹ igit⁹ xp̄i: ē illud quo vicim⁹: et de inimicis n̄ris triūpham⁹. **M**ec mix qdē. cum xp̄s ip̄e q̄ hostes istos gloriofissime triūphat i hostia d̄secrata p̄tēat⁹: et sumētes ip̄z velut capitaneus cūctas aie vires instruat bellum atq; victrices efficiet.

De eucharistia. Sermo. li.

Sextus fructus est Virtutū corroboratio seu fructificatio. Hoc namque celeste sacramentū virtutes oēs quae ab oppositis vicijs facile conturbantur et fluctuabant: roborat atque confirmat. Corroborat etenim fidem: ut firmiter et sine disceptatione credat. Subleuat spes: ut sola caelestia et aeterna desideret. Inflamat charitatem: ut veraciter deum super omnia diligat. Fortificat iustitiam: ut quilibet sensus subiiciat se rationi et parti intellectiue. Fortificat temperantiam ut sobrie capiat tantum necessaria vite. Corroborat prudentiam: ut bene consideret preteritū: praesens et futurū. Dat robur fortitudini. ut constans et indeficiens sit in obseruantia mandatorum dei: totū hominē interiorius et exteriorius dirigit et fortificat. Unde Dionysius. Eucharistia habet virtutē perfectiuā. ergo effectus eius est augmentū virtutis. per hoc. iij. Re. xix. c. vbi habetur quod Melias iussu angeli comedit panem subcinericium: et aquam bibit: quo comesto ita fortificatus et roboratus fuit quod ambulauit quadraginta diebus et quadraginta noctibus in fortitudine cibi illius usque ad mortem dei orieb. Unde ps. Panis corbois confirmat. i. corpus christi qui est panis in altari consecratus. Et Doc. s. in. iij. Effectus huius sa

cramenti est plenitudo gratiae: ut in oratione canonis: quotquot ex hac altaris participatione sumptis perimus omni benedictione caelesti et gratia repleamur. Ad plenitudinē gratiae per augmentum virtutū puenitur. hec ille. **S**eptimus fructus vocatur amoris excitatio: deuote et reuerenter suscipiens immaculatū agnū mirabiliter excitatur. Unde Bernardus. Disce christiane quantum diligere debeas christum: qui dedit nobis carnem suam in cibum: sanguinem in potum: animam in precium: aquam in lateris in lauacrum. hec ille. **O**ctauus fructus est fomitis mitigatio. ps. Super aquam refectiois educauit me: animam meam conuertit. Quia sicut aqua refrigerat: sic istud sanctissimum sacramentū digne sumptū: feruorem concupiscentiae et carnis pululationes et incētia libidinum refrenat et extinguit. **N**onus fructus est penarum satisfactio: ut inquit Doc. s. in. iij. sen. locis superius allegatis: per hoc sacramentū: peccatis remittuntur. Eucharistia namque duobus modis potest considerari. Primo modo ut est sacramentū. Et sic non satisfacit pro pena debita pro peccatis: quia non est institutum ad aliquid satisfaciendum: sed est institutum ad spiritali

Feria. v. in cena dñi.

rer vniendū hominem cuz chri-
 sto: et in ipsum totaliter trāsfor-
 mādū. sicut nutrimentū vnitur
 nutrito. Et ex inde dictū est au-
 gustini. Nec tu me mutabis in
 te: sicut cibum carnis tue: sed tu
 mutaberis in me. h. rps. Scdo
 modo eucharistia pot̄ cōsidera-
 ri vt est sacrificiū et oblatio di-
 gnissima: et sic hz propriā vim
 satisfactiuā. Inter omnia sa-
 crificia: hoc est summū et p̄stan-
 tissimū p̄ remissione tam culpe
 q̄ pene. De cuius excellētia scri-
 ptū est. de ase. di. ij. c. Nihil i sa-
 crificij maius esse pot̄: q̄ corp⁹
 et sanguis xp̄i. Nec vlla obla-
 tio hac potior est: s; oēs h̄ p̄cel-
 lit: q̄ pura cōscientia dño offeren-
 da ē: et pura mēte sumēda atq̄
 ab oib⁹ venerāda: sicut potior ē
 ceteris: ita poti⁹ excoli et venera-
 ri d; h̄ Alexander papa. p̄d; igit̄
 q̄ pp̄ susceptionē tāti sacramē-
 ti consequit̄ hō pene remissionē
 nō quidē totius sed fm̄ modū
 sue deuotionis et feruoris. In ta-
 li. n. satisfactione magis attendi-
 tur affectus: feruor et deuotio of-
 ferētis: q̄ quātitas oblationis:
 que est ifinita. Vnde Adar. xij.
 scribit̄ q̄ vidua que obtulit duo
 minuta plus oibus misit. p̄de-
 rato suo affectu. Vñ Doc. s. i. fe-
 sto corporis xp̄i sic ait. Offerit̄ i
 ecclesia pro viuis et mortuis vt

oibus profit: quod est pro salute
 oium institutū. hec ille. ¶ Deci-
 mus fructus est cōseruatio. Cō-
 seruat enim in homine digne
 suscipiente dona spiritualia: si-
 cut alimentum corporale hz vi-
 tas corporis conseruare: sic hoc
 sacramentum cum sit anime cū-
 bus. hz ipsam in gratiam cōso-
 lidare: que ipsius anime vita ē.
 Propterea datur sub similitu-
 dine cibi et potus. Ideo Jo. vi. c.
 ait. Nisi māducaueritis carne et
 filij hominis: et biberitis ei⁹ san-
 guinē non habebitis vitā in vo-
 bis. In misteriu huius cōserua-
 tionis scribit̄. Exo. xij. q̄ domus
 que erāt signate sanguine agnī
 vt dñs p̄ceperat cōseruate fue-
 rūt a plaga egyptiorum. Sic su-
 mētes agnū. i. xp̄m in sacra cōi-
 one cōseruatur ab oi aduersitate
 dū augent̄ et roborātur vtutes.
 ¶ Vndecimus fructus pseu-
 ratio dici pot̄. Si q̄s vult i via
 dei vsq; in finē pseuerare: deuo-
 te frequētet hāc sacratissimam
 cōionem: q; vt dñs ait Matt.
 x. c. Qui autem perseuerauerit
 vsq; in finem hic saluus erit.
 ¶ Duodecimus et vltimus fru-
 ctus tantī sacramēti est celestis
 regni glorificatio. Sicut glorio-
 sus filius dei iesus christus sua
 passione: vt iquit Doc. s. in. iij.
 sen. apuit nobis paradisi ianūā:

De eucharistia. Sermo. li.

et aditū vite eterne. Et illud Heb. ix. c. Noui testamētī mediator: ē vt morte intercedente: in redēptionem earum preuaricationū que erant sub priori testamēto remissionē accipiant: q̄ vocati sunt eterne hereditatis. Vñ et i forma huius sacramēti dicitur. Hic ē calix sanguinis mei noui et eterne testamenti. Ita idē filius dei patris: ac intemerate virginis gloriose: agnus purissimus omnibus digne eū i sacramēto altaris suscipiētib⁹: gloriā paradisi: et beatitudinē eternā certissime offert atq; donat. Hoc ipse oib⁹ pmittit Joan. vi. c. di. Qui māducat meā carne et bibit meū sāguinē: h̄ vitā eternā. Et ego resuscitabo eū i nouissimo die. Et iterū ibidem. Si q̄s māducauerit ex hoc p̄ce viuet i eternū. Vñ augu. sup Jo. vi. c. Cū cibo et potu id appetant homines: vt nō esuriāt neq; sitiāt. hoc veraciter non p̄stat: nisi ille cib⁹ et pot⁹: qui eos a quibus sumit: imortales et incorruptibiles facit: in societate sanctorum: vbi pax erit et vnitas perfecta. h̄ ille. Insuper et Bernard⁹ de fructibus et effectibus sacratissime cōmunionis: sic loquitur. Corpus christi ē egrotis medicina: peregrinationibus dieta: debiles cōfortat: valentes delectat: lāgore

sanat: sanitatē cōseruat. Per h̄ fit homo mansuetior ad correctionē: paciētior ad laborē: attentior ad amores: sagatior ad cautēlam: ad obediendum p̄optior ad gratiarum actionem deuotior. hec ille. Vt igitur hos suavissimos fructus: quos i hac tertia parte enumerāui digne et fructuose quilibet acquirat et possideat: probet et examinet suā cōscientiam. Et si in ea reperit ali quod peccatum mortale: vtputa cogitationis: locutionis: operationis: atq; omissionis. siue fuerit superbie: siue auaritie: luxurie. iracundie. odij. gule. inuidie. accidie. detractōis. murmurationis. iudicij temerarij. de oibus conterat. doleat: et peniteat. cōfiteatur: et satisfaciat. Probet i super seipsum et diligenter examinet si possidet res alienas inuito domino quomodocūq; p̄uenerint ad eū: per furtum: per rapinā. per fraudem. per vsurā et symoniam. Et si i huiusmodi inuenerit conscientiam suā aggrauatam: aperiat capsam: buras atq; man⁹: et vnicuiq; restituat quod sibi conuenit. deponat pompas. vanitates. vitam viciosā et scandalosā. Abrenūtiat diabolo et oib⁹ p̄p̄is eius. sicut in baptismo pmisit. Remittat iurias et offensas petar v̄ias

Feria. v. in cena dñi.

parentibus: amicis et inimicis si aliquem offendit: et humiliter ac reuerenter antequam illud sacratissimum corpus suscipiat: genua flectat in terra: capite discooperato: et collectis omnibus viribus corporis et anime: cum suspiriis: gemitibus et lachrymis dicat: hanc deuotissimam orationem: quam **Doc.** sanctus composuit in preparatione huius sacratissimi corporis et sanguinis christi ad cuius laudem officiumque tam alte: tanque excellens ordinauit: quod tota vniuersalis ecclesia frequentat et cantat: oratio talis est. **O**mnipotens et misericors deus. **E**cce accedo ad sacramentum corporis et sanguinis vniuersi filii tui domini nostri iesu christi. **A**ccedo inquam infirmus ad medicum vite: immundus ad fontem misericordie: cecus ad lumen claritatis eterne: egenus ad dominum celi et terre: nudus ad regem glorie. **R**ogo ergo immense maiestatis tue abundantiam: quatenus meam digneris sanare infirmitatem: illuminare cecitatem: ditare paupertatem: vestire nuditatem: ut ipsum panem angelorum: regem regum: et dominum dominantium: tanta valeas contemplari et suscipere oratione et amore: tanta fide: et puritate: tali proposito et humilitate: sicut expedit aie mee. **O**mnipotens deus da mihi sic suscipere corpus vniuersi filii tui: quod traxit de virgine **M**aria: ut corpori suo mystico merear incorporari: ac inter eius membra connumerari. **O** pater amatissime concede mihi dilectum filium tuum: quem nunc velatus suscipere propono: ut tandem reuelata facie contemplari merear: qui tecum et cum spiritu sancto viuit et regnat per infinita secula seculorum. **A**men. **Q**ua oratione dicta: accedat ad altare: et de manibus iesu christi suscipiat corpus christi: firmiter credens: et nullatenus dubitans in illa hostia consecrata esse deitatem: animam et corpus christi **Q**uo suscepto: inde semotus: ponat se in aliquo loco genua flexis et dicat illam deuotissimam orationem: quam similiter dictauit. **Doc. s.** Sit iesu dulcissime sacratissimum corpus tuum et sanguis dulcedo et suauitas anime mee: salus et sanctitas in omni temptatione: gaudium et pax in omni tribulatione: lumen et virtus in omni verbo et operatione: solatium et finalis tutela in morte. **A**men. **R**ogemus ergo dominum ut nos dignos ad sanctam communionem efficiat hic in presenti per gratiam: et in futuro per gloriam. **A**me.

De amara christi passione. Sermo. lii.

E Feria sexta in parasceue. De amara xpi passione. Sermo. lii.

Cristus factus est pro nobis obediens usque ad mortem. Mortem autem crucis. **Psalmus. iij.**

Ad exprimendum xpi dolorem. et eius amarā passionē. quā pro nobis hodie sustinuit. necesse est. **Pro** diuinum implorare auxilium a quo bona cuncta procedunt ut nobis penitentibus largiatur quod postulamus. **Deus.** quia non sumus sufficientes a nobis. quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est: ut ait apostolus: necesse est nobiscum habere aliquem adiutorem cuius patrocinio spiritus sancti gloria nobis condonetur. Et mente vagans: nescio cui pro oibus preces porrigam. **Non** quidem eterno patri: qui hodie non pepercit pro filio suo unico cum ipse dicat **Isa. liij.** Propter scelus populi mei percussus es. Si pro filio non subuenit: qui hodie auxilium petijt in cruce: multominus mihi et vobis. **Non** inuocabo angelos: qui hodie sunt in tristitia et dolore. **Domine. Ista. xxij.** Angeli pacis amare flebunt. a. tpe passionis xpi. **Non** ad aliquem apostolorum fugiam: quia **Petrus** et omnes alij discipuli: eo relicto in manibus iudeorum: tristes et perterriti: hinc inde dispersi sunt. **Non** ad catholicam et apostolicam ec-

clesiam. quia cum sit sponsa xpi: velut vidua: ob sui sponsi mortem: rota mesta et desolata lachrymatur et plorat. **Pro**pterea eius altaria sunt denudata: campanae non pulsantur: missa: nec principium nec finem habet. Et omnis leticia et gaudium versa sunt in tristitia et planctu. Sed si diceres: quare ad intemeratam matrem non vadimus: ad quam peregrini sumus. **Respondet.** Da qua fronte: qua facie possum ad ipsam accedere. **Mam** omnia verba salutationis. reuoluta sunt: ita ut non audeam os aperire. Et primo non dicam aue: quod idem est quod sine ve: quia hodie multis ve plena est. **Mec** gratia plena: quia amaritudine et dolore eius aius est repletus. **Mec** dominus tecum: quia non est secum: sed in manibus iudeorum. **Mec** benedicta tu in mulieribus: quia hodie super omnes mulieres videtur esse maledicta. **Mec** benedictus fructus ventris tui: quia a iudeis blasphematur et contemnitur. **Mec** ora pro nobis: quia hodie rogans filium: non est exaudita. Sed quomodo pro nobis exaudiet. **Quid** igitur faciam. Ad quem confugiam. **Mun**quam ois spes mea perijt. **Terre** non. Sed quia hodie contemtorum: crucem fuisse victoriosam in qua Christus pendit: in qua peccata nostra lauit in qua mundus redemit. **Ideo**

℟

Feria. vi. in parasceue.

Deuote ac reuerenter ipsam hu-
militer adorando dicamus. **O**
crux aue spes vnica: hoc passio-
nis tpe: auge pijs iusticiam: reis
qz dona veniam. **Amē.** De pas-
sione igitur xpi loquēs tria mi-
steria principaliter occurrūt cō-
templanda.

¶ Primum misterium voca-
tur necessitas.

¶ Secundum misterium voca-
tur dolorositas.

¶ Tertium misterium vocatur
amorositas.

¶ Primum misterium passionis
xpi vocat necessitas. Sacri the-
ologi hodie lachrymātes dolo-
rosas; xpi passionē: querūt: vtrū
fuerit necessarius xpm pati et in
cruce mori p salute generis hu-
mani? Huic dubio. **Rūdeo.** s; **sz**
doctrinā. **Doct. s. in. iij. pre. q. xl.**
vij. et s; m. ¶ h; m: put colligit ex
dictis eius in. v. et. xi. **Adetha. in**
ij. de gene. in. ij. ¶ h; y. et. vi. **Ethi**
co. Qd dupliciter est necessitas
s; necessitas coactionis: et necessi-
tas finis. **Necessitate coactionis**
nō fuit necessarium xpm pati: nec
ex pre dei: qui nō pōt ab aliquo
cogi: cū in se prātē habeat infini-
tā: et nullo mō limitatā: et infini-
tos modos habeat ad liberādū
genus humanū. **¶** Hoc declarat
Isaias pphax marissim⁹. c. lxx.
d. Ecce nō est abbreviata ma-

nus dñi vt saluare neqat. Nota.
Adanus dñi. i. potentia dñi:
Nec ex pre xpi. Cū dicat idem
Isa. liij. c. Oblat⁹ est: qz ipse vo-
lur. et Adat. xx. Luc. xviii. Adar.
x. Ecce ascēdū⁹ ierosolymā: et
filiua hois tradet⁹ principib⁹ sa-
cerdotū et scribis. Sz necessita-
te finis: fuit necessarium xpm pati
et in cruce mori: qz in cōsistorio
scitissime trinitatis eternalr fuit
diffinitū et preordinatū vt xpus
pateret et i cruce moreretur: ad
saluandū sibi credētes et obediē-
tes. Nec aut passio prenūciata
fuit in scripturis et pfigurata in
obseruantia veteris testamenti.

¶ Unde **Luc. xxiij. dixit xps. Fili⁹**
hois s; m qz diffinitum est vadit
qz. s. ab eterno ordinatū est vt in
cruce moriat. Et Joā. iij. Sicut
Adoyles exaltavit serpentes in
deserto ita exaltari oportet filiū
hois. Qd quidē de exaltatione
in cruce intelligitur vt declarat
Doct. s. vt supra. Et hoc ppter
quattuor rōnes quas collegi ex
dictis. s. Tho. in. iij. parte. et alio-
rum doctorum.

¶ Prima est virtutū exēplificatio.

¶ Secūda est peccati satisfactio.

¶ Tertia est diuinalis pmissio.

¶ Quarta ē viscerosa dilectio.

¶ Prima rō qre xps voluit mori
in cruce ē virtutis exēplificatio.

¶ Nam xps accepit oia que pri-

De amara christi passione. Sermo. lii.

nent ad vitā rectam ⁊ ad exem-
plū virtutis. Pertinet autē ad
vitā rectam: non timere ea que
non sunt timenda. Sunt. n. qui
dā hoies: qui quāvis nō time-
ant mortē: genus tñ ⁊ modum
mortis horrescunt. Et ideo vt
nobis exēplū daretur vt nullū
genus mōtis horremus: xps
voluit in cruce mori. qz hoc ge-
nere mortis nihil erat execrabi-
lius vel formidabilius: vel hor-
ribilius. Vnde Augu. in libro
lxxiij. q. Sapientia inquit dei:
hominē ad exēplum quo recte
viueremus suscepit. hec ille. Et
iterū Augustinus. Hoc modo
dñs mori voluit: vt hominē nec
ipsa mortis turpitudine a perfe-
ctiōe iustitie repellat. Et Sap.
ij. Adorte turpissima condemi-
nemus eum. Et Deut. xxi. Adā
ledictus a deo est qui pendet in
ligno. Vnde Lactātius. in. vij.
diuinax isti. inquit in fine. Pa-
ter. n. noster ac dñs qui ꝑdidit
firmavitqz celū qui solē cū cete-
ris sideribus illuxit: qui libratā
magnitudine sua terrā vallauit
montibus mari circūdedit: am-
nibusqz distinxit: ⁊ qcqd est in
hoc ope mundi ꝑflavit: ac ꝑfe-
cit e nihilo: ꝑspectis erroribus
hoium ducē misit: qui nobis iu-
stitie viam panderet. Hunc se-
quamur omnes: hūc audiam⁹

huic dūotissime pareamus: qm̄
solus vt ait Lucretius. veridi-
cis hoium purgavit pectora di-
ctis. Et sineꝫ statuit torpedinis
atqz timoris. Exposuitqz bonū
summum: quo tendimus om-
nes. Quid foret atqz viam mō
strauit limite paruo. Quo posse-
mus ad id recto contēdere cur-
su. Nec monstrauit tantum: sꝫ
etiam ꝑcessit: ne quis difficul-
tatis gratia iter virtutis horre-
ret. hec ille. ¶ Secunda rō qua-
re christus voluit in cruce mo-
ri dicitur peccati satisfactio. Cul-
pa. n. commissa ab Adam: fuit
infinita: qz contra infinitū bonū
idest deum. Offensa autem mē-
suratur secundū qualitatem per-
sonę offense. Vnde offendere
agricolam seu laboratorem pec-
catum est: sed maius peccatum
est offendere militeꝫ: maius co-
mitem: maius regem. ¶ ꝫ hoc
per ꝑhm in. v. Eubi. Pena in-
quit taxatur fm dignitatē eius
in quē fit iniuria. Et Deut. xxv.
ꝫꝑꝑo mēsurā peccati erit ⁊ pla-
garum modus. Extra de sen-
exco. c. Cum illorum. §. Nos
tamen in tex. ⁊ in glo. Insti-
tu. de iniurijs. §. Atrox. ff.
de re. mili. l. omne delictum
§. Qui manus. ff. de iniu-
rijs. l. Item apud. §. Ait ꝑre-
tor. Cum ergo deus sit infini-

Feria. vi. in parasceue

re dignitatis: infinite excellētie; ergo offensa cōmissa contra eū est infinita. Similiter et pena dicitur esse infinita. Sicut. n. offensa mēsuratur secundū qualitatem persone offēse: sic et pena mensuratur s̄m quantitātē culpe. Tunc sic. Offensa siue culpa infinita meretur penā infinitā. Sed infinitā penā non potuit creatura pura sustinere. penā dico satisfactoriā: q̄ adēnatoriā creatura sustinet penā infinitā extēsiue. s̄ non intensiue. ergo nulla creatura pura poterat satisfacere pro culpa cōtra deū cōmissa. Ideo fuit necesse: q̄ xp̄s morte sua satisfaceret. que satisfactio h̄z infinitatem: quādam pp̄ personā filij dei in qua unio diuine et humane n̄e facta est. Hinc est qd̄ dicit Is̄a. xxxv. c. Deus ipse veniet et saluabit nos. Mora ipse veniet quasi nō mittet angelū: nō archangelū: nō patriarchā: non pp̄betā: nec aliquē aliū: sed ipsemet veniet in persona filij dei: et saluabit nos pro peccatis satisfaciendo. totū pondus culpā nostrā sup̄ se portans vt nos alcuaret iuxta illd̄ Is̄a. liij. Vere lāgores nostros ipse tulit: et dolores n̄ros ipse portauit. Et ibidē. Propter scelus populi mei percussit euz. Datet igit̄. q̄ nō poterat aliter fieri satisfactio pro peccatis. nisi xp̄s penderet in cruce. et ibi penā solueret moriēdo. Huic rōni addo aliaz ad idē probādū. Regula. n. est legalis et canonica. q̄ peccatū nō dimittit nisi restituat̄ ablatū. Regula pct̄m. lib. vi. Et. xliij. q. vi. Si res. Mōdo ad p̄positum. Adā furatus est fructū de arbore sciētie boni et mali. dixit ergo deus. Mō dimittā peccatuz nisi restituatur mihi fructus. Mō potuit Adā nec alius homo illum fructum restituere: et dixit filius dei ad patrem. pater mi. Ego restituā fructū ablatū. Videamus quō. Respōdit p̄r. Et xp̄s: pater videbis. Intrauit ergo christus in vteruz virginis et factus est homo. Ecce fructus dulcissim⁹. de quo dicimus virgini. Et benedictus fructus v̄tris tui. Luc. primo. Deinde posuit se in crucē. Et tunc fructus iste pependit in cruce que d̄r arbor sciētie boni et mali. tum propter christū qui cognouit malū: tunc experimētali quādā cognitione. tum etiā rōne nostrī propter quos dicitur crux arbor sciētie boni. pp̄ter fideles. Vnde ecclesia cātat. Crux fidelis inter oēs arbor vna nobil. Itē arbor decora fulgida ornata regis purpura. Et ideo conueniens fuit q̄ christus ad satisfaciendū

De amara christi passione. Sermo. lii.

pro illo peccato: seipsum patere
tur ligno crucis affigi: quasi re-
stituens quod adam furatus erat
Sicut illud David i. ps. lxxviii. Cō-
fortati sunt qui persecuti sunt me
inimici mei iniuste: que nō ra-
pui: tūc exsoluebā. Et Augu. in
quodā sermone de passione in-
quit. Cōtēpsit adā pceptū: acci-
piēs ex arboze pomū. S; q̄cqd
adā pdidit xp̄s in cruce iuenit.
Tertia ratio quare xp̄s mo-
ri voluit i cruce est diuinalis p-
missio. Benignissim⁹ nāq; de⁹
sua diuina lege: pmisit peniten-
tiā facere p pctis humani gene-
ris: vt p; Gen. vi. c. Penitet
me iquit fecisse hoīem. Glo. i.
pniam agā p hoīe. Propterea
eterni p̄ris verbū q̄rens ouez q̄
perierat. Luc. xv. c. i. humanam
nām: quā i utero virginali repe-
rit: eāq; assumpsit: et iponēs in
humeros suos. xxxiiij. ānis cum
penis et dolorib⁹ maximis eam
deserēs crucem ascēdit quocās
amicos. s. p̄rem et sp̄m̄ctm̄ atq;
angelos oēs dicēs. Cōgratula-
mini mihi: q; inueni ouē quam
pdiderā. Nec est inq; ouis q̄ i
nemore huius mūdi pdita: et ab
ifernalib⁹ lupis dilaniata erat:
quā super hanc crucem baiulo
quā requirēs sanguinē fudi: vi-
tā exposui: et mortē sustineo: pe-
nitētiā egi: et preciū solui. Pro-

pterea Aug. in lib. contra gn̄s
hereses in p̄sona xp̄i loquēs ait
Cū esses inimicus p̄ri meo: re-
cōciliaui te per me. Cum inter
mōtes et siluas errares quesui
te: humeris meis portauī te pa-
tri meo reddidi te. Laborauī: su-
daui. caput meū spinis exposui.
manus meas clauis obieci: lan-
cea lat⁹ meū apuit: tot nō dicā
iniurijs: s; asperitatib⁹ lacerat⁹
fui. Sanguinē meū fudi. animā
meā posui vt iungerē te mihi
et tu diuideris a me: hec ille.
Quarta ratio q̄re xp̄s mori
voluit i cruce est viscerosa dile-
ctio. Volēs deus clemētissim⁹
humano generi amoz; suū in
summo et altissimo gradu osten-
dere: necessariū fuit ipsum icar-
nari: pati: et in cruce mori. vt in-
quit. s. Doc. i. iij. par. q. i. ar. ij. et. q.
xlvi. Dñ et saluator ait. Jo. xv.
Maiozē hac dilectionez nemo
h;: q̄ vt animam suā ponat q̄s
pro amicis suis. Hāc visce-
rosam caritatē beatus Anselmus
in suis meditationib⁹. sic descri-
bit di. Quo nate dei: quo tua
descēdit humilitas: Quo tua fla-
gellauit caritas: Quo processit
pietas: Quo excreuit benigni-
tas. Quo tu⁹ amor: attigit. Quo
puenit sp̄ssio. Ego iniq; egi:
tu pena afficeris. Ego facin⁹ ad-
misi: tu ultione plecteris. Ego:

De amara christi passione. Sermo. lii.

to deo ppinquiores sunt: quāto eo vicinius contemplant. Adat. xvij. Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui est in celis. Congratulamini mihi: quia inveni draginā quam perdideram per quod insinuat vebementissimū ad draginā amorem: cuius inuentionez estimat suum lucrum. Nec imensa charitas ipsuz vinxit et ligavit ut descenderet in munduz. Nec fuit aurea cathena: que ipsuz in utrum virginis introduxit. hec in cruce ipsum alligavit et fortissime tenuit. hec ad mortez traxit. hec ad infernum ut electos gloriosus et gratulabundus inde liberaret conduxit. Vnde Jere. xxxi. In caritate perpetua dilexisti te. Ideo attraxi te miserans. De hac summa dilectione fulgentius in sermone exclamās. ait. Adagnum mysterium dilectissimi fratres. Adagnuz diuine dilectionis indicium: homo deum detinens a deo discessit: deus hominem diligēs ad homines venit. Dilexit ipiuz ut faceret iustū. Dilexit infirmū ut faceret sanū. Dilexit peruersuz: ut faceret rectum. Dilexit mortuuz ut faceret viuum. hec ille.

Secundo pncipaliter circa dñi passionē detēplari debemus dolorosita

tez. Amara et dolorosa fuit tota vita xpi: sed permaxime in tpe passionis: q̄ nec scribi: nec enarrari quidē potest: tamen ut aliquo modo dolores: eiusq; penā sentire valeamus. quattuor principales dolores in hac. secunda parte adducentur.

¶ Primus est dolor separationis.

¶ Secundus est dolor captiōis.

¶ Tertius est dolor flagellatiōis.

¶ Quartus est dolor crucifixiōis.

¶ Primus nāq; dolor xpi fuit dolor separationis. Sic dolor fuit maximus et intensissimus. Ait. n. Augustinus: q̄ dolor fundatur in amore. Vbi ergo fuerit vebementissimus amor ppter p̄sentiam alicuius boni valde dilecti ppter absentiaz illius causat vebementissimus dolor. Propterea dicit Aristo. ij. Rhetoricorum. Quod separari ab amicis tristabile est: quia ut idem dicit ix. Ethicorum. Amicus consolatur presentia amici et locutione. Cum igitur christus pre ceteris filiis matrē dilexerit. Adagdalenam et ceteros apostolos adamauit: iuxta illud Joānis. xv. Ego dixi vos amicos et Joānis. xiii. Cum dilexisset suos in finem dilexit eos: sequitur q̄ ab his separari fuit summus et intensissimus dolor. Superuenit igitur dies mercurij. Et

Feria. vi. in parasceue.

Iesus cum sua dulcissima matre ac dilectissimis discipulis erat in bethania in domo marie. Mox vero ut pie contemplari possumus. mater de captione filii suscepta quiescere non valens. ad cameram filii accessit. Et credens eum dormire. noluit somnum interrumpere. sed mesta et gemens expectabat. Filius autem qui vigil erat et in amarissime passionis sue meditatione versabatur. presentiam matris sentiens eam dulciter alloquens ait. Consolare me mea. et noli perturbari ex hoc quod dico tibi. Jam venit tempus passionis mee. in quo oportet me pati. imo mori pro salute humani generis. Non ergo turberis. quoniam sic scriptum est. Quae tristis et afflicta fuit benedicta mater ex huiuscemodii verbis. Quibus auditis ipsa eleuat manus ad celum plorando. et inclinans eas amplectabatur filium suum. totam se ponens supra pectus eius. Ad cuius planctum surrexit maria magdalena et iuit ad eam. Cui virgo maria ait. Ecce soror mea filii meus nunc appuit os suum et dicit. quod in breui est moriturus. Quid ergo faciemus? Illa autem hoc audiens. tota commota simul cum beata virgine amarissime flebat. Ex quibus clamoribus. omnes de domo exercitati sunt. Currunt apostoli ad placatum. et ipsi plorantes videntes. et

rei seriem intelligentes in lacrymas et singultus uniuersi prae-punt. flectuntque omnes genua ante iesum et primo matri nil aliud dicendo nisi misere fili mi matri tue. fuisti alius pius. quam noli esse in me crudelis. Flectunt se: et omnes apostoli dicentes: fac bone magister quod dicit mater tua. et noli contristare nos. Similiter et maria magdalena ait. Adipere matri tue dulcissime iesu. et noli nos derelinquere. Stabat igitur christus satis compatiens matri suae et eleuauit eam et consolabatur blande prout poterat. Resumens mater spiritum et anhelitum. sic loquitur filio. Si cupis o fili dulcissime in aliquo me consolari. queso: ut unum istorum quatuor facias. vix autem fine tui morte et passionis redimas genus humanum. vel si penitus mori te oportet. sit sine dolore et afflictione. vel saltem me prius mori permittas. antequam veniat mors tua. vel ad vltimum sic redas stupefactam et insensibilem. ut in me nulla sit cognitio mortis tuae. Respondet filius matri cum reuerentia. Non decet primo. o mater mea me mortem non pati. cum omnes scripture hoc predixerint de me. Insuper nec secundo esset conueniens quod debeo ego in omnibus ossibus meis flagellari et dolere. Cum autem au

De amara christi passione. Sermo. lii.

disset mater a filio quod oportet
 ret ipse pati in omnibus ossibus suis: et
 flagella tot recipere: dum sederet
 ad latus eius lancea vulneravit
 cor eius: ceciditque super pectus:
 amorosus filij: et lachrymabiliter
 dicebat. En ista est consolatio
 quam das mihi filij mihi: Audite
 audite: quales consolationes:
 dixitque filius. Moli turbari: quia
 sic oportet fieri. Et adiunxit ter
 tium. Nec tibi decens esset con
 cedere: quia non seruarem debitum
 honorem matri mee: oporteret:
 etiam animam tuam collocari
 cum sanctis patribus veteris testa
 menti in limbo. Absit hoc a me:
 ut ita permittas ire animam ma
 tris mee: quinimo subito veniam
 tibi obuiam cum tota celesti cu
 ria: ut te collocet in paradiso ad
 dexteram meam: cum anima et
 corpore. Sed nec quartum conce
 dere conueniens est: quia tante di
 lectionis mater: non compate
 retur filio tempore sue passionis
 Sed confortet cor matris mee:
 quia te iuuabo: tecum ero: et dolor et
 tristitia quam sustinebis: conuer
 tetur tibi in magnam gaudium et
 letitiam: cum die dominico resur
 rerero victor gloriosus. Nec et si
 milia dulcia: filij cum matre et matrem
 cum filio loquebantur. Fecerunt autem
 principes sacerdotum ista die con
 silium deliberantes de morte christi.

Dicebant autem: non in die festo:
 ne forte tumultus fieret in populo
 Cogitans autem iudas: et dia
 boli instigatione: quia consilium fie
 ret: intras audacter: quia presump
 tuosus erat valde: dicit ad il
 los. Quid vultis mihi dare: et
 ego eum vobis tradam? At illi con
 stituerunt triginta argenteos. Et
 exinde querebant opportunita
 tem principes sacerdotum ut tra
 deret eis: sine turbis: non tamen
 in die festo. Judas dixit. Scitis
 parati: quia cito eum vobis tradam.
 Die autem iouis in mane: pete
 runt discipuli iesum dicentes.
 Vbi vis paremus tibi come
 dere pasca? Iesus autem dixit se
 cretariis suis: videlicet Petro: Jaco
 bo: et Joani. Ite in ciuitatem: ad
 quendam: et occurret vobis: ho
 mo: lagenam aque portans. Se
 quimini eum in domum in qua
 intrat: et dicite patri familias vo
 mus. Dicit tibi magister: tempus
 meum prope est: apud te facio pa
 sca cum discipulis meis. Et ipse
 ostendet vobis cenaculum ma
 gnum: et ibi parate. Fecerunt au
 tem discipuli: et iuenerunt sic pre
 dixerat illis: et parauerunt pasca.
 Et ecce ante horas vespertinas
 recedit de bethania cum discipu
 lis suis versus ierusalem. Signa
 ter domini. Magdalena: Martha
 et Lazarus: cum difficultate obtri

Feria. vi. in parasceue.

crimen edidi: tu torture subice-
ris. Ego supbiui: tu humiliaris.
Ego tumui: tu attenuaris. Ego
inobediens extiti: tu obediens:
inobediētie scelus luis. Ego gu-
le parui: tu iedia affligeris. De
illicita ꝓcupiscētia rapuit ad ar-
borē: te perfecta caritas traxit
ad crucē. Ego ꝓsumpsi vetituz:
tu subiisti aculeū. Ego delector
cibo: tu laboras patibulo. Ego
fruoꝝ delicijs: tu laniaris clavis
Ego pomi dulcedine: tu fellis
gustas amaritudine. Adibi ri-
dēs ꝓgaudet eua: tibi plorans
cōpatitur maria. hec ille. Qui
etiā intime ꝓ mirabilis dilectio-
nis effectus ipse xꝓs insinuat
sub parabola. Luc. xv. vbi scribi-
tur. Que mulier habens dra-
gmas decē: si ꝓdiderit dragmā
vnā: nonne accendit lucernā ꝓ
euerit domū ꝓ querit diligen-
ter donec iueniet eā. Et cū inue-
nerit ꝓuo:at amicas ꝓ vicinas
dicēs. Cōgratulamini mihi: ꝓ
inueni dragmā quā ꝓdiderā
hec ille. Humanata dei sapien-
tia mulieri cōparatur: ꝓpter
miserorum cōpassionem. ꝓro-
uer. ultimo. Adanum suā ape-
ruit inopi. Nec. x. dragmas ha-
buit cuz homines ꝓ angelos ad
imāginem suam creauit. Sed
dragmas vnā ꝓdedit cū ho-
mo ad similitudinem sui crea-

toris recessit. Dei autem sapien-
tia candelā ad cam querendā
accendit. cum in humana carne
apparuit. Grego. Ille lucernā
accendit qui testam humani ge-
neris: lumie sue diuinitatis im-
pleuit. hec ille. In candela nāqꝝ
tria sunt. s. cera: licinius: ꝓ ignis
per cerā intelligitur caro christi
preciosa: que sicut cera ad ꝓe-
sentiam ignis tota resoluitur ꝓ
liquefit: sic caro xꝓi in igne ꝓs-
sionis tota liquefacta est. ꝓs. xxi.
Factū est cor meum tanqꝝ ce-
ra liquefcens: per licinium albū
intelligitur anima christi ꝓrissi-
ma: i qua nulla fuit ꝓccati ma-
cula. ꝓe. ij. Qui ꝓccatū non fe-
cit: nec dolus inuētus est in ore
cius. ꝓer flāmam siue ignem
intelligitur amorosa ꝓ splendi-
dissima deitas. Deui. iij. Deus
noster ignis cōsumēs est. Nec
igitur cādela accēsa ꝓ ardens. i.
christus patiens domum euer-
tit. i. totum mundum. ꝓs. Illu-
xerunt coruscationes tue orbi
terre: cuius statū reduxit ad cul-
tum vnus dei ꝓ ad fidem cruci-
fixi. Et querit diligenter: ad mo-
dum feruentissimi amatoris ni-
hil omittens de ꝓtinentibus
ad humanam redemptionem.
Et cū inuenerit conuocat ami-
cas ꝓ vicinas. Amice ꝓ vicine
sunt supne potestates. que tan-

*Prover
b. viii.*

De amara christi passione. Sermo. lñ.

stā: et ita erit consolatio mea. **O** mater dolorosa anxiani: flere: lamentari eligis: pro tuo solatio. Et sic filius discedēs et compatiens matri: oculo filiali ipsam aspiciebat. Quis in tāto doloroso discessu nō ploret? Quis tam durus est ut lachrymas continere possit. **Ma christiāi.** Et vos non ploratis. Non mouemini ad compatiendum redemptori nostro: et sue mestissime matri? Non videtis eas lachrymātē? Non auditis eas vos prouocātem ad fletū? Flete igitur o christiani: plorate cum afflicta matre. **O filie.** **O puelle.** **O virgines** cur non fletis cum virgine gloriosa. Ipsa est virgo virginum plorans: et vos nō ploratis? **As** sociate virgines: o virgines plorantes atq; sibi compatientes. **Plorate** o matres q̄ filios genuistis: q; mater dei plorare nō cessat. **Plorate** o vidue. **Plorate** o iuvenes: o viri: o senes: o populi christiani plorate cum christo: plorate cū matre: plorate cū magdalena: plorate cum discipulis: plorent angeli: plorent celi: ploret ignis: ploret aer: ploret aqua: ploret terra: plorent planete: plorent animalia cuncta: q; creator omnium **Jesus** dulcissimus separat se a mestissima sua matre: et pergit ad **Jerusalem:**

ubi in breui ē moriturus. **Pro**pterea **Tre. i.** dicit de beata virgine. **Plorans** plorauit in nocte: et lachryme eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. **Secundus** dolor in passione christi ē dolor captionis. **Post** q̄ ei x̄ps a matre sua discessit: venit **Jerusalem:** et intrauit domū illius nobilis: q; in cenaculo ultimā p̄parauerat cenā. In introitu at: obuias sibi venit: ipse: vxor: et filij: genu flexo: benedictōes petētes: a x̄po gratias agētes: q; ad eorū domus: accedere dignat⁹ fuerat. **Desp̄** igitur factus: fecit **Jesus** cū discipulis solitā benedictionem. **Oculi** omnium in te sperant dñe et reliqua. **Sedentibus** vero cūctis: loq; cepit **Verba** maximi misterij: dicēs. **Desiderio** desiderari hoc pasca manducare vobiscū anteq; patiar. **Comedūt** agnum pascales festinanter. **Quo** comesto: surgit christ⁹ a cena: et precigit se lītēo et ponit aquā calidā in peluim: et venit ad petrum: ac genibus solo flexis: voluit ei lauare pedes. **Qui** cōtradicens ait. **Domine** tu lauas mihi pedes? **Absit.** **Nō** lauabis mihi pedes in eternum. **Dicit** ei **iesus.** **Si** non lauero te non habebis partē mecum. **Tunc** **Petrus.** **Do**

Feria. vi. in parascēue.

mine non tantus pedes meos: sed et manus et caput. Et sic humiliter omnium discipulorum pedes etiam traditoris sui lauit. **Q**uale et quod mirandum spectaculum: ipse deus totius mundi proditor. ipse totius universi rector. ipse beatorum spirituum omnipotentissimus rex et imperator usque adeo humiliatus est: ut genibus flexis: discipulorum pedes manibus propriis correctare: sordes et imunditias lauare et abstergere dignaretur. **Q**ue profundissima saluatoris humilitas: qua fatigatus et sudore repletus: pedes omnium abluere non dedignatus. Facta pedum lotione iterum in mensa resedit. Et accipiens panem consecrauit illum in corpus suum: et vinum in sanguinem. Sicque sanctissimum altaris sacramentum instituit et omnes: etiam iudaei: communicauit: prius tamen loti fuerant: antequam illud sacramentum susciperent ad inuendum: quod communicandi debet primo lauare pedes: terrenas. scilicet affectiones: ut ad sanctissimum altare digni accedere possint. Intrauit autem sathanas efficacius in iudaeum. Et ut citius quod animo ceperat expleret: et quae antecedenti die uiderat: principibus sacerdotum tradere: a societate discessit. Tunc christus sermonem fecit: in quo misteria multa discipulos docuit.

Aniuit eos iter mundi perstruas: et spiritum sanctum se missum promissit. Ibi praedixit de scandalo: quod passuri erant: et maxime quod petrus erat ipsorum negaturus ter: antequam gallus cantaret. **LUC. XXI.** Et surgens de cena: atque hymno dicto gratiarum actione peracta: et uocato paterfamilias. **RECEPISTI** me in domo tua: et ego suo tempore recipiam te in domo paradisi. Et sic benedicens eum et totam familiam: uale factus: exiit ciuitatem: et cum discipulis uenit in uillam que dicitur gethsenani: trans torrentem cedronem et intrauit in ortum: qui est ad pedem montis oliuarum: ipse et discipuli eius. Et ait illis. Sedete hic donec uadam illuc et orare. Et assumptus petrum iacobum et iohannem: cepitque pauere et tedere. et ait illis. **TRISTIS** est anima mea usque ad mortem. **MAR. XIII.** Nec tristitia sicut dicitur. **DOC. IJ. P. Q. XLVI. AR. VI.** Fuit dolor interior: qui causatur ex apprehensione alicuius nocui. Et anima christi sed vires interiores efficacissime apprehendit omnes causas tristic: inter quas est amissio corporalis vite: que naturaliter est horribilis. **DN. AR. IN. IJ. RHETO. AIT.** quod illi qui decapitant non timet: uidentes sibi necessitatem inierit: sed tristans. Cum igitur christus fuerit uerus homo ad hoc ostendendum: pauit ac tristatus est. **JERO. SUPER.**

De amara christi passione. Sermo. lii.

Adat. inquit. Dominus noster ut ve-
 ritatem probaret assumpti hominis:
 vere quidem tristatus est. hec il-
 le. Et. s. Doc. in. iij. sen. di. xv. ait
 quod tristitia vera fuit in christo. Nec
 ergo tristitia non fuit ex hoc quod
 sensualitas repugnaret rationi: quia
 illud in christo nunquam fuit: sed quia
 veras habebat carnem et humani-
 tatem. Cuius veritas in hoc ostē-
 dit quod naturaliter passionem et mo-
 tem exhorreret. Et ait. s. Doc. quod
 innocens: qui deus patitur: dolor au-
 getur ex innocentia: in quantum ap-
 prehendit nocumētum ei illatum ut
 magis indebitum. Albertus in. iij.
 sen. dicit quod tristitia que fuit in
 christo causata est ex naturali infir-
 mitate: que nullum peccatum est. Et
 fuit in ipso. put. passio: quia secundum
 Hilarium et Augustinum passio
 dei passio afficiens: et non. abducens
 rationem. Sic contēplandus est:
 quomodo illi apostoli maxime illi tres: vi-
 dentes christum tristari: et ipsi cepe-
 runt summo affici merore: et aio-
 deici quomodo christus amplexabatur: mo-
 do petrum tangens: modo Iohan-
 nem. modo Iacobum dicens. Deus
 fili. Tristis est anima usque ad
 mortem. Qui ut opinor flere cepe-
 runt nihil respondentes. Tunc chri-
 stus. Sustinete hic donec oras.
 Et progressus pusillum. i. quantum
 iactus est lapidis. posuit genua
 et oravit dicens. Pater si possibi-

le est transeat a me calix iste. Ad-
 tum sicut ego volo: sed sicut tu.
 Nec oratio saluatoris: ut ait. s.
 Doc. iij. pte. q. rxi. Conueniebat
 christo: secundum quod erat homo non secundum quod
 erat deus: cui non ducit orare:
 sed orari. Et eius oratio fuit secundum
 sensualitatem: cum oratio sit actus
 rationis et voluntatis: et eleuatio me-
 tis in deum: quod non conuenit sen-
 sualitatis: sed oratio christi fuit secundum
 sensualitatem. quia. s. oratio deo pri-
 mario proposita: quod erat in appetitu sen-
 sualitatis ipsi. Et secundum hoc christus
 oravit secundum sensualitatem inquan-
 tum. s. ratio eius exprimebat sensua-
 litatis affectum: tanquam sensuali-
 tatis aduocata: vel exprimendo
 effectum voluntatis simplicis: que
 considerat ut natura. Et hoc pro-
 pter tria. Primo ut ostenderet
 se veram humanam naturam sumpsis-
 se: cum omnibus naturalibus affectibus. Se-
 cundo ut ostenderet quod homini. id est
 secundum naturalem affectum velle: quod
 deus non vult. Tertio ut ostendat
 quod proprium affectum: deus homo diu-
 ne voluntati subicere. Unde Aug.
 in Enchi. ait. Sic christus hominem
 gerens ostendit priuam quaedam
 hominis voluntatem cum dicit: tran-
 seat a me calix iste. hec enim erat
 humana voluntas. Sed quia rectum
 vult esse hominem et ad deum diri-
 gi. subdit. Verumtamen non sicut
 ego volo: sed sicut tu vis: ac si di-

Feria. vi. in parasceue.

eat. Videte in me: quia potens sum: aliquid proprium velle. et si deus aliud velit. hec ille. Chrysostomus. et Origenes dicunt: quod hoc petijt quasi homo: naturali voluntate mortem recusans. Dicit insuper ut exemplum nobis daret ut iminentibus tribulationibus oramus: iuxta illud psalmi. Ad dominum cum tribularer clamaui. Dominus Augustinus super Iohannem inquit. Ita se patri exhibere voluit petitor: ut meminisset nostrum se esse doctorem. In christo fuit duplex voluntas una deitatis: qua omnia volens fecit. Iesaias. Oblatus est quia ipse voluit. Alia immanitatis et habet dicitur una rationis. Alia sensualitatis ut hic que naturaliter mortem horrebat: ad ostendendam veram humanitatem. Completa igitur oratione venit ad discipulos suos: et inuenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic. Non potuisti vna hora vigilare mecum. hec ille. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Itaque secundo abiit et oravit dicens. Mater mihi non potest calicem hic transire nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et venit iterum et inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis: itaque abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. haec Augustinus. Accede cor deuotum. Surgit christus se

mel. bis. ter. surgit ab oratione velut anxius: et quasi extra se factus. Cur bone iesu toties surgis. Cur inquietus videris. Respondit. Surgo toties quia non inuenio locum: ubi quiescat corpus meum. A crudelissima utique passione impello. Lucas autem inquit: quod appuit illi angelus de celo confortans eum. Sicut. n. seruus dominum suum prelium intrantes confortat. sic angelus christum confortabat. di. Dominus nihil fit vestre voluntati contrarium. Nam ita ordinatum est a patre: et a vobis: et a spiritu sancto. Jam magna letitia est in celo: quia per vestram passionem reparande sunt cathedre celi empyrei. Nam sancti patres in limbo expectant per vestram passionem liberari. Iam autem omnia hec christus sciret: tamen angelus quantum in se erat officium humanitatis christo exhibebat. Spectaculum mirabile: creatura creatoris confortat. Et subdit Lucas quod factus est in agonia. secundum. n. s. Doc. in prima sede. q. xli. arti. iiii. Agonia est timor mali extrinseci: cui resisti non potest per ipso provisionem. Hec agonia fuit in christo super partem sensitivam: non secundum rationem. iij. par. q. xvij. ar. vi. ad tertium. Totus ergo christus agitato totus attonitus: totus tremens considerans flagella. sputa. coronam spineam. clauos et reliqua supplicia proferen-

De amara christi passione. Sermo. lii.

da: factus est in agonia. Et pp magnā pugnaz et anxietatē carnis cecidit in terrā. Et factus ē sudor eius sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Nec mirz. **O**ia cni ossa eius sunt omota: et tremēdo cōquassabātur: adeo vt ex representatiōe sola: sanguineū sudorez emitteret. Considera o aia christiana: et oculo mentali respice redemptorem et spōsum tuū prostratū in terra iacētē: sanguine conspersum. Considera inquā quāta debuit fuisse ipsa passiōis experientia quāqz dolorosa: si tā vehemēs fuit ei⁹ imaginatō et rēpresentatio: qd ipz fecerit sanguine desudare. **N**oli dormire o aia mea quia xps non dormit: s; p salute tua vigilat: tristat: genib⁹ flexis orat. suspirat. gemit. agōizat et sudat. **O** aia xpi passiōis rēplatiua: excita teipaz surge. ppera. tuoqz sudario collige sanguinez et facie soluatoris tui i terra cadētē. Et euz surrexiss; ab oratiōe: tūc vēit ad discipulos suos et dicit illis. **D**ormite iam et reuescite. Ecce appropinqbit hora et filius hois tradet i man⁹ peccatoz. **A**dhuc illo loquēte: ecce iudas vnus de duodeci vēit: et cū eo turba multa cū gladijs et fustib⁹ et laternis missi a pncipib⁹ sacerdotuz et seniorib⁹ populi. **D**ederat at et iu-

das eis signuz dicens. **Q**uēcūqz osculat⁹ fuero: ipse ē: tenete eū et ducite caute. **E**t ligetis man⁹ ei⁹ retro. et ad collū. et ad mediū appōatis funē: vt nullaten⁹ possit fugē: qd si de maibus vestris euaderet: iaciatis post ipz sagittas et lāceas: vt saltē ipz seductore hēatis mortuū. **D**edit at eis signū: qz erat iter discipulos **J**acob⁹ frater dñi: q p oia erat ei similis. **C**ū xpo appropinquaret iudas ad xps ait. **A**ue rabi. **E**t amplexas osculat⁹ eū. **V**bi sic ait **F**ulgētī⁹. **O** iuda mercator pessime: sub osculi signo dominuz tuū tradis: osculuz venenosum. osculū omni dolo et amaritudine plenū quā occasionez habes dare aux. p plūbo: argētū p luto. **Q**uare miser pro tā vili precio summū bonū vendens pdidisti. **D**ū enī pecuniā lucrari voluisti vitā simul cum ipsa perdidisti. **C**ui xps humiliter faciē iclinauit: et pie loquit⁹ dicens. **A**micē ad qd venisti. **D**ulciter nāqz ac suauiter oquerbat⁹ de iuda dicens. **J**uda osculo filiū hois tradis. **V**bi sic dicit **M**ila. **O** im mēsa soluatoris clemētia: dū ēt a discipulo tradit⁹: ipz amicū appellat vt vēiā sui magni sceleris ipetret. **D**einde iesus aspiciēs iudeos sic p mūitos ait. **Q**uē qrit? **R**ūderūt ei. iesus nazarenū. dic

Feria. vi. in parasceue.

eat. Videte in me: quia potens sum: aliquid proprium velle. et si deus aliud velit. hec ille. Chrysostomus. et Origenes dicunt: quod hoc petijt quasi homo: naturali voluntate mortem recusans. Orauit insuper ut creplum nobis daret ut iminentibus tribulationibus oremus: iuxta illud psalmi. Ad dominum cum tribularer clamaui. Unde Augustinus super Iohannem. Inquit. Ita se patri exhibere voluit petitor: ut meminisset nostrum se esse doctorem. In christo fuit duplex voluntas una deitatis: qua omnia volens fecit. Isaia. liij. Oblatus est quia ipse voluit. Alia immanitatis et hoc dicit una rationis. Alia sensualitatis ut hic que naturaliter mortem horrebat: ad ostendendam veram humanitatem. Completa igitur oratione venit ad discipulos suos: et inuenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic. Non potuisti una hora vigilare mecum. hec ille. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Itaque secundo abiit et orauit dicens. Mater mihi: si non potest calix hic transire nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et venit iterum et inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis: itaque abiit et orauit tertio eundem sermonem dicens. h. Adat. Attende cor deuotum. Surgit christus se

mel. bis. ter. surgit ab oratione velut anxius: et quasi extra se factus. Cur bone iesu toties surgis. Cur inquietus videris. Respondit. Surgo toties quia non inuenio locum: ubi quiescat corpus meum. A crudelissima utique passione impello. Lucas autem inquit: quod appuit illi angelus de celo confortans eum. Sicut. n. seruus dominum suum prelium intrantes confortat. sic angelus christum confortabat. di. Domine nihil sit vestre voluntati contrarium. Nam ita ordinatum est a patre: et a vobis: et a spiritu sancto. Jam magna letitia est in celo: quia per vestram passionem reparande sunt cathedre celi empyrei. Jam sancti patres in limbo expectant per vestram passionem liberari: sed autem omnia hec christus sciret: tamen angelus quantum in se erat officium humanitatis christo exhibebat. Spectaculum mirabile: creatura creatoris confortat. Et subdit Lucas quod factus est in agonia. s. m. n. s. Doc. in prima secunde. q. xli. arti. iij. Agonia est timor mali extrinseci: cui resisti non potest propter improvisionem. Hec agonia fuit in christo sed parte sensitiva: non s. m. rone. iij. par. q. xvij. ar. vi. ad tertium. Totus ergo christus agitated totus attonitus: totus tremens considerans flagella. sputa. coronam spineam. clauos et reliqua supplicia proferen-

De amara christi passione. Sermo. lii.

da: factus est in agonia. Et pp magnā pugnaz et anxietatē carnis cecidit in terrā. Et factus ē sudor eius sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Nec mirz. **O**ia cni ossa eius sunt omota: et tremēdo cōquassabātur: adeo vt ex representatiōe sola: sanguineū sudorez emitteret. Considera o aia christiana: et oculo mentali respice redemptorem et spōsum tuū prostratū in terra iacētē: sanguine conspersum. Considera inquā quāta debuit fuisse ipsa passiōis experientia quāq; dolorosa: si tā vehemēs fuit ei? imaginatō et rēpresentatio: q; ipz fecerit sanguinē desudare. **M**oli dormire o aia mea quia xps non dormit: s; p salute tua vigilat: tristat: genib; flexis orat. suspirat. gemit. agōizat et sudat. **O** aia xpi passiōis rēplatiua: excita teipaz surge. ppera. suoq; sudario collige sanguinez ex facie soluatoris tui i terra cadētē. Et cum surrexiss; ab oratiōe: tūc vēit ad discipulos suos et dicit illis. **D**ormite iam et reqescite. **E**cce appropinqbit hora et filius hois tradet i man; peccatoz. **A**dhuc illo loquēte: ecce iudas vnus de duodeci vēit: et cū eo turba multa cū gladijs et fustib; et laternis missi a pncipib; sacerdotuz et seniorib; populi. **D**ederat at et iu-

das eis signuz dicens. **Q**uēcūq; osculat; fuero: ipse ē: tenete eū et ducite caute. **E**t ligetis man; ei; retro. et ad collū. et ad mediū appōatis funē: vt nullaten; possit fugē: q; si de māibus vestris euaderet: iaciatis post ipz sagittas et lāceas: vt saltē ipz seductore hēatis mortuū. **D**edit at eis signū: q; erat iter discipulos **J**acob; frater dñi: q; p oia erat ei similis. **C**ū xpo appropinquaret iudas ad xps ait. **A**ue rabi. **E**t amplexas osculat; eū. **V**bi sic ait **F**ulgēt; . **O** iuda mercator pessime: sub osculi signo dominuz tuū tradis: osculuz venenosum. osculū omni dolo et amaritudine plenū quā occasionez habes dare aux; p plūbo: argētū p luto. **Q**uare miser pro tā vili precio summū bonū vendens pdidisti. **D**ū enī pecuniā lucrari voluisti vitā simul cum ipsa perdidisti. **C**ui xps humiliter faciē iclinauit: et pie loquit dicens. **A**mice ad qd venisti. **D**ulciter nāq; ac suauiter oquerēbat de iuda dicens. **J**uda osculo filiū hois tradis. **V**bi sic dicit **M**ila. **O** imēsa soluatoris clemētia: dū ēt a discipulo tradit; ipz amicū appellat vt vēiā sui magni sceleris ipetret. **D**einde iesus aspiciēs iudeos sic pmutos ait. **Q**uē qrit; **R**ūderāt ei. iesus nazarenū. dic

Feria. vi. in parasceue.

eis. iesus. Ego sum. Stabat at̄ et iudas q̄ tradebat eū cū ipsis. ut ergo dixit eis Iesus. Ego sum: abierunt retro: suz: et ceciderunt in terrā. Vbi apparet q̄ christ⁹ spēte mortē ferebat. Virtute ei sua: eos cadere fecit. Vna vor odijs ferocē: armis terribilē: sine vllō telo percussit: repulit: stravit: virtute latēt̄ deicit̄. Quid iudicaturus faciet: qui iudicandus hoc fecit. Iterum ergo interrogavit. Quem queritis. At illi respōderunt Iesum nazarenuz. Rēdit Iesus. Dixi vobis q̄ ego sum. Si ergo me queritis finite hos abire: ut impleretur sermo quem dixit: q̄ quos dedisti mihi non perdidit ex eis quenquā. Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit seruuꝝ pontificis et abscidit auriculam eius dextraz. Erat autem nomē serui Malchus. Dixit ergo Iesus petro. Mitte gladiuꝝ tuuꝝ in vaginaꝝ Calicem quē dedit mihi pater: non vis ut bibam illuꝝ. An putas quia non possuꝝ rogare patrem meum: et ipse exhibebit mihi modo plusq̄ duodeciz legiones angelorum. Legio vero cōtinet sex milia sercētos seragita sex milites. Et ait eis iesus. Si nite vsq̄ huc. Et cū tetigiss̄ auriculā ei⁹ sanavit eā. In illa ho-

ra dixit Iesus turbis. Tāq̄ ad latronē existis: cū armis et fustibus oprehendē me. Quotidie apd̄ vos sedebaz i tēplo docēs: et nō me tenuistis. Cohors igit̄ et tribun⁹ et minister iudeoz cū iperu magno clamātes et irruētes: xp̄m cōprehēderūt. Seuebāt siquidem more luporum in agnum mansuetissimuz et paciētissimū: qui nō lamentabāt: nō cōtradicebat: sed oculis dep̄ssis et vultu humili p̄sistebat. At illi cathenas in collo posuerūt: manus a tergo strictissime ligauerunt. O q̄ grādis et nimis fuit xp̄i dolor. O q̄ grādis p̄ca. O q̄ maria afflictio. Caro enī ei⁹ erat p̄ciosa tenella et delicatissima: ideo i ligatōe cito tumescā atq̄ nigra effecta ē. Quidā aut̄ velut rabidissimi cāes: a barba pillos extrahē ceperūt. Quidā per capillos attractū in terrā p̄iecerūt. Quidā p̄teruissimo ore cōtumeliabant. Quidā deniq̄ pugnis: et ensū pomis: dorsum ei⁹ humeros et caput atrociter percutiebāt. O aia si illic affuisses p̄sus audiuisses armorū strepit⁹: turbaz cōmotōem clamores p̄fusus: rugit⁹ et isult⁹: vidisses Iesuz ab inimicis captū: a furibūdis detētū: a crudelissimis opressuz. Mōne doluisses. Mōne plorasses. Plora igit̄ nunc.

De amara christi passione. Sermo. lii.

anima mea: emitte lachrymas. ingemias singultus. percutite tibi percutus percutite manus. percutite caput. quia dominus iesus saluator et spiritus tuus tam crudelissime comprehensus vincetus et cathenatus est. Vidisses inquam rerum conditorum ab omnibus derelictum: consolatorum et defensorum non habentem: quia charissimi discipuli eo relicto: omnes perterriti fugerunt: secundum illud psalmus. Funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Et iterum. Considerabam ad dextram et videbam: et non erat qui cognosceret me. Perijt fuga a me: et non est qui regretat animam meam. Vbi ait Ambrosius. Quid fecistis ipsi iudei. hic est messias: qui in lege vestra promissus est. hic est qui infirmitates vestras curauit. hic est qui vitam veritatis vobis ostendit. Num quid capiendus et ligandus. profecto non. Sed vos sola invidia excecavit. Et Cassiodorus. O insania summa. O fatuitas ceca iudeorum. Que est causa: ut dominus celorum: terrarum conditor: sic in bone ste capitis. Sic in bone ste ligatis. Sic in bone ste ducitis. Sic in bone ste iudici presentatis. Sed pius: et tanquam agnus mansuetus: noluit se defendere. Verum pro omnibus voluit se morti tradere. Vincitum igitur introduxerunt christus in ierusa-

lem. Imagines autem que erant in porta ciuitatis se inclinauerunt quasi suum creatorem adorantes et ei compatientes. Sed mistri iudei hoc miraculum aspicientes incartationi deputauerunt. Ducunt igitur eum primum ad Annam: qui erat sacerdos Cayphe pontificis: qui propheticamente dixerat. Expedit unum horum mori pro populo. Joannes autem relicta syndone et nudus fugiens apud se dicebat. Deus me quod dicam matri. Nunciam audebo comparere coram ea. Et paulo post reassumpto spiritu: accessit ad domum virginis. Et cum ob timorem et dolorem atque lachrymarum abundantiam vocare aut clamare non posset pulsabat ad ostium. Mater autem que erat vigil audiens strepitum aperta fenestra respexit. Vidensque Joannem plorantem et gementem tota mesta facta inquit. Fili mi Joannes que noua sunt haec? Quid est de filio meo dilectissimo iesu? At ille lachrymas et suspiria ingeminans ait. Deus me domina: noua pessima sunt. Et intrans domum occurrens virgini et complectans eam eiulando vix dicere potuit. Scito filium tuum suavissimum magistrum meum a perfidissimis iudeis captum: et in ierusalem adductum. Ad hec verba afflictam matrem pro dolore et cordis angustia supra pectus Joannis cecidit.

AD

Feria. vi. in parasceue.

dit dicens. **O** fili mi quo ducunt eum? **E**t ubi sunt discipuli eius? **N**one sunt cum eo? **A**t iohannes lugubri voce respondit. **N**escio quo ducunt eum. **J**udas ipsus tradidit. **E**t volentes mistri discipulos comprehendere: omnes eo relicto fugerunt: traditus igitur et ligatus dimissus. **T**unc beata virgo **M**agdalena; aliasque sorores vocavit: plorando et conquerendo dicens. **E**n filius meus amantissimus et magister vester benignissimus captus est: et ad mortem deducitur. **Q**uid faciam. **A**d cuius auxilium confugiam? **Q**uem adiutorem inuocabimus. **H**eu heu nobis miseris. **T**unc magdalena semimortua lamentabatur. **O** quantum tunc luctus. **O** quanta lamenta. **O** quot lachryme fundebantur tota illa domus: gemebundis vocibus resonabat. **E**minus stridores audiebant. **V**irgo autem: sermonem modo in iudam traditorem dirigens. **C**ur o infidelissime iuda inquit filium meum pro tam vili pretio vendidisti. **A**d iudeos virgo alloquens dicebat. **O** ingratiissimi iudei: quod vobis mali fecit filius meus: ut tam crudeliter captum ligaretis. **A**d discipulos verba sua pervertens dicebat. **O** petre. **O** apostoli: ubi fides ubi amor: ubi seruos vestros. **A**d agistrum vestrum tam humanissimum et sanctissimum reliquistis. **O** iohannes si timore percussus usque modo aufugisti: nunc saltem sumptis animi viribus vade et quere diligentissime: quod agatur cum carissimo filio meo: et mihi cito renuncia. **A**lioquin viuere non valeo. **O** mi fili iesu. **O** iesu fili mi. **O** lumene oculorum meorum ubi es. **Q**uo tractaris. **Q**uid nunc sustines. **J**ohannes igitur mestissima matris dimissa versus iesum currit festinus. **E**t dum investigaret de christo intellexit ipse Anne fuisse presentatum. **T**ertio dolo in passione christi: est dolor flagellationis. **A**ssistens. **n.** anne: interrogatus fuit de discipulis: quare. **s.** congregasset totos discipulos et de doctrina quam predicabat. **N**unquid inquit sufficit doctrina **M**oysi et prophetarum? **X**pus autem nil de discipulis respodet: sed de doctrina: dicit. **E**go palam locutus sum mundo. **Q**uo audito: seruus quidam ibi assistens dedit alapam iesu dicit. **S**ic respondes pontifici. **E**t iesus humilis ac patientissimus: non recusauit alapam: non diuertit: non eius manum arefcere: aut decisam in terram cadere fecit. **S**ed pie respondens ait. **S**i male locutus sum: testimonium perhibe de malo. **S**in autem bene: cur me cedis. **H**ec alapa fuit christo ad maximum dolorum: quia in facie delicatissima fuit percussus. **E**rat ibi petrus qui a Joanne apostolo pontifici noto

De amra christi passione. Sermo. lii.

fuerat introductus: postquam a beata virgine redijt. Ambo videbāt ea que xp̄o. idigne fiebāt. Dictum autē est petro ab ostia ria ancilla. Tu ex illis es. Qui negauit. Anna igitur iudicauit xp̄m tanq̄m pomposuz: vanagloriosum ⁊ presumptuosum: ⁊ ad Cayphā misit: qui regebat illo anno. Sic erāt congregati pharisei: magistratus ⁊ seniores et pectātes xp̄m captū. Cogita hic anima deuota: q̄n̄ illuc redemptor tuus fuit itroduct⁹ ⁊ Cayphe presentatus: quot irrisiones quot contumelias: quot blasphemias contra eū protulerunt. Poterant dicere. Sic habemus te o proditor ⁊ seductor. Nō eua des anteq̄m penas tuorū scelerū luas. At cayphas sedēs pro tribunali dixit sibi. Ecce hic toruz sciliū. Dicas nunc nobis clare: si tu es filius dei. Jesus autē tacebat. Et iterū ait. Dicas nobis. Dicit Lucas q̄ xp̄s dixit eis. Si direro vobis nō creditis mihi neq̄z dimittetis. Et venerūt duo falsi testes. S; quia ipse erat innocens nō potuerūt eū cōuincere. Vidēs autē Cayphas q̄ nō loquebatur surrexit dicēs. Adiuro te p̄ nomē domini vt dicas nobis: si tu es filius dei b̄ndicti. Qui volēs honore deū. R̄ndit. di. Veruz est: q̄

ego sum filius dei. Tunc iudex scidit vestimenta sua di. Audi stis blasphemiam. Quid adhuc desideramus testes. ⁊ oēs cōdēnauerunt eum reum mortis. Tūc quidā sputa imūda expuerunt in faciem suam. Quidam vero expilabāt barbas. Quidaz capillos capitis extrahēbant. Quidā velauerunt factez eius. Quidā colaphis eum cederūt. Alij autē palmas in faciez eius dederunt dicētes. Prophetiza nobis. Quis est qui te percussit. Et sic tenuerūt eū per totā noctē. Sic cogita ⁊ meditare: q̄ crudelissima fuerit hec nox erga xp̄m saluatorē tuum: plena certe fuit anxietate: ⁊ tota penalis atq̄ amarissima in corpore eius fuit cōsumata. In qua fatigatus est modo ab vno: mō ab alio. O quantum in domo cayphe pro te sustinuit xp̄s. Cur nō ei compateris. Cur cum anxio: non anxiaris. Cur cum afflicto: non affligeris. Hec lugubris inspectio: vides hic suos: ministros: christū trahentes ⁊ in ipsum spuentes: aduersus eum cōclamātes: pectus ⁊ dorsuz ac faciē feriētes. O aia christiana vice duriciez tuam: vince saxeum pectus: vince ferreum cor. O feras fidem tuam vitam ⁊ omnes vires iesu saluatori: q̄ hac

Seria. vi. in parasceue

nocte talia et tanta pro te patit. Inter hec petrus ad vocem alterius: ancille: atque iterum ad verba cognati malchi. christum timore perterritus bis negavit. Jurans et anathematizans quod non novisset hominem. Et ecce gallus cantavit. Resperxit autem iesus petrum. Et recordatus petrus verbi iesu quod dixerat. postquam gallus cantet: ter me negabis. Exiit foras et fleuit amare. His factis: christus ad Pilatum fuit missus: quod nocte romanorum erat ibi presens. Et ne pluries repetere me opteat. pylatus ad herodem regem quod tunc ibi erat illum transmittit. Ad hoc multiplex passus est christus. Positus enim coram herode quod desiderabat eum videre non pro devotione: sed ut videret aliquid fieri ab eo. Interrogavit eum de multis dicens. Audiui quod tu scis facere de aqua vinum. Non coram me fac me. Et fecit portare aquam. Et christus nihil respondit. Itaque audiui quod tu scis ire supra mare. Item quod tu scis curare infirmos: christus vero non respondit sibi ad ullum verbum. Tunc herodes ipsum iudicavit stultum: quod noluit coram eo aliquid signum facere: ut eum liberaret. Et tanquam stultum fecit eum indui tunicam albam: et remisit ad pylatum. Sciens autem pylatus quod pro invidia tradidissent eum: conatus est liberare eum quattuor modis,

Primo per iustitiam: quod ad partem eum examinavit: christus vero rationabiliter de omnibus se excusavit. Iterum vero vxor pylati misit sibi nuntium dicens. Quid tibi iusto illi: hoc fecit: quod dyabolus sibi in somnis minatur est: nisi ipse daret mortem iesu. Nam dyabolus videns: tantam christi patientiam: et sanctorum patrum in limbo leticiam: suspicabatur de christo quod esset filius dei: et voluit mediante muliere suam passionem impedire et nostram redemptionem: quemadmodum mediante muliere procurauerat nostram damnationem. Et pylatus amore vxoris fuit magis inclinatus ad ipsum liberandum pro iustitia: tanquam innocentem iustum et bonum. Unde inquit. Nullam causam mortis inuenio in eo quod neque herodes inuenit. Iudei vero clamantes dixerunt. Nos legem habemus: quam vos iurastis nobis servare: et si legem dixerit mori. Videns autem pylatus quod isto modo non poterat eum liberare. voluit ipsum liberare secundo modo. scilicet per gratiam. Iudei enim obtinuerunt privilegium ab imperatore: ut in memoria liberationis egypti in pascha te liberaret unum vincitum: et quemcumque peteret obtinerent. Ideo dixit eis pylatus. Quem vultis de duobus dimitti? Dimittam vobis regem iudeorum an barabam seditiosum et homicidam?

De amara christi passione. Sermo. lii.

Principes vero persuaserunt populo ut ptererent barabam: xpm vero perderent. Tertio conatus est liberare eum per verecundiam. Dum. n. clamarēt crucifigam: ait pylatus. Regem vestrum crucifigam: Responderunt iudei. Non habemus regem nisi Cesarem. Si hunc dimittis non es amicus Cesaris. Quarto conatus est liberare xpm: per passionem. Maliter. n. dum aliquis ex invidia alterum persequitur si viderit ipsum fieri calamitosum et miserum ei compatitur: nisi sit dyabolo oino deditus. Ut igitur pylatus invidios iudeos ad passionem provocaret: vocavit xpm. Video invidiam et maliciam istorum. Et cum non possis te liberare per iustitiam: neque per gratiam: neque per verecundiam necesse est: ut pacie ter sufferas quia eris flagellatus et spinis coronatus. Tunc milites perfidi fecerunt iesum xpm agnum mansuetissimum expoliari nudum: et ligaverunt eum manibus retro ad columnam et crudeliter flagellaverunt. Non tamen xps lamentabatur: nec clamabat: nullaque vox ab eo audiebatur. Sed tenera caro eius sic se retraherebat: gyrans se ad unam partem: nunc ad aliam. Erant autem duo verberantes eum. Cum autem unus percutiebat. xps ad aliam partem se vertebat humiliter: et su-

bito alter percutiebat et christus similiter se retraherebat. Et dum sic sepe fecisset: et pro labore ac debilitate se vertere amplius non posset: sterit imotus: beatam illam faciem suam ad terram inclinans et tacens tremebat tamen: et anhelitum carnemque illam purissimam retraherebat pro angustia et intolerabili dolore. Quot flagella: quot percussiones: quot vulnera: ibi fuerunt christo illata: et impressa. Sicut. n. beato Bernardo revelatum: salvatorem ad columnas sex milia sexcentas et sexaginta sex percussuras recepisse: adeo ut totus esset sanguinolentus. Isa. i. A planta pedis usque ad verticem non erat in eo sanitas. Et Isa. l. Corpus meum dedi percutientibus: et genas meas velentibus faciem meam non auerti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dum autem sic attritus a columna fuisset remotus: nec pedibus stare posset: dolori addentes coronam de spinis posuerunt in capite eius: et arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum illudebant di. Ave rex iudeorum et expuentes in eum: acceperunt harundinem et percutiebant caput eius. Unde Bernardus. Caput angelicis spiritibus tremendum densitate spinarum pungitur. facies pulchra pro filijs ho-

Feria. vi. in parasceue.

minuz deturpatur: oculi lucido
res sole caligantur. Et idē. Os
capitis perforauit spina vsqz ad
cerebrū peruenit. hec ille. Sur-
rerit autē virgo maria audito
qz filius su⁹ captus erat: ⁊ ibat
cū magdalena: ⁊ alijs sorozib⁹
icessanter plorādo p ciuitatez. ⁊
lamētabilit flendo: dicebat. Quis
vidisset filiū meū. Porta-
bat autēz maria magdalena lu-
men per ciuitatem. qz nox erat
obscura. Et cū trāsirent extin-
ctū est lumen. Intuentes autēz
quandā domum. ⁊ videntes lu-
mē ⁊ audiētes magistrū labo-
rantē in lignis. percusserūt osti-
um. petentes lumē. Qui appe-
ruit eis. Intrās vero magdale-
na ⁊ p̄siderans virginez esse fa-
tigatas; ex immēso dolore ⁊ fle-
tu. ⁊ ex itinere. vocans virginez
gloriosam vt se aliquo modo pau-
saret. qz locus erat honestus. ac-
quirit ⁊ intravit. ⁊ posuerunt se
ad sedēdū. Contēplans igit vir-
go gloriosa. ⁊ alie sorozes opus
magistri. ⁊ videntes id qd facie-
bat. apparebat eis quod faceret
cruces. Tūc virgo sollicita respi-
cit magdalenā dicēs. Quid est
h filia ⁊ soroz mea? Ad magdale-
na autē similia reuoluēs in ani-
mo que in virgine reuoluebant
non dedit responsum virgini.
Sed ait magistro. Quid hoc ē

bone magister? Cui ille ait. Iste
sunt tres cruces pro tribus ma-
lefactoribus. Cui magdalena.
Qui sunt isti malefactores. Re-
spondit magister. Sunt duo la-
trones: ⁊ vnus qui vocat̄ iesus:
qui fecit multa signa ⁊ mirabi-
lia: sed iudei volūt illū crucifige-
re. Hoc cū audisset mater ele-
uat plāctum magnū dicēs. Fili-
mi: fili mi. Similiter ⁊ omnes
plorabāt plāctu magno. Inter
has autē cruces erat vna maior
⁊ altior alijs. Interrogatus ma-
gister cui⁹ esset illa: r̄ndit: qz erat
iesu xp̄i. Tūc mater amplectit̄
hāc crucē: ⁊ osculat̄: ⁊ lachrymis
rigabat. Et p̄sternens se sup il-
lā dicebat. Anteqz crucifigat̄ fi-
lius meus in te: crucifige prius
matrē. Et sic stabat expāsis ma-
nibus sup crucē ⁊ flebat fortiter
Sed qz mater dñi nolebat rece-
dere a cruce: ⁊ magister vole-
bat laborare: emisit eas foras.
Quāqz tristis ⁊ dolorosa fuit illa
eiectio. Vadēs igit mater ⁊ cū
sorozibus per ciuitatē discurref
querebāt dilectū filiū: cui obuiā-
tes mulieres multe ad tm̄ fletū
excitate p̄patiebant̄. Virgo di-
cebat illud Can. iij. Per noctē
q̄siui quē diligit aia mea. Que
siui illū ⁊ nō iueni. Inuenerunt
me vigiles q custodiūt ciuitatē.
Nū quē diligit aia mea vidist̄.

De amara christi passione. Sermo. lii.

Cōsidera hic o xpiane virginez
mestā z lachrymosā cū mātello
capiti supposito circūcūtē z eu
lantē querētē filiū. Et cū inter
rogaret: q̄lis est dilectus tuus o
pulcherrima muliez. R̄ndebat
voce qua poiāt illd̄ Can. v. Di
lectus me⁹ cādīdus z rubicūd⁹
elect⁹ ex millib⁹. Et ille dixerit.
O pauprīma z misērima dñā
Ille certe est filius tu⁹: qui nūc
detinet̄ in domo pylati quē iu
dei morti tradē nitūtur. Venit
igīt virgo ad domū pylati ma
ne: vbi xps flagellabat: z audie
bant magnū clamorem iudeoz
sup ipm. Alius eū percutiebat:
alius blasphemāt: z ali⁹ clama
bat. Tūc virgo gloriosa percutie
bat ostiū clamando: sed debilis
vox non audiebat̄ pre rumore.
Sepe aut̄ semimortua. cadebat
z debilis surgebat. Alie aut̄ so
rores z multe psone: quib⁹ chri
stus miracula fecerat simili lu
gebāt. Sed qz nō dormiebāt il
la nocte p̄ tristitia: ceperunt ali
qualiter dormire ante ostium.
Virgo aut̄ nō potuit dormire:
sed semper fleuit. Postq̄ ergo
patiētissim⁹ z benignissimus ie
sus flagellatus fuit z coronat⁹
atqz colaphis cesus: tātisqz iu
rijs z blasphemij affect⁹: iussit
pylat⁹ vt sic vulnerat⁹ z sangui
nolent⁹ iudeis oñderet̄. Quib⁹

ipse ait. Ecce hō. At illi iuidia z
obstinatissima malicia pseuerā
tes clamauerūt. Crucifige: alio
quin nō es amic⁹ Cesaris. Tūc
miser pylat⁹ timēs dignitatē z
iperiū amittē: lotis manib⁹ sen
tentiā tulit vt crucifigere. Et sic
p̄z. terti⁹ dolor xpi. Quart⁹ at
qz amarissim⁹ dolor passionis
xpi est dolor crucifixiōis. B̄iā
di z maximi fuerūt dolores p̄
cedētes. sed h̄ vltim⁹ ceteros ex
cellit. Mā vltimū terribiliū est
mors. Iuuenis figdē erat xpus
z in florida etate cōstitut⁹: q̄ sine
vlla humoz disproportionē: sine
aliq̄ corpis ifirmitate z defectu
nō pp̄ ppria pctā: qz nō cōmi
sit: s̄z p̄pter alioz scelera: mortē
acerbissimāz passur⁹ erat. Hoc
loco ad te o p̄r eterne suspiciēs
z admirās iterrogo: quo p̄git fi
lius tuus in cuius sapientia oia
creasti oia disposuisti. Ala mor
te. O spūsanctē: quo p̄git iste
filius: cuius tu es amor z nex⁹
anectens vtrūqz. Ala morte. O
natura angelica: o sc̄tissimū an
geli: o archangeli: o ceteri beatif
simi spiritus: quo p̄git crea
tor vester: qui vos in tanta pul
chritudine creauit. Ala morte.
O celi: o elementa: quo p̄git
vester conditor z redēptor. Ala
morte. O dolēs maria: quo dul
cissimus filius tu⁹ tunc p̄git:

Feria. vi. in parasceue.

Ala morte. **O** Magdalena: o apli: quo pgit vester humanissimus magister? Ala morte. Ala morte. Ala morte. Tūc Pilat⁹ dictavit sniaz ptra iesuz vt crucifigeret. Adistri vero accipientes iesuz: manib⁹ strictis ligatus posuerunt funē ad collū eius vt latroni: et crucem magnam que erat pparata sup spatulas eius. S; qz tota nocte fuerat passio-natus: propter debilitatē portare nō poterat. Angariauerūt quēdam boiem cirenēsem venientēz de villa noie Symonē patrē Alexandri et Ruffi: et imposuerunt illi crucē vt illam portaret post iesuz. Tunc pmo pcedebāt turbe: clāgentes ad iusticiā. Deinde signiferi portantes signa et verilla: postea equestres et pedestres armati. Deinde iesus inclinato capite ad terram: ligatus et totus cruentat⁹: tanq̄ malfactor ducebatur et trahatur: cum magno ipetu et vitupio ad mortem. Virgo autez vidit et sentit tot strepitus et armatos. intellexit filium suum diffinitive morti esse condemnatum. Tūc tota anxia afflicta et tremens. lachrymosos oculos leuauit. vt semel saltem anteq̄ moreret dilectissimū filiū suū videret. Exijt ergo prim⁹ latro: in humeris crucē baiulans. Et tūc ait virgo. **O**

ioānes est ne hic fili⁹ me⁹. Cui ait. Non est iste. Et paulopost. Ecce iesus in medio latronum submisso capite: quasi agn⁹ mansuetus: totus ligatus cruentat⁹ et lividus ducebatur: et nō erat in eo similitudo filij virginis. Et ideo virgo nō cognoscebat euz. Cui magdalena ait. Ipse ē gloriosa mater: qui sic immutatus est. Tunc virgo in lachrymis resoluta: manus et pectus suū percutiens dicebat. **O** fili mi: quo abiit decore tuus: et pulcherrimū vultus tui serenitas. Vbi ē formositas corporis tui? Deu beu Immittebat se igit in turbā: vt tangeret filiū suū: sed vn⁹ expellebat: et alius in eam ipingebat. Vt aut aliquo modo confortaret: eleuat xps faciem et oculo filiali respicit matrē. Magdalena aut et alie sorores retraherent eam a turba. Alie aut mulieres videntes eam plangebāt simul cū ea. Quib⁹ christus ait. Filie ierusalem nolite flere super me: sed super vos ipsas flete: et super filios vestros. Quoniā ecce veniet dies in quibus. dicent: beate steriles et vteres que nō genuerūt. et vbera que non lactauerūt. Tūc incipient dicere montibus. cadite sup nos. et colles operite nos: qz si in viridi ligno h faciunt: in arido quid fiet? Tūc venit iesus

De amara christi passione. Sermo. llii.

cum ista processione armorum ad locum caluarie: ad locum eternally electum. Et ponunt crucez christi magnam in terram. Deinde ministri solvunt christum cum impetu et iniurijs: et spoliant eum nudum. Non autem faciabant illi canes iudei: videre illusiones: iniurias atque opprobria que fiebant in christum sed adhuc maiora desiderabant. Sic renouatus est dolor christi in tota illius purissima carne. Nam vestis adheferat pelliculi et vulneribus que quasi exsiccata erant: propter labores et calorem itineris. Tunc impetuose vestem extraxerunt: et christus se totum reuertit. Et ecce sanguis iterum fluere cepit: post omnes autem veniebat mater huius passionati filii. Et quia fessa erat et semimortua: sepe cadebat. Non poterat etiam ambulare: sed magdalena et alie sorores: per brachia eam deducebant. Que videns filium denudatum: altius plorans dicebat. O fili mi: ubi sunt vestes quas tibi feci proprijs manibus? Quis fuit ausus te expoliare: deum creatorem mundi? O mansuetudo et patientia infinita: cur tantum abscondis tuam deitatem? O fili mi: tu tot pro alijs miracula fecisti: cur modo pro te ipso nunc miracula non facis? Stabat autem iesus inter illos canes: quasi agnus mansuetus. Non

rogabat aliquem: non lamentabatur nec conquerebatur. Et tunc ceperunt iesus: et posuerunt eum supinum in ligno crucis. Et accipientes brachium dextrum et clavam magnum et longum cum metallo ferreo perforabant manum eius. Sed quia clavus non habebat acumen: frangebatur ossa et nervi. O quantum dolor fuit in christo in affixione clavorum: quia ossa frangebantur. Lente fuit intolerabilis. Affixa autem dextera manu: ligant brachium sinistrum cum fune: quia manus non attingebat ad foramen. Nam attracti nervi: cum multa fractione ossium et nervorum erant et sic cum summo dolore affixerunt sinistram. Exibat autem sanguis de manibus eius ac si essent duo rivoli. Veniunt post hoc ad pedes: et vident eos valde retractos: funibus fortiter trahunt ut attingant foramen: et cum longiore clavo: affigunt pedes suppositos et ibi fuit duplicatus dolor. Cum autem audiuit virgo maria percussiones fieri ad ferrum: plangens misit se in turbam: ut posset attingere ad filium. Et cum non posset ultra progredi clamavit. O gens misera. O iudei crudeles: quid vobis fecit filius meus: quia sic eum crudeliter flagellatis et crucifigitis? Parcatis peccati sibi et mihi nam

Feria. vi. in parasceue.

tri misere. Et si sibi nō parcitis nec mihi: saltē mecum filio meo ponite in cruce. **D**iudei nunquā reddi pro bono malū. **D**adūt ergo ad elevādū crucem: aliqui ad brachia: aliq ad pedes. **S**anguis autē christi totam illaz terrā irrigabat ex magna abundātia. **E**levat ergo illud vexillum crucis. illud p̄ciosuz signū: quo xp̄s erat affixus: totus cruentatus et sanguinolētus. **T**ūc dolosa mater cecidit strāgosiata i terrā. perdiditq; anhelitū et sensum. **E**t ita iacet mater dei stupefacta. **E**t filiter **M**agdalenā discerpēs seipsaz et alie sorores. **I**n tali elevatiōe q̄s dubitat. q̄ a seculo nūq̄ fuit auditus tantus dolor et talis plāctus. petebat exaltatus in cruce oī populo. quia arbor alta erat. ut totaz terram aspiceret. qui pro omnib; gentibus moriebat. **D**eū aīa quantum fuit iste dolor. totū illd p̄ciosuz corpus iter latrones pendeat. tribus clavis sustentatū. **L**aput locū nō habebat. ubi quiesceret. sed mō huc. modo illuc. depressuz vertebat se. **Q**ue lingua etiā angelica hoc loco posset cruciatus. supplicia: et tormēta referre. que redēptor tuus in cruce sustinuit. **O** christiani cōpatimini saluatori nostro. qui p̄pter vos. et tot et tāta p̄pessus ē.

propterea **A**ugustinus inquit. **E**xpalmas. qui est vera palma victorie. **S**pinis coronatur qui spinas peccatorū venit fringere. qui soluit cōpeditos. disciplina cedit. saluus vulneratur. vitamozit. occiditur ad tēpus vita a morte. ut ip̄perpetuū occidatur a vita mors. hec ille. **E**t **A**ugustinus in sermone. iiii. ad heremitas. **E**levate capita v̄ra et aspici te vulnera saluatoris nr̄i in ligno p̄dētis. penā moriētis. precium redimētis. cicatrices resurgētis. **Q**uid aliud videre poterimus nisi caput inclinatus ad osculandū. cor apertū ad diligēdum: brachia extēsa ad ampleandū. totū corpus expositū ad redimēdū. **H**ic q̄ta sint cogitate q̄ doletis. h̄ in statera cordis appendite ut totus vobis figat in corde. q̄ p̄ vobis totus fuit affixus i cruce. hec ille. **E**t **L**eo papa in sermone de passione. **C**ōsidera o xp̄iane filiū virginis illitū spuitis. lividū plagis. clavis confixuz. **A**tende rectorem celi stantem in cruce. pallidum morte. carne deformē. **N**e p̄trāseas dñm angeloz factū obpropriū hoīuz. virū dolorū et scientē infirmitates viruz percussum a deo et humiliatū. virū quasi leprosum et oībus p̄ nobis expositū detrimētis. h̄ ille. **E**t dimissis multis pa-

De amara christi passione. Sermo. lii.

bet finis scde partis principalis.

Tertio principaliter passionis domini nostri iesu christi contemplari debemus amozositatez. Adira z prozsus inaudita res iesus flagellis attritus: z clavis confixus. dirisqz cruciatibus ad mortem propinquus. summa e ineffabilis amoris septē signa. veluti septem charitatis flammaz mundo ostendit z exhibuit. Ardebat corpus tormentis adustum. ardebat cor eius maiori flagrans amore: z lingua dilectū alloquitur. Septez ergo fuerunt verba amoris ignita. q̄ ne duz petras sciderēt. aut velū tēpli: s; hoium durissima corda emollirēt sciderēt: z languida penitē redderent. **P**rima flāma amoris: z pmū amozosuz Vbū: qd̄ ptulit dñs iesus i trono crucis fuit. **P**ater ignosce illis qz nesciūt qd̄ faciūt. **C**ur bōe iesu de finu p̄ris descēdisti in vtez virgis m̄ris. **C**erte ex nimia charitate. **C**ur iter homines bitasti: ad n̄ras miseras venisti. **C**erte pp̄ charitatē. **C**ur tot z tāta flagella subisti z crucē ascēdisti. **C**erte pp̄ nimiam caritatē. **H**ec z alia m̄tra fecisti. **A**derrito ḡ dicis. **P**ater ignosce ill. **C**ōsidera diligent̄ h̄ o xp̄iāe z aiad uerte bōitatē z clemētiam xp̄i tui. **I**n corde. n. suo nuullū rāchozē

z crucifixoze suos p̄cepit. **S**z amozositati sue: h̄ nō sufficit: qn̄ suppliciter p̄rem suū exoret: z la chrymas fūdat: vt veniā ipetret obstinatis. **E**t ad h̄ prudenti allegat dicēs: qz nesciūt qd̄ faciunt. **H**oc Vbū tāte pietatis z efficacie i aurib⁹ audiētū fuit: vt r̄fert. **D**igo de prato: q̄ **F**ero. dicat fere quicqz milia hoium h̄ audito ad xp̄z fuisse p̄uersa. vñ **B**er. in sm̄oe de passiōe ingt. **V**olat irreuocabile Vbū tuū dñe: nec reuerret̄ ad te vacuuz: s; faciet illd̄ ad qd̄ misisti. **V**id̄ nūc opa domi: q̄ posuit p̄digia sup̄ terrā: flagellis cesus: sp̄inis coronat⁹: clavis cōfixus: affixus patibulo: oprobrijs saturatus: omnium tñ imemor doloruz ait. **I**gnosce illis. **h**ec ille. **A**udiens hec mater cum dolore dicit. **O** fili mi: fili mi: non potes abscondē tuā benignitatē. **Q**uare ergo nō mibi pcis fili mi. **A**lijs sp̄ fuisti pius: tu mibi fact⁹ es crudelis: p̄cc fili mi: p̄ccē matri tuē: que ē i tāta afflictōe. **F**ac mibi hanc grām: vt merear te tāgē fili mi: z i cruce tecuz moriar. **T**unc vertit se ad iudeos dicens. **O** iudei non auditis filium meuz patrē orantē vt vobis parcat: z vos non pctis sibi. **S**ecunda flāma amoris que est sm̄ amozosuz Vbū: fuit. **H**odie meuz cris in para

Feria. vi. in parasceue.

diso. **O** bone Iesu pie clemens
 & misericors: oras venias p pec
 catorib⁹: nūc aut peccatori largi
 ris paradisu. Quis audiuit vnq̄
 tale: aut q̄s audiuit vnq̄ verbū
 huic simile. Latro scro vēit: clō
 gat⁹ extiterat a via veritatis in
 miserijs culpe vixerat misera
 bilit: s; i eo semp effulsi radius
 largitatis diuine: sōs sup ip̄s ef
 fundit. Audiuit nāq; tria hodie
 q̄si dicat. **N**olo differre. Licet
 eniz circa vndecimā horam ve
 neris: non tamē differā salutez
 tuaz. **A**decuz eris. **I**usti nāq; &
 sancti trāsierunt ad limbū: sed
 illud nolo in te fieri: imo mecuz
 eris in paradiso. **N**ō vbi positi⁹
 fuit Adā & Eua: non vbi trāsla
 tus est Elias & Enoch. s; i para
 diso delitiaruz dei. in quo semp
 videas dcum facie ad faciem. &
 nūq̄ foras egrediaris. **F**acebat
 mater dolorosa prona i terra si
 ne sensu: post aliquātulu; tēpus
 audiēs a filio: hodie mecū eris i
 paradiso: resumēs spiritū: eleua
 ta est a sorozib⁹. **E**t cleuās ocu
 los dicebat ad filiu; **O** fili mi:
 nō vides me derelictā ab oib⁹.
Nōne perdo omnia bōa dū te
 perdo. **E**t quare fili mi nō dicis
 matrī tue: hodie mecū eris i pa
 radiso. **S**; saltē dic mibi aliqd
 verbuz. **C**ur fili mi sic effect⁹ es
 crudelis. **Q**uare mibi nō loque
 ris. **T**ertia flāma amoris: & q̄
 est tertiu amorosum verbū: fuit.
Adulier. **E**cce filius tuus. **I**ntu
 ens enī iesus matrē dulcissimā
 oculo filiali: de qua plus afflige
 bat: q̄ de pprijs penis: ait. **A**du
 lier: ecce filius tuus. **A**tq; subiū
 xit. **E**cce mater tua: sic alloquēs
 Joānez. **O** noua progenies. **O**
 stupēda generatio. **F**iliuz nō cō
 cepit & peperit filiu; perfecte eta
 tis: virgo parturit: integritatē nō
 minuit: dolores nō sensit: tamē
 animaz vulnerauit plusq̄ gladi
 us. **A**dulier ecce filius tu⁹ inqt.
O bone iesu q̄s dubitat te dili
 gere matrē tuā: cuius curā sem
 per habuisti. **C**uz autē in te an
 xiaretur spūs tuus dixisti ei. **E**c
 ce filius tu⁹. **S**; tu Iesu: nunqd
 nō es filius suus: imo: s; ad tps
 recedis pp salutē electoz. **E**t vt
 iteri filiū virgo hēat ad solatiuz
 & ad remediū doloris sui: **J**oan
 nē i filiū relinqs. **E**leuās igitur
 maī caput suum: respexit filiū lo
 quētes sibi & ait. **O** fili mi: noua
 ē h mutatio. **M**onne ista ē ma
 ter tua que te lactauit. **C**ur ḡ vo
 cas me mulierē & nō m̄ez. **M**ā
 tu dixisti. **H**onora patrē tuuz &
 matrē tuaz: q̄re sic facis fili mi.
Lerte virgo glōsa: nō te vocat
 matrez: qz tps ē vt recedat a te.
Mō te vocat m̄ez: qz dolore ni
 mio d̄ficeres. **T**ūc accepit eā di

De amara christi passione. Sermo. lii.

scipulus in suā. O felix Joānes
 q̄ dci matres in tuā p̄ testm̄ xp̄i
 habere meruisti. **Q**uarta flā-
 ma amoris q̄ fuit q̄rtū verbum
 amorosum. Jā pius et dulcis ie-
 sus: totū fere sanguinem effude-
 rat: adeo ut spūs vitales penit⁹
 deficerēt: et sic siccabat interior
 Dñi clamans ait. Sitio. O res
 mirāda ille sitit i cruce q̄ ē fons
 semp̄ scaturiēs. Sitit ille q̄ fon-
 tes erūpere: q̄ flumina fluere: ro-
 rē et pluuiā cadere: mare circuit
 facit: q̄ vinū et reliquos liquores
 educit. Sitit ille q̄ p̄durit aquā
 de petra durissima: et dedit po-
 tū filiis israel i deserto. Sitit il-
 le q̄ iebriat sc̄ōs suos ab vber-
 tate dom⁹ sue: et torrētē volupta-
 tis potat eos. Sitit ad quē sitiē-
 tes venire desiderāt. S; bone
 iesu qd̄ vltari⁹ sitis. **U**bi Ber.
 ait. Sitio inqt: nō doleo. O dñe
 qd̄ sitis. fidē v̄raz: salutē v̄straz
 gaudiū v̄rm: plus aiaz v̄rarum
 cruciat⁹: q̄ corpis mei cruciat⁹
 me t; . Et si nō mei: saltē v̄ri mi-
 seremini. h̄ ille. Et iteruz Ber.
 Ascēdit xp̄s ut videret: fortiter
 clamavit: ut audiret. clamori la-
 chrymas imiscuit ut hō p̄pate-
 ret. Audiēs at̄ m̄r̄ filiū sitiētē re-
 sperit i circuitu clamās ad soci-
 as. O sorores mee: vbi poterim-
 us habere aquā. Fili⁹ me⁹ to-
 r̄ exficcat⁹ p̄burit: o nō respici-
 tis vos: q; tor⁹ sanguis ei⁹ effu-
 sus ē. Et ait ad iudeos: O cru-
 deles iudei nō hētis pietatē. Da-
 te date modicuz aq̄ filio meo.
 Mōne dedit ip̄e vobis aquaz.
 Quare q̄ nō sibi reddit⁹. Et ait
 ad filiū. O factor celi et terre: q̄
 oīa creasti. Ecce tor⁹ mūd⁹ ne-
 gat guttā aq̄. O fili mi nō pos-
 sum i morte tua dare tibi aquā.
 Alie m̄res dū p̄dūt filios suos
 saltē subueniūt eis vsq; ad mor-
 tē. Ego vero ifelix nō possuz tā-
 ger̄ filiū meū: nec ei sbuenir̄. O
 fili mi darē tibi sanguinē s; nō
 possū. O fili mi qd̄ faciā. O crux
 flecte ramos: ut saltē d̄ meis la-
 chrymis possis dulcissimo filio
 meo aliqd̄ r̄frigeriū p̄stare. **D**as
 q̄ positū erat aceto plenū et felle
 mixtū: illi at̄ spōgiā aceto plenā
 ysopo circūponētes obtulerūt.
 ori ei⁹. **Q**uita flāma amoris
 q̄ fuit q̄ntū v̄bū amorosuz. **D**e-
 us me⁹ de⁹ me⁹: ut qd̄ dereliquisti
 me posit⁹ redēptor iter passiois
 sue cruciat⁹: et iā lassus neq; q̄si
 respicere valēs: afflictos oculos
 versus celū elevās iquit. **D**eus
 me⁹ deus meus: ut qd̄ dereliquisti
 me. **D**erelictū se clamat. i. et
 positū angustiis et tribulationi-
 b⁹ fm̄ humanā nām. **D**erelict⁹
 ē fuit xp̄s sic vitis: cuius sepes
 destructa ē: et p; i cursib⁹ bestia-
 rū. sic christus derelictus fuit a

Feria. vi. in parasceue.

pre quo ad auxiliū corpale: vt capi possit a bestijs. i. a iudeis. Sic nauis cui⁹ arbor aut velū dum fragit de facili s̄mergit. sic xp̄s amisso auxilio p̄ris submersus ē fluctib⁹ tribulationū z mortē i currit. Sic arbor cui⁹ radix abscidit cadit i terrā: sic xp̄s dum p̄uat auxilio p̄ris cadit i mortē z i mōumēto ponit. Tūc m̄r au diēs filiū dicētē se derelictum a p̄re. di. O fili mi. O fili mi derelict⁹ es a p̄re z discipul. tñ ego n̄ te dereliquā. S; qd̄ mibi z tibi p̄dest fili mi. qz p̄uata suz potētia: fragit ac debil̄ suz. volo te iu uare s; nō possu; p̄mitte fili mi p̄mitte m̄rez tuā te iuuar: qm̄ h̄ ē m̄r tua. O p̄r adiuua filiū tuū derelictū ab oib⁹. O fili mi: en doloꝝ deficio: qz te adiuuare nō possu;. ¶ Sexta flāma amoris q̄ fuit sextū amorosuz verbū fuit. Cōsumatū est: grādis z imēsus amor corp⁹ illd̄ amorosi iesu cōsumauerat. Cū igit̄ tenebre sup̄ vniuersaz terrā sc̄tē eēnt: a sexta hora vsqz ad horā nonā: gustata fellis amaritudie: p̄ quā z lingua passa ē: tūc pia z lamētabili voce: cūctis stupētib⁹ dixit. Cōsumatū ē. Quid cōsumatū ē. Tri qz passio xp̄i. Jā nihil r̄stat agē dū: nullū ē mēbz corp̄is: z n̄ la ps: q̄ tormētū nō senserit. Cōsumat⁹ ē sāguis: cōsumatū ē corp⁹

ita vt oīa eius ossa apparerēt: z numerari poterāt. ps. rri. Sode rūt man⁹ meas z pedes meos z dinumerauerūt oīa ossa mea. Jā cōsumatū ē sac̄m passiōis. cōsumata ē scriptura: q̄ p̄nūciauerat h̄ oīa de me: q̄ sustinco. Cōsumatū ē op⁹ p̄fectū. i. redēptio humani generis. Hoc significatū ē. Gen. i. Cōpleuit de us die. vi. opus suuz qd̄ fecerat. Op⁹. n. dei ē humanū gen⁹: qd̄ cōpletū ē z cōsumatū die. vi. i. feria. vi. p̄ passionē xp̄i. Jā. n. pas sionē erat ip̄fectū: dū dyabolus trahēt ad libū sc̄tās aias. Ho die Xo cōsumatū ē z cōpletū: qz hodie bt̄e erūt. Audiēs at̄ Xgo gliosa filiū dicētē: cōsumatū est. ait. O fili mi cōsumata ē p̄sona tua. Certe cōsumata ē z mea. O fili mi video te cōsumari z d̄ficē. Heu heu me succurrite: qz filiū mori video. nec ip̄z saltē tāgere possu;. O fili mi: fac vt tm̄ te pos sim osculari: antequā moriaris alit̄ ego deficiā p̄re doloꝝ. Jā. n. tua cōsumatio z mea v̄it. ¶ Septia z vltia flāma amoris q̄ fuit septimū amorosuz v̄bum fuit. Idr̄ i man⁹ tuas cōmēdo sp̄m meū. d̄ficiētib⁹ iā virib⁹ z anbe litu: amorosus xp̄s: p̄rez einum clamās alloq̄. Idr̄ i man⁹ tuas cōmēdo sp̄m meū. Adorēs igit̄ p̄ri commendat sp̄m: qm̄ caro

De amara christi passione. Sermo. lii.

tradita erat in manus peccatorum. Commendat autē spūz p̄ri: sicut granuz frumenti: cuius paleam sufficiēter excusserāt iudei: quasi dicat. Tempus ē pater: vt accipias fructū tuuz: quē maturauit tribulatio. Accipe spirituz meuz: sicut acceptat hospes vel miles: cuius domus fracta ē. sic fractus paries carnis: in q̄ non valēs amplius habitare: nisi per te reparēt. Audiēs filiū suū dolorosa mater: sic clamātē ait. Fili mi nūquid possum tibi aliquid facere. Dic mihi bōe fili: et ego faciaꝫ qđ vis. Conforta matrē tuā in aliquo verbo. Mā semper mihi fuisti obediēs: nūc vō quare nō obedis matri tue. Dixisti fili mi. In manus tuas cōmēdo spūz meū. Mā video te mori et cōmendare spūz p̄ri. Et ego deficio: et ideo cōmēdo tibi spūz meū. Fac mihi hāc gratiā fili mi. Da mihi locū in cruce: et moriamur simul. Et dicamus ambo pariter. Pater in manus tuas cōmēdamus spūs nostros. Fac fili mi: q̄ paup̄cula suꝫ: obedias et audias vocē m̄ris tue dicētis. In manus tuas cōmēdo spiritū meū. Fac fili mi vt tecuz moriar. Hoc autē dicens: filius inclinato capite emisit spirituz. Inclinato capite. s. versus matrē: q̄si diceret. Pater mea con-

fortare et vale: q̄ ad aliuz proficiscoꝝ mūdū. Statimqꝫ illa gloriosa sempqꝫ felix anima corpore derelicto: super crucis patibuluz ad iustificandos sanctos patres libuz descēdit. O virgo diua. O virgo benedicta: iam annulos depone: iaz virgo nigro te vestimento indue: iam sacruz caput obscuro velo cōtege. Vidua siquidem remansisti. Vidua facta es: tali filio tātoqꝫ spōso priuata. Pater igitur i morte filij semimortua remanens supina cecidit et irremediabiliter fleuit. Dicebat siquidem o fili mi: vita omnium hominum et angelorum: quomodo extinctus: et in te vitalis spiritus nō remāsit. O magne et admirabilis deus: tota machina mūdi: et totus mūdus de te facit lamētū i hac tua passione. Nam mater tua ex abundantia lachrymaruz exsiccata est: et prona iacet in terra semimortua: et sorores eius infatigabiliter plorāt. Venerabilis Magdalena tota afflictā ē: capillos capitis sui eradicat et picit. Insuper et angeli cognouerunt: et amare fleuerunt: omnis turba virorum ac mulierum cognouerunt ac fleuerunt. Centurio et milites cognouerunt et fleuerunt: quia percutientes pectora sua reuertebantur. Sol fle-

Feria. vi. in pasceue.

uit: et famantur; fecit: quia obscuratus est: et tenebrosus factus. terra fleuit et lamentur; fecit quia tremuit. templum doluit. et fleuit: quia velum eius scissum est a summo usque deorsum. Sara fleuerunt: et lamentur; fecerunt: quia scissa sunt. Monumenta fleuerunt et admirabatur: quia aperta sunt. Hoc ait. Bernardus. Ad hoc celum expavit: tota machina mundialis et fere in antiquum chaos reducta sunt vniuersa. vñ Ipsi videtes eclipsim solis contra nam fieri dixerunt. Aut deus nature patitur: et elementa sibi opatiuntur: aut ordo nature peruertitur: aut elementa mentiuntur. vñ Iero. sup Adat. Omnis creatura compassatur christo morienti. Sol obscuratur: terra mouetur: petre scinditur: velum templi diuiditur sepulchra aperiuntur: mortui resurgunt. Solus miser homo non compassatur: pro quo solus christus moritur. hec ille. Tu inquam solus miser et infelix durus: lapideus et ferreus peccator: non commoueris: non compungaris: non lachrymaris: sed rigidus et crudelissimus persistis. O si videres quam ipse et inhumanissime tractatus est saluator tuus: quando in cruce spiritus emisit: utique cor tuum frangeretur: et oculi lachrymas compassionis educerent: genua adorarent: manus peccatorum

percuterent: lingua veniam et misericordiam clamaret. O igitur christiane vide christum tuum. Vide conditorem tuum. Vide filium marie. Vide sponsum tuum. Vide vitam et totam spem tuam. Sic habes crucifixum: et eleues eum populo ostendens et dulciter clamans. Ecce caput inclinatum ad te osculandum o peccator. Ecce brachia extensa ad te amplectendum. Ecce pedes conclauatos ad te expectandum. Ecce totum corpus sanguine perfusum ad te abluendum. Et quia eum toties offendistis corde: ore: et opere: percutite pectora vestra: et lachrymabili voce dicite. Ad ea culpa. Ad ea culpa. Ad ea culpa. Et ut christus vobis liberaliter et plenissime indulgeat et vox proximis et inimicis indulgete: parcite: et remittite. Veniam iuicem rogate: amplectimini: osculamini: quia christus vobis parcens et remittens: hodie pro nobis mortuus est. Nam humiliavit se usque ad mortem. Ad ortem autem crucis. Interi disponite mentes ad Iesum: deuotissime in sacramento suscipiendum: et in die pasce ad illum resurgentem gaudio se contemplandum. Quo festinoque die: leui sumptu pradio: vos omnes letos et iocundos humili vestitos habitu expecto pariter et inuito. Amen.

De triūphātī iesu xpī resurrectionē. Sermo. liii.

Dñica resurrectionis. De triumphanti iesu chūsti resurrectione. Sermo. liii.

Ec dies quam fecit dñs exultem⁹ ⁊ letemur in ea. **Ps.** cxvij. Illuxit nobis felicissimus atq; optatissimus resurrectionis dies: quo saluator noster de morte triumphās: victor gloriosus ab inferis ascēdit: quo in corruptibile ⁊ imortale corpus assumpsit. quo leticia noua: totū terrarū orbē affecit. **H**ic nimix est ille dies quez pphc p̄cinere: quē sancti patres videre: tanto tpe cupierūt. **H**odie nāq; spoliatur infern⁹: ⁊ hi q̄ tāto tpe uinculis tartarcis mācipati fuerūt xpō resurgēte pariter liberant. **H**odie inq; vniuersuz terrarū orbē: lux emicās illustrauit. **H**odie demū in spē uiuam resurrectionis: cuncti repamur. **S**icut enim xp̄s hodie resurrexit parimō ⁊ nos quādoq; resurrecturos spare debem⁹: vt inqt **S**ergo. **E**xēplo dñi mōstratū ē: qđ p̄misit in p̄m̄io: vt sicut illuz fideles resurrexerisse cognoscūt: ita in seipsis in fine mūdi: premia resurrectionis sperarēt. **L**etari itaq; ⁊ gaudere vnusq; d; audiēs saluatorē: veraciter ex mortuis resurrexerisse. **J**am profecto. lugubre tēpus preterijt: ⁊ dies

iocunditatis ⁊ exultatiōis festiu⁹ illuxit. **D**ies inq; fortunat⁹ ⁊ felix. **D**ies a dño fact⁹: vt iquiūt p̄phetica verba: hoc sacro tēpore pluries repetita ⁊ p̄ thēmate introducta. **D**e glorioza igif resurrectione xpī locuturi hodie: tres cōtemplabimur triūphos. **P**rimus triūph⁹ vocatur verificatio.

Secundus triūphus vocatur letificatio.

Tertius triūphus vocat̄ apparitio.

Primus triūphus de glorioza xpī resurrectione vocat̄ verificatio. **C**irca quē theologī hodierna die leti ⁊ festiui q̄rūt. **V**trum fuerit necessariū xp̄m vere ⁊ realiter resurgere. **H**uic q̄ōni rñdet **D**oc. s. in. iij. par. q. liij. arti. i. **P**onens hanc conclusionē necesse fuit xp̄m vere ⁊ realiter resurgere. **Q**uod quadruplici ratione probatur.

Primo p̄pter diuine iusticie cōmendationem.

Secundo p̄pter fidei nostre confirmationem.

Tertio p̄pter spei nostre subleuationem.

Quarto propter ianuc aperi-tionem.

Priō xpī vera ⁊ realis resurrectio fuit necessaria p̄ diuine iusticie p̄mēdatōez. **P**ertinet. n.

M

Dñica resurrectionis.

ad diuinā iusticiā illos q̄ ppter
deū se humiliant exaltare. Job.
xxij. Qui humiliatus fuerit erit
in glia. Prover. xxix. Supbuꝝ
sequit̄ hūilitas: et humilē spū su
scipiet gloria. Luce. xviii. Qui se
humiliat exaltabit. Cū ergo xp̄s
pp̄ obediētiā patris eterni et cha-
ritatē ad gen̄ humanū se hūili
auerit. J̄o per resurrectionē: nō
imerito debuit exaltari. ps. cxxx
viii. Dñe p̄basti me. glo. Expe-
rimētis vt in passiōe: et cognoui-
sti me. i. p̄batū me ostendis. Tu
cognouisti. i. p̄basti fm̄ volūta-
tē tuā: sessionē meā. i. hūilitatez
meā: et resurrectionē meā. i. glo-
rificationē in resurrectōe. Hoc
concludit ap̄ls. i. Phil. ij. Hūilia-
uit seip̄: factus obediēs vsq̄ ad
mortē. Ad mortē autē crucis: p̄pi
qđ de⁹ exaltauit illuz et donauit
illi nomen qđ est sup̄ omne no-
mē: vt in noīe iesu oē genu fle-
ctat̄ celestiuū terrestriuū et infernoꝝ
et oīs lingua cōfiteat̄: qz dñs iesus
xp̄s in gloria est dei patris. Et se-
cūdo xp̄i vera et realis resurre-
ctio fuit necessaria: ppter fidei
nr̄e cōfirmationē. Fides. n. xp̄ia
na circa deitatem xp̄i fuerat q̄si
perdita. Mā et ipsi ap̄li dubita-
uerūt: et eo relicto fugerūt. Q̄ pō-
tebat ergo saluatoꝝ: qui in die
veneris tot humanitatis signa:
patiēdo oñderat: hodie resurgē

do: suam diuinitatis potentiam
demōstrare d̄buit. vñ in p̄sona
xp̄i. Psalmista loquēs ait. ps.
xxix. Que utilitas in sanguine
meo. i. in effusione sanguis mei
dū descēdo in corruptiōez q̄si p̄
q̄sdā gradus maloꝝ et tormēto-
rū icorruptionē: q̄si dicat nulla.
Si. n. statiz nō resurgo: neminē
annūciabo: neminē lucrabor: vt
glo. exponit. Hoc paulus con-
cludens ait. ij. Cor. vlti. Crucifix⁹ est
ex infirmitate mea: sed viuit ex
virtute dei. Et. i. Cor. xv. Si enī
xp̄s nō resurrexerit: inanis ē p̄di-
catio: inanis ē fides nr̄a. Viden-
tes enī ap̄li et discipuli xp̄m re-
surrexerit: in diuinitatis fide: pe-
nitus instructi et cōfirmati sunt.
Iudei vero et qui xp̄m spreue-
runt cōfusi sunt. Tertio xp̄i ve-
ra et realis resurrectio fuit neces-
saria pp̄ spei subleuationē. Dū
enī videm⁹ xp̄m q̄ est caput et p̄n-
ceps nr̄ resurrexerit. speram⁹ et
nos resurrecturos: et illas dotēs
obtinē q̄s ipse habuit. s. impassi-
bilitatē: subtilitatē: agilitatem et
claritatē. Hoc fuit spes firmissi-
ma patiētissimi Job. xix. Scio
qđ redēptor me⁹ viuit: et in nouis-
simo die de terra surrectur⁹ suꝝ
et rursum circūdabor pelle mea:
et in carne mea videbo deū. J̄o
etiā concludit ap̄ls phil. ij. Sal-
uatoꝝ expectamus dñm nr̄m

De triūphāti iesu xpī resurrectiōe. Sermo. lūi.

iesum christum: qui reformabit corpus humilitatis nostre: cōfiguratū corpi claritatis sue. Et prime cor. xv. Si p̄dicat q̄ xp̄s resurrexit a mortuis: quō dicūt qdam in vobis: qm̄ resurrectio mortuoz nō est: h̄ ille. Mō igit̄ pigeat bene et virtuose viuere: qz oia mēbra corporis premia- buntur. Ait. n. Aug. in lib. de verbis dñi. Ois christianozū spes in venturū tēpus extēdit: vt q̄ h̄ deo fuiuimus: alibi seruisse letemur. ¶ Quarto christi vera resurrectio et realis fuit necessaria pp̄ ianue celestis apertionē. Janua. n. paradisi tripliciter fuit aperta. Primo quātū ad gloriā aie: et sic in passiōe christi aperta est. Vnde dictuz est latroni. Luc. xiiij. Hodie mecum eris in paradiso. Secūdo quantū ad gloriā carnis: et sic aperta est in resurrectione iuxta illud. i. cor. xv. Christus resurrexit a mortuis: primitie dormientiū: qm̄ quidē per hominē mors: et p̄ hominē resurrectio mortuozum. Tertio quātū ad glorie cōgruētē locuz et sic apta est in ascēsiōe. Joā. xiiij. Vado parare vobis locū. Et si abiero et prepauero vobis locū. Iterum venio et accipiam vos ad me ipsum: vt vbi sum et vos sitis. Quāta igit̄ obseruantia d̄ xp̄ianus cauere ne intret

portam inferni. cuius vitam in hac quadragesima dimisit. Si celi porta xp̄o resurgente aperta est: Ideo apostolus. Ro. vi. Quō christus resurrexit a mortuis p̄ gloriā p̄ris: ita et nos in nouitate vite ambulemus. Et infra. Sciētes q̄ xp̄s resurgēs ex mortuis iaz nō morit̄: mors illi vltra nō dñabitur: quod. n. mortuus est peccato mortuus est se mel. quod autēz viuit viuit deo. Ita et vos estimate vos mortuos quidem esse peccato: viuentes autem deo. in xp̄o iesu. hec ille. Et ne hoc nobis dicat. Canis reuersus ad vomitū: et sus lota in volutabro luti. Et turpi⁹ eicit q̄ nō admittit hospes. extra de iur. iur. c. quēadmodum.

Ecūdus triūphus p̄ncipalis de xp̄i gloriosa resurrectione vocat̄

letificatio. Hec est dies hilaris grandis: et letabunda: quadruplici lumine illustrata.

¶ Primo illustratur a lumine celestiali.

¶ Secundo a lumine intellectuali.

¶ Tertio a lumine substāciali.

¶ Quarto a lumine spūali.

¶ P̄rio hec dies illustrat̄ a lumine celestiali. i. ab ipso sole: q̄ hac die ap̄iori luce refulsit. Vñ Ambrosius. Ex resurrectione

Dñica resurrectionis.

per salubrior: terra fecundior, hec ille. Adarimus quoque ait. In resurrectione xpi elementa oia glorianf. Nam et solē ipm arbitror i hac die solito clariorē fuisse. h ille. Necesse ē. n. vt sol gaudeat: i cuius passione cōdoluit. Sicut. n. in passione xpi maiorē dedit obscuritatē in signū tristitie: qz credit fuisse eclipfis. ita in eius resurrectionē maiorē recepit claritatē in signum leticie. Nō potuit at istā claritatē maiorē recipere quātū ad extēsiōnē. qz sol de rōne sua se nō extēdit. et iō recepit eā quātū ad itēsiōnē. Hinc lactārius ait. Salue feste dies: toto venerabilis euo. Qua deus infernū vicit: et astra tenet. Tēpora florigero rutilāt distincta sereno. Et maiore poli limine porta patet. Alti⁹ igniuomū solē celi orbita ducit. Qui vagas oceanas erit et itrat aquas. Armatis radijs elementa liquētia lustrās. Hac i nocte breui: tēdit in orbe diē. Splēdida sinez pducūt ethera vultū. Leticiāqz suā sydera clara probāt. ¶ Secūdo hec dies illustrat a lumine intellectuali. i. ab āgelo qz hodie totus luminosus apparuit. s. in aspectu: habitu: et affectu. Nā aspectū habuit fulgidū instar fulguris: habitū instar nix affatus instar solis. Adatb.

ultimo. Erat autē aspectus ei⁹ sicut fulgur: quo ad primū vestimenta eius sicut nix. quo ad secundū. Scio. n. qz iesum queritis quo ad tertiu. Cū. n. xps sit sol: qñ iesum nominauit: solē i ore hūit. ¶ Tertio h dies illustrat a lumine sup substāiali. i. xpo fuerat. n. sub triplici nubilo. s. mortalitatis quo ad corpus: passibilitatis: quo ad animā: multiplicis penalitatis quo ad vtrūqz. S; hodie de isto nubilo eruit et mūdo refulsit. Nā corp⁹ eius induit immortalitatē: aia ipassibilitatē: et vtrūqz trāsiuit ad oimodā gloriā et felicitatem. Dñ ait Leo papa. Post passionē xpi ruptis vinculis mortis: ifirmitas in virtutē: mortalitas i eternitatē: otumelia trāsiuit in gloriā. h ille. ¶ Quarto h dies illustrat a lumine spūali. s. luce fidei grē et doctrine. Olim quidē ista lux i solis iudeis refulgebat: qz soli habebāt fidē verā: spūalem gratiā: et doctrinā sanā. tota autē gentilitas erat in tenebris infidelitatis: culpe et ignorātie. S; post christi resurrectionē: gētilitas est ouersa: et in ea refulsit vera gratia et doctrina. Et quoniā lux nunqz melius augetur qz p applicationē lucis ad lucē. ideo hec lux spūalis multū excreuit: qz in vtroqz populo. s. iudaico et

De triūphātī iēsu xpī resurrectione. Ser. liii.

gentili coniuucto fuit. s. fides fidei. Ro. i. Justitia. n. dei in eo reuelatur ex fide in fide: grā grē. Zacha. iiii. Exequabit: gratiam grē eius et doctrinā doctrine. scilicet nouū testm̄ veteri. Vtrum qz. n. est in altero. s. vetus in nouo p̄ figuratiōē: et nouū in veteri p̄ expositiōē: iuxta illud Eze ch. i. Rota in medio rote.

Tertius triumphus de glorioſa xpī resurrectiōne: vocatur apparitio.

Cū beatissima christi anima splendidissima et glorioſissima demonū agminibus deuictis. et seris inferni fractis in patriū limbū descēdiſſet: antiquos illos patriarchas et pp̄betas ceterosqz iustos deitatis presentia recreauit: et beatos efficit. **D**uz vero tertia. i. hodierna die illuxisset i qua verā et naturalez eius mortē fuisse declarauerat rutilate celo: beatorū illorū comitante cetū ad sepulchru3 vbi corp⁹ iacebat accessit: et ilico aia iuncta corpori: decorus et i stola sua formosissimus et ipassibilis et immortalis surrexit. Ad sunt ibi celestes armonie: et dulcissimi cātus beatorū spiritū letātium et gaudentium. At vbi aie sanctorū patrū glorioſissimum corpus xpī presens viderūt: cuz ingenti gaudio et summa deuo

tione prostrati adorauerunt dicētes. Gloria tibi domine qui surrexisti a mortuis cum patre et sancto spiritu in sempiterna secula. Tūc angelo gabriele precunte: iter versus domū virginis marie direxit. Sequebant̄ miro ordine iustorū anime: ante quas latro totus festiuus cādissimū verillū portabat. Et qzuis sacrū euāgelium sub misterio hanc primā apparitiōē virgini matri factā taceat: qz resurrectionis testis mater ipsa p̄ueniens non videbatur. tñ ipſi christus resurgēs primo apparuit. **V**nde Ambro. in lib. de virginibus. **M**aria virgo resurrectiōē domini vidit et p̄ma vidit. **Q**d et rōne probat. **M**ā bonus et verus filius honorē matri exhibere d̄z: et maxime dolētē cōsolari. **E**ccl. vij. **M**onora patrē tuum: et gemitus matris tue ne obliuiscaris. **S**z xp̄s erat bon⁹ et verus filius virginis. ergo eā debebat. primo honorare: et sua resurrectione cōsolari. **I**nsup deus apparet his qui fideles sunt iuxta illud Sap. i. **A**pparet his q̄ fidē habent in illū. ergo et his. primo d̄z appere illis q̄ maiorē et firmiorē fidē habent. **M**aria virgo nunq̄ in fide deitatis dubitauit. etiā tpe passionis: qd nemo aliorū fecit. **I**git̄ primo m̄ri

Dñica resurrectionis.

apparuit: tanq̄ supra ceteros fidelissime. Ultimo: vbi maior ē dilectio: ibi. primo d̄ esse visitationis et presentie exhibitio. S̄ nunq̄ aliqui mortalium se tam vehemēter mutuo dilexerūt sicut hic filius et hec mater. ergo debuit sibi. p̄mo apparere. Vñ Jo. xiiij. Qui diligit me: diligetur a patre meo: et ego diligam eū: et manifestabo ei me ipsum.

Sabriel igitur vndiq̄ lectus et coruscus ad thalamū virginē p̄fectus reuerēter cecinit. Regina celi letare aleluia. q̄ quem meruisti portare aleluia iā surrexit sicut dixit. aleluia. His cōpletis ecce fili⁹ iesus pulcher: luminosus: camerā ingredit̄: dicēs. Ave benedicta sup̄ oēs mulieres. Tūc amplectit̄: et osculat̄ matrē. Et mater pre dulcedine flebat: t̄gebat manus et pedes et caput et pectus totū corpus de osculabat̄ dicēs. O corpus sanctissimum: quot die veneris tormenta passum es: et quantū mihi dolorē intulisti: nūc vero te beatū et gloriosum video. O mi benedicte fili: laus deo p̄ri: laus tibi: et laus sp̄i sancto: q̄ opus redēptionis humane p̄pletū ē. O quale gaudiū fuit in illa domo virginis. O q̄lia verba iter uenerūt. O quale triumphū et presentia tot animarū sanctarū

et angelorum. O felix domus q̄ tūc paradus facta est. ibi erat deitas et humanitas xp̄i: ibi regina celi: ibi innumeri sancti et angelorū chozi: ibi gaudiū et exultatio. Tūc oēs ille anime beatissime matrē virginē adorantes dixerunt illud Judith. xv. Tu gloria ierusalem: tu leticia isrl̄: tu honorificentia populi nostri. q̄ fecisti viriliter: et confortatum est cor tuū. Et infra. Ideo et man⁹ dñi confortauit te: et ideo b̄ndicta eris in eternū. At virgo dulciter animas alloquens ait illud p̄me pe. ij. Vos genus electus: regale sacerdotiū: gens sancta: populus acquisitionis: ut virtutes annūciatis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suū. Postremo iesus ut magis ac magis leticia et exultatione: matrē suā afficeret: ingit. Dignū est o venerāda et dulcissima mater: ut i hac gaudiosa die tibi noua dona et inaudita munera necnō celestia p̄uilegia p̄cedā. Cōstituto te in primis celozū reginā: et mundi ac inferni gloriosam imperatricem: facio te insuper gratiarū omniū fontē: ita q̄ gratie hominibus exhibende per manus tuas offerri debent. Sabbatū autē qd̄ deo dedicatum erat: tue memorie et deuotioni deiceps d̄dicatū erit

De triūphātī iēsu xpī resurrectionē. Sermo. liii.

et mihi dies dominica: quia ho-
 die a mortuis resurrexi: ipsa sab-
 bati dies erit fidelibus sempvne-
 rabilis: in quo tui deuoti deuo-
 tius orabunt et ob tuum nomē so-
 brius abstinebunt et ieiunabunt.
 Volo tandem: ut tempore suo
 in anima et corpore gloriosa re-
 surgens venias mecum in glo-
 ria: ubi ad dexteram meam sede-
 bis: et super omnes: choros an-
 gelorum et hominum eris in eternum
 exaltata. Adter autem humiliter
 acceptans et gratias agens ait. Fili
 tibi laus et gloria semp. Rogo et
 magdalene nre memeris: que
 tantopere fuit die veneris affli-
 cta. Nunc quoque anxietas ex ab-
 sentia tua neque comedere neque
 quiescere potest. Utinam te vi-
 deret. At iesus. Benignissima
 mater eam et reliquos amore
 mei afflictos: hodie consolabor
 Tunc duos angelos ad monu-
 mentum misit. Quorum alter christi
 resurrectionem nunciavit dicens.
 Scio quod iesus crucifixum queritis.
 Surrexit non est hic. Gloriosus
 igitur filius iterum matrem complexans et
 vale faciens: ad ortum ubi erat mo-
 numentum properavit: et in for-
 ma hortulani magdalene appa-
 rens: et tandem se manifestans il-
 laz summe letificauit. Hoc ait
 Greg. Pensandum est huius mu-
 lieris mentem: quanta vis amo-

ris accederat: que a monumento
 domini etiam discipulis recedenti-
 bus non recedebat. Et contigit
 ut eum sola tunc videret que re-
 mansit ut quereretur. Nam et vis
 amoris: intentionem multipli-
 cat inquisitionis. Quasi igitur
 prius et nunc inuenit perseuera-
 uit querere. unde contigit ut in-
 ueniret. hec ille. O felix maria:
 tu ante apostolos iesum vides et
 iesum alloqueris. Tu hoc loco
 apostolorum apostola fieri me-
 ruiisti. Tu nomine tuo a christo
 vocaris. Tu in mysterium resurre-
 ctionis vti primus testis eligeris.
 Tu prima consolationem merui-
 sti cum tibi christus dixit: mulier
 quid ploras? Tu denique es illa de
 qua ait Gregorius in Homil. quod
 in paradiso mulier propinavit mor-
 tem a sepulchro mulier viris an-
 nunciavit vitam. Et ut denique christus
 miserorum consolator ceteros tri-
 statos a merore subleuaret: alijs
 gaudiose appuit. Ait. n. ps. Se-
 cundum multitudinem dolorum meorum
 in corde meo: consolationes tue le-
 tificauerunt animam meam. Appa-
 ruit et duabus a monumento cur-
 rentibus enunciare discipulis:
 que ab angelis de eius resurre-
 ctione didicerat: que accesserunt
 et tenuerunt pedes eius. Appa-
 ruit et ad vesperascente die duobus
 discipulis in castellum emaus cum

Feria. ii. dñice resurrectionis.

tibus. Apparuit et aplo Petro merenti et lachrymati: et euangelista non describat. Ultimo ipsa resurrectionis die: apparuit vnde cum: et eis qui cum ipsis erant congregati: dicens. Pax vobis. Ego sum: nolite timere. Gaudiosa igitur fuit christi apparitio: et vndique letitia: quod et nos gaudere et exultare plurimum debemus: ut sic mundi leticia exclusa: vitijs et peccatis audacius resistere possimus. Sic enim non amplius deum irritabimus: sed semper letum et propitium habebimus: donec corpus illud sacratissimum et gloriosissimum corporalibus oculis intueri liceat et secum in eternum manere. Prestante ipso: qui est benedictus in secula. Amen.

Feria secunda dominice resurrectionis. De elemosyna. Ser. liiij.
Ane nobiscum Lu. vi.
Inter cetera quibus
m diuine maiestati grati reddimur et accepti: precipuum esse iudico: exercitium sacratissimorum operum misericordie: ac pietatis proximalis. Testantur huiusmodi diuinarum codices scripturarum. Testatur hoc idem incarnata veritas christus. Mat. xxv. Verum inter huiusmodi pietatis opera: principatum tenet elemosyna sancta. Que quidem ut sapiens inquit. Ecclesia. xxix.

Per te exorabit ab omni malo. Hoc sane cognouerunt isti beatissimi apostoli. Cleophas et lucas in euangelio presenti commemorati. Qui christum saluatorem mundi pauperem et peregrinum esse pietate commoti: ipsum hospitio recipere: sibi quoque elemosynam dare voluerunt. dicentes. Adane nobiscum. Que quidem diuina verba mihi materia prebent predicandi de ipsa elemosyna sacratissima. De qua hoc mane tria contemplabimur.

Primo diffinitionem.

Secundo susceptionem.

Tertio fructificationem.

Primo elemosyne considerare debemus diffinitionem. s. Doct. in 1a 2e. q. xxij. arti. i. Et in. iij. sen. di. xv. q. ij. Et di. De. de palu. in. iij. sententia. eadem di. Elemosyna nam sic diffiniunt. Elemosyna est opus in quo datur aliquid indigenti ex compassione propter deum. Circa quam diffinitionem: querunt theologum et canonistam. Vtrum elemosyna sit de necessitate salutis: ita quod non faciens elemosynam peccet mortaliter? Huic questionis respondet. s. Doct. in 1a 2e. q. xxij. ar. v. Et in. iij. sententia. d. xv. dicens: quod dare elemosynam est de precepto. Quod quidem intelligendum est secundum quod recta ratio requirit: secundum quam duo consideranda sunt.

De elemosyna. Sermo. liiii.

Unus ex pte dantis. s. vt id qd in elemosynas erogadū est: non sit ei necessariū sed supfluus: nō solū respectu sui ipsi: sed respectu aliorū quoz cura ei incūbit. Quia prius oz q vnusquisqz sibi et suis pvideat: et de residuo pauperib⁹ subueniat. Sic et natura. primo accipit cibū ad sustentationē corporis. ppriū quod est necessariū ministerio virtutis nutritiue. Supfluū autē erogat ad generationē alterius: per virtutē generatiuā. Aliud ex pte recipiētis. v3 si necessitatē habeat alioquin nō esset rō quare elemosyna ei daret. Non enī oīs necessitas obligat ad pceptum: sed illa sola sine qua: is qui necessitatē patit sustentari non pōt. Sic igit dare elemosynā de superfluo ei qui est in extrema necessitate ē de pcepto: alias aut ē de consilio: qd triplici rōe dclaro.

Primo rōne trāsgressiōis.
Secundo rōne furationis.
Tertio rōne dānationis.

Primo nō faciens elemosynam quēadmodū p̄suppositum est: peccat mortalr: rōne trāsgressiōis. sic. Quicumqz trāsgredit diuinum pceptum peccat mortaliter. Sed nō faciens elemosynam: trāsgredit diuinū pceptum. Nā Deut. xv. dī. **D**ino indigēs et mēdicus non erit inter

vos. Et isra. Non dederūt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi: vt ap̄as manum fratri tuo egeno: et pauperi q tecuz versat in terra. Et Isa. lviii. Frāge esuriētī panē tuū et egenos vagosqz induc in domū tuā. Cū videris nudū operi eū et carnē tuā ne despere ris. Tobie. iiii. Moli auertere facies tuam ab vllō paupere. Ita enim fiet vt nō auertat a te facies dñi. Eccle. xxix. Conclude elemosynā in sinu pauperis. et hic erozabit pro te ab omni malo. Lu. xi. Qd̄ superest date elemosynā: et ecce oia mūda sunt vobis. Et Luc. xij. Vēdite que possidetis et date elemosynā: facite vobis sacculos qui nō veterascūt thesaurum nō deficientes in celis: quo fur non ap̄opiat: nec tinea corrūpit: ergo nō faciēs elemosynam peccat mortaliter sicut diuini pcepti trāsgressor.

Secundo idem probatur ratione furationis. Quicumqz furtum cōmittit vel rapinaz: vtiqz mortalr peccat: quia et etiā pceptum legis agit quo p̄cipitur. Nō furtū faciēs. Sed non faciens elemosynā cōmittit furtuz vel rapinā. Nam tēpore necessitatis oia sunt cōmunia: vt pz. di. xliij. §. p̄mo. Et di. xlviij. c. Si cur hi: qui per insaniaz. xij. q. i. c.

Feria. ii. dñice resurrectionis.

Dilectissimis. xiiij. q. vij. c. Quid autē. ff. ad. l. Rodiā. de iactu. l. i. §. pmo. de pte. d. v. c. Discipulos Vide de furtis. c. Si quis propter necessitatē. Unde si indigēti nō subuenit: aufert suū sibi: et per psequēs cōmittit furtū et rapinam: imo qd̄ grauius: est homicidium. Ambrosius in libro de apostolis: ut in decretis. lxxvi. di. c. habet. inquit. Pisce fame morientem. Quisquis. n. pascendo hoīem saluare poteris. Si nō paueris occidisti. Lōcor dat cum lege que dicit. Necare videt: nō tm̄ is qui partū pfectat: sed et is qui abiit: et q̄ alimonia denegat. ff. de liberis agnoscendis. l. necare. Quid autē dixi de morte corporis. idē dicendū: de morte aie. Puta si vides p̄ximum tuū casurū in peccatis: ut fornicatiōis: vel heresis propter paupertatem: subueniendū est ex p̄cepto. sicut fecit. b. Nicolaus: qui subuenit inopie triū iuencularum: quas pater decreuerat prostituere: ut inde vitā sustentaret. Sic et beatissimus patriarcha Dominicus: seipsū videri voluit ut subueniret paupertati proximorū ne peccarent. Illi vero qui nō dant elemosynas paup̄i in necessitate constituto peruertunt ordinem charitatis. Ordo enim charitatis est ut pri-

mo diligatur deus. secundo anima propria. tertio anima proximi. quarto corpus proprium. quinto corpus proximi. sexto temporalia bona. Lan. ij. Ordinavit i me charitatem. Si ergo p̄mittit homo proximū mori vel grauem infirmitatē incurrere: propter inordinatā cupiditatem bonorū tpalium. probat magis diligere bona tpalia q̄ primus: et sic peruertit ordinē charitatis: et per consequens peccat mortaliter. Sic predicabat Joānes baptista populo dicens: interrogāti quid faciem⁹. Qui habet duas tunicas: det vnā non habenti. Et qui habet escam simi liter faciat. Luce. iij. capitulo. Et primo Joan. iij. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suū necessitatē habere et clauerit viscera sua ab eo: quomodo charitas dei manet in illo? Filioli mei non diligamus verbo neq; lingua: sed opē et veritate. Et Jerony. lxxxvi. di. inquit. Qui clementiam non habet: nec indutus est viscera misericordie: et lachrymarum: quous spiritualis sit: non adimplet legem christi. hec ille. Tertio idem probatur ratione dānationis. Ad te me conuerto o auare. O tenax. O crudelis. Non vis facere elemosynam?

De elemosyna. Sermo. liiii.

Jam claude bursam: claude cellarium: claude horreum: claude capsas: quia diabolus finaliter te claudet in inferno: ita ut in corpore et anima eternaliter dāneris. Mā presente toto mūdo: in die iudicij tremēdo christus communis omnium iudex: dicet his qui a sinistris erunt. Discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Esuriui enim et non dedistis mihi manducare. Sitiui et nō dedistis mihi bibere: hospes erā et non collegistis me. Mudus et nō operuistis me. Infirmus et in carcere et nō visitastis me. Et ibunt hi in supplicium eternum. hec ille. Ergo nō faciens elemosynā quā de necessitate tenetur peccat mortaliter.

Secūdo principaliter cōsiderare debemus elemosyne susceptionem. Si diligenter et fideliter consideret quis est: qui elemosynam suscipit: proculdubio quilibet vestrum liberali sinu elemosynas pauperibus erogabit. Quis o christiane: quadratum tuum: panem: vinum: vestem etc. que elemosynaliter impendis excipit. Christus vti redemptor noster. Māc veritatem ore suo mundo pro palauit. di. Math. xxv. Amē dico vobis: quandiu fecistis vni

de his fratribus meis minimis: mihi fecistis. Et quoniaz ut ait

Gregorius plerūqz corda audientium: plus exempla q̄z verba excitant. Ad ostensione propositae veritatis: dignissima quēdā exempla adducam. Recitat in primis Gregorius in homie. Videns iesus civitatem fleuit super illam. Epyphanium sibi retulisse. Quod quidam martirius nomine: vir valde venerabilis et monachus: qui quidem ex itinere: ad monasterium remeabat: pergēs qz leprosus quēdam: quem densis vulneribus elephantius morbus fedauerat: per membra inuenit in via: volentem ad suum hospitium redire: et pre lassitudine non valentem. Ipse vero assuebat: se habere hospitium: quo monachus ire festinabat. Vir autē dei: eiusdē leprosi lassitudinem miseratus: pallium quo vestiebatur in terrā projecit: et expādit: ac desuper leprosus posuit: eūqz suo pallio vndiqz constrictus: super humerum leuauit: secumqz detulit. Lunqz iam monasterij foribus appropinquaret spiritualis pater eiusdē mōasterij magnis clamare vocibus cepit. Currite: inuas mōasterij citius apite: quia frater martiri vēit dominū portans. Statiz vero ut Martiri

Feria. ii. dñice resurrectionis.

ad aditum monasterij peruenit: is qui leprosus putabat: de collo eius exiliens: et in ea specie apparere: qua cognosci ab omnibus posset: redemptor humani generis deus et homo christus iesus ad celum. Ad artorio respiciente redijt: ei que colloquens dixit Ad artorio: tu me non erubuisti super terram: ego te non erubescam super celos. Qui sanctus vir mox ut ad monasterium venit requisitus est: frater martiri ubi est que portabas. Cui ille respondit dicens. Ego si sciuisset quis esset: pedes illius tenuissem. Tunc isdem martirius narrabat que cum eum portaret: eius pondus minime sensisset. Ad aliud exemplum accedo. Legitur enim in vita sancti Ad martini: que eum hyemali tempore per portam ambiacensium transiret: pauperem quendam nudum obuium habuit. Qui cum a nullo elemosinam accepisset: martinus hunc sibi seruatum intelligens arrepto ense clamidē que tunc sibi supererat diuidit: et parte pauperi tribuens reliqua rursus induit. Sequenti igitur nocte christum clamidis sue: qua pauper tererat: parte vestitum vidit: ipsum que ad circumstantes angelos: sic loquentem audiuit. Ad martinum adhuc cathecuminum: hac veste me dedit. Recitatur et in legenda Jo-

annis elemosinarius: fuisse quendam theleonarium nomine. Petrus: qui primo durus erga pauperes: sed postmodum misericordiosissimus fuit. dum iste igitur die quodam optimis vestimentis indutus: per vias pergeret: quidam naufragus: ab eo tegumentum aliquod postulabat. Et continuo illo precioso vestimento se exoluit: et illi dedit: quod ille accipiens: statim vendidit. cum autem Theleonarius rediret: et vestimentum suspensum videret: contristatus est valde: adeo ut nec cibum sumere vellet: dicens. quoniam non fui dignus ut mei memoriam haberet egenus. Et ecce dum dormiret vidit quendam super solem fulgentem et habentem indutum vestimentum: quod dederat egeno et dicentem sibi. quid ploras petre. Qui cum eam suę tristitie sibi dixisset. ait ille. Cognoscis hoc? Et ille. Etiam domine. Et dominus ad eum. Illo ego vestior: ex quo mihi dedisti et gratias ago bone voluntati tue: quoniam frigore affligebar et cooperuisti me. hec ibi. Ad quoque in vita fratrum. que dum beatus Jordanus: beatissimi patris Dominici successor secularis esset: iretque ad ecclesiam: rogatus a paupere ut sibi elemosinam faceret: non habens apud se pecuniam: corrigiam dedit:

De elemosyna. Sermo. liiii.

intrans igitur ecclesiam vidit crucifixum corrigia sua quam pauperi dederat cinctum. Refert insup Greg. in homel. discipulorum cutium in emaus. sic dicēs. Quidam pater familias cum tota domo sua: cum magno studio hospitalitati fuit. Cumque quotidie ad mesam suam peregrinos susciperet: quadam die peregrin⁹ quidam inter alios aduenit: et ad mesam ductus est. Dumque pater familias ex humilitatis consuetudine: aquam vellet manibus eius diffundere: conuersus vultu accepit: sed repente cum in cuius manibus aquam effundere vellet non inuenit. Cumque hoc factum secum et ipse miraretur eadem nocte ei dominus pvisionem dixit. Ceteris diebus: me in membris meis: externa autem die in memetipso suscepisti. Sic pater familias fuit ipse. s. Bre. ut habetur in eius historia: sed humilitatis gratia videtur de alio referre. Legitur in legenda sancte Catherine de senis: quod dum in ecclesia fratrum predicatorum esset: et petenti pauperi: nihil quod dare posset haberet: preter argenteam crucem: inter pater noster locatam: eam sibi dedit. Apparuit deinde christus ostendens dictam crucem: gemmis ornata dicēs. Hanc in die iudicij ad tui gloriam totum mundo ostensurus sum. Item dum ibi

deus esset: petenti pauperi nudo elemosinam: tunicam propriam decenter extraxit: et dedit. Dormienti vero in nocte christus eandem tunicam in manibus tenens: sibi apparuit dicens. Ecce tunica quam mihi liberaliter donasti. Sed tu aliam a me suscipe. Ad hoc christus ex suo latere tunicam sanguineis radijs fulgentem eduxit. Et Catherine manibus suis induit. Hec tunica ceteris mortalibus inuisibilis fuit: sed ei sensibilis adeo ut ipsa induta: deinceps nisi una tunicella vteretur immunis a frigidibus seruabatur. hec ibi. Sed ne gloriose Marthe: hospitium christi videar oblitus: audi rem deuotione et memoria dignam. Hec fuit: que totiens christo et discipulis elemosynam fecerat: eumque susceperat. Ipsa igitur mortua christus beato Frotoni episcopo apparuit: dicens. Surge dilecte mi velociter et sequere me. Et iussa complente: ambo tarasconum venerunt: et circa corpus eius psallentes: totum officium ambo: ceteris respondentibus pergerunt: et corpus eius suis manibus in sepulchro collocauerunt. Hec in legenda in qua digna et deuotissima reperies. Hodie denique auribus fidelium euangelium insonuit: ubi christus a discipulis in forma peregrini susce-

Feria. ii. dñice resurrectionis.

ptus est. Mater igitur ex his iam dictis quod omnia quecumque pauperibus exhibent: christus ipse suscipit. Quis igitur non animetur ad exhibendas pauperibus et misericordias elemosynas? Quis amodo tam impius erit ut pauperes videre nolit? Quis ita crudelis ut pauperes despiciat et exhorreat. Unde Hieronimus in homelia discipulorum cunctorum in emaus, ait. Desate fratres quanta hospitalitatis virtus sit. Ad mensas vestras christum suscipite: ut vos ab eo suscipi ad viuam eternam valeatis: prope meo peregrino christo hospitium ut vos in iudicio: non quasi peregrinos nesciat: sed ut proprios recipiat ad regnum.

¶ Tertio principaliter elemosine considerare debemus fructificationem. **¶** Doct. in secunda sede. Et in. iij. sen. et do. **¶** De. de palu. in. iij. di. xv. Et do. **¶** Guiliel. paral. i. summa de virtutibus tractatu de miseria: multos et varios effectus elemosine ponit: quos ego breuitati attendens non explico: sed duos tantum elemosine vberimos fructus adduco. **¶** Primus fructus dicitur temporalium augmentatiuus. **¶** Secundus fructus dicitur vite eterne acquisitiuus. **¶** Primus elemosine fructus dicitur temporalium augmentatiuus.

Hic fructus vobis secularibus quam maxime placebit. Ait enim saluator. Luc. vi. Date et dabitur vobis. Unde legitur in historia longobardorum quod imperator quidam Tyberius nomine: apud Constantinopolim: pauperibus erat adeo liberalis: ut non sufficerent ei bona totius imperij. Cum autem ei diceretur an regina quod ad inopiam durisset imperium aiebat: prouisorum se habere deum pro cuius amore hec omnia faciebat: nec se dubitare quin sibi daret stipendium ad imperium defendendum. Cumque pene omnia expendisset in pauperes: quadam die per palatium vadens: et lapidem quemdam in pavimento conspiciens: crucis signaculo insignitum doluit plurimum: quod venerabile signum pedibus conculcaret. Et protinus illum excauari precepit: et alio loco deceteri lapidem poni iussit. Sed hoc amoto: alius lapis apparuit: eodem signo signatus: qui eius iussione cum fuisset amotus occurrit ei tertius similis lapis. Que cum fecisset auferri: tanta ibidem reperit multitudinem auri: ut omnia repletet vasa palatii. De quo immensas gratias egit deo dicens regine. Ecce quo omnium bonorum retributor deus mirabiliter prouidit. Scimus quoque Bonifacius ferentine urbis

De elemosyna. Sermo. liiii.

episcopus put refert Bre. Dū puer cēt z cuz matre habitaret sepe sine camisia z veste veniebat: eo q̄ oia q̄ poterat paupib⁹ erogabat. Quadā ergo die matre sua horreū igressa: omne pene triticū ad victuz totius anni preparatuz: inuenit paupib⁹ erogatū. Cūq; alapis z pugnis secederet: eo q̄ totius anni stipendiū pdidisset. Bonifati⁹ matre cōpatiēs: rogauit vt ab horreo paz discederet. Qd̄ cū illa fecisset: puer dñi in orōne se dedit. Quo facto veniens mat: tritico pleno inuenit horreū. Et hoc vidēs corde cōpūcta filiū iuitauit vt daret qñ vellet elemosinam. Legit̄ et q̄ balin⁹ siue curial cuiusdā regis fuit: q̄ de rapina bonoz regis accusatus fuit a pluribus. Dñ rex ille mandauit vt de oibus que haberet rei vita tē diceret: z quanti valoris oia sua eēt fideliter idicaret. At ille rege pūte tm̄ sercētos aureos asseruit se hēre. Cū No astātes illi q̄ mētiret̄ obijcerēt: cum tot palatia: tot aureos hēret. ille rñ dēs dixit. Ista oia q̄ dicitis nō sunt mea: s; sunt dñi mei regis: z q̄ poss; sibi illa accipere si vellet. S; sercentos aureos iō me habere dixi: quia illos per man⁹ paupu; xpo dedi eos in tuto loco reposui vbi nec fur timetur

nec finea demolit. Qd̄ res duz: audiuit ip; ampli⁹ ditādū dcreuit z eē fidelissimum iudicauit. Ecce elemosine vberrimus fruct⁹. q̄. s. spalia augmentant. Dñ leo papa in sermone. iiii. p̄tecofies ait. Quidq; ei i cibis paupē: i curatōes debiliū: in p̄cia captiuoz: z i qualibet opa pietatis ip̄edit: nō minuit sed auget: nec vnq; apud deum p̄ire poterit: qd̄ fidelis benignitas erogauit. h̄ ille. Et Isido. i libro de sūmo bono inqt. Terrena bōa seruādo: oia amittim⁹: s; ea largiēdo suam⁹: qz p̄imoniū nr̄z oē retētū perit: s; p̄māet erogatuz. h̄ ille. Et Jero. ad nepotianū dicit. Nō memini me legisse mala morte mortuū q̄ libēter opa pietatis exerceuit. Mēt multos i tercessores: z ipossibile ē multorum p̄ces nō exaudiri. h̄ ille. Et ex hoc inqt Augu. Qd̄ nō dat xpo. accipit fise⁹. Et h̄ q̄tū ad p̄niū fructuz elemosine. Scōs fruct⁹ elemosine dī vite eterne acq̄siu⁹ dulcissim⁹ ē iste fruct⁹ z ceteroz p̄ciosissim⁹. H̄ac vita tē itellerit vtr̄ ille. s. Thob. qui i testō ait ad filiū suū. iiii. c. Quō potueris: ita esto misericors. Si multuz tibi fuerit: abūdāter tribue: si exiguū tibi fuerit: et exiguū libēt imp̄turi stude. P̄mium n. bōuz thesaurizas i die necessi

Feria. ii. dñice resurrectionis.

tatis: quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat: et non patietur animas ire in tenebras: si fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus faciendis eas. hec ille. **Deus** et David. ps. xliij. **Beatus** qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala. scilicet mortis liberabit eum dominus. **Et** **Matth.** xv. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. **Esuriam** et deditis mihi manducare. **Sitium** et dedistis mihi bibere. **Hospes** eram et collegistis me. **Nudus** et operuistis me: infirmus et visitastis me. **In carcere** eram et venistis ad me. **Tunc** respondebunt ei iusti dicentes. **Domine** quando te vidimus esurientem et pavimus: sitientem et dedimus tibi potum? **Quando** autem te vidimus hospitem et collegimus te. **Aut nudus** et cooperuimus te. **Aut quando** vidimus te infirmum et in carcere et venimus ad te? **Et** respondens rex dicet illis. **Amen** dico vobis: quod diu fecistis vni: de his fratribus meis minimis mihi fecistis. **Hic** ille. **Et** eloquentissimus ait **Lactantius** in. vi. c. xij. **Quantum** divitiis iter ceteros: tamen opere precellas. **Neque** nunc suaderi tibi potes ut res familiae tuae minuas: neque exhaurias: sed que in superuacua fueras im-

pensurus ad meliora converteras. **Deus** bestias emis: hinc captos redime. **Deus** feras pascis. hinc pauperes ale. **Deus** homines ad gladium comparas. hinc innocentes mortuos sepeli. **Quid** prodest: perditae nequitiae: bestiarum facere locupletes: et instruere ad flagitia: transferre ad magnum sacrificium: male pictura: ut per his veris muneribus habeas a deo munus eternum. **Magna** est misericordie merces: cui deus pollicetur: se peccata omnia remissurum. **Si** audierit iniquas preces supplicis tui: et ego exaudias tuas. **Si** misertus laborantium fueris: et ego in tuo labore miserabor. **Si** autem non respexeris nec adiuveris: et ego animum tuum contra te geram: tuusque te legibus iudicabo. hec ille. **Unusquisque** igitur elemosinam pauperi porrigat. **Modicus** enim datur: sed multiplex fructus acquirit: et a deo centuplum reddit. **Audiamus** in fine sanctum **Ambrosium**. in. i. de officiis. sic dicente. **Nihil** tam commendat christianam animam quam misericordia: primum in pauperes ut omnes iudices partus nature: que omnibus ad usum generat fructus terrarum: ut quod habes largiaris pauperi: et confortem et confortem tuum adiuves. **Tu** numerum largiris ille vitam accipit. **Tu** pecuniam das. **Ille** substantiam suam estimat. **Tu**

De patia cū quattuor regulis de mō viuēdi ser. lv.

Denarius census illi⁹ est. Adhuc plus ille tua offert cum sit debitor salutis. Si nudus vestias: te ipsum induis iustitiaz. Si peregrinum sub tectus inducas tuū si suscipias egentē: ille tibi acqret sanctorū amicitias et eterna tabernacula. Non mediocris ista gratia. Corporalia seminas: et recipis spūalia. Beatus plane de cuius domo: nunquā vacuo finu pauper eriuit. Nequā. n. quisquā magis beatus: quā qui intelligit super pauperis necessitatem: et infirmi atque inopis erūnam: in die iudicij habebit salutē a domino: quē habebit sue debitorē misericordie. hec ille. Sic facientes profecto deo grati eritis. hic per gratiam et alibi per gloriā. Amen.

Seria tertia resurrectōis. De patientia: cū quattuor regulis de modo viuēdi. Sermo. lv.

Portebat xpm pati
Luc. ultimo. c. Nulli
dubiū est: totam saluatoris vitam nihil aliud esse quā virtutis exemplar. Quicquid enim suo sacratissimo docuit ore. quicquid exterius gessit: totum ad nrē salutis exemplum exhibuit. Ait enim Iero. in epistola ad Damasum Manifestum esse poterit ei: qui euangelia solcite plegerit: quō

et cibus xpi et potus et deambulatio et vniuersa que gessit: salutem hominum procurarent. Et Augustinus de doctrina christiana inquit. Tota vita xpi: quā per hominem assumere dignatus est: morum disciplina fuit. Cū igitur ipse ad maximos labores anxietates: et passiois supplicia se submiserit: et patientissime tulerit: nos suo efficacissimo exemplo docuit: inter aduersa non esse deficientium: sed equo et patienti animo ea esse toleranda. Quapropter ait apostolus. Hebr. xij. Deponentes omne pondus et circumstantes nos peccatum: per patientiā curramus ad propositum nobis certamē: aspicientes in auctorem fidei et consumatorem iesum: qui proposito sibi gaudio: sustinuit crucem: confusione contempta. Ad hanc patientiam insinuandam tota tendit christi vita: tota tendit scriptura: tota quoque tēdit p̄dicationū nostrarū intentio. Et in hac p̄fecto: totius christiane vite summa et perfectio cōsistit. De ipsa igitur ultimo predicare disponēs et eam vobis in testamento relinquere: assumpsi thēa ex ore veri patientissimi xpi platū sic dicētis. Portebat xps pati. De quā tria misteria occurrunt contemplanda.

o

Feria.iii. resurrectionis.

Primo patientie necessitatez.
Secundo patientie utilitatem.
Tertio patientie perfectibilitatem.
Primo virtutis patientie contemplari debemus necessitatez.
Hoc mane sacri theologi in unum congregati querunt: vtrum patientia nobis sit necessaria. Isti quæsto respondet magister gentium Paulus hebre. x. c. di. Patientia vobis necessaria est ut voluntate dei facientes: reportetis promissionem. Quam quidem necessitatem quadruplici ratione declaro.
Primo ratione cause formalis.
Secundo ratione cause materialis.
Tertio ratione cause efficientis.
Quarto ratione cause finalis.
Primo patientia est nobis necessaria ratione cause formalis. Ait namque sanctus Doctor in secunda secunde. q. cxxvi. ar. i. Virtutes morales ordinantur ad bonum in quantum conservant bonum rationis contra imperus passionum. Inter alias autem passiones: tristitia efficacior est: ad impediendum bonum rationis: secundum illud. ij. cor. vij. Seculi tristitia mortem operatur. Et Eccle. ij. Adultos occidit tristitia: et non est utilitas in illa. Unde necesse est habere aliquam virtutem: per quam bonum rationis conservetur contra tristitiam. id est. ratio tristitie succubatur. hoc autem facit patientia. hec ille. Tunc sic. Illud per quod conservatur bonum rationis contra tristitias est valde necessarium: ut patet. v. methaphy. Sed patientia est illud per quod conservatur bonum rationis contra tristitias. Patet per definitionem eius. Nam secundum s. Doct. 2a 2e. q. v. ut supra. Et i. iii. sen. di. xxxij. q. iij. Patientia est virtus conservans bonum rationis contra tristitias. Et secundum Augustinum in libro de patientia. Patientia hominis est qua mala equo animo toleramus. id est. sine perturbatione tristitie: ne a domino iniquo bona deseramus: per que ad meliora perveniamus. Et Lactantius in. v. c. xxij. Patientia est enim malorum que aut inferuntur: aut accidunt cum equanimitate platio. hec ille. ergo patientia est nobis necessaria. **S**ecundo patientia est nobis necessaria ratione cause materialis sic. Illud per quod homo acquirit ceteras virtutes est valde necessarium. v. methaphy. Sed patientia est huiusmodi. Ait enim Gregorius in quibusdam homeliis. Patientia est radix et custos omnium virtutum. ergo patientia est necessaria. **T**ertio idem probatur vel declaratur ratione cause effici-

De patia cū quatuor regulis: s̄ mō viuēdi. S. lv.

entis. sic. Virtutes infuse sunt necessarie. Nā gratia est necessaria a qua sunt omnes virtutes: patientia est virtus infusa: ut probat Augustinus in libro de paciētia dicens. Virtus animi que patientia dicitur: tā magnum dei donum est ut etiam ipse qui nobis eam largitur: patientia predicetur: ergo paciētia est necessaria. ¶ Quarto et ultimo rōne cause finalis sic. Illud sine quo tribulationes nihil valent ad satisfaciendum v̄l merendū vitam eternam: et cū quo valēt ad utrūq; est maxime necessarius: patientia est huiusmodi. ¶ Probat. s̄. Doc. in. iij. di. xv. q. i. ar. iij. di. Tribulationes quibus deus punit peccatores sunt meritoze et satisfactorie: si paciēter acceptentur: aliter non. hec ille. ergo patientia est valde necessaria. Unde Augustinus ad heremitas sermone. iij. Nobis infirmantibus et languentibus patientia summe necessaria est. Nullus. n. beatus esse pōt: nullus celorum ciuis efficitur: nullus amicus dei constituitur: qui inter mala patiens inuētus nō fuerit. ¶ Patientia: tu omnia vincis aduersa. non colluctando sed sufferendo: non murmurando: sed de omnibus gratias agendo. Ipsa enim paciētia

est que fecem totius voluptatis abstergit. Ipsa est que limpidas animas deo reddit. Ipsa est nauis que cunctos amatores ad portum perducit. Ipsa est per quam infernus clauditur: et paradysus aperitur suis amatoribus. Ipsa est per quam omnes: et sine qua nullus iustificatur. hec ille. Et Lactantius in quinto libro insti. c. xxxij. Nempe magna et precipua virtus est: patientia: quam pariter et vulgi publice voces et philosophi et oratores summis laudibus celebrant. hec ille.

Secundo principaliter

patientie contemplari debemus utilitates.

Licet duodecim sint patientie fructus et utilitates solum tamen tres adducam.

¶ Prima utilitas patientie. dicitur peccatorum purgatio.

¶ Secūda utilitas patientie. dicitur a peccatis preseruatō.

¶ Tertia utilitas patientie. dicitur meritoꝝ multiplicatio.

¶ Prima utilitas patientie. dicitur peccatorum purgatio. Dicit enim. s̄. Doc. super Job. c. i. Et super ps. xxxvij. q. in tribulatione homo patiens esse debet: quia tribulatio vitaz hominis purgat. Ad sic ratione deduco. Fides catholica firmis-

Seria. iiii. resurrectionis.

me tenet: q̄ quādo peccator cō-
fiteatur sua peccata confessori: et
penitentiam sibi iniunctam hu-
militer acceptat: delentur: pur-
gantur: et remittuntur sibi sua
peccata. *Pater hec Vitae. Jo.
xx. Et. i. q. i. c. Remissionem et
c. Etiam corde et c. Evidentes.
Et deus se. d. iiii. c. Quomodo
ubi sic dicitur. Accipite spiritus
sanctum: quorum remiseritis
peccata remittuntur eis. Tunc
sic. Si penitentia data confiten-
ti et nihil occultati: quemadmo-
dum vos hac quadragesima fe-
cistis: a simplici confessore et for-
sitan peccatore humiliter acce-
ptata seruata et perfecta purifi-
cat animam peccatoris: quan-
to magis purificatur ex peniten-
tia data a summo sacerdote do-
si paciēter toleretur. Peniten-
tia autem data a deo sunt tri-
bulationes: infirmitates et ad-
uersitates. Creditis vos deum
delectari dum iacetis in lecto
infirmi vel quā aliqua estis tribu-
latione oppressi? Non profecto
Sicut enim confessori non pla-
cet penitentiam dare peccatori
nisi q̄ ex illa bene et integre ob-
seruata suorum veniam conseq-
tur peccator. Ita deo non pla-
cet aduersitates inferre: nisi q̄
si patienter sustinentur: animā
purgant: et ad bonum disponūt*

Primo pro vestra consolatio-
ne dicam: quando vaditis inci-
dere ligna: fodere terram: do-
mos fabricare. In mercantijs:
traficis: artib⁹: et in vestris exer-
citijs laborare et similia pagere
quod mulier sit subiecta et serui
at viro et filee et gubernet domū
et laboret: totum est ex peniten-
tia. *Postq̄. n. Adam peccauit
deus venit ad ipsum vt eius
confessionem et eue audiret. sed
in principio se absconderunt. si-
cut aliqui sua in confessione sce-
lera occultant: tandē eos in con-
fessione audiuit. Quibus audi-
tis iniunxit eis penitentiaz di-
cens. Adaledicta terra in opere
tuo. In laboribus comedes ex
ea cunctis diebus vite tue. Spi-
nas et tribulos germinabit tibi
et comedes herbas terre. In su-
dore vultus tui vesceris pane
tuo: donec reuertaris in terram
de qua assumptus es: q̄ puluis
es et in puluerē reuerteris. Eue
autem dixit. Admultiplicabo erū
uas tuas et conceptus tuos. In
doloze paries filios: et sub viri
potestate eris: et dominabitur
tui. Ex his patet q̄ tribulatio-
nes et dolores: et oia mala pene
sunt penitentie date a deo: que
si patienter tolerantur purgant
animam: et ei peccata remittun-
tur. Vnde Tob. iij. dicitur. Be*

De patia cū quatuor regulis d' mō viuēdi. S. lv.

nedictum est nomen tuum de⁹ patrū meorum: qui cum iratus fueris misericordians facies: et in tempore tribulationis peccata dimittis: his qui inuocant te. *Mota: patrum nostrorū: qz omnes patres nostri: p tribulationes patientes trāsierūt. Judith viij. His qui inuocant te, i. cuz gratiarum actione suscipiunt. Et Eccli. ij. Idius et misericors est dominus: et remittet in die tribulationis peccata. Et Greg. inquit. Qd lima ferro, qd fornar auro: qd flagellū grano. hoc facit tribulatio homini iusto. bec ille. Lima. n. ferrū purgat et pollitum facit. Fornax aurum a mixtura purificat et splēdidum facit flagellum granuz a palea mundificat: et horreo dignū facit. Et Scda vtilitas dicit a peccatis preseruat. Dicit. n. s. Doc. super Job. c. iij. qz homo patiens in tribulatione ex multiplici virtute a peccatis preseruat. Quot sunt qui ex tribulatione temporalī retinētur et impediūtur ne peccent. quot mulieres essent vane et pompose: nisi haberent infirmitates: vel alias essent afflicte? Sed quia sunt monocule: gibbose: claude: turpes: honeste viuunt et deuote. Est. n. sententia sancti Bernar. et ygonis sic dicētis. Quos*

dam patiēs deus in multis peccare posse flagellat eos in infirmitate corporis ne peccēt: et vtilius sit eis frangi laboribus ad salutē: qz remanere incolumes ad damnationem. Exemplum patet in Adaria magdalena et Adartha sorozibus simul nutritis: que post mortē parentuz remanserunt equaliter diuites et pulchre. Que. n. fuit cā qz magdalena fuit ita inhonesta: vt perdidit nomen propriū et peccatrix diceret. Adartha autem fuit virgo clarissima deo grata: et pluribus tribulationib⁹ approbata. Mā dicit Ambrosius: qz Adartha fuit illa mulier: qz duo decim annis fluxum patiebat sanguinis. adeo vt effecta sit macilenta: sicca: sine colore. Et quādo Adagdalenā cecidit in peccatum: Adartha cecidit in infirmitatem: que alias forsitā fuisset sicut Adagdalenā. Et quando Adagdalenā fuit curata in anima. Adartha fuit curata in corpore. Cum etiam filia sancti Petri apostoli nomine Petronilla febricitaret: nolebat vt rogaretur xp̄s pro sanitate eius qz nimis pulchra et robusta videbatur. Hinc ait. Quidi⁹ poeta libro primo de arte. Adens erit apta capi: tunc cū letissima rerum. Et seges in pingui luxu

Feria. iiii. resurrectionis.

riabit humo. Pectora dū gaudēt: nec sunt arctata dolore. Ip̄sa patent: blanda tum subit̄ arte venus. Idem libro. ij. de arte luxuriant cū rebus plerūq; secundis. Nec facile est equa comoda mēte pati. Idēz libro de ponto. Veneris dānosa voluptas. Nō solet ī mēstos sepe venire thozos. hec ille. Et ex hoc nō debetis mirari: si in tribulationibus z infirmitatibus sepe numero nō ex audunini a deo: qz scit nō expedire animab⁹ vestris: ne ī peccatis cadatis. Vñ Eto. xij. dicit. Ut. n. pbaret vos venit dñs z vt terroz illius eēt in vobis: z non peccaretis. Et Lactātius. lib. v. c. xxij. ait. De⁹ inquit Seneca hoies pro liberis h; Sed corruptos z viciosos luxuriose ac delicate patitur viuere: qz non putat emendatione sua dignos. Bonos autem quos diligit castigat sepius: z assiduis laboribus ad vsum virtutis exercet: nec eos caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac deprauari sinit. Vnde nemini d; mirum videri: si pro nostris sepe delictis castigamur a deo: immo vero cū veramur ac premimur: tunc maxime gratias agimus indulgentissimo patri: qz corruptelaz nostrā plagis ac verberibus emēdat. Ex quo in-

telligimus esse nos deo cure: quoniam cum peccamus irascitur. Tertia vtilitas patientie dicitur meritorum multiplicatio. f. m. s. Doct. in. iiii. sen. di. xvi. q. i. tribulationes: angustie: afflictiones: flagella: perditiones: rerum: filiorum: z carorum amissiones: caristie famis: guerre: pestilentie: infirmitates: oppressiones: depauperationes: persecutiones z huiusmodi aduersa: si patienter feruntur ne dum peccata purgant: z a peccatis futuris preseruant: sed quod ampli⁹ est merita augent z multiplicāt Ad hoc clarius intelligendū accipe similitudinem de faciente caldariam. Nam de vno frusto eris percusso cum martello producit magnum vas: opz tamen vt es sit ignitum: qz si essz frigidum potius frangeret. Ita euenit: vt tribulationes sint percussiones. Et si ferrum. idest homo sit ignitus igne diuini amoris z feruoris patientie: augmētantur eius spiritualia merita. Immo etiam bona temporalia quandoq; ex patientia multiplicantur. Accedat huc beatissimi Job exempluz: qui tot malleis tribulationum fuit percussus. Nam vna die septē milia oues. z quingenta paria bouum: quingentas asinas: tria milia came

De patia cū quattuor regulis de mō viuēdi ser. lv.

ios: septem filios: et tres filias
amisit. Insuper percussus fuit
gravi ulcere: ita quod a planta pe-
dis usque ad verticem: non erat
in eo sanitas. Deinde uxor eius
eiecit eum de domo sua. Ecce
quot ictus mallei: quot percussi-
ones percussus est: sed fuit es si-
ue ferrum ignitum in patientia
et deuotione: quia in omnibus
his non peccauit. Job labijs su-
is: nec stultum quid contra deum
locutus est: sed dicebat. Domi-
nus dedit dominus abstulit: sicut do-
mino placuit ita factum est. Sit no-
men domini benedictum. Job pri-
mo. Creuit enim Job in maiori
virtute et sanctitate: quam antea fue-
rat. Et postmodum sibi ampli-
or temporalium abundantia da-
ta est: quam habuerit ante. Sed si
fuisset es uel ferrum frigidum per
impatientiam murmurando con-
tra deum sicuti isto tempore mul-
ti faciunt: non solum perdidisset
bona temporalia: sed virtutes et
animam. Quot sunt in pre-
sentiarum qui propter amissio-
nem alicuius rei temporalis etiam
minime et uilissime blasphemant
deum beatam virginem: et ali-
os sanctos: et proximum maledi-
cunt: isti impatientes non sunt si-
miles apostolo paulo dicenti.
Ro. v. Gloriamur in tribulati-
onibus: sciētes quod tribulatio pa-

tientia operatur: patientia autem
probationem: probatio uero spes.
spes autem non confundit. No-
ta gloriamur. quia tribulationes
non solum patienter portande
sunt. sed in tribulationibus glo-
riandus est. Ideo dicitur Jaco-
bi primo. Omne gaudium exi-
stimate fratres mei cum in tem-
ptationes varias incideritis. sci-
entes. quod probatio fidei uestre pa-
tientiam operatur. patientia au-
tem opus perfectum habet. Et
ibidem. Beatus uir qui suffert
temptationem. quoniam cum
probatus fuerit accipiet coronam
uite. quam repromisit deus di-
ligentibus se. Et Jacobi. v. Bea-
tificamus eos qui sustinuerunt.
Unde Cassiodorus in prima
parte psalterij inquit. Patien-
tia est que gloriosos martyres
facit. que fidei nostre bona custo-
dit. que omnia uicit aduersa non
colluctando. sed sustinendo.
Hec mansuetos efficit. benignis
competenter arridet purgatos.
que homines ad illa premia futu-
ra componit. Per ipsas christo
militamus. per ipsas diabolum
vincimus. per ipsas beati ad ce-
lestia regna perueniunt. hec ille.
Et Lyprianus de bono patientie
ait. Patientia est illa que nos
et deo commēdat et conseruat:
ipsa est que iram temperat: que

Feria. iiii. resurrectionis.

linguam frenat: que mentes gubernat pacem custodit: disciplinam regit: libidinis impetum frangit: timoris violentiam comprimi: incendium simulatis extinguit. Coercet potentiam diuitum: inopiam pauperum refovet: tuctur in virginibus beatam integritatem: in viduis laboriosam castitatem: in coniugatis et maritatis individuas charitatem. Facit humiles in prosperis et in aduersis fortes. Contra iniurias et contumelias mites: docet delinquentibus ignoscere: si ipse delinquas. diu et multum rogare instituit. tentantes expugnat. persecutiones tollerat: passiones et martyria consumat. Ipsa est que fidei nostre fundamenta componit: ipsa est que incrementa spei sublimiter prouehit: ipsa actum dirigat: ut tenere possimus viam christi dum per eius tollerantiam gradimur. Ipsa efficit ut perseueremus filii dei dici: dum patientiam patris imitamur: hunc ille. Et Ephe. iij. Petro ne deficiatis in tribulationibus.

Tertio principaliter patientie considerare debemus perfectibilitatem. Ait enim Iacobus apostolus primo. ca. sue canonice. Patientia opus perfectum habet: ut igitur qui libet vestrum sanctam et omnino

necessariam virtutem patientie perfecte: et toto tempore suo: manentem et conseruet: quattuor sunt summe necessaria: que erunt quattuor regule vobis in predicationum ipsarum relicte.

Prima regula est humilis oratio.

Secunda regula est misse auditio.

Tertia regula est sacramentalis confessio.

Quarta regula est eucharistie susceptio.

Prima pertinet ad quolibet diem. Secunda ad quolibet ebdomadam. Tertia ad quemlibet mensem. Quarta ad quemlibet annum. Prima ergo regula que requiritur ad patientie conseruationem: est humilis oratio ut scilicet oret mane et sero. Hanc regulam docet saluator mundi dominus iesus christus ut scribitur. Lu. xviii. dicens. Oportet semper orare et non deficere. glo. s. mane et sero. Incipiat ergo unusquisque hoc sero antequam lectus ingrediat: ne tanquam brutum: aut mente captus dormitum vadat humiliter genua flectere: et ad clauem paradisi recurrat. s. ad signum sancte crucis. Ait enim Chrysostomus. in sermone de cruce. Crux christi est clavis paradisi. Dicat itaque: in nomine patris et filii et

Ita modo si debba fare il segno della croce in Africa

De patia cū quatuor regulis de mōviuēdi ser. lvi.

Spiritus sancti. Quo quidem signo volens se debito modo munire: primo: manū dexteram ad caput deuote apponat dicens. In nomine patris. Quod non fit sine grandi mysterio. Nam sicut caput est principale membrum: et inter cetera influens membra: ita pater est principium productionum omnium: et ipse a nullo dependens. Ideo ad hoc significandum: ut locus et locatum proportionarentur: nomine patris: primo: ad caput apponitur. Deinde manus ducat ad pectus et dicat: et filij. Hoc enim representat filium dei: in ventre virginis marie descendisse: et ibi humanitatem suscepisse. Post modum manu: latus sinistram tangat: quod significat vitam presentem sinistram miseram et calamitosam. A sinistro ergo ad latus dextrum manum transferens dicat: et spiritus sancti. Quae parte: vita beata: que est dextera et felix designatur. Quasi dicatur. Ex potentia patris: sapientia filij: et ex bonitate spiritus sancti: transferri cupio ad dexteram et eternam. Unde Gregorius in homel. resurrectionis ait. Notandum vero nobis est: quid nā sit: quod in dextris sedere angelus cernitur. Quid namque per sinistram nisi vita presens? Quid vero per dexteram: nisi perpetua vita significatur? Unde scriptum est canonicorum. viij. Leua eius sub capite meo: et dextera illius amplexabit me. Quia igitur redemptor noster presentis vite corruptione transferat: recte angelus: qui nunciare per eum eius vitam venerat: in dextera sedebat. hec ille. Et idem est: quod in papali bulla Petrus ponitur ad sinistram: et Paulus ad dexteram. Nam Petrus vocatus fuit a christo in hac passibili vita posito. Paulus vero vocatus fuit a christo in vita impassibili et immortalis: sicut ait. s. Doct. in postilla super epistolam ad Galatas. Item summus pontifex et gladius sacerdos: super hostiam et calicem crucem faciens: semper a sinistra ad dexteram deducit: postremo victis manibus dicat. Amen. ad denotandum quod licet tres persone diuine. s. pater et filius et spiritus sanctus sint distincte: tamen iunguntur et conueniunt in vna natura et eadem eentia. Unde Constantinus imperator: ut scribitur. L. de summa trini. et fide catholica. l. prima. Cum octos populos quos nostre clementie regit imperium: in talivo lumus religione versari: quam diuinus Petrum apostolum tradidisse romanis: religio usque nunc

Feria.iii. resurrectionis.

ab ipso insinuata declarat. Quā
 q3 pontificem damasum sequi
 declarat & Petrus alexandric
 episcopum: virū apostolice san-
 ctitatis: hoc est: vt fm apostoli-
 cam disciplinam: euangelicam-
 q3 doctrinaz: patris: & filij & spi-
 ritus sancti vnam deitatem: sub
 pari maiestate credamus. Hęc
 legem sequentes christianoz
 cathalogoz nomen iubemus
 amplecti. Et iterum. L. de sum-
 ma trinita. & fide catho. l. nullis.
 Vni⁹ & summi dei nomen: vbi
 q3 celebretur. Nicene fidei du-
 dum a maioribus tradite: & di-
 vine religionis testimonio atq3
 assertione firmate: obseruantia
 semper mansura teneat: nicene
 ac assertor fidei & catholice reli-
 gionis verus cultor accipiendus
 est: qui omnipotentem deum: &
 xpm filium dei: vno nomine cō-
 fitetur: deum de deo: lumen ex
 lumine. qui spiritū sanctū. quem
 ex summo rerum parente. spera-
 mus & accipimus. negando nō
 violat. Apud quem est temera-
 re fidei sensus auget incorrupte
 trinitatis indiuisa substantia. que
 greco vocabulo recte vsia credē-
 tibus dicit. Hoc pfecto a nobis
 magis probata. hec veneranda
 sunt. hec ille. Quo peracto. ge-
 nu flexus persistens. deo promit-
 tas fidelitatem. & dicat totū. Cre-
 do puū vel magnū. Post vero
 diuine maiestati supplicans: pe-
 tat ea que sunt necessaria: ad sa-
 lutem anime & corporis. Hęc
 aut continent in oratione dñica
 Ideo dicat: totum pater noster
 Et vt facilius eraudiat: por-
 rigat supplicatōe secretarie dei:
 virgini marie: que ē mediatrix
 nostra dicens: totaz aue maria.
 Et cuz peruenerit ad iesus. cru-
 cem faciat cuz duobus digitis:
 & eam osculetur: qz iesus nos
 in cruce saluauit. Tunc virgo
 supplicationem acceptans: of-
 feret filio: qui illam signabit di-
 cens fiat. Dicat demum: illa sa-
 luberrima verba dolens & con-
 tritus de omnib⁹ peccatis a se
 commissis. Deus propiti⁹ esto
 mihi peccatori. Idem de ma-
 ne dum resurrexit: dicat simi-
 liter adiungens. Conserua me
 hodie domine quoniam spera-
 ui in te. Sic facite vos patressa-
 milias & matres: inducite filios
 vestros & filias: ac totam fami-
 liam ad idem faciendam: qz to-
 ta die critis contenti: pacifici:
 quieti: & patientes. Isto mō eri-
 tis armati: cōtra carnem: mun-
 dum: & diabolum. Et hec regu-
 la est continuāda vt plenius in-
 ter tot aduersa: virtutem patien-
 tie conseruare possitis. Et hoc
 sufficit quantum ad primuz ne

De patia cū quatuor regulis d' mō viuēdi. S. lv.

cessarium cuiuslibet diei. ¶ **S**e-
cunda regula ad conseruan-
dam patientiam est misse audi-
tio: quod pertinet ad quamlibet
ebdomadam. **O**mnium enim do-
minica die quilibet debet acce-
dere ad ecclesiam: et ibi cum re-
uerentia et deuotione: totam
missam audire in qua represen-
tatur passio christi: prouocans
omni ex parte hominem ad pa-
tientiam. **H**oc etiam est quod
precipitur. de consecra. distin. i.
Adissas. ubi dicit. **A**dissas die
dominico secularibus totas au-
dire: speciali ordine precipimus
ita ut ante benedictionem sacer-
dotis: egredi populus non pre-
sumat. **Q**uod si fecerit: ab epis-
copo publice confundatur: hec il-
le. **E**t si commode potest: audi-
at diuinum uerbum: nec illud con-
temnat: quia talis contemptus
esset peccatum mortale. **H**oc pa-
tet. de consecra. dist. i. c. **S**acer-
dote. ubi dicit. **S**acerdote uer-
bum in ecclesia faciente: qui egres-
sus de auditorio fuerit excom-
municetur. **S**po. quasi minus
litteratum contemnens. **I**dem
doceat agere familiam suam: ne
sua negligentia filii aut filie: fa-
mulii: aut ancille omittant ea: ad
que de precepto tenentur. **P**a-
ter ducat secum filios: matris filias.
Cum autem ad mensam accessuri sunt:
dicat quilibet unum pater no-
ster: et unum aue maria. **E**t qui ma-
ior est: crucem faciat super mensam:
cum inuocatione sacratissimi no-
minis iesu christi: ne diabolus
suffocet aliquem de comedentibus.
Libo uero sumpto: singuli dicant
deo gratias: et saltem unum pater
noster: et unum aue maria: referendo
gratias deo. **E**t ipso die fe-
sto uacent omnibus deuotioni-
bus recolentes beneficia dei et
peccata. **U**nde scribit in decre-
tis. de consecra. distin. iij. c. **I**eu-
nia. **D**ie dominica nihil aliud
agendum est: nisi deo uacan-
do. **N**ulla operatio in illa san-
cta die agatur: nisi tantum hym-
nis et psalmis et canticis spiri-
tualibus die illa transigatur.
hec ille. **S**ingulariter autem
in ipso die recolat peccata: ma-
xime de quibus non est contri-
tus: doleat de culpis: et veniam
a deo petat: et proponat suo tem-
pore confiteri: quia cum tali
contritione non erit in pecca-
to mortali. **E**t tunc quicquid bo-
ni fecerit: ualet ei ad uitam eter-
nam: licet actualiter non sint con-
fessi: sicut declarauimus in sermone
septuagesime. **N**ec tamen se-
quitur ut quidam ignorantes di-
cunt: quod quilibet tenetur in die fe-
sto: sua peccata cogitare: et de illis
contritionem habere: alias pec-

Feria. iiii. resurrectionis.

cat mortaliter: quia preceptum de contritōe et confessione ē affirmatiuum: quod quidem obligat semper: sed non ad semper vt dicunt theologi. Caueat sup omnia in tali die ab omni opere seruili. Nō vendat: nec emat nisi vsualia comestibilia. Artes nullas exerceat: dimittat ludos et saltationes ac vagos per contratas discursus. Dadat ad officia: et infirmos et incarceratos visitet: hec et alia bōa opera agēda sunt in quolibet festo: quod est de precepto. Tertia regula necessaria ad conseruandam patientiam et sanctitatem vite: est sacramentalis confessio: quod pertinet ad quēlibz menses. In confessione enī crebra et deuota anima timorem et reuerentiaz dei acquirit: et post absolutionē etiam sacerdos orat: vt patientia sit ei meritoria. dicēs. Quic quid patienter sustines et sustiebis fit tibi in remissione peccatorum tuorum et in augmentum gratie: et in premiū vite eterne. Et lz confiteri singulo mēse nō fit sub precepto: tamē optimum est et nullo modo p̄mittēdū. Mā difficile est vt in capite anni omniū delictorum possit qs recordari. Vita deniqz crebra confitentis est hilaris: iocunda et secura: quoniā vbiqz mors ex

pectat. Vnde Augu. in sermone qui incipit. dicere solēt. ait. Nolite fratres mei differre cōfiteri peccata. Nam qui vsqz ad vltimum diem quadragesime vel vite sue distulerit confiteri: dat signum: qd hoc libenter non facit: non gratiose: non puro corde: sed coactus hoc facere videtur. Coacta autem seruitia quantum deo vel hominibus placeant: considerate. Nō ergo de die in diem differam? hec ille. Quarta regula ad patientiam conseruandam est eucharistie susceptio: quod pertinet ad quemlibet annū. Sūptio enī gloriosi corporis et sanguinis Iesu christi: mentes hominis roborat et fortificat inter omnia aduersa. Cum autē maxime suscipē oportet omni anno in die sancto pasce: vt ait ter. extra de penitētijs et remis. c. Omnis viriūsqz sexus. Die enim ille agnus est assatus inter duos ignes amoris et passionis. Eius esus corroborat et confirmat iuxta illud. Panis cor hominis confirmet. Has regulas spirituales et celestes: patientie videlicet virtutem et sanctitatem vobis pro testamēto et vltima voluntate relinquo et vt eas facili⁹ adimplē valeatis: quattuor vobis intercessores

De patria cū quatuor regulis d' mō viuēdi. S. lv.

z aduocatos glorioſiſſimos an-
tepono. Primus eſt felix patri-
archa Dñicus noſtre religionis
dux inclytus. Secundus eſt for-
tiſſimus athleta. Petrus mar-
tyr veronenſis. Tertius eſt do-
ctor anglicus Thomas de ag-
no. Quartus eſt almus z mi-
raculoſus confelloz Vincen-
tius valentinus. Vobis ve-
ro mulieribus maxime virgini-
bus aduocatam relinquo ſera-
phicam virginem Catharina z
de ſenis. Si iter reliquos ſan-
ctos ſint vři patroni: veſtri ſup-
plices z mediatores. Ad hos
corde z fide z affectu pro ſalute
corporis z anime ſemper recur-
rite. Demum qz ad ſermones
meos prompte z deuote in hac
quadrageſima acceſſiſtis ſi qd
apud diuinam clementiam va-
lent preces mee: rogo eandē: vt
pro pio veſtro labore digna cō-
ferat premia. oro inſuper patrē
z filiū z ſpiritum ſanctum z ſan-
ctiſſimam mariam virginem:
totamqz celi curiam: vt vos bñ-
dicat. bñdicat aiā veſtram. be-
nedicat corpora. benedicat fili-
os z filias veſtras. benedicat
agros poſſeſſiōes. benedicat of-
ficia veſtra. mercantias z artes.
bñdicat aerē. igne z aqua z ter-
rā. bñdicat ciuitate z vicinatū. z
domos veſtras. Et ita de om

nipotēs nos omnes. benedicat
vt poſt mundi aduerſa patien-
ter tollerata: poſtqz vite pſentis
curſuz omnes z ſinguli noſtrū:
celeſtem acquirant gloriā: in
qua ſimul deo fruētes eſſe poſ-
ſimus: vbi z felices regnemus
in euo. Donāte chriſto: qui ſem-
per eſt benedictus. Amen.

Aue de celi iperatrice ſan cta
Adaria exaltata nel diuin con-
ſpecto

Gratia ſecūda ſenſa alcun de
ſecto

Plena de carita ſci tuta q̄ta

Dominus dela tua carne ſctā
Tecu de ſpūſancto ſo concepto
Benedicta lo lacte che del tuo
pecto

Tu li porgiſti o glorioſa pīanta

In mulierib⁹ pin che altra bo-
norata

Et bñdictus el to nome riſona
Fructus portati non dimen
madonna

Ventris tui remaniſti iuiolata

Jeſus pro nobis el tuo filio
adoza

Munc z in hora mortis ne ſoc-
cora Amen.

Sermo in añūciationē Beate mariē virginis.

Sermo in añūciatione beate Marie virginis.

Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen erat nazaret ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Joseph et nomen virginis Maria etc. Luce primo c. Declaratis vulgariter verbis iam dictis: sequitur. Et ingressum Angelus ad eam: dixit: verba que omnes simul deuote orantes dicamus vna cum eo genuflectendo. Ave maria etc. Adissus est etc. pro introductione nostri sermonis antequam veniamus ad distinctiones scire debetis quod vna de rationibus a sanctis theologis assignata quare prius quam filius dei carnem de virgine assumeret eidem virgini tantum misterium voluit per angelum nunciare. ratio est ista. quod per tale in carnatione debebat fieri quoddam matrimonium spirituale inter deum et naturam humanam que ipsi deo inseparabiliter erat unida: cum sit ergo quod in omni matrimonio requiritur consensus sponse. vnde Deus antequam ipsam naturam humanam desponsaret voluit habere suum consensum. Et ideo misit Angelum gabrielem ad virginem gloriosissimam ut ipsa in persona totius huma-

ne nature puta in cuius utero tales nuptie celebrande erant consensus preberet: quod et fecit quando in fine huius euangelij hodie recitati dixit. Ecce ancilla domini fiat mihi secundum verbum tuum et statim filius dei descendit in utero eius carnem nostram assumens de purissimis sanguinibus eius formatum et eam inseparabiliter fibi uniuuit. Digne ergo et rationaliter missus est angelus gabriel a deo etc. ut. s. virginis consensus haberet. De ipsa igitur annunciatione sanctissima: tria ad presens videbimus.

Primo causam precedentem.

Secundo modum congruentem.

Tertio effectum consequentem.

Quantum ad primum: sciendum quod causa que precessit hanc sanctissimam annunciationem fuit predestinatio eterna in qua determinatum fuerat ut filius dei humanam naturam quandoque redimere deberet. Tenuerat. n. deus homines in carcere Limbi bene per quinque milia annorum. Sed postquam venit plenitudo temporis. Misit deus filium suum natum ex muliere: factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret. ad Gala. vi. c. Sed antequam talis redemptio fieret prius de hoc factum fuit consilium in concilio trinitatis ad quod

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

consilius deus vocavit tres venerabiles matronas de quarum consilio procedunt cuncta que fiunt. **P**rima vocatur. **D**ña providentia. **S**ecunda vocatur. **D**ña iustitia. **T**ertia vocatur. **D**ña misericordia: de quarum consilio deus creavit angelos. **C**elum: terram: mare: et omnia que in eis sunt etc. **E**cce quo deus gubernat se per consilium mulierum. **C**erte diceritis: quod sunt valde sapientissime etc. **Q**uibus vocatis et causa vocacionis exposita. s. ut tractaret de redemptione humani generis statim **D**ña providentia surrexit ad quam proponere et determinare pertinet in consilio et ait. **C**um ad presens determinandum sit et tractandum ut iam expositum est de redemptione humani generis mihi videtur quod circa modum tres difficillime questiones veritate disputande atque determinande occurrunt quas illico proposuit dicens. **P**rima questio est. **Q**ue potius redimenda est ex his duabus naturis angelica vel humana cum pariter ambe a paradisi gaudiis sint exclusae. **S**ecunda questio est: dato quod potius humana natura quam angelica sit redimenda, utrum aliquam puram creaturam debeat eam redimere: aut anima de libero: aut homo de mundo: aut angelus de paradiso. **T**ertia questio. **D**ato quod nullus nisi creator. s. **D**eus possit eam redimere que istarum personarum debeat ire ad redimendam. **P**ater an filius an spiritus sanctus. **Q**uibus questionibus positis **D**ña providentia eas determinatura tacuit et ad patrem se traxit. **T**unc surrexerunt **D**ña iustitia et **D**ña misericordia et privatim questionem inter se primam disputandas assumpserunt. **E**t primo domina misericordia questionem assumens dixit. **A**dhi videtur quod ambe ille due nature sint redimende. s. tam angelica quam humana et hoc tali ratione ostendendo. **D**eus enim est summa bonitas ut dicit **D**ionysius i. i. c. de divinis nominibus. **A**d cuius nam pertinet se summe conicari alijs ut idem dicit i. iij. c. eiusdem. **I**sta autem conicatio fit dupliciter. s. **D**ando esse simpliciter et dando bene esse: bene deus communicat se hominibus. primo modo per creationem. s. quando dat eis esse nature: communicat autem se eis secundo modo per beatitudinem: quod tunc homo habet bene esse quando habet finem et assequitur eum ad quem creatus est. s. beatitudinem. **C**ommunicavit autem deus suam bonitatem istis duabus naturis: primo modo dando eis esse simpliciter quod ex nihilo eas fecit. **C**um ergo non sit dare aliquam rationem quare

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

magis debuerit dare primum esse q̄ fm̄ z dederit eis primum esse nature: videt q̄ debeat eis dare fm̄. s. esse gratie z beatitudinis. Et si fortasse tu iustā dices q̄ deus ēt dedisset eis esse beatitudinis s; ipsi hoc nō meruerūt qz peccauerunt. Tūc respondeo q̄ pari ratione nō debeat eis dare esse nature: quia anteq̄ essent hoc nō poterant mereri. S; si itez dices q̄ ppter ingratitudinē p̄auerunt se tali esse. s. gratie z beatitudinis. R̄ n̄ deo q̄ si ppter hoc sit priuatus tali bono ēt pari ratioe debeat priuari primo esse: qz qui abutit beneficio sibi dato meret̄ priuari siue p̄di eū: s; ipsi non sunt priuari primo esse: ergo nec priuari debet secūdo zc. z presertim cum. ps. dicat q̄ misericors ē deus z miseratōes eī sup̄ oia opa ei⁹. quibus dictis respondit iustitia dicens. Adhi videt̄ totuz oppositū illius qd̄ dixisti videtur mihi q̄ neuter istorū redimi debeat s; semp manere in dānatiōe q̄ tali ratione ostēdo. Nos habem⁹ in regulis nostris theologalibus q̄ deus nulluz peccatū dimittē d; ipunitū q̄ regula iaz data ē in lege z p̄ Moysen promulgata. Deuter. xxv. c. vbi dī. Juxta mēsurā delicti erit z plagarū modus. Delictū autem tā

angeli q̄ hominis fait infinite mensure rōe obiecti. s. dei plagaruz etiā modus z punitiōis d; eē infinit⁹. Et ideo in eternum ambo puniri debent z nunq̄ a tali supplicio liberari: z e contrario. Ad misericordia dicebat: z sic iter eas erat magna p̄tētiō: ita q̄ tot⁹ paradus eas audiebat ad iuicē disputātes z certe iusticia p̄ualuiss; nisi p̄uidētia i mediuz se posuisset que eis silentiū indicens ait. Sorores mee nisi ego essem semper inter vos p̄tētiōnes z iurgia essent: qz vna vult dulce z alia amaruz. Iusticia seueritatē. Ad misericordia lēitatz: s; ego talit̄ vtrāqz p̄cordabo q̄ remanebitis pacifice z beniuole sicut hactenus semp fuistis. Et postea incipiens dixit. Ad misericordia vult omnes saluari. Iusticia omnes dānari. Ego vero medium tenens dico q̄ nec oēs debent saluari nec oēs dānari: s; tm̄ ex duab⁹ naturis: vna sola reparāda est. s. natura humana. Alia vō. s. angelica dimittēda est i suo statu. z q̄ hoc fit p̄ueniēs oīdo multis rationibus. z postea solū argumēta: qz tota humana nā lapsa est in primo parēte. Non aut̄ sic ē de natura angelica: cui⁹ maior pars in paradiso saluata ē Ad miseranduz est inquit humane na

Sermo in annūciatione Beate marie virgi.

ture ne totā in inferno deserat: et tūc erunt hoies equales angelis dei vt dicitur. **Ad** Matth. xxiij. c. Secundo rōne innocentie. Et hoc est vt satisficiat dñe iusticie Quia omnes illi ad quos corruptio peccati p̄mi hois deuenire debebat nō erant in actu sed in virtute tm̄: et ideo indecēs eēt domine iusticie vt ipsi priusq̄ essent ultimā dānationem reciperent. **Nō** aut̄ sic est de angelis qui oēs actu existētes p̄prio arbitrio peccauerūt. **Tertio** rōne omnib⁹ efficacior est ratione termini: q̄ homo non peccauit in termino vie sue sicut āgelus cui ad primā electionem status vie finitus est et post electionem ei⁹ volūtas manet immobilis cuz sit infra voluntatem diuinam que est inuertibilis ante et post et supra voluntatem hominum que est vertibilis añ et post. Et ideo angelus appetendo malum est immobiliter adhesit et hoc est qd̄ dicit **Damasceus**. s. q̄ hoc est hominibus mors q̄ angelis casus rē. **Quarta** ratio est ratione speciei et hec sumitur ex peccato vtriusq̄. Quantum ad genus peccati q̄ hō superbiuit ex appetitu scientie quando diabolus sibi dixit. Eritis sicut dii: scientes bonum et malus cuius. s. scie natura creata est capax: an-

gelus vero supbiuit ex appetitu potētie qñ dixit. Ero similis altissimo **Isaie**. xliij. c. Quas. s. potētia natura creata nō ita perfecte recipere pōt sicut scie vnde anime xp̄i cōmunicata fuit vis sciētia nō omnis potētia. Et iō grauius fuit peccatus angeli q̄ hois et per consequēs min⁹ remediabile. **Quinto** et ultimo rōne circūstantie q̄re magis remediabile sit peccatū hois q̄ angeli est p̄pter circūstantiā et propter occasionem peccati. Quia hō peccans et de venia cogitauit et in aliquo deceptus est: nō autē angelus. Similiter quantum ad occasionē peccati q̄ hō habuit: q̄ alio suggerēte peccauit et in carne fragili q̄s occasiones angelus minime habuit et has rationes vltimas assignat **Grego.** in. iij. l. mor. c. vbi dicit. Quas ad intelligendū se creaturas fecit deus angelicam v3 et humanā: vtraq̄ vero superbia pertulit et a statu ingenite rectitudinis fregit sed vna tegimen carnis habuit: alia vero nihil infirmum de carne gestauit. angelus nāq̄ solūmō spūs: hō vero est et spiritus et caro. **Adisert⁹** ergo Creator vt redimeret illam ad se debuit reducere quā i perpetratiōe culpe ex ifirmitate cōstat aliqd̄ habuisse et eo alter de.

Sermo in annūciatione Beate marie virgi.

buit apostatā angeluz repellere quo cū a persistendi fortitudine corruit nihil ifirmū in carne gestavit. vnde recte. ps. Cū isertuz redēptorē hoibus: diceret ipam quoq; causaz mie exp̄ssit: dicēs Recordatus quia caro sūt. ps. lxxvij. ac si diceret. Quo eoz in firma vidit eo districte culpas punire noluit z adhuc est q̄ perditus homo debuit reparari z supbiens spiritus reparari non possit. Quia nimirum angelus sua malicia corruit: hoiem vero aliena prostravit: hec ille. Et cōcludendo propter rōnes dictas dignum z iustus est: pro sola vero humana natura reparetur. Angelica vero i suo statu remaneret. Ad illud vero argumentū q̄ fecit mīa. s. de bonitate ei⁹ Rñdeo q̄ talis ratio locū h̄z in his qui dolorē habēt de peccatis suis z humiliant q̄ cum demones facere renuūt: vt dictus est talē mīam nō merent sed solum hoies qui quotidie peccata sua lugent. Ad rōnem vero iusticie de satisfactione proportionata culpe. Rñdeo q̄ talis modus determinabit per quez sibi satisfiet. Et iō ex quo decidimus hāc questionē veniam⁹ ad aliā. s. secundā. ¶ Quantum ad secundā qōnem in qua vidēduz erit vtruz pura creatura sus-

ficeret ad hanc redēptionē. Notate q̄ quia iusticia istabat z sic satisfactionē cōgruam de tanta culpa petebat decreuit diuina p̄ uidentia vt mitteretur vnus angelus fortis. s. gabriel: qui. s. interpretat dei fortitudo qui quere- ret prio in limbo deinde in mūdo z postea in celo. Si esset aliquis idoneus qui vellet hanc satisfactionē assumere z primo q̄ fuit in limbo z ide adduxit Adā Noe Abraam z Moysen cū ceteris sanctis patribus qui cū assisterent coraz iusticia z libentia aio ad hoc faciendum se vnus quisq; offerret. iusticia ad eos dicens. Nullus vestrū particulariter nec etiā omnes simul mihi satisfacere potestis eo q̄ peccatum q̄ cōmisit iste vester pater Adā habet in se infinitatem quandā ex triplici rōne. p̄mo ex ifinitate diuine maiestatis inq̄stūtu Adā p̄tēpsisti obedire deo z culpa tanto est grauior quanto est maior inq̄z peccat vt habet. xvij. q. iij. c. Sicut q̄ Ecclesiā z xiiij. q. v. c. Si apud zc. De hereticis vergentis vbi dī longe est grauius eternā q̄z t̄palē ledere maiestātē. s. rōe dignitatē. ¶ Secundo ex obiecto q̄ per peccatū auferebat q̄ est infinitum si ip̄e deus per cui⁹ p̄ticipatiōez fierēt hoies beati August. Factus est

Sermo in añūciatione Beate marie virginis.

malo dignus eterno qz hoc in se pemit bonū qz esse possz eternū. **T**ertio est infinitū ex ipsa nā humana que corrupta est q quidē infinitatē hz quandā inquantū in ea possunt supposita in infinituz multiplicari. Actio autē z opatio vniuscuiusqz vestrum nō pōt habere efficaciaz infinitā sed finitā. Et ideo mihi satisfacere nō potestis qz finiti ad infinitū nulla ē pportio vt dicit Arist. in. iij. **P**hy. Recedite ergo z ite ad locum vestrū qui licētiati abierunt oēs lugentes seqz ei humiliter recomendantēs zc. **S**cdō questū est i mūdo z reuersus est āgelus dicēs. Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonū nō est vsqz ad vnuz z ait: **I**ustitia. Nec aligs homo viuēs in mūdo pōt mihi satisfacere z ratio est: qz oēs sunt eidē culpe astricti z obnoxij nec pro suo debito satisfacere possunt: quō ergo pro alijs satisficient? **E**t iō querite alibi. **P**ropter qd. tertio questū est in celo inter angelos z archāgelos zc. qz similiter offerebāt se libēter ad talē satisfactionē. sed iustitia nullū eoz admittere voluit. d. **Q**d hoc esset valde incōueniens zc. tum ratione iam dicta de hoibus z aiabus limbi qz angelus

est pura creatura zc. tum qz etiā si angelus redemisset hoiez z pro eo satisfaceret hō remaneret sibi obligatus z quicqd facere posset: angelo deberet ratioē redēptionis qz esset valde incōueniēs zc. **Q**uibz omnibus repulsis puidencia rōnes iustitie ratificauit: asserens in conclusiōe qz nullus sufficiebat ad talē redēptionē faciendā nisi solus deus: vbi scire debetis qz de⁹ ad talē satisfactionē nō obligat: tamen eā pōt facere: hō vero talē satisfactionē d³: s; eā facere nō pōt rationibus iaz dictis supra p iustitiā. Si igitur natura diuina vniat cū natura humana z ex duabus cōtrarijs fiat vnū suppositū z vna ypostasis: tunc talis inquātū hō digne z merito talē satisfactionē assumet: inquātū vero deus satisfactionez talē facere poterit. **E**t ideo pro vltima decisione huius qōnis da istā sentētiā qz deus naturā humanā assumere debeat z ppter eam satisfacere vt opz: z qz hoc in vltima ratione fuerit cōueniēs ostēdit **J**oan. Damascenus i pncipio. iij. l. vbi ait. **P**er incarnationis misteriū mōstratur simul bonitas z sapientia z iustitia dei vel virtus. Bonitas qdez qz qm nō desperit populū plasmāt i firmiatē. **I**ustitia ve

Sermo in annūciatione Beate marie virginis.

ro qm̄ homine victo non alium facit vincere tirānū neq; vi eripit ex morte hominē. Sapiētia vero qm̄ inuenit difficillimā de centissimā solutionem: potentia vero siue virtus infinita qz nihil est maius q̄ dñs fieri hominem rē. et ita determinata fuit sc̄da q̄o rē. ¶ Quantū ad tertiā questionē sciendū qz cum data fuisset sentētia et ab oibus in cōsilio diuino existētibus approbata qz de⁹ incarnari deberet tūc filius dei tanq̄ sapiētissim⁹ surrexit et vertit se ad patrē di. Audistis pater omnipotēs cū quāta decētia et ratione dñā puidētia nostra determinauit vt nos debeamus carnem assumere et humanā naturā redimere in satisfacionē iustitię? Qd̄ quidem dignū et iustū est et propter rationes iā superius allegatas. Sz nunc determinādū est quis nostrum ad tantum opus debeat mitti: vel tu: vel ego: vel spiritus sanctus. Et certe mihi videt̄ pater qz vos hoc facere debeatis qz tali: ratione ostendo. Ista redēptio vt scitis pater sanctissime nihil aliud est nisi quedā noua recreatio mūdi. Juxta illud Apo. ij. c. Ecce ego noua facio omnia sed cum tibi tribuat̄ potentia creandī qz tua potentia mundū ex nihilo fecisti: ergo pa-

ter et ipsuz recreare debetis rē. Cui pater respondens ait. Fili verū ē qz ego potētia mea creauit oia que sunt sed tu beneficis qz nil vnq̄ ego feci p̄ potentias meā: nisi mediāte sapientia tua qui es verbum meum et bonitate spūs sancti. Et ideo per te et spūs sanctū talis recreatio dz fieri. Mā de prima creatione dicit̄ Gene. i. c. In principio creauit deus rē. In p̄ncipio. i. in cōsilio creauit deus. s. pater celum et terram rē. et subsequit̄. Spūs autem dñi ferebat̄ sup̄ aquas rē. et apostolus. i. ad Cor. v. c. Deus erat in xp̄o mundū reconcilians sibi. Quo audio fili⁹ vertit se ad spiritū sanctū. di. Adhibi videt̄ qz vos vadatis ad redimēdū rē. ratio est qz hec redēptio p̄ncipaliter pertinet ad remissionē peccatorum. s̄m̄ illud. Mat. i. vocabis nomē eius. Jesum. ipse. n. saluū faciet populu suum a peccatis eoz. Remissio aut̄ peccatoz attribuit̄ tibi s̄m̄ illud. Job. xx. c. Accipite spūs sanctum quoz remiseritis peccata rē. Ergo vos debetis ire. Cui respondit: spūs sanctus. Fili mea interest vt. s. s. donum patris et filij esse. Remissio autem peccatoz habet̄ per me tanq̄ donuz dei. Et ideo conuenientius est vt tu vadas et dones me pec-

Sermo in annūciatione Beate marie virgi.

carioribus. Et sic inter eos erat magna disputatio. Tūc diuina puidētia ratiōes spūssancti cōfirmās vertit se ad filiū. d. Certe fili ista incarnatio nulli alteri persone magis uenit q̄ tibi et hoc ad p̄sens tibi uenire ex tribus ostendo videlicet.

¶ Primo ratione filiationis.

¶ Secūdo ratione imaginis.

¶ Tertio ratione sapientie.

¶ Primo dico q̄ conuenit tibi inquantū filius q̄ inquantū tu a patre p̄cedis uenit tibi mitti et obedire patri. Pater autē a nullo est. ad Philippē. ij. c. Chri- stus factus est obediēs vsq̄ ad mortē et c. ¶ Secūdo inquantū filius cōpetit tibi deprecatio ad patrē pro peccatoribus. i. Job. ij. c. Aduocatū habemus apud patrem iesum christum Iustus et ipse est propiciatio pro peccatis nostris: non autem pro nostris tm̄ sed etiam toti⁹ mundi.

¶ Tertio inquantū fili⁹ uenit tibi determinatus modus originis ut qui in diuinitate es fili⁹ dei i hūanitate sis virginis fili⁹. Mā si p̄r vel spūssanctus t̄paliter nasceret tūc essent due filiationes q̄ esset valde incōgruū. ¶ Secūdo ista incarnatio cōuenit tibi rōne ymaginē. Mā hō fact⁹ est ad ymaginē et similitudinez dei. Gene. i. c. Faciam⁹ boiem

ad ymaginē et c. et infra ad ymaginē q̄ppe dei factus est hō. Ec- cle. xvij. c. De⁹ creauit de terra boiez et s̄m imaginē suā fecit illū. et p̄me. ad Cor. xi. c. Vir non dz vellare caput suū: q̄ ymago et gloriā dei ē et ad Colosse. i. c. et c. Cōueniēs ḡ est ut tu qui es ymago patris illū assumes q̄ ē ad ymaginē patris et dei. Cum hoc ēt sit ab eterno p̄destinatus Ro. i. c. Quos p̄sciuit et p̄de- stinauit p̄formes fieri imaginis filij eius ut sit ipse p̄mogenitus in multis fratribus. ¶ Tertio uenit tibi q̄ tu es sapiētia pa- tris. P̄r. n. ē valde seuerus et t̄met q̄ si ip̄e iret et videret tot mala et scelera q̄ i mūdo fiūt ne eis maiores infligeret penas et punitiones. Spūs autē sanctus est ita bonus et misericors q̄ sta- tim p̄ceret eis sine aliq̄ satisfactio- ne et isto mō iustitia nō haberet locū suū. Tu vero cuz sis summa sapiētia mediū tenebis taliter seueritate vtens q̄ m̄iam nō dimittes et taliter misericor- diā ipendēs q̄ iustitiā nō dere- liquas: igitur pp rōnes assigna- ras et alias multas que assigna- ri possent dignū est q̄ tu fili car- nē assumes et nō pater nec spūs sanctus et ita ab omnibus deter- minatū est et confirmatus in to- to p̄istorio diuine et c. Et de ro

Sermo in annūciatione Beate marie virginis

ta ista contēplatiōe habet Apo-
ca. v. c. Vbi omnia ista Joanni
euāgeli. reuelata fuerant qui dicit
vidi angelum fortem p̄dicantē
voce magna gabrielez qui iter-
pretat̄ dei fortitudo vt supra di-
ctum est. Qui est dignus aperi-
re libzū ⁊ soluere signacula eius
p̄ hunc libzū itelligit̄ diuina scri-
ptura in q̄ fuerūt scripti ab eter-
no oēs qui p̄destinati fuerunt s;̄
liber signat̄ erat q; nemiini ape-
riēbat̄ ipsa scriptura diuina cuz
nullus quātūcunq; sanct̄ possit
deū vidē per essentiā. Et nemo
poterat in celo q; nullus ange-
lus neq; in terra q; nullus hō
neq; subtus terrā q; nullus de
sanctis patrib; limbi: aperiē libz
nec videre eū. Et vnus de senio-
ribus dixit mihi per hunc senio-
rem pōt̄ itelligere aliquē ange-
lum qui reuelauit sanctis patri-
bus incarnationem filij dei vel
ipsum deū qui eā reuelauit san-
ctis patriarchis ⁊ p̄phetis eos
solans in afflictione coruz. vii
dic. Me fleueris. Ecce vicit leo
de tribu iuda p̄pter fortitudinē
⁊ etiā p̄pter resurrectionē q̄ fu-
it de tribu iuda s̄m carnē ex se-
mine Dauid ⁊c. ⁊ hec sufficiant
quantuz ad causam que p̄cessit
ipsam annūciationē q; fuit pri-
mum notandum in predicatio-
ne hodierna ⁊c.

Quantuz ad s̄m p̄ncipale in
quo declarare debemus modū
conuenientē huius sanctissime
annūciatiōis. Scire debetis q;
postq; sci patres a iusticia expul-
si reuersi sunt in limbo incōso-
labiliter flētes q; inueniebāt̄ di-
gnus aperire libzū tunc vn̄ de
seniorib; .i. ipse deus vel vn̄ an-
gelus dixit eis. Ecce ego porto
vobis bona noua nolite flere:
q; vicit leo de tribu iuda radix
Dauid aperire libz ⁊ soluere si-
gnacula eius ⁊ reuelauit eis oīa
que determinata fuerāt in cōci-
storio trinitatis circa eoz redē-
ptionē ⁊ liberationē ⁊ hoc audī-
to ceperunt exultare ⁊ facē ma-
gnū festum Dauid vero statim
q; hoc audiuit. s. q; filius dei car-
nē assumere debebat recordat̄
est de promissione quā sibi dñs
fecerat ⁊ accipiens calamū scri-
psit vnā breuem epistolā ad cō-
cistorium trinitatis sub hac for-
ma verborum. Adniento dñe
Dauid ⁊ omnis māsfuetudinis
eius que cuz lecta esset in con-
cistorio diuino oēs mirabātur
Tunc p̄uidētia ait. Nullus mi-
retur de hac epistola: q; iurauit
dñs Dauid veritatez ⁊ nō fru-
strabit̄ eū de fructu ventris tui
ponā super sedem tuaz. ps. cxli.
Et ideo nūc est tēpus q; tu de-
us recorderis | Dauid ⁊ fues ei

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

promissionem. Et ideo mittat Angelus gabriel in iudeam et quærat inter omnes filias ex semine David si est aliqua pulchra humilis et virtuosa que idonea sit ad recipiendum filium dei in utero suo et ipsa recipiat in matrem dei. Quod cum omnibus placuisset. Adissus est Angelus gabriel et quæsiuit in tota iudea et quæuis multas puellas ibi repperisset de semine David iter alias unam reperit que vocabatur. Maria filia Joachin noviter desponsata cuidam seni nomine Joseph de tribu et semine suo cuius virtutes hic parti dicende sunt ut ostendatur quod digne deus elegit ipsam in sponsam et filium dei in matrem. Ait ergo gabriel. Ego reperi unam puellam cuius pulchritudinem corporalem ad presens omitto cum nec unquam sibi simile natura produxit. Sed dicam de virtutibus eius. Ista est ita pura in anima quod ex quo nata est nunquam peccavit vel saltem venialiter. Caritatis plena. Tam pia quod nunquam aliquis in tribulatione constitutus accesserit ad eam quin consolationem reciperet. Ita exemplaris et deuota quod omnes eam videntes quæuis maximi ribaldi et scelerati ad maritimum deuotionem prouocarent. Nunquam fuit aliquis ita impudicus qui eam videns ad castitatem non prouocaret. Est, n. virgo et vir-

ginitatem pro deo vouit et ita seruare intendit: quæcumque maritum acceperit: quod hoc fecit ut viri misterio vteretur et ut matrimonium bonum probaret non autem ut cum cognoscat carnaliter. Et sic narra de virtutibus beate virginis ut deus dabit. Qui habet dictis visus est omnibus ut eam deus accipere debet in matrem. Tunc ait diuina prudentia. Nullus de hoc dubitet: quod deus elegit eam et prelegit eam et habitare eam faciet in tabernaculo suo. Ait ergo deus ad Angelum gabrielem. Vade nuncia sibi: quod volo ipsam in matrem filii mei et vide si ipsa de hoc sciet: quod statim quod sensus prebebit ego mittam ad eam filium meum et tunc. Adissus est Angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen est. Dicunt quod tunc beata virgo actualiter legebat illam prophetiam Isaye. vij. capi. quod dicitur. Ecce virgo concipiet et pariet filium etc. Quod ipsa nesciens que deberet esse ista mulier tam deo accepta que filius dei virgo conciperet et pareret suspirabat deum deprecans ut sibi concederet hanc virginem videre et ei famulari etc. pratica etc. Et manente ipsa in tali cogitatione ingressus est angelus ad eam. vbi nota quod virgo benedicta non stabat in platea non in via: non in hostio sed intra domus secreta in camera in contemplatione actualiter ut dixi

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

mus cogitando de illa prophe-
tia. Ad quā ingressus angelus
in spē pulcherrimi iuuenis et
honesti albo indutus et Liliū
in manu ferens cui reuerenter
genu flexit et dixit. Ave gratia
plena dñs tecū benedicta tu in
mulieribus. Que cum audisset
turbata ē in sermone ei⁹. Que
ideo turbata ē vt dicit glosa nō
de visione angelica s; de saluta-
tōe isolita ideo dicit turbata est
in sermone eius nō in visione.
vnde Origenes dicit. Si enī
scuisset beata maria ad alium
quempiā similē esse dictum ser-
mone; vtpote q̄ habebat legis
scientiā nunq̄ eā quasi peregri-
nā talis saluatio terruisset: hec
ille. Que quide; turbatio nihil
aliud fuit: nisi q̄da; admiratio
vñ subiūgit euāgelista. Et cogi-
tabat qualis esset ista saluatio.
Primo enī cogitabat sup̄ illo
verbo Ave Legerat enī vet⁹ re-
stamentū et nunquā reperit ali-
quē fuisse saluatus; ab angelo
per istud verbū Ave. Mas; In
dicus; vi. c. quando angelus ap-
paruit gedeoni dixit ei: domin⁹
tecū virozum fortissime. Tobie
dixit gaudiū sit tibi semp. Nū-
q̄ at̄ alicui in veteri testamēto
dixit Ave nisi marie virgini.
Qd̄ iō dixit vt ostēdet ip̄am fo-
re totā contrariā Eue vnde Ave

dicit ab: a: q̄ est fine et ve. i. sine
ve: quia Adaria fuit sine ve taz
pene q̄ culpe. In eua autē ecō-
trario causa fuit peccati et pena
ruz et. Itē eua clausit nobis ia-
nuā paradisi. Adaria vero illaz
aperuit vñ cantat ecclesia Pa-
radisi: porta per euā cūctis cla-
sa est: et per mariam virginē ite-
rū patefacta ē. Ave etiam econ-
trario prolatū fuit eue vt dixit:
ad denotandū q; maria tota cō-
traria fuit eue. Et iō cogitabat
qualis eēt ista saluatio. Deide
dixit gr̄a plena: de quo bene po-
terat mirari maria quia nullus
in veteri testō hoc de se audiuit
quāuis sanctissimus foret: s; so-
li marie dictum fuit p̄mo q; eēt
plēa gratia: et bene gratia plēa:
quia dicit Jerony. Leteris per
partes p̄statur. Adarie vero si-
mul se totā infudit gratie pleni-
tudo. vnde Bernardus. In vē-
tre gratia vitatis. In corde gra-
tia charitatis. In ore gratia affa-
bilitatis. In māib⁹ gratia mise-
ricordie et largitatis. Ide; vere
gratia plena: q; de plenitudinē
eius capiunt vniuersi. Capriui
redēptionez. Tristes consolatio-
nē pctōres vñā: iusti gratiā an-
geli leticiā: deniq; tota trinitas
gloriā: fili⁹ hoīs humāe carnis
substātiā. Iō cogitabat q̄lis eēt
ista saluatio. Deide dixit Dñs

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

secum Berni. Dominus pater
 tecum q genuit. Dñs spūsanctus
 s. de quo cōcipis. Dñs fili⁹ quez
 carne tua iduis. Iō cogitabat
 rē. Deinde Bñdicta tu in mulie
 rib⁹. i. sup oēs mulieres. vñ Xo
 q mulieres triplici maledicto
 subiecte erāt. s. maledicto obpro
 brij: maledicto peccati et maledi
 cto supplicij. Ad maledicto obpro
 brij quo ad nō rēcipiētes. vnde
 ps. l. c. Dixit Rachel abstulit
 dñs obprobriū meū. i. grā. Ad
 maledicto peccati quo ad concipiē
 tes. vñ ps. l. Ecce enī i iniquitati
 b⁹ rēcept⁹ suz rē. Ad maledicto sup
 plicij q ad pturientes. vñ He
 ne. iij. c. In dolore p̄ies rē. So
 la ergo beata maria: bñdicta i
 mulieribus. i. sup oēs mulieres.
 Que quūis fuerit virgo tñ secū
 da: et quūis secūda tñ sine pecca
 to et quūis peperit tñ cū mari
 mo gaudio et sine dolore. Ideo
 cogitabat q̄lis rē. Sz angelus
 eā vidēs r̄urbatā pp vba sa
 lutatiōis vt dirim⁹ tūc cepit eā
 r̄solari: dicēs. Ne timeas Ma
 ria vbi di. Chrysosto. Qui apud
 deū meret grāz nō hz qd̄ time
 at. Ideo dicit. Inuenisti. n. gra
 tiam apud deū qz splendore pu
 dicitie ppriā exornās animam
 gratū deo se habitaculū p̄para
 uit. Nec solū celibatū iuiolabi
 lē r̄seruauit sed etiā immaculata

r̄scia; custodiuit. Deinde ange
 lus fecit ei ambassiatā: dicens.
 Ecce r̄cipies i utero et p̄ies fili
 um: et vocabis nomē eius Je
 sum: hic erit magnus et filius al
 tissimi vocabit̄ et dabit illi Da
 uid dñs deus sedes David pa
 tris eius et regnabit in domo
 Jacob in eternū et regni ei⁹ nō
 erit finis: que oia declara fin
 Glosaz si hēs tēpus: his audi
 tis virgo bñdicta ignorās per
 que modū hoc fieri possz plena
 tñ fide nō dubitās: sz de modo
 quo modo hoc fieret iterrogās
 ait. Quo mō fiet istud qm̄ virū
 nō cognosco: s. nec ē cognoscē
 p̄pono cū virginitatē meā deo
 seruādā voueri et r̄ceptio cōiter
 generaliter nō fit nisi virginita
 tis ammissa. Que ergo moduz
 tenebit de⁹ in ista cōceptiōe de
 clara mihi illū: et ait angelus ad
 eā. Spūsanct⁹ supuenit in te q.
 s. accipiet de purissimo sanguie
 tuo de quo organizabit corp⁹ et
 in ip̄o corpore creabit aiām: isa
 q simul et in eodez instāti vtrū
 qz fiet. Et virt⁹ altissimi rē. que
 ē filius dei obūbrabit se in tali
 corpore vt tu possis sustinē. Lu
 mē ei⁹ et sic obūbrādo i corpore
 illo obūbrabit et tibi. i. faciet tibi
 vmbraam refrigerij vt sine con
 cupiscentia concipias: sine gra
 uamie portes: et sine dolore pa

Sermo in annunciatione Beate marie virgi.

ries: et dicit obumbrabit: umbra
 n. s. m. Greg. ex corpore et lumi
 ne causat: sic filius dei lux acces
 sibilis abscondit se in ventre vir
 ginis et obumbrans. i. ipsi refrige
 riū prestans ut dictū est. Ideo il
 lud sanctus q. ex rē. nascet. i. il
 lud cōpositū. s. aia. et corp⁹ diui
 nitas vocabit filius dei. Erut et
 filius tuus filius qdē dei ratōe
 diuinitatis. filius tuus ratione
 humanitatis. Deinde ut maria
 sibi facili⁹ crederet dat sibi exē
 plū de cognata sua elisabet rē.
 q. nō est impossibile omne ver
 bū. Tūc maria genua flectēs et
 oculos ac manus ad celum eri
 gēs cu; maria hūilitate ait. Ec
 ce ancilla dñi: fiat mihi rē. Nō
 dixit. Ecce regina celi dña mū
 di: mater dei: sed ancillā se vo
 cās ait fiat mihi s. m. verbū tu
 um: et statim formatū ē corpus
 et infusa aia et uterq; iūcta di
 uinitas et verus deus et verus
 homo fuit in ventre suo et hoc
 quantum ad secundam sufficit.
 Quātū ad tertiu; principale
 in quo declarādus ē effectus. i.
 post hāc annūciationē sequens
 sciēdu; q. statī q. angelus fecit
 ambasiarā et oia ut supra dictū
 ē. De⁹ vidit virginē dispositā
 ad p̄sentiēdū et tūc ait filio suo.
 Ecce inquit nūc est tēp⁹ ut de
 scēdas in vterū huius sanctissi

me virginis et patris tui obediē
 tiā facias. Qui genua flectens
 corā patre ait patri. Ego ibo s;
 prius mihi declara quid i mun
 do sim factur⁹ ut oēs de paradi
 so hoc scire possint ut ait pater.
 Fili mi dilectissime tu prius an
 gustiaberis p. nouē menses: in
 vtero huius sanctissime virgi
 nis inclusus manēs vide ergo
 ne in toto tpe isto illam aliquo
 modo tristēs q. plus illam di
 ligo solā q. oēs alias terre crea
 turas simul: deinde oportet q.
 nascaris: et in tuo nasci taliter p.
 tuā sapientiā facias q. sigillum
 virginitatis eius nō frāges nec
 sibi aliquē dolorē; s; gaudium
 maximum iferas. Extēde te ad
 paupertatem natis et vitis et obe
 diētia et subiēctione et patientia
 rē. vsq; ad crucē xp̄s fact⁹ ē obe
 diēs. vs. ad. m. m. a. c. Quaz obe
 diētiā cū fili⁹ p̄misiss; et p̄sensū
 virginis percepisset statī descen
 dit in vterū eius: ut supra dictū
 ē. Adissus ē ergo. s. digne ange
 lus a deo rē. ut. s. filius dei in
 carnaret qui nos dignet in pre
 senti dirigere ut in futuro glo
 riā assequi mereamur. Amen.

S I M S

¶ Venetijs per Petrus Ber
 gomensem de q̄rengijs. Anno
 dñi. M. cccc. cxcix. die. xxi. Octob

O Responsorium sancti Antonij & padua: qd siq
 deus te dixerit uel dix fecerit in x. orati
 one sequentibus: experietur mirabiliter sibi
 ualere ad inueniendas res pditas & furatas: &
 ad liberañdu a calunijs & falsis ipositionibus
 & ab alijscunq; periculis. R.

Si queris miracula: mors: error: calamitas:
 demon: lepra fugiunt: egrj surgunt sanj:
 Cedunt mare uincula: mēbra resq; perditas
 petunt & accipiunt inuenes & comj. X.
 Pereñt pericula: cessat & necessitas: narrēt
 hī qui sentiunt: dicant paduanj. Replica
 cedunt // X. glā patri & filio q. Replica
 Cedunt // X. ora pro nobis beate antonj
 R. Ut dignj efficiamur promissionibus christi

Oremus

Subueniat pleb; tue quesumus dñe preclarj
 cofessoris tui beati Antonij iugis & deuota
 de precatio: que & ipresentj nos tua

gratia dignos efficiat: et in futuro remedia
 donet eterna p̄ xpm d. n.

alia oratio

Ecclesia tua deus beati Antonij confessoris
 tui commemoratio uotina letificet: ut spualibus
 semp muniat auxiliis: et gaudiis p̄ frui me-
 reatur eternis p̄ xpm dnm nrm nre